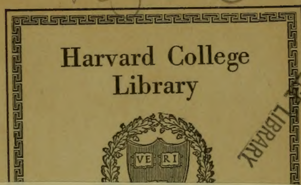

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM

Harvard College
Library
VE RI

בעזה"י

ספר

פרי העץ

ומנחת יחיאל

על הלכות שחיטה, כיסוי דם, טריפות, מתנות כהונה.

והוא חלק אחד מספרי אשר הכינותי וחקרתי על כל ש"ע יו"ד בעזרת החונן לאדם דעה אני הצעיר והקטן שבתלמידים אשר הייתי רובץ תחת משא עבודת ראב"ד בעיר ווישניצא יצ"ו ובעת בגמר. הדפסה נתקבלתי פה ובתוך עמי אנכי יושב בעיר סטניסלאב ד' יכוננה עליון. הצעיר אלטר יחיאל נעבענצאהל.

נדפס בהשתדלות האברך המופלג מו"ה משה צבי נעבענצאהל נ"י (בן המחבר) בשנת תר"ם לאלף הששי.

מאוד אבקש שכל מי שיגיע ספר הזה לידו לשלוח מחירו בבי דואר המוקדמת על אדרעסס שלי.

Alter Nebenzahl Religionsweiser,

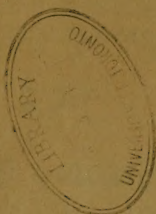
in STANISLAU.
(Galizien.)

מונקאטש,

בדפוס של ה"ה הרבני המופלג הנגיד מו"ה צבי יעקב קאהן ושותפו הרבני הנגיד מו"ה מנחם קליין נ"י.

בשנת תר"ם לפ"ק.

druck von KOHN & KLEIN, MUNKACS 1899.

מודעא רבה

כיון אשר המלה חמלא בזה הספר שם עכו"ם גוים או כותים הכוונה על האומות אשר הי׳ לפנים, עבדו לכו"ם ובה׳ לא הי׳ מאמינים, לא כן האומות אשר אנחנו תחתיהם חונים ובצילם אנו חוסים, להתפלל עליהם אנו מחוייבים ובשלום המלכות והשרים, הטיבה ה׳ לטובים ולהמטיבים :

איסור השגת גבול ידוע, ומלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיע, ובוודאי שארית ישראל לא יעשו עולה

הסכמת הרבנים גאונים וצדיקים המפורסמים שליט"א

ב"ה

ה"ה הרב הגדול החריף ובקי מ' אלטר יחיאל נעבענצאהל כ"י ראבד"ק ווישניצא יל"ו בא לפני ותלמודו בידו הוא ספרו אשר פיו יקבנו "פרי העץ" ערוך ומשוכלל לבאר דברי הש"ע יו"ד והנה לא נתנני הזמן לעיין הרבה כי טרדותי רבו למעלה מראש ולכן לא התבוננתי בו אך זעיר שם זעיר שם אמנם מהמקצת אשר ראיתי והוטב בעיני נוכחתי לדעת אשר להמחבר דרך נכון ויושר לפלפל ולסלסל בתוה"ק כאחד הת"ח המובהקים והחלק יעיד על הכלל. לזאת גם ידי תכון עמו כי ראוים הדברים להתפרסם בעלמא ואקוה כי יהי' לריח ניחוח ללומדי תוה"ק. וישמחו על טובו וה' ירים קרן התוה"ק וקרן לומדי' כעתירת הכו"ח:

לבוב ג' ט' דחנוכה תרס"ט לפ"ק.

יצחק שמעלקיש
אבדפק"ק הנ"ל והגליל

ב"ה

הן כבוד ידידי הרב המאה"ג חריף ובקי החסיד הירא מו"ה אלטר כ"י מו"ל דק"ק ווישניצא יע"א הראה לפני בחורף העבר חיבור נחמד על חלק יו"ד והוא מסודר בכל סי' קיצורי דינים העולים מכל הפוסקי' ראשוני' ואחרוני' עד האחרונים הגאונים שבזמנינו אשר העלו ברוחב בינתם בתשובתם ובספריהם עפ"י פילפול להלכה למעשה וידידי הרב הנ"ל קיבץ הכל וסידרם באופן נאוה מאוד חדושי דינים בקיצור בצד אחד ובצד השני ביאור רחב ומראה מקום בכל סעי' וסעי' את מקור הדין מאיזה מקום נובע וממתיק הדין בשורשו בדברי פלפול וחידוד הנו מתוקים וכלו מחמדים מכירו הייתי לשעבר לת"ח מופלג גדול בתורה ועכשיו ביותר אמרתי לפעלא טבא יישר כחו וחילו לאורייתא ויזכה להרביץ תורה בישראל ויתקבלו דבריו אצל הוגי התוה"ק והנני מבקש ליקח מאתו הספר בכסף מלא למען יוכל להדפיס כל החיבור כי לע"ע הוא מדפיס רק על יו"ד חלק ראשון וראיתי אצלו גם על חלק שני כמעשהו בראשון כך מעשהו בשני עוד בתוספת אומץ ונמצא בחיבור הזה כמה ענינים נפלאים מדברי גדולי אחרונים ובהכרעה טובה מאוד אשר הרב הנעמ"ח הנ"ל מכריע עפ"י דעת תורה ולומדי תורה ימצאו נופש לנפשם:

דברי הכותב למען כבוד התוה"ק ולומדי' בפקידה היום יום ג' י"א מנחם אב בונה ירושלים לפ"ק:

הק שלמה הלברשטאם
החופ"ק באבוב יע"א.

ב"ה

הנה ידידי הרב הגדול החריף ובקי מו"ה אלטר יחיאל נעבענצאהל נ"י ראבד"ק ווישניצא הראה לפני קצת עלין בהל' שחיטה מחיבורו מנחת יחיאל שחיבר על היו"ד וביקש ממני לשים עיני בהם ולהגיד לאדם מה שיחם והנה ידעתי את האיש ואת שיחו מאז ומקדם מפיו ומפי כתביו אשר ידיו רב לו לשוטט על ים התלמוד והפוסקים וגם שלח לי מאז קצת מכתבי ידו בחיבורו מהל' טרפות וגם עתה ראיתי קצת מן העלים הנדפסים ומאוד מצאו חן בעיני כי נושא ונותן בהלכה כדת של תורה וגם סידר בהלכות בסדר נכון וקיבץ כעמיר גורנה כמה חידושי דינים מלבד מה שחידש מתוך פלפולו בסברות ישרות לזאת גם ידי תכון עמו להגיד דבריו ליעקב ולהפיצם בישראל ואמינא לפעלא טבא יישר חילא לאורייתא ותקותי רעננה כי נחת ינחלו בו כל אוהבי תושי' ויסמכו בימין צדקו למען ימצא חיל להוציא לאור גם חלק ב' מחיבורו היקר ויגדיל תורה ויאדיר:

וע"ז באתי עה"ח יום א' כ"ג מנחם אב תרס"ט ברעזאן:

ה"ק שלום מרדכי הכהן
אבדפק"ק הנ"ל.

ב"ה

ב"ה יום ב' לסדר הנותן אמרי שפר פה סטניסלאב.

הן כבוד ידידי הרב המאוה"ג מ' אלטר נעבענצאהל דיין ומו"ל דפה הראה לי את חבורו אשר העלה על מזבח הדפוס ורצה לדעת חוו"ד את דברי חידושיו הנה שורש בלבי והנה טעמתי מעט מפרי עץ וראיתי בו דברים טובים הראוי' להעלותם על בית הדפוס והפרט מעיד על הכלל כי דבריו בנוים על יסודי הדעת והתבונה ע"כ יפוצו מעינותיו חוצה ותקוה שאמלנו כי כל מי שיעבור בין בתרי אמרותיו ימצא נחת כי דבריו נאמרים בהשכל ודעת:

בעה"ח יום ב' ויחי שנת תרים לפ"ק.

סטניסלאב, ה"ק יצחק הלוי איש הורוויץ:

אתא ההוא מרבנן הרב המאה"ג חו"ב בחדר"ת ירו"ש מוה' אלטר יחיאל נעבענצאהל נ"י ראבד"ק ווישניצא יל"ו ומתניתא בידי' הוא חיבורו אשר פיו יקבנו בשם "פרי העץ" על ש"ע יו"ד ושמתי עיני בו ומצאתיו מלא רוח דעת ובינה מפלפל בחכמה ובהשכל לאמתה של תורה נחית לעמקי תהום ההלכה ומעלה מרגניתא טבא בידי' וכמה הלכתא גבורתא איכא למשמע מיני'. כי על כן ידי תכון עמו כי יפוצו מעינותיו חוצה ויתבדרו שמעתתי' בעלמא ותקותי אמולה כי יעלה ספרו לרצון על שלחן מלכי רבנן לוחמי שערים המצויינים בהלכה ישבעו ויתענגו מטובו כי ברכה בו. דברי הכותב לכבוד אכסניא של תורה ט"ז מנ"א שנת תר"ע לפ"ק סטרי.

ה"ק אריה ליבש הלוי איש הורוויץ אבדפק"ק הנ"ל והגליל יע"א,

ב"ה אור ליום ה' ב' אלול תרס"ט לפ"ק בראדי:

המודד בשעלו מים, יכתבהו ויחתמהו לחיים כבוד ידידי הרב המאה"ג חריף ובקי המופלג בתורה ויראה שמפורסים מו"ה יחיאל אלטר נעבענצאהל שליט"א ראבדק"ק ווישניטצע יע"א.

יקרת מכתבו עם העלים הנדפסי' מספרו היקר "פרי העץ ומנחת יחיאל" כנכון השגתי וע"ד בקשתו לתת מהודי עליו ולהסכים על ספרו את אמנם הנני כעת טרידא טובא יען כי רגילי לנסוע מכאן על משך כמה ימי' וכבר מוכן הכל לנסיעה בעזה"י וראשי ולבי בל עמי מרוב טרדות שונות כסדרן ושלא כסדרן וגם אנכי עצור כעת מלתת הסכמות להאנשים המחברים הדופקים על דלתותי ולא יכולתי לעיין היטב בדבריו היקרים אך למען שלא להשיב פניו ריקם עיינתי מעט בדבריו היקרים ומצאתי בהם רוב נחת כי המה בנוים על אדני השכל והסברא הישרה וידיו רב לו לרדת לעומק הפלפול כאחד מן גדולי ישראל לכן יצאתי מן גדרי אשר גדרתי בעדי והנני מסכים והולך להביא ספרו היקר לבה"ד כי ברכה בו ואקוה לד' כי ימצא חן בעיני החכמים. והמכתב הזה ידפיס במקום הסכמה ותפלתי שגורה אשר יהי נועם ד' עליו לגמור כנפשו בקרב ויהי' לתועלת לחכמים כנפשו היקרה ונפש ידידו דורש"ט הכותב בחפזי ומצפה לישועת ד':

ה"ק אברהם בנימין קלוגער בהגאון מוהרש"ק זצ"ל.

הקדמה

יתברך הבורא וישתבח היוצר אשר בחר בנו מכל העמים להקדישנו במצותיו טובים משיבת נפשנו רוחנו ונשמתנו כי זה חיינו ואורך ימינו להגות בתורתו הקדושה כל ימי חלדנו לאורך ימינו אל הר סיני קרבנו להשמיענו להנחילנו מצותיו באש גדול נגלה לפנינו מאורי ההשכיל בשחקים האיר עלינו קרני יפיו ויסודו שנבו על פניו זיו הדרו הופיע לעטרנו לגדלנו ולהרים קרננו להכתיר אותנו בכתר מצותיו המבוארים בתורה שבכתב ומפורשים בתורה שבעל פה ומעת שהתחילו לבבות להתמעט התירו חז"ל והתחילו לכתוב גם תורה שבעל פה וחברו ספרים לפרש ולבאר כל המצות עשה ולא תעשה כפי אשר קבלנו משיני ומחמת שנתרבה בזמן אחר זמן מחלוקה בין הפוסקים בפירוש המצות קמו רבותינו הב"י ורמ"א והאירו עינינו והעריכו שלחנם הטהור לפנינו הלכה למעשה כדי שנדע הדרך נלכה בה והמעשה אשר נעשה להיות דברי תורה מחודדים בפינו לדעת הלכה פסוקה בלי מחלוקה ואחריהם קמו גאונים הגדולים בכל דור ודור המאשרים ומקיימים דגל התורה וכבר שמעתתיהו מגדרן בעלמא מתוך ספריהם אשר על שלחן הטהור הניפו ידיהם לפרש ולבאר לחדש ולחלק כיד ד' הטובה עליהם גם מספרי תשובותיהם אשר ילאו מלפניהם ובולי: ונשק כפות רגליהם ונשתה בצמא את כל דבריהם אך מחמת שבעיקרי דינים נפלה מחלוקת ביניהם זה פירש כה וזה כה זה חילק וזה מקיים זה אסור וזה מתיר ואי"א עתה לדעת הלכה פסוקה מתוך ש"ע ובפרט בדיק העתים אשר גברו הצרות ונתמעטו לבבות והמורים מתפרנסים בצער ונפל קרן התורה ונעשה ח"ו כשתי תורות. ואם אמנם ידעתי מיעוט ערכי ושפל ברכי מה אמלא כי יגעתי עכ"ז חלקה אמרה נפשי אשא עיני וראשי לאור מלכי וקדושי ואלכה להסתתר בתוך ד' אמות של הלכה אולי אשא ברכה ושמתי אל לבי להועיל לי ולאנשי גילי וחברתי ספר על כל הש"ע יו"ד וזה תוכן מעשיהו חלק אחד קראתיו פרי העץ כי אל גנת אגוז ירדתי וכל פרי העץ הנחמד למראה לקטתי וחלילה לי לומר קבלו דעתי אך גליתי דעתי וכל מי שלמד מקור הדין וש"ע יוכל אח"כ לחזור בחיבורי להיות הדברים אלו למשמרת ולמזכרת ואם הכרעתי ישי' נכון לפניו יוכל לצרף דעתי השפלה להורות הלכה למעשה גם כמה פעמים הוספתי משלי עפ"י פלפול וסברא ישרה גם לפעמים בהעתקת הדין הארכתי בדברים ובטעמים כדי ליישב עי"ז זה איזה קושיא שהקשו הפוסקים על הלכה זו והמעיין במקור הדברים ידע ויבין מה שתקנתי בזה כדי שישאר הלכה ברורה בלי קושיא וסתירה גם כתבתי על כל דין אי הוי איסור תורה או דרבנן או רק חומרא כל זאת עשיתי בחלק הנקרא פרי העץ. עוד חברתי לזה חלק אחד וקראתיו מנחת יהיאל על שמי ובו כתבתי מקור כל דין ומי הוא ראש המדברים בזה וגם על החולק רמזתי בזה"ל דלא כפוסק זה כדי לדעת שיש חולק ומי הוא החולק גם לפעמים הארכתי בפלפולים בש"ס ופוסקים כדי לברר וללבן את ההלכה ואקווה שכל מי שיעיין בחיבורי לשם שמים ימצא בו דברים מועילים קלורין לעינים וד' יזכנו ברוב רחמיו וחסדיו שיעשו דברי פרי למעלה ושורש למטה. וטרם אכלה לדבר אודיע שהי' בדעתי בתחילות הדפסה להדפיס ביחד כל חלק ראשון יו"ד עד סי' קי"ב אך מחמת שאין לכסף מוצא הוכרחתי להפסיק באמצע ושלא להדפיס כעת רק עד כה ע"כ אבקש את אחב"י המצויינים במדת איתן האזרחי לגמול חסד עמדי לסייעני להוציא לאור שארי חלקים ולשלם להמדפיס מה שנתחייבתי לו עוד לחלק זה כי אלוד למלאות את שאלתי ובקשתי ובזכות זה יערפו לכם גשמי ברכה וטללי הצלחה:

ובטרם אצא אתפלל תפלה קצרה אנא אדון הכל נותן התורה מברכותיך יתברכו אנשי שלומי קהל עדת ישורון מווישניצא יצ"ו אשר הייתי אצלם רא"ב"ד כעשר שנים ואצלם חברתי ספרי ועוד אני עומד בתפלה על מטיבי נכבדי אצילי עדתי דקהל עדת ישורון סטניסלאב יצ"ו אשר זה איזה שבועות נתקבלתי אצלם בכבוד גדול ה"ל וכעת אני חוסה בצילם אנא האל הרם קרנם בכבוד ויעלו על במתי הצלחה ויתברכו בכל מיני ישועות טובות ויהי' שלום בחילם שלום באדמותם ויאריכו ימיהם בנעימים עד ביאת גואל אמן:

א' מי הם הכשרים לשחוט [ובו חמשים סעיפים] ·

א' (א) תניא רבי אומר וזבחת כאשר צוויתיך מלמד שנצטווה משה על פה הלכות שחיטה ויתבאר אי"ה בסי' שלפנינו:

ב' (ב) כל אדם מישראל שלמד הלכות שחיט' ובדיקה ויודע בעצמו שהוא אומן יד בהעמדת הסכין והרגשתו ואומן בשחיטה גם יש לו הודעה מרבו שלמדו הלכות שחיטה מ"מ תקנו רבני וחכמי אשכנז בחרם שלא ישחוט ולא יבדוק הריאה עד שיעמוד בנסיון לפני רב מורה הוראה לקבל כתב על זה כמנהגינו וע"פ זה נמשך קולא שהבא לשחוט אע"פ שאין מכירין אותו כלל שלא לבדקו ולא לבדוק אחריו סימנים דלא שכיח שיהי' חציף כולי האי לשחוט בלא רשות:

ג' (ג) עבר ושחט בלא קבלה אע"פ שהוא מומחה שחיטתו אסורה מכח התקנה דכך הי' התקנה לאסור שחיטתו אף בדיעבד ואם יש לדונו לשוגג יש להכשיר שחיטתו (ד) ואם שחט לבני ביתו לבד יש להתיר כי על זה לא הי' התקנה וממילא מותר להאכיל לזולתו ממה שהכין לעצמו (ה) ואם העומד על גביו יש לו קבלה מותר ואם העע"ג אין לו קבלה

(א) **תניא** רבי אומר וכו' מבואר בחולין דף כ"ח. ודע דהאוכל מבהמה שלא נשחטה כראוי בחמשה דברים המפסידים את השחיטה הוי נבלה ולוקה על הלאו דלא תאכלו כל נבלה ואם אכל ממנה מחיים עובר משום אבר מן החי או בשר מן החי ואין תיקון לאלו הלאוין רק ע"י שחיטה כראוי דאם מתה או שלא נשחטה כראוי אף דליכא איסור אבר או בשר מן החי כיון שאין בה עוד חיות אבל איכא עליה איסור נבלה, אמנם הא דאמר' תורה וזבחת דעת כמה פוסקים דהוי מ"ע עשה בפ"ע והגם דאין מחויב לקיים מ"ע זו דאי בעי לא אכל בשר דכך הוא משמעות הקרא דאם אתה רוצה לאכל בשר וזבחת אבל לא שייך מחויב לאכל ולזבוח ודומה מלות זו להא דאמרינן במנחות דף מ"א דאמר רב קטינא למלאכא ענשיתו אעשה וכתבו בתוס' שם דוקא עכ"ע עשה כי האי שאין אדם מחויב לקנות טלית המחויב יע"ש דלא צוה תורה להלבים בגד של ארבע כנפות רק אם לובש מחויב להטיל בה ציצית כן נמי במ"ע דזביחה אם רוצה לאכל בשר מ"ע הוא לזבוח ויש אומרים דאין זה בכלל מ"ע כלל רק הא דאמרה תורה וזבחת הוא רק לתקן הלאו דאי ליכא שחיטה כראוי איכא איסור לאו כמבואר והנה הרמב"ם וסמ"ג והרשב"א בת"ה כתבו שהוא מ"ע עיין בכ"מ שם וכן דעת התוס' בשבועות דף כ"ד אך דעת הריטב"א דאין זה מ"ע רק תקון הלאו, ועיקר להלכה דהוי מ"ע דכן הסכימו רוב הפוסקים דלא כריטב"א. וראיתי בפמ"ג בפתיחה להלכות שחיטה שכתב דאם איכא עשה דזבחת וודאי דעל עשה חייב אפילו בכל שהוא דהא לא כתיב בי' אכילה ואי משום דכתיב וזבחת ואכלת האי אכילת רשות הוא דהא דאמרינן כ"מ שנאמר אכילה הוא בכזית היינו במצוה או בלאוי כמו בערב תאכלו מצות מה שאין כן באכילת רשות וכיון דהוי עשה בחלי שיעור ג"כ מושבע ועומד מהר סיני הוא ואף דבשאר איסור אף דחלי שיעור אסור מן התורה אבל אינו מושבע מהר סיני אבל בנבלה כיון דאיכא על כ"ש מ"ע דזבחת מושבע מהר סיני הוא ממילא דאם נשבע שלא לאכל ח"ש נבלה אין שבועה חל כיון דהוי מושבע ועומד מכח איסור דמ"ע ומתוך זה קשה לי' על הא דפסקינן ביו"ד סי' רל"ח דנשבע שלא לאכל חלי שיעור מנבילות חייב אלמא דאין בו איסור עשה דאל"כ לא הי' השבועה חיילא וכן תמה על הרמב"ם דכיון דסובר דהוי מ"ע א"כ גם בכ"ש איכא מ"ע ולמה חיילא השבועה וכתב בזה ג"כ ליישב דעת הח"ם שמשמע ממנו דעל חלי שיעור מושבע הוא והא התוס' בשבועות לא כתבו כן ולפי האמור ניחא דח"ם כתב זאת על ח"ם נבלה דזה נשתנה מכל איסורים יע"ש. ואני מראות נפלאתי עליו בזה איך נעלם מעיניו הטהורים דהא ר"י ורשב"ל קאי התם על סיפא דמתניתין דתנן שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וכו' ועל זה אמרו התם דשבועה חיילא על ח"ם בין לר"י ובין לרשב"ל כיון דלאו מושבע ועומד הוא הרי דאף בנבלה כן הוא ואין חילוק כלל בין נבלה לשאר איסור ומה לי להקשות על הרמב"ם וס"ע דהא באמת לפי סברת הפמ"ג גם רשב"ל סובר בח"ם דנבילה דאסור מן התורה כיון דהוי מ"ע וא"כ למה תירץ שם בגמרא דשבועה שלא אוכל נבילות דחייב משכחת לה בח"ם והתוס' כתבו דגם לר"י דסובר דח"ם אסור אפילו הכי כיון דליכא רק איסור בעלמא ולא לאו ועשה לאו מושבע ועומד ע"כ שבועה חיילא הרי דבפירוש אמרו כן על ח"ם דנבילות וע"כ נשמע מסוגיא דהש"ס אחת משתי אלה או כדעת הריטב"א דליכא עשה או דאף דאיכא עשה דוקא בכזית אבל לא בח"ם דאל"כ למה חל השבועה, ובעיקר הסברא שכתב דכיון דלא כתיב אכילה בזביחה אף על ח"ם נמי איכא עשה דזבחת והא דכתיב וזבחת ואכלת אכילה זו רשות הוא ולא ליווי ז"א כיון דזבחת הוי מ"ע ממילא כיון דכתיב וזבחת ואכלת אין חייב רק בכזית דהא במ"ע זו כתיב לשון אכילה, שראיתי עוד במשבצות זהב סי' ב' אות ו' וכתב דכל מידי דרבנן כיון דיש בו לאו דלא תסור הוי כמו מן התורה ונראה שם ממנו דסובר דעל כל מילי דרבנן מושבע מהר סיני מלאו דלא תסור יע"ש ולפ"ז קשה כיון דרשב"ל סובר דח"ם אסור מדרבנן וא"כ מושבע ועומד הוא מלאו דלאו תסור ולמה אמר דשבועה חיילא על ח"ם בשלמא לר"י שפיר כתבו בתוס' דחיילא שבועה כיון דסובר דאסור מן התורה רק כיון דליכא לאו ועשה לאו מושבע ועומד הוא ורבנן ג"כ לא אסרו ח"ם וליכא לאו דלא תסור אבל לרשב"ל קשה ועוד לר"י בח"ם על ידי תערובות לשיטת הסוברים דלא הוי רק איסור דרבנן א"כ לא חיילא השבועה וזה א"א לומר כלל דא"כ יליבא בארעא וגיורא בשמי שמיא דלרשב"ל דאין כאן רק איסור דרבנן או לר"י בח"ם ע"י תערובות דלא הוי רק איסור דרבנן לא חיילא שבועה וח"ם בעין שאסור מן התורה חיילא שבועה ואם נאמר דח"ם אף שהוא אסור מדרבנן אין בזה לאו דלא תסור א"ש, שוב מצאתי בראש יוסף בחולין דף קל"ב הרגיש בעצמו מזה יע"ש בד"ה הן אמת וכו' ול"ע:

(ב) **כל** אדם וכו' מבואר בתקנת קוף המובא מרי"ם ב"ב וכתב בישועות יעקב סי' מ"ה דחרם נתחזק פ"ם במדינתינו:

(ג') **עבר** ושחט וכו' בשמ"ח או' כ"ד כתב הטעם דמקמאי דעת אבותינו שהתקינו ליטול קבלה היתה כך דאל"כ מה הועילו בתקנתם וראיתי שתמהו עליו מגיטין דף י"ז דמקשינן התם מה הועילו חכמים בתקנתם ומשנינן דאהני דלכתחלה לא תיכשא וה"נ אהני דלכתחלה לא ישחטו שלא יעבור על החרם ושלא יהי' נקרא עבריין ועוד מצינן כמה פעמים שעשו תקנה על לכתחלה ולא על דיעבד וכפי הנראה שטעם זה רק לסניף בעלמא כתב ועיקר הטעם מבואר בח"ם אות מ' בשם ספר א"מ דהא לא גרע תקנה זו מתקנת הקהל והוא הוסיף עוד דהוי תקנה בחרם יע"ש (ד) ואם שחט. כ"כ בדעת קדושים. (ה) ואם העומד. כתב הרב מאלדי בקונטרס אחרון דלפי דעת

קבלה רק שיודע השו"ב יש להסתפק בזה (ו) ואם לא נפרד עדיין מרבו ומלמידו אצל רבו ושילח אותו רבו בעירו אף שאין עע"ג מותר (ז) והמנהג הפשוט במדינות אלו שהתלמדת השו"ב הוא משו"ב נאמן ונותן לו כתב הודעה ואח"כ בוחנו מורה הוראה אם יודע הלכות שו"ב בעל פה ונותן לו כתב קבלה ומעת הזאת הרי הוא מוחזק לשוחט ובודק (ח) ומהני כתב הודעה אף מאביו אך לכתחלה יש להחמיר במקום דאפשר ליטל הודעה וקבלה מאדם שאינו קרוב לו:

השו"ב

פ"ח שחיטתו כשרה אף בלא הפ"ע ועוד כתב דבעע"ג לא היתה התקנה וכן הוא מנהג פס"ע שאוכלין עופות שמתלמד עליהם השוחט לשחוט בפני מלמדו וכו' אבל מה שהלחו רבו לשחוט לא אתי שפיר לפ"ז וכו' ויש לומר שלא נהגו לאסור רק כשנפטר מרבו והולך לשחוט בפני עצמו אז היתה התקנה אבל לא אם רבו משלחו יע"ש ונראה ליתן טעם לזה דכיון דעיקר התקנה היתה כדי שלא ישחוט רק הבקי ואם רבו משלחו בוודאי חזקה שאין עושה שליח אלא אם יודע בו שהוא בקי היטב. ומה שכתבתי אם עע"ג אין לו קבלה וכו' בדעת קדושים הניח זאת בספק ובשו"ת חו"י סי' קע"ח החיר מי שבקי בהלכות ועדיין לא נטל קבלה לשחוט לפני מומחה בשעת דחק גדול ובקנס ללדקה ובדעבד הכשיר אף שלא בשעת הדחק ובלא עע"ג אך לדעת הח"ס אף בעע"ג אסור אף דעבד כמו שכתב במשבלות זהב, ובשו"ת ב"ח לחם יהודה כתב דבדוריתיו אף דעבד שחיטתו אסורה. וכתב עוד הרב מלאדי דאם הוא חכם שהגיע להוראה אין לריך קבלה וראיתי בספר זכרון משה בשם דבר משה מי שאין לו קבלה יש להכשיר בדיעבד משום דעתה מוחלו חכמים על כבודם יע"ש ודבריו לע"ג דהא התקנה לא הי' משום כבוד חכמים רק כדי שיעמדו על מתכונתם. (ו) ואם לא. כבר כתבתי באות ה' שכ"כ הרב מלאדי. (ז) והמנהג. כן מבואר בפיסקים:

(ח) **ומהני** וכו' כן הוא הסכמות רוב אחרונים דלא כ"ש מי שכתב דלא מהני כתב קבלה מאביו וכתב הטעם משום דבהמה בחזקת איכה זבוחה עומדת ולפע"ד זה ליתא דהכא כבר חקרו הפיסקי' איך האמינו חז"ל לאחד לשחוט והא איתחזק איסורא וקיי"ל דע"א אינו נאמן כנגד החזקה וע"ז תירלו כיון דבידו הוא לשחוט כהוגן וכל שבידו נאמן אף כנגד החזקה ולשמא אירע לו קלקול באוכם לא חיישינן דאין קלקול יולא מבן דעת ואי דשמא אין יודע הלכות שחיטה כיון דבידו ללמוד מהימן כמו שכתבו הפיסקים בזה ולפ"ז כיון דמעיקר הדין השוחט בעלמו נאמן אף שהוא כנגד החזקה רק שהחמירו חז"ל ועשו תקנה דלא ישחט בלא קבלה שיהי' לו כתב מחכם שנותן לו רשות לשחוט אבל למה יגרע החכם משוחט עלמו שנאמן ולא אמרינן שהוא כנגד החזקה איברא דלכאורה יש לומר כיון דלשוחט יש חזקה דמעיקרא שלא ידע א"כ לא מהימן אביו להעיד עליו שיודע כיון שהוא כנגד החזקה ולא הוי בידו ללמדו שאולי לא ירלה ללמוד אך אם נאמר טעם זה א"כ לא יהי' מהני קבלה רק משני עדים כשרים כמו בכל דבר שהוא כנגד חזקה ואין בידו דלא מהימן עד אחד אלא ע"כ לריך לומר כיון דמעיקר הדין השוחט בעלמו נאמן ובודאי דהתקנה לא היתה רק שיטול קבלה מחכם אחד ממילא כשאר הדין כמו בכל מקום דדי בע"א מהימן אף קרוב כן בענין זה כמי מהימן קרוב עוד יש לומר דמהני בזה ע"א ואף קרוב דכיון דבשעה שמעיד עליו שיודע הי"ם עדיין לא שחט ואף שאח"כ כלמה מזה כאמנית לענין איסור דהא עדיין אין כ"מ לענין איסור אפילו הכי כיון דבשעת עדות החכם אינו מעיד כלום על או"ה רק על אים זה שיודע הי"ם ולא הוי רק גילוי מילתא בעלמא לכך שפיר מהימן כמו שכתב הרי"ף בפרק החולץ ח"ל ואסהמודעינהו דהדין פלוני אחיה דמיתנא הוא פליגו בה ר"א ורבינא חד אמר כו' וחד אמר אפילו קרוב ואפילו אשה והילכתא גלוי מילתא בעלמא היא ואפילו קרוב ואפילו אשה וכיון דקיי"ל דאיסהמודעינהו גלוי מילתא בעלמא היא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהימן דלאו אמילתא דאסירא ולאו אמילתא דממונא מסהדא אלא מילתא בעלמא היא דמגלי' דהדין כינהו גברא פלן והא כינהו אתתא פלניתא וכיון דמודעי לי' הכי הרי איתחזק גבי דהאי סהדי מפימא דהאי קרוב או מפימא דהאי איתתא דהא כינהו פלוני והאי כינהו פלוניתא הלכך שרי ליה לסהדא למיסמך אפימיהו ולמיסהד עלויה דהאי גברא או עלויה דהאי איתתא בין לענין איסורא בין לענין ממונא עכ"ל וע"ש ועיין לקמן בפתיחה לסי' קכ"ז שהארכתי הרבה בסברא זו ואם שחט בלא קבלה לפיסקים דסבירי' להו דשחיטתו כשרה הי' אפשר לומר דבכ"פ בעינן שני עדים להעיד עליו שיודע הי"ם כיון שהוא בחזקת שלא ידע וא"כ הוי כנגד החזקה ואין בידו דבעינן ב' עדים כשרים לפי טעם שכתבתי לעיל דלכך מהני ע"א משום דעדיין לא כ"מ לענין או"ה ולא הוי רק גלוי מילתא ומאחר שכבר שחט ויש כ"מ עתה לענין או"ה י"ל דאין ע"א נאמן כיון דהוא כנגד חזקה ואין בידו אך לפי טעם הראשון שכתבתי לעיל דמהני קבלה מחכם אחד משום דמעיקר הדין השוחט בעלמו נאמן כיון שהוא בידו ממילא אף לאחר ששחט ג"כ נאמן עליו ע"א שיודע הי"ם. וראיתי בחכמת שלמה להג"מ מהרש"ק בסי' זה שכתב דאם שחט בלא קבלה לפיסקים המתירים שחיטתו בדיעבד היינו דוקא אם העידו עליו ב"ע שהוא בקי בה"ש ומוחזק שלא יתעלף אבל עד אחד לא מהני דאין ע"א נאמן כיון דהוי כנגד חזקה דמתחלה לא ידע ואין ביד העד ללמוד את חבירו דדלמא אין יכול לקבל וכו' ולכן כל שלא העידו עליו ב"ע ודאי פסול שחיטתו ואף דהשתא יכשה אותו מ"מ כל ששחט טרם שידעו בו ב"ע ודאי שחיטתו אסורה ודבריו תמוהים מאוד דמ"ז שכתב דאין בידו דשמא אין יכול לקבל א"כ לפי זה למה מהני בשחיטה ע"א מעיקר הדין הא הוי כנגד חזקת איכה זבוחה וע"כ משום שהוא בידו ללמוד כמו שכתבו בתוס' ובראשונים ריש גיטין ולפי דבריו אין זה בידו דשמא אין יכול לקבל אלא ע"כ דזה לא חיישינן שאין יכול לקבל אך הי' לו לומר דללמוד לאחרים אין בידו דשמא לא ירלה ללמוד כמו שכתבתי לעיל ומה שכתב דאף אם עתה יבקה אותו ג"כ שחיטתו פסולה תמוה מאוד מאוד כיון דב"ע יבקה אותו אחר שחיטתו ומעידים עליו שיודע הי"ם למה שחיטתו פסולה ולפענ"ד ברור דמהני אפילו אם ע"א מבקה אותו לאחר שחיטה והעיד עליו שיודע הי"ם כפי טעם ראשון שכתבתי לעיל אלא דאכן קיי"ל דכל דעבר על התקנה אף שבאמת יודע הי"ם שחיטתו פסולה אף בדיעבד ועיין לעיל אות ב' אלא דיש כ"מ באופן דשחיטתו כשרה אף שעבר על התקנה כמבואר בסעי' זה ואז די אם ע"א מבקה אותו דלא כמהרש"ק ודו"ק ונראה לי ראי' ברורה לזה דאם שחט בלא קבלה באופן ששחיטתו כשרה א"ל לבקות אותו א"כ רק ע"א ואף די"ם כאן חזקה ששוחט בודאי קודם שלמד לא הוי ידע וגם אין ביד המעיד עליו ללמדו אפילו הכי ע"א מהני בזה כיון שמדאורייתא השוחט בעלמו נאמן כיון שהוא בידו רק מכח התקנה לריכים לבקות אותו וזה לא הוי רק מדרבנן ובכל איסור דרבנן אף היכי דאיתחזק ואין בידו ע"א

ד' (ט) השו"ב ראוי שלא ישתכר וגם צריך לחזור על למודו עכ"פ פעם אחת בחודש וכל מי שאינו נוהג במדות הראויות לשו"ב הרי הוא מאכיל טרפות לישראל וראוי על חכמי ישראל לחקור תמיד עליהם ויראו סכיניהם ואם רואה החכם שאין נוהג במדות הראויות יאסור שחיטתו עד שישוב בתשוב' שלימה:

ה' (י) מי שנטל קבלה ע"י ששחט שלשה תרנגולי' כמנהג מ"מ לא ישחט לכתחלה צפורים ותורים ובני יונה עד שיהי' שוחט מובהק מזמן רב כי קשה השחיטה בהם ואף המובהק לא ישחוט כי אם אצל שחיטה אחרת מחשש ברכה לבטלה:

ו' (יא) רב ומורה הקבוע בעירו ואין לו שום עסק אחר ועיקר פרנסתו הוא מהכנסות שיש לו מרבנות מותר ליקח שכר בעד נתינת הקבלה רק יזהר שלא להעלות בדמים:

ז' (יב) שו"ב שנטל קבלה מרב שהחזיק ליתן לאינו ראוי בעבור בצע כסף גרע טפי מאלו לא נטל קבלה לכן אין הוא בכלל רוב מצוין אצל שחיטה מומחים הם:

ח' (יג) מעיקר הדין נשים כאנשים לענין שחיטה אך כבר נהגו במדינות אלו שאין נשים שוחטין אף לצורך עצמם אפילו מומחת ומחזקת ובמקומות שנהגו ששוחטת הרי הם לכל דיני שו"ב כאנשים:

ט' (יד) עבד כנעני שמל וטבל ומכירין אותו שהוא בחזקת כשרת מותר ליתן לו כתב קבלה להיות שו"ב כמו כל ישראל אבל אם אין מכירין בו אע"פ שהוא מומחה אין אוכלין ממה ששחט בינו לבין עצמו דסתם עבדים אין נזהרים מאיסורים ולית בהם המנותא:

י' (טו) שוחט שנטל קבלה ובדקוהו עכשיו ואינו יודע בדיני שחיטה המצוין תמיד אסרינן שחיטתו עד למפרע סמוך איזה זמן מיעוט אחר שנטל קבלה שנדע שזמן מיעוט כזה לא שכח עוד:

אם

ע"א מהימן דהכא מבואר בא"ח סי' ש"א דנאמן הרופא על עצמו לומר שהיא מומחה משום דע"א נאמן באיסורי' ודין זה הוא מירושלמי לענין לצאת בקמיע שלו בשבת והרב בעל פמ"ג שם הקשה והא שבת הוי איקבע איסורא ולמה מהימן ע"א נגד חזקה וניחא לי' דכל איסור קמ"ע אף שאינו מומחה לא הוי רק איסור דרבנן ובכל איסור דרבנן ע"א נאמן אף נגד החזקה יע"ש במשבצות אות כ"ו וממילא דה"ה הכא דנאמן ע"א כיון דלא הוי רק איסור דרבנן איברא דהפמ"ג לא כתב כן רק לשיטת הסוברים דספק דרבנן לקולא אף נגד החזקה אמנם לפענ"ד נראה דאף לשיטת הסוברים דספק דרבנן לאיסורא נגד החזקה אפילו הכי ע"א מהימן בדרבנן נגד החזקה דהנה הרי"ם כתב דאף דאין ע"א נאמן באיסורים נגד חזקה להתיר אבל לא כשאר רק ספק איסור דמוקמינן חזקה נגד חזקה דגם לעד יש לו חזקה דאינו משקר ממילא לפ"ז באיסור דרבנן אף דאיכא חזקת איסור מוקמינן חזקה נגד חזקה ונשאר ספק השקול וספיקא דרבנן לקולא ועוד יש ראי' לזה מהא דמבואר ביו"ד סי' קפ"ז דאשה דנתחזקה לראות דם מחמת תשמיש דדעת הרלב"ח דנאמן רופא לומר דכבר נתרפאת אף דהוי נגד חזקה דווסת וע"כ צריך הטעם כיון דווסת זה לכ"ע לא הוי רק מדרבנן לכן מהני ע"א ואף לדעת הפוסקים דלא מהני שם רופא היינו טעמא דהגדת הרופא לא הוי דבר ברור רק אומד הדעת כמבואר באחרונים שם אבל אי הוי נחשב לעד הוי מהני אף נגד החזקה אך יש לדחות ראי' זו דווסת שאני דכל עיקר החזקה לא הוי רק חזקה דרבנן ועיין מה שכתבתי בזה בפתיחה לסי' קכ"ז ולהלכה נראה עיקר מכל הני טעמים דסגי ליטול קבלה מחכם אחד ואף אם הוא קרוב אך בשבות יעקב כתב לכתחלה לא יטול מקרוב ובודאי במקום דאפשר טוב לחוש לזה (ט) פוסקים.

(י) רמ"ל הביאו בפוסקים:

(יא) **באיסור** נטילת שכר בעד נתינת הקבלה יש שלשה טעמים א' דנוטל שכרו להעיד עדותו בטילה אך על טעם זה יש לפקפק די"ל דהוי כנוטל שכר לראות העדות דשרי, טעם ב' משום גזל כיון שאין מניחים לו לשחוט בלא קבלה א"כ הרי מוכרח ליתן כל מה שירצה החכם, טעם ג' משום חשדה והעלו אחרונים להתיר ליטול דבר מיעוט דהוי שכר בטילה ועיין בחו"מ סי' י"ט והרב מלאדי אוסר אף שכר בטילה דמוכח ובפמ"ג אות י' כתב להתיר שכר בטילה דמוכח ועיין בד"ק ועיין מל"מ פכ"ג מסנהדרין דגם אח"כ אסור ליטול שכר אלא שאם נטל אין דינו בטל דעבד. (יב) כ"כ בד"ק אות ה'. (יג) התוס' בריש חולין ושאר פוסקים הביאו מה שכתב בהלכות א"י דנשים לא ישחטו לכתחלה משום דדעתן קלה ותמהו עליו מהא דתנן בזבחים דף ל"א ע"ב כל הפסולין ששחטו דיעבד אין לכתחלה לא ורמינהו ושחט מלמד שהשחיטה כשרה וכו' ה"ה דאפילו לכתחלה אלא משום דבעי למיתני סיפא טמא במקדשין דוקא דיעבד וכו' ואמאי לא קאמר משום נשים אלא לאו דנשים שוחטין לכתחלה יעו"ש ולפענ"ד נראה ליישב דהנה טעמא דהא"י נראה עיקר האיסור לכתחלה הוא משום בדיקת הסכין דמבואר בפוסקים דהרבה צריך ישוב הדעת ויראת שמים בעת הבדיקה ע"כ נשים דדעתן קלות לא ישחטו לכתחלה בסכין שבדקו הן עצמן אבל ודאי מודה דאם נותן לה סכין בדוק דשוחטת אף לכתחלה דאין חשודה לקלקל במתכוון ומבואר בפוסקים דרוב שוחטת נעשו כהוגן ואין קלקול יוצא מבר דעת והא דנקט נשים לא ישחטו כו' להיות שו"ב כמו אנשים דבעלמא בודק כל שוחט סכינו וממילא לא קשה קושית התוס' דבמשנה לא איירי רק מפסול שחיטה דתנן כל הפסולין ששחטו א"כ ליכא למימר דמשום נשים נקט לה דז"א דמשום נשים לא הי' לו למנקט על כל הפסולין לשון דיעבד רק לשון לכתחלה ואי משום שלא נטעה דגם נשים שוחטת לכתחלה הא באמת כן הוא ואף דלכתחלה צריך אחר לבדוק לה סכין הא מה לא איירי מתניתן רק מגוף השחיטה ע"כ שייך שפיר לשון לכתחלה אף על נשים ודו"ק ולהלכה הסכימו הפוסקים כמו שכתבתי בפנים (יד) פוסקים:

(טו) א) **מחמת** שיש מבוכה גדולה בין הפוסקים בדינים אלו אמרתי אסורה נא ואראה את המראה הגדולה הזאת, והנה בד"מ הביא את אגודה שאם בדקו איזה שוחט ובודק ונמצא שאינו יודע הלכות שחיטה אין מטריפין למפרע מה ששחט כבר וגם א"צ להכשיר את הכלים דאדם אתרע בהמה לא איתחזק וכששחט בחזקת היתר ואוקי השוחט בחזקתו ועד עתה הי' יודע אמנם בתשובת הרשב"א וכו' כל הבשר והכלים אסירין למפרע ואפשר דאגודה לא אמר אלא במי שהי' לו חזקה טובה כגון שנטל קבלה מחכם אבל בלאו הכי אפשר דמודה לרשב"א יעו"ש ועל פי דברים אלו כתב ברמ"א דאם נטל קבלה לא אסרינן למפרע דאמרינן השתא הוא דאיתרעו

ד) **ונראה** לפענ"ד ליישב דהנה תנן בכתובות דף י"ב הנושא את אשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משארסתני נאנסתי והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך ר"ג אומר נאמנת ור' יהושע אומר לא מפיה אנו חיין אלא הרי היא בחזקת בעולה וכו' ובגמרא אמרו טעמא דר"ג משום דהוי ברי וחזקה נגד שמא של הבעל לכך מהני להוציא ממון ובהאי דחזקה פירש רש"י דיש לה חזקה דכשנולדה בודאי היתה בתולה אך בשיטה הביא שם לפרש החזקה הוא דרוב נשים בתולות נשאות יע"ש ולכאורה קשה למה להו טעמא דרוב הא שפיר כתב רש"י דהוי חזקה דמעיקרא דודאי נולדה בתולה ונראה דהנה הפנ"י הקשה למה מהני החזקה לר"ג הא הוי תרתי במקום חדא דהא הרי בעולה לפנינו מסייע לחזקת ממון יע"ש ונראה דמשום זה כתבו בשיטה רק רוב נשים בתולה נשאות כיון דחזקה שנולדה בתולה היתה איתרע ואיכא חזקה דהשתא ומצטריף לחזקת ממון ע"כ א"ש ראיית ר"ם דהא הכא רק מכח רוב נאמנת הרי דאף דבעולה לפנינו מהני רוב לומר דעד השתא היתה מרוב ועכשיו הוא דאיתרע ותלינן הריעותא באיחר הזמן וסובר ר"ם כמו שכתב בשיטה שם דחזקה דהתם הוא חזקה דאתי מכח רוב וזה ראיי ברורה דאף שעכשיו טרפה גבינות מותרות משום דאמרינן השתא הוא דנטרפה כמו בנושא את הבתולה דתלינן הבעולה באיחר הזמן לאחר שנתארסה אף דהתם ליכא חזקה כיון דהוי תרתי במקום חדא רק מכח חזקה דאתי מכח הרוב היא דנאמנת ודו"ק וכן הראיי שהביא מפרק המדיר יש לומר כמו דהתם לא הוי חזקה מבוררת דמי לא אסקינן דאשה זו לא נבדקה מעולם ואפשר דשנולדה במומין אלו אלא דאפילו הכי הוי התם חזקה כיון דרוב נשים אין להם אלו מומין הוי לה חזקה דאתי מכח רוב וכן כתב הפנ"י יע"ש ומעתה א"ש ראיית ר"ם מהתם דאף דעיקר החזקה במומין הוא מכח הרוב ועכשיו יצאה מרוב דהא יש לה מומין אפילו הכי אמרינן עתה הוא דאיתרע וז"ב. אמנם שיטת האוסרי' הגבינות אפשר ליישב דלא תקשה עליהם ראיות ר"ם דאפשר לומר דהתם שאני דאף דלא הוי רק חזקה דאתי מכח רוב אפילו הכי עדיף דהתם הוא חזקת הגוף וגם האשה טוענת ברי מה שאין בבהמה דלא הוי רק חזקת היתר וליכא ברי ודוק:

ה) **עוד** כתבו הרשב"א ור"ן ומיהו ה"מ דגבינות מותרת דוקא בטרפות דאיכא למימר השתא סמוך לשחיטה ממש נולד בה ומיהו בטרפות שאי אפשר לתלות בשעת שחיטה בהא ודאי מודה ר"ם דאסירה דכיון דיוצאת מחזקתה ועל כרחנו קודם לזמן מציאה יצאה ואין אנו יודעים במה אוסרים אותה למפרע כ"כ הר"ן והרשב"א הוסיף בסברא זו וז"ל דהא א"א לומר בה העמידנה על חזקתה דהא ודאי נפקא מחזקתה ואי אתה יודע מתי נטרפה ומתי יצאה מחזקתה וכיון דודאי יצאה מחזקתה ואי אתה יכול לברר מתי ולא לתלות בזמן ידוע אוסרין אותה למפרע עכ"ל הרשב"א והביאו עוד ראיי לזה וז"ל כענין שאמרו בכתמים דכתם שנמצא בחלוק מטמא למפרע וכו' אלמא כיון שכתם זה יבש הוא וא"א לומר עכשיו ראתה מטמאין אותה ולא אמרינן העמידנו על חזקתו ולא יהי' מטמא למפרע אלא כדי שיוכל להתייבש אלא אמרינן משעת כבוס ראתה ה"נ דכוותה ואע"ג דגבי מומין אמרינן דמוקמינן האשה על חזקתה וברשות הבעל נולדו וכו' שאי אפשר לומר דעתה ממש נולדו התם שאני כיון שברשות הבעל נמצאו אמרינן כאן נמצא כאן הי' לפי שאין מחזיקין מומין מרשות לרשות עכ"ל וכתבו שלזה הסכימו בה"ג וספר התרומות והנה מתוך לשון ר"ן ורשב"א משמע שלא כתבו סברא זו רק בחזקה דאתי מכח רוב דאע"פ שר"ם חילק על התוס' וסובר דחזקה דאתי מכח רוב הוי כמו חזקה מבוררת זה דוקא בטרפות שאפשר דלא יצא מרוב רק ברגע זו אבל אם כבר יצאה מרוב איזה זמן ולא ידענו אימת יצאה א"כ חזינן דנחזק לן רוב זה איזה זמן בטעות ע"כ אוסרין למפרע ולא אזלינן כה"ג בתר רוב כלל אבל בחזקה המבוררת אפשר לומר דמודים נמי דמהני ולא אסרינן אלא זמן שאנו מוכרחים לומר שכבר יצא זמן זה מחזקה אבל למה שאנו מסופקים מוקמינן על חזקה כיון דהוי' חזקה מבוררת תלינן השינוי באיחר הזמן כל מה דאפשר כך הי' נראה לכאורה. ובזה יש ליישב מה שיש להקשות על הד"מ בסי' פ"א בתירוץ השני שם שהבאתי באו"ב שסובר דרוב מצויין הוי ג"כ חזקה דאתי מכח הרוב כמו רוב בהמות כשרות והא דמתירין הגבינות ובשוחט שלא נטל קבלה אסרי' למפרע משום דיצא זמן מחזקתו דשכחה אינו בא בפ"א וכבר הערותי לעיל דא"כ לדעת הרשב"א באיסור בגבינות אם יצאה זמן מה מחזקתה גם בשוחט שנטל קבלה נמי יש לאסור למפרע ולפ"ז קשה דבד"מ בסי' א' שעשה פשרה בין אגודה לרשב"א וכתב דאגודה איירי בנטל קבלה ורשב"א בלא נטל קבלה למה לא אמר בפשיטות דאגודה איירי ג"כ אף בלא נטל קבלה רק שסובר כדעת הסמ"ג והגהות מיימוני דאף שיצא זמן מחזקה מהני החזקה כמבואר בסי' פ"א א"כ גם בשוחט אין לאסור למפרע אבל הרשב"א לשיטתו דיצא זמן מחזקה לא מהני החזקה ע"כ סובר דבשוחט ששכח יש לאסור למפרע בין שנטל קבלה ובין שלא נטל קבלה דהא אין לו חזקה ודומה לגבינות בהוגלד פי מכה שאוסר הרשב"א למפרע וזה תמוה מאוד אך לפי האמור א"ש כיון דנטל קבלה ויש לו חזקה מבוררת שפעם אחת ידע מודה הרשב"א דאף שיצא זמן מה מחזקה מהני החזקה ע"כ שפיר כתב שם בד"מ דע"כ הרשב"א בלא נטל קבלה איירי אבל אם נטל קבלה מודה הוא דמהני החזקה ורצה להשוות גם דעת אגודה לרשב"א ע"כ כתב דאגודה איירי בנטל קבלה כדי שלא יהי' פלוגתא בין הרשב"א לאגודה אף דעדיין אפשר לומר דאגודה סובר כסמ"ג וממילא אכ"ל בלא נטל קבלה נמי מכשיר למפרע אפילו הכי עדיפא לי' לד"מ לעשות פשרה ביניהם ולהשוות דעת אגודה לדעת הרשב"א אבל אם נאמר כמו שכתבתי לעיל באות ב' דרשב"א ע"כ אף בנטל קבלה אוסר למפרע כיון דיצא זמן מה מחזקתו וע"כ צריך לומר דאגודה חולק עליו בסברא זו א"כ אמאי לא הכשיר אף בלא נטל קבלה מטעם רוב מצויין ולמה כתב בד"מ התם דאגודה מודה לרשב"א בלא נטל קבלה הא כיון שהכשיר בנטל קבלה ע"כ סובר כדעת הסמ"ג וממילא דאף בלא נטל קבלה מכשיר ודויק אבל לפי מה שכתבתי כאן א"ש מאוד דלא פליגי כלל אגודה ורשב"א ושניהם סוברים דיצא זמן מחזקה לא מהני החזקה אך זהו דוקא בלא נטל קבלה דאין כאן רק חזקה דאתי מכח רוב אבל בנטל קבלה דיש לו חזקה מבוררת מהני החזקה אף דיצא זמן מה ע"כ אין לאסור רק איזה ימים דיש לתלות השכחה בהו אבל מקודם יש להכשיר, אך עדיין יש להקשות דהא פוסק להקל בסי' פ"א כדעת הסמ"ג והגהות מיימוני דאף בחזקה דאתי מכח רוב מהני החזקה אף יצאה זמן מה מחזקה דלא כרשב"א ור"ן א"כ למה פסק בסי' א' דבלא נטל קבלה אסרינן למפרע כפי הפשרה שעשה בין אגודה לרשב"א והוא פסק בסי' פ"א כסמ"ג וע"כ לסמ"ג יש להכשיר אף בלא נטל קבלה וצ"ל דסובר עיקר להלכה כתירוץ א' שכתב בד"מ לחלק בין שוחט לגבינות דבשוחט לא נתחזק וליכא רק רוב לחוד ובזה מודה ר"ם אף דלא יצא זמן מה מרוב דלא מהני הרוב כיון דעתה אינו יודע ועיין לעיל אות ג' ודוק, אך אף

אם

אם נאמר תירץ א' שנדי"ת בסי' פ"א א"כ א"ש דבלא נטל קבלה די"ש לאסור למפרע אף לפי דעת הסמ"ג וסייעתו אבל בנטל קבלה שכתב שם רמ"א בפשיטות להתיר ומשמעות דבריו שם .דגם הרשב"א מודה לאגודה בזה וקשה אמאי הא בודאי שסברא זו אמיתת הוא דשכחה איכא בלא בפעם אחד כמו שכתב בתירץ ב' בסי' פ"א וכן הוכיח בט"ז בסי' א' וא"כ לדעת הרשב"א למה מועיל החזקה להיתר למפרע ועוד דהא רמ"א פיסק כן בסי' א' להתיר ומשמע אף באין הספק מרובה ובסי' פ"א כתבו אחרונים דלא סמוך להקל כדעת הסמ"ג רק בה"מ וכן הוא אמת דהא רוב פוסקים חולקים בזה על הסמ"ג ה"ה בה"ג וסה"ת ותוס' ורשב"א ור"ן בשם ר"ם ואיך יקל אף בלא הפ"מ נגד דעתם ולמה הכשיר רמ"א בנטל קבלה אף בלא הפ"מ אך לפי מה שכתבתי דבחזקה בנתבררה לכ"ע מהני אף בילא זמן מה א"ש דהדין זה דנטל קבלה הוא מוסכם מכל הפוסקים להתיר. למפרע ודו"ק, אך ה"ה שהביאו רא"י מכתם כסתר סברא זו ועיין לקמן באות ו'. ואם נאמר דלא כסברתי אפשר לומר בדעת רמ"א דלפי מה שכתב בתירץ ב' ע"כ צריך לומר דפליגי אגודה ורשב"א דע"כ הרשב"א אף בנטל קבלה אוסר למפרע דאזיל לשיטתו אבל אגודה סובר כדעת הסמ"ג וממילא אף בלא נטל קבלה מכשיר אלא דמה שכתב בד"מ בסי' א' דלא פליגי היינו לפי תירץ א' שכתב בסי' פ"א א"כ אפשר לומר דאגודה מודה לרשב"א בלא נטל קבלה מטעם דכיון דלא נתחזק הרוב א"כ אף אם אפשר לומר דעתה בזה הרגע ילא מרוב לא מהני הרוב על למפרע אבל בנטל קבלה בודאי פליגי אגודה ורשב"א והא דפוסק רמ"א כאגודה משום דבסי' פ"א ג"כ פוסק כסמ"ג והא דהכשיר כאן אף באין. הפ"מ צריך לומר כיון די"ש כאן עוד ספק שמא אף דלא ידע שחט שפיר כמו שכתבו הפוסקים ספק זה. ע"כ אף בלא הפ"מ יש לסמוך על דעת סמ"ג:

ו) **וראיתי** במשבצות זהב סי' פ"א או' ג' שכתב סברא הנ"ל והאל"ע כן דעד כאן לא כתבו הרשב"א ור"ן דכל דילא זמן מה מחזקתו לא מהני רק דוקא בחזקה דאתי מכח הרוב אבל בחזקה מבוררת אף שילא מחזקה זמן מה כמה ימים אפילו הכי חזקה דמעיקרא עדיפא כיון שהיתה מבוררת וכו' אלא שראיתי לפ"ח אות ג' ממהלות דברי: משמע דבחזקה ברורה נמי כל שילאה זמן נזה וא"א וכו' אין סומכין עליה נראה כדכתיבנא עכ"ל המשבצות שם וספר פ"ח אין כעת אצלי לעיין בו ואני תמה מאוד מאוד על הרב בעל פמ"ג דהא הרשב"א ור"ן הביאו ראי' לסברתם מכתם והתם הוי חזקה מבוררת דהאשה יש לה חזקה מבוררת וגם הבגד שנמצא הכתם עליו כבר בדקו פ"א ואפילו הכי מטמאינן עד שעת הכיבס או שעת הבדיקה כמבואר בדבריהם שם הרי בפירוש שלא כדברינו הנ"ל ונוראת נפלאתי איך נעלם מרב ז"ל ראיותם הנ"ל דמוכח בהדיא דאף בחזקה מבוררת כתבו כן, איברא דצריך להבין מה יענה הסמ"ג על ראיותם מהא דכתם דהא מוכח בהדיא סברתם הנ"ל ונראה לומר דאדרבי' בחזקה מבוררת גם הסמ"ג מודה דלא מהני החזקה רק דפליג על הרשב"א ור"ן בחזקה דאתי מכח רוב כיון דרוב עדיף מחזקה ע"כ אף בילא זמן מה מחזקה סובר הסמ"ג דמהני .דלא כרשב"א אבל בחזקה מבוררת בוודאי מודה הסמ"ג דא"כ מה יענה על הא דכתם ואם נאמר כן יקשה לן למה פסק בשוחט דנטל קבלה להכשיר למפרע הא ילא זמן מה ולפי תירץ א' בד"מ סי' פ"א אין כאן חזקה דאתי מרוב ולא נשאר לסמוך להיתר רק חזקה מבוררת מחמת שנטל קבלה ובוודאי בפ"א ידע ומוקמינן אותו על חזקה דמעיקרא ולפי' הנ"ל קשה הא בזה לכ"ע לא מהני חזקה כיון דילא זמן מה ולמה מכשיר אגודה הא גם הסמ"ג מודה בזה דלא מהני ואי סובר תירץ ב' דסי' פ"א די"ש כאן חזקה דאתי מרוב מלויין רק משום דילא זמן מה מחזקה א"כ לדעתו דפוסק כסמ"ג הי' לו להכשיר אף בלא נטל קבלה ולמה כתב דלא פליגי אגודי' ורשב"א הא פליגו ופליגי דלאגודה דמכשיר ע"כ טעמו משום חזקה דאתי מרוב וסובר כסמ"ג ממילא אף בלא נטל קבלה יש להכשיר ולרשב"א דאוסר משום דאזיל לשיטתו ממילא אף בנטל קבלה הי' לו לאסור אך אפשר לומר כיון די"ש כאן חזקה מבוררת וגם רוב ע"כ לכ"ע יש להכשיר אף דילא זמן מה אבל אם לא נטל קבלה דאין כאן רק רוב לחוד וסובר הרשב"א דכיון דילא זמן מה לא מהני ואמר דבזה מודה אגודה ולא פליגי כלל וא"ש במה שכתב בד"מ דלא פליגו כלל אך עדיין פסק של רמ"א לא יתיישב כיון דפוסק בסי' פ"א כסמ"ג א"כ אף בלא נטל קבלה הי' לו להתיר וא' דסובר עיקר כתירץ הא' דאין כאן רוב א"כ אף בנטל קבלה הי' לו לאסור למפרע דבחזקה מבוררת לחוד גם סמ"ג מודה דלא מהני החזקה ומזה נראה דסובר רמ"א דלסמ"ג וסייעתו אף בחזקה מבוררת מהני וכבר הוכחתי דלדעת הרשב"א לעולם לא מהני וסמ"ג פליג דלעולם מהני ע"כ שפיר כתב רמ"א דבנטל קבלה יש להכשיר למפרע כדעת הסמ"ג ובלא נטל קבלה גם אגודה וסמ"ג מודים די"ש לאסור למפרע כיון דאין כאן חזקה מבוררת וגם חזקה דאתי מרוב ליכא כמו שכתב בתירץ א' בסי' פ"א והבן:

ז') **וראיתי** במשבצות זהב סי' ק"ה או' ג' שסותר את משנתו מסי' פ"א הנ"ל וכתב שם הסברא הנ"ל שכתבתי דבחזקה מבוררת גם הסמ"ג מודה דאל"כ קשה עליו ראיות הרשב"א מכתם יעו"ש ולא זכר דבסי' פ"א כתב בהיפך ומיישב שם בזה קושית הפלתי שהקשה למה פסק רמ"א שם לאסור ספק כבוש ובסי' פ"א מתיר החלב והגבינות דאמרינן השתא הוא דנטרפה וכימא ג"כ בספק כבוש השתא הוא דנפל אך לפ"ז א"ש דרמ"א איירי באופן דא"א לומר עתה נפל וילא זמן מה מחזקה לכך לא מהני החזקה ואף דפוסק בסי' פ"א כסמ"ג הכא גם הסמ"ג מודה כיון דלא הוי חזקה הבא מכח רוב רק חזקה מבוררת אך לפע"ד א"א לומר כן בדעת רמ"א דא"כ יקשה לן למה בסי' א' בשוחט מכשיר למפרע בנטל קבלה הא ילא זמן מה מחזקתו וא' משום דהתם איכא רוב מלויין א"כ אף בלא נטל קבלה למה אוסר וע"כ צריך לומר דסובר עיקר כתירץ א' דכאן בשוחט ליכא רוב רק בנטל קבלה הוי חזקה מבוררת וסובר כסמ"ג הרי דאף בחזקה מבוררת סובר סמ"ג דמהני חזקה כמו שכתבתי לעיל ובלאו הכי א"א ליישב קושית הפלתי בספק כבוש שהוא מטעם דילא מחזקה דהא אף דנפל מקודם עדיין לא ילא מחזקה דהא כל זמן דלא שהה מעל"ע לא בלע ולא נאסור ובמה ילא מחזקת היתר אף דנפל איזה זמן מקודם אלא דאפשר דאף דלא ילא מחזקת היתר אבל עכ"פ ילא מחזקה דמעיקרא שלא הי' שם תערובות ועתה איכא תערובות ומוכח פה איסור אלל היתר זמן מה ע"כ אפשר לומר דכמו דמוכח עתה כאן כן הי' שם אף למפרע מעל"ע אך עכ"פ נשאר חזקת היתר ועיין לקמן בסי' ק"ה אות י"ח מה שכתבתי שם מזה ודוק. ורא"י ברורה לדברינו דבספק כבוש אף דהי' הכלי מכוסה ולא נפל עתה רק זמן מה מקודם ואפילו הכי לא שייך לומר דילא זמן מה מחזקת היתר כיון דאף שנפל מקודם איזה זמן אפילו הכי עדיין הוא היתר אף עתה כיון דאפשר דלא שהה עדיין מעל"ע דלא כפמ"ג הנ"ל מהא דאמרינן בגמרא ופסקינן בש"ע מלא נקבים בריאה לאחר שחיטה דתלינן בזאב או בכלב או

או במשמעות ידא דעבדי ומשמע אף דא"א לומר עתה בזו הרגע נעשה כגון שהיא ריאה מכוסה עכשיו רק אנו אומרים דקודם שכיסה נעשה הנקבים לאחר שחיטה משום דמוקמינן על חזקת היתר ואף דיצא זמן מה מחזקתה והוא מטעם שכתבתי דכיון דבין דנעשה עתה ובין שנעשה זמן מה מקודם כיון דבין כך ובין כך אפשר דנעשה אחר שחיטה ואין כאן שום טריפות אמרינן דנעשה אחר שחיטה ומותרת כן כמי בכבוש דבין שנפל עתה או דנפל זמן מה מקודם כיון דאפשר דלא שהה מעל"ע מוקמינן על חזקת היתר ושפיר הקשה בפלתי כיון דאין כאן עוד איסור ברור לפנינו אף אם נאמר דנפל איזה זמן מקודם א"כ אמאי לא מוקמינן על חזקת היתר ובחידושי כתבתי ליישב קושית הפלתי דאפשר דרמ"א קאי התם במה שהביא מחלוקת הפוסקים במה שחוץ לכיר ועל זה כתב אח"כ דספק כבוש אסור כיון דהוי ספיקא דדינא לא שייך לאוקמה על חזקה כמו שכתבו פוסקים אבל בספק אם כבוש מעל"ע אפשר דמודה רמ"א דמוקמינן על חזקה:

ח) **ואם** נאמר דלא כמשבצות זהב בסי' ק"ה אך דסמ"ג סובר אף בחזקה מעוררת אם יצא זמן מה מחזקה דמהני החזקה יש להסביר בזה מחלוקת הפוסקים הביאם בטוש"ע באה"ע סי' י"ז במצא הרוג וספק אם הוא לאחר ג' ימים די"ש אמרים דתלינן לקולא שהוא תוך ג"י וי"א דאזלינן לחומרא מספק ואין מעידין עליו ובמה פליגי ולמה לא מוקמינן את ההרוג שהי' בחזקת חי ולתלות ההריגה באיחר הזמן אך אפשר דפליגי בזה אי מהני החזקה כיון דודאי יצא זמן מה ופליגו בפלוגתא של הרשב"א וסמ"ג הנ"ל אך אפשר לדחות ואין להאריך בזה כעת אך בעיקר הקושיא שהקשיתי לעיל דמה יענה הסמ"ג להא דכתם אשר מזה יצא לו למשבצות לדון בדבר החדש דמודה בחזקה מעוררת נראה לפע"ד ליישב דהנה לכאורה ראיות הרשב"א ור"ן תמוהים מאוד ג"ה שהביאו מכתם שמצאה יבש דמטמא עד שעת בדיקה הא התם הוא רק בקדשים אבל לחולין לא מטמא למפרע וגם לקדשים הוא רק חומרא דרבנן כמבואר ברמב"ם בפ"ט הלכות או"ב ופ"ג ממשכב ומושב הלכה ז' ח' יע"ש וכן מוכח פשטות הש"ס בריש פ"ק בנדה מהא דמקשינן ממשנה זו דשרצים ועיין בתוס' שם ועיין בדף כ"ו וא"כ אדרבה מכאן ראי' להיפך דדוקא לתרומה וקדשים החמירו חז"ל אבל בחו"ה שפיר מועיל החזקה אף דיצא זמן מה וזה תמוה מאוד ולא ראיתי מי שהרגיש בזה ונראה בעת שזה הוא דעת סמ"ג וסייעתם שלא חשו לראי' זו אמנם ראיות הרשב"א נראה דאף דודאי התם הוא רק לחומרא דקדשים אבל עכ"פ מצינן סברא זו דהיכי דיצא זמן מה החמירו חז"ל בקדשים בחזקה מעוררת ממילא אנו אומרים על סברא זו בחזקה דאתי מכח רוב דגרע טפי כיון שיצא מרוב דאף דר"ם פליג על תוס' וסובר דאף דעתה יצא מרוב לא אמרינן למפרע אבל בזה מודה ר"ם לסברת הס' דלא הוי רוב מדאורייתא כיון די"ש סברא עכ"פ לחלק בכך כמו דתלינן בכתם ואף דהתם הוא רק מדרבנן בקדשים שאני התם דליכא חזקה מעוררת ומודו הרשב"א ור"ן דמהני חזקה אף דיצא זמן מה כמו שכתבתי לעיל באות ה' וכמו שכתב במשבצות סי' פ"א אלא שהביאו ראי' כיון דעכ"פ חזינן די"ש סברא ולהחמיר היכי דיצא זמן מה יותר מהיכי די"ש לומר עתה ברגע זו איתרע וממילא יש לומר שוב בחזקה דאתי מכח רוב אף דסובר ר"ם דמהני הרוב דלא כתוס' בזה בודאי מודה כיון דאין כאן חזקה מעוררת רק מכח רוב וגם יצא זמן מה דלא מועיל הרוב מדאורייתא אך הסמ"ג פליג על זה אף בחזקה דאתי מכח רוב ולא קשה עליו כלל מכתם דהתם הוא רק חומרא דקדשים וסובר דאין חילוק בין חזקה מעוררת לחזקה דאתי מכח רוב נמצא דלפ"ז הרשב"א ור"ן מודים בחזקה מעוררת דאף דיצא זמן מה מהני החזקה ועיקר הפלוגתא הוא רק בחזקה דאתי מכח רוב דלדידהו לא מהני ולסמ"ג מהני וכן באמת משמע פשטות דברי רשב"א ור"ן למעיין בדבריהם ועיין לקמן בסי' פ"א וסי' ק"ה וסוף סי' קפ"ה וסוף סי' קפ"ז מה שכתבתי בעניינים אלו ולפי מה שכתבתי נמצא דבשומע שנטל קבלה דהי' לו חזקה מעוררת בין לסמ"ג ובין לרשב"א אף דיצא זמן מה מחזקה מהני החזקה ושפיר פוסק רמ"א דבין לרשב"א ובין לאגודה יש להתיר הבשר והכלים למפרע:

ט) **אמנם** עדיין יש להקשות דהא ראיית ר"ם שכתב להתיר החלב הוא מהנושא את אשה ומצא דמומין כמו שהבאתי לעיל דבריהם וכבר כתבתי דסובר ר"ם דהתם כמי הוי חזקה דאתי מכח רוב וא"כ דאם נאמר כמו שכתבו רשב"א ור"ן דמודה ר"ם באם יצא זמן מה מחזקה דלא מהני הא התם בודאי יצא זמן מה דהא בודאי לא נאנסה ברגע קודם לביאת הבעל וכן המומין לא נולדה בה עתה ברגע זו ואפילו הכי מהני חזקת דאתי מרוב, איברא דממומין הרגישו הרשב"א ור"ן בעצמם ותירצו משום דאין מחזיקין מומין מרשות לרשות אך זה שייך במומין אבל הכא האשה בעצמה מודה דנאנסה קודם חופה רק שאמרה לאחר אירוסין בבית אבי' והבעל טוען שמא עוד קודם אירוסין וא"כ אנו מסופקים על רשות אחד מזמן לזמן ולמה מהני החזקה בזה לדעתם, איברא לדעת רש"י ותוס' שם דף ע"ה מיירי מתניתן דהכא כמי מרשות לרשות יע"ש אך הר"ן דחה פירוש זה יע"ש וקשה לשיטתו ממשנה זו ויש מזה ראי' לסברת הפנ"י דפירוש דעיקר טעמא דר"ג הכא מטעם מגו והא דאמרינן כמי טעמא דר"ג משום חזקה הוא ליישב הא דמוכת עץ וא"ש דמוכת עץ לא יצא זמן מה מחזקה, איברא דא"כ מה הביא ר"ם מכאן ראי' לדחות סברת תוס' דמהני חזקת דאתי מכח רוב הא הכא ליכא חזקה דהשתא דהא עדיין בתולה היא ועוד קשה לפי מה שתירצו במומין היינו טעמא דלא מחזיקינן מרשות לרשות א"כ ליכא נ"כ ראי' לסברת הר"ם ודוק, ועוד קשה כי דהא הא דאין מחזיקין מרשות לרשות הוא רק תירץ של רבא שם אבל לפי אוקמתא דר"א ור"א שם ועיין ברשב"א בחידושיו דאם היא בוגרת דכתובתה לעלמא דנאמנית וקשה אמאי הא יצאה זמן מה מחזקה דלדידהו אפילו נולדו מומין ברשות אבי' ועדיין ברשות אבי' מהני החזקה יע"ש ודוק. אך אפשר לומר דבחזקת הגוף אף דהוי חזקה דאתי מכח רוב אף דיצא זמן מה מחזקה מהני ע"כ ת"כ א"ש והא דצריך רשב"א ור"ן לתירץ משום דאין מחזיקין מרשות לרשות אפשר לרווחא דמילתא כתבו אבל אין ה"כ לר"א ור"א דאיירי מתניתן ברשות אחד צריך לומר הטעם דמהני משום דהוי חזקת הגוף ועדיף משאר חזקה דאתי מרוב. ואם כנים דברינו אלה נבנה אי"ה טירת כסף ליישב קושית התוס' שהקשה שם בסוגיא דמה אתי רבה לאשמועינן וכי לא ידענו דאזיל ר"י בתר חזקה בעלמא הא ילפינן מנגע ועוד הקשו שם ד"ה ספק טמא וז"ל הקשה ר"ת מ"ט דרבנן וכי לא אזלו בתר חזקה ונראה ליישב דס"ד דטעמא דר"י דפליג על ר"ג ולא אזיל בתר חזקה היינו היכי דיצא זמן מה מחזקתו ולזה אמר רבה דאינו כן דגם ר"י אזיל בתר חזקת הגוף אף דיצא זמן מה רק הכא משום דאיכא חזקת ממון סובר ר"י דלא מהני חזקת הגוף ויתיישב גם קושיא שני' של תוס' דהא בבהרת יצא זמן מה מחזקה וסוברי רבנן אף בחזקת הגוף אם יצא זמן מה לא מהני חזקה, איברא דאכתי אף דיצא מחזקת הגוף

הגוף אבל מחזקת הרה לא יצא. דהא גם עתה הוא עדיין ספק אי בהרת קודם או שער לבן קודם א״כ עדיין קשה מ״ט דרבנן דלא אזלי בתר חזקה. ואפשר לומר דחזקת טהרה לכ״ע לא מהני בספק בהרת כיון דאיתרע כמו שכתבו בתוס׳ בכתובות דף כ״ב בזרק לה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה יע״ש ולא נשאר רק חזקת הגוף ובזה יצא זמן מה מחזקתו ויש ליישב עוד בזה קושית הפנ״י וש״ב שמעתתא בהא דאמר ר״א ריש״א. מנה לאבא בידך ופירש רש״י ותוס׳ וחזקת הבת אינו מועיל לאב והקשו הא אנן פסקינן כר״י בפ״ק דכתובות דחזקת האב מועיל לבת ולפי מה שכתבתי אפשר לומר דחזקה דהכא אינו מועיל לאב כיון דיצא זמן מה ודי לנו לומר שיהי׳ מהני לגבה דידה אבל לא שנאמר שיהי׳ מהני לאב. עוד נראה ליישב מה שהקשיתי מהא דמומין ומהא דמשארסתני נאנסתי דהא דיצא זמן מה מחזקה מהני אפשר לומר כיון דטוענת ברי כמו שכתבו רשב״א ור״ן התם דלר׳ אליעזר ור״א איירי מתניתן בברי ושמא וכיון דטוענת ברי א״כ הי׳ ידוע אימת יצאה מחזקה ולכך לא הקשו רק מרבא דמוקי מתניתן בשמא ושמא וניחא דלרבא אמרינן כאן נמצא כאן הי׳ ואף דיצא זמן מה. אבל לפי אוקמתא דר״א ור״א בלאו הכי ניחא משום דהוי ברי ושמא עוד אפשר לומר דלר״א ור׳ אסי אפשר דאיירי מתניתן כשנבדקה פ״א ויש לה חזקה מעורערת וכבר הוכחתי דבזה לכ״ע מהני החזקה אך שכתבו דלרבא אפשר אף אם לא נבדקה איירי ואפ״ה א״ש כיון דהי׳ מרשות לרשות ודו״ק. ובזה א״ש מה שהקשו אחרונים בר״ש נדה דמקשינן חבית על מקוה ומה קושיא הא לרשב״ל דסובר ב׳ ימים אחרונים וודאי חימן א״כ יצא זמן מה מחזקתו לכך לא מהני ולפי האמור א״ש מאוד דבחבית איכא חזקה מעורערת ומהני אף דיצאה זמן מה ויש ליישב בזה עוד הרבה קושיות ואין להאריך בזה:

י׳) **והט״ז** האריך לדחות פסק של אגודה ורמ״א דהא אף בנטל קבלה כיון דיש כאן חזקה דהשתא שאינו יודע הי״ש ובהמה בחזקת שאינה זבוח קיימא והוי תרתי במקום חדא ודמי׳ למקוה דמבואר בר״ש פ״ק דנדה בוודאי טמא משום תל״ר וכן בסכין וכמצאת פגומה לא מוקמינן הסכין בחזקתו ולומר בעצם נפגמה כפגמה רק אמרינן שמא בעור נפגם והוי נבלה מטעם תל״ר ולא מכשרינן התם בסכין רק בשיבר בה עצמות לאחר שחיטה משום דעצם וודאי פוגם אבל בשחט דליכא למימר הכי ע״כ אסרינן למפרע אף בנטל קבלה כיון דהוי תרתי במקום חדא היינו חזקה דהשתא מצטרף עם חזקת איסור שאינה זביח דבהמה וחזקה דמעיקרא דשוחט כמאן דליתא דמי נגד שני חזקות שיש לנו לאיסור. והש״ך בנקודת הכסף כתב וז״ל דנראה דאגודה יליף לה דכיון דקיי״ל רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם א״כ רובא מסייע לי׳ לשוחט וע״כ לא בעינן שיבר בו עצמות אלא משום דהתם ליכא חזקה מכח רוב וכו׳ וקרוב לומר דאף בלא נטל קבלה מכשיר אגודה משאי טעמא וע״כ לא הזכיר שנטל קבלה אלא דהרב רמ״א צריך להשוותו עם הרשב״א וס״ל דאיירי שנטל קבלה וכשנטל קבלה פשיטא דלא דמי דהא השתא איכא חזקה ורוב וכו׳ ולאו לסכין ולמקוה דמי דהתם ליכא רוב כלל והאגודה יליף לה מכח כ״ש כיון דבסכין אמרינן בהמה לא איתרע כ״ש הכא דאפילו ר״ש מודה עכ״ל ודבריו לכאורה בלתי מובנים במה דרצה לומר מקודם דאפילו ליכא חזקה רק רוב לחוד נמי מכשיר אגודה ואפילו הכי לא קשה עליו ממקוה ומסכין ואמאי דהא כמו דחזקת מקוה וחזקת סכין לא מהני להיתר כיון דאיכא תרתי לריעותא כן נמי הכא איכא תל״ר דאף דיש לשוחט חזקה דאתי מכח הרוב לסברת אגודה הנ״ל אף בלא נטל קבלה כיון דרוב מצויין אצל שחיטה מומחין המה מיקרי לסברתו חזקה דאתי מכח הרוב דלא כמו שכתב בד״מ בסי׳ פ״א אפילו הכי כיון דעכ״פ איכא חזקה דהשתא שאינו יודע ומצטרף לחזקת איסור דבהמה, והוי תרתי במקום חדא וצ״ל דסובר הש״ך דע״כ לא אמרינן תל״ר אלא בחזקה מעוררת אבל בחזקה דאתי מכח רוב כיון דרוב עדיף מחזקה חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי ולא מצטרף לחזקת איסור דבהמה איברא דכבר כתבתי לעיל לענין אם יצא זמן מה מחזקה לדעת הרשב״א ור״ן גרע טפי חזקה דאתי מכח הרוב מחזקה מעוררת צריך לומר דהתם שאני דיש סברא לומר כיון דזה זמן רב יצא מרוב א״כ איגלאי מילתא למפרע דבשקר החזקנו אותה מרוב איזה זמן ע״כ אנו אומרים אפשר דמקודם לכן נמי החזקנו בשקר ולא הוי חזקה כלל אבל כל דלא יצא זמן מה ואפשר לומר דעתה יצא מרוב ע״כ אף דאיכא עוד חזקת איסור להצטריף לחזקה דהשתא הוי כמאן דליתא דרוב עדיף מחזקה דהשתא וגם מחזקת איסור או דאפשר לומר כיון דלפי סברת הש״ך דאגודה מכשיר אף בלא נטל קבלה ע״כ סובר סברת הסמ״ג דאף דיצא זמן מה מהני אף בחזקה דאתי מכח רוב ולדידי׳ בוודאי דאפשר לומר דעדיף מחזקה מעוררת לענין זה דלא מצטריף לתל״ר:

איברא דהא אף דליכא חזקה דהשתא אמרינן סמוך מיעוט לחזקה והוי ספק מדרבנן א״כ לכאורה כ״ש היכא דאיכא גם חזקה דהשתא בודאי צריך לומר סמוך מיע״ט עם חזקה דהשתא לחזקת איסור אך דכבר כתבו האחרונים דברוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם לא אמרינן סמוך מכמה טעמים ממילא אף דאיכא חזקה דהשתא לא מצטרפינן לחזקת איסור אמנם לכאורה לפי מה שכתב הרא״ש הטעם דלא אמרינן סמוך מיעוט שאינו מומחין לחזקת איסור משום דלא איתרע הרוב וכל דלא איתרע הרוב לא אמרינן סמוך א״כ הכא דאיתרע דעתה אינו יודע אמאי לא אמרינן סמוך אך ז״א דכוונת הרא״ש דאמרינן סמוך היכי דאיתרע רוב היינו אם יש ריעותא ברוב ואנו מסופקים עתה על ריעותא זו מה הוא כמו בספק שנולד לן בשחיטה אי שהה או דרס ואנו רוצים להכשיר מטעם רוב בזה אמרינן סמוך ולא מהני הרוב על הריעותא להתיר וברוב מצויין שאמרינן בגמרא שאם אנו מסופקים על אחד אם ידע עתה לשחוט או לא סמכינן על רוב להכשיר מה ששחט עתה ולא אמרינן סמוך כיון דלא נולד לן שום ריעותא על הרוב אבל הכא לא שייך לומר סמוך כיון דאנו ידענו עתה מה הוא רק שאם דנין על למפרע בזה אמרינן לסברת הש״ך הנ״ל לחזקה דאתי מכח רוב עדיפא מחזקה דהשתא אף דאיכא תרתי לריעותא דאף דעתה איתרע רוב כיון דאנו דנין רק על למפרע לא אמרינן סמוך לא המיעוט ולא חזקה דהשתא וחזקת איסור כיון דעל למפרע לא נולד לנו שום ריעותא אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף וז״ב וכנין דלא אמרינן בשום מקום סמוך מיעוט לחזקה ואיתרע לן רובא רק אם אנו מסופקים על איזה דבר מה הוא עתה ורוב מכריע לצד ההיתר ומתנגד לזה חזקת איסור בזה אמרינן סמוך מיעוט לחזקה ולא סמכינן על הרוב אבל אם הספק הוא רק על למפרע בזה לא אמרינן סמוך ואדרבה מוקמינן על חזקה דאתי מרוב ואמרינן השתא הוא ממיעוט כיון דלא נולד לן שום ריעותא מקודם רק עכשיו ודו״ק. וכן שפיר כתב הש״ך דקרוב לומר דגם בלא נטל קבלה מכשיר אגודה למפרע איברא דעכ״פ יצא זמן מחזקתו כמבואר וצ״ל דסובר אגודה כסמ״ג אמנם הרב רמ״א דעתה פשרה בין אגודה לרשב״א וסובר בלא נטל קבלה אסור לא הוי הטעם משום תל״ר דגם הוא מודה לסברת

לסברת הש"ך הנ"ל אך עיקר הדבר משום דסובר דאין כאן רוב ועיין בש"ך אות ח' ודו"ק והא דמכשיר רמ"א בבטל קבלה בודאי קשה קושית הט"ז דהוי תל"ר דהא לדידי' ליכא רוב רק חזקה לחוד א"כ דומה למקוה ולסכין וצריך לומר לרמ"א תירץ הש"ך שכתב בנקודות הכסף דהוי ס"ס כמו שמבואר שם אבל תירץ זה לא כתב הש"ך רק על אגודה דסובר דאיכא כאן רוב ומכשיר אף בלא נטל קבלה ואף אם נאמר דלא מכשיר אגודה רק בנטל קבלה אפשר לומר דג"כ הוא מטעם רוב ובלא נטל קבלה לא שייך רוב מליין כמבואר בש"ך אות ח' לחלק בזה דבנטל קבלה איכא רוב ובלא נטל קבלה ליכא רוב דלא כד"מ בסי' פ"א דלסברת הד"מ אין לחלק בזה רק לתירץ א' שכתב שם אף בנטל קבלה ליכא חזקה דאתי מרוב ולתירץ ב' אף בלא נטל קבלה איכא רוב כמבואר לעיל אבל לסברת הש"ך יש לחלק ולומר דבנטל קבלה איכא רוב אבל בלא נטל קבלה ליכא רוב כמבואר בדבריו וזה כונת הש"ך באות ח' שכתב דלפי"ז לא קשה ממקוה יע"ש ודו"ק. ויש להביא ראי' לסברת הש"ך הנ"ל דברוב לא אכפת לן אף דהוי תל"ר דהנה לעיל באו"ק ד' הבאתי קושית הפני' על הא דמשארסתני כאנסתי למה מהני החזקה ולפי סברת הש"ך א"ש דהתם הוי רוב כמו שהבאתי בשם השיטה וברוב לא אמרינן תר"ל אמנם לפע"ד נראה דלא כש"ך דהנה כבר הבאתי לעיל דדעת התוס' לאסור הגביכות וטעמם משום דרוב לא אמרינן רק היכי דאין מתנגד לזה חזקה דהשתא אך ר"ם וסייעתם סוברים דאף בזה מהני חזקה דאתי מכח רוב. ועדיף מחזקה דהשתא כמו בחזקה מבוררת ואפילו הכי התנה בתנאי של"א יצא זמן מה מרוב באופן די"ל בזו הרגע נטרפה וכתבתי לעיל טעם הדבר דבזה גרע רוב מחזקה מבוררת אך הסמ"ג חולק וסובר דאף בזה לא גרע חזקה דאתי מכח רוב מחזקה מבוררת כמו שבארתי לעיל א"כ איך כיתא עוד דיהי' עדיף חזקה דמעיקרא הבא מכח רוב מחזקה דמעיקרא המבוררת דאף תל"ר לא מגרע חזקה דמעיקרא הבא מכח רוב וחזקה מבוררת לא מהני היכי דאיכא תל"ר וזה אינו במשמע ועוד דלעולם צריכים אנו להשוות דעת הפוסקים ולא שנעשה עוד פלוגתא רחוקה ביניהם דלדעת התוס' חזקה דהשתא עדיפא מחזקה דמעיקרא הבא מכח רוב ולדעת שאר פוסקים יהי' חזקה דמעיקרא הבא מכח רוב עדיף יותר אף מתל"ר ע"כ נראה דלכל הפוסקים היכי דאיכא תרתי לריעותא לא מהני הרוב:

יא) **ונראה** להביא ראי' ברורה לזה דהנה בריש פ"ק דנדה דמקשינן שם ומאי שנא מחבית דתנן הי' בודק את החבית והולך ואח"כ נמצאת חומץ כל ג' ימים וודאי מכאן ואילך ספק קשי' לשמאי ומסקינן משום דחבית לא שייך להעמיד היין על חזקתו משום דהוי תל"ר חזקה דהשתא שהוא חומץ וחזקת טבל יע"ש והא ביין נמי איכא חזקה הבא מכח רוב דרוב יין אינו מחמיץ כמו שכתב הכו"פ בסי' א' יע"ש וא"כ קשה לדעת הש"ך הנ"ל למה מהני תל"ר לגרע כח חזקה דמעיקרא הבא מכח רוב ומוכח מכאן דאף ברוב אמרינן תל"ר דלא כש"ך ומזה נראה כמו תירץ השני שכתב משום דבשוחט איכא חזקה מבוררת כיון שנטל קבלה וגם רוב לכך מהני אף נגד תל"ר והא ביין נמי איכא חזקה דמעיקרא דהא תנן הי' בודק את החבית וכו' וא"כ הי' ליין חזקה מבוררת וגם רוב ואפילו הכי לא מהני נגד תל"ר וז"ב. ובזה נראה לי ליישב מה שתמהו על הרמב"ם שפסק בפ"ה מתרומו' הלכה כ"ד בהא דהי' בודק את החבית דהוי ספק משום תל"ר ובמקוה פסק דהוי וודאי טמא משום תל"ר ובגמרא מקשינן שם ורמי חבית אמקוה מאי שנא הכא וודאי ומאי שנא הכא ספק אמר ר"ח מסורא מאן תנא חבית ר"ש הוא דלגבי מקוה נמי ספיקא שוי לי' יע"ש וא"כ למה פסק רבינו במקוה כרבנן ובחבית כר"ש אכן לפי האמור א"ש דמקוה דליכא רק חזקה לחוד הוי תל"ר וודאי אבל בחבית דשוי רוב וחזקה אינו מועיל תל"ר רק שיהי' ספק והא דאמר ר"ח מסורא הא רבנן והא ר"ש למה לא חילק כמו שכתבתי דבמקוה לא הוי רק חזקה לחוד ובחבית הוי חזקה וגם רוב ואתי שפיר אף חבית כרבנן נראה דכבר הבאתי לעיל קושית המפורשים מה מקשינן שם מחבית על אשה הא ביין יצא זמן מה מחזקתו דהא ג"י אחרונים ודאי חומץ לר"י בן לוי דסובר כן בב"ב דף צ"ו א"כ לא מהני חזקה מידי לשיטת הרשב"א וסייעתו אך נראה ליישב לפי מה שכתבתי לעיל בחזקה המבוררת מודה הרשב"א דמהני החזקה ולפי"ז חזקה דאתי מכח רוב בודאי ליכא ביין כיון דיצא זמן מה ממנה ולא נשאר רק חזקה מבוררת כמו במקוה ע"כ שפיר מקשינן ורמי חבית אמקוה ואמר ר"ח מסורא דחבית אתי כר"ש אך כל זה לריב"ל אבל לר"י דסובר התם בב"ב דלא יצא היין כלו מחזקה רק אפשר לומר ברגע זו נתחמץ א"כ איכא ביין חזקה דאתי מכח רוב וגם חזקה מבוררת ע"כ שפיר פסק הרמב"ם דלא הוי רק ספק דהא פסק התם כר"י ולא כריב"ל וזה נכון וכמדומה שכבר העירו אחרונים בכעין תירץ זה ועיין מה שכתבתי בזה עוד בסוף סי' קפ"ז ולפי"ז נמצא אם נאמר בשוחט לאסור למפרע כדעת הט"ז עכ"פ לא הוי רק ספק איסור כמו שפסק הרמב"ם בחבית אף דהוי תרתי לריעותא לא הוי רק ספק משום רוב וחזקה ואף גבי שוחט הוי רוב וחזקה אבל אם נאמר כדעת הד"מ בסי' פ"א דלא הוי בשוחט רוב כלל א"כ בנטל קבלה ליכא רק חזקה מבוררת לחוד ממילא לדעת הט"ז הוי ודאי איסור כמו במקוה אך לפי מה שכתבתי בסוף סי' קפ"ז לחלק בין חזקה טובה לחזקה גרוע אין זה מוכרח יע"ש ודוק. מעתה נסתור שני תירוצים שכתב הש"ך ליישב קושית ט"ז ולא נשאר רק תירץ השלישי והוא דבשוחט איכא ס"ס שמא ידע ושמא אף דלא ידע שחט שפיר ודוקא בסכין לא סמכינן על ס"ס משום דספק שמא לא שחט במקום הפגימה לא הוי ספק טוב דודאי שחט בכל הסכין אבל בשוחט הוי ספק טוב אף דלא ידע שמא שחט שפיר ובפלתי תמה למה חשיב שמא לאחר שחיטה נפגמה וכן בשוחט שמא ידע לספק הא הוי תל"ר וכל תל"ר הוי ודאי כמו דאמרינן בריש נדה במקוה שנמדד והאריך שם לחלק בין איסור לטומאה דבטומאה ילפינן מסוטה לעשות ספק כודאי ולפע"ד תמוהים דבריו דא"כ למה ברה"ר טמא דלא אמרינן בטומאה ספק כודאי רק ברה"י ואדרבה מדאמרו רבנן דבין ברה"ר וכו' טמא מזה הוכיחו דסבירו להו דתל"ר הוי ודאי דאלו הוי ספק הוי ברה"ר טהור ודוק אך מה שכתב שם דטעמא דר"ה דלא מהני ס"ס בסכין הוא משום דהוי משם אחד דכל עיקר הספק הוא אם שחט במקום הפגימה או לא והאחרונים דחו דבריו דהא בנשבר הגף מבואר בסי' כ"ג דמותר משום ס"ס ספק שמא קודם שחיטה ספק שמא לאחר שחיטה אף דהתם כל עיקר הספק הוא אם נקבה הריאה או לא ולפע"ד דבריו נכונים בזה דבאמת הוי משם אחד רק דהתם לא בעינן ס"ס גמור כיון דבלאו הכי רוב בהמות כשרות וא"צ רק לצדדי היתר לעשות ספק השקול ע"כ לא בעינן התם שתי שמות ומהני אפילו בשם אחד כיון דעכ"פ מכח זה שכיח טפי להיתר וכמו שאני אכתב מזה אי"ה לקמן בכמה דוכתא וז"ב. איברא דיש להעיר עוד על ס"ס זו דהוי נגד חזקה ויש לומר כיון דאיכא חזקת השוחט נגד חזקת איסור נשאר ספק השקול אך זאת דוקא לדעת הרמב"ם דתל"ר

יא (טז) אם שכח ה"ש שיש ספק אם אירע לו דברים אלו כמו הגרמה או חלדה בזה יש לאסור למפרע לפי האומד הדעת ששכח דהא אין לומר שבזו הרגע שכח אבל מקודם יש להתיר משום דהוי ספק ספיקא:

יב (יז) אבל אם לא נטל קבלה מעולם יש לאסור הכל למפרע כל מה ששחט וגם הכלים דטפי מסתבר לומר שלא ידע מעולם מלומר ששכח ומוקמינן את הבהמה על חזקת שאינה זביחה:

בין

דתל"ר לא הוי רק ספק אבל אם נאמר דהוי ודאי ליכא ס"ס ולענין הלכה איכא מחלוקת בין אחרונים ועיקר כמו שכתבתי בפנים ועיין בש"ת ושפ"ד או"ח דבזה ליכא ס"ס דודאי אירע לו דברים המצויין ממילא דהוי תל"ר רק אפשר דלא הוי רק ספק איסור כמו שכתבתי לעיל דלשיטת הרמב"ם לא הוי רק ספק בחב"ת אף דהוי תל"ר ואפשר דבחזקת גרוע כזו מודה הרמב"ם דהוי ודאי כמו במקוה:

(טז) **בזה** העלו בשמ"ח ושפ"ד באות ח' כדעת הש"ך כיון דשפיר הוי ס"ס וכבר כתבתי לעיל דלא איקרי נגד חזקה כיון דהוי חזקה נגד חזקה ומזה מוכח דקיי"ל דתר"ל בשוחט לא הוי רק ספק דאל"כ ליכא ס"ס כמו שכתבתי לעיל בשם הפליתי:

(יז) **אבל** וכו' דהכא אף לדעת הש"ך ליכא רוב מצויין דאיכא גם חזקה דמעיקרא בשעה שנולד לא הוי ידע וגם חזקת השחטה שאינו יודע וגם חזקת איסור דבהמה ועוד דטפי מסתבר לומר שלא ידע מעולם מלומר למד ושכח ואיכא בכלל רוב מצויין וגם חזקה מעוררת ליכא כיון דלא נטל קבלה אך דעדיין לכאורה איכא ס"ס שמא ידע ושמא שחט שפיר אלא דכבר כתבתי דעל ס"ס לחוד אין לסמוך להתיר כיון דהוי נגד חזקה אינו זביחה ואף לשיטת הש"ך ב"ש דאמרינן ס"ס נגד חזקה אפילו הכי מודים דהכא יש לאסור למפרע משום דספק זה שמא ידע לא הוי ספק השקול דטפי מסתבר לומר דלא ידע מעולם מלומר דלמד ושכח בשלמא בנטל קבלה ע"כ ידע ולמד ושכח רק דלא ידענו אימת ע"כ שפיר הוי ספק השקול אבל בלא נטל קבלה יותר נוטה הלב לומר דלא ידע מעולם וא"כ ליכא ס"ס ועוד נגד שני חזקות לכ"ע לא מהני ס"ס והכא יש שני חזקות לאיסור חזקה דמעיקרא כשנולד לא הוי ידע וחזקת איסור דבהמה ועיין בשפ"ד. ומה שכתבתי דאסור אף הכלים כן מבואר בט"ז דאף בנטל קבלה במקום שהבשר אסור גם הכלים אסורים ולא מוקמינן הכלים בחזקת היתר. ומחמת שיש בזה מקום עיון אמרתי לבאר הדבר א) דהנה בלא נטל קבלה דכתב בשמ"ח לאסור הכלים הדבר ברור הוא כיון דלא נטל קבלה הוי הבשר ודאי איסור תורה מטעמים שכתבתי לעיל ממילא דיש לאסור גם הכלים ואף בכלים שאינו ב"י יש לאסור ואף באופן בשעה שאינו ב"י נולד לן הריעותא על השוחט כיון דהוי ודאי טריפה ממילא גם כלי שאינו ב"י אסורים מדרבנן אך בדין שכתבתי בסעי' י' לאסור איזה זמן מה בזה כתב ג"כ בשמ"ח דכלים צריכים הכשר בזה עכ"פ הבשר אינו אסור רק מכח ספק דהא מקודם לזמן מה מכשירים מטעם ס"ס אך דבזמן מה סמוך כתב דאין בזה ס"ס משום דמסתמא לא שכח בזו הרגע אבל עכ"פ נשאר הספק שמא שחט שפיר כמו דאנו אומרים ספק זה על למפרע וכבר הוכחתי אף דהוי תל"ר מ"מ לא הוי רק ספק דמוקמינן חזקה נגד חזקה דאל"כ למה מהני ס"ס על למפרע וכמו שכתב הפליתי דעיקר בזה בשוחט שנטל קבלה אף דהוי תל"ר לא הוי רק ספק שמא ידע שמא לא ידע לכן מצטרפינן ספק זה לספק שמא שחט שפיר וממילא דבדין המבואר בסי' י' כמו לא הוי ודאי רק ספק שמא ידע כיון דיש לו חזקה מוקמינן חזקה נגד חזקה והוי ספק וכן כתב בשמ"ח בהדיא דהוי ספק אחד א"כ מה הדין של כלים שאינו ב"י דלכאורה יש להכשיר אותם משום ס"ס, וראיתי בפליתי שתמה על רמ"א למה אסר כלים שאב"י אף בלא נטל קבלה והעלה שם דאמת להתיר יע"ש. ולפע"ד לא ידעתי למה כיון דבלא נטל קבלה הוי הבשר ודאי איסור רק במה דקמן דהבשר לא הוי רק ספק ממילא בכלים שאב"י הוי רק ספק דרבנן אך ז"א דהא ע"י גלגול בא לו דרבנן ולא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא אמנם אם לא נודע הספק של השוחט רק אחר שנעשו הכלים אב"י בזה בודאי יש להתיר כיון דבשעה שנודע הוי רק ספק איסור דרבנן כמו שאבאר אי"ה בסי' ק"י ובכמה דוכתא אך ראיתי בת"ש אות כ' שתמה על הט"ז במה שאסר הכלים אף אב"י הא כיון דהבשר אינו אסור רק מטעם תרתי לריעותא ומבואר ברמב"ם פי' דמקואות דבטומאה דרבנן יש להקל במקוה אף דהוי תל"ר ממילא בכלים שאב"י דלא הוי רק איסור דרבנן אין לאסור מכח תל"ר יע"ש נמצא לפי דבריו דדין דסעי' ט' שאנו אוסרים ג"כ מטעם תל"ר יש להכשיר כאב"י אף שנעשו אב"י אחר שנודע לנו האיסור אך בדין דסעי' י' כיון שבודאי באותו זמן לא ידע ואין אנו אוסרים הבשר משום תל"ר רק מכח ספק שמא שחט שפיר שמא לא שחט שפיר והוי ככל ספק איסור דאנו אוסרים כלים שאינו ב"י אך שדבריו תמוהים כיון דהבשר הוי ספק איסור תורה מכח תל"ר ממילא דגם הכלים אסורים אף דלא הוי רק ספק איסור דרבנן כיון דע"י גלגול בא לן דרבנן ואינו דומה למקוה דהתם כיון דטומאה דרבנן ממילא דנולד לן הספק בדרבנן וראיתי שכבר הרגיש בזה במשבצות זהב אות ו' עוד הקשה עליו דהא גם במקוה כתב הטומאה דרבנן החמירו והביא מזה ראיי לדחות דעת הפ"ח דסובר דספק דרבנן אף נגד חזקה לקולא יע"ש ואני תמה עליו דהפ"ח בעצמו שם בסי' ק"י לא היקל רק באיסור דרבנן שאין לו עיקר בתורה שזה דומה לטומאה קלה דסובר ר"מ ספק דרבנן לקולא אבל בדרבנן שיש לו עיקר בתורה סובר דהוי לחומרא משום טעם זה דדומה לטומאה חמורה יע"ש, ועיין בשער המלך פ"י דמקואות מה שהאריך בזה, עוד יש להעיר דאפשר לומר דבתל"ר אף בטומאה קלה כמי טמא אף לר"מ כיון דקיי"ל דרבנן במקוה הוי תל"ר ודאי ולא ספק והטעם או כמו שכתב בפליתי דבטומאה הוי כודאי או משום דהוי חזקה גרוע א"כ לא הוי ספיקא דרבנן כלל ולמה נ"ל בזה לקולא כיון דהוי ודאי טומאה ולא ספק ולכאורה מוכח כן במשנה גופה דתנן התם טמא שירד לטבול ומבוא שם התנא ד' ספיקות א' ספק טבל ב' ספק טבל בארבעים סאה ג' שני מקואות ד' מקוה שנמדד ונמצא חסר וכו' במד"א בטומאה חמורה אבל בטומאה קלה וכו' וירד לטבול וכו' ולא חשיב בזה רק ג' ספיקות והשמיט בכאן ספק רביעי והיינו מקוה שנמדד ולא תני כאן דין זה כלל וצריך טעם, למה ע"כ נראה דכיון דהוי תל"ר והוי ודאי טומאה ממילא אף בטומאה קלה אזלינן לחומרא אף לר"מ יע"ש ודו"ק. אמנם הרמב"ם ז"ל בפי' דמקואות כתב אף בזה לקולא ובאמת קשה לי על הרמב"ם אמאי דהא במקוה מודה גם הרמב"ם דתל"ר הוי ודאי והתנא לא חשיב ספק זה ומנ"ל לרמב"ם ז"ל להקל בזה, אך צריך לומר דסובר הרמב"ם דאף דהוי ודאי היינו לענין טומאה דאורייתא או אף לטומאה דרבנן בטומאה חמירה אבל בטומאה קלה כיון דהקילו בזה בספק אף דהוי נגד חזקה דהוי כמי כודאי הי"ה דאף בתל"ר הקילו דהא תל"ר לא עדיף מחזקת טומאה לחוד דהא אף

דמצטרפינן

דמצרפינן חזקה דהשתא לחזקת טומאה יש כנגד זה חזקת המקוה עכ"פ ואמרינן דהוי כמו חזקת טומאה לחוד ובטומאה קלה אזלינן לקולא ודברי ח"ס לע"ג:

ב') **והנה** בט"ז כתב דכיון דהבשר אסיר משום חלב"ר גם הכלים שבישל בהם הבשר אסורים ואין להתיר אותם משום די"ל לכלים חזקת היתר כוונתו דלגבי כלים איכא למימר דמוקמינן חזקה דמעיקרא דשוחט נגד חזקת איסור דבהמה וחזקה דהשתא דשוחט אף דחזי להצטרף לחזקת איסור דבהמה ולאסור הבשר אבל על הכלים כיון שיש להם ג"כ חזקת היתר מהני חזקה שלהם להתיר כיון דחזקת איסור של בהמה כבר נסתלק ע"י חזקת השוחט דהי' לו ג"כ חזקה להיתר אך בהצטרף חלב"ר נשאר ספק ממילא דמהני חזקת היתר דכלים להכריע את הספק ולהתיר אותם אף שהמה ב"י וכתב רז"א דכיון דהבשר אסיר ממילא גם הכלים אסורים ולא מהני חזקה שלהם והביא ראי' לזה מרש"י גיטין דף ל"א דפירש על הא דמקוה דכל טהרות התרומה שנשתמש באותן הכלים שטבלו במקוה טמאות הרי דכיון דהכלים טמאים מכח חלב"ר אף התרומה די"ל להם חזקת היתר טמאים ובספר גנת וורדים כלל ס"ב האריך בזה והקשה שם על הט"ז מה ראי' הביא ממקוה דהא בטומאה אמרי' דחלב"ר הוי וודאי טמא או משום דסוף טומאה מתחלת טומאה לא ילפינן כמו דאמרינן שם ברים נדה ואף ברה"ר סוף טומאה הוי ודאי כמו ברש"י א"כ דין הוא שיהי' גם תרומה שנשתמש בכלים טמאה ודאי כמו הכלים דבתרא גרירין דהוי תרתי דסותרן מה שאין כן בשוחט דהבשר לא הוי רק ספק איסור מכח חלב"ר ולמה לא נימא דמוקמינן הכלים על חזקתן כמו בכל ספק איסור דמהני חזקה להתיר והעלה כן לדבר ברור דאם דבר ראשון לא אסור רק משום ספק דאין הדבר בו תלוי בראשון רק אף דהראשון אסור, הבו די"ל לו חזקה יש להתיר ממילא די"ל להתיר את הכלים כיון דעיקר איסור מבשר לאו הוי רק ספק דמוקמינן חזקה כנגד חזקה ונשאר ספק איסור ומהני חזקה דכלים להתיר וכל היכי דהראשון ודאי טמא בזה יש לומר דהשני נגרר בתר ראשון והט"ז סובר באמת דהבשר אסור ודאי מכח דחלב"ר אף בסכין ובשוחט דבהצטרף חזקה דהשתא לחזקת איסור נעשה חזקה ברורה לאיסור ע"כ סובר דלא מהני חזקת הכלים כלום אך בזה לא העלה דבר ברור דאפשר דמהני חזקת הכלים להתיר אף דהבשר אסור מכח ודאי אפילו הכי יש לומר דכלים מותרים דחזקת היתר שלהם עדיף וחזי להצטרף יע"ש ובמשבצות סי' זה אות ו' העיר ג"כ מזה ומחלק לשלשה דינים ודבריו מגומגמים קצת אך העולה מדבריו הוא כך דין הראשון דאם הספק על הבשר ע"י הקרי והזדמן ודאי דכלים אסורים דספק טרפה שנישל בכלי אף הכלי אסור אף אם הוא אב"י וכוונתו נראה לי בזה שאם יש ריעותא בבהמה שאנו מטריפין אותה משום דריעותא זו שכיח טפי לאיסור ולזה לא מהני חזקת היתר דבהמה א"כ מה יתן ומה יוסף חזקת היתר דכלים כיון דשכיח לומר שנעשה הטרפות בזה והוי כמו ודאי איסור ולא משום חזקה או רוב שהוא גזרת הכתוב לילך בתר חזקה ורוב הן להקל והן להחמיר רק שהוא סברא לאסור משום דשכיח הדבר שזה נעשה טריפה ולזה לא מהני אף כמה חזקות להיתר וזה הוא כוונתו במה שאמר ע"ד הקרי והזדמן ודבר ברור אללו דהכלים ג"כ אסורים אף שנוסף עליהם עוד חזקת היתר והביא ראי' מריב"ל יע"ש, דין השני אם נאסר הבשר מכח ספק כמו בשוחט בסכין ונמצא פגום המבואר בסי' י"ח דהוי ספק כנלה וכן הכא בשוחט ששכח דהבשר הוי ספק משום חלב"ר והכונה הוא משום דמוקמינן חזקה לבהדי חזקה ונשאר הבשר ספק בזה יש לומר כיון דהבשר הוא רק ספק משום דחזקות מתנגדת זל"ז ממילא הכלים שנוסף עליהם עוד חזקת שלהם שהיו בחזקת היתר מקודם מותרין ולזה דעתו נוטה להתיר, אך בדין השלישי שאין כאן רק חזקה אחת לאיסור ואנו אוסרים הדבר מטעם חזקה דהתורה אמרה לילך בתר חזקה בזה מסתפק דאפשר כיון דכל עיקר האיסור הוא מטעם חזקה אף דחזקה כמו הוי ודאי אפילו הכי כיון שנוסף על הכלים חזקה להתיר מוקמינן חזקה כנגד חזקה והוי ספק איסור והיכי דחזקה דכלים יהי' עדיפא מחזקת איסור דבשר יהי' הכלים מותרים אף שהבשר אסור או דלמא כיון דעכ"פ הבשר אסור ודאי אף שהוא רק מכח חזקה אין להתיר הכלים רק הוי כמו בשר דנגררים אחר חזקה ראשונה דהוי תרתי דסותרי ובזה מראה פנים לכל צד יע"ש ועיין בגו"ר כ' ס"ב ובשושנת העמקים כ' י"ב ח"ב:

ג') **והנה** נחזי אנן דראיות הט"ז ממקוה שפירוש רש"י דאף תרומה שנשתמש בכלים טמאה אף שמפקפק שם בגו"ר על זה באמת הוא ראי' מוכרחת דלא מהני חזקת היתר שנוסף אח"כ וכבר העירו בזה ראשונים. ומחמת שזה יסוד גדול בעניני חזקה וצריכה ביאור ויש בזה מחלוקה בין הראשונים ומש"ש יש פנים לכל צד אמרתי להרחיב הדבור בזה ולבאר בעה"י כל מה דאפשר לפי קוצר שכלי, דריטב"א בעירובין כתב והר"ם בר שניאור נתן טעם למה אלימא חזקת ערוב שבכל מקום אין לדון אלא מדבר שספק בא ממנו וכן גבי מקוה אמרינן העמיד טמא על חזקתו ולא אמרינן העמיד טהרות על חזקתן עכ"ל כוונתו דמוכח שם דלא אזלינן בתר חזקת תחום ביתו רק בתר חזקת עירוב ואמאי כיון דספק הוא אימת נטמא ואימת נשרפו אי קודם בין השמשות ולא קנה העירוב או לאחר בין השמשות וקנה העירוב א"כ כמו די"ל לומר העמיד העירוב על חזקתו ואחר בה"ש נטמא וקנה עירוב הא יש לחזקה זו חזקה המתנגדת והוא חזקת תחום ביתו שהי' לו קודם שקנה עירוב וא"כ שפיר קאמר ר"ת אף דבנגע באחד בלילה אזיל בתר חזקת חי אבל בעירוב כיון דאיכא חזקות המתנגד זל"ז הוי ספק ועל זה נתן ר"מ בר"ש טעם דאין לנו לדון רק על דבר שספק בא ממנו והיא העירוב ולזה יש חזקה ולא אכפת לן במה שמתנגד לה חזקת תחום ביתו והביא ראי' דבמקוה נמי לא אמרינן העמיד טהרות על חזקתן רק העמיד טמא על חזקתו כיון דלא נולד הספק על הטהרות וכל הרואה יתפלא הא גם על אדם לא נולד הספק רק על מקוה ואפילו הכי אמרינן העמיד טמא על חזקתו להתנגד לחזקת המקוה וממקום שבא רמב"ש משם יש סתירה לדבריו וראיתי בדברי שאול בהשמטות לסי' ר' שכתב דכיון דמקוה ליכא שום נ"מ אי חסירה או לאו רק לענין טומאה ע"כ מיקרי דנולד הספק על הטומאה וגם אני רציתי לומר כן אך הדרכא בי שאין זה שום סברא לחלק בכך ועוד דא"כ למה מוקמינן המקוה על חזקתה להתנגד לחזקת טומאה כיון דעיקר הספק הוא על הטמא לא הוי לנו לחשוב רק חזקת טומאה ולא חזקת מקוה ואמאי לר"ש הוי במקוה ספק משום דמוקמינן חזקה כנגד חזקה ועוד מה חילוק יש בין חזקת מקוה לחזקת עירוב הא בעירוב ג"כ ליכא נ"מ רק על אדם ואמאי כתב ר"מ דלא נולד הספק על אדם רק על עירוב ע"כ לא אזלינן רק בתר חזקת עירוב ועוד יש להפליא על סברת רמב"ש למה אמרינן שם דבנגע באחד בלילה אזיל ר"ת בתר חזקה כיון דאיכא שני חזקות לקולא חזקת חי וחזקת טהרה של הנוגע הא חזקת טהרה לא נחשוב לנו עתה לחזקה כיון דלא נולד הספק באדם הנוגע רק במת א"כ לית לן רק חדא חזקה והוא חזקת חי וזה תמוה מאוד

אך

אך מה שנראה לי בכונת רמב"ם שמדייק בלשון הזהב דאלימא חזקת עירוב פירוש דבאמת חזקת תחום ביתו הוי חזקה רק דאלימא חזקת עירוב כיון בזה נולד הספק וכלל גדול הוא דכל שני חזקה המתנגדת אם השתא חזקה שוות הוי ספק ואם אחד אלימא אזלינן בתר אלימא ע"כ גם הכא כן והביא לזה ראי' ממקוה דהכא אדם או כלים שטיבלן במקוה בזה שפיר אמרינן דטמאים כיון די"ם לאם חזקת טומאה ואף דעיקר הספק נולד על מקוה ולא על אדם אפילו הכי כיון דהוי למקוה חזקה דהשתא ורצוי' לצרף לחזקת טומאה שיהי' חל"ר דהא אף דלא נולד הספק על הטמא אבל עכ"פ חזקה מיקרי רק דחזקה שנולד הספק עליה ובה אנו דנין עדיפא אבל עכ"פ ראוי גם חזקה זו להצטרף לחזקה דהשתא ממקוה להיות חל"ר אבל בעירוב ליכא רק חזקה נגד חזקה דכבר הקשה בספר מחנה אפרים בה"א סי' ב' אמאי סבר ר"י ספק עירוב דכשר דמוקמינן את העירוב על חזקתו דמעיקרא הא יש לו חזקת דתחום ביתו וחזקה דהשתא דעמא ונשרף לפניך וכל תרתי לריעותא הוי ודאי ותירץ דלא אמרינן חל"ר אלא גבי מקוה יעו"ש וכן כתבו התוס' בחולין דף י' ובנדה ב' דלא אמרינן תרתי לריעותא רק במקוה א"כ שפיר כתב רמב"ם דכיון דנולד הספק רק על עירוב ובה אנו דנין אין לנו לדון רק על חזקת עירוב דעדיפא מחזקת תחום ביתו שאין אנו דנין עתה על חזקה זו אף דבאמת הוי חזקה דהא חזי להצטרף במקוה להחל"ר אבל חזקות מרוב עדיפא והביא ראי' דאל"כ נימא העמיד טהרות על חזקתן פירוש אף דאדם מטמאין מכח חל"ר אם נגע א"כ בטהרות יהי' רק ספק טומאה דהא נוסף עתה עוד חזקה של טהרות ואפשר לריכים להיות טהורים לגמרי כיון די"ל להם חזקה טובה להצטרף לחזקה דמעיקרא דמקוה וכנגד זה חזקה דהשתא דמקוה וחזקת טומאה כמאן דליתא דמי אלא לאו כיון דלא נולד הספק על הטהרות לא חשוב חזקה זו להתנגד לחזקת טומאה ממילא חזקת תחום ביתו נמי לא חשוב להתנגד לחזקת עירוב אבל מ"מ מודה ר"מ דחשוב חזקה לכך שפיר אמרינן בנגע באחד בלילה איכא שני חזקות דהא עכ"פ חזקת טהרה חזו להצטרף לחזקת חי דרמב"ם לא כתב דלא הוי חזקה רק דחזקת עירוב אלימא ואין חזקת ת"ב חזי להתנגד לה אבל בודאי דעכ"פ חזקה כזו ראוי להצטרף לסייע עוד לחזקה שנולד ספק עלי' ע"כ חזקת חי וחזקת טהרה שפיר מצטרפין להיות ב' חזקות ועיקר סברת רמב"ם נראה כיון דחזקה הוא רק מחוקי התורה דילפינן מנגע ובדבר שיש להסתפק עליה מה הוא אמרה תורה ז"ל בתר חזקה אבל איך יכול להתנגד לזה חזקה שהוא ממקום אחר אבל לסייע לחזקה זו כמו אם נגע באחד בלילה דלמאן דס"ל דבעינן ב' חזקות לטהר שפיר יכול חזקת טהרה דאדם הנוגע לסייע לחזקת חי וכן לסייע לחזקה דהשתא שיהי' תרתי נגד חדא ג"כ אפשר ע"י חזקה כזו אבל כל היכי דליכא רק שתי חזקות המתנגדת סובר רמב"ם דחזקה זו שאנו דנין עליה עדיפא ואפשר דיליף סברא זו מנגע דהכא בתוס' ר"ש נדה ד"ה התם הקשו למה אזלינן בנגע בתר חזקה הא השתא חסר א"כ אדרבה נימא התם הרי חסר הנגע לפניך ואוקי גברא בחזקת טהרה דהוי תרתי במקום חדא כמו הכא גבי מקוה ותירצו דדוקא במקוה דהוי חזקה גרוע אמרינן חל"ר אבל בנגע דהוי חזקה טובה אמרינן השתא הוא דחסר דחזקה דמעיקרא עדיף וחזקה דהשתא כמאן דליתא דמי יעו"ש ולכאורה ניהו דחזקה דהשתא בנגע כמאן דליתא דמי ולא הוי חל"ר מ"מ אמאי ודאי טמא נימא אוקי חזקת טהרה דאדם נגד חזקת שלם של נגע והוי חזקות מתנגדת זל"ז ולמה הוי ודאי טמא והא לריך להיות רק ספק וע"כ לריך לומר כיון דעיקר לידת הספק הוא על הנגע ולא על אדם חזקת הנגע עדיף מחזקת טהרה דאדם כמו בחזקת עירוב ודוק:

ד) **ועוד** יש להביא ראי' לסברת רמב"ם מחולין דף י' בשוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר ר"ה וכו' חיישינן שמא בעור נפגמה ור"ח אמר כשרה שמא בעצם נפגמה ומקשינן שם על ר"ח ומתרלינן שאני התם דאיכא למימר העמיד טמא על חזקתו ואימ' לא טבל ה"נ העמיד בהמה על חזקתה ואימא לא נשחטה הרי שחוטה לפניך ה"נ הרי סכין פגומה לפניך הא איתילד ביה ריעותא ה"נ איתילד בה ריעותא סכין איתרע בהמה לא איתרעי והקשו בתוס' דהא זה דומה למקוה דאף דאדם לא איתרעי רק המקוה ואפילו הכי אמרינן העמיד טמא על חזקתו משום חל"ר וה"נ איכא תרתי לירעותא ותירצו דדוקא במקום דהוי חזקה גרוע אמרינן חל"ר יעו"ש ולכאורה קשה מה בכך דחזקה דמעיקרא של הסכין הוי חזקה וחזקה דהשתא כמאן דליתא דמי ולא מצטרף לחזקת איסור דבהמה אבל עכ"פ נימא אוקי חזקה להדי חזקה שיהי' ספק נבלה וזה תמוה לי מאוד ועוד קשה מה לי איתילד ריעותא בסכין מה לי איתילד ריעותא בבהמה וכבר הרגישו בתוס' בזה אך לפי סברת רמב"ם א"ש מאוד דכיון דסכין אתרעי ואנו דנין עיקר מקודם על הסכין ע"כ אזלינן עיקר בתר חזקת הסכין דאלימא מחזקת איסור דבהמה דעל זה לא נולד לן ריעותא לדין על חזקת הבהמה כמו בעירוב דאלימא חזקה זו שבכ"מ אין לדין אלא מדבר שספק בא ממנו ודוק כי זה נכון מאוד וברור:

ובזה יש ליישב מה שיש להקשות בריש נדה במה דמקשינן שם אדרבה אוקמי מקוה על חזקתה ואימ' לא חסר וכו' מה לשון אדרבה דמשמע מלשון זה דיותר יש ליזל בתר חזקת המקוה מליזל בתר חזקת טומאה דגברא ואמאי הכי הוי להו להקשות הא גבי מקוה נמי איכא חזקה והוי חזקה נגד חזקה וביותר. קשה גבי חבית דמקשינן אדרבה נימא אוקי יין על חזקתו וכו' ומה בכך דאף דאיכא יין על חזקתו והוי חזקה נגד חזקה והוי ספק ואכן תנן באמת התם דלא הוי רק ספק וכבר הרגיש מהרש"א בחידושיו בקושיא זו יעו"ש ולפי האמור א"ש מאוד כיון שבכ"מ אין לדון אלא מדבר שספק בא ממנו וחזקה זו אלימא א"כ הקשו אדרבה נימא אוקי מקוה על חזקתו או אוקי יין על חזקתו כיון שספק בא ממנו יש לנו לילך בתר חזקה זו ולא מגרע לה חזקת טומאה ולא חזקת טבל כמו דלא מגרע חזקת תחום ביתו לחזקת עירוב ועל זה מתרלינן דהוי עכ"פ חל"ר דחזקה זו שבא מדבר שאין הספק בא ממנו אף דהוי חזקה גרוע אבל חזי להצטרף לחל"ר ודוק ובזה סר מה שהקשה בספר נו"ר כלל ק"ב דאם נאמר דאף הטהרות שנשתמש בכלים טמאים ולא מהני חזקת טהרות שלהם א"כ מה זה שהקשו בתוס' בחולין דף י' ובריש נדה שיהי' מהני חזקת טהרה של אדם הבא אל הבית יעו"ש ולפ"ז שפיר הקשו כיון דהוי חל"ר חזי להצטרף ומתרלו דלא הוי חל"ר א"כ ממילא דאנו דנין כן על חזקת נגע שהספק בא ממנו ולא הוי חזקה נגד חזקה דאלימא חזקה נגע ואדרבה מזה יש ראי' עוד לסברא זו דאל"כ יקשה נימא אוקי חזקת טהרה נגד חזקת נגע ולא יהי' רק ספק טמא וע"כ דחזקה שאנו דנין עליה אלימא ולא"ה להתנגד לה חזקה מדבר שאין אנו דנין עליה בין להקל ובין להחמיר כיון דזה הוי חזקה גריע. ודע דמה שהקשה מרממ"ל על הא דאמרינן בריש נדה קסבר העמד אשה על חזקתה למה לא אמרו דטעמי' דשמאי דקסבר העמד טהרות על חזקתן דעדיפי טפי מחזקת אשה דחזקה גרוע הוא כדאמר הילל דכיון דחזי' מגיפה לא אמרינן אוקמה

על

יג (יח) בין נטל קבלה ובין לא נטל קבלה ובדקוהו עתה ויודע כל הלכות שחיטה רק בדין אחד טעה ואמר על אסור מותר יש להחמיר. בשל תורה לאסור את הבשר איזה ימים למפרע ומקודם זה יש להתיר משום דהוי ס"ס כיון דעתה יודע הרי הוא בכלל רוב מצוין אצל שחיטה מומחים הם והכלים אין לאסור כלל אם אינו בני יומם:

אם

על חזקתה משא"כ בחזקת טהרות ולכאורה לפי מה שכתב מרמב"ם לא הקשה מידי כיון דספק בא מן האשה ובכל מקום אין לנו לדון רק מדבר שספק בא ממנו אך ז"א דהא מבואר בעירובין בס"ס הנ"ל דבנגע באחד בלילה הוי שתי חזקות שכתבתי לעיל דאף רמב"ם מודה דהוי להצטרף לסייע לחזקה שהי' שני חזקות רק להתנגד אין כח בחזקה גרוע א"כ שפיר הקשו מרממ"ל כיזל בתר חזקת טהרות כיון דאין זה להתנגד לחזקת אשה רק לסייע לה ודוק כי ז"ב:

ה) וראיתי בדברי שאול להשמטות בסי' ר' שהקשה על רמב"ם מהא דאמרינן בשבות דף ד' חבית מלאה יין שנפל לים הגדול הטובל שם לא עלתה לו טבילה וכו' וכן ככר של תרומה שנפל שם [אחר שטבל זה] טמא מאי וכן מהי דתימא התם אוקי גברא על חזקתי' [פירים והוא טמא ומספק אתה בא לטהרו אל טהרנו מספק] והכא אוקי תרומה על חזקתי [פירם והתרומה בחזקת טהורה עומדת] קמ"ל דאף התרומה הוא טמאה וקשה דהא הספק לא נולד על התרומה ומה ס"ד לומר דאוקי תרומה אחזקתי' ותירץ דזה הוא באמת כונת הגמרא דקמ"ל דלא מהני חזקת התרומה דלא בא הספק עליה יע"ש. ואני גברא חזינא תיובתא לא חזינא דהא התם שנפל יין לים הגדול ויש ספק שמא נשאר שם במקום ההוא לכן הטובל שם לא עלתה לו טבילה דאוקי גברא על חזקת טומאה ואימא לא טבל דהא נולד לן הספק על הטבילה אי טבול אי לא טבול והנה די"ש למקוה חזקה שהי' מקודם באותו מקום מים הראוים לטבילה הא עתה נפל בו יין ואנו מסופקים עליו אם טבל במקום מים או במקום יין והוי הספק על אדם וגם נולד לן ספק שמא יש במקום זה יין ונטמא היין ואם נפל שם אח"כ ככר למקום הזה אף שלא נולד לן ספק על הככר רק על היין מה בכך הא גם ליין יש חזקת טהרה שמקודם לכן הי' טהור ומה שאנו רוצים לטמא את הככר שמא נטמא היין ונטמא הככר מן היין א"כ אף למקום שנולד לן הספק איכא חזקת טהרה והוא היין ומה דלא אמרו בגמרא אוקי יין על חזקתו דעדיפא מזה אמרינן דגם חזקת התרומה ראוי לצרוף לחזקת היין והוי שני חזקות לטהר דכבר כתבתי דמודה רמב"ם דעכ"פ ראוי לצרף חזקה כזו לעשות מזה שני חזקות כמבואר להדיא בגמרא עירובין בנגע באחד בלילה איכא ב' חזקות וכן כמו הכא א"כ הוי ס"ד שיהי' הככר טהור ולזה קמ"ל דאף הככר טמא והא דבאמת הככר טמא ולמה לא כימא כיון דאיכא חזקת טהרה של יין וככר שיהי' טהור אפשר לומר דהכא לא מהני חזקה מידי דכיון דנפל באותו מקום יין שכ"ח טפי לומר שנשאר שם ולא נתערב ונטמא מן הטמא וכל היכי דשכיח טפי לאיסור לא מהני חזקת היתר ועיין לקמן בסי' כ' באריכות מזה. וראיתי בס"ט סי' קל"ט אות מ' שהביא סברת רמב"ם והביא בשם מים עמוקים סי' כ"א בפירוש כן בדבריו כמו שכתבתי וכתב שם להוכיח מתוס' עירובין שלא סבירו להו סברא זו שכתב מרמב"ם יע"ש שהאריך:

ו) אמנם הריטב"א אחר שהביא סברת רמב"ם כתב הוא טעם אחר למה לא מועיל חזקת הטהרות כיון דאדם טמא מכח תל"ר וטהרות בודאי נגעו בו לכן אין לטהר אותם אף שיש להם חזקה ובקדושין דף ע"ט ביאר יותר וז"ל דלכך לא אזלינן בתר חזקת טהרה כיון דבודאי נגע בהם אין להם שום חזקה כדאמרינן בשליא בבית דכיון דרוב שליא יש להם וולד הבית טמא ולא מהני חזקת טהרה של הבית לימר סמוך מיעוט שליא שאין לה וולד לחזקת הבית שהי' טהור דכיון דהוי שליא בבית נפק לה מחזקתי והוי כמו שליא וה"ה להאי וכן בנדה לב"ה דמטמאה מעל"ע למפרע דכיון דודאי נגעו נפקא טהרות מחזקתן והוי כנדה וכן אתה דן בכ"מ דאיכא ודאי מגע ולא אזלינן בתר חזקה רק בספק מגע דאיכא למימר שמא לא נגע ע"כ יע"ש והמעיין בריטב"א יראה שזה סברא אחרת ממה שהביא בשם רמב"ם דלא כמו שראיתי בקצת אחרונים שנתערב להם שני סברות אלו ביחד וכבר העיר בדברי שאול עליהם בזה אך אף שסברא זו דינו של הט"ז לענין כלים ברור שאוסרים כיון דודאי בשלו בהם הוי הכלים כמו בשר ואפשר לפי סברת שניהם אף בדין ב' שכתב במשבצות ג"כ יש לאסור לסברת רמב"ם אין כח בחזקת היתר של כלים להכריע ולהתנגד לחזקת איסור הבשר ואף דלא כאסור הבשר בדין ב' רק מכח ספק מ"מ כיון דמוקמינן חזקה נגד חזקה ואתה בא לומר כעת דחזקת הכלים מהני כמלא דמתנגד לחזקת איסור מבשר וכבר כתב דאין זה בכח של חזקה כזו רק לצרף להבא ממנה לסייע לחזקה דמעיקרא או לחזקה דהשתא אלא זאת אין כח בחזקה זו וכן לדעת הריטב"א ג"כ כיון דבשלו בהם את הבשר אף דהבשר הוא רק ספק טרפה אפילו הכי כלי הרי הוא כבשר כיון דודאי בישלו בה ואין להקל רק בספק בישול כמו בספק נגע ודו"ק אבל לסברת הריטב"א ג"כ איכא מוקמות דרש"י ותוס' פליגי עליו עיין בכו"ב תכייתא יו"ד סי' קכ"א ועיין עוד שם שכתב דסברת הריטב"א הוא משום דהוי תרתי דסתרי יע"ש באריכות איברא דט"ז בעצמו בסי' קכ"ב אות ד' חילק שם הט"ז על רש"ל לענין שעכו"ם כאמן לומר שכלי לא הוי ב"י אף דיש לו חזקת איסור כיון דלתבשיל יש חזקת היתר וזה לכאורה דלא כמו שכתב כאן וכבר העירו עליו בזה אחרונים אכן לפי מה שכתבתי א"ש כיון דהכא חזקת היתר לא בא רק לסייע לס"ס וג"כ אין כאן תרתי דסתרי דאכן מכח ס"ס וחזקת היתר אמרינן שכלים אינו ב"י והתבשיל מותר ודו"ק ויש אחרונים שכתבו דבכלי שנתבשל בה ספק איסור לכל הפיקים אין להעמיד אותם על חזקת היתר שלהם כיון דאין אנו דנין על גוף הכלי רק על הבלוע שבהם והוא הבשר שנתבשל ונבלע בהם באופן שבכל הכי שלשה דינים שחקר המשבצות אין להתיר הכלים רק אם אינו ב"י ולא נודע רק אחר שנעשו אינו ב"י אז בדין ראשון אפשר דהוי כמו ודאי איסור ע"כ אף בכה"ג אין להקל רק אם יש עוד לדדים אבל בדין ב' הוי סד"ר ולקולא ובדין שלישי ל"ע כיון דספיקא דרבנן כגד חזקה יש מחלוקה בין הפוסקים ודיוק:

(יח) בין נטל קבלה כו' בתשובת ב"ע כתב דבשכח דין אחד ויודע כל הלכות שחיטה ונטל קבלה אין לאסור למפרע ובזה איירי רמ"א וכתב עליו בת"ש אות כ"ה דאף בזה אין להקל באיסור תורה ויש לאסור למפרע לפי אומדן דעת המורה אך היקל מלר אחד בזה דאף בלא נטל קבלה הדין כן כיון דיודע כל הלכות מסתבר דגם דין זה ידע פ"א ושכח יע"ש, איברא דב"ע סובר דגם בזה יש לחלק בין נטל קבלה או לא דהא כתב דרמ"א איירי כה"ג ואפילו הכי מחלק בין נטל קבלה או לא גם בשפתי דעת אות כ"ו כתב על הת"ש שהוא קולא

יד (יט) אם אבד חוש הרגשת סכין יש מי שאומר דתלינן שעתה בזו הרגע אבד ויש להתיר הכל למפרע (כ) ויש חולקין על זה ואוסרים איזה ימים מקודם:

טו (כא) שוחט שהמיר דתו או פושע יש אומרים להתיר כל מה ששחט מקודם דחזקת כשרות הוי חזקה טובה ויש חולקין על זה הע"כ ראוי להחמיר באיסור תורה:

טז (כב) שוחט שחלה וקם מחוליו ובדקוהו ואינו יודע הלכות שחיטה יש לתלות בחולי ונראה דתלוי כפי ראות עיני מורה:

יז (כג) וכל זה בשחיטות אבל בבדיקת הריאה לעולם מותר למפרע דדומה לנאבדה ריאה דמותר בהפ"מ אבל אם אין הפ"מ אז יש לחלק בין נטל קבלה או לא נטל קבלה:

יח (כד) שוחט שידיו מרתתין והוא מרגיש בפגימה דקה ואמר ברי שאין הרתת מזיק לו כלל אפילו הכי יש להעבירו שלא לשחוט עוד אבל נאמן על למפרע שלא קלקל. (כה) מי שהוא רגיל להתעלף לא ישחוט אף אם עע"ג דהיישינן שמא ישהה ולאו אדעתי' דעע"ג (כו) אך אם שחט ואמר ברי לי שלא נתעלפתי כשר ואי ליתא קמן ולא אמר כלום טרפה:

יט (כז) מי שיודעים בו שאינו יודע ה"ש אפילו שחט לפנינו כמה פעמים שחיטה הגונה ואח"כ שחט בינו לבין עצמו שהיטתו פסולה אף אם שאלו אותו עשית כך וכך ומתוך תשובתו נראה לנו ששחט יפה ואף אם אמר ברי לי ששחט יפה לא מהני דכל מילתא דלא רמי' עלי' לאו אדעתי' (כח) ואף אם ראה בקי באותו שהיטה ששחט סי' אחד יפה

קולא גדולה לומר כך אף בלא נטל קבלה יעי"ש אך לפע"ד לדקי' דברי ת"ש כיון דיודע כל הלכות שחיטה רק דין אחד אינו יודע הרי הוא בכלל רוב מצויין אצל שחיטה כמו אלו נטל קבלה אך לפי המבואר בת"ש סעי' כ"ד דאם שחט בלא קבלה אף שיודע כל הלכות שחיטה אפילו הכי יש לאסור שחיטתו מכח תקנה א"כ קשה למה מתיר כאן בלא נטל קבלה דהא אף שהוא בכלל רוב מצויין הא עכ"פ עבר על התקנה ולי"ל דאיירי במקומות שלא נתפשט התקנה או שהי' ש"גג כמבואר בסעי' כ"ד דבאופן זה יש להתיר וז"ב:

(יט) **אם** אבד חוש הרגשה. כ"כ בכנה"ג להתיר בזה ואף דאיכא תרתי לריעותא דהא השתא אינו מרגיש ובהמה בחזקת איסור זביחה עומדת וקי"ל ליכא הכא אפילו הכי סובר הכנה"ג דאינו דומה למקוה כיון דחזקה דמעיקרא דהיי' לו הרגשה הוי חזקה טובה יותר מחזקה דמעיקרא דמקוה וכל היכי דחזקה דמעיקרא הוי חזקה טובה הוק' דהשתא כמאן דליתא דמי ולא חזי להצטרף לתל"ר כמו שכתבו בתוס' בחולין דף י' ד"ה סכין דלכך בשוחט בסכין ונמצאת פגומה לר' חסדא כשרה אף דהוי תל"ר משום דלא דמי למקוה דהתם הוי חזקה גרוע דחסר ואתאי אבל חזקה דסכין הוי חזקה טובה לא מצטרף חזקה דהשתא לתל"ר ואף ר"ה דפליג התם היינו משום דסובר דחזקת הסכין הוי ג"כ חזקה גרוע כמו במקוה אבל מודה בחזקה טובה דחזקה דהשתא כמאן דליתא דמי, איברא דאכתי אף דחזקה דהשתא לא חזי להצטרף לתל"ר ול"א הוי ודאי איסור אבל עכ"פ יהי' ספק איסור דהוי חזקה כנגד חזקה ועיין לעיל אות י"ז א"ק ד' ויש לומר דחזקת שאינה זביחה איתרע דהא שחיטה לפנינו והגם דחזקת הרגשה כמי איתרע דהא עתה אינו מרגיש לא דמי דהא בחזקת שאינו זביחה בא"ת זמן שאנו דנין אם נשחט כראוי ואנו רוצים להעמיד על חזקה אמרינן דחזקה זו איתרע ומוקמינן את השוחט על חזקתו שהוא חזקה טובה שהיא בר הרגשה ואף במלא אמ"כ שאינו מרגיש אמרינן השתא הוא דאיתרע אבל בשעת שחיטה לא איתרע כלל כמלא דעדיפא חזקה הרגשה דהשוחט מחזקת איסור של בהמה לכן יש להתיר והיינו טעמא דר"ח במלאת פגימה דמותר ולא אמרינן אוקי חזקה כנגד חזקה שיהי' עכ"פ ספק איסור ודו"ק (כ) ויש חולקין בשפ"ד אות ח' אחר שהביא שם סברת כנה"ג הנ"ל מקיים לדינא אין להקל יע"ש (כא) שוחט שהמיר וכו' דעת ים"ש וב"ח וש"ך להתיר בזה למפרע משום דחזקת כשרות הוי חזקה טובה ואמרינן השתא הוא דאיתרע אף דהוי תל"ר אך דעת הט"ז בס' קי"ט ות"ש לאסור למפרע משום דילה"ר ביער מעט מעט ודמי למקוה דחסר ואתאי והכרעת שפ"ד להתיר כלים שאינו ב"י:

(כב) **שוחט** שחלה. כ"כ אחרונים כמבואר בשפ"ד אות ח' ונראה ראי' לזה דהא בשחט בסכין ושיבר בו עצמות ונמצאת אח"כ פגומה דתלינן דבעצם נפגמה כיון דעצם ודאי פוגם לא אכפת לן אף דהוי תל"ר וה"ה הכא דחולי ודאי גורם שכחה וזה פשוט (כג) וכל זה בשחיטה. כ"כ בת"ש אות כ"ו והטעם כיון דרוב בהמות כשרות הם ובזה אף הט"ז ופ"ח מודים כיון דליכא תל"ר אך באין הפ"מ דקיי"ל כאבדה ריאה טריפה הוי הדין בבדיקות כמו בשחיטה (כד) שוחט שידיו. כ"כ בכו"ז תבואה שיי' א' וכ"כ בשו"ת ד"ח ח"ב ס' י"ג וכתב עוד שם וז"ל זכיר אני שהי' מנסין שו"ב בבליעת מים על ידיו ומעולם לא שמעתי להכשיר בשו"ב שהי' מרתת בידיו אך אם יוכל שעה שהוא ככל אדם בודאי שהוא כשר לכתחלה באותה שעה וכו' יע"ש ועיין בס"ע הרב מגאדי שהביא בשם בית לחם יהודה הטעם דאם ידיו מרתתין לא ישחט משום דרובם דרקים הם ועיין בלה"פ שאוסר למפרע ועיקר נראה לי כמו שכתבתי בפנים ועיין בח"א שכתב לנסות בכתיבה ולהלכה נראה שאין לסמוך על זה רק כמו שכתב בד"ח לנסות בבליעת מים ויש להסתפק אי בעינן דוקא כדרך הרבה אבל אם קלא מדבר אין לחוש ונראה דזה תלוי כפי ראות עין המורה, ויש להעיר למה אין מנסין כל שו"ב בשעת שמורה כתן לו כתב קבלה אם אין ידיו מרתתין ונראה כיון דרוב בנ"א אין ידיהם מרתתין אין לחוש לזה ולאפוקי דהיי' מיעוטא דמיעוטא וסמכין על נאמנות השו"ב דבודאי אי היי ידע שידיו מרתתין לא הוי בחר לעצמו אומנות זה ומוקמינן אותו על חזקת כשרות.

(כה) מי שה"א. כ"כ בפמ"ח סעי' כ"ג ועיין ת"ש שכתב ואי קשה איך יתחזק אדם כיון דאסור לו לשחוט לכתחלה אפילו בעע"ג כבר תירץ בזכור שור יע"ש, ומ"מ על דין זה יש לומר בפשיטות דמי שאין ידוע לנו אם רגיל להתעלף יוכל להתחזק (כו) ב"י לדעת הרמב"ם ורמ"א ושמ"ח דפסיק ולא אמר כלום לא מהני דלא כש"ך שמתיר אף בספק:

(כז) **מי** שיודעים בו. בגמרא אמרו דאף אם שחט ב' וג' פעמים והוכיחו הפוסקים כיון דג"פ לא מהני ה"ה אפילו טובא כמי לא מהני (כח) ואף אם. בגמרא לא אתמרו הכי שתי רבותות בהדדי מ"מ ז"ל בחר טעמא כיון דאמרו דאפילו אם שחט כמה פעמים לא מהני א"כ מה לי כמה שחיטות ומה לי כמה שחיטות ועוד סי' אחד כ"מ בתה"א וכ"כ בלבים ושמ"ח. והא דאמרו בזה שחיטתו פסולה יש להסתפק אי הוי ודאי נבלה או רק ספק

והנה

יפה לא מהני ואפילו אם למד תיכף ה"ש ואמר ברי לי שעשיתי כך וכך ואפילו הי' כל הני לטובותי' שחיטתו פסולה:

כ (כט) יש מחמירי' ואוסרים ליתן לכתחלה לשחוט מי שאינו יודע ה"ש אפילו בעע"ג והכי נהוג:

כא (ל) מי שאינו יודע הלכות שחיטה לא ישחוט בינו לבין עצמו אף להשליך הבשר לכלבי' משום דשמא יאמרו דמותר לאינו מומחה לשחוט וכיצד יעשה אם צריך לכלבים אם איכא מומחה ישחוט המומחה ואם ליכא מומחה ינחר אותה או יעקר הסימנים ואף בעע"ג אסור לכתחלה אף להאכיל לכלבים אך בדיעבד מותר אף באכילה בעע"ג:

כב (לא) אפילו מומחה אם לא נתחזק תלתא זימני' בפני חכם אין לשחוט לכתחלה ואם שחט בינו לבין עצמו קודם שהחזיק אם אומר ברי לי ששחטתי יפה שחיטתו כשרה ואם אומר נתעלפתי אבל לא שהיתי טרפה דשמא לא הרגיש מתוך העילוף ואי ליתא קמן כשר דרוב אינו מתעלפין:

כג (לב) במקומות שממנים אנשים ידועים לשחיט' לא שייך ההיתר המבואר בש"ע בנגנבו גדיו ותרנגולית דירא לילך לשוחט שלא תתגלה רעתו בקהל ונראה לי דאף בנאבדו שייך חשש זה דירא שלא יעניש עפ"י נימוסי מדינה ע"כ לא ילך אצל שו"ב הקבוע רק ינחרה או יעקר בסימנים בעצמו לכן אף ברוב ישראל אין להתיר:

כד (לג) כבר נתפשט המנהג שלא ליתן קבלה למי שהוא פחות מי"ח שנים וכתבו סימן לזה בעל ח"י ישחוט:

כה (לד) עוד נתפשט המנהג לשלוח לשחוט ע"י קטן וקטנה וסמכו על הפוסקי' המתירים משום מילתא דעבידא לגלויי נאמנים אך שלא יהי' מוחזק ברוע מעללים שיש לחוש שלא יתנבל גם שיהי' בר דעת שלא יקח אחר ממנו וישחוט בלא הכשר רק שיודע לילך דוקא לשו"ב קבוע:

כו (לה) חרש שאינו שומע ואינו מדבר בין שנולד כך בין שהי' פקח ונתחרש (לו) ושוטה היינו היוצא יחידי בלילה או מקרע כסותו או לן בבית הקברות או מאבד מה שנותנים לו (לז) היינו שמניח שילך לאיבד או שמשליך מידו (לח) ודוקא אם עשה זאת דרך שטות אפילו אחד מאלו ואם לא עשה דרך שטות אפילו בכולם לא הוי שוטה (לט) ולאו דוקא אלו ארבעה אלא כל מה שעושה דרך שטות נתחזק לשוטה ולא נקטי הני ד' רק לדוגמא ואפילו בפ"א מחזקינן אותו לשוטה לחומרא אבל לקולא בעינן שלשה פעמי' ואם שחטו שחיטתן אסורה דרוב מעשיהם מקלקלים ואם גדול עע"ג וראה ששוחטו שפיר אפילו הם לא ידעו ה"ש ולא לאמן ידיהם שחיטתן כשרה אבל לכתחלה לא ישחטו אפילו בעומד ע"ג:

כז (מ) שלשה מידות בקטן אם אינו יודע לאמן ידיו אפילו הוא מומחה ועע"ג וראו ששחט שפיר

והנה בב"ח כתב דאם נתערבה באחרות כולם אסורים כדין נבלה גמורה וכתב עליו בספ"ד אות ט' דהדין עמו דודאי הוי נבלה גמורה כיון דרוב מעשיו מקולקלים כמו שכתב הט"ז סי' ט"ז אות י"ג יעו"ש. והנה המעיין בט"ז שם יראה דלא החליט זאת דאפשר לומר דדייקא בחשו"ק הוא דאמרו רוב מעשיהם מקולקלים אבל לא בגדול בר דעת אף דלא גמיר לא הוי רק ספק ונראה דאף אי נימא דלא הוי רוב מעשיו מקולקלים רק ספק השקול אפילו הכי הוי ודאי נבלה דמוקמינן אותה על חזקת שאינה זבוחה והא דאסור לשחוט אחריו באו"ב בסי' ט"ז כבר ביארתי שם על נכון ובספר הארוך לש"ך מתיר בהערובות וצ"ל דסובר דרוב מעשיו מתוקנים כיון שהוא בר דעת ואמרינן סמוך מיעוטי לחזקה ולא הוי רק ספק ולהלכה העלה בספ"ד דאין להתיר התערובות אף בהפ"מ משום דהוי ודאי נבלה יעו"ש:

(כט) **יש** מחמירים רמ"א בשם פוסקים והרשב"א נתן שני טעמים לזה א' שמא יקלקל בשחיטה ולאו אדעתי' דעע"ג ב' משום בל תשחית אך בדיעבד כשר אף לטעם הראשון (ל) מי שאינו יודע כ"כ הב"ח וש"ך ובמ"ח ומה שכתבתי דאם שחט לכלבים ואיכא עע"ג וראה ששחט יפה דמותר באכילה כ"כ ג"כ במ"ח ואף דלכאורה יש לומר כיון דעע"ג יודע שהיא שוחט רק לכלבים הוי כמלאכה דלא רמיא עלי' דאיכא יש לומר כיון דאסור לשחוט בינו לבין עצמו אף לכלבים משום שמא יבוא לאכול ממנו והתירו בעע"ג בוודאי מדקדק שפיר שלא יבוא מכשול משחיטה זו והוי מילתא דרמיא עלי' ודו"ק (לא) אפילו מומחה. כן הוא דעת הרא"ש וטור ורש"ל דעכ"פ בעינן שאלה ועיי' בת"ש אות ל"ז (לב) במקומות. כ"כ במ"ח (לג) כבר נתפשט. בספ"ד כתב להחזיק במנהג זה (לד) עוד נתפשט המנהג. לכאורה נראה כמו דאין לו נאמנות שישחט בפני עצמו ה"ה דאין לו נאמנות לשלוח על ידו אך כבר פשט המנהג להתיר ופ"ח בסי' קי"ח מחלק ביניהם ובצ"ה סי' קי"ח כתב דמאמינים קטן במלאכה דעבידא לגלויי וכן מבואר בשמ"ח סעי' ל"ה ות"ש או' ק"א ס"ב יעו"ש (לה) חרש. כ"כ ב"ח וש"ך דלא דוקא בנולד כך אלא אף שהיי' פקח ונתחרש הדין כן (לו) מבואר בגמרא וש"ע (לז) היינו שמונה וכו' בדו"פ פירוש שמשליך מידו ושמ"ח פירוש שמניח במקום שילך לאיבד (לח) מבואר בש"ע (לט) שמ"ח סעי' כ"ט וסי' מ"ו דלא כב"י ולענין דמהני גדול עע"ג הקשה בשמ"ז אוי א' למה מהני ע"א בשלמא השוחט עצמו נאמן משום דהוי בידו אבל עע"ג דלא הוי בידו למה נאמן נגד חזקה וראיתי בתוס' רי"ש פרק האשה רבה ובשו"ת ביו"ד סי' א' שכתב דכיון דחזקת איסור דבהמה הוא רק עשה וזבחת וכנגד חזקת איסור עשה ע"א נאמן אף דאין בידו וחילוק זה אין לו הבנה אך לפי מה שכתבתי בפתיחה לסי' קכ"ז דהטעם דבידו נאמן הוא משום דאז מידק דייק ולא אמר בדדמי ממילא ה"ה הכא כיון דעע"ג ויודע שעיקר הכשר שחיטה תלוי בו בודאי דמידק דייק שפיר אך עדיין קשה קושית רמב"ן בשלמא בהמה שחוטה ואמר ע"א שנשחטה כראוי למה מהני הא הוי נגד חזקה ולא הוי בידו כלל ויש לומר לפי מה שכתב בפנ"י דכל היכי דאיתרע חזקה מהני ע"א ממילא בשחיטה דאיתרע חזקת אינו זביחה לכן מהני ע"א ולפי"ז אפשר לומר דזה הוא כונת התוס' רי"ש גיטין שכתבו היכי דנתחך כל ראש ואין בית שחיטה ניכר אפילו הכי ע"א נאמן משום דהוי בידו יעו"ש משמע הא אם בית שחיטה ניכר אין צריך להטעם דבידו רק משום דהרי שחיטה לפנינו ואיתרע חזקת אינה זביחה ודו"ק:

(מ) **שלשה** מדות וכו' יש"ם שמ"ח דלא כ"ם מי שמיקל בדיעבד

בדיעבד (מא) דאין לו וכו' טעם זה מבואר בפוסקים (מב) ואם יודע וכו' בש"ך סק' ל' (מג) ואם יודע וכו' כן פסק בשמ"ח לקמן בשעת הדחק על שיטת המקילין דלא כב"ח שפוסק כשאלתות להחמיר לכתחלה (מד) ואם שחט וכו' רמ"א ופוסקים (מה) וגם וכו' מבואר בפוסקים (מו) שמ"ח כדעת ר"י וב"ח דלא כש"ך דמתיר בעע"ג (מז) המדבר וכו' מבואר בש"ע (מח) והשומע וכו' בע"ז מדמה שחיטה לברכת המצות דאף מי שאינו מחויב בברכה יכול להוציא את חבירו אך עיקר ההלכה כדעת הסוברים דברכת שחיטה דומה לברכת המוציא דאם האחר ג"כ אוכל אז יכול להוציאו וכן פסק בשמ"ח (מט) ודוקא אם וכו' זה מבואר ממסכת דגיטין דף ס"ז ואמרינן התם דף ע"א כשם שבודקים לגיטין כך בודקים אותו למו"מ ולעדות ולירושות וכתב בת"ש אף כ"ז דקי"ל הוא דין זה דמה לממון הקל צריך בדיקה אפילו להחזיק לאיסור החמור לא כ"ש וע"ש שהאריך בזה (נ) הא דאנו וכו' כן הוא משמעות הרמב"ם וכל הפוסקים אך המש"ז אות א' מקשה בזה למה מהני ע"א נגד חזקת איכא זבוחה גם רוב מעשיהם מקולקלים ועיין אות ל"ט מה שכתבתי בזה ועיקר הדבר נראה לי דכיון דשוחט עוסק במעשה שחיטה מסלק חזקת אינו זבוחה ובפרט דהרי בשחיטה לפנינו ואיתרע החזקה ואף דרוב מעשיהם מקולקלים מהני ע"א לברר המיעוט מרוב כמו שכתב בפנ"י בקדושין דף ס"ג ובתשובת נו"ב ובש"ם יע"ש (נא) מבואר ברמ"א ושמ"ח (נב) ובספק . שמ"ח (נג) סומא לא כו' ש"ך דלא כב"י (נד) מבואר בש"ע (נה) ואף וכו' כ"כ בט"ז (נו) ואם וכו' כ"כ בספר ע"י (נז) קהל וכו' מבואר בש"ע והוא מתשובת הרא"ש וכתבו הפוסקים שני טעמים בזה א' דיש כח ביד קהל לתקן ב' משום דהוי חשיד וכתבו הת"ש ופ"ת דלאמת לא הוי עפ"י דין חשיד על השחיטה ורא"ש רק מכח חומרא כתב כן דמעיקר הדין חשיד לעבור על חרם לא הוי חשיד על איסור שחיטה דחרם קיל להו, איברא דמה שכתב בת"ש ס"י ב' אות מ' דלא מיקרי חשיד לאותו דבר לכאורה תמוה כיון דהבשר נאסר מכח התקנה והאכיל בשר זה לאחרים א"כ נעשה חשיד על דבר אכילה ול"ל דעיקר כונתו כמו שכתב בפ"ח דאיסור חרם קיל לי' מאיסור נבלה וטרפה (נח) שמ"ח (נט) וכל זה וכו' כן מבואר במהרי"א ופסק כן ברמ"א ומלשון זה משמע אף לכתחלה מותרים לשחוט אח"כ אבל בשמ"ח בתחלת כתב דוקא דיעבד יש להכשיר שחיטתו ועיין ת"ש אות מ' אמנם בסיום דבריו כתב כלשון מהרי"א דמשמע אף לכתחלה לכן נראה לפע"ד לחלק כמו שכתבתי בפנים ובתשובת מ"ב כתב לחלק בין אם הי' התקנה באיסור חרם או באיסור לח"ד :

(ס) אם

שפיר שחיטתו פסולה אף דיעבד משום דאינו בר זביחה (מא) דאין לו כח גברא והוי מעשה קוף בעלמא :

כח (מב) ואם יודע לאמן ידיו אף שאינו מומחה הרי הוא כמו חרש שוטה דלעיל דהא יש לו כח גברא והוי בר זביחה (מג) ואם יודע לאמן ידיו וגם הוא מומחה שוחט אף לכתחלה בעע"ג (מד) ואם שחט בלא עע"ג שחיטתו פסולה משני טעמים א' משום דאין רוב מעשיהם מתוקנים כמו גדול ב' דאינו בר עדות ואינו נאמן על השחיטה ומקרי קטן עד י"ג שנים ויום אחד (מה) וגם צריך שיהי' לו שתי שערות או המשה ושלשים שנים אף בלא שערות כבכל איסור דאורייתא :

כט (מו) חרש שוטה וקטן היודע לאמן ידיו לא ישחוט אף לכלבים לכתחלה אף בעע"ג דיכול לבוא לידי מכשול דגדול לא ישגיח עליהם היטב והמה ימלכו אח"כ להאכיל לאד' ומכ"ש דבינם לבין עצמם דאסור לשחוט לכתחלה לכלבי' כדלעיל:

ל (מז) המדבר ואינו שומע לא ישחוט לכתחלה משום דאינו יכול לברך דהא אינו יכול להשמיע לאזניו ובדיעבד הברכה אינו מעכבת. (מח) השומע ואינו מדבר יכול לשחוט לכתחלה שישמעו את הברכה מאחר ודוקא אם האחר שוחט ג"כ אז יכול להוציאו בברכתו (מט) ודוקא אם יודעים בו שהוא בדעת שלימה כשאר כל אדם דאם לאו יש לחוש בהם לטירוף הדעת גם יש לחוש שמא אינן יודעים ה"ש אבל אם מכירים אותם לכל זה הרי הם ככל אדם :

לא (נ) הא דאנו מתירים לעיל בחרש שוטה וקטן בעע"ג לא בעינן שני עדים לעמוד ע"ג רק סגי בעד אחד :

לב (נא) שיכור שהגיע לשכרתו של לוט שאינו יודע מה עושה הרי הוא כשוטה שנתבאר דינו לעיל ואם לא הגיע עדיין לכלל זה יש לאסור לכתחלה משום דרסה אבל בדיעבד אם שחט כשרה (נב) ובספק יש לאסור ואם רגיל להשתכר יש להעבירו או שיקבל עליו בחרם שלא ישתכר . זקן מופלג לא ישחוט לכתחלה והכל לפי מה שהוא אדם (נג) ס מא לא ישחוט אפילו עע"ג ודיעבד כשר אף באין עע"ג :

ל"ג (נד) ערום לא ישחוט לכתחלה משום דאינו יכול לברך (נה) ואף אם אחר מברך לא מהני בערום משום דאינו רשאי לכוון (נו) ואם אין הגור בחגורה ג"כ אסור לברך ואסור לשחוט בגילוי ראש ובדיעבד ברכה לא מעכב ע"כ שחיטה כשרה הוא :

לד (נז) קהל שתקנו שלא ישחוט כי אם שוחט ידוע ומה שישחט זולתו יהי' אסור דבריהם קיימי' דיש כח בידם לאסור המותר וכ"ש אם עשו תקנה בחרם ועבר השו"ב על החרם הוי חשיד לאותו דבר :

לה (נח) ואם לא פרשו שהבשר משחיטת אחרים יהי' אסור רק תקנו סתם שלא ישחוט זולתו אף שהי' התקנה בחרם יש להתיר הבשר בהפ"מ ולומר דלא נעשה חשיד לשחיטה אף דעבר על החרם דשחיטה דאין זה מאותו דבר וכ"ש אם הי' שוגג דאז אף באין הפ"מ כשר:

לו (נט) וכל זה לענין אותה שחיטה ששחט נגד התקנה אבל מכאן ולהבא לאחר שנתבטל התקנה או שיהי' שוחט במקום אחר דאין שם התקנה נראה לי לחלק דאם עבר על התקנה הנעשה באיסו' אסור לכתחלה לשחוט אח"כ דהא עבר על תקנה וחרם וגם האכיל להם דבר שאסור מצד התקנה וחר אבל בדיעבד מותר הבשר דדבר שאסור מצד השחיטה חמיר לי' ולא נעשה חשיד מקל על חמיר בדיעבד

בדיעבד עכ"פ אבל אם עבר על החרם באופן שהבש' הי' מותר אף מאותה שחיטה בהפ"מ כמו שנתבאר בסעי' ל"ד לא נעשה חשיד כלל בדבר אכילה רק בחרם שהוא מענין שחיטה לחוד ע"כ לא נעשה חשיד מכאן ולהבא אף לכתחלה רק דאותה שחיט' שעבר עלי' החרם והתקנה יש לאסור מטעם קנס והיתרא באין הפ"מ אבל מכאן ולהבא הרי הוא בחזקתו ואם נתבטל התקנה שוחט אף לכתחלה אך טוב שיקבלו בפני ב"ד שלא יעברו עוד גם לקנסם על עבר. עוד נראה דאף באופן זה שכשר אף לכתחלה עכ"פ אם הי' ממונה בעיר לשחוט יכולים בני העיר לסלקו דאף דאם לא הי' עבר על התקנה לא הי' כח בידם לסלקו מכח חזקת שחיטתו אך כיון דעבר על התקנה והחרם הוי כמו קבלה בטעות שאלו הי' יודעים שהוא איש כזה שעובר על חרם ותקנה לא הוי קבלוהו ע"כ אבד חזקת שחיטתו:

לז (ס) אם הי' התקנה לאסור את הבשר כמו שנתבאר בסעי' ל"ג עכ"פ מותר למכור את הבשר לבני עיר אחרת דאין כח ביד ציבור זה לאסור על עיר אחרת ואי משום מעשה השוחט כבר נתבאר בסעי' ל"ה דבדעיבד לא נעשה חשיד וכן יש תקנה להתיר את הבשר גם לבני עיר הזאת ע"י פתח חרטה להתיר את הנדר (סא) אך אם הי' התקנה לאסור את הבשר וגם נעשה בחרם נראה לי דאף שנתבאר בסעי' ל"ד דהחרם בלא איסור מותר הבשר בהפ"מ וגם נתבאר לעיל דגם אם נעשה באיסור יש אופן להתיר את הבשר לבני עיר אחרת או אף לבני עיר הזאת ע"י פתח חרטה אע"פ הכא דעבר על חרם ג"כ והוי תל"ר ראוי לקנסו לאסור הבשר לעולם:

לח (סב) שני שוחטים תקעו כפם זל"ז או להרב דמתא שלא יכשירו שום בהמה עד שיניהו חותם לסימן ועברו ע"ז אין לאסור את השחיטה דבזה לכ"ע לא מקרי חשידים לאותו דבר דהא ת"כ לא הי' על השחיטה רק שלא יאמרו כשר או שלא לבדוק את הריאה ע"כ הכל מותר רק ראוי לקנסם ושיקבלו עליהם להבא שלא יעשו זאת ושלא ישובו לכסלם:

(ס) **אם** הי' וכו' כן מבואר בתשובת נו"ב קמא סי' א'. (סא) אך אם הי' וכו' כן כתב הנו"ב בסו"ת סי' א' ואף לפי מה שכתבתי לעיל לפסוק כשמ"ח אפשר דליתא לדברי הנו"ב בזה אך נראה לי דאף השמ"ח יודה דעל אותה שחיטה שעבר בה החרם ואיסור ראוי לקנסו לאסור את שחיטה זו על כל העולם וז"ב. ודע דעכ"פ על להבא אם רוצים הקהל להתיר להם את האיסור אף אם כבר אכלו את הבשר נעקר הנדר למפרע ולא אכלו שום איסור אף דהבשר משחיטה זו נאסור לעולם אבל השו"ב מותר על להבא לכתחלה כמו בדין דסעי' ל"ח היכי דעבר על תקנה וחרם בלא איסור והכא עדיף יותר דהא גם התקנה והחרם נעקרו למפרע ואף דהשו"ב רצה להכשיל דהא לא הי' יודע שיתירו להם הקהל את נדרם אפילו הכי לא נעשה חשיד על השחיטה דעיקר אלימו דהעובר על איסורי קהל לא נעשה חשיד דאיסור זה קיל להו דאי כימא דעובר על זה מקרי חשיד לא יכשר שום שו"ב אך אם לא נעקר הנדר ע"י היתר חכם כבר כתבתי דעכ"פ לכתחלה אסור על להבא אבל אם נעקר האיסור יש להתירו אף לכתחלה וכן מבואר בש"ת דברי חיים סי' א' יעו"ש שהאריך ואפשר דגם הנו"ב הנ"ל יודה לזה רק דעל שחיטה זו החמיר שלא יועיל שום היתר אם הי' האיסור ב"א כמו שכתבתי בפנים. ודע עוד דאם עבר על שבועתו שנשבע בעצמו שלא ישחוט והלך ושחט אין זה דומה לתקנת הקהל דזה חמיר אך אם מקרי בזה חשיד על להבא שיהי' יפסול לשחוט עוד בזה יש מבוכה בין הפוסקים זה אוסר וזה מתיר ועיין בח"ס הנ"ל שנראה ממנו דלא הוי חשיד בדיעבד אף אם עבר על שבועתו ולפענ"ד נראה שזה תלוי בראות עין המורה הכל לפי שהוא אדם אם הוא קל בדעתו ובדומה ע"כ לא כתבתי מזה בפנים:

(סב) **שני** שוחטים וכו' תשובת נו"ב קמא סי' א' ועיין בסו"ת יעב"ץ ח"ב סי' כ"ד דת"כ לא חמיר לענין זה כשבועה ממש ויש להקל יעו"ש (סג) שו"ב שעבר וכו' כן משמע משמ"ח סי' א' סכ"ד מדלא כתב רק דאותה שחיטה אסורה ולא כתב מה הדין על להבא משמע דלאחר שיהי' לו קבלה מותר אף לכתחלה לשחוט ונראה לחלק בין זה להא דכתבתי לעיל בעבר על חרם הנעשה באיסור שחיטה דאף על להבא אסור לכתחלה דתקנה זו של חכמי אשכנז לא משמע לאנשי' כלל ע"כ אף לכתחלה לא מקרי חשיד לשחיטה וז"ב (סד) שחט בהמה וכו' שו"ת הרשב"א וש"ע (סה) שמ"ח (סו) ונראה לי וכו' וטעמא דמסתבר הוא דהא אכן חזינן דהוא משקר פ"א ולא ידענו אי

לט (סג) שו"ב שעבר על תיקון וחרם שעשו גדולי חכמי אשכנז שלא ישחוט שום ב"א בלתי קבלה מחכם דנתבאר לעיל דאם עבר ושחט בלי קבלה שחיטתו אסורה אעפ"כ לא נעשה חשיד על להבא אף שהאכיל להם הבשר שנאסור משחיטה זו מכח התקנה:

מ (סד) שחט בהמה לעכו"ם וכשבא ישראל לקנות מגוי אמר לו אל תקנה כי לא שחטתיהו ועדים מכחישים אותו ואמרו בפנינו שחטתיה לעדים שומעים ומותרת (סה) ואפילו אם אין יודעים אם שחט בהכשר ודוקא אם אמר בפירוש לא שחטתי כלל לא בהכשר ולא מקולקל באופן דא"א לתרץ את דבריו אבל אם אמר סתם לא שחטתי אנן מתרצינן דבריו דעשה קילקל בשחיטה והא דאמר לא שחטתי כוונתו בהכשר לא שחט אותה ולשחיטה שאינה ראוי' לא קרא שחיטה ואף באופן ראשון שאמר לא שחטתי כלל אם יש לחוש שרוצה להעלים הדבר מחמת שירא מבעלים עכו"ם בדבר הקלקול שעשה לכך מעלים הדבר שלא יודעו שהוא הי' השוחט בזה יש לאסור ולחוש לדבריו ואין שום היתר רק באופן שאין לתלות שמעלים השחיטה מן הבעלים וגם אמר בפה מלא לא שחטתי כלל לא שחיטה הגונה ולא מקולקלת ועדים אמרו בפנינו שחט אותה הגם שאין יודעים אם שחיטה הגונה היתה או מקולקלת אפילו הכי מותר משום דרוב שחיטות כשרות המה (סו) ונראה לי דאפילו רצה אח"כ לתרץ דבריו ולומר דמקלקל הי' את השחיטה לכך אמר שלא שחט לא מהני דהא אמר מקודם בפירוש

בפירוש שלא שחט כלל לא בהכשר ולא במקולקל (סז) וזה דוקא לכל העולם אבל השוחט בעצמו אסור לאכול ממנה דשווי' אנפשי' חתיכה דאיסורא אם לא כשנותן אמתלא טובה למה אמר כך מעיקרא

או מעיקרא או עתה א"כ דבריו כמאן דליתא דמי ודומה לראו באחד ששחט והולך לו ולא אמר כלום דהוי שחיטה כשרה כן כמי הכא וז"ב (סז) שו"ת הרשב"א. ודע דאף באיסור דרבנן כמי אמרינן שווי' אנפשי' חד"א:

א') ועיין בשו"ת ש"ב תניינא ביו"ד סי' ל"ח הקשה שם השואל לשיטת הרמב"ם דספיקא דאורייתא מותר מן התורה א"כ נסתר קושית הגמרא בכתובות דף ט' דמקשינן שם על ר"א מה קמ"ל תנינא האומר לאשה קדשתיך והוא אומרת לא קדשתני היא אסיר בקרובותי' מש"ס דשווי' אנפשי' חד"א א"כ שמעינן מזה דהאומר פ"פ מצאתי אסורה עליו היכי דליכא רק חד ספיקא וקשה כיון דפ"פ לא הוי רק ספק ולדעת הרמב"ם הוי רק איסור דרבנן וספיר קמ"ל ר"א דאף באיסור דרבנן אמרינן שווי' אנפשי' חד"א דאי ממתניתין הו"א דוקא באיסור דאורייתא אמריק שווי' אנפשי' חד"א ותירץ הנו"ב דבאשת כהן הוי איסור תורה אפילו לדעת הרמב"ם כיון דרובא הוי לאיסורא דאף אם נאמר שמא אינו תחתיו אכתי יש ספק שמא לפסיל לה כנבעלה והוי ס"ס לחומרא וי"ש להעיר עליו דא"כ מה הקשו בתוס' ולוקמה על חזקה היתר לכהונה והא הוי ס"ס לחומרא ועיין בש"מ ובפני' והפלאה ועוד כתב דאף באשת ישראל הוי דאורייתא ואף שכתבו בתוס' דרובא ברצון לא הוי רק מדרבנן דעכ"פ הוי ספק סוטה דמודה בזה הרמב"ם דהוי דאורייתא יעו"ש ונראה כפלאתי עליו דאם זאת הי' ספק סוטה מה הקשו בתוס' לוקמה על חזקה הא בסוטה לא מהני חזקה וגם למה אמרו בגמרא דהיכי דליכא ס"ס מותרת הא בסוטה לא מהני ס"ס והא דלא הוי באמת ספק סוטה כבר העירו המפורשים בזה ועיין בש"מ ועיין בפני' ועיין לקמן בבית הספק שב"ד מה שהארכתי בזה ובעיקר קושית השואל שם נראה דהנה לאו על שיטת הרמב"ם תלונותיו כי אף לשיטת הסוברים דספק דאורייתא לחומרא כמי קשה דהא בהוס' הקשו באשת ישראל וקבל בה אבי' קדושין אמאי אסורה הא יש לה חזקת היתר לבעלה וכי"מ דהוי באונס ומותרת ותירצו משום דרוב ברצון והקשו א"כ למה מהני ס"ס ותירצו דרובא ברצון לא הוי רוב גמור מדאורייתא לכן ס"ס מהני אבל לגבי חד ספק חשבו רבנן רצון לגבי אונס רובא יעו"ש א"כ קשה קושית השואל כיון דלא הוי רק איסור דרבנן וספיר קמ"ל ר"א דאף באיסור דרבנן כמי אמרינן שווי' אנפשי' חד"א אמנם אכתי לא כן עמדי רק דלכל הפוסקי' הוי כאן איסור דאורייתא אף לדעת הרמב"ם כמו שאבאר:

ב') דהנה התוס' הקשו באשת כהן למה אסורה הא יש לה חזקת היתר לכהונה וכי"מ דלא תחתיו נבעלה ותירצו משום דאדרבה מוקמינן אותה על חזקת הגוף ואף דהוי תרתי במקום חדא לא הוי רק ספק כמו דפסקינן בסי' י"ח במלאה סכין פגום דלא הוי רק ספק נבלה וכמו שכתבתי לעיל בשוחט ששכח הי"ם דלא הוי רק ספק ודוקא במקוה הוי ודאי והנה היכי דהוי חזקה נגד חזקה כתב ברא"ש יוסף דהוי כמו חתיכה משני חתיכות דמודה בזה הרמב"ם דספק כזה אזלינן לחומרא מדאורייתא ובאשת ישראל אף שכתבו בתוס' דלא הוי רק רוב מדרבנן דמשמע אבל מדאורייתא הוי ספק השקול לכאורה הדבר תמוה אי רצון הוי רוב א"כ גם בס"ס נחשוב כרוב ואי לא לגבי ספק אחד כמי לא נחשוב רוב ומה זה שכתבו בתוס' דלגבי חד ספק חשבו רבנן רצון לגבי אונס רובא ונראה לפרש דסברו התוס' דספק אונס או רצון הוי ספק השקול דמחלה מזנות באונס ומחלה ברצון ע"כ הקשו די"ש להעמידה על חזקה היתר ולומר באונס זינתה וכתבו דאונס קלא אית לי' דזה הוי הוכחה שהי' ברצון כיון דלא הי' הקול א"כ לד רצון שכיח טפי וזה כוונתם במה דכתבו דהוי לי' רצון רובא ומיעוט אונס ורובא וחזקה רובא עדיף יעו"ש ובזה יחול מה שי"ש להקשות על דבריהם למה כתבו משום דרובא וחזקה רוב עדיף מה שי"ש פלוגתא בזה הא אפילו כי"מא כר"מ דלאו רובא עדיף ג"כ א"ש דלא אזלינן בתר חזקה משום שי"ש רוב נגד החזקה והוי ספק משום סמוך מיעוט לחזקה וכבר הרגישו המפורשים בזה עיין בש"מ ועוד קשה הא הכא הוי שני חזקות לסתור חזקת כשרות וחזקת היתר לבעלה כמבואר בט"ז אך הדבר נכון מאוד דבאמת ליכא כאן רוב דעיקר הספק הוא מחלה על מחלה רק כיון דליכא קול שכיח הדבר טפי לד הרצון וממילא אף דאיכא שני חזקות מה בכך ואפילו אלף חזקות לא מהני בזה להכריע לד האונס כיון דאיכא הוכחה שהי' ברצון ע"כ כתבו דרובא וחזקה רובא עדיף היינו רוב זה שאמרנו דשכיח טפי לד הרצון זה עדיף מכל החזקות אשר יש לסייע לד האונס ודו"ק ועי"ז הקשו עוד א"כ בס"ס כמי תאסור דהא ספק אונס כמאן דליתא דמי כיון דשכיח טפי לד הרצון ואומר ר"י דכיון דרוב רצון אינו רוב גמור דבאמת הוא רק מחלה על מחלה רק שאמרנו כיון דאין לה קול איתרעו הני שני חזקות דשכיח טפי לומר שלד הרצון הוא אמת כיון דריעותא זו שאין לה קול מסייע לצד זה ולהכריע אותו אך עכ"פ גם לצד אונס מסייע שני חזקות כמלא דעדיין נשאר ספק באונס וספק ברצון כמו ספק השקול כיון דלכל לד יש מסייע לצד האונס יש שני חזקות ולצד רצון יש מסייע ריעותא זו דאין לה קול ועכ"פ עדיין נחשוב ספק זה לספק השקול כיון דבאמת יש מחלה אונס ומחלה רצון וספק אינו תחתיו ספק אינו תחתיו ג"כ הוי ספק השקול וכן הוי ס"ס בספיקות השקולים דלכל לד מהספק יש חזקה המסייע היינו לספק אינו תחתיו מסייע חזקת היתר לבעלה ולצד השני שהוא תחתיו מסייע חזקת הגוף והוי ספק השקול וכן בספק באונס מסייע חזקה כשרות ולצד השני שהוא מרצון מסייע הריעותא זו דאין לה קול דזה הוי כמו חזקה המתנגדת ומגרע כח ההיתר של אונס ולכך נחשוב ספיקות שוים והוי ס"ס אבל לגבי חד ספק סיים בקבל בה אבי' קדושין דלא נשאר רק חד ספק שהוא מחלה אונס ומחלה רצון חשבו רבנן רצון רוב לא דהוי רוב באמת רק דשכיח טפי לומר ברצון כיון דאין לה קול וריעותא זו מגרע לד אונס אף שמסייע לצד האונס שני חזקות חזקת כשרות וחזקת היתר מה בכך כיון דריעותא זו באמת יש לה כח לגרע בי"ח דהא בשכיחם איכא ריעותא זו סותרת ומסייע לצד הרצון ע"כ הוי ספק השקול וכתבו דמליק בן דרבנן קראו רוב אע"פ שאינו רוב דזה לא הוי רק כמו חזקה המתנגדת לחזקה והוי ספק אונס וספק רצון לספק השקול מעתה אף באשת ישראל הוי איסור דאורייתא מכח הספק אף לדעת הרמב"ם דכבר כתבתי דמודה הרמב"ם בספק שהוא חזקה נגד חזקה דהוי איסור תורה מעתה שפיר הקשו בגמרא על ר"א מה קמ"ל הא תנינא האומר לאשה וכו' דבדאורייתא אמריק שווי' אנפשי' חד"א ודו"ק:

ג') ובזה יתיישב לי מה שהקשה הפנ"י על הפוסקים דבע"ק ס"ס המתהפכת א"כ מה קשה להו לתוס' דבאשת ישראל אף דקבל בה אבי' קדושין פתוחה מצא ג' הוי ס"ס ספק מ"מ ספק נבעלה ואח"ל כשבעלה ספק

מעיקרא (סח) דחזרה מדבריו לא מהני בלא אמתלא טובה (סט) ואף שהי' לו הנאה ממה שאוסר את הדבר אפילו הכי אמרינן שווי' אנפשי' חתיכה דאיסורא ולא מהני חזרה אח"כ וזה הוי איסור דאורייתא:

מ (ע) אבל במקום שסומך על עדים כגון שאמר קדשתי את האשה בפני פלוני ופלוני והמה באו ואמרו ששקר הוא שלא קידש אותה בפניהם רק

ספק באונס וכן באשת כהן יע"ש בתוס' הא הוי ס"ס שאין יכולה להתהפך דאכ נתחיל מקודם ספק אונס ספק רצון שוב ליכא למימר ספק מ"ע ולפי זה א"ש דהכא הא דבעינן ס"ס המתהפכות כתבו מקצת אחרונים שהוא רק לחומרא מדרבנן אבל מן התורה מהני ס"ס אף שאינה מתהפך וכבר הוכחתי דע"כ ר"א מדאורייתא אוסר דאל"כ לא הוי מקשו בגמרא עליו מהא דהאומר לאשה ע"כ שפיר הקשו בתוס' דמדאורייתא לעולם איכא ס"ס דיש לצרף ספק מ"ע ואף דאינו יכולה להתהפך הא מדאורייתא מהני ס"ס שאינה יכולה להתהפך ובזה נפשוט לן כמי מה שמספקו הפוסקים בהא כללי שכתבו בתוס' כאן דשם אונס חד הוא ולא הוי ס"ס ומספקי פוסקים אחרונים אי זה מדאורייתא או רק דרבנן ועיין בפנ"י בקידושין דף ע"ב ולפי האמור ע"כ דמדאורייתא לא מהני ס"ס דשם אונס חד הוא דאל"כ יקשה קושית השואל הנ"ל מה מקשו על ר"א תנינא הא בודאי טובא קמ"ל דאף באיסור דרבנן אמרינן כמי שווי' אנפשי' חד"א דהא בהא דינו של ר"א לא הוי רק איסור דרבנן דהא מדאורייתא מהני ס"ס אף דהוי משם אחד אלא לאו דמדאורייתא לא מהני ס"ס דשם אחד א"כ ר"א כמי באיסור דאורייתא אמר ושפיר הקשו עליו דמה קמ"ל דבאיסור דאורייתא אמרינן שווי' נפשי' חדא הא תנינא האומר לאשה קדשתיך וכו' ודו"ק ולפי האמור בין מה שתירץ הנו"ב ובין מה שכתבתי ליכא הוכחה מכאן לומר דבאיסור דרבנן אמרינן כמי שווי' אנפשי' חד"א ואפשר דדוקא באיסור דאורייתא הוא דאמרינן שווי' אנפשי' חד"א ולא באיסור דרבנן דהא פ"פ הוי איסור דאורייתא אך נראה להוכיח מסיפא דמתניתן דאומר לאשה קידשתיך וכו' וקתני סיפא הוא אומר קדשתי את בתך והיא אומרת לא קדשת אלא אתי הוא אסיר בקרובות קטנה וכו' והטעם דשווי' אנפשי' חד"א והפנ"י שם הוכיח דאיירי בקטנה שקבלה אמה הקידושין דלא הוי רק קדושי דרבנן יע"ש הרי דאף בדרבנן אמרינן שווי' אנפשי' חד"א ובהיות כן מיושב כמי קושית השואל בנו"ב שם דע"כ מקשינן שפיר מה קמ"ל תנינא ואי דהי' אפשר לתרץ דר"א אשמיענן דאף באיסור דרבנן כמי שווי' אנפשי' הד"א דז"א דאף אם נאמר בפ"פ לא הוי רק איסור דרבנן עדיין קשה הא גם זאת שמעינן מסיפא דמתניתן שם דבאף באיסור דרבנן אמרינן שווי' אחד"א ע"כ ראה הגמרא לתרץ האמת כמו דמתרצינן שם ודו"ק. אך לפ"ז יש לדקדק דמקשינן שם בקידושין על סיפא דמתניתן הא תו למה ומתרצינן איידי יע"ש ולפי האמור ע"כ אצטריך למיתנא סיפא להודיענו דאף באיסור דרבנן כמי אמרינן שאחד"א דמרישא לא שמעינן רק באיסור דאורייתא ול"ל דזה הי' פשיטא להש"ס דאין חילוק בין איסור דרבנן לאיסור דאורייתא דבין אם נאמר הטעם דשאחד"א הוא משום נדר או משום דנאמן על עצמו לאסור אין שום סברא לחלק בין איסור דאורייתא או איסור דרבנן ע"כ לא הוי אצטריך למיתנא סיפא כלל רק משום איידי ולפ"ז ג"כ מיושב קושית השואל הנ"ל דלא אמרינן שם דקמ"ל דאף באיסור דרבנן אמרינן שווי' אנפשי' חד"א דזה פשיטא ואין שום סברא לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן ודו"ק כי נכון:

(סח) **הנה** במל"מ בפ"ט מאישות הט"ו מסתפק בכל מקום שאמרו שווי' אנפשי' חד"א היכי דאיכא עדים המכחישי' אותו מה אי אף לדידי' מותר כיון דעדים מכחישים אותו ושוב הביא חי' הרשב"א הנ"ל והביא ג"כ הגהות אלפסי בפ"ב דכתובות דאף דעדים מכחישים אדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים אך הביא מה שכתב מהרי"א בפסקיו דהיכי דעדים מכחישים אותו אף לדידי' מותר דלא אמרינן בזה שווי' אנפשי' חד"א ועשה המל"מ פשרה ביניהם דרשב"א מיירי דאינו חוזר מדבריו אבל מהרי"א מיירי כשחוזר לפיכך כל דעדים מסייעו לחזרתו א"כ אמתלא ולא פליגו כלל יע"ש. וראיתי בדרך המלך בפ"ט מאישות שהביא מחו"ד סי' קפ"ה ומבכ"ש יבמות פ"ז שכתבו בפשיטות דלא מהני חזרה אף אם עדים מכחישים אותו כי אם באמתלא טובה וכתב הוא דדין זה תלוי בשני טעמים שכתבו על הא דשווי' אנפשי' חד"א דאי הוי הטעם משום דאדם נאמן על עצמו והא דאין נאמן לחזור מדבריו בלא אמתלא ע"כ הטעם משום דכבר הוי לי' כנאמנות אין נאמן [illegible] לחזור מדבריו ראשונים ולטעם זה אם יש עדים כדבריו בודאי נאמן לחזור מדבריו ראשונים ע"כ כתב במל"מ דנאמן לחזור אבל אם נאמר הטעם משום נדר מה בכך דאיכא עדים הא כבר אסור ע"ע משום נדר ע"כ שפיר כתבו הבכ"ש והחוות דעת דאין יכול לחזור אפילו איכא עדים יע"ש ושגה בזה דהא בודאי לדעת הבכ"ש לאו משום נדר דאל"כ למה מתיר לאכל בצינעא לצורך גדול הא אי הוי הטעם משום נדר אין חילוק בין בפרהסיא לבצינעא אלא ע"כ דאף לטעם משום דאדם נאמן ע"ע כמי אף דאיכא עדים סברו המה דאין יכול לחזור בלא אמתלא והסברא באמת כן הוא דכיון דאדם נאמן על עצמו אפילו כנגד מאה עדים למה הי' יוכל לחזור מדבריו דהא כיון שהוגד אינו חוזר ומגיד והמל"מ בעצמו חזר מפשרה זו בפ"ג מיבום שהביא שם ג"כ דברי רשב"א הנ"ל וכתב עליו דלא מהני חזרה דמאחר דלא נתנה אמתלא הראוי' בפני ב"ד על דבור' קמא מה לנו בחזרתה יע"ש שסובר דמהרי"א באמת חולק על הרשב"א והי"א ואין כוח לו במה שהשוה דעתו לדעתם בפ"ט מאישות דכיון דסוברו דאף בעדים אמרינן שווי' אנפשי' חד"א א"כ בודאי דלא מהני חזרה ובהגהות אלפסי כתב בפירוש הטעם דאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים ולא סבר משום נדר ואפילו הכי פשוט וברור להרב בעל מל"מ בפ"ט מיבום דלא מהני חזרה דלא כהרב בעל דרך המלך הנ"ל וכן כתב בשפתי דעת אות ל"ט דהרב מל"מ חזר בו בפ"ט מיבום וכן עיקר דאף דכבר העלו כל המחברים דאין הטעם משום נדר רק משום דאדם נאמן ע"ע אפילו הכי נאמר שווי' חד"א כנגד עדים ולא מהני חזרה רק באמתלא טובה:

(סט) **אף** שהי' וכו' עיין בשו"ת חוט השני סימן י"ז ובשפתי דעת אות ל"ט דהוכיחו דאף דאפשר משום הנאה שהי' לו בזה שאסר על עצמו לכך הי' משקר אפילו הכי לא אמרינן כן רק שווי' אנפשי' חד"א גם כתב שם דהוי איסור תורה אך בעיקר האיסור מה הוא נחלקו הפוסקים חכמי ספרד כתבו דהוי משום נדר שאסור על עצמו דבר המותר אך בשער המלך ובנו"ב דחו סברא זו בשתי ידים וכתבו דהוי גזרת הכתוב ובספר שערי דעת האריך אי הוא מלבד הסברא דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי או משום דילפינן מקרא דכי הוא זה האמור במודה במקצת יע"ש ועיקר נראה כנו"ב דלא הוי מטעם נדר (ע) אבל במקום וכו' תשובת הרשב"א ח"ג סי'

רק שנתן לה המעות לשם מתנה אעפ"כ שווי' אנפשי' חד"א אך אפשר דכה"ג מהני חרטתו ולזה הדעת נוטה (עא) ואם יש חוב לאחרים כגון אשה שאמרה לבעלה טמאה אני לך דאינה נאמנת לגבי בעלה אף לגבה עצמה לא הוי חתיכה דאיסורא ויש אומרים דזה דוקא באשה משום דעיניה נותנה באחר אבל היכי דלא שייך טעם זה אף שהוא חוב לאחרים אמרינן שווי' נפשי' חד"א ואסור:

מא (עב) הא דאמרינן שווי' אנפשי' חד"א הכונה דב"ד מחויבים להפרישו מזה ולא להניחו לאכל זאת אבל בינו לבין עצמו שאם הוא יודע שהוא משקר מותר לו לאכל מן התורה אבל יש להחמיר ולאסור אם לא לצורך גדול מותר ולא שייך על זה כל מקום שאסרו חז"ל משום מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסור דלא נתנו על הדבר שם איסור רק באין צורך כ"כ ראוי לחוש בפני הרואים אבל לצורך גדול מותר:

מב (עג) וה"ה אם עדים מעידים לאיסור והוא יודע בעצמו היפך העדים והעדים משקרים בו אף דעל הב"ד להפרישו דאינו נאמן נגד העדי' אבל בצינעא אם הוא צורך גדול מותר אם אין רואה:

אבל

סי' רי"ב הביאו בפמ"ג אות ח' ובזה רצה ליישב דעת מהרי"א שכתב דמהני חרטה (עא) אם יש וכו' נשפתי דעת אות ל"ט שכ"א רא"י דאם הוא חוב לאחרים לא אמרינן שווי' א' נפשי' חד"א ממשנה דס"פ נדרים דכיון דהוי חוב לבעלה אף לגבה עצמה איכא נאמנת יע"ש ומראות כפלאתי עליו דהא אדרבה משם משמע להיפך דלמשנה ראשונה באמת נאמנת משום דשוי' אנפשה חד"א אף דהוי חוב לגבי בעלה אף כיון דחזו חכמים דעיניה נתנה באחר ע"כ אמרה במשנה אחרונה דאינה נאמנת משמע להדיא דכל היכי דלא שייך טעם זה אף דהוי חוב לאחריי אמרינן שווי' אנפשי' חד"א ועיין בשער המלך פט"ו מאישות שהאריך הרבה והביא מחלוקת הפוסקים בזה

(עב) הא דאמרינן וכו' כל זאת נמדתי מספר בכור שור ביבמות דף פ"ז והרי אתה רואה שגם הגאון הנ"ל סובר כן דלאו מטעם נדר הוא כמו שכתבתי לעיל אות ס"ט וכן נראה דעת הפמ"ג יע"ש:

(עג) **כתב** בבכור שור ביבמות דף פ"ז דהיכי דשנים אמרו על דבר שאסיר ויש אחד שהוא יודע בבירור שהוא מותר ושקר העידו מה שיאכל בצינעא בל יוודע לאיש אע"ג דבפרהסיא ודאי אסור הוא ולאו כל כמיני' ובי"ד מצווים להפרישו מ"מ בצינעא י"ל דמותר והנה דעת הראב"ד פ"א משגגות נראה להתיר וכו' אבל הרמב"ם פסק כרבנן וכו' ול"ל טעמו כיון דאכן אסרו עליו בפרהסיא אסור אף בצינעא ע"ד שאמרו חז"ל כל מקום שאמרו חז"ל מפני מראית עין אפילו בחדרי חדרי' אסור לכן אין להתיר כ"א לצורך גדול עכ"ל והנה צריך להבין דהא זה מוסכם דכל מה שאסרו חז"ל מפני מ"ע אפילו בחדרי חדרים אסיר ולמה פסק הראב"ד דמותר בצינעא ולא עוד אלא שנראה שהיא פלוגתא דתנאי בכריתות ר"י ורבנן והרי דין דכל מקום שאסרו חז"ל וכו' הוא מימרא בלי שום חילק ונראה דבאמת לא דמי זה להא דאסרו חז"ל משום מ"ע דבזה שפיר יש לומר דכיון דעשו חז"ל תקנה לאסור משום מ"ע לא פלוג חז"ל בתקנתן ואסרו בכל מקום אף בחדרי חדרים כיון דלאסיר הדבר לעשות או לאכול ממילא דבכל מקום אסור אבל בזה כיון דלא נאסר הדבר משום תקנת חז"ל רק משום דאכן אמרינן דעדים נאמנים ממילא כיון דיודע בעצמו שאמרו שקר סובר ר"י דבצינעא באין רואה מותר לו לאכל כיון דשבאמת היתר אלא שאכן לא ידענו וסמכנו על עדים לאסור אבל הוא שיודע שמותר אין לחוש על העדים אבל רבנן סברו כיון דאסיר הדבר לכל העולם וגם אף לו אסור בפרהסיא אין מהראוי שהוא יאכל אף בצנעא וזה שכתב בבכור שור ע"ד שאמרו חז"ל היינו שאין זה דומה ממש להא רק ע"ד שאמרו חז"ל ודו"ק. ויש להסתפק בהא דאמרינן בסוטה כשם שאסורה לבעל אסורה לבועל דאם הבועל יודע בעצמו שלא בא עליה אף דבי"ד מלווים להפרשו ושלא יקח אותה אחר כך לאשה משום ספק שמא באמת נבעלה וכשם שאסורה לבעל מספק כך אסרה תורה לבועל אך אם הנוך עמה למרחק במקום שאינו ידוע שהוא אסיר ליקח אותה ושמצווים להפרישו אם יכול ליקח אותה לאשה ואין בו עוון כיון דיודע בעצמו האמת שלא נבעלה או דלמא שאף שבאמת לא בא עליה כיון דהוי סוטה התורה אסרי' עליו וקאי עליה באיסור סוטה וראיתי בספר דרישה ארי באה"ע סי' י"א וז"ל לכאורה נראה מלבד הקבלה הא דאמרינן דאסירה לבועל היינו היכי דאנו מכירין אותם שזאת היא האשה אשר קינא לה בעלה וזה האיש שהוא אסירה לו ואין אנו מכירים שתכנסה לאיש הזה ואם עבר ונשאה מוציאין אותה ממנו אבל היכי דאין אנו מכירין אותם והן בעצמן יודעים שטהורה היא נראה לומר שמותרת לו אף שלבעלה לעולם אסירה וכו' היינו משום שאינו יודע אם טהורה היא אבל זה שנתייחד עמה ויודע שטהורה וכו' בודאי דמותרת לו וכו' אך לפי מה שכתבו בתוס' בסוטה דף כ"ח וכו' דאפילו הי' טהורה אם בא עליה בעלה קודם שהשקה נענים עליה בב"ד של מעלה כאלו הוא וודאי לפ"ז אף שיודע לזה שנתייחד עמה שטהורה היא אף לפי ידיעתו אסורה לבעלה דהא אף דלקמי' שמיא גלי' ואפ"ה נענים עליה כמו שכתבו בתוס' וקיי"ל כל היכי שאסירה לבעל אסורה לבועל א"כ אסורה לו ג"כ אף לפי ידיעתו אף שאין מכירין אותם עכ"ל. אמנם לכאורה יש להעיר הא גמרינן ספק טומאה מסוטה שספק הוי כודאי א"כ אי איכא ספק אם נגע טומאה בדבר אחד ברה"י והב"ד טימאו מכח ספק ויש אחד שיודע שלא נגע בו טומאה ג"כ נאמר שגם איש שיודע שטהורה אסור לו לאכל אף בצינעא, איברא בזה יש לומר דכיון דהוא יודע שטהירה אפשר להעיד בב"ד להתיר לכל העולם דהא ע"א נאמן באיסור אלא דלכאורה אפשר דבספק טומאה אין ע"א נאמן כיון דספק הוי כודאי וכבר נסתפק בנו"ב תניינא סי' ע"ז בסוטה אי אמר ע"א שהי' מביט דרך חור וראה שלא זינתה בסתירה זו אלו נאמן להתירה ולא אצטריך לשתות והעלה דאין ע"א נאמן בזה משום דרגלים לדבר שקינא לה ונסתרה ממילא בספק טומאה דליכא רגלים לדבר אף דילפינן מסוטה דהוי כודאי אף דבטומאה ליכא רגלים לדבר מטעם שכתבו בתוס' ריש פ"ק דנדה יע"ש אך בודאי לענין נאמנות דע"א לא ילפינן ושפיר מהימן ע"א ועיין בשיטה כתובות דף ט' שכתב כן בשם הרשב"א אמנם אם שני עדים העידו שהוא ודאי וגם הי' טומאה ברה"י ואחד יודע שהמה משקרים ג"כ נאמר שאסיר לו לאכל בצינעא כמו בסוטה דאסורה לבועל אם המה יודעים האמת שטהורי' והגם דכתבתי דאסור לו לאכל בצינעא לשיטת הרמב"ם זה לא הוי רק מדרבנן כמו שנתבאר לעיל אך לפי האמור יש לומר דבטומאה דילפינן מסוטה אסור מדאורייתא דכמו דאסורה לבועל מדאורייתא היכי דהמה יודעים בעצמם שטהורה אמנם נראה דשאני סוטה דקבלו חז"ל

מקרא

מג (עד) אבל ברוב וחזקה אינו כן אם הוא אומר שיודע בברור היפך הרוב וחזקה אין ב"ד מצוון להפרישו:

מד (עה) אבל בחזקה דאתי' מכח הסברא זה הוי כמו עדים ואינו נאמן על עצמו לומר היפך החזקה אך בצינעא מותר אם הוא צורך גדול כמו שנתבאר לעיל גבי עדים:

מה (עו) טבח שעשה סימן בראש כבש שהוא טרפה גם אמר כן בפה מלא ואח"כ אמר שכשרה הוא ולא אמר טרפה רק שלא יקחו אותה אחרים וישאר לו ליקח בשר כיון שנותן אמתלא נאמן (עז) וה"ה אם אמר שטעה בדין שראוי לטעות בו והא דמהני אמתלא היינו היכי דעדיין לא נתחזק דבריו ראשונים בעיני בני אדם דהשומעים הבינו דיש עוד איזה פקפק על המעשה ודבור שאמר טרפה אבל אם כבר נתחזק להם אף בלא המעשה רק ע"י דבור בהחלט שהוא טרפה לא מהני אמתלא נגד

מקרא דנשואה דכהן שאסורה לבעל אסורה כבועל והטעם כיון דאסרה על בעלה אסרה תורה גם על בועל ממילא כיון דלבעלה אסורה לעולם דהא לגבי' דבעל הוי לעולם ספק ממילא דאסורה על בועל לעולם אף שהוא יודע האמת שלא בא עליה ועיין במל"מ בפ"ג מסוטה דהיכי דהיא מזידה והבועל שוגג אפילו הכי אסורה עליו מאחר שאסרה על הבעל וכן מבואר בלשון הרמב"ם שם שכתב דמפי השמועה למדו דכשם שאסורה לבעל אסורה לבועל יעו"ש ומשמע דעיקר האיסור דבועל ה"א משום דאוסרה על בעלה ודוקא אבל בטומאה ואיסור דליכא האי טעמא פשיטא דאף דיש עדים שזה אסור והוא יודע דמשקרים דמן התורה מותר לו לאכול בצינעא רק דפליגי ראב"ד ורמב"ם אי אסור מדרבנן כמו שכתב בבכור שור הנ"ל:

(עד) **כן** מבואר בפני' בכתובות דף כ"ב ומייחס סברא זו להרשב"א דלכך בשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת דאם האשה אומרת ברי ונשאות לאחד מן העדים שגם הוא אומר ברי לא תצא אף דאשה זו בחזקת א"א קיימא ולמה אין ב"ד מפרישים אותם והא סקלין ושורפין על החזקות אך ד"הא הדבר אמר דברנו כיון דהמה אומרים ברי נגד חזקה אין ב"ד יכולין להפרים אותם דלא אמרו חזקה רק למי שמסופק בדבר ולא למי שטוען ברי נגד החזקה והא דסקלין על חזקות היינו משום דהתרו אותי וקבל התראה א"כ מודה לחזקה שהוא אמת אבל מי שטוען ברי לי דחזקה זו לאו אמת אין ב"ד מצוון להפרישו יעו"ש ועיין בגו"ר כי ל"ב שהעיר מהא דאין חבר צריך התראה אך זאת יש לייסב דהא דאין צריך התראה היינו היכי דאיכא עדים אבל אם באנו לדון מכח חזקה ע"כ צריך שיתיר עצמו למיתה דאי לא הותר עצמו למיתה יכול לטעון ברי נגד החזקה והא דבאמת לא תנשא אף לכתחלה כיון דאומרים ברי נגד החזקה הדבר ככון דאין ב"ד מוחין להם היתר כיון דהוי חזקת לאיסור רק אין הב"ד יכולין להפרישן כיון שאומרים ברי נגד החזקה אך יש לחקור אם הוולד הוא ממזר דלכאורי בשלמא לגבי עלמן נאמנים אבל לגבי הוולד שאין יכיל לטעון ברי נגד החזקה הרי הוא בחזקת ממזר ועיין בבית מאיר סי' י"ז שהעיר בזה אך יש להקשות על זה מהא דתנן בכתובות דף כ"ז אמר ר' זכריה בן הקצב המעון הזה לא זזה ידי מתוך ידה משעה שנכנסו נכרים לירושלים עד שעה שיצאו אמרו לו אין אדם נאמן על עצמו ולפי סברא הנ"ל למה לא הי' נאמן ע"ע אף דרוב נכרים פרוצים בעריות הא שניהם אמרו ברי נגד הרוב וזה תמוה מאוד ומלאתי בספר חוות יאיר סימן ט"ו שהעיר ממשנה זו על כוונה בזה וילא לחלק דשאני בשבויה דעשו חז"ל תקנה כוללת לכל העולם דכל שבויה אסורה לבעלה כהן אם לא בעדים ולא הוי בהא דר"ז האיסור משום חשדא רק חז"ל אסרוהו דרך כלל כמו שאסרו שכיות דעריות והעובר אסורה עכ"ד ונקרא עבריין כמו הקורא בל"ל שבת לאור הנר אע"פ שלא הטה וה"כ בכה"ג אסרו הכנים דרך כלל מה שאין כן אם לא שייך האיסור לגבי אחריכא כמו בנדון זה בנודר כאמן לגבי עלמו יעו"ש וה"כ בכה"ד דאיסור לא שייך לגבי אחריכא ולא הוי בכאן שום תקנה רק למי שמסופק בדבר צריך לסמוך על החזקה ולא למי שיודע ברי היפך החזקה ודו"ק אך עדיין הוא גופא קשה כיון דאדם נאמן ע"ע היפך הרוב והחזקה למה לא תקנו תיכף בשעת התקנה שיהי' מהני ברי שלהם כמו עדים ואפשר לומר כיון דאיסור זה נוגע גם לאחרים דאם הוא חלל עבודתו מחוללת וגם הבנים חללים ע"כ תקנו שלא יהי' נאמן רק ע"י עדים וממילא אף דהמה יודעים בעצמן האמת אסור לו לר"ז לדור עמה ומשמע בגמרא דאף בצינעא לא הי' דור עמה והטעם כמו שכתב בחו"י דאף אם אמת הוא שטהורה אפילו הכי אסורה מדרבנן כמו שאסרו שכיות לעריות וזה דומה ממש להא דאסרו חז"ל מפני מ"ע דאפילו בחדרי חדרים אסור ועיין לעיל אות ע"ג וסברא זאת הוא רק היכי דעשו חז"ל תקנה אבל ברוב וחזקה אם אחד טוען ברי היפך זה אין כח ביד הב"ד להפרישו דלא אמרה תורה חזקה ורוב רק למי שמסופק בדבר אבל לא למי שאומר ברי היפך החזקה וראיתי עוד בס"ע סי' קפ"ה סוף אות א' שהביא ג"כ בשם מהרש"א ביבמות דף פ"ח שכתב סברא זו וכתב שם בס"ע ג"כ הא דסקלין ושורפין על חזקות משום דא"א לטעון עתה ברי כיון דבשעת התראה כבר התיר ע"ע למיתה אבל אם בשעת התראה אמר ברי לי לא שייך לגבי' חזקה וכתב עוד דלפי"ז בהא דתשובת רמ"א הדבר פשיט להתיר לבעלה לדור עמו אע"פ שהוחזקה נדה בשכונתיה כיון דהוא והיא יודעים האמת שטהורה הוא וטענו ברי נגד החזקה אך כתב דתוס' לא סבירו להו סברא זו וגם יש לחלק דאף לפי מה שכתב מהרש"א דלא אמרינן אוקמינן אחזקה אלא למאן דמספקא ליה אבל לא למי שאומר ברי לי כ"ז דוקא בחזקה דאמרינן אוקמי אחזקה. קמייתא הוא דמהני ברי דידיה משא"כ בחזקה דהשתא דהוחזקו לפנינו כהאי דש"ס קדושין באים ואשה וכו' לא מהני ברי יעו"ש. וטעם החילוק בזה נראה לי דהוי כמו בחזקה דאתי' מכח הסברא ובודאי א"א לומר ברי נגד הסברא ודו"ק ובהא דיכא של רמ"א בתשובה שם אפשר עוד לחלק דלכך לא היתר רמ"א רק בצינעא דכיון דיש היתר לאחר זמן יש להתיר יותר או דכיון דלדעת התוס' לא מהני ברי חשש לזה בפרט דכאן א"ל להיות כ"כ בפרהסיא (עה) כתבאר ממה שכתבתי. לעיל בשם ס"ע:

(עו) **טבח** שעשה סימן וכו' ס"ע בשם הסב"ן והסכימו לזה הפרישה והב"ח והש"ך יעו"ש ועיין בט"ז ופ"ח שסברו דלא מהני אמתלא משום דעשה מעשה. (עז) שמ"ח סעי' מ' ומיישב בזה מה שהקשו למה בהוחזקה נדה ע"י מעשה לא מהני אמתלא יעו"ש ובעיקר הדין יש מבוכה גדולה בין הפוסקים ועיקר להלכה כהכרעת הש"מ וכמו שכתבתי בפנים. אינרא דצריך להבין דהא בטעם בדין בודאי דשומעים לא ידעו כלל מטעותו וגם משאלתו מה שהי' מסתפק בלבו א"כ אם אמר טרפה בודאי נתחזק כן בעיני השומעים וא"כ למה כתב השמ"ח דמהני אמתלא

בזה

בזה וצ"ל דאיירי בהמה באופן דלא נתחזק. (נח) ונראה לי וכו' יש מי שמחלק בזה וגם אני בחידושי כתבתי בדרך הפלפול לחלק בכך אך נראה לי דעיקר להלכה שאין חילוק בזה ואף לפי מה שמחלק הפליתי בין הא דמה דהתם איירי בטבעה והם דהוים בחזקת טומאה אף בלא אמירתו יעי"ש שזה בשחיטה דאף דהוי בחזקת שאינה זבוחה מהני אמתלא דהא דל אמירתו מכאן הרי הוא בחזקת שכראוי נשחטה וכשרה (נט) ואם אמר וכו' כן כתב בשו"ת שברי ח"א סי' מ"ד הביאו בפ"ת ואף דכתבתי להלכה בסעי' מ"ה כהכרעת הש"ך דנגד חזקה לא מהני אמתלא היינו לחומרא לאסור לדעת הסוברים כן אבל לקולא בודאי דג"כ צריכים לחוש לדעת הש"ך וסייעתו דאף נגד חזקה מהני אמתלא ע"כ עיקר דאם מהני אמתלא נגד חזקה הוי ספיקא דדינא ואזלינן הכא לחומרא והתם לחומרא ודו"ק (ס) כלל גדול וכו' כך כתבו בתוס' ביבמות קי"ח ועיין במהרש"א (סא) שוחט וכו' בש"ע עפ"י דעת מהרי"ק פסקינן דכל מקום שהאמינו תורה לאחד הרי הוא כשנים וממילא דשוחט נאמן ולא העד אך מהרש"ל ומהרי"ו בן לב ומו"ז חולקים על זה דכל מקום וכו' הוא דוקא בעדות אשה ולא בשאר איסורים ע"כ הכריע הש"ך לחומרא ועיין לקמן סי' קכ"ז או' י"ג מה שכתבתי עוד בזה (סב) ודוקא אם וכו' איסור דרבנן לקולא והשוחט נאמן וגם אם מכחישו על השעה שכתבתי בפנים כן כתב הדגמ"ר יעי"ש (סג) ואם נתקבל וכו' בשו"ת שיבת ציון הביאו בפ"ת כתב דאף החולקים על מהרי"ק מודים דאם כבר יצא בהכשר אך ממש"ז אות כ"ג נראה דאף כה"ג פליגי ועי"ש ע"כ נראה לי להחמיר כמו שכתבתי בפנים :

(סד) **שם** בש"ע בשם מהרי"ק ועיין בבאר הגולה ובסמ"ע סי' ב' סעי' כ"א והנה זה מוסכם מכל הפוסקים דאין להוציא אדם מחזקת כשרות רק בשני עדים כשרים וכן מוכח בח"מ סי' ל"ד ועיין שם בפ"ת בשם ברכ"י וטעם הדבר נראה משום דאין ע"א נאמן לאסור היכי דלא הוי בידו אמנם לפי"ז לדעת רמב"ן ורשב"א דע"א נאמן באיסורים בין להתיר ובין לאסור אף נגד החזקה אף דאין בידו א"כ אף לפסול אדם מהני ע"א ומשמעות הפוסקים נראה דלכ"ע אין ע"א נאמן לפסול אדם ולאוציאו מחזקת כשרות ע"כ נראה דחזקת כשרות עדיף מחזקת איסור וחזקת היתר והוי כמו חזקת ממון דבעינן שני עדים וטעם הדבר נראה דחזקת כשרות הוי חזקה דמעיקרא דמשעה שנולד בודאי הי' כשר וגם חזקה דאתי' מכח רובא כמבואר באחרונים ובזה ישבתי קושית אחרונים שהקשו איך מוציאין ממון עפ"י עדים דלמא סהדי שקרי נינהו ואי משום דאית להו חזקת כשרות הא אין הולכין בממון בתר רוב ולפי הנ"ל א"ש דחזקת כשרות עדיף דהוי רוב וחזקה בהדדי ומבואר בראשונים דבהצטרף רוב וחזקה מהני להוציא ממון ובזה יש מקום ליישב קושית או"ח בסי' ל"ו וז"ל שם אמנם בגוף הדין שכתב המחבר דאם באו עדים שראו שטר הכתב בניסן וראו אותו באייר דאין העדים נעשה פסולין אלא מאייר דאמרינן באייר זייפו השטר וכתבו זמן מניסן אני תמה מאוד דהא כל הטעם שאנו מחזיקים העדים בחזקת כשרות ואמרינן הכתב הוא דנפסלו והא המחבר פסק ביו"ד סי' פ"א בגבינות הכנעני מבהמה שנמצאת טריפה כשיטת הרשב"א וכו' וא"כ לפי"ז הי"ה הכא כיון דמאייר ודאי נפסלין וכו' וילא זמן מה מחזקתו למה מהני החזקה יעי"ש ולפי מה שכתבתי א"ש דהיכי דאיכא רוב וחזקה אפשר דמודה הרשב"א דאף דילא זמן מה מחזקה מהני החזקה ע"כ בחזקת כשרות מהני החזקה והבן ועיין לעיל אות פ"ו ועוד יש להעיר בסברא זו הרבה וקצרתי כעת וביותר נראה דכיון דהשוחט בודאי מכחיש לעד וכל ע"א בהכחשה לאו כלום הוא אף לשיטת הרמב"ן ורשב"א דדוקא בשתיק או באומר איי הוא דכתבו דנאמן. אבל לא במכחיש לי' כמבואר סברא זו בתוס' בריש פ' אמרו לו דהא ילפינן מקרא דלא יקום עד אחד יעי"ש ועיין מה שכתבתי בפתיחה לסי' קכ"ז אך אי בעינן בזה דו"ח ועש"ל ויתר דיני וחוקי עדות שצריכים להיות בד"כ או עכ"פ בד"מ וכן הגדה בפני ב"ד ומפיהם ולא מפי כתבם דוקא וכיוצא בזה וכן שתי כתי עדות ומכחישים זה את זה בדרישות או בחקירות מה הדין בכאן או בשאר עדות באיסורין בין באיתחזק או לא איתחזק איסורא צריך אני להאריך קצת בביאור פרט זה :

גד חזקה (נח) ונראה לי שאין חילוק בין שאמר טרפה על השחיטה או על הבדוקה עוד נראה לי דאם אמר מתחלה שהוא טרפה משום ספק אף שנתחזק הטרפות אצל השומעים וגם עשה סימן ואח"כ אמר שנתברר לו הספק וכשרה הוא נאמן:

מו (נט) ואם אמר מתחלה כשרה הוא אף אם קנו בזה בשר בחזקת כשר ואח"כ אמר טרפה ונותן אמתלא נאמן. ואף בלא אמתלא מי שהוא מאמין לו בלבו אסור לאכל מזה הבשר אף אם אומר בפה שאין מאמין לו:

מז (ס) כלל גדול בענין אמתלא כל היכי דאם לא הי' אומר כלום הי' הדבר באיסור ואנו צריכים לדבריו להתיר ואמר מתחלה אסור ואח"כ אמר מותר ונותן אמתלא טובה לא מהני דעיקר אמתלא הוא שעושה דבריו ראשונים כמאן דליתא אך דבור האחרון הוי נמי כמאן דליתא משום דבריו ראשונים וא"כ ליכא דבור כלל ואסור:

מח (סא) שוחט שהעיד עליו ע"א ששחיטת בהמה זו היתה שלא כהוגן והשוחט מכחישו אמרינן אוקי חד לבהדי חד ובהמה בחזקת איסור עומדת (סב) ודוקא אם לפי דברי עד השחיט' אסורה מן התורה אבל אם אין כאן רק איסור דרבנן אף לפי דברי העד בזה השוחט נאמן ואם אין עד מכחישו בגוף השחיטה רק ששוחט אמר ששחטה בשעה פלונית והעד אמר שכל שעה זו לא זזה ידו מתוך ידך ולא שחטתה שוחט נאמן והבהמה כשרה (סג) ואם נתקבל דברי השו"ב תחלה ויצא בהכשר ואח"כ בא ע"א להכחישו יש מי שאומר דאין המכחיש נאמן ויש חולקים ואומרים דאף בזה נאמן להכחישו ואוקי חד לבהדי חד ובהמה בחזקת איסור עומדת ויש להחמיר באיסור תורה:

מט (סד) ולענין לפסול את השו"ב מכאן ולהבא מכח חשיד שהי' רוצה להכשיל באיסור אין ע"א נאמן להוציאו מחזקת כשרות אא"כ נראה לב"ד שאמת עם העד לפי ענין השו"ב אם יצא עליו כבר שם רע וכדומה ידונו בזה כפי ראות עיני ב"ד

א) **בסוף** יבמות פליגי ר"ע ור"ט בעידי נשים שבאו להתיר אשה לומר שמת בעלה אי בעינן דו"ח ונפסק הלכה בשו"ע סי' י"ז כר"ע דלא בעינן דו"ח כיון דאיכא כתובה למשקל כדר"ע דמיי' יעי"ש אך אם הכחישו

אומר כהרב דסוברי׳ ר״י ור״ש דהוי עדות ועי״ב דאף בד״מ לא חשוב הכחשה כיון דשתי כתות הנה וא״כ נשאר עכ״פ חד דכשר הוא ע״כ בעדות אשה דשני באחד הוי עדות ובד״מ עכ״פ בשני כתות לא בטל העדות דהא נשאר כת אחת ולא חשבינן כולם למשקרים דאי הוי חשבינן כולם למשקרים. גם בעדות אשה לא הוי עדות ועיין באות ב׳ ודו״ק כי זה נכון וברור מאוד. העולה לדינא דבכל איסור דבעינן שני עדים אף דלא בעינן ח״ח מן התורה אבל אם הכחשו זא״ז הוי באיסור הדין כמו בממון שנתבאר בח״מ סי׳ ל׳ דאם הכחישו בחקירות עדותן בטילה אבל בבדיקות עדותן כשרה רק דבממון אינו כשרה רק מדרבנן דגזרת הכתוב הוא דכל שהכחשו אף בבדיקות דעבידי למטעי אין זה נכון רק חז״ל התקינו בזה משום כ״ד שיהיי עדות אבל באיסורין דלא בעינן רק לידע אמיתת הענין אף מדאורייתא כשר העדות הואיל ולא הכחישו רק בבדיקות שדרך עדים לטעות בזה וזה הערה חדשה ולפענ״ד הדבור ברור מאוד:

ד) **הנה** מה שכתבתי לעיל דבאיסור אף באתחזק דבעינן שני עדים מן התורה אפילו הכי לא בעינן כללים הנאמרו בעדות כיון דעיקר עדות לא נאמרו בתורה על איסורים רק בד״כ וד״מ ודבר שבערוה אבל באיסורין הוא רק לידע אמיתת הדבר כן הוא מבואר בנתיבות סי׳ כ״ח בביאורים אות ז׳ וז״ל שם דדמי לאיסורין במקום דאיתחזק איסור ואף דבעינן שני׳ מ״מ שני שמעידים. חוץ לבד דדוקא בהודאות ממון דכתוב אם לא יגיד בעינן ב״ד אבל באיסורין אף במקום דבעינן שנים מ״מ מהני חוץ לב״ד וכו׳ ועוד כתב שם דכיון דלא בעינן שיעידו בפני ב״ד א״כ אף עדים מפי עדים כשר וכן לא בעינן שיעידו בפיהם דוקא ומפי כתבם כשר וכן לא בעינן בזה עשאי״ל יע״ש אך עדיין אני מסופק דאפשר דזה דוקא בעדי איסור היכי דבעל דבר לא מכחיש להו דכל היכי דאיתחזק איסור ואין בידו לא מהימן ע״א רק בעינן שני עדים א״כ אין זה בגדר עדות רק לידע אמיתת הדבר ככ״ל אך אם בעל דבר מכחיש להו דמבואר במסכת כריתות דע״א אמר אכלת חלב והוא אמר לא אכלתי דפטור וכתבו בתוס׳ שם דכל היכי דאומר לא אכלתי פשיטא דע״א לא מהימן כדכתיב לא יקום ע״א באיש דנראה דאין ע״א קם רק לשבועה יע״ש א״כ הא דבעינן בזה שני עדים אף באיסורין הוא משום דילפינן מקרא דלא יקום דזה קאי אף על איסור במקום דמכחיש לי׳ הבע״ד ושם כתיב כל דיני עדות דכתיב לא יקום ע״א באיש לכל עון ולכל חטאת בכל חטא אשר יחטא על פי שנים עדים או עפ״י שלשה עדים יקום דבר א״כ זה קאי נמי על איסור היכי דבע״ד מכחיש לי׳ בעינן שנים או שלשה עדים ממילא דגם בזה אמרינן מקיש שלשה לשנים וכל דיני וכללי הנאמרים בש״ס לענין עדי ממון כן נמי הוא בעידי איסור היכי דהוי הכחשת בע״ד ועוד דעיקר הא דנסתפקו בש״ס אי ע״א נאמן באיסור או לא בודאי הוא משום דה״א דילמוד איסור מממון אך דילפינן מנדה או כמו שכתב רש״י ממעשים דבכל יום דנאמן ע״א א״כ ידענו דע״א נאמן אלא מסתפקו בש״ס היכי דהוי נגד חזקה אפשר דלא מהימן וכל הספק הוא דוקא היכי דליכא הכחשת בע״ד וא״כ להפוסקים דלא כפשט האיבעיא אי מהימן או לא ע״כ אמרינן דלא מהימן ובעינן שני עדים אבל בודאי דלא דמי לממון לכל דיכא עדות דהא כבר ידענו דכל היכי דבע״ד אינו מכחיש באיסור לא דמי לממון והנו לא באנו בזה לומר דבעינן ב״ע רק משום חזקת איסור דאפשר דחזקה עדיף מע״א אבל היכי דבע״ד מכחיש דזה למדנו בתורה מקרא הנאמר בעדי ממון א״כ יש לומר דבעינן בזה כללי עדות כמו בממון ואם נאמר כך יתיישב כל מה שהקשיתי באות ג׳ דהא התוס׳ כתבו בנזיר דאיירי דהוא מכחיש להו יע״ש ע״כ אתי שפיר דאף דהוי איסור הוא אפילו הכי בעינן דיני עדות כמו בממון כיון דבע״ד מכחיש אך לפי התירוץ שכתבו שם בתוס׳ דאיירי בשאומר איני יודע או שתיק יע״ש ע״כ צריך לומר ככל מה שכתבו באות ג׳ ודין זה צ״ע כעת. ועוד צ״ע אללי אם נאמן בזה כיון דבע״ד מכחיש צריך כל דיני עדות כמו בממון א״כ אפשר דצריך נמי דו״ח דאף דבממון א״ל דו״ח מצד התקנה משום כ״ד אבל באיסור דלא שייך כ״ד לא עשו חכמים תקנה בזה א״כ צריך דו״ח כמו בד״כ:

ה) **וב״י** בסי׳ ל׳ הביא בשם מהרי״ק דאע״ג דע״א בהכחשה לא כלום הוא מ״מ אם הוא דבר שיכול להתברר נאמן ופירש בו הש״ך שם אות י״ג דמיירי שהראשון אומר אני אברר את דברי והשני אינו רוצה לברר דכיון דיכול לברר והשני אינו מברר הראשון נאמן ולא השני ותמה הש״ך למה העתיקו את דברי מהרי״ק כאן דהא זה לא נאמר רק לענין איסורין משום דע״א נאמן באיסורין רק היכי דהוא בהכחשה אינו נאמן הלכך בדבר שיכול להתברר אומרים דנאמן להחמיר בדבר איסור אבל בממון לא שמענו דין זה מעולם יע״ש והנה סובר הש״ך דע״א בהכחשה באיסור אף דאינו נאמן ובעינן שני עדים אפילו הכי אין זה רק לידע אמיתת הענין ולא בעינן בזה דיני וכללי עדות כמו בממון לכן אם הראשון רוצה לברר א״כ תינן דאמת כדבריו נאמן ע״א אבל בממון גזירת הכתוב דאין לדון רק עפ״י ב׳ עדים וממילא דלפי דברי הש״ך אף דבעינן באיסור שני עדים היכי דבע״ד מכחישו אפילו הכי לא בעינן דיני וכללי עדות כמו בממון ולא בעינן דו״ח אך מתוס׳ כריתות שהבאתי לעיל אין נראה כן ככ״ל ועיין בתומים אות י״ב שדחה דברי הש״ך דהא לענין נאמנות ע״א בממון לחייבו שבועה אין חילוק בין איסור לממון והכא מהרי״ק לא איירי רק להיות הראשון מהימן רק כע״א לענין איסור דדברי השני כמאן דליתא דמי ולענין ממון נמי דברי השני כמאן דליתא דמי וממילא דמחייבו שבועה ככל ע״א בממון כמו׳ דלפי דעת התומים אין חילוק בין איסור לממון מדכתב מהרי״ק באיסור אף דע״א בהכחשה לאו כלום היא אפילו הכי אם רוצה לברר הראשון נאמן ובהכחשה מהשני לאו כלום כמו כן נמי לענין ממון נשאר עדות הראשון לחייבו שבועה דאי בממון לא הי׳ מחייבו שבועה גם באיסור לא הי׳ מהימן יע״ש ואי הוי אמרינן דבאיסור אף שהוא בהכחשה שאין צריך דיני וכללי עדות רק לידע אמיתת הדבר הי׳ אפשר לומר דבאיסור אם הוא דבר שאפשר לברר והראשון רוצה לברר באמת הראשון נאמן כיון שנראה אמיתת הדבר כמו שהעיד הראשון אבל בממון דבעינן כללי עדות א״כ ע״א בהכחשה אף שרוצה לברר אין יכול לחייבו שבועה כמו אלו מכחישו בחקירות אף דאחר בודאי קושטא קאמר אפילו הכי אין מחייבו שבועה לדעת כמה פוסקים שהבאתי לעיל כיון דגזרת הכתוב הוא אם נתכחשו בחקירות בטל העדות או היכי דנמצא אחד קרוב או פסול אף דהשני אמת מעיד אפילו הכי בממון דבעינן כללי עדות שאמרה תורה בהו ע״כ גם הכשר אין מהימן אלא נראה דסובר התומים דגם באיסור אם הוא ע״א בהכחשה אף דלא הוי הכחשת בע״ד אלא הכחשת מעד שני אפילו הכי כיון דהוא בהכחשת וילפינן מקרא דלא יקום ע״א כמו שכתבו בתוס׳ א״כ דומה ממש לעדי ממון לכן שפיר למדו מדין איסור לממון לחייבו שבועה בע״א ודו״ק ממילא דבעינן נמי בזה באיסור כל כללי ודיני עדות כמו בממון ודוק. אמנם נראה להוכיח מהא שכתבו הפוסקים דלפסול אדם לעדות בעינן עשאי״ל

כיון

כיון דלא שייך ביד ויש פוסקים סוברים דלא בעינן עשה"ל דגם בזה שייך כיד והא לפסול אדם אין זה דק כמו איסור והיתר והא דבאמת בעינן ב' עדים אף דבאיסור ע"א נאמן היינו משום דהוי נגד חזקה דהא יש לו חזקת כשרות ואף לפי ס"ד דש"ס דע"א נאמן אף נגד חזקה אפילו הכי בעינן כאן שני עדים כיון דאותו אדם מכחישו וכל היכי דמכחישו אף באיסור בעינן ב"ע מקרא דלא יקום וכו' כמו שהבאתי לעיל בשם התוס' אבל לא הוי רק כמו כל היתר שבאו ב' עדים לאסור ובע"ד מכחישם דע"א לא מהימן רק דבעינן דוקא ב' עדי' כן נמי לפסול אדם לעדות ואפילו הכי לכל הפוסקים בעינן עשה"ל מן התורה רק דנחלקו אי עשו חז"ל תקנה בזה כמו בממון אי לא עשו תקנה ממילא דאיסור היכי דבע"ד מכחישו תליי בפלוגתא זו אבל מדאורייתא בעינן כל כללי מד"כי עדות כמו בממון ועיין ברייס בסי' ל"ח ס"ק ס' א' ועיין בשו"ת ראש אפרים סי' ל"ד דלפסול אדם לעדות דמי לדיני נפשות ועיין בבית יצחק להה"ג מלבוב שליט"א ביו"ד סי' א' שהאריך הרבה אי בעינן ג"ע דוקא בפני' וגם אי מהני עדות מיוחדת:

(פה) **ואם** לא וכו' כן הכריע בשמ"ח על מה שפ"ח הש"ג על מהרי"ק יע"ש היטב ודוק שכיון לקבלה שכתבתי בפנים ועיין בשפ"ד סי' א' אות מ"א שסיתר א"ע למה שכתב באות ל"ט דבאות מ"א כתב דאם הרוב מסייעו דהוי כמו עדים יכול לחזור אף דשוי' אנפשי' חד"א ובאות ל"ט כתב דאף אם עדים מכחישים אין יכול לחז"ר בו וזה אמת ועיקר ומה שכתב דמוכח כן מתי"ם לפע"ד לא מוכח שם כן וכונת התי"ם כמו שכתבתי בפנים ול"ע כעת (פו) שו"ב בשכר וכו' כן מבואר בדעת קדושים סוף סי' זה יע"ש (פז) ואם כיבל וכו' בדעת קדושים אות הנ"ל מחייב בזה יע"ש אך לפע"ד עיקר כמו שכתבתי בפנים והגם דאף דאם נבדקה הריאה עדיין צריכים אנחנו לרוב משום טרפות ואמאי מחויב השו"ב לשלם הא אין הולכין בממון בתר רוב אך דז"א דמה אכפת לי' לטבח אם יש טרפות בשאר אברים הא א"ל לבדוק אחר זה ומוכר את הבהמה בחזקת כשרה וגרם לו היזק אף אם באמת יש איזה טרפות אחר לא נודע לנו מה אכפת לי' לטבח בזה ע"כ אם מקלקל בודאי מחויב השו"ב לשלם לו אבל בריאה דצריכה בדיקה איכא למימר שמא אם הי' נבדקה היתה טרפה ולא הזיק לו כלום ואי משום דרוב בהמות כשרות הם הא אין הולכים בממון בתר רוב:

(א) **שחיטת** נכרי וכו' כן מבואר במשנה חולין ובפוסקים ובשפתי דעת סי' זה אות ב' העלה דגר תושב וישראל מומר לע"ז הוי ספיקא דדינא יע"ש (ב) אבל בהנאה וכו' כ"כ בשמ"ח (ג) אבל בכומר וכו' תנן התם חולין דף י"ג שחיטת עכו"ם נבלה ודייקינן בגמרא הא של מין [פירוש של כומר לע"ז] אסורה בהנאה כתקרובת ע"ז וכל הפוסקים השמיטו מימרא זו וכתב בתי"ם סי' זה אות ג' הטעם כיון דעכו"ם שבחוץ לארץ לאו עע"ז הן רק מנהג אבותיהם בידיהם ופירושי דאינו בקיאים בטוב ע"ז ואינו אדוקים בה כ"כ להיות מתשבחין לה ולזה אין חילוק בזמן הזה בין כומרים ובין אינו כומרים מיהו לא היקל שם בשמ"ח רק בדיעבד דאתא ליד ישראל והוא במקום הפסד יע"ש (ד) מימרא דרבא בחולין דף ג' (ה) שמ"ח (ו) רמ"א סעי' ו' דלא כשיטת הרמב"ם דסובר דבפעם אחד לא נעשה מומר וחשיד (ז) אפילו אוכל וכו' בתי"ם הוכיח בכמה ראיות דאם אין ידוע לנו שאוכל להכעיס אלא שאוכל סתמא במזיד תלינן שאוכל לתיאבון דמוקמינן אותו עדיין על חזקת כשרות שבודאי אין אוכל להכעיס יע"ש ולכאורה כיון דחזקת כשרות הוי חזקה דאתי' מכח רוב כמבואר בפני' בגיטין בסוגיא דשמא יחפה בתוס' ד"ה משום בת אחותו וז"ל שם הא' חזקת כשרות מה טובה דלמא מבטן אמה לעולם לא היתה בחזקת כשרות אע"כ משום דאזלינן בתר רובא וכל ישראל בחזקת כשרות הם יע"ש ולפי מ"ש שכתב בתי"ם סי' כ"ט דכל רוב דאיתרע אף בספק השקול לא מהני כיון דחזינן דיצא מרוב לכן אם נמצא מים במוח אף דהוי ספק השקול טרפה ולא מהני הרוב כיון דרוב אין להם מים במוח וזו הואיל ויש לה רישא איתרע לה רוב א"כ הי"ה הכא כיון דרוב ישראל אין אוכלין נבלה אף לתיאבון וזה הואיל ואכל נבלה יצא מרוב

ב"ד (פה) ואם לא העבירוהו אם העד בעצמו מותר לאכל משחיטתו מכאן ולהבא יש לחלק אם יודע בעצמו שהאמת אתו אסור לאכל משחיטתו דהא הוא יודע בעצמו שאיש זה הוא חשיד אבל אנו אין צריכים להפרישו דלא שייך כאן לומר שווי' אנפשי' חד"א שאף שרצה להכשיל לפי דבריו אבל עכ"פ אפשר שעתה שחט שפיר גם אפשר שכבר עשה תשובה הגם שאם יודע בעצמו שאמת אתו שרצה איש זה להכשיל לא מהני האי סברא ואסור לסמוך עליו מכאן ולהבא אבל הב"ד אין מצוון להפרישו דשמא מבודה הי' דהגם דבכל מקום דשווי' אנפשי' חד"א הב"ד מחויבים להפרישו ולא אמרינן שמא מבודה הי' הכא בהצטרף שני הטעמים שמא מבודה ושמא עתה שחט שפיר אין ב"ד מחויבים להפרישו:

נ (פו) שו"ב בשכר אם מקלקל חייב לשלם אך אם הקלקול הי' מחמת נדנד העוט פטור דהוי אונס ואף דאדם חייב על אונס היינו אם לא הי' אונס גמור אבל באונס כי האי דהוי אונס גמור פטור. (פז) אם ניבל בשחיטה והטבח הוציא את הריאה וא"א לבדקה פטור השו"ב דשמא בלאו הכי הי' טרפה דאף דרוב בהמות כשרת המה אין הולכים בממון בתר רוב:

סימן ב'

אם שחיטת עכו"ם ומומר כשרה (ובו י"ט סעיפים):

א (א) שחיטת נכרי העובד ע"ז הוי נבלה ודאי מדאורייתא אבל גר תושב וישראל מומר לע"ז הוי ספק נבלה (ב) אבל בהנאה אף שחיטת הנכרי מותר דלא אמרינן סתם שחיטת עכו"ם לעבודה זרה (ג) אבל בכומר שהוא אדוק בע"ז במקומות שדרכה לנחור והוא שחט מוכח מלתא דלע"ז שחט יש לאסור הבהמה ועורה בהנאה אבל אי ליכא הוכחה מותר בהנאה:

ב (ד) מומר אוכל נבלות לתיאבון (ה) שהעידו עליו שני עדים כשרים (ו) אפילו לא אבל רק פעם אחד (ז) אפילו אוכל סתמא תלינן שהוא לתיאבון מחמת ששכיח יותר בזול ועדיין הוא בר זביחה אלא דאין מאמינים לו על בדיקת הסכין שהוא טרחא לכן ישראל בודק סכין ונותן לו ושוחט בינו לבין עצמו וישראל אוכל משחיטתו

ואפילו

(ח) ואפילו הוא בעצמו אינו אוכל ולא חיישינן שמא יארע לו קלקול בשחיטה והוא יעלים דרוב שחיטת עשויות כהוגן (ט) והוא שיודעים בו שיודע (י) ואף כתב קבלה לא מהני בו דבודאי איש כזה אינו חוזר על למודו ע"כ צריך לדעת אם עתה הוא מומחה:

ג (יא) לא בדק סכינו תחלה בודקו אחר שחיטתו (יב) וכן אם אינו יודע אם הוא מומחה בודקו ג"כ אחר שחיטתו בדיעבד ואם לא בדקו שחיטתו אסורה (יג) אבל אם יש לפניו משחזת יש להכשיר בדיעבד אם נאבד הסכין דאין טרחא כ"כ אם יש לו משחזת:

ד (יד) ואין ליתן לו לכתחלה לשחוט אפילו בשר עע"ג על סמך הבדיקה דלבסוף משני טעמים או דישכח לבסוף או מפני הרואים ולפ"ז אף אם בודק מקודם צריך לבדוק בפני הרואים או שיאמר להם בדקתי ולכתחלה צריך לבדוק גם לבסוף הסכין והסימנים ובדיעבד כשר אף בלא בדיקה דלבסוף וגם בלא בדיקת סימנים:

ה (טו) מומר לתיאבון אפילו נשבע ששחט בסכין יפה אינו נאמן (טז) ואפילו הוא חשיד רק על חצי שיעור אינו נאמן בשבועה ונראה לי דאף דהוא רק חשיד על חצי שיעור ע"י תערובות או שלכ"א ג"כ אינו נאמן אף בשבועה:

ו (יז) לא בדק הסכין קודם שחיטה ומצא סכינו עדיין בידו לאחר שחיטה מהני עתה הבדיק' אבל לאחר זמן לא מהני הבדיקה שמא לא בזו שחט רק באחרת וה"ה אם מצא שני סכינים בידו צריך דוקא לומר בזו היפה שחטתי כיון דידע עתה דזו היפה מסתמא מקודם נמי ידע ואם נמצא בשר בידו ויש בעיר היום כשרות בזול כמו טרפות אף דהמקילין מכשרות רחוקים קצת יוהר מהטרפות אמרינן מסתמא מכשרות לקה אך לכתחלה צריכים לשאלו ואם אינו מצוי בכל הימים כשרות כמו טרפות אף דהיום מצוי הוא חיישינן דאיהו לא ידע והלך כפעם בפעם אצל הטרפות ולא מהני אמירתו כלום ואם יש תחת ידו עוף אם יש שוחט קבוע בתוך העיר ואמר שפלוני שו"ב שחט לו נאמן דמרתת לשקר ואם אוכל דברים שנפשו של אדם קצה בהם לא תלינן שהוא לתיאבון רק אם אמר בהדיא בשעת אכילה שרוצה לטעום טעמם:

ז (יח) מומר לדבר אחד אפילו למ"ע אם הוא להכעיס או שנזרק בו מינות הוי מומר לכל התורה אפילו בפעם אחד ושחיטתו אסורה מדאו' דכגוי יחשב ולא הוי בר זביחה:

ח (יט) אבל אם אין מקפיד על עבירה משאר עבירות לא להכעיס ולא לתיאבון אך שהוא לאחד משאר עבירות שבתורה לא הוי מומר לכל התורה והרי הוא בחזקתו למה שלא נחשד בה ומותר לשחוט אף באין עע"ג אף לענין בדיקת סכין ולכל דבר הצריך טרחא:

ט (כ) אם אוכל נבילות לא להכעיס ולא לתיאבון אפילו פ"א לא הוי בר זביחה ושחיטתו נבלה:

י (כא) ואם הוא מומר לכל התורה אפילו רק לתיאבון כיון דפקר כולי האי אע"ג דנזהר הוא בזביחה הרי הוא כגוי הנזהר בזביחה ושחיטתו נבלה מדאורייתא ואף שהוא נזהר מע"ז וגם מחילול שבת מ"מ כיון דעובר רוב מצות התורה לתאוותו הרי הוא כגוי:

יא (כב) מומר לע"ז באיסור דאורייתא אפילו בפ"א ואף בצינעא וכן המחלל שבת וידע שיתפרסם אפילו לא הילל רק פ"א באיסור דאורייתא ואפילו לתיאבון ואפילו ידענו שנזהר הוא בשאר כל המצות הרי הוא כגוי ולא מיקרי בר זביחה ושחיטתו נבלה:

יב (כג) אפקורסים כגון מבזה ת"ה או מגלה פנים בתורה וכדומה כשרה שחיטתו וכן שאר עבירות הקלות בעיני ההמון כשרה שחיטתן:

מרוב ישראל א"כ ניחא דאכל להכעיס כיון דלא מחזקת כשרות דכל ישראל. איברא דחו"ד בסי' כ' דחה סברת הש"ך דסי' כ"ט ועיין בסי' ק"ה מה שכתבתי בסברא זו אך הש"ך סותר את משנתו מהא דהכא. דהא דסי' כ"ט ול"ל דסובר הש"ך כמו שכתבו קצת אחרונים דחזקת כשרות הוי חזקה מעוררת דבשעה שנולד לא הוי רשע דלא כמו שכתב בפר"י ובחזקה מעוררת כתב גם בש"ך דאף דאיתרע מהני החזקה ממילא דהכא אף דאיתרע החזקה ואוכל נבלה אפילו הכי מוקמינן אותו על חזקת כשרות ותנינן דאוכל לתיאבון כל זמן דלא ידענו בודאי דאוכל להכעיס ודוק (ח) אפילו הוא וכו' רשב"א וש"ך שמ"ח (ט) תוס' ורא"ש ש"ע ושמ"ח (י) ואף וכו' כן מבואר בשמ"ח (יא) גמרא וש"ע (יב) שמ"ח (יג) אבל אם יש וכו' כן מבואר בשו"ת רדב"ז הביאו בפ"ת (יד) ש"ע ומוסכם מכל הפוסקי' ועיין ת"ש אות י' שהאריך למה כשר בדיעבד אם לא בדק אחריו הסימנים ולפענ"ד נראה הטעם כיון דרוב שחיטת כשרות המה ואף דאם בודאי לא בדק הסימנים אסור באכילה משום סמוך מיעוט לחזקה והוי ספק איסור שאני הכא די"ש עוד ספק שמא באמת בדק ואת"ל לא בדק שמא שחט שפיר ויש עוד ספק שמא אם לא הי' שוחט שפיר הי' מגיד לנו בהצטרף הני ספיקות יש להתיר בדיעבד (טו) ש"ע והוא מתשובת הרשב"א:

(טז) **ואפילו** הוא וכו' בספ"ד אות י"ב תמה על הת"ש הא חצי שיעור אינו מושבע מהר סיני א"כ למה אינו נאמן בשבועה הא אכתי לא נעשה חשוד על השבועה יעי"ש ואני תמה גם עליו דהא בעצמו כתב במש"ז אות ו' דעל איסור דרבנן נמי מושבע מהר סיני מלא חשיד יעי"ש א"כ לרשב"ל דסובר דחצי שיעור מותר מן התורה רק מדרבנן אסור וכן לר' יוחנן בחצי שיעור ע"י תערובות לשיטת הסוברים דלא הוי רק איסור דרבנן א"כ יהי' מושבע ועומד מהר סיני וחצי שיעור בעיני' לר"י שאסור מן התורה יהי' קיל יותר וכיצא דלא מושבע ועומד על זה אתמהו ועיין בתוס' בשבועות דף כ"ג שכתבו דבחצי שיעור אף לרשב"ל לא הוי מושבע מהר סיני אף דסובר דאסור מדרבנן ועיין סי' א' אות א' מה שכתבתי בזה ולהלכה בודאי ראוי להחמיר כמו שכתבתי בפנים (יז) כל הדינים בסעי' זה מבואר בפוסקים עוד כתבו מקצת פוסקים דהאידנא החשיד לאכל נבלות לתיאבון בכלל מומר יחשב לכל מילי וראוי לחוש לדבריהם (יח) שמ"ח (יט) ש"ע שמ"ח (כ) פוסקים (כא) ש"ע ופוסקים (כב) ש"ע ופוסקים (כג) אפקורסים וכו' כ"כ בשמ"ח והטעם דכל שלא נחשב בעיני ההמון לעבירה הוי כמו שוגג

יג (כד) טבח שהוציא טרפה מתחת ידו בהזקת כשרה אפילו פ״א במזיד אין לסמוך עליו עוד ואף אם עדיין לא עשה רק שנתברר שרצה לעשות הוי כאלו עשה ואם נראה הדברים ששגגה היתה לו אין לאסרו לא להבא ולא למפרע והכל לפי ראות עיני המורה בזה

שוגג ולא כעשה מזיד בשביל זה, כתב בשו״ת חו״ם מעשה שבאה אחת אשתו של שו״ב ואמרה שנתעברה ממנו והשו״ב הודה במזבח קהל והרב וביוס שלאחריו אמר שלא הודה רק לפטור מקהלתו ובאמת שקר הוא זאת יש לאסיר שחיטתו דאף אם ככה שאמת כדבריו אחרונים מ״מ איש בזוי כזה שהחליף לומר על עצמו שעבר על איסור כרת בפני קהל ועדה בשביל אמתלא קטנה כזו חשיד הוא לעבור על נבילות וטריפות בשביל איזה הפסד קלה ואין להאמינו כלל עכ״ל ואף לפי מה שכתבתי בסעי׳ ח׳ דאם עבר בפ״א אף בדיקת סכין אין לריך אפילו הכי דינו של החיים אמת ולדק דחליפתו הוי ריעותא כמו ברגיל לעבירות ואפשר שוד גרע מפי דאף בדיקת סכין לא מהני ודוק:

(כד) **טבח** שהוליא וכו׳ כן מבואר בפוסקים. שאלה שו״ב שהעידו עליו שני עדים שמלאו סכינו פגום אחר שחיטה לפני איזה חדשים והוא לא הרגיש ובאו שני עדים והכחישם ועתה חלף השו״ב והלוך לו וא״א לבדקו אם הוא בר הרגשה מה הדין של הבשר והכלים ממה ששחט מיום שראו עדים סכינו פגום עד היום וא״ל שכשר יש עוד להסתפק אם הוא עתה לפנינו ובדקו אותו וראינו שבאמת עתה אינו מרגיש אם כימא דעד עתה הי׳ בחזקתו ובזו הרגע הוא דאבד הרגשה או דלמא כיון דעתה אינו מרגיש אמרינן למפרע מיום שראו סכינו פגום ואף שעדים מכחישים זה את זה יש לאמת יותר דברי העדים שהעידו שמלאו סכינו פגום כיון דגם עתה אינו מרגיש וא״ל דאמרינן בזה למפרע יש להסתפק עוד אי הוי איסור דאורייתא או איסור דרבנן וא״ל דהוי איסור תורה יש להסתפק עוד אי הוי ודאי איסור או ספק איסור, ומחמת שדרכי חכמה נעלמי ממנו מוכרח אני להאריך בזה:

א) **הגה** בשו״ת ח״ס יו״ד סי׳ ב׳ האריך בשאלה זו ומתוך שיש לי להתווכח עמו בזה ע״כ אעתיק את דבריו בקילור וז״ל קלורן של דברים כך הוא שני כתי עדים קיי״ל דהוה ספיקא דרבנן רולה לומר מדאורייתא אוקי הכי לגבי הכי וכמאן דליתניהו דמי ומלתא אשתאר בחזקה קמייתא וכו׳ תו ת׳ תוס׳ בעירובין א״כ הכא השתא ודאי טמאה הוא וכונתם לתירן ב׳ בכתובות כיון דטמאה לפנינו אפילו הוי ס״ל לר״מ חוששין דרבנן כיון דאיתרע לפנינו לא אמרינן אוקי תרי בהדי תרי וגם בכתובות הקשו תוס׳ ממקוה דלא אזלינן בתר השתא ותי׳ היכי דאיכא כת אחת דמוליא מידי חזקה וריעותא מסייע לאותו כת איתרע כת השני׳ וכו׳ בהא פליגי ר״מ ור״י דלר״י אפילו בשתי כתי עדים ואיתרע לפניט מ״מ דייכינן לי׳ כמקוה אחזקה קמייתא עכ״ל והנה העלה הגאון דלר״מ בתרי ותרי ואיכא חזקה דהשתא לא מהני חזקה דמעיקרא מידי אף מדאורייתא לכן אף באיסור דרבנן לא מוקמינן על החזקה דבשלמא היכי דליכא חזקה דהשתא קיי״ל דתרי ותרי מוקמינן מדאורייתא על חזקה אלא דרבנן החמירו בזה דלא מהני החזקה ולא החמירו רק באיסור דרבנן מהני חזקה אבל היכי דאיכא חזקה דהשתא המסייע לכת אחת לא מהני חזקה דמעיקרא מן התורה א״כ אף באיסור דרבנן אזלינן בתר חזקה דהשתא לר״מ אך לפע״ד א״א לפרש כן בכונת התוס׳ ע״כ לריך אני להעתיק דברי התוס׳ שם בעירובין דף ל״ה ד״ה אמר ר״י וז״ל וא״ת מה קושיא דר״מ אדר״מ דהא דלא אוקמינן במתניתן על החזקה בתרומה לאו משום דהשתא ודאי טמאה רק דמוקמינן גברא אחזקת תחום ביתו שלא עירוב ואיכא חזקה אחרת נגד חזקת תרומה וכו׳ ומיהו רש״י פירש לקמן העמיד טמא על חזקתו חזקה לחומרא איכא ולקולא ליכא אבל במתניתין איכא חזקה לקולא דהעמיד תרומה על חזקתו ואיכא נמי חזקה לחומרא דהעמיד אדם על חזקת התום ביתו ואימא לא עירוב ובדרבנן אזלינן לקולא כך פירוש רש״י בטעמא דר״י והכא נמי יש לומר דכיחא לי׳ לשני׳ אפילו אי סובר ר״מ ע״ת דרבנן דהשתא לא מלי לשני׳ משום דמתניתן איכא חזקה לחומרא משום דאיכא נמי לקולא הוי מלי למימר דהוי עירוב כר״י משום דספק דרבנן לקולא משום הכי אוקי לה בשני כתי עדים דלא שייך למימר הכי כיון דאיכא כת דמפקי לה מחזקתה וכו׳ עכ״ל בתוספות ביאר קלת עוד שם בתוס׳ ד״ה הכא אע״ג דבפ״ב דכתובות דף כ׳ אמרינן אוקי תרי בהדי תרי כו׳ הכא שאני דהשתא ודאי טמאה הוא עכ״ל מדברים אלו למד החי״ס דלר״מ כיון דאיכא חזקה דהשתא המסייע לכת אחת ומפקו מחזקה דמעיקרא אף מדאורייתא לא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא ע״כ אף דסובר ע״ת דרבנן לא מהני חזקה דמעיקרא מידי:

ב) **אמנם** לפע״ד אין כונת התוס׳ כן דהכא לריך להבין דהא אכתי אף אי סובר ר״מ חוששין דרבנן אפשר לפרש פלוגתייהו אף בלא תרי כתי עדים ואפילו הכי לא תקשה ר״מ אדר״מ דאף דסובר ר״מ דאזלינן בתר חזקה לקולא בנגע באחד בלילה אפילו הכי בעירוב אזלינן לחומרא אף דהוי רק דרבנן משום דאיכא תליר חזקת ת״ב וחזקה דהשתא וסובר ר״מ כרבנן ר״ש כדה דתליר הוי ודאי ור״י סובר כר״ש דלא הוי רק ספק לכן סובר ר״י דאזלינן לקולא משום דהוי ספיקא דרבנן אף דהוי תרתי במקום חדא אמנם לכאורה יש לומר דהא דהוי ודאי לרבנן הוא רק משום חזקה דמלטרפין חזקה דהשתא דמקוה לחזקת טומאה ע״כ חזקה דמעיקרא דמקוה כמאן דליתא דמי ונשאר חזקת טומאה והיכי דאיכא חזקת טומאה אף ברה״י טמא וממילא הכא בעירוב דהוי דרבנן ור״מ סובר ספיקא דרבנן אף נגד חזקה אזלינן לקולא א״כ הי״ה בספק עירוב אף דהוי תליר אמאי לא אזיל לקולא אך הי״א דעד כאן לא סבר ר״מ ספק דרבנן לקולא רק נגד חזקה דמעיקרא לחוד אבל נגד תליר כרבה דמודה ר״מ דאף בדרבנן אזלינן לחומרא דהא במתניתן דמקואות פ״ב בטמא שירד לטבול וחשוב שם בריתא ארבעה ספיקות דבטומאה חמורה טמא ובקיפא בטומאה קלה בפלוגתא דר״מ ור״י לא חשוב רק שלשה ספיקות ומשי״ר מקוה שנמדד ונמלא חסר וכו׳ משמע מזה דכיון דאיכא במקוה תליר אף ר״מ מודה דטמא אף בטומאה קלה כיון דהוי ודאי ולא ספק ועיין לעיל בסי׳ א׳ מה שכתבתי בזה א״כ שפיר יכולים לאוקמי פלוגתא דר״מ ור״י דטעמא דר״מ דספק עירוב פסול משום דהוי תליר ור״י סבר כר״ש דתליר לא הוי רק ספק וספק דרבנן לקולא אמנם לריך לומר דהכא אף רבנן דר״ש כדה מודים דאף דאי תליר לא הוי רק ספק כמו שכתבו בתוס׳ שם ובחולין דדוקא במקוה דחזקה דמעיקרא הוי חזקה גמור דחסר ואתי סוברי רבנן דתליר הוי וודאי אבל בחזקת הסכין אף דהוי תליר לא הוי אפילו ספק לר״ח שם משום דחזקת הסכין עדיפא מחזקה דהשתא ומחזקת אינו זביחה לכן

סובר ר"ח התם בשוחט בסכין ונמצאת פגומה דבהמה כשרה א"כ ה"נ חזקת הרומה עדיפא מחזקת ח"ב ומחזקה דהשתא או כמו שכתבו בתוס' בכתובות דף ע"ה דחזקת פנויי לא חשיב להצטרף לחזקה דהשתא ה"נ חזקת ח"ב לא חשוב להצטרף לחזקה דהשתא כיון דחזקת ח"ב לכ"ע לא הוי רק חזקה גרוע מאוד דהא באמת התוס' מסתפקים אי חזקת ה"ב נחשב לחזקה וריטב"א שם כתב דלא הוי חזקה יע"ש טעם הדבר א"כ בודאי אף לשיטת רש"י דהוי חזקה אבל לא נחשב להצטריף לתל"ר כמו דחזקת פנוי' לא חשוב להצטרף לתל"ר ונשאר על חזקת עירוב, איברא דלפ"ז קשה אמאי לא תירצו בתוס' בפשיטות אף דס"ל ר"מ תחומין דאורייתא ואיכא חזקת ח"ב להתנגד לחזקת עירוב אפילו הכי מקשינן בגמרא שפיר אמאי לא אזיל ר"מ בתר חזקה כיון דחזקת עירוב עדיף והוי כמו חזקת סכין דבהמה כשרה לר"ח אלא שהדבר נכון דהא באמת ר"ה פליג על ר"ח התם וס"ל דהוי ספק נבלה ואנן פסקינן כר"ה ועיין לקמן ס' י"ח ולפ"ז שפיר הקשו בתוס' דמאי מקשינן על ר"מ אמאי לא אזיל בתר חזקת עירוב הא איכא חזקה אחרת להתנגד לחזקת עירוב ואף דלא מהני חזקת ח"ב להצטרף לחזקה דהשתא שיהי' ודאי אבל מידי ספק לא נפקי כמו דסובר ר"ה בחזקת הסכין דהוי ספק נבלה אף דהוי חזקה טובה ולא מצטרף חזקת איכא זביחה לחזקה דהשתא לעשות ודאי נבלה אבל עכ"פ ספק נבלה הוי א"כ ה"ה הכא לר"מ שפיר ס"ל ספק עירוב פסול ולמה מוקמינן בגמרא דוקא בתרי ותרי לכך תירצו בתוס' דר"י רוצה לתרץ אף אי ס"ל ר"מ תחומין דרבנן א"כ הוי ספק דרבנן ואמאי ס"ל ספק עירוב פסול ודוק, ועל זה מתרץ ר"י ורבה ור' יוסף דהכא בתרי כתי עדים עסקינן דר"מ סובר דאף בכל איסור דרבנן בתרי ותרי מוקמינן על החזקה הכא שאני כיון דחזקה דהשתא מסייע לכת האומרת מבעוד יום נטמאו א"כ רגלים לדבר שהם אומרי' אמת ואיתרע חזקתו דמעיקרא ור"י סבר דאף כה"ג מוקמינן על החזקה ולפ"ז אין ראיי' מכאן בכל חזקה דהשתא דמסייע לכת אחת דאזלינן בתר חזקה דהשתא דאפשר בכל מקום אמרינן חזקה דמעיקרא עדיפא אך כאן כיון דאיכא תל"ר סובר ר"מ כיון דכת אחת אומרת מבעוד יום נטמאו וחזקה דהשתא מסייע להו הוי חזקה דמעיקרא חזקה גרוע כמו חזקת מקוה וסובר ר"מ דהוי ודאי ולא ספק כמו דסוברי רבנן במקוה ע"כ לא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא לכן סובר דספק עירוב פסול אבל ר"י סובר דתל"ר לא הוי רק ספק כר"ש במקוה לכך סובר ספק עירוב כשר ודוק׃

ג) **אמנם** הדבר אשר קשה לי מאוד בין לפי מה שפירש הח"ס בכונת התוס' ובין לפי מה שפרשתי אמאי סובר ר"מ דהוי חמור גמל אמאי לא אמרינן דיהי' מותר בח"ב משום ספק דרבנן לקולא ובפרט דחזקה דהשתא וגם חזקת ח"ב מסייע לזה ונפלאתי על המפורשי' שלא הרגישו בזה וכן נראה בכונת התוס' כך דהנה בשער המלך הקשה לר"י למה סובר ספק דרבנן לקולא ומותר במקום עירוב הא הספיקות סותרים זה את זה דאם נזיל לקולא במקום עירוב יהי' לחומרא במקום ח"ב דהא יהי' אסיר לו לילך במקום ח"ב וכה"ג לא אמרינן ספק דרבנן לקולא ותירץ משום דחזקת עירוב מסייע לצד היתר של מקום עירוב עיין בפ"י דמקומות שהאריך בפרט זה אך דעדיין קשה דזה ניחא לשיטת הריטב"א דחזקת ח"ב לא נחשב לחזקה אבל לשיטת הסוברים דחזקת ח"ב הוי חזקה וסובר ר"י דמוקמינן חזקה נגד חזקה והוי ספק דרבנן א"כ קשה קושית שער המ"ך הנ"ל אך לפי מה שכתבתי דלכ"ע חזקת עירוב מכרעת יותר ועדיפא מחזקת ח"ב א"ם מעתה אכי אומר אף לר"מ אי הוי סובר תחומין דאורייתא הוי חזקה נגד חזקה והוי ספקא דאורייתא אף דחזקת עירוב מכרעת יותר לענין זה דלא נחשב לר"י ספיקות הסותרת אבל לענין להכריע להתיר ספק תורה בודאי דלא לכך לא הוי מקשה גמרא מידי לר"מ ולא הוי צריך לומר דאיירי בתרי ותרי אבל אם נאמר דר"מ ס"ל כמי דתחומין דרבנן כר"י א"כ קשה אמאי לא אמרינן סד"ר לקולא כמו שסובר ר"י ועל זה מתרצינן דאיירי בתרי ותרי וס"ל ר"י דמוקמינן על החזקה אף בתרי ותרי כיון דתחומין דרבנן ור"מ ס"ל כיון דחזקה דהשתא מסייע לכת האומרת מבעוד יום ומצטרף חזקה דהשתא לחזקת ח"ב בגלל כן הוי חזקת ח"ב וחזקת עירוב ספק השקול לגמרי ולא מכרעת חזקת עירוב כלל ממילא כיון דהספיקות סותרי זה את זה לא שייך לומר בשום לד ספק דרבנן לקולא ע"כ הוי חמור גמל ודוק. מעתה ניחא להאי כללי דכייל החו"ס ואדרבה מוכח מתוס' להיפך דאף לר"מ נשאר עדיין חזקה דמעיקרא דעירוב ולא כתבו דכת זה מגרע לחזקה דמעיקרא רק לענין זה שלא יכריע חזקה זו כנגד חזקת ח"ב ויהי' ספיקות הסותרי' לכן הוי חמור גמל. אך כל זה כתבתי לפרש תוס' דעירובין הנ"ל אבל בתוס' בכתובות מפירש יולא מדבריהם שם כמו שכתב בח"ס דלא מהני חזקה דמעיקרא מידי יע"ש אמנם לפ"ז יתעורר לן קושיא הנ"ל למה ס"ל ר"מ דהוי חמור גמל כיון דליכא חזקת עירוב ונשאר חזקת ח"ב יהי' מותר עכ"פ בתחום ביתו בגלל כן אני אומר בטח דאף דלדקי דברי ח"ס במקלת דאף במידי דרבנן לא אזלינן בתר חזקה דמעיקרא כה"ג אך זאת לא הוי רק מדרבנן אבל מדאו' אף כה"ג אזלינן בתר חזקה דמעיקרא אף לר"מ ממילא א"ש דלא אזיל ר"מ לקולא שיהי' מותר בתחום ביתו דלחומרא מהכי חזקת עירוב ודוק׃

ד) **עוד** כתב שם בח"ס דאף ר"מ לא קאמר סברא זו רק בתרומה ונטמאת דחזקה קמייתא הוי' שלעולם לא תטמא וכו' והשתא חזינן דטמאה לפניכו כמלא זאת הריעותא מסייע לכת שהוליאה. מחזקה ראשונה ומשום הכי אמרינן מדהשתא טמאה מעיקרא כמי טמאה הוי אבל ב' אומרים מת בכיסן וב' אומרים לא מת בניסן והשתא באייר כמלא מת גם ר"מ מודה דלא אמרינן מדהשתא מת מעיקרא הי' מת דאיזה רגלים לדבר הוא וכי הי' לו מעיקרא חזקה שלא ימות לעולם ואין מיתה דהשתא מגרע כת ספרי שאמרו בניסן הי' חי ולא מסייע לכת שאמרו בניסן הי' מת עכ"ל ולפע"ד דאם כאמר דמוכח מסוגיא דעירובין הנ"ל סברא זו דבתרי ותרי אזלינן בתר חזקה דהשתא כמו שכתב הגאון א"א לחלק בחילוק של הגאון אך מוכח שם דאף בחזקה דעשוי להשתנות כמו חזקת חי נמי סובר ר"מ דחזקה דהשתא מסייע לכת האומרים בניסן מת ומגרע חזקה דמעיקרא דתנן התם כהגלגל חוץ לתחום כפל עליו גל או שנשרף תרומה ונטמאת מבעוד יום אינו עירב משחשכה הרי זה עירב ספק ר"מ ור"י אומרים הרי זה חמור גמל ר"י ור"ש אומרי' ספק עירוב כשר והמעיין בסוגיא יראה דמה דמכשר ר"י ור"ש בספק עירוב הוא מטעם חזקה וכן מבואר בהדיא בר"ן דכל ארבעה ספיקות המבואר במשנה דמכשרו ר"י ור"ש הוא מטעם חזקה דמעיקרא וכן מבואר בתוס' ורא"שונים פ"ב דשבת דף ל"ד דלא מכשרו בספק עירוב רק משום דיש לו חזקת כושר וכן מבואר בש"ע או"ח ס' ת"ע ובהיות כן מוכרחים אנחנו לומר דכל הכי דתנן במתניתן יש להם חזקת כושר ומה שכתב רש"י שם דנשרף אין לה חזקה כיון דאיתו בעולם הכונה דהוי חזקה גרוע יע"ש ודוק. ומעתה ברור כשמש דמה דמוקמינן בתרי כתי עדים עסקינן אחת אומרת מבעוד יום נטמאו ואחת אומרת

אומרת משחטה לאו דייקא על טומאה לחוד הוא דמתרלינן כן רק על כל הכי דתנן במתכישן וחדא מיניהו נקטו והיה לאיך וא"כ מה שכתבו בתוס' שם דאף דסובר תחומין דרבנן אפילו הכי לא אזיל ר"מ בתר חזקה משום דתרי ותרי יחזקה דהשתא מסייע לכת האומרת מבעוד יום ומגרע לכת האומרת משחשכה קאי כמי על כתגלגל חוץ לתחום ובגמרא אמרינן שם דבכתגלגל ליכא חזקה והכונה דהוי חזקה גרוע משום דמתרמי דאתי זיקא ומגלגל ליי' יע"ש וא"כ דומה לחזקת חי ונסתר סברת ח"ם הנ"ל ודוק. כל זאת כתבתי רק להעיר על דבריו אך להלכה כתב בעצמו שם כיון דאנן פסקינן כרי"י א"כ אף בתרי ותרי לעולם חזקה דמעיקרא עדיפא מדאורייתא רק מדרבנן לא מהני החזקה במידי דאורייתא:

ה) **ובעיקר** הלכה במה דקמן כתב בח"ם דמן התורה אוקי תרי בהדי תרי ואוקי

נברא על הזקתו אך מדרבנן אסור באיסיר דאורייתא ושחיטה הוי איסור דאורייתא וא"כ אפילו לא כמלא ריעותא לפנינו כמי כל הבשר והכלים אסורים מדרבנן מיוכ שראו עדים הא עובדא יע"ש אך לפע"ד יש לומר דאם לא כמלא ריעותא כגון שחלף והלוך לו בשר והכלים מותרים דאף אם כאמן לכת שמלאו סכינו פגום אפילו הכי מוקמינן אותו על חזקתו דלא אבד חום הרגשה דבפ"א עדיין לא יצא מחזקתו ודומה לההא דמבואר בסעי' זה דאם הוליא טרפות מתחת ידו בחזקת כשרה פי' אם יש לדונו לשוגג אין להעבירו והכי כמי יש לתלות בשגגה דאפשר בשעה זו לבו לא הי' עמו ולא הי' מרגיש כמו שכתבו הפוסקים דהרבה לריך ישוב הדעת לבדיקת הסכין ע"כ אם הוא שוחט מומחה וירא שמים יש לדונו לשוגג ולא במזיד וגם לא שאבד חום הרגשה אך הבשר מאותה שחיטה כיון דאיכא תרי ותרי אסור הבשר מדרבנן ובודאי אם הוא לפנינו לריך בדיקה על להבא אם לא אבד הרגשה אך באינו לפנינו מוקמינן אותו על חזקתו ואפשר דגם הח"ם מודה לזה אך דאיירי שמעידים בודאי דבדקו אותו איזה פעמים וראו שאבד הרגשה אז דינו דין אמת דכיון דאיכא תרי ותרי לא מהני חזקתו מדרבנן אך באם בדקו עתה וראינו שאבד באמת חום הרגשה בזה יש לומר דאף דלא העידו העדים שמקודם שראו שאבד הרגשה רק שמלאו סכינו פגום פ"א אפילו הכי כיון דבזמן קלר ראינו שאבד הרגשה מסתמא גם מה שמלאו סכינו פגום הי' ג"כ משום דגם מאז כבר אבד הרגשה ע"כ יש לאסור עד זמן הקדם מן התורה אמנם כיון דאיכא תרי ותרי דמדאורייתא מוקמינן על חזקתו ולא אסיר רק מדרבנן איברא דכתבתי בסי' א' דיי"א דכל דראינו באחר שאבד הרגשה יש לאסור למפרע אף דלא ראינו מקודם כלום כיון דאיכא תלי"ר א"כ כ"ש הכא דאיכא כמי כת המעידים שמלאו סכינו פגום אף דאיכא כת המכחישים כיון דעכ"פ איכא חזקה דהשתא וגם חזקת אינו זביחה ואפשר כמי דהוי ודאי איסור תורה או די"ל דלא הוי רק ספק דלשיטת הרמב"ם לא הוי בתלי"ר רק ספק כמו שכתבתי בזה בסי' קפ"ז באריכות יע"ש אמנם לפי דעת כתי"ג שהבאתי לעיל סי' א' אם אבד חום הרגשה אמרינן עתה הא דאבד ולא אמרינן למפרע דהרגשה הוי חזקה טובה ולא אכפת לן אף דהוי תרתי לריעותא ודומה ממש לאהא דקסבר ר"י בספק עירוב כשר דמוקמינן על חזקת עירוב אף דהוי תלי"ר אפילו הכי מודה הכא דאסיר מדרבנן דתרי ותרי הוי ספיקא דרבנן במידי דאורייתא כמו הכא בשחיטה ולא דמי לעירוב דתחומין לא הוי רק דרבנן ובמידי דרבנן מהני החזקה אף בתרי ותרי ודוק בזה:

(כה) **מומר** לערלות וכו' שמ"ח כיון דעובר בכל עת על מלוה זו כחשב מומר (כו) כן כתב במשבלות אות י' אך שהוא רק מחמת מומרא יע"ש (כז) וכתב הפמ"ג דלא הוי רק מדרבנן (כח) לדוקים וכו' כל זאת למדתי משמ"ח יע"ש. ולענין מסור דעת הגהות אשרי ורשב"א דלא מיקרי בר זביחה והוי נבילה וכן פסק רמ"א בהגהות ש"ע וטעם האומרים דהוי נבלה דאף דלא הוי מומר לשחיטה רק לעבירה אחת וקיי"ל דלא הוי מומר לכל התורה כולה דהכא דומה לחילל שבת משום דהוי עוכם גדול והוא פקר בזה בפרהסיא בודאי בלבו הוא מין לכל התורה והיה במסור ויש חולקים דלא הוי רק כמו מומר לתיאבון לעבירה אחת דבפעם אחד אף בדיקת סכין א"ל ורגיל בכך לריך בדיקת סכין ולענין הלכה כתב בשמ"ח דאם רגיל בכך לא הוי בר זביחה ואם פ"א עבר עבירה ומסור את חבירו אף בדיקת סכין אין לריך ושחיטתו כשרה דעבד (כט) רשב"א וש"ע (ל) אבל אם וכו' כתב בשמ"ח דפסול לא מהימן לומר שלא נגע בוושט (לא) ש"ע (לב) ב"ח ושמ"ח (לג) ודוקא וכו' כ"כ בספ"ד ונראה:

יד (כה) מומר לערלות שאין רוצה למול א"ע מחמת צער או שאינו מל את בנו מחמת צער הוי לי' כמומר לד"א לתיאבון וצריך בדיקת הסכין וכל דבר שהוא טרחא אינו נאמן:

טו (כו) מומר לד"א אפילו לשאר עבירות לא אמרינן בי' רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הם אפילו יש לו כתב קבלה לא מהני בי' דודאי אינו חוזר על למודו:

טז (כז) כותי האידנא הרי הוא כעבו"ם לשחיטה ואפילו ידענו ששחט שפיר שחיטתו נבלה דלאו בר זביחה הוא לאחר שגזרו עליהם בימי תלמוד (כח) צדוקים ובייתוסים שאינו מאמינים בתורה שבעל פה לא מהימן על השחיטה ואף שאבל בעצמו משחיטתו ואף שהוחזק על השחיטה כיון שאינו מאמן אף שהוחזק מרופה הוא בידו ואם ידענו ששחט שפיר שחיטתו כשרה ולא הוי כמומר ואף דהמה עוברים על תורה שבעל פה ובפרט על חילל שבת דהא עיקר הלכות שבת הוא מתורה שבעל פה כיון שהמה רק תועה מאבותיהם ולא פקרו מעצמם לא הוי כמומרים אבל אם לא הוחזק בשחיטה אף ששחט יפה הוי נבלה לכן הקראים בזמן הזה שחיטתן נבלה דלא הוי בר זביחה:

יז (כט) התחיל הפסול לשחוט בדבר שעושה נבילה וגמר הכשר אף בלא שום שהיי' פסולה דהא נעשה נבילה ע"י שחיטת פסול (ל) אבל אם התחיל הפסול בחצי קנה ואחר תפס הקנה בשעת שחיטה ואמר ברי לו שלא נגע בוושט וגמר הכשר ה"ז כשרה:

יח (לא) ואם התחיל הכשר וגמר הפסול פסולה השחיטה דבעינן כל השחיטה ע"י כשר (לב) אבל אם שחט הכשר רוב שהוא שיעור הכשר שחיטה אע"ג דפסול שחט את המיעט בשהיי' כשר דאף דשהיי' במיעוט בתרא פסיל שחיטת הפסול לא מקרי שחיטה כלל ממילא אין זאת שהיי' בשחיטה (לג) ודוקא עבו"ם אבל ישראל מומר אף דאינו

דאינו בר זביחה אפילו הכי יש להחמיר ולפסול מטעם שהיי' :

יט (לד) הי' ישראל ופסול אוחזין בסכין פסולה וא"צ לומר אם כל אחד סכינו בידו (לה) שחיטת קוף פסולה משום דלאו בר זביחה הוא (לו) האונסים אם א"א להמלט על נפשם שחיטתם כשרה (לז) וגר שחזור לדתו מחמת אונס ישראל גמור הוא ושחיטתו כשרה (לח) מומר לכל התורה אסור למכור לו נו"ט משום לפני עוור לא תתן מכשול ואם מצוי לו לקנות בלאו הכי ליכא לפני עוור ומותר למכור לו ויש אוסרים לכתחלה אף דשכיח לו לקנות בלאו הכי ויש להחמיר :

סימן ג'

ששחיטה אין צריכה כונה ובו ה' סעיפים :

א (א) שחיטת חולין אין צריכה כוונה דאפילו מתעסק בעלמא לחתוך או שזרק סכין לנועצה בכותל ושחטה כהלכתה כשרה והוא שראה שלא החליד ואם מצא השער או הנוצה חתוכים בודאי לא החליד ואפילו הפיל הסכין בידו או ברגלו שלא בכונה כלל ושחט שחיטתו כשרה ועיין בסעי' ד' :

הי'

ונראה כונתו משום די"ם פוסקים דשחיטת מומר הוי שחיטה אף דאנן פסקינן דלא הוי שחיטה היינו לאומרא אבל לא לקולא ולפ"ז לענין אר"ב ולענין כיסוי דם יש להחמיר ג"כ לחשבו לשחיטה וז"ב (לד) סי' ישראל וכו' כן פסק בש"ע וש"ך חולק על זה ופסק דשנים אוחזין בסכין כשר ובשמ"ח פסק כש"ע יע"ש שכתב עוד איזה חילוקים בזה (לה) שחיטת וכו' רמ"א בשם א"ז והטעם כמו שכתבתי בפנים דלא כבאר היטב שהשיג בטעם הדבר ועיין פ"ח (לו) ב"ח לאחד יהודה בשם ריב"ש (לז) רשב"א (לח) מומר וכו' פמ"ג בשם תוות יאיר ובבאר היטב הביא דאף דשכיח לו לקנות אפילו הכי אסור לכתחלה ע"ש :

(א) **שחיטת** חולין וכו' תנן התם חולין לא כפלת סכין ושחטה פסולה שנאמר וזבחת מה שאתה זובח אתה אוכל ובגמרא נטמא דכפלה הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מיכוין וכתב הרא"ש וז"ל הא הפילה הוא כשרה כשנתכוין להפילה הא כפ"ה מידו בלא כונה וכו' וצריך להתכוין לשם דבר מעשה ובעינן אחר לא מיקרי כח גברא והנה כל רואה יראה דמצריך הרא"ש תרתי שיהי' הכפילה בידי אדם וכמו שמוכח בגמרא הא הפילה וכו' משמע דבעינן כח גברא ותירדם הרא"ש דבעינן נמי כונת נפילה הא כפלה מידו בלא כונה כגון שדחף הסכין בידו או ברגליו בלא כונה אף דבא מכחו אפילו הכי כיון דלא הי' בכונה לא מיקרי כח גברא דכל כחו שלא בכונה לא מיקרי כח גברא וביאור שם הרא"ש דמנא לן דבעינן מעשה דהא דכתיב וזבחת ואכלת הוי כאלו כתב ועשית ע"כ צריך לעשות איזה מעשה דהיינו כפילת הסכין ופשיטא דכונה לחוד לא מהני שאם הי' יושב ומלפפת אימת יפול הסכין מקורה ע"י הרוח וכפל ושחט לא מהני כיון דכתיב ועשית א"כ בעינן שיעשה איזה מעשה בכח גברא וגם בעינן שיתכוין למעשה כפילה דאל"כ לא מיקרי כח גברא דכוחו בלא כונה לאו כלום דכיון דכתיב ועשית א"כ בודאי צריך כונת עשי' לנפילת סכין וז"ב ופשוט בכונת הרא"ש ולא ידעתי למה נתקשה ברא"ם יוסף בדבריו במה שמקיים לא מיקרי כח גברא יע"ש אמנם לא ידעתי כונת הרא"ש במה שמביא באמצע הענין דטעמא דר"כ דלא בעי כונה לשחיטה וכו' מה בעי בזה עתה בטעמא יהי' מאיזה טעם שיהי' ועוד דהטעם שכתב הרא"ש דכיון דגלי רחמנא דמתעסק פסול בקדשים וכו' הא מעם זה לא אצטריך בגמרא רק לר"י אבל לרב דסובר דבחולין לא בעי כונה לא נצריך לומר לר' נתן טעם זה וראיתי שכבר העיר בזה בספר שערי דעה בסי' זה יע"ש ושיטת הרשב"א הוא דלא כרא"ש דאף דבעינן כח גברא אבל כונת כפילה לא בעינן ממילא אם ככשל בידו או ברגלו וכפל הסכין שלא בכונה כיון דעכ"פ בא מכח גברא השחיטה כשרה ולכאורה כראה מלשון הגמרא כן דאמרינן הא הפילה הוא כשרה ואע"ג דלא מכוין הרי דאף דלא מכוין להכפילה ג"כ כשרה אך לדעת הרא"ש צריך להוסף ולפרש דלא מכוין היינו לשחוט או לחתיכה אבל עכ"פ צריך לכוין לנפילה ובאמת רש"י פירש כן אבל פשטות לשון הגמרא מורה כדעת הרשב"א אמנם לפי מה דאמרינן לקמן דלכך לא בעינן כונה לחולין מדגלי רחמנא למתעסק בקדשים פסול מכלל דבחולין לא בעינן כונה עיין לקמן א"כ לפ"ז יש לומר דוקא כונת זביחה או חתיכה ממעטינן מזה אבל כונת מעשה כפילה א"א למעט ע"כ סובר הרא"ש דבעינן ואפשר לייבב בזה מה שדקדקתי עליו למה הביא כאן באמצע הענין טעם זה שהוא לר"י דוקא ולפי האמור א"ש דגם הרא"ש לא כתב באמת דבעינן כונת כפילה רק לפי טעמא דר"י ואפשר שפוסק כר"י אבל לרב דסובר דחולין לא בעי כונה לא בעינן כונת כפילה ג"כ וא"ש דרשב"א פוסק כרב עיין ב"י ס"ק ס"י קל"ח מה שהביא בשם הרשב"א לכך פוסק דלא בעינן כונת כפילה ממילא א"ש כמי דאף דמוכח מלשון הש"ס דלא בעינן כונת כפילה אפשר דזה הוא לרב אבל לר"י שפיר פוסק הרא"ש דבעינן כונת כפילה מטעם הנ"ל ודוק :

ואמרינן עוד בגמרא מאן תנא דלא בעינן כונה לשחיטה אמר רבא ר"נ הוא דתני אושעיא זעירא דמן חבריא זרק סכין לנעלה בכותל והלכה ושחטה כדרכה ר"נ מכשיר וחכמים פוסלין הוא תני לה והוא אמר לה הלכה כר' נתן והנה לכאורה במה פליגי ר"נ ורבנן והנה לפי דעת הפוסקים שהבאתי לעיל בסי' א' דוזבחת הוי מ"ע ואם כאמר דמצות צריכים כונה למה מצוה זו אין צריכה כונה לר"נ ואף לרבנן דסוברי דצריך כונה היינו כונת חתיכה סימנים כמבואר לקמן בגמרא אבל לא כונת מצוה ונראה לפי מה שכתבו אחרונים דגבי מצוה שא"א לעשות פ"ם אם לא כיוון בפעם ראשון לכ"ע הכונה אינו מעכבת כמו גבי מילה דאם מל בלא כונה דא"א למול פ"ם הכונה אינו מעכב לכן גבי שחיטה נמי כן הוא דאם כבר שחט בלא כונה מה שעשה עשה ולכתחילה בודאי בעינן כונה אף לר"נ וכן מבואר בספר האשכול ה"ש סי' ו' וז"ל לכתחלה צריך לכוין למצות שחיטה וכו' וכה"ג אמרינן דאף למ"ד מצ"כ לכתחלה ודאי בעי וכו' ואע"ג דאיכא למימר שחיטה כהכשר מצוה דמי לא שני לן דמ"ע לשחוט הוא דהא טבילת כדה כמי הכשר מצוה והרבה מרבוותא פסקו כר"י דכפלה מן הגשר וטבלה וכו' לא עלתה לה טבילה עכ"ל והגם שדבריו תמוהים במה שהביא ראי' מטבילת כדה לר"י הא שם לא הוי הטעם משום דמצות צריכי' כונה רק דמצריך ר"י כונת טבילה ולא כונת מצוה ועוד דהא אמרינן בגמרא דאף ר"י מודה בשחיטה דלא בעינן כונה כלל ול"ע אך יהי' איך שיהי' הא כתב דלכתחלה צריך כונת מצוה אף בשחיטה אבל בחידושי רמב"ן ור"ן כתבו דמצוה כזו שהוא רק הכשר מצוה לא צריכה כונה לכ"ע דלא דמי מצוה זו לשאר מצות יע"ש ולדבריהם א"ם דלכאורה

קסה

ב (ב) הי' הזורק חרש שוטה וקטן וגדול עומד על גביו וראה ששחיטה יפה הוא שחיטתו כשרה (ג) אבל אם נפל הסכין משלחנו או כדומה שלא ע"י ישראל הכשר לשחיטה והלכה ושחטה פסולה דכתיב וזבחת ואכלת וילפינן מזה דעכ"פ בעינן כח גברא (ד) ואף אם תפס סכין בידו ופתח ידו או מנחת בחיקו ועמד ונפל הסכין הרי זה פסולה שלא הלכה מכוחו רק כשסר כוחו הלך מעצמו ואנן בעינן שכח אדם יעשה הפעולה שתלך ותשחט:

ג (ה) שחט בלא כונה בהמה שנשחטה אמה היום או ששחט בשבת בלא כונת שחיטה הרי זה שחיטה כשרה:

ד (ו) יש מגדולי הפוסקים כתבו דעכ"פ בעינן קצת כונה כגון שיתכון להפיל הסכין דכיון דכתיב וזבחת הוי כאלו כתיב ועשית אבל אם לא כוון כלל רק נכשל בידו והפיל הסכין בכחו או אחד דחף לחבירו על הסכין והלכה ושחטה יש לאסור השחיטה ונראה דאסור לשחוט בנו אחר שחיטת האם אף ששחטה ע"י שחיטה כזו בלא כוונה דלחומרא אמרינן דהוי שחיטה:

ה (ז) יש מי שכתב דאם מתכוין בפירוש לנחור ולעקור ולא לשחוט ועלה בידו שחיטה הגונה ויפה פסולה:

סימן ד'

השוחט לשם עכו"ם או לשם ד"א מה דינו ובו ט' סעיפי'

א (א) השוחט לשם ע"ז אפילו רק במחשבה ואף אם אמר ששוחט רק לשותף לשם שמי' וד"א הרי זה זבחי מתים ואסורה בהנאה מדאורייתא אפילו

קשה בטבילה אמאי לא בעינן כונת מקוה אף בדיעבד דהא יכולה לטבול פ"ש ולא דמי לשחיטה אך לטעמם א"ש דלא הוי רק הכשר מקוה ע"כ לא פליגי רק אי בעינן עכ"פ כונת מעשה וא"ש כמו דמדמה הגמרא שחיטה לטבילה וקי"ד דס"ש דפלוגתא דר"כ ורבנן תלי' בפלוגתא שבין ר"י בן יוסף ורבנן בטבילה כיון דמקוה אלו המה שוין להדדי ומסקינן בגמרא לרב באמת תלי' זה בזה דלר"כ דמכשיר בשחיטה בלא כונת חתיכה אף כדה שנפלה מגשר וטבלה עלתה לה טבילה ולרבנן דקוברי דבעינן בשחיטה עכ"פ כונת חתיכה סימנים בכדה כמי לא מהני נפלה מן הגשר רק אם ירדה להקר אך ר"י קובר דבטבילה בעינן כונת טבילה אף לר"כ וכ"ש לרבנן אך טעמא דר"כ דבשחיטה לא בעינן כונה הוא משום דגלי רחמנא בקדשים דמתעסק פסול ש"מ דבחולין כשר מתעסק והקשו הט"ז והדרישה הא לענין שלא לשמ' גיטרא ילפינן חולין מקדשים וה"כ כילף לענין כונה ונראה לייסב דאי ילפינן הכא לענין כונה חולין מקדשי' א"כ לא לכתב בקדשים כלל והוי ידענו דחולין בעי כונה דהוי ילפינן מטבילה ומכ"ש בקדשים וע"כ לריך לומר כיון דגלי רחמנא בקדשים ש"מ דכונת התורה הי' דבחולין א"ל כונה ולא כילף מטבילה ואחר שכתבתי ז"ז מלאתי שהביאו אחרונים תירץ זה בשם הי"ג ר' אברהם ברודא והכיתי שח"ל כונתי לדבריו ועוד נראה לי לייסב דהכא א"א למילף מתעסק דחולין ממתעסק דקדשים כיון דמלינן במתעסק בקדשים דאף דשחט בכונת זביחה רק שסבר שהוא חולין ג"כ פסול כמבואר בזבחים דף מ"ו ועיין תוס' חולין י"ב מתילא א"א למילף חולין מזה דלא דמי מתעסק דחולין למתעסק דקדשים ודו"ק. [ב] שמ"ח (ג) מבואר ממנה שהבאתי באות א' (ד) דין זה הוא אף לשיטת הרשב"א ועיין אות א' (ה) בפ"ה אות א' דלא כז"י שסובר דאם אינה עומד לשחיטה בעינן כונה (ו) זה הוא דעת דעת הרא"ש ומה שכתבתי בסעיי א' להכשיר הוא דעת הרשב"א ועיין באות א':

(ז) **השמ"ח** הב"א כן בשם מהרש"ל אך כל הפוסקים לא הביאו דין זה משמע דאין חילוק ונראה לי דזה תלי' בפלוגתא שהבאתי לעיל אות א' דלרב דסובר דחולין לא בעי כונה ואף בטבילה לא בעינן כונה ממילא אף שמתכוין לנחור ולעקור שחיטתו כשרה אבל לר"י דסובר דטבילה בעי כונה אף לחולין אך בשחיטה ילפינן מדגלי רחמנא בקדשים דבעי כונה ש"מ דלחולין לא בעי כונה אפשר לומר סברת רש"ל דדוקא בלא כונה הוא דשחיטה כשרה אבל אם כיון לנחור או לעקור פסולה כיון דזה א"א למילף מקדשים איברא דלכאורה כיון דילפינן דלא בעי כונה ממילא מה אכפת לן אם כיון לעקור אלא דאפשר לומר כיון דלשיטות הסוברים דאף דמקוה א"ל כונה אפילו הכי אם כיון שלא לגאת לא יצא ה"ה הכא דאף דילפינן דלא בעינן כונה אבל אם כיון בפירוש שלא לשחוט לא מהני ואפשר אף לרב דסובר דחולין לא בעי כונה כיון שהוא הכשר מלוה וזה הוא מלד הסברא דלרב ליכא לימד ע"ז יש לומר דאם כיון שלא לשחוט מודה רב מלד הסברא דלא מהני ולפ"ז ה"ה בטבילה דאם מהכוונה שלא לטהר כלל לא מהני הטבילה אמנם לפ"ז יש לדקדק דאמרינן בגמרא שם איתיבי' רבא לר' נחמן טבל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר וכו' הכי קאמר אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר יע"ש ולפי הנ"ל אדרבה יש לומר כיון דהוחזק לחולין וטבל בפירוש רק לחולין לכך אסור במעשר אבל סתם אפשר דלמעשר כמי מהני וים לייסב ודוק אך לכאורה קשה דמקשינן על רב מהא טבל ולא הוחזק כאלו לא טבל ומדחינן לא טבל למעשר אבל לחולין מהני הטבילה דהא לחולין לא בעי כונה ולפי האמור למה לן לדחוק בשנוי' דחוקא הא יש לייסב בפשיטות טבל ולא הוחזק היינו שנתכוין בפירוש שלא לשם טבילה דאז אף לחולין לא מהני אך גם זה אפשר לייסב דלשון לא הוחזק משמע שטבל סתם בלא כונה ולא שהי' מכוין שלא לטהר אך מפשטא מימרא דרב דאמר כדה שנאנסה וטבלה משמע אף שלא רלתה לטהר רק נאנסה על זה אפילו הכי טהורה לביתה אף שהיתה מכונת שלא לטהר אמנם בגמרא אמרינן לקמן היכי דמי נאנסה וטבלה ואמר ר"פ לר"כ נפלה מן הגשר לרבנן שירדה להקר א"כ אין ראי' לדין זה אליבא דרב ואפשר דמודה רב דאם מתכוונה שלא לטהר לא מהני טבילה וכן בשחיטה אפשר דכמו דלא בעי כונה כן כמי אם כיון לנחור ולעקור כמי מהני אך לר"י בודאי כיון דאי לאו דגלו רחמנא בקדשים דבעי כונה ה"א דשחיטת חולין בעי כונה דהוי ילפינן מטבילה דחולין דבעי כונה אך דכיון דגלי רחמנא בקדשים דבעי כונה ש"מ דלחולין לא בעי כונה ואין ללמוד שחיטת דחולין מטבילה דחולין וזה הוא דייקא לענין דמותר אף בלא כונה אבל אם כיון לנחור ולעקור בזה שפיר יש ללמוד הטבילה דלא מהני דהשתא א"א לומר דא"כ למה לן קרא בקדשים דהא שפיר אצטריך בקדשים דבעי אף כונה וכיון די"ם כמה פוסקי' דפוסקי' כר"י ע"כ דין זה שכתב רש"ל יש לו פנים ולריך להחמיר באיסור תורה אך בודאי דאסור לשחוט בנו אחריו די"ם לומר לחומרא שמא שחיט' זו כשרה ובפרט דאם נאמר דזה לא הוי רק לר"י ורוב פוסקי' פסקו כרב ודוק:

(א) **השוחט** וכו' מבואר בחולין דף ל"ח ובש"ע. ומה שכתבתי בפנים דאף במחשבה הוי זבחי מתים כן הוא

(ב) אפילו שחטה שלא לשם ע"ז רק חושב בשעת שחיטה לזרוק מדמה או להקטיר מחלבה (ג) או להקטיר מבשרה הרי זה אסורה בהנאה (ד) דילפינן מפיגול ודוקא אלו הוי עבודה גבי ע"ז שחיטה דכתיב ויזבחו לו, זריקה בל אסיך נסכיהם מדם, קטרה אשר חלב זבחימו מהא שמעינן דאלו שלשה הוי עבודה אבל אם חשב בשחיטה לקבל ולהוליך הדם לע"ז לא נאסר הבהמה דאין זה עבודה אוסרות ודוקא בידענו דהאי גברא ידע שאין קבלה והלכה עבודה אבל אם לא ידענו בי' יש לחוש שמא הוכיח מחשבה זו שגם על השחיטה עצמה הי' מחשב לע"ז כמו שיתבאר בסעיף שאחר זה והוי ספק איסור:

ב (ה) שחט סתם רק אח"כ (ו) כל זמן שהדם או החלב קיים אמר שדעתו לזרוק או להקטיר לע"ז אע"פ שלא קיים מחשבתו מ"מ הואיל ופקר כ"כ לומר כן חיישינ' שמא לשם זה שחט' (ז) והרי הוא ספק

משמעות כל הפוסקים דסתמו דבריהם ונקטו לשון מחשבה ועיין בח"ס סי' זה אות ב' שהאריך בפרט זה והעלה כן להלכה (ב) מימרא דר"י בחולין ס"ב וש"ע (ג) כ"כ הפרישה וסמ"ח ובמש"ז אות א' מקשה דהא הקטרה הוא דוקא בחלב ולא בבשר ותירץ דבעולה הוי הקטרה בבשר ואף דבקרא בע"ז לא כתיב רק חלב היה בשר דבכלל הקטרה הוא וע"ע שם דנסתפק אם חישב להקטיר פחות מכזית אם יש לאסור דהא בפנים אין הקטרה בפחות מכזית (ד) דילפינן מפיגול וכו' כל זה מבואר בסמ"ח יע"ש (ה) ברייתא שם בחולין (ו) כל זמן וכו' כן מבואר בסמ"ח (ז) והרי הוא וכו' בחולין דף ל"ט תני' שחטה ואח"כ חישב עליה זה הי' מעשה בקיסרי ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר אמר ר"ח לא אמרו בה איסור משום כבודן דרבנן ולא היתר משום כבוד' דר"א ושקלינן וטרינן התם ומסקינן אלא אמר ר"ח משום כבודו דרשב"ג דהכא דתניא הכותב נכסי' לאחרים והי' בהם עבדים וכו' כי פליגי שזיכה לו ע"י אחר ושתיק ולבסוף לווה ת"ק סבר מדשתיק קניהו והאי דקא לווה מהדר קא הדר בי' ורשב"ג סבר הוכיח סופו על תחילתו והא דלא לווה מעיקרא סבר כי לא אתי לידי אמאי אלווה עכ"ל הגמרא

ומאחר ש"ש לי מקום עיון בזה מוכרח אני להאריך קצת. א') הנה צריך להבין מה תלוי זה בזה דהא אפשר לומר דאף רבנן דסברו התם דלא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו משום דהתם יש סברא לומר דאי לא הוי רצה שיזכה לו האחר הוי אמר תכף בשעה שזיכה לו בפניו דהי' יכול לומר לא תקבל בשבילי כי איני רוצה בזה ומדלא אמר כלום ש"מ דניחא לי' והא דקא לווה לבסוף מהדר קא הדר אבל בשחט שהתם דאנן לא ידעינן מה הי' במחשבתו ואח"כ שמענו שמחשב לזרוק דמה או להקטיר חלבה לע"ז אפשר דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו והא דלא אמר כן בשעת שחיטה משום דלא אכפת לי' לומר לאחרינא את מחשבתו אשר חשב לעשות עם בהמתו וכן יש לומר כמי סברא להיפך אליבי' דרשב"ג אף דסובר התם דהוכיח סופו על תחילתו והא דלא לווה סבר כי לא אתי לידי למה אלווה אבל בשחיטה דאין לו שום חילוק לומר בשעת שחיטה או אח"כ ולמה אמר אח"כ ולא בשעת שחיטה ע"כ יש סברא לימר דלא אמרינן הסע"ת רק עתה הוא דנכנס בו רוח שטות ואפשר דמודה בזה רשב"ג דכשרה הוא ועוד יש להקשות דבשלמא במתנה אף דלא יהי' רק ספק אי הסע"ת מוקמינן הנכסים בחזקת מרא קמא ועוד אף אם נאמר דלשון הברייתא משמע דהוי משום ודאי ולא משום ספק אפילו הכי יש לחלק דהכא יש לשוחט חזקת כשרות ואף דעתה המיר דתו בודאי אחר שחיטה הוא דהמיר דחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא:

ב) ונראה לתרץ דכיון דאמרו רבנן דאם הי' בהם עבדים אם רבו שני כהן אוכלין בתרומה אמאי לא חיישינן בעוון מיתה מספק שמא לא זכה בהם וע"כ דסברו רבנן דהוי חזקה אלימתא הבא מצד הסברא דעתה הוא דנשתנה מרצון לרצון אבל מקודם לכן לא כיון דלא נולד לן שום ספק מקודם הרי נתחזק הדבר כן ממילא דגם בשחיטה כן הוא דהא נשחטה בלא שום ריעותא והורה וגם לאדם השוחט יש חזקת כשרית וסוברים חכמי קיסרי דבודאי אליבי' דרבנן גם בזה לא אמרינן הסע"ת ורשב"ג כמי מוכח דסובר התם דעל כל הודאי אמרינן הסע"ת כמו שמשמע פשטות הברייתא ובודאי דאם הי' רבו לאשון כהן אוכלין בתרומה אף דהוי עוון מיתה ואף דכבר נתחזק הדבר שזכה השני דהא שתיק אלא כיון דלווה לבסוף הוי חזקה אלימתא דבאותו דבר אין אדם משתנה מרצון אל רצון ובודאי כמו דעתה אינו רוצה לקבל מאיזה טעם שיהי' גם מעיקרא הי' לו טעם זה וע"כ מוכרחים אנחנו לימר דהא דשתק בתחלה משום דסבר למה לי' ללוות אבל אי לא הוי ס"ל רשב"ג דזה הוי חזקה אלימתא עדיין הי' לו לאוים מספק איסור בעוון תרומה שלא יאכלו דאפשר דשתיק משום שרצה לזכות בהם וכמו שסברו באמת רבנן כן ולא שנסמוך על סברא זו דלכך שתיק משום דסבר כיון דלא אתי לידיי אמאי אלווה אע"כ דבלאו הכי ס"ל רשב"ג דהוי חזקה אלימתא לומר הסע"ת כיון שהוא ענין אחד אך כיון דלכאורה יש לסתור חזקה זו דהסע"ת דהא חזינן דשתק ועל זה אמר רשב"ג דמזה אין ראי' לסתור דאפשר לומר דלא לוה משום דסבר וכו' ולכך סברו חכמי קיסרי דאף בשוחט כן הוא ואף דיש לו חזקת כשרות כיון דלרשב"ג חזקה זו דהסע"ת הוי חזקה ואתי' מכח הסברא ממילא דעדיפא מחזקת כשרת דשוחט ובפרט דיש לו ג"כ חזקה דהשתא דעתה המיר דתו וזה מסייע עוד לחזקת דהסע"ת ויתיישב כל מה שדקדקתי ודוק':

ג) אך מה שיש לדקדק במעשה דקיסרי דלא אמרו בה לא איסור משום כבודן דרבנן ולא היתר משום כבודו דרשב"ג בשלמא אי סוברים באמת כרבנן להיתר ורק שלא רצו להתיר משום כבודו דרשב"ג הוה ניחא דמשום כבודו לא רצו להקל אבל אי סוברים כרשב"ג לאיסור מה זה דאמרינן דלא רצו לאסור משום כבודן דרבנן הא אי הוי איסור למה חשו על כבוד רבנן והא אין חולקין כבוד לרב וכו' ועוד דהא יש בזה סתירה בלשון דממה שאמר דלא רצו לומר איסור משום כבודן דרבנן משמע שהוא באמת אסור מצד הדין וממה שאמרו דלא רצו לומר היתר משום כבודו דרשב"ג משמע דבאמת היתר הוא עפ"י דין וזה הוי שתי הפכיים בנושא אחד ודו"ק. איברא דבירושלמי בפ"ו דגיטין סוף ה"ו פליגי אמוראי בהא מעשה דקיסרי וז"ל ירושלמי שם ר' חנינאי בשם ר"ח זאת אומרת לא חשו אין תימר חשו הי' להם להורות איסור [פירוש דר' חנינא בשם ר"ח סובר דודאי רבנן דקיסרי סברו כרבנן ולא כרשב"ג אך משום כבודו לא רצו להקל אבל אי חשו וסוברים באמת עפ"י דין לאסור כרשב"ג הי' להם להורות איסור ולא לחוש לכבוד רבנן המתירין] ר"י בשם חנינא זאת אומרת חשו אין תימר לא חשו לא הי' להם להורות [פירוש דר"י בשם ר' חנינא סובר דודאי מצד עיקר הדין סוברי' כרשב"ג לאיסור ואפילו הכי משום כבודן דרבנן לא רצו להורות איסור כיון דרבים כיהו ובפרט כיון דלא אמרו היתר

ממילא

ממילא דנשאר הדבר באיסור אבל אי הוי סברו כרבנן להיתר לא הי' להם להורות בתמיי דבודאי; הי' להם להורות היתר ולא לחוש על כבודו דרשב"ג דכיון דלא אמרו בה כלום הי' נשאר הדבר באיסור סיפוק הדין] אך בש"ס דידן דאמר ר' חסדא דלא כמו שאמרו בירושלמי ואף דהקושיא ראשונה כבר נתיישב עפ"י ירושלמי הנ"ל אמנם קושיא שני' שהקשיתי דסותר א"ע בלשון עדיין קשה ונראה לפע"ד דסברו בש"ס דלן דרבנן דקיסרי באמת סוברים דלא כרבנן ולא כרשב"ג אך המה סוברים דאף דלא אמרינן חזקה דהשע"ת וגם לא אמרינן חזקה דלא השע"ת אבל הדבר הוא בספק ולא ספיקא דדינא רק ספיקא דמעשה דאין אנו יכולים לירד לסוף דעתו במה דחשב לבסוף דאפשר דעד כעת לא חשב כלל ועתה הוא דנשתנה רצונו או אפשר כיון דאותו מעשה הוא י"ל דכמו דעתה חושב כן כמו חשב מעיקרא בשעת שחיטה ע"כ לעולם בענין כזה הוי ספק ממילא הכא בשחיטה הוי ספק איסור אך לענין איסור אכילה כיון דבהמה בחזקת איסור קיימו מוקמינן אותה על חזקת איסור ואיסור אבל לענין איסור הנאה דיש לה חזקה דהיתר מותרת בהנאה ומוקמינן אותה על חזקתה ומותרת בהנאה ואסורה באכילה והנה פירושה דרבנן דקיסרי לא אמרו בה לא איסור ולא היתר היינו דלפי סברתם הי' להם לפסוק בזה איסור וגם היתר היינו איסור אכילה כנבלה והיתר הנאה והמה לא עשו כן ולא פסקו כלום עליה ועל זה אמר ר"ח הא דלא אמרו באמת איסור לאסור באכילה כמו שסבורים להו משום כבוד רבנן לא רצו להורות שלא כדבריהם אך דממילא לא בא מכשול כיון שלא אמרו לשואל כלום נשאר הדבר באיסור ולא אמרו ג"כ היתר להתיר בהנאה כמו דסבורי להו באמת שמותר בהנאה זה הי' משום כבודו דרשב"ג דאוסר אף בהנאה וחשו על כבודו ולא רצו להתיר וא"ש דלא אמרו איסור משום כבוד ולא היתר משום כבוד כיון דעפ"י דין הי' להם לומר איסור וגם היתר דהא לא סבירו להו לא כרבנן ולא כרשב"ג רק באכילה הוי סבירי להו כרשב"ג ובהנאה סבירי להו כרבנן ודוק:

ד) **ובזה** א"ש מאוד שיטת ר' ירוחם הביאו הב"י בסי' זה וז"ל וכתב ר"י אם שחטו ואח"כ חישב כלומר שזרק דמה לע"ז אסור ומותרת בהנאה וכו' ויש לתמוה עליו וכו' ועוד יש לתמוה עליו למה כתב שבהמה מותרת בהנאה דפשטא דברייתא וגמרא משמע דאם איתא דהוי אמרו בה איסור הוי אסורה אף בהנאה משום דזבחי מתים הוי דהשע"ת והשתא דלא אמרו בה לא איסור ולא היתר מידי ספיקא דאיסור הנאה לא נפקא עכ"ל ולפי מה שכתבתי א"ש מאוד דבאמת כיון דסברו רבנן דקיסרי דהוי ספיקא ממילא דמותרת בהנאה דמוקמינן אותה על חזקתה שהיתה מותרת בהנאה מקודם אבל לענין אכילה הוי חזקה לאיסור לכך אסורה באכילה ומותרת בהנאה אך לכאורה יש להקשות כיון דרבנן דקיסרי לא רצו לומר היתר למה פסק ר"י היתר אלא דגם זה א"ש דהמה לא רצו לומר היתר הנאה משום כבודו דרשב"ג א"כ גם איסור לא אמרו בה ולא רצו להורות בזה מידי אבל אנן כיון דאנו צריכים לפסוק הלכה ע"כ צריכים לפסוק איסור אכילה ולא לחוש על כבוד רבנן ממילא דע"כ צריכים אנו לפסוק כמו היתר הנאה ולא לחוש על כבוד רשב"ג דאם נחמיר בהנאה משום כבודו מכ"ש עוד בכבוד רבן יותר דהא לדידהו גם באכילה מותרת ודוק. וראיתי בפלתי אות ב' שכתב וז"ל עיין ט"ז וכו' והב"י אוסר אף בהנאה דנמשך אחר הרמב"ם דפוסק כרשב"ג דאמריכן השע"ת ולעניד אף להרמב"ם אין כאן איסור הנאה דלא ימלט מידי ספק וא"כ אוקי על חזקה בשלמא לאכילה הי' ספק בשחיטה דאם יש כאן מחשבת ע"ז הרי כאן שחיטת ז"מ וכל ספק המולד בשחיטה להחמיר דבהמה בחזקת איסור עומדת אבל לענין הנאה הבהמה בחזקת היתר עומדת וכו' ולדקו דברי ר"י וכו' ואף פה מודה רשב"ג דהוי רק ספק ז"מ ולא ודאי יעו"ש והנה מה שכתב דאף רשב"ג מודה פה דלא הוי רק ספק כיון דליכא בשחיטה הטעם שאמר רשב"ג במתנה לפע"ד ז"א דאם הי' סברא לחלק בזה א"כ קשה מנ"ל לרבנן דקיסרי דסבר רשב"ג בשחיטה לאיסור מספק אפשר דמודה כאן לרבנן דלא אמרינן השע"ת ולא הוי אפילו ספק כיון דלא שייך כאן הסברא שאמר במתנה וכמו שהקשיתי לעיל אלא ע"כ דרבנן דקיסרי סברו דאין לחלק כלל בין שחיטה למתנה וכמו שכתבתי לעיל טעם הדבר אך בעיקר סברא שכתב ליישב שיטת ר"י אפשר לומר כן דזה הוא סברת רבנן דקיסרי דהמה סברי דלא הוי רק ספק וכמו שכתבתי ודוק. וראיתי במשבצות זהב אות ב' שכתב וז"ל מה שאמרו כאן דלא אמרו לא איסור ולא היתר אין לומר אוקי אחזקה ובהמה בחי' אין אסורה בהנאה יש לומר בספק פלוגתא לא שייך חזקה יעו"ש אך לפי מה שכתבתי זה ליתא דרבנן דקיסרי לאו מכח ספק פלוגתא הוא דמספקי להו רק בעיקר הענין המה מסתפקים כילד הי' מעשה שחיטה ועוד אף אם כאמר דמספקי להו אי הלכה כת"ק או כרשב"ג אפילו הכי כיון דעיקר הספק הוי ספיקא דמעשה דפליגי רבנן ורשב"ג על מעשה שחיטה זו אי הי' חושב עליה או לא ממילא לדידן דמספקינן כדברי מי הוי ספק במעשה שוחט ומהני בזה חזקה בין להקל ובין להחמיר וזה לא דמי למה שכתב בכה"ג סי' ח"י דבספק פלוגתא לא מהני חזקה מידי דזה לא אמרינן רק היכי דפליגי בדין כמו בפגימה כ"ש בסכין דיש פלוגתא אי פוסל את השחיטה או לא בזה שפיר אמרינן בשביל חזקה לא ישתנה הדין אבל בפלוגתא דהכא אף דיש ספק אי הלכה כת"ק או כרשב"ג זה לא הוי רק ספיקא דמעשה כיון דעיקר הספק הוא על השוחט כילד שחט ולזה מהני החזקה ודוק כי לפע"ד זה נכון:

ה) **אמנם** בעיקר הדבר שכתבתי דיש לומר דלענין אכילה מוקמינן על חזקת איסור ולענין הנאה על חזקת היתר אף שגם הכו"פ והפמ"ג הלכו בדרך זה מ"מ אני תוכך הרבה איך אפשר לומר בדבר אחד איסור והיתר אשר המה שני הפכיים בנושא אחד דאם אנו מוקמינן את הבהמה על חזקת שאינה זביחה ועי"ז חזקה זו כאמר דהוי זבחי מתים ע"כ צריכים אנו לומר דאסורה בהנאה ומה מועיל חזקת היתר הנאה ואי אנו מוקמינן על חזקת היתר הנאה ובשביל חזקה זו נאמר דלא הוי זבחי מתים א"כ ממילא דמותרת באכילה כיון דנשחטה כראוי וא"כ חזקות סותרות זא"ז וממילא דנשאר ספק בין באכילה ובין בהנאה והנה לעיל בסי' א' הבאתי דעת ריטב"א דלכך לא מהני חזקת טהרות כיון דאדם טמא מכח הלי"ר וממילא אין אנו יכולים לטהר הטהרות שנגע בהם כיון דהוי תרתי דסתרי ומכ"ש כאן דהוי תרתי דסתרי ואף להפוסקים החולקים על ריטב"א וסוברי דאפשר לומר מוקמינן על החזקה אף דהוי תרתי דסתרי יש לומר דזה דוקא בשני ענינים נפרדים כמו אדם וכלים שנגע בהם טהרות אבל כאן דהוי דבר אחד בודאי דגם המה מודים דא"א לומר דאסור באכילה מכח חזקה ומותר בהנאה מכח חזקה וזה הוי תרתי דסתרי בדבר אחד ובלאו אחד דממ"נ אי הוי ז"מ אסורה בהנאה ואי לא הוי ז"מ מותרת אף באכילה ועיין בתוס' בכורות דף כ' ד"ה ור"י שכתבו דזה תימה לומר דלענין ללקות דגיזה ועבודה ולענין ליקרב למזבח הוי ודאי בכור משום דאזלינן

ספק ז"מ (ח) אבל אם אמר בשעת שחיטה שהוא שוחט לצרכיו ושלא לשום כונה אחרת ה"ז כשרה דהכונה אינו פוסל רק בשעה ששחט ואף אם עשה מעשה וזרוק דמה או הקטיר אח"כ כשרה דהא אמר בשעת שחיטה דאינו מחשב כלום א"כ לא שייך לומר הוכיח סופו על תחילתו:

ג (ט) אם בשעת שחיטה לא שמענו כלום רק אחר כדי דבור אמר ששחיטה ששחט כבר תהי' לע"ז או קבל או הוליך דמה ואמר שתהי' זו לשם ע"ז ולא זרק ולא הקטיר כלום ממנה לע"ז כשרה דאין זו עבודה וגם לא אמרינן הוכיח סופו על תחילתו דדוקא אם אמר שיזרקנה לע"ז דהוי עבודה שייך לומר הוכיח סופו על תחילתו אך בזה דלא הוי עבודה כלל לא שייך לומר הוכיח סופו על תחילתו ודווקא בגברא דידע דלא מחייב בהני עבודות אבל בגברא דלא ידע והעבודות שוות בעיניו יש לחוש ע"י זה שמא גם השחיטה הי' לשם ע"ז דהוכיח סופו על תחילתו. ונראה לי דאם לא ידענו בהא גברא אי ידע אי לא ידע וא"א להתברר יש להתיר משום ס"ס:

ד (י) ישראל ששחט בהמות כותי או כותי ששחט בהמות ישראל או בהמות כותי והישב בה השוחט לע"ז ה"ז אסורה בהנאה מדאורייתא דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה כל דהו אף במיעוט קמא דקנה אבל אם הבעלים מחשבים והשוחט אינו מסכים למהשבתם כשרה ואם השוחט מומר או גוי יש לחוש שמא אדעתי' דמהשבת בעלים שחט ואסור בהנאה מספק:

ה (יא) ישראל השוחט ע"מ שיקטיר חלבה או שיזרוק דמה הגוי לע"ז בהא יש לחלק אם רוצה ישראל עבודה זו ושיהי' הגוי שלוחו הוי כמו שחושב שבעצמו יעבוד וה"ז אסורה בהנאה בז"מ וגברא בר קטלא הוא ואף שלא עשה הגוי כך דמחשבה זו בעצמה הוי עבודה ואם הוא אינו רוצה בעבודה זו רק מחשבתו לשם ד' כמו כל שחיטת ישראל אך שבל השחיטה הי' כדי שיזרוק הגוי הדם לע"ז רק מדעתו ולא שיהי' שלוחו לעבודה זו מותרת בהנאה דאין זה זבחי מתים אבל באבילה אסורה כיון דשוחט לצורך דבר איסור הוי כמו מיתה מאיליה:

ו (יב) ישראל השוחט בהמות חבירו לעבו"ם לא אסרה (יג) דגדולה חזקה שיש לישראל חזקת כשרות ובוודאי לא כיון אלא לצערו ומותרת אף באכילה (יד) ואם הוי' השוחט מומר דאין לו חזקת כשרות או שהתרו בו וקבל התראה בודאי דלא כיון לצעורי ואסורה בהנאה:

ז (טו) ואם יש לו שותפות בבהמה זו י"א דלא אמרינן בזה לצערו מכוון ואסורה בהנאה וי"א דאף בזה מותרת אף באכילה ויש להחמיר לאכילה ולהתיר בהנאה:

ח (טז) הגבהה. לא הוי כשלו לענין שיהי' יכול לאסרה

דאזלינן בתר רוב וחזקה ולענין נתינתו לכהן יחשב ספק ונאמר דאי"ל ליתן לכהן משום חזקת ממון די"ם לבעלים יע"ש הרי שכתבו כדבריני אלא דא"א לומר שני הספיים דכיון דלענין איסור מהני חזקה ממילא דלא מהני שוב חזקת ממון המתנגד לחזקת איסור איברא דאין מזה ראי' כיון דהתם אין חזקה המתנגדת לחזקת איסור רק חזקת ממון במה שספק בו דזה לא הוי כמו חזקת איסור כמו שביארתי בחו"מ בפתיחה לסי' כ"ה באריכות אבל חזקת איסור המתנגדת לחזקה שיתר אפשר לומר דמהני חזקת היתר לענין הנאה וחזקת איסור לענין אכילה ואפשר לומר אף לשיטת הריטב"א דלא מהני חזקה היכי דהוי תרתי דסתרי היינו דוקא באדם וטהרות כיון דמקודם בא לן חזקת טומאה דאדם ומוקמינן אותו על חזקתו ע"כ לא מהני חזקת טהרות הבא אח"כ וסותר חזקה שמקודם אבל כאן כיון דשני חזקות באו כאחד מודה כמי אף דסתרי זל"ז אזלינן בתר שניהם ודוק אך דעת ב"י ושאר פוסקי' דאסור אף בהנאה מספק ואפשר דטעמים דלא מהני חזקה להיתר בהנאה הוא כמו שכתבתי וכן עיקר להלכה וכן העלו פוסקים אחרוני' דלא כריי"ו:

(ח) **אבל** אם אמר וכו' כ"כ בשמ"ח ויש לתמוה הא בעצמו פסק בסי' ב' אות ל"ב דמומר כעסה חשיד למפרע ולמה מכשר כאן שחיטתו אף באכילה הא הוי שחיטת מומר ואף עע"ג לא מהני ואף בשחיטה ראשונה כעסה מומר כמו שפוסק בעצמו בסי' ב' וצריך לדחוק ולומר דבאמת לא מתיר רק בהנאה דלא הוי זבחי מתים אבל באכילה אסורה משום שחיטת מומר וצ"ע (ט) אם בשעת שחיטה וכו' כן כתב בשמ"ח סעי' ד' ומה שכתבתי להתיר מכח ס"ס שמא ידע דאין זה עבודה ואת"ל דלא ידע שמא לא חישב בשעת שחיטה אף דהוי ס"ס שאין יכולה להתהפך ועוד דהוי ס"ס משם אחד דעיקר הספק הוא אם חושב או לא חושב ועוד בה שלישית דהוי ס"ס נגד חזקת איסור אך נראה לי כיון דדעת רש"ל בי"ש ועוד כמה פוסקים דעיקר להלכה דלא אמרינן השע"ת אף דאכן לחומרא פסקינן לחוש לדעת הפוסקים כרשב"א בזה יש לסמוך עכ"פ על דעת הפוסקים דמהני ס"ס אף דא"א להתהפך וגם הוי משם אחד וגם הוי נגד חזקה כמו שאבאר אי"ה לקמן סי' קי' די"ם כמה גדולי פוסקים הסוברים כן ובפרט די"ם להעמיד השו"ב בחזקת כשרות ובודאי ידע שאין זה עבודה כן נראה לי נכון ודוק:

(י) **ישראל** ששחט בהמות כותי וכו' דעת הלבוש דהא דאדם אוסר דבר שאינו שלו ע"י מעשה זה לא הוי רק מדרבנן אבל מדאורייתא אף ע"י מעשה אין יכול לאסור ובת"ם סי' זה אות ט' חולק עליו יע"ש (יא) ישראל השוחט וכו' בדין זה יש מחלוקת בין הפוסקים דרמב"ם פ"ב סי' כי כתב וז"ל ועוד מסתברא הוא דודאי קלקל השחיטה ומה לי שחושב שהכותי יזרוק סוף סוף שחיטה זו לזריקת ע"ז נעשית והוי זבחי מתים עכ"ל יע"ש דאוסר משום זה אף בהנאה וכן משמע מרשב"א בחידושיו וזה דעת הטור וש"ע והרא"ה בבד"ה מתיר בזה אף באכילה ובפ"ח כתב דאין להחמיר באכילה רק משום כבודו דרשב"א ולא בהנאה יע"ש והכרעת השמ"ח כמו שכתבתי בפנים (יב) מבואר בש"ע (יג) דגדולה חזקה וכו' כ"כ בשמ"ח דלא כהפוסקים דאוסרים באכילה (יד) ואם הי' וכו' מבואר בש"ע ועיין ח"ם אות ע"ו דכתב דמשמע בגמרא ורש"י שם בהתרו בו דוקא אם הודיעוהו עונשו של דבר אבל אם התרו בו סתם אל תעשה כך שאסור הוא עדיין אכי אומר דלאו מידי קעביד יע"ש (טו) ואם יש וכו' זאת הוא הכרעת הח"ם באות י"ז מטעם די"ם כמה פוסקים הסוברים דאיסור הנאה לא הוי רק איסור דרבנן ע"כ יש להתיר כאן בהנאה יע"ש (טז) הגבהה מבואר בספ"ד

בשפ"ד אות ע"ו (יז) יש להסתפק וכו' בשפ"ד שם נסתפק בזה והביא ראיי' דאין יכול לאסור דאל"כ מה הקשו בגמרא על רשב"ל הא הוי שחיטת מומר דלמא איירי התם במיעוט בתרא ורוב נשחט ע"י אחר יעו"ש ולפע"ד נראה שאין זה ראיי' דכיון דאמר השוחט לשם ע"ז בודאי איירי בעיקר הבשר שחיטה ולא במיעוט בתרא לחוד דלמיעוט בתרא לא הוי קרא בלשון שחיטה דאין זה עיקר הבשר שחיטה ובזה יתיישב כמו מה שהקשה שמא איירי במיעוט קמא דקנה יעו"ש ודוק (יח) השוחט חולין לע"ז (יט) פוסקים (כ) אם נתכוון וכו' כן הוא הכרעת שמ"ח כרשב"א ושייטתו משום דהוי ספיקא דדינא יעו"ש (כא) אבל לשר של אחד וכו' ש"ע ופוסקים (כב) מותר וכו' מסכים בפוסקים:

(א) **השוחט** וכו' דין זה וטעם זה העלה בשמ"ח אות ב' יעו"ש באריכות (ב) אבל וכו' משנה בחולין מ"א ומבואר בשמ"ח דאף בעלת מום גדול וגם לא הי' המום מבוקה בשעת שחיטה ג"כ אסור משום לא פלוג יעו"ש (ג) ולא גזרו וכו' מבואר בש"ע ושמ"ח וכתב הט"ז דוקא אם אמר שזה זמן רב שחטא מותרת אף באכילה משום דליכא ק"ל ומסתמא מתקר וליכא מ"ע אבל אם אמר שזה זמן לא כביר נודע לי החטא אף דעדיין ליכא קול לא דחינן את דבריו דאפשר משום דהוי זמן מיעוט עדיין לא יצא קול וחיישינן שמא באמת חטא וליכא מ"ע, דשמא איכא איכשי דידעו מחטא וסברו שכבר הקדישה מקודם וקדשים בחוץ מותר עי"כ יש לאסור באכילה ועי"ע בש"ע ובפוסקים איזה פרטיי דינים בענין זה ואני לא העתקתי משום דהוי דבר שאינו מצוי בזמננו לקצר:

(א) **גמרא** וש"ע (ב) שמ"ח אות ב' (ג) אך כבר וכו' שפ"ד אות ב' ונראה לי דהאידנא אף דיעבד יש לאסור אם לא שחט בסכין של מסכות כי מי בדורותינו יוכל לסמוך על הבדיקה בסכין של שאר דברים שיהי' חד וחלק בלא שום פגימה כ"ש גם מטעם קנס יש לאסור (ד) משנה בחולין וש"ע (ה) ואף אם וכו' כן מבואר

לאסרה (יז) ויש להסתפק אם יכול לאסור במיעוט בתרא דסימנים אף דלכתחילה צריך לשחוט את כולם אך אין סברא אם כבר גמר השחיטה שיהי' יכול לאסרה:

ט (יח) השוחט לשם הרים וגבעות חמה ולבנה כוכבים ומזלות ימים ונהרות (יט) או בעלי חיים (כ) אם נתכוון לעבדם הרי זו אסורה בהנאה כז"מ מדאורייתא מספיקא דדינא ואם אינו מתכוין רק להבריחם לאיזה רפואה ה"ז אסורה באכילה רק מדרבנן מגזרת ת"ע אבל על הנאה לא גזרו משום דאית לי' היכר דמחובר וב"ח לא נאסרו גוף ע"ז א"כ אינו נראה לגמרי כשוחט לע"ז (כא) אבל לשר של אחד מאלו אף לרפואה אסור בהנאה מגזירה דרבנן דלית לי' היכר ואם שנים אוחזין בסכין ושחט אחד לשם אחד מאלו הדין כמו אם שוחט לבדו (כב) מותר לשחוט על ההר ולא היישינן לשמא ויאמרו לשר של ההר הוא שוחט אבל ישמעאלים שאין מניחים לשחוט אא"כ יהפוך פניו למזרח אף דזה מחשוב וזה עובד לא אמרינן וא"כ ליכא איסור מדינא אפילו הכי יש לגעור בו שלא יעשה כן הואיל ומקפידים על זאת אבל אין לאסור:

סי' ה'

השוחט לשם קדשים מה דינו ובו ג' סעיפים.

א (א) השוחט לשם קדשים בין לשם נידר ונידב ובין לשם חטאת וכדומה שאינו נידר ונידב בין שאומר הריני שוחט בהמה זו לשם עולה וכדומה ובין שאומר ממש הרי זו עולה או זה לחטאתי כיון דאמר בשעת שחיטה הוי לי' כאלו אמר הרי זו להקריבה בחוץ לקרבן דלאו מידי הוא מדאורייתא כיון דעתה מוכן לשחטה בחוץ מעשיו מוכיחי' עליו דאין זה נדר ולא הי' בלבו רק לשחוק והיכא דאיכא אומדנא דברים שבלב הוי דברים:

ב (ב) אבל מדרבנן שחיטתו פסולה אם אמר בשעת שחיטה בכל לשון המורה שהוא שוחט לשם קרבן הנידר ונידב משום מ"ע שיאמרו קדשים בחוץ הוא שוחט דהקדישה מקודם ויבואו להתיר קדשים בחוץ לאבילה ע"כ אסרו באבילה וימנע כל אדם מלומר כן אבל בהנאה לא גזרו שאם יהי' אסור באבילה לבד ג"כ ישמור פיו ולשונו:

ג (ג) ולא גזרו כ"א בשוחט בהנך לישנא בקרבן הבא בנדר ובנדבה אבל אם אין בא בנדר ונדבה כגון הטאת וכדומה כשרה דכ"ע ידעו דלאו כלום קאמר דאם אמר אפילו שלא בשעת שחיטה הרי בהמה זו להטאת ואפילו נתחייב הטאת ע"י חטא לא כלום הוא דלשון זה משמע דנודר עתה וזה אינו בא בנדבה ואפילו אמר בשעת שחיטתו הריני שוחטה לשם הטאתי ג"כ ליכא מ"ע דהא לא נודע שהטא וא"כ כ"ע ידעו שרק דרך שחוק והותל אמר כן דאם הי' הטא הי' נתפרסם הדבר כדי שיתבייש ויתכפר לו ואין אסור רק בתרתי לריעותא שנודע שחייב הטאת ואמר בשעת שחיטה לשם חטאתי דאז איכא מ"ע שיאמרו שהקדשה מקודם להטאת ועתה שוחטה לשם מה שהקדשה מקודם כמו בסעי' א' גבי נידר ונידב והואיל שהוא רק משום מ"ע לא אסרו בהנאה כמו שכתבתי בסעי' א' רק באבילה לבד:

סי' ו'

במה שוחטין ובו ח' סעיפים.

א (א) מעיקר הדין שוחטין בכל דבר התלוש שהוא חד ובדוק חוץ מקרומית של קנים שאינו גדילים באגמי מים ואפילו הגדילים באגמי מים (ב) צריך שידע בטח שאין קיסמים נבדלים מהם (ג) אך כבר נהגו שאין שוחטין אלא בסכין של מתכת ואין לשנות המנהג:

ב (ד) סכין שצדה אחד מגל וצדה השני יפה לא ישחוט אף בצד היפה שמא יטעה וישחוט בצד המגל (ה) ואף אם עשה היכר בצד המגל וגם בשעת הדחק לא מהני משום דכל שהוא צורתו כך לעולם

לעולם חיישינן שמא לא ישגיח פ"א על ההיכר ויטעה וישחוט בצד המגל (ו) ומ"מ בדיעבד שחיטתו כשרה אף בלא שום היכר אם אמר ברי לו ששחט בצד היפה:

ג (ז) סכין שיש בו פגימה ונשאר שיעור שחיטה מפגימה ואילך (ח) וידע בשעת שחיטה מפגימה אף שלא אחז במקום הפגימה וגם לא כרך מטלית עליה ואמר ברי לי שלא נגעתי בפגימה שחיטתו כשרה (ט) ולכתחלה לא ישחוט אף במקו' היפה כמו גבי מגל דסעי' ב' אפילו כרך מטלית על הפגימה (י) וגם אחז הפגימה בידו (יא) לכן סכין שיש לו שתי פיות ויש פגם בצד השני לא ישחוט אף בצד היפה (יב) וביו"ט או שעת הדחק שא"א להשחיז כורך מטלית על הפגימה (יג) אף דקה מאוד דהוי רק להיכר ואף חוט מהני לסימן ולהיכר שלא ישחוט במקום הזה ושוחט במקום היפה אף באותה צד של הפגימה (יד) ודוקא כשיש בסכין מלא צוואר חי"ץ לצוואר בלא פגימה ואף דבעלמא אם שוחט בהלכה והבאה סגי אף בכ"ש הכא חיישינן שמא תינתן המטלית ממקומה:

ד (טו) אם אין אומר ברי לי ששחט שלא במקום הפגימה כמו שמבואר בסעי' ב' הוי נבלה ודאי מדאורייתא דמוקמינן אותה בחזקת שאינה זבוחה:

ה (טז) אם לא ידע מפגימה לא מהני ברי לי דכל מילתא דלא רמי' עלי' לאו אדעתי' וה"ה אף אם חצי השני שיש בה הפגם הוא נקי בלא דם והכיר בהפגם קודם שקנח צד ששחט בה וגם אמר ברי לי שלא שחטתי בצד זה הוי נבלה דמה שצד חצי הסכין שבו הפגם נקי אין הוכחה גמורה שיהי' נאמר בשביל זאת דודאי לא שחט במקום זה דאפשר ששחט ואפילו הכי נשאר נקי כמו שאירע לפעמים:

ו (יז) אם הי' פגם פחות מחג"צ אפילו הכי לא מהני ברי לי אם לא ידע מפגם ואף בעוף ולא שחט רק הקנה ולא הוושט ואמר ברי לי יש להחמיר ולאסור ואף אם יבדוק את הוושט או שתפס הקנה לבדו בכל זאת אין להתיר אף בברי לי:

ז (יח) השוחט במחובר לקרקע או לגוף כגון שן וציפורן המחוברים לגוף הבהמה שחיטתו פסולה (יט) והוי נבלה מדאורייתא (כ) ובתלוש ולבסוף חברו כשרה בדיעבד (כא) אבל אם בטלו או נשרש אף אם לא בטלו פסולה:

ח (כב) אין לשחוט לכתחלה בין בהמה ובין עוף כשצוואר למעלה והסכין למטה כ"א הצוואר למטה וצריך להעביר הסכין על הצוואר אבל בשעת הדחק שא"א להפיל את הבע"ח לאיזה סיבה אז צריך לקשור ראש הבע"ח בחבל סבוב קרניו ולקשרו לאיזה מקום ואז מותר לשחוט תחת צווארה אבל בלא קשירה לא:

מבואר בשמ"ח (ו) ש"ע (ז) מרדכי פ"ק דחולין ורמ"א (ח) וידע וכו' כן מבואר בט"ז ופ"ח והטעם דאל"כ הוי מילתא דלא רמי' וכו' ולא מהני ברי ומה שכתבתי אפילו לא אחז וכו' כן הוא הסכמות אחרונים דלא כש"ג (ט) רמ"א (י) ב"ח ושמ"ח (יא) ש"ע סי' י"ח ושמ"ח סי' זה (יב) רמ"א (יג) אף דקה וכו' שמ"ח אות ה' וכתב עוד שם דלכך לא מהני היכר בשעת הדחק גבי מגל משום דמגל עיקר נעשה לכך ואיכא למיחש יותר שמא יבוא לידי מכשול משא"כ הכא דלא הוי רק לפי שעה יע"ש (יד) ודוקא וכו' ש"ך אות ה' וכתבו עוד הפוסקים דבעוקץ בראש הסכין נמי הדין כמו בפגימה דחיישינן לחלדה ובשעת הדחק נמי מהני היכר עוד כתבו ליזהר דאם יש פגימה בין הקתא לסכין לא ישחט בו (טו) מש"ז אות ג' (טז) אם לא ידע וכו' כתב בדעת תורה סי' ו' אות ג' דאם הכיר בפגימה בעוד הסכין לח בודאי יש להקל כמו שכתב הפמ"ג בפתיחה לאו"ח בהנהגת או"ה סדר ב' אות י"ג לענין תחיבת הכף דניכר עפ"י רוב הרואה לא שייך לומר מלתא דלא רמי' וה"נ בסכין אם בחצי' שני סכין נקי אין חשש כלל יע"ש ולפע"ד אין ראי' מכף לסכין חדא דהתם בכף אם תחב אין במה לקנח אבל הכא בסכין אף ששחט במקום זה אפשר שקינח בשעת שחיטה מונילא כמובן ועוד דלא דמי לכף דהתם איכא חזקת היתר ויש לסמוך על הוכחה קלה אבל כאן בסכין בהמה בחזקת איסור עומדת ולא די בהוכחה כזו להוציאה מחזקת איסור (יז) אם הי' הפגם וכו' גם בזה היקל בספר דעת תורה וטעמו משום דפגם שהוא פחות מחג"צ לא הוי רק מדרבנן ובאיסור דרבנן לא אמרינן כל מלתא דלא רמיא עליו לאו אדעתי' והביא ראי' לזה ממה שכתב בספר תוה"ש סי' קי"ל דבכתמים דרבנן יש להקל בזה יע"ש ולי נראה דאין זה ראי' כלל דשאני כתמים דאמרו חכמים להקל בהם טפי מכל שאר איסורי דרבנן כמו דתנן התם דאמר ר"ע לתלמודיו לא אמרו בכתמים להחמיר רק להקל וכמבואר בש"ע ופוסקים אבל בשאר איסור דרבנן אפשר דאמרינן כלו מלתא וכו' ועוד דבהמה בחזקת איסור עומדת ע"כ אין להקל בזה (יח) גמרא חולין דף ט"ו וש"ע (יט) דילפינן מקרא דכתיב ויקח את המאכלת דבעינן מידי דניקח מיד ליד וכתב במש"ז אות ד' דהוי דרשה גמורה ולא אסמכתא (כ) ש"ע (כא) ש"ך וט"ז דלא כמקילים בזה ומה שכתבתי בפרט אף אם לא בטלו כן כתב בט"ז (כב) אחרונים:

(א) כן כתבו מהרש"ל וב"ח דלא כמחבר בש"ע דמתיר אף לכתחלה ובשמ"ח כתב הטעם דיש לגזור אטו גלגל הבא שלא מכח אדם ותו דאין יכול לאמן ידיו יע"ש (ב) גמרא וש"ע סי' ז' (ג) שמ"ח וכתב עוד שם:

סי' ז'

הקובע סכין בגלגל אם מותר לשחוט בו ובו סעיף אחד

א (א) קבע סכין בגלגל ומסבב בידו וברגלו ושחט בסביבת הגלגל כשר בדיעבד (ב) ואם מים מסבבים את הגלגל פסולה השחיטה מן התורה דבעינן כח גברא דכתיב וזבחת (ג) ואם המים היו מעוכבים ע"י דף ובא ישראל ונטל את הדף והלכו המים וסבבו הגלגל ונשחט כשר ודוקא עפ"י שני תנאים א' שהדף המעכב הי' סמוך ומיד אצל הגלגל, ב' שתכף נשחט בסביבה הראשונה ואי ליכא ב' תנאים

שם דכל הני דינים הוא דווקא בחלום שאל"כ כבר נתבאר בסי' ו' כל דיני חלום ולבסוף מיבאו (ד) דעת קדושים סי' זה אות ו':

(א) **עיין** בתי"ש אות א' שכתב בשם הלבוש דעיקר הוא מהלכה וקרא אסמכתא הוא והוא הבי"א בשם הרשב"א דדרסה גמורה הוא ולא תשנו ח"ל דרסה בהדי שאר הלכות שחיטה שהוא מהלכה רק אגב אחרינו (ב) מבואר בש"ע ובפוסקים (ג) כל הסעיף הוא עפ"י דעת הבה"ש שם ועיין בבאר היטב שהביא בשם לחם הפנים בהגהות וז"ל שאלה ראובן קנה ס"ף מאליון שדן בו דיני נפשות וגם לאומן לתקנו לסכין של שחיטה אם מותר לשחוט דקי"ל חרב הרי הוא כחלל ומטמא לבשר ששוחט בו י"ל דסכין נטהר ע"י טבילה עכ"ל וכל אחרוני' תמהו על זה מה טומאה שייך בזמן הזה ואם שייך טומאה מה מהני טבילה הא בעינן הזאת ג' וז' עיין בפמ"ג והפליאו ליה למחוק הגה זו ולפע"ד נראה לתת פנים לדבריו דהנה בסי' ו' הביא בי"י בשם ירושלמי טעם על הא דאין שוחטים בקרומית של קנה משום רוח רעה השורה עליו ומטמא לבשר ועיין בתי"ש סי' ו' אות ד' מה שהאריך בזה מעתה אפשר דזה כונת הלח"פ דסכין זה שהרוג בו אדם דמליך לו טומאה מן התורה בודאי דרוח רעה שורה עליו יותר עוד מקרומית קנה וא"כ יהי' אסור לשחוט בסכין זה כמו דאסרינן בגמרא ובש"ע בקרומית קנה ועל זה אמר די"ל דאחר טבילה מותר דהגם לענין טומאת מת לטהר אותו צריך הזאה אך לענין זה שהוא רק חומרא לכתחלה משום רוח רעה מהני טבילה כמו דאשכחינן בכלי מתכות דמהני טבילה אם לקח כלי מעכו"ם דמתכות צריכה טבילה מדאורייתא משום דיוצאת מטומאת לטהרה א"כ י"ל כמו בזה בריח רעה שהי' על הס"ף אזיל לי' ע"י טבילה והא דלא מהני טבילה בקרומית של קנה משום דטבילה דחייבה תורה בלוקח מעכו"ם הוא דוקא מתכות כמבואר בסי' ק"כ ואפשר דטבילה אינה מוציאה את הטומאה ולא הרוח רעה רק במתכות כן נראה בכונת הלח"פ בסייעתא דשמיא:

(א) **השוחט** בסכין וכו' לבאר דבר זה צריך אני להאריך קצת. (א) גרסינן בגמרא חולין דף ח' אמר ר' זירא אמר שמואל ליבן סכין ושחט בה שחיטתו כשרה חידודה קודם לליבונה והאיכא לדין בית השחיטה מירווח רווח פרש"י והאיכא לדין דסכין כשנכנס לתוך החתך קודם ששחט רוב הסימנים הוא שורפת את הסימנים ונמצאת שהיא נטרפה קודם שחיטה שהרי ושט נקיבתו במשהו ליטרף וטריפה כנקב דמי מירווח רווח מתרחק החתך מצדי הסכין מכאן ומכאן ואין נוגע הסימן אלא חידודו של סכין עכ"ל והנה מה שכתב רש"י שהרי ושט נקיבתו במשהו ולמה לא כתב דהא אף על קנה איכא חשש לפי ס"ד דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח א"כ שורף את הקנה אף כיון דחלי קנה פגום כשר ולאחר ששחט רוב לא אכפת לן אף ששורף מהנשחט דאותו סי' הנשחט ודאי כמאן דמנחא בדיקולא דמיא כמו שאבאר אי"ה בסי' כ"ו א"כ קודם ששחט רוב לא מעריך בטריפה לרדים ולאחר שנשחט רוב אין בו טריפות כלל ע"כ כתב רש"י דחשש הוא רק על וושט אבל משום קנה ליכא חשש אף לפי ס"ד ולמסקנא דמירווח רווח ליכא חשש גם על הוושט:

ב) **אמנם** יש להקשות לפי מה שכתב הפר"ח דמדרבנן בעינן בשחיטת הסימנים רוב הניכר ולא רוב במדודה דדלמא לא אתי למעבד אלא פלגא יע"ש ועיין לקמן סי' כ"א וכיון שכן אם הוא שורף בלדין קודם דהוי רוב הניכר לפי ס"ד דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח א"כ טרפה אף בקנה דהא לענין פסיקת הקנה ברוב המשוער טרפה מן התורה וא"כ בודאי אם שחט רוב המשוער בצמצום ונפסק הגרגרת במקום ששחט כבר טרפה מדרבנן דהא מדרבנן צריך לשחוט עד רוב הנראה ובודאי אם שחט רוב מצומצם וניקב כנגד מה ששחט כבר אסור והי"ה כל ששורף בסכין בלדין לאחר רוב המשוער במדידה אסיר מדרבנן דהא מדרבנן צריך לשחוט רוב הניכר ולמה כתב רש"י החשש רק על הוושט וראיתי שכבר הרגיש בזה בראש יוסף בזה יע"ש אך לפע"ד ז"א דאם שחט רוב המשוער אין טריפות פוסל במה ששחט ממ"נ דאם הוא רוב הוי כמאן דמנחא בדיקולא ואם עדיין אין כאן רוב א"כ חלי קנה פגום כשר בשלמא בנפסק רוב המשוער ולא נשחט כלל טרפה משום דלחומרא אמרינן דהוי רוב אבל אם נשחט רוב המשוער אמרינן ג"כ דעדיין ליכא רוב אבל אם נשחט רוב המשוער ובאותו מקום ששחט נפסק ונשחט בהכשר רוב הניכר א"כ ממ"נ כשר כמבואר ודו"ק:

ג) ור"ף

תנאים אלו הוי נבלה דאורייתא (ד) לעת הצורך מותר לכל אדם לשחוט ביד שמאל כל שיודע בעצמו שאין בה כובד:

סי' ח'

שיעור סכין של שחיטה ובו ג' סעיפים

א (א) צריך לשוחט שימשיך את הסכין על הצואר דכתיב ושחט וקיבלו חכז"ל דאין ושחט אלא אלא ומשך ולא שידחוק את הסכין על הצואר שיחתוך את הסימנים דאז הוי דרסה והוי נבילה דאורייתא לכן צריך שיהי' סכין ארוך כ"כ שיוכל לשחוט במשיכה בלא דרסה:

ב לכתחלה (ב) בין בהמה ובין בחיה ובין בעוף אף אם רוצה לשחוט בהלכה והבאה יקח סכין שיהי' ארכו ברוחב שני צוארים של הנשחט עם העור ומפרקת ובעוף יזהר שלא לשחוט בסכין גדול כדי שלא יבוא לידי דרסה מפני כבדו אבל בבהמה וחיה יקח סכין שלא יהי' פחות מי"ד אצבעות אף שהוא יותר משתי צוארים ורמז לזה ושחטתם „בזה" גימ' י"ד:

ג (ג) לכתחלה אע"פ שסכין ארוך יכוון לשחוט בהלכה והבאה ובדיעבד אם שחט בהלכה או בהבאה לבד אם הסכין כמו ב' צווארים של הנשחט כשר ואם לאו פסולה דאורייתא אפילו אמר ברי לי שלא דרסתי ואם שחט ע"י הלכה והבאה בסכין קטן בדיעבד אם הוא כמלא צואר ומפרקת וחוץ לצואר משהו בבהמה וחיה כשר ואם פחות מזה פסול מדאורייתא ובאווזים ותרנגולים בהפ"מ די אף בפחות מעט מכדי צואר ובתורים ובני יונה אין להכשיר רק כמלא ב' צווארי הנשחט ובפחות השיעורים אפילו אמר ברי לי שלא דרסתי שחיטתו פסולה דקים להו לחז"ל דבסכין כזה דורס:

סימן ט'

השוחט בסכין מלובנת ובו ב' סעיפים

א (א) השוחט בסכין מלובנת שהיד סולדת בצדדי הסכין ואף שהוא ידע שהוא מלובנ' וידע ג"כ שאם נוגע בצדדים

בצדדים מטרפת אפילו הכי הוי נבלה דאורייתא משום דקודם שישחוט את הרוב שורפת את הסימני׳

ב (ב) רושם שעושים האומנים בצד הסכין לכתחלה יש לחוש היכא דאפשר ובדיעבד כיון שהוא רחוק מן החוד אין לחוש אך רושם שהוא בולט אף דיעבד יש לאסור אף ברחוק הרבה מן החיד:

סימן י׳

יתר דיני סכין ובו י״ב סעיפים

א (א) סכין של משמשי ע״ז (ב) ואף שסכין הוא תשמיש שלישי אסור בהנאה מדאורייתא (ג) ומותר לשחוט בו בהמה בריאה באופן דליכא בסכין איסור גיעולי עכו״ם שאבאר לקמן (ד) וה״ה דאסור

ג) **וריי״ף** הסמיע מימרא דר״ז אמר שמואל וכתבו הפיסקים טעמו משום דאמרינן לקמן דף י״ז דסכין בעי׳ בדיקה אתלת רוחתא משום דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח וכן הלכה א״כ אף בסכין מלובנת טרפה משום לרדים והקשה ברא״ש יוסף דהא בבן ט׳ חי שמהלך במעי אמו והפרים ע״ג קרקע דקיי״ל דטעון שחיטה מדרבנן ושאר טריפות אין פיסל בו אבל שחיטה ראוי׳ בעינן כמבואר בסי׳ י״ג א״כ בהך דינא דר״ז בליבן סכין ושחט בן פקועה דאי אמרינן מירודה קודם לליבונה היתה השחיטה כראוי אלא אף שסורף בלדרין והוי כניקב הוושט וזה כשר בבן פקועה אבל אם סורף בחוד אין זה בחיטה רק שריפת הסימני׳ וטרפה מדרבנן א״כ עדיין לא הי׳ לריי״ף להסמיט הא דר״ז דחדודה קודם לליבונה דהא אף דפוסק דלא אמרינן בית השחיטה מירויח רווח עכ״פ יש כ״מ בבן פקועה כמבואר והכית ברא״ש יוסף בקושיא ולפע״ד נראה כיון דניקב ונסרף הוושט ע״י סכין ששוחט בו ובשעת שחיטה וא״א בשום אופן בסכין כזה לעשות שחיטה ראוי׳ בודאי כה״ג גזרו רבנן אף בבן פקועה אטו בהמה דעלמא כמו דגזרו בשהייה או דרסה ושאר הלכות שחיטה וז״ב. עוד אפשר לומר כמו שכתב בת״ש או׳ א׳ דדוקא לר״ז דסובר דמירווח רווח ואין נוגע בצדדים לכן חידודה קודם לליבונה כיון דאין שום מסייע להליבון אבל לדידן דלא רווח ונוגע כל הסכין בסימן כיון דהצדדים מסייע א״כ אפילו במקום החוד בא הליבון קודם יעו״ש ממילא א״ש דגם בבן פקועה טריפה וליתא לדינו של ר״ז כלל לכן השמיט הריי״ף מימרא זו. עוד נראה לומר דודאי אפילו לר״ז לא אמרינן חידודה קודם רק בסכין שהוא חד מאוד אבל בסכין שאינו חד כ״כ מודה דליבון קודם דהגע בעצמך בהא דאמרינן בגמרא דף ל״ב השוחט בסכין רעה אפילו כל היום כשרה ולא הוי שהייה היעלה על הדעת דאף בזה אמר ר״ז חידודה קדם הא בודאי שורף הכל בזמן קצר אלא ע״כ לאו בכל סכין אמר ר״ז אך דוקא בסכין שהוא חד ומי יוכל להבחין בדורותינו בדבר זה דהא כל בדיקה הצריך בטריפות מדינא דש״ס אין אנו בקיאים לסמוך על בדיקתינו ומכ״ש בזה ואפשר שמזה הטעם השמיט הריי״ף מימרא זו שוב ראיתי בת״ש שכבר הע״ד בזה יעו״ש וממילא דאף בבן פקועה טריפה ואף דלבאורה הי׳ מקום להתיר בבן פקועה משום ספיקא דרבנן דבמאי הסכין הוא חד אלא דז״א כיון דבבהמה דעלמא לא מכשרינן אף בבן פקועה אין להתיר דשייך הגזירה ועוד דהוי ספק דרבנן כנגד חזקה איסור זבוח ומוקמינן על החזקה ועוד דהוי חסרון ידוע דלא אמרינן כה״ג ספיקא דרבנן לקולא לדעת כמה פוסקים ודוק:

ד) **כתב** הפ״ח דאף להפיסקים דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח אפילו הכי בעוף אם חתך הקנה לבדו באופן שלא נגע בוושט כלל כשר בסכין מלובנת דקודם שנשחט הרוב אע״פ שנגע הסכין בצדדיו כשר דפסוקת גרגרת ברובו ואחר שנשחט הרוב לא מיטרפה יע״ש וכבר דברתי מזה לעיל באו״ק א׳ וב׳ וכתבתי דכן משמע דעת רש״י אמנם לפ״ז קשה למה השמיט הריי״ף מימרא דר״ז דהא יש כ״מ בעוף וכבר העיר בזה ברא״ש יוסף ואף לפי מה שכתבתי לעיל בשם הת״ש טעם להשמטת הריי״ף מימרא זו משום דאין אנו בקיאי׳ א״כ בודאי ליתא לדינו של פ״ח והת״ש באו׳ א׳ דחה דבריו מטעם שהבאתי לעיל באו׳ ג׳ יע״ש אמנם הא דנקט רש״י בהקושיא דמקשינן על ר״ז והא איכא לרדים משום ושט דנקיבתו במשהו כבר תירץ בת״ש שם דמילתא דפשיקא נקט יע״ש אבל באמת למאן דסובר דלא אמרינן בית השחיטה מירווח רווח סובר נמי דליבון קודם לחוד וא״כ אף בחתך קנה לבדו טרפה וכן נראה דעת המחבר שהביא דעה ראשונה דשחיטתו פסולה והוא דעת הריי״ף וממשמע דפסק כן כמו שכתב במש״ז אות א׳ יע״ש ומדלא חילק בין עוף לבהמה משמע דאף בעוף וחתך הקנה לבדו כמי שחיטתו פסולה:

ה) **אך** דעת כמה פיסקים דפסקינן כר״ז והוא דעת יש מכשירין שהביא המחבר בש״ע דלא כריי״ף והא דפסקינן בגמרא דסכין צריך בדיקה אתלת רוחתא אמר מזה ילא לו לריי״ף דלא פסקינן כר״ז דבית השחיטה מירווח רווח כתבו המה על זה ג׳ תירוצים א׳ דוקא דיעבד אמר ובדיקה אתלת רוחתא הוא רק לכתחלה, ב׳ כאן דידע ונזהר שלא יגע בצדדים, ג׳ דלענין מכות אם בה״ש מירווח אבל לענין מורשא דפגומה לא מירווח והנה הרשב״א ז״ל הקשה עוד מהא דהשוחט בסכין של נכרים דפליגי בה רב ורבב״ח א׳ קולף וא׳ מדיח ואם בית השחיטה מירווח למה קולף ולמה מדיח והנה לפי תירץ א׳ שהבאתי אפשר ליישב גם קושיא זו דקליפה והדחה הוי כמו לכתחלה דלא סמכינן על סברא דמירווח רווח רק דיעבד שלא להפסד השחיטה אבל לא לענין קליפה והדחה ואף לתירץ ב׳ ג״כ אפשר לומר דאיירי בלא נזהר כמו שתירץ הרשב״א בעצמו אבל לתירץ ג׳ קשה דממשמע דאף בלא נזהר ואף לכתחלה יש לסמוך לענין זה על בה״ש מירווח רווח ולמה קולף או מדיח ויש ליישב ואין להאריך. והנה אחר שהביא המחבר יש מכשירין כתב רמ״א בהג״ה אם ידע שהוא מלובנת ונזהר שלא נגע בהצדדין ולכאורה למה הוסיף הגה זו הא בלאו הכי להלכה פסק המחבר כדעה ראשונה שאף בנזהר שחיטתו פסולה ואי׳ דרלה רק לפרש דעת יש מכשירין הא לתירץ א׳ ותירץ ג׳ אף בלא נזהר יש מכשירין ולמה כתב לפרש דעתם דוקא בתירץ ב׳ ומזה הוכיח בשערי דעה סי׳ זה אות א׳ דדעת רמ״א לסמוך בהפ״מ על יש מכשירין ע״כ הגה דוקא בידע ונזהר להחמיר עכ״פ כתירץ ב׳ יע״ש אך להלכה נראה לי עיקר כמו שכתבתי בפנים שזה דעת כמה גדולים פוסקים אחרונים ולמחמירים יש לשמוע באיסור תורה (ב) מבואר בט״ז ובשמ״ח:

(א) **חולין** דף ח׳ וש״ע סי׳ י׳ (ב) ת״ש א׳ א׳ ואו׳ ג׳ יע״ש וילפינן בגמרא אזהרה מלא ידבק (ג) ש״ע שם והוא מגמרא הנ״ל (ד) ת״ש מסתפק בעוף אם אינו עומד רק לאכילה לבד אם הוי מקלקל ועיין במש״ז

במש"ז או' ב' דכל שכן שרי"א דמפסיד וכתבו בתוס' בשבת קיו דאף דשוחט מתקן הוא דהוא ראוי לאכול ואח"כ נהנה במה שיהי' יכול לאכול דהא עתה סרחו ומחשבתו לאכילה שאני ע"ז דעיקר האיסור ילפינן מלא ידבק ולא אסרה תורה רק ריוח ממון ובשוחט אף דרוצה באכילה ולידידי' שוה לי' כמה מ"מ בחיים היתה שוה יותר למכור ואין כאן ריוח ממון וליכא לאו דלא ידבק כן נראה לי בכונת התוס' ועיין במש"ז אות ב' (ה) שם בגמרא ובפמ"ג וסמ"ח ועיין בפלתי שכתב דאפשר לומר דכל הדין דמסוכנת נדחה מהלכה לפי מה דקיי"ל דמצות לאו להנות נתנו וזביחה הוי מ"מ כמו לולב וכדומה יע"ש ועיין בנחלת צבי בסי' זה שדחה דבריו ממה שכתב הר"ן בנדרים דף ט"ו דכל היכא דאיכא הנאות הגוף בהדי מצוה ודאי אסור יע"ש ועיין בדעת תורה סי' זה אות י' שמפלפל אם בשוחט מצוה כיון שאינה חיובית רק אם רוצה לאכול בשר צריך לשחוט אי שייך לומר מצות לאו להנות נתנו יע"ש ונראה לי ברור דמצות כזו שאינו חיובית וגם יש הנאות הגוף בהדי מצוה לכ"ע אמרינן דמצות להנות ניתנו וממילא נדחה דעת הפלתי אף לשיטת הרשב"א והרי"ק (ו) יש בזה לענין דיעבד שלשה שיטות והכרעת השמ"ח בסעי' ג' הוא כמו שכתבתי בפנים:

(ז) **כן** עולה להלכה עפ"י דעת פוסקים אחרונים ושמ"ח והטעם משום דבית השחיטה הוי קלא היתר ואגב דוחקא מהני לחמימות להבליע שמנונית שבסכין לבית השחיטה וממילא משום זה יש להקל כמו דמהני השחזה אף דלרותח ממש לא מהני הכא מהני וגם דיש לצרף דעת כמה פוסקים הסוברים דבית השחיטה הוי צונן ע"כ לדידן עכ"פ מהני השחזה (ח) דבית השחיטה קיי"ל שהוא בולע מקליפת הסכין ואגב דוחקא מהנעין שעל פניו רק מתוך קליפת סכין ממש כך העלה בשמ"ח להלכה (ט) דעת כמה פוסקים דנעיצה מהני לכתחלה וכמה פוסקים סוברים דעכ"פ בדיעבד מהני ע"כ יש לסמוך עליהם עכ"פ אם נתבשל דא"ל ס' כנגד הקליפה וזה דלא כשמ"ח דאוסר ועיין בסי' ל"א בדין היכי דא"א לקלף וכן הדין כאן (י) שמ"ח (יא) אחרונים כתבו דכן עיקר לדינא דכל בעין אף שהוא דבר מיעוט קרום על הסכין לא נפגם (יב) כן כתבו הפוסקים (יג) שמ"ח (יד) רמ"א בסי' זה ופוסקים להלכה:

(טו) **ש"ע** שם ודעת הט"ז וסייעתו דאף הדחה אין צריך דלא כב"ח דמצריך הדחה משום שמנונית אבר מן החי שעל פניו דבזה לא אמרינן איידי והקשה עליו הט"ז דא"כ יאסור אף אותה שחיטה עצמה דבגמר שחיטה הוי רותח ובלע ממה שעל הסכין מתחילת השחיטה אך השער המלך בפי' י"ז ממ"א תירץ דבאמת הוי רק דבר מיעוט על הסכין ובטל בס' בבית השחיטה שנבלע שם והגם דאין מבטלין איסור לכתחלה הא אין כוונתו לבטל רק לשחוט ואותה שחיטה עצמה א"א בענין אחר לכך מותר אבל לשחוט בפעם אחרת דאפשר בהדחה א"כ אף דאין כוונתו לבטל אסור כמו שכתב הפר"ז סי' קל"ז אות ד' ואתי שפיר שיטת הב"ח יע"ש אך להלכה עיקר כט"ז שכן העלו כל הפוסקים והטעם דלא חיישינן לאבר מן החי שעל פני הסכין עיקר בזה כמו שכתב הפלתי אות ד' דבשעת גמר שחיטה דאין בה שוב איסור דאבר מן החי נתקנה הסכין ע"י דוחקא וקלוח דם שוטפו באותה שעה והוי כהדחה לענין שממשות שמקודם וזה כמו שלמד (טז) ש"ע ורמ"א שם (יז) ת"ש אות כ"ז והטעם נראה לי משום דאין כאן רק דבר מיעוט אף דשמנונית אף בבלוע שבסכין אוסר בינם עד ס' כמבואר בסי' ל"ד משום דחוקי דסכינו מבליע בכולה יע"ש הכי קיל טפי דהם אינם מתפשט כ"כ בינם

דאסור לשחוט עוף משום דבחייהם המה שווין יותר דעוף עומד לגדל ובהמה גם למלאכה ועתה אינם כ"א לבשר לבד והוי כמו שמוכר אותם להפסיד (ה) ואסור לשחוט בו מסוכנת מדאורייתא וה"ה אם אייקר בישרא טפי מדמי רדיא ובכל אופנים ששוה אתר שחיטה טפי מבחייו ומתקן בשחיטה זו והוי הנאה דיש כאן ריוח ממון ואיכא איסור דכתיב לא ידבק ונראה לי פשוט דטבחים שעסק שלהם הוא שקונים בהמות לשחיטה להשתכר ולהרויח במה שמוכרים הבשר לאכילה הוי כמו מסוכנת לכל אדם דהא נהנה בשחיטה הרווחת ממון ואסור:

ב (ו) אם עבר ושחט מסוכנת ולא הי' לו סכין אחר באותה שעה ואם הי' המתן על הסכין היתה מתה צריך להשליך לאיבוד מה ששוה עתה יותר מחייה ואם הי' יכול ליקח סכין אחר א"צ להשליך רק כדי שכר סכין וה"ה דשרי למכרה לעכו"ם חוץ מדמי איסור שבה:

ג (ז) אם בא לשחוט בסכין של גוים הן שיודע בודאי שהוא ב"י או בסתם סכיניהם או אפי' בודאי אינו בני יומם ואפילו מקונח היטב לכתחלה צריך הגעלה כדין כלים של עכו"ם או ישחיזנה בשל נפחים עד שיסר כל קליפת הסכין מב' צדדיו:

ד (ח) ואם שחט בלא הכשר אם הסכין הוא ב"י אף שנעצה עשרה פעמים בקרקע קשה שזה מועיל להעביר כל השמנונית מעל פניו אפילו הכי בעינן לקלוף את בית השחיטה (ט) אך אם נעצה עשרה פעמים ולא קלוף את הבשר ונתבשל כך מותר אף דליכא ס' נגד הקליפה ואם לא נעצה אף דהיתה נקי ונתבשל כך בלא קליפה צריך ס' נגד הקליפה (י) וצריך ג"כ לקלוף דביטל לא מהני לקליפה הניכרת בעין אבל קודם הבישל מהני קליפה אף דאין בכל הנשחט ס' נגד קליפת הסכין משום דאין בית השחיטה מבליע יותר מכדי קליפה:

ה (יא) ובסתם סכין ומכ"ש שבודאי אינו ב"י אם שחט ע"י נעיצה א"צ קליפה ובשעת הדחק שוחט לכתחלה ע"י נעוצה ואי לא נעץ בעינן קליפה ואם לא קלוף בעינן ס' נגד הקליפה:

ו (יב) עיקר הנעיצה הוא דוקא עשרה פעמי' בקרקע קשה ולא קשה יותר מדי ובמקומות מחולפים (יג) והדחה לסכין אינו מועיל אף דיעבד כיון שנשתמש בסכין שמנונות תדיר וגם ע"י דוחקא נדבק בו יפה לכן צריך נעיצה:

ז (יד) במקום שצריך קליפה אין לשחוט לכתחלה על סמך שיקלוף לבסוף דחיישינן שמא ישכח:

ח (טו) סכין ששחט בו אפילו הרבה כשרות אע"פ שהוא מלוכלך בדם מותר לשחוט בו ולא חיישינן שתבלע דם שעל הסכין דאיידי דטרידי סימנים לפלוט לא בלעו דם (טז) אבל לא יחתוך בו רותח דחיישינן לדעת הסוברים דבית השחיטה הוי רותח ובולע הסכין ע"כ צריך הגעלה ואף ע"י עירוי מכלי ראשון מהני הגעלה דלכ"ע אין בסכין רק בלוע מועטת ויוצאת אף ע"י עירוי (יז) ואם חתך

בו רותח אף בלא הדחה שיש קצת דם על פני הסכין לכ"ע סגי בקליפה ואם הודה דאין כאן בעין י"א (יח) דמותר אף בלא קליפה וי"א (יט) דצריך קליפה ויש להחמיר בזה (כ) ואם תחבו לתוך רותח של רוטב צריך ס' נגד קליפת הסכין (כא) ואם ידוע שלא הי' ב"י והי' נקי בדיעבד א"צ כלום דהוי נותן טעם לפגם ואם אינו ידוע נראה לי להקיל בהפ"מ:

ט (כב) ואם רוצה לחתוך בו צונן צריך הדחות הסכין היטב אבל קינוח לא מהני דגרע מהדחה (כג) ומותר להתוך אפילו דבר חריף (כד) ואם לא הדיח הסכין ידיח הצונן ובזה לא מהני בדבר חריף הדחה דבלע מבעין שעל סכין וצריך קליפה כמו ברותח:

י (כה) סכין ששחט בו טרפה אסור לשחוט בו מפני שמנונית הנדבקת בסכין ויבלע בביה"ש דהכשרה עד שידיח או יקנח הסכין והמנהג לקנח בין כל בהמה ובהמה על שער של הבהמה ויזהר לקנח יפה יפה שמא יהי' אחת טרפה על בדיקת הריאה דמצוי הוא (כו) אבל בעופות אין לחוש על זה משום דלא שכיח טרפות אבל נתנבלה בידו צריך לקנח את הסכין קודם שחיטה אחרת ואין מועיל קינוח על הנוצות כי אין זה קינוח יפה והא דמהני כאן הדחה ובסעי' ג' בסכין של גוים בעינן דוקא הגעלה היינו טעמא (כז) דאנן מחזקינן בית השחיטה לרותח קצת ואין בסכין רק בלוע מועטת עד שבלוע זו אין בה כח להתפשט ולצאת ע"י חום קצת של שחיטה שני' ע"כ סגי כאן בהדחה או בקינוח ואע"ג דבסעי' ט' לא סגי בקינוח אפילו לצונן גמור רק בעינן הדחה הכא שאני (כח) דאיכא נמי סברא דסימנים טרודים לפלוט ולא בלעו (כט) או משום דשחיטה השני' עוד קודם גמר שחיטה הדם שבבשרה מדיח מסכין את שמנונית טרפה ואין בו כח להתדבק בביה"ש ע"כ סגי בקינוח מקודם דלמה שנשאר מעט מקינוח מועיל הדחות הדם מבשרה (ל) ואם שחט בלא קינוח דינו כסכין של גוים דסעי' ג' דצריך לקלוף ביה"ש שהרי בלע מבעין שעליו דבשעת גמר שחיטה הוי בית השחיטה רותח קצת ובלע כדי קליפה:

יא (לא) ואם שחט שלשה בהמות ונמצאו טריפות אף שלא הי' רצופין דינו כסכין של גוים דסעי' ג' אך לא לגמרי דהכא לא בלע רק ע"י חום קצת של ביה"ש ע"כ די אף לכתחלה בנעיצת י' פעמים בקרקע קשה (לב) ועכשיו נהגו לסמוך על הקינוח שעושים בין כל אחת ואחת ואין עושים נעיצה ומ"מ צריכים ליזהר עכ"פ שיהי' קינוח כדין היטב:

יב (לג) מה שנהגו השוחטים בזה"ז כשנותנים סכיניהם לטלוש מושחים אותם בחלב לאחר השחזה בעודן רותחין ואחר ג' ימים נגמר הסכין אין למחות בידם:

סימן י"א

באיזה זמן שוחטין ודין השוחט לתוך המים ובו ה' סעיפים:

א (א) אין שוחטין כ"א לאור היום או לאור אבוקה (ב) וב' נרות אף אינו קלועים חשובים אבוקה ואף בשהם כל אחד בפני עצמו והשלהבתן אינו נוגע להדדי (ג) ואם התחיל לשחוט אצל אבוקה וכבה באמצע שחיטה אם מרגיש בעצמו שנבעת איכא למיחוש שמא עשה שהיה וטרפה ואם לאו כשר:

ב (ד) ובדיעבד אף בלילה או ביום במקום אופל שחיטתו כשרה (ה) ודוקא אם בדק הסימנים במקום שיכול להבחין בטוב:

ג (ו) השוחט בשבת וביוה"כ בשוגג או אף במזיד בצינעא שחיטתו כשרה אף באין ע"ג דלא הוי חשיד לכל התורה אבל (ז) אם שחט בצינעא רק דהתרו בו מקודם או שהי' בפרהסי' אף בלא התראה

יותר מכדי קליפה (יח) ש"ל שם (יט) פ"ח וכן פסק הפלתי והשמ"ח (כ) כן כתב בשמ"ח וכ"כ הוא אף דיש אחר מפוסקים לא הזכירו מזה (כא) שע"ח וכתב שם דבשם יש להחמיר דהכא לא ש"ך ק"ט שכתבו הפוסקים בכל שהם כלים יע"ש איברא דעדיין יש לומר כאן ק"ק אחרת ספק שמא אינו ב"י ואת"ל שהוא בן יומו שמא עיקר כפוסקים דבית השחיטה לינן ואין כאן שום בלוע ונראה דבהפ"מ יש להקל בזה:

(כב) **ש"ע** שם וכתב הש"ך דקינוח לא מהני (כג) פ"ח בשם הרשב"א ופלתי (כד) כן כתב בשמ"ח כתב הפמ"ג בשפ"ד אות י"ד דאין ללמוד מכאן ממה שהקלנו בסכין של שחיטה בכמה דברים למקומות אחרים דבית השחיטה קיל טפי יע"ש וגם הכא יש לצרף טעם דרס משריק שריק כן נראה לי (כה) גמרא דף ח' וש"ע שם (כו) אחרונים (כז) כן כתבו פוסקים ועיין בש"ד אות י"ז ובתבין הטוב (כח) ש"ל (כט) כרתי י"ח (ל) כל האחרוני' הסכימו לזה דלא כש"ע דמצריך רק להדיח ביה"ש ודע דכתב השמ"ח דביה"ש לא הוי רותח רק קודם גמר שחיטה אמרינן בגמרא ד"א הוי רותח ואחר שנגמר השחיטה הסברא נותנת דשוב מתקרר והולך בכל שעה וא"כ לא הוי רותח רק אותה רגע של גמר שחיטה ולא יותר יע"ש בא"ת י"ט וזה נכון מאוד (לא) ש"ע שם (לב) פ"ח ולזה הסכימו אחרונים (לג) אחרונים וכתבו הטעם דהא מבואר דאף בסכין של גוים מועיל השחזה לשחיטה והפ"ב משחיז את הסכין לצורך שחיטה בחיד ובלדרים שמיכים לתוך ולמעלה מזה לכ"ע אין חשש דביה"ש שם מרווח רווח ואינו שנע כלל וגם אינו ב"י ע"כ אין להחמיר:

(א) **ש"ע** סי' י"א ופוסקים שם כתבו הטעם שמא בלי ראות ישחה פסול בשחיטה דלא כתי' זכרון יצחק הביאו בפתחי תשובה יע"ש (ב) עיין בכו"פ אות ז' דטעם דצריך אבוקה דכר אחר איכא למיחוש שמא יכבה אבל בשתי נרות אם יכבה אחד איכא השני ולפ"ז אפילו כשהם נפרדים נמי מהני דלא כשמ"ח דמצריך דוקא שהלהבתן נוגע להדדי יע"ש (ג) בתשובת בית יעקב מכשיר בפשיטות ולזה הסכימו רוב פוסקים אחרונים אכן בת' ש"י פוסל עיין בפ"ת כאן ונראה לי להכריע כמו שכתבתי בפנים (ד) גמרא וש"ע (ה) שמ"ח כו"פ עוד כתבו דא"צ שיאמר ברי לי שלא דרסתי דמסתמא שחט שפיר שאולי הי' מסתפק הי' אומר דלא כים מי שמצריך בזה דוקא שיאמר ברי לי (ו) משנה בחולין וש"ע שם (ז) כן הוא שיטת הרמב"ם וכמה ראשונים וכן הכריע בתי"ם יע"ש אך שהוא שיקל שם בהפ"מ מחמת שלא מלאו לבו לחלוק על הט"ז וש"ך שהקילו. אך הפלתי הכריע

הכריע דעיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים. מה שמקשים העולם דלמה שחיטה כשרה הא לרצא אי עבד לא מהני וכבר נאמר בזה כמה תירוצים וראיתי בספר שערי דעה דבר חדש דכל היכי דלא בעי כונה כמו בשחיטת חולין לכ"ע אי עביד מהני דהא הסור שחט לפנינו ודויק (ח) משנה וש"ע (ט) פ"ע שם (י) פ"ח דלא כנה"ג שהחמיר בזה והפלתי הסכים לפ"ח יעו"ש ומה שהקשו מהא דאין שוחטין כוי ביו"ט משום כיסוי דם וכתבו דאין לעשות תקנה לקבל הדם בכלי ולכסות בלילה משום דאסור לשחוט לתוך כלי וקשה לדעת הפ"ח הא יכול לקבל את הדם לאחר סילק ידיו מהשחיטה תירץ בפלתי כיון דא"א לו לשחוט עד שיהי' לו כלי מוכן לקבל את הדם לאחר סילק ידיו מהשחיטה ועל כונה זה שוחט הוי לי' כמו שוחט תיכף לתוך הכלי וכבין הא וכתבו עוד דאין בזה איסור שחיטה בכו"ע דהא הדם הוי כנזדמן לו דעיקר הכונה הי' על הבשר ע"כ אין חשש ולזה הסכימו אחרוני' עיין בספיר אות ו' (יא) ש"ע (יב) הסכמת הפוסקים ועיין בפלתי שמה שנהגו השוחטים בטבת ושבט שאוכלין מכל אווז ששוחטי' משום סכנה כמבואר ברמ"א בזה"ז אין להקפיד כלל על זה והוא בגדר דרכי אמורי יעו"ש:

(א) **במשנה** חולין מ"א וש"ע סי' י"ב (ב) תוס' שם וטעם האיסור בזה י"א שהי' שוחטין לע"ז לתוך הגומא וי"א שהי' אוכלין על דם שחיטה לע"ז והדם הי' בגומא (ג) ש"ע וסמ"ח והאחרונים (ד) רמ"א שם וסמ"ח דלא כ"ש מחמירים להצריך בדיקה על להבא ולא כ"ש מי שמיקל אף לכתחלה לשחוט בזה"ז רק הכרעה ככונה כמו שכתבתי בפנים עפ"י דעת הסמ"ח יעו"ש (ה) סמ"ח דאיכא חשד על איסור תורה שיאמרו דרוצה לעבוד ע"ז דלא כטעו"ז שמעה בזה וכן כתב בדעת תורה וברור הוא (ו) טו"ר (ז) ד"ק (ח) ד"ת עיין בפלתי שתמה על מה שכתב רמ"א שהבאתי לעיל בסעי' ב' דבזה"ז א"צ בדיקה הא הוי דבר שבמנין ואף שבטל הטעם צריך מנין אחר להתירו יעו"ש שהאריך וביותר יש להקשות על הא דמבואר בד"מ בשם א"ז דבזה"ז אף לכתחלה מותר לשחוט ועיין בזי"ס בפ"ב דחולין תוס' כ"ג אך בעיקר הקושיא של הפלתי היטב אמר דבר בזה בדעת תורה סי' י"ב אות ד' דאף בזמן הש"ס לא גזרו רק באותו המקומות שעושין כן לע"ז אבל לא במקומות שאין עושין כן יעו"ש:

א) **גמרא** וש"ע ובגמרא דף כ"ח סובר ר' אליעזר הקפר אין שחיטה לעוף מן התורה והקשה לי אחד מהא דאמרינן בגמרא דף י"ב לימא רוב מצויין אצל שחיטה מומחים הם מי לא תניא הרי שמצא תרנגולת שחוטה בשוק וכו' חזקתו שחט אלמא רמאספיה ומאי ראיי' מעוף דאפשר דברייתא ר"א הוא דאין שחיטה לעוף אלא מדרבנן והוי ספיקא דרבנן לקולא והשבתי לו דא"א לומר דטעמא דברייתא משום דהוי ספק דרבנן דהא התנא נתן טעם משום דחזקתו שחט הרי דמטעם חזקה הוא דמותר ולא מטעם ספק לקולא ומוכח דרמאספיה אך דמלבד:

התראה רק בפני עשרה מישראל הוי מומר לכל התורה ולא מיקרי בר זביחה דאף באותה שחיטה נעשה מומר ושחיטתו פסולה מדאורייתא:

ד (ח) אין שוחטין לתוך ימים ונהרות המושכין אפילו עכורים ואפילו נעשו בידי אדם שלא יאמרו לשרא דידהו קשחיט משום דאורחיהו דאובדייהו הוא כך (ט) אין שוחטין לתוך כלי ריקנית שלא יאמר שהוא מקבל הדם לזרוק לעכו"ם (י) ולאחר שכבר גמר השחיטה מקבל אח"כ הדם היינו שמניח את ביה"ש לתוך כלי שיזוב שם הדם ומוכר לעכו"ם למלאכתן ובמקום שאפשר לקבל את הדם ע"י עכו"ם יש להחמיר שלא יקבל הישראל בעצמו (יא) ואם יש בכלי מים עכורים או מעט עפר מותר דדרך המקבלים לזרוק להקפיד שיהי' נקי ובמים צלולים אסור דיאמרו לצורה הנראת במים שוחט:

ה (יב) מותר לשחוט בראש הגג או בראש הספינה ולא חיישינן שיאמרו דידהו קשחט ואם אינו רוצה לטנפם יכול לשחוט ע"ג כלי המונח בשפוע קצתו בספינה וקצתו חוץ לספינה או על דפנותיה והדם שותת לתוך המים ובדיעבד יש להתיר את הבשר בכל אלה בזה"ז:

סימן יב

שלא לשחוט בתוך הגומא ובו ד' סעיפים:

א (א) אסור לשחוט לתוך הגומא ואפילו בחצירו (ב) ואפילו אינה נקיה מעפר ומים ואפילו עשה כן כדי שלא לטנף ביתו אסור משום מ"ע (ג) אלא כיצד יעשה עושה מקום מדרון מחוץ לגומא והדם יורד לגומא במה ד"א דעושה מקום מדרון כששוחט ברשותו שהכל יודעים דכדי שלא יטנף את מקומו עושה מקום המדרון ולא כדי שיזוב הדם לגומא אבל בשדה או בשוק אף מקום מדרון אינו עושה דיאמרו דרוצה בכך כדי שיזוב הדם לגומא ואם הגומא מלאה עפר או מים עכורים מותר בכל מקום:

ב כל הדינים של שוחט לתוך כלים או מים או גומא הנ"ל אף שבזמנינו אין דרך עבודה בכך מ"מ אסור לכתחלה משום מ"ע ואם עבר ושחט א"צ שום ואם עבר ושחט א"צ שום בדיק' אחריו (ד) ומותר לאכל משחיטה זו ואף על להבא א"צ בדיקה כלל אך בדאיתא קמן טוב לשאלו למה עשית כך ומתוך כך יבורר כוונתו ואם נתברר שכוונתו הי' לרעה יש לאסור למפרע בהנאה כל מה ששחט:

ג (ה) כל מה שיתבאר בסי' זה לאסור משום מ"ע גם במקום שאין שום אדם רואה אסור דכל מקום שאסרו חכמים משום מ"ע אף בחדרי חדרים אסור:

ד (ו) טוב להחמיר שלא לשחוט נגד מראה הנקרא שפיגעל שלא יאמרו לבבואה הוא שוחט (ז) גם אין לשחוט נגד מקום שיש בו שו"ע ושאר דמות ע"ז ואם אין סמוך לאותו מקום (ח) והוא שוחט לצד אחר מותר:

סימן יג

בעלי חיים שאינם צריכים שחיטה ובו י' סעיפים:

א (א) בהמה חיה ועוף צריכים שחיטה מדאורייתא אבל דגים והגבים א"צ שחיטה אף מדרבנן ומותר לאכלם

לאבלם מתים או לחתוך מהם אבר ולאוכלו אבל חיים אסור משום בל תשקצו (ב) ואיסור בל תשקצו לא הוי רק מדרבנן וקרא אסמכתא הוא :

ב (ג) אין להעביר על פיו חגב או דג חי משום שיאמרו שעובר על ב"ת אף שהוא רק מדרבנן גזרינן בזה ואף שלדידי' לא מאום אסור דבטלה דעתו ובדבר שלכל העולם מאים ולדידי' מאים אסור דאיכא ב"ת :

ג (ד) השוחט את הבהמה ונמצאת כשרה ומצא בה עובר בן ח' בין חי ובין מת או בידעינן שהוא בן ט' והוא מת או חי' ועמד על גבי קרקע רק שלא הלך עדיין ואף אם נולד אחר שחיטת האם הרי זה מותר באכילה ואין טעון שחיטה דילפינן מקרא בבהמה אותה תאכלו ודרשו חז"ל כל שבבהמה תאכלו (ה) וא"צ נחירה (ו) ואף אם מתה מעליה תיכף כשיצא לאויר העולם (ז) ומותר לחתוך אבר ממנה ולרחצה כדי שלא יהי' מאים דאין בזה משום אבר החי רק דאין לאכל האבר רק לאחר מותה משום לא תאכלו על הדם דהוי כמו מפרכסת כללו של דבר דהרי זה כנשחט לכל דבר ולענין חלבו וגידו יתבאר אי"ה כל אחד במקומו :

ד (ח) מותר ליתן אבר מן החי מבן פקועה לבן נח כמו אבר מן המפרכסת דאע"ג דבן נח לא נצווה על השחיטה וליכא למימר נמי בי' דשחיטת אמו מטהרתו אפילו הכי ליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור :

ה (ט) ואם הפרים על קרקע או על שאר דברים והיינו שהולך מעט אז צריך שחיטה מפני מ"ע ותיקנו רבנן שיהי' נזהר בכל הדברי' הפוסלי' בשחיטה אך מה שהוא רק חומרא בעלמא לפסול בשחיטה אין להחמיר בזה וכל דבר שעושה נבלה בעלמא גם כאן אסור אף בדיעבד ולענין ברכה אם יכול לברך על שחיטה אחרת שפיר דמי ואם לאו יברך על זו כבעל כל מצוות דרבנן וכל שאר טרפות אינו אוסרים בבן פקועה זולת בטרפות שהוא ידוע לכל כמו חסר ויתר ומ"מ בהפ"מ יש להתיר ג"ז (י) ואם ניקב הוושט או נפסק הגרגרת דאף דזה מעכב השחיטה יש להכשיר דעיקר תקנת חז"ל הי' לעשות פעולת השחיטה כראוי א"כ כאן הי' הפעולה כהוגן רק מצד הטריפות שבה לא עלתה לה השחיטה לית לן בה וכשר (יא) וכן אם נולד ספק בשחיטה ספיקא לקולא בזה :

ו (יב) אם יש בבן פקועה ב' תמיהות היינו שהוא קלוט שפרסותיו אינו סדיקות וגם אמו היתה קלוטה א"צ שחיטה דאין לחוש דמחליף בבהמה מעלי' להתירה בלא שחיטה אבל אם אביו קלוט לא מהני דאין הכל יודעים שזה אביו אבל אם בבן פקועה עצמו ב' תמיהות דהיינו שהוא שרוע וקלוט נמי מותר דמכה זה מידכר דכירי אינשי שהוא בן פקועה

דמלבד זה אף אם כאמר דהכא דברייתא ר"א הקפר הוא א"א להתיר מכח ספ"ר לקולא לא מבעיא לשיטת הש"ך ביורה דעה סי' ק"י דכנגד החזקה לא אמרינן ספ"ר לקולא א"כ הכא הוי כנגד חזקת שאינה זביחה אך אף לדעת הפ"ח ושייעתו דספ"ר לקולא אף כנגד החזקה הכא מודה דאסור מספק דשאני הכא דספק הוא אם נעשה כלל מעשה המכשיר כמו שכתב שב"ר בסבר"א זו הרב בעל מל"מ, והשער המלך בפ"י דמקואות האריך מאוד בסברא זו יעי"ש ודוק . אך אי קשה הא קשה לפי מה שרלה הפמ"ג בפתיחה לשחיטה לאדם דבעוף אף למ"ד דצריך שחיטה מן התורה וכן הלכה אפילו הכא ליכא עשה דזביחה דקרא בבקר ולאן כתיב יעי"ש א"כ מה רא"י מעוף דרוב מלויין אסמ"ה דאפשר לומר דאף דבעוף מהני הרוב משום דליכא חזקה כנגד הרוב אבל בבהמה דאיכא חזקה כנגד הרוב לא מהני הרוב כמו שבאמת חקרו הראשונים ז"ל בטעם הדבר למה מהני הרוב הא הוי כנגד החזקה ואף לפי מה שתירלו כל אחד לפי דרכו יקשה מ"ל לש"ס להוכיח מעוף דבעוף שאני כנ"ל ומוכח מזה דדבר פשוט הוא דגם בעוף איכא עשה כמו שהעלה באמת בפמ"ג ודע דראיתי לפמ"ג שם שכתב דלמ"ד אין שחיטה לעוף מן התורה ליכא חזקה איסור כלל בעוף דהא מחיים ליכא רק אבר מן החי ולאחר מיתה איסיר נבלה ולא מחזקינן מאל"א יעי"ש וזה דבר תימה דהא עכ"פ איכא עשה דזביחה מדרבנן דתיקנו כעין דאורייתא בבהמה וכל מה שיסתפק בשחיטה מוקמינן על החזקה (ב) פ"ח דלא כט"ז בסי' קט"ז (ג) עיין במש"ז רות א' :

(ד) **ש"ע** סי' י"ג והוא ממסכת דחולין דף ע"ד ועיין בשמ"ח (ה) באס"ז בבי"ק מ"א הבי"א בשם ר' ישעי' דבן פקועה אף דא"ל שחיטה אבל נחירה בעי ועיין בפ"ת שהביא כן בשם פר"ד ועיין בספר שערי דעה שמיישב בזה קושית העולם בבכורות דף ו' דבעי למפשט דחלב מותר משום דחזינן דאסרה תורה בו"ח וקשה דלמא מבן פקועה דלכא איסור אמה"ח ולפי"ז ניחא דבאמת בעינן נחורה משום דאיכא איסור אבר מן החי איברא דאפשר דה"ז דוקא בבן ט' והפרים אך פר"ד כתב בפירוש אף בלא הפרים יעי"ש ועיין בדעה תורה דעיקר דלא בעינן נחירה כלל ובאמת לא ירדתי לסוף דעתו שם באות ו' במה שמשווה דעת הט"ז שכתב דאסור לאכלו חי משום לא תאכלו על הדם לדעת הפר"ד והם רחוקים זה מזה דבודאי הט"ז סובר ג"כ דאין צריך נחורה כמו שהביא בשם התוס' דאפילו בנסקל מותר רק לאכל חי אוסר דאיכא לאו דלא תאכלו על הדם דהא השמ"ח סובר נמי דלא בעי נחירה דהא כתב בפירוש דאין בה משום אבר מן החי ואפ"ה כתב דאם חתוך אבר מן החי אף דאבר מותר עכ"פ צריך לתמתין עד שימות כמו שכתבתי בפנים ודויק (ו) בפ"ת הביא בשם רדב"ז דאם מת אף שלא הפרים אסור באכילה ותשובת רדב"ז אין כעת תחת ידי ועיין במנחת הזבח כלל ו' אות ד' ולאו חזרתי על כל המדדים ואין בידי [illegible] פירוש בדעת הרדב"ז אם לא שנאמר שסובר כשיטת הסוברים דבעי נחירה כמו שכתבתי לעיל אות ה' אך לדינא עיקר כשכב"פ (ז) שמ"ח (ח) בפמ"ג נסתפק בזה ולפע"ד נראה שמותר (ט) בעניבים אלו יש בקלם פרטיים מבוכה גדולה בין הפוסקים ראשונים ואחרונים והכרעה הנבחרת הוא כמו שכתבתי בפנים (י) פלתי ולזה הוסכם הפמ"ג במש"ז אות ד' ועיין בשערי דעה שגם הוא מתיר וכתב שאין להחמיר בדברים אלו דלא הוי רק מדרבנן משום מ"ע ושו"ז מתיר בדיעבד אף בפסול שחיטה ואף דלא קיי"ל בזה כבי"ז עכ"פ בזה יש להקל (יא) סמ"ח ומש"ז אות ד' ועיין בפמ"ג בא"ח סי' תל"ח אות כ"ס שכתב דאם הוא חיה הבן פקועה טעון כיסוי (יב) יש בזה מחלוקת בין הפוסקים ועיקר להלכה כש"כ בפנים ועיין בשמ"ח

בשמ״ח (יג) כן מוכח משמ״ח מדכתב שם מקודם לאסור מיתה משום דטעון שחיטה נשמע דאם לא טעון שחיטה מתר במת מאליו וזה דלא כרדב״ז שהבאתי לעיל באות ז׳ רק עיקר הדבר אם אין טעון שחיטה לא אכפת לן במת מאליו וז״ב מאוד מאוד:

(יד) **במשנה** דף ע״ד וש״ע ופוסקים (טו) אך אף אם אין ידוע וכו׳ ש״ך ופ״ת ורוב אחרונים דלא כשמ״ח שכתב דלא מהני בזה אף אם חי שבעה ימים מעל״ע מטעם דדווקא אם נולדו כדרך הוולדה דמסייע לי׳ רובא דרוב הנולדים איכו נפלים אז מהני אם חי שבעה ימים אבל לא בנמלאו במעי אמו יעי״ש שהאריך ולהלכה עיקר בזה כש״ך ופ״ת ומה שכתבתי עוד בפנים בש״ע להתיר הוולד אף תוך שבעה ימים משום ס״ס כן כתב בפפ״ד אות י״א אך לכאורה קשה הא הוי ס״ס נגד חזקה דאם הוא נפל לא מהני שחיטה מידי איברא לדעת הח״ד בס׳ ק״י לא מיקרי זה נגד החזקה כיון דנעשה בה מעשה המכשיר כדין ואין כאן רק ספק אי מהני בה מעשה מכשיר ע״כ לא שייך לומר מוקמינן אותו על חזקת איכו זביחה יעי״ש אך לדעת הפמ״ג בש״כ דגם כה״ג מיקרי נגד חזקה קשה למה מתיר מכח ס״ס ועוד קשה הא הוי ס״ס בשני גופין ספק אחד הוא בבהמה וספק השני בוולד ומיהו בזה אפשר לומר כיון דנודעו שני הספיקות ביחד מהני עכ״פ בהפ״מ כמבואר בש״ך ס״י ק״י אך למה מתיר אף לשו״ע לכתחלה כמבואר בדבריו שם ומיהו בשפ״ד בעצמו כתב שם די״ש לדחות דלא נסמוך על ס״ס זו משום דהוי חסרון ידועה וגם הוי דבר שיש לו מתירין אלא כיון דעיקר האיסור הוא רק חומרא בעלמא לכן יש לסמוך עכ״פ להתיר מכח ס״ס יעי״ש וכיוצא דכיון דידעינו שכלו לו חדשיו א״כ עפ״י דין מותר לשחטו אלא דאנן מכח חומרא הוא דמחמרינן שלא נסמוך על בקיאתינו ע״כ מהני אף ס״ס גרוע ולפ״ז אתי כמי שפיר מה שהקשיתי דהא ס״ס נגד חזקה וס״ס בשתי גופין יש כמה גדולי פוסקים המתירין אף דאנן לא סמכינן להקל בס״ס כזו היינו בדבר שאסור מצד הדין אבל הכא דלא הוי רק חומרא בעלמא יש לסמוך על ס״ס גרוע להתיר ולפ״ז אין להתיר רק היכי דידעינו בודאי שכלו חדשיו אבל בסתם ולדות אין לסמוך על ס״ס זו ודוק (טז) גמרא וש״ע (יז) ש״ע (יח) הכרעת הפוסקים:

(א) **משנה** בחולין דף ס״ד וש״ע (ב) שמ״ח אות ג׳ (ג) שמ״ח א״ח ו׳ דלא כש״ל וסייעתו שכתבו דהוי ודאי כילוד (ד) ש״ע שם (ה) שמ״ח אות ד׳ (ו) פמ״ג בש״ד אות א׳ לדעת השמ״ח דלעולם לא הוי ודאי כילוד אף אם יצא כל הפדחת עד שיצא רוב ראשו אז הוי ודאי בין לקולא ובין לחומרא (ז) בשו״ת שו״מ כתב דזה לא הוי כילוד דבעינן דוקא מגולה לאוויר העולם יעי״ש ועיין בדעת תורה שכתב עליו שטעה בזה במחכ״ת ופשיטא

פקועה וליבא מ״ע (יג) ואף אם מתה מעליה מותרת ובדיעבד אף בחד תמיה׳ מותר בלא שחיטה כלל:

ז (יד) ואם לא שחט האם אלא קרעה או שנתנבלה בידו או ששחטה שפיר רק שנמצאת טרפה אז אינו ניתר בשחיטת אמו דלא קרינן בזה בבהמה תאכלו דהא האם אינה נאכלת לכן אם הוא בן ח׳ בין חי ובין מת או בן ט׳ מת אסור אך בן ט׳ חי היינו שידענו שמעת קבלת הזכר עד עתה הוא ט׳ חדשים בגסה ובדקה ה׳ חדשים דלאו נפל הוא ובהמה מעלי׳ הוא ומועיל שחיטת עצמו דארבעה סימנים אכשר בי׳ רחמנא או ב׳ דאם או ב׳ דידי׳ ע״כ מועיל השחיטה מדאורייתא אך דאנן לא סמכינן בזה על ידיעתינו והיישינן שמא לא כלו עדיין חדשיו ולא מהני שחיטת עצמו (טו) אף אך אם אין ידוע ברור שכלו חדשיו והוא אז לאחר שבעה ימים מותר בשחיטת עצמו ככל שאר וולדות ואם ידוע שכלו לו חדשיו אף דאין לסמוך ע״ז אבל אם האם ס״מ מותר אף תוך ז׳ משום ס״ס:

ח (טז) בן ט׳ חי שנמצא במעי שחיטה כשרה שגדול ובא על בהמה דעלמא והוליד א״נ איפכא שבהמה דעלמא בא עליה אותו הוולד אין לו תקנה בשחיטה שחלק אחד מסימנים הרי הם כשחוטים וחלק אחד לאו כשחוטים המה:

ט (יז) בן פקועה שבא אבת פקועה והולידו הרי בנו ובן בנו עד סוף כל הדורות כמוהם ואינו טעונים שחיטה רק מדרבנן ודוקא אם גם אביהם ואמם כולם בני פקועת המה:

י הא דמתירים הנמצא בבהמה מדכתיב כל מפרסת פרסה וקיבלו חז״ל דבעינן יש לו פרסה ונחלקו הפוסקים בפירוש הדבר של פרסה ע״כ (יח) אין להתיר הנמצא בבהמה רק אם הוא דמות בהמה וגם יש לו רגל עם פרסה:

סימן י״ד

דין עובר במעי בהמה ובו י״ג סעיפים:

א (א) עובר שהוציא ראשו קודם שחיטת האם אע״פ שהחזירו קודם שחיטה ה״ה כילוד ואינו ניתר בשחיטת אמו דאין לו שייכות לאמו ולא קרינן בי׳ כל בבהמה תאכלו (ב) ואם הי׳ בשעה שהוציא ראשו בן ה׳ חי ששהה אח״כ במעי אמו עד ט׳ חדשים ונולד קודם שחיטת אמו ה״ז נפל מדאורייתא וכן אם הוי׳ בן ה׳ בין חי בין מת או בן ט׳ מת בשעה שהוציא ראשו ואח״כ החזירו ונשחט אמו לא מהני שחיטת אמו מדאורייתא דכבר הוי כילוד הוי נפל (ג) ואף שלא הוציא רק רוב פדחתו הוי כילוד מספיקא לחומרא (ד) ואם בשעה שהוציא הי׳ בן ט׳ הי׳ ניתר בשחיטת עצמו (ה) ואם אינו ידוע מה הי׳ בשעת הוצאת הראש או בן ח׳ או בן ט׳ מהני בזה אם שהה אחר כל היצאה מן האם שבעה ימים ושחט כמו בכל סתם וולדות דעלמא ואם ידוע שהוא פחות מט׳ לא מהני להתיר ע״י שחי שבעה ימים דסתמא אינו בר קיימא (ו) ואם ידוע שהי׳ בן ט׳ בשעה שהוציא רוב פדחתו וההזירו ונשחט האם דכתבתי דמהני לי׳ שחיטת עצמו כיון דהוי בהמה בפני עצמו אך פדחתו אסור משום ספק אבר היוצא דשמא אף כל פדחתו לא הוי כילוד ואח״כ ניתר הוולד בשחיטת אמו ואותו שיצא קודם שחיטה אסור כמו שאכתוב לקמן בסעיפים הבאים:

ב (ז) שליא שיצאה מקצתה ולא החזירה ואח״כ נשחט האם יש לחוש שמא הי׳ שם בשליא ראש הוולד ואף שלא הי׳ מגולה לאוויר העולם הרי הוא כילוד ואינו ניתר בשחיטת האם:

אם

ג (ח) אם ראו קודם השחיטה שהעובר הוציא אבר הרגל והעלימו עין ממנו ונשחט האם יש לאסור מספק ולחוש שמא הוציא גם את הראש או רוב פדחת בשעה שהעלימו עינם דהוי סד"א:

ד (ט) הוציא עובר את ידו או אבר אחר אף מיעוט האבר קודם שחיטה אין שחיטת האם מתיר את היוצא אפילו אם החזירו קודם שחיטה דכתיב ובשר בשדה טרפה וכו' וקבלו הז"ל דהיינו אבר יוצא אין לו תקנה להתירו בשחיטת אמו כטרפה ושחיטת עצמו אין לעובר זה כיון דמה שלא יצא ניתר בשחיטת האם והסימנים כשהוטין דמו ונשאר אבר היוצא אסור (י) ולוקה עליו האוכלו משום טרפה ולא משום נבילה דהאיסור נבילה נטהר בשהיטת האם אע"פ שהי' בשעת שחיטה הוץ למהיצת האם וי"א דאף דאסור משום בשר בשדה טרפה לא תאכלו והוי איסור דאורייתא אבל מלקות אין בזה ולא הוי רק כמו ח"ש דאסור מרבוי' דקרא (יא) ואם יצא אבר אף קודם שכלו חדשיו והעובר שהה עוד בבטן האם עד שכלו חדשיו ונולד אח"כ קודם שחיטת האם ושהה שבעה ימים ויצא מהשש ספק נפל ונשחט אח"כ גם האבר היוצא מותר בשחיטת עצמו:

ה (יב) אם נתנבלה האם בשחיטה או קרעה והוציא העובר כיון דהעובר טעון שחיטה מן התור' גם אבר היוצא ניתר בשחיטה זו והכל מותר:

ו (יג) אם נמצא האם טרפה והוולד בתוכה ועובר הוא בן ט' ושהה שבעה ימים כדין סתם וולדת מעיקר הדין הכל ניתר בשחיטת עצמו אף אבר היוצא אך למעשה יש להחמיר דאם האבר היוצא נשמה תלוי' בו אף מה שבפנים אסור ואם לאו אותו אבר אסור והשאר וגם החלב מותר:

ז (יד) האבר שיצא אם החזירו קודם שחיטה אינו אסור כ"א מה שיצא ולא מקום החתך אבל אם לא החזירו אף מקום חתך אסור אבל הנשאר בפנים אף אם לא נשאר רק מיעוט אבר מותר לעולם בין החזירו ובין לא החזירו:

ח (טו) אפילו יצא חצי עובר דינו כאלו יצא אבר אחד אבל אם יצא רוב עובר (טז) אפילו הזר ואפילו לא הי' הראש בתוך היוצא הרי הוא כילוד (יז) ואם יצא חציו ברוב אבר ספק הוא אם כילוד או לאו ואזלינן להומרא דאם אינו בן ט' חי הוי כנפל ואסור דשמא הוא כילוד ואין שחיטת האם מועיל לו ואם הוא בן ט' חי ושהה שבעה ימים אחר שהוציא את כולו דבזה יוצא מספק נפל שוחט אותו ומה שבפנים מותר ממ"נ דאם הוא כילוד מועיל שחיטת עצמו ואם אינו כילוד מועיל שחיטת אמו אבל מה שיצא לחוץ אסור מספק שמא אינו כילוד והוי בשר שיצא הוץ למחיצתו (יח) אך מיעוט האבר שהי' בפנים ומשלים הרוב דבחוץ מספק שמא שדינן המיעוט בתר רוב אבר כמו שכתבתי מיעוט זה אף שהוא בפנים ואיכא נמי ממ"נ נשאר באיסור כמו החצי שהי' בחוץ. ונראה לי דאם היתה אמו טרפה (יט) אף מה שבחוץ מותר בשחיטת עצמו ודוקא בודאי טרפה אבל ספק טרפה לא:

ט (כ) יצא רובו במיעוט אבר ואפילו אי הוי מבפנים יותר מבחוץ בלא מיעוט אבר זה מ"מ השתא דהמיעוט נמי מבחוץ הוי רובו מבחוץ הוי כילוד כל העובר:

י (כ) הוציא אבר אחד והחזירו וחזר והוציא אבר אחר עד שהשלים לרוב המיעוט הנשאר מותר בשחיטת אמו ואם חתך כל אבר בשעה שהוציא אותו אז אף המיעוט הנשאר בפנים אסור:

עובר

ופשוט הוא דהוי כילוד יע"ש. ודע דבההיא לכ"ע אסור עיין באות ח' (ח) כן כתב בדעת קדושים או"ח ולא ירדתי לסוף דעתו למה לי' לחוש על יצא הראש דהוי כילוד הא בלאו הכי יש לחוש שמא יצאו עוד אברים ונאסרו משום אבר היוצא ממילא דכל הולד אסור משום דאין אנו יודעים איזה אברים אסורים אף דלא הוי כילוד עכ"פ הוי תערובות איסור בשלמא בסי"א דסעי' ג' דאיירי בלא החזירה א"כ אי לא הוי כילוד הוי אסרינן אלא היוצא ומה שבפנים הי' מותר אבל בזה אף דלא הוי כילוד כל אבר ואבר הוי בספק איסור יוצא ודוק (ט) חולין ס"ח וש"ע שם (י) כן כתב במש"ז אות ב' בשם הר"א והכ"מ לדעת ר"ת דלוקה ולמ"מ בשם הר"מ אינו לוקה יע"ש ועיקר האיסור הוא רק משום טרפה אף דאין כאן שום ריעותא דטריפות אפילו הכי קבלו חז"ל מקרא דאבר זה הוא טרפה (יא) רמ"א ושמ"ח וזה מוסכם מכל הפוסקים (יב) שמ"ח וגם זה מוסכם דכללי הוא כל מקום דעובר טעון שחיטה אין שום איסור על אבר דשחיטת העובר מתיר הכל (יג) בזה יש מבוכה בין אחרונים הש"ך וב"ח אוסרים עיין בשמ"ח טעם הדבר אך הפר"ח מתיר ומה שכתבתי דפנים הוא הכרעת הל"ש בחו"ד סעי' ג' יע"ש הטעם מה שנחלק בין הנשמה תלוי' בו דיש לאסור הכל דאין שחיטה מתרת לחלאין אבל אם אין כמ"כ אין זה לחלאין דהוי כמו דחתיך אותו אבר ועיין לקמן באות י"ג מה שכתבתי דדוקא בכאן להחמיר למעשה אבל לקמן דאיכא עוד ספק שמא הוי כילוד שפיר יש לסמוך על הפר"ח אף למעשה איברא דמל"ש נראה דאף בדין דלקמן מחמיר כב"ח וש"ך אך מחמת דראיתי דהפלתי כתב בפשיטות להקל אף בדינא דאבר אחד כתבתי עכ"פ דיש להקל בהא דלקמן ודוק:

(יד) **בש"ע** ושמ"ח (טו) ש"ע שמ"ח (טז) לבוש ושמ"ח (יז) בעיא בגמרא ופסקי הפוסקי' לחומרא עיין בט"ז וש"ך ס"ק זה (יח) כך חידש בשמ"ח ועיין בח"ש אות י"א ועיין במש"ז אות ה' דכתב דלהט"ז אף המיעוט מותר מכח ממ"נ דלא כח"ש יע"ש (יט) השמ"ח בסעי' ג' ובסעי' ה' כתב דאף שהיתה אמו טרפה ג"כ היוצא אסור וכן הוא דעת הש"ך וב"ח אך כבר כתבתי לעיל בסעי' ו' דעיקר להלכה כפר"ח דגם הפלתי ול"ש הסכימו להתיר וטעמא דמסתבר הוא דהא שחיטת אמו לא מהני ובעי שחיטת עצמו ולמה לא ניתר גם היוצא בשחיטת עצמו הגם שכתבתי לעיל להחמיר למעשה יע"ש היינו דוקא בסעי' ו' דלא יצא רק אבר אחד אבל הכא דאיכא עוד ספק שמא הוי כילוד וניתר הכל בשחיטת עצמו שפיר יש לסמוך על דעת הפר"ח וסייעתו דבטרפה אף אם לא הוי כילוד ניתר הכל בשחיטת עצמו כן נראה לפע"ד ברור וכן (כ) ש"ע שם וזה הוי בעיא דאיפשטי' בש"ס דהוי ודאי כילוד ועיין בש"ך אות ט' (כא) ש"ע וזה בעיא דלא איפשטי' בש"ס ופסקינן לחומרא ש"ע

(כב) ש"ע והוא ג"כ בע"ח דמ"ס ולאומרא (כג) ש"ך וע"ז דלא כב"ח שמתיר בזה את החלב וטעמו משום דלא הוי טרפה רק שאין שחיטה מועלת בו והע"ז וש"ך דחו דבריו (כד) כן הוא דעת הב"ח וש"ך ופ"ח דלא כט"ז דאוסר ודעת הפלתי ג"כ להתיר רק שכתב דאם אבר היוצא הי' שיכול לחתוך אותו מבהמה ולא יהי' נטרפת בכך אז חלבה אסור דהוי לי' מבטל איסור לכתחלה יעו"ש ולא עמדתי על סוף דעתו דהא אין כונתו לבטל רק שאין רוצה לחתוך ולצער את הב"ח ע"כ אין חשש בזה ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים ומה שהקשו אחרונים דלא כש"ך הכא ביטול דהא בא לעולם ע"י תערובות עיין בזה מה שכתב הכו"פ דביטול ששים מהני אף כה"ג ועיין בבעלי דעה כאן שהאריך בזה מאוד איברא דלפי סברת מ"ב א"א להתיר בספק ששים דהא רוב לא מהני כאן מדאורייתא כמו שכתב הש"ב דע"כ שיטת הש"ך לא נתיישב בהיכן זה יעו"ש וצריך לומר לדעת הש"ך כמו שכתב הרב הכולל ר"ח אלכסנדרי שחלב עומד תחלה בפ"ע בכל אבר ואח"כ יורד לתוך הדד שהוא הכחל ולא בא לעולם ע"י תערובות ועיין בפלתי שהחזיק בהיכן זה (כה) גמרא וש"ע שם (כו) ש"ע:

(א) **זה** דעת בעל התרומות וסייעהו וכן הכריע הסמ"ח דלא כרשב"א וסייעתו שסוברים דאין בו רק איסור דרבנן והטעם כתב הרשב"א דלא מיקרי עוף כל זמן שלא יצא לאויר העולם להיות מועף ביעף ומשמע דאף אם נזרקה בו נשמה ושבר את הביצה ויש בו חיות קצת ג"כ מותר מן התורה אף בלא שחיטה דכל זמן שלא נגמר נפל הוא ולא מצינן נפל בעופות ע"כ לא הוי עוף כלל רק כמו הביצה הוא עדיין ואם כבר נגמר אף שלא יצא מעצמו בודאי מודה הרשב"א דעוף גמור הוא אך להלכה עיקר כמו שכתבתי בפנים ועיין לקמן בסי' ס"ו סעי' ב' וסי' פ"ו סעי' י' (ב) ש"ע דהלכה כחכמים ולא כרשב"י (ג) דין זה לא נזכר בש"ע אך הראשונים כתבו כן בשם הירושלמי וגם פוסקים אחרוני' הביאו זה אך הפ"ח כתב דתלמודא דידן פליג על הירושלמי יעו"ש (ד) כן כתב הפ"ח להקל ויש לסמוך עליו (ה) ברייתא בשבת קל"ו לא שהה ספיקא הוי ומוקמינן שם בגמרא דבידענו שכלו חדשיו א"כ שהי' ח' ימים עיין ש"ע סעי' ב' ובמ"ח (ו) במ"א בא"ח סי' של"ח סעי' ד' כתב כן ולמד ממה שכתב רמ"א לעיל בסי' י"ג ועיין לעיל בסי' י"ב אות י"ד אך התו"ש בסי' זה כתב דאדרבה מדלא כתב הרמ"א הכא בסי' זה דלא בקיאים משמע דבנולד הכי סתם וולד לאו נפל הוא לא חיישינן לטעות ומהני ברי אבל לעיל דמצא במעי אמו דהוי חשש מדאורייתא ע"כ אכן לא סמכינן על ידיעתינו דחיישינן שמא עלה עליה זכר אח"כ אך לדינא הסכים למ"א מטעם אחר יעו"ש ועיין בכו"פ שנראה דעתו להקל. ודע דלכאורה יש להקשות על המ"א מהא דמבואר באהע"ז סי' קנ"ו דאם ידוע שכלו חדשיו אף שלא שהה א"ל חלילה ואמאי לא כתבו התם דאכן לא בקיאים בכלו חדשיו אדרבה משמעות כל פוסקי' דסמכינן על זה בשלמא לדעת הת"ש א"ש דדוקא הכא לא בקיאים משום דלא ידענו ימי הקליטה בבהמה אבל לדעת המ"א קשה אך דז"א דטעמא דלא בקיאי' אנחנו לדעת המ"א הוא משום דחיישינן שמא עלה עליה זכר בלא ראות וזה איכא למיחש דוקא בבהמה אבל באשה לא מבעי' לפוסקים דנאמנות על זה פשיטא דלא דמי לבהמה אך אף להפוסקים שם דאשה איכה נאמנת ובעינן פירש למקום אחר שלא יהי' עם האשה א"כ אין כאן שום חשש ע"כ פשוט התם דאם כלו חדשיו דמהני ודוק ועיין לקמן באות י' (ז) ש"ע וטעם זה דבית הרחם רך הוא כתב הריב"ש בסי' ק"ל ועיין בת"ש אות ז' ומ"ש

שמ"ח

יא (כב) עובר שהוצי' אבר ונאסר האבר ואח"כ נשחט' האם והוציאו העובר והרי. היא נקבה החלב שלה אסור לשתותו הואיל והוא בא מכלל האברי' ויש בה אבר אחד אסור והוי כמו חלב טרפה שנתערב בחלב כשרה (כג) וה"ה למאי דקיי"ל בסי' י"ג דבן פקועה הבא על בהמה דעלמא וילדה דאותו וולד אין לה תקנה החלב מוולד זה ג"כ אסור דהוי חלב טרפה:

יב (כד) אם לפי ראות עין יש ס' באברים נגד אבר היוצא אף דלאו כל אברים שווין המה בהשפעת חלב אחד מרבה ואחד ממעט אפילו הכי כל החלב מותרת כיון דמין במינו בטל ברוב מדאורייתא א"כ ספק ס' הוי ספיקא דרבנן ולקולא:

יג (כה) הושיט ידו למעי. בהמה והתך ממנה דבר שאין נטרפת בו והניחו בתוכו שם עד אחר שחיטה הרי אותה דבר אסור משום אבר מן החי אבל אם התך מעובר ולא הוציאו עד אחר שחיטה ה"ז מותר (כו) שחט בן ט' חי במעי אמו איבעיא בגמרא אי מהני שחיטה קודם שיצא לאויר עולם ולהומרא נקטינן מבה ספק אך אם נשאר במעי אמו שחיטת אמו מתירתו:

סימן טו

שלא לשחוט בהמה עד יום ח' ללידתה ובו ט"ז סעיפים:

א (א) אפרוח מעוף טהור שהוא בביצתה משנעש' בשר ונגמר העוף אסור מדאורייתא לאכול את הבשר משום נבלה ואפילו נזרקה בו נשמה ושבר את הביצה והוציאו ושחטו אסור משום נבלה מדאורייתא דהוי כמו נפל בבהמה דלא מהני בי' שחיטה ואם נראה לו שהגיע זמנו לצאת וסייעו קצת בהיציאתו אין להתיר עד שיגדל ויהי ככל שאר עופות (ב) ואם נולד האפרוח מעצמו מותר בשחיטה מיד כשנולד אפילו עדיין לא נתפתחו עיניו (ג) ואם יצא ערום צריך להמתין עד שיגדלו הנוצות שעל כל גופו דהיינו אותן שיש להם קנים באמצען וקודם לזה אסור מדרבנן משום מיאום אבל נוצה הקטנה שאין להם קנים לא מעלה ולא מוריד (ד) וזה דוקא לכתחלה אבל אם שחט אף שאין לו נוצה כלל והוא הפ"מ וצורך גדול יש להתיר:

ב (ה) בהמה שילדה אם ידוע שכלו להוולד הדשיו דהיינו ט' חדשים לגסה ולדקה חמשה מותר לשחטו מיד ביום שנולד וצריך שיהי' ברי לו שמתהילת ט' חדשים לא קיבלה זכר ואינו יולדת למקוטעים רק בעינן רע"א יום עם יום הלידה דכל הדש הוא נחשב שלשים יום לענין ימי עובר אף בדקה יש להקל אם הוולד בריא דאפילו ליכא רק חמשה ח' כפי שהם סדורים מלא וחסר (ו) והאידנא אינאנו בקיאי' בכלו חדשיו וג"ל דאם שחטו ואמר שיודע בטח שכלו חדשיו יש להקל במהפ"מ:

ג (ז) אף אם שוחטים את הוולד ביום שנולד אין חוששין

חוששין שמא נתרסקו אבריו מחמת לידה ואף שיש בו ריעותא שאין יכולים להעמידו תלינן הריעותא בתשות וחולשות כחו ולא בריסוק דבית הרחם רך הוא ואין עשוי לרסק (ח) אך יש להחמיר להצריך פרכוס כמו מסוכנת ואם שהה איזה ימים ולא הלך כיון דאיכא ריעותא גדולה יש לחוש גם לריסוק ובעינן שילך ד' אמות הילוך יפה שיצא מספק ריסוק ואם ראו בשעת הלידה שנפל הוולד מבית הרחם והאם היתה עומדת יש לחוש לריסוק אף שאין המקום גבוה עשרה טפחים:

ד (ט) ואם לא נודע שכלו חדשיו אסור משום ספק נפל (י) ואיסור זה לא הוי רק מדרבנן משום דמדאורייתא

(ח) שמ"ח (ט) גמרא שבת קל"ו אמר רשב"ג כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל ובבהמה שמנה ימים שנאמר שבעת ימים וכו' ופדויו מבן חודש וכו' הא לא שהה ספיקא הוי ויש בזה מבוכה גדולה בין הפוסקים אי רשב"ג מדאורייתא אמר כן או מדרבנן ואנן פסקינן בדיעבד כרבנן דפליגי עליו והכי אמרינן בפרק החולץ הלכתא אם נתקדשה לישראל צריכה חליצה במת בתוך ל' ואם נתקדשה לכהן אין צריכה חליצה כדי שלא לאסרה על בעלה ויש קצת פוסקים דאף דבאדם לא הוי רק חשש לכתחלה כמו דאמרינן בהחולץ אבל בבהמה אסיר מדאורייתא ובזה אף רבנן מודים ועיין בסמוך באות י' מה שכתבתי ליישב שיטות הש"ס בענין זה ולהלכה עיקר דאף בבהמה לא הוי רק איסור דרבנן מטעם שיתבאר באות י' אך בשעה יש להקל בדיעבד אבל בממון לא הקילו לכן אף שכבר נשחט טרפה דשאני דיעבד דהכא אשה מבעלת מדיעבד בממון:

(י) אעתיק בכאן תשובה ארוכה מה שכתבתי בענין לא שהה ספיקא הוי ומתוך תשובה זו יתבאר דמה דחיי"ב לספק נפל רק בבהמה לא הוי רק מדרבנן ויתבאר טעמים על זה וגם אי יש לחלק בין חלב א לא נדאורייתא ועוד כמה ענינים השייכים לסי' זה:

א) עיין בתשובת רע"א סי' פ"ט שהאריך עם הגאון מליסא דאם נשחטה במת האב הוכר עוברה ואחר שמת חדשים למיתת הבעל ילדה דאין צריכה חליצה לפי' אם מת הולד בתוך שלשים יום והטעם משום דאמרינן בפרק החולץ דרוב עוברה ניכר בשליש ימיה וא"כ איכא הרי רובא רוב נשים ולד מעליא יולדות ורוב דהכרת העובר ועד כאן לא אמרינן דלא שהה שלשים יום צריכה חליצה רק בחד רובא לחוד החמירו בזה שלא ניזל בתר רוב אבל בתרי רובא מהני וכיון דאיכא כאן נ"ד רוב דהכרת נוצר דכיון שלא נולד רק אחר שבעה חדשים לאחר הכרת העובר ועפ"י רוב כיון דניכר הנוצר כבר נתעברה שלשה החדשים מנויא דכבר נשלם ט' חדשים ולא הו נפל ופטורה מחליצה ודבר זה הי' פשוט וברור בעיני הגאונים הנ"ל אך מחמת שלפע"ד הדבר זה הוא נגד כמה ראשונים ז"ל אשר המה לא הרגישו בזה ולא הזכירו דבריהם ע"כ צריך אני להאריך לראות אם יעמדו דבריהם להלכה או לא דהנה ברש"י בשבת קל"ו וברשב"א ביבמות ל"ו ובטור אהע"ז סי' קנ"ו מבואר דאופן ידוע אם כלו חדשיו לא מבואר רק כשבעל יפרש ממנה ט' חדשים ואח"כ ילדה דזה הוי ידועה ברורה דכלו חדשיו אך שאר פוסקים לא הזכירו מזה כלום וגם הב"י בשלחנו הטהור לא העתיק דברי הטור בזה ע"כ אפשר לומר דגם רש"י ורשב"א וטור לא בדוקא אמרו זאת ורק לדוגמא נקטו ואפשר דמודים דאי איכא הרי רובא מהני. ולברר דבר זה אי מהני הרי רובא או לא צריך אני לברר מקודם הא דלא סמכינן על רוב דאינו מפלות אי הוי מן התורה או רק מדרבנן או רק חומרא בעלמא לכתחלה שלא נסמוך כאן על רוב ומתוך זה יתבאר לנו אי עכ"פ הרי רובא מהני או בענין דוקא ידועה ברורה בעל ופירש כמו שכתבו רש"י ורשב"א וטור:

ב) והנה הראשונים כתבו הא דאמר רשב"ג הא לא שהה ספיקא הוי הוא רק מדרבנן אבל מדאורייתא אזלינן בתר רובא ורוב ולד מעליא יולדות ויש לתמוה טובא מה מקשינן שם בגמרא מיתהא היכי מהלינן לי' הא שפיר יש לומר דלבטל מ"ע דאורייתא לא גזרו וסמכי על הרוב אך אפשר דלס"ד דמ"ס רשב"ג מדאורייתא לא אזיל בתר רוב או דהוי להו לגזור מילה אטו חלילה דיש כח בידם לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה אך הדבר אשר יקשה עלינו מאוד הא רשב"ג יליף זאת מקרא כמו דאמרינן שם שנאמר ופדויו מבן חדש וכו' ושמנה ימים וכו' הרי דבין באדם ובין בבהמה הוי דאורייתא וע"כ דרשב"ג דלא אזיל בתר רוב אף מדאורייתא ועוד קשה היכי יליף באמת רשב"ג מקרא שנאמר בפדיון ובקרבן הא התם ע"כ גזירת הכתוב הוא דהא אף דידענו שכלו חדשיו לא מהני הפדיון קודם ל' וכן בקרבן פסול להקרבה קודם שמנה ימים ולא פגע ולא נגע בזה חשש נפל כלל דכן הוא מצות התורה אף דבודאי כלו חדשיו וא"כ לענין חליצה או בבהמה לאכילה אכתי איכא למימר או דתכף ביום ראשון יצא מחשש נפל דסמכינן על רוב דאינו מפלות או דאף לאחר שלשים או לאחר שמנה ימים נמי לא הוי ברור דאינו נפל רק מכח הרוב דאינו מפילות וצ"ל לרשב"ג לחלק בזה דלאחר זמן זה הוי ודאי ולא רוב וקודם זה הוי רק רוב וראיתי בחידושי רשב"א בב"ק דף י"א שהרגיש בקושיא זו וז"ל שם בכור שנטרף בתוך ל' פירש רש"י שנהרג דאלו מת מעצמו וכו' משמע דכל שנודע שאינו נפל וכלו לו חדשיו אף מת בתוך ל' פודין אותו וזה תימה דהא ופדויו וכו' גזירת הכתוב הוא ולא לאפוקי מתורת נפל אלא אף בידענו שכלו חדשיו וכו' וכן בקרבן הדין כן וא"ת היאך נפקא לן בשבת דכל ששהה אינו נפל י"ל דאי הוי עדיין ספק לא הוי ליה התורה לפדות אבל מ"מ אפילו ידענו בודאי שכלו לו חדשיו אינו בר פדייה קודם ל' עכ"ל ומה אעשה שנעלם ממני כונתו הקדושה דאם נאמר כמו שכתבתי לעיל דרשב"ג רק מדרבנן הוא דהיינו קודם ל' או בבהמה קודם ח' אבל מדאורייתא אזלינן בתר רוב א"כ מה ראי' זה דלאחר ל' ושמנה בודאי דלאו נפל הוא וגדלה תורה לפדות או להקריב הא מדאורייתא שפיר אזלינן בתר רוב והא דלא צוה התורה לפדות או להקריב מקודם לאו משום דלא אזלינן בתר רוב דנילף מזה דלאחר ל' ולאחר ח' ימים א"צ לסמוך על רוב רק דהוי ודאי לאו נפל הא ז"א דמקודם נמי כבר כתב הרשב"א דלא פגע ולא נגע בחשש נפל רק דגזירת הכתוב הוא וא"כ עדיין אפשר דלאחר זמן סמכינן על רוב דאינו מפילות ומנ"ל לרשב"ג דלאחר זמן א"צ לרוב רק דהוי ודאי וע"כ צריך לומר דרשב"ג ס"ל בזה דרוב באמת לא מהני מדאורייתא ולפ"ז א"ש דאייתי מקרא וכמו שכתב רשב"א דלמה צוה התורה לפדות או להקריב לאחר זמן דהא איכא למיחש שמא נפל הוא דהא רוב לא מהני מן התורה אלא לאו דלאחר זמן הוי ודאי ודאי כ"כ לאו נפל הוא ושיטת רש"י נראה גם כן דלא מהני רוב מדאורייתא בזה דהא לדעת רש"י עיקר הקרא מחשש נפל הוא ולא מהני הרוב קודם הזמן ולפ"ז א"ש מאוד דיליף רשב"ג מקרא תרתי חדא דקודם ל' או קודם ח' הוי

הוי חשש נפל ולא סמכינן על הרוב ולאחר הזמן הוי ודאי ולא רוב אך באמת א"א לפרש כונת רש"י כן דא"כ יקשה על רש"י קושית הראשונים הנ"ל דהא בבכור וקרבן אף דידענו בודאי שכלו חדשיו אפילו הכי אין פודין ואין מקריבים הרי דזה לא פגע כלל בחשש נפל רק גזירת הכתוב הוא ונראה לפרש בכונת רש"י שם דבאמת אי לאו קרא דמייתי עולא שם הו"א דהוי טעמא דקרא משום חשש נפל וממילא ה"א דאם ידענו דכלו חדשיו לפני זמן הרי הוא כמו לאחר זמן ולא עוד אלא אפילו נהרג לפני זמן מחויב לפדותו מכח רוב וקרא דפדויו הוא דוקא במת דליכא רוב כמו שאבאר לקמן ואשמעינן קרא דאך פדה תפדה דאינו כן אלא דאף דאיכא רוב א"צ לפדות ממילא אמרינן דלא הוי הטעם משום דלא אזלינן בתר רוב רק גזרת הכתוב הוא אף בידענו שכלו חדשיו לא מהני לפני זמן ויתיישב קושית התוס' על רש"י ודוק ולפי"ז גם שיטת רש"י הוא דמן התורה מהני רוב רק רשב"ג מדרבנן הוא שהחמיר כמו שכתבו בתוס' אלא שקשה עליהם מה שהקשיתי לעיל הא קרא קאמר ותירוצו של הרשב"א לא יספיק לפי שיטתם כמו שכתבתי לעיל דע"כ לשיטת הרשב"א רשב"ג מדאורייתא לא אזיל בתר רוב בזה ודוק:

ג) **איברא** דצריך לדעת לשיטת הרשב"א הנ"ל למה באמת לא מהני כאן הרוב מדאורייתא ואי משום דרשב"ג סובר כר"מ דלא אזיל בתר רוב וכשיטות הסוברים דר"מ מדאורייתא לא אזיל בתר רוב א"כ לא מלינן ידינו ורגלינו דהא אנן פסקינן כרבנן בכל התורה דמהני רוב והא דרשב"ג הלכה הוא וא"כ מוכח סברת התוס' דרשב"ג רק מדרבנן הוא דחיים הכא למיעוטא א"כ לא יספיק תירץ הרשב"א הנ"ל ורציתי לומר דהיינו טעמא דבפדיון לא מהני רוב מדאורייתא משום דלא אזלינן בממון בתר רוב ובפרט בממון שאין לו תובעים כמו שכתבו בתוס' בבכורות דף כ' דאף רב מודה בזה ואף לשיטת הסוברים דזה לא הוי רק מדרבנן אפשר דבממון שאין לו תובעיהו מדאורייתא אך עדיין בקרבן קשה למה לא מהני רוב ולכאורה אפשר כיון דאיכא למימר סמוך מיעוט מפילות לחזקת איכא זביחה דבנפל לא מהני שחיטה אמנם לפי"ז גם בענין איסור אכילה דקודם ח' ימים יהי' דאורייתא ובתוס' כתבו דלא הוי רק איסור דרבנן וקשה אמאי לא נימא סמוך ומלבד זה סמוך כמי לא הוי רק מדרבנן כמו שכתבו בתוס' בכמה דוכתא ועיין בפמ"ג סי' ט"ו במש"ז אות ג' שנעלם ממנו דברי הרשב"א שהבאתי וראיתי בשיטה בב"ק דף הנ"ל בשם ר"י שתירץ דרשב"ג טעמא דקרא דרש דהגם דקודם זמן הוי גזירת הכתוב ולא מהני אף בכלו חדשיו אפילו הכי עיקר הטעם הוא משום חשש נפל וממילא דלאחר ל' ודאי ליכא חשש נפל וראיתי במלא"מ הלכות איסורי מזבח פ"ג הלכה ח' שגם הוא כתב כן ליישב קושית הרשב"א הנ"ל ולא ידע שקדמו בזה בשיטה בשם ר"י הנ"ל אך שדוחק גדול בעיני דמנ"ל דטעמא דקרא כן הוא ובפרט דהא אנן לא דרשינן טעמא דקרא ומכ"ש כאן דמוכח דלאו טעמא משום חשש נפל דהא אף בכלו לו חדשיו כן הוא אמנם בעיקר דברי הרשב"א נראה לפע"ד דגם הוא סובר דרק מדרבנן לא אזלינן בתר רוב בספק ולדות אך בבן ח' דליכא רוב למה לא תורה לפדות אי להקריב הא ליכא רוב ומזה יליף רשב"ג דלאחר זמן א"ל לרוב דודאי רשב"ג על בן ח' קאי כמו שכתבו בתוס' דעל ספק ולדות כמי קאי יעי"ש דמשמע דעל בן ח' בודאי קאי וכן מוכח פשטות התוספתא למעיין שם א"כ שפיר כתב הרשב"א דלמה לא תורה לפדות או להקריב לאחר זמן בבן ח' דהא בזה ליכא רוב וע"כ דלאחר זמן אין אנו צריכים לרוב רק מדחי לאו נפל הוא ח"ב ודו"ק ועיין לקמן אות ד' מה שכתבתי עוד בזה וראיתי שהרב המאירי כתב ליישב קושית הרשב"א הנ"ל בדרך אחר והוא דקרא דהביא רשב"ג הוא רק אסמכתא בעלמא כמלא דלדברי הכל ספק ולדות לא הוי רק מדרבנן וכן פסק הרמב"ם בפ"א מהלכות יבום וכן קבע רבינו ב"י בש"ע אהע"ז סי' קנ"ו להלכה דרק מדרבנן צריכה חליצה אם מת תוך ל' דמדאורייתא אזלינן בתר רוב:

ד) **ואמרינן** בגמרא דרבנן פליגי על רשב"ג וסוברים דלא החמירו רבנן בזה ואפילו אם מת תוך ל' א"צ חליצה דרוב וולד מעלי' יולדות ואמר אביי חסם דבפיהק ומת ד"ה מת הוא כי פליגו בנפל מן הגג או אכלו ארי מר סבר מת הוא ומר סבר חי הוא ופרש"י פיהק הוא דלאחר לידתו לא ראו בו רק חיות מיעוט ומת מזה ואיתרע הרוב ויש להסתפק אי פיהק ומת הוי ספיקא דאורייתא או רק מדרבנן אלא דכיון דאיתרע רוב לכך מודי רבנן לרשב"ג אבל מדאורייתא לכ"ע עדיין אזלינן בתר רוב אף דאיתרע ומרש"י ז"ל שהבאתי לעיל מב"ק י"א משמע דהוי דאורייתא וכן משמע בתוס' בטעם הראשון שכתבו לרשב"ג ביבמות ובבכורות משום דגזרינן משום לעז וקלקול שמא יאמרו פיהק ומת משמע בפיהק ומת הוי איסור תורה וכן כתב התו"ס בסי' ט"ו אות י"ב דבפיהק ומת הוי ספק דאורייתא ובזה יש מקום אתי ליישב דברי הרשב"א בב"ק שהבאתי לעיל אשר כל הרואה יתפלא הא מדאורייתא מהני רוב עיין לעיל וכפי מה שכתבתי עתה א"ש דאם נאמר דמה שלוה התורה לפדות לאחר ל' הוא מטעם רוב א"כ בפיהק הי' פטור לפדות וכן בבהמה אם נאמר בשמנה ימים אינו מותרת רק מטעם רוב א"כ בחלה דזה דומה לפיהק כמו שכתבו בתוס' יבמות דף קי"ט הוי אסור להקריב כיון דחולה הו"א ויצא מרוב והתורה אמרה ופדויו מבן חודש תפדה וכן בקרבן ומיום השמיני והלאה ירצה וכו' ולא חלקה בין חלה או לא א"כ מוכח מזה דלאחר הזמן א"צ לרוב רק מדחי בודאי דליכא חשש נפל אפילו בחלה ושפיר הוכיח רשב"ג מקרא ודו"ק כי גם זה נכון בכונת הרשב"א ובעיקר הדבר מה דקרא פיהק דעת ר"י דאף בחלה הוי פיהק ולא משכחת לרבנן לפטור מחליצה רק אם אכלו ארי או נפל מן הגג וכן הוא דעת רמב"ן שכתב דפוסק חיותו גרם לו החולה אך דעת רז"ה וכן מעין דברי רש"י דדוקא אם לא ראו בו רק חיות מיעוט ומזה מת אבל חלה הוי דומיא דנפל מן הגג כיון דנולד בכל חיותו והעולה מזה דבפיהק גם רבנן מודים לרשב"ג דיש לחוש שמא נפל הוא ולא עוד אלא דלכ"ע הוי חשש ספק דאורייתא כיון דרוב אינם פוהקים וזה יצא מרוב ממילא דיצא נמי מרוב דוולד מעלי' יולדות כמו דאמרינן בריש פ"ב דכתובות רוב בתולות יש להם קול יעי"ש וזה דומה ממש להתם ועיין בת"ש סי' כ"ט ודו"ק:

ה) **ואמרינן** עוד שם אתמר מת תוך ל' ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמי' דרבא וכו' ואם אשת כהן הוא איכא חוללת וכו' ומסקינן ביבמות דף ל"ו הטעם דבדיעבד סמכינן על רבנן דפליגי על רשב"ג כדי שלא לאסרה על בעלה והקשו ראשונים הא לא פליגי רבנן עליו רק בנפל מן הגג או אכלו ארי אבל במת ע"י פיהק בזה גם רבנן מודים דאיכא ספיקא דאורי' שמא נפל הוא ע"כ השמיט הרי"ף הא דאביי משום דסובר דרבא פליג על אביי וסובר דאין חילוק בין פיהק ובין נפל מן הגג לעולם פליגי רבנן על רשב"ג וכן כתב הר"ן אך בה"ג ורמב"ן ומאירי ור"י כתבו וכן מעין דברי התוס' ביבמות דף ל"ו דלא פליגי אביי ורבא דרבא איירי באמת בנפל

בנפל מן הגג אבל בפיהק בודאי אף באשת כהן חוששת דהוי ספק דאורייתא אף לרבנן ותוי"ט כתב ג"כ דלא פליגי רק רבא איירי בחולה ומת דלא הוי כפיהק שהוא ז"ל כתב דפיהק לא הוי רק בחיות מיעוט אך הרא"ש ביבמות סתם דבריו כאביי וכרבא משמע כמי דסובר דלא פליגי דלא כרי"ף ואפשר דסובר כדעת בה"ג וסייעתו או כרז"ה אך מדברי רבינו הטור נודע לנו דעת אביו הרא"ש דבסי' קפ"ו כתב בנפל מן הגג אי בחולה צריכה חליצה מספק ובסי' קס"ד פסק דאם מת בתוך ל' ונשאת לכהן א"צ חליצה וזה כרבא ומשמע דזה קאי על כל אופני' שכתב בסי' קפ"ו וקשה הא בחולה מודו רבנן לרשב"ג וא"ל דהטור פוסק כדעת הרי"ף דרבא פליג על אביי ופוסק כרבא דודאי לא יחלק על דעת אביו. הרא"ש דפוסק כאביי וכרבא וע"כ צריך לומר דסובר כרז"ה דחולה לא הוי פיהק ורבא לא איירי מפיהק רק מחולה ומת ובודאי דכן הוא דעת אביו הרא"ש בזה אלא שקשה למה לא ביאר לן הטור הדין בפיהק דאף באשת כהן חוששת ולמה השמיט הטור כל דין בפיהק וצריך לדחוק מדכתב רק חולה משמע דדוקא חולה או שאר אופנים שהכר שם בסי' זה אבל כל שנולד היכא בחיות מיעוט דזה הוא פיהק לדעתו ליתא בכלל זה אלא אף באשת כהן חוששת ואף שזה דוחק ומשמעות דבריו דסובר כרי"ף דרבא פליג על אביי ואף בפיהק הוי כמו נפל מן הגג מוטב שנכתב לדוחק זה כדי שלא נאמר שחולק על דעת אביו הרא"ש שפוסק כאביי וכרבא אך הרמב"ם ז"ל בודאי מדלא הביא דין דפיהק כלל משמע ודאי דסובר כדעת רבו הרי"ף דרבא פליג על אביי ואפילו בפיהק באשת כהן לא חוששת וכן הב"י בש"ע נמשך אחר הרמב"ם ומשמע דפוסק כרי"ף ורמב"ם דאין חילוק בין נפל מגג או פיהק ומת באשת כהן איכא חוששת דרבנן פליגי על רשב"ג אף בפיהק ובדיעבד סמכינן על רבנן להקל ולפי"ז צריך להבין טעמא דרשב"ג דסובר דלא אזלינן בתר רוב מדרבנן ואמאי בשלמא לדעת בה"ג ורמב"ן וסייעתם הנ"ל דסוברי דפיהק לכ"ע הוי ספק דאורייתא א"כ יש לומר דגזיר רשב"ג אטו פיהק משום לעז וקלקול כמו שכתבו בתוס' וכן יש לומר לדעת רז"ה ורש"י ורא"ש ועוד דגזרינן אטו נולד בחיות מיעוט אבל לדעת הרי"ף ורמב"ם וש"ע דאף בפיהק גרידא כמי פליגי רבנן ורשב"ג א"כ בודאי דאין חילוק אף לרשב"ג בין פיהק ובין נפל מן הגג א"כ קשה מה טעמא דרשב"ג וצריך לומר לדידהו סברת התוס' שכתבו ביבמות דף ל"ו משום דהוי מיעוט המצוי וז"ב והכ"מ בין הני ב' טעמי' יתבאר לקמן:

ו) **איברא** יש ליתן עוד טעם למה לא אזיל רשב"ג במת תוך ל' בתר רוב בחליצה כיון דיש להאשה חזקה דמעיקרא שלא היתה מעוברת ואנו מסופקי' שמא נתעברה יש לתלות העובר באיחור הזמן כל מה דאפשר דחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא כמבואר ברי"ש פ"ק דנדה יע"ש וממילא אמרינן דלא היתה מעוברת ט' חדשים רק פחות והולד נפל וגם יש לה חזקה דהיתה זקוקה ליבום דקודם שנתעברה היתה עומדת בחזקה שאם ימות בעלה תהיה צריכה יבום ורוב דאינו נפלים הוי נגד שני חזקות ע"כ לא אזלינן בזה בתר רוב מדאורייתא אך הי"ל דחזקה דהשתא שהוא מעוברת מתנגד לחזקה דמעיקרא ואדרבה כיון דחזינן דהשתא היא מעוברת יש להעמידה על חזקה דהשתא ולומר דזה זמן רב נתעברה ונשלם כבר ט' חדשים אך דאכן אמרינן דחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא זה דייקא אם אין לנו שום דבר שמסייע לחזקה דהשתא אבל כאן דאיכא רוב המסייע לחזקה דהשתא חזקה דמעיקרא כמאן דליתא דמי דהוי תרתי במקום חדא כמבואר ברי"ש פ"ק דנדה גבי מקוה שנמדד יע"ש ואף לר"ש דפליג שהם וסובר דתרתי במקום חדא לא הוי ספק אפשר לומר דזה דוקא במקום דרק חזקה טומאה הוא דמסייע לחזקה דהשתא דחשוב לפניה אבל הכא דרוב מסייע לחזקה דהשתא ורוב עדיף מחזקה הוי ודאי איכו כנפל כיון דרוב איכו נפילות מצטרף לחזקה ומתנגדו לחזקה דמעיקרא ודוק אך עדיין חזקה שזקוקה ליבום יש לה א"כ יש לשאול נימא סמוך מיעוט נפילות לחזקת יבום והוי עכ"פ איסור דרבנן כמו שכתבו התוס' בכמה דוכתא דאף לרבנן דפליגי על ר"מ הוי ספק מדרבנן וא"כ למה כתבו התוס' דטעמא דרשב"ג הוא או משום דיש לחוש ללע"ז וקלקול דשמא יאמרו פיהק ומת או משם דהוי מיעוט המצוי אמאי לא כתבו מטעם סמוך ועוד יש להקשות מ"ט דרבנן דפליגי על רשב"ג הא לכ"ע אמרינן סמוך מיעוט לחזקה ויש ליישב דהיכי דרוב עומד לסלק את החזקה וכבר נסתלק במקצת דהא חזינן דילדה אלא שיש להסתפק שמא ממיעוט נפילות בזה לא אמרינן סמוך דהא רוב מתעברת ויולדת ורוב אינן נפילות עומדים לסלק חזקת זקוקה ליבום ע"כ לא אמרינן סמוך ועיין בסוגית העמקים כלל ס"ו ד"ה עוד אני חוזר וכו' וד"ה ודע וכו' ובגינת ורדים כלל ל"ז יע"ש ודו"ק וכן לענין איסור אכילה בבהמה תוך שמונה ימים אין לומר דחזקה דמעיקרא עדיפא ולתלות העובר באיחור הזמן דהוי תרתי במקום חדא כמו שכתבתי לעיל אך בזה יש לעיין נימא סמוך מיעוט נפילות לחזקת איכו זביחה וכבר העירו בזה אחרונים אכן לדעת הרשב"א ביבמות דף ל"ב דכל שלא נולד הספק בהכשר שחיטה לא שייך לאוקמי על חזקה איכו זביחה כיון דבודאי נשחט כראוי אלא שאנו מסופקים אי מועיל השחיטה מצד אחר כמו בכ"ד דנפל לא מהני שחיטה אבל מ"מ הרי נעשה השחיטה כראוי בזה לא אמרינן סמוך וכבר העיר בזה בח"ד סי' ק"י יע"ש ודוק כמלא דא"ל לומר בטעמא דרשב"ג רק או כמו שכתבו בתוס' משום גזירה דשמא יאמרו פיהק ומת או משום דהוי מיעוט המצוי ולדעת רי"ף ורמב"ם וש"ע דפסקו כרבא וסברו דפליג על אביי ואפילו פיהק ומת הוי כמו נפל מגג ע"כ צריך לומר הטעם דרשב"ג משום דהוי מיעוט המצוי ודוק:

ז) **ומשכחת** הגמרא דהיכי דידעינן שכלו חדשיו אפילו פיהק ומת לא הוי ספק כלל אך אופן שנדע אם כלו לו חדשיו כתבו הבה"ג ורש"י ורשב"א ועוד דמשכחת כשבעל ופירש למדינת הים וילדה לאחר ט' חדשים אך למה לא מהני הכרת העובר כמו שסברת הגאון מליסא ורע"א דהא לכאורה נראה דאף רשב"ג מודה בתרי רובא דהא רבנן פליגי עליו אף בחד רוב וא"כ למה לנו לאפושי פלוגתא לומר דאף בתרי רובא מחמיר רשב"ג ובפרט במידי דרבנן דהא אף לרשב"ג לא הוי רק איסור דרבנן ולמה לנו לומר דמחמיר אף בתרי רובא איברא דבש"ע לא הביא דברי הטור שכתב בבעל ופירש רק סתם וכתב אם ידענו שכלו חדשיו וכן ברמב"ם לא הכר מזה ונראה דשיטות הבה"ג ורש"י ורשב"א אינו במוסכם ותלוי בזה דאם נאמר דטעמא דרשב"ג משום גזירה דפיהק ומת כמו שהבאתי לעיל ממילא אף בתרי רובא איכא למגזר דהא בודאי בפיהק ומת לא מהני אף תרי רובא דכיון דפיהק מוכח שסבר דהוי נפל ממילא אף בלא פיהק גזרינן אף בתרי רובא דאין שום טעם לחלק בין חד רוב לתרי רובא לרשב"ג אבל רבנן דלא גזרו אפילו בחד רוב לא גזרינן ולרשב"ג דגזר אף בתרי רובא שייך הגזירה אבל לטעם הב' שכתבתי לעיל משום דהוי מיעוט המצוי א"כ נראה דבתרי רובא דאז לא הוי מיעוט המצוי ממילא דמודה רשב"ג דמהני ולפי"ז א"ש מאוד דעת הב"י בש"ע שהשמיט הא דכתב הטור כשבעל ופירש דכבר כתבתי

כתבתי דלדעת רי"ף ורמב"ם וש"ע אין חילוק בין פיסק לנפל מן הגג וע"כ לדידהו עיקר הטעם דרסב"ג משום דהוי מיעוט המצוי מעילא דתרי רובא מהני דלא הוי רק מיעוטא דמיעוטא אך לדעת בה"ג ר"י ותוס' ורמב"ן ומאירי ורש"י ורא"ה רשב"א ורא"ש וטור דסברו דרבא לא פליג על אביי אך לכ"ע פיסק ומה הוי ספק דאוי' ובודאי לדידהו אף בתרי רובא הוי ספק דאורייתא כיון דפיסק מוכח הדבר דהוא כנפל ממילא די"ש לגזור לא פיסק אטו פיסק כמו שכתבו בתוס' בטעם א' א"כ אף תרי רובא לא מהני ולא משכחת לדידהו רק דוקא בנעל ופירס דהוי ודאי ולא לא אכפת לן אף בפיסק ודוק כי זה ברור איברא דרא"ש ביבמות דף ל"ו כתב הטעם משום דהוי מיעוט המצוי ל"ל דחד מתרי טעמא נקט אבל באמת סובר כמו הטעם שמא יאמרו פיסק ומה כדי שלא יחלק עליו הטור אך לדעת רי"ף ורמב"ם וש"ע ע"כ מהני תרי רובא כיון דלדידהו עיקר הטעם דרסב"ג משום דהוי מיעוט המצוי ובתרי רובא לא זה דלא הוי מיעוט המצוי אלא אפילו מיעוטא לא הוי רק מיעוט דמיעוטא וזה ברור ונכון. אך אף שהראתי פנים לדעת הגאון מליסא והגי' רע"א והוכחתי שכן דעת שלשה עמודי עולם הם רי"ף ורמב"ם וב"י אך להלכה א"א לזוז מכל הני גדולי פוסקים ובפרט שלדעת כמה פוסקים הוי כאן ספק דאורייתא הם הבה"ג ור"י ורמב"ן ותוס' והרב המאירי סוברי דהלכה ומה הוי פיסק ומה דהוי ספק דאורייתא כמו שהוכחתי לעיל ואף לדעת רש"י ורא"ה ורא"ש וטור דהלכה הוי כמו נפל מן הגג וליכא רק גזירה דרבנן אטו פיסק כמו שכתבתי לעיל כבר כתבתי דמאן דגזר אטו פיסק אף בתרי רובא יש לגזור ומי יבוא להקל ולסמוך על דעת רי"ף ורמב"ם נגד כל הני פוסקים שהבאתי ובפרט שסתם קתמו דבריהם ובה"ג ורש"י ורשב"א וטור כתבו בפירוש דבעינן נעל ופרס ומשמע דבדוקא כתבו כן ונראה שזה הי' בהעלם מעיני האחרונים הנ"ל שהרי לא הביאו דבריהם:

ח) **פקחתי** עיני וראיתי בא"ז הלכות יבום אות תרי"ג דמפתיו בחר מילתא שם דתרי רובא לא מהני רק ידועה ברורה כשמש בצהרים וגם דבריו הי' בהעלם מעיני אחרונים הנ"ל. עוד כתב שם בא"ז דהכרת עובר וילדה לאחר שבעה חדשים מהני משום דהכרת עובר לא הוי מטעם רוב רק הוי ידוע ברורה דמתה תשעים ימים בשום פעם לא ניכר העובר גם זאת הוא דלא כדברי אחרונים הנ"ל שהמה כתבו דלא הוי רק רוב אך מה שכתב שם בא"ז דלא מהני הכרת עובר רק דוקא בתנאי שנעל ופרס ולא בא עליה עד חודש ואחר ב"ח לביאה שניה הכיר עובר יע"ש שדבריו צריכים פירוש בזה ויתבאר בסמוך. עוד כתב שם בא"ז דרשב"א פליג על זה וסובר דדוקא נעל ופרס כל תשעה חדשים יע"ש וגם נראה דגם בה"ג ורש"י וטור שכתבו נעל ופרס בדוקא כתבו כן אך מה שכתב בא"ז לדעת הראשונה דמהני הכרת עובר ודוקא פירוש קדם ואחר ב"ח לביאה ב' הכיר עובר דלכאורה אין שום סברה לזה וכבר הביא ג"כ בשי"ח בשם שטיק כן ואחרונים כולם לפלוא דרך סלולה להבין דעת קדמונים ההם אך אחר עיון היטב נראה לפע"ד לפרש והוא דכבר כתבתי ודעת א"ז דתרי רובא לא מהני רק ידועה ברורה כשמש אך דסובר דהכרת עובר לאו מטעם רוב הוא רק ידועה ברורה כשמש ובירושלמי ביבמות פליגי שם בפרק החולץ בשלשים יום דהכרת עובר ר"ח רבה סובר דרובא של ראשון ורובא של אחרון ואמצעי שלם והוא ק"ב יום ור"א אמר ל' יום בעינן ולכאורה יש לתמוה במה פליגי והא יכול לבוא על המחקר בזה לידע ולדעת בכמה ימים ניכר שנכר. ע"כ נראה דר"א מודה דמיעוט יש שניכר עובר בק"ב יום אך עפ"י רוב אינו ניכר רק בל' יום ע"כ א"א לבוא על המחקר בזה ודייק ממילא לדידן אף דפסקינן כר"א דבעינן ל' יום אך עכ"פ איכא מיעוט דניכר עובר בק"ב יום ממילא לדעת א"ז דאין לסמוך על רוב בזה א"כ אפילו ניכר עוברה וילדה אחר ששה חדשים עדיין יש לחוש שמא הי' מהמיעוט והי' הכרת עובר בק"ב יום ואין לולד זה רק ששה חדשים וב' ימים והוי כנפל דיולדת לתשעה אינו יולדת למקוטעים אבל אם פרש חודש אחד ואחר חודש בא עליה ואחר ב"ח לביאה ב' ניכר העובר א"כ ודאי לא נתעברה מביאה שני' דליכא אלא ס' יום אלא הוי עדיין ניכר העובר דאפילו המיעוט א"א ניכר רק לק"ב יום וע"כ דמביאה א' נתעברה ואיכא תשעה חדשים ויש ידועה ברורה דלא נפל הוא אבל אם לא פירש כלל עדיין ליכא רק רוב ולדעת א"ז לא מהני רוב רק ידועה ברורה וז"ב ות"ל כונתי האמת בדעת א"ז כנלע"ד לפ"ז לדידן שכבר העיד רמ"א דנשתנה הטבע ועתה יולדות למקוטעין לדעת א"ז הנ"ל לא בעינן כלל פרש אך לפי דעת הרשב"א שהביא שם לעולם הכרה לא הוי רק רוב לכן בעינן פירש כל תשעה חדשים ודוק:

ט) **והנה** א"ז הביא רא"י דלא מהני תרי רובא לרסב"ג מדאמרינן שם בגמרא דבעינן קים לן שכלו חדשיו וכיון קים לן משמע ידועה ברורה כאור וכצהרים יע"ש ולפי דברי א"ז הנ"ל נראה דגם רי"ף ורמב"ם סוברים דלא מהני תרי רובא דלא כמו שהוכחתי לעיל אות ז' דהא המעיין בא"ז יראה שגם הוא סובר כרי"ף ורמב"ם דרבא חולק על אביי ופוסק כרבא דאין חילוק בין פיסק ומה לנפל מן הגג וא"כ ליכא למימר בטעמא דרסב"ג דגזיר' אטו פיסק ואפילו הכי סובר דתרי רובא לא מהני ממילא דאף לדעת הרי"ף ורמב"ם ליכא הוכחה דמהני איברא דלפ"ז נתעורר מה שחקרתי באות ז' דכיון דלא נסבר לן לדידהו בטעמא דרסב"ג רק משום דהוי מיעוט המצוי ובתרי רובא דלא הוי רק מיעוט דמיעוטא למה לא מהני כיון דלדעת רי"ף ורמב"ם וא"ז ליכא למגזר אטו פיסק ועיין לעיל ודוק ואפשר לומר לדידהו בטעמא דרסב"ג דכל דליכא ידועה ברורה כשמש רק הוא ספק ולד ואף דאיכא תרי רובא גזרינן אטו שיהי' נפל וידעו שהוא נפל ויאמרו דנפל פוטר וכן בבהמה יאמרו דנפל מותר באכילה כיון דלעולם בספק ולד שנולד פוטר ולא יבחינו העולם דהיינו טעמא דספק ולד משום חד הוא או אף בהוכר העובר משום תרי רובא הוא ויבואו לידי מכשול להתיר אף בנפל ודאי לכן גזרו רבנן ואמרו דלא מהני רוב או תרי רובא בזה רק ידועה ברורה כשמש והיינו כשנעל ופרש דאז ידעו הכל דוקא בזה משום דבודאי לאו נפל הוא דמותר באכילה ופוטר מחליצה אבל נפל אינו פוטר ואסור באכילה. וראיתי בשו"ת שו"מ קמא ח"ג ובשו"ת ד"ח שכתבו בפשיטות דתרי רובא מהני לברר לן שאינו נפל לפטרה מחליצה בדבר שאלתם שם שילדה לאחר ז' חדשים וב' ימים למיתת בעלה ואיכא תרי רובא חד אינו מפילות וחד נקלט הזרע קודם שלשה ימים יע"ש ויש לתמוה עליהם שלא הביאו דברי הראשונים הנ"ל דלא מהני תרי רובא וראיתי בשו"ת רי"ס ח' אה"ע סי' מ"ג שהביא גם הגאון מליסא וגם הגי' רע"א ושעלה הוא שם דהדין עמהם בזה דהכרת עובר הוי רוב ובאמת מהני תרי רובא לפטרה מחליצה ולומר דלאו נפל הוא אך בעיקר הדבר חולק עליהם וכתב דהכרת העובר לא מהני כלל לחשש נפל דלא אמרו דהעובר ניכר בשלשים יום רק בבן קיימא אבל בנפל שמא מכביד מקודם וניכר הוא עוד קודם שלשים יום יע"ש ומה שהשיגו לזה משום דהראשונים

שהבאתי

דמדאורייתא אזלינן בתר רוב שהם בני קיימא (יא) ואף חלה יש אומרים דלא הוי איסור דאורייתא רק מדרבנן אסור לשחטו:

ה (יב) ואם שהה שבעה ימים מותר וא"צ להיות מעל"ע רק ביום הראשון אמרינן מקצת היום ככולו אם נולד ביום א' קודם הלילה חשבינן יום א' שלם ומש"ק שהוא ליל שמיני מותר לשחוט דביום ז' בעינן מעל"ע עד תחלת ליל שמיני אבל יום א' אמרינן מקצת היום ככולו:

ו (יג) ואם נודע שלא כלו חדשיו ראוי להחמיר שלא מהני שבעה ימים וצריך להמתין עד שיגדל ויהי' ככל שאר בהמות שלא יסופק שהוא בן קיימא:

ז (יד) עכו"ם המביאים עגלים הקטנים ואומרים שהם בני ח' ימים אף מסל"ת אינו נאמן דלא מהני מסל"ת רק בעדות אשה ולא בשאר איסורים ועוד דלהשביח מקחו אומר כן:

ח (טו) מי שהוא מומחה ובקי בטבע גידול מדינה זו וברור לו שאין שביח כלל בפחות מבן שמנה שיהי' סימנים אלו יש לסמוך על הסימנים להתיר:

ט (טז) ואלו הם הסימנים שכתבו אחרונים, א') היינו בעגלים שיהי' ניכר ע"י משמוש היד צמיחת קרני' אף שהמה רכים עדיין, ב') מקום השתן לא יהי' עב ואדום כ"א דק ולבן שמזה ניכר שנפל טבירו מעצמו ולא נתלש ביד ובגדיים בעינן שקרנותיו יהי' קשים כ"כ עד שא"א לתחוב בהם ציפורן אבל הגדלות אין סימן להתיר והקטנות אין סימן לאיסור:

י (יז) עד אחד נאמן לומר שהוא בן ח' ימים (יח) ואם ע"א אומר שהוא תוך ז' וע"א אומר שהוא לאחר ז' אין לסמוך על הסימנים להכריע להקל ע"י דהוי לי' כמו איקבע איסורו ע"י עד האוסר אך אם כבר שחט והוא הפ"מ יש להקל:

יא (יט) פרה שילדה תאומים ונשחט אחד בתוך ז' ואחד לאחר ז' אין אומרים מדשני חי עד לאחר ז' אף הראשון יצא מכלל נפל רק הראשון אסור והשני מותר:

יב (כ) עגל בתוך שמנה ימים אסור לנחרו למכור לעכו"ם הבשר דאין עושין סחורה בנו"ט אבל עכ"פ מותר לשחטו ממ"נ אם אינו נפל הוא כשר ואם הוא נפל הוי נזדמן לו דמותר:

אם

שסבלתי לעיל כתבו דוקא בעל ופרש וכהב שכל זאת הי' בהעלם מעיני הני גאונים הנ"ל ואחר דאשתמיט להו דברי כל הפוקסים דבריהם בטלין עכ"ל ואני אומר באמת שגם ממני נעלם דברי א"ז שהבאתי שכתב בפירש דהכרת שעובר מהני אף לנפל ועוד אשתמיט ממנו מה שכתב בירושלמי בפרק התולן דאף בנפל הכרת העובר הוא בשלמה חדשים ויליף כן שם מקרא הרים אלא כתו ילדתו רוח יע"ש ואף לפי מה שפירש שם בפני משה ג"כ יש להוכיח דכמו דאין חילוק בין ולד קיימא לנפל לענין די' שעתא והטעם משום דאז מכבד הולד כמו שכתב הרי"ס וממילא דאז ניכר עובר גם בנפל ודויק כי קלרתי בזה ועוד יש לסתור שנרתו מתוס' יבמות דף ל"ה ד"ה חיגלי דלפי דברי הרי"ס היכך משעת לידה עומד להיות נפל יע"ש ודויק כי קלרתי גם בזה ולהלכה חלילה לסמוך להקל על הנ' מליקא והגי' רע"א בזה ולא מהני רק בעל ופרש ט' חדשים כמו שכתבו הראשונים ז"ל:

(יא) בת"ש מבואר דבחלה הוי איסור דאורייתא ועיין באות י"' מה שהארכתי בענין זה ועיין עוד בת"ש אות ט"ז מה שכתב שם דאין לומר בבהמה דעל רוב נקלט הזרע ביום ראשון דאין לסברא זו שום הוכחה וכו' יע"ש משמע מדבריו דאי הוי רוב הוי סמכינן להתיר ואמאי הא בספק נפל לא סמכינן על רוב ול"ל דטעמו משום דהוי תרי רובא רוב שנקלט הזרע א"כ ידענו שכלו חדשיו ועוד רוב דאינו מפילות אכן לפי מה שהוכחתי באות י"' אף תרי רובא לא מהני יע"ש באריכות ואולי די"ל לחלק דבאדם לא מהני תרי רובא אבל בבהמה מהני ואין זה משמעות הפוסקים שהבאתי באות י"' ולי"ע.

(יב) הסכמת רוב פוסקים דלא כפמ"ג דמצריך שבעה ימים מעל"ע ועיין בפתחי תשובה ובדעת תורה אות כ"ב וכתב הט"ז דאף דגבי קרבן כתיב וביום השמיני והלאה שאני קרבן דאינו ראוי בלילה (יג) שמ"ח סעי' ד' וכתב בת"ש אות ס"ו דאף להפוסקים בשהע"ז סי' קי"ו דבן ח' מהני שלשים יום להוציאו מספק נפל היינו משום דבאדם אמרינן הא בר שבעה הוא ואשתהו אבל בבהמה לא אשתהו א"כ מה מועיל ז' כיון דאכן ידענו שודאי נפל הוא אי"ברא דגדולי פוסקים אחרונים פליגי על השמ"ח בזה ופסקו דאף בודאי בן ח' מהני שבעה ימים להוציאו מחשש נפל ה"ה המל"מ בפ"ג מא"מ ה"ח ובשעה"מ פ"א מיו"ט ועוד כמה אחרונים ובזה ישבתי לעיל באות י"' דברי הרשב"א מה שתמוהים מאוד דהקשה בחידושיו בב"ק דף י"א האיך יליף רשב"ג מקרא הא התם גזרת הכתוב הוא ואף דידעינן שכלו חדשיו ולא פגע כלל בחשש נפל ותירץ דעכ"פ האיך לוה התורה להקריב אחר שבעה ימים או לפדות לאחר שלשים הא איכא למיחש שמא נפל ונשמע מזה דלאחר ז' ולי ליכא חשש יע"ש ועיין בפמ"ג כאן שתירץ כן מעמי' דנפשי' ולא ראה דברי הרשב"א ונוראת נפלאתי על זה הא מדאורייתא אזלינן בתר רוב דאינו מפילות ומה קושיא האיך לוה תורה לפדות או להקריב ואף בממון מהני רוב מדאורייתא כמבואר באחרונים ולפי שיטת רוב ראשונים רשב"ג רק מדרבנן הוא דחושש לספק נפל כמו שכתבתי לעיל וא"כ האיך יליף מקרא וכתבתי לייסב דכך יליף רשב"ג דהא בקרא שמאה כתיב ואף בבן ח' אם שהה ח' ולי הדין כמו בשחס ולדות עיין שם בתוס' ועל זה שפיר יש להקשות הא בבן ח' ליכא רוב ולמה לוה תורה לפדות או להקריב אלא לאו דאם שהה ליכא שום ספק ודו"ק. ולענין הלכה אף דנראה עיקר דאף בבן ח' מועיל שהיי' שמנה ימים אבל למעשה יש להחמיר כשמ"ח (יד) מבואר בש"ע (טו) כך כתבו פוסקי' אחרוני' מהריק"ש פ"ח ת"ש וכהוג עלמא כתלתא סבי ואף דהכי סימנים לאו דאורייתא הם מהני דעיקר דספק זה כמי לא הוי רק מדרבנן כמו שכתבתי לעיל ואף לשיטות הסוברי' שהוא חשש תורה כתב הח"ס סי' ע"ו דמהני סימנים משום דבלירוף סימנים לא הוי מיעוט המלוי עכ"פ ממילא סמכינן ארוב יע"ש (טז) עיין במנחת הזבח ועיקר הוא כמו שכתבתי בסעי' ח' דהכל לפי טבע גידול מדינה זו וכן הוא בתי' בית אפרים (יז) בפ"ת בשם ספר תפארי' למשה ואין הספר תחת ידי אך נראה טעמו דאף דאתחזק איסור שאינה זביחה עכ"פ הרוב מסייע לעד ויש עוד ליתן טעמ' ואין להאריך כעת (יח) ד"ק או' הי' יע"ש שכתב דאם כבר שחטו אולי יש ללרד ולהקל ולפענ"ד נראה להקל בהפ"מ ואין להאריך בזה כעת (יט) עיין בדון זה בשו"ת כ"ם סי' מ' ושו"ת מהרי"א סי' שמ"ח מה שכתבו (כ) ל"מ

בחידושיו

בחדושיו סי' א' (כא) נ"ש שם סי' ב' ועיין שם שהאריך בדין עיי גלגיל בא לו דרבנן וכתב: ד"ס לצרף עוד דעת הגאונים שהביא הב"י דבדיעבד אף שנשר מותר אף דלא קיי"ל כן:

(כב) **עיין** בדעת תורה אות כ"ז שהעלה כן (כג) מעשה כזו. אירע לפני ואסרתי הבשר ואחר זמן רב ראיתי שבשו"ת מ"ק ח"א סי' רי"ב נשאל על זה והעלה לאיסור מטעם דשם נשר העכו"ם מי יחשם אחר דברי כיון שאין כ"כ לישראל לא ידקדק אחרי ע"כ לא מיקרי מוחא דעל"ב יע"ש והגם דאפשר דס"ל העכו"ם שרלה הישראל לקנות אלו א"כ ידקדק אחריו והוי מדעל"ב אך דו"א דאם ס"ל כן אפשר להשב"ח מקח מכיון שיקנה אחר כמה ימים ואיכא דמכוין להשב"ח מקח לא מהימן רק בעל"ב (כד) בשו"ת חסל"א סי' ט' יע"ש ועיין בדעת תורה א"ת ל"ו ובאות מ' כתב שם להזהיר ולסמוך במקום שהמתינה מהמלך כותב יום לידת העגל יע"ש ולפי דעתי ל"ע למעשה בזה ע"כ לא כתבתי בפנים:

(א) **גמרא** ופוסקים (ב) שמ"ח (ג) גמרא וש"ע וטעם הדבר דבאביו הוי ספק מש"ס דחז"ל מספקו אי חוששין לזרע אב עיין בש"ך אות י"ז ובת"ש אות ד' דלא כלבוש ואחריו נמשכו קצת אחרונים דלא הוי רק איסור דרבנן וזה אינו דהוי ספק איסור דאורייתא (ד) ש"ש ושמ"ח (ה) ש"ך (ו) בה"ג דלא כמתירין (ז) גמרא וש"ע (ח) גמרא וש"ע (ט) שמ"ח אות י"ח יע"ש (י) עיין בשמ"ח בארוכה מדינים אלו ועיקר דאם יש קלא הוכחה שיבחנו בניהם ביום אחד צריך להודיע ובאם לאו א"צ להודיע. ד"ס כמה ספיקות (יא) מבואר בש"ע

יג (כא) אם בישל בשר מעגל שלא ידע שהוא בתוך ז' ואחר מעל"ע לבישול נתודע לו יש להתיר הכלים שאינו ב"י אשר: א"א להגעילם אבל אותן שאפשר בהגעלה יגעילם אבל אם היו הכלים בני יומם אף הכלים אסורים:

יד (כב) אם נשחט עגל תוך ז' ונמלח עם בשר כשר יש להתיר הבשר ע"י קליפה כמו כל ספק איסור דקיי"ל דאינו אוסר יותר מכדי קליפה מטעם ס"ס שמא הוא כשר ואת"ל שהוא טרפה שמא עיקר כהפוסקים דמלוחה אינו אוסר יותר מכדי קליפה וה"ה בעגל זה נמי איכא ס"ס זו:

טו (כג) עכו"ם בא לבית יהודי וסיפר לו שהיום נולד עגל ואחר שבעה ימים לאמירתו קנה ישראל העגל ושחטו הבשר אסור אף דבאותה שעה עדיין לא הי' נ"מ להשביח מקחו וגם הי' מלתא דעל"ג אם ילך הישראל לביתו ויראה אם אמת הוא או שקר לא מהני עדותו של עכו"ם אף כה"ג:

טז (כד) אם ישראל ראה אצל עכו"ם שנולד לו עגל מפרתו ואחר שבעה ימים בא לקנות את העגל ואינו מכירו בט"ע והשש שמא אינו זה שראה שנולד מקודם ז' ימים יש להקל ולומר כאן נמצא כאן הי' וגם איכא רגלים לדבר דעגל זה הוא אצל הפרה שילדה ומרחמת עליו ומניקו בודאי דזה הוא שילדה ולא אחר וגם דזאת לא שכיח שהעכו"ם ימכור את שילדה פרתו ויקנה אחרת ע"כ יש להתיר:

סימן ט"ז

דין אותו ואת בנו ובו י"ד סעיפים:

א (א) כתיב בתורה ושור ושה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד וקבלו חז"ל דל"ש האם ואח"כ הבן או הבת ולא שנא בן ובת ואח"כ האם לא שנא אם אדם אחד שחט שניהם ל"ש ב' בנ"א על השחיטה השני' חייב מלקות (ב) ובבת אחת הוי איסור תורה אבל לא לקי:

ב (ג) איסור אותו ואת בנו נוהג בנקבות אם הוא אמו וודאית שילדתו בפנינו אבל בזכרים אם יודעים בבירור שזה אביו ודאי הוי כספק איסור דאורייתא (ד) אך אם אינו יודעים שזה אמו אף שהוא דומה ממש להאם בצורתו וסימניו אינו חושש כלל דאמרינן הוולד הוא מרוב בהמות דעלמא (ה) ואם כרוך אחריה הוי ספיקא שמא מרחמה אף שאינו ילדתו ואינו לוקה:

ג עבר ושחט או"ב אסרינן את דאחרון מטעם קנס (ו) ואפילו בשוגג וגם שלא ימכרנו לאחרים ודוקא על אותו היום הוא דקנסינן אותו אבל ביום מחר מותר:

ד (ז) יום האמור באו"ב היום הולך אחר לילה שעבר כיצד אם שחט האם בתחילת ליל ד' לא ישחט עד תחילת ליל ה' את הבן ואף אם שחטה בסוף יום ד' שוחט נמי בתחילת ליל ה' דהוי יום בפני עצמו אע"פ שאין ביניהם רק זמן מיעוט:

ה (ח) הלוקח בהמה שוחטה וא"צ להוש שמא יש לה אם או וולד שנשחט היום וא"צ לשאול את המוכר על זה כלל משום דאיכא ספיקא טובא אבל על המוכר להזהיר הלוקח ולהודיעו אם שחט האם או הבן היום אי מוכרה לאחר לשחטה היום (ט) אפילו לא פירוש לו הלוקח שישחטה היום ואי הוא בד' פרקים בשנה או להתן ולכלה אף שלא פירוש לו הא' דלשחיטה הוא קונה סתמא כפירוש וצריך להודיע לקונה הב' אמה או בתה מכרתי ואם לא הודיעו הוי מקח טעות אם נודע לו שמכר אותו יום ואם לא נודע לו שוחט ואינו חושש כך הוא מדינא דש"ס אבל עכשיו (י) שדרך הקצבים לקנות כל השבוע בהמות הרבה ושוחטין ביום ה' על שבת או בעיירות גדולות ביום ד' וכן על י"ט עיקר השחיטה הוא איזה ימים מקודם וכן בחתן וכלה הדין בין לענין אסורא בין לענין מקח טעות הכל לפי המנהג באותו מקום:

ו (יא) שניהם שלקחו מאחד ביום אחד זה האם וזה הוולד אפילו סתם שלא פירשו דלשחיטה קנאו ובאו לב"ד לדון מי ישחוט אותו יום, הדין דהשני ימתין עד למחר ואסור לו להפקיע זכותו של ראשון אבל אם לקחו משנים כל מי שישחט ראשון זריז ונשכר הוא:

לזרע אב וסימנים דאורייתא פירוש רש"י מדסמיך אסימנים ושרי איסורא עלייהו ש"מ הא דסמכינן אסימני' בחזרת אבדה כדאמרינן באלו מציאות דאורייתא הוא דאי דרבנן כהי דעביד רבנן תקנתא בממונא באיסורא מי מצי מתקני אלא ש"מ דאורייתא. והנה אם נאמר כפשטות הסוגיא דקסבר ר"א בודאי דאין חוששין לזרע אב וא"כ פרד הבא מסוסיא ומחמור הוי סוסיא והבא מחמרי וסוס הוי חמור ושני מינים. המה א"כ שפיר הוכיח דסימנים הוי דאורייתא כיון שסמך על סימנים להתיר איסור דאו' דהא אי מעייל לי' שני פרדות חד בר חמר' וסוס וחדא בר סוסיא וחמור הוי כלאים דאורייתא וכיון דסמך על סימנים לידע בהמה שווין מאם אחת א"כ ש"מ סימנים הוי מדאורייתא בירר גמור אך לשיטת התוס' בכתבו דר"א כר"י והיינו דספוקי מספקי לי' א"כ אם נאמר כשיטת הרמב"ם דספיקא דאורייתא לא הוי רק איסור דרבנן א"כ מנ"ל דסימנים דאורייתא דהא לא סמיך על סימני' רק להתיר איסור דרבנן וכבר הרגישו המפורשים בקושיא זו אך בפשיטות י"ל דהתוס' לשיטתם דסברו ספ"א מדאורייתא לחומרא ולשיטת הרמב"ם אפשר לפרש דר"א קסבר אין חוששין לזרע אב כרבנן דחנניה על כל פנים א"כ הוי איסור דאורייתא אך עדיין קשה לשיטת הרמב"ם בפ"ט מכלאים בספק דנהגה כלאים דאורייתא אינו רק טהור עם טמא אבל בשני מינים טהורים או טמאים לא הוי רק איסור דרבנן א"כ קשה אף דכובר בודאי דאין חוששין והוי שני מינים אפ"ה לא הוי רק איסור דרבנן לכך סמיך על סימנים דאף דסימנים דרבנן יש לסמוך עלייהו באיסור דרבנן כמבואר בפוסקים וכבר הקשה הרא"ש קושיא זו בתשובה סי' ל"ז כי ב' ולא תירץ כלום ועיין בחידושים סי' ס"ה אות י"ב שהרגיש בזה ולא עמדתי על דעתו של הרב בעל לב ארי' במה שתירץ על זה דאף ד"א הוי רק איסור דרבנן אפילו הכי אי סימנים לא הוי רק דרבנן והיינו בעי' סימנים כבאר עדיין ספק א"כ אף דהוי ספק דרבנן הא אין עושין ספק דרבנן לכתחלה ולמה ליה לבבניס ספק דרבנן בריספק יעו"ש וזה תמוה דהא"ב לא מיקרי לכתחלה כיון דכבר נעשה הכי כודאיתא ספק איסור והוא צריך ליסע עמהם למה יהי' אסור הא כל ספק דרבנן אם רוצה לרכב מותר ולא אמרינן כיון דלרכב לכתחלה עושה ספק דרבנן לכתחלה כיון דכבר נעשה הספק ממילא דגם כאן מיהר לו כעי"ל כודאיתא עי' סימנים שהוא רק ספק דרבנן לריספק לכתחלה דספק זה הוא אינו עושה דכבר כעשה מקודם במה בכתערבו אך עתה הוא דנהגה מכספק איסור דרבנן וזה היתר גמור דכל ספק דרבנן לקולא וז"ב. ועוד הקשו המפרשים הא אפילו לשיטת הפוסקים דשני מיני טמאים הוי כלאים דאורייתא ואפילו לשיטת הפוסקים דספק אם ר מן התורה מנ"ל להוכיח דסבר ר"א סימנים דאורייתא הא הכא הוי ס"ס לפי שיטת ראשונים דר"א סבר כר"י דהא דאין חוששין לזרע אב היא רק ספק וא"כ יש ספק שמא חוששין לזרע אב וכל מיני פרדות אחת הם וא"ת דאין חוששין מ"מ דלמא שניהם ממין אחד הם וגם על זה תירץ בלב ארי' דאין עושין ס"ס לכתחלה וכבר כתבתי דזה ליתא ומלבד זה הכי תמה עליו כיון דאף בלא סימני' הוי ספק דרבנן לשיטת הרמב"ם דסבר דשני מיני טמאים לא הוי רק דרבנן והכא הוי כספק שמא באמת מין אחד ואף לדידן דשני מיני טמאים הוי איסור דאורייתא נ"כ יש להתיר מטעם ס"ס בלא סימנים א"כ מה הועיל בזה דאין עושין כדיר אי ס"ס לכתחלה הא אף אם נודה לו דזה מיקרי לכתחלה הא עכ"פ גם זאת לא הוי רק מכח חומרא דרבנן וא"כ שפיר סמך ר"א על סימנים אף דסימנים לא הוי רק דרבנן עכ"פ באיסור דרבנן ים

לסמוך על סימנים וכל הדין דאין עושין ס"ס באיסור דאורייתא לכתחלה לא הוי רק מדרבנן ושפיר סמוך ר"א על סימנים ע"כ ליתא לתירץ של לב ארי' הנ"ל. ומה שנראה לפע"ד לתרץ בזה דלכאורה קשה למה אמר ר"א לשמעיה שידדק בסימנים למה לא סמיך על ס"ס או לשיטת הרמב"ם על ספ"א שהוא לקולא ולמה ליה לבדוק בסימנים ול"ל כיון דאיכא לברורי נקל צריך לברר ולא לסמוך להקל מכח ספיקא דרבנן אי מכח ס"ס וזה ניחא אם נאמר סימנים דאורייתא וע"כ דעי' סימנים נתברר הדבר ואין כאן עוד שום ספק דהא סמכינן באיסור דאו' על סימנים לקולא א"כ שפיר עביד ר"א של"ה לעיין בסימנים ולא סמוך על ס"ס כיון דאיכא לברורי מבררינן אך אם נאמר דסימנים לאו דאורייתא א"כ מה שסמכינן באיסור דרבנן על סימנים היינו משום דסימנים עושין עכ"פ ספק לכן באיסור דאורייתא לא מהני סימנים רק באיסור דרבנן ע"ם נשאר ספק דרבנן בה"א לקולא וא"כ למה ליה ר"א לבדוק בסימנים הא כאן בלאו סימנים איכא ס"ס או ספק דרבנן שהוא לקולא ואין לומר דכל היכי דאיכא לברורי מבררינן דז"א דעי' סימנים עדיין לא נתברר הדבר ושפיר הוכיח מזה דסובר ר"א סימני' דאורייתא ממילא דסימנים הוי בירר לכן לוה ר"א לשמעיה לעיין בסימנים ולא רצה לסמוך על ס"ס משום דאיכא לברורי וזה פרוש נאה ומתקבל נולא ברש"י לא פירוש כן ואפשר דרש"י קוצר דר"א קוצר כהיק דחנניה וליכא כאן רק חד ספק יסובר כמי דשני מיני טמאים הוי איסור דאורייתא וסובר כמי דספיקא דאורייתא מדאוריי לחומרא א"כ א"ש הוכחת דסובר סימנים דאורייתא ודוק. עיין בשו"ת נו"ב תנינא אה"ע סי' כ"ח שהקשה בשם אחי רא"י מר"א דסימנים דאורייתא לפי דעת מ"ב דצירוף סימנים הוי סימן מובהק ביותר ומועיל אפילו כמ"ד סימנים דרבנן א"כ לכך מהני הכא סימנים דהא בכודאיתא הוי שלשה סימנים כמבואר בגמרא אזנים וזנב וקול ונדעת המ"ב אף אי כימא דסימנים דרבנן כמי מהני יעו"ש ואפשר לומר דבאמת היכחת הש"ס הוא כשיטת מ"ב והכי קאמר ש"מ דצירוף סימנים הוי דאורייתא ומזה ילא לו למ"ב דין זה:

ו) ודע דמה שכתבתי לעיל דכיון דגלי רחמנא בקדשי' כלאים לא יש להוכיח דחוששין לזרע אב דהא"ב למה כלאים פסול והוא אף בבא מעז וכבש כיון דהאמה כבשה ממילא דגם וולד כבש דהכל הולך אחר אם יעו"ש לכאורה יש לדחות מהא דאמרינן בחולין דף קמ"ו דלא אסרינן כלאים להדיוט אף בה עבהי לך ה"ה והרבינן לא תאכל כל תועבה כל שתיעבתי לך הרי הוא בבל תאכל אפילו הכי כלאים ברי להדיוט הדאיסור רחמנא כלאים לגבוה ש"מ דלהדיוט שרי יעו"ש א"כ שפיר יש לומר דאין חוששין לזרע אב רק כיון דעכ"פ בא נעולם ע"י עבירה לכן אסור לגבוה אמנם בלאו הכי יש להקשות דמה מקשינן בגמרא הבאתי בתיה הי נה קדשים כלהיב לא אף א"ב כלאים לא ותהיך זה אלטריך נהרן אמר קרא או לרבית כלאים וקשה כיון דבקדשים כלאים פסול מכל שהיעבתי לך ובהדיוט שרי א"כ רק דרו"ב בעלמי דקדשי' כתיב מה בכך כיון דמהר להדיוט כמו דיליפינן בגמרא מ"אסרה תורה לגבוה מכלל דלהדיוט שרי וכיון דמותר להדיוט למה לא יהי' אסור דא"ב כתיב ואי מבים דבעלמי דקדשים כתיב הא כבר היכח י דלגבון כלאים אין נמדים רולין מקדשים והדרבה אמי יליפינן היתר כלאים באכילה מ"אסרה תורה בקדשי' ש"מ דלהדיוטי ברי אך הדבר כיון דלאו הוי טעם האיסור בכלאים לגבוה מכל שתיעבתי לך בודאי לא הוי מקשה כלום מה קדשים כלאים לא אף א"ב כלאים לא כיון דעיקר הדבר דפסול

כלאים

ח אין איסור או"ב אלא בשחיטה בלבד ואפילו נמצאת טרפה (יג) ואפילו שוחט לעכו"ם דאסור בהנאה וכ"ש שחט לעכו"ם ולרפואה ולכלבים הכל מיקרי שחיטה לענין זה ולוקין למי ששחט אחריה' אבל אם נתנבלה בשחיטתו וכ"ש הנוחר ומעקר מותר לשחוט אחריו שנאמר לא תשחטו וזה לאו שחיטה הוא:

ט (יד) חרש שוטה וקטן ששחטו בינם לבין עצמם מותר לשחוט אחריהם דרוב מעשיהם מקולקלי' אבל אם אחרים עומדים ע"ג וראו ששחטו כהוגן אסור לשחוט אחרים ולוקין (טו) וה"ה אחר הראשון אסור ליתן להם לשחוט ולעמוד ע"ג דאף דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו וה"ה לחרש ושוטה אפילו הכי אסור ליתן להו להביאם לידי עבירה בידים:

י (טז) והא דמבואר לעיל דאם נתנבלה מותר לשחוט אחריו היינו נבלה ודאית אבל לא בספק בשחיטה וכן לא אחר גדול שאינו יודע הלכות שחיטה דאין רוב מעשיו מקולקלים:

עכו"ם

כלאים לגבוה הוא מכל שהשמעתי לך וכבר ילפינן דבחולין לא אמרינן כלאים מכל שהשמעתי לך ממילא דגם איסור או"ב נוהג בכלאים דלמה לא ואי משום דבענייני דקדשים כתיב מה בכך כיון דעיקר טעם פסול כלאים בקדשים לא שייך בחולין אך דזה אינו דעיקר פסול כלאים בקדשים הוא מקרא דשור או כשב או עז דדרשינן בחולין דף ל"ח פרט לכלאים וממילא דכלאים לא נקרא שור וכשב ועז ושפיר מקשינן מה קדשים כלאים לא פירוש דלא נקרא שור או כשב בקדשים רק מי שבא ממין אחד אבל כלאים לא וה"ה דאו"ב הואיל וכתיב בענייני דקדשים נילף נמי דכלאים לא כיון דכתיב בקרא שור או שה וכלאים לא נקרא שור ושה ועל זה מהדריך אמר קרא או לרבות כלאים וכיון דעיקר פסול כלאים לגבוה לא הוי מכל שהשמעתי לך רק דלא נקרא שור או כשב כיון שאביו הוי מין אחר א"כ שפיר כתבתי דבקדשים חיישינן לזרע אב דאל"כ למה לא נקרא שור או כשב על שם האם כיון דלא חיישינן לזרע אב מה אכפת אי אביו שור או מין אחר ודו"ק והא דאמרינן בחולין קט"ו מדאסרה תורה כלאים לגבוה מכלל בהדיוט שרי הפירוש הוא כך דליכא למימר דלהדיוט אסור מכל שהשמעתי לך כיון דאסרה רחמנא לגבוה והגם דשם לא הוי הטעם מכל שהשמעתי לך יהי' מאיזה טעם שיהי' אי הוי אסור בחולין מכל שהשמעתי לך לא הוי צריך קרא לאסור בקדשים דהא מה שאסור להדיוט כ"ש שאסור לגבוה אלא לאו דלהדיוט שרי דלא אמרינן בכלאים מה שהשמעתי לך הרי הוא בבל תאכל לכך אצטריך קרא לאסור לגבוה מהטעם דלא נקרא שור וכשב כיון דאביו הוא מין אחר ודוק:

ז) **ודע** דמסוגיא דחולין דף קט"ו יש לכאורה להקשות על שיטת הרמב"ם שהבאתי לעיל באו"ק ה' דשני מינים טהורים או שני מיני טמאים לא הוי רק כלאים דרבנן א"כ מה מקשינן בגמרא שם דכלאים ליתסר משום כל שהשמעתי לך הא ע"כ איירי בוולד שנולד משני מיני טהורים דהא קיי"ל דטהור מטמא לא מתעבר וקושיה הגמרא הוא דליתסר ולד הנולד משני מיני טהור משום דכל שהשמעתי לך הוא א"כ מוכרח להדיא דאף שני מיני טהורים הוי תועבה מדאורייתא וכבר העירו בזה בפ"ת יו"ד סי' רצ"ז ובספר מנחת חינוך מצוה רמ"ד יעו"ש והביאו מכאן ראי' לדברי האומרים דמודה הרמב"ם בהרבעת כלאים אף שני מיני טהורים אסור מדאורייתא ודוקא בהנהגת כלאים הוא דסובר הרמב"ם דלא הוי רק איסור דרבנן משום דכתיב לא תחרוש בשור וחמור יחדיו ע"כ סובר דאין אסור מן התורה רק שור וחמור דהוי מין אחד טהור ומין אחד טמא ולפענ"ד נראה עוד ראי' לזה מהא שהבאתי לעיל או"ק ד' דאמרינן בגמרא דרי"י ספוקי מספקא לי' אי חיישינן לזרע אב ע"כ פרי עם האם אסור וקשה לשיטת הרמב"ם דלא הוי רק איסור דרבנן כיון דהוי שני מינים טמאים א"כ כיון דספוקי מספקא לי' הוי ספק דרבנן ולמה אוסר ר"י פרי עם אם הא ספיקא דרבנן לקולא אך אם נאמר דמודה הרמב"ם בהרבעה דהוי איסור תורה א"ש ודוק. ועתה נבוא לבאר מה שכתבתי בפנים דאין אותו ואת בנו נוהג רק בבהמה טהורה בלבד מבואר בגמרא ולענין כלאים כתבאר ממה שכתבתי לעיל דאפילו השיטה אחרונה כלאים נמי נוהג או"ב ואם האב בהמה ואם חי' משמע ממימרא דר"ח שהבאתי לעיל דמותר אף לכתחלה כיון דשה ובנו אמר רחמנא ולא צבי ובנו א"כ בודאי דאף לכתחלה מותר אך הרמב"ם מפרש מילתא דר"ח דפטור אבל אסיר וכתבו הפוסקים טעמו משום מ"מ אמנם שאר הפוסקים חולקים עליו ואם הי' אב חיה ואם בהמה קיי"ל כרבנן דר"א דשה אפילו מקצת שה אמנם בתיש הבא על הצבי' וילדה בת ואותה בת ילדה בן מקשינן בגמרא דלרבנן דר"א אסור לשחוט בת ובנה כיון דיש ספק אי חיישינן לז"א והוי בת ספק במקצת שה ע"כ אסיר ואין לוקין מספק אך הרמב"ם בפי"ב משחיטת פסק דלוקה ועיין בל"מ ובספר המלך שם באריכות מזה ולענין מה שכתב בל"מ שם לתרץ מה שפסק הרמב"ם פ"א מהמ"א כלאים הבא מבהמה וחי' הוא הנקרא כוי וחלבו אסור ואין לוקין עליו וקשה דהא הוא מלבי הבא על תיישה לוקה מ"מ וכתב די"ל דכיון דעכ"פ אין ראוי לקרב ע"ג מזבח יעו"ש ותמה בספר המלך הא לפ"ז גם כלאים הבא משני מיני בהמה לא יהי' לוקין על חלבו יעו"ש ולפענ"ד לא קשה מידי דזה מרבינן בהדיא בת"כ פרשת צו כמו שהביא בספר המלך שם וא"כ אדרבה נלמוד מזה דכוי לא דאל"כ למה לן לרבות כלאים וע"כ דהוי ס"ד כיון דאין ראוי לגבי מזבח וקמ"ל קרא דאפילו הכי אסור כיון דעכ"פ בא משני מינים אשר כל אחד ראוי בפ"ע לגבי מזבח וממילא דכוי ד"ס בו אחד אשר בפני עצמו נמי אינו ראוי למזבח חלבו מותר אך דמרבינן מכל חלב וזה לאיסור ולא למלקות ודוק בזה:

(יג) **מבואר** במשנה בחולין דף פ"א וס"ע ועיין פר"ח ומה שכתבתי וכ"ש שחט לעכו"ם הכונה לאכילת עכו"ם וכן הוא בהדיא בתוספתא בפ"ה דחולין ועיין בפתחי תשובה ס' זה אות ב' (יד) משנה בחולין דף פ"ו וס"ע ועיין בנחלת צבי שם דאף דבאותו שחיטה לא ראו אם שחטו שפיר רק דראו בשחיטה אחרת שהמה שחטו שפיר א"כ איכא דהעמדה לאו בחזקת רוב מעשיהם מקולקלים אסור לשחוט אחריהם ובזה מיושב גם מה שכתב רמ"א נראה לי יעו"ש (טו) כתב בשמ"ח דדוקא במקום דהוי נבילה ודאי אבל במקום דהוי פלוגתא אסור לשחוט אחריהם וכתבו על הא דמבואר שם בסי' א' בגי' מדוה בקטן יעו"ש ומשם תלמד במקום דהוי רוב מעשיהם מקולקלים איכא דכל הפוסקים מותר לשחוט אחריהם אבל במקום דאיכא פלוגתא לא:

(טז) **כתב** הש"ך בשם י"ע בשם הסמ"ג דלירוק שהות או בגמלא סכין פגום דהוי ספק אסור לשחוט

לשחוט אחריו וכתב בש"ד אות י"ט הטעם דלא מוקמינן בספק על החזקה ויהי' מותר לשחוט אחריו משום דצריך שהיות הוי ספיקא דדינא ולא מוקמינן בזה על החזקה דמשום חזקה לא ישתנה הדין ובסכין פגום הוי כמה ספיקות יע"ש משמע מזה דבספק בשחיטה דשייך לאוקמי' על החזקה מותר לשחוט אחריו ובמש"ז אות י"ג על הא דכתב הט"ז דבגדול שאינו יודע הלכות שחיטה וכן בשאר ספק בשחיטה אין לשחוט אחריו כתב הוא אף דמוקמי על החזקה וכימא דהוי כודאי נבלה וכן כתב הש"ך לענין סכין פגום ובס' ח"י אבאר אמאי לא מוקמינן בספק בשחיטה על החזקה עכ"ל מוכח מזה דבאופן דמוקמינן על החזקה בספק בשחיטה מותר לשחוט אחרי' וכתב עוד שם בספ"ד דמה שכתב הרמב"ם דספק נבלה אסור לשחוט אחריהם מיירי כגון בספק פגום דלא שייך לאוקמי על החזקה משום דהוי כמה ספיקות להיתר או בספיקא דדינא יע"ש מכל זה מוכח דעתו דספק בשחיטה דמוקמינן על החזקה מותר לשחוט אחריו . ומחמת שלפענ"ד לא כן אנכי עמדי כמו שאבאר צריך אני להאריך קצת:

תנן התם בחולין דף פ"ו חרש שוטה וקטן ששחטו בל"ב עצמם פטור מלכסות וכן לענין או"ב רבי מאיר מתיר לשחוט אחריו ורבנן אוסרים ובגמרא שם אמרינן דרבנן מחייבים נמי בכסוי הדם ואמרינן שם בשלמא רבנן לחומרא אבל ר"מ מ"ט אמר ר' יעקב אמר ר' יוחנן מחייב הי' ר"מ על שחיטתן משום נבלה מאי טעמא אמר ר' אמי הוא"ל ורוב מעשיהם מקולקלים עכ"ל הגמרא וקשיא לי' למהרש"א ז"ל למה לי למימר משום דרוב מעשיהם מקולקלים אפילו אי הוי רק פלגי ופלגי נמי דבהמה בחייה בחזקת שאינה זביחה הוא ומוקמינן אותה על חזקתה והוי ודאי נבלה וכימא לי' דר"מ לטעמי' דלא אזיל בתר רוב והיא דחזקה נמי לא מהני לר"מ ולא הוי אלא ספק וא"כ הוי אסור לשחוט אחריו וגם הי' צריך לכסות לכך אמר דרוב מעשיהם מקולקלים והיכא דאיכא רוב וחזקה ר"מ נמי מודה דהוי ודאי יע"ש ולפענ"ד דברי מאור עינינו מהרש"א ז"ל תמוהים מאוד חדא דהא לפי שיטת רוב ראשונים הא דר"מ לא אזיל בתר רוב לקולא הוא רק מדרבנן אבל מודה דמדאורייתא אזלינן בתר רוב וא"כ למה לי' לר"א לפרש טעמא דר"י דמחייב הי' ר"מ על שחיטתן משום נבלה משום דרוב מעשיהם מקולקלים הא אפילו בפלגי נמי לקה דהא מדאורייתא מהני החזקה אך דבזה אפשר לדחוק ולי"ב דעל מה שמיקל ר"מ במתכוין לשחוט בנו אחריהם יגם פיטר מלכסות בזה צריך לומר הטעם דרוב מעשיהם מקולקלים דהא לקולא לא מהני לר"מ חזקה עכ"פ מדרבנן איברא דעיקר הדבר מה שחידש לן מהרש"א דלר"מ לא מהני חזקה כבר הארכתי בחידושי בכמה מקומות בש"ס דר"מ אזיל בתר חזקה לקולא ועתה ראיתי בספר דעת תורה בפתיחה להלכות טריפה שהעיר ג"כ עליו אך לא נדבר כעת מסברא זו שלא לצאת מהמכוון:

ועל שרשי הדין אתחקה ואשאל את אדונינו מהרש"א ז"ל מה יענה על הפוסקים והטור וש"ע שכתבו ג"כ הטעם דרוב מעשיהם מקולקלים והא לפי דברי מהרש"א ז"ל טעם זה לא נצריך רק לר"מ אבל לדידן דפסקינן כרבנן ברוב וחזקה וכיון דחזקה לחוד מהני למה לן הטעם דרוב מעשיהם מקולקלים הא אפילו פלגי ופלגי נמי דמוקמינן על חזקת שאינה זביחה. כקושית המהרש"א ז"ל איברא דגם בזה אפשר לדחוק דלישנא דגמרא נקטו וגם דאמת כך הוא דהוי רוב אך מה נאמר ביום שנדבר בה מהא דפסק הרמב"ם בפ"ב משחיטה הלכה ה' דאם הראשון הי' ספק נבלה אסור לשחוט אחריו ואם שחט אינו לוקה איברא דכבר כתבתי שפירוש בו הפמ"ג דאיירי בספק שהיות דהוי ספיקא דדינא ולא שייך שחזקה או בנמצא הסכין פגום דהוי' כמה ספיקות אך שמה אני מאוד ע"ד עטרת ראשינו הפמ"ג איך העלם עיניו הטהורים מה שכתב עליו הכ"מ שם וז"ל ואע"ג דפסקינן כר"מ היינו משום דהתם רוב מעשיהם מקולקלי' והוי ודאי יע"ש הרי מפורש יוצא מכ"מ ז"ל דאף לדידן אין להתיר בספק השקול אך דוקא אם איכא רוב בהדי' חזקה כמו בחשו"ק דהוי רוב מעשיהם מקולקלים גם המעיין בט"ז אות י"ג הנ"ל יראה דאין להתיר אי ליכא רוב עם החזקה יע"ש ודו"ק:

גדל כן אני אומר בעת שבכוון נקטו בגמרא ופוסקים ההיתר משום דרוב מעשיהם מקולקלים אבל אי הוי מחלה על מחלה לא היינו מתירי' לשחוט אחריהם משום דלא מהני כאן חזקה לחוד ונראה ליתן על זה ארבעה טעמים . א') לא מבעי' לשיטת ר' יונה וסייעתו דכל חזקה דאיתרע לא אזלינן בתרה לקולא ממילא הכא חזקת שאינה זביח איתרע דהא שחט לפנינו. ב') אף לשיטת התוס' וסייעתם דמהני חזקה דאיתרע אף לקולא הכא לא מהני משום דהוי דבר שיש לו מתירים דהא יכול לשחוט ביום ב' וכמו שכתב המ"א באו"ח סי' תקי"ב אות י"ג ובל"ל סי' קי"ט הביאו בפ"ת ביו"ד סי' קי"ב אות א' דאף ברוב דעלמא נמי לא מהני אם הוא דבר שיש לו מתירים ועיין במ"א שם ותבין שזה דומה ממש להתם . ג) אך אף לפי דעת הצל"ח בביצה י' שכתב דדוקא בנתבטל איסור בהיתר הוא"ל ואיסור ישן ברוב בהיתר לא בטל בדשל"מ אבל ברוב או בחזקה דעלמא די"ל דאין בזה איסור . כלל מהני אף בדבר שיש לו מתירים נראה לי דדוקא בחזקה דלא איתרע אבל אם איתרע החזקה אף דמהני לשיטת התוס' אבל אם יש לו מתירי' אפשר דמודים . נמי דלא אזלינן בתר חזקה גרוע . ד) דכתב השמ"ח דנראה לו להחמיר למנוע לשחוט אפילו אחר שחיטה פסולה דהרבה דקדוקי' יש המוציאין מידי נבלה דאורייתא ורובא דרובא לא בקיאים בהו משום דלא מפרשי שפיר בפוסקים ע"כ אסרינן הכל עכ"ל יע"ש ואפשר לומר דזה הוא טעמא דפוסקים דלא התירו רק אם רוב מעשיהם מקולקלים מסייע נמי לחזקה איברא דמתוס' בחולין דף פ"ו ד"ה מאי טעמא לכאורה לא משמע כדברינו אלא יע"ש אלא שיש לומר דעיקר קושיתם הוא למה לא מחייב עליה משום נבלה יע"ש ועיין בראש יוסף שם איברא דיש להקשות על דברינו מהא דמקשינן שם בגמרא למה לי' לר"מ לומר משום דרוב מעשיהם מקולקלי' אף אם אין רוב מעשיהם מקולקלים נמי דהא ר"מ סובר סמוך מיעוטא לחזקה ומתרצינן אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר יע"ש ולפי דברינו בלאו הכי לא דמי מטעמים שכתבתי אך יש לומר דלפי ס"ד דר"מ חזקה עדיפא כ"כ דמהני להקל אף שהיא נגד רוב ממילא דאף בזה מהני חזקה אבל לפי האמת לא מהני הכא חזקה לחוד ודו"ק ועוד אפשר לומר דזה הוא באמת כונת הגמרא אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתר והוא מטעמים הנ"ל ובזה נתיישב לי מה שחידש הגאון בעל פנ"י בקידושין דף פ' דהיכי דאיכא חזקה מעורערת. אפשר דסובר ר"מ סמוך מיעוטא לחזקה והוי ודאי ולא ספק יע"ש וכל הרואה יתפלא על זה דהא הכא הוי חזקת אינו זביחה חזקה מעורערת ואפילו הכי אמרינן בגמרא אם אמרו ספק טומאה לטהר יאמרו ספק איסור להתיר וזה תמוה אכן לפי דרכינו א"ש דהכא איכא טעמים אחרים שלא נסמוך על החזקה להקל ודו"ק כי זה נכון:

יא (יז) עכו"ם ששחט אפילו שלא לשם ע"ז אם העכו"ם עובד ע"ז דשחיטתו נבלה מדאו' מותר לשחוט אחריו ואם אינו עובד ע"ז יש להחמיר שלא לשחוט אחריו כי י"א דשחיטתו לא הוי נבילה רק מדרבנן גם יש למנוע שלא לשחוט אחר שחיטת מומר דשמא הרהר תשובה בלבו אם יש קצת רגלים לדבר:

יב (יח) מותר לשחוט את מעוברת אפילו יש בתוכה בן ט' חי משום דאין כאן רק שחיטה אחת והבן הוא דניתר בשחיטת האם (יט) אבל הפרים ע"ג קרקע כיון דטעון שחיטה מדרבנן אסור לשחטו ביום אחד מדרבנן (כ) ואם האם טרפה אף שהוא ספק אם הוולד בן ט' או בן ח' אף דלא הפרים ע"ג קרקע אסור לשחוט מספק שמא הוא בן ט' וטעון שחיטה (כא) כל המבואר דאסור לשחוט משום חומרא אם שחט אח"כ הבן באותו יום במזיד מותר לאחרי' שלא שחט בשבילם ובשוגג מותר אף לעצמו:

יג (כב) עכו"ם שמכר שתי בהמות לישראל ואמר שהם או"ב קודם המכר נאמן משום מגו דבידו שלא למכור לו אבל אחר שמכרו אינו נאמן ומיהו אם מהימן לי' אסור:

יד (כג) בהמה שנשחטה אמה או בתה ונתערבה השני אח"כ בבהמות הרבה אינו בטילה מתרי טעמים או משום דב"ה לא בטלו או משום דהוי דבר שיש לו מתירים ואם ירצה יצוה לעכו"ם לפזרם ולא יראה ישראל בשעה שמפזרם ולא ישאר הלום במקום קביעתם ואז יכול ליקח אחד אחד לשחטם היום דלא הוי קבוע ואמרינן כל דפריש פריש מרובא ושנים אחרונים אסורים:

סי' יז

השוחט בהמה המסוכנת למות ובו ח' סעיפים ·

א (א) בהמה או חיה גסה ודקה ועוף המסוכנת מותר לשחטם רק צריך שתפרכסו כל אחד כדינו המבואר לקמן (ב) ובמה ניכר אם הוא מסוכנת בבהמה ובחיה בין גסה ובין דקה כל שמעמידין אותה בגערה ומקל ואינו עומדת ואפילו אם עומדת כשמעמידין אותה ביד ה"ז מסוכנת (ג) אפילו אוכלת כבריאה ולא ניכר בה שום ריעותא ה"ז מסוכנת (ד) ואם עומדת ע"י העמדת אדם על תליה והלכה ג"כ ד"א הוי כמו עומדת ע"י גערה ולא הוי מסוכנת דהולך הוי כמו העמדה מעצמה (ה) ואם פשטה ידה או רגלה לעמוד ולא עמדה אף דהעמידה ביד ועקרה רגלה להלוך ולא הלכה ה"ז מסוכנת (ו) הא דמבואר דאם עומדת ע"י גערה מהני דוקא אם שכבה לארץ בכל גופה ואיבריה אבל אם העמידה בידים וכרעה על רגליה ואח"כ עמדה מאליה לא מהני כלל (ז) ואם אינו יכולה לעמוד מחמת שאכלה מאכל הגורם בן ה"ז מסוכנת ואם אינה יכולה לעמוד מחמת צימוק רגליה אם ידוע בודאי וניכר שמחמת הצימוק הוא כגון שהי' קשירה יפה א"ז מסוכנת (ח) אם עמדה מעצמה ושהה אח"כ במה שעות עד שנשחטה אם אין ידוע שהולי זו רגיל להוסיף כ"כ עד שאם היתה שוכבת עתה לא היתה יכולה לעמוד כשר (ט) ואם ידוע שרגיל להוסיף והבהמה היא מונחת קשירה על ארץ לשהיטה זמן רב היישינן שמא עתה לא היתה עומדת וטרפה(י) ואם היתה הולה ועמדת על רגליה ואינה נופלת אין זה מסוכנת (יא) ואם כרעת על רגליה ואינה מונחת על הארץ בכל גופה ואינה יכולה לעמוד מאליה בזה נראה לי לחלק אם היתה מונחת מקודם בכל גופה על הארץ דבעינן עומדת מאליה להוציאה מחשש מסוכנת או אפילו בספק שמא היתה מונחת מכל גופה על הארץ העמדה זו שכרעת על רגליה אין זו הדרך להוציאה מחשש מסוכנת אבל אם לא נפלה בכל גופה על הארץ רק על רגליה כרעת אין זאת מסוכנת:

(יז) **דין** זה הוא מתוספתא ומחלק השמ"ח כמו שכתבתי בפנים גם לענין מומר כתב כן השמ"ח יעי"ש (יח) הרמב"ם ושו"ע ושמ"ח כתבו הטעם דעובד ירך אמו הוא יעי"ש אך בספר שערי דעה כתב דרק לרווחא דמלתא כתבו כן דבאמת אפילו למ"ד לאו ירך אמו הוא ליכא איסור דאו"ב משום דאין כאן רק שחיטה אחת יעי"ש וכן הוא מאור בעינא (יט) שם בש"ע (כ) שמ"ח (כא) שמ"ח (כב) תשובת הרשב"א ושו"ע ושמ"ח (כג) כן העלה השמ"ח ועיין בפ"ת מה שיש להקשות על זה דהא הוי דבר שיש לו נתירים ולמה אמרינן כל דפרים ולפי שמקור דינים אלו הוא בהלכות תערובות קצרתי כאן ולי"ה אבאר במקומו:

(א) **פשוט** בש"ס ופוסקים אע"פ שנקטו לשון דיעבד פשוט דאף לכתחלה מותר לשחטה וכן הוא בשמ"ח הלשון מותר לשחטה (ב) בגמרא אמרו סתם כל שמעמידין אותה ואינה עומדת והפוסקים ובש"ע כתבו בגערה או במקל וכתב הש"ך והשמ"ח דלא מהני העמידתה ביד משום דקיי"ל לחו"ל דזה הוי מסוכנת אף אם עומדת דהא ען כמי עומד כשמעמידין אותו דלא כפ"ת ואחריו החזיק בספר דעת תורה דמהני העמדה ביד (ג) מוסכם מכל הפוסקים (ד) אחרונים דלא כת"ם אות י"ג (ה) דלא כדעת תורה אות ג' שהקל בזה יעי"ש ואין דבריו מוכרחים וים להחמיר בדאורייתא בדבר שלא נמלא בפוסקים היתר מפורש (ו) דעת קדושים אות ג' דלא כדעת תורה שהיקל בזה יעי"ש (ז) כן הכנתי מד"ק אות א' והכלל בזה כל שאינה עומדת ולא ידענו הסיבה לזה וכ"ש שידענו שהיא מחמת איזה חולי ה"ז מסוכנת אבל כל שידענו הסיבה דאינו עמדת דלאו מחמת חולי הוי ה"ז כמו נחתכו רגליה באופן שכשרה ואין זה מסוכנת (ח) דעת קדושים, משום דמוקמינן על החזקה (ט) דיק הכ"ל ובודאי לא איירי התם אם עומדת עדיין כמקדם רק כמו שכתבתי בפנים (י) זה פשוט מלר הסברא דכל זמן דאין בה ש"ס ריעותא דטרפה מה אכפת לן במה שהיא חולה ואי דליח"ם שמא מסוכנת היא זה מוכח בגמרא ובכל הפוסקים דאין חילוק בין מסוכנת שניכר בה איזה חולאת או שהיא בריאה ככל שאר הבריאים כל זמן שלא נפלה ומשכבת לארץ ואינה יכולה לעמוד רק עומדת על רגליה אין זה מסוכנת דמסוכנת הוא דוקא באופן זה דאינה יכולה לעמוד מאליה רק שוכבת על גופה (יא) כן נראה לי דבגמרא אמרינן דבעינן עמדה מאליה ומה שכרעת על ברכיה אין זה עמידה וקלת ראיי' לזה ממה שהבאתי לעיל אות ו' בשם דעת קדושים דכמו דלא מהני עמידה ממה שכרעת על ברכיה כן

ב (יב) בזמן הקור שמוליכין אווז מכפר לעיר ויש הוכחה ,ששלט עליהם הקור שכנפיה לא היתה מגינות עליהן מחמת שהי' צרורה כנפיה ורגליה ולא בחנו אם יכולה לעמוד ולהלך יש לאסור אם לא ראו בה פרכוס וזה תלוי לפי ראות עין המורה אם יש לחשוב אותם עכ"פ לספק מסוכנת ולכתחלה צריך להזהר להשו"ב שידקדק על הפרכוס אבל אם עמדה והלכה לאחר שהתיר אותה מקשריה אין לחוש דהא חזינן דלא שלטה בה הקור ואף דכתבתי לקמן דבעוף מסוכן לא מהני העמידה והילוך הכא שאני דאין בה שום ריעותא דמסוכנת:

ג (יג) בעוף שחיותו מועטת כל שרואים שהוא חולה ואינה כשאר בריאים הוי מסוכנת מספק וצריך פרכוס אף אם עומדת מאליה ואם לא פרכוס או שלא ידוע אם פרכוס אם לאו יש להטריף מספק (יד) ואם יש בעוף איזה שנויים כגון מיאום מאכל או הקאה ושארי תנועות שע"י חלשות צריך פרכוס להוציאו מחשש מסוכנת ואם לאו טרפה ולא מהני עמידה והילוך (טו) אם הובא אווז לשחוט וראשה כפוף כמו חולה אם לא פרכוס או שלא השגיח על הפרכוס יש לאסור מספק (טז) ונראה לי דה"ה אם גוררת רגליה דמבואר בסי' ל"ב דא"צ בדיקה משום דתלינן בשגרונא עכ"פ צריך פרכוס משום מסוכנת בין שעומדת על ברכיה ובין על בטנה ואם לא השגיח יש לאסור:

ד אם העוף מנפח א"ע וע"י זה העור מרוחק מבשר ה"ז בכלל חולה וצריך פרכוס (יז) גם באחיזת דם ומעושנת והמצוננת או שאכלה סם המות דניהו דכשרים מ"מ בחזקת מסוכנת המה וצריך לדקדק על הפרכוס ולא מהני עמידה והילוך בעוף:

ה (יח) כל מסוכנת אם פרכסה מותרת וצריך שיהי' הפרכוס בתוך השחיטה וימשך קצת לאחר שחיטת רוב סימנים כמו רגע כדי שיבורר שגמר שחיטתה הי' קודם שמתה וכ"ש אם כל הפרכוס הי' לאחר שחיטה דמהני אף לאחר זמן רב:

ו (יט) כיצד הוא הפרכוס בהמה דקה וחיה גסה ודקה שפשטה ידה והחזירתה או פשטה רגלה ולא החזירתה או כפפה רגלה לבד ה"ז פרכוס אבל ביד בעינן תרתי פשוטה וחזרה ובאחת משתיהם לא הוי פרכוס דאפילו אין בה חיות יכולה לעשות כך אבל בגסה אף ביד מהני אחת משתי אלה או כפפה או פשטה (כ) עיקר כפופה לא מהני רק אם היתה פשוטה וכפפה כמין ד' או אם היתה כפופה כמין ד' ופשטה זה מיקרי פשוטה אבל מקצת מזה לא מיקרי לא כפופה ולא פשוטה ולא מהני כלל דאף בלא חיות יכולה לעשות קצת כפופה ופשוטה (כא) כשכשוש מעליא אנה ואנה בזנבה הוי פרכוס ודוקא בהפ"מ ושאר פרכוסים כגון כשכשה באזנה או בגופה וכדומה אף שעשתה בכח גדול אין זה פרכוס דאין לך כ"א מה שקבלו חז"ל:

ז בעוף מהני הפרכוסי דבהמה ועוד מוסף עליה עוף דמהני רפרף בגפו אבל ריפרף בעינו לא מהני

כן כמי לא מהני העמידה זו דעמידה על ברכיה אין זה עמידה וטעמא דמסתבר הוא דבשלמא אם ראינו שיש בה כח לעמוד כשאר הבהמות א"כ לא גבר בה חולשה כ"כ אבל אם אין בה כח לעמוד רק על הברכיים עדיין הוא בגדר מסוכנת דהא יש בה החולשה שאינה יכולה לעמוד על רגליה ומה שכתבתי להחמיר בספק משום דעכ"פ הוי ספק מסוכנת ויש לה חזקת שאינה זבוחה כמו שאבאר לקמן אבל אם לא נפלה בכל גופה על הארץ רק כרעה על ברכיה אי"ז מסוכנת דעיקר מסוכנת המבואר בגמרא ובפוסקים היינו רק אם שכבת בכל גופה על הארץ ואינה יכולה לעמוד אבל אם רק על ברכיה נפלה זה הוא הדין המבואר בגמרא ופוסקים בהמה שגוררת רגליה כשרה משום דשגרונא נקטה ולא מלינן בפוסקים להצריכה פרכוס דאין זאת בגדר מסוכנת כל זמן שאינה שוכבת בכל גופה על הארץ וכן מורה ג"כ הגה בד"ק אות ג' יעויי"ש ח"ב. ועיין לקמן אות ט"ז דבעוף איננו כן וגם טעמא דמסתבר הוא דאם יש בה כח להתחזק על ברכיה שלא תפול על גופה לא גבר החולשה כ"כ (יב) מבואר בדעת קדושים אות א' וכתב עוד שם דאם היתה קשורה באופן דאיתחזק וכו' ואין הבנה לדבריו: (יג) עיין בתו"ש סעיף ו' (יד) עיין בד"ק (טו) עיין בד"ק אות ד' ונראה לי שיש להחמיר בכל אלה אם לא השגיח על הפרכוס אף שבד"ק לא החליט בזה אם לא השגיח על הפרכוס אם יש לאסור לפעמים יש להחמיר כיון שיוכל בקל לפגוע באיסור כגלה דאורייתא וראיתי בדעת תורה אות י"ב שחולק על התו"ש במה שהחמיר בעוף יותר מבהמה יעויי"ש ולי נראה דעיקר כתו"ש (טז) דהא לדעת הת"ם הכ"ל כל שיש איזה שינוי בעוף יש לחוש שמא היא מסוכנת דהגם דלענין שבורה תלינן בשגרונא דשכיח הטעם כמו שכתבו הראשונים משום דמוקמינן על חזקת היתר אבל בחשש מסוכנת דהוי בחזקת שאינו זבוחה יש לחוש ולא לתלות בשגרונא דלא כדעת תורה אות י"ד (יז) משי"ז סי' י' ומה שכתב שם דמהני העמידה בעוף לפי מה שכתבתי כאן דעיקר כתו"ש דלא מהני עמידה בעוף צריך לומר דאיירי בבהמה יעויי"ש ודוק (יח) ש"ע ושמ"ח ועיין בתשובת ד"ח יו"ד סי' ד' דאפילו אחר זמן רב משחיטה מהני פרכוס וזה דלא כז"ש שהביא מעשה שהורה הגאון מליסא להטריף ובכ"א סוף שאר או"ה חולק ג"כ על הגי' מליסא ומכשיר יעויי"ש אך בחתך המפרקת ופרכסה אח"כ בזה אוסר שם בנכ"א יעויי"ש וכן עיקר להלכה משום דפרכוס היא הוראת הנפש וכל שיוצאת נפשה לאחר שחיטה ידעינן מזה דלא מתה קודם שחיטתה א"כ מה שיוצאת עוד יותר מאוחרת לא אכפת לן כלל אבל לאחר חתיכת המפרקת אין זה רק כזנב הלטאה דבודאי בהאי שעתא אין זה הוראת נפש ודו"ק כי ז"ב (יט) גמרא שם וש"ע שם: (כ) שמ"ח וכן עיקר דלא כדעת התורה שמיקל קצת בזה וטעם החילוק בדקה בין יד לרגל וגם ההפרש בין דקה לגסה כתבו בשם הכל בו משום דרגלים המה כבדים לפי שרחוקים מן הלב וראש לכך בבהמה גסה שאבריהם כבדים עליהם אם לא הי' מעט חיות לא הי' לה כח לא ביד ולא ברגל לא לפשוט ולא לכפוף לפיכך בין ביד ובין ברגל אם פשטה אף שלא כפפה וכו' כשרה אבל בדקה או בחיה לפי שהוא קלה להתנועע וכו' ממילא יובן לן כמו דעיקר בענין התנועה האבר כמו שכתב השמ"ח כמין ד' אבל תנועה קלה אין כבדת כ"כ ויכולה לעשות אף בלא חיות ותנועה והפרכוס כזה איננו מעיד על הוראת נפש ודוק (כא) שמ"ח וכן עיקר דלא כדעת תורה שמכריע להלכה כשיטת המקילי' דמהני עוד שאר פרכוסים יעויי"ש מן אות ט' עד אות י"ב וכן

בחיה

בח"א פסק כש"ך לקולא ולפמ"ד אין להקל כלל רק כמו שכתבתי בפנים גם ברוסיא בעינו יש מקילים ועיקר להחמיר אך לענין ש"ס"י מותר לשחט אחריו בנו בודאי דיש להחמיר דשמא מיקרי פרכס (כב) פשוט הוא (כג) ש"ע ומוסכם בפוסקים ועיין משי"ז אות א'. בטעם השני שכתב דהוי מחלה על מחלה לכן בלילה הוי ספק נבלה ול"ע אמאי לא מוקמינן על חזקת א"ש זביחה להיות ודאי אכן לפי מה שכתב בח"ס דמוקמינן על חזקת ח' א"ש דמוקמינן חזקת חי נגד חזקת א"ש זבוח לכן הוי ספק (כד) בשמ"ח אוסר ליקח מעכו"ם אך יש פוסקי' חולקי' עליו ומתירים ליקח מעכו"ם בהמה מסוכנת לתרוי"ח בה:

(א) **בחולין** י"א וש"ע סי' י"ח (ב) רמ"א וכתבו אחרונים לחלק כמו שכתבתי למעלה מן החוד צריך להיות דוקא פגימה בולטת משום דבית השחיטה מרווח רווח (ג) רמב"ם וש"ך וכן עיקר ואף דאיכא חזקת דהשתא דהרי פגום לפנינו והוי תרת, במקום חדא אפילו הכי לא הוי אלא ספק. ודע דבכל מקום דאיכא תרתי במקום חדא יש להלכה שלשה חלוקים, א' במקום אמרינן בנדה דף ב' דהוי ודאי טמא משום דחזקת עקום הוי חזקה גרוע מאוד לכך מצרפינן חזקה דהשתא דהוא חסר לפנינו לחזקת טומאה והוי ודאי טמא, ב' דין דהכא דחזקת הסכין הוא יותר טוב מחזקת המקום לכך חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי וע"כ לא הוי רק ספק, ג' אך במקום דחזקה דמעיקרא יותר טובה מחזקה דסכין מותר לגמרי דמדחינן חזקה דהשתא משום חזקה דמעיקרא וגם חזקת שא"ש זבוחה דאיתרע ג"כ מדחינן ועיין בשפ"ד סי' א' אות ה' ובסי' י"ח אות א' ותבין (ד) שפ"ד אות ב' כתב דהלכה דחזקת איסור שא"ז הוא ולא חזקה אבר מן החי דלא מחזיקינן מאיסור לאיסור (ה) לשון הלבוש וכתב בת' ח"ס סי' ש"ו בשם שכהנו השוחטים דאם מוליאים ספק פגומה לאחר שחיטה שמחליקים על השור מאכילים כו"ע לישראל דכל ש"ש בסכין מקום שמעכב הציפורן יהי' או מגיף הסכין או בליעה מדי"א כל שאין יכול להסירו בנקל ע"י ידו וע"י הדחה קלה וכדומה רק צריך להחליקו זמן מה על עור ועץ וכדומה כל העושה כן ה"ז מאכיל טרפות לישראל ועיין בתי' ברית אברהם דאף על הבשר הזרוע אם שפשוף וסר הפגימה טרפה ואין להשגיח על האומרים שפגימה נשרה לא הסיר ע"י שפשוף בזרוע יע"ם ועיין בח"א כי ג' אות י"א מה שלוה על זה כברוכיא שלא יזכר ולא יפקד שם רויך ושפשוף על היד אם יהי' רויך אחר שחיטה אף שבשאר אחיב חלק הוא נבלה מספק כמו כל פגימה שנמלא אחר שחיטה (ו) ש"ע שם (ז) ח"א שם ועיין בפי"ח שכתב כן לייסב המימרות בגמרא דלא פליגי כלל ומיישב בזה גם דעת הרמב"ם דחגירת ליפורן הכוונה הרגשה בליפורן וכן כתב בד"רישה (ח) מנחת הזבח כלל י' אות ג' יע"ב ואם נמלא כן לאחר שחיטה אין לאסור רק פגימה שהוא מדינא דש"ס ופוסקים אבל פגימה דחומרא אין לאסור דהא יש כמה ספיקות (ט) ש"ע ש"ד (י) זכרון ילחק הבי"ח: בפי"ח (יא) רמ"א (יב) רמ"א (יג) כבר כתבתי לעיל באות ה' בשם ח"א וכן כתב בפלתי שרויך והוא כמגע שבולת מחמת שאין אנו בקיאים מחזיקים אם שהוא פגימה דדינא ואין להקל דלא כח"ם אות י"ג שהכשיר דיעבד (יד) עיין בדעת תורה או' ע"ז מה שהאריך הרב לייסב המנהג (טו) ש"ע ושמ"ח דלא כבפ"י והמכתב אלי' דלא התירו רק בשעת הדחק ועיין במנחת הזבח דב' עולים ויורדים אוסר אף דיעבד ולהלכה עיקר כשמ"ח וכמו שכתבתי בפנים וכן כתב בספר ח"ח:

(טז) **גמרא** וש"ע שם והסימן לזה כתבו הפוסקים מקרא דשאול שאמר ושחטתם בזה

מהני (כב) ובבריאה אפילו לא פרכסה כלל מותרת:

ח מסוכנת שלא פרכסה הוי נבלה ודאי ולוקין עליה ומותר לשחוט את בנה אחריה באותו יום דשחיטת מיתה לאו שחיטה הוא (כג) ואם אינו יודע אם פרכסה וכן כל ספק בפרכוס הוי ספק נבלה ואף בפרכסה המחמיר שלא לאכל ממסוכנת תע"ב (כד) וכ"ש בבהמות עכו"ם דיש להחמיר:

סי' י"ח

דין בדיקת הסכין ופגימותיה ובו י"ח סעיפים

א (א) השוחט בסכין בדוקה ונמצאת פגומה (ב) אפילו מן הצד אצל החוד שנשחז כמו שנהגי' השו"ב שעושין צדדים שהמה נשחזים (ג) ה"ז ספק נבילה ואפילו נגע בעצם המפרקת ואפילו בעוף דעורו רך אפילו הכי חיישינן שמא בעור נפגמה (ד) דבהמה בחייה בחזקת שאינה זביחה עומדת ואוקי חזקה דסכין שהי' בדוק נגד חזקה דבהמה והוי ספק שמא שחט בפגימה ואין זה שחיטה (ה) שאין חותך רק קורע ונוקב הסימנים בעוקצה ומנבל הבהמה וקרא כתיב וזבחת ולא קרעת:

ב (ו) שיעור הפגימה שנאגר בה אפילו כחוט השערה (ז) ואף דחז"ל אמרו כדי שתחגור בו ציפורן באמת יש להרגיש בציפורן אף פגימה כ"ש לכך פגומה אף דקה מן הדקה נקראת כדי חגירת ציפורן (ח) וזה עפ"י דינא דש"ס ורוב פוסקים אבל מנהגינו לאסור אף הרגשה בעלמא ונכון לראות לכתחלה ע"י ראיית השמש על חוד הסכין שלא ימצא שם אף קצת לבנונית דאף שאין זה פגימה מ"מ ע"י שחיטה בקל נפגם במקום ההוא לכן אין לשחוט בסכין עד שלא יהי' בו שום הרגשה ויהי' חידודו שחור למראה עיניו מראשו לסופו בלי נקודה לבינה:

ג צריך לבדוק את הסכין קודם שחיטה ואין לסמוך (ט) על מה שיבדק לבסוף (י) אף אם יעמוד אחר אצלו להזכירו חיישינן שמא ישכחו שניהם ויאכל נבלה ואם עבר ולא בדק מתחלה ואח"כ בדק ומצאו יפה שחיטתו כשרה:

ד (יא) יש פגימות הנקראים בגמרא ובש"ע מסוכסכות ולפי שאין אנו בקיאים בהם שפיר יש להטריף בכל ענין שיש קצת פגימה (יב) וכן דמיא מגעתה כמגע ראש השיבולת שהוא מסתבך באצבע לא ישחוט לפי שאין אנו בקיאים בזה ואיכא למיחוש שמא הוא פגימה האוסרת מדינא (יג) ואף בדיעבד או שנמצא כך לאחר השחיטה יש לאסור (יד) אבל אותו נקודות לבינות אשר נמצאו על סכין אחר שחיטה אשר כמעט אף לאחר שחיטת בהמה א' כן הוא ויש שקורין את זאת לייגלעך יש להתיר אם ע"י שפשוף קצת על היד חוזרת כמקדם ואין זה פגימה כלל רק חומרא לכתחלה אבל לא בדיעבד (טו) סכין שיש בו כמה עולה ויורדים כל שאין בו עוקץ שוחטים בו:

ה (טז) מצד הדין צריך לחלק בדיקת הסכין שהם

סימן י"ט

דין ברכת השחיטה ובו י' סעיפים.

א (א) השוחט צריך שיברך מקודם אקב"ו על השחיטה (ב) ואם שחט ולא בירך יכול לברך בסוף שחיטה תוך כדי דבור אבל אחר כדי דבור לא יברך (ג) אבל שחיטתו כשרה (ד) מיהו אם רגיל בכך יש לקנסו שלא יאכל הוא עצמו משחיטתו אבל לאחרים שרי:

ב השוחט טרפה לא יברך (ה) ואם יש בה ריעותא הצריך בדיקה יש לשחוט עמו שחיטה כשרה ויברך על הכשר ומוציא את הספק (ו) ואם אין לו עוד לשחוט ישחט זאת ויברך בסוף אם יהי' כשר (ז) וביו"ט דאין להרבות בשחיטות אף אם יש לו אחרת לא ישחוט עוד רק יברך לבסוף (ח) ואם שוחט כשרה לנכרי כל שיש בודק אף דלא יבדק צריך לברך דכיון דאי בעי הוי בדק לי' קרינן בי' ואכלת ומר"ח אב עד לאחר תשעה בו שאין אוכלין בשר אי איכא אופן שיקיים מזה לשבת או לחולה א"כ אמרינן נמי כיון דאי בעי וקרינן בזה ואכלת (ט) אך נכון להשתדל שיאכלו באמת קצת מזה במקום דאפשר (י) לא יפסיק בין ברכה לשחיטה אף בשתיקה יותר מכדי דבור ובדיעבד אף הילוך כ"ב אמות לא הוי הפסק לכן אם שוחט בבית מטבחים ואין יכול לברך שם אם יש שם מחיצות יכול לברך בחוץ ואם גם בחוץ אינו נקי יכול לילך למקום אחר אף ביותר מכב"א ולברך:

ג (יא) השוחט הרבה מינים ברכה אחת לכולם שני בנ"א ששחטו כל אחד בע"ח אחד יכול להוציא את חבירו והוא שיתכונו שניהם זה להוציא וזה לצאת (יב) אם נטרף הבע"ח של המברך מ"מ יצאו אחרים ששמעו ודוקא אם ענו אמן אחר הברכה אבל אם לא ענו אמן יש להסתפק אם יצאו כיון דאגלי מלתא למפרע דהמברך לא הי' חייב לברך ע"כ יפסקו כולם בהיסח הדעת ויברכו מה שישחטו אח"כ:

ד (יג) לא ידבר בין ברכה לשחיטה בדבר שאינה מצרכי שחיטה ואם דיבר צריך לברך פעם אחרת ובין שחיטה לכיסוי יזהר לכתחלה שלא לדבר די"א דהוי גמר מצוה ובאמצע מצוה (יד) אין נכון לדבר אף דיבורים הכרחים (טו) בין שחיטה לברכת שחיטה אף דבור אחד הוי הפסק (טז) יש להסתפק אם שחט עוף ותפס הקנה לבדו והתחיל לשחוט ושח קודם ששחט רוב אי הוי כשח קודם השחיטה דצריך לברך או כבאמצע שחיטה ואין צריך לברך דאף דחצי קנה פגום כשר אך י"ל דאם שחט הוי עכ"פ תחילת שחיטה וספק ברכות לקולא (יז) יש להסתפק אם שחיטה הראשונה נתקלקלה אם יכול לשחוט אח"כ על סמך ברכה שבירך על הראשונה וספק ברכות להקל אך אי איכא אחר ישחוט האחר אחת ויברך ויוציא בברכתו ויכול אח"כ לשחוט עוד על סמך ברכה ששמע מאחר:

ה (יח) שח בין שחיטה לשחיטה בדבר שאין מצרכי שחיטה אפילו מלה אחת (יט) ואפילו בלה"ק (כ) הוי ספק אי חייב לברך פ"ש ע"כ יעסוק בדברים שיהי' בודאי הפסק והסיח הדעת ויברך ואם א"א בכך ספק ברכות להקל וישחט בלא ברכה:

ו (כא) כל ברכות המצות המוטלת עליו בהברח לא הוי הפסק בין שחיטה לשחיטה:

ז (כב) שחט עוף ורוצה לשחוט בהמה יכסה קודם בברכה וכן חיה יבדוק ויכסה ואח"כ ישחוט את הבהמה והכיסוי והבדיקה לא הוי הפסק דהוי גמר מצוה משחיטה ראשונה אך אם אפשר טוב לשחוט הבהמה קודם לחיה דהוי הפסק גדול (כג) וכן בשני עופות אם נמלך באופן שצריך לברך על שחי טה הב' צריך לכסות מקודם לגמור שחיטה הא' ועל כיסוי הב' לא יברך דשחיטה שבנתים לא הוי הפסק

פרי העץ

(א) **שו"ע** סי' י"ט וכתב בספ"ר אות א' דאף דאין מברכים על מצות הלאו ושחיטה אינה תיקון הלאו א"כ למה תקנו ברכה אך לפי דעת רוב פוסקים דוזבחת הוי מ"ע א"ש יע"ש (ב) זה אינו דעת פ"ח והסכימו עמו הפ"ח הביאו בפ"ת ושער אפרים ועוד כמה אחרונים דלא כש"ך וסייעתו (ג) ש"ע (ד) דין זה מבואר בש"ך בסי' כ"ח (ה) ט"ז (ו) רמ"א דכל מקום שאין יכול לברך מתחלה תקנו הברכה לבסוף אף לאחר כדי דבור אך שלא יפסיק ואם הפסיק תו לא יברך כן כתבו אחרונים ופשוט הוא (ז) כו"פ ועיין בד"ק מה שמפלפל בזה (ח) ש"ך דלא כפ"ח וסייעתו דבעי דוקא שיהי' דעתו לבדוק (ט) ד"ק והוא כדי לחוש לדעת הפוסקים המצריכים דוקא שיאכל (י) פוסקים אחרונים (יא) ש"ע (יב) ש"ך כי עיקר אצלינו דברכת שחיטה הוא כמו ברכת הנהנין ע"כ אם גם זה שוחט ונהנה יוצא גם השני אך היכי דהוי שוגג דהיי' סבר שיהנה דעת המ"א דיוצא אך זה דוקא אם ענו אמן ובלא ענו יש להסתפק עי"ש אות י' וזה דלא כדעת הפ"ח וב"ח גם לא כדעת הפר"ז בסי' א' דלדעתו יש שלשה חלוקים בברכות ברכת מצות אע"פ שלא מוציא אך דוקא אם חבירו אין יכול לברך בעצמו, ברכת הנהנין צריך המברך ג"כ להנות, ברכת שמחה ואירוסין דהוי ברכת שבח אע"פ שחבירו יכול לברך יכול אחר להוציאו עיין מש"ז אות ג' ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים והוא דעת הש"ך יע"ש (יג) ש"ע ורמ"א שם (יד) מש"ז אות ה' (טו) ש"ך ומש"ז מסתפקו בזה אי דיבר אחד הוי הפסק אי דלמא דוקא ד' תיבות מילת ועיקר כש"ך וגם המ"א באו"ח סי' קס"ז כתב כן וגם הפמ"ג בעצמו כתב שם בפשיטות דדבור אחד הוי הפסק (טז) מש"ז אות ה' מסתפק בזה (יז) ש"פ אות ד' וכתבתי כשקלקלה דלשון זה כולל בין קילקל בשחיטה בין נטרפה אח"כ בבדיקה יע"ש ועיין ש"ך אות כ"א שכתב בפשיטות דאין חייב לברך בנתנבלה ראשונה (יח) ש"ך (יט) מש"ז אות ז' (כ) מחלוקת הפוסקים בש"ע והכרעת אחרונים כמו שכתבתי בפנים (כא) ש"ך (כב) ש"ך ומוסכם והטעם כיון דבהמה א"צ כיסוי צריך לגמר מקודם מצות ראשונה (כג) ש"ע וש"ך והטעם דשחיטה לא הוי הפסק דאי בעי שחט בחד ידו ומכסה בחד ידו והברכה משחיטה לא הוי הפסק מידי דהוי כמו יקנה"ז כן כתבו הפוסקים והש"ך כתב טעם פשוט דשחיטה והברכה לא הוי הפסק

משום

משום דלוכך כיסוי הוא יע"ש (כד) רמ"א שמ"ח (כה) במס"ז אות ט' כתב דנראה לכאורה דצריך לברך שנית דהא עתה לא שייך לומר הטעם שי"א בשחיטה דאי בעי לא שחיט וכן בכיסוי דאי בעי לא ישחוט ולא יהי' צריך לכסות דהא כבר מזומן לכסות א"כ דומה ממש לתפלה דשם חייב לברך וזה טעמא דמסתבר אך שהכ"ח בל"ע ולפע"ד נראה דודאי חייב לברך דהא גבי שחיטה נמי נראה דעיקר להלכה כדעה הא' וכמו שכתב הש"ך רק דהשמ"ח כתב משום תימרא דלא שמא לחוש לדעה הב' והכא די"ש סברא נכונה לומר דאף לדעה הב' חייב לברך פשיטא דכן יש לפסוק להלכה וז"ב מאוד (כו) השמ"ח מסתפק בזה ועיין ש"ש אות כ"ב דזה תלוי בשני טעמים שכתבתי לעיל דשחיטה לא הוי הפסק לכיסוי דלטעם א' דכתבתי באות כ"ב גם שחיטה זו לא הוי הפסק אבל לטעם ב' דוקא שחיטת עוף לא הוי הפסק דהוי צורך כיסוי אבל שחיטת בהמה דלא הוי צורך כיסוי הוי הפסק ע"כ מספק לא יברך יע"ש (כז) כך העלו אחרונים להלכה (כח) ש"ע ומוקשם :

(א) **רמ"א** בסימן כ' ושמ"ח ואחרונים ובגמרא חולין כ"ז אמר ר"כ מנין לשחיטה שהוא מן הלואר ושקלינן וטרינן התם טובא ואמרינן שם ותו שהיי' דרסה חלדה גרמא ועיקר מי כתיבי אלא גמרא שחיטה מן הלואר נמי גמרא וקשה אמאי לא מייתי על זה ברייתא דתכ"א וזבחת כאשר צויתיך מלמד שנצטווה משה על הוושט ועל הקנה ועל רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה הרי בפירוש אמר רבי דושט וקנה הלכה למ"מ הן ולמה תלוי תכ"א בדלא תכ"א ועוד קשה אמאי באמת לא אמר רבי נמי שהייה דרסה וכו' או שיכלל הכל ולימא וזבחת מלמד שנצטווה על פה כל הלכות שחיטה ולמה פרט דייקא וושט וקנה ועוד קשה מה מקשינן ותו שהייה דרסה וכו' גמרא ת"כ גמרא מה תלינן זה בזה הא אפילו אי הוי ילפינן שהייה ודרסה וכו' מקרא מי לא תלינן למימר דשחיטה מן הלואר הלכה למ"מ הוא ונראה לפע"ד לפרש בדרך נאה ומתקבל דבאמת זה דבר פשוט הי' וידוע לכל שכל הלכות שחיטה הלכה למ"מ הם כמו שאמר הכתוב וזבחת כאשר צויתיך אך חכמי הש"ס רצו להעמיד איזה דבר מהלכה גם בכתוב לכך חקרו מה מהלכה אפשר להעמיד בכתוב ורצו לומר דשחיטה מן הלואר אף שהוא הלכה עכ"פ נשמע גם מקרא ואמר ר' כהנא ושחט במקום שהוא שח ומקשינן עליו ואימא מחטמו וכו' ותו שהייה דרסה וכו' מכ"ל הכונה דרך קושיא על ר"כ דמה הועיל בזה דלמד שחיטה בסימנים מקרא דושחט א"כ ע"כ צריך אתה לומר דכל הלכות שחיטה שהייה דרסה וכו' מהלכה ולא נרמזו בקרא א"כ לא הרווחת כלום דיותר יש לומר דדרסה הוא מרומז בקרא דושחט דלא לשווי' גיסטרא כפירוש אחרון שברש"י והוא עיקר דגיסטרא היינו דרסה וא"כ דרסה יהי' נרמז בקרא ומן הלואר הוא הלכה ולמה לי' לר"כ לדחוק ושחט ממקום שהוא שח דזה הוא דוחק בפשטות הכתוב ובפרט די"ש להקשות ואימא מחטמו ואי משום שרוצה לדחוק כדי להעמיד אחד מהלכות בקרא יותר נכון ליישב הקרא כפשוטו ונרמז נ"כ חד מהלכות והוא דרסה דלא לשווי' גיסטרא דדרסה דקרא סובל יותר על זה כמו דאמרינן אין ושחט אלא ומשך ודו"ק בזה כי נכון מאוד בפירוש הש"ס ויתיישב קושיא האחרונה מאוד והבן וממילא יתיישב גם קושיא הב' דלא אמר רבי על כל הלכות שחיטה דהם מהלכה דזאת ידוע הי' ולא צריך רבי לומר רק דרבי אתי לומר ולאדם דסגי ברוב או דבעי להדם דאף בחיטת עוף הוא מהלכה דלא כר"א הקפר דסובר אין שחיטה לעוף מן התורה ויתיישב נמי קושיא הא' דלמה לא הביא ברייתא דרבי להקשות על ר"כ דיליף מקרא דושחט הא בפירוש תכ"א דהוא הלכה למש"ה ז"א דהא ר"כ נמי ידע זאת דהוא מן הלכה רק דרצה לרמוז חד מהלכות בקרא ג"כ ועל זה אין סתירה מברייתא דרבי ע"כ לא הקשו על ר"כ רק בדרך ממ"נ דהא אתה מרמז שחיטה מן הלואר וסימנים בקרא א"כ לית לך רמז בקרא על דרסה ויותר מתיישב לפרש פשטי' דקרא על דרסה מלפרש על שחיטת הלואר ודו"ק ובזה יתיישב לן קושית הרשב"א בתה"א הביאו הפמ"ג בפתיחה להלכות שחיטה וז"ל ואף דאמרו שהייה דרסה חלדה גרמה ועיקר מי כתיבי דרסה אגב אחריני נקטי' דהא באמת דרסה כתיבה יע"ש ולפ"ז א"ש דלא צריך לומר אגב אחרינו נקטו ואדרבה עיקר הקושיא הוא מדרסה דלפי ס"ד דר"כ ע"כ דהם קרא אתי על שחיטה מן הלואר א"כ כל חמשה הלכות שחיטה

הוא

הפסק (כד) ושיחה בין הכיסויים כשיחה בין השחיטה שמבואר לעיל בסעי' ה' (כה) אך אם יש לו מזומן לכסות בשני מקומות נראה דלכ"ע שיחה הוי הפסק וחייב לברך על כיסוי השני' :

ח (כו) אם שחט עוף ורוצה לשחוט אח"כ בהמה דכתבתי לעיל דצריך לגמור גם הכיסוי מעוף ואח"כ ישחט את הבהמה אך אם רוצה גם אחר הבהמה לשחוט עוף יש להסתפק אם שחיטת הבהמה הוי הפסק לכיסוי ע"כ ראוי שלא להכניס א"ע בספק ובדיעבד מספק לא יברך :

ט (כז) ראוי לכל שוחט שיהי' בדעתו בשעה שמברך על כל מה שיביאו לו לשחוט קודם שיפסיק בדבר שיהי' יוצא בברכה זו ואם הוא שוחט קבוע מסתמא הי' דעתו לזה לכן אם הביאו לו עוד אע"פ שאין לפניו עוד לשחוט בין שהביאו ממין ראשון או מין אחר כ"ז שלא הפסיק בדבר א"צ לברך ושוחט שאינו קבוע שלא בירך רק לשחוט אחת ואח"כ הביאו לו עוד ממין הא' י"א דצריך לחזור ולברך ואם הם עופות יכסה דם הראשון ויברך ואח"כ יברך על שחיטה שני' ולא על כיסוי ב' אם הביאו לו קודם שבירך על הכיסוי הא' וי"א דא"צ לברך אף על השחיטה ואם הי' לפניו עוד מאותו שבירך עליהם אפילו הי' שוחט רק אחד ואחר שבירך קודם ששחט הביאו לו עוד אף לדעה הא' א"צ לברך:

י (כח) הי' שוחט חיה או עוף ודעתו לשחוט עוד רק ששכח ובירך וכיסה כשחוזר לשחוט א"צ לברך על השחיטה דכיסוי לא הוי הפסק אבל על הכיסוי חייב לברך דהא שכח וסבר שלא ישחוט עוד והוי נמלך על הכיסוי ע"כ יברך:

סי' כ'

מקום השחיטה בצואר ובו ח' סעיפים

א (א) שחיטה מן הצוואר ובסימנים הלכה למ"מ ולפי שאין אנו בקיאים לעמוד על סוף מדתן ראוי לכתחלה לשחוט באמצע הצוואר לארכו בכל בע"ח ויש נוהגים לשחוט במקום סיומו של אוזן הבהמה היינו שכיפף אותו וכנגד זה באמצע צוואר ברחבו הוא מקום שחיטה לכתחלה :

ובדיעבד

ב (ב) ובדיעבד שלשה מקומות חלוקים המה בדיניהם ואלו הן אם שייר מלא חוט ע"פ כל הטבעת הגדולה לצד הראש יש להכשיר אף בלא הפ"מ אם שחט למעלה מטבעת ולא נגע בחטים אין להכשיר כ"א בהפ"מ ואם שחט עוד למעלה עד סמוך לעצם סחוס הגדול הנקרא שפוי כובע שעמידתו למעלה מטבעת הגדולה משך אצבע אגודל יעקור את הקנה ממקום חבורו בלחי ויבדוק אם שייר בחיטי כ"ש לצד הראש כשרה ואם לאו נבלה הוא דהוי לי' מוגרמת ואין להכשיר זאת כ"א בהפ"מ ולצורך גדול ובעל נפש ימשיך ידו מלאכל מזה:

ג (ג) ולמטה בקנה מקום שחיטתו הוא עד מקום שמגעת חוד ראש אונא עליונה של שמאל בהמשכתה על קנה (ד) היינו כשאוחזין בקנה וריאה תלוי' למטה ומכבדת קצת בעצמה בלי הכרח ונופחין אותה כך ועולים האונות למעלה ואם נמצא החתך בקנה למעלה מחוד זה אפילו כ"ש כשר ואם שווה בשווה הרי זו מוגרמת:

ד (ה) ובוושט שני מקומות חלוקים המה בדיניהם ואלו הם שחט למטה מד' אצבעות אגודלן בבהמה גסה (ו) ממקום חבורו בלחי (ז) גם בעינן שיהי' פי חללו מתכווץ שם ונסתם החתך במקום שחיטתו (ח) ובדקה וחיה ועוף לפי גדלו וקטנו בערך שיעור הנ"ל וכשר אף באין הפ"מ (ט) ובה"מ אם יש רוחב אגודל והוא שני צענטא מעטער או צאהל כשר אך אם נשאר פי החתך מגולה ואינו מתכווץ שם בזה אין לספק לעולם דלאו מקום שחיטה הוא ופסולה (י) ולמטה בין גסה בין דקה בכולם עד שישער שיתחיל הוושט להיות פרצים כמו בכרם שעשה כמשבצות:

ה (יא) שחט למעלה ממקום זה והוא נקרא תורבץ הוושט או למטה והוא התחלת בני מעים שחיטתו פסולה (יב) ואם בעוד שהי' עדיין שחוט פ"ש במקום שחיטה לא הוי נבלה רק טרפה דשחיטתו מטהרתה מידי נבלה אבל אם לא שחט עוד רק מיתה הוי נבלה (יג) אך אם נפסק הקנה או ניקב הוושט במקום שחיטה אף דשחט אח"כ ג"כ במקום שחיטה הוי נבלה (יד) והא דכתבתי דלא במקום שחיטה הוי נבלה דוקא אם שחט בקנה משפוי כובע ולמעלה וכן בלמטה שאפילו ע"י אונס הוא למטה מכנגד האונא אבל אם ע"י אונס הוא למעלה מאונא לא הוי אלא ספק נבלה דהוי איבעיא דלא אפשטא גם בוושט לא הוי ודאי נבלה רק למטה אבל למעלה אפילו עד חבורו בלחי לא הוי אלא ספק נבלה כיון דיש פוסקים סבירא להו דלא נקרא תורבץ רק משהו:

הא

הוא מהלכה ומקשינן עליו למה לך לומר דרשה לא כתיבה יותר שייך לומר דמן האמור לא כתיב ודרשה כתיב דפשטי' דקרא יותר מורה על דרשה ודוק ובאוקימתא דר"י מקרא דזבחת ג"כ יש לפרש כמו שפרשתי על ר"כ והא דלא דרש ר"י מקרא דישחט כמו ר"כ ל"ל דר"י סובר דחולין מקדשים לא ילפינן ולר"כ לא משמע לי' לילף מוזבחת כמו שכתב שם הפמ"ג בפתיחה היוצא לנו מכל זאת דכל הלכות שחיטה הם מהלכה למ"מ ורק דרשה כרמ"ז בקרא דזבחת או בקרא דישחט דכתיב בקדשים דדרשינן ושחט אין ושחט רק ומשך דלא לשוי' נבלה שלא ידרס והא דיש להקשות על זה כיון דגלי רחמנא בקדשים דלא יודרס ש"מ דבחולין לא איכפת לן דרשה כמו דאמרינן גבי כוכה עיין לעיל בסי' ג' דכתבתי ליישב זאת בטוב טעם ובפרט לפי מה שכתבתי דהוא הלמ"מ רק דילפינן מקדשים דגם יש לדרשה רמז בקרא ולא הוי אלא גלוי מלתא:

(ב) **עיין** בש"ע ובפוסקים בסי' זה ועיין במש"ז אות א' שכתב בשם ככה"ג וז"ל מה שאמרו בגמרא שייר בחוטי א"א בקיאים וחפשנו וחקרנו מבודקים בקיאים ואמרו שלא הגיעו עד השליחן ועיין במנחת הזבח כלל י"ב מה שהאריך לבאר הדבר ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים וזה הכרעת השמ"ח (ג) ש"ע ואחרוני' (ד) מנחת הזבח כתב כן לפרש דברי הפוסקים וכוון הוא (ה) הרמ"א הביא י"א דבעינן רוחב ד' אצבעות רש"י ומהרי"ו וקבלה ביד הגאונים כל וכו' עד שמגיע אחן וכו' ודעת השמ"ח דרמ"א פליג על השיעור דמחבר ע"כ אכן דמנהגינו עפ"י מהרי"ו אף בספ"ת יש לאסור בפחות והמש"ל אות ד' שגה בדעת השמ"ח וז"ב אך לפע"ד א"א לומר כלל דרמ"א פוסק דעה זו להלכה לאסור אף דיעבד דא"כ אמאי לא כתב דבדקה וחיה לפי גדלו כמו שסובר דעה זו ועוד למה הביא תיכף בזה שיעור אזן שהוא פחות מזה ע"כ נראה עיקר בדעת רמ"א כמו שהבין הלבוש דלהלכה פוסק כדעת המחבר ועיין בת"ש אות ח' אך באין הפסד יש לחוש לשמ"ח שפוסק כמהרי"ו אבל בהפ"מ פשיטא דעיקר כדעת המחבר כי כן דעת רוב פוסקים וכן המש"ז פוסק כן (ו) כן כתב בשמ"ח וכן כתב במש"ז אות ד' בשם פנים מאירות דלא כחכם אחד שרצה לומר דמיולא בין הלחיים מודדין שיעור זה יע"ש (ז) כ"כ הת"ש אות ט' דכל השיעורים שכתבו הפוסקים היינו משום דגם הם לא הוי בקיאים במתכווץ אך לאימרא האיך דאנו רואים דלא נתכווץ הוי תורבץ הוושט יע"ש וכ"כ בת"ח בחולין דף מ"ד יע"ש וזה עיקר לדינא דלא כטעו"ד (ח) כ"כ בשמ"ח דלא כמנחת הזבח שכתב בדעתו דאף בגסה משערינן בלפי גדלו ושיעור ד"א הוא דוקא בשור גדול והמעיין בשמ"ח יראה שאין דעתו כן והטעם נראה שלא רצה לחלק בגסה משום לא פלוג יע"ש ודוק (ט) כן הוא דעת הש"ע והטור בשם בה"ג ותוס' ורי"ף ורמב"ם והא דכתבו כדי שיאחוז בד' אצבעותיו היינו בגודל מכל אחד ומכל הב' באצבע כי כן דרך האוחז עיין בת"ש אות ח' ותבין ועיין לעיל אות ה' מה שכתבתי דרמ"א נמי סובר כן להלכה ומה שכתבתי דאם פי החתך מגולה וכו' כבר ביארתי זאת לעיל אות ז' (י) ש"ע שם והוא מימרא דר' נחמן בגמ' ועפ"י פ' הרי"ף ורמב"ם ורא"ש שם (יא) ש"ע שם (יב) ש"ך ופ"ח ושמ"ח (יג) מבואר בש"ע בסי' ל"ג ועיין בשמ"ח דכתב דכ"מ לענין א"ב (יד) שמ"ח ודע דכו"פ כתב דפסיקת הקנה ברובא אף שלא במקום שחיטה הוי נבלה אף אם שחטה במקום שחיטה אינה מטהרה מידי נבלה יע"ש שמחלק בין ווסט שלא במקום שחיטה לא הוי אלא טרפה ובקנה הוי נבלה עיין בכרתי אות ה' והרב בפמ"ג שגה מאוד במחכ"ת בכוונת הפלתי יע"ש וכל הרואה יראה דלא מחלק הכו"פ בין נפסק לנשחט ודו"ק אך להלכה עיקר כפמ"ג וכמו שכתב השמ"ח וכמו שכתבתי בפנים דאין חילוק בין ווסט לקנה דשלא במקום שחיטה הוי טרפה:

(טו) **כ"ב** הש"ך אות ה' ואף שמתחילה כתב די"ש להסתפק בזה נראה דהחליט כן לודאי וטעמא דמסתבר הוא גם צריך לפרש כונתו בלמעלה לצד הראש דאי למטה לצד הבטן אף בנפסקו לגמרו לא הוי רק טרפה דהא לא שייך עיקור וז"ב בכונתו ודוק (טז) הסכמת הפוסקים ועיין בשע"ה (יז) ש"ע שם ומוסכם מכל הפוסקים דלא כפ"ח שמתיר אף לכתחלה בהחזיר ומה שכתבתי לענין דיעבד דבעינן תרתי בזה יש מבוכה גדולה בין הפוסקים ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים וזה דעת והכרעת הפליתי והפמ"ג (יח) כרתי אות י"א ומוסכם מכל הפוסקים אך בחתך בבשר הב"ח החמיר מחשש שהיי' והט"ז ושמ"ח חולקים עליו (יט) שמ"ח וכן נראה דעת הפליתי דלא כט"ז דמיקל בחתך מקצת עצם ולא חשש לשהיי' משום דהוא דרך שחיטה ועיין בשמ"ח ובת"ש אות ע"ז מה שמחלק בין בשר לעצם ודע דאף אם שוחט באמצע צוואר צריך ליזהר לתפוש הסימן קודם שחיטה ומכ"ש ביונים שהם כמלאים הסימנים בהלך ועיין בשמ"ח מה שכתב לענין יונים:

(א) **בחולין** דף כ"ז ושינוי בתרא שם דעת הכסף משנה בפ"א מה"ש דהוי מלוה דאורייתא כתב בשערי דעה דילא לו כן מברייתא דרבי דדרש כאשר צויתיך מלמד שנצטווה משה ע"פ וכו' וכן נאמרה הלכה דהכשר מלוה הוא לכתחילה אף בעוף לחתוך שניהם יע"ש שהקשה על הפ"ת דנעלם ממנו כ"מ הנ"ל וזה אמת וברור דאף מדאורייתא יש לחלק בין לכתחילה לדיעבד דלא כפ"ח יע"ש וגם לפע"ד נראה ראי' דהא כמה פוסקים סוברים אמא"ל הוא איסור תורה הרי די"ש חילוק בין לכתחילה לדיעבד אך לדינא עיקר דלא הוי רק חומרא מדרבנן כדעת רוב האחרונים עיין בת"ש (ב) ש"ע ממשנה דשם (ג) עיין בת"ש אות ג' שכתב כן בשם הפוסקים דאף דלענין טרפות אף ברוב חללו לחוד טרפה היינו לחומרא מספק אבל לקולא בעינן תרתי יע"ש ותבין (ד) בזה יש מחלוקה בין הפוסקים וכתב השמ"ח דכן המנהג כמו שכתבתי בפנים (ה) שערי דעה (ו) כן הוא דעת רוב פוסקים ומה שכתבתי דדוקא אם בדק תיכף כן כתב הפליתי ובמה שהקשה עליו בשערי דעה לא קשה מידי כמ"ש בפנים והרב ז"ל חשב לדוחק ולא ידעתי למה דהא סברא נכונה (ז) ש"ע והוא מברייתא שם (ח) ש"ך ושמ"ח ופליתי דלא כמורה אחד שטעה בוושט ברוב חללו הביאו הת"ש יע"ש וכתב שהוא נבילה דאורייתא (ט) עין בד"ק בסי' כ"א אות ב' ובספר זבחי שמואל הביאו במקדש מעט בסי' כ"ג אות כ"א כתב דאם שחט אחד לא הוי שחיטה ולפי זה דן הרב דלענין טרפה לא מצריך ברוב אחד גם רצה לדון דאם לפי ערך יש באחד רוב משניהם מהני גם שחיטת אחד יע"ש ואין בכל דבריו כדי להקל באיסור דאורייתא ובשחיטה באם הוא לפי ערך מסתפק בספר ויוסף אברהם אי מהני ונראה עיקר להלכה להחמיר באיסור דאורייתא כמו שכתבתי בפנים

וגם

ו (טו) הא דכתבתי בסעי' ה' דלמעלה ממקום שחיטה סמוך ללחי בין בקנה בין בוושט הוי טרפה ולא נבלה אם שחטה אח"כ במקום שחיטה זה דוקא אם מקודם שלא במקום שחיטה לא שחט רק רוב מסימנים ונשאר מיעוט מחובר ע"כ מהני אח"כ השחיטה השני' לטהרה מידי נבלה אבל אם נפסקו לגמרי הוי עיקור ולא מהני השחיטה שני' לטהרה מידי נבלה:

ז (טז) ובעוף שיעור הוושט למעלה כנגדו בקנה משיפוי כובע ולמלה ולמטה בוושט ובקנה עד גגו של זפק והסימן איזה הוא גגו מקום שאין בו שתי עורות כמו בוושט ועוף שאין לו זפק כמו אווזא עד מקום התחלת חבור אגפיים לגוף וכבר כתבתי דלפי שאין אנו בקיאם שפיר בשיעורם נכון לשחוט לכתחלה באמצע הצוואר לארכו דאז יוצא מידי ספק:

ח (יז) לכתחילה יש לשחוט באמצע הצוואר נגד הגרון ואם שחט מן הצדדים או מן העורף שחיטתו כשרה רק דבעינן החזיר הסימנים למקום ששחט וגם שיודע בטח ששחט את הסימנים קודם החתיכת קצת ממפרקת אבל על הזרה לבד לא סמכינן וגם על הידוע לבד גמי שמא טעה בדמיונו אבל אם החזיר סמכינן על הידוע (יח) ואם לא חתך כלל את המפרקת רק שחט את הסימנים לזה א"צ שום ידועה וחזרה ופשיטא דכשר דאין כאן שום חשש אפילו חתוך מבשר ג"כ לא אכפת לן אבל (יט) בחתך קצת ממפרקת בזה יש חשש שהיה ואם חתך כל המפרקת יש חשש נבלה ע"כ בעינן הני תרתי חזרה וידוע בודאי ששחט הסימני' קודם לכן בחתך קצת כשר אף באין הפ"מ אבל בחתך כל המפרקת אין להכשיר רק בהפ"מ דאף בשחט באמצע הדין כן כמו שנבאר לקמן אי"ה:

סימן כ"א

שיעור השחיטה בכמותה ובו ז' סעיפים.

א (א) שיעור המעולה בשחיטה בין בבהמה ובין בחיה ועוף שיתכוון השוחט לחתך שניהם ולא ישאר אף קצת (ב) ואם שחט רוב אחד מהם בעוף ורוב ב' בבהמה והיה שחיטתו כשרה (ג) ובעינן רוב עובי הטבעת גם רוב חללו:

ב (ד) מנהגינו שלא להכשיר כ"א ברוב גמור הניכר לכל בלא שום מדידה (ה) ואם ניכר למקצת בנ"א בלא מדידה הוי כמו אם הי' ניכר לכל וכשר (ו) אך בהפ"מ ושעת הדחק יש להקל ברוב ע"י מדידה אבל דוקא אם בדק תיכף אח"ש דאל"כ יש להוש אולי נתרחב ע"י פרכום ואף דברוב הניכר בלא מדידה לא חיישינן בוושט על זה שנעשה ע"י פרכום הכא כיון דליכא רק כחוט השערה אף בוושט חיישינן:

ג (ז) שחט חצי כל סימן בעוף ואחד וחצי סימן בבהמה והיה שחיטתו פסולה (ח) עד שישחט רוב אחד בעוף או קנה או וושט עד החלל וגם בבהמה רוב שנים עד החלל ובקנה בעינן רוב עובי ורוב חללו ובוושט בעינן רוב שתי עורות פנימי וחיצון עד לחלל:

ד (ט) בבר אווזות הזכרים הקנה סמוך לגוף מחולק לשתיים ויש שם כמין כפתור אם שחט שם צריך שישחט רוב משתיהם ואפילו אחד עב יותר משני ושחט אותו דלפי ערך איכא רוב משתיהם

שחיטתו

שחיטת פסולה מספק ולענין טרפות אם נפסק רוב מאחד טרפה מספק אף דליכא רוב משניהם לפי ערך ג״כ הוי ספק טרפה :

ה (י) אם לא שחט רוב במקום אחד רק ע״י צירוף יש רוב כשרה לא מבעיא אם ב׳ חתוכים המה בהיקף אך אפילו אחד לצד הראש והשני לצד מטה שלא כנגד הא׳ בין בקנה בין בוושט בכל בע״ח כשרי׳ אבל אם המה בצד אחד היינו אם אחר שהתחיל לשחוט במקום אחד הניח זה המקום ושחט למטה או למעלה בזה הצד צריך שיהי׳ רוב במקום אחד ואז כשרה (יא) וכל זה דוקא בלא שהה כלל :

ו (יב) שחיטה העשוי׳ בקולמוס דהיינו באלכסון כשר (יג) וכשיני המסרק ראוי ונכון שלא לשחוט :

ז (יד) הי׳ חצי קנה פגם ע״י חולי א״כ ליכא למיחוש שמא ניקב הוושט ג״כ דמהיכא תיתי נחזיק ריעותא לוושט שלא שלט בו החולי או אם תפס הקנה לבדו ופסק חצי אף שחצי שפסק הוא לצד המפרקת ואח״כ שחט משהו לצד הצוואר עד שבהצטרף לחצי שנפסק איכא רוב בקנה כשר :

סימן כ״ב

באיזה מין צריך לשחוט הוורידין ובו ה׳ סעיפים .

א (א) בשעת שהיטה מתעורר דם שבגוף הבע״ח לצאת דרך הסימנים והוורידן שבצוואר ע״כ צריך לשחוט את הוורידין או לנקבם בשעת פרכום בעוד שהדם חם משא״כ לאחר שיתקרר בתוכן שוב לא יצא (ב) ומהמת שאין אנו בקיאים איזה הם השתי וורידין שהדם יצא דרך אותו וורידין ע״כ צריך לשחוט את כולם מה שבתוך הבשר על הצוואר אבל לא מה שבתוך עצם (ג) ואם לא שחט כל הסימנים א״צ לקרעם דאין הדם נבלע בהם :

ב (ד) ואם לא עשה כן יחתוך הוורידין מן הצוואר ויוטל בשר קצת שסביבו עמו וליכא למיחוש מידי לצלותו ומלחו ולבשלו שלם אבל לאכלו חי אסור עד שיטול כל החוטים שבגוף הבהמה ועוף :

ג (ה) במקומות שנהגו להסיר הראש מעופות קודם מליחה א״צ לשחוט הוורידין דע״י זה יש מקום רחב לדם לצאת ע״י מליחה (ו) ובבהמה צריך לחתוך הצוואר לשתי חתיכת ותו לא נקרא שלם :

ד (ז) בין בהמה ובין עוף אם לא נשחט הוורידין וצלאו שלם עם הוורידין ישליך הוורידין ויחתוך סביבם בעובי רוחב אגודל ואם נמלח די בקליפה (ח) ואם בשלו אח״כ מחטט ומנקר החוטים ושאר אם יש ס׳ בכל מה שבקדירה נגד הוורידין הכל מותר :

ה (ט) עכשיו לא אמרינן סתם עוף נשחטו וורידין (י) אם כל האברים תלוים אף שהמה מחותכים מ״מ שלם לענין זה שלא יזוב דם (יא) שחט ולא

וגם בדעת קדושים הביא בספק יעו״ש (י) ש״ע שם ומוקשה מאחרונים דלא כשמ״ח שמחמיר קצת בזה יעו״ש ועיין בשפ״ד אות ג׳ (יא) ש״ך אות ג׳ וכתב בשפ״ד שם דמיירי שנדחף ידו ממל״מ יעו״ש (יב) ש״ע (יג) עיין בשפ״ד אות ד׳ עיין בש״ע קי״ה ובנקודת הכסף שם ועיין בש״ד ואות ה׳ ויתבאר לך מה שכתבתי בפנים (יד) מוקשה בפוסקים :

(א) **ש״ע** כרי״י דמתניתן (ב) שמ״ח ועיין בת״ש שם אות ב׳ וכן כתב בכו״פ דלא כמקילים בזה

(ג) ב״י ע״ז כו״פ (ד) ש״ך פ״ח וכו״פ וזה כפי שיטת הרא״ש דאין חשש רק על ורידין גופו וקצת מבשר שסמוך להם דשם פרש הדם ולא יצא והגם דהרבה פוסקים חולקים על זה דדעת הרשב״א דכל חוטי הגוף צריכים ניקור דמכל חוטי לא יצא הדם ודעת גדולי מורים הם הראב״ד ורבינו משולם דאף ניקור כל החוטים שבגוף לא מהני דדם נשאר בבשר הגוף ופרש ממל״מ ואין תקנה רק לחתוך אבר אבר בצלי או במליחה אך דעת אחרונים הנ״ל דיש לפסוק כרא״ש וכן פסק בספר רביד הזהב סי׳ כ״ב ובטוטו״ד סי׳ מ״ז משום דבלאו הכי הוא איסור דרבנן כמו שכתב הכו״פ דדם שמלחו או בישלו או צללה הוי דרבנן ולפ״ז אם בא לאכלו חי דהוי דם דאורייתא צריך לחטט עכ״פ כל החוטים שבגוף כדעת הרשב״א הנ״ל וכמבואר בש״ע סי׳ ע״ו ובזה יש מקום אתי ליישב התמוה הגדולה שתמה בשפ״ד כאן על הש״ך מסי׳ ע״ו יעו״ש ואף שגם שם כתב המחבר בצלי ג״כ יש לומר דלצדדין אמר ודו״ק כי זה נכון מאוד וברור ומזה יתבאר מה שכתבתי בפנים (ה) רמ״א שם (ו) ש״ך ואחרונים ומבואר בש״ע דבבהמה א״צ לשחוט את הוורידין משום דסתמא דמלאה מחתכת א״א ושוב יוצא הדם ע״י מליחה או צלי וכן בעוף דמשני חתיכת א״א רק דבעוף דרך לצלות שלם חיישינן שמא לא יחתך א״א אך במקום שמנהג להסיר הראש א״צ לשחוט את הוורידין כמבואר בפנים איברא דאמאי לא חיישינן שמא יאכל באומצא וצ״ל משום דלא שכיח כלל :

(ז) **שם** בש״ע וזה כדעת הרא״ש הנ״ל וכתב הש״ך דהקליפה אינו רק חומרא בעלמא דבאמת אמרינן בזה כבלעו כך פלטו יעו״ש מה שמחלק דנטילה דצלי׳ הוי עפ״י דין ובמליחה הקליפה לא הוי רק חומרא ובזה הסכימו אחרונים (ח) ש״ע שם דלא כשמ״ח וכן העלו בטוטו״ד ובי״מ ועיין לעיל אות ד׳ וכפי דעת הש״ך דלאו דוקא נגד הדם רק נגד כל הוורידין דלא ידענו כמה נפק מנייהו גם העלו הש״ך וכו״פ ושערי דעה דעיקר דלא אמרינן בזה איסור דבוק ולא חנ״נ והאריכו בטעם הדבר ועיקר נראה כמו שכתב בשערי דעה כיון דיש מקצת גאונים שסברו דלא קיי״ל כרי״י והרמב״ם ורע״ב לא פסקי כותיי ודעת ר״י מתוס׳ וסמ״ג וסה״ת סוברי דאף ר״י לא אמר רק לכתחלה אבל לא לאסור דיעבד ובלאו הכי דם שבשלו לא הוי רק איסור דרבנן ע״כ לא רצה רמ״א ז״ל להחמיר כאן דכימא עוד חנ״נ ואיסור דבוק וז״ב והא דלא מצריכין ס׳ עכ״פ נגד הקליפה שנאסרה ע״י מליחה דהא אנן מחמרינן דאף קליפה כ״כ וגם אף ע״י מליחה כ״כ עיין לקמן בסי׳ ל״ב הכא עיקר הקליפה לא הוי רק חומרא כמו שכתבתי לעיל אות ז׳ ע״כ אין להחמיר יותר עיין בש״ד אות כ׳ אך לכאורה יש להקשות דהא כדי קליפה נאסר עוד מקודם שמלחו רק היכף בשעת שחיטה כמו שכתבתי לעיל בשם הרא״ש שאנו הולכים בשיטתו ואמאי כתב הש״ך דקליפה שע״י מליחה הוא רק חומרא וראיתי בת״ש שהרגיש קצת בזה יעו״ש אך לפי שיטתינו לא מתיישב עדיין וצ״ל דסברו דזה נ״כ לחומרא כתב הרא״ש לקלוף שניבש ודוק ודע דאם אפשר לקלוף אחר הבישול בודאי צריך לקלוף וזה פשוט (ט) ע״ז כו״פ (י) כו״פ (יא) שמ״ח ועיין כו״פ ועיין לקמן בסי׳ ס״ה אות ה׳ ויש לחלק בין הכא לשם :

מבואר

(א) **מבואר** בגמרא ובש"ע ובת"ש כתב לדחות אותן המתחכמים ליתן טעם עליהם ועיין בפמ"ג במה שהאריך דבכתיבת טעמים יוכל לבוא לידי מכשול (ב) ש"ע שם (ג) ש"ך ומוכרח (ד) הת"ש אות ט"ו שעלה כן וכתב שכן דעת ר' ירוחם והה"ד ופ"ת יע"ש ואף שבתוייק דחה כל דברי ת"ש יש להחמיר בשל תורה כת"ש ויעיין בדעת קדושים אות כ"א מה שכתב בזה (ה) כן הוא פסק המחבר בש"ע עפ"י דעת הרי"ף ורמב"ם (ו) כן חידשו ת"ש ופליתי ולזה הסכים הפמ"ג ועיין בד"ק א"ד (ז) ש"ע שם (ח) מבואר בפוסקים וטעם דאנו פוסלין בשהייה משהו עיקר הדבר לעשות הרחקה לאיסור תורה ע"כ קיימו וקבלו אבותינו להכלל מאיסור תורה ועיין בשמ"א ואך בעוף יש לומר דהוי ספק איס"ר תורה משום דאנו חוששין לשיטת הראשונים דבעוף השיעור הוא דוקא בשחיטת עוף דגם המחבר חושש לדעה זו אם אין הפ"מ וכבר כתב בת"ש דשחיטת העוף הוא רק משהו דאלי קנה פגום כשר וא"כ משהו מקנה הוא שיעור שחיטה בעוף (ט) זה הוא דעת הט"ז בשם רש"ל והסכימו לזה הפ"א וכו"פ וספ"ד סי' כ"א וח"א ודלא כשמ"א שמחמיר בעוף ובש"ע הרב מלאדי ג"כ מתיר כט"ז איברא דהוא הולך שם בשיטתו דשהייה משהו בעוף ג"כ לא הוי רק מכח חומרא ודחה שם דעת האגודה שנמשכו אחריו הת"ש וסש"פ שהבאתי לעיל אות ו' יע"ש (י) כן כתבו אחרונים:

(יא) **דין** זה הוא מהש"ד והאחרונים האריכו בזה בכמה חלוקים שונים ויש ג"כ מבוכה ביניהם לדינא אך הכרעה הנבחרת הוא כמו שכתבתי בפנים והוא דעת השמ"א יע"ש וכן פסק בתורת זבח דלא כמנחת הזבח אך מה שהחמיר בשמ"א בבהמה באין הפ"מ נראה לפע"ד להקל בזה ומה שכתבתי לענין מחק ידו או חתך אצבעו ויתר הדברים מבואר הכל בשמ"א (יב) כן מבואר באחרונים דאף לדעת הת"ש שהבאתי לעיל דבעוף שהייה משהו הוי חשש דאורייתא מ"מ מותר מספק משום דהוי שלשה ספיקות ספק שמא לא נגע כלל בכותל ואת"ל נגע שמא לא שהה אף רגע דהא לא ודאי הוא דשהה ואת"ל דשהה קצת שמא הלכה כדעה הראשונה בש"ע דאף בעוף הוי שיעור שהייה כמו בדקה עיין בספ"ד או' מי דאף דהוי כנגד חזקה מהני (יג) בפ"ת הביא בשם חמ"ד לאסור בקשים אך בד"ת או"ח י"ד מכשיר וכן הוא יע"ש (יד) אבעיא בש"ס ונשאר בספק ופסקו הפוסקים דהוי ספק נבלה (טו) שמ"ח סעי' ח' (טז) זה מגמרא וש"ע ומוכרח מכל הפוסקים דבעוף כשר דמיעוט בתרא מסימן קמא וכן סימן השני חדא בשחיטה הוא דהא

ולא יצא דם לא מהני שחיטת הוורידין דהא לא נתעורר הדם לצאת ובעי חתיכת א"א לבישול אבל לצלותו כולו כאחד מותר בזה אפילו לא שחט הוורידין דאש שואב לכל הדם שבוורידין דבזה קיל מחמת דלא יצא דם ולא נתעורר לצאת:

סימן כ"ג

דין שהייה בשחיטה ובו י"ז סעיפים.

א (א) חמשה דברים פוסלין השחיטה הלמ"ס ואין ליתן שום טעם על זה כי המה גזרת המלך מלכו של עולם ואלה הם שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקר:

ב (ב) שהייה כיצד הרי שהתחיל לשחוט ושהה אף באונס (ג) ואף שלא הגביה הסכין רק עמד (ד) ואף שהולך והביא רק שלא שחט אף קצת הוי שהייה (ה) ומעיקר הדין שיעור שהייה הוא בגסה כדי שיגביה בהמה גסה וירביצנה וישחט (ו) רוב מושט ומשהו מקנה (ז) ובדקה ועוף השיעור כדי שיגביה וירביץ דקה וישחוט רוב ושט ומשהו קנה מדקה וכן חיה (ח) השיעור כמו בדקה כל זה הוא מדינא דש"ס וש"ע כמו שסתם הב"י אבל אנו נמשכים אחר מנהגי רמ"א פסלינן שהייה משהו בכל בע"ח (ט) אך בנדחף ידו ממל"מ בשעת שחיטה ולא הגביה הסכין יש להכשיר בין בבהמה ובין בעוף (י) אם שחט בידו האחת וביד השני נטל בשעת שחיטה איזה דבר שלא יפול על הסכין ואמר ברי שלא שהה כלל יש להקל אף למנהגינו דשהייה הוי במשהו:

ג (יא) אם נמצא בעוף אחר שחיטה בושט או בקנה נמי או עשב דק מאוד ונחתך בשחיטת הסימן טרפה מפני שסימנים מתוחים הם והעשב אינו מתוח והחיש יעיד שדבר דק שפוגע בו הסכין ואינו מתוח שוהה יותר לחתוך מאלו הי' מתוח ע"כ יש לחוש שמא הצטרך להוליך ולהביא על הגמי ולחתוך אותו בלי חתוך בסימן והוי ספק שהייה אך זה דוקא בעוף יש לאסור ספק שהייה משהו דהא השיעור תורה לכמה פוסקים הוי רק משהו והוי ספק דאורייתא אבל בבהמה דשהייה משהו הוא רק חומרא בעלמא אין לאסור בספק שהייה משהו אך אם הוא דבר קשה דודאי שהה משהו יש לאסור אף בבהמה וכן אם התחך אצבעו בשעת שחיטה ונבהל ויש להוש לשהייה משהו יש לאסור בעוף ולהקל בבהמה ואם נדחה ידו אל הקיר וכדומה או שסכין נגע בבותל או בקרקע נוהגים לפסול משום שהייה בין בעוף ובין בבהמה ואם נמצא בושט מלא סובין או שעורים ולא נחתכו כשר:

ד (יב) הא דמבואר לעיל בסעי' ג' להטריף היינו דוקא אם ודאי חתך הגמי וכן אם ודאי חתך אצבעו בשעת שחיטה וכן שבודאי נדהה ידו אבל אי הוי ספק בכל אלה יש להתיר אף בעוף:

ה (יג) נמצא ביעות בין סימן לסימן בין רכים ובין קשים אך לא כעצם המפרקת יש להקל ולומר דלא שהה כלל בחתיכת הביעות:

ו (יד) שחט מעט ושהה מעט אף מדינא דש"ס מצטרפין השהיות מספק והוי ספק נבילה:

ז (טו) אסור לשחוט לבתחלה בסכין שאינו חד כדרך הסכין לחתוך בו בין בהמה ובין עוף משום דכמה קלקולים יוצאים מזה בשהייה דרסה ועיקר (טז) אבל אם שחט בו אע"פ שהוליך והביא כל היום כשרה כיון שאינו שוהה בלא חתוכה בר"א בעוף כיון דסגי לי' בסימן אחד א"כ אין להוש לשהיית במיעוט בתרא של סימן ראשון אבל בבהמה אע"פ שחותך תמיד מעט מעט סי' ראשון ואח"כ השני הוי נבלה מספק דמבעיא לן בגמרא דשמא המיעוט בתרא כיון דא"צ לשחוט המיעוט מה שחותך בו הוי כחותך

כחותך בידו או ברגלו וא"כ אף בלא שהה שיעור שחיט' גסה לגסה או דקה לדקה שהוא שיעור שהייה העיקרת עפ"י דין רק שהה מעט לפי מנהגינו עפ"י רמ"א דשהייה מעט נמי הוי שהייה הכא נמי כן הוא דאף דכל שחיטה אף בסכין חד יש שהייה משהו במיעוט בתרא דסימן קמא ולא חיישינן לזה דהתם בודאי לא יבוא לידי שהייה דאורייתא דלעולם במיעוט לא משהינן כ"כ כמו ברוב אבל בסכין שאינו חד יכול לבוא לידי שהייה דאורייתא בקל ע"כ אף שלא שהה בודאי כשיעור רוב סימנים בסכין חד דלכ"ע לא הוי עוד שהייה דאורייתא אפ"ה יש להחמיר ולאסור משום חשש דאנן לא בקיאי כ"כ וא"א למיקם אשיעורי' אא"כ (יז) תפס הסימנים זה אצל זה שעכ"פ בשעה שיתחיל מיעוט אחרון יתחיל ג"כ בהתחלה שחיטת סימן הב' אז כשר אף בבהמה:

ח (יח) הא דמבואר לעיל בסעי' א' וז' שאף שעוסק בשחיטה והוליך והביא ולא עמד כלל בעינן נמי שיתתוך קצת דאי לא התוך כלל אף שהוליך והביא הוי שהייה זה דוקא בסכין שאין חד כלל משא"כ מחודד קצת אף שהוא חידד היותר קטן בין סכיני שחיטה הנהוגים ועושה השחיטה במתינו' גדול ע"י כמה הולכת והבאות אין חשש כלל אף דשהיות מצטרפות דלא אכפת לן השהייה במה שלא התוך אם עשה הלכה והבאה רק אם כל הלכה הי' בלא חיתוך או כל הבאה הי' בלא היתוך כל דהו משא"כ קצת ממנה שהיתה בלא היתוך או אף רוב מהלכה היתה בלא חיתוך אף שעשה כמה וכמה הולכת כזו או הבאת באופן אם נצרף את השהיות יהי' ע"י צירוף יותר משיעור השהייה של תורה אין זה נחשב כלל לשהייה דהא לא היתה כל הולכה או הבאה בלי חיתוך כלל דאל"כ אין לך שום שחיטה כשרה שבעולם שלא יהי' רגע וקצת מהלכה או מהבאה בלי חיתוך אלא ודאי שמעריכים בזה כפי הולכה או הבאה שלימה בלי שום חיתוך:

ט (יט) שהייה במיעוט קמא דקנה אינו פוסל בין בבהמה ובין בעוף דמידי דהוי אחצי קנה פגום דכשר א"כ לית בו תורת שחיטה כלל רק החשש שמא נגע בוושט ונקב פוסל בוושט במשהו א"כ אם שהה במיעוט קמא דוושט הוי שהייה ושחיטתו פסולה לכן אם תפס הקנה לבדו ויודע שלא נגע בוושט ושהה שיעור שהייה יש להכשיר בהפ"מ אך במקומות שמכשירים במיעוט בתרא בהפ"מ כפסק הב"י בש"ע יש להתיר במיעוט קמא אף שלא בהפ"מ:

י (כ) אם התחיל לשחוט בהמה ואחר שהתך כל העור אף שלא יצא דם שהה משהו חיישינן שמא נגע הוושט; וניקב שם והוי שהייה במיעוט קמא דוושט ואין לשחוט למטה ולבדוק באותו מקום דחיישינן שמא יפגע בשחיטה במקום הנקב משום דוושט גמיד ופשיט (כא) ואם לא ידענו שעבר החתך כל העור וגם לא יצא דם יש תקנה שישחט למעלה או למטה ממקום זה ויהפוך עורו ויבדק נגד מקום החתך הראשון אם שלם שלא עבר חתך לצד השני (כב) אך בהפ"מ יש להתיר אף אם יצא דם ע"י בדיקה לראות אם צד השני אינו בו נקב כלל:

יא (כג) וכל מה שכתבתי בסעי' י' הוא דוקא בבהמה אבל בעוף נשתנה הדין דאם חתוך כל העור ולא

דהא מדאורייתא כבר כשחט ברוב מסימן קמא ואף דשהיי' באמת פוסל גם במיעוט בתרא כמו שאבאר אי"ה לקמן ולכמה פוסקים הוי דאורייתא הכא לאו שהייה הוא דהא לא שהה כלל רק שוחט אלא דבבהמה מיעוט בתרא דסימן קמא וסי' השני שני דברים המה דמיעוט בתרא א"ל שחיטה בדיעבד וסימן השני צריך שחיטה מדאורי' ע"כ יתחשב מיעוט בתרא דסימן קמא כמו אלו לא שוחט כלל והוי שהייה אבל עוף דמיעוט בתרא דקמא והשני שוין המה דבדיעבד א"ל שחיטה כלל ולכתחלה צריכים שחיטה או מדאורייתא או מדרבנן לכל מר כדאית לי' אבל עכ"פ חדא שחיטה הוא ואינו מחולקים כלל לכן לא נחשב זאת לשהייה עיין בת"ש אות י"ח ומה שכתבתי בבהמה לאסור אף בלא שהה שיעור שהייה הוא עפ"י דעת הב"ח והסכים עמו בשמ"ח אף דדעת כמה גדולי פוסקים כתבו להתיר בזה אך מחמת דבלאו הכי איכא כמה חששים בשוחט בסכין שאינו חד דמהיע כתבתי דלכתחילה אסור לשחוט בו ע"כ שומעים בזה להחמיר (יז) שמ"ח דלא כט"ז שהחמיר גם בזה ועיין בת"ש אות י"ז וגם הח"א בכלל ג' הכריע כמו שכתבתי בפנים יע"ש:

(יח) עיין בדעת קדושים אות כ"א ובסברא זו נתיישב קושית מנחת הזבח על הת"ש הנ"ל יע"ש והבין ונראה לי מלבד הסברא דהא דלא אכפת אם הולך או הביא ולא חתך במקצת מהולכה או הבאה דוקא אם הוא רוצה לחתוך אך שלא חתך מחמת שלא הי' הסכין חד כ"כ אבל אם הולך ואוחז הסכין בכוחו כדי שילך רק למעלה על הסימנים ולא ירד למטה תוך הסימן אף שלא הי' זאת רק בקצת מהולכה או הבאה הוי שהייה גמורה לכל הפוסקים ובזה אף התוי"ק שהבאתי לעיל אות ד' מודה דהוי שהייה אף דהולך והביא ודוק כי ז"ב (יט) רוב פוסקים קמאי ובתראי דלא כבה"ג ואחריו כמסך הלבוש דמיעוט קמא דקנה פוסל שהייה אף דאלי קנה פגום כשר משום דעשה כן דרך שחיטה גרע טפי עיין בת"ש אות ט' דכמעט כל הפוסקים לא סבירי להו כן רק החשש הוא שמא נגע בוושט כמבואר בש"ע א"כ אם תפס הקנה לבדו ויודע בטח שלא נגע בוושט יש להכשיר כמבואר בש"ך אות ט"ו אך באין הפ"מ יש לחוש לדעת בה"ג עיין בשמ"ח סעי' ד' (כ) מקור הדין הוא מסמ"ק ועיין בש"ך אות י"ד ובשי"ד שם דיש חילוק בין עוף לבהמה מטעם שכתבתי בפנים וזה מוסכם מכל הפוסקים (כא) דזה הוא דעת רמ"א וב"ח וט"ז דאם יצא דם בודאי דחתך כל העור עד הסימנים דאל"כ דם זה מכיון דבעור אין דם ע"כ יש לחוש שמא ניקב הוושט ובדיקה לא מהני בבהמה לכל הפוסקים כמו שכתבתי באות כ' (כב) מרש"ל פ"ח ופלתי הביאו באחרונה ע"כ נראה שמסכים עמו וש"י ות"א ולחה"פ כתבו להתיר אף בלא דם משום דגם בעור יש דם ע"כ בהפ"מ יש לסמוך עליהו להתיר וכן כתב הש"ך ושפ"ד אות ד' וח"א ומה"ז (כג) ש"ך ושפ"ד אות ו' ומה"ז דלא כמחמירים בזה אף בלא יצא דם ומה שכתבתי בפנים ומשום זה וכו' כן הוא במנחת

במנחת הזבח (כד) ע"ז משום שעורה דק יש לחוש לנקובת הושט ואלא בגרר יבש יש לסתיר ע"י בדיקה זו כן כתב הע"ז :

(כה) **עיין** בש"ך אות י"ט ובפ"ד שם דלא כאחרונים שהחמירו אף בכ"א יום (כו) כ"כ רמ"א ומוסכם מכל הפוסקים והש"ך אות י"א הקשה הא כתב הרמ"א בסוף סי' כ"ז בטרפות שאין ידוע ויש מתירים טרפות זה אף דאנן אסרינן מותר למכור לעכו"ם משום ס"ס א"כ אמאי אוסר הכא הא איכא ס"ס שמא לא ניקב הושט ושמא לא ימכור לישראל ותירץ בשם מהרא"י די"ש חילוק בספיקא דמעשה לספיקא דפלוגתא דבספקא דפלוגתא סמכינן על המיקל יעו"ש שתורף כוונתו הוא דס"ס דאין עושין לכתחילה הוא מדרבנן ע"כ בס"ס דפלוגתא עושין אף לכתחילה דכדי הוא המיקל לסמוך עליו דבדרבנן הלך אחר המיקל כמלא לפי סברא זו דספק איסור שהוא משום פלוגתא מותר לבטל לכתחלה דהא ביטול איסור ג"כ אינו אלא איסור דרבנן ועוד דכתבו הפוסקים דהא דאין עושים ס"ס לכתחלה הוא משום דאין מבטלין איסור לכתחילה א"כ דא ודא אחת הוא אך יקשה הא מהרא"י מתיר אף בספיקא דמעשה לבטל לכתחילה כמו שכתב הש"ך בסי' ל"ב משמו ועיין לקמן בסי' ל"ב ול"ע ובסי' ק"י מה שכתבתי בזה חילוק ככון ודברי הש"ך בשם מהרא"י שבכאן הי' בהעלם מש"ג כו"ב יו"ד ח"א סי' כ"ו שכתב שם וז"ל כיון דאין עיקר הפלפול על הערב רק על גוף הדבר אם מותר וכיון דאנו צריכים לאסרו ונספק איסור תורה ממילא אנו צריכים להחזיקו באיסור ושלא לבטלו עכ"ל ול"ע מדברי מהרא"י הנ"ל ויש להעיר עליו עוד ממה שכתב בעצמו ביו"ד סי' כ' בתניינא דאח ע"י גלגל בא לו דרבנן אם הוא ספק דפלוגתא סמכינן על המיקל יעו"ש וזה כדברי מהרא"י הנ"ל ועיין בש"ך בסי' בסי' כ"ז אות א' ול"ע להלכה בכל זה (כז) שמ"ח סוף סימן זה ועיין בח"ס שם (כח) דין זה הוא ממהר"ם פאדווא והביאו רמ"א וכתבו אחרונים שזה רק חומרא בעלמא הוא משום גזירה עיין בט"ז (כט) מנחת הזבח כלל ט"ו אות כ"ג בשם אוהל יצחק שמע כן מגדולי הדור יעו"ש ויש להקל בזה (ל) תשובת ב"א סי' כ' ות' ח"ס סי' כ"א :

(לא) **רמ"א** ועיין בת"ש אות ע' שהאריך להוכיח דשי' רש"י הוא דמדאורייתא שהייה במיעוט בתרא פוסל דאף דא"ל לשחוט אך אם שחט בשהייה שחיטתו פסולה יעו"ש ודעת רוב פוסקים אינו כן רק שהוא גזירה דרבנן ודעת המש"ז דאף בספק שהייה כשיעור אין להקל במיעוט בתרא יעו"ש וזה שלא כדברי הרב מלאדי בפ"ע שלו שהוא היקל בספק (לב) ח"ס סעי' ד' ושפ"ד אות ז' ומוסכם (לג) רמ"א (לד) ש"ך ושמ"ח (לה) שמ"ח (לו) כן משמע בשמ"ח סעי' ה' וכן כתב בנו"ב תניינא סי' ב' יעו"ש דלא כשבו"י ול"א שהקילו בזה בדיעבד (לז) ת' ח"ס סי' מ"ב (לח) אמרי אש סי' ג' (לט) ש"ך בסי' ב' אות כ"ז דלא כדרישה שהיקל בזה (מ) שמ"ח סימן כ"ד סעי' כ' דלא כיש מי שמחמיר בזה (מא) עיין בספר דעת תורה סי' זה אות כ"ו ובש"ת פרי בשמים ח"ב סי' מ"א :

דרסה

ולא יצא דם יש להתיר ע"י שישחוט הקנה לבד במקום אחר ויניחנו עד שימות ואז יהפוך את הוושט לבדקו בפנים אם אין שם נקב ולא טיפת דם כל שהוא כשרה ואף דאנן לא בקיאים בבדיקת הושט אף במקום ידוע היינו בתרתי לריעותא דחתוך כל העור וגם יצא דם אבל בלא יצא דם ליכא למיחוש כ"כ לנקובת הושט ע"כ אין להחמיר בבדיקה אך זה בהפ"מ ושעת הדחק כי רבו בזה הפוסקים שכתבו דאף בלא יצא דם אין לסמוך על בדיקה שלנו דלא הוי כמקום ידוע משום דגמיד ופשיט לעורות הושט ומשום זה אם מצא טיפת דם בבדיקת הושט הנ"ל אף שלא במקום חתוך טרפה לכ"ע אף לדידן (כד) גם בזה נשתנה הדין בעוף דאם חתוך מקצת עור אף דלא יצא דם לא מהני בדיקת עור הנ"ל :

יב (כה) אם יצא דם באופן שכתבתי לעיל דלא מהני בדיקה אם הוא נקבה מותר להשהות' כ"א יום ואם יטלה ביצים היא מותרת אבל להשהו' זמן מרובה אסור דחיישינן לתקלה (כו) אבל למכור לעכו"ם אסור דחיישינן שמא יבוא ליד ישראל והוא לא ידע מזה ויבוא לאכלו ויש למכור לעכו"ם רק שימיתנו בפניו או שישראל ימיתנו וימכור אח"כ להעכו"ם (כז) וטוב יותר שימכור לעכוים כשהוא חי והעכו"ם ימית אותם בפניו במקום שאפשר בכך משימית אותם ישראל בעצמו ובמקום שא"א מותר להמית אותם בעצמו ולמכור לעכו"ם אח"כ :

יג (כח) ואם יצא דם מצואר ע"י מריטת הנוצות יש לאסור (כט) ודוקא שיצא עוד אחר שקנה טיפה הראשונה ואם לאו אין לאסור :

יד (ל) הקזה שעושים לבהמות מצוארם ע"י אומן בקי בזה לרפואת הבהמות מותרת ולא חיישינן שמא ניקב הושט ע"י זה אך לכתחילה טוב ליזהר שבעל הבהמה בעצמו יראה שהמקיז דם יאחז בסימנים בצד השני :

טו (לא) מנהגינו עפ"י רמ"א להטריף שהייה במיעוט בתרא בין בקנה ובין בושט (לב) ואף אם לא שהה רק משהו במיעוט בתרא שחיטתו פסולה בין בעוף ובין בבהמה :

טז (לג) ואם אחר ששחט הבע"ח שוהה למות יכנה על ראשה במקל וכדומה כדי לקרב מיתתה בזה אבל אסור לחתוך מיעוט סימן הנשאר משום דהוי שהייה במיעוט בתרא דסימן (לד) ואף בסכין פגום או בקורדם וכדומה אסור משום עיקור ודרסה (לה) וע"י עכו"ם יש למנוע לכתחילה ובדיעבד שרי (לו) ואף אם כבר השליך שו"ב העוף מידו או שהלך לביתו בנתיים אסור לשחוט אח"כ המיעוט בעוד שהוא חי עדיין משום דהוי שהייה (לז) ואם גזז במספרים מיעוט הנשאר אסור (לח) ואף אם חתך המיעוט בלא מתכוין אסור (לט) ואף אם גמר אהר המיעוט הוי שהייה (מ) אבל ביד לכתחילה אסור לקרעם ובדיעבד מותר בהפ"מ :

יז (מא) בהמה שנשחטו רוב סימנים וחתך ממנה אבר ואח"כ חזר ושחט המיעוט באופן דבהמה אסורה משום שהייה כמו שכתבתי לעיל האבר שנחתך ג"כ אסור דא"א להתיר מקצת ולאסור מקצת :

סי' כ"ד

אם שחט המיעוט בתרא בסימנים עקורים אף דמדינא כשר המנהג להטריף:

יג (כח) שחט אחד בעוף ואח"כ נשמט השני כשר נשמט אחד ואח"כ שחט השני פסול דבשעת שחיטה בעינן שיהי' שניהם ראוים לשחיטה ואם אינו יודע אם קודם שחיטה נשמט או אחר שחיטה ה"ז פסולה (כט) ואף על פי שיש מקום לתלות בלאחר שחיטה אין תולין לומר שנעשה אחר שחיטה וכל שאמר ע"א (ל) בדקתי אחר שחיטה ולא הי' שמוט ועתה הוא נשמט נאמן ע"א על זה ובודאי נעשה אחר שחיטה אף שאין במה לתלות (לא) האידנא אין חילוק בין תפס הסימנים בשעת שחיטה או לא תפס דאין אנו בקיאים לבדוק ולדמות למקום אחר וכל שיש ספק אם נשמט קודם שחיטה או אחר שחיטה ה"ז אסורה מספק:

יד (לב) בעיקור המבואר לעיל דהוי רק ספיקא דפלוגתא יש להקל בספק אם נעשה קודם שחיטה או אח"כ דהוי ס"ס וספק אחד דפלוגתא מהני הס"ס אף נגד החזקה:

טו שחט עוף בהכשר ואחרי גמר שחיטה מצא טבעת מהגרגרת שלם על הסכין או (לג) על ארץ יש להטריף ואין לך בו שום צד היתר רק בנמצא מיעוט טבעות ושאר הגרגרת שלם ואם הוא ספק אם הוא מיעוט או רוב וליכא לברורי יש מתירים ויש אוסרים:

טז (לד) צריך ליזהר שידחוק רגלי עוף בקרקע או יגבהנו שלא ינעוץ הרגל בקרקע כדי שלא יעפו:

יז (לה) טבח השוחט בשכר אף שהוא אומן וקלקל השחיטה באחת החומרו' שמפורש באחרוני' להחמיר חייב לשלם:

סי' כ"ה

שצריך לבדוק אחר שחיטה ובו ששה סעיפים

א (א) השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר שחיטה אם נשחטו רובן או שיראה בשעת שחיטה אם נשחטו רובן (ב) ואם בית השחיטה מלא דם וא"א לראות צריך לבדוק במשמוש היד (ג) והמשמוש צריך להיות על הסימנים דוקא ולא די מה שהרגיש בידו את מפרקת (ד) גם צריך להבחין בהקנה אם העור שבפנים לא נתקפל דאם העור נתקלפה ולא נשחטה לא מהני מה שבחוץ נשחט כל ההיקף (ה) גם יכול לקרוע עור אם צריך לראות ולהבחין אם נשחטו רוב ואין לחוש בזה משום צער בע"ח וזה הוא בעוף משום דאם ימתין עד שימות יש לחוש שע"י פרכוס יתרחב החתך גם צריך (ו) לבדוק אם נעקרו הסימנים ונהגו שתיקף אגודל על השיפוי כובע ומתוך הדחק יפלטו הסי' לחוץ ויראו אם נשחטו רוב ואם אינו חוזרי' לפנים בידוע שהם עקורים (ז) אך אם בדק וסימני' מעורי' היטב אף שאינו חוזרים לפנים לא אכפת לן (ח) ודוקא בעוף צריך לבדוק לכתחלה לשמיטה אבל בבהמה לא דבעוף ששכיח הוא לשמוט מחמת משיכתן

בתרא אינו פוסל רק אם הוא צריך שחיטה (כח) ש"ע שם מברייתא דחולין כ"ח (כט) רמ"א בשם מהרי"ק וטעמו כתב הפמ"ג דכל ספק בשחיטה דמוקמינן על חזקת שאינו זבוח אף דיש מקום לתלות, לא מהני להוציא מחזקה בעינן דוקא בירור גמור כמו שאמרו מי שיודע לך במה נשחטה (ל) עיין בשמ"ח (לא) ש"ע שם ודע דכתב הפמ"ג במש"ז אות י"ג ובש"ד אות כ"ז דספק שמוטה לא הוי רק איסור דרבנן דנגד חזקת שאינה זבוחה איכא רוב דאינו שמוטים וסמוך מיעוט לחזקה לא הוי אלא מדרבנן דרובא עדיף מחזקה מדאורייתא אך בש"ד שם בס"ק מ"ד דהוי איסור דאורייתא דחזקה דהשתא דשמוט לפניך מסייע לחזקת איסור דבהמה והוי תרתי במקום חדא הייני כנגד הרוב דאינו שמוטים יעו"ש. ולפע"ד ז"א דהא גם חזקת איסור דבהמה איתרע דהא שחוט לפנינו א"כ אוקי חזקה דהשתא דשמוט לפנינו כנגד חזקה דהשתא דשחוט לפנינו ולא נשאר רק חזקה דמעיקרא דחזקת שאינה זבוחה וכנגד זה איכא רוב דאינו שמוטים וסמוך מיעוט לחזקה והוי ספיקא דרבנן ולפ"ז אם ברור לו שלא נולד בסימנים שמוטים א"כ יש כאן חזקה דליכא ג"כ להתיר ואוקי חזקה זו כנגד חזקת איסור דבהמה ונשאר לן עוד רוב בהמות אינו נשמטים והוי מקום להתיר ספק שמוטה ולמה אמרינן בגמרא דהוי ספק בשחיטה איברא די"ל דבגמרא איירי כשלא בדק מקודם ואינו יודע שלא הי' שמוטים כשנולד וליכא חזקה דליכא אך ז"א דסתמא אמרו כל ספק בשחיטה פסול ומשמע אף דיודע שנולדה בסימנים שאינו שמוטים אפילו הכי פסול אך לפי שיטת רי"י וסייעתו דכל חזקה ורוב דאיתרע לא מהני כלל א"ש ויונח לי בזה קושית אחרוני' שהקשו על רי"י שהביא ראיי' מספק שמוטה הא זה הוי ספק בשחיטה ולפ"ז א"ש איברא דלפ"ז יקשה למה אין תולין אם איכא מידי לתלות השמוטה בו אחר שחיטה כמו דתלינן לקמן בסי' ל"ו בריאה וכמו שכתב רי"י דאם שכיח טפי לשחיר תלינן והנה דבאמת הלבוש בסי"ז כתב הטעם דאין תולין בפרכוס משום דאין כח בפרכוס להשמיט הסימן משמע מזה דאם הי' מקום לתלות תלינן אך מתי' מהרי"ק שהביא רמ"א לא משמע כן רק דלא תלינן משום דהוי חזקת איסור וכבר העיר חכם אחד הביאו במש"ז אות י"ג בדבר כיוצא בזה יעו"ש ול"ע בכל הנ"ל ועיקר להלכה דשמוטה הוי ספק בשחיטה כמו שנראה פשטות הש"ס וש"ע דכאן ע"כ אף דאיכא מידי לתלות לא תלינן והא דמהני ע"א אף דהוי בחזקת איסור ואין בידו כתבו הפוסקים משום דרוב אינו נשמטים מסייע לי' (לב) מבואר בפמ"ג בכמה דוכתי דהיכי דאיכא ספק אחד מהספיקות ספק דפלוגתא מהני אף כנגד החזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין (לג) עיין בזה בש"ע ובשמ"ח ופמ"ג, ופלתי כתב כי אף שנמצא בספרי אחרונים כמה קולות מחמת שאין דעתו נוח בהם להקל לכן לא העתיק אותם יעו"ש (לד) ש"ע (לה) שמ"ח:

(א) **חולין** דף ט' וש"ע (ב) ט"ז בשם מהרי"ל (ג) דעת קדושים אות ב' (ד) דעת קדושים (ה) דעת קדושים אות א' (ו) ש"ך ופ"ת ושמ"ח ורוב אחרונים דלא כרמ"א דלא מצריך בדיקה אף לכתחלה ומה שכתבתי שנהגו הן דברי רמ"א מ"ל בדיקת רוב סימני' בעוף (ז) דעת קדושים אות ד' (ח) כ"כ הרב מלאדי בש"ע שלו בשם הב"ח ודע דהת"ם והפלתי הקשו מה מועיל הבחנה לשחיטה במה שסימנים חוזרים לפנים דלמא כעקרו רובן בכח והמיעוט מדולדל וחוזרים לפנים ע"י המיעוט שמדולדל כאן מעט וכאן מעט ומבואר לעיל בסי' כ"ד דהוי עיקור ותירץ הפלתי משום דעיקור כי זה לא שכיח הוא ולא חיישינן לי' כלל יעו"ש ועיין בדיק

שכתבי

משיכתן לכאן ולכאן אבל בבהמה לא שכיח כלל ע"כ א"צ בדיקה (ט) ולפעמים יוצא הסימנים דרך הפה כשר דמזה נראה דלא הי' שמוטים בשעת שחיטה ולענין הגרמה אם שחט באמצע צוואר א"צ בדיקה כלל אבל למעלה או למטה אם שחט אז צריך בדיקה (י) ואם לא שחט רק סימן אחד ואחר שבדק ע"י תיקף אגודל לא יצא רק סימן השחוט אפ"ה די לן לענין בדיקת שמוטה במה שחזר הסימן לפנים אף דאבתי לא ידענו אם השני לא שמוט משום דתמיד כשהן נשמטים שניהם ביחד נשמטים ולא אחד בלבד הואיל שקשורים ודבוקים יחד ממילא אם אחד לא נשמט גם השני כך הוא (יא) אם נמצא אחר שחיטה שהקנה והוושט בחלק הצד ראש עקורין ממקומם בראש וספק אם קודם שחיטה נעקרו או לאחר שחיטה רק שהשו"ב אומר דלעולם בודק ע"י תקיפת האגודל אך שאינו זוכר בבירור אם גם עתה בדק כן לא אמרינן סרכי' נקט ואתי משום דכל היכי דלא עשה מעשה כלל חיישינן לשכחה ועוד היכי דאיכא ריעותא לא אמרינן סברא זו ועוד דוקא באיסור דרבנן אמרינן סברא זו אבל לא באיסור דאורייתא ע"כ יש להטריף מספק:

ב (יב) אם לא בדק אם שחט רוב ה"ז נבלה ודאית ומטמאה

שכתב דבזמנינו לא שכיח כלל אף אחד מאלף שום שמיטה יעיי"ש ובאמת כן הוא ומה שאנו בודקים לכתחלה אף דלא שייך טעם שכתב הש"ך נראה לי משום דבלאו הכי צריך תיקף אגודל משום רוב וממילא נבדק ג"כ משום עיקר אבל משום עיקר לחוד לא היינו בודקים כי עתה לא שכיח כלל עיקור כמו שכתב בד"ק (ט) כן כתב בשמ"ח (י) ואם לא וכו' עיין בכתב סופר סי' נ"ז ועיקר נראה כמו שכתבתי בפנים (יא) אם נמצא וכו' מבואר בספר עמיד (יב) אם לא בדק וכו' מחמת שיש לי מקום עיון בענין זה מוכרח אני להאריך קצת:

א) גרסינן בחולין דף ט' אמר ר' יהודה אמר שמואל הטבח צריך שיבדוק בסימני' לאחר שחיטה וכו' לא בדק מאי ר' אליעזר בן אנטיגנוס משום ר"א ב"ר ינאי אמר טרפה ואסורה באכילה במתניתא תנא נבלה ומטמאה במשא במאי קמיפלגי בדר"ה דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה הרי הוא בחזקת היתר עד שיודע לך במה נטרפה מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה היא ומר סבר בחזקת איסור אמרינן בחזקת טומאה לא אמרינן ע"כ לשון הגמרא והנה הא דאמרו במתניתא נבלה ומטמאה במשא אף דלענין טומאה לא שייך לומר אוקמה על חזקתה דהא לא היתה בחזקת טומאה וצריך לומר כיון דלענין איסור אכילה מוקמינן על חזקת איסור ומשום זה אמרינן דלא נשחטה כראוי וממילא דהוי נבלה ומטמאה דהא א"א לחלק הדבר ולומר דהוי נבלה ואפילו הכי לא מטמאה ומכאן יש לתמוה על הפלתי הבאתיו לעיל בסי' ד' שכתב דכיון דהוי ספק אי הוי זבחי מתים אסורה באכילה משום דמוקמינן על חזקת איסור ובהמה בחייה בחזקת איסור אכילה עומדת אבל בהנאה מותרת דלענין הנאה מוקמינן אותה על חזקתה שהיתה מותרת בהנאה וכבר הארכתי בדבריו לעיל יעיי"ש אמנם מכאן מוכח להיפך דהא אנן פסקינן הכא כמתניתא דמטמאה במשא כיון דמוקמינן אותה על חזקת איסור לענין אכילה וממילא דהוי נבלה ולא מהני חזקת טהרה מידי ולמה כתב הפלתי התם דמהני חזקת היתר הנאה איברא דבאמת צריך להבין אף דלא קיימא סברת הפלתי למה הוי ודאי נבלה דהא עכ"פ איכא שתי חזקות המתנגדות זל"ז חזקת איסור וחזקת טהרה ולא יהי' רק ספק בין לענין אכילה ובין לענין טומאה ובש"ך סי' זה אות א' מבואר דהוי נבלה ודאי וכן משמע מרמב"ם בפ"א מהלכות שחיטה הלכה י"ב שכתב הרי זו נבלה ומשמע מלשון זה דהוי ודאי נבלה וכ"כ הת"ש סי' זה אות ג' דמה שכתב הרמב"ם ה"ז נבלה מדאורייתא קאמר דלא ס"ל רוב שחיטות כשרות רק דהוי ספק השקול ומוקמינן אותה על חזקתה והוי ודאי נבלה ומבואר עוד ברמב"ם בפי"ג הלכה י"ח דכל מקום שכתב פסולה ה"ז נבלה ואם אכל ממנה כזית לוקה וא"כ קשה למה לוקה הא החזקות סותרות אהדדי ולא יהי' בין לאכילה ובין לענין טומאה רק ספק אך הדבר נכון מאוד דהא חזקת טהרה ליכא דאימת נתחזקה שהוא טהורה דאף דמחיים היתה טהורה היינו משום דלא שייך טומאה וטהרה מחיים ועיקר הטומאה מתחלת אחר מיתתה ועל זה אנו דנין תיכף אם נתנבלה וטמאה או נשחטה כראוי וטהורה ממילא לא שייך לומר אוקמה על חזקתה דהא עד כעת לא הי' לה שום חזקה שאינה מטמאה וכעת סלק לן הספק ואף דבחייה לא היתה מטמאה משום דאין דין טומאה מחיים בשלמא אי אנו מסופקים אם מתה או לא בזה שייך לומר דמוקמינן אותה על חזקתה דכל חזקה הוא דאמרינן דודאי לא נעשה שינוי וכמו שהיתה מקודם כן היא עתה אבל כיון דחזינן דנשחטה ומתה אך דלא ידענו אם מתה באופן דמטמאה או באופן דלא מטמאה כגון שנשחטה כראוי ולא ירדה לידי טומאה א"כ מה יכריע לן בזה החזקה שהיתה טהורה מחיים לומר דאף עתה טהורה הוא דהא מחיים לא הי' עליה שום דין טומאה וטהרה ועיקר דין טומאה וטהרה באמרה תורה בבהמה מתחלת בעת שנשתנה מחיים למיתה ואיך אפשר לומר חזקה שלא נשתנה ולא ירדה לידי טומאה דהא אנו רואים שנשתנה אך דאנו מסופקין בעת המתחלת גבה דין טומאה אם ירדה לידי כך או לא ירדה והיינו אם נשחטה כראוי טהורה ואם נתנבלה הוי נבלה ומטמאה וזה הוי ספק השקול ולית לן חזקה לשום צד לא לטהרה ולא לטומאה אבל לענין איסור אכילה שפיר יש לה חזקת איסור דמחיים היתה אסורה באכילה או משום אבר מן החי או משום עשה דוזבחת א"כ שפיר מוקמינן אותה על חזקתה ואין כאן שום חזקה המתנגדת לזה וסבר תנא דמתניתא דחזקת איסור מכריע נמי לענין טומאה אף דלא היתה עומדת בחזקת טומאה כיון דגם בחזקת טהרה נמי לא היתה עומדת לכן מוקמינן אותה על חזקת איסור וממילא אמרינן כיון דנבלה היא מטמאה במשא ג"כ ולפי זה אפשר לומר סברת הפלתי ואין שום סתירה לדבריו מכאן דהא התם היתה עומדת בחזקת היתר הנאה לכך שפיר יש לומר אף דלענין איסור אכילה מוקמינן על החזקה ואסירה משום זבחי מתים אבל לענין הנאה כיון דאיכא חזקת היתר מהני גם חזקה זו להיתר ולא אכפת לן אף דהוי תרתי דסתרי כמו שביארתי לעיל בסי' ד' ענין חזקה הסותרות יעיי"ש ולסברת הפלתי אולי הי' כאן חזקת טהרה הוי אמרינן דאף דלענין אכילה מוקמינן על חזקת איסור ולוקה משום נבלה אבל לענין טומאה כמי מוקמינן על חזקת טהרה וטהורה היא אך מטעם דמתניתא דאמרי שם דמטמאה במשא הוא משום דלענין טומאה אין כאן שום חזקה רק ספק השקול מטעם שכתבתי לכן מכריע חזקת איסור את הספק טומאה ומהני חזקה זו שתהי' מטמאה משום נבלה על

לך

אך הודאי דכיון דהוי נבלה ממילא דמטמאה ודוק כי זה נכון מאוד. וראיתי בבית יצחק להגאון מלבוב ביו״ד ח״ב סי׳ כ״ח אות א׳ שכתב שם וז״ל וצריך להבין דהרי סברת ר״א ב״א סברא גדולה הוא דכמו שאסירה משום שעומדת בחזקת איסור כן איכה מטמאה משום שעומדת בחזקת טהרה ומה סברת המתניתא יע״ש אכן לפי מה שביארתי הדבר נכון מאוד. בטעמא דמתניתא דאין כאן חזקת טהרה דלענין טהרה הוי ספק השקול ומהני חזקת איסור להכריע לעשות ודאי אף לענין טומאה וז״ב מאוד:

ב׳) **שבתי** וראיתי דסברא זו שכתבתי דאין כאן חזקת טהרה איכה מוכחת דבבכורות דף כ׳ בתוס׳ ד״ה חלב פוטר מספקי אי אמרינן בספק בכור שעמד וולד בחזקת שאינו קודם בבכורה שהוא חולין במעי אמו יע״ש ובודאי מקום הספק הוא בזה כיון דבמעי אמו לא שייך כ״ל קדושת בכור דהא שבכור לא נתקדש רק בפטר רחם ע״כ יש סברא לומר דכיון דהספק נולד לן תיכף בשעה שבא לעולם ומעת שהיתה הקדושה ראוי׳ לחול עליו נולד הספק לא שייך לאוקמי׳ על חזקתו שמקודם שנולד הי׳ חולין כיון דבעת הזאת לא שייך כלל קדושת בכור או דיש לומר דכיון דעכ״פ הי׳ במעי אמו חולין יהי׳ מאיזה טעם שיהי׳ שייך לומר אוקמי׳ על חזקתו שהי׳ במעי אמו ולפי זה אם נאמר בבכור דמוקמי׳ הולד בחזקת שאינו קודם בבכורה שהוא חולין במעי אמו ה״כ שייך חזקת טהרה כיון שמקודם שנשחטה בודאי היתה טהורה ולא היתה מטמאה משום נבלה כן נמי עתה איכה מטמאה ודו״ק אכן לפי זה יש לומר דבהא פליגי המתניתא ור״א ב״א דהכא דמתניתא סובר דאין כאן חזקת טהרה ואף בבכור לא אמרינן העמד ולד בחזקת שאינו קודם בבכורה אף שבמעי אמו הוא חולין ע״כ סובר דחזקת איסור מכריע את ספק טומאה כיון דהוי ספק השקול ואין כאן חזקה לא לטומאה ולא לטהרה אבל ר״א ב״א סובר דיש כאן חזקת טהרה ע״כ אף דלענין אכילה מהני חזקת איסור והוי נבלה ודאי מדאו׳ אבל לענין טומאה איכא חזקה להיפך דהיתה בחזקת טהרה ע״כ סובר דאיכה מטמאה וכן כתב בח״ם סי׳ זה אות ג׳ בשיטת הרמב״ם דפוסק באמת כר״א ב״א דלא כמו שכתב בכ״מ דפוסק כמתניתא ואך דגם ר״א ב״א סובר דהוי נבלה ולוקה משום לאו דנבלה ולא פליגי ובין להכא דמתניתא ובין לר״א ב״א הוי נבלה ודאי דמוקמינן על חזקת איסור אך לענין טומאה סובר ר״א ב״א דמוקמינן על חזקת טהרה יע״ש ועיין בספ״ד סי׳ זה אות א׳ שכתב כן בכוונת הח״ם מעתה נכונים דברי הפלתי ואדרבה יש מכאן ראיי׳ לדבריו דהא ר״א ב״א סובר כן ואף הכא דמתניתא נמי לא פליג על סברא זו רק דסיבר דאין כאן חזקת טהרה כמו שכתבתי:

ג׳) **אמנם** מה שכתב בח״ם שם בדעת הרמב״ם דלענין טומאה כיון דפליגי מתניתא ור״א ב״א לא הכריע ביניהם דספוקי מספקא לי׳ הלכה כדברי מי ע״כ לא כתב רבינו כלום לענין טומאה ודלא כמו שכתב הכ״מ דאף לענין טומאה פסק כמתניתא דמטמאה במשא יע״ש נראה לי לכאורה להביא ראי׳ להכ״מ מהא דתנן פ״ק דכתובות דף י״ג ראוה מדברת עם אחד ואמרו לה מה טיבו של איש זה פלוני וכהן הוא ר״ג ור״א אומרים נאמנת ור״י אמר לא מפיה אנו חיין אלא הרי היא בחזקת מעוברת לנתין וממזר עד שתביא ראי׳ לדבריה ואמרו בש״ס התם חדא להכשיר בה וחדא להכשיר בבתה ואיכא מ״ד התם מאן דמכשיר בה פוסל בבתה וקיי״ל כמ״ד מאן דמכשיר בה מכשיר בבתה כמו שפסק הרמב״ם בפט״ו מאיסורי ביאה והוא משום דמהני חזקת אם לבת כמו שכתב הר״ן יע״ש הרי אף דאין לבת חזקת היתר מהני חזקת כשרה דאם להכריע גם לבתה וכשרה לקהל כ״ש דמהני חזקת איסור להכריע ספק טומאה שיהי׳ ודאי טמא א״כ נראה כמו שכתב הכ״מ דהרמב״ם פוסק כמתניתא דמטמאה במשא ויתיישב נמי מה שתמהו מנ״ל לרבינו להכריע ולפסק כמתניתא ולפי מה שכתבתי יצא לו לרבינו מהא דכתובות דהא לכאורה תלוי׳ פלוגתא דבין מתניתא ובין ר״א ב״א בפלוגתא דפליגי בכתובות אי אמרינן מאן דמכשיר בה מכשיר בבתה דחזקת האם מכריע ספק של בתה לקולא כ״ש דחזקת איסור מכריע את ספק טומאה לחומרא אבל מאן דסובר שהם דלא מהני חזקת אם לבת סובר נמי הכא דלא מהני חזקת איסור להכריע ספק טומאה וכיון דרבינו פוסק כמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה דחזקת כשרת דאם מכריע הספק של הבת ה״נ מכריע חזקת איסור להספק טומאה לכן פוסק כמתניתא דנבלה ומטמאה במשא אך לפי מה שכתבתי לעיל לא תלוי כ״ל פלוגתא דהכא בהא דכתובות דאפשר דאף ר״א ב״א סובר דמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה כיון דלבת אין לה שום חזקה רק הוי׳ ספק השקול ושפיר מכריע חזקת האם את הספק שבבת אבל הכא כיון דסובר ר״א ב״א דיש לה חזקת טהרה שפיר אמרינן לענין אכילה מוקמינן על חזקת איסור ולענין טומאה על חזקת טהרה והכא דמתניתא פליג עליו משום דסובר דחזקת טהרה לא נחשב לחזקה כמו שביארתי לעיל ע״כ מכריע חזקת איסור את ספק טומאה כיון דהוי ספק השקול כמו דמהני חזקת אם לבת ולדקו׳ דברי תי״ט דלענין אכילה כיון דלכ״ע הוי ודאי נבלה פסק הרמב״ם דלוקה משום נבלה אבל לענין טומאה אין לו הכרעה אי הלכה כהכא דמתניתא או כר״א איברא דיש להעיר לפי מה שכתבתי דפליגי אי חזקת טהרה חשובה חזקה וכתבתי דזה תלוי אי כימא דיש לולד חזקה שאינו קודם בבכורה כיון דבמעי אמו הוא חולין וכפי הנראה בתוס׳ בבכורות דספוקי מספקא להו בחזקה זו ואפשר לומר דתלוי בפלוגתא דר״י ור׳ עקיבא אי חלב פוטר ואפשר דיצא לו לרבינו מהתם הכרעה דהלכה כמתניתא דלא הוי חזקה יע״ש ודו״ק ול״ע כעת בזה. אמנם מ״מ שהבאתי לעיל נראה דהוא מפרש פלוגתא דמתניתא ור״א ב״א דהכא דמתניתא נמי סובר דחזקת טהרה הוי חזקה כמו שסובר ר״א ב״א אך דמר סבר דחזקת איסור מכריע חזקת טהרה ומר סבר דלענין אכילה מוקמינן על חזקת איסור ולוקה משום נבלה ולענין טומאה מוקמינן בחזקת טהרה לכן איכא מטמאה במשא והרמב״ם לא הכריע בפלוגתתן מידי לכן לענין אכילה כיון דלכ״ע לוקה משום נבלה פוסק רבינו דהוי נבלה ולענין טומאה דפליגי לא פסק כלום כמלא לפי״ז דסברא זו אי חזקת איסור מכריע חזקת טהרה לא ברור לנו הלכה כדברי מי ודו״ק:

ד) **וצריך** להתבונן בטעמא דר״א ב״א כיון דחזקות מתנגדות אהדדי אמאי לא יהי׳ ספק בין לענין אכילה בין לענין טומאה דכללי הוא בכל מקום דהוי חזקה נגד חזקה הוי ספק כמבואר בריש נדה דמקשינן שם אדרבה העמד המקוה על חזקתה ועיקר הקושיא שיהי׳ ספק כמו שכתב שם מהרש״א יע״ש וכן מוכח בכמה דוכתי דכל היכי דחזקות מתנגדות זל״ז הוי ספק ולמה אמר ר״א ב״א הכא דאזלינן לענין אכילה בתר חזקת איסור ולענין טומאה בתר חזקת טהרה אע״ג דחזקות סותרות זל״ז אך הדבר נכון דבשלמא במקוה אי הוי מוקמינן על חזקתה צריך להיות טהור ואי מוקמינן גברא על חזקתו צריך להיות טמא א״כ סותרות החזקות בענין אחד אפר א״א לקיים שתי החזקות בשום פנים ע״כ מוכרח להיות ספק אבל הכא דאפשר לקיים שתי החזקות

החזקות אשר אחת מורה על איסור אכילה ושני' על טהרה מקיימינן שתיהם אף דסותרות זא"ז בלאו אחד כיון דבעיקר הדבר המה שני ענינים איסור וטהרה וראיתי בבית יצחק ביו"ד סי' כ"ח אות ב' שהביא ראי' לסברא זו דבדבר שיש ב' ענינים ובכל אחד יש חזקה מוקמינן אחזקה אף דסתרו זא"ז מהא דאמרינן ב' כיתי עדים המכחישים זא"ז אף דכת אחת ודאי פסולה והחזקות סותרות זא"ז מ"מ כל אחת באה בפני עצמה ומעידה משום דלכל כת יש חזקת כשרות והי' הכא שיש חזקה שהוא אסורה משום נבלה ולעומת זה יש חזקת טהרה ושני חזקות א"א להיות אמת מ"מ כשאתה מסופק אם אסור אוסרין ודאי וכשאתה מסופק אם טהור מטהרין בודאי יעו"ש וכל רואה יראה איך שהגאון הנ"ל מדמה ומחבר שני דברים נפרדים שאינם דומים זה לזה דבשתי כיתי עדים כל אחת מעידה על אדם אחר לכן שפיר שייך לכל אחת חזקת כשרות אבל הכא סותרות החזקות זא"ז בלאו אחד ואנו אומרים מכח חזקת איסור שאסורה באכילה ומכח חזקת טהרה אמרינן שהיא טהורה אשר באמת הוא דבר תימה דכל נבלה אסורה באכילה ומטמאה ואיך אנו אומרים שזה נבלה ודאי ואינה מטמאה ודאי שזה שני הפכים בנושא אחד ולזה אין שום דמיון משתי כיתי עדים שמעו עמו בזה זאת עוד הביא הגאון הנ"ל ראי' ממשנה דטהרות פ"ו במקוה שבא מרה"י לרה"ר ברה"י טמא מספק ברה"ר טהור מספק אף דהוי שני דברים הסותרים זה לזה יעו"ש ובאמת שגם משם אין ראי' דאף דמצד הטומאה הספק שברה"י סותר את הספק שברה"ר דא"א לומר שהי' גם ברה"י וגם ברה"ר כיון שהוא אדם אחד אך מצד המקבלים הוא שני דברים נפרדים ויוכל כל אחד להיות טמא או טהור ומה שכבר אמרנו להנוגע בו ברה"י שהוא טמא משום דהוי ספק טומאה ברה"י ותחזקנו את המקום שמת אפילו הכי הנוגע בו ברה"ר יוכל להיות טהור דמה אכפת לזה מה שהחזקנו אותו לגבי אידך דהא במשנה שם לא איירי באדם אחד הנוגע ברה"י ואח"כ ברה"ר דכיון דכבר נטמא ברה"י היכי יכול להיות טהור ברה"ר הא אפילו אם לא נגע פ"ש ברה"ר כבר הוא טמא ומה יתן ומה יוסף מה שנגע בו פ"ש ברה"ר ואי דאיירי באופן שכבר נטהר מטומאה ראשונה ועתה נגע בו ברה"ר וטהור משום דעתה הוי ספק טומאה ברה"ר אף דהוי תרתי לגבי אדם אחד גם מזה אין ראי' לנדון דידן דהא עכ"פ הוי התם זמנים מתחלפים דבזמן שנגע ברה"י אף שהי' טמא מכח ספק טומאה ברה"י ואפילו הכי אפשר לומר אח"כ כשנגע ברה"ר שהוא טהור ומה שהחזקנו אותו ברה"י שמת בטעות החזקנו אבל הכא כיון דעכ"פ צריכים אנו להחזיק שהוא נבלה ממילא א"א לומר דאדם אחד האוכל והנושא מזה הנבלה חייב מלקות משום אכילת נבלה וטהור אשר זה שני הפכים בנושא אחד ודוק:

אמנם אף שכתבתי דאין ראיות אלו מוכרחים אפילו הכי אפשר לומר כן מצד הסברא כיון דכל עיקר החזקה אינו מצד הסברא להכריע את הספק רק הוא מחוקי התורה שניזל בתר חזקה ויש לומר דחזקה הוא רק ספק היותר טוב ואמרה תורה לסמוך על ספק זה לקולא או היכי דהוי חזקה לחומרא גלי לן תורה דסקלין ושורפין על החזקות אף דאין זה רק ספק כיון שהוא ספק טוב גזרת הכתוב הוא לסמוך על ספק כזה בין לקולא ובין לחומרא ממילא אפשר לומר גם בנדון דהכא דאף דחייב מלקות אם אכל מנבלה זו מכח חזקה אך כיון דאף דאיכא חזקה עדיין בספק נבלה עומדת ממילא לענין טהרה יש לטהר ספק כזה כיון דאיכא חזקה המסייע לצד טהרה ואף דהוי תרתי דסתרי מה בכך שא אין אנו מחליטים שום צד לודאי רק לספק רק שאנו יכולים לסמוך על ספק כזה בין לקולא בין לחומרא ודו"ק:

ה) **וראיתי** בת"ש ס' קו מדון השאלה מהגאון מהר"ם דק"ק ווילנא להגאון מהרי"ר העשי"ל באחד ששחט שבעה בהמות ואח"כ נמצא באחת שניקב בית הכוסות ונתערבו הטריפות בכשרות וקודם שנודע הספק נמכר חצי בהמה אחת בחזקת כשרה מי נימא דגם חצי השני מותר מאחר דחצי' הנמכר מותר מטעם כל דפריש מרובא פריש וא"כ איך נחלק בהמה אחת לומר שחצי' מותרת וחצי' אסורה והאריכו בזה הרבנים אחרונים ונחלקו לשלש כתות יש מתירים גם חצי' השני' הנשארת ויש אוסרים גם מה שפריש מטעם דא"א לומר חצי בהמה מותרת וחצי אסורה ויש אומרים דמה שנשאר אסור ומה דפריש אמרינן מרובא פריש ומותר והביא שם בפלתי בשם חכם אחד שטען בזה לפי מה שכתב בשטה מקובצת פ"ק דמציעא גבי עדי ודאי ולא עדי ספק דגם רוב לא הוי רק ספק אלא שתורה התירה ומשום הכי יש לומר גם בזה דמה שפריש מותר מטעם כל דפריש מרובא פריש אבל אינו ודאי לפיכך מה שנשאר בספיקו קאי יעו"ש וזה הוא כמו שכתבתי אם אמנם שבגוף הדין אינו דומה לכאן די"ל לחלק דהתם הנשאר לא הוי רק איסור דרבנן אבל לומר שני הפכים בנושא אחד מן התורה עדיין לא שמענו אך בעיקר הסברא שכתב החכם יש להעתיק גם כאן וכמו שכתבתי ומאחר שהארכתי ליתן מקום לסברת הפלתי שכתב בס"ק ד' כפי דרך שפירש בת"ש לשיטת הרמב"ם אליבי' דר"א ב"א שסובר סברא זו נעתיק עצמינו להבין סברת המתניתא באיזה סברא פליג תנא דמתניתא על ר"א ב"א:

ו) **והנה** כבר כתבתי באו"ק א' דאפשר לומר דתנא דמתניתא סובר דאין כאן חזקת טהרה ע"כ חזקת איסור מכריע את ספק טומאה אך מחמת דרבנן אחרונים כולם כאחד עונים די"ש כאן חזקת טהרה גם אנחנו בעקבותיהם נלך ונתבונן לפ"ז מה טעמא דמתניתא דמטמאי במשא למה לא מוקמינן על חזקת טהרה והגם דאפשר לומר דפליג בזה על ר"א ב"א וסובר דאין לומר מדאורייתא שני הפכים בנושא אחד אך הא כיון דלא הוי טהורה ודאי אבל עכ"פ יהי' ספק בין לענין אכילה ובין לענין טומאה דהא הוי חזקה נגד חזקה וא"א לקיים שתי חזקות כיון דסותרות זא"ז וצריך להיות ספק ומתנא דמתניתא משמע דהוי ודאי נבילה ולוקה משום נבלה וגם שורפין תרומה וקדשים על טומאה בזה ועיין בת"ש סי' כ"ח אות ג' ודוק. וראיתי בשב שמעתתא ש' ד' פי"ג שכתב על השאלה מווילנא שהבאתי לעיל או"ק ה' וז"ל ומבואר דעת הפ"ח דהך רובא שאנו דנין על מקצתו שפירש לא מהני אלא לגבי עצמו אבל לא לחתיכה הדבוקה עמה והנה גבי חזקה אשכחן דמהני חזקת המקוה לגבי טמא דכיון דהמקוה בחזקתו וכי טבל במקוה שלם טבל כדאיתא ריש נדה אי לאו משום תרתי לריעותא וכמו כן גבי חבית מהני חזקת החבית לגבי טבל יעו"ש וא"כ ה"נ גבי בהמה דאחת הוא אמאי לא נימא דמהני רוב שמקצתו שפירש לגבי מקצתו הדבוקה כיון דחזקה כה"ג מהני נגד כולו ונראה דהתם גבי מקוה וחבית אין הספק בטמא ובטבל מחמת עצמו אלא הספק בא מחמת המקוה דאם המקוה חסר הרי זה טמא וכמו כן גבי טבל דאם החבית החמיץ הרי זה טבל וכיון דאין הספק רק מחמת המקוה וכיון דאיכא חזקה במקוה ממילא הטובל בה טהור וכמו כן גבי טבל וחבית דאם החבית בחזקתה תו ליכא ספיקא בטבל וכו' משא"כ הכא דספיקו מחמת עצמו וא"כ מה שהותר ע"י רוב הותר ושאר בספיקו עומד וראי'

לזה

לזה מהא דאמרינן פ"ק דחולין דף י' לא בדקו מאי ר"א ב"א משום ר"א בר"י אמר טרפה ואסורה באכילה במתניתא תני נבלה ומטמאה במשא וכו' וקיי"ל כמ"ד דמטמאה במשא וכו' ואמאי מטמאה במשא כיון דאין החזקה אלא מחמת איסור שאינה זביחה ומעולם לא היתה טמאה ודאי לומר דחזקה לא מהני אלא לגבי איסור ולא לענין טומאה וכו' ולפמ"ש ניחא דהתם אין הספק בא אלא מחמת שחיטתה אם נשחטה כהוגן או לא וכל שלא נשחט כהלכה ממילא מטמאה במשא כדין מתה וכיון דעל ספק שחיטה אנו דנין שלא נשחטה מחמת חזקה דאינה זביחה ממילא מטמאה במשא ומשום הכי קאמר מר סבר בחזקת איסור קיימא והשתא מתה והיינו כיון דקיימא בחזקת אינה זביחה ואנו דנין שלא נשחטה כראוי א"כ השתא מתה ומטמאה כדין מתה אבל כידון דידן דספק העלמיות אם כשרה אם טרפה בכל הבהמה בכל חלק וחלק לכך אינו מכריע הרוב שפירש להתיר הנשאר כיון דנתקלתו הנשאר ג"כ ספק מחמת עצמו עכ"ל יע"ש והנה אשר אני רואה שהגאון הנ"ל בחר לעצמו שיטת ר"ת בר שניאר הבאתיו לעיל בסי' א' אות י"ז יע"ש באריכות וזאת הוא כונת הגאון הנ"ל במה שכתב במקיה ובאבנים א' לא הוי שלי"ר הוי מהני חזקת מקוה להכריע חזקת טומאה וחזקת יין הוי מהני להכריע חזקת טבל כיון שספק בא מהם חזקה זו עדיפא ואין חזקה אחרת מהני לסתנגד לה ואידם לן הגאון הנ"ל עוד יותר דאם לא בדק בסימני' אף דהספק נולד על בהמה אם נשחטה ולכאורה נולד הספק בכל החזקות שיש לבהמה זו בין לאיסור אכילה ובין לחזקת טהרה וא"כ אף לר"ת בר שניאר למה עדיפא חזקת איסור מחזקת טהרה ועל זה כתב דעיקר הספק נולד לן בשחיטה אם נשחטה כראוי ויש לה חזקת אינה זביחה וא"כ לא נולד הספק רק בחזקה זו לכן עדיפא חזקה זו להכריע חזקת טהרה ודבר גדול דיבר האדון בזה ודוק ויתבאר לן שפיר טעמא דמתניתא ובזה נפתח לן שערי בינה במה דאמרינן בגמרא דקמפלגי בדר"ה ולכאורה אכתי לא ידענו במאי קמיפלגי הא תרוייהו סוברים הא דר"ה ולא פליגי בהא דר"ה מידי אכן לפי הנ"ל אפשר לומר דפליגי בסברא דר"ה דהכא דמתניתא סובר דהא דאמר ר"ה בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת היינו חזקת אינה זביחה ולא חזקת אבר מן החי דאין מחזקינן מאיסור לאיסור או משום דלאו לאברים עומדת כשיטת התוס' ממילא דספק נולד בעצם דאינה זביחה ומוקמינן אותה על חזקה זו שספק נולד בה ועדיפא מחזקת טהרה לכן מכריע חזקת אינה זביחה לחזקה טהרה והוי ודאי נמאה אבל ר"א ב"א ס"ל דליכא עשה בזביחה ועיקר חזקת איסור דבהמה הוא חזקת אבר מן החי דבהמה לאברים עומדת ומחזקינן מאיסור לאיסור כשיטת רש"י וחזקת איסור אכילה לא עדיף מחזקת טהרה דהא בשניהם נולד הספק בשוה ואין חזקת איסור אכילה מכריע את חזקת טהרה לכן סובר דאסורה באכילה ודאי משום נבלה ואינה מטמאה במשא ודוק כי זה נכון אך כבר כתבתי בסי' א' דרבים חולקים על סברת רמב"ם הנ"ל ואפשר לומר לדידהו דמתניתא ור"א ב"א כמי פליגי בסברא זו והמה פוסקים כר"א:

ז) **וכתב** בח"ם אות ג' דלשיטת הרמב"ם דספק דהוי ודאי נבלה לענין אכילה ולוקה משום אוכל נבלה אף דלענין טומאה ספוקי מספקא לי' אי הלכה כמתניתא דמטמאה או כר"א ב"א דאינה מטמאה אפילו הכי נראה לכאורה דמותר לשחוט בנה אחריי יע"ש וכונתו כיון דלענין אכילה מוקמינן על החזקה והוי ודאי נבלה ולא נשחטה ממילא דמותר לשחוט בנה אחריי כמו בכל שחיטה פסולה דלאו שמי' שחיטה ומגם דאפשר דהלכה כר"א ב"א דאינה מטמאה א"כ הי' מהני שחיטה לטהרה מידי נבלה ובכל מקום דשחיטה מהני לטהרה מידי נבלה אף דאסורה באכילה כגון טרפה ששחטה איסור או"ב נוהג אבל הכא כיון דלוקה משום נבלה ואף דלענין טומאה מוקמינן אותה על חזקת טהרה דאין כח בחזקת אינה זביחה להכריע חזקה זו אך כיון דעכ"פ הוי נבלה ודאי לענין אכילה והוי שחיטה שאינה ראוי' ולא הוי שחיטה לכן אין איסור או"ב נוהג בשחיטה זו דהא אם אכלה עבר על עשה דוזבחת ועל לאו דנבלה אבל בטרפה כיון דשחיטה הי' מהני לכל איסור דנבלה דאין בה עשה דזבחת ואין כאן לאו דנבלה אם אכלה ושחיטה כזו שמי' שחיטה אף דעדיין אסורה באכילה משום לאו דטרפה ודו"ק והרב בשפ"ד אות א' כתב חי"ל ותי"ם כתב להר"ם הוי ודאי נבלה ולוקה משום נבלה ולא לטמא במשא ויראה כונתו דכל מה שעומדת בחיים כן עכשיו דהוי לקי משום אמ"ה הי"ה עכשיו משום נבלה ובחיים לא היתה מטמאה הי"ה עכשיו וכתב דלפ"ז הי' מותר לשחוט או"ב כה"ג ולא ידענו למה כיון דמטהר עכ"פ מידי נבלה מידי דהוי אטרפה דהוי שחיטה לענין או"ב עכ"ל יע"ש ולא ידעתי למה נתקשה האדון בזה הא הדבר ברור כמו שכתבתי די"ש חילוק בין טרפה לנבלה זו:

ח) **אך** אי קשיא הא קשיא דהא לר"א ב"א דאינה מטמאה במשא מטעם חזקה ואי יהי' מותר לשחוט בנה אחריי ג"כ מטעם חזקת אינה זביחה א"כ ממ"נ יעשה איסור וכה"ג לא מהני שום חזקה דאף דכבר כתבתי דהיכי דחזקות סותרות זל"ז כמו בנידון דהכא אפילו הכי מהני החזקה דאינה זביחה לאסור באכילה כנבלה ומהני חזקת טהרה שלא תטמאה במשא אף דהוי תרתי דסתרי אבל עכ"פ יוכל להיות שאין עושה איסור כלל דאף דאכל מנבלה זו ונשא אותה ואנו אומרים דחייב על אכילתה וטהור אין לומר בזה שבודאי עשה איסור דהא יוכל להיות שבאמת היתה שחיטה ראוי' וטהור ומה שאין אוכל מכה משום חזקה בזה אין עושה איסור אבל אם אנו אומרים אם נשא אותה טהור ואח"כ נתיר לו לשחוט בנה אחריי א"כ ממ"נ יעשה איסור אם מותר לשחוט בנה אחריי א"כ נחלט שלא נשחטו הסימנים ואח"כ נטהר אותו מטעם חזקת טהרה ונחזיק עי"ז שנשחטו הסימנים ואיכא איסור ממ"נ וכה"ג לא מהני חזקה מידי דכללי הוא דכל חזקות הסותרות או שיש הסותרות או ספק טומאה ברה"י הסותרות באופן זה דממ"נ יעשה איסור כשאר הדבר בספק לחומרא לכל הצדדים והכא כמי כימא דאם נחליט משום חזקה אינה זביחה דאסורה באכילה כנבלה ודאי ולקי משום לאו דנבלה א"כ כלמה מזה קולא דמותר לשחוט בנה אחריי א"כ איך אנו יכולים לומר דאם נשא מנבלה זו טהור משום חזקה ונחליט לומר שנשחטו הסימנים אחר כבר החלטנו לקולא שלא נשחטו הסימנים והקולות סותרות אהדדי וכפי הכלל דכה"ג לא מהני חזקה מידי ואזלינן לחומרא א"כ יהי' מטמאה במשא וגם יהי' אסור לשחוט או"ב ונראה לומר דכלל זה הוא דוקא בחזקה אחת דאם מוקמינן הדבר על חזקה לקולא וילמה מזה אח"כ עוד קולא ואי כימא דמהני החזקה לריכים אנו להקיל גם בקולא שני' מכח חזקה ראשונה והשני קולות סתרו אהדדי דממ"נ יעשה איסור או לא מהני חזקה מידי מטעם שכתבתי אבל בשני חזקות דלקולא אחת יש חזקה כמו בנדון דהכא דלענין או"ב מוקמינן על חזקת אינה זביחה ונחליט משום זה דלא נשחטה כראוי ומותר לשחוט או"ב ולענין טומאת משא אנו דנין משום חזקה אחרת וה"א חזקת טהרה ונחליט קולא שני' לומר שוב דנשחטה כראוי ואינה מטמאה אף דהוי שתי קולות דסתרו אהדדי וממ"נ יעשה איסור

איסור אפילו הכי כיון דלכל קולא יש חזקה בפני עצמה מהני שני החזקות לאקל' אף דממ"נ יעשה איסור כיון דבשעה שאנו דנין על קולא אחת אמרה תורה דשפיר יש לסמוך על החזקה ושוב כשאנו דנין על קולא שני' ובא לפנינו חזקה אחרת כיון דגזרת התורה הי' לסמוך על החזקה ולא לעשות היפך החזקה א"כ יש לסמוך כמו על חזקה שני' ודו"ק:

ט) **וכדי** לבאר הכלל שכתבתי לעיל באות ח' דכל חזקה או ק"ש או ספק טומאה ברה"י אם כלמה מזה שתי קולות הסותרות זל"ז אזלינן בתרוייהו לתומרא כיון דממ"נ יעשה איסור נעתיק כאן מה שכתבתי בחידושי בענין זה גרסינן בב"ק דף י"א ואמר עולא אמר ר"א שליא שילאה מקלקלה ביום ראשון ומקלקלה ביום שני מוכן לה מן הראשון אמר לי' רבא מה דעתך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרה לה מראשון אלא אמר רבא לחיש חוששת מיתנא לא מתניא אלא לשני ובתוס' ד"ה דקא מטהרה לה מראשון פירוש שסופרת י"ד של נקבה מראשון והדמים שתראה בע"ו יהו טהורין וא"ת אמאי לא יהי' טהורין דלמא ביום ראשון יצא ראשו או רובו ואפילו לא יצא דלמא הוא זכר ויש לומר דלא מלי למסרי מש"ס דהוי תרי קולי דסתרי אהדדי שאם תראה יום מ"א תסתרי כמו מש"ס דשמא לא יצא רובו ביום ראשון ואפילו יצא רוב דילמא נקבה הי"א והשתא בתחילה התרנו משום דשמא זכר השתא כתירנו משום שמא נקבה הרי ממ"נ נעשה איסור ע"כ והקשה בשעה על קושית התוס' מה ס"ד לטהר אותה ביום ע"ו משי"ס הא בחזקת טומאה היתה והוי ס"ם נגד החזקה ותירץ שם דס"ם מהני נגד החזקה יעי"ש אך כבר הוכיח בפני"י בפ"ק דכתובות דף ט' דשיטת התוס' הוא דלא מהני ס"ם נגד החזקה א"כ תימה כאן על קושתם ולמה הצריכו לתרץ דהוי ס"ם דסתרי הא בלאו הכי לא מהני ס"ם משום דהוי נגד חזקה ונראה לפע"ד סברא חדשה דעד כאן לא אמרינן דס"ם לא מהני נגד חזקה רק בחזקה הבאה קודם הס"ם כמו בחזקת איכא זביחה דס"ם הטלד לן בשחיטה באה אח"כ לכן שפיר אמרינן כיון דכל ספק מוקמינן על חזקתו והוי ודאי איסור ומה יתן ומה יוסף ס"ם בזה אבל בס"ם הבא קודם החזקה כמו בשליא דתיכף ביום א' נולד ס"ם על יום ע"ו אף שאח"כ נתחזקה בחזקת טומאה מהני ס"ם שבא מקודם דאין בכח לחזקה שנולד אח"כ לבטל ס"ם שמקודם וזה נכון ובזה יש ליישב מה שהקשה עוד בשעה שם וז"ל עוד כתבו בתוס' שאם תראה ביום מ"א תסתרי כמו מכח ס"ם וקשה כיון שמכתה ל"ג ימי טוהר כעמידתה בחזקת טהרה ואף בלא ס"ם טהורה אכן לפי מה שכתבתי א"ש דחזקה לא מהני רק לספק שנולד אחר החזקה אבל אם נולד הספק מקודם כמו הכא דתיכף ביום א' נולד הספק מה הי' בשליא אי הוי כיולד או לא וא"כ בא חזקה טהרה מימי טוהר שלה אין כח בחזקה שבאה אח"כ להכריע את הספק שמקדם ויש ליתן טעם לסברא זו כיון דעיקר החזקה הוא רק גה"כ דילפינן מנגע ושם הוי חזקה מקודם שנולד הספק וגלי רחמנא דאמרינן חזקה שלא נשתנה אבל אם נולד הספק קודם החזקה זה לא שמענו מנגע ע"כ לא מהני ודוק:

י) **אך** בעיקר הדין יש להקשות אמאי חוששת על יום א' למה לא מהני נטהר את יום ראשון חזקת טהרה שהיתה עומדת קודם שילאה מקלא השליא ואף דאין מקלא שליא בלא וולד וליכא ס"ם אבל עדיין יהי' מהני חזקת טהרה אף בספק אחד לטהר דהא בזה בא החזקה קודם הספק ועוד דהא היתה בחזקה מעוברת ולעולם תלינן השינוי באיחור הזמן דחזקה דמעוברת עדיפא מחזקה דהשתא ואיך שליאה מספק מחזקתה טמא שכבר ילדה ביום א' ורציתי לומר דכיון דאיתרע החזקה דהא יצאה מקלתה לכן לא מהני עוד חזקתה אך שנתי ורציתי דזה כיוון לשיטת ר"י וסייעתו אבל לפי שיטת התוס' בחולין דף י"ג וביבמות דף ל"ב דאף דאיתרע החזקה אפילו הכי הוא ספק השקול אזלינן בתר חזקה והכא הוי ספק השקול וא"כ קשה למה חוששת על יום א' הא יש לה חזקה טהרה וחזקה מעוברת ודוק:

יא) **ולכאורה** יש ליישב דהכא לא אזלינן בתר חזקה דהא כשתראה ביום ט"ו כמי צריך לאוקמה על חזקתה לומר דלידה הי' ביום א' וטהורה וממ"נ נעשה איסור דכל היכי דחזקה אחת סתרי את עצמה לא אזלינן כלל בתר חזקה דהא א"א לטהר את יום ראשון ואת יום ט"ו דאם נטהר את יום ראשון א"כ מחליפים אנחנו דלידה הי' ביום ב' ויום ט"ו הוא י"ד וטמאה ואם נטהר את יום ט"ו לריכים אנו לטמא את יום ראשון דהא אנו אומרים דלידה הי' ביום א' וכיון דאין אנו יודעים על איזה יום כיזל בתר חזקה ע"כ טמאה בשניהם בין ביום א' ובין ביום ט"ו ודוק אך אחר העיון תירץ זה אינו מספיק לנו דאם על חזקת טהרה לחוד אנו הוי דנין הוי ניחא כמו שכתבתי אבל כיון דיש עוד לדין מכח חזקת מעוברת די"ש לנו לתלות הלידה באיחור הזמן ובודאי ביום שני הי' הלידה וממילא דביום ראשון טהורה וביום ט"ו טמאה דבך מורה החזקה ואין כאן תרתי דסתרי ודו"ק ואפשר לומר דהכא לכ"ע לא מהני חזקה דאיתרע כיון דהוי חזקה גרוע דעומדת להשתנות ונשתנה במקלת במה שילאה מקלתה:

יב) **ובעיקר** סברת התוס' שהבאתי לעיל דלא מהני ס"ם דסתרי לריך להתבונן במה שכתבו דממ"נ נעשה איסור דזה ניחא שאין להתיר שניהם אך אמאי לא נתירנה ביום ט"ו מכח ס"ם וכשיגיע יום מ"א ותראה דם באמת לא נתיר אותה מכח ס"ם כיון שכבר החלטנו דוולד הי' זכר אין לעשות שוב ס"ם שמא נקבה היתה אבל ביום ע"ו הבא מקודם למה לא נתירנה מכח ס"ם ונראה דכיון דתיכף ביום א' בשעה שילאה מקלתה לריכים אנחנו לדין על כל הספיקות מזמנים הבאים אח"כ ולהגבול לה ולהורות לה מה משפט הזמנים ההם לכן דומה ממש לספק עירוב ולשתי קדרות דאין לעשות ספק דרבנן או ס"ם דסתרי דאנו דנין תיכף על שני הספקים כאחד ודוק כי זה ברור:

יג) **בתוס'** ורשב"א כתבו דהא דחוששת על יום א' הוא דוקא לבעלה דהוי ספק איסור אבל לטהרות אם נולד הספק ברה"ר הוי ספק טומאה ברה"י וספיקו טהור ובשעת הקשה האיך אנו יכולים לטהר ביום א' הא הוי תרתי דסתרי דכשיגיע יום ט"ו אנו לריכים לטהר ג"כ ולומר דהלידה הי' ביום א' וכבר טהרנו ביום א' והחלטנו דלא הי' לידה ותירץ דמה שנטהר ביום ע"ו כאמר. דהוי זכר ואין לה רק טומאה שבעה וקשה לאו א"כ ביום מ"א נטהר אותה משום דשמא נקבה הי"א ע"כ אתה סותר את היתר מיום ט"ו יעי"ש ולא זכיתי להבין דבריהם דהא ביום מ"א אין כאן שום סתירה דביום א' נחלט דלא הי' לידה משום דקיע ברה"ר ספיקא טהור א"כ הלידה הי' ביום ב' וכשיגיע יום ט"ו נחזיק נמי כמו שהחלטנו דהלידה הי' ביום ב' רק דהי' זכר וטהורה הי"א אף דהיום הוא יום י"ד מלידה וכשתראה ביום מ"א נחליט ג"כ שהי' זכר כמו שהחלטנו כבר ביום ט"ו ונחליט ג"כ דהלידה הי' ביום ב' כמו שכבר החלטנו ביום א' ממילא דהיום הוא יום מ' מלידה ע"כ טהורה הי"א ואין כאן שום סתירה בטהרתם ול"ע. איברא דלכאורה יש לסתור עוד אמאי לא נתיר אותה תיכף ביום שמת

ליום

ליום ב' מכח דשמא זכר הוא והוי ס"ס בדה"ר אלא שי"ל דא"כ צריך אתה ליתן לה ימי טהרה מנקבה ששה. וששים יום וימי טומאה מזכר א"כ הספיקות סותרות זא"ז אך הדבר אשר קשה לי הוא כך דכמו שאנו מתירים יום ט"ו מכח שמא זכר הוא א"כ אף שמחליט אללים שהיא יום י"ד דהא כבר טהרנו יום א'. אך דאנו אומרים שמא דזכר היא כמו שכתב בשבעה למה לא אמרינן כך תיכף לאחר שבעה דזכר שהוא טהורה ואין לה רק טומאה וגם טהרה דזכר כדי שלא יסתר לן הספיקות וע"כ צריך לומר דה"א דתיכף ביום א' אשר אנחנו מסופקים עליי' וצריכים אנו להגביל לה כל הזמנים ועל כל הספקות צריכים אנחנו לומר ס"ט בדה"ר ספיקו טהור א"כ צריכים אנחנו ליתן לה ימי טומאה רק מזכר וימי טהרה מנקבה וע"כ הספיקות סותרות זא"ז לכך אנו צריכים לתפוס החומרות ימי טומאה דנקבה וימי טהרה רק מזכר כמו שכתבו התוס' לפכן ס"ס כך הדין בס"ט בדה"ר וא"כ אכתי יום ט"ו צריכה להיות טמאה מספק שמא היי' הלידה ביום ב' ואין כאן היתר ג"כ מכח דלמא זכר כנ"ל דאל"כ צריכה להיות טהורה תיכף אחר שבעה דזכר והדרי קושית הש"ס לדוכתי' אמאי ביום א' טהורה מכח ספק טומאה הא גם על יום א' איכא ספק הסותר דהא יום ט"ו צריכה להיות טהורה מכח דהלידה הי' ביום א' דהוי ס"ט בדה"ר ואיזה חמיר כנ"ל דהא כמו דה"א לטהר אותה ביום ח' אחר ימי טומאה דזכר משום דסתרי ימי טהרה דנקבה ע"כ מחמרינן בשניהם ונותנים לה ימי טומאה דנקבה וימי טהרה מזכר אף דכל ס"ט בדה"ר ספיקו טהור ע"כ הכא ליתא להאי כללי משום דספקות סותרות זא"ז א"כ אף על יום א' שאנו רוצים לטהר דאין כאן לידה מכח ס"ט בדה"ר א"כ סותר יום ט"ו כנ"ל דהא ביום ט"ו צריכים אנחנו לומר דהלידה הי' ביום א' מכח ס"ט בדה"ר וזה תמוה מאוד מאוד ואפשר לומר כך שיום א' אנו מטהרין מכח ס"ט ונחליט דהלידה הי' ביום ב' וכשתראה ביום ט"ו ג"כ יש לטהר מכח ס"ס ואין כאן סותר כלל שאין אנו מחליטים הטהרה משום דהוי יום ט"ו אלא דאפשר דהיא זכר וגם לאו מכח זכר לחוד אנו מחליטים דא"כ אף קודם לזה צריכה להיות טהורה וזה א"א שלא יהי' הספיקות סותרות כנ"ל אך מכח ס"ס שפיר יש לטהר אותה ויום מ"א אשר א"א לטהר מכח ס"ס דא"כ יהי' סותר את הס"ס מיום ט"ו כמו שכתבו בתוס' אך אנו מטהרין כמו שהתרנו את יום א' והחלטנו שהלידה הי' יום ב' משום דהוי ספק טומאה א"כ ממילא יום מ"א הוי יום מ' וטהורה הוא ואין כאן שום סתירה אבל אם היינו מטהרין תיכף אחר שבעה דזכר מכח ספק טומאה א"כ היינו צריכים לטהר ג"כ ששה וששים יום דנקבה מכח ס"ט והוי תרתי דסתרי אבל כשאנו מטהרים את יום א' מכח ס"ט וא"כ הלידה הי' ביום ב' א"כ ממילא יום מ"א הוי יום מ' ושני הימים האלו אפשר לטהר בין כשהי' הוולד זכר או נקבה ואין לנו שום סתירה לזה רק יום ט"ו אשר אנו צריכים ג"כ לטהר אותו ואין אנו יכולים לא מכח שהספק הוא שמא הוא יום ט"ו דהא אנחנו מטהרים את יום א' ויום מ' כנ"ל א"כ הוי תרתי דסתרי ואף לא מטעם שמא זכר הוא דא"כ אמאי אין אנו נותנים לה ג"כ ימי טהרה דנקבה מספק שמא נקבה וע"כ דספק זכר ספק נקבה א"א לטהר בדה"ר משום תרתי דסתרי כנ"ל אך אנו מטהרים מכח ס"ס ועל זה ליכא שום סתירה דהא על יום מ"א אין אנו צריכים לס"ס ואולי שזה הי' כונת הש"ס אלא שיש שם איזה חסרון בדפוס וזולת זאת אין שום פירוש בדבריו למעיין שם ודו"ק:

יד) **כל** זאת כתבתי לסברת הש"ס הנ"ל אמנם לפענ"ד נראה דרך אחר בתוס' הנ"ל דכמו שכתבו בתוס' ריש נדה דלא ילפינן מסוטה טומאה דלמפרע משום דלא דמי לסוטה כן נמי לא ילפינן על מה שישי' ונלמד על מכאן ולהבא רק דוקא על אותה מעשה שאנו מסופקים עליה כמו בסוטה דאנו מסופקים אם נטמאת עכשיו או לא וכן נמי בשליא דאנו מסופקים על יום א' אם הוי לידה או לא אפשר למילף מסוטה ולטהר בדה"ר אבל על זמן שיבוא אח"כ א"א למילף כלל מסוטה מטעם א"ם דמספק יושבת ימי טומאה דנקבה וימי טהרה דזכר לחומרא דעל זמן דלהבא א"א למילף מסוטה שמילא דיום ט"ו ומ"א נמי טמאה לחומרא ומכח ס"ס א"א לטהר דהוי סותרת אהדדי כנ"ל גם אין לטהר יום מ"א משום דכבר טהרנו את יום א' א"כ אנו מחזיקים הלידה מיום ב' ממילא הוי יום מ' דז"א דהא דטהרנו יום א' הוא מגזרת הכתוב דספק טהור דילפינן מסוטה אבל יום מ"א דהא על זמן דלהבא א"א למילף מסוטה שמילא דטמאה מספק גם על יום ט"ו א"א לטהר מכח ספק ולאו משום דסותר את מה שהחלטנו ביום א' רק משום דאין למידין מסוטה רק על אותו מעשה שנולד לן הספק ולא מה שנלמד מזה וז"ב ע"כ לא כתבו בתוס' רק דאי הוי המעשה בדה"ר לא הוי חיישינן על יום א' משום דספק טומאה בדה"ר טהור ולא דיברו על יתר הימים מה הוא עליהם משום דהזמנים הבאים פשיטא דהוי כמו שאר אסורים ואין חילוק בין טהרות לבעלה ואף דאם ראתה דם אח"כ ברה"ר היינו ביום ט"ו או ביום מ' וא"כ נולד לה עתה הספק בדה"ר ולכאורה למה לא ילפינן זאת מסוטה דהא הספק היא על עכשיו ולא על זמן להבא אך ז"א דבודאי אין חילוק במה שראתה אח"כ בין בדה"ר ובין ברה"י דהא עיקר ספק איכו על מה שראתה אח"כ אלא על מה שילדה השליא ביום א' ובזה תלוי' כל ספיקותיה ע"כ אין לנו הספק אלא על השליא ואם ילדה בדה"ר ספיקא טהור ורק על זמן שילדה אבל מה שנלמד אח"כ טמאה היא אף שראתה אח"כ בדה"ר לא אכפת לן בזה דעל מה שראתה אח"כ אין כ"מ כלל באיזה מקום ראתה ודוק ובזה יש להציל את רש"י מקושית התוס' דהא רש"י פירש הסוגיא על טהרות ולא דוקא לבעלה לחוד א"כ קשה קושית התוס' הנ"ל וצ"ל דסובר רש"י דכל טומאה אשר ילמד ממנה ספק גם על זמנים הבאי' אשר ליכא למילף מסוטה גם טומאה של עכשיו אין ללמד מסוטה דלא דמי לסוטה דבסוטה לא נלמד לן שום דבר על זמן הבא אח"כ ע"כ על יום א' נמי א"א למילף מסוטה לטהר בדה"ר ובזה פליגי התוס' ילפו יום א' ולא זמנים אשר יבואו אח"כ אבל לרש"י גם יום א' ליכא למילף כנ"ל עוד אפשר ליישב שיטת רש"י עפ"י מה שכתבו בתוס' ריש נדה דלא ילפינן מסוטה רק ספק מגע אבל היכי דהוי ספק שמא ראתה לא ילפינן מסוטה ועיין בשטה כאן ועוד אפשר לומר בדעת רש"י דסובר כמו שכתבו התוס' בריש פרק כסוי דלא ילפינן מסוטה לטהר בדה"ר רק הא דס"ט טהור בדה"ר היינו משום חזקה יע"ש ממילא הכא דכבר הוכחתי דליכא חזקה לכך אף לטהרות חוששת אף בדה"ר אבל התוס' כתבו בכאן לפי מה שמבואר בדבריהם בחולין ובנדה דאף אי ליכא חזקה בדה"ר טהור יע"ש לכך כתבו הכא לבעלה איירי ולא לטהרות ודוק:

נשוב לענינינו דלשיטת הרמב"ם לוקה משום נבלה ע"כ נראה דמותר לשחוט או"ב אך דעת כמה פוסקים דלא הוי רק ספק נבלה ועיין בחידושי רשב"א שכתב דאף דבאמת רוב שוחטים שפיר אפילו הכי לא מהני הרוב משום דהוי רובא דתלוי' במעשה יע"ש ולכאורה

אמאי

ומטמאה כמתה (יג) ולענין עיקור אם לא בדק כשר דסמכינן ארוב סימנים אינו עקורים (יד) ולענין הגרמה דכתבתי לעיל באופן הצריך בדיקה הוי ספק נבלה אם לא בדק:

ג (טו) הבדיקה מכל הני צריך להיות תיכף אחר השחיטה בין בהמה ובין בעופות דשמא ישכח מלבדוק (טז) ובעוף יש עוד טעם דחיישינן שמא ע"י פרכוס נתרחב החתך ובדיעבד אם בדק אחר הפרכוס בבהמה וחיה שאין פרכוסן מזיק כ"כ אם נמצא רוב שחט כשרה רק בעינן רוב הנראה לעינים בלי בדיקה ובעוף שדרכו לקפוץ ולפרכס בעינן שיהי' סימן אחד שחט כולו אז לא חיישינן כלל כי בודאי הי' עכ"פ רוב קודם הפרכוס אך בהפ"מ די אם שני שליש סימן שחוטים:

ד (יז) הבודקים לראות אם נשחט רוב ע"י שתוחבי' נוצה תוך החלל של סימן דרך הפה היינו כפולת נוצה וע"י התפשטת כפילה יתרחב חלל של וושט ניכר אם נשחט רוב תיפח רוחם שמאכילים נבילות לישראל משום דאף אם אין בו רוב שחוט הנוצה קורעת:

ה (יח) נשחט כראוי ובא זאב ונטל בני מעים והחזורים נקובים כשרה ולא חיישינן שמא במקום נקב ניקב דאמר ר"ה נשחטה בחזקת היתר עומדת מכח הרוב דרוב בהמות כשרות (יט) אבל קודם שידענו שנשחטה כראוי בחזקת איסור עומדת וכל ספק שאירע בשחיטה פסולה:

ו (כ) ספק בשחיטה אף שלא נולד הספק במעשה המכשיר רק שמעשה השחיטה הי' בודאי וספק הוא אי מועיל השחיטה אפילו הכי ספק בשחיטה מיקרי וספיקא לחומרא דמוקמינן על חזקת אינה זביחה (כא) היכי דאיכא ס"ס בשחיטה לא מהני להכשיר דהוי ס"ס נגד חזקה ואי איכא שלשה ספיקות י"א דמהני להכשיר את השחיטה וי"א דלא מהני (כב) ואם ספק אחד הוי ספיקא דדינא וספק אחד הוי ספיקא דמעשה וכ"ש היכי דשני ספיקות המה ספיקות דפלוגתא מהני אף נגד חזקה:

סימן כ"ו

דין נקב בוושט או בבני מעיים קודם השחיטה ובו ב' סעיפים.

א (א) שחט הוושט וקודם ששחט רובו ניקב נגד מקום ששחט

אמאי לא אמר משום סמוך מיעוט לחזקה ועיין בזה בראש יוסף ובתשו' כתבו דלא הוי נבלה רק מדרבנן דמדאו' מהני רוב יע"ש ע"כ בודאי להלכה לא הוי רק ספק נבלה ואסור לשחוט בנו, אחר שחיטה זו (יג) ולענין עיקור וכו' כן הוא הסכמות הפוסקים דלענין עיקור סמכינן ארוב והא דלא אמרינן סמוך מיעוט לחזקה תירץ בשפ"ד משום דכל היכי דלא איתרע רוב לא אמרינן סמוך ומש"ה לא בדקינן על ניקב הושט משום דסמכינן ארוב אף דהוי נגד חזקה וזה הוא סברת הרא"ש בפ"ק דחולין גבי הא דאמרינן רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הם יע"ש ודו"ק (יד) ולענין הגרמא וכו' כן מבואר בשמ"ח יע"ש:

(טו) **רמ"א** וכתב הע"ז הטעם שמא ישכח (טז) כן העלו הפוסקים ע"ע (יז) מרדכי וש"ע שם ועיין בד"ק שכתב דמה שנמצא המפרקת חתך אין מועיל מחשש שמא נקרע הסימן ע"י פרכוס אם לא כשיש שני שליש סימן חתוך אז לא חיישינן לפרכוס כמו שכתבתי בפנים (יח) גמרא וש"ע ועיקר דין זה הוא לקמן בסי' ל"ו ועיין בד"ק כאן הביא בשם חכם אחד דלמ"ד דילפינן בשר מן החי וטרפה מאלו אחד הי"ל חזקת איסור מבשר מחי לטרפות והקשה בגידולי הקדש א"כ למה אמרו בספק בשחיטה לחומרא ובשאר טרפות לקולא הא בשאר טרפות נמי שייך לאוקמי על החזקה ותירץ דלענין שאר טרפות יש רוב בהמות כשרות שם יע"ש ודבריו בלתי מובנים כלל הא בספק בשחיטה אף דאיכא רוב לא מהני כמו ספק שהה אף דרוב אינו שוהים ודורסים אפילו הכי אמרינן סמוך מיעוט לחזקה מעתה גם לענין טריפות יקשה נימא סמוך ולמה מהני הרוב ול"ע כעת (יט) ודע דספק בשחיטה דאסיר אף דנולד ספק לאחר שיצא בהיתר כן כתב מהרי"ק הביאו הפמ"ג במש"ז ס"ק סימן זה ואף אי איכא מידי לתלות לא תלינן וראי' מטבל ועלה ונמצא עליו דבר חוצץ אף שנתעסק באותו המין כל היום לא עלתה לו טבילה יע"ש ודע עוד דעיקר הטעם דספק בשחיטה משום דבחי' בחזקת שאינה זביחה עומדת ולא אמה"ת משום דאין מחזי' מאלי"ה ודו"ק:

(כ) **בח"ד** סי' ק"י יצא לחלק דהא דאמר ר"ה בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה זה דוקא אם נולד הספק במעשה המכשיר אם שחט כהוגן או לא שחט כהוגן אז מוקמינן בחזקת אינה זבוחה אבל אם השוחט עשה מעשה שחיטה כראוי והספק אם מועיל בזה מעשה שחיטה אז לא מוקמינן על חזקה יע"ש ויש כמה אחרונים אשר הלכו בדרך זה אך רוב הראשונים והאחרונים לא חלקו בכך וסברו דלעולם כל שיש ספק בשחיטה פסולה דמוקמינן על חזקה ועיין בדעת קדושים ובג"ה בגם המה דחו סברא זו ועיין בראש אפרים בשו"ת שבסוף הספר שהאריך הרבה בזה ועיין לקמן סי' ק"י מה שכתבתי עוד בזה (כא) בש"ס היכי דהוי נגד החזקה דעת כמה פוסקים דמהני אך להלכה עיקר כפוסקים דלא מהני ועיין לקמן סי' ק"י באריכות מזה ואי איכא שלשה ספיקות דעת הש"ך בסי' ק"י דמהני אך המנחת יעקב חולק עליו וסובר דלא מהני והמיקל בזה יש לו על מי לסמוך כי באמת הכי יש כמה גדולי פוסקים המכריעים להלכה דאף שני ספיקות מהני נגד חזקה (כב) כן כתב בפמ"ג דכיון דבספיקא דדינא לא מוקמינן על החזקה לכן מהני ס"ס ועיין עוד בסי' ק"י ועיין בדעת קדושים שכתב לענין ספק טריפות בוושט אף דהוי ספק בשחיטה דניקב הוושט לא מהני שחיטה אפילו הכי מועיל י"ב חודש לברר הספק אף דהא דטריפה אינו חי י"ב חודש לא הוי רק רוב אפילו הכי לא אמרינן סמוך מיעוט דחיות לחזקה אינו זבוח כיון דרוב זה לא איתרע כלל וכל דלא איתרע הרוב לא אמרינן סמוך ועוד מטעם אחר כיון דאתו דנין על הרוב זה מקודם שבאתו לדין על חזקה אינו זבוח דבחייה כבר החזקנו את הרוב ועדיין לא בא לפנינו לדין על החזקה ועוד דע"י שחיה י"ב חודש איגלאי מלתא למפרע דלא ריעותא הוא כלל והוי לי' למפרע חזקה מבוררת נגד חזקה אינו זבוח וגם איכא רוב בהמות כשרות המה ועיין עוד לקמן בסי' כ"ז מה שכתבתי שם:

(א) **שחט** השוחט וכו' מבואר בתוס' ורא"ש וש"ע ודין זה למדוהו הפוסקים מדאמרינן בגמרא חולין דף ח':

ששחט כבר טרפה (ב) אבל אם לאחר ששחט רובו שוב אין טריפות באותו סימן אפילו בבהמה שעדיין צריך לשחוט סימן השני דמה שכבר נשחט סימן זה אין בו חיות ואין נעשה טרפה (ג) ואף אם דרס והחליד במה ששחט כבר אין חשש רק במיעוט הנשאר שלם יש לאסור למנהגינו דאנו פוסלין פסולי שחיטה במיעוט בתרא השלם אבל מה שנשחט אין פוסל בו כלל (ד) ודוקא בהפ״מ אבל שלא במקום הפסד יש לחוש להפוסקים הסוברים דאף באותו אבר יש טריפות לחצי חיות וטרפה וזה דוקא בבהמה אבל בעוף אם כבר נשחט רוב סימן אחד די א״כ אין איסור כלל לכ״ע במה ששחט כבר כן נראה לי (ה) ואף בהפ״מ אין להתיר רק בוושט או קנה עצמו במקום שחיטה אבל למעלה או למטה ממקום שחיטה כגון בתורבץ הוושט יש לאסור כמו בסעיף שאחר זה:

ב (ו) אבל אם לאחר ששחט הקנה ניקבה הריאה קודם שחיטת הוושט אף שחיות הריאה תלוי׳ בקנה יש טריפות לחצי חיות דיש בה עוד מן הוושט דיונקים מהדדי וה״ה אם שחט וושט וניקבו בני מעיים טרפה ולא דמי לדעיל בסעי׳ א׳ דהתם באותו אבר עצמו שנשחט שוב ליכא חיות אבל הכא איכא עכ״פ חצי חיות וקיי״ל דיש טריפות לחצי חיות:

סי׳ כ״ז

א׳ לינן שכין ושחט בה שחיטתו כשרה שחידדה קודם ללבונה ופריך והא איכא לרדים תירוץ שסכין מורף לרדי שחיטה שנשחט כבר אלמא דאפילו נשחט כבר יש בו טריפות (ב) אבל לאחר וכו׳ כן כתב הרשב״א בתשובה סי׳ שס״ז וכן דקדק בט״ז מיסים פ״ב סי׳ י״ז וכן פסק הש״ך ופ״א וחלקו על הב״ח שכתב דלמעשה ל״ע (ג) מבואר בפוסקים (ד) ודוקא בהפ״מ וכו׳ כ״כ בשמ״ח לחוש באין הפ״מ על דעת הב״ח וכתב עוד דבעל נפש יחוש להחמיר לעצמו יעו״ש (ה) מבואר בשמ״ח יעו״ש:

(ו) **אבל** אם לאחר וכו׳ לבאר דין זה צריך אנו להאריך ומתוך הדברים יתבאר לן גם דינים המבוארים בסי׳ כ״ז א׳) גרסינן בחולין דף ל״ב אמר ר״ל שחט את הקנה ואח״כ ניקבה ריאה כשרה אמר רבא לא אמר ר״ל רק בריאה הואיל וחיי הריאה תלויי בקנה אבל בבני מעיים לא פרש״י אבל בבני מעיים לא אם נקבו ב״מ בין קנה לוושט אחר שחיטת הקנה טרפה דחיות׳ דב״מ לא בקנה תלוי׳ אלא בוושט לעולם דרך הקנה לישט תחילה לפי שהוא סמוך לעור והושט סמוך למפרקת ע״כ ולכאורה יש לדקדק מה בעי רבא בזה והא בפירוש אמר רשב״ל כן ניקב ריאה דמשמע דוקא ריאה ואי רלה לפרש את דבריו הכי הוי לי׳ לרבא למימר בקילור מ״ט הואיל וחיי ריאה תלויי בקנה אבל בני מעיים לא אך מה שאמר רבא לא אמר רשב״ל אלא בריאה הוא מיותר לגמרי דהא רשב״ל אמר בהדיא ניקבה הריאה ומאי בעי רבא שהכפיל דבריו ולכאורה נראה דבא רבא לומר דדוקא אמר רשב״ל דין זה בריאה אבל ב״מ לא מסכחה כלל דין זה דאפילו שחט וושט תחלה וניקבו ב״מ קודם שחיטת הקנה מודה רשב״ל דטרפה דאף דתלוים בוושט שכבר נשחט אפילו הכי יונקים עוד מכל שאר הגוף ודוקא ריאה הוא דיונקה מקנה לחוד ע״כ אם נשחט הקנה שוב אין בריאה טריפות משום דהוי כמאן דמנחא בדיקולא ובזה א״ש מה שהכפיל רבא ואמר לא אמר רשב״ל וכו׳ אך מרש״י לא משמע כן שפירש דאם ניקבו ב״מ בין קנה לושט אחר שחיטת הקנה וכו׳ וכן ממה שכתב דמסתמא נשחט קנה תחילה משמע הא אחר שחיטת הושט כשר אף שעדיין לא נשחט הקנה דגם בבני מעיים אמרינן לאחר שחיטת הושט דכמאן דמנחו בדיקולא דמיא ע״ש וכן כתב הרשב״א בחידושיו בהדיא ואפשר לומר דרבא בא לשלול דוקא ריאה אבל לב לא כיון דכל החיות תלוי בלב ע״כ אף דגם הלב תלוי בקנה אפילו הכי לא הוי כמאן דמנחא בדיקולא דכל הגוף יונק מלב והלב מגוף כמו שאבאר בזה אי״ה לקמן סי׳ מ׳ במעשה דחכם לבי יע״ש ע״כ שפיר אומר רבא דלא אמר רשב״ל רק ריאה והוסיף עוד רבא דגם בני מעיים לא דכיון דטעמו משום דמנחא בדיקולא אבל בהמה יש טריפות לחצי חיות דלא כמו שאמר ר״ז לקמן א״כ ממילא דאם שחט הקנה א״א להתיר רק ניקבה ריאה לבד אבל לב לא ואפשר דה״ה לכבד לא אף דתלוי בקנה דגם הכבד הוא משמש לכל הגוף וממילא דכ״ש לב״מ דלא דמיא תלויים בוושט שעדיין לא נשחט אך הר״ן בחידושיו כתב לפרש כמו שהבאתי בשם הרשב״א וכתב על זה דלאו דוקא ריאה אלא ה״ה לב וכבד דהוי כמאן דמנחי בדיקולא וה״ה שחט הושט תחלה וניקבו ב״מ יעו״ש ולדבריו קשה מה שדקדקתי אך הר״ן כתב על פירוש זה וז״ל ואינו מחוור דא״כ הבהמה מתה ואיך יתירנה שחיטת הושט וכן להיפך שאם שחט הושט וניקבו ב״מ דטרפה שאין לנו אלא מה שאמרו חז״ל ואין מוסיפין כותי על ב״מ כו׳ משום ריאה וכן פירש״י ז״ל עכ״ל וזה הוא פירוש הראשון שכתבתי ויתיישב היטב מה שדקדקתי בלשון של רבא אמנם מה שכתב הר״ן שכן פירש״י כבר הוכחתי שרש״י מפרש כמו הרשב״א וזה פירוש הראשון שהביא הר״ן ומה שמדקדק הר״ן מלשון רש״י דלקמן עיין בבכור שור ול״ע איך נעלם מהר״ן ז״ל דברי רש״י שהבאתי לעיל:

ב) **וכבר** זה לרבא אליבא דרשב״ל אבל ר״ז פליג עליו דאין טריפות לחצי חיות דאם נשחט סי׳ אחד אין שום טריפות פוסל בבהמה והנה להבין במה פליגי רבא ור״ז ונראה לכאורה לומר דרבא סובר טרפה חיה אך דאמרה תורה כל בהמה שיש לה מכה המטרפת אסורה באכילה א״כ מה לי שנולד קודם ששחט בה סי׳ אחד שיש בה כל החיות או שנולד המכה בין סי׳ לסי׳ שאין בה רק חצי חיות אבל ר״ז סובר טרפה אינה חיה והכי אגמרי׳ רחמנא למשה כל שיש בה מכה אשר עי״ז א״א לחיות טרפה ממילא אם נולד המכה בחצי חיות אשר הכי א״א לחיות דהא כבר נשחט סי׳ אחד שוב אין מכה המטרפת פוסל בה ואז אין פוסל בה רק פסול שחיטה ולא מכה המטרפת ודוק אך ז״א דאף למ״ד טרפה אינה חיה לא הוי טעם הטריפות משום זה דהא ודאי טרפה אף דיחי׳ אלף שנים לא מתכשרה כיון דכל טריפות הוא רק מגזרת הכתוב רק דאנן ילפינן דטרפה בהמת אינה חיה אבל לא שנאמר דבשביל זה הוא טרפה וממילא אף דהא״ל לה לחיות בלא מכה המטרפת כגון שנולד הטריפות בחצי חיות עדיין יש לומר דהוי טרפה מגזרת הכתוב ועיע דר״ז דסובר אין טריפות לחצי חיות ול״ל דטעמו כיון דכבר הועיל סי׳ ראשון לטהר מידי נבלה ומידי טרפה ע״כ סי׳ שני ג״כ מלטרפף לראשון לעשות פעולתו ולא אגמרי׳ רחמנא למשה טריפות בחצי חיות ויש להסתפק אם הוליא כל הריאה אחר שחיטת הקנה מה וראיתי בראש יוסף שכתב דבזה הוא חומרא לר״ז דאינו מתיר בניקבה רק משום דאין טריפות לחצי חיות ממילא דאם הוליא הריאה הוי נבלה דהיתר שלה הוא בשני סימנים דוקא וסתמא דריאה הוי נבלה אבל הבהמה אף לר״ז כשר כיון דאין

טריפות

טריפות בחלי חוט אבל לרבא אף הריאה בשרה דהוי כמאן דמנחא בדיקולא וכבר הארכתי בשיטה סי' ס"ה ולפי ע"ד לא נראה כן לא מבעי' לר"ז דעיקר ההיתר בניקבו משום דאין טריפות לחלי חוט ודוקא טריפות הוא דליכא אבל בודאי דאם הוציא הריאה דאין גוף בע"ח יכול לחיות בלא ריאה ואם נוטל הריאה נוטל כל החיות והוי כמתה בין לסי' דהוי נבלה וכי אם מתה עומד ושוחט דדוקא בחלי חוט הוא דאין טריפות דכל זמן הריאה בפנים עדיין יש חלי חוט אף דנשחט הקנה דלא הוי כמאן דמנחא בדיקולא אבל אם הוציא ריאה בודאי דכל הבהמה הוי נבלה ואפשר שגם הרא"ם יוסף סובר כן יעי"ש אלא שאני אומר דאף לרבא כן הוא דהוי נבילה דאל"כ למה אמר רבא שחט הקנה וניקבה ריאה הוי לי' לומר רבותא טפי דאף אם הוציא הריאה בשרה דהוי כמאן דמנחא בדיקולא ועוד דאם הוציא ריאה ולב וכבד דהוא ב"ח אין יכול לחיות בלא זה אפילו רגע והוי כמו מתה אין שום סברא לומר שיהי' מהני עוד שחיטת סי' ב' להכשירה וכי אם מתה עומד ושוחט ועוד וכי לא מודה רבא דכל אברי גוף תלויים ומעורים ונותנים חיות זל"ז ובפרט ריאה ולב וכבד שהמה ראשי אברים ושלטים על כל הגוף ולמה אמר דאם שחט הקנה הוי ריאה כמאן דמנחא בדיקולא ושום חיות אין מגיע לבהמה ממנה וגם לה מבהמה אמאי דא"כ הרי מתה הבהמה תיכף בשחיטת סי' אחד ולמה צוה התורה לשחוט ב' סימנים ע"כ נראה לפע"ד ברור דגם רבא מודה דאם הוציא ריאה לאחר שחיטת הקנה דהבהמה וגם הריאה הוי נבלה דהוי כמו מתה בין לסי' אך בניקבה דוקא כיון דלא הוי רק מכה המטרפת ועדיין יש בה חיות דהא י"ב חודש ימים יכול לחיות לכ"מ כדאית לי' א"כ טרפה לא הוי כמתה רק דגזרת הכתוב הוא דאם נעשה בה מכה המטרפת אסורה וסובר רבא דכיון דנשחט הקנה וריאה וכבד ולב תלויים בה א"כ ממילא דגם המה כמו ניקבו ומה לי נקב אחד או ב' נקבים ע"כ סובר דאין שום סברא לומר דפסלה תורה נקב באברים אלו לאחר שחיטת קנה אבל בב"מ התלויים בוושט כיון דעדיין לא נשחט הושט ולא נעשה בהם נקב בודאי דנקב פוסל בהם די"ש טריפות לחלי חוט ואף לפירש הר"ן שהבאתי דלא אותר רק ניקבה ריאה צריך לומר דקים לי' לרבה דנקב הנעשה בקנה אינו מזיק לכבד ולב ע"כ עדיין המה כלא ניקבו כלל לכן פוסל בהם נקב אף לאחר שחיטת הקנה וכן בני מעיים אף שנשחט וושט אפשר דאין נקב שבוושט מזיק להו ע"כ סובר דנקב פוסל בב"מ אף לאחר שחיטת וושט וכמו שכתב הר"ן דאין לנו אלא מה שאמרו חז"ל דוקא ניקבה ריאה לאחר שחיטת קנה יעי"ש זה נראה לי ברור דלא כרא"ם יוסף כמלא לפי"ז דמודה רבא דאף לאחר שחיטת קנה עדיין חיות הגוף וריאה תלויים זבי"ז רק דאין טרפות פוסל בריאה מטעם שכתבתי והא דאמרינן שם דהוי כמאן דמנחא בדיקולא אין הכונה דהוי כמו שהוציאה לגמרי רק לענין זה דאין טרפות פוסל בה אבל מודה רבא לר"ז דעדיין יש בה חיות מגוף ותלויים זה בזה ע"י עורקים וגידים ויש בה חלי חיות ככל הבהמה בשוה רק דפליגי דלרבא יש טרפות בחלי חיות רק בריאה לאחר שחיטת הקנה אין בה טרפות אף די"ש בה חלי חיות כיון דכבר נעשה נקב בה ע"י שחיטת הקנה מה אכפת לן אם נעשה עוד נקב בריאה ולר"ז אין טרפה לחלי חיות ממילא אף אם ניקבו ב"מ בשרה וז"צ מאוד ושמור זה, ושקלינן וטרינן בגמרא אי הדר בי' ר"ז ושיטת התוס' דלפי המסקנא סובר ר"ז די"ש טרפות לחלי חיות וגם סובר דלאו כמאן דמנחא בדיקולא דמי ע"כ אם ניקבה ריאה לאחר שחיטת הקנה טריפה דלא כרשב"ל ולשיטת רש"י נשאר סברת ר"ז כמו שכתבנו מקודם דאין טריפות לחלי חיות ע"כ אף ניקבו ב"מ כשר כנ"ל ופסקו הפוסקים כמ' שכתבתי בפנים וזה הוא שיטת התוס' אך דלא הוי רק ספק טרפה דהא לרשב"ל אליבא דרבא ודאי כשר ולר"ז לשיטת רש"י ג"כ כשר ולשיטת התוס' וסייעתם טרפה אליבא דר"ז אם ג"כ מספק דלמא חזר בו אמנם בלב וכבד וב"מ אי ודאי טרפה לשיטת הר"ן הנ"ל דאף לרשב"ל טרפה כמבואר לעיל ובניטל הריאה כבר כתבתי לעיל ודוק:

סימן כ"ז

שלא לתחוך אבר מבהמה בעודה מפרכסת ובו ארבעה סעיפים.

א (א) חתך מבהמה לאחר שנשחטה כראוי ועודה מפרכסת אסור לאכול ממנה מדאורייתא משום שנאמר לא תאכלו על הדם וקבלו חז"ל דקרא בהכי איירי אבל אחר שתצא נפשה מותר לאכול

(א) **חתך** מבהמה וכו' לאחר דינים אלו צריך אני להאריך קצת א) גרסינן בגמרא חולין ל"ג אמר ר"א בי"ס"מ מדרשב"ל מאכילים ישראל על בני מעיים ואין מאכילין כותים על ב"מ מ"ט ישראל בשחיטה תלי' מילתא כיון דאיכא שחיטה מעלי' איסתרי להו כותי דבנחירה סגי להו ובמיתה תלי' מילתא הכי כאבר מן החי דמי פרש"י משום ריאה דהוי כמו שהוציאה מן הבהמה בעודה מפרכסת והפוסקים תמהו על רש"י למה דוקא משום ריאה הא לרשב"ל לאחר שחיטת שני סימנים כל המעיים הוי כמאן דמנחי בדיקולא ועיין לעיל סי' כ"ו אות ו' מה שהבאתי בשם הר"ן וראיתי בבכור שור חולין דף ל"ג שכתב לתרץ דכיון דלחזקי' בחולין דף קכ"א דסובר דכל שנשחט רוב סימנים הרי הוא כמתה ע"כ בני מעיים מותרים לכותים דסתמא דמילתא שוחט הקנה תחילה כמו שפרש"י שם אבל ריאה הוי כמאן דמנחא בדיקולא תיכף לאחר שחיטת הקנה ע"כ אמר דאסור לב"נ יעי"ש ודבריו תמוהים דא"כ הוי לרש"י לומר דהוי כמו שהוציאה מבהמה קודם שחיטת הושט ולמה כתב רש"י דהוי כמו שהוציאה מבהמה בעודה מפרכסת הא במה שהוציאה בעודה מפרכסת לא הוי איסור אבר מן החי והו"ק ובזה נדחה גם תירץ השני שם ומה שנראה לי בכונת רש"י הוא כך דלכאורה יש להקשות לפי מה שכתבתי לעיל בסי' כ"ו אות ו' דאף לרשב"ל לא הוי כמאן דמנחא בדיקולא רק לענין זה דאין נקב פוסל בה אבל מודה הי' דאם הוציא ריאה לאחר שחיטת הקנה דהוי נבלה יעי"ש א"כ קשה למה אסורה לב"נ לרשב"ל ועוד קשה מה שהקשה מהרש"ל דאף לישראל יהי' אסורה יעי"ש ע"כ בא רש"י לתרץ זאת דסובר ר"א בי' דלר"ז דסובר דלא הוי כמאן דמנחא בדיקולא א"כ אף לאחר שחיטת ב' סימנים ריאה וב"מ הרי המה כגוף הבהמה אך רשב"ל כיון דסובר דהוי כמאן דמנחא בדיקולא והגם דמודה כמ"ש דלאחר שחיטת הקנה עדיין לא הוי כמו שהוציאה אבל עכ"פ לאחר שחיטת ב' סימנים בודאי דהוי הריאה ומעיים כמו שהוציאה מבהמה לכך אסורים לב"נ משום אבר מן החי ע"כ פירש משום ריאה דהוי כמו שהוציאה מבהמה בעודה מפרכסת והכונה דלא תימא דהוי כמו שהוציאה מבהמה קודם שחיטה ושפיר לזה בא לומר דהי' דאף הריאה אינה כמו שהוציאה מבהמה רק אחר שחיטת שני סימנים בעודה מפרכסת אבל באמת כל המעיים אסורים לב"נ דלא נקט רש"י ריאה רק לאשמעינן דאף ריאה לא הוי כמו שהוציאה מבהמה לאחר

לאחר שחיטת הקנה רק לאחר שחיטת ב' סימני' בעודה מפרכסת ודוק ואמרינן בגמרא על זה ר"פ תוי בעי דלימא לי' מי איכא מידי דלנכרי אסור ולישראל שרי ולא אמר לי' משום דטעמא קאמר ועיין ברשב"א בחידושיו דכיון דאיכא טעם לחלק לא שייך לומר מי איכא מידי ואמרינן בגמרא הכא דלא כר"א ב"י דתניא חותך כזית בשר מבית השחיטה קודם שתצא נפשה ואחד נכרי ואחד ישראל מותרים בה פרש"י ולא אמרינן במיתה תליא מילתא והויא אבר מן החי לגבייהו והיינו דלא כר"א ב"י והטעם מבואר בתוס' שם משום מי איכא מידי וכו' יע"ש :

ב) **והנה** בח"ח כתב דאם נתנבלה בשחיטה דלא מהני האי שחיטה מידי אסור להזמין עכו"ם על ב"מ משום דהוי אבר מן החי דאף דלא פסקינן כר"א ב"י היינו משום מי איכא מידי אבל בנבלה דלא שייך מי איכא מידי אסור ועיין בש"ך סי' ז"ה ובח"ס סי' ל"ג ובפמ"ג סי' זה דאף לישראל איכא במפרכסת משום אבר מן החי כיון דלא מהני שחיטה מידי ופ"ח חולק על הח"ח בזה דכיון דאנן קיי"ל כר"ז דאם ניקבו ריאה לאחר שחיטת הקנה טרפה ממילא דלדידן לא קיי"ל כר"א ב"י אף היכי דלא שייך מי איכא מידי דהא לאו כמאן דמנחא בדיקולא דמיא ובח"ס סי' זה אות ה' האריך לדחות דבריו ועיקר יסודו דאף דקיי"ל כר"ז הוא לחומרא מספק אבל לא לקולא יע"ש וכל אחרונים חקרו בזה והמלכים מדייכים אלו עם אלו והעולם אין מהרים בזה ונראה לי ליתן טעם ולייסב מנהג העולם כיון דכל עיקר האיסור הוא ספיקא דדינא אי פסקינן כר"ז או כרשב"ל ולפי מה שכתב בשו"ת פני יהושע ח"א יו"ד סי' ג' דלאחר מתן תורה לפני עור בעכו"ם לא הוי רק מדרבנן א"כ הוי ספיקא דרבנן ועיין בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי' מ"ג אות ד' שתמה על הפנ"י יע"ש והסכמות רוב פוסקים נראה כח"ח ע"כ כתבתי להחמיר אם לא היכי דהוי ספק נבלה א"כ הוי ס"ס ועיין לקמן באות ו' ולפ"ז אין רא"י ממה שנהגו העולם להקל כיון דרובא דרובא המתנבלים בשחיטה לא הוי רק ספק נבלה אבל אם הוי ודאי נבלה יש להחמיר כדעת הח"ח ועוד יש לומר דכיון דבמפרכסת פליגו ר"י וחזקי' בחולין קכ"א דלחזקי' הוי כמתה וליכא אבר מן החי ואף דפסקינן כר"י אפשר הוא רק מכח חומרא או מספק א"כ הוי ס"ס שמא הלכה כחזקי' דהוי כמתה לאחר שחיטת ב' סימנים א"כ אף דהוי כמנחא בדיקולא לא הוי אבר מן החי ואף הריאה כבר כתבתי לעיל לא הוי כמאן במנחא בדיקולא רק אחר שחיטת ב' סימנים ואת"ל דהלכה כר"י דמפרכסת הוי אבר מן החי שמא עיקר כר"ז דלא הוי כמאן דמנחא בדיקולא ועוד י"ל דאפשר דאף לרשב"ל אינו אסור רק להזמין אותו ליתן לו לאכול כמו שאמר ר"א ב"י אסור להזמין וכבר העירו בזה אחרונים אמאי לא אמר לא יושיט כמו דאמרינן לא יושיט אדם כוס יין לנזיר ואבר מן החי לב"נ ולמה נקט בלשונו לא יזמין ע"כ נראה דדוקא לא יזמין אבל להושיט לו מותר כיון דאיכא ספק שמא הלכה כחזקי' ע"כ אם מושיט לו הוי ס"ס שמא לא הוי אבר מן החי אף דהוי כמנחא בדיקולא ואת"ל דהוי אבר מן החי כר"י שמא לא יאכל אותו הנכרי רק יתן אותו לבהמתו או יעשה אותו למלאכה וכבר מלרד כענין זה בח"ס ביו"ד סי' י"ע וכ"ז לא כתבתי רק להמליץ קלת בעד העולם אבל להלכה עיקר כמו שכתבתי בפנים ובספר האשכול כתב וז"ל אבל לאחר שמתה הבהמה וכו' בין נתנבלה וכו' ובין טמאה ב"נ מוזהרים לב"כ דלא קיי"ל כר"ל ומיהו חכמים החמירו בדבר כו' וטהורה שנתנבלה שלא ימכור לגוי ב"נ שלה דלמא הלכתא כר"ל ולא קיי"ן לרצותא דקפרי עכ"ד ועי"ע בח"ס סי' י"ע בארינות מעניינים אלו :

ג) **כתב** הרמב"ם בפ"ט מהמלכים שחותך בשר מן המפרכסת לישראל שרי ולב"נ אסור ותמה כל פוסקים עליו הא אמרינן בגמרא תניא דלא כר"א ב"י אלא אמרינן מי איכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור ולמה פסק הרמב"ם כר"א ב"י דלא אמרינן מי איכא מידי והנה בזה יש לומר כיון דלא מתבינן תיובתא על ר"א ב"י מברייתא זו בודאי ידעו דאיכא תנא דסובר כר"א ב"י ולא עוד אלא דגם בדף קכ"א פליגי חזקי' ור"י דחזקי' סובר דלאחר שנשחט רוב סימנים אפילו בבהמה טמאה דלא שייך בה שחיטה אפילו הכי ליכא אבר מן החי דאף דלא מתה כיון דעכ"פ יצאה מכלל חיים וליכא בזה איסור דאבר מן החי ור"י סובר דאיכא איסור אבר מן החי ואמרינן בגמרא דנקט הא דר"י משום דתני רב אושעיא כותיה ומייתינן שם נ"כ ברייתא זאת ולא מקשינן על חזקי' אלא לאו דבודאי איכא תנא דסובר כחזקי' ודלא כברייתא זאת והרמב"ם ז"ל עשה בזה הכרעה מדעתי' דלענין מפרכסת פסק כר"י דלאו מתה הוא והחותך ממנה הוי אבר מן החי ואף דחזקי' פליג עליו כיון דגם ר"א ב"י סובר כן דמפרכסת הוי כחי וגם ברייתא זאת מסייע נהו דהוי כחי אך לענין מה דתניא בברייתא זאת דבכשרה ליכא גם לב"נ איסור אבר מן החי משום מי איכא מידי בזה פסק כר"א ב"י כיון דבודאי איכא תנא דקאי כותי' וברייתא זאת לאו דסמכא הוא דהא גם חזקי' סבר דלאו דסמכא הוא אך מגוף הכלל דמי איכא מידי קשה לכאורה דהא נראה משם דסנהדרין דהוי סברא פשוטה דאמרינן התם בדף נ"ט ליכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור י"ל דסובר הרמב"ם דסברא זו הוא משום דישראל נתקדש בקדושה יתירה א"כ היתכן לומר דאיכא איזה מלוה דהוי לב"נ ולא לישראל אבל הכא כיון דכל היתר תלוי במה שנתקדש במלות שחיטה ומה נלמד דשחיטה עושה דהוי כמתה אבל ב"נ דלא נתקבלו במלות שחיטה הרי הוא כחי א"כ אין זה רק מעליותא דישראל מב"כ ולא שייך כאן הסברא דמי איכא מידי וזה הוא דאמרינן שם בגמרא בעי דלימא לי' מי איכא מידי ולא אמר לי' משום דטעמא קאמר והכוונה כיון דאיכא טעם כמו שכתבתי לא שייך בזה מי איכא מידי וזה נכון בטעמא דרמב"ם ז"ל אך כל הפוסקים חולקים עליו דלא כר"א ב"י רק כהא דתניא דאחד נכרי ואחד ישראל מותרים דגם בזה שייך לומר מי איכא מידי וכן פסק הטור סי' זה והרשב"א סבירא בש"ך סי' זה כתב דדוקא אם נשחטה כראוי אבל בבהמה טמאה או בטהורה ונשחטה ע"י עכו"ם כיון שאסור לישראל משום אבר מן החי דהשחיטה לא מהני והוא חתך ממנה קודם שתצא נפשה גם לעכו"ם אסור יע"ש והח"ס סי' זה אות ג' הוכיח דדוקא אם נתנבלה בשחיטה אבל אם שחט כראוי רק שנמצאת טרפה הואיל דאהני האי שחיטה לישראל לטהרה מידי נבלה ומידי אבר מן החי אהני נמי לעכו"ם להוציאה מידי אבר מן החי יע"ש והנה אם אמת נכון הדבר שכן מפורש בברייתא בחולין דף כ"א דדוקא בבהמה טמאה או בטהורה ושחטו עכו"ם וחתך ממנה קודם שתצא נפשה הוי אבר מן החי ואסור לבני נח יע"ש דמשמע אבל שחטו ישראל טהורה אף שנמצאת טריפה ליכא איסור אבר מן החי אף לב"נ אך אכי תמה בטעם הדבר כיון דעיקר ההיתר הוא משום מי איכא מידי וממילא בטרפה דאסור לישראל משום טריפה ולא שייך מי איכא מידי אף לב"נ יהי' אסור משום אבר מן החי איברא דגם בכשרה כמו שי"ל להקשות דמשמע דב"נ מותר לאכל אף בעודה מפרכסת והא ישראל לריך להמתין עד שתצא נפשה דאף דליכא איסור אבר מן החי במה שחתך בעת הפרכס אך

איכא

לאכול חתיכה זו ולא הוי אבר מן החי דאף שעדיין הבהמה כחי הוא אפילו הכי מדאסרה תורה משום לא תאכלו על הדם נשמע מזה דאיסור אבר מן החי פקע ממנה ע"י שחיטה וממילא אף לעכו"ם מותר ליתן ואין בה משום לפני עור וכו' דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור (ב) ואף בבהמות עכו"ם אם שחטה ישראל הדין כן (ג) אבל אם נתנבלה בשחיטה א"נ טמאה דליתא בשחיטה דהשחיטה לא מהני לישראל מידי ולא שייך מי איכא מידי הרי זה אסור ליתן לעכו"ם מה שחתך אחר שחיטה בעודה מפרכסת (ד) אבל אם השחיטה היתה כהוגן רק שנטרפה הואיל דשחיטה אהני לישראל לטהרה מידי נבלה ומידי איסור אבר מן החי מהני נמי לעכו"ם דלא הוי אבר מן החי ובמקום צורך גדול מותר ליתן לעכו"ם אף בעוד שלא מתה דעכו"ם אינו מוזהר על לא תאכלו על הדם (ה) וריאה ובני מעיים הדין כמו בבשר שנחתך בעודה מפרכסת דלאחר שחיטת הסימנים הוי כמאן דמנחו בדיקולא וכן סימנים עצמם (ו) אך אם הוא ספק בשחיטה יש להקל בבני מעיים וריאה ולומר דלא כמאן דמנחו בדיקולא ומותר ליתן לעכו"ם (ז) ארבעה נבילות מטמאין מהיים ואלו הם א') בהמה שניטל ירך שלה וחללה. ב') גיסטרא למטה ממקום הפרשות. ג') נשברה מפרקת ורוב בשר עם פסיקת החוט

איכא איסור משום לא תאכלו על הדם כמו שכתבתי בפנים וא"כ לו יהי' דלב"נ לא נאמר איסור זה דלא תאכלו על הדם עכ"פ יהי' אסור משום אבר מן החי כי באותו עת לא שייך מי איכא מידי דהא לישראל ג"כ אסור בשלמא לשיטת הסוברים דלא תאכלו על הדם לא הוי רק איסור דרבנן לא קשה מידי אבל לשיטת הרמב"ם דהוי דאורייתא א"כ לא שייך מי איכא מידי וה"ה גם לב"נ אסור לאכל מאבר שחתך בעת הפרכס וימתין עד שתצא נפשה איברא דלרמב"ם באמת הכי אסיר אף לאחר שתצא נפשה משום אבר מן החי דהא לא פסק כברייתא זו כמבואר לעיל אמנם קשה לדידן דהא אנן פסקינן בזה דלא כרמב"ם אלא שמותר לב"נ משום מי איכא מידי ואפילו הכי לענין לא תאכלו על הדם נראה דפסקינן כרמב"ם א"כ ממילא יהי' אסור עכ"פ בעודה מפרכסת לאכל לב"נ דאז לא לא שייך מי איכא מידי כיון דבעת הזאת גם לישראל אסור איברא דהלבוש כתב באמת דלאחר שמתה מותר להאכיל לעכו"ם משמע קודם שמתה אסור ואפשר שהוא מטעם זה דלא שייך מי איכא מידי אך התי"ם באות ד' חולק עליו יעו"ש וצריך באמת ליתן טעם למה מותר לעכו"ם בעת שאסור לישראל אך הדבר נכון כיון דעי"כ לאחר שמתה יהי' מותר לעכו"ם משום מי איכא מידי ממילא דאף קודם שמתה לא שייך לאסור משום אבר מן החי דאל"כ ממה נפשך תסתר לאח"כ דאם חתך אבר בשעת הפרכס אם יהי' אסור לו משום אבר מן החי כיון דלישראל אסור משום לא תאכלו על הדם א"כ לאחר שמתה איך פקע איסור אבר מן החי כיון שחתך קודם שתצא נפשה בשלמא איסור דלא תאכלו על הדם פקע במה שמתה אבל אבר מן החי איך יפקע כיון שכבר נחתך בעוד שנחשב כחי לגבי ב"נ א"כ אף שמת אח"כ בודאי דיהי' נחשב אבר מן החי כמו כל אבר שנחתך קודם שחיטה אף שנשחט אח"כ אותו אבר אסור משום אבר מן החי וא"כ גם זאת יהי' נאסר באיסור אבר מן החי וכיון דעי"כ לאחר שמתה צריך להיות מותר לב"נ משום מי איכא מידי גם קודם לכן מותר דלא תאכלו על הדם ליכא בב"נ ואיסור אבר מן החי כבר פקע וז"ב ונכון אך בטריפה אני תמה כיון דאסור לישראל משום טרפה ולא שייך מי איכא מידי א"כ יהי' אסור גם לב"נ משום אבר מן החי וסברא זו כבר כתבו התוס' בחולין דף ל"ג ד"ה אחד דבטמאים לרבנן אף דלישראל ליכא איסור אבר מן החי ולב"נ איכא איסור לא שייך לומר מי איכא מידי כיון דבלאו הכי אסור לישראל משום טמא יעו"ש א"כ כן נמי יש לומר בטרפה אך אחר העיון הדבר נכון מאוד דאנן אמרינן משום סברא דמי איכא מידי דכיון דלישראל שחיטה ראוי' עושה כמתה ופקע איסור אבר בודאי דכונת התורה הי' דגם לבן נח עושה כמתה וליכא גבי' איסור אבר והוי כמו שכתבה תו"ה בפירוש דלאחר ששחטה כראוי שוב הוי כמתה וליכא איסור אבר אף לבן נח א"כ מה בכך דלישראל אסיר משום טרפה והטמא לא שייך מי איכא מידי הא כיון דילפינן מכח סברא זו דשחיטה ראוי' עושה מתה ממילא אף באופן דלא שייך מי איכא מידי מה בכך הא כבר ידענו דשחיטה ראוי' עושה כמתה ופקע איסור אבר בין לישראל ובין לב"נ בשלמא בטמאי' שפיר כתבו בתוס' דאין לומר דתורה בודאי גם לישראל אסרה משום אבר מן החי כיון דאסרה לב"נ וא"כ איכא סברא דמי איכא מידי ולזה כתבו דאין זה הוכחה דלישראל בלאו הכי אסיר ולא שייך סברא דמי איכא מידי וממילא דבטמאים אסירים לב"נ משום אבר ולישראל משום טמא אבל הכא בטרפה כיון דכבר ידענו מכח סברא דמי איכא מידי דשחיטה ראוי' הוי כמתה אף לב"נ שלא נלטווה על השחיטה א"כ הה"ה בטרפה כיון דהוי שחיטה ראוי' הוי כמתה וליכא איסור אבר לב"נ כמו דליכא בישראל דבשלמא אי הוי אמרינן דבאמת אלו דאבר מן החי איכא בב"נ אף בשחיטה ראוי' דהוי דרשינן טעמא דקרא וה"א דטעמא דמפרכסת דהוי כמתה הוא משום דישראל נלטווה על השחיטה וכיון דעשה המצוה פקע איסור אבל בן נח דלא נלטוה על השחיטה עדיין הוא כחי רק דהוי מתירים לב"נ משום מי איכא מידי ואף דהוא אבר מן החי לגבי' אפילו הכי מותר לאכל כיון דישראל אוכל לפי סברא זו הוי שייך שפיר לומר בטריפה כיון דישראל אינו אוכל משום טרפה ממילא דגם ב"נ אסור לאכל משום איסור אבר אלא שבאמת אינו כן אלא דאמרינן דגזרת הכתוב הוא דשחיטה עושה כמתה אך דלא ידענו אם דוקא לישראל דנלטוה על השחיטה אבל ב"נ דלא נלטווה הוי עדיין כחי או דלמא גם בב"נ הוי שחיטה ראוי' מתה וזה אמרינן דמוכח מכח הסברא דמי איכא מידי דבודאי גם בב"נ עושה שחיטה ראוי מתה ופקע איסור אבר א"כ מה בכך שהוא טרפה כיון דהוי שחיטה ראוי' והוי כמתה וכבר ידענו דאף לב"נ הוי שחיטה ראוי כמתה א"כ מה אכפת לן שהוא טריפה כיון דפקע איסור אבר ע"י שחיטה בישראל כן פקע בב"נ ודו"ק כי זה נכון מאוד ועי' בפמ"ג די"ש לחוש לדעת הרמב"ם דאיסור לא תאכל על הדם הוי איסור דאורייתא דלא כרש"י דסובר דלא הוי רק אסמכתא ומה שכתבתי בפנים להוכיח דמפרכסת ליכא איסור אבר מן החי כן כתב הוכחה זו בפמ"ג לשיטת הרמב"ם יעו"ש ודו"ק:

(ב) **ואף** וכו' שמ"ח דלא כמהרש"ל שאוסר בזה ועיין בש"ך (ג) אבל וכו' ש"ך ושמ"ח (ד) אבל וכו' שמ"ח (ה) וריאה וכו' תורת חיים ושמ"ח וכן הוא הסכמת כל הפוסקים דלא כפ"ח (ו) אך בספק וכו' כן הכריע בספר שמ"ד דבספק יש להקל ולסמוך על הפ"ח ועיין בדעת קדושים שמלמד ג"כ בזה ועיין עוד שם שמלמד להקל בריאה של עוף וים מקילים עוד בכל הבני מעיים בעוף אך עיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (ז) ארבעה וכו' עיין שמ"ח סי'

החוט. ד') נקרעה מגבה כל אלה הוי כמתים מיד ומותר ליתן לעכו"ם בשר שנחתך מהם בעודם מפרכסות וכן ריאה ובני מעיים מותר ליתן לעכו"ם דבבת אחת מת הכל ואין כאן אבר מן החי:

ב (ח) בן פקוע הבא על בהמה דעלמא וילדה דמבואר לעיל בסי' י"ג דאותו וולד אין לו תקנה אם שחט אותו אסור ליתן לבן נח הריאה וב"מ או אם חתך מבשרה בעודה מפרכסת אבר מן החי דאין שחיטה מהני מידי בזה והוי כמו נתנבלה בשחיטה:

ג (ט) נשברה מפרקת ורוב בשר עמה ונפסק החוט הוי נבלה ואם לא נפסק החוט יש להתיר בהפ"מ ומפרקת בלא רוב בשר ובלא חוט מותר אף אם אין הפ"מ ואם נפסק חוט לחוד הוי טרפה:

ד (י) מותר למכור לעכו"ם דם היוצא ממפרכסת ונראה דאף אם נתנבלה בשחיטה מותר למכור לו את הדם דאין בני נח מוזהרים על דם מן החי:

סי' כ"ח

דיני כיסוי דם ובו. י' סעיפים

א (א) מ"ע מן התורה לכסות כאשר ישחט כל מיני חיות ועופות את דם השחיטה (ב) הכיסוי הוי מצוה בפני עצמו אף דהוי גמר מצות שחיטה ע"כ אם (ג) הזיד ולא כיסה מותר באכילה אף לשוחט עצמו (ד) אבל אם שוחט זה פרוץ במצוה זו יש לקנום אותו למיגדר מלתא ולאסור את הבשר על העובר:

ב (ה) קודם שיכסה חייב לברך אקב"ו על כיסוי בעפר (ו) אם לא ברך קודם אין לברך אח"כ (ז) אבל שהחיינו אין מברך לא על השחיטה בפעם ראשון ולא על הכיסוי:

ג (ח) כוי שהוא ספק בהמה וספק חיה וכן הנולד מחיה שבא על הבהמה דהוי ספק אי חוששין לזרע אב וכן פיפעלי בכולם מכסה מספק בלא ברכה אך ביו"ט אין שוחטין אותם ואם שחט אין מכסה את דמם אף שיש לו דבר נעץ ועפר מוכן לכל צרכו מפני שיטעו לומר הואיל שמטריחים ביו"ט לכסות ש"מ דודאי חיה הוא ויבואו להתיר חלבה (ט) ומה"ט נמי לא התירו ליתן הדם לתוך כלי שבו מעט עפר או מים עכורים כדי לכסותו בערב דכל שמקפיד ביו"ט על כיסוי גזרו חז"ל משום התרת חלבו (י) ואם אירע ששחט מניח הדם ובמוצאי יו"ט אם רשומו ניכר עדיין יכסנו (יא) ובחול אף שמכסה הדם לא יבואו להתיר חלבו דאמרי דאף על ספק אטרחיהו רבנן בחול ואם אפשר לשחוט עוף אצל דם הספק ויברך ויכסה שניהם עדיף אבל ע"ג דם הספק לא דשמא הוא בהמה והוי הפסק בין דם העוף לעפר שלמטה:

ד (יב) כיצד מכסה נותן עפר למטה קודם שחיטה ויהי' עפר תיחוח דוקא ולא לח אלא נפרד ואינו דבק יחד משום דאין נקרא עפר אלא בראוי למנותו כדכתיב אם יוכל איש למנות את עפר הארץ וגם למעלה יכסה בעפר כזה:

ה (יג) אין לכסות ברגלו כדי שלא יהי' מצות בזויות עליו (יד) ואין להשתין או לרוק במקום הכיסוי:

ו (טו) שחט ע"ג קרקע קשה שאין כאן עפר למטה וכן (טז) אם שוחט ע"ג עפר המונח שם ולא הזמינו בפה (יז) יגרר או חופר קרקע במקום ההוא ונותן לתוך עפר הכיסוי ומברך ומכסה למעלה ואם כבר כיסה למעלה (יח) יש חילוק דהיכי דנבלע דמו נפטר בהכי ואם לא נבלע צריך לגררו וליתן עפר למטה ולמעלה ואינו מברך:

ז (יט) מי ששחט הוא יכסה ואם לא כיסוי וראהו אחר חייב לכסות (כ) ואם רוצה לכבד לאחר במצות כיסוי

סי' זה ובפמ"ג בפתיחה להלכות שחיטה סוף סורס ג' (ח) שפ"ד (ט) עיין פ"ז סוף סי' זה ובמש"ז שם ועיין בשמ"ח (י) מותר למכור וכו' בשו"ת ברית אברהם הקשה מהא דמקשינן במנחות דף ע"ה נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים למה לי ומשני רבינא קד"א הואיל ואשתרי מליקה בגייהו תשתרי נמי נבילות וטריפות קמ"ל וקשה דהא כיון דכו"ע אישתרי גבי כהנים א"כ לא נלמוד על הזביחה איך ליותא תורה ליתן להם הקיבה שהא אסור לגבייהו משום אבר מן החי ועיין בדעת תורה שתירץ דראוי לו למכור לישראל וזה דוחק וספר ברית אברהם אין כעת תחת ידי ולפענ"ד נראה ליישב דהכא מה שאסיר למכור ב"נ לעכו"ם הוא רק משום דספוקי מספקא לן אי הוי כמאן דמנחי דדיקולא כמבואר בש"ס ועיין באו"ה שכתבתי דאף לרשב"א לא הוי רק ספק דהא אפשר דהלכה כאקי' דמפרכסת הוי כמתה יעו"ש ממילא אי לאו דכתבה תורה נבלה וטרפה לא יאכלו הכהנים ה"א כיון דמותר בקיבה בודאי דלאו כמנחא בדיקולא אבל אחר שכתבה תורה כו"ע לא יאכלו הכהנים א"כ כאן הוי בר זביחה כאשר הספק אי הוי כמאן דמנחא בדיקולא א"ו לא ודוק:

(א) **גמרא** וש"ע סי' כ"ח דכך קבלו חז"ל דאין חילוק בין בזמן ובין לדן עתה ע"כ כתבתי כל חיות ועופות (ב) עיין בט"ז וש"ך בסי' זה (ג) ש"ך דלא כב"ח יעו"ש (ד) שמ"ח יעו"ש דהוכיח כן דאף דאין כל העם פרוצים רק שוחט זה הוא דפרוץ אפילו הכי ראוי לקנסו לאסור הבשר (ה) ש"ע (ו) שמ"ח דלא כפ"ח (ז) על השחיטה מבואר ברמ"א דאין לברך שהחיינו ועל הכיסוי דעת הרמ"א וסייעתו דחייב לברך אבל מקצת אחרונים סוברים דאין לברך וספק ברכות להקל וכן כתב בשפ"ד כאן אות ה' ולחה"פ (ח) ש"ע ופוסקים (ט) שמ"ח דלא כש"ך (י) ש"ע ופוסקים (יא) שמ"ח ופוסקים ואם נולד מבהמה וחיה דעת הש"ך וע"ז דחייב לכסות בברכה אך השמ"ח כתב לכסות גם זה בלא ברכה וכן כתב השפ"ד דלא יברך:

(יב) **כן** הוא בפוסקים ובש"ע (יג) ש"ע מגמרא חולין פ"ו (יד) א"ר באו"ח סי' ל"ב דלא כדעת קדושים (טו) ש"ע (טז) שמ"ח (יז) שמ"ח (יח) עיין במנחת הזבח (יט) ש"ע (כ) בזה יש מחלוקת בין הפיסקי' אחרונים

אחרונים יש מי שאוסר לגמרי ויש מי שמתיר ע"י שליחה ואוסר ע"י כיבוד ויש מי שמתיר ע"י כיבוד ואוסר ע"י שליחות והנכון להתיר בדרך כיבוד כמו שכתבתי בפנים ופוק חזי מה עמא דבר (כא) פוסקים (כב) כל הסעיף הוא מב"ע והסכמת הפוסקים (כג) עיין בשפ"ד כאן אות כ"ז ועיין מה שכתבתי בזה לעיל. בס' ס"ז לענין. או"ב ואין מהלורך להכפיל הדברים כי כל מה שכתבתי שם שייך כמי גבי כיסוי ובמה שכתבתי שם. לא קשה מה שהקשה השפ"ד ודוק (כד) כל הסעיף מבואר בש"ע ובפוסקים (כה) כל הסעיף הוא מש"ע ופוסקים וקלרתי בכמה דינים בהלכות כס' מפני שהמה לא שכיחי והרולה לידע אותם יעיין בש"ע ושמ"ח בזה באריכות. ודע עוד דאין כל הדם לריך כיסוי רק מקלת דמו דפסקינן כר"י בחולין פ"ח אך בעינן מקלת דם הנפש ומשום דאנן מספקא לן אם הנפש יולא בדם הקלוח או בעיפין היורדין אחר"כ ע"כ לריך להמתין שיזוב הדם לעפר עד אחר שירדו העיפין שלאחר קלוח ויהי' מקלת מדם הקלוח ומקלת מדם העיפין ובזה יהי' בבירור קלת מדם נפש הטעון כיסוי כן כתב בח"ש אות כ"ט ושמ"ח שעי' ייע יע"ש. סיימתי הלכות שחיטה וכיסוי בעזר לורי אשר בו אחסה:

הלכות טריפות

(א) **בחולין** מ"ג מימרא דעולא. כך הוא שמנה מיני טריפות נאמרו למשה ובמשנה שם תנן י"ח מיני טריפות והרמב"ם בפ"י מה"ש מנה שבעים מיני טריפות בפרטן וכתב הסמ"ג שהלמ"מ הם. ולבוא על תוכן הענין. לריך אני להאריך קלת בס"ג"א. ומתוך כך יתבאר לן הדברים על כונם. א) תנן התם אלו טריפות וכו' זה הכלל כל שאין כמוהו חיה טרפה ובגמרא אמר ר"ש בן לקיש רמז לטרפה מן התורה מניין ומקשינן מניין ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אלא רמז לטרפה שאינה חיה מניין דתני זה הכלל כל שאין כמותו חיה טרפה מכלל דטרפה. אינה חיה מנ"ל דכתיב זאת החיה אשר תאכלו חיה אכול שאינה חיה לא תאכלו מכלל דטרפה אינה חיה ולמ"ד טרפה חיה מנא לי' וכו' נפקא לי' מאידך תנא דבי ר"י בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל אלו שמנה עשרה מיני טריפות שנאמרו למשה עכ"ל הגמרא ולכאורה נראה דהא דאמרינן די"ח טריפות המה הלמ"מ הוא לתנא דבי ר"י דסובר טרפה חיה וא"כ לא הוי ידעינן מה נקרא טרפה ע"כ הולרך הלכה כמו שמסיים שם אלו י"ח מיני טריפות שנאמרו למ"מ אבל לתנא דמתניתן לא נאמרה כלל למ"מ מה הוא טרפה רק דמה שהבינו חז"ל עפ"י חכמתם שכל בע"ח שיש לו מכה זו אינה יכולה לחיות ידעו שהוא טרפה ע"כ לא סיים תנא דמתניתן אלו י"ח טרפות שנאמרו למשה"ם רק זה הכלל כל שאין כמוהו חיה טרפה כך הי' נראה לכאורה אך מ"א דכל הסוגיא משמע דאף לדידן הוי הלכה למשה"ם וכן הרמב"ם ז"ל פוסק דטרפה אינה חיה אפילו הכי כתב בה"ש פ"ח ה"א שמנה מיני טריפות נאמרו למשה הרי דלכ"ע הלמ"מ הן ומה שדקדקתי למה סיים תנא דבי ר"י דוקא בלשון. זה נראה לי"שב דהנה הרא"ם יוסף הקשה מנא לי'. להדר"י ללקות על כל הטריפות דקרא דבשר בשדה לא איירי רק בדרוסה ולדידי' ליכא למילף שאר טריפות מדרוסה יעי"ש אך לפע"ד לא קשה מידי דלתנא דבי ר"י דנפקא לי' דטרפה חיה מקרא דבין החיה אשר לא תאכלו וא"כ איכא לאו על כל י"ח טרפות אף שחיים לא תאכלו ולא לריך כלל קרא דבשר בשדה טרפה ודרך כי ז"ב א"כ יש לומר דלכונה זאת קיים התנא אלו י"ח טריפות שנאמרו למ"מ לומר דאף שהמה מהלכה

כיסוי הרשות בידו לעשות כן דלא כיש מי שאוסר (כא) ואם אחר כסהו שלא ברצון השוחט אף שענה אמן אחר הברכה צריך לפייסו על שביטל ממנו מצוה זו:

ח (כב) השוחט ונתנבלה בידו או נמצאת טרפה פטור מלכסות דבעינן שיהי' ראוי לאכילה דכתיב אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ואף שא"צ לאכילה אלא ששוחט לנכרי ג"כ בכלל אשר יאכל הוא הואיל וראוי לאכילה (כג) וכל שהוא ספק נבילה או טרפה צריך לכסות בלא ברכה ע"כ צריך לבדוק הסימנים והסכין קודם הכיסוי ובחיה צריך לבדוק ריאה מקודם ואם חתך כל המפרקת הואיל ומעיקר הדין כשר הוא אף דאנן מחמירין בו שלא לאכלו אבל צריך לברך על הכיסוי:

ט (כד) כל דבר שזורעים שנזרעים בהם מצמיחים הם בכלל עפר אבל אם אינו מצמיח זרעים אע"פ. שמשימים לתוכן צמחים המה מגדלים לא מהני ולא הוי עפר לענין כיסוי לפיכך מכסין בזבל ובחול הדק מאוד עד שאין היוצר צריך לכתשו ובסיד ובלבנה ומגופה של חרס שכתשן ובשחיקת אבנים ובשחיקת חרסין ובאוכלין או בגדים שרופין עד שנעשו עפר ובשיחור היא כתישת פחמי' ואפר נקרא עפר ואין מכסין בעפר מדבר מפני שהוא ארץ מליחה ואינו מצמחת ואם אין לו עפר לכסות לא ישחוט ואם הולך במדבר או בספינה עד שא"א לו להמתין עד שיהי' לו עפר תקינו לי' רבנן שישחט וימצה הדם בבגד או בסנדל ויברך על כיסוי דם ולא יאמר בעפר וי"א שאין לו לברך כלל וכן עיקר וכשיגיע למקום עפר יכבס הבגד או הסנדל שיצא הדם ומכסה ולי"א צריך עתה לברך על הכסו' בעפר דהא מקודם לא בירך וכבר כתבתי שכן עיקר להלכה:

י שחט הרבה חיות או עופות במקום אחד כיסוי אחת לכולם ואם סח בין כיסוי לכיסוי הוי כמו לעיל בשחיטה לענין הברכה (כה) שחט ונבלע הדם בקרקע אם רשימו ניכר חייב לכסות כסהו הרוח פטור מלכסות חזר ונתגלה חייב לכסות מספק שמא אין דחוי אצל מצות לכן לא יברך אבל כסהו ונתגלה לא איכפת לן אף שנתגלה אח"כ. שוחט לחולה בשבת אם רשומו ניכר בלילה יכסה וי"א דמותר לכסות בעפר כירה אף בשבת וא"צ להמתין עד הלילה דשמא לא יהי' רשומו ניכר ויתבטל ממצוה:

הלכות טריפות סי' כ"ט

שמנה מיני טרפות וסימנם ובו סעיף אחד

א (א) שמנה מיני טריפות הן וסימנם ד"ן חנ"ק נפ"ש דריסה נקיבה חסורה נטולה קריעה נפילה פסוקה שבורה:

סי' ל'

מהלכה ולא ילפינן מקרא דבשר בשדה רק דרוסה לחוד אפילו הכי לוקין מקרא דבין החיה אשר לא תאכלו ודו"ק העולה דלכ"ע הטריפות בפרטיות המה מהלכה למ"מ :

ב) **ומקשינן** הש ותו ליכא והא איכא בסג"ר ושב שמעתתא בשלמא תנא דידן וכו' ואה"י'

בזה כלל אלא תנא דבי ר"י דאמר י"ח טריפות ותו לא והא איכא עכ"ל ויש להתבונן אמאי לא הקשו רק מבסג"ר ושב שמעתתא והא איכא עוד כמה מיני טרפות בפוסקים ובגמרא ואמאי לא מקשינן מנייהו ונראה דתנא לא חשיב כאן רק שמות המכות המטריפין והם שמנה ד"ן חנ"ק נפ"ש ויותר משמנה שמות אלו ליכא ולא משכחת שום טריפות שלא יהי' תחת סוג שמות אלו וחשיב חמשה עשר אברים שבאם יש מכות אלו על אברים אלו הוי טרפה ויש בשמות המכות כפולה דרוסה שאין שייך על אבר פרטי וחסרון חשוב על הריאה שגם שם ניקב נחשיב עליה ע"כ נשאר ביחד י"ח מיני טרפות אשר המה כמו אבות ושאר מיני טריפות המה תולדות לאלו האבות שהמה נכללים בשמנה שמות הנ"ל ע"כ לא שייך להקשות למה לא חשיב אותם אבל מבסג"ר ושב שמעתתא שפיר הקשו כיון דיש עוד טריפות הן בשמות והן באברי' קשה מ"ש לא תני להו דהא אלו לא נכללו בי"ח ולא הוי תולדות לי"ח א"כ אמאי לא תני רק י"ח וחי' לא ובחידושי הארכתי עוד בביאור דבר זה וכאן קצרתי :

ג) **כתב** הפלתי בסי' כ"ט וז"ל אמרינן בגמרא ח' מיני טריפות נאמרו למ"מ ויש להבין לפי מה שכתב הרמב"ם דכל מה שלמדו חז"ל מרוחב דעתם נפלה שכחה ומחלוקה ומה שקבלו מסיני לית בהם מחלוקה כלל א"כ למה מלינן מחלוקה בטריפות כגון חסרון בשדרה ב"ש וב"ה ניקב המרה ר"י ורבנן גלודה ר"מ ורבנן צומת הגידין ונשבר הרגל רבנן ור"ש בן אלעזר ע"כ נראה שלא נמסר מסיני רק הכלל דיש ח' מיני טרפות וחז"ל הוציאו לאור פרטי טרפות איך ומה וכל טוב אופני טרפות כפי סדר למודם וחכמתם וכו' יעו"ש זה דרכו של הרב הפלתי בענין זה ולפענ"ד קשה שאם נאמר דחכמינו ז"ל הוסיפו גם שמות המכות המטריפין כמו שכתב שם דחרותא אף לרבים לא היתה הקבלה מסיני גם הוסיפו באברים הנטרפין כמו ניקב המרה וכן גלודה וכן רגל וצומת הגידין א"כ מה מקשינן מכל הכי לתנא דבי ר"י דאמר י"ח טריפות נאמרו למ"מ ומתרצינן דתנא דבי ר"י מתיר הכי דחשיב התם הא שפיר יש לומר דסובר כמאן דאוסר רק דלא חשיב אותם משום דלאו מהלכה הם רק מצד הסברא כמו שכתב הפלתי ותנא דבי ר"י לא חשיב רק מה שנאמרו מסיני ובעיקר הכלל שהביא בשם הרמב"ם דעל הלכה למ"מ ליכא מחלוקת הבאתי בחידושי ראיות מוכרחות דמלינן פלוגתא גם בהלכה למ"מ אי נאמרה הלכה מסיני או לא וכעת ראיתי בספר גילוי דעת בפתיחה אות ג' שגם הוא העיר על דעת הרמב"ם הנ"ל מכמה מקומות ופירוש שם בכונתו באופן אחר דלא כפלתי וכה ראיתי ברש"י בשבת דף כ"ז שהקשה שם על רבותיו דר"ה לא אתא לאפלוגי על הלכה למ"מ יעו"ש ועיין ב"י ביו"ד סי' קל"ח מה שכתב שם ודוק ע"כ נראה לפענ"ד גם בזה דלא כפלתי רק הענין הוא כך דשמות המכות ד"ן חנ"ק נפ"ש נאמרו מסיני גם האברים אשר שמות האלו פוסל בהמה ג"כ נאמרו מסיני דלא מצד חקירתם גזרו דמכה זו באבר יהי' באבר זה הוא טרפה דאין אומרים בטריפות זו דומה לזו כמו דאמרינן בגמרא רק מה שקבלנו למ"מ והם י"ח טריפות ומה שפליגי בהם הוא אם נאמרה הלכה על זה או לא נאמרה אך זה דוקא באבות היינו המכות והאברים אך שאר הפרטיים בענין טריפות כגון באיזה אופן הוא נקב המטריף או שאר אופנים בכל טרפות אשר נחלקו בגמרא ובפוסקים היינו אם זה הוא דומה לאב הנאמר בסיני או לא והמה נקראים תולדות מאבות זאת הוא שחז"ל חקרו בעוצם חכמתם כל תולדה מכל אב ודו"ק כי ז"ב ואי"ה יתבאר לפנינו כל אחד ואחד האב והתולדה שלו :

ד) **והרמב"ם** בפ"י מה"ש כתב וז"ל נמצאו כל הטריפות המנויות כשיפרטו ואפשר שימצא בבהמה וחיה שבעים וכתב בספ"ד סי' כ"ט דלכ"ע מנין עי' טריפות הוא מקובל מסיני וכבר הודעתי לך דעת הפלתי ודעתי בענין זה באות ג' דלא כמ"ש בספ"ד מעתה צריך להתבונן בדעת הרמב"ם בחשבון זה אי כי"ל מיני טריפות קחשיב לא נתקרר דעתינו הא באמת יש יותר מזה בשלמא עולא דחשיב ח' שמות היינו משום דהם סוגים כוללים לכל מיני טריפות ותנא דבי ר"י דמסקינן אליבי' בגמרא דחשיב י"ח שמות המכות מה שעולא כולל אותם בחי' הוא פורט אותם יותר דהוי י"ח סוגים והמה שמות מכות המטריפין אבל חשבונו של רבינו כלאו המפורשים לאלוה טעם למה חשיב דוקא אלו עיין בספ"ד בסי' זה ונראה לפענ"ד לפרש לפי קט שכלי ואחלק כל העי' טריפות לפי סדר הרמב"ם ז"ל כל תולדה ואב שלהם כדי שלא יתבלבל המעיין ואכתוב איזה דברים אשר יש להעיר בהם ואבאר כל אחד במה המה כלולים לעולא ולתנא דבי ר"י ואבאר דעת רבינו דמנה בפרוטרוט שבעים ולא נקט השאר אשר המה יותר באמת מחשבון זה. א) הוא דרוסה אמר הש"י ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וקבלו חז"ל שזה דרוסה כמבואר ברמב"ם בפ"ה מה"ש ולכאורה קשה למה מנו דרסה מח' שמות שנאמרו למ"מ הא מקרא מלא הוא וכבר הרגישו בזה הפוסקים אך לפענ"ד הדבר נכון דהלכה הי' באיזה אופן יטרף שם דרוסה ומי המה החיות הדורסים ואי קשה א"כ קרא למה ז"א דהא הקרא אתי למלקות כמו שכתבתי לעיל בשם הפוסקים דזה הוי אזהרה ומנה ילפינן ללקות על אלו שנתקבלו ג"כ מהלכה לחוד או שחז"ל חקרו אותם מעוצם חכמתם כולם המה במלקות וילפינן מדרוסה גם אין להקשות לחשוב כמה אבות בדרוסה לדעת הרמב"ם ולפרט כל הדורס לכל מין ומין בפני עצמו ויעלו לחשבון יותר מעי' שמנה רבינו ז"א דכמו דאין לחשוב ניקב הוושט רק באחת אף דיש כמה מיני נקובים ע"י קוץ או ע"י חולי וכדומה שאין חילוק באיזה אופן נעשה הנקב ה"ה בזה אין לחשוב רק אם האדים הבשר כנגד בני מעיים ע"י דורס הוי דרוסה וטרפה. ב) ניקב עולא ותנא דבי ר"י כללו כל טריפות דניקב תחת סוג זה ולא חשבו רק לאחד אבל הרמב"ם פורט תחת סוג ניקב כ"ו טריפות ואלו המה ניקב הקרום של מוח ב' נתמסמס המוח עצמו וזה מטעם שסוף הקרום ליקב כמו שכתב שם בכ"מ ואפשר שגם זאת נתקבל מסיני או דחז"ל הבינו כן מעוצם חכמתם שאם נתמסמס המוח סוף ליקב הקרום והוי טריפות דאורייתא משום סופו וזה בודאי נתקבל בסיני דאף על שם סופו הוא טרפה כמו שכתבו בזה הפוסקים באריכות ואין האסף פה והא דלא מנה הרמב"ם בכלל אברים שניקב פוסל אם נתמסמס פוסל דזה פשיטא דהוי ניקב רק דבא להורות לן דנתמסמס המוח אף שעיקר הטריפות הוא בקרום והוא עדיין לא נתמסמס אפילו הכי טרפה דסופו ליקב והרב בפמ"ג הניח זאת בצ"ע ולפענ"ד הדבר ברור כמו שכתבתי. ג ניקב הוושט והא דלא חשיב ניקב זה שלא כנגד זה דאיכא פלוגתא משום דלמאן דמטריף הוא משום דמיחזמי בהדדי והוי כנקב מעליא וכבר מנה ניקב. ד נתהפך הוושט במראיו אף שהוא מטעם דהוי כמו ניקב עכ"פ צריך למנות זאת דמצד הסברא אין לדמותו שיהי' מראה בוושט לניקב דאפשר

דאפשר דהוי כמו שאר אברים דאין שיהי' מראה פוסל. ה' ניקב הלב. ו' ניקב קנה הלב. ז' ניקבה מרה. ח' ניקבו קני הכבד. ט' ניקבה קיבה. י' ניקב הכרס. י"א המסס. י"ב בית הכוסות. י"ג בני מעיים. י"ד יצאו לחוץ ונתהפכו וכך קבלו חז"ל או מהלכה או מלר עולם שהמחם דסופו ליכקב ע"י זה. ט"ו מחול בעביו. ט"ז ניקב הקנה למטה במקום שאין ראוי לשחיטה. י"ז ניקבה הריאה. י"ח ניקב סימפון מסימפוני הריאה. י"ט חסרה מקום מריאה. כ' נימוקי סימפוני ריאה. כ"א נמלאת ריאה סרוחה בריאה. כ"ב מים עכורים. כ"ג נתמסמסה ריאה. כ"ד נשתנה מראי'. כ"ה נקרבו אונה לאונה שלא כסדרן. כ"ו מים סרוחים ובהני תלתא מים עכורי' וסרוחים וליחה סרוחה חולקים הפוסקים עליו כמבואר בסי' ל"ז איברא דמלינן עיד ריעותא דניקב דלא מנה אותם הרמב"ם אף דאין חולק עליהם ועיין בכסף משנה שם ולריך לומר משום דהוי פשוט לכל ללמוד אותם מהני דפרט ול"ע למה מנה נימק סימפוני ריאה וגם ניקב ויש לומר דנימק לא הוי ידעת מניקב דעדיין לא הגיע הקלקול כ"כ גם ניקב לא הוי ידענו מנימק משום דנימק אפשר דגרע יותר ודויק בזה. ג') חסר. עולא כלל כל החסירים תחת סוג אחד ותנא דבר"י מחלק שם חסר לארבעה שמות. א' ריאה שחסרה. ב' חסר חוליא בשדרה. ג' חסר או נחתכו רגליה. ד' למקום חם חרותא והרמב"ם מנה תחת סוג דחסר כ"ג טריפות חם פרטם. א' חסר מרה. ב' קיבה. ג' כרס. ד' המסס. ה' ב"ה. ו' חסר אחד מהמעיים. ז' חסר בריאה ממנין האומה. ח' נתחלפו אונות. ט' ריאה בלא חמוך. י' חסר מקלת ריאה. י"א יתר מגבה. י"ב למקה. י"ג חסר רגל. י"ד חסרון בגלגולת. ט"ו שתי מרות. ט"ז ב' קיבות. י"ז ב' כרסים. י"ח ב' המססים. י"ט ב' בה"כ. כ' ב' בני מעיים. כ"א יבש מקלת גופה. כ"ב ריאה נפוחה. כ"ג יתר רגל וסובר הרמב"ם יתר כחסר מתחלת ברייתו לא כניטל ביד והא דלא מנה חסר המוח או יתר חסר הלב או יתר וכדומה משום דזה אינו במלויות כלל דא"א לחיות אף רגע אחת ע"כ אין להכניסם במנין ומה שכתב בכל הכ"ל דחסרון פוסל למד רבינו מכ"מ דניקב כמו שכתבו התו"ס' דכ"ש הוא או משום דאמרו בגמרא בכל אלה דיתר פוסל והרמב"ם סובר בכל יתר דהוי כחסר והא דמנה חסר אף דהוי כ"ש מניקב וכבר מנה ניקב וכתבתי לעיל דכל היכי דאתי' מהדדי לא מנה בשתים אך הדבר נכון דדוקא בשם אחד הינו ניקב או שאר השמות הוא דלא מנה בשתים אבל בשתי שמות אף דשם זה הוי כ"ש מאודך מנה הרב ז"ל בפני עלמו כמו ניקב וחסר או דאפשר לומר דחסר לא אתי' מניקב דהא עמול ניקב טרפה וחסר כשר ויתיישב בזה מה שהקשה הכ"מ למה לא מנה בכל האברים הנ"ל גם ניטל כמו שמנה חסר דהא לדעתו כל מקום שחסר טרפה כ"ש ניטל יעי"ש ולפי האמור א"ש מאיד דהא דאתי' מכ"ש אין נהכנים לחשבון. ד) פסוקה עולא ותנא דרי' מנאו בזה שם וס"ג אחד והרמב"ם פרט תחת ס"ג זה שני טריפות א' נפסק החוט ב' נתמסמס המ"ח משום דקיפו לפסיק והא דלא מנה עב וכבד כח"ט שמבואר בגמרא דטרפה יש לומר או משום שהוא רק ספק טרפה או משום דזה דומה לנתמסמס וכבר חס"ב מתמסמס. ה') נטולה לעולא הוי שם אחד ותנא דרי' חשיב לשתים א' נטילה ב' לקחה בסלע' והרמב"ם פרט ה' בסוג דנטולה. א' ניטל לימות הגידין. ב' כבד. ג' לחי. ד' טולית שהקטינה. ה' שלקחה. ו' נמלא בה ליחה. ז' מים עכורים. ח' סרוכים וסובר דבכל הני דוקא ניטל הוא דטרפה. אבל יתר או חסר או ניקב כשר ועיין כ"מ ועיין בל"מ שהקשה למה לא מנה חרתי נחתכו לימות הגידין או ניטלו ונראה משום דהוי מלר הקבלה דהוי כניטלו וכבר כתבתי דלא מנה כה"ג לשתים ובזה יתיישב למה לא מנה בכוליא מכות חרב דטרפה כמבואר ברמ"א סי' מ"ד משום דהטעם דס"ף סי' לקותא וכבר מנה לקותא. ו') שבורה. עולא מנה אחת ותנא דרי' מחלק זאת לארבע שמות ורמב"ם פרט תחת ס"ג זה ששה טריפות. א' נשתברו צלעותיה. ב' נעקרו. ג' נעקרה צלע אחת בחליתה. ד' נעקרה חוליא. ה' נשמט הירך. ו' נתבק רוב גלגולת. ז') ס"ג קרועה מנה עולא אחת ותנא דרי' מחלק זאת לשלשה. א' נקרע רוב כרס. ב' נקרע רוב בשר החופה את כרס. ג' גלודה והרמב"ם פרט בזה שני טריפות. א' נקרע רוב בשר החופה. ב' נגלד העור ורש"י כתב דנגלד הוא בכלל נטולה יעי"ש ח') נפולה עולא חשיב ס"ג אחד ותנא דרי' מחלק לעיכים כי חשיב סימנים שנדלדלו והרמב"ם פרט בזה ג"כ לשניים כתדר"י וכתב בכ"מ הטעם שחשיב סימנים שנדלדל שחחת סוג נפולה משום דכך המה עשויים לדלדל ע"י זהו נמלם שבעים טריפות שמנה הרמב"ם ז"ל ועולה מזה די"ש שלשה מיני טריפות אחת שמפרש בתורה והוא דרוסה ונלמד מקרא דבשר בשדה טרפה לא תאכלו ב' מה שקבלו חז"ל מסיני והייני ח' סוגים או י"ח סימנים שהם נכללים בח' ואין חילוק ביניהם רק שעולא כללם בח' ותנא דרי' פרטם בי"ח והמה שמות המכות המטרפים וכבר כתבתי מה שנראה לי שגם האברים שפרט התנא במחניתן או שכללם בזה הכלל ג"כ נאמרו למשה דאם יהי' מכה המטרפת על אבר זה יהי' טרפה ג' מה שחז"ל חקרו לדמות מלאה למלאה מה שהוא דומה לאבות כל הולדה ותולדה מה שהבינו בעולם חבמתם שע"י מכה זו אינו ראוי לחיות הוא טרפה וגם כל אופני איך ומה הוא הנקרא טרפה נמסר לחכמינו ז"ל שמה שלא נתפרש בסיני יוסיפו המה התולדות לכל אב שלו מלר עולם חכמתם אך כל השלשה מינים המה מדאורייתא כמו דרוסה שמפרש בקרא ועל כולם יש הלאו דטרפה לא תאכלו ולוקים עליהם כמו על דרוסה:

ה') **כתב** הרמב"ם פ"ה מהלכות שחיטה וז"ל שמנה מיני טריפות נאמרו למשה מסיני ואלו הן דרוסה וכו' אע"פ שכולן הלכה למשה מסיני הן הואיל ואין בפירוש בתורה אלא דרוסה החמירו בה וכל ספק שיסתפק בדרוסה אסור ושאר שבעה מיני טריפות יש בהם ספיקות מותרים כמו שיתבאר עכ"ל והפ"ח ס' כ"ט קשיא ליה איך כתב רמב"ם שאר מיני טריפות יש בהם ספיקות מותרים והא קי"ל ספיקא דאורייתא לחומרא ותירץ דרמב"ם לשיטתו דכל הספיקות מדרבנן יעי"ש ובתו"ס סי' כ"ט כתב על דברי הרמב"ם וז"ל ולריך לשום טעם אמאי שכתב הרמב"ם לחלק בין ספק דרוסה לשאר ספיקות משום דדרוסה מפורש בקרא והשאר הלכה למשה מסיני כיהו דלכאורה הא' מ"ח מרפסא איגרא לחלק בשל תורה בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה ואדרבה חמיר טפי וכו' ונלע"ד דודאי מדאורייתא אסור לומר שיש איזה חילוק ביניהם וכמו שכתבתי אבל מדרבנן דמי להא דאמרינן בפסחים דף י"ב חמץ לכל מסיר וכו' ולהכי מה שמפורש בקרא מסיר לכל דז"ל קרי בי' רב הוא ואם כאמר להקל בספיקן יבואו להקל יותר אפילו בוודאן משא"כ הלממ"ס שאינו מסיר אלא לחכמים וכי ישאל אים לחכמים המה ידעו להבחין בין ודאי לספק עכ"ל כמלא לפי דבריהם לשיטות הפוסקים דספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא אין מקום לדברי הרמב"ם ז"ל ואין חילוק כלל בין ספק דרוסה אף בטריפות דרוסה מפורש בקרא לבין שאר טריפות אף דהמה רק הלכה למשה מסיני

כל

סימן ל'

דין מכה בעצם הנלגלות ובו ט' סעיפים ·

א (א) בהמה או חיה (ב) או עוף (ג) שנתרוצץ רוב עצם

כל ספק שמסתפק בהם אסור זולת היכי דאיכא רוב וחזקה אז אף בדרוסה מותר וכל היכי דהוי ספק אסר בדרוסה המפורש בקרא אסור כן כמו אסור בשאר טריפות אף שמה רק מהלמעים אפילו הכי הוים ממש לכל הדיכים לדבר שמפורש בקרא רק דרמב"ם לשיטתו דאף בדבר המפורש בתורה ספיקא מותר מן התורה רק שחכמים החמירו בספק איסור תורה ולא החמירו רק בדבר המפורש בקרא אבל כל מה שנאמרו מהלכה למשה לא רצו להחמיר ואוקמיהו על דין תורה דספק מותר והבן:

ו') **והנה** בענין ספיקא דאורייתא נחלקו קמאי הרמב"ם ז"ל סובר דאין אסור רק מדרבנן והרשב"א וסייעתו סוברים דאסיר מדאורייתא והרשב"א הקשה על הרמב"ם מהא דאמרינן בקידושין דף ע"ג חמשה קהלי כתיבי וכו' וחד למישרי ממזר בשתוקי וחד למישרי שתוקי בישראל וכו' ולפי שיטת רבינו למה לן קרא למישרי ספק הא בכל איסורי תורה ספק מותר ותירץ דמכאן למד רבינו דספק מותר ואחרונים תמהו על זה דהא הוי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין ונראה לפענ"ד לתרץ דהנה אמרינן ביבמות דף ע"ז ממזר דאינו ידוע לא חי וכתב רש"י שם הטעם כדי שלא יתערבו אחרים בדורותיו ובב"ש באהע"ז סי' ד' הביא שם דאינו חי י"ב חודש א"כ קשה מנא לי' לרמב"ם להוכיח מכאן דספק מותר בכל התורה דהא שאני שתוקי שהוא ספק ממזר לכך מותר משום דקמי' שמיא גלי' אם הוא ממזר באמת לא יחי' כדי שלא יתערבו אחרים בדורותיו ומדחי זה הוא לאות דלאו ממזר הוא וקהל ודאי הוא לכך מותר בישראלית אמנם הדבר נכון כיון דכתיב תרי קרא חד למישרי שתיקי בישראל וחד למישרי ממזר בשתוקי ואי הוי קהל ודאי למה שתיקי מותרת בממזר אלא לאו דספק ממזר אף דקמיי שמיא גלי' שהוא ודאי ממזר חי' יחי' כדי שנתיר שתוקי בישראל ובממזר ומזה ילפינן לכל התורה דספק מותר אבל אי לא הוי כתיב רק חד קרא ה"א דאף דשתוקי מותר בישראל לא הוי הטעם משום דספק מותר רק משום דספק ממזר לא יחי' כיון דקמיי שמיא גלי' ומדחי ודאי דלאו ממזר הוא רק קהל ודאי הוא אך כיון דכתיב שני כתובים חד להתיר שתוקי בישראל וחד למישרי ממזר בשתוקי וע"כ דכל שתוקי לא היי קהל ודאי רק ספק ומינה שמעינן דכל ספק מותר והא דאמרינן ביבמות דלא ידוע לא חי היינו שאינו ידוע כלל אם הוא שתיקי ומיתחזק לפנינו שהוא ישראל וקהל ודאי הוא וקמיי שמי' גליי שהוא ממזר אז לא יחי' אבל כל שידוע לנו שהוא שתוקי בודאי דאף אם קמיי שמיי גלי' שהוא ממזר חיי יחיי כדי שיהיי קהל ספק ויהי' מותר בקהל ישראלים ובקהל ממזרים ודו"ק כי זה נכון מאוד:

ז') **בשער** המלך הקשה איך יליף הרמב"ם מספק ממזר דבכל התורה ספק מותר הא שתוקי מותר בממזר אף היכי דרוב כשרים אצלה וע"כ צריך לומר דלא הוי הטעם משום דספק מותר דהא בכל התורה אזלינן בתר רוב והוי כודאי ובשתוקי מיקרי קהל ספק והוא גזרת הכתוב ואיך למד רבינו מזה על ספק שהוא מותר ונראה לפענ"ד לבאר הדבר דהנה הרשב"א בחידושיו בקידושין גם הקשה למה לן קרא להתיר שתוקי בישראל הא רוב כשרים אצלה ובכל התורה אזלינן בתר רוב ותירץ הרשב"א דקרא אצטריך היכי דאזלה לגביהו דאז הוי קבוע דהוי כמחצה על מחצה א"כ בעיר שלא הי' רק מחצה כשרים אצלה ודלתות העיר נעולות באופן דלא הוי רק ספק השקול יעי"ש ומשמע מזה דאי הוי רוב פסולין אצלה הוי כמו ודאי ממזר כיון דאזלינן בתר רוב ושתוקי כזה אסיר בקהל ישראל ובס"ק דבריו כתב בפירוש כן יעי"ש מעתה צריכים אנחנו להתבונן בדעת הרשב"א בשתוקי שרוב כשרים אצלה אי מותר בממזרת כמו שכתב בשער המלך או דכימא כיון דסובר הרשב"א בשתוקי דרוב פסולין אצלה אסיר בקהל ישראלים ממילא דאם רוב כשרים אצלה שתוקי כזה אסיר בקהל ממזרים דהא רובא הוי כודאי אמנם דזה מוכח בגמרא דאף ברוב כשרים אצלה מותר השתוקי בממזרת כמו שהביא בשער המלך ראי' לזה ועוד דהא הרשב"א בעצמו כתב שם דהא דאמר רבא דבר תורה שתיקי כשר איירי בשתוקי דרוב כשרים אצלה ואפילו הכי מסיים שם רבא ממזר ודאי הוא דלא יבוא הא ספק יבוא בקהל ודאי הוא דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא הרי דשתוקי דרוב כשרים אצלה קהל ספק מיקרי ומותר בממזרת והא דנקט רבא קהל ספק אף דרוב הוי כודאי כבר מבואר בשטה מקובלת בפ"ק דמציעא דאף רוב מיקרי ספק יעי"ש בס"גיא דספק בכור אך בגוף הדין למה באמת שתוקי שרוב פסולין אצלה אסור בקהל ישראל כמו שביאר הרשב"א טעם הדבר דרוב הוי כודאי והוי ממזר ודאי ושתוקי שרוב כשרים אצלה אף דרוב הוי כודאי אפ"י הכי מותר בממזרת ומה חילוק יש ביניהם אך הדבר נכון כמבואר במהרימ"ט ובפנ"י שם בסוגיא דקהל ודאי לא נקרא רק בודאי גמור ולא ברוב וחזקה דהיכי דאיכא גם מיעוט לפנינו לא שייך לומר שהוא קהל ודאי כמו דאמרי' בעלמא שאין שכינה שורה אלא במשפחה מיוחסת עיין מהרימ"ט ח"ב סי' ד' א"כ א"ש דלענין קהל ד' דדרשינן בקהל ודאי הוא דלא יבוא הא בקהל ספק יבוא וכל דלא הוי קהל ודאי שראוים שהשכינה יהי' שורה עליהם לא מיקרי קהל ודאי ואף רוב מיקרי לענין זה קהל ספק לכן ממזר מותר לבוא בקהל ספק כזה אף שהוא רוב אבל הא דדרשינן ממזר ספק יבוא בודאי דוקא ספק גמור אבל אי איכא רוב פסולין לא מיקרי ספק ודו"ק:

ח') **ולפ"ז** יתיישב לן קושית הגאון בעל שמעתתא דאי כימא דלא מהני רוב וחזקה בספק ממזר א"כ לעולם לא משכחת קהל ודאי דהא י"ל דילמא לאו אביו הוא כמו דילפינן בגמרא חולין ממכה אביו דאזלינן בתר רוב יעי"ש ולפי האמור א"ש דדוקא אם המיעוט לפנינו לא מהני רוב כיון דאין זה משפחה מיוחסת ודו"ק ומעתה יתיישב קושית שער המלך דעיקר מה דילפינן דספק מותר הוא ממה דשתוקי מותר בישראל וכבר ביארתי דשתוקי אינו מותר לבוא בקהל ישראל רק באופן שהוא ספק השקול אבל לא אם רוב פסולין אצלה ומה מאוד מדייק הרשב"א בלשונו שכתב דיליף הרמב"ם דספק מותר מהא דשתוקי מותר בישראל ולא כתב מהא דשתוקי מותר בממזרת כיון דבאמת מזה ליכא למילף דהא אף ברוב כשרים אצלה מותר מטעם שכתבתי ודו"ק ולפ"ז יתיישב קושיא שהבאתי לעיל באו"ק ו' דהוי שני כתובים יעי"ש ולפי מה שכתבתי כאן א"ש מאוד ודו"ק. ובעיקר הדין של ספק טריפות כבר כתבו הפוסקי' דלא מצינן בשום מקום להתיר ספק טריפות זולת היכי דאיכא רוב או חזקה או ס"ס ותמהו על הרמב"ם במה שכתב לחלק בין ספק דרוסה ובין ספק בשארי טריפות עיין פ"מ ועיין בת"ש באריכות בענין זה:

א) ש"ע (ב) כ"כ כל אחרונים ועיין בספ"ד ועיין בגילוי דעת שכתב דכונת הספ"ד די"ש לעיין בעוף שיעור מקום הנלגולת דלא נתברר בפוסקים רק בבהמה והיטב כיון בזה דלא כמקדם מעט שמגם בכונתו (ג) עיין ת"ש

ח"ם אות א' מה שהאריך בזה ועולה מכל אחרונים כמו שכתבתי בפנים ובנסדק בעוף טרפה אף בכ"ש דשמא ניקב הקרום עיין שפ"ד אות א' (ד) עיין ח"ם ודבריו מאוד מגומגמים ותוכן הענין כמו שכתבתי בפנים (ה) ח"ם אות א' (ו) לשון ח"א (ז) ש"ע ומוסכם מכל הפוסקים (ח) פ"ח ויש מקילים בזה ועיין לקמן בסעי' ג' (ט) זה בצ"א דלא איפשטא בש"ס ועיין מ"ז אות א' (י) כן מנה הרמב"ם טריפות זה תחת סוג שבורה אף דכתבתי בפנים דנתרוצץ אף שלא נשברה וזה הוא לרוב פוסקים אפילו הכי הטריפות הוא מטעם דהוי כמו שבורה והסכימו כל הפוסקים דהוי טריפה מחמת עצמו דלא כלבוש ועיין שפ"ד אות ב' (יא) כו"פ ומוסכם מכל הפוסקים והכ"ח את מהרש"ל בל"ע :

(יב) **עיין** במקדש ונעני אות ה' שהוכיח כן מח"ם והקשה הוא עליו ממה שכתב בעצמו לייסב דעת הפרישה שסובר נחבסה היינו נסדק א"כ קשה עליו ממה שכתב הרשב"א דנפחת רוב הגלגולת י"ל דכשר למאן דהכשר חסר הגלגולת ואף דנחבסה לכ"ע טרפה היינו משום דכא"ב ליי' טפי ולדעת הפרישה נחבסה הוי נפחתה והיינו די"ל דנסדק רוב ע"י הכאה גדולה כא"ב טפי מנפחת ע"י חולי או חתך ע"ש ומשמע מזה דס"ל דנסדק רוב איהו מטריף ע"י חולי יע"ש שהניח דבריו בקושיא ולפע"ד נראה דלא כתב כן רק לסברת הרשב"א אבל לדידן דפסקינן כהאוסרים נפחתה א"צ לחילוק זה ולעולם נסדק אף ע"י חולי הוי נחבסה וטרפה ובזה יש לייסב דברי השפ"ד אות א' שכתב ולענין דינא יש להחמיר אף בנסדק יע"ש ולכאורה דהא נסדק כ"ש הוא מאלו לא נסדק אך אם נאמר דאף ע"י חולי טרפה בנסדק א"ש דנחבסה ע"י הכאה ולא נסדק גרע טפי ולענין הלכה עיקר כמ"ש בפנים ודע דזה הוא בבהמה אבל בעוף בנסדק אף כ"ש ע"י הכאה טרפה אך אם הוא ע"י חולי יש להכשיר בכ"ש כמבואר בסוף הסימן יע"ש (יג) עיין בה"ש אות א' (יד) ח"ם ס"ק אות ה' ועיין בפ"ח ופ"ת (טו) דעת קדושים סי' ז"ה (טז) ש"ע (יז) עיין ש"ל ופ"ח (יח) הסכמת אחרונים (יט) ש"ל (כ) זה דעת רב פוסקים (כא) ש"ם ושפ"ד דכל דהוי ודאי טרפה אף דהוי משום דסוף הקרום לינקב לא מהני י"ב חודש דלא כמהרש"ל (כב) ח"ם אות א' ופ"ח (כג) רמ"א (כד) ח"ם יע"ש דאף ע"י חולי מצריך בדיקה זו (כה) כ"כ בשפ"ד בסוף סימן זה דהוי כמו עוף ואכן לא בקיאים בבדיקה בנקב קטן :

(כו) **בחסרון** וכו' עיין פ"ח ושפ"ד סוף הסימן והנה לדעת הפוסקים דחסרון גלגולת הוי טרפות מחמת עצמו ברור ופשוט דאי הוי חסרון בשיעור לא מהני מה שנתרפא אח"כ דאין טרפה חוזר להכשירה אך אם הוי ספק אם הי' בו כשיעור בזה מהני אם נתרפא דכיון דנתרפא מוכח דלא הי' בו כשיעור דאלו הי' בו כשיעור בודאי דלא הי' נתרפא כמבואר בסי' נ"ז אך לרוב פוסקים הסוברים דחסרון גלגולת לא הוי טריפות מחמת עצמו רק משום נקובת הקרום א"כ אפשר לומר דאפילו אם חסרון כשיעור ונתרפא כשרה דהא קיי"ל דכל טריפות שאינו מחמת עצמו מהני סתימה וכ"ש בספק אם הי' כשיעור דודאי מהני סתימה די"ל אולי הי' בו כשיעור לא הי' נתרפא אלא ש"א דהא אפשר שכבר ניקב הקרום ומינא דאחר שנעשה טרפה לא מהני סתימה וממה שנתרפא אין ראי' שלא ניקב הקרום

עצם גולגלתה היינו שנתרועע מחמת הכאה שהוא קרוב לשבורה אע"פ שעדיין לא נשברה או שיש בו סדק מעל"ע ולא חסר מהעצם כלל רק שנסדק (ד) בין ברוב גבהה ובין ברוב הקיפה דהיינו מן עינים עד הקרנים כל השטח הוא הגובה וההיקף של כל אותו מקום נקרא הקיפה ונראה לי דבמקום עינים וקרנים הוא בכלל זה (ה) וזה כלל גדול דלא נקרא גלגולת רק נגד מקום המוח וזה מכוון עם השיעור שמעינים עד הקרנים (ו) ולפעמים נתרוצץ רוב אותו מקום מן עינים עד הקרנים זה נקרא רוב גובה אע"פ שרוב הקיפו קיים או שנתרוצץ רוב היקף אותו מקום אבל השטח מן עינים עד הקרנים שלם (ז) אע"פ שקרומי המוח קיימים טרפה (ח) ואם בצירוף היקף וגובה איכא רוב גובהה או הקיפה לחוד אף שבלא הצירוף ליכא לא רוב גובהה ולא רוב הקיפה אפילו הכי טרפה משום צירוף (ט) וכל זה הוי טרפה מספק אבל אם יש רוב גובהה ורוב הקיפה בזה הוי טרפה ודאי (י) וזה הטריפות הוא מסוג שבורה והוי טריפות מחמת עצמו ולא מחמת הקרומים (יא) ואין מועיל בזה אף שחי י"ב חודש :

ב (יב) הא דמבואר לעיל בסעי' א' דאם נסדק מעל"ע הוי נחבסה וטרפה ברובא אין חילוק בין שסדק בא ע"י חולי או ע"י חתך או ע"י הכאה בכל ענין אם נסדק רוב טרפה (יג) אבל אם נתרוצץ ואין בו סדק מעל"ע בעינן דוקא שיהי' ע"י הכאה נמעך כרציעה ארוכה ברוחב מעט דכל דבר אורך יש לו ג"כ רוחב מעט ואז אם הרציעה זו הוא ברוב הקיפה או ברוב גבהה טרפה :

ג (יד) ואם נחבס ע"י הכאה כאן מעט וכאן מעט אין מצטרף להיות רוב ובנסדק בפילש כה"ג מצטרף לרוב ובנסדק בפילש שלא ע"י הכאה רק ע"י חולי לא מצטרף ואם נחבסה ע"י הכאה (טו) וליכא סדק ולא נחבסה רק במיעוטא דאף בעופות המים כשר א"צ בדיקת הקרום כלל אך עכ"פ עדיין יש עליה חשש נפילה ע"כ צריכה הילוך כמו בנפילה דאם הלכה א"צ בדיקה ואף באבר אחד מהני הילוך דאף דבכל ספק ניקב לא מהני הילוך כל היכי דחשש ניקב הוא מכח תולדה דנפילה קים להו לחז"ל דאם הלכה אין כאן נקב ואף בעוף מהני הילוך ולכתחלה צריך גם בדיקת קרום :

ד (טז) נפחתה וחסר כסלע (יז) וזה פחות משליש טפח (יח) בבהמה גדולה ובקטנה משערינן לפי ערך הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו טרפה (יט) וכשאין בין נקב לנקב כמלא נקב אף השלם שביניהם נידון כנקב ומצטרפין לשיעור כסלע (כ) וטעם טרפות זה הוא משום דסוף הקרום לינקב (כא) ואם חי י"ב חודש ג"כ טרפה (כב) ואין חילוק בין אם נולד בחסרון זה או שנעשה אח"כ ע"י חולי בכל ענין הוי חסרון וטרפה (כג) אבל פחות משיעור זה יש להכשיר אף בזמן הזה דלא חיישינן בבהמה לנקיבת קרום המוח (כד) ואם נעשה ע"י קוץ רחב צריך עכ"פ בדיקה ע"י מראית עין בקרום אם יש בו נקב (כה) וע"י קוץ דק לא מהני בדיקה וטרפה :

ה (כו) בחסרון בגלגולת לא מהני מה שחזור ונקשור ונתרפא היטב :

ובעוף

ו (כז) ובעוף המים כגון אווזא ובר אווזא אפילו לא ניקב העצם רק כ"ש ואף אם אין שום חסרון בנקב טרפה:

ז ועוף דיבשה מדינא שווה לבהמה דאינה טרפה עד שיחסר מגולגלת לפי ערך סלע בבהמה ואף באופן שיש לספק שמא ניקב הקרום ע"י קוץ וכדומה מהני בדיקה מדינא אבל עכשיו שאין אנו בקיאים בבדיקה יש להטריף אף ניקב משהו כמו עופות המים דחיישינן הכא שמא ניקב הקרום של מוח (כח) ואף אם נעשה הנקב ע"י דבר עב כל שנתפלש העצם לא מהני הבדיקה בעוף ואף בכ"ש טרפה ואם הנקב נעשה ע"י חולי לא חיישינן לנקיבת הקרום וסגי עכ"פ בבדיקה במראית עין אך אם חסר כשיעור לפי ערך דבהמה טרפה:

ח מיהו אם יורד דם מחמת שנקרע העור ועצם קיים אף בעוף של מים יש להכשיר (כט) וה"ה אם הנלגולת נפוח וגוף העצם שלם יש להכשיר:

ט (ל) שיעור החסרון בעוף שהוא לפי קטנו הוא אם הנקב הוא כדי לכסות רוב חלל פי הקנה שלו הוי כמו שיעור סלע בבהמה ופחות מזה לא הוי שיעור חסרון:

סימן ל"א

דין נקיבת מוח וקרומיו ובו ח' סעיפים.

א (א) המוח יש לו שני קרומים האחד הוא הדבוק לגלגולת בפנים והוא עב קצת והשני הוא קרום התחתון שהמוח מונח בו והוא דק מאוד ואין ניכר ונראה כמוח (ב) אם ניקב תחתון נקב מפולש טרפה (ג) והוי רק ספק טרפה (ד) ואם ניקב העליון לבד באין הפ"מ מרובה טרפה אבל בהפ"מ יש להכשיר (ה) בד"א שניקב ע"י חולי אבל ע"י קוץ יש לחוש שמא ניקב גם התחתון ואין אנו בקיאים בבדיקה כמבואר לעיל סי' ל' גבי עופות היבשה וטרפה מספק (ו) ואם הוא ספק ע"י חולי או ע"י קוץ ג"כ טרפה (ז) ואם נלקה קרום עליון רובו אף ע"י חולי טרפה אף בהפ"מ דסוף קרום התחתון לינקב:

ב (ח) אם לפעמים נמצא שיוציא מעצם הגלגולת פנימה עצם דק וחד ובולט לצד המוח ולפעמים נמצא שמנקב את הקרומים לכתחלה א"צ בדיקה לראות אם יש בגלגולת עצם זה אף דהוי מיעוט המצוי דיש עצם הדק אבל זה אינו מצוי שיהי' נקב בקרום ואם בדק ונמצא ריעותא זו אין להחמיר ולומר דאין אנו בקיאים בבדיקת הקרום אף דבקוץ אין אנו בקיאים אף דהוי מקום ידוע בזה יש להקל ולסמוך על בדיקה ואם נאבד קודם בדיקה יש להטריף:

ג (ט) המוח עצמו שנחסר ממנו מעט ע"י רקבון או חולי ובשאר המוח אנו רואין שלא שלט בו שום חולי אע"פ שחסרון ההוא מגולה להקרום אינו מזיק וכל שהקרומים קיימים כשרה אך אם נחסר הרבה

הקרום כיון דלדידהו לא הוי טרפות מחמת עצמו ע"כ אפשר להתרפות אף אם כבר ניקב קרום ונעשה טרפה אמנם אם נתרפא וגם חי י"ב חודש כשרה ואם הוא ספק אם יש בחסרון כשיעור וחי י"ב חודש אף אם לא נתרפא כשר כן מבואר באחרונים (כז) ובעוף וכו' את הוא טרפות ודאי מחמת עצמו משום דבעוף זה אין קרומו נחשב לכלום ואין מגין רק העצם ופוסל הנקב בעצם כמו בקרום עיין בתו"ש וכן מבואר בש"ב ולא מהני בזה שחור ונקשר ואף אם חי י"ב חודש וגם נקשר לא מהני בזה כמו בכל ודאי טרפה דמחמת עצמו ואף אם נעשה הנקב ע"י חולי טרפה (כח) מבואר בפוסקים ועיין שפתי דעת סוף הסי' (כט) מבואר בפוסקים ופשוט הוא (ל) כן כתבו אחרונים ותרנגולת שיש להם חטוטרות ונוטה גבוהה שקורין באשכנז טשיבעל על ראשן ודרך למצוא נקבים תחת טשיבעל הזה בזה יש מחלוקה בין אחרונים והאריכו מאוד בזה האוסרים והמתירים כל אחד מראה פנים בהלכה והנכון אצלי הלכה למעשה הוא כך אם יש בנקב חסרון לפ"ע כסלע כמבואר בסעי' ט' הוי ודאי טרפה דחסרון בגולגלת אף דהוי מתחלת ברייתו טרפה ולא מהני בזה י"ב חודש או לידה ובספק חסרון כשיעור מהני י"ב חודש או לידה ככל ספק טרפה ויש מקומות נהגו להשליך הראש בלא בדיקה ואף דבכל ריעותא צריך לבדוק הכא שאני כיון דעופות כאלו יש בהם רק מיעוטא דמיעוטא דהוי חסרון כשיעור וגם אותו שיש בהם חסרון כשיעור יש כמה פוסקים המתירים ע"כ אין למנוע מנהג זה להשליך בלא בדיקה ואם רואים שחטוטרות גבוהים הרבה ומשוני מרגילות של שאר בעלי חטוטרות אז בודאי בדיקות חיובות בהם ובעופות המים שיש בראשן חטוטרת אז צריכים בדיקה ואם יש בהם נקב כ"ש מעל"ע הוי ודאי טרפה ולא מהני י"ב חודש ולא לידה אך אם הנקב דק שאין שער יכול לכנס בו אין לאסור בזה ואף דמבואר בסעי' ו' לאסור בזה בנקב שאין בו חסרון הכא יש להקל טפי כיון דרבו מכשירים ע"כ יש לסמוך עכ"פ להתיר בנקבים כאלו ולסמוך על הפוסקים שכתבו דבכל גלגולת יש נקבים קטנים מאוד וזה הוי נקבי טבע ויש להסתפק בכל נפחתה גלגולת ולא בדקו אותו מחיים לידע אם יש בו כשיעור ושהה כך זמן רב ואח"כ נשחטה הבהמה ובדקו וראו שאין בנקב שיעור כסלע אם יש לחוש שמא הי' מקודם כשיעור ואח"כ נתרפא קצת ונפחת משיעור וטרפה או דילמא אין להחזיק ריעותא לחוש שמא נתרפא קצת ובודאי מקודם נמי לא הי' כשיעור וכשרה ונראה דזה תלוי כפי ראות עיני מורה אם חסר הרבה לשיעור דכסלע או מעט ואם ניכר בסביבות הנקב איזה רושם או לא דלא כמו שראיתי באחרונים שכתבו בפשיטות להתיר משום דאין להחזיק ריעותא ולפענ"ד עיקר כמו שכתבתי בזה:

(א) **עיין** בגמרא חולין מ"ה ובראשונים שם (ב) דע דיש בזה ארבעה שיטות שיטה א' הוא דניקב התחתון בלא העליון טרפה וניקב עליון בלא התחתון כשר ושיטה זו פסקה הב"י בש"ע. ב' דוקא עליון טרפה אבל התחתון כשר. ג' בין עליון ובין התחתון אם ניקב אחד מהם טרפה. ד' דאין טרפה עד שינקבו ב' הקרומים עיין בב"י כאן (ג) משי"ז אות א' והטעם דרוב פוסקי' מכשירי' עד שינקבו שתיהם יע"ש (ד) זה דעת רמ"א ופסקו כן פ"ח ות"ש ועוד כמה אחרוני' דלא כט"ז וש"ך שהחמירו אף בהפ"מ (ה) שפ"ד אות ח' וכן הוא (ו) אחרוני' והטעם משום דהוי ס"ס לחומרא דהא לדעת הט"ז וש"ך אף ע"י חולי טרפה ע"כ די לן להקל בודאי ע"י חולי ולא בספק יע"ש (ז) שם אות א' ומשי"ז אות ח' הביאו יע"ש (ח) בא"ח חי"ד סי' ו' יע"ש (ט) בדיכים שבספרי' זה יש פלוגתא בין הש"ך

הרבה

והט"ז

וה״ם וכ״פ עיין עליהם והבאים אחריהם יש פוסקים כש״ך בין לקולא ובין לחומרא ויש פוסקים כת״ש ומה שכתבתי בפנים הוא חומרת שתיהם מה שהחמיר ת״ש ומה שהקיל בת״ש נגד הש״ך כתבתי להלכה כש״ך כי יש להחמיר באיסור תורה ועיין בש״ע של הרב מלאדי בביאור דברי הש״ך וכן הבין השפ״ד גם בכונתו אבל הפ״ת הבין כונה אחרת בדבריו יעו״ש (י) כ״כ הב״י בסי׳ זה ומוקשה הוא (יא) עיין בזה בש״ע וברמ״א ועי״ז וש״ך ומה שכתבתי בפנים הוא שהכרעת הנכונה עפ״י דעת הל״ם בחידושי דינים אות ד׳ ע״ש והבן היטב:

(יב) **כן** כתב רמ״א בד״מ ובש״ע וביאר הטעם בד״מ משום דהוי ריעותא מחיים לכן לא מהני רוב בהמות כשרות הם יע״ש ועיין בסי׳ נ׳ בש״ך מה שיש לתמוה עליו אף החולקים עליו וסוברים דאף בריעותא מחיים מהני הרוב מודים הכא לדינא שטרפה מספק משום דשכיח טפי לאיסור וכל היכי דשכיח טפי לאיסור לכ״ע לא מהני רוב וחזקה כן כתבו פוסקים עיין בת״ש בסי׳ כ״ט מה שהאריך בזה ועיין בפ״ת מה שהביא בשם קהלת יעקב להתיר מטעם ס״ס יע״ש וזה ליתא חדא דאם ספק אחד שכיח טפי לאיסור דעת התוס׳ וכמה פוסקים דלא מהני ס״ס אף דזה אפשר ליישב ולומר דעכ״פ מהני ס״ס בצירוף הרוב דעכ״פ הוי הס״ס כמו ספק אחד השקול דלשיטת כמה פוסקים החולקים על רמ״א מהני אף בריעותא מחיים כנ״ל אך מה שמצרף שיטה זו לספק דמים בראש לא מטרפה רק ברובא ז״א דעיקר להלכה דאף במקצת טריפה כמו שהכריעו רוב פוסקים א״כ לא נכנס זאת לספק כלל וז״ב (יג) כן כתב בבאר היטב בשם בה״י (יד) ע״ז וש״ך וגם בזה כתבו הפוסקים שני טעמים או משום דהוי ריעותא מחיים או משום דשכיח טפי לאיסור והת״ש בסי׳ כ״ט העלה דבאמת הוא ספק השקול רק משום שיצאה מרוב דרוב אין להם ריעותא ע״כ לא מהני הרוב יע״ש (טו) כ״כ בדעת קדושים אות ג׳ (טז) עיין בט״ז בסי׳ ק״א ושפ״ד כאן ובח״א כ׳ ט״ו אות י״א (יז) עוף שמסבב וכו׳ בשו״ת טוטו״ד ת״ת סי׳ ה׳ נשאל בדין תרנגו׳ שהי׳ דרכו להיות סובב הולך בעוגל במריצה כמה פעמים וחושבו שמא הוא חולי שקורין שווינדעל והטריף מורה אחד עפ״י דברי בה״י דהא״ת בקיאים בבדיקת עוף כזה והא״ז העיד שו״ב אחד שהכבשים שיש להם חולי זו מקיפין ומקמ״ן ולא צריך במריצה יע״ש אך כבר נודע לבקיאים שהוא כדברי מורה הנ״ל שגם אנו בקיאים בבדיקה כמבואר בד״מ סי׳ זה ומה שכתבתי דאם אוחז ראשו בעיקום אין הבדיקה מעכב בזה הוא פשוט דלא הוי ריעותא דמנענעת בראש וכן כתב בספר גילוי דעת דבדק עוף כזה כמה פעמים ולא הי׳ שם ריעותא יע״ש:

(יח) **אם** נמצא וכו׳ זה עפ״י דעת רמ״א שם ועפ״י דעת הש״ך וסייעתו דאף דאין רושם לא בעליון ולא בתחתון טרפה דלא כב״ח המכריע להלכה כמהרש״ל וסייעתו דאם לא נמצא רושם בעליון כשר ועיין בשפ״ד (יט) כן כתב הב״ח בשם או״ה (כ) כ״כ הת״ש בסוף סי׳ זה ומה שהקשה הרב מלאדי על הת״ש

כבר

הרבה באופן שאם היה חסר כזה בחוט השדרה שהוא דק הי׳ החסר זה נכפף ונופל למטה כשאוחז את החוט בידו והחסר הוא למעלה מאחוזתו טרפה אם החסרון מגולה לקרום ואם המוח נתמעך ונתרכך קצת וכ״ש אם נסממסם כמים או כדונג אפילו כ״ש אם הוא מגולה לקרום טרפה (י) וטעם טרפות זה משום דסוף הקרום לינקב או להתקלקל ולפסוק הכל:

ד (יא) מים שנמצא בראש הבהמה בלא שלחופית יש בזה ד׳ חילוקים. א׳) אם לא נחסר מהמוח כלום כשר אף שנמצא תוך הקרום ומכ״ש על הקרום בין קרום לגלגולת משום דמים במוח אין טרפות כלל רק אם נחסר המוח ונמס והי׳ למים בזה קים להו לחז״ל דסוף גם הקרום לפסק. ב׳) ואם נחסר מהמוח אם המים תוך הקרום ותוך המוח שהמוח מקיף את המים מכל צד כשר דקים להו לחז״ל דאם אין המים מגולה לקרום אין סוף הקרום להתקלקל רק הדרי בריא. ג׳) ואם הם מגולים לקרום אף קצת טרפה. ד׳) אם המוח מקיף החסרון ונמצא מים בין מוח לקרום או בין גלגולת לקרום החסר שבתוך המוח מורה שהמים מן החסר המוח בא אף שמוח מקיף את החסר טרפה דהא המים שבא מהחסר הוא מגולה וסוף הקרום לפסק ואם המים הם בשלחופית אם המוח מקיפו כשר ואם לאו בין שהוא תוך הקרום או עליו טרפה אפילו אם המוח שלם דע״כ שלחופית מורה על זה שהי׳ חסר:

ה (יב) הכי שמצא מים או שלחופיית ונסתפק בה אם הי׳ כדין המבואר לעיל בסעי׳ ד׳ להכשיר או לא הי׳ כדין הנ״ל יש להטריף מספק ע״כ יש ליזהר כשיפתח את הראש שיפתחו בדרך שיוכל לראות אם ימצא מים שיהי׳ בהכשרים ומ״מ א״צ לבדוק אחר זה דסמכינן ארובא ויוכל להשליך את הראש או למכרו לעכו״ם שלם (יג) אפילו בגדיים וטלאים בחודש תמוז (יד) וכל זה אם אין ריעותא אבל אם יש ריעותא כגון שווינדל שמנענעת בראשה טרפה בלא בדיקה:

ו (טו) הא דמבואר לעיל להטריף מספק דוקא אם ניכר הסרון במוח אבל אם לא ניכר שום חסרון יש להתיר משום ס״ס ספק שמא לא נחסר כלום מהמוח א״כ לא אכפת לן במים כמו שכתבתי לעיל ואת״ל שנחסר שמא לא הי׳ מגולים לקרום רק המוח הי׳ מקיפו:

ז (טז) אם נמצא מים בראש כבש אחד באופן דטרפה ולא נודע מאיזה כבש הוא בהפ״מ יש לסמוך ולבדוק בחוט השדרה דכל כבש שיש מים בראש יש לו ג״כ מים בחוט הנמשך ממוח לשדרה ותולין שהראש הוא מאותו כבש והאחרות מותרת וכן אם מקיף הראש לצוואר של אחד מהם ונמצא מכוונת יפה יש לסמוך על זה להתיר אחרות (יז) עוף שמסבב בהילוך דמי לנענע בראש והבדיקה מעכב ואם העוף אוחז ראשו בעיקום לאחוריו נכון לבדוק מוח ומפרקת ואינו מעכב:

ח (יח) אם נמצא תולעת על קרום המוח וכ״ש בין קרום לקרום אף אם אין שום רושם בקרום ולא במוח טרפה דאין אנו בקיאים בבדיקה (יט) אין חילוק בתולעת בין בהמה לעוף (כ) ואם התולע במוח עצמו אם הוא מגולה לקרום טרפה ואם המוח מקיפו מכל צד יש להכשיר בהפ״מ

(כא) אבל אם נמצא חוץ לקדירה כגון בחוטם שהוא רחוק ממוח אע"ג שפי תולעת לחוץ אפילו הכי מותרת רק שיבדוק המוח שאין בו רושם שאם איכא רושם אף בעליון לבד הוי הוכחה שהי' שם התולע והרי הוא כנמצא שם דטרפה ואם נאבד ולא נבדק כשר משום דהוי ס"ס שמא לא הי' כלל על המוח רק מעלמא בא לחוטם וא"ת שהי' על המוח שמא לא ניקב את הקרום:

סימן ל"ב

דין מכה בחוט השדרה ובו י' סעיפים.

א (א) חוט השדרה שנפסק היקף עור החופה את המוח ברובו אע"פ שכל המוח קיים טרפה אבל פסיקת המוח לא מעלה ולא מוריד (ב) ניקב בהיקף נקבים קטנים אע"פ שאין בהם חסרון מצטרפין לרוב ואם אין בין נקב לנקב כמלא נקב מצטרף אף השלם ואף נקב אחד למעלה ונקב אחד למטה כל שהם בהיקף מצטרפין לרוב (ג) יש בחוט כמו בליטות קטנות מנוקבים אין לחוש להם כי כך רביתייהו:

ב (ד) י"א אם חסר קצת מעור החוט אם חסר מתולדה יש להקל בהפ"מ אבל אם נחסר אח"כ אם חסר כשיעור שאם הי' מעמידו הי' נופל טרפה ופחות מזה כשר ואם הוא ספק מתולדה כשר ולי נראה עיקר דאף חסר מתולדה אם החסרון הוא כשיעור שאם הי' מעמידו הי' נופל טרפה:

ג (ה) נסדק העור לארכו כשר (ו) אפילו לא נשתייר כל שהוא למטה אבל למעלה צריך כ"ש דא"א לצמצם עד בין פולין דשם פוסל במשהו ע"כ צריך שיור כ"ש מפולין (ז) וכן אם נשברה שדרה ולא נפסק החוט כשר (ח) מנהג הפשוט בנשברה שדרה אף שחזור ונקשר או שדרה עקומה מאוד עד שניכר שהי' שם שבר להצריך בדיקת החוט במקום הזה ובקיאים אנחנו בבדיקה זו ג"כ ולא חיישינן שמא נתרפא דכיון דלא מיטרף רק בפסיקת רוב ואם הי' נתרפא הי' ניכר שם צלקת אם יש קצת שינוי מראה יש לומר דהוי לקותא מחמת השבירה ונתרפא או אם נמצא קצת נפסק אז יש לחוש על השאר שמא נתרפא וטרפה:

ד (ט) במפרקת או שדרה עקומה או שבורה וחזר ונקשר דכתבתי לעיל דבעי בדיקת החוט נראה לי דאף אם הלכה הילוך יפה בעינן בדיקת החוט לכל הפוסקים דהא אפשר שהבריא ונתרפא לכך יכולה להלוך אבל ע"י בדיקת החוט ולא חזינן שום צלקת נתברר לן שלא הבריא דאם הי' נפסק והבריא הי' ניכר צלקת כמו שכתבתי לעיל כך נראה לי:

ה (י) נשתנה העור למראה שחור כשר אבל אם גם המוח שבפנים נתקלקל מזה נראה דהוי לקותא אף בעור ואם יש להעור ג"כ מראה שחורה טרפה:

ו (יא) נתמעך המוח שבתוך החוט ונתנדנד הואיל ועורו קיים ה"ז מותרת וכן אם נחסר קצת ונתרוקן אלא שאם מעמידו יכול לעמוד כשרה אבל אם נימס כמים או כדונג עד שימצא החוט כשמעמידו בידו הי' המעט שחוץ לידו שוחה ונכפף ולא הי' יכול לעמוד או שהוא עב וכבד אע"פ שלא נתרכך מבפנים אלא מחמת עוביו וכבדו אין יכול לעמוד טרפה והטעם

כבר הירלו האחרונים את דבריו על נכון (כא) אבל אם וכו' כן כתבו הפוסקים ולכאורה קשה למה מהני הס"ס הא א"א להתהפך וגם הוא מאם אחד אך הדבר נכון כיון דאיכא חזקת היתר מהני אף ס"ס גרוע כזו דעכ"פ ע"י ס"ס גרוע הוי ספק אחד השכיח להיתר וממילא מהני החזקה וכ"כ הפלתי בסי' ק"י וכמה אחרונים הסכימו לסברא זו ועי"ע בפוסקים וש"ע ועצם שהמוח מונח בתוכו יש בו חלל גדול כמו קדירה ויש על פיה כלפי לצואר כמו שני פולין וכל מה שיש מהמוח בתוך הקדירה עד הפולין והמה בכלל כידון בכלל מוח ונקיבת קרומו במשהו ומשם ואילך כידון כחוט השדרה אשר יתבאר דינו בסי' שאחר זה:

(א) **חוט** וכו' ברייתא חולין מ"ה וש"ע (ב) ניקב בהיקף וכו' פ"ח ות"ש דלא כב"ח ודעת קדושים מסתפק אם זה ודאי טרפה או ספק (ג) כן כתב בד"ק אות ג' (ד) י"א אם וכו' בשו"ת מהרי"א אסאד סי' ע"ב ע"ב כתב דאם חסר כשיעור דאם הי' מעמידו הי' נופל טרפה ובשו"ת מהר"ם שי"ק סי' מ"ג העלה דחסרון אפילו כאיסר כשר בחוט ובספר גילוי דעת הכריע לחלק בין חסר מתולדה לניטל אח"כ יעו"ש ונראה לי דאם נפסק רוב היקף אין לחלק כלל בין מתולדה לנפסק אך בחסר כשיעור לכאורה י"ל כיון דבלאו הכי דעת מהר"ם שי"ק להכשיר א"כ הוי ס"ס שמא כשר ואת"ל דעיקר כדעת מהרי"א דטרפה שמא חסר מתולדה אין דינו כנפסק אמנם ז"א דהא ברוב היקף אם נפסק אף שהוא מתולדה טרפה לכל הפוסקים דאף דסובר הרמב"ם דכל מקום דניטל טרפה חסר כשר זה דוקא בניטל אבל לא בנפסק ואף דבפסיקת לומות הגידין העלו הפוסקים להתיר אם נפסקו מתולדה עיין במס"ז סי' כ"ו אות א' שאני התם דהוי תחת סוג דניטל כמבואר לעיל סי' כ"ט אבל חוט הוא תחת סוג דפסיקה אף הרמב"ם מודה דאף מתולדה טרפה ע"כ בחסר דלדעת מהרי"א דהוי כמו נפסק א"כ אף מתולדה טרפה וליכא ס"ס ודוק בזה (ה) ש"ע (ו) אחרונים דלא כפ"ח דמצריך שיעור גם למטה ועיין בפמ"ג (ח) מנהג הפשוט וכו' בענין זה יש מבוכה גדולה בין הפוסקים ובל"ם האריך מאוד בזה ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים ועיין ביד אפרים ובדעת קדושים דאם ניכר שעקמימות המפרקת הוא מתולדה אין בדיקה מעכב (ט) עיין בגידולי הקדש אות ג' דרצה לומר דאף בזה מהני הילוך והא דמצריכו הפוסקים לבדוק החוט הוא חומרא בעלמא ולפענ"ד ליתא רק עיקר כמו שכתבתי בפנים וטעמא דמסתבר הוא דדוקא בנשבר ולא נקשר רק דחזינן תיכף בעת השבורה דיוכל להלוך בזה איכא הוכחה מהילוך דלא נפסק החוט אבל אי איכא למיחוש שמא כבר נתרפא מה יועיל לן הילוך דהא לכך מהלך יפה משום דכבר נתרפא אבל יוכל להיות דבעת השבורה נפסק גם החוט ואין טריפות חוזר להכשירה (י) כן העלו רוב אחרונים דלא כת"ש דמטריף אבל אם גם המוח מקולקל כתב במס"ז אות ג' דטרפה יעו"ש ועיין בבאר היטב (יא) גמרא וש"ע

זש"ע שם (יב) ח"א ופשוט הוא אך מה שכתב שסוף לינקב העור זה אינו מדויק וצריך להיות שסוף לפסוק יעו"ש (יג) עיין בש"ע ובאחרונים מה שנחלקו בשיעורו דעוף והכרעה הנכונה כמו שכתבתי בפנים ועיין בח"א כי ע"ו אות י"ח ואין הכרעתו נכונה להלכה ועיין בספ"ד אות ע' ומש"ז אות ג':

(יד) **כן** הוא בגמרא ובש"ע שם ומה שכתבתי לענין אם נפסק המקל כן כתבו בשם הכל בו (טו) עיין בת"ש סעי' ו' באריכות מזה (טז) עי"ז שם ועיין במש"ז בסי' כ"ח אות ג' ובאחרונים (יז) המקדש מעט באות הנ"ל מסתפק בזה ולי נראה כמו שכתבתי בפנים (יח) עיין בטור בסי' כ"ז שכתב כן בשם הרשב"א וע"כ לפי מה שהכרעתי לעיל כפוסקים דלא חיישינן כאן בחוט לשמא הבריא צריכים אנו לחלק כמו שכתבתי בפנים וחילוק נכון הוא בטעמא ודע דיש כמה פוסקים שסוברים דאין אנו בקיאים בבדיקה ע"כ אין לסמוך כעת אבדיקה אף לאחר שהייה מעל"ע אך להלכה עיקר כט"ז ות"ש וכו"פ דאף עתה אנו בקיאים בבדיקה זו דריסוק אבר אחד כמו שכתבתי בפנים אך באין הפסד מרובה בודאי טוב לחוש לאומרא שלא נסמוך על בדיקה ודע עוד דאף דליכא שבר בשדרה אפ"ה צריך לבדוק בחוט כ"כ אחרונים ונכון הוא דלא כמו שכתב הרב מלאדי דאם לא נשבר השדה א"צ בדיקה והא דלא חיישינן לעיל ג"כ בשדרה עקומה וניכר שהיה שבר גדול לריסוק דשמא נשברה ע"י הכאה בכח וא"כ אפילו שינוי מראה הי' פוסל בה ובזה יש לחוש לשמא הבריא המראה ואינו ניכר שאני התם דלא חזינן הכאה אין לחוש לריסוק די"ש כמה ספיקות שמא הי' ע"י חתך ולא ע"י הכאה ושמא ע"י חולי ושמא נולדה כך בשדרה עקומה ושמא אף דהי' ע"י הכאה לא הבריא רק שמתחילה לא הי' שום ריסוק ע"כ לא חיישינן לשמא הבריא המראה לכך מהני הבדיקה לאחר כמה ימים דהא על חשש נפסק לחוד לא חיישינן לשמא הבריא כמבואר לעיל בסעי' ג' טעם הדבר (יט) ואם הלכה וכו' בדין זה יש מבוכה בין הפוסקים ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים ועיין בדג"מ ובש"ע הרב מלאדי סי' זה ובאחרונים ועיקר להלכה דמהני הילוך דלא כח"א סברין ומה שכתבתי דאף בעוף מהני הילוך דלא כמו שכתב בדג"מ כן מבואר בגידולי הקדש אות ד' לדחות דעת הדג"מ הנ"ל בראיות מוכרחת וכן משמע מח"א בסי' י"ט דכתב בהמה או עוף שהיכו וכו' והוסיף על לשון השו"ע תיבת עוף דבש"ע לא כתב רק בהמה ובסוף מסיים על כל זה דין דמהני הילוך משמע דבהמה ועוף שוין התם לדין דהילוך דלא כדג"מ הנ"ל ואף דבעיקר הדין נראה שח"א לא הכריע שם כמו שכתבתי בפנים נראה לי להלכה כמו שכתבתי ודויק בפוסקים בכל זה ותבין כל מה שכתבתי בפנים בטעם הדברים (כ) כן מבואר בגמרא ובש"ע (כא) וכן הקונה וכו' אמנם פרכום

(יב) והטעם בזה משום דסוף לפסוק העור:

ז (יג) חוט השדרה כשמגיע עד הירכים מתפצל לכמה פיצולים פיצול אחד לצד ימין ופיצול אחד לצד שמאל ועד פי פיצול השלישי ועד בכלל אם נפסק שם דינו לכל דבר כחוט השדרה ואף הפיצולים הֵמה בכלל אבל חולי פיצול השלישי גם החוט מפי פרשה ואילך אם נפסק שם כשר משום דשם תשש כוחה של שדרה ולא נחשבו לחוטי השדרה ובעוף טריפות החוט עד בין אגפיים היינו סוף מקום חיבור העצם בגוף וזה דוקא בהפ"מ אבל שלא במקום הפסד יש להטריף עד מקום כלות שביבת עצם המחובר לגוף:

דן (יד) בהמה או עוף שהכו אותו על השדרה במקל והלך המקל על פני כל אורך השדרה כשרה ולא חיישינן שמא נפסק החוט אבל אם יש במקל קשרים חוששין למקום הקשרים וכן אם לא הגיע המקל על פני כל השדרה חוששין שראש המקל במקום שהוא כלה מכה בכוח וכן אם נפסק המקל בשעת הכאה לפי שבמקום שנפסק שם עושה חבורה וכן אם הכה לרוחב השדרה חיישינן שמא נפסק החוט (טו) ויש לה דין נפולה המבואר בסי' נ"ח אפילו אם לא נפלה לארץ מחמת הכאה רק דהיכא דלא נפלה אין לה דין נפילה רק לחוט השדרה לחוד ואם נפלה יש לחוש לכל דין נפולה אף שהלך המקל על פני כל אורך השדרה וכל הסעיף דהכא איירי בלא נפלה ע"כ אין לחוש לריסק רק לחוט השדרה לחוד וגם דוקא עפ"י אופנים שביארתי לעיל (טז) כיצד הוא הבדיקה צריכה לשהות קודם הבדיקה לאחר הכאה מעל"ע או שתעמוד ואח"כ מהני הבדיקה וא"צ לבדוק רק באותו מקום שהי' הכאה ואם לא נמצא שם בחוט שום שינוי מראה ולא שום מיעך רק שהוא שלם שם ובריא כשרה ואם (יז) השינוי הוא בפחות מרוב היקף נמי טרפה דהא חזינן שע"י הכאה נתרסק האבר וסופו לפסוק כולו או רובו והבדיקה (יח) לא מהני רק תוך ג' ימים להכאה דלאחר מכאן יש לחוש שמא הבריא והלכה המראה ואף שכתבתי לעיל בנשבר השדרה לא חיישינן שמא הבריא היינו משום דהתם ליכא חשש ריסק רק שמא נפסק ע"כ שפיר אמרינן אלו הבריא הי' ניכר צלקת אבל הכא יש לחוש שמא הי' שינוי מראה דטרפה בריסק אברים והבריא וזה אינו ניכר כלל ע"כ בעינן דוקא תוך ג' ימים:

ט (יט) ואם הלכה תיכף או בתוך ג' ימים להכאה מעיקר הדין א"צ בדיקה כלל דקים להו לחז"ל דכל טריפות שאירע מחמת כח הכאה וחבט כאיב לה עד שאינה יכולה להלך ואם הלכה בודאי שלא נעשה ע"י הכאה זו שום טריפות אך יש אומרים דבחוט השדרה מחמת שהוא ארוך ודק מאוד יש לחוש שמא לא היתה הכאה בכח כ"כ ולא נעשה ריסוק דנפילה רק שנפסק החוט ע"י דחיפה בעלמא במקל והוי כמו נפסק ע"י סכין וכדומה דלא כאיב לה כ"כ ואין פסוקה זאת גורם מניעת ההילוך ע"כ אף אם הלכה צריכה ג"כ בדיקת החוט שמא נפסק רובו ויש לחוש לדבריהם לחומרא במקום שאפשר לבדוק אבל אם נאבדה בלא בדיקה יש להתיר במקום הפ"מ ואף בעוף מהני הילוך יפה דלא כיש מי שמחמיר בעוף דלא מהני הילוך:

י (כ) בהמה או עוף שנעררת רגליה ולא ידענו משום מה תלינן בשגרונה והוא כאב רגלים דזה שכית טפי מפסיקת החוט ותלינן במצוי להקל וכשרה (כא) וכן הקונה אווז או שאר ב"ח מן השוק ואין יכולה

יכולה לילך או לעמוד על רגלי' מותר לשחטה מיד וא"צ בדיקה דתלינן שבא מכאב הרגלים כיון דלא חזינן שום ריעותא:

סי' ל"ג

דין אם ניטל הלחי ומכה בוושט ובו כ"י סעיפים:

א (א) ניטל לחי התחתון כשרה (ב) אם הוא בענין דליכא למיחוש משום עיקור סימנים (ג) וגם שיכול לחיות ע"י שתוחבין לה המאכל והמשקה בבית הבליע (ד) וכן בעוף שניטל חרטומו ויכול לחיות ע"י מראה והלעטה כמו בבהמה כשרה (ה) ואף אם אינה יכולה לחיות ע"י מראה והלעטה לא הוי רק ספק (ו) ומהני שהייה י"ב חודש (ז) ובמה יוודע איפה אם אין יכולה לחיות ע"י מראה והלעטה כגון שרואין שהולכת ומתמעטת א"נ כשמלעיטין אותה ממאנת ואינה חפיצה בזה הוא לאות שאין יכולה לחיות בהלעטה והמראה ואף שלא מנו חז"ל טריפות זה ואין להוסיף על הטרפות י"ל דזה לאות שהבשר אשר דביקים בו סימנים הוא כמת ואין כח בהבשר להחזיר את הסימנים ע"כ הוי טריפות זה בכלל עיקור סימנים:

ב (י) ניטל לחי העליון טרפה (יא) וכן בעוף אם ניטל חרטומו העליון טרפה (יב) וטריפות זה אינו מחמת עצמו רק משום שסוף שנשימת הרוח הקר יקרר לריאה ותמות הב"ח (יג) ולא הוי רק ספק טרפה (יד) אם ניטל השפה העליונה אין זה בכלל לחי העליון דדוקא מה שלמעלה מקנה שבו החוטם סמוך לגלגולת הוי לחי העליון וגם אם ניטל אף שם קצת ונשאר רובו קיים כשר גם בחרטום בעוף שניטל עד סמוך לנקבי חוטם כשר שאין זה בכלל ניטל חרטומו (טו) ואם חסר לחי או חרטום העליון מתחלת ברייתו כשר אף שאין כאן הגנה לרוח הקר שלא יקרר לריאה נראה לי הטעם דכשר בחסר משום דאם נברא כך הוטבע בב"ח זה הטבע בריאה ובאברים הפנימיים שלא יזיק להם רוח הקר כלל משא"כ אם מתחילת ברייתו הי' לחי העליון והי' הטבע והרגיל בנשימת רוח חם ואח"כ ניטל ויבוא רוח הקר שהוא נגד הטבע והרגיל ויזיק לריאה ותמות:

ג (טז) אם נמצא מכה בצואר למעלה ממקום שחיטה

פרכוס צריכה כדין מסוכנת כמו שכתבתי לעיל בסי' י"ז בין בבהמה ובין בעוף דלענין מסוכנת דהוי ספק בשחיטה לא מהני הטעם דשגרונא שכיח ומבואר בפוסקים דדוקא שלא נודע אם נפלה אבל אם נודע לנו שנפלה מגובה עשרה טפחים דמבואר לקמן בסי' נ"ח דבהלכה א"צ בדיקה והכא דגוררת רגליה ואינה הולכת הילוך יפה צריכה בדיקות כל החלל ואנו אין בקיאים בזה וטרפה ואם נפלה פחות מעשרה טפחים דאין לה דין נפילה אך עכ"פ הוי ריעותא מה שגוררת רגליה וכן אם הכה ע"ג כל אורך השדרה הוי ריעותא כיון דגוררת רגליה וצריכה בדיקת החוט לחוד ואנו בקיאים לבדוק את החוט אם לא נפסק כמבואר לעיל ואין לחוש בזה משום ריסוק החוט להצריך גם שהייה מעל"ע דכאן אין חשש ריסוק רק חשש פסיקת החוט שהוא ברובו כיון דאינה יכולה להלך איכא הוכחה על פסיקת החוט או על שגרונא וכיון דאיכא כאן עוד ריעותא במה שנפלה רק דאין כאן שיעור דנפילה וכן במה שהכה אף דמכת הכאה לא הוי חיישינן אך בהצטרף הא דגוררת רגליה יש לחוש לפסיקת החוט אבל לא לריסוק החוט:

(א) **ניטל** וכו' משנה בחולין נ"ד וש"ע בסי' ל"ג (ב) כ"כ כל הפוסקים (ג) הרא"ש בשם הגאונים וש"ע שם (ד) רמ"א בשם הרוקח (ה) כו"פ (ו) אחרונים (ז) ובמה יוודע איפה וכו' פ"ת ועיין בת"ש שכתב דלא אמר הקב"ה למשה מניני רק הטריפות דאכן לא הוי ידענו אם הם הדברים הגורמים שתמות לזה אמר לו למשה י"ח דברים אבל הדברים הברורים וידועים לכל כגון זה דמי לא ידע דא"א לב"ח להתקיים בלא אכילה וכיון שאמר לו שאין כמוהו חיה טרפה או לא צריך לפרש זה ולפי טעם זה נראה שהוא ודאי ולא ספק אך כיון דאפשר לומר דאינה ברור כ"כ שלא יחזור ויתרפא גם יש כמה פוסקים דאף דאינה יכולה לחיות ע"י מראה והלעטה כשרה ואפשר שטעמם משום דעומדת להתרפא ע"כ עיקר להלכה דלא הוי רק ספק טרפה כימוק הלשון עם המטולטלת שיימי ערלת החופה את פי הקנה או שניטל טרפה מספק ודוקא אם אינה יכולה לחיות ע"י מראה והלעטה כמו בלחי דלעיל ועיין בפלתי שאין כ"כ פשוט שא"א לחיות בלא אכילה די"ל כמה ב"ח שחיים ע"י הריח יעו"ש לכך כתב דלא הוי ספק ועיין בגילוי דעת מה שכתב שם דיתר לשון או חסר מברייתו יש להקל ולי נראה דז"א דהא לפי הטעם שכתבו דטרפה משום דאינה יכולה לחיות בלא אכילה ושתיה א"כ מה לי חסר מה לי ניטל:

(י) **רמב"ם** וש"ע ובתשובה לחכמי לוניל כתב להם שמוכח כן ממשנה דאלו כשרות ניטל לחי התחתון משמע הא עליון טרפה יעו"ש בב"י ועיין בפ"ת ועיין בת"ש שמפרש התשובה הנ"ל באופן אחר דלא כמו שהבינו הפ"ת והב"ח רק דכונת הרמב"ם פשוט דלא הצטריך לאשמעינן הכא כלל ניטל לחי העליון וגם לא למנותו בהדי שאמרו למשה מ"מ דכל שפשוט לכל דאינה יכולה לחיות לא הצטרך הקב"ה לומר למשה אבל י"ח טרפות הצטרך לו לומר בסיני דא"כ נדע אם ניקב קרום של מוח וכדומה שאין יכול לחיות אבל דבר הפשוט לכל לא הוצרך לפרש מסיני וגם לא לשנותו במשנה ובתלמוד ע"כ נחה ושקטה מה שהקשו עליו וכי להוסיף על טרפות יש דלא הקשו כן בגמרא כ"א בדברים שאינו פשוטים שכל שאינו יכול לחיות כגון ההיא דמחי בגודא דכשי' וקטלו או מחו בכולייתא הקשו בגמרא שפיר מ"ש דהוצרך לומר למשה ניקב הקרום של מוח ולא אמר לו הוכחה בכולייתא דאין זה פשוט יותר מזה אבל מה שפשוט לכל לא הוצרך כן הוא תורף דבריו בקיצור העתקתיו מחמת שהוא כלל גדול בטרפות ולפ"ז הוי ודאי טרפה אך מחמת שהפלתי כתב דהוי רק ספק טרפה אף לשיטת הרמב"ם וגם דיש חולקים על הרמב"ם בטריפות זה כתבתי בפנים דעיקר להלכה דהוי רק ספק (יא) כ"כ הפמ"ג (יב) כן ביאר הרמב"ם דבריו בתשובה לחכמי לוניל (יג) כ"כ בפלתי וח"ח (יד) אחרונים (טו) הרמב"ם פ"ח מה"ש ה' כ"ז:

(טז) **אם** נמצא מכה וכו' כן נראה לי מצד הסברא ואף שהבשר אשר דבק ללחי התחתון כימת והוי בשר שרופה גורו וכלא הי' ממילא נשארו הסימנים רק דביקים לבשר הנשאר התחתים שהוא כעוצי דיכר ובשר זה וגם הסימנים הדבוקים בו נפרד מלחי ע"י הפסק הבשר הנמק או ע"י ליחה שבמכה וכתבתי לעיל בסי' כ"ד להחמיר

להחמיר כדעת הב"ח דאף אם נקלף בנחת הסימנים עם הבשר מלחי אף שהמה דבוקים בבשר הוי עיקור הכא שאני דלא נקלף באמת דהא נשאר עוד מדיבוק בלחי ע"י הבשר שנתמסמס או ע"י ליחה ואף שזה כלא הוי אין להחמיר דגם בנקלף לגמרי דעת הש"ע שם ורוב פוסקים דכשר ואף שאנו חוששים לדעת הב"ח הוא רק חומרא והבו דלא לוסיף עוד רק באופן שכתבתי שם בס"י כ"ד ואם כל הבשר נתמסמס או שנעשה ליחה והסימנים אינו דבוקים כלל בלחי אלא ע"י ליחה זו הוי ליי עיקור ואם הסימנים דבוקים מעצמם בלחי אף שכל הבשר נעשה ליחה ומסמס והוי כלא הוי כשר ואין זה עיקור כלל כיון דסימנים דבוקים בלחי עצמה ואין שום הפסק ליחה או מסמוס בין הלחי ובין הסימנים ועיין בספר גילוי דעת ס"י זה אות ה' מה שילא לחלק בענין זה בחלוקים בלתי מובנים ולפענ"ד אין חילוק בין מסמוס לבועה מלאה ליחה ובודאי כונת ספר עדות ביהוסף שהביא שם הוא כמו שכתבתי וזה ברור מאוד ועיין לעיל בס"י כ"ד כל אופני עיקור ומה שהוא רק חומרא ומשם תלמוד לכאן דמה שהיא רק מצד החומרא לא נאמר בזה דליחה או מסמוס הוי כמו נעקרו דיוכל להיות דהדרי בריא ולא מחמרינן רק אם באמת נעקרו בידים אבל מה שמבואר שם דהוי עיקור מצד הדין והלכה א"כ המסמוס והליחה הוי כלא הוי והוי עיקור וטרפה ודברי הנ"ד שם אינו מובנים כלל דמה חילוק יש בין ליחה למסמוס גם גם מה חילוק יש בין סוף דבוקים ובין למעלה בראשן יע"ש ודוק (יז) דין זה הוא מחלוקת הפוסקים י"א דהוי נבלה מחיים וי"א דלא הוי רק טרפה וכ"מ בזמן הזה בין נבלה לטרפה מבואר בפוסקים די"ש מילי דטרפה חמור מנבלה וי"ש מילי דנבלה חמיר והעלה החי"ש בס' זה דמחנים עליו חומרת שניהם ולזה הוסכם הש"ך אות ד' יע"ש דלא כמ"א שהכריע דהוי טרפה יע"ש (יח) גם בזה יש מחלוקת בין הפוסקים עיין בש"ך אות ה' ועיקר בזה כפלתי וכמש"כ בפנים וכן הוא בח"א (יט) כ"כ אחרונים (כ) עיין בגילוי דעת אות ט' שהביא האוסרים בזה אך מה שמסיים שם דהמיקל יש לו על מי לסמוך לפענ"ד אין להקל בזה כלל (כא) כן מבואר בש"ע שם סעי' ד' ובש"ך וט"ז ופמ"ג יע"ש ויתבאר כל מה שכתבתי בפנים:

(כב) **זה** שאמרנו וס"י רמ"א ועיין במש"ז אות ו' ויתבאר לך מה שכתבתי בפנים (כג) אבל אם וכו' רמ"א וכפי מה שפירשו הפמ"ג ות"ש בש"ך דלא כפלתי שכתב דאף במקום ידוע סובר הרמ"א דאכן לא בקיאים בבדיקה אף בעור הפנימי ועיקר כש"ך וסייעתו דכתבו דסובר הרמ"א דאם קוץ נתחב בפנינו וראינו שלא פגע רק באותו מקום שנתחב דהוי מקום ידוע מהני בדיקה לפנימי ולכאורה יש ראיה לשיטת הפלתי מהא דאוסר הרמ"א בסוף ס"י ל' ניקב הגלגולת אף בעופות היבשה והא התם הוי מקום ידוע ואפ"ה כתב דאכן לא בקיאים בבדיקה וי"ש לדחות יע"ש ודוק ומה שכתבתי לענין ספק מבואר ברמ"א והקשו הפוסקים הא בס"י מ"ט גבי קורקבן מכשירינן בספק קוץ וספק חולי משום ס"ס והרבה אחרונים נאמרו על זה ובס"ס ס"י זה תירץ דבאמת הס"ס לא מהני בקורקבן רק בצירוף רוב בהמות כשרות המה ונשחטה הותרה דהא הס"ס אינה יכולה להתהפך גם היא מצד אחד אך בצירוף הרוב מהני אך ס"ס כזו אבל הכא דהוי חזקת שאינה זבוחה דהא הוי ספק בשחיטה ע"כ לא מהני ס"ס גרוע איברא דהא לכאורה אף ס"ס טובה לא מהני נגד חזקה לשיטת הרמ"א בסי' ק"י שאני הכא דהא נגד חזקת איסור הוי רוב בהמות כשרות לכך אי הוי ס"ס טובה הוי מהני אך מחמת דס"ס כזו לא מהני רק חזקה בצירוף

שחיטה במקום דיבוק הסימנים לבשר הצואר והבשר שם נימס יגררו הבשר וראו שלא שלט המכה בסימנים אם נשאר בשר בריא כ"ש אף כעובי דינר בין המכה ובין הסימנים יש להקל דלא הוי עיקור הסימנים כיון דעדיין יש קצת בשר בריא שהמה דבוקים בזה הבשר:

ד (יז) וושט שניקב לחללו בכ"ש נותנים עליו חומרא נבלה וחומרא טרפה מחיים ולאחר שחיטה הוי ודאי נבילה (יח) ותורבץ הוושט שניקב לחללו לא הוי רק טרפה בין מחיים ובין לאחר שחיטה אם שחטוה במקום הראוי לשחיטה:

ה (יט) בניקב הוושט או תורבץ אף במקום שדבוק לבשר לא מהני סתימה וכל שלמטה מן הבערשטיל הוא בכלל תורבץ ולמעלה ממנו הוא החיך ואין פוסל שם נקב ויש ליזהר לפעמים השחין גדול אף שעומד בחיך מתפשט גם לתורבץ וטרפה במשהו ואין שום סתימה מועיל אף שהוא דבוק שם לבשר שבלחי והמיקל במקום שהוא דבוק היטב והוא סבוך וסרוך בבשר יש לו על מי לסמוך בזה:

ו (כ) אם ניקב הושט או שיש בו מכה וקלקול מעל"ע ויש עליו שומן אף שנראה בעיני המורה שדבוק היטב ואינו עשוי כקרטין לא מהני הסתימה וחלילה להקל בזה:

ז (כא) ב' עורות יש לושט דבוקים זה בזה ניקב אחד מהם כשרה ניקבו שניהם טרפה ודאי ואם הם זה שלא כנגד זה אם הם מרוה אחת דאפשר דמתרמי אהדדי טרפה מספק משום דאכלה בה וגמדה ופשטה אפשר דזימנין מתכוונין הנקבים אהדדי ואם רחוקים עד שא"א בשום אופן לגמדה כ"כ אפילו הכי אם המה מרוה אחת אסורה מדרבנן משום לא פלוג אבל אם המה משתי רוחות לא גזרו רבנן כלל דאין שום אופן שיהי' מתרמי אהדדי לכך כשרה וקרום שעלה מחמת מכה לא מהני בכל הטריפות אף שהוא קרום חזק ועב כמו שכתבתי בכמה מקומות:

ח (כב) זה שאמרנו שאם ניקב עור אחד כשר היינו שניכר שהוא מחמת חולי ולא שלט החולי מעל"ע ולא נעשה הנקב מפולש לשתי עורות מעל"ע ואף ששלט החולי בעור אחד לגמרי ועור שני במקצת אם נשאר קרום דק שלא שלט החולי שם ולא ניקב כשר (כג) אבל אם הוא ע"י קוץ אף דלא ניקב אלא עור אחד לא מבעיא אם עור הפנימי ניקב אין לוושט בדיקה מבחוץ אף מדינא דגמרא משום דעור החיצון אדום הוא חיישינן שמא נכנס בנקב טיפת דם ואינו ניכר הנקב אלא אף אם החיצון ניקב וגם עדיין תחוב הקוץ דהוי כמקום ידוע אפילו הכי אנן לא סמכינן על בדיקתינו וטרפה מספק משום דאפשר דאף במקום אחר ניקב ג"כ אבל אם נתחב בפנינו רק באותו מקום מהני בדיקת פנימי ואם הוא ספק ע"י חולי ספק ע"י קוץ אף דהוי ס"ס שמא ע"י חולי ואת"ל ע"י קוץ שמא לא ניקב השני אפילו הכי טרפה:

ט (כד) זה שאמרנו לעיל בניקב ושכנ"ז ורחוקים הרבה דא"א שיתרמי אהדדי טרפה משום לא פלוג אבל אם עלה קרום על אחד מהם כשרה דעור שני מגין :

י (כה) הי' מכה בצוואר נגד הסימנים ובדק עור החיצון וראה שלא שלט בו המכה כשר ואם יש בועות על עורות דוושט יש לגרור הבועות ואם נשאר בשר בריא בכל שטח מקום הבועות יש להכשיר בהפ"מ אבל אם שחט במקום הבועות אין להקל (כו) כשניכר מחיים מכה אצל וושט יש להחמיר שלא לאבל החלב והביצים ואם מצא מכה נגד הסימנים ולא נודע מהיכן ניתקה ואיזה מקום מוצאה ושרשה יש לחוש שמא ניתקה מוושט ולא מהני בדיקת עור החיצון דהוי אין מקום ידוע אבל צריך לבדוק כל עור הפנימי דע"י חולי יש לו בדיקה אף במקום שאינו ידוע ואם הוא בריא ושלם מותר :

יא (כז) בעור הצואר אם יש שם נקב ספק ע"י קוץ ספק ע"י חולי אף שיש שם מכה ומוגלא הוי ספק קוץ כי גם ע"י קוץ כששוהה כמה ימים יש נפוח ומכה ובועא כמו ע"י חולי ע"כ הוי ספק קוץ ספק חולי אם יש שם נקב כזה יש לאסור מספק כמו בעורות הוושט שכתבתי לעיל דהא הכא נמי שייך הטעמים שאסרנו לעיל בוושט גם כל נקב שבחוץ יש אומר דסתמא בא ע"י קוץ והוי הדין דממסמס קועי' דמא דלקמן וטרפה :

בצירוף הרוב והכא א"ת לצרף הרוב לס"ס דהא הרוב נצרך לצרף להתנגד לחזקת איסור כן הוא כונת הפלתי ודוק (כד) עט"ז אות ד' (כה) כן כתב בדעת קדושים ואף דבעו"ת בדקין אם נאבדו בלא בדיקה כשרה אפשר לומר דהכא שאני דמשום חזקת איכא זביחה אבל בדקין אדרבה אמרינן כשחיטה היתרה ואפשר דמשום טעם זה יש פוסקי' סוברים דשאני התם אף לכתחלה לבדוק רק שלשה והכא צריך לבדוק כולם (כו) עיין בדעת קדושים (כז) דלא כגילוי דעת אות י"ד (כח) אחרונים :

(כט) כ"כ אחרונים (ל) אחרונים (לא) גמרא ושו"ע (לב) עיין בגילוי דעת אות כ"ב וכ"ג שהיקל בזה ואין לסמוך עליו למעשה כמו שכתבתי בפנים ומה שהקשו אחרונים הא בריאה כשר אם נגלד כולה הרבה תירוצים נאמרו על זה לחלק בין וושט לריאה וה"ס כאן תירץ דבריאה יש בשר תחת הקרום ומתחזק בבשר אבל הכא אם נלקה או נגלד עור אחד אין השני במה להתחזק יע"ש (לג) דרישה ת"ש סמ"ג ואם יש ביעות רליפים בעור אחד ברובו הוי כנלקה רובו כ"כ אחרונים (לד) ע"ז וס"ך ואם נשתנה לשאר מראות הת"ס אוסר והפמ"ג מתיר דאין להוסיף על הטריפות (לה) ת"ס וכו"ב דלא כמי שמיקל בזה (לו) כ"כ בפתחי תשובה אות ד' (לז) הגהת מהרי"ן בשם רמ"א ות"ס וכו"פ דלא כפ"ח שמיקל בזה ומה שכתבתי לענין מחוברים מבואר כן באחרונים (לח) הנה בבר אווזות כבר הסכימו רוב פוסקי' אחרוני' להתיר והכי פשטה הוראה אך הגילוי דעת הוסיף עוד אף באווזות להתיר כמו שכתבתי בפנים ועיין לעיל בס"י כ"ח

יב (כח) שבית כמה פעמים שיש בצואר כמין מעי ארוכה מליאה ליחה קרושה מוקפת קרום מחמת מכה ומונח לאורך הסימנים צריך לראות אם לא שלט החולי גם בסימנים אך בדיעבד אין מעכב הבדיקה אבל אם הליחה בין הסימנים כגון שבים הנ"ל קרוע ואין הקרעים מתאומים יחד אף שיש לתלות שנקרע ע"י משמוש צריך לראות אם לא שלט החולי בסימנים ואם לא בדק אחר זה טרפה :

יג (כט) כמה פעמים שביח שנמצא בצואר ניפוח ויש שם עיגולים עבים של בשר שקודין דריזין במקום הסימנים ממש אין לחוש כלל לסימני' שד"ז מתהווה ע"י אויר קר ואין בו חשש נקב כלל :

יד (ל) בתרנגולין גם באווזין שלנו עור החיצון לבן לבן קצת אבל לא בעור הפנימי ואין בזה איסור אבל עב"פ לא מהני בדיקה בחיצון אף במקום ידוע ממש מדינא דגמרא כמו שכתבתי לעיל משום דיש בה קצת אדמומית ויש לחוש שמא יש טיפת דם בנקב :

טו (לא) שני עורות של וושט החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו שחיצון לבן ופנימי אדום טרפה (לב) וכן אם שניהם אדומים או שניהם לבנים יש להטריף מספק כיון דיש אוסרים ופסקינן כן בש"ע אף דיש מקילים לחומרא יש לשמוע באיסור תורה והטעם כיון דעב"פ עור אחד לקוי והוי כמו שאינו גם עור שני לא מתקיים דאין לו על מה להתחזק והכי קים להו לחז"ל (לג) בושט דאף אם נגלד עור א' טרפה דהעור השני לא יתקיים (לד) ודוקא אם נשתנה עור אחד רובא אבל מקצת לית לן בה וכשר (לה) אבל אם נתחלפו שניהם אף במקצת דחיצון מקצתו לבן ופנימי מקצתו אדום הוי כמו אם ניקבו שניהם וטרפה אף זה שלא כנגד זה אך אם נמצא בפנימי קצת אודם א"צ לחפש ולבדוק בחיצון שמא יהי' קצת לובן ואם האודם עובר ע"י שממעך ברוק תלינן שנתאדם מחמת שחיטה (לו) ואם החילוף קצת הוא משתי רוחות דלא מתרמי אהדדי יש להכשיר דלא גרע מניקב דכשר כמבואר לעיל :

טז (לז) אם יש ב' ושטים או ב' קנים טרפה דכל יתר כנטול דמי ואף אם המה מחוברים למעלה ולמטה כאצבע טרפה דאף דבדקין כה"ג כשר אין מדמין בטריפות התם קים להו לחז"ל דכך אורחייהו והכא קים להו דהוי יתר וטרפה :

יז (לח) אם יוצא מהקנה תלתול חלל שלא בחוליות אם התלתול הזה אין מקומו נשרש ברוב היקפו של קנה כשר אבל אם מושרש ברוב היקפו של קנה אף דלא שייך כל יתר כנטול הקנה העיקרי כיון דהיותרת אין לו צורת העיקרי מ"מ י"א דשייך כניטל יתרת לבדו ונמצא הוי הקנה מופסק לרוב היקפו וטרפה :

יח (לט) בבר אווזות נמצא תמיד בסוף הקנה כמין כפתור והקנה מתפצל שם לשנים בין בזכרים ובין בנקבות כשר וגם באווזות מתפצל הקנה בסופו בלא כפתור ונכנס כל אחד לחלק אחד בריאה והכי

כ"ל מה שכתבתי עד בזה (ס) רמ"א ועיין בספ"ד ובאחרונים (סא) רמ"א שם בש"ע ודעת המחבר בסתם בחלל הגוף כיון דצריך לבדוק כל חללו לא מהני הבדיקה אבל באבר אחד אף אנו בקיאים לבדוק אבל דעת הרמ"א עפ"י מה שפירש בו הש"ך והח"ס ופמ"ג וכמו שכתבתי לעיל דדוקא אם נתחב הקוץ בפנים במקום ידוע אז אנו בקיאים לבדוק בפנימי נגד מקום התחוב אבל אם נתחב שלא בפנים אף שעדיין תחוב עיין בספ"ד אות ז' שביאר כן ומכ"ש אם לא נמצא תחוב כן לא הוי הוושט מקום ידוע ואין אנו בקיאים בזה (סב) ער"ז אות י"ג (סג) דעת קדושים (סד) כו"פ הביאו בפ"ת (סה) עיין בשיורי ברכה סי' כ"ז (סו) ש"ע שם (סז) אחרונים (סח) ת"ם תשי"ז אות י"ז (סט) כן הוא דעת הש"ך דאם אין תחוב לא אכפת לן בקורט דם אבל דעת הערי"ז ות"ם לאסור אף אם נמצא קורט דם רק בפנים והכרעת הח"א כמו שכתבתי בפנים:

(נ) **ש"ע** כפי מה שפירש בו הש"ך יע"ש ועיין בספ"ד (נא) ואף דלא ניקב וכו' דהכא הוי מקום ידוע וכו' ואף דכתבתי לעיל סעי' ח' דלא הוי מקום ידוע רק אם נתחב הקוץ בפנים וראינו שלא פגע בשום מקום זה דוקא אם בא מבחוץ דפוגע תחלה בעור ובשר הצואר וגם בקנה קודם שבא לוושט וכל שלא נתחב בפנים יש לחוש שמא בעת שנתחב בעור ובשר וקנה פגע ג"כ במקום אחד בוושט וניקב שם את הוושט ומתוך שנמיד ופשט אותו כדרכו חזר הקוץ אחוריו וכשאר תחוב בעור ובשר הצוואר ואח"כ נתחב פ"ש בוושט במקום אחר לכן לא הוי מקום ידוע רק באופן שראינו בשעה שנתחב שלא פגע בשום מקום אחר זולת בזה המקום שתחוב עתה אבל אם בא מבפנים אין לנו להחזיק שתי תחובות רק אמרינן כאן נמצא כאן הי' תחוב מתחלה ולא עשה הקוץ רק תחיבה אחת מה שאין כן כשבא מבחוץ דעשה כמה תחיבות כמובן גם מה לחזור לאחוריו כשבא מבחוץ יותר מכשבא מבפנים דשם אין לקוץ מקום להתחזק רק בוושט לחוד ובודאי שאוכלין ומשקים או שידחנו יותר או שישטפו אותו לבני מעיים ע"כ הוי מקום ידוע והמחבר כתב הטעם דלא מהני בדיקה דחיישינן שמא הי' הנקב מעל"ע ונתרפא והש"ך באות כ' הקשה הא בלאו הכי מבואר בסעי' ז' דאין לוושט בדיקה בחוץ וניחא לי' דהכא איירי דלא ניקב עור פנימי משני צדדיו וא"כ הי' יכול לבדוק עור פנימי לכן נתן הטעם שמא הבריא ונתרפא ועיין באות כ"א שכתב דלכך כתב שם הטעם דאין לוושט בדיקה בחוץ הא בלאו הכי יש לחוש שמא הבריא אך דקושר דאם היינו בקיאים בבדיקת בעור החיצון לא הייתי חוששין על שמא הבריא יע"ש וכוונתו דאולי הוי נתרפא הי' ניכר קצת רושם ולנקות ועיין בספ"ד אות כ"ח ובאחרונים תמהו על הש"ך דהא באות כ' כתב דתלי עור פנימי אף די"ש לו בדיקה לענין נקב אפילו הכי חיישינן שמא הבריא ונתרפא וכתבו לתרץ דבחלי עור אין רושם רפואה ניכר וראיתי במקדם מעט אות ל"ח וז"ל שם עיין מה שכתבתי לעיל בשם כנה"ג ותפל"מ דבעור פנימי שלם לא חיישינן לשמא נתרפא דהי' ניכר הרשם ולנקות הרפואה ודוקא בחלי עור חיישינן לשמא נתרפא ולא משמע כן מש"ך אות כ"ז ות"ם אות י"א דדין ישב לו קוץ דהיינו מיירי גם בנדחק בין לחיי ווסט לרחבו כבריה אף שאין לפנים שום נקב בפנימי אפ"ה חיישינן לשמא נתרפא לכך אין לסמוך על הכנה"ג לדינא עכ"ל יע"ש וגם אני העתקתי לעיל באות מ"ח דברי ח"ס אלו להלכה ואפילו הכי אני אומר בטח דיש לסמוך על הכנה"ג ג"כ להלכה דכן כתב הש"ך באות כ"א והפלתי חידש לן סברא זו שכתב בכנה"ג וכ"כ כמה אחרונים ומח"ש אין סתירה כלל דאנו חוששין משום שמא כבריה ולא הי' כ"ח בקל דודאי יש כאן נקב עכ"פ בחלי עור לכך אי"ה לראות אם שנקב דאם העור הפנימי רק אוא מאוד ונקלא דוחק שתהוה נקב במקלא שר עד שלא ניכר כלל

והכי רבותייהו וכשר אף אם יש כפתור כיון דגוף פיצול אין בו משום יתרת א"כ אין בכפתור שום טריפות:

יט (ס) לדידן דמנהגינו עפ"י רמ"א אין אנו בקיאי' לבדוק אף בעור הפנימי של וושט אצל דרוסה אף אם דרס בפנינו במקום ידוע דכתבתי לעיל בתחוב קוץ בפנינו במקום ידוע מהני הבדיקה לפנימי אבל בדרוסה לא מהני או משום דבדיקה זו גרע מבדיקת נקב או משום דזה לעולם לא הוי מקום ידוע דאף שהי' נעיצת צפרנו במקום זה יכול להיות שארס הדרוסה מתהלהל ונופל בעיקום באיזה אבר ובפרט בסימנים שנמתחים למעלה וגם למטה ע"כ לא הוי מקום ידוע:

כ (סא) עוף שבא לפנינו ונקרע עור הצואר אף דאין לחוש לדרוסה כיון שלא ראינו דורס אבל חוששין לספק ניקב הוושט ולמנהגינו עפ"י רמ"א אין אנו בקיאים אף בפנימי לבדוק כיון דצריך לבדוק כל שטח הקרע וטרפה מספק (סב) ואם העור שלם בחוץ ולאחר שחיטה נמצא לכלוך דם סביב הוושט בפנים א"צ בדיקה כלל:

כא (סג) כפתור גדול של שומן יצא מצואר נגד הסימנים אין בזה חשש כלל אך לכתחלה נכון לבדוק בוושט ואם יצא דם ע"י נשיכת עופות יש להחמיר ולחוש לוושט שמא ניקבו אותו ואין לו בדיקה וטרפה (סד) ואם נכרו עופות ממול עורף אין חשש לסימנים (סה) אם נשברה השדרה ויש עוקץ בשבירה יש לחוש לנקיבת הוושט:

כב (סו) נמצא קוץ בוושט לארכו או לרחבו ואינו תחוב בו כשרה (סז) ואין צריך לחפש אולי ימצא בפנים איזה רושם דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן כיון דדרך אבילתו הוא כן (סח) ואם מונח לרוחב כבריח מקצה לקצה וא"א להזיז בקל הוי כתחוב ע"כ א"א להכשיר ברוחב רק אם אינו כבריח או שאפשר לזיז בקל (סט) ואפילו אם נמצא קורט דם בין בפנים או אפילו בחוץ אם אין תחוב יש להכשיר בהפ"מ אבל אם אין הפסד יש לאסור אפילו אם נמצא קורט דם בפנים:

כג (נ) ואם תחוב בו בעור הפנימי ולא ניקב עור הפנימי משני צדדיו רק מקצת עור פנימי שלצד פנים אבל צד השני שדבוק ונוגע בעור החיצון שם הוא שלם ואפילו אין כאן קורט דם לא בפנים ולא בחוץ לא אמרינן דודאי לאחר שחיטה נתחב כמו דאמרינן בבית הכוסות דשאני וושט דמתוך שאוכלין ומשקים תדיר עוברים שמה שוטפים הדם ויש לחוש שמא ניקב מחיים וטרפה (נא) ואף דלא ניקב מעל"ע ולגבי פנימי מהני בדיקה דהכא הוי מקום ידוע דהא עדיין קוץ תחוב אפילו הכי טרפה:

נפרד

כד (נב) נפרד הקנה מהוושט ונתדלדלו זה מזה ברוב שיעור ארכן טרפה (נג) ואם עדיין נסרך הקנה לוושט כ"ש ברוב ארכן יש להקל:

כה (נד) ספק שניקב גגו דינו כוושט ובנקב משהו טרפה ואיזה גגו זה שמתח עם הושט כשיאריך העוף צווארו והוא מסוף הוושט עד מקום שפועו של זפק (נח) וגג זה אם נתחב קוץ בפנים דינו כבית

כלל והקוץ הוא כבריא ובדוחק ואף דבמקום ידוע מספי הבדיקה בעור הפנימי היינו אם לא ניקב עור הפנימי אבל אם ניקב אלי עור יש לחוש שמא הי' ניקב כל העור ועתה נתרפא ובאלי עור לא ניכר רושם הרפואה לכך כתב הח"ם לאסור אבל אם הקוץ הוא בעור החילון במקום ידוע ורואים דעור הפנימי שלם כולו ואין בו נקב ואין בו ג"כ רושם ולקמה יש להכשיר בפשיטות כמו שכתבו אחרונים הנ"ל וז"ב מאוד דבכל מקום דעור שלם ויש לו בדיקה משום נקב יש לו בדיקה ג"כ משום הבריא ונתרפא דלעולם רושם הרפואה ניכר בעור שלם והא דלא חיישינן שמא אלי ניקב ואלי שני נתרפא ז"א דבשלמא בדיכא דתים הנ"ל אנן אמרינן מלד הסברא דבודאי אלי עור ניקב ממילא חיישינן לאלי השני לנתרפא אבל אי לא ידענו אי ניקב אלי עור למה ניחוש לחששה רחוקה דאין לנו שום ריעותא לחוש לזה ע"כ אם בודקים את עור השני הפנימי ואין ניכר בו שום דבר כשר דאם הי' ניקב הי' כולו ניקב ואם נתרפא הי' ג"כ כולו ועוד אפשר לומר דטעמא של הח"ם הוא משום דעור הפנימי דק מאוד א"כ אין שום ספק דאגב דוחק הקוץ בודאי ניקב הפנימי ונתרפא אף דאין ניכר רושם הא למה זה דומה למי שראה בודאי נקב בב"מ ואח"כ בדקו וליכא שום נקב ולא רושם ע"כ לריכים אנו לומר דנתרפא אף דליכא רושם אף דרוב פעמים ניכר רושם אבל בניקב החילון ובדק הפנימי וליכא רושם כלל בודאי דלא הי' נקב דרוב פעמים אם נתרפא ניכר רושם וז"ב:

ודע דכל שניקב ע"י חולי ונשאר בריא אף מקלת מעור החילון מהני בי' בדיקת גם לא חיישינן שמא כבר נתרפא כמו שכתב הט"ז באות י"ח ולזה הסכימו הפוסקים ודוקא ע"י קוץ חיישינן במקלת עור אף בפנימי שמא נתרפא ועיין בשפ"ד אות כ"ח שהקשה דלמאי לא חיישינן בבה"כ אף במקלת העור שמא נתרפא כמבואר בסי' מ"ח וכיאת ליי' דדוקא בוושט דעורותיו המה דקים מאוד א"כ שכיח הוא שינקבו שניהם לכך חיישינן לשמא נתרפא יע"ם ועיקר נראה לפע"ד כמו שכתב בפלתי באות י"ד דבבה"כ אמרינן נשחטה הותרה אבל בוושט הוי בחזקת איסור שאינה זבוחה לכך יש לחוש לשמא הבריא יע"ם ונראה לפע"ד להוסיף עוד על דבריו דהנה אחרונים הקשו אמאי חיישינן שמא נתרפא הוא שיעור דהבריא ונתרפא כתבו ראשונים דהוי ג' ימים א"כ למה דקיי"ל בסי' פ"א דאף דילא זמן מה מחזקתו תלינן באיחור הזמן ומכ"ש אם יש לומר שעתה נתהווה אמרינן הסתא נעשה כיון די"ם חזקה דמעיקרא א"כ בודאי לא נתרפא כיון דעתה נעשה אך לפי דברי הפלתי הנ"ל א"ש דהא כנגד חזקה דמעיקרא איכא חזקת איכה זביחה א"כ ממילא בבה"כ ליכא למיחש לשמא נתרפא דמוקמינן על חזקה ועתה נתהוה ולא הי' עדיין שיעור כדי שיתרפא כן נראה לי נכון בס"ד ומבואר עוד בפוסקים דאם ניקב פנימי אין בדיקה לוושט בחילון אפילו אם ניקב בקנה רחב אבל בלואר מלוכלך בדם וכדומה שניקב החילון בקנה רחוב יש בדיקה לפנימי אף דלריך לבדוק כל עור כיון דהוא בקנה רחב אם נעשה קרע הוי ניכר ודוקא בידוע שהוא תוך ג' ימים לשחיטה אבל באינו ידוע אימתי נעשה חיישינן שמא נתרפא אבל בהפ"מ יש להקל דלא חיישינן לשמא נתרפא בעור הפנימי וקרן שן קוץ הוי דבר רחב ויש להקל בזה ע"י בדיקת פנימי ואם נמלא בלואר כולות אף שהמה מוכחים בבועות מלאות מוגלא ואפילו המה מרוקבים י"ל שמא נתהווה מתולדה ושמא נקרע הלואר ע"י חולי או ע"י דבר רחב ולא ניקבו הסימנים ואם ניקב ע"י פי האווזות הוי כמו קנה רחב אבל פי תרנגולים דינם כקוץ דאין בדיקה אף לפנימי כיון דלא הי' מקום ידוע ולענין מה שנוהגים בקלא מקימות שמלעיטים אווזות לעשות מהם שומן ויש מהם שמלעיטים בשבולת שועל וכיולא בו ויש מהם שעושין עגולים מקמח ופותחים פה האווז ונותני' המאכל לתוכו ודוחפים באלבעם המאכל למטה וע"י זה שכיח שנמלא בתוך הוושט כמין שחין ובאלבעותם זה נעשה מאלבע או ממאכל ע"כ לריכים לבדוק את הוושט כולו בין מה שנשאר למעלה ממקום שחיטה מחובר לראש ומה שלמטה לגוף ובדיעבד אם לא בדקו כשר ואפילו עשו תקנה על הבדיקה אם לא נעשה תקנה באיסור כשר ואם בדקו וראו שמלטה הלקותא בעור הפנימי גם בעור החילון ברוב עובי' מ"מ כשר דלקותא הוי כמו ניקב ע"י חולי ובזה אנן בקיאים בבדיקה אף בעור החילון גם לא חיישינן שמא נתרפא דדוקא אם ניקב ע"י קוץ חיישינן לזה אבל אם הוא ע"י חולי לא חיישינן רק במקום שבלע הריעותא אך זה דוקא אם מלעיטים בעיסה וכיולא שאין במאכל קולין אבל אם מלעיטים במאכל שיש בו קולים כגון שבולת וכדומה הוי ספק ע"י חולי ספק ע"י קוץ וטרפה כן העלו אחרונים ועיין בח"א סי' ע"ז סעי' י' וכתבו עוד הפוסקים דאם נמלא כמלא או תולע תחוב בוושט אם ניקבו שני העורות אין לתלות שניקבו אחר שחיטה כיון דמעלמא אתי ואם לא ניקב רק מקלת עור פנימי ולא מעל"ע אף שתחוב שם בחוזק יש להקל ואף אם נתחך התולע בשחיטה לא הוי שהיי' ואם הוא תחוב בעור החילון והפנימי שלם יש להקל בהפ"מ והטעם בזה דכ"ע מודים דאין הנמלה עלולה לנקוב כמו קוץ גם דבר רחוק הוא לומר שאכלה שני העורות מעל"ע וחזרה לאחורי' ועלה קרום במקום שאכלה ואם ניקב הפנימי מעל"ע ולא החילון טרפה דחילון אין לו בדיקה מדינא דש"ם ע"כ אף בתולע אין להתיר ואם נמלא תולעים מונחים בין שני העורות כעין שלשלת אם אין ריעותא בעורות יש להקל אם נראה למורה שמגוף הוושט נתהוו ולא אתי מעלמא ולא ניקבו כלום ואם נמלא בסוף הוושט הסמוך לקורקבן בעופות שאין להם זפק בועות ובתוכן הרבה תולעים וכמה פעמי' ניקב בפנים בתוך הוושט אם עור עליון הוא כבשר שרופה גורדו הוי ניקב משני לדדים וטרפה ואם עור עליון שלם ויפה יש להקל ודוקא אם נראה שתולעים מנייהו קא רבו והכי רבותייהו אבל אם נראה דאתי מעלמא אין להקל באופן דגם מקלת עור הפנימי שלם כמו שכתבתי גבי נמלה ואם עוף בלע עלוקה הנקרא פיאפקע אם לא ניקב הפנימי מעל"ע יש להקל ואם פנימי ניקב מעל"ע טרפה ואם יש מכה בלואר יש לבדוק אם אין שם מאכל וכדומה ואם נמלא שם מאכל בודאי דניקב הוושט וטרפה ואם נסמט מקלת הוושט הדבר תלוי כפי ראות עין המורה אם נראה שבא המאכל לשם דרך מקום הנסמט יש להכשיר לאחר בדיקה ואם נראה שלא בא המאכל דרך שמה טרפה ולא מהני בדיקה ועיין בספר גילוי דעת שהאריך בענינים אלו ומה שכתבתי כאן הוא ברור לפע"ד להלכה:

(נב) **נפרד** וכו' מבואר בש"ע (נג) ואם וכו' כ"כ בפ"ת אות י"ז (נד) מבואר בש"ע (נח) וגג זה וכו' כ"כ אות י"ב וכתב שם הטעם בזה משום דוושט עור החילון אדם הוא ואין לו בדיקה לענין נקב ע"כ

חיישינן

כבית הכוסות שאם לא נתפלש לחוץ כשר בהפ"מ דיש לו בדיקה בחוץ דשם העור לבן ואף דאין שם אלא עור אחד לא חיישינן שמא נתרפא מקצת העור:

כו (נו) אבל שאר הזפק שניקב כשר ואם ניטל הזפק אפילו אם נשתייר בו כדי שיעבור המאכל מושט לקורקבן טרפה:

כז (נז) זפק שניקב נקב שיש בו חסרון למטה מגגו צריך שישאר בו מקום שיעבור המאכל והוא קצה העליון של זפק מקום שלמעלה יוצא הושט ומלמטה יוצא המעי שבין הזפק לקורקבן וכפי רוחב מקום המעי והושט כן צריך שיעור הזפק שם ברחבו ואז יוכל המאכל לעבור בו מושט למעי:

סימן ל"ד

דין מכת הגרגרת ובו ששה סעיפים.

א (א) גרגרת שנפסק רוב חללה אע"פ שרוב עובי דופן קיים טרפה ועיקר הטריפות הוא ברוב חללה ואינו נקרא גרגרת אלא עד מקום הראוי לשחיטה למטה לצד הגוף וממקום זה ולהלאה נקיבתו במשהו:

אם

חיישינן שמא נתרפא ואין רושם הרפואה ניכר אבל הכא דיש לו בדיקה לענין נקב הוא דיש לו בדיקה לענין רושם רפואה ואני תמה עליו הא דברים אלו כתב הש"ך בשם כ"א וכבר כתבתי לעיל דע"כ בתרי עור סובר הש"ך דאף דיש לו בדיקה לענין ניקב אפילו הכי אין לו בדיקה לענין רושם רפואה א"כ הכא אמאי לא חיישינן שמא נתרפא כיון דלא נשאר רק חד עור וע"כ צריך לומר כמו שכתבתי לעיל משום דכל היכא דליכא חזקת אינה זביחה לא חיישינן אף בתרי עור שמא נתרפא ובבית הכוסות וכן נגד של זפק לא הוי מקום שחיטה אבל לפי הטעם שכתב הפמ"ג שהבאתיו לעיל הטעם בבית הכוסות דלא חיישינן שמא נתרפא ובושט חיישינן משום דושט עורו דק מאוד א"כ ליכא שום טעם לחלק בין ושט לנגד של זפק (נו) אבל שאר וכו' כן מבואר בש"ע (נז) זפק שניקב וכו' כ"כ אחרונים ולקטתי מדבריהם הנראה לפע"ד להלכה ומה שהוספתי עוד מסברתי ואבאר בכאן דמה שכתבתי בפנים בענין רוחב המקום שנשאר הכוונה דצריך לשער כ"כ רוחב שיהי' בו כדי להתעגל כשיעור ושט והמעי בעיגולים וזה הוא לכל הפוסקים אף למאן דמכשיר ניטל הזפק ומכ"ש לדידן דאסרינן ניטל ואם חסר רק עד חצי זפק מלבד אותו מקום המבואר דינו כניקב ולא כניטל וכשר ואם חסר חציו וכ"ש רובו דינו כניטל וטרפה ואף אם ניקב כנגדו העור שעל גבי הזפק והמאכל נופל לחוץ אם רואים שהעוף בולעת ג"כ מאכל אך קצת נופל לחוץ כשר דקיפי להתרפא ואם ניקב הזפק בתחתיתו במקום המתחבר עם המעי ההולך לקורקבן אם הוא נקב שאין בו חסרון יש להקל ולומר דאף דמתחבר עם המעי דינו כזפק אבל אם יש בו חסרון די"ם כמה פוסקים דאף בזפק טרפה אף דאנן לא פסקינן כוותייהו אך במה שמתחבר עם המעי כיון די"ם כמה פוסקים דדינו כמעי אף דעיקר להלכה דלא הוי כמעי אבל עכ"פ בנקב שיש בו חסרון יש להחמיר כוותייהו ונראה עוד דאותו מקום שכתבתי דצריך שישאר כדי לעבור בו המאכל אם יש שם נקב שיש בו חסרון באותו מקום הנשאר טרפה ואם תחוב מחט בזפק ובולט לחוץ כשר ואם לחלל הגוף טרפה ואם יש מכה בדופן לפנים לצד החלל וכמצא גרעין תבואה וכדומה אף שהוא למעלה סמוך לזפק וניקב גם הזפק אין לתלות דמזפק בא התבואה דמזפק אין נופל לחלל הגוף וטרפה אבל אם המכה הוא בחוץ ונשאר בשר הדופן שלם אף אם לא ניקב הזפק כשר דתלינן שבא מזפק שהי' בו נקב ועתה נתרפא הזפק דהא לא הי' בכאן דרך לבוא שמה רק או מושט או מזפק וכיון דזפק מפסיק וכמעט א"א לבוא שמה רק דרך הזפק ונראה דעכ"פ צריך לבדוק בושט אם לא ניכר שם רושם נקב ואם לא בדק כשר עוד מבואר בש"ע דאם ניקב המעי שבין זפק לקורקבן אפילו כ"ש טרפה וכתבו אחרונים דאם נמצא מחט תחוב בו במקצת מהני בדיקה ואם לא ניקב מעל"ע כשר בה"מ כמו שמבואר בנמצא מחט בבית הכוסות כן הדין כאן וכתבו עוד בשר העב שמעי הסמוך לקורקבן עפ"י רוב מלא נקבים קטנים ויוצא מהם ליחה ופעמים הוא נפוח ג"כ אם צד החיצון הוא שלם ויפה כשר:

(א) **גרגרת** שנפסק וכו' מבואר בש"ע ופוסקים ולענין אי הוי נבלה מחיים או רק טרפה בנפסק הקנה ברוב או בניקב הושט צריך אני להאריך קצת לברר הדבר. א') הרמב"ם בפ"ג מהלכות שחיטה מנה שם מה דהוי נבלה והוא ששה דברים בהמה שניטל ירך שלה וחללה עמה וכו' או שנפסק רוב הקנה או שניקב הושט בכל שהוא במקום הראוי לשחיטה הרי זה נבלה מחיים ואין השחיטה מועלת בה ע"כ ומקור דין זה הוא מחולין דף ל"ב שחט את הושט ופסק את הגרגרת או פסק את הגרגרת ואח"כ שחט את הושט וכו' ר' ישבב אומר נבלה ור"ע אומר טרפה כלל אמר ר' ישבב משום ר' יהושע כל שנפסלה בשחיטה הרי זו נבלה וכל בשחיטתה כראוי ודבר אחר גרם לה לפסל טרפה והודה לו ר"ע יעו"ש בגמרא ע"כ פסק הרמב"ם דהוי נבלה דהא הודה לו ר"ע איברא דיש לדקדק למה תנן שחיטת ושט ופסיקה בגרגרת ול"א נקט התנא איפכא שחיטה בגרגרת ופסיקה בושט דהא הקנה הוא נשחט קודם לושט כמו שפירש רש"י לקמן או לימא שחיטה בושט ופסיקה בגרגרת וגם לינקט כמי אידך בבא שחט הגרגרת וניקב הושט ונראה מזה לכאורה דדוקא נפסק גרגרת הוא דהוי נבלה אבל שחט גרגרת וניקב הושט לא הוי רק טרפה אפילו לר' ישבב והא דאמר ר' ישבב כל שנפסלה בשחיטה הוי נבלה אפשר לומר דדוקא נפסק גרגרת שהוא ברובא א"כ הוי כל הסימן כמו שאינו ואין כאן רק שחיטת סי' אחד והתורה אמרה דבעינן שני סימנים אשר המה ראוים לשחיטה ע"כ מיקרי זאת פסול בשחיטה דהא ליכא רק סי' אחד הצריך לשחיטה דהא גרגרת כבר נפסק והוי כמאן דליתא וגם כל התלוים בקנה ריאה ולב וכבד הוי כמאן דמנחו בדיקולא כיון דנפסק הקנה ברוב דרובא הוי ככולו א"כ שפיר אמר רי"י הכלל דכל שנפסלה בשחיטתה הוי נבלה אבל ניקב הושט דאין כאן רק ניקב וכל הסימן עדיין קיים וכל התלוים בושט עדיין לאו כמאן דמנחו בדיקולא כיון דאין כאן רק נקב לחוד בושט זה מיקרי שחיטתה כראוי ודבר אחר גרם לה ליפסל ולא הוי רק טרפה ור"ע קודם חזרה הי' סבר דכיון דנשחט עכ"פ סי' אחד כראוי מהני לטהרה מידי נבלה אף דנפסק הגרגרת לא הוי רק טרפה ולבסוף הודה לרי"י אך דוקא בנפסק גרגרת אבל לא בניקב הושט כך הי' נראה לכאורה והא דמקשינן בגמרא ורמינהו אלו טריפות בבהמה נקובת הושט ופסוקת הגרגרת ולפי דברינו אלה אין כאן קושיא רק מפסוקת הגרגרת לחוד דהא בנקובת הושט בין לרי"י ובין לר"ע לא הוי נבלה רק טרפה ושפיר תנן אלו טריפות ולא הוי

לשים

לשים להקשות רק מפסקת גרגרת לחוד ולמה אמרינן בגמרא ורמינהו וכו' נקיבת הושט ופסוקת הגרגרת דמשמע דמקשינן נמי מנקיבת הושט דהכא מודה ר"ע לר"י דהוי נבלה והתם תנן אלו טריפות נקיבת הושט ומתניתן דהתם מכי ומוכח מקושיא זו דאף בנקיבת הושט סובר ר"י דהוי נבלה ור"ע הודה לו אמנם יש לומר דבאמת קושית הגמרא הוא רק מגרגרת והא דהביאו בגמרא נקיבת הושט ופסיקת הגרגרת משום דמפסיקת הגרגרת לחוד אין מקום לקושית הגמרא דאפשר לומר הא דתנן אלו טריפות וחש"ב שם פסיקת הגרגרת היינו למעלה ממקום שחיטה דשם לא היי רק טרפה כמבואר בפוסקים וכבר העיר בקושיא זו ברא"ם יוסף וכבר קדמו בזה בכו"פ סי' ל"ג אות ג' יע"ש איברא דאם נאמר כמו שכתבתי דהטעם בפסיקת הגרגרת דהוי נבלה משום דאין כאן מה לשחוט דהוי כמאן דמנח בדיקולא לכן בניקב הושט לא הוי נבלה כמבואר לעיל א"כ אפשר דאף למעלה ממקום שחיטה אם נפסק גרגרת ברוב הוי נבלה אך ד"א דלמעלה ממקום שחיטה לא אמרינן כמאן דמנחא בדיקולא עיין ברא"ם יוסף ד"ה ודע ול"ל כמו שתירץ ברא"ם יוסף דכבר כתב בת"ח דלכך לא תנן ניקב הושט נפסק הגרגרת רק דנקט התנא בויו הייט ופסיקת הגרגרת לאודיע דאיירי במקום שחיטה מקום דשייכו להדדי ושט וגרגרת לכך מקשה כאן שפיר דאף במקום שחיטה לא הוי רק טרפה יע"ש או כמו שכתב הפליתי דאי שלא במקום שחיטה א"כ אף בושט בעינן רוב נפסק לשמואל דסובר כן יע"ש וממילא לפי"ז אפשר לומר דבאמת דוקא בפסיקת הגרגרת הוא דהוי נבלה אבל לא בניקב הושט כמו שכתבתי והא דהביאו בגמרא גבי ורמינהו נקיבת הושט ופסיקת הגרגרת ולא הקשו רק מפסיקת הגרגרת לחוד משום דאי לאו דתנן בהדדי ה"א דוקא שלא במקום שחיטה הוא דהוי טרפה ואין כאן שום קושיא דמתניתן דהכא איירי במקום שחיטה לכן אמרו בזה ורמינהו אלו טריפות נקיבת הושט ופסיקת הגרגרת דמנקיבת הושט שמעינן דפסיקת הגרגרת איירי אף במקום שחיטה ואפי' הכי תנן דלא הוי רק טרפה. אבל באמת יש לומר דדוקא בפסיקת הגרגרת הוא דתנן הכא דהוי נבלה אבל לא בניקב הושט ואם נאמר כן יתיישב מה שיש לתמוה מהא דאמר רבא בריש המפלת דף כ"ג ושטו ניקב אמו מהו לידה ופרש"י ותוס' דסובר רבא טרפה חי' יע"ש וקשה הא ניקב הושט הוי נבלה ומצאתי שכבר העיר בקושיא זו בפלתי סי' ל"ג אות ב' יע"ש ולפי מה שכתבתי יש מקום לומר כן דושט ניקב לא הוי רק טרפה ויתיישב ג"כ מה שיש לתמוה על מהרש"א בבכורות דף כ' בתוס' ד"ה חלב פוטר שכתב בניקב ושט לא הוי פסול בשחיטה ולא הוי רק טרפה ולא נבלה והקשו עליו מקושיא זו ולפי מה שכתבתי יש מקום לפרש כן וכבר העיר בזה בפמ"ג סי' ל"ג אות ס' אך שלא ירד לפרש לשון המשנה וקושית הגמרא ולפי מה שכתבתי א"ש מאוד:

ב') **אמנם** דעת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים דנקיבת ושט במקום שחיטה הוי נבלה ול"ל הא דלא תנן במתניתן רק נפסק גרגרת הוא לרבותא דר"ע דאפילו בפסיקת בגרגרת שהוא ברובא סובר קודם חזרה דלא הוי רק טרפה ובמה שאמר ר"י בזה הכלל דכל שנפסלה בשחיטה הוי נבלה אתי מה גם ניקב הושט דהוי פסול בשחיטה וביש"ש סי' י"ט כתב הגירסא שחט הושט ופסק הגרגרת או שחט הגרגרת ופסק הושט יע"ש. ובאמת מוכח גירסא זו בגמרא דאמר רבא לא קשיא כאן וכו' שחט ולבסוף פסק נפסלה בשחיטה היא פסק ולבסוף שחט כי דבר אחר גרם לה ליפסל דמיא איתיביה רב אחא בר הונא וכו' יע"ש ובודאי אלו הוי הגירסא כמו דתנן במתניתו לא הוי טעמא רבא בזה אך לפי גירסא של יש"ש א"ש וקושית ר' אחא הוא מתוספתא כמבואר במהרש"א ורא"ב יוסף ואפשר דרבא לא ידע מתוספתא זו יע"ש ודו"ק ומתירץ של רבא נמי מוכח דאין הטעם משום דנפסק ברובא והוי כמאן דליתא לשיי זה דהוי כמאן דמנח בדיקולא רק עיקר סברת ר"י דכיון דהיי במקום שחיטה בין ניקב הושט ובין נפסק גרגרת הוי נבלה דאל"כ רק דנאמר דעיקר הטעם הוא דכיון דנפסק רובא הוי הסי' כמאן דמנח בדיקולא א"כ מה קי"ד דרבא לחלק בין נפסק בשעת שחיטה לנפסק מקודם ודו"ק:

איברא דמהא דמתרץ רשב"ל כאן ששחט במקום החתך כאן ששחט שלא במקום החתך וכו' ומקשינן דאף שלא במקום החתך בודאי הוי נבלה דהא אמר רשב"ל וכו' ה"נ כמאן דמנחא בדיקולא דמיא יע"ש א"כ משמע דוקא בנפסק גרגרת ברובא משום טעם המבואר דהוי כמאן במנחא בדיקולא ואין כאן עוד גרגרת לשחוט דכבר נפסק אבל בושט דליתא להאי טעמא לא הוי רק טרפה ולפ"ז הי' נראה לומר דאף לפי גירסת יש"ש דתנן שחט גרגרת ונפסק ושט דוקא אם נפסק ושט ברוב הוא דהוי נבלה דהוי כמאן דמנחא בדיקולא אבל ניקב לא הוי רק טרפה אך כיון דכל הפוסקים לא כתבו כן רק אפילו ניקב הוי נבלה ל"ל דקושית הגמרא על רשב"ל הוא כך דע"כ ליכא לפרש דמתניתן דהכא דוקא אם שחט במקום חתך. אבל שלא במקום חתך לא הוי רק טרפה דהא בודאי בפסוקת הגרגרת אף אם שחט שלא במקום חתך הוי נבלה דהוי כמאן דמנחא בדיקולא וממילא דהכא איירי אף שלא במקום חתך א"כ אף בושט ג"כ אף דלא הוי כמאן דמנחא בדיקולא אפילו הכי כיון דהוי פסול במקום הראוי לשחיטה הוי נבלה ובזה יש ליישב מה שהבאתי לעיל בשם ת"ח שדקדק למה תנן ופסיקת הגרגרת עם וי' המוסף דהא מתניתן דאלו טרפות איירי קודם חזרה ור"ע הוא כמו שתירץ רשב"ל ואשמעינן דניקב הושט דומיא דפסיקת גרגרת אף דהוי ברוב לא הוי רק טרפה אבל לאחר חזרה סובר דאף ניקב לחוד הוי נבלה כיון דהוי פסול בשחיטה אך ל"ע מנא להו לפוסקים דניקב ושט הוי נבלה דהא אף לפי גירסא שהביא בי"ש לא תנן רק נפסק הושט דמשמע דוקא נפסק אבל לא ניקב ול"ל דמשמע להו דקושית הגמרא גם מניקב הושט וע"כ דהא דתנן נפסק לאו דוקא או דהוי רבותא לר"ע אבל לר"י ואף לר"ע לאחר חזרה אף ניקב הוי נבלה אך עכ"פ קושית מהרש"א יש לו מקום בש"ס אף לפי גירסת יש"ש ודו"ק:

ג') **אמנם** אי הוי טרפה מחיים ולאחר שחיטה הוא דהוי נבלה כיון דלא מועיל בה השחיטה או דתיכף מחיים הוי נבלה בזה יש מחלוקה בין הפוסקי' דדעת הרמב"ם דהוי נבלה מחיים והחיים מהלך בסי' ל"ג בשיטתו. והעלה דסובר דהוי נבלה ואפילו הכי לא מטמא מחיים כיון דעדיין הרי הוא חי וליכא טומאה רק בנבלה מתה יע"ש אך דעת התוס' ולזה הסכימו הש"ך ופ"ח דלא הוי רק טרפה מחיים רק דלאחר שחיטה הוא דהוי נבלה יע"ש. ונראה לסייע דכן מוכח בש"ס דהכא דהא בודאי לפי ס"ד בתירץ של רבא דאם נפסק קודם שחיטה לא הוי נבלה ומתניתן איירי דנפסק בשעת שחיטה ע"כ לא מועיל השחיטה בזה וגם לפי תירץ של רשב"ל מעיקרא דדוקא במקום חתך הוא דהוי נבלה ע"כ לפי דבריהם לא הוי נבלה מחיים רק לאחר שחיטה דוקא א"כ אף לפי מה דמסקינן לפי תירץ של רבא ואלו אסורות קתני או לרשב"ל דקודם חזרה הוא אבל באמת הוי נבלה לאחר חזר ר"ע אבל מעת דהוי ס"ד מקודם דלא הוי נבלה

נבלה מחיים לא פליג דהדרי בהו רבא ורמב"ם א"כ מה לן לחדש ולומר דהוי נבלה מחיים דהא אף לפי המסקנא שפיר יש לומר דרק לאחר שחיטה הוא דהוי נבלה ובפלתי סי' ל"ג אות ג' האריך והעלה דגם שיטת הרמב"ם כן הוא דלא הוי נבלה מחיים רק לאחר שחיטה יעי"ש שהביא ראי' מהא בנדה דף כ"ג דאמר רבא ושטו ניקב אמו טמאה לידה ופרש"י ותוס' דס"ל לרבא טרפה חי' וקשה הא נקיבת ושט הוי נבלה אלא משמע מזה דלא הוי רק טרפה מחיים אלא דאין שחיטה מועלת בו והוי נבלה אחר שחיטה ולפע"ד אפשר דרבא דהתם לא קאמר דושטו ניקב אמו טמאה לידה רק כפי ס"ד דהכא דרצה לומר דדוקא שחט ואח"כ נפסק סי' שני הוא דהוי נבלה משום דהוי בשעת שחיטה אבל לפי המסקנא דחזר רבא מתירץ זה ואמר ואלו אסירות קתני סובר כמו ושטו ניקב אין אמו טמאה לידה כיון דהוי נבלה מחיים ובזה יתיישב מה שיש לתמוה על הרמב"ם דלא הביא כלל דין זה דאמר רבא ושטו ניקב אמו טמאה לידה רק הביא דין שני דאמר רבא ושטו אטום אין אמו טמאה לידה וקשה אמאי לא הביא כלל דין ראשון והא לית התם מאן דפליג על רבא בזה ומה שכתב בפלתי שם דרמב"ם סובר ושטו ניקב טמאה מדכתב ושטו אטום אינה טמאה משמע מזה אבל נקוב טמאה זה דוחק מאוד דלמה לי' לרבא לומר שני הדינים ולא אמר דין דושטו אטום והוי משמע דוקא אטום אבל לא ניקב אלא לאו משום דס"ל דאף ניקב הוי כמו אטום ואינה טמאה לכך אצטריך רבא לומר בפירוש בניקב טמאה ובאטום טהורה ולמה סמך הרמב"ם על הרמז מה דרבא לא רצה לסמוך על זה רק אמר בפירוש ואין זה דרכו של הרמב"ם להשמיט מימרא דגמרא אם הי' פוסק כן ע"כ נראה דבכיוון השמיט הרמב"ם דין הראשון דרבא כיון דאף רבא חזר מזה וסובר דניקב הושט הוי נבלה ממילא דאינה טמאה לידה והוי בכלל אטום לכן לא אצטריך

ב (ב) אם ניקבה בהקיפה בין שהמה נקבים שיש בהם חסרון ובין אין בהם חסרון מצטרפין ואם הם ברוב רוחב הקיפה טרפה אלא שאם יש בהם חסרון מצטרף אף השלם שביניהם אם אין בין נקב לנקב כמלא נקב ואם אין בהם חסרון לא מצטרף השלם ואם הם באורך הקנה אזי באין בהם חסרון כשר ואם יש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר (ג) ומחמת שאין אנו בקיאים לשער כאיסר ע"כ משערינן לעולם ברוב רוחב קנה עוף בינוני אף לבהמה:

ג (ד) נסדקה כולה לארכה אף שלא חסר כלום טרפה ואם נשאר כ"ש במקום הראוי לשחיטה מלמעלה וכן מלמטה כשרה מפני שכל מה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הדר חלים:

ד (ה) גרגרת שנפסק ולא ידענו אם מחיים או לאחר שחיטה הוי ספק נבלה:

ה (ו) הא דמבואר לעיל בנפסק גרגרת דכשר זה דוקא אם ידוע שנעשה ע"י חולי אבל אם ספק ע"י חולי ספק ע"י קוץ לדידן שאין אנו בקיאים בבדיקה אף בעור הפנימי דושט כמו שנתבאר בסי' ל"ג הוי ספק נבלה דשמא גם ושט ניקב במשהו:

ו (ז) הקנה בסופו משנכנס תחת החזה מתפצל ומשם יפרד והי' לשלשה ראשים אחד נוטה ללב והוא המזרק הגדול ואחד לכבד ואחד לריאה ושלשתן נקיבתן במשהו:

סי' ל"ה

הרמב"ם לחלק בין ניקב לאטום כיון דדין אחד להם הדבר פשוט דניקב הוא בכלל אטום ורבא לא חילק ביניהם רק לפי ס"ד דניקב הושט לא הוי רק טרפה ולטעם הוי נבלה אבל לפי האמת אין חילוק ובשניהם אינה טמאה לידה וזה נכון מאוד:

ד) **וראיתי** בבית יצחק יו"ד ח"א סי' ע"ה אות ו' שכתב לתרץ קושית הפלתי דאף דבאמת ניקב הושט הוי נבלה מחיים ואפילו הכי אמר רבא שפיר דהא נולד בושט ניקב לא הוי רק טרפה לכך אמו טמאה לידה ולא כתב הרמב"ם דהוי נבלה רק באופן דנעשה הנקב לאחר שנולד יעי"ש ואין דבריו נכונים כיון דקיי"ל כל טרפות שנעשו בקימעים במקום הראוי לשחיטה הרי זו נבלה אין שום סברא לחלק בזה בין שנולד בטרפות זה ובין הנעשה אח"כ ולא דמי למה שהביא שם ראי' מט"ז סי' ע"ג דנקב מתולדה לא מיקרי נקב דהתם שאני דאמרינן דלא מיקרי נקב כיון שהוא מתולדה לא הוי רק חסר וקיי"ל בטחול אף דנקב טרפה חסר כשר לכן שפיר כתב הט"ז דנקב שהוא מתולדה הוי רק חסר אבל בושט כיון דאף חסר טרפה א"כ מה לי אם הוי נקב מתולדה או אח"כ כיון שהוא טרפה וקיי"ל כל טריפות שהוא בקימעים הוא נבלה א"כ אין חילוק כלל בין שהוא שם חסר או ניקב וכמו דפוסקה הגרגרת בודאי דאין חילוק בין שהוא מתולדה או אח"כ דלא מלינן בפסיקה חילוק זה בשום מקום ועוד דהא אף שנולד בפסיקת הגרגרת הסימן כמאן דמנחא בדיקולא א"כ בושט נמי אין שום חילוק ואפשר דלכך תנן נקיבת הושט ופסיקת הגרגרת לומר דשוין המה ולענין זה ויתיישב קושית הת"ח שהבאתי לעיל ודו"ק. ולענין הלכה בין שנבראת כפסק רוב או ניקב בושט או בגרגרת או שנעשה לאחר שחיטה הוי ודאי נבלה ומחיים כיון דהוי פלוגתא אי הוי נבלה או רק טרפה ע"כ מחכים עלי' חומרות שתיהם כמו שכתבתי לעיל סי' ל"ג אות י"ז ומיהו ודאי דבלים אסורים מדאורייתא אף דנאמר דלא הוי טרפה רק נבלה מחיים כיון דעכ"פ נגמרו באיסור וכן לענין או"ב אף דלא הוי נבלה מחיים רק טרפה אפילו הכי מותר לשחוט אחריו כיון דעכ"פ אחר שחיטה הוי נבלה ואין שחיטה מועלת והנ"מ בין אי הוי נבלה מחיים או רק טרפה עיין בח"ס ובפמ"ג בפתיחה להלכות שחיטה ודו"ק:

(ב) **אם** ניקבה וכו' מבואר בש"ע (ג) ומחמת וכו' רמ"א וכו"פ וח"ש דלא כט"ז וש"ך (ד) נסדקה מבואר בפוסקים ובש"ע והוא משנה בחולין (ה) ש"ע ופוסקים (ו) הא וכו' רמ"א והסכימו לזה פוסקים אחרונים

(ז) הקנה וכו' גמרא וש"ע ובדינים שבסי' זה קצרתי מחמת שאינו שכיחים אך את זאת אדרש במה שכתב הפ"ת וז"ל נראה לי דבכל ספק דאיתיילד באחד מהפיצולים כגון דהא נקיבת שלשה הפיצולים אינו אסור רק מספק דהא לחד לישנא אוסר בכבדא ומתיר בריאה ולחד לישנא בהיפך וכו' יע"ש ובפמ"ג אות ט"ו חולק על הפ"ת בתרתי ומודה לי' בחדא ובספר שערי דעה כתב להכריע ביניהם דקנה הלב הוי ודאי טרפה אבל דריאה וכבדא לא הוי רק ספק טרפה אך האריך שם לחלק על הפ"ת במה שכתב דלא איתרמי איזה ספק הוי ס"ס ופרי וזה לא נהירא להתיר מכח ס"ס דהא מבואר בתוס' נדה דף כ"ז ע"א ד"ה חומר דאין להתיר מכח ס"ס היכי דאפשר שיזדמן לבר

ספק

סימן ל"ה

דין טריפות הריאה ואונותיה ובו מאה סעיפים ׃

א (א) אמר רבא חמשה אוני אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלתא מימינא ותרתי משמאלא חסר או יתיר או חליף טרפה (ב) פירוש אונא מלשון אזנים וכשבהמה תלוי' ברגליה ופניה כנגד המטבח ואז ימין הבהמה נגד ימינו ושמאלה נגד שמאלו וזהו צורתה ממה שממנה סמוך לשדרה מכאן ומכאן ב' ארוגות הם ומארוגה דימין יפרד אומא אחת עם ג' אונותיה נחלקין בשמותיהן דאונא הסמוכה לאומא ארוכא ועבה שמה מטעם שהוא הגדולה ועבה שבכולם ושאצלה לצד הראש אמצעית שמה והוא קטנה שבכולם ועליונה אונא המתפצלת שמה דמתוך שהוא מונחת במיצר החזה ומסבבת את הגרגרת דרכה להתפצל ועוד יש בצד ימין אונא קטנה עומדת לפנים מצד קמא דריאה ועינונותא דוורדא שמה על קלישותה ואדמימותה ומערוגה דשמאל יפרדו אומא אחת עם ב' אונות הסמוכה לאומא משוכה שמה והשניה נקראת אונא עליונה של שמאל:

ב (ג) חסר כיצד אם חסר אחת מה' אונות וב' אומות וורדא אחת מהנה ולא נשאר בה טרפא דאסא טרפה ובשיעור זה איכא פלוגתא בין הפוסקים י"א שהוא כאורך ורוחב צפורן אגודל וי"א שהוא כאורך ורוחב פרק אמצעי דאגודל בינוני (ד) ולעולם אזלינן לחומרא ואין חילוק בין גסה לדקה לגדיים וטלאים בכולם השיעור שווה (ה) זולת בתוך שלושים ללידתן אם נתקטנה אונא יש להקל ולשער בצפורן אגודל אבל לאחר שלשים הוי ספיקא דדינא:

ג (ו) אם חסר אונא ויש אחת רחבה כשנים ואין שום היכר יותר בין שהוא בצד ימין לא אמרינן דהורדא משלמת ובין שהוא בצד שמאל ויש יתרת מקמא לא אמרינן דיתרת מקמא משלים אף בהפ"מ:

ד (ז) חסר ניתר בהיכר סדק באין הפ"מ צריך להיות הסדק ארוך ברובו של מקום הראוי להיות פרוד למעלה או מטה ורחבו ועומקו כל שהוא ואם הסדק בשיפולי וסובב מלמעלה למטה כשיעור שאם הי' שם פירוד הי' כל האונא כטד"א רואין כאלו פרוד שם וכשר לכן אם יש סדק וארכו ועמקו כשיעור אורך ורוחב טד"א אפילו בעיקרו או באמצע כשר וכל זה אם אין הפ"מ אבל בהפ"מ די לן אם הוא עומק רק קצת ואורך כטד"א. ובהפ"מ ודחק יש להקל אף שאין אורך כטד"א רק סדק כ"ש ע"י בודק מומחה שיודע להבחין שזה הסדק אינו משרוטות הריאה:

ה (ח) זה שהכשרנו ע"י היכר סדק צריך לדקדק שיהי' כעין חיתוך אבל אם הסדק רחב וחלק למטה שנראה כעין חסרון מבחוץ ולא כשתים דבוקות אינו מועיל ואין חילוק בזה אם כל הריאה דבוקה ואין לה שום חיתוך אונות או שתי אונות לבד המה דבוקות לעולם מועיל היכר סדק שביארנו:

ו (ט) אם נמצאו האונות בשלימות ואחת מהם פחותה מטד"א ובאונא שאצלה יש סדק רואין את הפחותה כאינו וסדק מועיל להכשיר. מה שהכשרנו בהכשיר סדק אם בדק ולא מצא לה סמפון כשר בהפ"מ אבל אם האונות כתיקונן אין לחוש לסמפון אף אם אין הפסד כלל:

ז (י) אם הסדק רחב קצת כעין קמט אם נמשך באורך כדרך היתוך שבין אונא לאונא ואין עומק הקמט רחב הרבה יש להקל:

ח (יא) אם אין היכר סדק על הקרום רק שתחתכו בין האונות ונמצאו ב' קרומים בין אונא לאונא ובדק ואינו

ספק אחר אשר ג"כ שבא להתיר מכח ס"ס בהיפוך מן הראשון וכיון דאי אפשר בתרווייהו לזיל לקולא אזלינן בתרווייהו לחומרא וה"כ בכ"ד בדרך משל אם אירע לפנינו ספק בקנה דריאה ובא להתיר מכח ס"ס דהיינו בצירוף הספק שמא דריאה ככבדא וא"כ צריך אתה להחליט דקנה דכבדא הוי כריאה ודינו כמותו ואם אח"כ אירע ספק בקנה דכבדא ותעשה ס"ס ותאמר דכבדא ככבדא והוי ס"ס הסתרי אהדדי ואפילו דאדם אחד שאירע לו שתי שאלות זאת בבהמה זאת לפעמים יארע לו ספק האחר בבהמה אחרת יע"ש שדוחה את דברי פ"ת מטעם זה ואני אומר שלא על הרב פ"ת לחוד תלונותיו כי אם גם על רבינו מאור עינינו הב"י שכתב בסי' כ"ט גבי גלודה בדעת הרמב"ם בדין ניטל כרוחב סלע מע"ג שדרה או עור או ראשי אברים דכשר משום ס"ס וקשה ג"כ דאם יזדמן אח"כ בבהמה אחרת בזה ב' כיוצא ס"ס להיפך וע"כ צריך לומר דהכא מהני ס"ס הסתרי מטעם דמסייע כמו חזקה או רובא דרוב בהמות כשרות הם וכה"ג כתב הב"ש באה"ע סי' ד' סעי' ה' במה דקשה לי' באלמנה עיסה למה מהני ס"ס הא הוי ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות ולא מהני ס"ס כזו וכתב כיון דיש לה חזקת היתר מודה ר"י דמהני אף ס"ס כזו להצטרף לחזקה יע"ש וא"כ יש לומר ג"כ בזה דכיון דאיכא חזקה מהני אף כה"ג הסתרי ועיין לקמן סי' ס"ט מה שכתבתי עוד בזה יע"ש ודו"ק:

(א) **אמר** רבא וכו' גמרא חולין דף מ"ז (ב) לשון הפוסקים (ג) הסכמת הפוסקים (ד) ולעולם כי כן עיקר להלכה דלא כמו שהכריע בספר גילוי דעת דעיקר הוא כי"א דהוי צפורן אגודל אך כמו שכתבתי בפנים דהוי ספיקא דדינא ואף אם חי י"ב חודש וגם ניכר שהוא מבורייתו אין להקל בצפורן אגודל כי כבר נתקבל הלכה להחמיר בשיעור דלא כגילוי דעת שהיקל בזה וגם דלא כאוהל ישראל שמחלק בין גסה לדקה (ה) כ"כ בפת"ב ל"ה (ו) ודלא כמו שכתב בספר גילוי דעת סי' ל"ה אות י"ד להקל ברחבה כשנים ולצרף דעת הפוסקים דורדא א' יתמ"ק משלים יע"ש רק דעיקר להלכה כפ"ח ות"ש ופת"ב דרחבה כשנים לא מהני כלום (ז) בדינים אלו יש מבוכה בין הפוסקים ועיקר להלכה כמו שהעלה הפת"ב וכמו שכתבתי בפנים (ח) הסכמת הפוסקים ועיקר להלכה הטעם דמהני היכר סדק משום דאמרינן דהריאה בפנים שדורה כהלכתה דאי משום טעם דנסרכו כסדקן לא מלינן ידינו ורגלינו דהא בסי' ל"ט אסרינן אם נסרך מעיקר עד הסיפון אף דהוי כסדקן יע"ש (ט) הסכמת הפוסקים (י) כן העלה בספר גילוי דעת סי' ל"ה אות כ' (יא) כן כתב בספר גילוי דעת ונכון הוא דהא יש כמה פוסקים דברחבה כשתים מתירים לגמרי ואם כן יש לסמוך עכ"פ בגוון זה להיתר (יב) כן:

(יב) כן כתב בגיד (יג) כן פירש שם בגי״ד מטעם דגבול בכימון (יד) כן כתב הפמ״ג דלא קי״ם שמחלק בזה בין אונא לאומא (טו) פמ״ג דלא כמ״ע שהטריפו בשתים (טז) הסכם מכל הפוסקים והטעם משום דהוי שינוי כאופתא אבל בסדקים נפק מתורת שינוי כאופתא (יז) הפמ״ג ומ״ע אוסרים והמ״ט ול״ש ואוסל ילחק מתירים (יח) בסימן או״ע שכתב רמ״א אחריו הפוסקים מאוד גם דברי השמ״ח יש לפרש בכמה אופן וכבר האריכו הפמ״ג ושאר אחרונים אך נראה לי שאין להקל למעשה רק על סיכרים שכתבתי בפנים (יט) כן כתב בפמ״ג ומכים בכיד שם עוד יותר היכרים דודאי אין צריך שיהי׳ ב׳ אצבעות (כ) הסכמת פוסקים (כא) הסכמת פוסקים (כב) פשוט אף כדעת רמ״א שם (כג) משום דדעת הרשב״א ורמב״ן דחסר ויתיר שמלך כך אפשר לחיות ועיין ברא״פ סי״ק ק״מ באריכות שם:

(כד) **פת״ב** דלא כפלתי שהתיר בזה ועיין בגיד שהעלה להתיר אם הוא ברוחב האונא ואין נראה לי דבריו למעשה (כה) שמ״ח ופירש בו הפמ״ג כמו שכתבתי בפנים (כו) פת״ב סי׳ ל״ה אות ל״ג ובספר מנחת הזבח מסתפק בגנרא ולפע״ד הדבר פשוט דגם בגינרא כן הוא (כז) במקדם מעט אות כ״ז מסתפק בזה ולי נראה פשוט כמו שכתבתי ומה שכתבתי דחשבינן העובי׳ וסי׳ כ״כ אחרונים (כח) כן כתב בדעת קודשים סי׳ ל״ה אות ד׳ (כט) הסכמת הפוסקים להסכמה

ואין מבצבץ אם יש אונא אחת רחבה כשנים יש להקל בהפ״מ (יב) ואם קלפו קרום העליון ונמצא סדק בקרום התחתון יש להקל (יג) וכן אם האירו בנר בצד אחד של הריאה ונראה האור מצד ב׳ מזה נראה דבפנים יש הבדל גמור ע״כ האור מאיר בין הקרומים יש להקל ודוקא אם רק ב׳ אונות דבוקות דליכא חשש דמיא לאופתא:

ט (יד) עוד כתבו להיתר חסר ע״י סמפון כיצד אם נדבקו ב׳ אונות ביחד או אפילו אונא באומא ויש שני סמפונות שמזה נראה דהם שני׳ וכשר (טו) ודוקא כשחסר אונא אחת אבל אם חסר שתי אונות אין להכשיר כ״א בהפ״מ (טז) ובכולה דבוקה אין להכשיר ע״י היכר דסמפונות (יז) ואם רק צד אחד מהריאה דבוקה ויש סמפונות המחמיר תע״ב והמיקל בהפ״מ אין למחות בידו:

י (יח) אם אין בצד ימין רק ב׳ אונות העליונות ואומא וחסרה האו״ע יש לבדוק אחריה או באונא הסמוכה עתה לאומא או באומא עצמה ואופן הבדיקה כן הוא דאם הוא דבוקה לאונא צריך לראות שאותו חלק האונא הסמוכה עתה לאומא יהי׳ יוצא ארוך יותר מחלק מה שנשאר ממנה לאונא העליונה גם להיות עבה יותר וכל מה שמצייר ממנה על אריכות ועבות יהי׳ משהו יותר מטד״א והנשאר לא יהי׳ פחות מטד״א דאל״כ טריפה ואף בשווים אין להכשיר ואף דבסעי׳ ס״ב כתבתי להכשיר בשווים בהפ״מ הכא שאני כיון דהוי חסר אונא וכן בדבוקה לאומא צריך שיהי׳ ניכר בחלק האומא שלצד אונות או״ע יותר מהנשאר לעצמה ואותו חלק או״ע יהי׳ גדולה מאמצעית סימן לדביקות או״ע בשלימותה דהיינו שהיא ארוכה יותר מאמצעית וגם יש לצד מעלה כמין הר בולט ע״י נפיחה וכן למטה שפת החיתוך שלצד האומא בולט שם מקמא ועוד סימן העבות שלצד כלפי האונות חיתוך שלה אינו הולך אלכסון כמו שהולך בצד השני שלצד האומא אלא ב׳ חודי החיתוך זו למטה מזו ורוחב ביניהם (יט) אף שאין הרוחב ב׳ אצבעות גם בשיפולי החוד הוא עב ורחב מארבעה סימנים אלו ניכר עבות שלה וכשר אף באין הפ״מ אך בהפ״מ וצורך גדול יוכל לסמוך אף שאין כל היכר עבות בשלימות אך שניכר קצת אריכות באותו צד שצריכה להיות או״ע ואותו הר הנודע בולט שם למעלה מזה ניכר שדבוקה שם האו״ע ויש להכשיר:

יא (כ) בסימנים של האו״ע צריך לראות אם הורדא עומדת במקום הראוי לה היינו במקום שמשער בדעתו שעד שם כלה דביקות או״ע דאל״כ הוי לי׳ שינתה הורדא מקומה וטרפה (כא) ועוד כתבו הפוסקים דסימן זה של היכר אורך אינו אלא באו״ע אבל בשאר אונות אין להכשיר בסימן זה מה שאחת ארוכה מחברתה וכן אונא משוכה כחץ שבצד שמאל אם דבוקה לאומא שלה אין סימן ארוכתה מועיל כלל להכשיר רק סדק או סמפין:

יב (כב) אם חסר אחת מאונות ונמצא באותו צד יתרת מכמא אף דאנן מכשירין ימ״ק או שנמצא אונא בסוף האומא אין זה משלים החסרון וטרפה (כג) ומ״מ אין זה רק ספק טרפה ומצטרף לס״ס אבל לא מהני מה שחי י״ב חודש:

יג (כד) אם חסר אחת מאונות ימין ואונא עליונה נמצא בה פיצולים אפילו אם הפיצול הוא ברוחב האונא א״כ הוי בדרי דאונא אין מצטרף להשלים משום דכן דרך אונא זו להתפצל והשבינן לאחת:

יד (כה) אם חסר אונא ויש במקום ההוא בחיתוך שבין האונות גבשושית או פיצול הנופל לגומא אף דזה הוי בדרי אינה משלמת דלאו אונא מקרי:

טו (כו) אם אונא פחותה מטד״א ויש בה בועא וחוט בשר מקיף ובועא משלמת לטד״א כשר ונראה לי דה״ה טינרא נמי משלים:

טז (כז) שיעור טד״א צריך להיות לאונא ארכה כאורך טד״א ורחבה כרוחב טד״א אבל בעובי׳ לא נתפרש שיעור ונראה דאין שום שיעור לעובי׳ ואם אין ברוחב שיעור ויש בעובי׳ שיעור כשר דחשבינן העובי׳ לרוחב (כח) ואם אין באורך האונא שיעור טד״א אך ברוחב יש יותר מרוחב טד״א יש להסתפק אם מצטרפינן הרוחב להשלים האורך ונראה דלחומרא מצרפינן אך לא לקולא:

יז (כט) אם כל האונות בשלימות רק שמקצת האונות נשתנו תוארם שדרכם להיות משוכים והמה עגולים כתואר ורדא או צורה אחרת כשר:

סעי' יח (ל) יתר כיצד אם נתוספו האונות במנינם והמה יותר מחמש אם עומדות בשורות האונות אף שיש בכל שורה יותר מחמש ואף אם היתרת עומדת למטה מאומות או שיש שני אומות גדולות מצד אחד כשירה ובלבד שלאיהי' בשמאל יותר מבימין שאז טרפה משום חליף:

יט (לא) אם היתיר עומד למטה מאומות בצד ימין שלש יתירות או בצד שמאל שתים ואותן שלמטה יש להם סמפון ושלמעלה אין להם סמפון יש להטריף כי קרוב לומר דשלמטה שיש להם סמפונות המה העיקרים וא"כ הוי אומות למעלה וא ונות למטה והוי חליף:

כ (לב) אם יש אונא יתירה על גב הריאה בכל מקום שבה בין בערוגה בין באונות ובין באומות ואף שעומדת בין ערוגות דשדרה גם זה הוי בכלל גב (לג) ואפילו אם לא נמצא סמפון ביתרת שם יתיר עליו ואם הוי כשיעור אורך ורוחב צפורן אגודל מאדם בינוני בתר נפיחה טרפה (לד) ונראה דמצטרפינן אורך ורוחב שבאם אורכה יותר מאורך טד"א וברחבה ליכא כרוחב טד"א או ברחבה יש יותר מרוחב טד"א אבל באורך ליכא אורך טד"א כי אם בהצטרף יחד איכא אורך ורוחב טד"א טרפה:

כא (לה) ואם אין בה כטד"א רק שבועא עם חוט בשר מקיף אותה משלים לטד"א נקראת יתרת וטרפה אף בהפ"מ:

(ל) הסכמת הפוסקים (לא) פמ"ג סי' ל"ח אות ל"ו (לב) שמ"ח פמ"ג (לג) אחרוני' (לד) כמו שכתבתי לעיל בשם דעת קדושים דלחומרא מצטרפינן (לה) הפמ"ג הביא שני דיעות בזה וכתבו הפוסקים דיש לאסור וכן העלה ל"ש בס' ל"ת אות קכ"א יע"ש (לו) שו"ת דבר שמואל סי' ל"ו (לז) בדעת קדושים אות ק"ה מסתפק בזה ונראה דודאי הוי מקמא (לח) אחרונים (לט) אחרונים (מ) רמ"א שמ"ח פמ"ג דלא כמנחת הזבח שאוסר אם היתר כנגד אומות (מא) רמ"א שמ"ח פמ"ג (מב) פמ"ג וטעם הי"ש מי שמיקל אף בלא היכר משום שסובר דיתר בדרי לאו ריעותא כלל ממילא בספק מוקמינן על חזקתה אבל לדידן דיתר הוי ריעותא וריעותא מחיים לא מוקמינן על חזקה ואף לשיטת הסוברים דמוקמינן על החזקה אף בריעותא מחיים אפשר דהוי בכה"ג עפי לאיסור משום דתולין הקלקלה במקולקל וכיוצא לא מהני החזקה כמבואר בסי' כ' וז"ב (מג) פשוט בפוסקים (מד) דר"ק אות ז' (מה) ח"ס סי' ל' וטעמו דאם השורש שוה חזק הוא ולא ס"ל אף הטעם דמתחכך בזה סר מאליו מה שתמה בספר ג"ד יע"ש ועוד יש ליישב בכמה אנפין ואין להאריך (מו) בספר טטו"ד מ"ק סי' כ"ב אוסר מטעם חסר אונא ואין יכול להכיף על הלב משום דמנחת כולה לגבה ודבריו תמוהים מאוד מכמה מקומות ובעיני ראיתי כמה פעמים באונא אמצעית שמונחת ע"ג אונא והעליונה והמנהג פשוט להיתר בלא שום שאלת חכם (מז) כך העליתי להלכה עפ"י רוב פוסקי' אחרונים ועפ"י

כב (לו) יתרת בראש האונות העליונות על החוד ואינו נוטה לא מקמא ולא מגבה הוי בכלל יתרת בדרי וכשר בין שיש לו צורת אונא או לא:

כג (לז) יתרת בגב הורדא ואין לו תואר ורדא כלל הוי בכלל יתרת מקמא וכשר:

כד (לח) ביתרת מגבה גם אם יוצאת מאמצעית האונא ולא מתחילת יציאת האונא מהערוגה ג"כ נחשב ליתרת ולא לדלדול וטרפה:

כה (לט) יתרת בגב ויש בו סדק או שנתפצל ונשאר שורש אחד ואם נחשב לשנים לא יהי' בכל אחד מהשיעור טד"א אפה"כ לכחד נחשב וטרפה אך אם אין להם שורש אחד רק נתפצלה כולה ואין בכל אחד השיעור כשר:

כו (מ) הנהיגו לנו קדמונינו להכשיר כל יתרת מקמא בין שעומדת נגד האונות ובין נגד האומות:

כז (מא) יתרת העומדת בדרי דאונא ממש ר"ל ששורש עומד בשוה עם שאר האונות רק שהאונא מתעקמת לצד גב כשיעור טד"א טרפה דנחשב ליתרת מגבה ושייך ב' הטעמים דאיכא ביתרת מגבה היינו כל יתר כנטל או משום שמתחכך בצלעות אבל אם אין בעקמומיתה כטד"א כשר ודוקא ביתרת הדין כן אבל באונא שאינה יתרת לא אכפת לן אף שמתעקמת לגבה ואף לטעם שמתחכך בצלעות משום דגוף האונא חזק הוא ולא יעשה נקב וכן אם אונא נתפצלה לשנים ויש להם שורש אחד כע"א הוי כחדא ולא אכפת לן בעיקום:

כח אם יש יתר ואחת נתעקמה ולא ידענו איזה אם היתר או העיקרית טרפה מספק דלא כיש מי שמיקל בזה (מב) אבל אם להנוטה יש סמפון וגם הוא בצורת שאר אונות וליתר אין סמפון או שינתה צורתה קצת שזה מורה שזאת היתרת ואותה שנתעקמה היא העיקרית יש להכשיר:

כט (מג) אם היתר משופעת ולא נודע נטייתה היכן או לקמא או לגבה יש לנפחה ולראות ואם לא נפחוה טרפה מספק אבל בסתם יתרת וא"צ לומר שעומד בלא נטייה כלל אם לא נפחוה כשר:

ל (מד) יתרת בדרי אף אם קצת מאונות זו על גב זו מ"מ הוי לי' בדרי כי כן דרך האונות לשכב זו על גב זו ודוקא כתבו הפוסקים נתעקמו אבל בלא עיקום כשר:

לא (מה) יש מי שכתב דלא מיחשב יתרת מגבה רק אם השורש נתעקם וגבוה למעלה היינו שנתעבה יותר משאר אונות שאצלה אבל אם השורש שוה רק שאח"כ גוף האונא מתעקמת למעלה או שנתעבה ונוטה משום זה לגבה כשר ויש לסמוך ע"ז בהפ"מ:

לב (מו) אם אונא אחת עיקרית ושרשה בדרי אלא שכפופה כולה ומונחת ע"ג אונא הסמוכה לה ולא נשאר אף כטד"א בדרי רק כולה ע"ג אונא הסמוכה יש מי שאוסר ואין דבריו נכונים ויש להקל אף בלא הפ"מ:

לג (מז) אונא הימנית העליונה הסמוכה לגרגרת ומסבבת אותו עד שמזה נעשה שם חריץ באלכסון ומפני

ועפ"י דעת הכו"פ ופמ"ג (מח) הסכמת הפוסקים (מט) רמ"א ושמ"ח ומוסכם מכל הפוסקים ועיקר הפיצול כתב הלב"ש כאן אות כ"ח דאי"כ בא מבטן כמו יתרת רק אח"כ נתפצל וקשה א"כ הוי קרום שעלה מחמת מכה דאינו קרום ולמה מגבה כשר ול"ל דקרום שתחתם הוא מבטן רק דהוי מכוסה עם בשר וכשנתפצל נתגלה הקרום ולא הי' נקב מעולם עיין במה"ז (נ) ג"ד אות כ"ה וכתב דנגד האונות גם לשיטת הפמ"ג מותר ונגד האומות אף דפמ"ג אוסר יש להתיר מטעם מת"כ דאם יגע בצלעות ידחפו אותו לגומא ואם לא יגע אין כאן חשש פרק ויתרת אין כאן (נא) פמ"ג ונראה לי הטעם דמה תוכח דהוי יתרת וא"כ כמו חלום וסופו להתפרק לכך אף שכתבתי להתיר באות כ' דלא פמ"ג אבל כאן יש לאסור (נב) ש"ך בנה"כ ופ"ח ושמ"ח וכתב הת"ש הטעם דלעולם שם פיצול עליו אך דלא נתגדל כ"כ מחמת חטיאתו דלא כאוסרים זאת מטעם יתרת (נג) שמ"ח משום דמזה נראה דהוי יתרת לא פיצול (נד) מנחת הזבח פירוש כן בשמ"ח וככין הוא (נה) מנחת הזבח בשם שו"ת הר הכרמל ודברי טעם הם ובס' טעו"ד מ"ח בקי"א סי' י"ג אוסר אם שורשה לצד השומן ובת"ש סי' ל"ז אות כ"ז כתב בפירוש בשם הפ"ח דסמוך לשדרה הוי כמו מגבה לענין פיצול יע"ש (נו) עלי לבונה בשם ח' הר הכרמל וכן כתב בצ"א בסי' ל"ה סעי' קי"ה דלא כ"ש מי שמחמיר (נז) בפמ"ג סעי' ק"ו מתיר בזה ודבריו נפלאים ממני שוב ראיתי שאחרונים דחו דבריו (נח) בדין המבואר שם בערכא יש להקל דהוי כסדרן מגומת לפיצול (נט) יש כמה גדולי פוסקים המתירים אך מנהגינו עפ"י דעת האוסרים אך דעכ"פ אין זה רק חומרא

ומפני מיצר החזה דרכה שם להתפצל להרבה פיצולים בחוד העב ויש באונא זו חלוקי דינים פיצול מגבה כשר שם בכל האונא כמו בשאר האונות יתרת מכמא ג"כ כשר שם בכל קמא דאונא כמו בכל האונות ואומות מקמא אך יתרת מגבה דבכל הריאה טרפה הכא כשר משום דדרכה בכך ולא שייך יתיר כנטל ולא טעם שיתחכך כמו בגוף האונא עיקרית אך זאת דוקא בחציה לצד החוד אבל בחציה לצד השורש לא ודוקא חוץ לחריץ אבל מחריץ לצד השורש לא דבמקומות הללו אין שם דוחק ובאותו מקום הנ"ל דיתרת מגבה כשר שם פיצול מקמא נמי כשר משום דיש הגנה להפיצול מצד הגרגרת שסמכו ואין סופו להתפרק:

לד (מח) לא נקרא יתרת אלא בשיש לה צורת אונא אבל אם נמצא על הריאה מקום גבוה כמו הר רחב למטה ועב למעלה או עגולה למעלה אין זה יתרת אלא גבשושית וכשרה שאין זה רק כמו גוף הריאה דלא שייך בה חיכוך בצלעות משום דחזק היא ומכ"ש דלא שייך כל יתיר כנטל דהא לאו יתיר כלל אבל אם היא חדה למעלה או למטה מקום שמתחלת לעלות נראה כמו סדק סביבו ונעשה שם חד ככובע או אף שאינה חדה רק שהוא כעין דבר המובדל מריאה ויש בו כטד"א שם יתרת עליו כמו יתרת אונא ובכל מקום שיתרת מזיק ג"ז טרפה:

לה (מט) אם נמצא אונא על גב הריאה וגומא תחתיה וכשנופחין הריאה ניפלת לתוך הגומא ואף שאינה נכנסת מעצמה לתוך הגומא רק בהנחת עליה היד בנחת וכשמסירין היד יוצאת קצת מתוכה אף שהיא גדולה הרבה כשרה דכן נמי בחייה אם הצלעות דוחפין הפיצול הם מניהין אותה לתוך הגומא ואינה חוככת בצלעות שתתפרק וגם כל יתיר כנטל לא שייך בזה כי היא מגוף הריאה נתפצל דהא יש גומא תחתיה ע"כ אינו דומה ליתרת מגבה:

לו (נ) אם כשמסיר ידו יוצא לגמרי מגומא אם הפיצול הוא נגד האונות במיצר החזה שצלעות דחוקים על הריאה כשר אבל נגד האומות ששם הוא רחב אין להקל רק בהפ"מ (נא) אבל אם אין נכנס בהנחת יד רק אם מניחין אותה בידים לתוך הגומא אף אם הוא במיצר החזה טרפה:

לז (נב) ואם הפיצול קצר מגומא אך שלא נשאר בגומא שיעור חסרון שמבואר לקמן בסי' ל"ו כשר (נג) ואם הפיצול בולט למעלה מגומא אף שאין הבליטה כטד"א רק שכל הפיצול הוא כטד"א וכ"ש אם רחבה מגומא עד שיוצאת מאיזה צד מגומא טרפה:

לח (נד) פיצול הפוך ששרשה לצד השיפול וחודה לצד השדרה אין להכשיר כ"א כשהפיצול נכנסת לה מעצמה בלי שום סיוע מיד עליה ואם לאו טרפה אך זה דוקא במקום הרחב בריאה לאפוקי במיצר החזה ששם האונות סמוכות לצלעות יש להקל ע"י הנחת יד בנחת דשם לא תתפרק דבפגעה בצלעות דוחין אותה לתוך הגומא אך דוקא ע"י עזר היד קצת הוא דיש להכשיר וגם באופן זה אין להכשיר רק בהפ"מ:

לט (נה) אם נמצא פיצול בגומא לפנים בערוגות לצד שומן השדרה הוי כמו כל פיצול מגבה דכשר רק אם שרשה לצד ערוגה וחודה לצד השומן אז מהני הנחת יד בנחת אבל אם שורשה לצד השומן וחודה למעלה לצד ערוגה בעינן דוקא כניסת עצמיות כמו כל פיצול הפוך שהוא מגבה (נו) וכן אם נמצא פיצול בין חתוכי דאונות הוי כמו מגבה דהא יש כאן הגנה והיזוק ויש להכשיר בכל אונות:

מ (נז) פיצול מגבה ואין הפיצול יוצא מגומא אך שיש נקב בגומא והפיצול מכסה את הנקב טרפה (נח) אבל אם יש שם בועא וסרכא מבועא שבגומא לצד הפיצול המונח שם בגומא כשר:

מא (נט) פיצול הנמצא מצד כמא דריאה אע"ג כשנופחים את הריאה הפיצול מונח היטב בתוך גומא ואף משורשת יפה בשורש חזק ועב וגם יש לו כיס ומונח בתוכו עכ"ז אם הוא כטד"א טרפה משום דסופו להתפרק דאין לו הגנה ואם הוא פחות מצפורן אגודל כשר בהפ"מ אך ריעותא הוי להצטרף לתרתי לריעותא:

ואם

(ס) ואם נופל הפיצול לחריץ הורדא או שמונח על גב הורדא או על הלב דהוי סמוכה שלא תתפרק כשר:

מב (סא) אם ארוך הפיצול יותר מגומא אם נראה מענינו שהוא פיצול טרפה ואם נראה כיתר אם אין בגומא שיעור חסרון כשר: בהפ"מ ואם הוא ספק אין להכשיר רק בהפ"מ ושעת הדחק ואם קצרה מגומא נראה שהוא פיצול וטרפה:

מג (סב) אם נתפצל האונא בעובי' ונראה לעין שאין זה יתרת רק פיצול ונחלק מגוף האונא כמו שהוא לפעמים באו"ע שהבשר הבולט שם מקמא כמו הר הוא מתפצל ממנה קצת ואין לה תואר או"ע אם לא כשנצטרף גם את הפיצול מזה נראה שאין זה יתרת רק פיצול ונחלק אע"פ שאין שם גומא יש מטריפין משום דגומא זו לא מעלה ולא מוריד דעיקר הדבר הוא אם נתפצל מגוף הריאה סופו להתפרק עוד יותר ואם הוא ספק יתרת ספק פיצול יש להכשיר מחמת שאין בו גומא יש לתלות יותר ביתרת וזאת דוקא כשחלק התחתון נתחלק והוא קצר מחלק עליון אבל אם נחלק מתחלת השיפול ושווה חלק התחתון לעליון אין זה רק נחלק ולא פיצול ואין סופו להתפרק וכשר ואף אם נתחלק ואינו שווין רק שהעליון עם חלק תחתון יחדיו ידבקו ולא יפרדו זה מזה כשר ודוקא אם אין לנחלק כים המונח בו אבל אם יש לו כים טרפה ונראה הטעם דהכים אין מניח אותו לדבק דבק טוב וכל זה אף בלא גומא ויש חולקים על כל זה ואומרים דבלא גומא אין זה פיצול רק נחלק וכשר ושלשה שמות יש יתרת היינו אם כל האונא יש לה התואר ואין חסר ממנה כלום ויש עוד תוספת אונא זה מיקרי יתרת ואם חסר ממנה ובהצטרף התוספת הוי אונא שלימה ואין לה גומא זה הוי נחלק ובשניהם חדין להכשיר ואם יש במקום החסר קצת גומא והתוספת הוא השלמת הנגומא זאת הוי פיצול וטרפה ובמקומות המקילים בנחלק אף עם כים אין למחות בהם כי יש להם על מי לסמוך:

מד (סג) אבל אם שורש הנחלק מתחיל בשיפולי האונא וחוד הנחלק לצד שורש האונא יש להטריף אף בלא גומא דבזה סופו להתפרק יותר (סד) וכל זה אם הוא בעובי' אבל אם נחלק האונא ברחבה אע"פ שנראה לעין שהוא פיצול ולא יתרת כיון שעומד בסדר האונות ברחבה אין לחוש שיתפרק וכשר ואף אם יש כים לזה הפיצול אין זה רק כמו יתרת בדרי כי לא תתפרק וכשר:

מה (סה) אם שורש הפיצול עב וחזק וגם יש ברחבה יותר מבארכה ומבח זה אין לחוש שיכבד על השורש ויתפרק גם מונח היטב בגומא בלי שום פרוד לחוץ גם אין בארכה יותר מצפורן אגודל יש להכשיר אך בגדיים וטלאים בתוך שלשים יום ללדתן יש להחמיר גם בבה"ג דיש לומר שיתגדל הפיצול:

מו (סו) במקום שכתבתי להקל בפיצול מקמא צריך לבדוק ע"י נפיחה ובפושרין אם אין מבצבץ ונראה לי אם לא בדק דכשר:

מז (סז) אונא שנתפצלה לשנים בעובי' ונשאר להם שורש אחד כע"א הם אונא אחת לכל דבר ואם אין להם שורש אחד שנים הם ואם החיצונה שורשה בולט לחוץ אפילו פחות מטד"א והפנימית שווה מקמא לשאר האונות מזה נראה דחיצונה הוא היתרת וטרפה דהוי יתרת מגבה ואם אפכא הוי יתרת מקמא וכשר ומכ"ש אם שניהם שווים ואינן בולטים ואם שניהם בולטים יש להחמיר מספק (סח) אך דוקא אם שניהם בולטים כטד"א אבל פחות מטד"א לא חשבינן אותם ליתרת כלל רק לאונא בדרי דדוקא אם אחת שווה לאונות ואחת בולטת אף פחות מטד"א חשבינן הבולטת ליתר אבל אם שניהם בולטים בפחות מטד"א אין כאן יתר כלל ודוקא בהפ"מ אבל בלא הפ"מ טרפה:

מח (סט) ואם החיצונה בולטת פחות מטד"א והפנימית טד"א יש להכשיר אף אם אין הפ"מ דטפי יש לומר דהבלוטה כטד"א הוא יתרת (ע) ואם החיצונה בולטת פחות מטרפא דאסא והפנימית שווה דכתבתי לעיל דטרפה אם נבדק הפנימית ולא נמצא בה סמפון דמזה ראי' דהוא היתרת יש להכשיר אבל אם החיצונה בולטת כטד"א דיש הוכחה גמורה דהיא היתרת אף דגם לפנימית יש הוכחה

חומרא כן מבואר בדעת קדושים ובפ"ת ד"ה בהיא הש"ע סי' פ' דלא כהט"ז שכתב דהוי טרפות דאורייתא (ס) סמוכה החריץ הוא ברמ"א ופת"ב והד"ק מתיר אף בוורדא ולב (סא) פת"ב שם:

(סב) **דין** זה הוא בפת"ב סי' ל"ה אות פ' ואות פ"א העתיק שו"ת הי"ב מ"ס ועיין בשו"ת ב"א סי' י' ומבואר שם כמו שכתבתי בפנים אמנם המתירים רבים שמה שמאיר נתיבים והל"ש הביאו ומבואר שם בתי' דגם אם יש לנחלק כים מתיר ואחריו החזיק כמה וכמה גדולי פוסקים אחרונים להתיר וגם בדעת קדושים נראה שמנהג להתיר גם בתי' דברי חיים ח"א סי' פ' באה"ע כתב דאין למחות להקל בזה דעיקר הדבר דפיצול מקמא איכו רק חומרא ע"כ כתבתי בפנים די"ש לסמוך להקל אך במקומות שהמנהג להחמיר אין להורות היתר (סג) גילוי דעת בשם ל"ל (סד) פת"ב שם (סה) בדעת קדושים מתיר אם הרוחב יותר מאורך אך מחמת שלא מצאתי דבר זה בשום פוסק קשה עלי לסמוך על זה לכן לא התרתי רק כמו שכתבתי בפנים היינו אם מונח היטב בגומא כי לדעת הסמ"ך ופ"ח כל פיצול מקמא כשר כה"ג גם בשורש חזק יש כמה פוסקים מתירים גם יש אומרים דלפירן לא הוי טריפה ע"כ בהצטרף כל הני סניפין יש לסמוך להקל אך בנוגע לא התיר שם הד"ק יעי"ש עוד כתב שם כמה אופנים להקל בפיצול ול"ע למעשה ע"כ לא העתקתי' (סו) דעת קדושים שם (סז) שמ"ח (סח) פת"ב (סט) פת"ב (ע) בספר תורת הזבח התיר ע"י היכר שמפון ובספר מקדש מעט מחלק כמו שכתבתי (עא) שמ"ח

(עא) סמ"ח (עב) רא"פ ס"ק קי"ב וכתב ג"כ דלא דמי למעים משום דהכא די לן בטריא והסאר המתיבר לא מעלה ולא מוריד כלל יעי"ש וטעם זה תמוה דהא גם במעים אין שיעור לדבר כמה יהי' באורך ועיקר בזה כמו שכתב ברא"פ משום די"ל דנקרבו להדדי אבל בקיבה ומעים לא שכיח קרבות (עג) בפת"ב סי' ל"ו ספ"ט מבואר שהוא טרפה ובדיק בתל"ר א"ו חולק וכתב להתיר ואף ריעותא לא הוי משום דע"י התחלקות נראה כחסר ואף בפילול בגבה ג"כ כשר אף אם חסר והכרעה ג"ד בסי' ל"ה אות ע"א הוא כמו שכתבתי בפנים יעי"ש (עד) זה חליף שהי' בימין שנים ושלשה בשמאל הוא מוקכס מגמרא ופיסקים (עה) סמ"ח דלא כת"ח דמכשר חליף זה (עו) סמ"ח דלא כפ"ח דמכשר חליף זה (עז) דהכא חליף זה איכא הרבה פיסקים המכשירים אף דאנן לא פסקינן כן אבל אם היא כלפירן דאיכא הרבה פוסקים שסוברי' דטריא הוי כפרק אמלעי דאגודל א"כ יש לעשות ס"ס להכשיר (עח) סמ"ח פת"ב (עט) סמ"ח פת"ב (פ) סמ"ח פת"ב (פא) דעת קדושים סי' ל"ה אות י"ב (פב) גם זה שם (פג) רמ"א סמ"ח (פד) סירם דין זה היא בהגה"ת אחרי' וים בזה מחליקה בין הפוסקים אך בהפ"מ כדי העם המקילים לסמוך עליהם הי"ה הס"ך ופ"ח מר"ן וגבי' בכימין

הוכחה מדאין לה סמפון והוי ב' היכרים סותרים זל"ז ואף אם גם הפנימית בולטת כטד"א אין להתיר בזה:

מט (עא) אבל ארוכה ועבה שנתפצלה כך ואין שורש אחד להם מלבד חלוקי' שכתבתי בסעי' הקודם צריך שתהי' אחת מהם עבה יותר מאונא אמצעית. דאם לאו אלא שע"י צירוף היא עבה יותר אין להכשיר דהוי חליף אבל בה"מ אף ע"י צירוף כשר:

נ (עב) הא דכתבו הפוסקים בכל מקום דיש שורש אחד כעובי אצבע נחשבית כאחת היינו דוקא אם בתחתית אונות בשורש שלהם המה מחוברים בשורש אחד אבל אם פרודין למטה ואח"כ חזרו ונתחברו בשיעור כאצבע לא מהני בזה כלל ונחשבים לב':

נא (עג) אם נתפצלה אונא ברחבה או בעובי' ויש להם שורש אחד כעובי אצבע דכתבתי דנחשבות אונא אחת אך דהפיצולים מתרחקים זמ"ז ויש ביניהם חסרון כשיעור הפוסל בחסרון הריאה כמו שנתבאר בסי' ל"ו אם כשמקרבים בידים הפיצולי' זל"ז נשלם צורת האונא וליכא שום חסרון בנתים אף דבשעת נפיחה המה מרוחקים ונראה כהסרון יש להקל אבל אם כשמקריבים בידי' נראה ג"כ חסרון ויש בו השיעור שמבואר בסי' ל"ו טרפה:

נב (עד) שלשה מיני חליף הם חליף מנין חליף צורה חליף גידול, חליף מנין כיצד הרי שהי' שלשה בשמאל ושנים בימין (עה) או ארבעה בימין ואחד בשמאל (עו) או שהי' שלשה בימין וארבעה בשמאל כל זה הוי חליף כי לעולם אין ראוי להיות יותר בשמאל מבימין אבל שווה בשווה כשרה:

נד (עז) נראה לי דאם יש ג' בימין וד' בשמאל דהוי חליף אף שאחת מהארבעה דבשמאל הוא קטנה כצפורן אגודל כשר:

נה (עח) ואם יש שלשה בימין וארבעה בשמאל ואחת מהארבעה אינו עומד בדרי דאונא רק למטה בסוף שיפולי האומא יש להקל בהפ"מ ואם יש ארבעה בשמאל ושלשה בימין ועוד אחת בימין בסוף שיפולי האומא טרפה דמאי שאחר האומא אין זה בגדר צירוף לאונא א"כ הוי יתר בשמאל והוי הליף:

נו (עט) וכן אם יש שלשה בימין ושלשה בשמאל ויתרת מקמא בשמאל או שנים משמאל ושני יתרת מקמא בשמאל יש להצטרף להומרא היתרת לבדרי והוי לי' חליף וטרפה ואם יש שלשה בימין וארבעה משמאל ויתרת מקמא בימין אין להצטרף היתרת מקמא ולומר דהוי שווה בשווה רק אמרינן דהוי חליף וטרפה ובמקום שהמנהג להקל ולומר דיתרת מקמא אין משלים אף להומרא לחשוב הליף משום יתרת דמקמא אין לסתור מנהג' אבל גבשושי' או פיצול אין מצטרף לענין זה לא להקל ולא להחמיר:

נז (פ) אם נמצא שלשה בימין ושלשה בשמאל ואחת משמאל נתפצלה לב' ויש להם שורש אחד כשר דנחשבת לאחת לעולם להכשיר אבל לא להטריף אפילו היכי דהוי תרתי דסתרי אהדדי אמרינן להכשיר המה שתים ולהטריף רק אחת ובאין ש"א לעולם נחשבות לשתים בין להקל ובין להחמיר כיון שיש בהם טד"א בכל או"א:

נח (פא) אם מצד אחד הוי ההיתוך שבין אונא לאונא גבוה יותר לצד ערוגה ובצד הב' הוא נמוך נמצא מצד שההיתוך נמוך אין להם שורש אחד דהפיצול הוא עד הנמוך אבל מצד הב' שהיתוך שם גבוה יש להם שורש אחד כע"א יש להסתפק בזה אי חשבינן אותה לאחת או לשתים ואזלינן להומרא:

נט (פב) אם היתוך האונא עולה משני צדדי' עד חוד ערוגה כמו שיש לפעמים ואונא זו נתפצלה באמצע ונשאר שורש אחד למעלה בערוגה לא נחשב זאת לשורש אחד רק שתי אונות דאנן בתר רוב בהמות חשבינן דיש להם ערוגה ואונות לא נתפצלו רק עד ערוגה ע"כ לא חשבינן הפרוד מערוגה רק כשלם ממילא האונא שנתפצלה עד ערוגה לא נשאר שורש אחד:

ס (פג) וכן סדקים מצטרפין לעולם להכשיר ולא להטריף כגון שבשמאל שלשה וסדק ובימין שלשה לא חשבינן הסדק כנפרד ואפילו שלשה בימין ובשמאל אחד ושלשה סדקים כשרה ולא אמרינן סמ"ג (פד) אבל אם בימין ב' אונות וסדק המועיל ובשמאל ג' פרידות הואיל ויש כאן ריעותא דיתר בשמאל לא מהני סדק דימין וכן אם בימין ב' אונות וב' סדקים ובשמאל שלשה פרודות דאם נחשב הסדקים לפרודות הוי בימין יותר מבשמאל אפילו הכי הואיל ויש ריעותא דיתרת בשמאל לא חשבינן סדקים דבימין כפרודות והוי חליף או שיש בימין שלשה פרודות וסדק ובשמאל ארבעה פרודות כל שיש ריעותא דיתרת בשמאל לא חשבינן הסדק כנפרד להוציא מידי ריעותא דחליף אך בהפ"מ ודחק יחד יש להכשיר

בכל אופנים ולומר דסדקים משלימים (פה) אבל אונא שנתפצלה ברחבה בשורש אחד בזה לכ״ע דיש ריעותא דיותרת בשמאל מועיל להשלים ולא הוי חליף וכשר:

סא (פו) חליף צורה כיצד צורות דאונות דימין אינו דומות לשמאל ואם נתחלפו צורתן אפילו אחת דימין עם אחת דשמאל הוי חליף וטרפה ודוקא שהחליפו מצורת זה לזה ומזה לזה אבל אם שתיהם בחד צורה שמאל כימין או ימין כשמאל כשר בהפ״מ ואם אחת נשתנה צורתה ונתחלפה עם איזה אונא של אותה צד עצמה או שנשתנה לצורה אחרת צורה זולתם אינה מזיק לה כלל ואין זה חליף וכשר (פז) כל שיש משהו שינוי ואינו לגמרי בכל התמונה כחליף כשר אף בלא הפ״מ:

סב (פח) חליף גידול כיצד אם האונא אמצעית גדולה מארוכה ועבה שאצלה אם האונא של שמאל עליונה גדולה משל ימין העליונה אם האומא של ימין גדולה מהאומא של שמאל היינו החיתוך גובה לצד הראש בימין יותר מבשמאל טרפה ובשווין כשר בהפ״מ (פט) במקומינו שכיח בעת טובא דאונא הימנית גדולה יותר משמאלית נראה לי דיש להכשיר דהכי ריבותייהו ונראה דבכל חליף אגידול אם שכיח כך יש להכשיר:

סג (צ) כל חליף דאגידול הנ״ל היינו דוקא אם הם כתיקונן בלי שום חלישה ואעפ״כ זאת נתקטנה וזאת נתגדלה ע״כ הוי לי׳ חליף אבל אם הראוי להיות גדולה נתקטנה מחמת איזה חולשה הכשירה בה כגון צמקה במקצת וכיוצא בזה יש להכשיר בהפ״מ (צא) ה׳ מיני חליף כשרים הם א׳ אמצעית הימנית גדולה ממשיכה בחוץ, ב׳ עליונה שמאלית יש לה חריץ ולימנית אין לה, ג׳ אם המשיכה גדולה מעליונה שאצלה, ד׳ אם אמצעית גדולה מעליונה שאצלה, ה׳ עליונה מימין נפרדת מקנה יותר משמאלית:

בכימין ל״ש פרי מגדים ובראשם הוא הב״י (פה) פמ״ג אות ל״ג (פו) רמ״א ור״י כתבו דין דחילוף צורה ומה שכתבתי בפנים לחלק בזה כן הוא בשמ״ח ופמ״ג ומשמעות הפוסקים ככל מה שכתבתי ודע דדין זה דחליף צורה הוא רק חומרא מכח המנהג כי עיקר החילוף בש״ס הוא חליף מכין דוקא ולא יותר (פז) כן הוא בדי״ק אות כ״ו (פח) שמ״ח ואחרונים (פט) חליף גידול ג״כ אינו אלא חומרא כמו שכתבתי לעיל בחילוף צורה ויש כמה גדולי פוסקים שכתבו דאין להחמיר כלל ה״ה רש״ל פ״ח ש״ך בשם ב״ח ופ״ת בית לחם יהודא ופמ״ג א״א באר היטב וח״א ע״כ במקום דשכיח טובא פשוט וברור דיש לסמוך עליהו להתיר אך בחליף צורה כתבו הבודקים דזה לא שכיח כלל רק בחליף גידול שכיח הוא ע״כ במקום דשכיח טובא יש להתיר ועיין במנחת הזבח אות ז׳ (צ) תשובת ב״א והר הכרמל (צא) פמ״ג וכתב דמצטרפין לחר״ל (צב) עיין בשמ״ח ורבו בו פירושים עיין בפמ״ג ובג״ת והנכון כמו שכתבתי בפנים דהכונה של שורש אחד עם האונא הוא כך שחיתוך או״ע לצד האמצעות הוא גבוה יותר מחיתוך של צד אומא ממילא סדק של חלק האומא השייך לאו״ע שאנחנו דייקינן כאלו נתפצלה עד החיתוך שכנגדה הייני חיתוך של צד אמצעית א״כ יש לנו בין או״ע ובין האומא יתיר אונא במה שאנו דייקינן הסדק מאומא מחלק זה כאלו נתפצל והוא בשורש אחד דחיתוך או״ע של צד האומא אין עולה עד החיתוך שבין האמצעות לאו״ע גם אינו עולה עד הסדק של האומא מחלק השייך לאו״ע כי החיתוך שבין אמצעית לאו״ע והסדק מאומא שניהם מכוונים זה כנגד זה ממילא לא אכפת לן בחיתוך שבין או״ע לאומא דהא אינו מגיע לא לחיתוך שבין אמצעות לאו״ע ולא לסדק מהאומא א״כ אותה מקצת שהוא אצל אומא ודבק שם ולא ניכר רק סדק חשבינן סדק כאלו נפרד ושם הוא חיתוך השני מאו״ע ממילא יש שורש אחד לשני חלקי או״ע לכך מצטרפין ודו״ק בראש אפרים שם (צג) פמ״ג שם (צד) רמ״א (צה) הסכמת הפוסקים דלא כט״ז שמכשיר בזה (צו) שמ״ח וכמו שפירוש בו הפמ״ג דדוקא עם כיס ול״ש מכשיר גם בזה דלא כשמ״ח והנכון להכריע כמו שכתבתי בפנים (צז) מה״ז (צח) שמ״ח דלא כש״ך (צט) זה דעת הש״ך והסכימו עמו

רוב

סד (צב) לפעמים חסר קצת מארוכה ועבה ונמצא אותה חתיכה דביקה באומא וכשנופחין הריאה הוא ממלא החסרון וע״י צירוף הוא גדולה מאמצעית כשרה אבל צריך שיהי׳ לאונא שורש אחד בע״א אם חלק האומא והיכר סדק באומא שיהי׳ ניכר ע״י זה שאותה חתיכה החסירה הוא דבוקה שם:

סה (צג) נמצא יתרת בדרי או מקמא והחליף צורתו עם צד שכנגדו יש להקל בהפ״מ ואם ידוע איזה היתרת כגון שאין לה סמפון כשר אף באין הפ״מ:

סו (צד) מנהג מדינות אלו להטריף בין חסר וורדא ובין יתר או שהחליף צורתה ותוארה או גידולה או ששינתה מקומה קצת ואין לשנות (צה) ואף שנמצא יתיר וורדא בצד שמאל מקמא טרפה (צו) ואם עומדת היתר בדרי דאונא בימין בכל צורת וורדא גם יש לה כיס טרפה דגם זאת יתיר וורדא מיקרי ונראה לי דדוקא בעומדת בסמוך לוורדא היינו אחר אונא אמצעית קודם או״ע בדרי דאותה אונות דייניגן זאת ליתיר וורדא כיון דשם הוא מקום הוורדא מקמא ואצ״ל עם היתיר הוא לאחר או״ע דבלאו הכי טרפה משום חליף אבל בדרי אצל אונא עליונה יש להכשיר אף בצורת וורדא ממש עם כיס דאין זה מקום וורדא והוי כמו בדרי דאונות בשמאל דכשר שם אף דיש לה צורת וורדא וגם כיס:

סז (צז) כל דיני וורדא נוהג אף בחיה זולת יתר וורדא יש להתיר בהם כי ביפעלאקסען יש להם ב׳ וורדות מ״מ אם לא נמצא אלא א׳ כשר:

סח (צח) במה יוודע אם זאת יתרת אונא שמקילין בה במדינות אלו או יתרת וורדא שמחמירין בה בכל שיש לה תואר וורדא קצת או שיש בה כל תואר אונא רק שיש לה כיס חשבינן ליתרת וורדא דכשקבלו חז״ל להתיר יתרת מקמא קבלו דוקא בתואר אונא ממש ובלא כיס ואין חילוק בין אם עומדת בצד ימין ואף במקום וורדא ממש או בצד שמאל (צט) אף בהפ״מ אין להטריף כ״א שיהי׳ תואר וורדא ממש אף בלא כיס או תואר קצת ובכיס אף שעומד בצד שמאלי אבל במקום וורדא ממש תואר קצת

בלא

רוב פוסקים האחרונים ע"כ יש להקל עכ"פ בהפ"מ (ק) דעת קדושים אות ל"א (קא) אחרונים (קב) דיק מכשיר גם זה ונראה טעמו דהא הט"ז וסייעתו מכשירים ביתיר וורדא ממש כל שאין עומדת במקום וורדא ממש הגם דאנן לא פסקינן כן אך כה"ג דמוכח דלאו יתיר וורדא הוא רק פיצול או נחלק יש לסמוך להתיר ובת' ב"א סי' ח' הובא והרוצה לסמוך להתיר אף בזה אין למחות בידו (קג) אחרונים (קד) אחרונים (קה) אחרונים (קו) הסכמות רוב פוסקים (קז) פמ"ג במ"ז אות ה' ובשפתי דעת אות י"א (קח) ראש אפרים אות קי"ד (קט) פת"ש ל"ח קי"ג (קי) ל"ש בשם באר יעקב ופמ"ג הביאו ג"כ וכתב שבספר זכרון יוסף אוסר גוף הבהמה אך החלב מתיר אחר ג' ימים ונראה די לסמוך להקל בזה דעיקר האיסור הוי רק חומרא אך בשימי לורה כתב ל"ש לאסור (קיא) שמ"ח פת"ש (קיב) ל"ש (קיג) דלא כבעל מקדש מעט שמסתפק בזה (קיד) רמ"א שמ"ח (קטו) ל"ש דלא כפת"ש דמלר"ך בזה הפ"מ (קטז) שמ"ח ופת"ש ומה שיש לדקדק דלמה לא מהני מדין הסכמה עיין שמ"ח סעי' ל"ז מה שמחלק בזה (קיז) פת"ש (קיח) דעת קדושים אות ל"ו ועיין סי' ל"ט אות ע"ח ואות ק"ח (קיט) מקדש מעט

בלא כים או תואר אונא עם כים טרפה ואין כשר במקום וורדא רק תואר אונא ממש ובלא כים ובצד ימין שלא במקום וורדא כגון בסמוך לאונא אמצעית וכדומה הוי כמו בצד שמאלי שאין טרפה רק תואר וורדא ממש בלא כים או תואר קצת עם כים:

מט (ק) פיצול במקום שבשר או נחלק באופן שיש להכשיר ואין ממש במקום הוורדא אף שיש להם תואר וורדא קצת ואין להם כים יש להכשיר אפילו באין הפ"מ דהא מוכח דלאו וורדא הוא רק פיצול או נחלק אבל במקום הוורדא ג"ז טרפה (קא) ואם יש ליתרת קצת תואר וורדא ובלא כים דהכשרנו בהפ"מ אם יש ליתרת רק שיעור הקטן של טד"א היינו צפורן כשר באהפ"מ (קב) יש מי שאומר דאף דיש ליתרת כל תואר וורדא וגם כום אך שאין עומדת במקום הוורדא ממש וניכר שנתפצל מאו"ע או נחלק באופן דכשר מחמת פיצול יש להכשיר ג"כ מחמת יתרת וורדא דהא מוכח דלא וורדא הוא רק שנתפצל ויש מי שאוסר בזה:

ע (קג) הא דמטרפינן לעיל באופן שיש ליתיר כים צריך להיות גיד שפה לפיו אבל בלא זה לא חשבינן אותו לכים כלל וכשר:

עא (קד) כל יתרת וורדא שאינו במקום הוורדא ממש שכתבתי לעיל להקל בהפ"מ בתואר וודרא קצת ה"ה אם יש לה כל תואר ורדא רק שהוא גדולה כמו או"ע או שהוא הפוכה לא נחשב רק כמו תואר קצת ואם אין בה כים מותר בהפ"מ (קה) יתרת בשמאל וספק אם הוא מקמא או בדרי ויש ליתרת תואר וורדא עם כים יש להקל מבח ס"ס ספק אף מקמא מותר ספק שמא הוא בדרי אך באופן דלא הוי ספק הסרון ידוע דאין נכנס בגדר הספק כמו שאבאר אי"ה בסי' ק"ו:

עב (קו) צורת הוורדא אינה כשאר אונות אלא דרכה להיות עגולה ויש לה חריץ שהוא מכוון נגד החיתוך שבין או"ע ואומא ופניה נגד הכליות וגבה נגד הלב ואם שינתה תוארה או שהחריץ במקום אחר כגון שנתהפכה עד שעמד החריץ נגד הלב או שאין לה חריץ כלל או שחסר ממנה קצת עד שע"י זה נשתנה תוארה בכל זה מנהגינו להטריף ואין לשנות אבל אם חריץ נתהפך רק קצת יותר מבדרכו לצד אונא או לצד הכליות כשרה וכל טריפות דשינוי הוורדא הוא מטעם שאין זה וורדא רק יתרת מקמא וא"כ חסר הוורדא וטרפה:

עג (קז) אם יש שני חריצים לוורדא אין זה שינוי וכשר (קח) ואם יש שני ורדות בשורש אחד ויש לכל אחת חריץ כשר בהפ"מ:

עד (קט) שינוי תואר וורדא שמשיכה וחדודה או בצורת משולש או מרובע או פשוטה כאצבע אדם וכיוצא בה ואם ע"י מירוק אדם ביד היטב חוזרה לתואר ורדא כשר:

עה (קי) חריץ הפוך אם היתה הבהמה י"ב חודש יש להתיר ואף קודם י"ב חודש יש להתיר החלב מקודם שלשה ימים לשחיטה וזה דוקא בהפוכה משום דרוב פוסקים מתירים לגמרי אבל שינוי צורה לא:

עו (קיא) הורדא דרכה להיות קטנה מכל האונות אך לא פחות מפרק אמצעי דאגודל ואם הוא כאונא אמצעית טרפה ובהפ"מ כל שאינה כאו"ע יש להתיר:

עז (קיב) אם האונא נתקטנה מכדרכה לפי ערך הריאה והורדא כדרכה לכן הוא גדולה מאו"ע יש להכשיר דהשינוי אינו בורדא רק באונות (קיג) ונראה לי דלאו דוקא אונא אחת נתקטנה רק אף דכל האונות נתקטנו בזו הריאה אעפ"כ לגבי וורדא בשל עולם הן שמין:

עח (קיד) אם נמצאו שתי וורדות בשורש אחד כעובי אצבע אף שיש סדק בשורש כשר דהוי כמו אחת (קטו) ואף שמונחים בשתי כיסים ג"כ כשר ואם הקטנה הפוכה או שינתה תוארה והגדולה כתיקונה כשר (קטז) אבל אם אין להם שורש אחד נחשבין כשתים וטרפה אף שאין בכל חלק רק חצי תואר ובהצטרף שתיהם יש להם תואר שלם טרפה:

עט (קיז) ואם יש להם שורש אחד והקטנה הפוכה ואף שאינה מונחת בכים יש להכשיר במקום הפ"מ ואם הגדולה אין לה כים טרפה:

פ (קיח) שתי וורדות שהכשרנו אם יש להם שורש אחד אף אם יש אצלם חסרון או קמט כשר דכל שורש אחד לאו ריעותא כלל:

פא (קיט) שתי וורדות בשורש אחד ובצירוף שתיהם הוא גדולה מארוכה ועבה טרפה:

אם

פב (קכ) אם חסר מקצת מן הורדא ברחבה ואף שחסר מן השורש ולא נשאר תואר וורדא בשורש יש לבדוק מקמא דריאה בין בימין ובין בשמאל אם נמצאת חתיכה היתירה וע"י צירוף תהי' הוורדא כתיקונה כשרה (קכא) ואין חילוק בין גדיים וטלאים בין בגסה (קכב) רק צריך שישאר במקומה עכ"פ שיעור פרק אמצעי דאגודל ע"כ מועיל השלמה ואם יש לחתיכה כים בפני עצמה אי שנחלק לשלשה חתיכות אף שאין לשום אחד מחתיכות כים טרפה:

פג (קכג) ואם הוורדא שלימה רק שאין בראשה תואר ורדא רק בשורש יש תואר הראוי להיות כמו בכל שורש ואף אם חסר קצת מראשה ונשאר השורש בתואר שלו כבכל שורש הוורדא כעו"א כשר ולא הוי שינוי תואר ואף אם הוורדא קטנה כפרק אמצעי ויש להשורש תואר כשר אף שאין בראשה (קכד) אם נחסר מקצת תואר בוורדא מכת צמקה ולא מתחלת ברייתה כשר:

פד (קכה) יש מי שכתב כיון דהסכימו הפוסקים במה שאין מנהג מבורר דיש להתיר חסר ורדא א"כ אף דמנהגינו לאסור רק ע"י השלמה אנו מתירים ע"כ אף דלא נשאר בשורש רק כעו"א ג"כ יש להכשיר אך היכי דהחתיכה דהשלמה הוא החתיכה בפ"ע דיש עליה חומרא יתרת מקמא בעינן להחמיר ג"כ שיהי' עכ"פ כטד"א כמו שכתבתי לעיל בסעי' פ"ב אבל אם אין על החתיכה המשלמת שום חשש יתרת מקמא דאינה דק בליטה מחוברת באונא או באומא סגי אם נשאר כעובי אצבע:

מעט מסתפק בזה ונראה לי להחמיר (קכ) כן פירוש בדעת קדושים דחסר אף מן השורש דאל"כ א"ל השלמה דהא מבואר לקמן דאם יש בשורש תואר וורדא כשר אף בלא השלמה ויש מי שפירש דהכא איירי שחסר רק מראש הורדא אבל אם חסר אף משורש לא מהני השלמה והא דמבואר לקמן דאם לא חסר משורש א"ל השלמה היינו שאין חסר כלום רק שאין בראש הוורדא התואר לכך מהני מה שיש בשורש אבל הכא דחסר מראש לא מהני מה שנשאר בשורש תואר וורדא רק צריך השלמה ולענין דינא נראה להכריע לקולא כי רבו המקילים בזה (קכא) אחרונים דלא כפמ"ג (קכב) כן כתב הפמ"ג (קכג) שמ"ח פמ"ג וכפי מה שפירשתי לעיל אות קכ"א יעו"ש (קכד) אחרונים (קכה) כן הוא בדעת קדושים (קכו) כן משמע בפמ"ג דלא כדעת קדושים (קכז) כן מבואר בד"ק (קכח) כן נראה בשמ"ח סעי' ל"ז (קכט) הסכמת פוסקי' וכתב בגילוי דעת אות קע"ז שמדד ועלה השיעור ב' לענ"ע משער שבזה"ז (קל) כל הסעי' הוא עפ"י הכרעת הפמ"ג ושאר אחרונים דלא כמ"ב דמתיר אף מחוברים יחד ודלא כשמ"ח דאוסר אף אם אינו מחוברים רק עיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (קלא) הסכמת הפוסקים (קלב) עלי תבונה (קלג) אחרונים בשם זרע יצחק וטעמו משום דבכל גיד בפה יש קצת דם בתוכו (קלד) זה הוא הסכמות כל הפוסקים (קלה) עלי תבונה מסתפק בזה ובמקדש מעט אות קמ"ח כתב להקל כיון דכל יתר כים אינו רק מנהג וכן הוא (קלו) פמ"ג:

כל

פה (קכו) אם החתיכה שמשלמת התואר הוי כעין פיצול עם נומא אף שמתורת פיצול מקמא הי' מקום להיתר עפ"י אופנים דמבוארים לעיל אפ"ה אינה משלמת דנראה דלא נברא להשלמה רק שנתפצל כך מריאה (קכז) אם ע"י השלמה תהי' גדולה יותר מאו"ע טרפה ואם החתיכה שמשלמת עומדת להיפוך אפילו הכי מועיל השלמה וכשר ואם ע"י צירוף השלמה נוטה עליונתה קצת חוץ למקומה כשרה (קכח) ומה שמהני מדין השלמה לעולם צריכה להיות רוב במקומה ומקצת להשלמה אבל בשווין לא משלים וטרפה:

פו (קכט) כל מקום שנזכר בסי' זה שורש אחד כעו"א היינו אצבע אגודל מאדם בינוני ובמקום רחב שבו ומשך שורש יהי' ע"פ כל מקום עמידתו ובהפ"מ יש להקל כשמשך שורש אין כ"א רוחב גודל:

פז (קל) הוורדא דרכה להיות בכים ואם אין לה כים או שיש לה ואינה מונחת בתוכו ואם מחזירה לכיסה הוזרת לצאת ממנו ע"י נפיחה דכדרכה טרפה ואם יש לה שני כיסין אם המה בצד ימין זה על גב זה ודופן אחד לשניהם או אפילו ב' דפנות רק שמחוברים הכיסין ביחד בין שהוורדא מונחת לה בשניהם או באחד מהם שאינה מגעת לכים הב' כלל היינו שהכים הא' הוא ארוך והכים הב' המונח על הא' הוא קצר ומתחיל באמצע כים הא' והולך עד סוף כים הא' והוורדא אינה מגעת רק לאמצעי כים הראשון ממילא אינה מונחת רק בחלק העודף מכים הא' על הב' ואינה מגעת כלל לכים הב' אף שכים הב' מונח ומחובר על כים הא' טרפה דכל יתיר כנטל דמי והוי כאין לה כים אבל אם יש להם ב' דפנות ואינו תכופים כלל וכ"ש ברחוק מקום קצת יש להכשיר בהפ"מ ואם הוא בצד שמאל כים ריק ואין בו שום דבר כשר אף באין הפ"מ:

פח (קלא) לא נקרא יתיר כים רק כשיש לו גיד שפה לפיו כדרכו (קלב) גם חלל בתוכו היינו בגיד (קלג) ויש קצת דם בגיד שפה ואם לא נשלם בו כל השלשה תנאים אין זה רק דלדול בעלמא וכשר (קלד) ומ"מ בכל הכיסין אין מזיק הסר גיד דאף אם אין לכים העיקרי שום גיד כשר (קלה) ואם יש שני כיסין ובכל אחד אין לו גיד לא אמרינן ממ"נ אם לא אכפת לן בגיד א"כ הוי יתיר ואם לא הוי יתיר משום דחסר גיד א"כ הוי חסר כים דהא גם לעיקרי אין לו גיד שפה זה לא אמרינן אלא דעיקרי לו גיד הוי אף דאינכים אך היתיר כיון דאין לו גיד אין זאת רק דלדול בעלמא וכשר:

פט (קלו) אם נמצא הוורדא חוץ לכיסה מחויב הבודק לבדוק ע"י הנחת יד וחזרת הוורדא לכיסה אם יהי' מונח אחר הנפיחה ואם לא בדק ותלש את הוורדא מחמת שכחה כשר דאין זה ריעותא כ"כ במה שמצאה חוץ לכיסה דהא גם בחיים לפעמים יוצאת מכיסה וחוזרת:

מעשה

(קלז) **כך** זה הוא מעשה דרי"ן ועיין פת"ש ועיין בח"א כלל ס' ס"י י"ד שהעתיק עובדא דהרי"ן והעתיק טעם איסור משום דהיתה וורדא מקומה וכתב הוא על זה לחלק בהפ"מ אם הוורדא עומדת במקומה להמכשירים שהיתה צורתה לעיל ס"י ו' ע"כ ודבריו בלתי מובנים כלל (קלח) צ"ע בשם בה ע"כ דלא כפמ"ג יע"ש (קלח) רחם אפרים אות קל"ז (קלט) אחרונים (קמ) מעשה דריינם שהביאו הפוסקים והוא עפ"י דעת הפת"ש באלו פרטיים שכתבתי בפנים (קמא) עיין בפת"ש ס"י ל"ה כמה חלוקי דינים בענין זה (קמב) גילוי דעת אות ק"כ ועיין שם שהאריך עוד באלו חלוקי דינים בענין זה אך שצ"ע לדינא ע"כ לא העתקתי רק מה שהוא ברור ופשוט (קמג) כן מבואר במנחת הזבח והטעם דכל ההיתר הוא מחמת דשכיח טובא ועתה דלא שכיח כלל אי גדיים וטלאים כמו נפה וחלילה להתיר דהא הוא טריפות הש"ס (קמד) פת"ש (קמה) פת"ש (קמו) כן כתב הצ"ש וטעמו דהא לדעת הב"י אונא הלמטה מאומא הרי הוא

צ (קלו) מעשה שנמצא בימין ארבע אונות האונא הסמוכה לצוואר כדרכה ואצלה אונא קטנה ואצלה אונא גדולה ואצלה אונא הסמוכה לאומא קטנה ונסתפקו אם העליונה הקטנה הוא יתר והשאר הם אונות הראוית נמצא דהוי חליף גידול דהא אמצעית גדולה מסמוכה לאומא או דתולין דהסמוכה לאומא הוא היתרת ואין כאן חליף ועלתה הסכמתם להטריף לפי שעיינו וראו שאונא הסמוכה לאומא שמאלית החיתוך שבינה לאונא שעל גבה הי' נמוך מחיתוך שבין ב' עליונות הימנית א"כ נראה מזה שסמוכה לאומא הוא כתיקנה מאחר דהחיתוך שעל גבה נמוך מחיתוך שבין ב' אונות שמצד שמאל ממילא אם זו הוא עיקרית הוי לי' חליף וטרפה עוד טעם אמרו מאחר דהוורדא עומדת למטה מבולם א"כ אף אם נחשיב הרביעית ליתרת ואין כאן חליף עכ"פ שינתה וורדא מקומה דהא הוורדא צריכה לעמוד עם הסמפון שלה בין או"ע והסמפון שלה ובין האומא והסמפון כמו סגל ועתה הוא רחוקה מאו"ע ועוד עשו שחתכו האונות וראו שבל אונא הי' לה סמפון וקטנה העליונה לא הי' לה סמפון מזה נראה שהעליונה היתרת ולא הסמוכה לאומא וא"כ הוי חליף ומעיקר הדין הי' להם להטריף בהוכחה אחת שזו היתרת גם הי' להם להטריף מכח ממ"נ כמו שכתבתי אלא כדי לברר הוראה בדקו כל מה שהי' אפשר (קלח) גם אף אם היתה הוורדא עומדת בין אונא הגדולה הג' לבין הקטנה הד' הוי שינתה מקומה והוי טרפה משום שינוי מקום:

צא (קל"ח) ואם הי' בימין ארבעה אונות באופן דליכא חשש חליף גידול לא היישינן שמא הסמוכה לאומא הוא יתרת והוי שינוי מקום בוורדא דלא מחזקינן ריעותא לחוש לזה וכשר (קל"ט) ואם נמצא יתרת מקמא או פיצול מקמא על או"ע באופן דכשר משום פיצול ובולט על האומא מקמא אף שע"י זה אין חריץ הוורדא רואה פני החיתוך שבין או"ע לאומא אין חשש כלל וכשר דדוקא היכי דיתרת יוצא משורש הריאה בין או"ע להאומא בזה מחמרינן לעיל אבל לא כה"ג:

צב (קמ) אם נמצא על הריאה קרום כמין מלבוש סביב כל הריאה לבד שני קרומים של ריאה ואות על זה דאותו קרום רפה ומתנועעת בהולכת יד עלי' צריך לקלוף את הקרום מעל הריאה בנחת ולא בחוזק עד שלא ישאר בה שום דלדול ואח"כ לברוק בנפיחה ע"פ כולה ואם שלימה ויפה בלי שום ריעותא תחתיו כשרה ואף אם אין בריאה חיתוך אונות רק סדקים המורים על כל אונא כאשר נתבאר לעיל כשרה ואם נאבדה בלי בדיקת נפיחה רק שראה שאין בה ריעותא יש להכשיר בהפ"מ וקרום זה הוי ריעותא להצטרף לתל"ר כמו שאבאר לקמן בדיני תל"ר (קמא) ואם קרום זה נדבק לדופן או נסרך לדידן דמכשרינן כל סרכא שלא כסדרן ע"י קליפה בנחת יש להכשיר גם בזה אם הסיר הקרום בנחת:

צג (קמב) אם נמצא פרום על הריאה כמין קרום ויש לו מראה עור הריאה והשו"ב קורין אותו סטראנא או זייגר או שטערין ואיננו דבוק בבשר הריאה וכשנופחין הריאה הוא מתגבה במקומות הרבה אם בשר הריאה שתחתיו נקמט באיזה מקומות ונראה בעין הסר יש לומר דע"י זה נפרד עור העליון וזז ממל"מ למעלה ולמטה יען שהעור ארוך ורחב כשיעור הראוי להיות ע"ג הריאה כשהוא מלאה בבשר ועתה שנקמט הבשר עי"ז נפרד העור העליון ומתגבה ולכן צריך לבדוק כל סביבותיו עד למרחק הרבה ואם לא ניכר שום השש נגלד ואין בקרום הנ"ל שום שינוי מראה ממראה עור עליון שעל גבה הריאה כשר שאנו תולין לומר שהוא קרום עליון אך מה שמתגבה באיזה מקומות הוא מחמת שניקב עור התחתון ע"י הוזק הנפיחה לכן הרוח נכנס תחת העליון ומתגבה ע"י זה וא"צ לקלוף העור בלל:

צד (קמג) היתר אופתא המבואר בפוסקים גבי גדיים וטלאים אין להתיר עבשיו:

צה (קמד) כשבהמה נטרפה מחמת חסר ויתיר וורדא או כיס כל טריפות התלוים בורדא או בביסה כל החלב והגבינות שנעשו בתוך י"ב חודש הוא דאסורים באכילה אבל מקודם י"ב הודש יש להתיר בהפ"מ אבל הבהמה גופה אסורה אף שחיתה כמה שנים אך אם נטרפה מחמת היפוך הריץ הורדא יש להתיר החלב קודם ג' ימים לשחיטה (קמה) אבל הסר ויתיר אונא או הליף שהוא מוסבם מבל הפוסקים או אופתא וכדומה שהוא טריפות ודאי ונראה שבך נבראת החלב אסורה לעולם זולת אופתא שיש בה סמפונות כמנין האונות בהמה גופה אסורה לעולם אבל החלב מותרת מקודם י"ב הודש או קודם עובר ולידה:

צו (קמו) אם אונא אחת הצריכה להיות בדרי הוא למטה באומא דטרפה יש להתיר החלב קודם י"ב חודש וכן חליף שהי' בימין שלשה ובשמאל ארבעה יש להתיר חלבה קודם י"ב חודש אך בחליה

בחליף גידול או צורה יש להתיר חלבה קודם ג' ימים לשחיטה שזה יכול להתהוות בג' ימים גם רבו הפוסקים המתירים את הבהמה א"כ די לן לאסור החלב תוך ג' ימים לשחיטה:

צז (קמז) פיצול מגבה הבולט למעלה מגומא או רחבה מגומא המבואר לעיל שהוא טרפה כל דין יתרת עליו ולא מהני י"ב חודש אף לחלב (קמח) פיצול הפוך באופן שהוא טרפה החלב מותר מקודם ג' ימים לשחיטה (קמט) פיצול טקמא דטרפה יש להתיר החלב מקודם ג' ימים לשחיטה (קנ) פיצול מקמא הארוך או רחב מגומא ונראה מענינו שהוא פיצול ולא יתרת דמבואר לעיל שהוא טרפה החלב מותר קודם ג' ימים לשחיטה וכן הדין בקצר מגומא הטרפה החלב מותר ג' ימים קודם השחיטה:

צח (קנא) מה שמבואר בסי' זה להכשיר יתרת בדרי אך עכ"פ הוי סתם ריעותא (קנב) ואם הוא כטד"א הקטן לאו ריעותא כלל ואף סרכא שלא כסדרן מותר ע"י מיעוך בזה (קנג) יתרת מקמא הוי ריעותא גדולה וגם בזה אם היתרת כצפורן אגודל לאו ריעותא הוא כלל ואף סרכא מותר ע"י מיעוך ואף שהוא שלא כסדרן ואם אין ליתרת סמפון לא הוי רק ריעותא כל דהו כן כתב הל"ש בסי' ל"ח סעי' י':

צט (קנד) מה שהכשרנו לעיל בהיכר סדק אם חסר אונא או אומא לא מיקרי ריעותא כלל זולת היכי דליכא אלא סדק כל דהו דכשר בהפ"מ הוי סתם ריעותא (קנה) יתרת מגבה פחות מצפורן הוי סתם ריעותא אך באונא עליונה דימין במקום דכשר לא הוי ריעותא כלל רק אם הוא כצפורן הוי סתם ריעותא וגם מקמא במקום זה הוי סתם ריעותא אם הוא כצפורן אף דכל יתרת מקמא בצפורן לא הוי ריעותא כלל כמו שכתבתי לעיל אבל במקום זה יש כמה פוסקים המטריפין בצפורן אגודל משום דסופו להתפרק:

ק (קנו) גבשושית מגבה כצפורן הוי ריעותא סתמא אבל מקמא אף כפרק אמצעי לא הוי ריעותא כלל ונראה לי אף שהוא באונא עליונה דימין מקמא לא הוי ריעותא כלל דלא כיש מי שמסתפק בזה (קנז) פיצול מגבה אף שהוא קצר מגומא לא מקרי ריעותא כלל ומקמא פחות מצפורן הוי סתם ריעו' (קנח) אם הורדא גדולה ולא כאו"ע שנתבאר לעיל דכשר בהפ"מ הוי ריעותא גדולה (קנט) אם חסר מקצת ורדא ומתכשרה ע"י השלמה הוי ריעותא גדולה אם החתיכה המשלמת הוי כפרק אמצעי של אגודל. ושארי דיני תל"ר בכלל ובפרט אבאר אי"ה לקמן בסוף סי' ל"ט בכלל מיוחד לזה:

סי' ל"ו

הוא משלמת החסרון וגוף הבהמה מותרת גם בחליף דארבעה בשמאל הפ"ח וסייעתו מתירים ואף דאן קיי"ל לאסור הבהמה לעולם דהא טריפות זה משמע כן אבל בחלב יש לסמוך עליהם להתיר (קמז) כן נראה לי והוא פשוט דהא הטריפות הוא משום דחשבינן זאת ליתרת מגבה (קמח) כן הוא בל"ש אות ל' דפיצול אינו בא מבטן והוי כמו סרכא דלא כי"ש מי שכתב דגם זה בא מבטן כמו יתרת (קמט) כן משמע בל"ש באות ל' גם באות כ"ח (קנ) כן נראה לי לפי מה שכתבתי לעיל בשם הפמ"ג בסעי' מ"ב דאם יש לחשבו ליתרת שהוא כשר א"כ עיקר הטריפות רק משום פיצול וכבר כתבתי בשם ל"ש דפיצול נתהוה כמו סרכא איברא דבזה אוסר הל"ש החלב לעולם וטעמו משום דבאמת הוי יתרת רק דטריפה מטעם הנ"ל חסר ויתיר אך להלכה נראה לי עיקר כפמ"ג דאיסור הוא משום פיצול (קנא) רוב פוסקי' דלא כל"ש (קנב) רוב פוסקים (קנג) ל"ש ורוב פוסקים דלא כי"ש מי שמיקל אם הוא נגד אומה (קנד) פמ"ג בדיני הרי"ל ולב"ש בסי' ל"ח ומש"כ דספק כל דהו הוי ספק ריעותא זאת לא מצאתי בפוסקים רק במנחת הזבח שכתב דהוי ריעותא גדולה ונראה לי דלא הוי רק ריעותא סתמא (קנה) ל"ש סי' ל"ה ובאונא עליונה שכתבתי דמגבה הוי ריעותא כן כתב ל"ש שם בשם שו"ת גבעת שאול סי' כ"ו יע"ש וכן במקמא שם בל"ש (קנו) ל"ש פמ"ג (קנז) לב"ש (קנח) ל"ש (קנט) ל"ש סי' ל"ה ולענין פיצול הסמוך לחריץ הורדא או על הלב או על גב הורדא המבואר לעיל בסעי' מ"א שהוא כשר נראה לי דעכ"פ הוי סתם ריעותא להצטרף לתל"ר כיון דאף פיצול מגבה המבואר בכל הפוסקים להכשיר כתב בשו"ת בית אפרים חיו"ד סי' כ"ו דהוי ריעותא כ"ש בזה דהא יש מן האחרונים המטריפין כה"ג עיין במה"ז ע"כ אף שכתבתי בפנים בפיצול מגבה דלא הוי ריעותא כלל דלא כב"א אבל הכא נראה לפע"ד דהוי ריעותא ואם איכא סרכא מפיצול זה אף לאותה אונה שהתפצל משם נראה לי דהוי סרכא שלא כסדרן אם נסרך מחוד הפיצול לאונה הוי כמו שתי אונות דזו מושכת לכאן וזו לכאן וסוף הסרכא להתפרק ע"כ אף אם עברה ע"י מו"מ הוי תרתי לריעותא וטרפה אבל אם נסרכה מפיצול לגומא במקום שכיבת הפיצול נראה דהוי כמו מחיתוך לחיתוך והרי היא לכל הדינים כמו באונה מחיתוך לחיתוך שיתבאר לקמן אי"ה בסי' ל"ט ואם אין בפיצול שיעור מדה"א היינו אפי' צפורן אגודל אין בו אף דמבואר לעיל דהוי ריעותא הכא כיון דהוי נגד החריץ נראה לי להקל דלא הוי ריעותא כלל וכן אם רוחב הפיצול הוא יותר מאורך באופן שכתבתי לעיל באות ס"ה דכשר אף אם הוא שלא נגד החריץ אך בודאי דהוי עכ"פ ריעותא ואם פיצול זה הוא נגד החריץ לא הוי ריעותא וכלל זה נקוט בידך דכל שהפיצול טריפה אם אינו במקום חריץ א"כ אף במקום החריץ דכשר עכ"פ ריעותא הוי להצטרף לתל"ר והיכי דפיצול בלאו הכי כשר רק דהוי ריעותא ע"כ אם הוא נגד החריץ אף ריעותא לא הוי וז"ב לפע"ד ומעשה בא לידי שהי' פיצול נגד חריץ וורדא ותמונת הפיצול הי' כך דלצד אחד הי' נפרד יותר משיעור פרק אמצעי דאגודל אך לצד השני לא הי' נפרד רק מעט כמו צפורן אגודל ולא יותר והי' נסרך במקום הפרוד לאותו אונה שפיצול יוצא משם רק שהסרכא הי' באותו מקום הפרוד נגד אותו לצד הסתום ולא נגד חלק הפרוד והכשרתי חדא דכה"ג לא מיקרי סרכא שלא כסדרן דהא במקום הסרכא אף דשם הי' פרוד אבל למעלה הי' השורש וסתום שם ולצד השני שכנגד הפרוד ג"כ הי' סתום א"כ אין שום אפשרות להתפרק משם ע"כ לא מיקרי רק סרכא ממלי"מ כיון דהי' עברה ע"י מו"מ ולדעת הכו"ז כל סרכא ממלי"מ שעוברת ע"י מו"מ לא הוי ריעותא מילא אף ואם כאמר דפיצול זה הוי ריעותא אבל הסרכא בודאי דלא הוי ריעותא וכשר ועוד דפיצול זה הי' רחבה יותר מארכה דהא הרוחב הוא באלכסון כל מקום שהוא סתום ואין לומר דלא נחשב למקום רוחב רק השורש כעלא דהוי אורך

אורך יותר הי"א דבאמת אם צריכים לחשוב כל אלכסון ה"ל נתר טעמא שכתבתי לעיל באות ק"ה ונראה שכן הוא הדיוק מעילא דפילוג כזה לאו ריעותא הוא כלל ואין כאן אף ריעותא חדא א"כ להתיר ע"כ סמכתי על זה להכשיר בהפ"מ ואף שכתבתי לעיל באות ק"ה דאם יש בפילוג שיעור דפרק אמצעי אין לסמוך על דעת קדושים בזה להתיר שלא כיון דהוי נגד האריך ולד אחד אין בו שיעור רק לפוק אגודל י"ל דכה"ג לא הוי ריעותא דפילוג כלל, איברא דלכאורה יש לדייק וכי פילוג זה גרע מקמט דקיי"ל דהוי ריעותא אלא ה"א דהא קמט מתחילת ברייתו קיי"ל לקמן דלא הוי ריעותא ופילוג יש כמו דבא מבטן וכך הי' ברייתו ועוד כיון דמה שכתבתי דפילוג נגד הריין הוי ריעותא וכן סרכא מפילוג הוי שלא כסדרן לא מצאתי בשום פוסק רק שכתבתי להחמיר ע"כ יש להקל בזה ודו"ק:

(א) **גמרא** חולין דף מ"ח וש"ע (ב) שמ"ח ופת"ב (ג) ל"ש אות ג' (ד) ל"ש מסתפק בזה אבל הפ"מ כתב כמו שכתבתי בפנים (ה) כן משמע בראש אברים אות ב' שכתב וז"ל אם לא די"ש לומר שבא ע"י לקותא וכן הוא במ"ע ומה שכתבו לחלק בין ושט דהוי ספק בשחיטה עיין בח"ד סי' ק"י דזה לא מיקרי ספק בשחיטה ועיין לקמן בסי' ק"י ולעיל סי' כ"ה דאין זה מוסכם אך מלבד זה הכא יש לחלק בין ושט לשאר אברים משום דשכיח ע"י קוץ כמו שכתב בח"ס יע"ש (ו) אחרונים (ז) תפ"י ופת"ב (ח) שמ"ח (ט) פת"ב וכתב דבזה מעכב בדיקה בלבן יע"ש (י) ל"ש סעי' ב' (יא) דעת קדושים אות א' (יב) דעת קדושים אות י"ד (יג) בפת"ב אות קי"ח ובקי"ה אות מ"ח שעלה להכשיר כמו שכתבתי בפנים (יד) משום ד"ש כמה פוסקי' מטריפים ואף אלו אוסרים באין הפ"מ (טו) כך נראה לי דהא רבו מטריפין בזה (טז) טעמא דמסתבר הוא ודוק (יז) גמרא וש"ע סי' ל"ו סעי' ב' (יח) שמ"ח (יט) פת"ב (כ) בפת"ב יש שם ע"ש שכתב להיתר אף בהושמה פ"א

סימן ל"ו

כמה דיני טריפות בריאה ובו קי"ז סעיפים.

א (א) הריאה יש לה שני קרומים ניקב זה בלא זה כשר (ב) ויש להחמיר לנפוח הריאה ולבדוק אותה ע"י רוק במקום הנקב ובדיעבד מותר בלא בדיקה אם נודע ע"י המישוש ומראה שקרום אחר שלם אבל מישוש בלא מראה לא מהני (ג) אבל ראיה בלא מישוש מהני (ד) וכל זה אם ניקב ע"י חולי אבל ע"י מחט או קוץ חוששין שמא גם שני ניקב ואין אנו בקיאים בבדיקה וטרפה כמו גבי ושט (ה) ואם הוא ספק יש להקל ונראה לי דעכ"פ הוי ריעותא גדולה להצטרף לתל"ר:

ב (ו) ואם ניקב אפילו ע"י חולי קרום אחד ויש קורט דם כנגדו בדופן או בקרום עליון לא מיבעיא אם ניקב תחתון דטרפה דאם לא ניקב גם עליון ק"ד מנין אלא דאף אם ניקב עליון ג"כ טרפה דמסתמא גם השני ניקב דאל"כ מקרום העליון לחוד אין יוצא דם ובודאי שניהם ניקבו ואנו אין בודקים שפיר או דשמא הבריא ע"כ אין מבצבץ ודוקא שהדם מעופש) ונראה שהוא מחמת מכה דאל"כ שמא דם הוא מחלל הבהמה ואם ניקב העליון ויש ק"ד בתחתון ג"כ טרפה:

ג (ז) אם ניקבו הקרומים אפילו נקב משהו ולא נחסר מהעור כלום אף שהוא מתולדה טרפה בין שנקב מפולש בשני קרומים בין (ח) שהוא זה שלא כנגד זה ואף שאחד הוא באונא מקמא וב' הוא באונא אחרת או באומא ומגבה חוששין שהרוח נכנס בזו ויוצא בזו וטרפה ואם ניקב אחד בקרום אחד מגבה בערוגה דימין והשני בערוגה דשמאל כשר דלא יבוא הרוח) ביניהם (ט) ובהפ"מ יש להקל אם ניקב קרום אחד מקמא ושני מגבה וכל שכן כשניקב זה בגב אונא זו ונקב השני מקמא דאונא אחרת דיש להקל: בהפ"מ ע"י בדיקת פושרין במקום הנקב אם אין מבצבץ כשר:

ד (י) כל מה שנטרף מחמת נקב ולא הגליד עדיין אף שראינו מכמה ימים שבלעה המחט אפילו הכי החלב מותר דתלינן דרגע מקודם שחיטה נעשה נקב:

ה (יא) אם קרום עליון מוגבה נגד הנקב דקרום תחתון כשר רק אם נראה שהוא קרום זר צריך הבחנה אם אין זה קרום מחמת מכה ולא קרום הריאה והכל לפי ראות עין הבודק:

ו (יב) נגלד ניכר ע"י הגבהת העור או שפה ועפ"י רוב לא ניכר איזה קרום נגלד עליון או תחתון ואם הנגלד הוא בשני מקומות באונא אחת ובמקום נגלד אחד הרוח הוא אוושא בין הקרומים מזה ניכר שנקב הוא בקרום הב' והעליון הוא שלם ובמקום נגלד הב' לא בא רוח בין הקרומים מזה ניכר שהעליון ניקב ולא תחתון א"כ הוי ניקבו זה שלא כנגד זה וטרפה אך אם קולף קרום עליון ונראה שהוא שלם על גב מקום של שני הנקבים מוכח דשני הנקבים המה בתחתון ולא בעליון וכשר ויש לסמוך על בדיקה זו דבלאו הכי איכא כמה ספיקות:

ז (יג) אם יש נקב מפולש מעבר לעבר באונא והנקב בפנים מוקף מעור הריאה וע"י זה לא מפקא זיקא וניכר שהוא מתולדה ואין בנקב שיעור חסרון המבואר לקמן גם אין הנקב במקום סמפונות כשר:

ח (יד) מה שהכשרתי בסעי' ג' בהפ"מ בזה שלא כנגד זה בשני אונות הוי סתם ריעותא ואף מה שהכשרתי בשתי ערוגת ג"כ הוי סתם ריעותא ואף דשם מותר לכ"ע אך עכ"פ הוי נגלד פורתא דהוי ריעותא (טו) ומה שהכשרתי בסעי' ז' בניקב מתולדה הוי ריעותא גדולה (טז) ומה שהכשרתי לעיל בהפ"מ באונא אחת אם ניקב קרום א' מקמא וקרום ב' מגבה נראה דעכ"פ הוי ריעותא גדולה:

ט (יז) נגלד עור עליון כולו או רובו כשרה (יח) והוא שינפחנה כראוי לבדוק בפושרין (יט) ובהפ"מ יש להתיר אם לא בדקה רק בנפיחה בלא פושרין (כ) ואם הושמה ריאה זו פעם אחת בקרים יש להכשיר ולבדוק שנית בפושרין אבל אם הושמה בחמים אין מועיל שוב בדיקה וטרפה דחמים מכווצי לי'

לי' ונסתם הנקב וכן אם הושמה במשקה חריף כגון חומץ או י"ש ובדומה טרפה דזה נמי מכווצי כמו חמים:

י (כא) אם נלקה עור העליון בין כולו בין רובו וקלפו וראו שקרום ב' הוא שלם ויפה בלי לקותא בהפ"מ יש לו כל דין נגלד ומותר ע"י בדיקה (כב) אם לא נגלד רק מקצת מעור לכתחלה יש לו דין דנגלד כולו אך בדיעבד יש להקל ע"י שיבדק בראיה ומשמוש ויראה שעור הב' שלם כשר:

יא (כג) אם נגלד מקצת קרום עליון או ניקב ויש במקום הזה בועא טרפה משום דהוי תרתי לריעותא א"כ יש לחוש שמא חלוף והלך גם קרום הב': וזה הוי קרום שעלה מחמת מכה והוא קרום הבועא אך אם הוא בועא של מים זכים אז במקומינו דמים זכים לא הוי רק ריעותא כל דהו ולא מצטרף לסתם ריעותא דנגלד וכשר אבל בנגלד כולו או רובו אז אף במים זכים וגם אף טונרא או מורסא טרפה משום דמעכב בדיקת נפיחה:

יב (כד) אם נגלד כל קרום עליון ויש סרכא בין אונא לאונא למטה מהציין טרפה אף דסרכא זו לא מצטרפת עם נגלד שיהי' תל"ר דהא למטה מחציין לא הוי רק ריעותא כל דהו עכ"פ מעכב הבדיקה דנפיחה ואם לא נגלד רק מקצת דבדיעבד לא בעינן נפיחה כשר דהוי כמו דיעבד ואף אם נגלד כולו רק שהסיר הסרכא ע"י מו"מ דאז יוכל אח"כ לבדקה בנפיחה כשר ובהפ"מ אף אם הסיר הסרכא בסכין כשר ואף בנגלד במקצת צריך לכתחלה להסיר הסרכא דהא לכתחלה בעינן בדיקת נפיחה אף בנגלד מקצת:

יג (כה) במקום נגלד מרצת אינו מועיל מו"מ לסרכא שלא כסדרן אבל לסרכא תלוי' מועיל מו"מ ואם לא עברה ע"י מו"מ רק שנראה לסרכא תלוי' יוצאת דייקא מקרום העליון אצל מקום הנגלד יש להכשיר בהפ"מ (כו) ואם יש מכה בדופן נגד מקום הנגלד כשר אבל נשבר הצלע אף אם חזר ונקשר כלי' שנראה שבא הנגלד מחמת השבר טרפה ולכתחלה יש לעיין בצלעות נגד הנגלד אם אין שם שבר אבל בדיעבד כשר אף אם לא בדק אחר זה:

יד (כז) נגלד נגד נשבר הצלע באופן שהוא טרפה אף אם יש נגלד אחר שלא במקום השבר לא אמרינן דואיל וזה הנגלד לא מכה השבר בא רק ממילא דהא לאו במקומו הוא כן נמי הנגלד דבמקום שהוא נגד השבורה לא משבר בא רק ממילא דהא טבע ריאה זו כך הוא לעשות גלדי אין לומר כן וטרפה דבמקום שנגלד נגד השבר חיישינן דע"י שבר נגלד הקרום ואין שום בדיקה מועיל להכשיר דכיון שיש רגלים לדבר חיישינן שמא ניקב גם עור השני וקרום דק עלה ואינו ניכר ועוד שמא אין אנו בקיאים בבדיקת נפיחה כ"כ (כח) ואם קרום עליון שלם ויפה רק קרום תחתון נגלד כשר בהפ"מ אף שהוא נגד השבר ויש עוקץ בשבר:

טו (כט) אם ידוע בבירור שנשבר הצלע בתוך שלשה ימים לשחיטה כגון שראינו שנפלה באופן שגרם לה השבירה וגם אחר השחיטה ניכר ששבר חדש הוא שלא עלתה עדיין ארוכת בשר על מקום השבירה וגם מקום הנגלד אדום כצח במקומו מפני שעדיין לא נבלע בו דמו כדרך כל מכה חדשה שבתחלתו מאדמת יש להתיר בהפ"מ ע"י נפיחה ופושרים דאם אין מבצבץ כשרה ונראה לי בנגלד זה נפיחה ופושרין מעכב:

טז (ל) מה שכתבתי לעיל לדתיר אם נגלד מקצת ויש שם בועא במ"ז היינו דוקא אם יש כים להבועא ועל הכים יש קרום התחתון מריאה בזה יש להקל בהפ"מ ואם אין שם רק הכים מבועא טרפה דהא נגלד שני הקרומים וזה הקרום הוא הכים שיש לכל בועא:

פי' בחמים ובמנחת הזבח טעה במה שהעתיק את דבריו להיתר אף אם הושמה בחמים והמעיין שם בריא יראה דלא היתר רק אם הושמה בקרים משום דסומך על דעת רש"י וכן הלים היקל בקרים ולא בחמים יעו"ש (כא) ל"ש דלא כחולקים על זה ואוסרים (כב) פת"ב ל"ש אות י"ח (כג) פת"ב ל"ש (כד) כן הוא בפת"ב ויש לתמוה עליו הא נגלד במקצת או ניקב אף דנפיחה לא מעכב עכ"פ ראי' ומשמוש מעכב א"כ הסרכא מעכב הראי' ומשמוש וראיתי שמקדם מטע הרג"ם בזה יעו"ש ונראה לי בטח שבודאי הפת"ב איירי באופן דאפשר לבדוק בראי' ומשמוש אף בסרכא דאל"כ טרפה ח"ב (כה) פת"ב והטעם בסרכא שלא כסדרן דהוי תל"ר ולעולם לא מהני מו"מ בתל"ר משום דהוי קולא גדולה ובריעותא קלת מבטלינן קולא דמו"מ אבל בתלוי' דאם עברה ע"י מו"מ לא הוי ריעותא ולעולם בתל"ר שע"י סרכא תלוי' מהני מו"מ דלא כדרכי חיים שהושג על הפת"ב ואוסר סרכא תלוי' על נגלד אף אם עברה ע"י מו"מ דעיקר כפת"ב וכן הסכים בעה"ל להיתר וכן בדי"ק דיני תל"ר אות כ"ג ד"ה תלוי' מנגלד פסק להקל ואם נגלד קרום התחתון ועל העליון יש סרכא תלוי' אם עברה הסרכא ע"י מו"מ ונשאר עור עליון שלם ויפה כשר ואם לא עברה ע"י מו"מ טרפה עיין בדי"ק סוף סי' ל"ט (כו) וכ' הפת"ב בסי' ל"ו סעיף י"ב אע"פ שחזר ונקשר וכו' אם הנגלד מכוון כנגד השבר שמראין הדברים שמחמת השבר נגלד וכו' ואל"ל אם תאומר הדעת שנגלד הזה משבר בא כגון שנראה לעין שנקרע בחוזק ואינו שוי הקליפות שטרפה אך בס' אות י"ח שם כתב להיתר בהפ"מ דאין סברא דבלא עוקץ ינקב לריאה רק באופן שכ' הנ"ל שנראה לעין שנקרע בכח וכו' בזה מטריף שם וזה נראה להלכה דאין לאסור רק בדאיכא אומדנא המוכיח שבא הנגלד משבר אך באם יש עוקץ בשבר בזה טרפה אם השבר מכוון מול הנגלד (כז) בגילוי דעת אות ע' מתיר בזה ודבריו תמוהים דאין זה דומה כלל למה שמביא ראי' מכתם ודו"ק (כח) כן העלה בגילוי דעת אות ע' וכוון הוא דלא כדעת קדומים שם באות ג' שהחמיר בזה יעו"ש:

(כט) **מעשה** שאירע לבעל מנחת הזבח והסכימו עמו להכשיר וכתב שם דאף האדמומית לא אכפת לן דאף דהוי נגד מכה בדופן דמשום דהוי תוך ג' ימים א"כ עדיין לא נתרפא ומועיל בדיקה יעו"ש וכוון הוא (ל) כן כתב בר"א בקוה"ר אות כ' יע"ש שהאריך ואף דל"ם סי"ק ע"ז לא כתב מזה כלום בודאי דמודה

דמודה לזה דטעמא דמסתבר הוא אך מה שיש לתמוה על הלש"ם שם באות ט"ז במה שרצה להתיר אף בנגלד כולו ואח"כ העלה לאסור וז"ל מאחר דהט"ז באלו הכי אוסר ריעותא על בועא בט"ז לכן לא מלאני לבי להקל נגד הט"ז וכו' וקשה למה צריך לזה הא בנגלד כולו בדיקת נפיחה מעכב א"כ באלו הכי טרפה דבועא בט"ז מעכב הנפיחה כמו שכתב הפמ"ג במורשה ומוכרח (לא) עיין בשו"ת טוטו"ד מהד"ק סי' כ"ח (לב) דלא כנ"ד (לג) דלא כנ"ד (לד) דלא כנ"ד (לו) רמ"א בסי' ל"ו וכמו שתירץ הש"ך בתירוץ הא' וכן נראה שם מב"ח וע"ז וכן הסכים הפמ"ג שם להלכה דלא ככו"פ שהקל גם בזה (לז) זה עפ"י תירוץ הב' בש"ך בשם אביו ולזה חשש הפמ"ג וח"א כלל י' או ב' להחמיר (לח) זה עפ"י דעת השמ"ח וסייעתו החולקים על סברת אביו הש"ך כמו שכתבתי בפנים ובמ"ע שגו בזה שהביאו להלכה דברי השמ"ח וכתבו עליו טעם אביו של הש"ך דהוי ממ"נ ת"א כמו שכתב שם הת"ש ודוק (לט) כן הוא בלש"ם והטעם דכל שיש ריעותא בעינן היתר ברור (מ) שער המים בשם דמש"א ומ"ע (מא) תורת הזבח אות י"ט סי' כ"ג (מב) ל"ש סוף סי' ל"ו (מג) ב"א בקס"ר אות כ"ג וכן פסק בדח"ח (מד) כל זאת העלה בפמ"ג (מה) גמרא ומוכח מכל הפוסקים דקרום שעלה מחמת מכה איננו קרום (מו) אי מהני בדיקה בזה הזמן הוא מחלוקה בין הפוסקים והאחרונים הכריעו כמו שכתבתי בפנים (מז) מוסכם מכל הפוסקים (מח) פמ"ג בשם כנה"ג ועיין במ"ע שביארו כמו שכתבתי בפני':

(מט) **זאב** או כלב וכו' מקור דין זה הוא בגמרא חולין

דף

יז (לא) אם יש בועא של ליחה ובאמצעה זך וצלול במקום אחד יותר משאר מקומות ויש לחוש שמא נגלד שם עור התחתון כיון שעליון שלם יש להקל דהוי ספק תל"ר ואף דהוי ספק חסרון ידועה יש לצרף דעת האומרים דכל בועא נגלד עור התחתון ואין זה תל"ר כלל אך אם בודאי נגלד עור התחתון טרפה דאין לסמוך על הסוברים דכל בועא נגלד עור התחתון אבל אם יש ספק אם נגלד קרום עליון טרפה ואין זה ספק תל"ר דהוי ספק חסרון ידועה שאין נכנס בגדר ספק (לב) נגלד במקצת או ניקב עור אחד הוי סתם ריעותא:

יח (לג) מה שכתבתי לעיל שאם הושמה הריאה במים חמים שוב אינו מועיל הבדיקה לענין נגלד אין חילוק בין אם הושמה במזיד או בשוגג ואונס (לד) ומה שכתבתי לעיל דמים קרים לא יתן לכתחלה אין חילוק בין אם הריאה חמה שמקרוב הוציאה מבפנים ואף שכבר נתקררה לגמרי ואין בה חום כלל אפ"כ לא יתן אותה למים קרים אבל בדיעבד שכבר נתנה במים קרים כבר כתבתי לעיל דמהני אח"כ בדיקת פושרין:

יט (לו) ריאה שנפחוה ונקרעו קרומי הריאה מחמת הנפיחה אם נפחוה כדרך שאר ריאות ולא יותר טרפה משום דנראה מזה שנתקללו הקרומים והוי כנגלד (לז) ואם נפחוה יותר מדאי אז יש לחלק אם מחמת ריעותא נפחוה כגון מראה טרפה ע"י נפיחה דיותר מדאי הלך והלך המראה ממ"נ טרפה דאם לא היתה כל כך נפיחה בחייה א"כ הי' מראה טרפה ואם היתה כ"כ ראוי' לנפות בחייה כמו שנפחוה עתה יותר מדאי א"כ יש לקותא בקרומים ואף שנקרעו במקום רחוק מהמראה טרפה ממ"נ וי"א (לח) דאם הקרע הוא רחוק ממראה הטרפה כרוחב קש ובהפ"מ שתי שערות יש להכשיר דלא אמרינן ממ"נ רק אמרינן דבאמת בחייה היתה נפיחה כמו עתה היינו כל מה דאפשר לנפחה ולא הי' לה המראה טרפה ואפ"ה לא היתה מתקלקלת כמו עתה משום דכל זמן שהיתה בחייה הקרומים חזקים המה ואחר השחיטה נחלשו כי כך הוא טבע הב"ח לכך נקרעו אבל אם נקרעו במכום המראה או סמוך ממש טרפה דמזה נראה שמחמת הריעותא והחולי שיש במקום הזה נקרעו הקרומים ובהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על סברא זו (לט) ואם נפחוה מחשש ריעותא שאינה מטרפת והיינו מראה כשרה ונקרעו מחוזק הנפיחה אם חלף והלך החשש כשר דתלינן בחוזק הנפיחה אבל אם לא חלף והלך הריעותא טרפה ואם לא הי' בה חשש וריעותא כלל אם יש לתלות שנקרעו מחוזק הנפיחה כשר (ס) וכל זה אם נקרעו ב' קרומים אבל אם רק קרום אחד נקרע לעולם כשר (סא) דנקרע קרום אחד ע"י חוזק הנפיחה לא מיקרי ריעותא כלל (סב) אבל ב' קרומים הוי סתם ריעותא להצטרף לתל"ר (סג) וי"א דזה לא מיקרי ריעותא ע"כ במראה כשרה אף דלא חלף והלך המראה יש להכשיר ובהפ"מ ושעת הדחק יש לסמוך על זה דלא הוי ריעותא אף בנקרעו ב' קרומים:

כ (סד) אם יש להסתפק שגם קודם נפיחה דיותר מדאי סרה המראה יש להכשיר בהפ"מ ואם יש ריעותא שצריך בדיקה להכשיר אז אף שנקרע מחמת נפיחה דיותר מדאי טרפה דהא א"א לבדוק אך אם בשעת בדיקה דנפיחה כדרכה לא בצבצה ולא רפתה הבודק ונפח עוד יותר עד שנקרע יש להתיר ואם נמצא בה ריעותא כגון מראה ועי' נפיחה הלכה המראה וקשר פי הקנה ונשארה כך נפיחה ונקרע מעצמה אפילו תיכף ומיד סמוך לנפיחה וקשירה יש להתיר בהפ"מ אף בנפיחה דכדרכה דכיון דפי סתום לכך נקרע:

כא (סה) ריאה שניקבה ועלה בה קרום ונסתם הנקב טרפה ויש בזה שני טעמים א' משום דאין טרפה חוזרה להיות כשירה ב' משום דסופה לסתור:

כב (סו) ריאה המשמעת קול בנפיחתה ואח"כ כשנופחין בפעם שני' קולה לא ישמע אין להתיר האידנא ע"י בדיקה אך אם נודע בבירור המקום שהקול יוצא אף האידנא נמי מהני בדיקה בהפ"מ ובודק כל אותו מקום בפושרין ואם אין מבצבץ שם כשרה (סז) ואם הושמה פ"א בחמים או בקרים שוב לא מהני בדיקה שכבר נסתם הנקב (סח) ואם במכום נגלד אף במקצת משמעת קול אינו מועיל בדיקה דהא הא דאוושא הוא משום דתתאה איגקב ועליון הוא נגלד וטרפה והא דלא מבצבץ משום דהוי זה שלא כנגד זה:

כג (סט) זאב או כלב או חתול ששיניהם חדים ועלולים לנקוב שחטפו ריאה אפילו קודם בדיקה

מסרכות

דף ע'. ומחמת שבשיגא זו נתקשו המפורשים מאוד ולא מלאתי מרגוע לנפשי בכל פירושיהם לכן מוכרח אני להאריך לבאר הסוגיא לפי קט שכלי ואעתיק לשון הגמרא ומה שנראה לפע"ד לפרש בזה אפרש:

א) **גרסינן** בגמרא גופא אמר ר"ה בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכו' נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה וליתא נשחטה הותרה הא קמ"ל דאע"ג דאיתיליד בה ריעותא כדבעא מיני' ר' אבא מר"ה בא זאב ונטל בני מעים מהו נטל הא ליתנהו אלא ניקב בני מעיים מהו ניקב הא קא חזינן דהוא נקבהו אלא נטלן והחזירן כשהן נקובין מהו מי חיישינן שמא במקום נקב ניקב או לא א"ל אין חוששין שמא במקום נקב ניקב ולכאורה יש לדקדק הא יש לפרש בעיא דר"א בפשיטות דנטל הזאב בני מעיים ואף דליתנהו ואין כאן ריעותא אפילו הכי שפיר מספקא ר"א כיון דבכלל בני מעיים היא ריאה וקיי"ל דצריכה בדיקה לכתחלה ובזה מיבעיא לי' אי גם בדיעבד היכא דאינה לפנינו אי מעכב בה הבדיקה או לא אך יש לומר כיון דבעא מיני' על כל בני מעיים ואף על אותן שאינו צריכים בדיקה לכתחלה ע"כ שפיר אמרו דהא ליתנהו ולא נולד לן שום ריעותא עליהם והעלו דלא מיבעיא לי' רק באופן זה שהחזירן כשהן נקובין ואיתיליד ריעותא אי מהני החזקה או לא ופשט לי' ר"ה דתלינן בזאב שמנקב מדלא מחלק. ר"ה בין שאר בני מעיים לריאה משמע דגם בריאה נמי תלינן בזאב ואף דלכתחלה צריכה בדיקה אבל בדיעבד הבדיקה אין מעכב בה והרשב"א בחידושיו הביא בשם ר"י הלוי ז"ל שאין ריאה בכלל בני מעיים ור"ה לא מתיר רק בבני מעיים ולא בריאה והוא חולק עליו והביא כמה ראיות דעיקר בדיקת ריאה הוא רק לכתחלה אבל דיעבד אין הבדיקה מעכב ור"ה מכשיר אף בריאה יעו"ש וכן עיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים אך מה שיש לדקדק עוד למה הכפיל ר"ה בדבריו ואמר אין חוששין שמא במקום נקב ניקב והא לא הוי צריך לומר רק אין חוששין ולמה הכפיל בדבריו לשון השואל ועוד בלשון השואל גופה ג"כ יש לדקדק למה לא שאל סתם אי תלינן בזאב או לא ולמה נקטו בש"ס הלשון מי חיישינן שמא במקום נקב ניקב או לא ועל זה פשט לי' ר"ה דלא חיישינן שהי' מקודם נקב וזה תמוה דהא בפירוש אמרינן מקודם דאי כשניקבו בפנינו אין שום מקום ספק דהא קא חזינן דהוא נקבינהו ועיקר הספק הוא רק אי תלינן נקב זה בזאב או דלמא דאמרינן דזאב לא עשה שום נקב רק שמחיים הי' הנקב ועל זה פשט ר' הונא דתלינן בזאב ולפ"ז לא יתיישב הלשון כלל וכלל לכן נראה דעיקר הבעיא בגמרא הוא על הנקבים שלא במקום שיניו דאם נאמר דזאב בודאי עשה. נקב בהכנסת שיניו אז הוי אמרינן דאפילו שאר נקבים לא מיקרי ריעותא דהא חזינן דהזאב התחיל לעשות נקבים א"כ בודאי דגם נקבים שלא במקום שיניו הוא עשה דמקודם לכן הי' הזאב אוחז גם במקומות ההם בשיניו ועשה הנקבים ועתה החליף את מקומו ואוחז במקום אחר לכך מיבעיא לי' דילמא כיזיל לאידך גיסא כיון דחזינן נקבים הרבה שלא במקום שיניו אמרינן דהזאב לא עשה שום נקב בבני מעיים אלו ואי משום דודאי עושה נקב בהכנסת שיניו דילמא במקום נקב שהי' שם בתחלה איתרמי דהכניס בו שיניו או דלמא דאין חוששין כלל על זה דשמא במקום נקב ניקב רק כיון דזאב בודאי עושה נקב בהכנסת שיניו תלינן בו אפילו הנקבים אחרים שהמה שלא במקום שיניו ע"כ א"ש לשון הבעיא וא"ש נמי מה שהכפיל ר"ה בלשונו אין חוששין שמא במקום נקב ניקב דאי הוי אמר סתם תלינן בזאב הוי מקום לטעות דדוקא אי ליכא נקבים במקומות אחרים רק במקום שיניו היא דתלינן ב' אבל הנקבים שבמקומות אחרים אין תולין ואדרבא אמרינן כיון דאיכא נקבים שלא במקום שיניו א"כ אפילו במקום שיניו נמי הוי מקודם ואיתרמי שהכניס בהם שיניו על זה אמר דאין חוששין דהכניס בהם שיניו אך אמרינן שעתה עשה נקבים אלו בשיניו וממילא דאף שלא במקום שיניו תלינן בזאב וא"ש ודו"ק וראיתי שבלבב אריה העיר קצת מזה יעו"ש אך לפ"ז ל"ע מה הקשה ר"א לר"ה מראה ציפור המנקר וכו' הא לר"א נמי תקשה דהא מודה ר"א היכי דליכא נקבים רק במקום שיניו דתלינן ולמה בצפור לא תלינן אלא לאו משום דחמירה סכנתא מאיסורא וצ"ל דהוי ידע דברייתא דצפור איירי נמי כה"ג שהיי' ע"ד נקבים בתחלה שלא במקום נקיבה הצפור ודו"ק:

ב) **גרסינן** עוד בגמרא איתיביי' ראה צפור המנקר בתאנה ועכבר המנקר באבטיחים חוששין שמא במקום נקב ניקב אמר לי' מי קא מדמית איסורא לסכנתא סכנה שאני אמר לי' רבא מאי שנא ספק סכנתא לחומרא ספק איסורא נמי לחומרא א"ל אביי ולא שאני בין איסורא לסכנתא והא אלו ספק טומאה ברה"ר ספיקו טהור ואלו ספק מים מגולין אסורים א"ל התם הלכתא גמירי לה מסוטה מה סוטה ברה"י אף טומאה ברה"י פירוש דמ"י הילכתא גמירי לה מסוטה בבר"ה ספיקו טהור וגזרת הכתוב הוא דהא ברה"י לחומרא אזלינן וכל ספק איסורא נמי לחומרא בעינן למיזל שמא יעבור יעו"ש והנה מוכח מזה דר"א ורבא סוברים דלא אזלינן בתר רוב וחזקה היכי דאיתרע וילפו לה מספק טומאה ברה"י דלא מהני חזקה מידי והא דטהור ברה"ר הוא גזרת הכתוב אך ר"ה ואביי סוברים דמהני החזקה אף דאיתיליד ריעותא וילפו מספק טומאה ברה"ר דמהני החזקה והא דברה"י טמא הוא גזרת הכתוב וכבר העיר הרשב"א ז"ל בחידושיו בזה באריכות ומחמת שראיתי בספר ש"ס שלא ירד לתוכן כונת הרשב"א בזה במכ"ת לכן מוכרח אני להאריך קצת ולפרש דבריו כפי אשר נראה לפע"ד כתב הרשב"א וז"ל קשה לי' דהא ודאי ספק טומאה ברה"י ספיקו טמא וא"כ מנא לי' לאביי לדמויי ספק איסור לספק טומאה ברה"ר דלמא לספק טומאה ברה"י מדמינן לה וכיון שכן כל ספק איסורא בין ברה"ר ובין ברה"י אסיר דבספק איסורא לא אשכחן הפרש בכל התלמוד בין שנולד הספק ברה"ר ובין ברה"י וכו' ותירץ רבינו הרב ז"ל דאביי ס"ל דספק טומאה ברה"י דטמא הלכתא גמירי לה מסוטה וגזרת הכתוב הוא דמדינא הוי ל"ל העמד דבר על חזקתו וחזקתו טהור וספק טומאה ברה"ר דטהור קם לי' אדינא ולאו מדגמרינן לה מסוטה וכו'. ודוקא בדבר שהוא בחזקת היתר אמר אביי דספקו לקולא וכו' ואהדר לי' רבא דספק טומאה ברה"ר דטהור לאו מדינא הוא אלא הלכתא גמירי לה מסוטה וכל הרואה יראה דמפורש יוצא מפי אדונינו הרשב"א ז"ל כמו שכתבתי דתרווייהו ס"ל דספק טומאה דילפינן מסוטה הוא באופן דאיכא חזקה וברה"ר טהור וברה"י טמא רק דרבא סובר דהא דברה"ר טהור הוי גזרת הכתוב וברה"י דטמא הוא מדינא דגם באיסורים לא מהני חזקה אבל אביי סובר דאדרבה הא דברה"י לא מהני חזקה בטומאה זאת הוא גזרת הכתוב אבל ברה"ר דטהור כן הוא מדינא וכן בכל איסורים נמי מהני חזקה וכתב עוד הרשב"א וז"ל ואי קשה לך וכי לית לי' לרבא ז"ל בתר חזקה והא ליכא מאן דפליג בה וא"כ איך אפשר לומר כן דבספק טומאה ברה"ר דטהור להו מדינא אלא הילכתא גמירי לה מסוטה ותירץ רבינו הרב ז"ל דמים מגולין בטלה חזקתן משנתגלו כיון דאיכא דוכתי דשכיח נחשים וכההוא דאמרינן במה אשה כיון דשכיח בה דמים

דמים כאיכא מכוסה דמיא עכ"ל ול"ל דכונת הרשב"א דרבא ור"א דס"ל דבא זאב והחזירן נקובים דלא תלינן בזאב כמו דלא תלינן בצפור המנקר בתאנה וכן בהא דספק טומאה דכל הני מדמינן אהדדי לרבא ליכא חזקה כיון דאיתרע וס"ל דכל חזקה דאיתרע לא מהני חזקה מידי ולא אזלינן בתר חזקה רק היכי דלא נמצא שום ריעותא וכמו שכתבתי לעיל בטעמא וכתב עוד הרשב"א דאביי סובר דכל ספק איסור שהאיסור תלוי במקרה הבא לו אע"פ שאין שם חזקת טהרה וכההיא דמקואות דאמר ר"ש מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג למפרע ברה"ר טהורות ואע"פ שאין שם חזקת טהרה שאם אתה אומר העמד מקוה על חזקתה והשתא הוא דחסר אדרבה העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל וחתיכה ספק של חלב ספק של שומן שאסורה שאין הספק תלוי במעשה אלא מעולם היתה חתיכה זו או חלב או שומן ולא ידענו לה היתר מעולם ואינו דומה לספק טומאה ברה"ר שאנו מסופקים אם נתחדשה שם טומאה וכן במקוה שאנו מסופקים בשעה שטבלו טהרות אם כבר נתחדשה שם מקרה וחסר וא"ל רבא התם ספק טומאה ברה"ר דטהור אע"פ שאין שם חזקת טהרה לאו מדינא הוא אלא הלכתא גמירי לה מסוטה עכ"ל וכל הרואה יתפלא על דברים אלו דהא בפירוש כתב הרשב"א מקודם לזה דדוקא בדבר שהוא בחזקת היתר אמר אביי ספיקו להקל והיכי כתב תיכף בתוך כדי דבור היפך מזה אך עיקר כונת הרשב"א דאביי סובר דאף דאיתרע החזקה ועתה אין כאן חזקת היתר אפילו הכי סובר אביי דכיון דצריך אתה לומר שנעשה בזה מעשה ומקרה נתחדש בה להוציאה מחזקה דמעיקרא זה לא אמרינן דכל. שאתה בא לומר שנעשה האיסור במקרה וריעותא שיש בה עתה הוציאה מחזקתה אמרינן אדרבה ריעותא זו כשרה הוא ולא יצאה מחזקה דמעיקרא וכן במקוה כן הוא ובזה פליגי אביי ורבא דכל דאיכא ריעותא בחזקה סובר רבא דלא מהני חזקה מידי ואביי סובר דמהני וכמו שכתבתי לעיל וזה ברור מאוד בכונת הרשב"א ז"ל ודלא כמו שראיתי בש"ש שמעתא א' פ"ד שסובר בכונת הרשב"א דאביי ורבא פליגו בספיקא דאורייתא אי אזלינן לחומרא או לקולא יעו"ש באריכות וכל דבריו שם לפענ"ד אינו נראים ודו"ק ובמה שכתבתי יש מקום ליישב קושית הרמב"ן בחידושיו לקמן דף י' שהקשה על רש"י שם שפירש על הני דלא כר"א בר יעקב קתני הכא שאם הלך לביתו שהסגירו מוסגר וכו' דלא כר"א בר יעקב וקשה וכי ר"א ב"י לא מודה דאזלינן בתר חזקה יעו"ש ולפי מה שכתבתי אפשר לומר דפליגי בחזקה דאיתרע ודוק :

ג) **ובמה** שכתבתי לעיל בשם הרשב"א דספק טומאה דטהור ברה"ר הוא מטעם חזקה לאביי

אבל ברה"י לא מהני חזקה משום דגמרינן מסוטה ורבא סובר להיפך דברה"י דטמא א"צ למילף מסוטה דבלאו הכי לא מהני חזקה רק הא דטהור ברה"ר ילפינן מסוטה וזה הוא גזרת הכתוב והוא"ל ויש לי בדברים אלו מקום עיון גדול מוכרח אני להאריך ויתרוצה לן שמעתתא דספק טומאה. גרסינן בסוטה ת"ר שלש פעמים האמורין בפרשה אם נטמאה נטמאה ונטמאה למה אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה דברי ר"ע אמר ר' ישמעאל ק"ו ומה גרושה שמותרת לתרומה אסורה לכהונה זו שאסורה לתרומה אינו דין שאסורה לכהונה וכו' מגיד לך הכתוב שהספק אסורה ע"כ ובתוס' כתבו וא"ת וכי אצטריך קרא למיסר ספיקא יעו"ש ונתקשו המפרשים אמאי לא הא בלא קרא ה"א העמידנה על חזקתה ומותרת בכל אלא אמנם לכאורה יש לומר דלא שייך לגבה החזקה משום דאיתרע וכמו שכתבו בתוס' בכמה דוכתי והגם דהתוס' סברי דאף דאיתרע החזקה אזלינן בתר חזקה וכמו שכתבו ביבמות ל"א ובחולין מ"ג אך אפשר לומר דבסוטה הוי שכיח טפי לאיסור שזנתה דכה"ג גם התוס' מודים דלא מהני החזקה לכך הקשו שפיר וכי אצטריך קרא למיסר ספיקא דהא ליכא חזקת היתר וספיקא דאורייתא לחומרא ועיין לקמן ותרצו בתוס' וז"ל יש לומר הכתוב אסרה קודם שתיי' כאלו היא ודאי ואע"ג דליכא מלקות כדמוכח בפ"ק דיבמות מיהו לאו הבא מכלל עשה איכא ואפילו אם תהיה טהורה נענש בב"ד של מעלה אם בא עליה כמו על חייבי עשה עכ"ל נמצא לפי דבריהם דבלאו קרא הוי ידענו שפיר דאסירה בכל אלה דהא ספק אסיר מן התורה ואפילו אם נאמר כדעת הרמב"ם דספק מותר מן התורה אפשר דמודה כאן משום דשכיח טפי לאיסור אך דעיקר הקרא בא להורות לן שספק הוא כודאי וכמו שכתבו בתוס' :

ד) **ואיבא** למידק טובא על זה אי הא ר' ישמעאל דילף איסור כהונה מק"ו משמע דאי

לאו ק"ו הוי מותרת לכהונה, ב' דאמרינן לקמן ור' ישמעאל אמר ר"ע תרומה ומהדר ליה איהו כהונה ותו לר"ע כהונה מנא ופירש רש"י מנא ליה דאסורה לכהונה אם מת זה והא ליכא למימר דשריי' דהשתא לתרומה אסור לה לכהונה מבעיי' ומק"ו לא יליף דא"כ היינו ר' ישמעאל עכ"ל הרי דאי לאו קרא או ק"ו ה"א דמותרת לכהונה, ג' דאמרינן שם וכי תימא כהונה לא צריכא קרא שהרי עשה בה ספק זונה כודאי זונה תרומה נמי לא תיבעי קרא משמע מזה דעיקר הקושיא דלא לבעי קרא משום שכבר גלי תורה שספק זונה הוי כזונה לאסרה על בעלה ועל בועלה בשני פעמים דנטמאה אבל בלא זה ה"א דספק זונה מותר בכל, ד' דאמרינן שם אלא לר"ע ארבעה קראי כתובי חד לבעל חד לבועל וחד לכהונה וחד לתרומה ור"י תלתא קראי כתובי חד לבעל וחד לבועל וחד לתרומה וכהונה אתיי' בק"ו וכו' דילמא כי אצטריך קרא לכהונה ותרומה שרי' אמר לך מסתברא דומיא דבעל ובועל מה בעל ובועל מחיים אף תרומה נמי דמחיים לאפוקי כהונה דלאחר מיתה ור"ע דומיא דבעל ובועל לית ליה ואי נמי אית ליה מלתא דאתיי' בק"ו טרח וכתב לה קרא ע"כ הא שאמרינן בפירוש דאי לאו קרא ה"א תרומה שריי' דספק לא אסרה תורה, ה' דכתבו התוס' שם ד"ה שכן וז"ל תימה אמאי לא אמר כיון דגלי הכתוב מספק מהיכי תיתי דמותרת לתרומה ולכהונה יעו"ש וכונתם דבאמת קשה למה לן קרא לאסור תרומה וכהונה הא שפיר ידענו דבסוטה אסרה התורה ספק הרי שגם התוס' לא הקשו אלא מכח שאסרה הספק לבעל ולבועל א"כ שפיר ידענו שספק סוטה אסורה אבל אי לאו קראי לאסור לבעל ולבועל ה"א דסוטה מותרת בכל אלה דספק לא אסרה תורה, ו' שהקשו ז"ל וי"ל אי לאו קראי ה"א דלא אסורה רק לבעלה דאיכא ספק חייבי מיתות על ידו אבל לענין תרומה וכהונה ה"א דמותרת דאוקי איתתי אחזקה עכ"ל יעו"ש נמצא שמפורש יוצא מדבריהם דאי לאו ק"ו ה"א דאוקי אחזקה ומותרת היפך ממה שכתבו לעיל דקשה להו וכי אצטריך קרא למיסר ספיקא ואין לומר דלעיל לא כתבו רק דלענין בעל ובועל לא אצטריך קרא משום דאיכא ספק חייבי מיתות ב"ד ולא מוקמינן על החזקה וז"א דאטו הסברא פשוטה הוא כ"כ דיש לחלק לענין חזקה בין איסור בעל ובין איסור תרומה עד שיהי' קשה להו וכי אצטריך קרא לבעל אדרבה מצד הסברא אין לחלק כלל אלא שהתוס' דחקו לתרץ שלא יקשו באמת ליליף תרומה מאיסור בעל ובועל ועל זה כתבו שאפשר הוי להקשות סברא כל דהו לכך צריך

קרא

קרא גם לתרומה לאיסור אבל ודאי אי לאו קראי ה"א דמותרת בכל אלה מטעם חזקה וזה מוכח פשוט בכונת דבריהם כאן ולמה קשיא להו לעיל בפשיטות בהיפך דאפילו אי לאו קראי הוי אסורה מספק בכל אלה וקראי לא אתי אלא לעשות הספק כאיסור עשה ודאי ודוק:

ה) **אמנם** פשר הדבר נראה לפע"ד כך דבאמת דברי התוס' בכאן דסוטה יש לה חזקת היתר והגם דאיתרע לא הוי שכיח טפי לאיסור ובספק השקול מוקמינן על החזקה אך קושיתם הוא כך וכי איצטריך קרא למיסר ספיקא היינו מדאמרה תורה שכל אשה אשר קינא לה בעלה ונסתרה דצריך להשקותה לברר אם טהורה היא אם לאו ואמאי באמת לא מוקמינן אותה על חזקתה שלא זינתה ולא להשקותה כמו בכל התורה דאזלינן בתר חזקה ואף בדאיכא לברורי א"ל לברר אלא לאו ש"מ דלא אזלינן בסוטה בתר חזקה וא"כ למה אצטריך קרא למיסר ספיקא הא בודאי שמספק אסורה בכל אלה ותירצו דאיצטריך לעשות הספק כמו ודאי ככ"ל ודוק אמנם עדיין קשה מנ"ל דספק הוי כמו ודאי דלמא אצטריך קרא היכי שהבעל אינו רוצה להשקותה וה"א שמותרת לבועל ולתרומה דהא האשה יודעת בעצמה האמת שטהורה וגם הבועל יודע האמת ואף לכהונה ה"א דמותרת דהא ליכא לברר ע"י השקאה ומוקמינן אותה על חזקתה בשלמא הכא שיכלנו לברר ע"י השקאה נשמע שפיר מדלוה התורה להשקותה ש"מ דלא סמכינן בסוטה על החזקה במקום שיכול לברר אבל היכי דאין רוצה הבעל להשקותה למה תהיי אסורה הא באמת יש לה חזקה ובפרט שטוענת ברי וגם הבועל טוען ברי א"כ ה"א שמותרת בכל אלה ואצטריך הני קראי לאסרה אף כה"ג ומנ"ל להו לרבותינו בעלי התוס' שבסוטה הספק הוי כודאי אך הדבר נכון מאוד דהא לאסרה על בעלה א"ל קרא דאסירה מכח ספק דהא בידו לברר הספק ואם האשה מעכבת בודאי דאסורה ובפרט דבעל אינו יודע ברי ואללו לעולם הוא ספק ולמה לן קרא לאסרה לגבי בעלה הא ארבעה קראי כתובי וחד לבעל וכזה כתבו בתוס' שפיר שהתורה עשאה הספק כודאי כשבא עליה בעלה בדרך קודם השקאה אף שבאמת טהורה נענש עליה שעבר על עשה ודו"ק וממילא יתיישב כל הני הוכחות שהוכחתי לעיל בפ"ב דאי לאו קרא ה"א דמותרת היינו היכי דאינו רוצה להשקותה הוי מוקמינן אותה על חזקתה וגלי לן קרא שאסורה ולא מהני כאן בספק סוטה חזקה ולא ברי והתוס' שפיר הקשו דלבעל לא אצטריך קרא לאסר ספק דהא אם האשה מעכבת פשיטא דאסורה כל ואם הבעל מעכב ג"כ בודאי דאסורה דהא יכול לברר וגם דלא הוי ברי דהא אינו יודע ככ"ל ותירצו דמבעל שמעינן דספק כודאי:

ו) **ובמה** שכתבתי לעיל יתיישב לן שפיר שיטת הרמב"ם בפ"ב מה' סוטה ה' י"ב וז"ל כל אשה שהיי לה קינוי וסתירה ולא שתתה מי המרים בין שלא רצה בעלה להשקותה בין שלא רצתה הוא בין שבא לו עד הטומאה או הודת או היתה מהנשים שאינן ראויות לשתות או שקינאו לה ב"ד הואיל ונאסרה על בעלה מכל מקום הוא אסורה על זה שנתיחדה עמו לעולם כדרך שאסורה על בעלה עכ"ל וכ"כ בפי' י"ח מאיסורי ביאה ה"י"ב וכן פסקו הטו"ש באהע"ז סי' י"א ותמה עם הח"מ דאם היא עומדת וצווחת טהורה אני ורוצה לשתות והוא אינו רוצה להשקותה אף דרשות בידו לאסרה על עצמו מ"מ קשה מאחר שצריך ליתן לה כתובתה אמאי יכול לאסרה על הנחשד שהם טוענים ברי שלא זינו והיא רוצה לשתות מנ"ל לרמב"ם שאסורה על הנחשד עכ"ל וראיתי במל"מ בהלכות סוטה שכתב על הח"מ וז"ל ואני תמה עליו דאיך לא ראה מתניתין דפ"ק דסוטה דקתני ואלו אסורות לאכול בתרומה וכו' ושבעלה אינו רוצה להשקותה ותמה נמי תקשה לדידיה יכול לאסרה אבל האיך אסורה לאכול תרומה מאחר שצווחת טהורה אני וגם הדבר הוא פשוט בפרק האשה רבה דף כ"ה דאמרינן בא עליה בעלה אסירה לבועל ופרכינן מה איריא בא עליה אפילו נתן לה גט ואפילו אמר איני משקה הרי מבואר כדברי רבינו דאם אינו רוצה להשקותה שאסורה לבועל עכ"ל והנה אף שהדוכינו המל"מ שפיר הוכיח דינו של הרמב"ם אך עכ"פ אכתי לא ידענו טעם הדבר והח"מ שפיר טוען למה אסורה וטעמא מה בשלמא אם היא אינה רוצה לשתות אסרה התורה משום דשמי' בידן לברורי וכל היכי דאיכא לברורי מבררינן וגזרת התורה הי' דאי איכא לברורי שלא נסמך על ברי שלה ועל חזקת כשרות ובפרט שאיתרע במה דאינה רוצה לשתות איכא רגלים לדבר אבל אם הבעל אינו רוצה להשקותה למה תאסור לבועל ולתרומה הא הם צווחים ברי ואני מוסף עוד על דברי הח"מ דהא כללי קיי"ל לן הרשב"א ז"ל גבי תרי ותרי דפרכינן בגמרא הבא עליה באשם תלוי קאי וכו' ותקשו בתוס' הא הי"א גופה בחטאת קאי ותירץ הרשב"א דלא אמרה תורה זיל בתר חזקה אלא למי שהוא בעצמו מסופק בדבר אבל לא כשאמר ברי נגד החזקה לכך לא הלא אף שהיא בחזקת א"א ועיין בפנ"י בכתובות שהאריך בזה א"כ כ"ש כאן דמהני הברי שלהם דהא הכא אדרבה החזקה מסייע לברי שלהם ולמה באמת אינה נאמנת ולמה לא נעמידנה על חזקתה אמנם לפי מה שכתבתי א"ש דהא הארבעה כתובים של ונטמאה העיקר נאמרו כה"ג באופן שבעל אין רוצה להשקותה וכך הי' גזרת התורה ודוק:

ז) **נחזור** לסברת התוס' שכתבו דאי לאו קרא ה"א דמותרת לכהונה ולתרומה דמוקמינן אותה על חזקתה ואף שכבר גלי לן תורה שאסורה לבעל ולבועל משום דאיכא ספק חייבי מיתות ב"ד על ידו יע"ש ואיכא למידק למה לי' לרי ישמעאל לילף כהונה מקו"ח דתרומה הא מתרומה שפיר יש ללמוד במה מצינו דהא על זה לא שייך פרכא הנ"ל וגם אחר קושית התוס' הנ"ל אך על זה אפשר לומר דניחא טפי לילף מקו"ח מבמה מצינו אלא אי קשיא הא קשיא דמקשינן לרי ישמעאל ממה דאצטריך קרא לתרומה וכהונה אתי' בקו"ח דלמא כי אצטריך קרא לכהונה ותרומה ברי' וקשה אמאי סרי' הא שפיר שמיענן דלא מוקמינן על חזקתה מכהונה ממילא לתרומה נמי אסורה אמנם דגם זאת אפשר ליישב בה"א דתרומה מכהונה לא אתי' דהא בתרומה דלגבי עצמה ה"א דמהני ברי שלה שעומדת וצווחת שלא זינתה וכמו שבאמת עלה על דעת הח"מ שהבאתי לעיל אמנם קשה מה מקשינן בסוטה דף ה' ואמאי תתייבם יבומי אמר ר' יוסף אמר קרא ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר ולא ליבום ובתוס' שם כתבו ואי קשה והא הא בסוטה ודאי כתיב וכו' וסוטה ודאי אמרינן בפ"ק דיבמות דפטורה בלא חליצה משום דכתיב בה טומאה כעריות תרין דלאחר לא אצטריך למכתב אלא ליבמה משום סתירה כיון דנפקא לן סוטה ודאית מטומאה ע"כ וקשה למה אצטריך קרא לאסור ספק אמאי לא ילפינן מכהונה ותרומה שספק אסור ואפשר לדחוק דלכך א"א ללמוד יבם מתרומה וכהונה משום דה"א דביבום מוקמינן אותה על חזקתה משום מצות יבום פרק ש"מ אמנם כל זאת הוא לשיטת התוס' דכאן בסוטה יש חזקת היתר כמו שהעתקתי לעיל את דבריהם וכן מפורש יוצא עוד מתוס' ד"ה מכאן שכתבו, תימא למה איצטריך הלכתא לימא העמד אשה על חזקתו וכו' וי"ל דאי לאו הלכתא

ה"א סתירה דנקט קרא לאו דוקא וכו' וקי"ל דגזרת המלך הוא כך בכל ספק טומאה הלכך אצטריך הלכתא להעמיד ספק טומאה ברה"י על חזקתה עכ"ל אמנם התוס' בחולין דף ט' כתבו דבסוטה ליכא חזקה משום דאיתרע יע"ש נמצא לפ"ז דבלא קרא הוי אסרינן סוטה מספק כמו בכל ספק איסור אך שגלי לן תורה בסוטה שספק הוא כודאי כמו שכתבתי בא"ק ב' א"כ נתעורר הקושיות שהקשיתי לעיל בא"ק ה' ע"ש דהא משמע מכל הסוגיא דאי לאו קרא ה"א דמותרת בכל אלה. איברא על הא דפרכינן וריע כהונה מכ"ל ואצטריך לרבות מקראי ורי' ישמעאל מק"ח אפשר לומר דהתוס' לא יפרשו כרש"י בזה אלא יפרשו דעל ספק כודאי אתרבי ודו"ק אך מה נעשה בתרומה דאמרינן בפירש דלמא תרומה שרי' אמנם גם זאת אפשר ליישב משום דמהכי ברי שלה לגבי עצמה אלא שמה יעשה על הא דמקשינן בסוטה דף ח' ותתייבם יבומי אמאי הא הוי ספק איסור תו"ס וליכא חזקה להיתר שוב ראיתי שבתוס' יבמות דף י"א הרגישו בזה יע"ש ואפשר לומר דלכך בעינן קראי לאסור לכהונה ולתרומה וליבום דאי לאו קראי ה"א דשרי' בספק סוטה ולא דמי לכל ספק איסור תורה דהא מלינן הכא קולא בספק ברשות הרבים אף לבעל ולבועל וה"א דכהי דגלי תורה חילוק רשות לבעל ולבועל אבל בתרומה או בשאר דברים דלא גלי אין לחלק ואף ברה"י נמי מותרת וגם מלינן קולא דספק טומאה אף ברה"י בדבר שאין בו דעת לשאל אף דהוי ספק איסור תורה ואף בלא חזקה לשיטת התוס' בחולין הנ"ל וה"א דלעולם בספק סוטה אף דליכא חזקה נמי מותרת דליכא למילף ואיסור מבעל ובועל כמו שכתבו התוס' שהבאתי לעיל לכך צריך הכי קראי ודו"ק וראיתי בספר משמרת כהונה שהוכיח מהא דמקשינן דלמא אצטריך קרא לכהונה אבל תרומה שרי' נשמע דספיקא דאורייתא לקולא אכן לפי מה שכתבתי אין ראי' כלל ודו"ק:

ח) **גרסינן** בגמרא מגיד לך הכתוב שספק אסורה ומכאן אתה דן לשרץ ומה סוטה שלא עשה בה שוגג כמזיד ואונס כרצון עשה בה ספק כודאי שרץ שעשה בו שוגג כמזיד ואונס כרצון אינו דין שיעשה ספק כודאי וממקום שבאת מה סוטה רשות היחיד אף שרץ רשות היחיד ומה סוטה דבר שיש בו דעת לישאל אף שרץ דבר שיש בו דעת לישאל ומכאן אמרו דבר שיש בו דעת לישאל ברה"י ספיקו טמא ברה"ר ספיקו טהור ושאין בו דעת לשאל בין ברה"י ובין ברה"ר ספיקו טהור ע"כ ויש לדקדק היאך מלינן למילף ספק טומאה מסוטה הא בסוטה היינו טעמא משום דהמי' ביד להשקותה אך אפשר לומר על זה דהא אף באין בידינו להשקותה נמי אסורה כמו שכתבתי לעיל בא"ק ו' אלא אי קשיא הא קשיא הא בסוטה ע"כ גזרת הכתוב הוא דהא אסורה לבועל וגם לתרומה אע"ג דהוי ברי כמו שכתבתי לעיל בא"ק ז' יע"ש ואף שהם בעצמם יודעים שלא זנו וטהורה היא אפילו הכי אסירים ואף דאדם נאמן על עצמו ואף שאין הבעל רוצה להשקותה וכמו שכתבתי לעיל בא"ק ו' ואו"ק ז' דעיקר קרא דנטמאה אתי על זאת וכמו שכתב המל"מ וז"ל והכלל בזה דמשעה שנסתרה אחר קינוי נאסרה עליו וגם בכל אלה אלא שאם שתתה הותרה ואם לא שתתה נשארת באיסורה יע"ש מעתה הדבר תמוה מאוד הא בטומאה אם אנו מסופקים באחד שמא נגע בו טומאה והוא בעצמו יודע שלא נגע בו וטהור א"כ טהור הוא דאדם נאמן על עצמו ועיין ברמב"ם הלכות אבות הטומאה פ' ט"ו ה' י"א ובסוטה כה"ג אסורה מגזרת הכתוב דהקינוי והסתירה אסרו אותה בכל אלה ולא משום ספק והיאך אנו ילפינן ספק טומאה מסוטה אלא שגם זאת אפשר ליישב דהא דאדם נאמן על עצמו היינו מתורת עדות שע"א נאמן באיסורין לכך באיסור או בטומאה נאמן מתורת עדות ולא עוד אלא אפילו לכל העולם נאמן מכח דע"א נאמן באיסורין איברא דבספק טומאה ברה"י דהוי ודאי טמא לכאורה למה נאמן ע"א הא כנגד חזקה אין ע"א נאמן ומכ"ש היכי דהוי ודאי ועיין במ"ב הלכות אהע"ז סי' י"ז אמנם אפשר לומר דלא עדיף מרוב באיסורין דכתבו אחרונים דע"א נאמן לברר המיעוט מרוב ודו"ק אבל בסוטה דאיתרע חזקת כשרות שלהם כמו שכתב הש"ס אין להם תורת עדות כלל לכך לא מהני שברי שלהם ואם עבר ונשאת מוציאין אותה ממנו וכן לגבי תרומה. ועיין במל"מ סוף פ"י דמקואות שכתב כן מעתה שפיר יש ללמוד טומאה מסוטה ועיין בשיטה בכתובות דף ט' בסוגיא דפ"פ מה שכתב שם בשם הרשב"א ועיין שם בספר פנ"י ודוק:

ט) **אמנם** הדבר אשר קשיא לי הוא כך לפי מה שכתב בספר דרישה ארי בא"ע סי' י"א וז"ל לכאורה נראה מצד הסברא הא דכתב המחבר הוא"ל ואסורה עד מפי השמועה למדו וכו' היינו היכי דאנו מכירין אותם שזאת היא האשה אשר קינא לה בעלה האיש שהיא אסורה לו שאין אנו מניחים שתנשא לאיש הזה ואם עבר ונשאה מוציאין אותה ממנו אבל היכי דאין אנו מכירים אותם והן בעצמם יודעים שטהורה הוא הי' נראה לומר שמותרת לו אף שלבעלה לעולם אסורה וכו' היינו משום דהבעל אינו יודע אם טהורה הוא אבל זה שנתייחד עמה יודע שטהורה וכו' בודאי דמותרת לו וכו' אך לפי מה שכתבו בתוס' בסוטה כ"ח וכו' ואפילו הי' טהורה נעשה עליה בב"ד של מעלה אם בא עליה קודם שתשתה כאלו היא ודאי לפ"ז אף שיודע בזה שנתייחד עמה שטהורה הוא אף לפי ידיעתו אסורה לבעלה דהא קמי' שמיא גלי' וא"כ נעשה עליה כמו שכתבו בתוס' וכיון דקיי"ל כל היכי שאסורה לבעל אסורה לבועל א"כ אסורה לו ג"כ אף לפי ידיעתו אף שאין מכירין אותם עכ"ל נשמע מדבריו דסוטה לא מכח ספק אסורה דהא הבעל והאשה יודעים באמת שטהורה הוא והב"ד אינם יודעים כלל מזה לחוש על הספק ושלא להאמין להם ולמחות בהם דהא אינו מכירים אותם אפילו הכי אסרה תורה מגזרת הכתוב והיכי אנחנו יכולים ללמוד טומאה על ספק טומאה וזה הפלא ופלא וכל הרואה יתפלא מאוד האם נאמר היכי שספק אם נגע שרץ באחד ברה"י והוא יודע בעצמו האמת שטהור הוא ובשביל שהדבר ספק לנו יהי' טמא איברא שסבור שור בחידושיו ליבמות נסתפק היכי דאיכא עדים על איזה דבר שאסור ואחד יודע שמשקרים מהו שיהי' מותר לאכול זאת יע"ש אך דבכ"ש לא נסתפק רק אי איכא איסור מראית עין אבל מדאורייתא פשיטא דשרי כיון דיודע האמת שמותר אמנם בסוטה דהוי גזרת הכתוב דאף דיודעים בעצמם האמת שלא נבעלה אפילו הכי אסירה עליו ובטומאה בודאי דאינו כן וא"כ היכי אפשר לגמר טומאה מסוטה אמנם פשר הדבר נראה לי בזה דעיקר האיסור שאסרה תורה על הבועל אף שיודע האמת כיון שע"י סתירה וקינוי נאסרה על בעלה דלגבי' לעולם איכא ספק ומשום זה גם על בועלה אסורה שהוא הי' הגורם שנאסרה על הבעל וכן מבואר בלשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות סוטה הי"ב וז"ל ומפי השמועה למדו כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל ולשון זה הוא במשנה סוטה דף כ"ז והרמב"ם סיים דמפי השמועה למדו זאת ואפשר דכונתו דכך קבלו חז"ל להקיש בועל לבעל דכיון דלבעל אסורה לעולם דהא א"א לו לדעת האמת דאף שהוא טהורה ולא נבעלה וא"ס ידוע לשום אדם רק לאשה ולמי שנסתרה עמו אבל הבעל

הבעל

הבעל הוא לעולם בספק ע"כ אף למי שנסתרה עמו אסורה כיון דאסרה על בעלה ועיין במל"מ שם ולפ"ז שפיר יש לגמר טומאה מסוטה דעיקר האיסור בסוטה אף למי שיודע האמת הוא כלמה מחמה דספק אסור כיון דלבעל איכא לעולם ספק ועשאה הכתוב כודאי ומכאן אתה דן לשרץ דספק כודאי. ואחר שכתבתי זאת מצאתי בספר ישועות יעקב בסוף חלק יו"ד בתשובה להג"מ מו"ה שמשון חמאדים שהעיר בזה :

י) **הנה** מפשטות הסוגיא שהבאתי משמע דעיקר הדבר דספק טומאה ברה"ר טהור וברה"י טמא הוא משום דילפינן ק"ו מסוטה ויש להעיר לפי מה שכתבו בתוס' בחולין דף ט' ובנדה ב' דברה"ר טהור אע"ג דליכא חזקה א"כ היכי ילפינן ק"ו לקולא ומכ"ש לפי מה שכתבתי דרבא סובר דרה"י שטמא הוא מדיכא דחזקה דאיתרע לא מהני ואי דברה"ר טהור הוא גזרת הכתוב א"כ היכי מלינן לילף טומאה מסוטה לקולא לטהר ברה"ר מק"ו דיש לומר אדרבה כיון דשרץ חמיר לכך אף ברה"ר טמא ונראה לפע"ד דבאמת ר' ישמעאל ור"ע דילפי מק"ו סוברים דסוטה יש לה חזקה ואף דאיתרע מהני חזקה דאיתרע מדיכא כמו שכתבו בתוס' בסוטה שם וילפינן ק"ו מסוטה לטמא ברה"י דחזקה לא מהני ברה"י מגזרת הכתוב לכך אמרו וממקום שבאת מה סוטה רה"י אף טומאה רה"י ומה סוטה יש בה דעת לישאול אף טומאה כן היינו דלא תימא כיון דילפינן מסוטה דלא מהני חזקה א"כ לעולם לא מהני דהא לקולא א"א למילף מסוטה לזה דיו לבא מן הדין להיות כנידון מה סוטה רה"י אף טומאה רה"י יע"ש ובהיות כן יובן לן שפיר למה כתבו בתוס' התם דספק טומאה ברה"ר טהור הוא מטעם חזקה היפך ממה שכתבו בכמה דוכתא ולפ"ז א"ש דבודאי לר"ע ור' ישמעאל ע"כ צריך לומר כן ודוק אמנם עדיין צריך להתבונן הא דאמרינן בכמה דוכתא דספק טומאה הילכתא גמירי לה משמע דכך נאמרה הלכה למ"מ ולא דילפינן מקו"ח ואמאי אמרו כאן ק"ו אמנם נראה לפי מה שכתבו בתוס' בסוטה ד"ה מכאן וז"ל ברשות הרבים ספיקו טהור בפ"ק דחולין ובפרק אין מעמידין אמרו דספק טומאה ברה"ר הילכתא גמירי לה מסוטה דמשמע דוקא במקום סתירה טמאה אבל שלא במקום סתירה טהורה ודאי הוא ותימה לאמאי איצטריך הילכתא לימא העמד טהור על חזקתו וכו' וי"ל אי לאו הילכתא דגמירי דברה"ר טהור ה"א סתירה דנקט קרא לא דבר הכתוב אלא בהווה וה"ה לכל ספק טומאה בכל מקום שנולדה דמסברא אין לטהר זו יותר מזו וסד"א דגזרת מלך הוא כך בכל ספק טומאה הילכך אצטריך הילכתא להעמד ספק טומאה ברה"ר אחזקתי' דלא מחתינן טומאה מספק עכ"ל ומדברים אלו עמדנו על תוכן הענין דעיקר הלכה שנאמרה מסיני הוא על סוטה דברה"ר ספיקו טהור משום דלא מלינן בקרא לחלק בין רה"ר לרה"י בסוטה אלא דבעינן מקום סתירה ולפעמים גם ברה"ר יכול להיות סתירה כמו שכתבו בתוס' נדה ב' א"כ ה"א דגם ברה"ר כמי אסורה ממילא הוי כלמד קו"ח גם לענין טומאה דלא מהני חזקה אף ברה"ר לכך צריך הלכה על סוטה דדוקא ברה"י הוי ודאי ולא ברה"ר ממילא בטומאה דילפינן ק"ו מסוטה דלא מהני חזקה היינו כמי ברה"י אבל ברה"ר מהני חזקה משום דדיו לבא מן הדין להיות כנדון ודו"ק בתוס' שכך כוונתם אמנם לדעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא מותר מן התורה אפשר לפרש דהבריתא איירי בלא חזקה וגם בסוטה ליכא חזקה דרגלים לדבר ואיתרע החזקה והלכה נאמרה לסוטה לטהר ברה"ר דלא תימא גזרת המלך שכל ספק טמא לכך אצטריך הלכה שברה"ר טהורה מעתה ילפינן טומאה מסוטה מק"ו לטמא ברה"י ואפשר דוקא בלא חזקה אבל אי הוי חזקה טהור אף ברה"י דהא בסוטה ליכא חזקה וברה"ר אמרינן דיו לבא מן הדין להיות כנדון וכשאר על דין תורה כמו בכל הספיקות ודבר שאין בו דעת לשאול דלא דמי לסוטה אף ברה"י טהור בלא חזקה כמו כל ספק איסור ועיין לקמן :

יא) **אמנם** בתוספתא דמסכת טהרות פרק הנבילות השחיטות ובירושלמי פ"ק דסוטה איתא שאלו את בן זומא מפני מה ספק רה"י טמא אמר לן סוטה מה הוא כבעלה ודאי או ספק אמרו לו ספק אמר להו מלינן שהיא אסורה לבעלה ומכאן אתה דן לשרץ מה כאן רשות היחיד אף להלן רשות היחיד ומה כאן דבר שיש בו דעת לשאל אף שרץ דבר שיש בו דעת לשאל ומכאן אמרו דבר שיש בו דעת לשאל ברשות היחיד ספקו טמא ברה"ר ספיקו טהור ושאין בו דעת לשאל בין ברה"ר ובין ברה"י ספיקו טהור וכו' יע"ש נמצא דלבן זומא לא ילפינן מקו"ח אלא במה מלינן ממילא דגם טהרה איכא למילף מסוטה במה מלינן ויש להקשות לכאורה למה שאלו אותו אח"כ מפני מה ספק רה"ר טהור ואמר להם מלינן שהציבור עושין פסח בטומאה בזמן שרובו טמאין אם טומאה ודאי הותרה לציבור ק"ו לספק ע"כ יע"ש מלבד שטעם זה איננו מובן כלל מה ענין זה לזה כמו שדקדקו המפורשים נוסף על זה למה צריכים עוד טעם אחת על הטהרה ברה"ר הא שפיר למד במה מלינן מסוטה לענין טומאה ברה"י ממילא די"ש ללמד גם לענין טהרה ברה"ר במה מלינן מסוטה ונראה לפרש דקשה להו דלקולא ליכא למילף מסוטה במה מלינן דהא איכא למפרך דמה לסוטה דלא עשה בה הכתוב שוגג כמזיד וכו' כמו דאמרינן כאן בברייתא ועל זה תירץ להם שגם לקולא איכא למילף שפיר טומאה מסוטה שגם בטומאה מלינן קולא שטומאה הותרה בציבור ודו"ק כמלא דשפיר יש ללמד טומאה מסוטה בין לענין טומאה רה"י ובין לטהרה ברה"ר במה מלינן והילכתא אפשר דאתי לחלק רשות בסוטה גופה ככ"ל וילפינן טומאה מסוטה אמנם בדבר שאין בו דעת לשאל לא למדנו מסוטה אלא משום דלא דמי לסוטה כשאר על הדין כמו כל אסורים ואין בהו חילוק רשות כמו שכתבתי לעיל . אמנם עדיין יש להקשות למה ליי לבן זומא לילף ספק ברה"ר לטהר מסוטה והם חזרו ושאלו אותו דטהרה א"א למילף מסוטה משום דקיל איסורה והוא השיב להם דגם טומאה מלינן קולא שהותרה בציבור ככ"ל למה לי' כ"כ למה לא אמר וממקום שבאת כמו שאמרו ר"ע ור"י ודיו לבא מן הדין להיות כנדון כמו שכתבתי לעיל לר"ע ור"י א"כ כשאר ספק ברה"ר על דין תורה דמהני חזקת טהרה או אפילו בלא חזקה לדעת הרמב"ם וע"כ צריך לומר לבן זומא דספק ברה"ר טהור אף באופן שבכל אסורים אסור והכא ילפינן מסוטה לטהר לכך צריך ללמד על שניהם היינו על רה"י ועל רשות הרבים מסוטה ודו"ק מעתה יש מקום לסברת התוס' שכתבו בחולין ובנדה דברה"ר טהור אף בלא חזקה דהא לפי התוספתא ע"כ צריך לומר כדבריהם דאל"כ א"ל לבן זומא שום לימד על רה"ר ודו"ק וצריך לומר דסובר בן זומא ספיקא דאורייתא לחומרא בכל איסורים ולכך צריך לימד על ספק טומאה לטהר ברה"ר בלא חזקה דאל"כ הוי טמא מספק כמו כל ספיקות :

יב) **אמנם** בדבר שאין בו דעת לשאל יקשה לכאורה להתוספתא דמטהרינן לגמרי אף בלא חזקה מכ"ל זאת הגם דלא דמי לסוטה וא"א למילף מהתם עכ"פ צריך להיות כמו כל האסורים שספק אסור ונראה דגם זאת כלמדה מסוטה ועל זה מסיים בתוספתא דשב"ג אות מפני מה ספק רשות היחיד טמא וספק

רה"ר

דה"ר אסור מפני שאפשר לשאול ליחיד וא"א לשאול לרבים ע"כ נמצא שפיר נלמד דהא הוא דבר שאין בו דעת לשאול שטהור אף ברה"י כמו דבר שיש בו דעת לשאול אף ברה"ר דהא עיקר הטעם הוי לטמא דוקא אם אפשר לשאול נמצא שהתוספתא מתחלה ועד סוף נקטה הלשון זה בזה ומפרש טעם בכל ענין של ספק טומאה ודו"ק בזה ונראה דהברייתא הנ"ל שבגמרא והתוספתא שהביאו בירושלמי פליגי בפלוגתא דרבנן ור"ש בנדה דהא התוס' בסוטה הביאו ראי' דברה"ר דטהור מטעם החזקה מדאמרינן בנדה ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי וכו' הרי שהוא מטעם חזקה ובחולין ע' הביאו דאף בלא חזקה טהור וצ"ל שם דמסוטה גמרינן לטהר ברה"ר אף בלא חזקה כי השוה מקום שנמדד ונמצא חסר דליכא חזקה לטהרה דאי משום העמד המקוה על חזקה שלם אדרבה העמד טמא על חזקתו ומטהר ר"ש ברה"ר וכו' יעו"ש נמצא דפליגי רבנן ור"ש בזה ועיין במל"מ בפ"י דמקוואות :

יג) **בתום'** בחולין דף ע' ובנדה ב' הקשו אי בסוטה ליכא חזקה ושפיר נלמד לטהר ברה"ר אף בלא חזקה א"כ מנ"ל לטמא ברה"י אף אי איכא חזקה ואי בסוטה איכא חזקה מנ"ל לטהר ברה"ר בלא חזקה ותירץ בשב שמעתתא דברה"י ילפינן מבועל דלגבי' איכא חזקה טהרה וברה"ר ילפינן מבועל דלגבי' ליכא חזקה יעו"ש ולפענ"ד תמוהים מאוד דבריו דהא מבועל ליכא למילף כלל דהא הוי ברי וברי ולכך טהר אף בלא חזקה ועיין לעיל ועוד דע"כ אי לבעלה טהורה מטעם חזקה היתר ממילא גם לבועלה מותרת אף דלגבי' ליכא חזקה דהא עיקר האיסור של בועל הוא משום שאסורה על בעלה אבל כל היכי דמותרת לבעלה גם לבועלה מותרת כמו שכתבתי לעיל וא"כ היכי איכא למילף טהרה ברה"ר מבועל אף בלא חזקה דהא איכא למימר לעולם בלא חזקה טמא ברה"ר והא דמותרת לבועל אף דלגבי' ליכא חזקה משום דמותרת לבעלה דלגבי' איכא חזקה ודו"ק ודע שראיתי בפנ"י בחולין דף י' גבי הא דאמרינן מנא הא מלתא דאמרי' רבנן אוקי מלתא אחזקה שמשמע שם מדבריו דברה"ר אף אי הוי חזקת טומאה נמי טהור יעו"ש ונוראות נפלאתי עליו בזה דבהדיא כתבו בתוס' בכמה דוכתא דהא דטהור ברה"ר היינו אף בלא חזקה לטהרה אבל אי איכא חזקת טומאה זה לא שמעתי אדרבה משמע להדיא דטמא וח"ב מאוד ופשוט להמעיין בסוגיא וכן מוכח להדי' בסוגיא דנדה ג' גבי מקוה דטעמא דרבנן משום דהוי תרתי לריעותא ועיין שם בתוס' ד"ה ושניהם וד"ה גמר סוף טומאה ולע"ג. אולם צריך להבין למה באמת ברה"י טמא אפילו איכא חזקת טהרה וילפינן מסוטה דלא מהני חזקה אף דבסוטה ליכא חזקת טהרה ואמאי ברה"ר אזלינן בתר חזקה טומאה ואמאי לא ילפינן מסוטה דלא מהני חזקה אך הדבר נכון דהא בתוס' שהבאתי לעיל כתבו הטעם דילפינן מסוטה לטמא ברה"י אף בחזקת טהרה הא בסוטה ליכא חזקה וי"ל שם דגמרינן שפיר מסוטה דעשאה הכתוב כודאי וכו' ואע"ג דאיתרע לה חזקתה מ"מ אי מוקמינן לה אחזקתה לא הוי צריכה להיות ודאי טמאה יעו"ש ובנדה ג' כתבו תירץ זה בביאור יותר קצת דאי מוקמינן אותה על חזקתה לא הוי צריכה להיות ודאי משום דעכ"פ נשאר לה חזקה שאינה טמאה ודאי ואפילו הכי טמאה ודאי הרי דלא מהני חזקה ברה"י לטהרה א"כ ברה"ר דלית לה חזקה שטהורה משום דאיתרע אבל גם חזקה שאינה טהורה ודאי לית לה ולא הוי אלא ספק השקול ולא עוד אלא שנשאר לה חזקה שאינה טמאה ודאי כמו שכתבו בתוס' הנ"ל לכך לא אזלינן למילף לטהר ברה"ר ג"כ אלא בספק השקול אבל אי איכא חזקה לטמא טמא ודו"ק אמנם איכא למידק לפי סברת התוס' הנ"ל איך יליף ר"ש מקוה מסוטה לטהר ברה"ר הא בסוטה נשאר עכ"פ חזקה שאינה טמאה ודאי אבל במקוה אינו כך דהא אי אמרינן העמד מקוה וכו' אדרבה העמד טמא וכו' ונשאר ספק השקול איכא חזקה שאינו טמא ודאי א"כ אמאי מטהר ר"ש ודוק טוב מצאתי שהרגיש בקושיא זו בספר ארי' דבי' עילאי יעו"ש אמנם נראה ליישב דהא חזינן בסוטה דאית לה חזקה שאינה טמאה ודאי עכ"פ הוי צריכה להיות ספק וא"כ טהורה ודאי נמצא דספק ברשות הרבים טהור ודאי א"כ אף מקוה כן לר"ש ודוק היטב ועוד יש להקשות דאמרינן בנדה דר"ש סובר גבי מקוה ברה"י תולין ומקשינן ומה סוטה ספק כודאי וכו' הכי השתא התם יש רגלים לדבר הכא מה רגלים לדבר איכא וכתבו רש"י ותוס' דכל ספק ברה"י היכא דליכא רגלים לדבר לר"ש לא הוי אלא ספק ולסברת התוס' דחזקת טהרה שאיתרע עכ"פ פועלת שנשאר חזקה שאינה טמאה ודאי א"כ טמאה ודאי ברה"י א"כ כ"ש מקוה דהוי ספק השקול וליכא ג"כ חזקה שאינו טמא ודאי כ"ש דצריך להיות ודאי ודו"ק אמנם הדבר נכון מאוד דאנו למדנו מסוטה דלא משגיחינן על חזקת שאינה טמאה ודאי ועשאה הכתוב כודאי א"כ שמעינן דרה"י פועל דחזקה כמאן דליתא ממילא חזקת טהרה ג"כ כמאן דליתא ועכ"פ לא נשאר אלא ספק אך הרגלים לדבר פועל שיהי' כודאי א"כ במקוה דליכא רגלים לדבר אף ברה"י לא הוי רק ספק ואף דבלאו הכי ליכא כאן חזקת טהרה ובאמת א"ל ללמוד מסוטה דבלאו הכי הוי ספק ודו"ק כי קצרתי. אך כל זה לר"ש דבסוטה ליכא חזקה דרגלים לדבר לכך צ"ל סברת תוס' הנ"ל אבל לרבנן שם לפי אי בעית אימא שם יש לסוטה חזקת טהרה יעו"ש ממילא דא"ש בפשיטות דילפינן מסוטה בין לרה"ר ובין לרה"י דברה"י טמא אפילו איכא חזקת היתר כמו סוטה וברה"ר טהור דוקא אם יש חזקת טהרה כמו שכתבו התוס' בסוטה ועיין לעיל ממילא לא קשה מה שהקשיתי לעיל דהא סברת התוס' בחולין הוא לר"ש לתוספתא אבל לר"ע ורבנן יש לסוטה חזקה ודוק :

יד) **אמנם** אכתי צריך להתבונן מהיכי שמעינן לר"ש דסובר ברה"י לא מהני חזקה עד שקשו להו לבעלי התוס' בפשיטות כ"כ דלמה לא מהני חזקה ומנ"ל דלא מהני לר"ש חזקה דהא אפשר כיון דסובר דליכא חזקה בסוטה א"כ סובר נמי כל ספק טומאה דאיכא חזקה אף ברה"י טהור ומה שכתב הרב המחבר בחולין ע' שהוכיחו זאת מבפ"ק דנדה כמו שכתבו שם בד"ה מעל"ע יעו"ש דבריו צריכים עיון דהא התוס' לא כתבו שם אלא לרבנן שספק כודאי כמו שכתב הרב הנ"ל בעצמו שם על דברי התוס' יעו"ש ודוק עוד יש להקשות דבנדה כתבו בתוס' וא"ת היכי ילפינן מסוטה דברה"י ספיקו טמא אפילו איכא חזקה הא בסוטה ליכא חזקה וקרא דנטמאה דאייתר לאגמירי בעלמא טומאה מסוטה אימא דוקא היכי דליכא חזקה ואצטריך קרא לאשמועינן דהוי טמא ודאי וגם לטהר ברה"ר בלא חזקה יעו"ש וקשה הא אנן הכא כר"ש קיימינן כמו שכתבו בתחילת דבריהם יעו"ש ולר"ש לא הוי אלא ספק ולא ודאי כמו שכתבו בתוס' שם ד"ה ושניהם יעו"ש ודוק ועיין לקמן אך אפשר לומר דכונת התוס' היכי דאיכא רגלים לדבר דאף לר"ש היכי דאיכא רגלים כמו בסוטה הוי ודאי ועל קושיא א' ראיתי בספר ארי' דבי' עילאי שכתב בכונתם דאין סברא שיחלק ר"ש על כמה משניות המלאים מזה דלא מהני חזקת טהרה ברה"י :

טו) **גרסינן** שם בנדה דף ג' ושניהם לא למדום אלא

אלא מקועה דבן סברי כקיטה מה קיטה דספק ועשאה כודאי הכי נמי ספק ועשאה כודאי אי מקיטה איתא כקיטה מה קיטה ברה"ר טהור הכא נמי ברה"ר טהור הכי השתא התם משום קפידה וקפידה ברה"ר ליכא הכא משום חסר הוא מה לי רה"ר מה לי רה"י וכי תימא הא כל ספק טומאה ברה"ר טהור כיון דאיכא תרתי לרעותא כודאי טומאה דמי ור"ם סובר כי קיטה מה קיטה ברה"ר טהור הכא נמי ברה"ר טהור אי מקועה מה קיטה ברה"י טמאה ודאי הכי נמי ברה"י טמא ודאי וכו' הכא מהרגלים לדבר איכא והנה בטעמא דר"ם כבר כתבתי לעיל אמנם בטעמא דרבנן צריכים אנו להתבונן דלכאורה דהם סוברים דבקיטה ליכא רגלים לדבר אלא דאיתרע החזקה והוי ספק השקול ואפילו הכי לא מהני חזקה ברה"י אף דבעלמא באיסור מהני הכא בקוטה ברה"י לא מהני וטמאה ודאי ברה"י ומינה ילפנן לטומאה דספק כודאי ברה"י ולא צריכי כלל לטעמא דתרתי לירעותא במקוה אלא לטמא אף ברה"ר שלא כלמד מקיטה וכן כתב המל"מ ז"ל ומדברי התוס' והרשב"א אתה רואה לדעת דלרבנן לא אצטריך טעם דתרתי לריעותא אלא לרה"ר אבל ברה"י לא אצטריך דבלאו הכי טמא מן הדין יע"ש שהאריך א"כ יש להקשות דהא לפי מה שכתבתי באותיות הקודמים בשם התוס' דאם נאמר די"ש לקיטה חזקת טהרה ע"כ צריכים אנו לומר דברה"ר דטהור הוא משום די"ש חזקת טהרה א"כ למה צריכים אנו לרבנן טעמא דתרתי לריעותא הא בלאו הכי ליכא חזקה במקוה דכנגד חזקת המקוה איכא חזקת טומאה ודוק איברא די"ש לומר דאצטריך סה"י ודאי טמא דאם לאו מטעם דתרתי לירעותא לא הי' צריך להיות אלא ספק אמנם עדיין יש להקשות מנ"ל לש"ס באמת לרבנן דהוי ודאי דלמא לא הוי אלא ספק ומה שפירש רש"י לעיל דמדקתני ברה"ר טמא אלמא כודאי משוה לי' יע"ש לפי מה שכתבתי בשיטת התוס' קוטה לא מוכח מידי דהא רה"ר היכי דליכא חזקה לא ילפינן מקיטה וא"ש דלא תקשי' לן לרבנן מתני' ולא נצריך לומר דמתני' ר"ם הוא אלא דאף רבנן מודים דהל"ר לא הוי רק ספק אמנם לפי מה שכתבו בתוס' שם בד"ה להלל קשה ודאי א"ש דע"כ לרבנן ברה"ר ודאי מדלא אמרו תולין כמו ר"ם א"כ צריכים אנחנו לרבנן לטעמא דתרתי לריעותא:

אך לפי מה שכתבתי לעיל לא הוי להקשות לרבנן אי מקועה איתא כי קיטה מה קיטה ברה"ר טהור וכו' ומסקינן משום דהכא הוו תרתי לריעותא הא בלאו הכי לא דמי לקוטה דהא אין כאן חזקת טהרה כמ"ל וע"כ צריך להיות כאן עכ"פ ספק אף בלא טעמא דתרתי לריעותא ודוק שוב מצאתי בספר אר"י דבי' עילאי שהרגיש בזה לכן נראה לפע"ד דהשתא דברי הש"ס בין לרבנן בין לר"ם ליכא חזקה בקיטה משום דרגלים לדבר ושפיר יש ללמד מקיה מקועה אע"ג דליכא חזקה לטהר לגמרי וע"כ צריך לחלק לרבנן משום דבמקוה הוה תרתי לריעותא והוי ודאי וליכא למילף מקיטה רק ספק ור"ם סובר דתרתי לריעותא לא הוה אלא ספק ושפיר יש ללמד מקיטה לטהר אמנם ברה"י סוברים רבנן דרגלים לדבר עושה דאיתרע חזקת טהרה אבל כשאר חזקה שאינה טמאה ודאי ועשאהו כודאי לכך ילפי שפיר דכל ספק ספק טומאה ברה"י טמא ודאי כמו שכתבתי לעיל ור"ם פליג ע"ז וסובר דרה"י אינו פועל אלא שמדחה את החזקה שאינה טמאה ודאי ורגלים לדבר עושה ספק כודאי וגם מדחה את חזקת טהרה לכן סובר דכל היכי דליכא רגלים לדבר לא הוי אלא ספק ועיין לעיל לפ"ז א"ש שיטת התוס' בחולין ובמה שהבאתי לעיל אף לרבנן ומה שכתבתי בשם התוס' בקוטה כ"ח דלרבנן איכא חזקה בקוטה היינו לפי אי בעית אימא דלקמן ודו"ק בזה כי קצרתי מאוד:

טו) **עוד** שם בגמרא ואיבעיא הייני טעמא דר"ם גמר סוף טומאה מתחלת טומאה מה תחלת טומאת ספק נגע ספק לא נגע ברה"ר טהור אף סוף טומאה ספק טבל ספק לא טבל ברה"ר טהור ורבנן הכי השתא התם גברא בחזקת טהרה קאי מספק לא מחזיקנן לי' לטומאה הכא גברא בחזקת טומאה קאי מספק לא מפקינן לי' מטומאתו והנה כבר הבאתי באותיות הקודמות שיטת התוס' בקיטה כ"ח דברה"ר ספיקא טהור דוקא אם יש חזקת טהרה ונסתייעו לסברתם מדאמרינן הכא גברא בחזקת טהרה קאי יע"ש ועיין בתוס' כאן שלא פירשו כן ועיין בחידושי הרשב"א כאן וכתב המל"מ בסוף מקואות וז"ל ואולי סברו התוס' בקוטה דרבנן ור"ם בהא פליגי ר"ם סובר דע"כ כי אתא הלכתא לטהר אפילו בלא חזקה ורבנן חולקים עליו בעיקר הדין וכו' ולפ"ז פשיטא דלאוקימתא זו דס"ל לרבנן דלא אתיי הלכתא אלא לטהר ברה"ר היכי דאיכא חזקה וכו' ועמו רה"ר היכי דליכא חזקה כרה"י היכי דאיכא חזקה מה התם ספק כודאי אף רה"ר ספק כודאי וכו' יע"ש ומה שדחקו להרב לומר כן דהא לכאורה יש לומר דלרבנן ספק טומאה ברה"ר היכי דליכא חזקה לא הוי אלא ספק ולא ודאי כמו כל איסורים וכמו שכתבתי לעיל כמה פעמים אמנם אם נאמר כן יקשה לן מ"ט דרבנן במקוה דברה"ר ודאי טמא והבן. אך ראיתי בספר שושנת העמקים כלל י"ב כתב וז"ל כמלא צריכא לפי סברת התוס' בקיטה דהיכי דאיכא חזקה ברה"ר טהור הא אם ליכא חזקה טמא ככל ספק איסור ע"כ א"כ קשה למה במקוה טמא ודאי לרבנן ונראה לומר דלפי אי בעית אימא באמת לרבנן לא הוי במקוה אלא ספק טומאה והא דפשיטא לש"ס מעיקרא דלרבנן טמא ודאי ברה"ר היינו לפי ס"ד דגם ספק כלמד מקוטה לטהר ברה"ר א"כ לא משכחת כלל ספק טומאה ברה"ר וע"כ צריך לומר דלרבנן טמא ודאי כמו שפירש רש"י שם כמ"ל אבל השתא לפי האוקמתא זו דלא ילפינן מקוטה לטהר רק היכי דאיכא חזקה שפיר יש לומר דבמקוה אלא הוי חזקה לא הוי אלא ספק טומאה לרבנן אמנם לפי מה שכתבו בתוס' שהעתקתי לעיל מדלא אמרו רבנן תולין ש"מ דס"י ודאי לא א"ש ואפשר שתוס' בקוטה פירשו כמו שפירש רש"י כאן ודו"ק בזה דמלבד זה התוס' הכא כתבו להך ממה שכתבו בקוטה ולפ"ז אפשר לומר דאי בעית אימא הוא ליישב הקשיא דלעיל ורמי חבית אמקוה דלפ"ז תרוייהו כרבנן ובתרוייהו לא הוי אלא ספק ודוק:

יז) **אמנם** צריך להבין מ"ט דרבנן דסוברים דקוטה יש לה חזקת טהרה הא שפיר קאמר ר"ם כיון דקינא לה ונסתרה איתרע חזקתה משום דרגלים לדבר לא מבעיא לשיטת הרי יונה וסייעתו דאף בספק השקול לא אזלינן בתר חזקה אלא אף לשיטת התוס' ביבמות ל"א ובחולין מ"ג דאזלינן כה"ג בתר חזקה עכ"פ מודים דהיכי דשכיח טפי לאיסור דלא מהני החזקת היתר יע"ש ועיין בש"ך ביו"ד ס"ן א"כ הכא בקוטה דשכיח טפי שזינתה וכמו שכתבו בתוס' בחולין ט' ובנדה ג' א"כ אין לקוטה חזקה. איברא לדעת קצת אחרוני' דמדאורייתא מהני החזקה אף בשכיח טפי לאיסור א"ש ד"ש לומר דבהא פליגי רבנן ור"ם אמנם מדברי כל הפוסקי' נראה דלא מהני מדאו' לכן נראה לפע"ד דהתוס' לא כתבו דלא מהני החזקה אלא לשמואל וכפי מה דפסקינן כוותי' דחוששין לספק דרוסה אבל רב דפליג התם וסובר דאין חוששין סובר אף היכי דשכיח טפי נמי מהני החזקה מעתה סובר רב כרבנן ושמואל כר"ם והא דאמרינן בחולין

כיון דפליגי היכי דאיהו שתיק ואיכא מקרקרין שמואל סבר מעשה קא עבד פירוש דכה"ג שכיח טפי שעשה מעשה כמו שכתבו בתוס' בחולין מ"ג ע"ש והא דאמרי' ורב סובר מחמת ביעתותי' וכו' משמע לכאורה דגם רב מודה דאם שכיח טפי לא אזלינן בתר חזקה רק דפליג דהכא לא הוי שכיח טפי אך זה ליתא כלל דא"כ מה פרכינן בחולין מ"ג על עולא דס"ל יש לו קוץ בושט אין חוששין וכו' מאי שנא מספק דרוסה וכו' סבר עולא אין חוששין לספק דרוסה וכו' ואמאי לא משנינן דהתם שכיח טפי והכא לא שכיח טפי אע"כ צריך לומר דבאמת בושט ג"כ שכיח טפי כמו שכתבו בתוס' א"כ ע"כ דגם בדרוסה אף דשכיח טפי אין חוששין והא דאמרינן מחמת בעיתותי' וכו' היכי דלא הוי ודאי אבל עכ"פ שכיח טפי ואפ"ה פליג רב ועולא וסברו אין חוששין משום דאזלינן בתר חזקה ושמואל ס"ל דלא מהני החזקה א"כ יש לומר דגם רבנן ור"ש פליגי בסברא זאת כמלא אבן דפסקינן כשמואל דחוששין לספק דרוסה צריכים אנו לפסוק כר"ש והגם דרבנן פליגי כבר הוכחתי לעיל דכמה תנאים בתוספתא סוברים כר"ש ויש להאריך בסוגיא דחוששין לספק דרוסה ובסוגיא דחוששין שמא הבריא ועיין בראש יוסף שם אך בתוס' שם ד"ה קסבר עולא משמע כמו שכתבתי יע"ש ודו"ק בכל זה. אך הרשב"א בחידושיו בחר לו דרך אחר בהסוגיא ואכתב דבריו בקיצור וז"ל שם והשתא קא נסיב לי' טעמא אחריכא ולומר דאפילו בריעותא חדא נמי בסוף טומאה טמא ודאי משום דלא גמרינן סוף טומאה מתחילת טומאה וכו' אבל לרבנן לא גמרו משום דהתם מספיקא לא מפקינן לי' לטומאה אבל הכא דכבר טמא מספיקא לא מפקינן לי' וכו' יע"ש וכתב המל"מ בסוף הלכות מקואות וז"ל ונראה דנפקא מנה בין הני טעמא למקוה שהי' בחזקת כשר ונסתפק לנו אם נפסל וכו' וטבל בה טמא דהשתא הוי חזקה להדי חזקה וליכא תרתי לריעותא מודים רבנן לר"ש דברה"י טהור אבל ללשנא בתרא אף בכהאי גוונא זה ס"ל לרבנן דטמא ברה"י דלא גמרינן סוף מתחילה דדוקא תחילת טומאה אף דליכא חזקת טהרה כגון בתינוק שנמצא מצד העיסה דהוי חזקת תינוק מטפח נגד חזקת העיסה אפ"ה ברה"י טהור וכו' אבל סוף טומאה לא גמרינן מינה יע"ש והנה צריך להבין מה חילוק יש בין הא דתינוק דהוי חזקה לגבי חזקה והוי ספק השקול ובין הא דמקוה היכי דליכא תרתי לריעותא והוי חזקה לגבי חזקה והוי ספק השקול ולא גמרינן מסוטה הא דמקוה הוי כמו הא דתינוק אך הדבר נכון לפי מה שכתבתי לעיל בסברת התוס' שלעולם חזקת טהרה שאיתרע נשאר עכ"פ חזקה שאינה טמא ובודאי לכך א"א ללמוד מסוטה רק תחילת טומאה כמו הא דתינוק דאיתרע בשניהם חזקת טהרה ועכ"פ נשאר חזקה שאין טמא ודאי אבל הא דמקוה דאיכא חזקה טמא אלא שאנו רוצים לאפוקי' מטומאתו בחזקת המקוה ואי חזקה נגד חזקה ונשאר ספק השקול וליכא חזקה שאינה טמא ודאי דהא אדרבה מעיקרא הי' לו חזקת טומאה א"כ לא דמי לסוטה ודו"ק בזה:

יח) **תמן** תנינן מה ב' שמאי אומר כל הנשים דיין שעתן הלל אומר מפקידה לפקידה ואפילו לימים הרבה וחכ"א לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת ממעטת על יד מפקידה לפקידה וכו' ובתוס' ד"ה מעל"ע מפרש בגמרא דחולין לא אוכלין ולא שורפין ותלא לקדשים או לתרומה אבל לחולין לכ"ע ד"ה שעתה דאוקמה לה בחזקתה וא"ת מאי שנא מכל ספק טומאה דברה"י טמא ודאי אף לחולין ולא מוקמינן על חזקת טהרה משום דילפינן מסוטה ומפריך בגמרא לר"ש מה סוטה טמא ודאי ברה"י אף הכא טמא ודאי ומשני שאני סוטה דרגלים לדבר משמע לרבנן דאומרים ברה"י טמא ודאי א"ש וטעם דתרתי לריעותא לא איצטריך אלא לטמא אף ברה"ר וי"ל דלא ילפינן מסוטה לטמא למפרע לכך בטומאה דמעל"ע מוקמינן על חזקתה עכ"ל והקשו המפורשים דאכתי יקשה ממה שהוכיחו התוס' דלרבנן א"ש שטמא ודאי במקום ברה"י אף בלא טעם דתרתי לריעותא והתם הוי טומאה דלמפרע ועוד הקשו מה מקשין על ר"ש אי מה סוטה טמא ודאי אף מקוה הא במקוה הוי טומאה דלמפרע עיין במהרש"א ומר"מ ומל"מ פ"י דמקואות ומתוך זה הוכיחו המהרש"א ומל"מ דהיכי דליכא חזקה שפיר יש ללמוד מסוטה אף טומאה למפרע שספק כודאי יע"ש והנה הרב בעל שב שמעתתא שמעתתא א' פי"ב הקשה עליהם מהא דתנן בנדה י"ד כמלא על שלה וכו' כמלא על שלו וכו' ואמרינן בגמרא תנא וחייבים באשם תלוי וכו' וכיון דחייבים באשם תלוי ע"כ איתרע חזקת טהרה ונשאר ספק ולחייבו בקרבן ודאי כיון דילפינן מסוטה טומאה דלמפרע היכי דליכא חזקה יע"ש ואני מוסיף עוד על קושייתו דאם כאמר דכדי שתרד מן המטה ותדיח פני' הוי ודאי משום דאיתרע חזקתה וילפינן מסוטה א"כ לעולם צריך להיות על למפרע ודאי דהא ידוע דעת הרשב"א וסייעתו דכל דיצא זמן מה מחזקתו ואין ידוע מתי א"כ לא אזלינן בתר חזקה ועיין לקמן ס"פ א"כ האשה זאת אין לה חזקה ויש ללמוד מסוטה לטמא למפרע עד שעת הפקידה בתורת ודאי ודו"ק. אמנם נראה לפי ע"ד ליישב הדבר בטוב טעם כאשר נבוא להבין עומק סברתם אשר לכאורה יש לשאול מה טעם לחלק בטומאה דלמפרע היכי דאיכא חזקה או ליכא דהא לפי הנחה שהניחו רבותינו בעלי התוס' שאין ללמוד מסוטה משום דהתם למפרע ובסוטה הוא להבא א"כ גם ספק בלא חזקה א"א ללמוד מסוטה שיהי' כודאי אך כדי להבין דבריהם אשר המה עמוק עמוק צריך אני להקדים סברת רבו של מהרימ"ט בחלק א' בסי' י"א וז"ל תנן כל הנשים וכו' מסוגיא דהתם משמע דבין להלל ובין וכו' אזלינן בתר חזקה קמייתא וכו' אע"ג דהשתא הרי טמאה לפנינו וכו' אלא מיהו ביבמות פ' אלמנה לכ"ג שנינו והעובר והיבים וכו' מקיים שם בסיפא דמתניתן ספק בן ט' נמי פוסל והקשו בתוס' ולמה לא נעמידנו בחזקתו הראשונה שהי' פסול מבן ט' וכו' ותירצו כגון דהשתא הוא ודאי בן ט' אע"פ שהי' ספק כשבא עליו לא מוקמינן אחזקה דחזקה קמייתא איתרע והנה התוס' זו סותרים להא דנדה וכו' אך התם בנדה לא הורעה חזקה כלל שהרי לא באנו לכלל ספק עד שראתה ודאי טמאה אך ביבמות בשעה שבא עליה ספק זה הייננו מסופקים אם הי' בן ט' או לאו בזותה שעה הורעה חזקתו הראשונה אע"פ שאם היינו דנין אז על הדבר הייננו מעמידים אותו על חזקתו הראשונה השתא כשבא לפנינו כשהוא ודאי בן ט' לגבי השתא חזקתו הראשונה כמאן דליתא דהורעה וכו' יע"ש והמהרימ"ט דחה שם סברת רבו יע"ש באריכות מעתה אני אומר דאף לפי האמת שהפוסקים דחו סברת רבו של מהרימ"ט הנ"ל וסוברים דאף כה"ג שהתחיל הספק קודם מוקמינן על חזקה דמעיקרא ולא על חזקה דהשתא אך מ"מ שנולד הספק הייננו דוקא נגד חזקה קמייתא אבל בספק טומאה ללמוד מסוטה כאשר סברת רבו של מהרימ"ט לכ"ע מעתה יובן לן שפיר סברת המהרש"א ומל"מ הנ"ל דבאשה בטומאה מעל"ע ליכא למילף מסוטה דהא לא דמי כלל דבסוטה הוי להבא והכא הוי על למפרע לכך מוקמינן אותה על חזקתה אבל במקום שחזקת טומאה מתנגדת לחזקה דמעיקרא דמקום א"כ אף לפי ס"ד דגם לרבנן

לרבנן תרתי לריעותא איכא אלא ספק או לפי שאמת לר"ש דאינו אלא ספק אף דלכאורה זה מיקרי למפרע והאיך אנו יכולים למידין מסוטה דהוי להבא אך לפי הנ"ל א"ש דלעולם היכי דליכא חזקה דמעיקרא לכ"ע משעה שנולד לן הספק אשר אנו צריכים להסתפק מיקרי להבא ולא למפרע כמו שאסביר לן רבו של מהרימ"ט הנ"ל ובמקוה משעה שירד וטבל ורוצה להוציא א"ע מטומאתו נולד לן ספק אם חזקת המקוה מוציא או לאו ודו"ק כי קצרתי והדברים ברורים מעתה סרו מהר קושית הש"ס הנ"ל דבשיעור כדי שתרד מן המטה אע"ג דאיתרע לן החזקה ומחייבת באשם והוי ספק אין אנו יכולים ללמד מסוטה לעשות הספק כודאי משום דמעיקרא לא הי' שום מקום להסתפק ונחשב טומאה דלמפרע דאף ספק א"א ללמד מסוטה אלא כמו מקוה שהספק נולד עוד משעה שטבל כיון דהי' בחזקת טומאה לכך מאותה שעה מיקרי להבא אבל כאן בשיעור כדי שתרד דקודם שראתה לא נולד לן שום ספק ומקרי על אותו זמן טומאה למפרע אשר א"א ללמד מסוטה לכך לא נשאר אלא ספק ואינו חייבים אלא אשם תלוי ודו"ק כי ז"ב מאוד כשמש בצהרים :

יט) **עוד** נראה ליישב קושית הש"ס הנ"ל דהנה הרמב"ם פ"א מהלכות גירושין ה"ד פסק כל אשה שנאסרה על בעלה ע"י קינוי וסתירה אם בעל אותה מכין אותו מכות מרדות וכו' יע"ש וכתב המ"מ שם וז"ל ומה דאמרינן בסוטה שאם בא עליה בעלה בדרך לוקה היינו מכות מרדות וכו' אבל הרשב"א ז"ל כתב דאפילו סוטה ספק קאי עליה בלאו וכו' ולוקה וטעמא דמלתא משום דאמרינן התם מגיד לך הכתוב שספק אסורה כודאי אבל דעת רבינו אע"ג שאסורה אינו בלאו יע"ש. ועיין במל"מ פ"א מה"א שכתב דאיסור סוטה לא הוי אלא עשה יע"ש שהאריך וקיים שם דהא דסוטה אסורה לבעל ולבועל מקרא דנטמאה אין ספק שכל אלו נחשבו איסורי עשה יע"ש מעתה בספק טומאה דילפינן מסוטה שספק כודאי היינו ודאי באיסור עשה וספק באיסור לאו כמו סוטה וז"ב מאוד ותמוה לי על מה שכתב בספר שושנת העמקים כלל י"ג דספק טומאה ברה"י טמא ולוקה עליו בודאי כמו סוטה עכ"ל יע"ש הא זאת הוא דוקא לשיטת הרשב"א וסייעתו אבל לדעת הרמב"ם וסייעתו אינו לוקה דהא לא הוי אלא עשה איברא דלכאורה יש לתמוה על שיטת הרמב"ם מהא דנדה ב' שהבאתי לעיל דפרכינן לר"ש אי מה סוטה ודאי אף ה"נ טמא ודאי הכי השתא התם יש רגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה הכא מה רגלים איכא דאי כימא דהתם הוי ודאי מכח רגלים לדבר א"כ צריכה להיות ודאי אף לאיסור לאו והו"ק ויש ליישב ואין כאן מקום להאריך בזה ולפי דעת הרמב"ם הנ"ל אין מקום לקושית הש"ס הנ"ל דהא לענין קרבן לא ילפינן מסוטה ולדקו דברי המהרש"א והמל"מ ועיין בסוטה דף כ"ח בתוס' שם דעיקר הוא לעונש בידי שמים והבן כי זה ברור. אמנם עדיין יש מקום לקושיתו הנ"ל משיטת הרשב"א וסייעתו וכן דעת התוס' יבמות י"א ד"ה מה נסתרה יע"ש וכפי הנראה נעלם מהמל"מ דברי תוס' אלו נמצא יש מקום לקושית הש"ס הנ"ל. אמנם נראה לפענ"ד דקרבן א"א לחייבו בשום פנים לכל הפוסקים על ספק טומאה דהנה בתוס' ביבמות י"א ד"ה לרת סוטה כתבו דלהכי ספק סוטה בעי חלילה דדוקא להחמיר עשה הכתוב ספק כודאי אבל לא להקל לפטרה מחליצה יע"ש ועוד כתבו שם בע"ב ד"ה מה נסתרה וא"ת אמאי בא עליה בעלה לוקה וי"ל דלחומרא עשה הכתב ספק כודאי עכ"ל יע"ש נמצא לפי"ז אף להסוברים ספק סוטה לוקה היינו דוקא משום שהוא חומרא אבל קרבן שהוא קולא כמו שכתבו התוס' בחולין דף י' ע"ב ד"ה אלא יע"ש א"א ללמוד מסוטה לחייב קרבן ודוק כ"ז מאוד ולא קשה שוב קושית הש"ס הנ"ל דחטאת א"א לחייבם מכח ספק טומאה לכך תנן וחייבים באשם תלוי כמו כל ספק איסור כרת והו"ק והא דשורפין קדשים בספק טומאה ברה"י דהוי כמי קולא די"ל דלענין איסור עשה הוי כודאי אף לקולא ודוק בזה כי נכון מאוד איברא דלכאורה יש להקשות לפי"ז על הא שכתבו תוס' בנזיר ובחולין על הא דתנן התם שני נזירין שאמר להם אחד ראיתי אחד מכם שנטמא ואינו יודע איזהו מכם דשניהם מביאים קרבן טומאה וקרבן טהרה והקשו בתוס' הא שניהם צריכים להביא קרבן טומאה משום דהוי ברה"י יע"ש ולפי הנ"ל א"א לחייב קרבן על ספק טומאה ברה"י אך בזה לא קשה כלל דקרבן טומאה בנזיר אין בא על הלאו שעבר דהא באונס נמי חייב אלא העיקר אם נטמא בודאי מביא קרבן ודוק כי קצרתי : :

כ) **כתב** הש"ס פרק י"א וז"ל כיון דחזקת הגוף עדיף מכל החזקות וספק טומאה יליף מסוטה דאפילו איכא חזקת טהרה כמי טמאה ברה"ר משום דגבי סוטה כמי איכא חזקה שאינה טמאה ודאי וכו' אבל רובא מהכי אף ברה"י כמבואר בחולין דף י' גבי ללוחית ע"ש ולא שמענו גבי סוטה אלא חזקה אבל רובא דעדיף מחזקה טהור אף ברה"י וחזקת הגוף דעדיפא מכל החזקות א"כ כיון דגלי קרא בסוטה דספק טמא אפילו היכא דאיכא חזקת טהרה אבל חזקת הגוף דעדיף לא שמענו ומסו"ה מהני אפילו ברה"י עכ"ל. והנה כבודו הגדול במקומו מונח ולפענ"ד מוכח מכמה דוכתי דאפילו רוב לא מהני ברה"י לטהר ומשנה שלימה שנינו בטהרות פרק שני כל שאתה יכול לרבות ספקות וספק ספקות ברשות היחיד טמא וכן פסק רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל פי"ח מהלכות אבות הטומאות והתוס' בפרק חזקת ובפסחים כתבו הטעם דהא מצד הדין אפילו חדא ספיקא הי' ראוי לטהר דאוקמא על החזקה וכיון דטמא בחד ספיקא משום דילפינן מסוטה מה לי חד ספק מה לי כמה ספיקות ועיין בכסף משנה שם והנה הדברים ק"ו מה ס"ס דעדיף מרוב לכמה פוסקים ולכ"ע עכ"פ הוי ס"ס כרוב ומכ"ש היכי דאיכא כמה וכמה ספיקות ביחד דלכ"ע עדיף מרוב ובפרט היכא דגם חזקת טהרה מסייע להספיקות אפילו הכי ברה"י טמא ומכ"ש רובא דלא מהני ועוד תנן התם נכנס לבקעה בימות הגשמים והטומאה בשדה פלונית וכו' ר' אליעזר מטהר וחכמים מטמאין ופסקינן הלכתא כרבנן דאף דהוי ס"ס כמי לא מהני אמנם בטעמא דר"א פירשו מקצת הראשונים דסובר דס"ס מהני לטהר ברה"י ונראה לפע"ד דגם ר"א מודה דרוב לא מהני דדוקא ס"ס וגם חזקה מסייע להס"ס מטהר ר"א ודו"ק בזה מעתה כיון שכשל עוזר נפל עזור ואף חזקת הגוף ג"כ לא מהני איברא דצריך להבין למה באמת לא מהני דהא מסוטה ליכא למילף רק חזקה גרוע ולא ס"ס ורוב וחזקת הגוף העדיפא מכל החזקה ומה שכתבו התוס' בפסחים הטעם שהבאתי לעיל ג"כ אינו מובן ודו"ק. אמנם כונת התוס' נראה כך דהא באמת אי לאו הלכה דחזקה או רוב או ס"ס דמהני בכל מקום לא הוי ידעינן דמהני כמבואר בגמרא בחולין י"א א"כ מדגלי תורה דסוטה לא דמי לשאר איסורים והלכה לא נאמר על סוטה דחזקה מהני ממילא לא ידעינן שום חזקה או רוב או ס"ס דהא לא היתה בכלל הלכה אך זאת יצא לנו לפי"ז דחזקה דאתיי מכח הסברא דעדיף אף מחזקת הגוף מהני אף בסוטה איברא דהמצי"ע הביאו בספר שושנת העמקים כלל י"ג כתב דהא דלא מהני ס"ס ברה"י הוא מדרבנן יע"ש אכן כל הפוסקים

לא

לא כתבו כן ומוכח מדבריהם דלא מסקי מדאורייתא ועיין בק"א בפרי' כתובות באריכות מזה:

ומאחר שהוכחתי לדת"ת דברי הגאון בעל ש"ם אשימה עיני על הראיה שהביא הגאון מאלונית ואם כי עפר אני תחת כפות רגליו וכאן לא דק כלל ולפע"ד אין מכאן ראיה דז"ל הגמרא שם ת"ש אלונית שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה טמאה שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה וכו' ואמר ר"ש בן לוי מה טעם פרש"י מ"ט לא חיישינן שמא אדם טמא גילה אותה והטמא אחרים ע"כ מפני שדרכן של שרצים לגלות ואין דרכן לכסות פרש"י ואע"ג שאדם נמי דרכו לגלות איכא למתלי באדם טהור ובשרצים לטהר ובאדם טמא לטמא תלינן בתר רובא דשכיחי ואע"ג דלקולא וכו' ואילו ספק מים מגולין אסורים ש"מ דחמירא סכנתא מאיסורא ע"כ מכאן למד הגאון הנ"ל דרוב מהני אף ברה"י דהא בכאן אף ברה"י איירו ודו"ק. אמנם לפע"ד קשה דאי כדבריו למה לא חילק ברישא בין ברה"ר לרה"י דהא ברישא אף דליכא רובא לטהר עכ"פ ברה"ר ס' צריך להיות טהור ובפרט דהא הכא איכא חזקת טהרה. ויותר קשה הא אלונית הוי דבר שאין בו דעת לישאל ואף ברה"י טהור אך הדבר נכון דהכא לאו בתורת טומאה דאורייתא הוא כמו שכתבו בתוס' שם בסוגיא אלא מטעם מעלות פרה יע"ש ומעתה א"ש דמהני רוב ובפרט דהוי רוב וחזקה ודו"ק. וראי' לזה עוד דהא הרמב"ם בפ"ט מהלכות פרה הע"ז כתב ג"כ הטעם באלונית לטהר משום ס"ס יע"ש והוא בעצמו פסק בפי"ח מאבות הטומאה דכל שאתה יכול לרבות ס"ס ברה"י טמא יע"ש ע"כ צריך אתה לומר החילוק משום דהכא עיקר הטומאה משום מעלות פרה לכך בס"ס לא עשו מעלה ודו"ק. ודע לפי מה שפי' הברטנורה דהכא באלונית הוי חזקה דאתי' מסברא יע"ש בודאי דלא קשה כלל דהא כבר כתבתי לעיל דחזקה כזו מהני ודו"ק ואם כנים דברינו אלו דחזקה דאתי' מכח הסברא מהני אף ברה"י כיישב בזה דברי הר"ם ור"ע ז"ל שפירשו על הא דתנן פ"ו דטהרות ספק רשות היחיד טמא עד שיאמר לא נגעתי דה"ה היכי דאיכא מידי למתלי' בי' יע"ש ולכאורה תמוה דהא ס"ס לא מהני ולמה מהני אי איכא מידי למתלי' בי' ולפי האמור א"ש דהא מכח סברא הוי ודו"ק טוב מצאתי בתוס' פסחים ט' שכתבו שם דאימר אכלתי' מהני דהוי ספק הרגיל יע"ש והוי מטעם דחזקה דאתי' מכח הסברא ודוק בזה ומהא דאלונית הביא ר' אמי ראי' לר"ה דדוקא בהא דצפור המנקר לא אזלינן בתר חזקה משום דסכנתא הוא וכך הוא מסקנת הש"ס דבאיסורא מהני חזקה ורוב דאיתרע כר"ה ואביי ומאחר שביארתי הסוגיא על כנון אסובה ארחה ליוני אממור דלהלכה עיקר כמו שכתבתי בפנים עפ"י מה שהעלו התו"ס ופת"ב ול"ם:

מסרכות והצלנו מהם והרי הוא בה כמה נקבים אף שלא במקום שיניו אנו תולין הכל בשיניו ואף דנאבדה בלא בדיקה אינה כשרה רק בהפ"מ הכא כשרה אף בלא הפ"מ דהא עתה לפנינו ויש לקיים תקנות חכמים בה ועוד אלו הי' בה סרכות הי' נשאר שם איזה דלדול (נ) ואם ניכר בריאה איזה דלדול מסרכות טרפה דודאי הזאב ניתק הסרכות ונשאר משום זה הדלדולים (נא) אבל אם לא ראינו שלקחו אותה רק נתייחדו עם הריאה אין תולין בהם הנקבים וטרפה אף אם אנו מכירים שהנקבים המה כתבנית נקבים הנעשו משיניו דהמתייחד עמה אין תולין ונראה לי דהכל לפי ראות עיני המורה אם יש סיבה לומר למה אין עתה הריאה בפיו והנקבים דומים יש להכשיר ולתלות בהם:

כד (נב) ואם נטל עכו"ם ריאה והחזירה נקובה אין לתלות בו דלמה לו לנקבה אבל אם ידוע שעשה נקבים רק דלא ידענו כמה כל הנקבים תולין בו ודווקא בהפ"מ דהא הוי כמו נאבדה בלא בדיקה דהא בעכו"ם יש לחוש שמא ניתק את הסרכות עד שלא נשאר מהם אפילו דלדולים וצריכה נפיחה כמו שיתבאר לקמן בסי' ל"ט והכא דא"א בנפיחה הוי כמו נאבדה ע"כ אין להכשיר רק בהפ"מ כמו בנאבדה או בגדים וטלאים או שלקחה אחר בדיקה מסרכות נמצא דחמיר עכו"ם מזאב וכלב:

כה (נג) אם נמצא ריאה נקובה בגב כל האונות או בשטח שכנגדו עד האומות אם ידוע בבירור שעבר ידו במקום הנקב אף שלא הי' בכח תלינן דבמיצר החזה שצריך שם לדחוק את ידו והוי כמו בכח וכשר אבל במקום האומות וכל השטח כנגדו שם אין לתלות אלא אם העביר ידו בכח ובצפורן חד או בסכין אף אינו חד אפילו העביר בלא כח תלינן ואם אינו יודע אם העביר שם במקום נקב רק זאת יודע שהי' בשטח מקום זה יש לתלות ולהתיר בהפ"מ ואם בסכין חד יש להקל אף בלא הפ"מ שהדעת נותן שעושה נקב תיכף בפגעו בריאה וכשם שתולין בשוחט כך יש לתלות בטבח עצמו אפילו אם הוא עכו"ם תולין להקל ואומרים הנקב מוכיח על הידים שכל אלה עשתה ידו וכשר:

כו (נד) כלל אמרו בנקבים שכל מקום שאנו תולין להקל צריך לעיין בנקב אם הוא אפשר להעשות

(נ) **פת"ב** ובמקדם מעט תמה עליו למה חיישינן לזה הא בסי' ל"ט פסקינן בסרכא אם הוי ספק כסדרן או שלא כסדרן כשר יע"ש שדחה דין זה מהלכה ולפע"ד עיקר כפת"ב ולא דמי כלל להא דסי' ל"ט דהתם הוי ספק השקול אבל הכא שכיח טפי לומר שניתקו ע"י זאב וכל היכי דשכיח טפי לאיסור לא מוקמינן על החזקה כמו שאבאר לקמן אי"ה סי' נ' (נא) שמ"ח פת"ב אך בפמ"ג היקל אם נראה שנקבים באו מהם ע"כ כתבתי שהדבר תלוי כפי ראות עיני המורה (נב) שמ"ח ועיין בל"ם שהעלה כמו שכתבתי בפנים ובספר תורת זבח חולק עליו וסובר דעכו"ם קיל מנאבדה ואין דבריו מוכרחים ועיקר כל"ם ובגוף הדין דעכו"ם שהחזיר ריאה כשהיא נקובה דפסקינן דטרפה תמה בפלתי דלפי"ז איך אנו מוכרים בכ"מ לעכו"ם ולמחר יבוא ויאסור עלינו שריאה לנו בהם נקבים אלא ודאי דלא מהימן בזה ועיין בספר מ"ע מהגאונים מלבוב ז"ל שתירצו דהכא שאני כיון דעדיין לא יצאה בהיתר לכן נאמן העכו"ם יע"ש:

(נג) **כה** זה הוא מפת"ב וכתב במנחת הזבח כלל י' אות ד' כללי דמלתא אף שנתבאר דכל מקום אונות הוי מיצר החזה היינו בסתמא אבל אם יודע הבודק שלא הי' המקום דחוק [כי הכל תלוי בהנחת בהמה או שתלוי' ברגלי'] אין להחזיק למיצר כי אם במקום שיש דחק ופשוט הוא (נד) כל זה הוא באחרונים ומילי דסברא נינהו ונראה לי דאף שמדמה לו בבירור שעשה נקב ואנו רואים אלו הסימנים בהנקב אין להכשיר דסימנים הללו

להעשות ע"י דבר שאנו תולין ובשבעה דרכים בודקים את הנקבים ואלו הם אדום עגול פתוח שחור לבן ליחה מים אדום כיצד אם נמצא סביב הנקב שטח רב אדום וקשה קצת כמו מחמת מכה ונפיחה טרפה ואם אין אדום רק במקום נקב ממש ואף שיוצא מנקב דם צלול בלי ליחה וסביבו רך תולין במצוי לאחר שחיטה שזה דרך הנקב הנעשה אף לאחר שחיטה עגול אין לתלות ביד אלא אם יש לתלות בשיני הב"ח תולין דכן דרך הב"ח נקב שהוא פתוח כעין חלל יש בו וניכר החסרון אין תולין ביד הטבח אא"כ הרגיש שעשה החסרון בידים שחור אין תולין אא"כ מתלבין היטב כשאר הריאה אחר נפיחה לבן וקשה סביבו או שיוצא מנקב מוגלא ליהה לבינה או מים אין תולין בשום דבר שכל אלה מורים שנעשה מחיים:

כז (נה) כל נקב שאנו מוצאים ריעותא בדופן או נשבר הצלע אף שחזר ונקשר אם הוא בשטח זה הנקב מוכיח הדבר שנקב זה הוא מחיים ואין תולין ולכתחלה צריך לעיין בצלעות אך בדיעבד לא מחזקינן ריעותא:

כח (נו) אם נמצא נקב במקום ריעותא שבריאה כמו בועא או גבשישת וכדומה כל ריעותא שאין צריכה בדיקה תולין אם יש לתלות זולת במקום שריעותא צריכה בדיקה טרפה דהא עכ"פ א"א לבדוק והוי כנאבדה בלא בדיקה וכן סרכא העוברת ע"י מו"מ טרפה דהא בסרכא שלא כסדרן העוברת ע"י מו"מ צריך לבדוק:

כט (נז) בכל מקום שתולין א"צ לנקב לדמות למקום אחר ואם אירע שניקב ולא אדמי אם יש לתלות בשינוי זמן או במשמוש יתירה כשר ואם ליכא מידי לתלות בו השינוי יש להחמיר ודוקא אם נקב הב' הוא באותה ריאה או עכ"פ מאותו מין אבל ממין אחר כשר ודוקא אם יש במה לתלות דאל"כ נאנן לא בקיאים בהקפה כלל ואם עשה נקב אחר ואידמי לא מהני להכשיר בזמן הזה ואף שיש עוד איזה צד להקל לא סמכינן על הקפה בזמן הזה כלל:

ל (נח) אם נמצאו נקבים בריאה ויש בהם תולעים כמו שיתבאר לפנינו כשרה דחזקה לאחר שחיטה פרשו וטעמא דמלתא דבחיי הבהמה א"א לתולע לצאת מחמת רחיפת הריאה טעם ב' משום שהרגישה שאפס חום הטבעי במות הבהמה דוחקת א"ע לצאת לבקש לה חמימות:

כא (נט) מעיקר הדין אין להתיר רק ע"י שלשה אופנים או שהוא מקצתה בנקב ומקצתו חוץ לנקב או שהוא כולו בפנים רק שפיו סמוך ממש לפי הנקב או כולו חוץ ושוליו מלאים הנקב (ס) בכל שלשה אופנים הנ"ל יש להתיר אף שנמצא תולע מת (סא) ואף אם נמצא עוד נקבים שאין בהם תולעים אך שהמה דומים לאלו הנקבים שיש בהם התולעים יש להכשיר ולתלות שאלו התולעים נפלו ע"י משמוש ידו (סב) ודוקא שנקבים שיש בהם תולעים המה שלשה (סג) ובהפ"מ די בשנים:

לב (סד) אם יש נקבים ויש תולעים כמספרם רק שהמה עמוקים או רחוקים מנקב אז אף אם תולע אחד הוא כדינא עפ"י ג' אופנים הנ"ל אמרינן שיצאו כולם לבקש חמימות ויש להכשיר (סה) ונראה לי דגם בזה לא בעינן חיים (סו) עוד יש להתיר אם המה עמוקים מנקב שלא כדינא וגם יש מקצת שהמה רחוקים מנקב שלהם תולין לומר שכמו שאלו מריאה המה כמו כן אלו נמי המה מריאה ופרשו לאחר שחיטה רק בזה בעינן שיהי' בדמיון אחד ובהפ"מ אף דליכא רק אחד ששוה לאותו שבחוץ יש להקל ונראה לי דגם בזה לא בעינן חיים רק אף במתים יש לתלות שמתו אחר שפרשו (סז) ובכל אלו

הללו מורים שנעשה מחיים ח"ב ועיקר הטעם שאנו תולין בזאב או בידו דטבחי הוא משום דמוקמינן על חזקת דאתיי מכח רובא דרוב בהמות כשרות הם ולשיטת התוס' וסייעתם בכל ספק השקול מוקמינן על החזקה ולשיטת ר' יונה וסייעתו בספק השקול לא מוקמינן על החזקה והכא היינו טעמא משום דשכיח טפי להיתר מלאיסור (נה) שמ"ח ופמ"ג ואף שאין השבר כנגד הנקב ממש אפשר קלא סמוך לו ג"כ אין תולין והטעם כיון דעכ"פ יש לתלות גם בצלעות תו לא הוי ספק השקול כ"כ במ"ע אות י"א וכן אם יש אדום או שחור בצלעות ג"כ אין תולין דזה הוי ריעותא בצלעות (נו) שמ"ח ומה שכתבתי בסרכא שלא כסדרן העוברת ע"י מו"מ לא תלינן לא מבעיא לדעת השמ"ח דבדיקה מעכבת בזה ואם נאבדה הריאה אחר מו"מ קודם בדיקה טרפה א"כ ה"נ א"א לבדוק אך אף לדעת הפמ"ג וסייעתו דלא מעכב הבדיקה אפילו הכי טרפה דהא דתלינן בידו דטבחי הוי עכ"פ ריעותא כל דהו ומבטלינן בזה הקולא דמו"מ כן מבואר בל"ש יע"ש (נז) הסכמת פוסקים אחרונים וכתב הת"ם דאף שנתייחד זאב וכ"ב לא מהני הקפה יע"ש ועוד כתב דאף דיש עוד צד להיתר לא סמכינן על הקפה דלא כש"ך יע"ש הקשה בראש אפרים האיך מוציאין ממון בקיום השטר בכתב ידם ממקום אחר הא אנן לא בקיאים בהקפה יע"ש ויש ליישב בכמה אנפין ואין להאריך (נח) כן הוא בכל בו שני הטעמים שכתבתי הביאו הט"ז וש"ך בסי' זה ונראה דפוסקים תפסו לעיקר טעם הב':

(נט) **כתב** הפ"ת דלא תלינן בלאחר שחיטה רק אותו התולעים שנגלו מריאה אבל בתולע שניכר דאתי מעלמא יותר תלינן דמחיים ניקב ומ"מ מספיקא לא חיישינן להכי רק אמרינן בודאי דמנה נפל (ס) כן משמע בפת"ב בביאוריו סוף אות כ"ט דלא כעלי לבונה שהבין דזה לא קאי רק על חילוק הראשון מקצתו בנקב ומקצתו חוץ לנקב אז יש להכשיר אף במת אבל בשני אופנים אחרונים בעינן דוקא חי וז"א דעל כל ג' אופנים מתיר אף במת. ועיקר הדין דבעינן חי הוא ממהרשד"ם וכתב דאם הוא מת אמרינן כאן נמלא כאן סי' וסברא זו שייך לומר על רחוק או סמוך לנקב אבל לא על הני שלשה אופנים הנ"ל וכן משמע בכה"ג דמהרשד"ם לא קאי רק בנמלאו על הריאה הביאו ראש אפרים אות כ"ד וכן בספר מ"ע סעי' ג' נראה כן דלא כתורת זבח (סא) שמ"ח (סב) פמ"ג (סג) במ"ע ענף ג' אות א' חולקים על הפמ"ג ופוסקים דדי בשנים דבעינן זה בתרתי הוי חזקה כרבי יע"ש אבל בתולע אחד בנקב אחד לכ"ע לא מהני לשאר הנקבים יע"ש (סד) פמ"ג (סה) עיין בפמ"ג סעי' כ"ד (סו) פמ"ג (סז) כן הוא בר"א

לא

בר"א (סח) כן הוא בדעת קדשים יעו"ש שהאריך בענין תולעים וטעם החילוק בין מורנא ובין מאטיליצא דמורנא מגוף הריאה הוא אבל מאטיליצא מעלמא אתי ע"כ לא שייך סברא הנ"ל דפרשי לאחר שחיטה רק חיישינן שמא מחיים פרשי כמו שכתבתי לעיל בשם פ"ת (סט) דיק:

(ע) **ד"ה** שם ולכאורה יש להקשות למה דפסקינן בסעי' א' דאם עור התחתון ניקב ע"י קוץ חיישינן על העליון שג"כ ניקב ש"י והבר"א א"כ למה מותר הכא במאטיליצא דג"כ הוי כמו קוץ י"ל דשאני הכא דאם הי' ניקב קרום עליון הי' נקב גדול וניכר ג"כ כמו נקבי תולעים ועוד דהוי ס"ס שמא לאחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה שמא לא ניקב העליון ונראה לי דכ"ש אם נגלד עור העליון כנגד מאטיליצא והעור הזי קיים דכשר ועיין במקדם מעט (עא) עיין במקדם מעט וטעם האיסור הוא משום דהכא יש חשש נגלד תחת כל הריאה דהא עברו ממקום למקום ולא ידענו מקומו א"י ע"כ יש לחוש שמא גם קרום עליון ניקב ואין לזה בדיקה (עב) זאת הא שיטת רגמ"ה וריא"ז ובה"ג וכפי הכרעות שמ"ח ופת"ב ומ"ע ואם יוצאין ע"י כפיחה הוי כמו ע"י חום ואם יצאו ע"י חום או כפיחה ומוזרים ונכנסים לתוכו טרפה דהא חזינן דאיכו יוצא לבקש חמימות דא"נ"כ למה חזר ונכנס לתוכו בחזרה (עג) פת"ב (עד) מהר"ם וש"ך פ"א לחה"פ ובלי' פמ"ג ל"ש ועוד שאר פוסקים (עה) מהרש"ים הביאו אחרונים (עו) מנחת הזבח ודלא כמקדם מעט שמיקל בזה ואם כמלא תולע בתוך הנקב ממש רק שפיו הוא בנקב וסוליו הוא לחוץ אין לתלות בו דהא יש הוכחה שבא מבחוץ ככה"ג בהגהות הטור אות כ' כתב כן ועיין בחי"ם ס"ק כ"ו ומ"ע סורם רביעי ענף שלישי אות י' יעו"ש (עז) פת"ב אות כי דלא כל"ש (עח) ר"א אות ע"א וע"ל (עט) תורת הזבח כ"ה בהעלה שלמה אות ב' דכן משמע להתיר מדסתמו הפוסקים ולא נתנו שום שיעור לזה ועיין שם בא"ות ג' שהקשה לשני הטעמים שבכל בו ליחוש שמא ברגע סמוך ואחר שחיטת הקנה ניקב התולע את הריאה דכבר פסקה רחיפת הריאה וגם חום הטבעי ולא נגמר שחיטת הוושט ולא קשה מידי דעיקר הדבר שאנו תולין הוא משום חזקת היתר הוא א"כ כל מה שיש לתלות להיתר ולא לאיסור תלינן ודו"ק:

(פ) **פשוט** בפוסקים וכתב הפמ"ג די"ש לבדוק על זה בללעות ופשוט דאם לא בדק בדיעבד אין

לא בעינן בדיקה כלל נגד השמש או נפיחה דהא חד הוי סימן לאידך:

לג (סח) תולעים המשונין וקורין אותם מאטיליצא וניכרים בתוארם ובנקביהם ודרכם למצא סביבם צרורות דם מעופש ומאים ברוב מקומות המנהג לאסור ואין אומרים בזה לאחר שהיטה פירש:

לד (סט) אם הנקב מעין נקבי מאטיליצא אף שיש לתלות במשמוש ידו דטבחי ואין התולע לפנינו אין תולין רק אמרינן דהנקב הוא ממאטיליצא ונאבדה (ע) ואם ניקב עור תחתון ממאטיליצא אז אם עור עליון חלק כשר אבל אם עליון אינו חלק ושוה אז נראה דהוי קרום שעלה מחמת מכה וטרפה:

לה (עא) יש מי שכתב שנמצא בריאה מין תולע שנקרא שרייבערם שדרכו לרהוש במרוצה תחת קרום הריאה ממקום למקום ומידי עוברים עושים שריטות ונגלדין כקוין צביעים בדם טרפה:

לו (עב) אם המורנא שהכשרנו לעיל אינו עפ"י אופנים הנ"ל רק רחוקים מנקבים ומכ"ש אם לא נמצא על הריאה כלל רק בעומק המה יושבים אז יש להכנים הריאה במקום חם אם ע"י כן יוצאים לכל הפחות שני תולעים ובהפ"מ אף אחד תולין כל הנקבים במורנא דכמו דזה יוצא לבקש חמימות אף השאר כן אף דאין מספר תולעים כנקבים ובשלא נראה לפנינו כלל לא סמוך ולא רחוק בעינן שיצאו ג' או בהפ"מ ב' אז תולין כל נקבים במורנא:

לז (עג) ואם לא נמצא על הריאה כלל רק בחוריה' בעומק המה יושבים ואינו יוצאים ע"י הום אף שבפנים המה רוחשים אנה ואנה טרפה דהא חזינן דאין דרכה לצאת לבקש חמימות והנקב לאו מתולעים הוא אבל אם יש על גבי הריאה תולעים מתים ובפנים יש חיים ורוחשים יש להקל בהפ"מ דתולין לומר מבפנים באו ומתו מחמת קרירות:

לח (עד) במקומינו נתפשט המנהג באם נמצאו תולעים על ריאה אפילו רחוק הרבה מהנקבים אף שאין מספרם כמספר הנקבים כ"ז שהוא חי אף שאין מתחיל לרהוש כי אם כשמחממין אותו בהבל פהו תולין להקל (עה) אבל אם מת אין תולין בו ואין לנהוג כן כי אם באתרא דשכיח כן בתמונה אחת והבודקים מכירין אותם ואת נקביהם בט"ע ותמונתו קטן ולבן (עו) ודווקא אם נמצא על גוף הריאה אבל במקום אחר כגון על הכבד או על השומן וכ"ש על הארץ אין להתיר אף אם הוא חי כי אם עפ"י אופנים דלעיל ומי שאין מורגל בהם אסור לו לזוז ולהתיר רק עפ"י מה שנתבאר לעיל:

לט (עז) כל הסעיף הנ"ל הוא את בעמק בחור לפי המנהג אבל אם לא נמצא מורנא אף שאומרים שמכירים את הנקב בט"ע שהוא ממורנא ח"ו להקל בזה ואף שמצאו תולע בבשר הריאה רק אחר שכלו הנקב אין להתיר ע"י זה כלל:

מ (עח) אין להתיר נקבי מורנא רק אם שהה לבדוק אחר הוצאות בני מעיים כמו חצי שעה דיש לומר לאחר שחיטה פרשו אבל אם תיכף אחר שחיטה עוסקים בהפשטתה והוצאות בני מעיים שבה בלי שום רפיון ותיכף בדק את הריאה אין להכשיר רק בהפ"מ ואם לפי ראות עיני הבודק לא הי' פנאי לנקוב שהוציאו הריאה בעוד הבהמה מושכבת על ארץ אין להתיר אף בהפ"מ (עט) ויש מתירים אף בזה ויש לסמוך עליהם להקל בשעת הדחק ובמקום הפ"מ:

מא (פ) נקבי המורנא שאנו תולין צריכים להיות דייקא פתוחים בחללן ועגולים אם לא כשתולע בפנינו ועושה נקב משוך קצת לאורך הריאה יש להקל גם אם עור הריאה תלוי כעין דלת או סביב הנקב אדום וקשה או שחור או שנמצא בדופן נגד הנקב אדום או שחור בכל אלה אין תולין אף אם

מקצתו בנקב ומקצתו מחוץ לנקב דודאי נראה שנעשה מחיים זולת אם אדום קצת מקום הנקב ממש ורך תולין בהם שבן דרך נקבי מורנא:

מב (סא) אף דבלא נמצא תולע כלל אין לסמוך על ט"ע שמכיר את הנקבים שהמה ממורנא מ"מ אם יש לתלות הנקב במשמוש יד הטבח רק דהשו"ב מכיר במ"ע דאין נקב זה נעשה ביד רק ע"י מורנא יש להקל מ"מ אם הט"ע אין זה מובהק שוב יש לתלות במשמוש יד הטבח ואם ט"ע הוא מובהק א"כ לא נעשה ביד ממילא דיש לתלות במורנא אף דלא נמצא המורנא י"ל דנאבדה:

מג (סב) אם בדק ריאה שיש בה סרכא ושפכו עליה פושרין בשעת קליפה כנהוג והשו"ב השגיח בכל הריאה ולא הי' שם נקב ואח"כ ראה פתאום שיש שם נקב להלאה ממקום הסרכא ונראה שהוא ממורנא אך שלא נמצא שם מורנא יש להקל וכן בנמצא נקב מורנא ולא מצאו המורנא וביני וביני מצאו עוד נקב חדש במקום שכבר בדק ולא הי' מתחלה שום נקב יש להקל ואין לחוש שמא לא ברק יפה:

מד (סג) אם נמצא בריאה נמרים יש לבדוק אחר נקבים ואם לא בדק טרפה (סד) ואם נמצא נקודות אדומות או שחורות ובעין קרום קלוש נתקרם עליהם וע"י משמוש כל שהוא נעשה נקב ויש שם תולעים אף אם יוצאים ע"י חום טרפה דודאי מחיים נעשו דהא נתקרם עליהם קרום מחמת מכה והכל תלוי לפי ראות עין המורה:

מה (סה) ואם הנקודה השחורה איננה כנקודה אלא מתפשטת בשטח רב אין זה סימן נקב ואם בתחלה הי' נראה נקודה שחורה וע"י משמוש נתפשט בשטח רב ורחב אין זה נקודה וכשר אך אם נשאר באמצע השחרות כמו נקודת שחורה יותר מכפי שאר השחרות אין להקל דנראה דבמקום הנקודה שם הי' הנקב ועלה בה קרום מחמת מכה:

מו (סו) בכל אופנים דתלינן הנקבים בתולעים לא הוי ריעותא וכלל להצטרף לתל"ר רק לענין סרכא שלא כסדרן העוברת ע"י מו"מ דבעלילה כל דהוא מבטלינן קולא דמו"מ וכן בנגלד אף במקצת דאף דאין הבדיקה מעכב בזה אפ"ה לא תלינן אלא אמרינן דע"י שניקב התולע מחיים קרום התחתון נולד חולי שנגלד קרום העליון וטרפה ומכ"ש בדבר דמעכב בריאה דאין לתלות במורנא ובבועא וסרכא תלוי' כשר בהפ"מ וצורך גדול אבל שאר ריעותות כגון יתרת וכדומה שפיר תלינן הנקב במורנא במקום שיש לתלות בהם אף באין הפ"מ דלא נחשב לריעותא כלל:

מז (סז) הוחזקה ריאה בתולעים אף שבהמה מותרת הריאה אסורה משום התולעים שהמה אבר מן החי דמגוף הבהמה גבלו ע"כ אף לעכו"ם אין למכרה שהמה מוזהרים על אבר מן החי והבדיקה קשה מאוד בזה ונראה לי דאף במאטיליצאם שכתבתי לעיל דאין מחזקינן אותם דמעלמא אתי היינו לחומרא לאסור את הבהמה שלא לומר לאחר שחיטה פרשו אבל לא לקולא לומר דוודאי מעלמא המה ואין זה אבר מן החי רק שרץ דמותר לבני נח ז"א דלחומרא בודאי יש לחוש שמא מבהמה גבלו והוי אבר מן החי ואסור למכור לעכו"ם:

מח (סח) ניקב אחד מסמפוני הריאה לתוך הבשר הבשר שבריאה סותם את הנקב אבל במקום שמתפצלים ניקב אחד לדופן חבירו הואיל וקשה הוא אינו סותם ולא מגין עלה (סט) במקום שאין בשר רק עור הריאה לא מהני סתימת העור (צ) ובעינן שיהי' הבשר הסותם בריא ולא לקוי' גם בעינן שיהי' בשר על הנקב ממש ולא מצדדים וכן אם נשפכה כקיתון או שיש בועא אף במים זכים

במקום

אין לחוש כמו בנקב ע"י משמוש ידו דשוחט דלעי'. (סא) אחרונים (סב) אחרונים וטעמא דמלתא דכל שבדק אותו מקום וראה שאין שם נקב לא חיישינן שמא לא בדק יפה א"כ מה נעשה הנקב א"כ בודאי ממורנא א"כ הרי הוא כמו שנמצא מורנא בפנינו לכך אף הנקב הא' תלינן במורנא דלא כשו"ע שמתיר בזה משום דשמא לא בדק יפה א"כ יע"ש (סג) שמ"ח סי' ל"ז (סד) שפ"ד י"ח ופמ"ג וטעמא דמסתבר הוא ובאמת אף בלא תולעים טרפה דהא חזינן שזה קרום מחמת מכה אך דלרבותא קטו תולעים דאף דתלינן בתולעים הכא אין לתלות ודויק אך מדברי השפ"ד נראה דוקא משום תולעים הוא דטרפה דנראה דנקבו שם מחיים יע"ש ול"ל דאיירי דהקרום הי' עדיין שלם ויפה רק דתולע שים בה תחת הנקודה מוכח דנקודה הוי קרום מחמת מכה ועיין בתורת זבח כ"כ אות ז' שכתב מתם דנקודה ותולע תחתיה טרפה ועיין במ"ע שכתבו דצריך לבדוק אם ימצא שם תולעים ובאמת לא ימצא שם בפמ"ג דצריך לבדוק אך להלכה בודאי כן הוא דשכיח כך ואם לא בדק טרפה (סה) דעת קדושים סוף אות י"ג ובתשובת ארדב"ע סי' ד' ובגילוי דעת הב"א שם מעשה שבא לפניו נקודה ותחתיה מאטיליעלא ודחק את הנקודה ונתפשט השחרות בשטח רחב והכשיר משום דאין זה נקודה רק ע"י ליחה שתחתיו והקרומים המה שלימים ויפים וכשר יע"ש (סו) כל זה הוא כפי דעת הפמ"ג סעיף כ"ט וים בזה מבוכה בין הפוסקים ועיקר להלכה נראה לפע"ד כמו שכתבתי בפנים ואף שמדברי הל"ם נראה דהיכי דלא הוי בתוך הנקב אף מקלא הוי ריעותא אבל בר"ח לא נראה כך ובפרט לפי המנהג שאנו סומכים עיקר על ט"ע שהוא ממורנא בודאי דלא הוי ריעותא כלל ומה שכתבתי בסרכא שלא כסדרן היינו להסוברים דהבדיקה לא מעכב אפ"ה היינו דוקא אם אין כאן נקב אבל אם יש כאן נקב לא תלינן ודוק (סז) פמ"ג סעיף ס"א דלא כר"ק שהיקל במכירה לעכו"ם יע"ש ועיין בת"ז (סח) גמרא דף מ"ח וש"ע (סט) ע"ז ומש"ז ור"א בשם מהר"ם אלשקר דלא כפרי תואר שהיקל אף בקרום:

(צ) **מוסכם** מכל הפוסקים אחרונים ובזה הונח להם מה שכתב הרמב"ם אפילו חבירו אינו מגין דקשה לכאורה מה אפילו הא באמת דוקא חבירו אינו מגין אבל בשר מגין ובזה ניחא דאם אין בשר בריא אינו מגין ואפילו חבירו דבריא הוא אפ"ה אינו מגין משום דשמפון קשה הוא ואין זה סתימה ודוק ועטס של

על ניקב הסמפון דטרפה כתב הפל"ת כיון דניקב הסמפון סוף קרום להתקלקל ובזה מיושב ברי"א אות ט"ו קושית הפמ"ג למה מחט בריאה כשר הא ניקב הסמפון ויצא לבשר ואין טרפה חוזר להכשירה א"כ אף דיצא אח"כ לבשר והבשר סותם את נקב הסמפון לא מהני ולפי טעם הפל"ת א"ש מאוד דאין זה טרפות עדיין רק משום סופו. ואם נסתם טוב לא יתקלקלו הקרומים לכך מהני סתימה הבשר אח"כ יעו"ש (צא) תס"ז אות ט' בשם כה"ג ול"ש הסכים עמו דלא כפמ"ג (צב) גמרא וש"ע (צג) שמ"ח פמ"ג (צד) גמרא וש"ע ופמ"ג סעי' ח' (צה) כ"כ הרשב"א הביאו בש"ס (צו) מנחת הזבח (צז) ל"ש ומ"ע דלא כשמ"ח ופמ"ג וטעם המתירים הוא משום דכל חסר בפנים הוי מותרא ואין להוסיף על זה (צח) שמ"ח (צט) פמ"ג (ק) פמ"ג (קא) פמ"ג (קב) ל"ש והוא משני טעמים או משום דחסר בפנים לא מצטרף לריעותא או משום דקרומים מפסיקים בין הריעותא ונראה דאף הפמ"ג ס"ל כן מדלא חשוב כספק בקיתון לריעותא דלא כמנחת הזבח בדיני תל"ר אות ב' דחשיב זאת לריעותא (קג) כן כתב הפמ"ג ונראה לי דאף בדיקת אטום לא מעכב דיעבד דלא כמנחת הזבח (קד) ת"ס אות ב' ל"ש אות ס"ב דלא כפמ"ג (קה) פמ"ג (קו) פמ"ג (קז) פמ"ג ל"ש ומוסכם (קח) כל זאת למדתי מפמ"ג ודלא כל"ש שהקל אם ניכר בחסרון שהוא מתולדה אמ"כ נראה לי בזה דבאם ניכר שבא מתולדה צריך עכ"פ להיות בחסרון רוחב אגודל בלא שום צירוף מלד' השני דבזה יש לסמוך על המקילים כמו שכתבתי בפנים

במקום הנקב כללו של דבר אם אין בשר בריא על הנקב אין זה סתימה וטרפה:

מט (צא) אם נמצא מחט תחוב מסמפון לתוך הבשר טרפה דאין זה סתימה:

נ (צב) ריאה שנמס בשרה והי' למים עד שנשפכה בקיתון ונראה חסרה (צג) בין שנמס כולה ובין מקצתה ובדק ועלה בנפיחה ואין שום נקב בהקרומים יש להכשיר בהפ"מ ע"י בדיקה אם סמפונות קיימים בין שהי' כמים זכים או סרוחים מרים ומלוחים אם סמפונות קיימים כשרה:

נא (צד) כצד בודקים יקח כלי שהוא שוע באבר או כלי זכוכית לבינה ושופכים אותה לכלי זה אם נראה בה חוטים לבנים בידוע שנמוקו סמפונות וטרפה ובדיקה זו מעכבת בה גם בדיקת הקרומים ע"י נפיחה מעכב שאם לא בדק טרפה מספק:

נב (צה) כבר נתבאר דאף אם נשפכה במקצת בעי בדיקה ובמה יוודע אם הוא בועא או מורסא דלא בעי בדיקה או נשפכה דבעי בדיקה החילוק הוא דנשפכה הוא דנמס בשר שבפנים אבל בועות בין עור לבשר המה גדילות (צו) גם מבחוץ קודם שפתח אותה הוא ניכר שאינה שווה לשאר הריאה מחמת שבשר נמס במקום זה ופשוט הוא דאותה מקצת שנמס צריך להיות בסמפונת דאם לא הגיע לסמפונות א"כ אין חשש כלל:

נג (צז) אם במקום שנשפכה יש ריקון אף בלא מים כשיעור יותר מרביעית יש להקל בהפ"מ בין נשפכה כולה ובין מקצתה אם לפי ראות עיני המורה יש לתלות החסרון במה שנמס הבשר דהריאה הוא ספיגיות ונראה דעכ"פ צריך להיות במה שנמס והי' למים יותר מעט ממה שחסר ואינו כלל או עכ"פ מחצה על מחצה:

נד (צח) אם נתרככה בפנים ולא כמים אם עולה בנפיחה כשרה בלא בדיקה (צט) אבל אם נמס כדונג אף שאין נשפך כמים ממש ע"י נקיבת הקרום כ"א ע"י שפיכה לכלי צריך ג"כ בדיקת סמפונות גם בוורדא שנשפך יש להקל ע"י בדיקה:

נה (ק) כבר ביארנו שאם נראה בה חוטין לבנים שהוא טרפה שזה הוא מחמת מחוי סמפונת ואם נראה בה רק כמראה בגד לבן שהוכהה לבנינותו מחמת אבק טרפה וכן יש להחמיר בכל מראות שבעולם אם הבודק יבין שאין דרך ורגילות חוטין כאלה במיחו בשר הריאה יש להטריף שקרוב הדבר שנתקלקלו סמפונות וע"י רקבון נשתנה למראה אחרת:

נו (קא) אם ריאה של עוף נשפך בקיתון טרפה ולא מהני בדיקה:

נז (קב) נשפך בקיתון אף בחסר יותר מרביעית ובכל אופנים שנתבאר לעיל דיש להכשיר לא הוי ריעותא להצטרף לת"ר ונראה דעכ"פ סרכא שלא כסדרן אסור למעך דמיעוך קולא גדולה הוא ובעלילה כל דהוא מבטלינן לה:

נח (קג) ריאה כשהוא נפיחה כדרכה נראה בה חסרון מבחוץ וניכר שהוא מתולדה שכל פנימית החסרון הוא בלי קווין וקמטים לכתחלה יש לבדוק לראות אם אין כאן חשש אטום גם אם לא מבצבץ ואם לא בדק כשרה (קד) ואף שגומא מחזקת כמה רביעית יש להכשיר בהפ"מ (קה) אבל אם עמוק כ"כ שיש לחוש לסמפונות יש להטריף מחשש שמא נחסרו סמפונות:

נט (קו) חסרון מתולדה אין ריעותא להצטרף לתל"ר זולת סרכא שלא כסדרן אסור למעך כמו שאבאר אי"ה בדיני תל"ר:

ס (קז) אם החסרון זה הוא קמט ויש בה קווין וניכר שמחמת חולי הוא זה בדיקת נפיחה מעכב בה אף דיעבד גם הוי ריעותא סתמא להצטרף לתל"ר גם צריך מתחלה בדיקת פושרין אך דיעבד סגי נפיחה לחוד:

סא (קח) אם החסרון שבחוץ נראה כעין כ"ף כפופה שהחסרון מקיף את הבשר השלם שבתוכו וגם העוקצי הכ"ף מכוונים זל"ז או תמונת מ' סתומה או ס' שלשה אותיות אלו שהם עפ"י רוחב הריאה בין מקמא בין מגבה בין שניכר שמחמת חולי ובין מתולדה מנהגינו להטריף רק משערינן אם נצטרף רוחב החסרון שבגגו ובתחתיתו אם בצירוף שניהם יכול להניח בחסרון כרוחב אצבע אגודל במקום

במקום רחב שבו מאדם בינוני אף שאין עמוק כעומק העובי אגודל ונראה שאף באורכו של החסרון אין שיעור רק ברוחב שיהי׳ כמו רוחב אגודל טרפה ונראה דבמ׳ וס׳ מצטרפים כל ד׳ צדדיו אבל בב׳ דוקא גגו ותחתיתו מצטרף ונראה דאם ניכר שבא מתולדה יש להקל ולומר דכל צד דהחסרון צריך שיהי׳ מחזיק אגודל אבל אם ע״י צרוף הוא מחזיק אגידל כשר ובאורך אין שיעור לראות באיזה אורך שיהי׳ כן נראה לי :

סב (קט) אם החסר הוא בתמונת שאר אותיות שאין ללמדם לא מכ״ף כפופה להטריף ולא מכ״ף פשוטה להתיר יש לחלק אם ניכר שבא מתולדה כשר ואם הוא מחמת חולי יש להחמיר בכל התמונות אף בכ״ף פשוטה אם החסרון הוא ברוחב אגודל :

סג (קי) אם נמצא הפגם והחסרון בשיפולי בין דאונות ובין דאומות שנפגם חידוד השיפול מעבר לעבר ונראה הפגם כתמונת כ״ף כפופה אף שאין מקיף שם בשר דהא נוטל הכל רק שנשאר הפגם בתמונה זו דכ״ף כפופה ושני צידי הפגם שווין שאין אחד ארוך יותר מחבירו אז צריך למדוד אם נכנס בפגמו אצבעו אגודל בדרך צדו שהפגם עמוק ברוחב אגודל במקום רחב שבו טרפה דיש לחוש לסמפונות שמא נחסר מהם ע״י חסרון זה ורוחב הפגם אין שיעור ואם אין העוקצים שווין או שהוא בתבנית כ״ף פשוטה כשרה דלא חסר הוא זאת רק יתיר אונא מיקרי ואין כאן חשש חסרון הסמפונות ואם ניכר שפגם דכ״ף כפופה בא מתולדה יש להקל ולשער בשיעור היותר גדול היינו שני אצבעות פשוטות בדקה וארבעה אצבעות בגסה ואם הוא החסרון בשיפולי הוורדא במקום הדק שיש שם סמפון יש להטריף אף שאין הפגם מחזיק שיעור אגודל :

סד (קיא) פגם הנמצא בשיפולי האומות בעוקץ הנקראים העקליך וזה בא מדחיקת השדרה הוי ודאי מתולדה ולא מחמת חולי ויש להקל בשיעורו כמו שנתבאר לעיל וכן לענין ריעותא לא הוי רק לענין סרכא שלא כסדרן דלא מהני מו״מ :

בפנים ועיין בר״א שהאריך להסביר דבר זה והוכן הדבר כמו שכתבתי :

כן (קט) הוא דעת הפמ״ג והוא הכרעה המוכחרת בזה (קי) פמ״ג ועיין בר״א שם שהאריך וכל אלו הדינים שמה רק חומרא ומנהג אך דאין לסמות בכל מקום ממנהגו ועיין בר״א שכתב קלא טעמים לחלק בין כ״ף כפופה לפשוטה (קיא) פמ״ג ואם יש סרכא ורא אחד מסרכא בעיקן אחד של השיפול וראש השני מסרכא בעוקץ השני של השיפול לא הוי שלא כסדרן רק כממקום למקום כן כתב הפמ״ג בשע״י ק״ד אף דלכאורה אפשר דהוי שלא כסדרן כמו בשיפולי ביתרת בדרי דהתם הוי שלא כסדרן וכבר העיר בזה בד״ק בסוף ס״י ל״ט אך די״ל לחלק דיתרת דרכו למשוך לכאן ולכאן כמו כל שתי אונות הסמוכה אבל העקליך סוכבים תמיד במקום אחד ואיכו נמשכים מכאן ומכאן וז״ב (קיב) בדין זה אם מחזיק יותר מרביעית מבוכה גדולה בין הפוסקים הרשב״א ור״ן והרוקח וער״ז ופ״ת וח״ס ושער המים ופלתי המת מכשירים והרא״ה והרשב״ן והאגודה וטור וב״י ורמ״א מהרי״ל מהרש״ל ודו״פ והלבוש לח״ח ב״ח ודמש״א מהרשד״ם ש״ך כנה״ג ובל״י ת״מ ורוב היבורי שחיטת שמה האוסרים והל״ם כתב דאם יש עוד לד להקל יש להקל ע״כ אם כאנדה ולא הספי לשער הוי ס״ס אבל אם היא לפנים ואין יכול לשער הוי לי׳ ספק חסרון ידוע ולא ככנס בגדר ספק. פמ״ג (קיג) כן כתב השמ״ח והפמ״ג (קיד) כתב השמ״ח סעיף כ׳ דשיעור רביעית כשר משעם דליכא חשש קלקול שמפונות אבל ביותר מרביעית איכא ב׳ טעמים להטריף א׳ משום קלקול שמפונות וכתב הל״ם דלטעם זה לריך לחלק דדוקא בנכ״ק מהני בדיקה משום דעלול לקלקול הסמפונות אמרינן אם איתא דניקב הוי כמוחו לגמרו לכך מהני בדיקה אבל הכא חיישינן שמא נקבו שמפונות ולא יהי׳ ניכר עוד טעם ב׳ כתב השמ״ח דהכא יש קלקול יותר מנכ״ק וחיישינן שסוף העור ליקב ומה שכתבתי דבפחות לא הוי ריעותא דעת הח״ם אות מ״ה דהוי ריעותא אך הל״ם אות ס״א כתב דחסר בפנים לא הוי ריעותא כלל יע״ם דכתב דאף אם החסרון דמבחוץ הוי מחמת חולי דהוי ריעותא לא מצטרף לחסר בפנים ובזה הכיח בצ״ע אך הפמ״ג פסק להלכה דחסר בפנים לא הוי ריעותא (קטו) כן כתב הפמ״ג (קטז) מקדם מעט (קיז) ד״ק בסי׳ ל״ו או׳ ל״ב ול״ח יע״ם וכן הוא באמת מנהג הסו״ב שממשמשים בקמט וחסר כדי שיעלה :

(קיח) **ודלא** כגילוי דעת אות מ״ב שכתב להקל בהפ״מ וכתב

סה (קיב) ריאה שנתרוקנה ונחסר בשרה בפנים תחת הקרומים ועולה בנפיחה כראוי אם אין חללו מחזיק יותר מרביעית כשרה ואם מחזיק יותר טרפה ואם אין יכול לשער טרפה מספק ואם נאבדה ולא הספיק לשער כשרה (קיג) אין מצטרפין החסר משני או משלשה מקומות לשיעור זה רק בעינן דוקא חסר במקום אחד (קיד) חסר רביעית או פחות דכשר לא מיקרי ריעותא כלל דאף אם הוי עוד ריעותא לא מקרי תל״ר ואם יש חסר מבחוץ נגד החסר דבפנים לא הוי תל״ר ואף דהחסר מבחוץ הוא מחמת חולי ונראה לי דסרכא שלא כסדרן לא מהני מו״מ בזה כמו שכתבתי לעיל בחסר מבחוץ מתולדה דבעלילה כל דהוא מבטלינן קולא דמו״מ (קטו) חסרון הנ״ל אם נאבד בלא בדיקת נפיחה יש להטריף דאף שכתבתי דלא מיקרי ריעותא אבל בדיקה מעכב בה :

סו (קטז) אם נתרוקנה אונא שלימה והחסר אין מחזיק יותר מרביעית כשר (קיז) בשיעור דרביעית אין חילוק בין דקה לגסה גדולה או קטנה כולם שוין בשיעור זה, בכל חסרון וקמט מותר למשמש בו כדי שיעלה בנפיחה ע״י משמוש יד אך צריך שהמשמוש יהי׳ שלא בכח אך במקום צורך והפ״מ אף אם משמוש בכח ועלה הקמט שווה לשאר הריאה יש להקל :

סז (קיח) הא דמבואר לעיל דחסר בפנים יותר מרביעית דטרפה אין לחלק בין אם החסר הוא תיכף תחת קרומי הריאה ובין שיש בשר תחת קרומי הריאה והחסר הוא תחת הבשר והבשר

וכתב דאם יש בשר מפסיק בין החסרון ובין עורות דפשיטא דכשר אף ביותר מרביעית ומלא כן בשם הגי' משלילק ונתן שם טעם לזה משום דכל עיקר טריפות בזה משום עורות הריאה וכה"ג שקרומים מכוסים בפנים בבשר לא יגיע לשם הקלקול ולא נראה לו דבריהם דמה בכך דיש עוד בשר תחת קרומים הא סוף שבשר עם הקרומים לקלקל דהא גם בניקב הסמפון כתב הפלתי הטעם משום קרומים הרי דאף דהסמפון הוא תחת בשר אפ"ה סוף להתקלקל הקרומים וז"ב ומי ישמע להקל בזה דהא פוסקי' שאוסרים סתמא אומרים חסר יותר מרביעית טרפה ולמה לא כתבו לחלק בזה אלא ודאי דאין לחלק (קיט) בגילוי דעת מתיר בזה מטעם די"ל דע"י שלא הבליעה נחסר בפנים אך לפע"ד ז"א דמה אכפת לן משום מה נחסר בפנים סוף כל סוף הרי יש בריאה זו מקום פנוי וריק מבשר רק מלא מאויר וע"י זה סוף הקרומים להתקלקל או כמו שכתב הב"ח דהסמפונות יתקלקלו וכל זמן שאין בשר סביב הסמפונות יתקלקלו וא"כ מה מועיל השלמת דיתרת או השיפול אין זה אלא דברי תימה (קכ) דלא כגילוי דעת שמחלק בזה דבאונא לא הוי ריעותא כלל וכן אם יש יתיר באותו לד יע"ש (קכא) דלא כגילוי דעת שכתב דלא הוי ריעותא כלל אף לענין סרכא שלא כסדרן דמותר ע"י מו"מ וז"א ועיין מנחת הזבח כלל י"ד אות י' ובתל"ר שלו אות ה' (קכב) עיין בפמ"ג סי' ל"ו סעי' קי"ב ברא"ש אפרים שם קכ"ו ועיין במנחת הזבח בתל"ר שלו אות ה' שכתב דאם הוא ככ"ף כפופה והפגם אינו מחזיק אגודל אז הוי ריעותא כ"ד אבל יותר מזה הוי סתם ריעותא וטעמו בודאי משום דבכ"ף כפופה ואגודל לא התיר בפמ"ג רק בהפ"מ א"כ הוי עכ"פ סתם ריעותא לכך העלה שם דסרכא ממקום למקום בריעותא זו אסור אף ע"י מו"מ אך לפע"ד אין להחמיר בזה רק לעולם אם ניכר שהוא מתולדה באופן שבשר מצד חסר לא הוי רק ריעותא כ"ד ועיין בל"ש סי' ל"ו אות ס' וס"ד וז"ב . ומה שכתב עוד במנחת הזבח שם א"ק מ"ב דאם רחיק משדרה באופן שבודאי לא נפגם משדרה אז אף בכ"ף פשוטה ואין מחזיק אגודל הוי סתם ריעותא לא ידעתי למה דודאי אם ניכר שמתולדה עפ"י סימנים המבוארים לא הוי אלא ריעותא כ"ד וברור שטעה בזה (קכג) מנחת הזבח שם בא"ק מ"ג ופשוט הוא ועפ"ז יצא לנו דחסר יש לו מעלה מאלו לא חסר דאם חסר לא הוי רק ריעותא כל דהו ואם יש סדק ולא חסר כלום הוי יתרת והוי סתם ריעותא וכבר כתבתי לעיל בשם ד"ק מה שיש לתמוה דמעוקץ זה לעוקץ זה למה נחשב לכסדרן ע"ש לעיל בסעי' ס"ד ועתה נתעורר עוד פליאה ביותר דאם אין כאן אלא סדק ולא חסר הוי יתרת ואם יש סרכא מזל"ז הוי שלא כסדרן כמו שיתבאר לקמן סי' ל"ע ואם חסר ביניהם קצת ויש סרכא מעוקץ זל"ז הוי כסדרן כמו שכתבתי לעיל בסעי' ע"א והוא מפמ"ג סי' ל"ז אות קי"ד וקשה אמאי ואיזה מעלה יש לענין זה חסר מלא חסר וצריך לומר דאם לא חסר ואין כאן אלא סדק הרי היא אונא ודרכם לפרוד זה מזה ומנתיק הסירכא ויהי' נקב אבל בנחסר חסר והמה פרודים זמ"ז שוכבים תמיד במקום אחד ולא מנתק (קכד) עיין בח"ס יו"ד סי' ל"ח (קכה) גילוי דעת שם :

(קכו) **בד"ק** סי' ל"ז כתב כן דסרכא על הקמט אין למשמש הקמט בכח להשוותו רק ע"י נפיחה מותר ובד"ק סי' ל"ו אות ל"ח כתב דמהני משמוש בקמט

והבשר מפסיק בין מקום החסרון ובין עורות הריאה:

סח (קיח) חסר יותר מרביעית ויש באותה אונה בליטה מקמא כעין יתרת או גבשושית או פיצול מגבה בגוונא דכשר משום פיצול אין משלים החסרון דבפנים וטרפה :

סט (קכ) כבר כתבתי לעיל דחסר מבחוץ מתולדה הוי ריעותא כל דהו ומחמת חולי הוי סתם ריעותא אין לחלק בזה בין אונא לאומא בין אם החסרון הוי בצד ימין ובין בצד שמאל בין שיש יתרת בדרי או מקמא בכל ענין הדין כן :

ע (קכא) אם יש חסרון מבחוץ בשיפולי הריאה ואין בה שום כווצין והעור חלק והוא מפולש ופתוח מצד השיפול והפילוש מעל"ע יש לומר דהבא רבותייהו והוא כן מתולדה והדין כמו שנתבאר לעיל בחסר מתולדה וכמו בהעקלעדשכתבתי לעיל בסעי' ס"ד דאם העומק הוא ב' אצבעות בדקה וד' בגסה והוא ככ"ף כפופה טרפה ואם לאו כשרה ולענין ריעותא הוי ריעותא כל דהוא :

עא (קכב) הא דכתבתי לעיל סעי' ע' דהוי ריעותא כל דהו היינו אפילו אינו מחזיק הפגם אגודל וגם הוא אפילו בתמונת כ"ף פשוטה לעולם הוי כ"ד לענין סרכא שלא כסדרן היוצא משם אסור למעך ואם יש סרכא מעוקץ זה לעוקץ זה הוי מל"מ ומותר ע"י מו"מ :

עב (קכג) כל דיני חסר בשיפולי הנ"ל אינו אלא כשיש שם תמונת חסר מבשר הריאה אבל מה שנמצא לפעמים כעין סדק בשפולי באיזה מקום שהוא וחתיכי הסדק מתקרבים זל"ז יש לזה כל דין יתרת בדרי דאונא או דאומא ואם יש סרכא משיפול זה לשיפול זה הוי שלא כסדרן דסרכא מיתרת לדרי כל דין שלא כסדרן יש לו כמו מאונא לאונה שאצלה דהוו שלא כסדרן:

עג הא דכתבתי לעיל בחסר בשיפולי מתחילת התולדה דהוי ריעותא כ"ד וסרכא שלא כסדרן אסור למעך אף אם החסר הוא ככ"ף פשוטה ואף שהוא פחות מאגודל אין חילוק בין אם נסרך לשומן הלב או לדופן או למקום אחר בכל מקום דהוי שלא כסדרן אין להתיר בזה ע"י מו"מ אף בהפ"מ ודחק יחד (דלא כגילוי דעת):

עד (קכד) אם יש חסרונות קטנות בריאה שקורין שטיפלען אין זה אפילו ריעותא כל דהו וסרכא שלא כסדרן מותר ע"י מו"מ (קכה) ואם נמצא סמוך לשומן חתיכת בשר כמו דרי"ז וכדומה ומונחת על הריאה בדוחק בלי שום סרכא וע"י זה נראה במקום הנחתו כמו קמט וגומא וכן ע"י יתרת במקום דכשר אין זה ריעותא כלל :

עה (קכו) הא דכתבתי לעיל בסעי' ס"ו דבמקום הפ"מ מותר למשמש ביד בכח בקמט וחסרון שיעלה הקמט להיות שווה לשאר הריאה היינו היכא דהקמט טרפה מצד עצמו בהסרון כשיעור וכתמונה המבואר לעיל אבל היכי דההקמט והחסרון כשר מצד עצמו רק דהוי ריעותא כמו שנתבאר לעיל ויש עליו סרכא שלא כסדרן דהוי תל"ר וטרפה בזה אף אם חזר קמט לברייתו ע"י משמוש בדרי ועברה הסרכא ע"י מו"מ אין להקל דמו"מ קולא גדולה

גדולה הוא ע"כ יש להחמיר זולת אם חזר הקמט ע"י נפיחה יש להקל ושאר ריעותות בקמט יש להקל גם אם חזר לבריותו ע"י משמוש ביד ונראה לי דזה דוקא בקמט ע"י חולי אבל אם ניכר שהוא מתולדה בכל ענין מותר אם חזר לבריותו ע"י משמוש ולא הוי אפילו ריעותא כל דהו:

עו (קכז) ריאה שנפחוה ונמצא בה מקום שאין הרוח נכנסת לשם להזוז קרום ולהעלותו מעט ומראיתו מראה ריאה זה נקרא אטום ואוסר בכל מקום בריאה בכל שהוא בין שקשה במשמושו ובין שאינו קשה במשמושו צריך בדיקה:

עז (קכח) כיצד בודקים את אטום אם ע"י נפיחה עולה מקום הנאטם לזוז קצת ממקומו אף שאין משתוה לשאר הריאה כשרה ואם אין עולה כלל ימשמש בה בידים בכח אולי יתרכך ותעלה ואם גם זאת אינו מועיל יתן מים פושרין לתוך הקנה וימשמש בה ג"כ וישפוך אח"כ המים לחוץ אולי ע"י זה יצא ממנה דבר הסותם גם יוכל ליתן כל הריאה בפושרין אולי יתרכך ע"י כן ובדיעבד אם הי' המים חמים קצת יותר מפושרין או קרים כשר אבל לא ברותחין שהיד סולדת שזה אף בדיעבד לא מהני וטרפה שרותחין כזה אף יבש גמור יוכל להתרכך גם לא ישהה המים הרבה רק כשיעור המשמוש והמירוס אבל דיעבד אם שהה אף מעל"ע כשר אם אח"כ עולה מקום אטום לזוז קצת ואם ע"י הנ"ל עדיין אטומה אז יקרע בסכין בנחת הקרום לבד שעל מקום האטום ממש ולא יותר ולא יחתוך מבשר הריאה כלל ואם יש שם במקומו מוגלא רכה או יבישה וכדומה שיש לתלות האטום מזה יש להכשיר ואם לא מצא שם מוגלא או שאר דברים שיש לתלות בהם את האטום יבדוק ברוק או בפושרין אם תבצבץ אחר נפיחה כשרה ואם לאו טרפה:

עח (קכט) מציאת המוגלא ובדיקת הבצבוץ צריכי' להיות על פני כל שטח האטום אך אם בדק מקצת ונאבד וא"א לבדוק יותר יש להכשיר (קל) וי"א דאף לכתחלה די בדיקה במקצת אטום (קלא) ובמקום דנהגו כן אין לסתור מנהגם(קלב) ואם מראה אטום הוא מראה מוגלא לא מיקרי אטום רק מורסא או טונרא וא"צ בדיקה אך אם אירע וחתך העור ולא הי' תחתיה שום מוגלא רק בשר הריאה טרפה אם לא בדק בדיקת אוטם:

עט (קלג) אם נמצא במקום אטום חוט אדום יקרע את החוט על פני כולו עד שיגיע לבשר אם ימצא שם מוגלא וכיוצא בו או שמבצבץ כשרה ושלא במקום החוט יבדוק ג"כ כדין אטום ודוקא בהפ"מ ובחוט לבן אם לא מצא שם מוגלא טרפה דהוי מראה טרפה ואם יש מוגלא תחת החוט הלבן כשרה דהמראה הלבן הוא מחמת מוגלא וצריך לבדוק כל מקום האטום (קלד) ואם לא בדק רק מקום החוט לבד טרפה דהכא אין המקצתן מעיד על השאר אף דיעבד וכן במקצת מוגלא ומקצת לא הוי מוגלא צריך בדיקה ע"פ כל השטח אף בדיעבד דהא המקצת אינו דומה לשאר ע"כ אין ראי' מזה המקצת על השאר:

פ (קלה) אם נמצא נקב במקום האטום אף שיש לתלות במשמוש ידו דטבחי אם לא ניקב רק קרום יבדוק ע"י נפיחה דאם יבצבץ כשרה ואם ניקב עד לבשר אין להתיר רק במציאות מוגלא (קלו) בוודאי וביתרת ג"כ דין אטום הנ"ל לכל הדינים:

פא אטום שלא הכשיר כי אם ע"י בצבוץ הוי סתם ריעותא (קלז) לכן סרכא דבוקה אסור למעך וסרכא תלוי' מותר ע"י מו"מ כן נראה לי גם נראה לי דסרכא ממל"מ על האטום אסור אף ע"י מו"מ כמו גבי קמט בסי' ל"ט בסעי' נ"ה (קלח) וזה דוקא עליו ממש בלי שום הפרש כלל אבל כל שיש הפרש מעט יש להקל אף בסרכא דבוקה ע"י מו"מ (קלט) בועא על אטום אם הוא של רוח הוי כמו נחתך לתוך הבשר דאין מועיל בדיקה וטרפה ובמים זכים דיש להקל בהפ"מ ובועא במוגלא כשר

בקמט ומחלק שגילוי דעת כמו שכתבתי בפנים וכוון הוא וגם במה שכתבתי בפנים לחלק בין קמט ע"י חולי לקמט מתולדה ג"כ יתיישב דברי הדיק הנ"ל (קכז) גמרא דף מ"ח וטעם האיסור בזה כפי מה שהעלו רוב פוסקים להלכה הוא משום דעיקר חיות הריאה הוא מרוח הנכנס בה תמיד וזה קיים הסמפונות וקרומים וכשאי אפשר לרוח לבוא לקרום התייבש ונקב אף שעתה אינו יבש עדיין וזה החילוק שבין יבש לאטום דיבש הוא שכבר נתייבש אף שרוח נכנס לשם לא הדרי בריא אבל אטום סופו להתייבש משום דאין הרוח נכנס לקרומי' יתייבשו ונקבי (קכח) הסכמת הפוסקים (קכט) כן הוא דעת כנה"ג ולזה הסכים השפ"ד אות כ"ה וכן הכריע הפמ"ג (קל) כ"כ בספר שער שמים משום דאם במקצת מגלבן בודאי על פני כל אטום יגלבן והחלק מעיד על הכלל (קלא) פמ"ג מש"ז (קלב) פמ"ג אות קכ"ה וכתב בבית יצחק על זה וז"ל מ"מ בהפ"מ איכא לד להקל דהא לי"ם ס"ק פ"א העלה דאפילו בדק ורואה שאין שם לחות מוגלא כשר דהמוגלא נתייבש ומראיתו מוכיח עליו כיון דיש לעור מראה מוגלא ע"כ והבין הב"י שלבי"ם מתיר אף לא נמצא כלל שינוי בבשר וז"א רק כוונתו דבבשר ג"כ יש מראה מוגלא אך דאין בו לחות מוגלא אלא שנתייבש כך כתב בת"ז ועל גוף הדין שכתב הפמ"ג דאם יש מראה מוגלא לעור א"צ בדיקה מפקפק הת"ז והעלה להלכה דצריך לבדוק אם יש גם בבשר מוגלא יעי"ש ואין דבריו מוכרחים (קלג) פמ"ג פמ"ג לי"ם (קלד) לי"ם מ"ע ע"ל וטעמא דמלתא אף דלעיל כתבתי דבדיעבד סגי בדיקה במקצת הייני משום דכל האטום במראה אחת אבל הכא דנשתנה מקצת האטום אין המקצת ראי' על כל האטום לכך אף דעבד לא מהני בדיקת מקצת (קלה) לי"ם ע"ל (קלו) פמ"ג (קלז) פמ"ג (קלח) מנחת הזבח אות א' בדיני תל"ר שלו משום דלדעת הרשב"א עיקר טריפות אטום משום שאין מכיף על הלב ואין זה ענין לריאה כלל ואין עדותן מכוונת ולא הוי תל"ר כמו שכתב הת"ש סי' ל"ו אות כ"ח והב"י ורש"ל ועוד אחרונים סוברים כהרשב"א ואף דאנן פסקינן דלא כרשב"א והוי תל"ר עכ"פ מידי ספיקא דפלוגתא לא נפקא ובכל ריעותא דפלוגתא עליו ממש בעינן ולא דרשינן סמוכין כמו שאבאר אי"ה בכללי' (קלט) פמ"ג

(קמ)

(קס) כל זאת כראה מפמ"ג וכן הוא במנחת שבח אות א' בהל"ר:

(קסא) **ר"ש** פמ"ג ועיין ברא"ש אפריכ מאות קכ"ח עד קל"א שהאריך שם בזה (קסב) פמ"ג אות קכ"ח (קסג) לי"ש אות קמ"ג ע"ל והמנחת שבח בהל"ר שלו כתב בטעם הדבר משום דהעור מפסיק בין המוגלא ובין הסרכא יעי"ש כוכתו דאף דסרכא על מורסא לא מהני מו"מ משום דהוי תל"ר הכא שאני דעל העור הריאה אין כאן מראה מוגלא רק שהמוגלא הוא תחת העור והוי העור הפסק אבל במורסא העור עצמה יש לה מראה מוגלא ע"כ העור לא הוי הפסק וכתב עוד דשארי בדיקת האטום לא הוי ריעותא (קסד) דלא כגילוי דעת אות כ"ג משום דלא מליכן בפוסקים שמחלקים בזה ע"כ אין להקל כלל ח"ב (קסה) כן הוא בדעת קדושים סי' ל"ט אות ק"ח דלא כב"ש סי' כ"ז שהחמיר בזה (קסו) גמרא דף מ"ז ש"ע ופמ"ג דלא כמו מחלקים בין כ"לה לכל שהוא ודלא כי"א אף כבשר רק כמו שכתבתי בפנים (קסז) גמרא כ"ג ש"ע סי' ל"ו (קסח) שמ"ח וכתב לי"ש דלא הוי רק ספק טרפה ופשוט (קסט) ממעשה דר"ן פמ"ג (קנ) השב"ן מהרי"ו רמ"א פ"ח כ"פ שמ"ח פמ"ג דר"ח לי"ש ומ"ע דלא כט"ז וסייעתו שהקילו בזה (קנא) כך הוא הכרעת הפוסקים האחרונים (קנב) גמרא ופוסקים (קנג) רמ"א (קנד) שמ"ח ושאר פוסקים אחרונים (קנה) שמ"ח (קנו) פמ"ג אות קמ"ו דל"א כד"מ והמנחת שבח שמקילין בזה ביבש דשרטוט והל"ש לא רלה להקל למעשה יעי"ש והטעם דלא מהני ביבש שום תחבולה לרכך ובאטום מהני משום דבאטום עדיין לא הגיע ליבש רק שסופו לייבש א"כ אם ע"י תחבולה נתרכך אמרינן דבחיי' הי' עתיד להתרפאת אבל

כשר דהא מוגלא מצלת על אטום (קס) וכל זה אם הוא על כל מקום האטום אבל אם בועא הוא באמצע או קרוב וסמוך ממש לאטום אז אף אם מבצבץ במקום אטום הוי תל"ר, בבועא במוגלא ובועא ברוח אינה מצטרף לתל"ר וכשרה ואף באמצע האטום יש להכשיר דהא בדיעבד מועיל בדיקה במקצת אטום ובועא במים זכים כשר בהפ"מ:

פב (קסא) סרכא בין אונא לאונא למטה מחציו ויש חלון או בין אונא לאומא בלא חלון יוצאת מתוך האוטם הוי תל"ר וטרפה ואם האוטם בין אונא לאונא ויש סרכא בלא חלון אז אם הסרכא מכסה את כל מקום האטום לכתחלה ימעך את הסרכא וגם יבדוק את מקום הזה אם אין מבצבץ ואח"כ יבדוק את האטום כדין ואם קרע את הסרכא עם הקרום ובדק את האטום אם מבצבץ כשר בהפ"מ ואם אין מכסה את כל מקום האטום טרפה דאטום בצירוף הסרכא מורה על הנקב ואף לדעת דכסדרן מהני סתימה הכא לא מהני משום דלא הוי על כל השטח ונראה לי דאם עברת ע"י מו"מ כשר כמו בתלוי':

פג (קסב) וכל זה באטום הניתר ע"י בצבוץ אבל אם ניתר ע"י מוגלא דהוי כמו מורסא או טונרא לא הוי רק ריעותא כל דהו ואין מצטרף לשום ריעותא זולת סרכא שלא כסדרן אסור למעך (קסג) וי"א דאף כל דהו לא הוי וסרכא שלא כסדרן מותר למעך ויש לסמוך על זה בהפ"מ ,ונראה לי דשארי בדיקת האטום המבואר לעיל לא הוי ריעותא כלל לכ"ע אף בלא הפסד מרובה:

פד (קסד) אטום דטרפה בכל שהוא אם הוא במיצר החזה באופן דניקב כשר שם מדינא דגמרא אף אם נשאר באונא כטד"א בלא אטום וגם מקום האטום אינו מעל"ע ובדק לאטום ומבצבץ שם אפ"ה הוי ריעותא להצטרף לתל"ר ומכ"ש אם אינו מבצבץ דטרפה אף אם יש שם עוד איזה צד להקל:

פה (קסה) בשיפולי אונות לפעמים אין שום בשר בין קרומי הריאה והקרומים דבוקים זל"ז בחוזק ואין הרוח נכנס לשם אין בזה חשש אטום וכשר:

פו (קסו) ריאה שנמצא בה מקום אף כל שהוא קשה כעץ ועומדת במלואה ומראה שלה הוא כשאר ריאה הרי זה טרפה ודאית ואם אין משמושה קשה כעץ ממש רק קשה קצת כבשר יש להכשיר ע"י בדיקת אוטם:

פז (קסז) ריאה שנתמסמסה דהיינו כשהוא מונחת הוא שלימה וכשתולין אותה נופלת חתיכות טרפה ודאית משום דהוי כבשר שהרופא גורדו והוי כניקב לכן אף במשהו טרפה (קסח) ומחמת שאין אנו בקיאים בבשר שרופא גרדו השיעור בזה עד היכן לכן כל שינוי בריאה שלקתה כגון שנוחה ליפסק ביד יש לחוש להמססה וטרפה מספק (קסט) ואם אחר שנפחוה מאיזה דבר נפל ממנה כן יצוה לנפוה עוד בחוזק אולי מחמת הנפיחה יפלו כל החתיכות שסביבותיה ואז אם יהי' לה קרום חדש שפריש על הריאה יהי' כשרה ונראה לי דעב"פ צריכה בדיקת פושרין אח"כ, (קנ) ריאה שמרגישים בה קלות ביותר טרפה:

פח (קנא) ריאה שנמצאת נפוחה כמו עיקר הריות של דקל שהוא לולב אף שאינה קשה כעץ וגם ליכא חשש אטום אפילו הכי טרפה מטעם נפיחה דהוי תוספות בגוף והוי כחסר ושיעור נפיחה ז[illegible] אם נמצאת יותר נפוחה מכל הריאות לאחר נפוחה וכאדם שבטנו צבה ואף אם אינה רק כשאר הריאות אפ"ה בצאת נפשה צריכה להיות נחה ולא נפוחה וזו הואיל והוא נפוחה הוי שינוי וטרפה מספק ודוקא אם כל הריאה כך הוא נפוחה אבל מקצתה לא איכפת לן וכשר:

פט (קנב) ריאה שיבשו הקרומים עד שנפרכו בציפורן אפילו משהו טרפה וודאית דהוי כמו ניקב (קנג) ואנן לא בקיאים בנפרך לכן כל שמשרטט בצפורן ונראה השרטוט עומד מיקרי יבש וטרפה (קנד) ואף אם ניקב שם בעומק לבשר ומוציאה דם ג"כ טרפה מספק אבל אם חוזר למקומו לאט לאט אף שנמשך קצת זמן אין זה יבש אף שאין מוציאה דם וכשרה (קנה) אין מועיל שום תחבולה ליבש היינו אם ע"י משמוש ידים חוזר השרטוט למקומו ושוה לשאר הריאה (קנו) או ע"י ריכוך פושרין וכדומה אינו מועיל

מועיל אף באינו יבש לגמרי רק ע"י שרטוט טרפה דדוקא בעינן חוזר לקדמותו מעצמו:

צ (קנז) ואם ע"י נפיחה יתירה חוזר השרטוט אפילו לאלתר הוי יבש וטרפה (קנח) ודוקא שעשה השרטוט כשהי' נפיחה ואז הי' ניכר השרטוט א"כ אף שאח"כ הוסיף לנפחה יותר וחוזר לקדמותו לא מהני דהא לא חזר מעצמו כ"א ע"י תחבולה דנפיחה דהוי כמו משמוש דטרפה אבל אם לא בחנו כלל כשהיתה נפוחה כרגילה רק כשנפחה יותר מדי בחנו בשרטוט וחזר מאליו לאט לאט או אפילו שבחנו כשהיתה נפוחה כרגילתה וניכר השרטוט ואח"כ נפחוה ביותר ועשו עוד שרטוט באותו מקום וחזרו השני שרטוטים מאליו לאט לאט כשר דאפשר דבחיי' היתה ג"כ נפוחה כמו עתה ביותר ודגם דשרטוט הא' חזר דוקא ע"י תחבולה דנפיחה ז"א דאנן אמרינן דאף אם לא הי' עושה הנפיחה דיותר מדי הי' השרטוט חוזר מעצמו וראי' לזה הוא שרטוט הב' שחזר מעצמו בלא שום תחבולה א"כ גם הא' הי' מעצמו חוזר בלא תחבולה:

צא (קנט) יבש פוסל בוורדא או ביתרת דהא הוי כמו ניקב אבל כיס הוורדא דאין ניקב פוסל בו גם יבש אינו פוסל ודוקא יש במקצת אבל כולו הוי כדכר ודכר דכיס טרפה א"כ יבש כולו נמי טרפה ורובא הוא כמו כולו (קס) ויבש דשרטוט יש מכילים בכים ונראה לי דאין לסמוך על זה אך אם חזר לקדמותו אף ע"י תחבולה דחזר השרטוט למקומו בזה יש להכשיר בכים אף באין הפ"מ:

צב (קסא) אם מרגיש שיש יבשות בבשר בפנים ולא בקרומים ויבשות אינו כי אם ע"י בדיקה דשרטוט אף שאין דשרטוט חוזר מעצמו כ"א ע"י תחבולה אם שמוציאה דם אם ניקב את הבשר כשרה ואם אף דם אינו מוציאה וגם השרטוט אינו חוזר מעצמו יש לשער אם נתייבש כ"כ עד שאם ינטל בשר היבש משם יהי' חסרון רביעית ומעט יותר טרפה ופחות מזה כשרה:

צג (קסב) יבש משהו וחזר השרטוט לאט לאט רק שאין מוציאה דם המבואר לעיל דכשר אבל סתם ריעותא מיקרי להצטרף לסרכא תלוי' וכדומה ונראה לי דמהני מיעוך בתלוי' כמו מבועא (קסג) ואם בין אונא לאונא למטה מחציון באין הלון כשר דסרכא זו לא הוי רק ריעותא כל דהו ואינו מצטרף לסתם ריעותא דיבש אבל אם הוא יבש באמת שאינו חוזר השרטוט למקומו אף שסרכא מכסה את כל מקום דיבש טרפה לכל דפוסקים ואף דלשיטת רש"י בסי' ל"ט אף לנקב בפועל מהני סתימה דכסדרן הכא מודה משום דלדעת הרמב"ם יבש מטעם חסר הוא א"כ אינו מועיל סתימה ומכ"ש לדעת התוס' וראב"ד דלנקב בפועל לא מהני סתימה ויבש הוי כמו נקב בפועל ע"כ לכ"ע מועיל הכא סתימה וטרפה:

צד (קסד) הא דיבש מצטרף לתל"ר היינו דוקא אם עומד הריעותא סמוך ממש למקום היבש אבל לא בסמיך בשיעור דתל"ר אבל סרכא שלא כסדרן אף שעומד סמוך למקום היבש בשיעור הסמוכת דמבואר לקמן בדיני תל"ר אסור למעך:

צה (קסה) אם יש חשש יבש באופן שבשר או קמט ונפחוה לריאה קצת יותר מדאי ונקרעו הקרומים שם או סמוך לו אף ברוחב קש מ"מ טרפה אף דכבר כתבתי לעיל אות מ"ג דבהפ"מ יש לסמוך על דפוסקים דנקרעו הקרומים ע"י נפיחה דיותר מדאי לא הוי ריעותא הכא לאו משום תל"ר טרפה רק משום דכיה שנקרעו סמוך מורה על היבשות שבעור ע"כ סמוך ליבש הזה או לקמט טרפה:

צו (קסו) הריאה שצמכה כולה או רובה והוא כמו פירות צמוקים מדיני דש"ם וש"ע מהני בדיקה אבל אנו דמנהגינו עפ"י דעת רמ"א אין להכשיר ע"י בדיקה כ"א בארבעה תנאים, א') שנודע לן בבירור שפחדה בידי שמים, ב') וראו בה שנבהלה מחמת זה הפחד עד שנרתעה לאחוריה כדרך הבהמות הנבהלות

אבל ביבש לגמרי שבשר נתייבש מה בכך שע"י התבולה מרכך אותו סוף סוף הרי זה כניקב אבל אם חוזר מעצמו לאט לאט זה הוא סימן שעדיין אינו יבש לגמרי ועתידה הי' להתרפאות בחיי' וכשרה (קנז) שמ"ח (קנח) מקדם מעט אות קי"ט וזה דבר נכון בטעמא כמו שכתבתי בפנים (קנט) פת"ב ופשוט הוא (קס) מנחת הזבח ואין לסמוך על זה (קסא) פת"ב שעי' קמ"ה והטעם שהיקל בבשר יותר מבקרומים דבבשר מהני התבולה אם עדיין מוציאה דם ובקרומים לא מהני רק אף שמוציאה דם בעינן חזר מעצמו כמבואר בש"ע פ"ט היינו משום דחסר הבשר יותר מרביעית הוא רק חומרא דהא הרבה פוסקי' מתירים אף ביותר מרביעית א"כ יש להקל עכ"פ בזה שיהי' מהני התבולה לרכך אם מוציאה דם:

(קסב) **פת"ב** אות ק"כ דלא כלים סוף סי' ל"ו דלא חשיב זאת רק לכ"ד אך נראה לי דעכ"פ מודה הפת"ב דאף לסרכא מל"מ מהני ג"כ עו"מ ועיין בכללים עוד נראה דאם מוציאה דם ג"כ והשרטוט חוזר לאט לאט אין זה ריעותא כלל ואף שלא כסדרן מותר למעך דלא כמנחת הזבח בתל"ר שלו שכתב דפת"ב ול"ם לא פליגי רק דל"ם איירי במוציאה דם לכך לא חשיב רק ריעותא כ"ד וז"א דאם מוציאה דם אף כל דהו לא הוי כן נראה לי פשוט וברור (קסג) כן למדתי מפוסקים וז"ב (קסד) במנחת הזבח בדיני תל"ר אות י"ט כתב כן וטעמו משום דלשיטת הרמב"ם יבש משום חסר הוא א"כ אין עדותם מכוונין ולא הוי תל"ר ע"כ בעינן עכ"פ עליו ממש ולא דרשינן בזה סמוכין כמו שכתב הפת"ב דכל שאין עדות מכונת בעינן עליו ממש אך לפע"ד ז"א דהא רוב פוסקים הסכימו דיבש מטעם נקב הוא וכן כתבו כמה אחרונים אף בדעת הרמב"ם כתי' דמטעם נקב הוא א"כ הוי עדות מכוונים אך נראה לי להכריע דבעינן עליו ממש משום דלדעת הל"ם שהבאתי לעיל אות קס"ב יבש החוזר לא חשיב רק ריעותא כל דהו א"כ אף דאנן פסקינן דהוי שם ריעותא די לנו להחמיר דוקא בעלי' ממש אבל לא בסמוכין אבל לענין סרכא שלא כסדרן דאף הל"ם מודה דהוי תל"ר א"כ אף סמוך נמי הוי תל"ר ולא מהני מו"מ כן נראה לי ברור בזה (קסה) פת"ב והטעם כמו שכתבתי בפנים (קסו) כן הוא לפי

לפי פסק רמ״א ואחרונים והטעם דהנה דעת הר״ן וסייעתו דאם ידעינן שבא לה בידי שמים לא בעי בדיקה כלל וכל היכי דבידי אדם לא מהני בדיקה אבל הרשב״א ז״ל מצריך מספק בדיקה אף בידי שמים ופסק רמ״א דכל היכי דמספקא לן אי בידי אדם אי בידי שמים דבעי בדיקה מדינא דהש״ס אנן לא סמכינן על בדיקתינו אבל אי ידעינן בודאי שבא לה בידי שמים דלדעת הר״ן לא בעי בדיקה כלל שפיר יש לסמוך על בדיקתינו דהא אף לרשב״א ג״כ מספקא לי׳ אי בעי בדיקה או לא רק מספיקא מחמרינן להצריך בדיקה ע״כ יש לסמוך על בדיקתינו (קסז) כך העליתי מפוסקים אחרונים (קסח) פת״ב ודע דאף בספק בידי״א אי בידי״ש דלא סמכינן בזה אבדיקתינו אם עבוי׳ מקו״ת שנעשה בידי״ש כאמן והבדיקה מהני בזה כן כתב בדיק אות מ״ח :

(קסט) **שמ״ח** ל״ש פת״ב דלא כמ״ע שהקילו בזה (קע) הש״ך ויש״ש ועי״ז וכו״פ מכשירים בזה אף בלא בדיקה כדעת הר״ן אף שאנן מן המחמירים עכ״פ יש להקל בדיעבד באופן בדיקתו מנחת הזבח יעי״ש (קעא) דעיקר הטעם דאנן לא בקיאים בבדיקה היינו שיהי׳ המים פושרין כל מעל״ע אבל אם באמת בשעה או שתיים חזרה לקדמותה אף אנן בקיאים בזה וכשר ש״ך ל״ש ע״ל מ״ע מהי״ז ומה שכתבתי וכ״ש כן כתב פת״ב אות קכ״ז ופשוט הוא (קעב) הג״א פא״ט ועיקר הטעם דטריפות זו הוא משום אטום כמו שכתב הש״ך וח״ש וסייעתם ואין ענין בזה ללמקה דלמקה הוא דוקא כל הריאה או רובה אבל מיעוטא כשר משום למקה כמו שכתבתי לעיל אבל אונא שלימה או רובה הוא משום אטום וגרע מאטום משום די״ש כאן ביטל מלאכה מכל האונא ע״כ הבדיקה בזה כמו שכתבתי בפנים (קעג) שמ״ח ול״ש (קעד) פת״ב ע״ל דלא כשמ״ח ול״ש (קעה) כ״כ הל״ש והמ״ע הסכימו עמו דלא כפת״ב וכתבו במ״ע כיון דרוב פוסקים מכשירין חסר וודאי א״כ כ״ש שאין להטריף משום חסר פעולתה ולמקה אונא חדוש הוא שחידש הבה״ג וטרחו הפוסקים לקיים דבריו משום דדבריו דברי קבלה וכתבו הטעם שחסר פעולתה ובודאי דרוב מכשירין חסר א״כ יש להקל אף בלמקה בידי אדם דמי יודע אם לא כלמקה גם בידי שמים ע״כ בהפ״מ מותר יעי״ש ובזה יובן כל מה שכתבתי בפנים (קעו) פת״ב (קעז) פת״ב :

(קעח)

הנבהלות ומה נקרא בידי שמים כגון שנבהלה מרעם וברד וזיקים חיות שאגת ארי׳ או שחל או שאר חיות הדורסים . ג׳) שלא נודע לנו סיבה אחרת שנבהלה מפחד אדם ג״כ ומה נקרא פחד אדם כגון ששחט בהמה לפניה או שהבעיתה בקולו או שירה בה קנה שריפה או שיסה בה כלב שנושך עד שממית כל זה מיקרי בידי אדם לכן בעינן בזה שאנן לא ידענו מסיבה דבידי אדם רק מסיבה דבידי שמים דוקא . ד׳) וזמן הפחד דבידי שמים הי׳ יום קודם שחיטה בהשלים כל ארבעה תנאים הנ״ל יש להתיר ע״י בדיקה אף לדידן :

צז (קסו) כצד סדר הבדיקה לכתחלה יש להקפיד על הכלים בימי הקיץ בכלים המקררין ובחורף בכלים שאינן מקררין אך בדיעבד אין להקפיד על כלים רק שיזהר שיהי׳ המים פושרין כל מעל״ע ובעינן שיהי׳ הריאה בתוך המים כל מעל״ע ואף אם יבואו מקצת מים לתוכו תוך הקנה אינו מזיק וראוי להוציאה מעט קודם מעל״ע משום דא״א לצמצם ויש לחוש שמא ישהה יותר ותחזור לקדמותה לאחר מעל״ע וזה לא מהני גם בעינן חזרה מעצמה לא ע״י מיעוך ומשמוש גם בעינן שתחזור כולה או רובא ואז אף אם המיעוט נשאר עומד בצמוקו כקודם בדיקה לא אכפת לן ואם לא צמקה רק רוב ומקצת חוזר לברייתה וע״י צירוף עם המיעוט הוי כאן רוב כשר (קסח) ואם שהה במים מעל״ע ריאה אסורה משום כבוש :

צח (קסט) אם נשלם ארבעה תנאים הנ״ל שכתבתי דמהני בדיקה אם אח״כ קודם שחיטה הפחדה בידי אדם ג״כ אף ששחטה מיד ומצא ריאה צמקה אין מועיל לה הבדיקה ואף שכתבו הפוסקים דלשעה קלה לא צמקה הריאה היינו לחומרא אמרינן סברא זו אבל לא לקולא לתלות בשביל זאת בידי שמים שיהי׳ מהני בדיקה :

צט (קע) אם נשלם כל הארבעה תנאים יש להקל בדיעבד אף דהבדיקה לא הי׳ כ״ב כהוגן או שמו״מ בריאה בדיעבד אם חזרה ע״י זה לקדמותה יש להקל ולהכשיר :

ק (קעא) כל היכי דהוי ספק אם בידי אדם או בידי שמים וליכא ארבעה תנאים הנ״ל דכתבתי דלא מהני בדיקה לדידן אך אם בשעה או שתיים חזרה לקדמותה ונזהר שיהי׳ המים פושרין כדינא יש להכשיר בהפ״מ וכ״ש אם עלתה בלא פושרין רק ע״י מו״מ בכח דכשר אף בלא הפ״מ ודוקא עם פושרין לא מהני מו״מ אבל בלא פושרין מהני מו״מ בכח וכשר :

קא (קעב) אונא או אומא כולה או רובה שנמצאת צמוקה ואינה עולה יפה ע״י נפיחה ככל שאר הריאה אין להתירה לא ע״י בדיקת אטום המבואר לעיל ולא ע״י בדיקת פושרין דצמקה המבואר לעיל זולת בדיקה זו דהיינו להכניסה בפושרין ולמרס בה בידים גם יוכל ליתן פושרין לתוך הקנה ולכסכסה בהם אם ע״י כן תחזור לאלתר דוקא להיות ככל שאר הריאה כשר ואם לאו טרפה (קעג) ובדין זה אין נ״מ אם בידי אדם או בידי שמים צריך בדיקה הנ״ל דוקא ובהפ״מ (קעד) מהני נמי בדיקת האטום אם עולה קצת בנפיחה יקרע הקרום ויבדוק אם מבצבץ עפ״י כולה כשרה ואם לאו טרפה אבל מוגלא אף בהפ״מ נמי לא מהני וטרפה אם אינו מבצבץ :

קב (קעה) וודאי שצמקה אף רובה ונשאר כטד״א בשורש שלה שלא צמיק אף אם ראינו שאירע לה בידי אדם כשר בהפ״מ ובספק אם בידי אדם או בידי שמים כשר אף באין הפ״מ ואם לא נשאר כטד״א אם נודע שנעשה בידי אדם טרפה ובספק כשר בהפ״מ :

קג (קעו) בהמה שראינו שהופחדה בידי אדם ונמצאת הריאה צמוקה יש לאסור החלב מזמן ראיית הפחד ואם עבר י״ב חודש מזמן ההוא יש להתיר עד שעת שחיטה (קעז) כל צימוק דריאה שנתבאר לעיל להתיר ע״י בדיקה או צימוק במקצת בכולם צריך לבדוק אח״כ בנפיחה אולי יש שם נקב כיון דאיכא ריעותא

ריעותא (קעח) ואם חזרה לברייתה וראה שהוא שלימה ויפה אחר הנפיחה לא הוי ריעותא להצטרף לתל"ר (קעט) זולת סרכא שלא כסדרן אסור למעך דבעלילה כ"ד מבטלינן מו"מ (קפ) אבל צמקה במקצת דכשר בלא שום בדיקה אם נשארה כך בצימוקה הוי סתם ריעותא ומצטרף לבועא וסרכא תלוי' וכיוצא בזה אבל אם חזרה לברייתה ע"י משמוש בידים אע"פ שיש שם ריעותא אחרת יש להכשיר ונראה לי דאף סרכא שלא כסדרן מותר ע"י מו"מ דאף ריעותא כל דהו לא הוי (קפא) בדיקת אטום דמהני לצמקה אונא שלימה כמבואר לעיל הוי סתם ריעותא:

כד (קפב) ריאה שנחתכה ונמצא מחט באחת מהחתיכות בין דקה ובין עבה ובין שהקופא שהוא צד העב סמוך לסמפון שנראה שבא דרך הסמפון וכ"ש להיפך טרפה ואם נפחוה מקודם (קפג) כמנהג המקומות לנפוח את הריאה ולא ידע שיש שם מחט חוששין שמא לא דקדק יפה אך אם הבודק אומר שברי לו שבדק יפה ולא יצא רוח משום מקום יש לסמוך ע"ז בהפ"מ להכשיר:

כה (קפד) ואם עדיין הריאה שלימה והרגישו במשמושה מחט טוב לכתחלה להניחה כולה בפושרין ולבדוק בכל חלקי הריאה ע"י נפיחה אח"כ צריך לפתוח את הריאה לראות מקום המחט אם אין תחוב מסמפון לחבירו ואם אין הבשר שסביב המחט לקוי אך בדיעבד אם לא בדק רק שנפחוה ולא בצבצה כשרה בהפ"מ ואין חילוק בין קופא לגאו או לבר דאף כשצד העב לחלל הבהמה יש להכשיר אך באין הפ"מ אין דנין דין שלימה כלל ולא מהני הבדיקה אף כשברי לו שבדק היטב לא מהני:

כו (קפה) אם נמצא קורט דם על הריאה מבחוץ או הלודה אף שאין נגד המחט כל שהוא באותו צד שמחט שם אפילו בדק ואינה מבצבצה שם טרפה דודאי קרום עלה בה מחמת מכה (קפו) ולכתחלה צריך לעיין על זה אך בדיעבד אם הודחה ולא עיין כל שנפחוה ועלתה בנפיחה כדין המבואר לעיל כשרה (קפז) ואם נמצא קורט דם מבפנים על קרום הריאה טרפה ועל זה א"צ לבדוק אף לכתחלה (קפח) ואם יש מכה או אודם בדופן סביב ונגד המחט שבריאה כשר ומה שכתבנו בכל הדינים מחט הוא לאו דוקא אלא הה"ד אף שהוא עב קצת כל שיש לו חידוד לנקב את הריאה דינו כמו מחט זולת אם נמצא בריאה כמו גרעין של תמרה שאין דרך גרעין כזה לעשות נקב וא"צ בדיקה מזה:

כז (קפט) אם נמצאת המחט בסמפון הגדול שבריאה בין שלימה ובין חתוכה בין קופא לגאו ובין קופא לבר בכל אופנים כשרה ולכתחלה יש להחמיר ולבדוק אם אפשר (קצ) ואם המחט בסמפון קטן כל שיש דרך ישר לבוא לשם מסמפון הגדול מבלי שיצטרך לינקב לבשר הריאה דינו ממש שוות לנמצא בסמפון הגדול ואם א"א לבוא לשם מבלי שינקב הסמפון אז הוי כמו שנמצא בבשר הריאה (קצא) מחט הנמצא בריאה באופן שכשרה הוי סתם ריעותא (קצב) כל הטריפות שנתבאר בסי' זה אין החלב אסור למפרע זולת בקרום שעלה מחמת מכה או בתל"ר החלב אסור עד שלשה ימים קודם שחיטה:

(קעח) **כן** משמע בפת"ב אות קע"ד דוק שם בראש אפרים אות רכ"ד ובמנחת הזבח בדיני תל"ר לא הבין כוונתו בזה יע"ש ועיקר כמו שכתבתי בפנים וכן משמע בפמ"ג סי' ל"ז מדלא מסתפק רק על צמקה דלא חזר לברייתה אי הוי ריעותא משמע דאם חזר לברייתה בודאי דלא הוי ריעותא יע"ש וז"ב (קעט) כן כתב הש"ס ונראה לי דאף הפת"ב מודה לזה (קפ) פת"ב אות קע"ד (קפא) פת"ב אות קע"ג (קפב) ש"ע (קפג) פת"ב אות קע"ז ועיין בראש אפרים רכ"ז שמחלק בין אם נפחיה משום מנהג שייך כל מלתא דלא וכו' אבל אם נפחוה משום דבר הצריך בדיקה שפיר יש לסמוך על הנפיחה אף לענין מחט וזה נכון ומה שפקפק עליו במה"ז לא קשה מידי ואין להאריך (קפד) שמ"ח פת"ב ומה שכתבתי אם אין הבשר שסביב המחט לקוי כ"כ הפת"ב אות קע"ח והכוונה סביב הנקב שעשתה המחט בסמפון בשעה שיצאה המחט מסמפון לבשר והטעם כיון שיש מחט צריכין לבירורי אם הי' לו סתימה כמו שצריכין לברר אם לא ניקב לחברו וכן כתבו במ"ע אות ז' יע"ש (קפה) שמ"ח פת"ב ומה שכתבתי כל שהוא באותו צד אמת שבשמ"ח כתב או סמוך קצת ולא ביאר עד כמה מיקרי סמוך ולזה גם התורת זבח העתיק דבריו סתם אך במ"ע ענף רביעי כתבו בשם הח"ס אות ל"א כמו שכתבתי בפנים דכל אותו צד מיקרי סמוך יע"ש ושכ"כ הכנה"ג (קפו) שמ"ח פת"ב (קפז) פת"ב (קפח) פת"ב (קפט) ש"ע (קצ) כנה"ג בשם מהר"ם עיילי והסכימו עמו הפוסקי' עיין בפת"ב אות קפ"ד ור"א (קצא) פת"ב אות קפ"ה (קצב) ל"ש:

(א) **הסכמת** הפוסקים דלא כב"י בש"ע וכמנהג ספרד לאסור בעכורים וסרוחים אלא בכל ענין כשר (ב) פת"ב (ג) אחרונים (ד) פת"ב דלא כאוסרים בזה (ה) אחרונים (ו) ד"ק אות א' ודלא כרדב"ז הביאו בפתחי תשובה שאוסר בועא בריאה של עוף יע"ש ובענין בועא צריך להבין ולהתבונן דבועא בריאה אין צריכה בדיקה כלל ואפיה בסמוכין אסרינן כדלקמן ובדקין לא אסרינן בסמוכין ואפילו הכי פסקינן דאפילו בועא אחת

סימן ל"ז

דיני אבעבועות וסרכות הריאה ובו מ"ב סעיפים.

א (א) ריאה שנמצא בה בועא יחידית אף שהוא גדולה מאוד בין עפ"י שטח הריאה ובין בעומק הבשר במקום הסמפונות כל שאינו מעבר לעבר ולא בשיפולי בין שיש בה מים זכים או אפילו עכורים וסרוחים בכל אופנים מנהגינו להכשיר (ב) גם א"צ לבדוק על גב הבועא אם אינו מבצבץ (ג) ואף ראי' ומשמוש א"צ אף דהוי ריעותא להצטרף לתל"ר אעפ"כ א"צ בדיקה (ד) ואם דבק לסמפון ואינו יכולה לפרד ממנו יש להכשיר (ה) אך לכתחלה טוב לבדוק בסמפון אם אין בו נקב או איזה קלקול ורקבון:

ב (ו) אף בריאה של עוף יש להכשיר בועא כשאינה מעל"ע ולא בשיפולי מיהו כשיש בועות הרבה קטנות

אחת צריכים לבדוק שיפוי הבשר תחתיו שלם ויפה כמבואר בפוסקים ונראה לי טעם הדבר דהכא בריאה כתבו הפוסקים דהבועא בין עור לבשר הן גדולים. לכך אף אם הבשר שתחת הבועא נתקלקל מה בכך הא חסר מקלף הבשר. בריאה כשר איך אין בה כשיעור חסרון המבואר לעיל בסי' ל"ו אבל בדקין הבועא הוא בגוף הדקין שנקב פוסל בהן א"כ יש לחוש שמא נתקלקל הבשר שתחת הבועא והוי כניקב ע"כ צריך בדיקה תחת הבועא אך בשני בועות הסמוכין כשר שם דהדקין עבים המה וליכא חשש המנקבים זא"ז אבל בקרומי הריאה איכא חשש שמנקבים זא"ז או סברא הב' שמחמת נקב עלו הבועות וזה דווקא בקרום. הריאה שדק הוא אבל עור הדקין שעב ליכא חשש זה וח"ב ופשוט (ז) שער אפרים ודעת. פמ"ג ועי"ל ומ"ע דאף פמ"ח מטרי"א טרפה דלא כל"ש שכתב דייקא כעדא"ם (ח) פמ"ג ודלא כמ"ע ועיקר הטעם בזה משום חיכוך כמו ביתרת מגבה כמו שכתב הפ"ת ואף דביתרת בעינן דוקא כעדי"א נ"ל ענין זה חמיר בועא עפי דיש לחוש לחיכוך אף בפחות משום דאין זה דומה לשאר בועות דכל הבועות יקודם בבשר הריאה וחזקים המה אבל זה שכל הבועא הוא לחוץ רק שמדובק קצת לקרומי ריאה הדקים מאוד ע"כ אם יש קצת חיכוך יתפרק הבועא (ט) הסכמת הפוסקים הטעם שכתבתי לעיל אות ח' (י) זבחי שמואל (יא) פמ"ג סעי' ז' (יב) ד"מ סי' ל"ח שמ"ח סי' ל"ז סעי' י"ח ופמ"ג ול"ש סי' ל"ז (יג) כנה"ג עפ"י מה שפירש בו הפמ"ג באות י"ג דלא כל"ש ועיין בג"ה מה שהאריך בזה אך המעיין בפמ"ג יראה דלא קשה כלל ודו"ק (יד) כנה"ג ל"ש (טו) גמרא וש"ע (טז) ש"ך אות ז' (יז) ל"ש אות מ"ב (יח) שמ"ח ופמ"ג (יט) פמ"ג ל"ש (כ) ל"ש וטעם האיסור של שני בועות תופסים אחרונים לעיקר סברת רש"י דמחמת הנקב עלו הבועות אך דחשו נמי לשיטת הרשב"א דמשום דדוחקים זא"ז עשוין המה ליקב ויש נ"מ בין הני טעמים ואין להאריך ובהפ"מ אף דנוגעים למעלה כשר והוא כדעת רש"י ואין חילוק בין בועות קטנות או גדולות כל שהוא סמוכות טרפה:

(כא) **כן** כתבו אחרונים עיין בפמ"ג וטעם המכשירין נראה לשיטת רש"י מ"ז אין זה ריעותא לומר שבאו מחמת נקב ואף לשיטת הרשב"א יש ליתן טעם דלא חיישינן לדוחקת במ"ז משום דבאמת הקשה הל"ש על טעם הרשב"א מה בכך שסופו ליקב הא עדיין לא אתי מעשה הטורף יעי"ש אך באמת אין זה קושיא דהא בועא הוי ריעותא וא"כ אתי מעשה הטורף ועיין במקדם מעט שתיכן כן א"כ מעילא במים זכים דלא הוי ריעותא לא

קטנות אף שנראה עתה שאינו סמיכות יש לחוש שמא הי' סמיכות וע"י משמוש היד נתפרדו כ' שבית המה שיהי' סמיכות לכן אם אחר שהסירו ריאה של עוף מבין הצלעות נמצא שם בין הצלעות קרום מלבד קרום דצלעות ובו בועות קטנות רצופות יש לחוש לזה שקרום מן הריאה הוא גם אם נמצא מכה גדולה בעוף והוא סמוכה לריאה יש להחמיר ולאסור דהוי סרכא ובראשה כפתור דמבואר בסי' ל"ט דטרפה:

ג (ז) חמשה בועות שיתבארו לפנינו המה טרפות אפילו ביחידית ואלו הם בועה משורשת פירוש אם נמצא בועא בגבה והוא משונה משאר בועות היינו שבולטת ביותר עד שנראה שאין ממנה כלום בתוך הבשר רק כאלו דבוקה לריאה בשורש לבד טרפה דסופה להתפרק ממחמת חיכוך בצלעות (ח) ואם הוא בצד קמא דשם לא שייך חיכוך כשר (ט) וכל זה אם אינה משורשת היטב אבל אם הוא משורשת היטב אף שבולטת חוץ יותר מטד"א כשרה בכל מקום:

ד (י) אם נמצא על הבועא נקודות אדומות או שחורות זה מורה על נקבים לכן יש להוציא המוגלא באופן שלא יגע בנקודות ואם הלכו להם זה מורה שהמוגלא גרמה להנקודות וכשרה ואם לא הלכו טרפה שודאי קרום שעלה בה מחמת מכה:

ה (יא) בועא שהוא כמו עין היינו השחור שבו יש להוציא המוגלא אם תלך המראה כשרה ואם נשאר שחור טרפה ונראה דמיירי דלא הגיע השחרות להיות כמו דיו דאל"כ בלאו הכא טרפה מחמת מראה רק דהכא איירי באופן דאם לא הי' בועא הי' כשרה מחמת המראה לחוד רק דמשום שהי' בועא השבינן זאת לקרום מחמת מכה מכח הבועא (יב) וכ"ש אם נמצא על בועא שחין או גרב או אף אם שהין או גרב הוא על טונרא דטרפה ואין מועיל שום בדיקה על זה דהוי קרום שעלה מחמת מכה:

ו (יג) אם נמצא בועא שהוא מדובקת על עור הריאה ואפשר לקלפה ביד והוא נקרא שלחופית אם במים זכים יש להכשיר ע"י בדיקה תחתיו אם אחר הקליפה המקום נקי שם בלי שום דושם אבל בועא של מוגלא או עו"ם טרפה שרגלים לדבר שמן הריאה באה וניקב עורות אבל במים זכים אמרינן דמעלמא אתי:

ז (יד) בועא ישנה הייני שנתמסמסה ביד הבודק בנחת טרפה ואין לה שום הכשר דודאי הוי קרום מחמת מכה:

ח (טו) שתי בועות סמוכות זל"ז שאין הפרש ביניהם כדינא דבסמוך טרפה (טז) ואין מועיל שום בדיקה דאף אם שפכי להדדי (יז) ואף אם יש להם כיס אחד טרפה (יח) אבל אם רחוקים זמ"ז כרוחב קש בשורשם אף קש דק מאוד הסמוך לראש השבולת ששם הקש דק ועגול ואף שלמעלה אין שיעור זה רק שאינו נוגעים זב"ז כשר רק שאותו הפרש דלמטה יש לה מראה ריאה ובהפ"מ די למטה הפרש ב' שערות (יט) גם יש להתיר בהפ"מ אף אם נוגעים למעלה רק אם למטה יש הפרש קש (כ) ואם דבוקים למעלה יותר מדי אין להתיר כי נראה מזה שהוא קרום מחמת מכה:

ט (כא) מנה: מדינות אלו להכשיר בועות דסמיכות במים זכים ונתנו לנו הפוסקים שמנה סימנים מה נקרא מ"ז ובמה ניכרים המה, א' לא עכורים, ב' לא סרוחים, ג' לא מרים, ד' לא מלוחים, ה' כים בפני עצמו, ו' שיהי' הכים לבן מבחוץ ומבפנים, ז' אם מנקבים הבועא אין הרוח יוצא ממנה, ח' שהבועא נקלפת מבשר שבפנים ואין להכשיר מ"ז אם לא שמצא בה כל הח' סימנים וגם זאת דייקא בהפ"מ ודחק כי רבו מטריפין:

כשבודק

(כב) כשבודק מ"ז לא ינקב בסכין דהברזל ממלח המים אלא בקוץ ולא יקבל ביד משום שממרר אותם אלא יקבל בכלי זכוכית צלולה (כג) ואם בסוף יצא מעט מוגלא אזלינן בתר רוב דמים זכים וכשר:

יא (כד) ב' בועות דסמוכות למעלה וגם למטה באין הפרש ואחת מוגלא ואחת מ"ז יש להתיר למנהגינו בהפ"מ ודחק כמ: בשניהם במ"ז (כה) וכן הדין אם מלאים רוח וזה כ"ש ממ"ז דרוח קיל יותר ממים זכים:

יב (כו) ב' טינרות לא אסרי בסמיכי דלא שייך הני שני טעמים בזה כמו בבועות משום דטינרא קשה כאבן (כז) בטינרא צריך שלא להיות טיפת ליחה כלל (כח) וצריך לבדוק את כולם אם יש הרבה ולא די בבדיקת רוב ואם לא בדק הרי הם בחזקת בועות:

יג (כט) ב' מורסות לא אסרו בסמיכות ומורסא היינו שאינה בולטת מחוץ לריאה כלל ואף שהם מלאים מוגלא ויש עליהם מראה מוגלא כשר דלא שייך ב' הטעמים שכתבתי גבי ב' בועות:

יד (ל) בועא וטינרא הסמוכין זל"ז אפילו בועא ממים זכים אם נגעו זל"ז למעלה אף שלמטה המה מרוחקת כשתי שערות טרפה אף במקום שנהגו להכשיר בסמיכי במ"ז הכא גרע טפי משום דהטינרא קשה הוא ודוחק את הבועא וסופו לינקב אם אינו נוגעין למעלה ולמטה יש הפרש כשערה ובהפ"מ אף שאין הפרש כלל למטה כשר משום דלמעלה אינו דוחקת זה את זה ולא תינקב (לא) אבל טינרא ומורסא או בועא ומורסא אינו אוסרים בסמיכי דלא שייך הני טעמים:

טו שתי בועות דסמיכי שכתבתי לעיל דאם יש הפרש שתי שערות דכשר בהפ"מ עכ"פ צריכים בדיקה בנפיחה ופושרין אבל אם יש רוחב קש ביניהם א"צ בדיקה כלל (פת"ב):

טז (לב) אותו הפרש צריך להיות מראה ריאה בין בעור ובין בבשר ואם אחת מהם מקלקול לא מהני אף שיש הפרש יותר מקש (לג) ואם אחר הנפיחה יש להפרש מראה ריאה כשר:

יז (יד) אם יש הפרש קמט ביניהם וניכר שהוא מתחילת ברייתו הוי הפרש ואם הקמט הוא מחמת חולי לא הוי הפרש משום דהוי תל"ר וטרפה (לה) וה"ה גבשושית פחות מטד"א הוי הפסק אבל כטד"א הוי תל"ר וטרפה:

יח (לו) אם נקרעו הבועות ולא טעם המים אף שטעם הכים ולא הי' בו טעם מר מלוח וסרוח אף שהאומדנא נוטה שהי' מים זכים טרפה אך אם בועא אחת קיימת ויש בה מים זכים והשני טעם את הכים ומוכח שהי' בה ג"כ מ"ז יש להקל אף להפוסקים שאוסרים אחת מוגלא ואחת מ"ז משום דיש לחשוב שניהם למ"ז אך לדידן אין נפקא מנה בזה דהא אנן מתירים אחת מוגלא ואחת מ"ז אך אם יש בסמוך עוד בועא והוא של מוגלא הגם שיש שיעור הפרש בין בועא זו אין להקל בספק הנ"ל דבועא זו מורה על האידך שהיתה ג"כ מוגלא:

יט (לז) אם נמצאו ב' בועות דסמיכי באופן שכתבתי לעיל דטרפה אך כשנופחין הריאה הבועות מתכסות ויש עליהם מראה כשאר הריאה אף שניכר בליטתם כשר כי אינם רק גבשושית הסו"כי ונראה דאף דרק אחת מתכסה כשרה דאין זה רק בועא סמוך לגבשושית וגבשושית הנעשה ע"י בועא דמתכסה אינה ריעותא כמו שאכתב מזה לקמן (לח) וצריך להיות משתנות ע"י נפיחה וממשמש קצת אבל לא ימשמש בכח גדול:

לא הוחל מעשה הטורף לא אכפת לן במה שסופו ליקב כמו שכתב הל"ם הנ"ל ודו"ק כי זה ברור ונכון (כב) כן כתבו הפוסקים (כג) שו"ת פרי' סי' י"ב וספת"ב בר"א אות ט"ז חולק עליו ובהפ"מ יש לסמוך על הפרי' (כד) שמ"ח פת"ב ע"ל ומה שהקשה על זה בספר מנחת הזבח דהוי תרי הפ"מ דשני בועות במ"ז לא התיר רק בהפ"מ ואחת מ"ז ואחת מגלא ג"כ לא התיר רק בהפ"מ ולכן קי"ל דתרי הפ"מ לא מהני ומתוך כך ילא לחלק על דין זה אך לפע"ד לא קשה מידי דהא תרי הפ"מ הם משום חשש אחד שמא יש כאן ניקב דשמא מ"ז דומה למוגלא ובזה אף תרי הפ"מ אפשר להכשיר כמו שכתבו אחרוני' גבי בילים קרושים וכמק האם דאף דהוי תרי הפ"מ מותר משום דתרי החששים המה מחשש אחד דעיקר חשש בילים קרושים הוי משום חשש האם והכא נמי כן הוא ודו"ק כי ז"ב (כה) כן כתבו כל הפוסקים (כו) ש"ע (כז) תשובת רמ"א דלא כמהרש"ל (כח) שמ"ח פת"ב ודלא כמרי"ץ שכתב דדי בבדיקת אחת מהם (כט) ש"ע (ל) שמ"ח פת"ב דלא כרמ"א (לא) מוסכם מכל הפוסקים (לב) פת"ב (לג) כן כתב במקדם מעט אות י' ומסתפק אם ע"י משמוש בכח בידים נעשה ההפרש מראה בשר ביניהם אי מהני או לא ונראה לי דיש להחמיר דתרי בועות דסמוכי הוי טרפות מדינא דגמרא (לד) לי"ש אות כ"א (לה) מקדם מעט (לו) דעת קדושים אות י"ד אך לפי מה שכתבתי לעיל להתיר באחת מ"ז אין נפקא מנה בהיתר שכתב הד"ק אך שמתקתיו משום דלא מהני טעימת הכים שכתב דזה כ"מ אף לדידן באם נקרעו שניהם דלא מהני טעימת הכים וטעמו דלא מהני אומדנא משום דהוי ריעותא מחיים, איברא דכל היכי דשכיח טפי להתיר מלאיסור אף בריעותא מחיים מהני חזקה כמבואר בסי' כ' יע"ש בס"ק אך לי"ל דאף דטעם הכים אכתי לא שכיח טפי אך מה שכתב דהוי אומדנא אפילו הכי לא מהני ליע לפ"ז אמנם לדינא בודאי אין לזוז מדבריו:

(לז) **פת"ב** אות כ"ב ולמד זאת ממה שכתב השמ"ח בסעי' ד' לענין תלויי מבועא המתכסת דלא הוי כתלויי מבועא ה"ה הכא בתרי בועות דסמיכי דלא כפמ"ג שמחלק ומטריף שהא י"ב בועות ולא מהני מתכסת משום דהוי טריפות הש"ס אבל בתלויי דלא הוי רק משום תל"ר מהני מתכסית יע"ש ועיקר כפת"ב שאין לחלק בזה משום דכל שבועא שמתכסת לא מיקרי בועא כלל (לח) כן כתב בד"ק וכתב דוקא בתלוי' מבועא דלא הוי רק משום תל"ר מותר למשמש בכח אבל בתרי בועות דהוי טריפות הש"ס אסור בכח גדול וכן כתבתי לעיל אות ל"ב בההפרש שבין ב' בועות יע"ש ועיין מה שכתבתי לעיל סי' ל"ו אות קכ"ו גבי קמט ודו"ק אך עכ"פ צריך ליזהר שלא יתלוש הבשר בכח ממקום חבורו ויעלה על הבועא

הטועה שיהיה מחכסה וזה לא מהני אף בתל"ר (לט) גמרא וש"ע (מ) שמ"ח אות י"ב (מא) ש"ך ס"ק ל"ג וכתב דוקא בבועה מעבר לעבר מהני הך בדיקה דנפיחה דא"ס רק חומרא בעלמא משא"כ בזה לא מהני הך בדיקה והכנה"ג בהגהת הטור אות כ"ב כתב דאף הכא מהני בדיקת נפיחה ולא כתב כלל מדברי הש"ך הנ"ל ודברי הש"ך המה עיקר להלכה וכן פסק החו"ם ותמ"ע יע"ש ותמ"ע תמהו על הבא"ר הי"ט שהעתיק את הכנה"ג ולא הרגיש שהש"ך כתב דלא כהכנה"ג (מב) רמ"א בשם מהרי"ל הביאו הש"ך ושמ"ח (מג) רמ"א שמ"ח (מד) מ"ע דלא כשמ"ח ופת"ב וכתבו ח"ל שם באות כ"ז התי"ם לא היקל רק בשיש הפרש אבל מלבד הסברא נראה להקל כל שאין עומד על הקמט ממש דהרי גם בועה על הקמט אינו אלא חומרא בעלמא וכו' וסיימו שם להקל בהפ"מ ולזה הסכים הל"ם נ"כ (מה) שמ"ח פת"ב (מו) שמ"ח פת"ב וכתבו הפוסקים דכל ספק בדינים אלו יש להקל משום דכל עיקר הדין דבועה על הקמט אינו אלא חומרא א"כ יש להקל בספיקו (מז) כ"כ בתורת יקותיאל אות א' משום דעיקר הטעם הוא משום הוי בועה ולא כמו שכתבתי לעיל סעי' כ"ב א"כ אין להחמיר רק באופן שכתבתי בפנים ויש לסמוך על זה בספ"מ דכבר כתבתי דעיקר הדין דבועה על הקמט אינו אלא חומרא בעלמא (מח) הגילוי דעת כתב להקל בסמוך דלא הוי תל"ר ואין נראה להלכה כן רק אף בסמוך אם אין הפרש כשיעור המבואר בתל"ר טרפה (מט) כ"כ הגהת הל"ם ודעת קדושים סי' ל"ז אות ט"ו ובדיני תל"ר אות מ' (נ) פת"ב ועיין בראש אפרים (נא) ל"ם שם בסי' ל"ז (נב) תוס' בשם בה"ג והפוסקים כתבו על זה ב' טעמים טעם א' הוא מתוס' דקופה לפסק הואיל ועומדת על השיפול המוגלא מכביד עלי' טעם הב' כתב הסמ"ג משום דהוי כמו שני בועות דסמיכי (נג) ל"ם (נד) שמ"ח (נה) פת"ב (נו) ש"ע ומוסכם מפוסקים (נז) שמ"ח ל"ם (נח) מבואר בפוסקים

כ (לט) בועא אחת נראית כשתים שיש כמו סדק עליה נוקבים באחת מצדיה אם המוגלא משתיהם יוצא דרך אותו הנקב אחת היא וכשרה ואם אינו שופכות זל"ז שתיהם הם וטרפה (מ) ואם לא בדק כן טרפה (מא) ואע"פ שאם נופחין באחת עולה גם הב' או אם נותנים מים לא' ובאים המים גם לב' לא מהני כיון דמוגלא לא יצאה מאחת לשני' נראה דשתים הם רק שניקבו מעט זל"ז:

כא (מב) במה דברים אמורים שכשר אם שופכות זל"ז אם בדק ולא מצא רק כים אחד אז מחזקינן אותם לאחת מדשפכו להדדי וגם יש להם כים אחד אבל יש להם ב' כיסים טרפה דודאי שתים הם והא דשופכות זל"ז משום דניקבו וא"כ אפילו במ"ז טרפה ואפילו במקומות דמכשירים במ"ז אבל הכא גרע משום דודאי ניקבו זל"ז ואף בלא שפכו אמרינן ודאי ניקבו וסרכא סתמתן כיון דכ"כ מחוברים המה א"כ לעולם טרפה ולכתחלה צריך לבדוק אחר כיסים אבל בדיעבד אם לא בדק אחר שני כיסים רק ראה שהם שפכו זל"ז כשר:

כב (מג) בועא העומדת על החריץ אונא עליונה או על חריץ הוורדא בבועא של מוגלא ועומדת בחריץ ממש טרפה משום דטבע הבועא להגביה העור וטבע החריץ הוא להיפך להקמיט העור ועי"ז זה סופו לינקב (מד) ובסמוך אף שאין הפרש ככל כשר (מה) ובועא של מים זכים אף תוך החריץ כשר דדרכה להתרפאות:

כג (מו) ובחצי אונא עליונה שלצד החוד במקום דיתר כשר שם דדרכה להתחכך בגרגרת אף רחוקה ואף במ"ז טרפה ובהפ"מ גם שם יש להכשיר כמו בסעי' כ"ב:

כד (מז) בועא על החריץ של אונא עליונה או על קמט מתולדה שכתבתי לעיל שהוא טרפה יש מי שכתב דדוקא היכא דבועא עומדת קצתה במקום גבוה שאצל החריץ וקצתה בגומת החריץ או הקמט או שעומדת משני קצוות הקמט דמתחזי כתרי בועא אבל אם כולה עומדת בעומק החריץ יש להקל בהפ"מ אבל בקמט ע"י חולי ועומדת על הקמט הוי תל"ר וטרפה (מח) ואף בסמוך הוי תל"ר וטרפה:

כה (מט) מה שנקמט קצת סביבות בועא אינה ריעותא להצטרף עם הבועא לתל"ר דכל בועא טבעה להתקמט קצת סביבה וה"ה מורסא וטינרא ואם יש קמט שנראה ע"י חולי שיש בה קווצין ובו טינרא המעכב את הרוח מלבוא לשם וא"א לבדוק המקום הזה טרפה אבל אם נראה שהקמט הוא רק סביבות הבועא או המורסא או הטינרא ואינו מתפשט הרבה א"צ בדיקה וכשר:

כו (נ) ב' בועות העומדת זו נגד זו בין החתוכים אף למטה מחציין במקום שסמוכין זה לזה ממש אף אם המה של מוגלא כשר ואף לטעם הרשב"א שכתבתי לעיל בסמוכות משום שדוחקות זא"ז הכא לא שייך דוחקות דעיקר הדוחק הוא משום דדרך הבועא להתפשט ובסמוכין מתפשטין זו לתוך זו וזה לא שייך בזו נגד זו דהא במקומם יש להם מרווח לכל צד להתפשט ולא חיישינן שמא יתפקעו אבל בועא נגד טונרא יש להטריף אף למעלה מחציין ששם הוא פרידות כל שבפגיעתן הם סמוכין זל"ז באין הפרש קש ואפילו הבועא הוא של מים זכים טרפה דטינרא קשה הוא ומנקב לבועא וכן במלאה רוח דינה כמ"ז אבל אם רוחב קש בינידם אף למטה מחציין כשר, טונרא נגד טונרא או נגד מורסא או נגד גבשושית כשר (נא) ואם נתכסה הבועא ע"י נפיחה ומשמוש בבשר הוי כמו גבשושית וכשר:

כז (נב) בועא בשפולי הריאה (נג) אפילו בועא קטנה (נד) במקום הקצוות והחדודים שבה שעומדת על שטח הריאה ומגעת עד השיפול (נה) ומכ"ש אם עומדת על החידוד ממש ונראה לעין משני צדדי הריאה טרפה (נו) ואם רחוקה מהחידוד אף כחוט השערה כשר (נז) חוט זה צריך שיקיף אותה מכל צד שהחוט ילך מחוד ריאה שבצד זה של בועא ע"פ כל ארכה ואמצעיתה של הבועא עד חוד שבצד הב' (נח) לאפוקי אם החוט הולך מצד קמא לגב של ריאה על הבועא דרך רחבה אף ב' או ג' חוטין כי האי אינו כלום דהא בין כל חוט וחוט איכא בועא:

כח (נח) אם הבועא עומדת על שטח הריאה ובסיום השטח בראש חוט אונא יש חוט בשר מקיף כדינא ואחר ראש חוד אונא נראית עוד בעובי השפולי להלן ברחבה כגון במקום ששיפול רחוב כיון שחוט החוד מפסיק בין השטח והשיפול כשר (נט) ודוקא שהבועא רק נראית בהשיפול ולא בולטת אבל אם בולטת לחוץ יותר מכל השיפול אז חוט זה אינו מועיל כלום דהא אף אם הי' עד החוט הזה בשר ולא בועא ג"כ טרפה דהא הבועא עוד להלן יותר ונחשב משם הבועא בשיפולי ושם אין חוט בשר שיקיף ע"כ הוי בועא בשפולי וטרפה (ס) בועא העומדת בחידוד בשיפול שבין החתוכים אין להכשיר בלא חוט בשר מקיף רק באונא השוכבת על גבה חברתה שאז מחזקת ע"י אונא שתחתיה אבל בהידוד אונא תחתונה אין להקל רק אם הבועא עומדת למטה לצד שורש אבל לצד סופן לא:

כט (סא) בועא במים זכים הוי כמו בסמיכי במ"ז ויש להקל בזה יותר דבסמוכי לדידן בעינן הפ"מ ודחק אבל בשפולי דהוי' רק חומרא של בה"ג אף בהפ"מ לחוד מותר (סב) טנרא או מורסא או מלאה רוח אין אוסרים בשפולי אם לא היכא דאיכא מנהג בזה לאסור אז אין לבטל המנהג:

ל (סג) חוט בשר צריך שיהי' לו עכ"פ מראה כשר' אבל מראה טרפה אין להכשיר (סד) אם א"א לעמוד על המראה מחמת דקות החוט יש להכשיר ואין לחוש שמא מראה פסולה הוא (סה) בועא בשפולי וורדא דינא כבריאה אבל בכים אינו פוסל לא בשפולי ולא בסמיכי:

לא (סו) אם לא הי' חוט מקיף כ"א ע"י נפיחה כשר ואם לא עלה חוט רק ע"י מירום ושמוש בכח בבשר הריאה ג"כ כשר (סז) אלא שיש נ"מ אם בא ע"י נפיחה לא בעינן שיהי' לחוט מראה ריאה גם אם אזיל החוט לאחר שנחה מנפיחתה כשר אבל אם בא החוט ע"י מו"מ צריך דוקא שיהי' לו מראה ריאה גם שיהי' ניכר אף לאחר שיסלק הבודק את ידו מלמרם בה (סח) אך בהפ"מ גם בחוט ע"י מו"מ לא בעינן מראה ריאה (סט) ואם קודם דנפיחה הי' חוט מקיף ואחר הנפיחה אין כאן מקיף טרפה דכל מילי דריאה כשהוא נפוחה משערינן הן לקולא הן לחומרא:

לב (ע) בועא בריאה וניכרת מעל"ע נוקבים אותה באחת מצדה אם נשפך ומתרוקן בולה דרך הנקב אחת הוא וטרפה ואם צד הב' עומד במלואו ב' המה וכשרה אפילו מלאה מוגלא (עא) בועא זו אינה טרפה רק במקום הסמפונות והוא די' אגודלין בגסה ובקטן לפי קטנו ובדקה ב' אגודלין והקטנה לפי קטנה ומשערינן ברוחב אגודל אבל אם הבועא עומד במקום השיפול אף ששם יש ג"כ סמפונות אין להוש דשם אינו מתקלקלין שאינו מסובבים בהדדי (עב) ודווקא בסוף האונות ואומות שבלפי הזה סמוך לארץ שם אין להוש לסמפונות אבל בשאר ההידודים הוי מקום הסמפונות (עג) אם יש בועא בצד אחד הוי מקום הסמפונות ובצד השני לא הוי מקום הסמפונות יש להכשיר:

לג (עד) אם אינה מעל"ע אף שאנו רואים שסמוכה ודבוקה לאיזה סמפון אין השש והטעם נראה לי דכל זמן דלא שלטה הבועא מעל"ע קים להו דדוחקת את סמפונות לצד ואינו מנקבת אותם

בפוסקים ועיין במנחת הזבח כלל כ"ג אות ד' (נח) שמ"ח כפי מה שפירש בו הפמ"ג (נט) מוכח מפוסקים ועיין בלב"ש אות ל"ג ואות ל"ד ואו"ת ל"ח (ס) פמ"ג (סא) בשו"ת ב"ח סי' ס"ז דלא כרמ"א (סב) רמ"א כתב עיקרא בשמ"ח הוסיף מורסא פמ"ג הוסיף מלאה רוח וכן פסק הפמ"ג ולב"ש ודע דלפעמים קרום הריאה הוא מוגבה ונפ"ח אין לחוש לזה שהיא בועא מליאה רוח כי אין זה רק עור הריאה אבל בועא ניכרת הוא בתמונתה שהיא בועא שנשתנה הקרום קצת מכל שאר הקרום שבריאה או שיש בה לבועא זו אבל בלא זה אין זה בועא כלל:

(סג) **ש"ך** ט"ז פ"ח שמ"ח ועיין לב"ש אות ל"ח דקשיא לי' הא מראה פסולה בלא הכי טרפה ולמה כתב השמ"ח ובלבד שלא יהי' מראה פסולה והעלה להלכה כך דאם באמת המראה הוא מחמת מוגלא אף במראה טרפה יש להכשיר והיינו כשפתחו הבועא וחזר הקרום למראיתו כשר ובמראה כשרה א"צ לפתוח את הבועא דתלינן המראה בבועא כמבואר בסי' ל"ח בשמ"ח שם וכן הדין כאן דאף שיש מוגלא תחת חוט מקיף לא אכפת לן בזה ומה שכתב אבל מראה טרפה אין להכשיר מיירי כשלא חזר אחר הרקית המוגלא למראה ריאה וטרפה באמת משום המראה ואף אלו לא הי' כאן בועא בשפולי ולא כתב זה לשום רבותא ועיקר דסובר השמ"ח דאף דמוגלא רובע תחת החוט המקיף כשר ולא אכפת לן במראה החוט דאיזה מראה שיהי' לו מחמת המוגלא שתחתיו כשר דלא כרמ"א שמצריך מראה ריאה דוקא אך הב"א סובר דאם מוגלא רובע תחת חוט המקיף אף להשמ"ח טרפה רק דוקא מראה כשרה מועיל להשמ"ח ולא מוגלא ובמנחת הזבח הוסיף עוד דאפילו בספיקו יש להטריף יעו"ש וכן כתב במ"ע אות ג' בשם כנה"ג דאם יש ליחה תחת החוט טרפה יעו"ש אך התורת זבח סעי' ב' כתב דעיקר כלב"ש בזה יעו"ש וכן נראה לפענ"ד וכבר כתב הב"י דבדין זה שומעין להמקילין ע"כ יש להקל כלב"ש דאף דיש מוגלא תחת החוט דכל שלא הוגבה עורו לעלות למעלה החוט הזה מחזק את הבועא ולא תפסקי (סד) שמ"ח לפי פירוש הלב"ש יעו"ש (סה) פוסקים (סו) שמ"ח (סז) פמ"ג (סח) פמ"ג (סט) פמ"ג:

(ע) **מרדכי** רמ"א וכל הפוסקים וכתבו והוא דקיימי במקום סמפונות וכתבו הת"ש והכו"פ דלא דמי כלל לנשפכה כקיתון דהא נשפכה אף במקצת אומרת דנשפכה חסר מגוף הבשר ע"כ יש חשש אולי חסר אף מסמפונת אבל בועא כתקנן שם מים ומוגלא ודוחקת הבשר לצדדים אך כשהוא מעל"ע יש לחוש דמתוך דחיקת הבשר עם הסמפונת ינקבו את הסמפונות והוא רק חשש בעלמא ולא מהני כאן בדיקת סמפונות כיון שאין קלקולם נכנס לתוך הבשר דהכא לא הוי רק חשש ניקב ולבדוק אם יש נקב בסמפון זה אין אנו בקיאים יעו"ש (עא) רמ"א שמ"ח (עב) שמ"ח (עג) שמ"ח (עד) אחרונים (עה) דיק

(עה) ד"ק (עו) ד"ק וטעמא דמסתבר הוא מה לנו בפגם דהא הסמפונות לעולם המה אחר ארבעה אצבעות כנ"ל (עז) פמ"ג ומה שכתבתי דבדיקה המבואר בסעי' ל"ב מעכב כן כתב גם שמ"ח יע"ש:

(עח) **פוסקים** (עט) דעת קדושים אות ל"ד (פ) פמ"ג (פא) מהרש"ל וט"ז וש"ך ושמ"ח דלא כרמ"א דאוסר (פב) שו"ת פמ"ג ל"ש ע"ל מ"ע דלא כרמ"א וש"ך ומהרכ"ן דאוסרים (פג) שמ"ח סעי' כ"ו (פד) ר"א אות קי"ז ד"ק אות ל' דלא כפמ"ג. ול"ש שאוסרים ז"ל הפמ"ג בשפ"ד אות ל"ב ונראה אם בולטת לחוץ לא מהני מה שנתכסה ויש לה מראה ריאה דמ"מ גבוה הוא מבשר הריאה וכתב עליו הר"א דז"א דכל שיש לו מראה ריאה ע"כ שנתכסה הבועא גם בבשר קצת ואז מה בכך שגבוה אין זה רק גבשושית והל"ש אף שהסכים לפמ"ג מ"מ כתב דמי שרוצה להתיר אין למחות בידו (פה) היינו אחר כך כשאיכא נפיחה (פו) כן משמע משמ"ח ודלא כל"ש שאוסר וכן כתבו במ"ע להתיר בהפ"מ וגם ל"ש כתב דאין למחות להתיר (פז) ל"ש (פח) מנחת הזבח אות נ' (פט) מנחת הזבח לפי פירושו במהרי"ו ורמ"א יע"ש שהאריך (צ) שמ"ח (צא) ש"ע סי' ל"ז והוא מאורחות חיים ואי"ה בסי' מ"ו אבאר כל דין בפרטות (צב) ל"ש אות קל"ג (צג) ל"ש אות קל"ח וכבר דברתי מזה כמה פעמים דאף דהוי כשיעור טר"א לא הוי ריעותא רק לענין סרכא דבוקה ועיין לקמן בסי' ל"ט אות (צד) ל"ש אות קל"ט (צה) ל"ש שם (צו) דהא כל תל"ר הוא כמו הנגלד

אותם (עה) אם בועא עומדת מקרום המחבר את ארונות לשומן שבניהם אין לחוש ששם לא נמצא סמפונות (עו) אם ע"י שקמטה בועא את השיפול או שיש בשיפות העקלעך השכיחים ונראה משום זה דהוי למטה מד' אצבעות אנו מודדים כאלו לא נקמט ולא נפגם וחשבינן את הבועות למקום סמפונות:

לד (עז) אם לא יצא המוגלא משם ע"י עשיית הנקב כדלעיל סעי' ל"ב ינקה כל המוגלא משם וישפוך מים לשם אם מתמלא גם צד הב' או כשנופחין בצד אחד מתמלא גם צד הב' זה מורה דאחת הוא רק שנתקשה המוגלא ולא היתה יכולה לצאת וטרפה ובדיקה זאת הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד אם צד הב' לא הי' נשפך דרך הנקב ולא בדק יותר אין לחוש שמא נתקשה המוגלא רק אמרינן דשתים הם וכשרה אבל בדיקה דסעי' ל"ב מעכב אף דיעבד ואם ראה שיש שני כיסים רק שנקבו זל"ז ומשה"כ נתמלא גם הב' יש להכשיר:

לה (עח) בועא של מ"ז מעל"ע לדידן יש להכשיר בהפ"מ ודחק כמו בתרי בועא דסמיכי ובמקום שנהגו להכשיר אף באהפ"מ אין למחות (עט) ואפילו אם רק בצד אחד מ"ז ג"כ יש להכשיר (פ) ולכתחלה יש לשפוך המ"ז ולראות אם אין שורייקא חיוורי אך הבדיקה לא מעכב:

לו (פא) טונרא מעל"ע אפילו במקום סמפונות כשר דאין מקלקל את הסמפונות משום דקשה הוא (פב) מורסא מעל"ע ושווה לבשר הריאה מב' צדדים ואין עליה מראה ריאה רק מראה מוגלא כשר בהפ"מ דאף דהמוגלא הוא מעל"ע לא חיישינן לקלקול סמפונות מדחזינן דלא בולטת לחוץ רק עומדת בשווה בודאי אין זה קלקול כ"כ עד שניחוש משום זה לקלקול הסמפונות וגם דמי לריאה שנשפכה כקיתון דחיישינן לקלקול התם גם בשר הריאה נתקלקל אבל הכא בשר הריאה בריא הוא רק שהמוגלא דוחק אותו לצדדים ומדינא דש"ס אף בבועא הבולטת יש להכשיר רק דקבלה הוא ביד הגאונים לאסור ולחוש לניקב הסמפונות ע"כ אין להוסיף עוד על זה אף מורסא מה שלא קבלו הגאונים:

לז (פג) אם בצד אחד בועא הבולטת ובצד הב' מורסא שאין עליה רק מראה מוגלא טרפה דהוי בועא עליע (פד) אבל אם במשמוש עולה מצד אחד עור ובשר קצת ואף שעדיין בולט שם לא הוי רק גבשושית וכשר (פה) ואף שאח"כ חוזרת למראה בועא כשר (פו) ואם מצד אחד טונרא כשר (פז) אם יש בועא והוא גדולה כ"כ שיש בה ריקן יותר מרביעית כשר:

לח (פח) אם יש בועא בין החתוכים שעוברת מצד גב להרחבות שבין החתוכים או מצד קמא לבין החתוכים ואינו ניכרת לעבר הב' כשר:

לט (פט) בוורדא אף בצד הדק שאצל החריץ מצד ימין אם יש שם בועא מעל"ע טרפה דשם יש סמפונות תכופים אבל ברחוק ב' אצבעות מן החריץ הוי כשאר מקום בריאה דאם בצד העב טרפה ובצד הדק כשר וכ"ש אם הבועא עומדת בשורש הוורדא שהוא המקום שדבק הוורדא לריאה והבועא ניכרת שם מעל"ע לוורדא שהוא טרפה (צ) אם נמצא נקב בבועא ויש לתלות שם במשמוש יד דטבחי כשר אף אם הוא עכורים או סרוחים אפילו אם ניקבו נקב אחר ולא נדמו הנקבים כשר דטבע הבועא להשתנות:

מ (צא) בועא שנמצא בקנה הלב או בכל מקום חוץ מריאה כשר (צב) בועא שמתלבנה למטה ע"י נפיחה וחוזרת למראה ריאה אך למעלה נשאר מראה בועא אין זה בועא על גבשושית דא"א לחלק הצי' לגבשושית והצי' לבועא אלא הכל בועא אחת וכשרה אבל אם אפילו בלי נפיחה הוא למטה מראה ריאה ולמעלה נשאר הבועא הדבר תלוי בראית עין המורה אם הוא בועא אחת וכשרה או בועא על גבשושית וטרפה:

מא (צג) בועא שחוזרת ע"י נפיחה ומשמוש למראה ריאה כולה הוי ריעותא כ"ד (צד) בועא דהוי אצלה עוד ריעותא וחצי תחתון מבועא חוזרת למראה ריאה אין זה הפסק דכולה ריעותא דבועא הוי' בועא במים זכים הוי ריעותא כ"ד בהפ"מ וברוה הוי כ"ד באהפ"מ (צה) מורסא או טונרא הוי ריעותא כ"ד תרי בועות הסמיכי באופן שהכשרנו לעיל או תרי בועות דסמיכי במ"ז או ברוה הוי סתם ריעותא:

מב (צו) בכל הרתי לריעותא דסי' זה החלב אסור עד ג' ימים סמוך לשחיטה אבל מה שנחלב מקוד

מות

מותר (צז) כל היכי שאסרנו בועא דסמיכי הן בודאי הן מכח ספק החלב אסור ג' ימים קודם השחיטה (צח) רק הא דאסרינן בנוגעת למעלה ולמטה יש הפרש כשיעור דבאין הפ"מ הבהמה אסורה אבל החלב מותר עד קודם השחיטה (צט) ובועא בשפולי החלב אסור ג' ימים מקודם (ק) ובועא מעל"ע אין לאסור החלב למפרע:

סי' ל"ח

דיני מראות הריאה ובו ל"א סעיפים:

א (א) ריאה שנשתנה מראיתה למראה טרפה אף בכל שהוא טרפה ואם נשתנה למראה כשרה אף כולה באותה מראה כשרה (ב) סימן למראות טריפות אל תאכלו ממנו מבש"ל מוריקא בשר שחר לבן:

ב (ג) מוריקא הוא כרכום הנקרא זאַפערן אך לא כעין שלנו רק כרכום היערי שנוטה לגעלב אבל שלנו הוא אדום והוי מראה כשרה ויש עוד תולדות לזה ואלו הן כשותא הנקרא האפין (ד) לאחר הבישול הוא נוטה לגעלב אבל קודם הבישול הוא גריען וזה מראה כשרה (ה) חלמון ביצה בין קודם בישול בין לאחר בישול (ו) וכן מראה שעוה או כנף טווס מראה אתרוג או זהב או כמראה הורקת פנים אדם מחולה והמה שבעה סימנים שכתבו הפוסקים למראה געלב וכללא דמלתא כל הנוטה לגעלב טרפה ודאי (ז) רק מראה חריות דקל וזה לולב שהוא קצת גריען ונוטה ג"כ לקצת געלב הוי ספק טרפה ונ"מ לענין ס"ס ודוקא אם בקי ויודע שזה המראה דומה לחריות דקל אבל מי שאינו בקי לא נחשב זאת לספק דהוי חסרון ידועה והוי ודאי טרפה ונראה לי דעכשיו אין לעשות מזה שום ספק כי אין אתנו יודע עד מה להבחין בזה א"כ כל מה שנוטה לגעלב קצת הוי ודאי טרפה:

ג (ח) מראה בשר והוא טינקל רויט ואף שמראה רויט כשרה צריך להבחין אם נוטה לבשר חי קודם שנתבשל שזה מראה טרפה וכן מראה וויינקסל דומה קצת למראה בשר וטרפה דאף נוטה קצת למראה בשר הוא טרפה:

ד (ט) מראה שחור מעיקר הדין אין להטריף כ"א כשהגיע לשחרות דיו יבש הנשאר בשולי כלי רק משום דאין אנו בקיאים יש להטריף אף בלחה (י) או כזפת מבושל שהוא שחור וזה אף בהפ"מ טרפה אבל באין הפ"מ יש להחמיר (יא) כל הנוטה לשחור קצת:

מראה

שנגלד פי' מכה דהא עתה אין כאן נקב רק דאין אסרינן דודאי היי' כאן נוקב ונתרפא והנגלד פי' מכה הוי ג' ימים סמוך לשחיטה עיין בל"ש ל"ז אות ו' (צז) ל"ש אות כ"ב דעיקר כסברת רש"י דנקב שעלה את בועות א"כ הוי הנגלד פי' מכה (צח) ל"ש אות ל"ג והטעם דהא הכא לא אסרינן רק משום דחיישינן לסברת הרשב"א דסופו לינקב והוי כניקב אבל לא כהנגלד פי' מכה (צט) ל"ש אות פ"ט יע"ש שאף לטעם משום סופו לינקב החלב אסור מקודם ג' ימים ואף דכתבתי לעיל באות ל"ח בשמו בתרי בועות הנוגעת למעלה דהחלב מותר הכא לכ"ע אסור משום דמיגב בחום דנפעם וברגע אחד לא יוולד בועא ובודאי יש איזה זמן שכבר יש הבועא ונטרפה משום דסופה לפקע אבל בשמוכי אפשר דברגע סמוך לשחיטה נעשה ביחד ולא מקודם (ק) ל"ש אות קי"ו דשמא קודם השחיטה רגע אחת נעשה מעל"ע ועוד שמא לא נתקלקל השמפון עד רגע סמוך לשחיטה:

(א) **ריאה** שנשתנה וכו'. עיין בב"י שהביא שיטות ר"ת והראב"ד דכל מראה פסולה אינו פסלת אלא ברובא היינו שרוב ריאה יש בה מראה פסולה אבל במיעוט ריאה שנשתנה למראה פסולה יש להכשיר וסיים שם בב"י דדעת בה"ג ורי"ף ורש"י ובעה"ע ורמב"ם ורשב"א ותוס' ורא"ש ור"ן דאפילו בכ"ש טריפה יע"ש והשמיט דעת המקילים בש"ע ופסק דמראה פסולה בכ"ש טרפה ועיין עוד בראש אפרים אות ע"ז שהוסיף להוכיח דכל הפוסקים לא סבירא להו כר"ת וראב"ד לכן אין לצרף דעתם אפילו לס"ס ובגילוי דעת אות ב' כתב דמלא בספר אשכול סי' י"ט שסובר כדעת כראב"ד ומכח זה פסק בדאיכא עוד ספק יש לצרף ספק זה לס"ס וכבר יע"ש ולפע"ד לדקו דברי כ"א דאין לצרף דעתם שהוא נגד כל חכמי ישראל ולעשות מזה ספק ובפרט שהמה אחרונים ודחו דברי ר"ת וראב"ד והלכה כאחרונים וכ"ש הכא דאיכא רוב ובפרט שהוא איסור דאורייתא (ב) סימן למראות וכו'. סימן זה כתב בשמ"ח (ג) מוריקי וכו'. מבואר בשמ"ח ובפמ"ג ועיין בכנפי' שכתב דלרמב"ם לא הוי ירוק מראה פסולה רק אם הוא ככרכום וחלמון ביצה הנוטה קצת לאודם אבל ירוק כהורקת פנים של חולי ירקון או שעוה וזהב אין לאסור אך להלכה עיקר כדעת כל הפוסקים דלא כרמב"ם וכמו שכתבתי בפנים (ד) לאחר הבישול וכו'. כן כתב בספר מנחת הזבח כלל כו' אות ד' (ה) חלמון. כ"כ הש"ך וכנה"ג ופמ"ג (ו) וכן מראה וכו'. הסכמת הפוסקים ועיין מה שכתבתי לעיל באות ג' (ז) כ"כ הרמב"ם שהוא מפרש מה דאמרו בש"ס דף מ"ז אבל כחזותא והיינו כחריות של דקל ועיין בכ"מ שהוא נוטה קצת לאמריליו והיינו למראה געל יע"ש ובשמ"ח ובפמ"ג מבואר כל מה שכתבתי בפנים (ח) מראה בשר וכו'. מבואר בגמרא וש"ע ועיין בת"ש ופמ"ג דאיירי בבשר שקודם בישול ומה שכתבתי דנוטה קצת למראה בשר טרפה כן מבואר בפוסקים אחרונים (ט) מראה שחור וכו'. בת"ש אות ז' הביא דעת כל הפוסקים דאין להטריף כ"א בשחור כשחרותא דדיו שהוא מה שנתייבש בשולי כלי אף דבגעל אסרינן כל מה שנוטה לקצת געל משום דבגמרא אמרו שם כמה מיני געל אבל בשחור לא הוזכר כ"א כדיותא לחודא אך משום דאין אנו בקיאים לחלק שפיר בין עליונו של דיו לתחתון שבו לכן כתבו הפוסקים שיעור אחר דהיינו זפת כ"כ במנחת הזבח אות י"ב ועיין בפמ"ג שהחמיר אף בדי לחה (י) או כזפת וכו'. כתב במנחת הזבח דמה שאמרו הפוסקים זפת היינו בזפת מבושל דאי בזפת הנוטף מאילנות אינו שחור כלל אלא נוטה למראה לבנונית (יא) כל הנוטה וכו'. בסדרי טהרה סי' קפ"ח הס"ג על הת"ש וסובר דכמו דבאיסור נדה כל הנוטה לשחור טמאה כן נמי הכא ומה שכתב בת"ש לחלק דהתם בנדה הוי איסור כרת והכא לא הוי רק איסור לאו הא מבואר ביבמות דף קי"ט מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת ועיין בראש אפרים אות י"ד ולהלכה באין הפ"מ ראוי לחוש ולהחמיר כדעת סדרי טהרה כמו שכתבתי בפנים ובגילוי דעת אות ו' כתב בשחור שאינו כזפת והוא

במיעוט

במיעוט הריאה יש להקל גם בלא הפ"מ יעי"ש ולפע"ד ראוי לחוש להחמיר דאין לצרף שיטת הראב"ד ולחלק בין מיעוט לרוב כיון דכל הפוסקים ראשונים ואחרונים חולקים עליו ועיין לעיל אות א':

(יב) **מראה** שחורה וכו' כן מבואר בש"ס אות כ"ב וכ"כ בשיטתו דפסק כדעת המ"ב בס"י י' שחולק על הפ"מ וסובר דמראה כשרה לא הוי רק ריעותא כ"ד אולם לפע"ד נראה דבזה אף השמ"ח מודה דבשלמא שאר מראות כשרות דהוי שינוי אלא שאנו אומרים דאף דהוי שינוי כשרה הוא שפיר יש לומר דעכ"פ הוי ריעותא אבל מראה זו אנו אומרי' דלא הוי שינוי כיון דעדיין לא הגיע לשיעור חשש דאי הוי שינוי א"כ בשחנה לשחיר טרפה ומדלא הוי שינוי אפשר דאף ריעותא כל דהו לא הוי אך כיון דהמו"מ קולא גדולה נראה די"ש לצרף שינוי זו לבטל קולא דמו"מ איברא דלכאורה לפי הכלל שכתבו הפוסקים דכל היכי דאין להכשיר רק בהפ"מ הוי ריעותא א"כ בנידון זה כמי דכתבתי דדוקא בהפ"מ כשר ובפרט דקדרי טהרה אף בהפ"מ מטריף מהראוי להיות שם ריעותא ואף לשיטת הנו"ב דסובר דמראות כשרות לא הוי שם ריעותא אפשר דמודה במראה זו דהוי שם ריעותא אמנם נראה כיון דהפוסקים המחמירים נמי מודים דמדינא כשר רק מכח חומרא כתבו לאסור א"כ לדידן דפסקינן להקל לא הוי אפילו ריעותא רק לבטל קולא דמו"מ כמבואר. ואחר שכתבתי זאת מלאתי בגילוי דעת סוף סי' זה שכתב וז"ל ונראה דמראה שחור שהיא כזפת ודאי דלא מיקרי ריעותא שהרי מבואר בנדה כי דיהה מכאן טהור כשחור ואלא מים שחור דנקט סד"א הואיל ואמר ר"ח שחור אדום הוא אלא שלקה הלכך אפילו דיהה מכאן ליטמא קמ"ל ופירש"י קמ"ל דאין דרך דם אדום המשחיר ע"י לקותא להיות דיהה יעי"ש הרי דאינו מחמת לקותא כלל עכ"ל וכפי שנראה לדבריו לא הוי ריעותא כלל אך לפע"ד עיקר להלכה דהוי ריעותא קי"ד כמו שכתבתי בפנים (יג) אם כמלא וכו'. מבואר בפת"ב ובת"ש סעי' י"ב ביאר להדיא כגון שחור שנהפך לאדום וגם בכל מראות הפסולות שנהפכו למראות כשרות דעתו להקל בהפ"מ ודעת הרבה פוסקים להכשיר אף בלא הפ"מ והפ"ח אות י"ז דעתו דבשחור שנהפך לאדום קיל יותר משאר מראות ובספר אמירת עינים בורם חמישי ענף ראשון כתבו דאין נראה לחלק ואדרבה בזה מגרע גרע די"ל לומר דהשחרורית שהי' קודם הוי לקותא וגם ניף מראה אדומה אין אנו בקיאים בה הי"ב לכן אין להקל אף בזה כי אם בהפ"מ (יד) לבן כילד וכו'. בדין לבנה עיין בראש אפרים אות כ"ה ואכן לדידן כפי האי אופכא בבירא דמי שאנו יודע באיזה ענין אמרו לשער מראה זו ע"כ הסכימו פוסקים להטריף כל הנוטה ללבן (טו) אך מראה וכו'. כ"כ במנחת הזבח אות י"ד וז"ל שם ועם כל זה לדעתי ברור שמראה שדומה ללובן ביצה קודם בישולה שהוא ממש כמראה זכוכית וכו' וכן הוא בספר הלכה פסוקה שכתב בפירוש כלובן ביצה אחר בישולה יעי"ש (טז) אם הכבד וכו' כל דין זה הוא מפת"ב לפי פירושו בבה"ג וראיתי בשו"ת ר"מ יו"ד סי' מ"ד שכתב דאם הכבד נפוחה טרפה משום דהוי תוספת בגוף כמו שכתב הרמב"ם טעם זה בריאה נפיחה יעי"ש הם היפך ממה שכתבתי בשם פת"ב ובפתחי תשובה הביא ג"כ בשם יעב"ץ להתיר ובאמת טעם זה של תוספת בגוף תמוה דהא אף שני כבדים באופן דלא שייך כל יתר כנטל כשר ולא אמרינן דהוי תוספת בגוף ולא מלינו טעם זה רק בריאה ואין אומרים בטריפות זה דומה לזה ול"ע:

(יז) **כל** מראה וכו' מבואר בפת"ב וראיתי בגילוי דעת אות ז' שכתב אם יש מראה הנוטה ללובן וה"ה רק במקצת הריאה יש להקל בהפ"מ ולפע"ד אין להקל דכבר כתבתי באות א' דאין לצרף דעת הראב"ד לקיים וז"ב (יח) עופות וכו'. כן מבואר בש"ס (יט) כשנפחה וכו' מבואר בפת"ב והטעם כמו שכתבתי בפנים והוסיף עוד די"ל לצרף דעת בעס"ע וקיימתי דמראה לבן כשר (כ) כבשים וכו' כן היא בתשובת חיים יו"ד סי' ל"ד וראיתי בגילוי דעת אות ז' שכתב אם יש מראה לובן בריאה בכמה מקומות וקלפו בקלת מקומות ולא הי' המראה בקרומים אלא מחמת הבשר שתחתיו א"כ

ה (יב) מראה שחורה שלא הגיע לשחרות של זפת שכשר בהפ"מ נראה לי דלא מקרי רק ריעותא כ"ד כמו כל מראות כשרות ואינו מצטרף לסתם ריעותא רק לסרכא שלא כסדרן דלא מהני כמו כל מראות כשרות:

ו (יג) אם נמצא מראה שחורה קודם נפיחה ואחר נפיחה נהפכה לאודם יש להקל בהפ"מ ואם לא היתה קודם נפיחה כדיו יבש ואחר נפיחה נהפכה לאודם יש להכשיר אף באין הפ"מ אך אם יש מכה בדופן יש להטריף בכל ענין דהא עיקר המראה הוא אדומה דכל ריעותת שבריאה דנין להו כמו שהוא לאחר הנפיחה ולאחר הנפיחה הוא מראה אדומה ומכה נגד אודם טרפה:

ז (יד) לבן כיצד בין שהוא לבנה כבקעת עץ ובין כלובן ביצה לאחר שנתבשלה דאז הוא לבנה או כמראה קרום החיצונה או פנימית מביצה טרפה ומפני שאין אנו יודעים בטוב המראות יש להטריף כל הנוטה למראה לבן קצת (טו) אך מראה לובן ביצה קודם שנתבשלה אינו בגדר לבן כלל:

ח (טז) אם הכבד נפוחה ולבונה כצמר גפן וגם הריאה הוא לבנה אף שחזרה הריאה למראיתה ע"י נפיחה יש להטריף ואם נמצא הכבד רק נפיחה ולא לבנה לכתחלה יש לבדוק בריאה ואם לא בדק כשר ואם בדק והיתה לבנה וחזרה ע"י נפיחה אף שהכבד נפיחה מאחר דאינה לבנה כשרה והיכא שהכבד נפוחה וגם לבנה והריאה כתקונה יש להכשיר בהפ"מ ואם נאבדה הריאה בלא בדיקה יש להחמיר ולהטריף שמא היתה לבנה:

ט (יז) כל מראה לבן שלא הגיע ללובן ביצה אף שיש מראה עדיין כבקעת עץ לא הוי רק ספק טרפה ולא ודאי:

י (יח) עופות הבאים מבית השחיטה שכיח בריאה שלהם צרירת דם שחור וניכר היטב שהשחרו' הוא מזה וכשר:

יא (יט) כשנפחוה להריאה יותר מדאי ונמצא מחמת זה מראה לבן כשר דנפיחה הרבה גורמת למראה לבן ואימר בחייה לא היתה כ"כ נפיחה ודוקא מראה לבן הדין כך משום דדרך הריאה להתלבן ע"י נפיחה יתירה אבל שאר מראות טרפה אף שלא בא המראה רק לאחר הנפיחה יותר מדאי דאפשר דגם בחייה היתה כ"כ נפוחה ונראה לי דאף במראה לבן הוי ריעותא גדולה להצטרף לתל"ר:

יב (כ) כבשים שע"ג ריאה דדהו זהרורית מראה לובן

לובן ותחבו בריאה וכל מה שמעמק בבשר הריאה יותר המראה יותר לבנה טרפה אא״כ יקלף העור ותהי׳ לה מראה ריאה אז תלינן שהלובן הוא בבשר ומזה נראה זהרוריתו דרך הקרומים וכשרה בהפ״מ:

יג (כא) אם קלפו להקרומים במראה לובן ואחר שנתייבשו סר המראה טרפה. (כב) בקמטי׳ שבית לובן קצת ויש להכשיר דכל חיווי ברייתא הכי אית להו אבל אם משונה יותר ממה ששבית טרפה:

יד (כג) כל אלו מראות אסורות אין עושין בהם מעשה עד שינפח את הריאה וימרס בה בידים כדי שתעלה היטב בנפיחה ואם אחר הנפיחה (כד) חזרה למראה ריאה כשרה ואם לא חזרה (כה) רק למראה כשרה אין להכשיר רק בהפ״מ (כו) ופשוט דאם לא נפחוה הוי ודאי טרפה (כז) וגם זה פשוט דאם קודם הנפיחה לא הי׳ המראה רק אחר הנפיחה נראה בה מראה אסורה שטרפה דכל מילי דריאה משערינן כשהוא נפיחה:

טו (כח) מראה טרפה החוזרת ע״י נפיחה למראה כשרה הוי ריעותא גדולה להצטרף לתל״ר אבל אם חוזרת למראה ריאה הוי רק ריעותא כל דהו:

טז (כט) ריאה שנמצא בה בכמה מקומות מראות טריפות ובדק בשלשה מקומות וחזרו ע״י נפיחה למראה ריאה והשאר לא בדק טרפה עד שיבדוק בכל המקומות (ל) אם ע״י נפיחה דיותר מדאי חזרה מראה טרפה למראה ריאה כשר שאנו אומרים דגם בחייה היתה נפיחה כ״כ דרוב בהמות נפוחים יותר בחייהם ממה שנופח אותה הבודק אבל אם נשתנה רק למראה כשרה טרפה דמראה זו יצאה מכלל רוב בהמות א״כ חיישינן שמא לא היתה נפיחה כ״כ בחייה ועוד דהוי ס״ס לחומרא דהא כמה פוסקים סוברים דחזרה למראה כשרה לא מהני רק דוקא חזרה למראה ריאה בעינן וזה פשוט דאם לאחר שנח מנפיחה יתירה ג״כ ליכא רק מ״כ דכשר:

יז (לא) כל המראות הטריפות אף שלא נכנסו לתוך שני הקרומים רק על צד חוץ של קרום עליון באין הפ״מ טרפה אבל בהפ״מ יש להכשיר אם לא שלטה רק בקרום עליון ותחתון הוא כשאר ריאה (לב) אף אם בכל הקרום העליון יש המראה כשר (לג) ואם בקרום התחתון יש מראה כשרה יהי׳ איזה מראה שיהי׳ ובעליון מראה טרפה אף בהפ״מ יש להטריף דסוף שיהי׳ מזה קלקול בשניהם (לד) ואם נמצא בתחתון ובעליון לא ניכר המראה דינו כמו אם יש בעליון בלא תחתון דכשר בהפ״מ (לה) ואם יש אודם בקרום עליון נגד מכה בדופן הוי כמו מראה טרפה בעור עליון לחוד דבהפ״מ כשר (לו) מראה טרפה בקרום אחד שהכשרנו בהפ״מ הוי ריעותא סתמא ואם ע״י נפיחה חזרה למראה כשרה דאלו הוי כן בשני הקרומים הוי ריעותא גדולה כמו שכתבתי לעיל אבל כאן דאינו רק בקרום אחד לא הוי ריעותא כלל ומכ״ש דאף קודם נפיחה לא הי׳ בקרום אחד רק מראה כשרה ונשאר כן אף לאחר נפיחה דלא הוי ריעותא כלל:

יח (לז) זה שהכשרנו באם אחד נשתנה למראה טרפה צריך עכ״פ בדיקה ע״י נפיחה ופושרין על אותו מקום ונראה לי דהבדיקה מעכב בזה (לח) אם שלטה המראה בב׳ קרומים אלא שאינה רק בצד אחד מכל קרום ולא מעל״ע יש להטריף אף שהוא רק במקצת הריאה דחצי עור לא הוי הגנה:

א״ל לבדוק אחר מקומות ותולין להקל ולפע״ד לא נראה כן לא מיבעיא לכתחלה שבודאי צריך לבדוק כל המקומות אך דנראה לי דאף בדיעבד אם לא בדק טריפה דהוי ספק דאורייתא (כא) אם קלפו וכו׳. כ״כ בדעת קדושים אות ד׳ (כב) בקמטים וכו׳ כן מבואר בדעת קדושים אות ג׳ (כג) כל אלו וכו׳. רא״ש בשם הגאונים וש״ע (כד) חזרה וכו׳. כן הוא שיטת ר״ח ור״י וסה״ת וסמ״ג וסייעתם דבעינן חזרה למראה ריאה ממש (כה) רק למראה וכו׳. דעת כמה פוסקים דאף שלא חזרה רק למראה כשרה מותרת והכרעת פוסקים אחרונים להכשיר בהפ״מ כמו שכתבתי בפנים (כו) ופשוט וכו׳. שמ״ח וכתב בל״ש דהוי ודאי טרפה ובגילוי דעת כתב דלא הוי רק ספק ויש לצרף ספק זה לס״ס יעו״ש ועיקר להלכה נראה לי דהוי ודאי טרפה (כז) וגם זה וכו׳. מבואר בשמ״ח ומוסכם מכל הפוסקים (כח) מראה וכו׳. כ״כ בל״ש סעי׳ י״ב (כט) ריאה שנמצא בה וכו׳. בתשובת הר הכרמל מכשיר בזה מטעם די״ש לומר דכמו דמג׳ מקומות חזרו למראה ריאה הה״ד בשאר מקומות אם הי׳ בדק הי׳ חזרו וכמו שכתבו הפוסקי׳ אחרונים לענין בועות בדקין דמהני בדיקה מג׳ בועות אף לכתחלה והכא עכ״פ דיעבד כשר אף שדבריו אינו נראים דבבועות שבדיקה הוא רק להחמיר לכתחלה אבל הכא כל זמן שלא נודע בעת אשר המראה נ״א ודאי טרפה ע״כ לא מהני שלשה מקומות ועיין במקדם מטעם שגם הוא חולק עליו (ל) אם וכו׳. פת״ב סעי׳ נ״ו ומה שהקשה עליו במקדם מטעם למה לא הכשיר אף בחזרה למראה כשרה לא קשה מידי מטעם שכתבתי בפנים דהוי ס״ס לחומרא דהא כמה פוסקים סוברים דלא מהני כלל חזרה למראה כשרה כמו שכתבתי לעיל באות כ״ה ומה שהקשה עוד דמי גרע נפיחה בפה ממירס ביד שגם בזה מאוד ואין דמיונו עולה יפה ודברי הפת״ב ברורים וקיימים דהא במשמוש ביד אזיל המראה וליכא שוב המראה טרפה אבל הכא איירי הפת״ב שאם נח מנפיחה היתרה חזרה מראה טרפה למקומה ע״כ חיישינן שמא לא היתה בחיים כ״כ נפיחה ע״כ טרפה וז״ב (לא) שמ״ח (לב) ל״ש סעי׳ י״ד (לג) שמ״ח (לד) אם וכו׳. דלא כפת״ב שהחמיר בזה ולמד כן ממה שהקשו אמאי בוושט מטרפינן כשנשתנה קרום אחד ובריאה לא דאף בנגלד לגמרי קרום עליון שכשר ותירץ הח״ש דשאני ריאה שהעור הפנימי מתחזק ע״י הבשר שדבק בו א״כ אם התחתון לקוי דהוי כמו ניטל ועליון אין לו במה להתחזק וסופו שינטל גם הוא ע״כ טרפה ועיקר בזה כל״ש דכשר ועל הקושיא מוושט יש הרבה חילוקים ועיין בדרישה שתירץ דוושט מתוך שאכלה בו׳ אין יכול לעמוד באחד אבל ריאה אם קרום אחד מקלקל מהני האידך א״כ אף אם שלטה המראה בכל קרום התחתון כשר בהפ״מ וכן פסקו בפ״ת ומ״ע והורה זבח להתיר (לה) ל״ש (לו) ל״ש שם (לז) פת״ב ותימה שלא הזכירו השמ״ח והל״ש בדיקה (לח) פת״ב סעי׳ מ״ה

אם

יט (נט) אם יש מראה טרפה על בועא או אצלה אף שאין מוגלא תחת המראה יש לפתוח את הבועא אם ע"י הרקות המוגלא חוזר הקרומים למראה ריאה מזה נראה דהמראה הי' רק ממוגלא אף שמוגלא לבן וקרום שחור בודאי מוגלא גרמה שינוי בקרומים וכשר אבל אם לא הלכה המראה אח"כ טרפה (ס) ואם הי' ניכר מבחוץ שמראה זו הוא רק מראה מוגלא ולא מראה עור בין בבועא בין בטונרא א"צ בדיקה כלל אף לכתחלה (סא) ואם חוזרה המראה לאחר הסרת המוגלא למראה כשרה יש להכשיר ג"כ זולת במראה אדומא דהבועא הוי כמו מכה נגד מראה אדום יש להטריף באין הפ"מ אבל בהפ"מ ג"ז כשר:

כ אם קודם הנפיחה לא נראה מראה הפסולה רק אחר הנפיחה (סב) א"כ א"א לבדוק ע"י הורקת המוגלא דהא א"א לנפחה ולראות אם סר המראה אם לא וממה דלא ניכר עתה אין ראי' דהא אף מקודם לא הי' נראה כשלא היתה נפוחה א"כ הוי כמו נאבדה בלא בדיקה ובהפ"מ כשר:

כא (סג) אם קלף לקרומים שהי' בהם מראה פסולה מעל בשר הריאה וראה שמראה הי' בבשר ולא בקרומים רק שהי' נראה מראות הבשר דרך הקרומים יש להכשיר בהפ"מ (סד) ואם קלף לקרומים שהי' בהם מראה פסולה ולא נמצא עליהם עוד המראה לאחר הקליפה וגם בבשר לא נמצא שום מראה ושינוי א"כ המראה שהי' מקודם בודאי נעשה בצירוף והרכבת שניהם העור והבשר ויש קצת לקותא גם בקרומים יש להטריף:

כב (סה) סימן למראות כשרות במרעה טוב ארע"ך (סו) אדום כיצד אפילו אדומה ביותר ואף שנכנס אדמומית לבשר הריאה ואף כולה הריאה כך הוא ובכלל זה הוא כמראה כבד חי אך מאוד צריך להשגיח ולהיות בקי בזה שלא יגיע המראה לקצת נוטה געלב או לבשר שדומה כמו מראה אדומה:

כג (סז) נפלה לאור ונמצא אודם בריאה יש להכשיר בהפ"מ ואם יש כווץ במקום האודם יש לאסור דהוי לקותא:

כד (סח) רקיע שהוא בלאה ובכלל זה כל מיני בלאה וכמראה חוין שבטחול שג"כ בלאה כשר, ועשבים וכל מיני גרין כשר כוהלא הוא צבע אינדיך בין מראה צבע עצמו ובין דברים הנצבעים ממנו שגוון מזה נוטה לשחרות כשר (סט) כל מראות כשרות המיקל בהפ"מ לומר דלא הוי רק ריעותא כ"ד אין מוחין בידו זולת מראה אודם לכ"ע הוי סתם ריעותא להצטרף לתלי"ר:

כה (ע) כל המראות צריך לכתחלה לנפות הריאה ולבדוק ואם לא בדק כשר בהפ"מ (עא) אם יש מכה בדופן נגד מראה האדומה (עב) אף שמראה אינה רק כל שהוא טרפה וצריך לכתחלה לבדוק

ע"ה (נט) שמ"ח כתב על הבועא ול"ש תוסיף אף אצל הבועא הדין כן יעו"ש אך שמחלק בדיעבד אם נאבדה בלא בדיקה דעל שבועא יש להתיר בהפ"מ אבל אצל הבועא אם לא בדק טרפה (ס) שמ"ח (סא) ואם חזרה וכו'. כ"כ בל"י מש"ז אות ד' ול"ש ומ"ע ומסתימת לשונם משמע אף בחזרה למראה אדומה כשרה אך הפמ"ג שעי' ס' החמיר באודם מטעם שכתבתי בפנים ע"כ אם אין הפ"מ יש לחוש לדבריו אבל בהפ"מ יש לסמוך על הפוסקי' הנ"ל דרבים המה וכן כתב במנחת הזבח להתיר בהפ"מ (סב) ל"ש ע"ל מ"ע (סג) אם קלף וכו'. בשמ"ח אוסר בזה אך הבאים אחריו חולקים עליו וכתבו שדבריו ל"ע ועיין בפמ"ג אות ס"ד ול"ש ועלי' לבונה בתל"ר אות קס"ד ומה שהירלו במ"ע וכתבו דע"כ כה"ג אסרו חז"ל במראות דאל"כ אמאי העריפו בכל מראות פסולות ולא הזכירו ש"ס לבדוק ולראות אם אחר שיקלף הקרומים ילך לו המראה. וע"כ דאף כה"ג לקותא הוא וכל הרואה יראה שדחק' בזה ליישב דברי השמ"ח אך אין ראיי' מכאן אף על כך הדוחק דמה להם לזכור בדיקה המה אמרו דאם יש מראות פסולות על הקרומים טרפה ובבשר לא דברו כלום ובודאי אם אינו בקרומים הוא כשר ומה שכתבו במ"ע דאיש דומה לנשפכה כקיתון משום דכאן נשתנה מראה קרומים עי' לקותא בודאי דשיפו ליכקב אין הבנה לדבריהם דהא הכא איירי דלא שלטה הלקותא על הקרומים רק דנראה מראות הבשר דרך הקרומי' והלקותא הוא רק בבשר א"כ שפיר הקשו אחרונים על השמ"ח דהא לקותא בבשר אינו מזיק דהא ריאה שנשפכה כקיתון כשר ס"ק הדבר דבעלי מ"ע לא הועילו כלום ועיקר לדינא כמו שכתבתי בפנים (סד) ואם וכו'. דעת קדושים אות י"ד לפי פירושו בשמ"ח וזה נכון מאוד (סה) סי' למראות וכו'. כן הוא בשמ"ח סימן זה והוא אדום רקיע עשבים כוחלא ומראות אלו מבוארים בגמרא להכשיר (סו) אדום וכו'. מוסכם בפוסקים. כתב בגילוי דעת אות ח' דמראות כשרות במקצת ריאה ויש על מקום זה סרכא שלא כסדרן ונעברה בקליפה יש להקל בהפ"מ ולפע"ד יש להחמיר אף בהפסד מרובה דעכ"פ הוי ריעותא לבטל קולא דמו"מ ומה שכתב עוד דאף ברוב ריאה אין מצטרף לשאר ריעותא בהפ"מ זה נכון לדינא דכן הוא דעת השו"ב בס' י' ול"ש אות י"ב ויתבאר אי"ה עוד לקמן דעיקר להלכה דלא הוי ריעותא כ"ד דלא כשמ"ח ומה שכתב עוד דהיכי דניכר שמראה כשרה הוא רק בבשר ולא בקרומים אינו ריעותא כלל אף בלא הפ"מ זה נכון וברור ונראה דאף סרכא שלא כסדרן מותר בזה עי' מו"מ דאף כ"ד לא הי' (סז) נפלה וכו'. כן מבואר בפמ"ג שעי' כ"ו (סח) מוסכם בפוסקים (סט) כל מראות וכו'. כן הוא דעת השו"ב סי' י' והסכים עמו ל"ש ושאר אחרונים ובפמ"ג אף שמסתפק בשמ"ח דלא כשו"ב אפילו הכי כתב שם דבריא דאין למחות במי שמיקל וסומך על שיטת השו"ב וסייעתו יעו"ש ועיין לעיל אות מ"ו מה שכתבתי שם:

(ע) **כה** המראות וכו' כן מבואר בשמ"ח ועיין בשו"ת שבר"א סי' כ"ח באמצע תשובה דבקצת מקומות שנהגים להקל בלא בדיקה וגם בברלאדי שמנהג לסקל אך במקום שאין מנהג אין להקל ועיין בגילוי דעת שהביא בשם שו"ת ל"ל שהדם שספק להקל ולדינא עיקר כמו שכתבתי בפנים (עא) אם יש מכה וכו' זה דעת ר' אפרים ורמ"א ורוב פוסקים אחרונים פסקו כן וראיתי בגילוי דעת אות י"ד שכתב דאם האודם הוא רק בבשר ולא בקרומים כשר ונכון הוא אך מה שכתב שם להקל בהפ"מ בכל מכה בדופן ואודם בריאה כנגדה יעו"ש חלילה להקל בזה אף שנספר רכ"ד התב דזה דעת השמ"ח ועלה ג"כ להקל אך הסכמת כל אחרונים להחמיר ובספר תוי"ק תוסיף להחמיר דבע"ק דוקא שסדק שלא סי' מכה בדופן אבל בלא נדקו טרפה דלא כשים יעו"ש (עב) שמ"ח (ע) אם

לבדוק אחר זה בכל מקומות שהוא נגד האדמומית בטרפש הכבד או בכבד (נג) אם נמצא נגדו ממש מכה או נשבר הצלע אף שנקשר או רק צלקת או בהרות שחורות בכל אלו יש להטריף (נד) ואין זה רק ספק טרפה (נה) ואם לא בדק כשר (נו) אבל אם נמצא לקותא רק שא"א לידע אם הי' ממש נגד מקום האדום טרפה דתולין הקלקלה במקולקל:

כו (נז) ואם אין מכה רק שנודע שהוכתה שם הבהמה בדופן הדעת ניתן שע"י הכאה בא האדמומית והוי כמו מכה וטרפה (נח) ואם לאחר הנפיחה חזרה המראה האדומה למראה ריאה או אפילו לשאר מיני מראות הכשרות יש להתיר אף באין הפ"מ (נט) רק באם חזרה למראה ריאה לא הוי ריעותא אבל בחזרה למראה כשרה הוי עכ"פ סתם ריעותא:

כז (ס) אם המראה אדומה הוא רק בקרום עליון לחוד נגד המכה יש להכשיר במקום צורך כמו שכתבתי לעיל אך נראה כי דעכ"פ סתם ריעותא הוי (סא) אם האודם אינו בקרומים רק בבשר הריאה ויש מכה נגד זה אף נשבר צלע ואין עוקץ כשר אבל אם יש עוקץ ויש אודם בבשר וכ"ש צרירות דם יש לאסור ואף אם אין עוקץ צריך לבתחלה בדיקת פושרין ואם לא בדק כשר:

כח (סב) שאר מראות הכשרות כשר אף נגד המכה (סג) אך בשבר בצלע אם לפי ראות עין דרך לעשות מראה זו מחמת השבר יש לאסור:

כט (סד) אם נמצא בריאה איזה מראה שלא נכללו לא בכשרות ולא בטרפות שנתבארו לעיל אין להתיר כ"א בהפ"מ זולת מראה גראָה בלשון אשכנ"ז טרפה דנוטה קצת ללובן ואם לאחר הנפיחה חזרה המראה אף למראה כשרה יש להכשיר אף באהפ"מ (סה) וגם לא הוי רק ריעותא כל דהוא בהפ"מ כמו כל מראות כשרות (סו) ואם לא חזרו למראה כשרה הוי ריעותא גדולה ומראה גראָה כבר נתבאר דטרפה:

ל (סז) הבודק צריך שיהי' לו הבחנה הרבה במראות וידקדק היטב במתון אם אין בה צד נטיה למראה פסולה ואין לראות המראות בלילה לאור הנר (סח) זולת לעת הצורך מותר לראות:

לא (סט) דיני החלב מבהמה שנטרפה מחמת מראה שיתבאר בסי' זה אין החלב אסור כלל למפרע דאמרינן עתה ברגע סמוך לשחיטה נטרפה (ע) ואם יש מכה בדופן סמוך לאודם בריאה דמטרפינן אם ניכר שהוא מכה ישנה יש לאסור החלב למפרע י"ב חודש ואם שהי' נשבר הצלע נגד מראה אדומה וראו שנשבר תוך י"ב חודש או שהוכתה בדופן תוך י"ב חודש אין לאסור החלב רק עד אותו זמן (עא) ואם הוכתה קודם י"ב חודש אף הבהמה מותרת בכל ספק טרפה דמהני י"ב חודש לברר הספק דמדחי' י"ב חודש בודאי לאו טרפה הוא (עב) אך בנשבר הצלע קודם י"ב חודש אין להתיר הבהמה דאפשר דבשעת שבירה לא נטרפה רק אח"כ עשה השבר לקותא בריאה אבל החלב אין לאסור למפרע דממ"נ אם עשתה השבר לקותא תיכף א"כ מדחי' י"ב חודש בודאי לא נטרפה מחמת הלקותא

(נג) אם וכו'. כ"כ בפמ"ג ועלי לבונה ומאירת עינים (נד) ל"ש (נה) ואם לא וכו'. כ"כ בשמ"ח וכבר כתבתי באות כ' שהוי"ק אוסר בזה אך להלכה נראה עיקר כשמ"ח (נו) אבל אם נמצא לקותא וכו'. כ"כ במנחת הזבח וכן הוא וראיתי בגליוני דעת אות י"ד שכתב דאם נשתנה קצת ע"י נפיחה אף שלא נתלבן לגמרי כשר וכן אם רוב אודם הוא חוץ למקום המכה והוא אדום יותר מהמיעוט שהוא במקום המכה יש להקל וכן אם יש עוד מראה אדומה בריאה זו שלא כנגד המכה והוא מופרש קצת מהאודם שהוא כנגד המכה יש להקל ולפע"ד חלילה להקל בכל אלה וכן במה שהיקל עוד שם באות הנ"ל אח"כ יע"ש לפע"ד אין להקל כלל בכל זה חוץ ממה שהיקל שם בסוף בצילים קרושים בזה צדקו דבריו (נז) ואם אין וכו'. מבואר בשמ"ח וכתב במקדם מעט דע"כ מיירי באופן דליכא משום ריעותא אחרים כגון שהוכחה בעצמה בכותל וכדומה שלא בכח לכך איכא אסירה רק משום מכה נגד האודם דהוי ספק טרפה ועיין לקמן בסי' כ"ח סעי' ז' מה שכתבתי שם (נח) ואם וכו'. ל"ש דלא כשמ"ח דלא מתיר בזה רק בהפ"מ (נט) ל"ש (ס) ל"ש אות מ"ח (סא) ד"ק אות ע' (סב) פמ"ג מ"ע (סג) אך בשבר וכו' במקדם. מעט כתב לאסור אך משמעות הפוסקים אינו כן ונראה לי דעיקר הדבר תלוי כפי ראות עין מורה (סד) אם וכו'. בזה יש מחלוקת בין הפוסקים הללו אוסרים והללו מתירים ולהלכה הוא עיקר כמו שכתבתי בפנים וזה דעת גדולי פוסקים אחרונים עיין בפמ"ג סעי' ל"ו (סה) ל"ש י"ב (סו) ל"ש אות כ"ה (סז) פמ"ג (סח) זולת לעת וכו'. מ"ע חולקים על הפמ"ג דכ"ש הוא מדם כדם דאם בדם כדה מותר לראות בלילה כ"ש בטרפות יע"ש ע"כ לעת הצורך ושעת הדחק מותר לראות בלילה. אחר זמן רב שכתבתי זאת באה מעשה לידי במראה געלב שראיתי לאור הנר ולא הי' ניכר המראה כלל ובבוקר ראיתי פ"מ והי' המראה ניכרת היטב והטרפתי ע"כ אין להורות מראה געלב בלילה (סט) ל"ש סוף סי' ל"ח (ע) ל"ש בשם הב"ח (עא) ל"ש וכתב דאף לרי אפרי' לא הוי רק ספק טרפה (עב) אך בנשבר וכו'. עיין ל"ש דעל גוף הבהמה הכ"ח בספק ונראה דעתו נוטה לאסור אך בחלב הדין כמו שכתבתי. מחמת שראיתי בג"ד בסי' זה איזה דברים אשר לפע"ד אין נראה כן להלכה ע"כ ארשם בכאן בקיצור, מה שהיקל שם באות ו' ובאות ז' ובאות ח' ובאות י' במראה וויקסול ואות י"א ובאות י"ב אין להקל בכל זה וגם מאות י"ד דחיתי מהלכה לעיל באות כ"ו ואין העת מסכים לעיין עתה יותר ומה שהיקל באות י"ז בהוכחה בדופן כבר כתבתי בפנים דטרפה ומה שהיקל באות כ' ג"כ כתבתי בפנים שהוא טרפה ומה שכתב שם באות כ"ב להקל באם נמצא בהמראה ניכרת בבשר והקרומים נאבדו בלא בדיקה שכשר בהפ"מ ואם הוא רק במקצת הריאה כשר אף באין הפ"מ לפע"ד גם בזה אין להקל למעשה דהא הת"ש וכמה גדולי אחרונים אוסרים אף אם נבדקו הקרומים ולא שלט בהם המראה ואף שאני כתבתי בפנים להקל בזה כדעת הפמ"ג אבל לא אם לא נבדקו הקרומים ואין שייך לומר בזה כשחטה הותרה ומוקמינן אותה על חזקת היתר משום דמלתא דשכיח הוא דאם יש מראה בבשר דאף בקרומים שלטה המראה ג"כ אם לא נבדקו טרפה וח"ב ויתר הדברים שכתב בסי' זה אין הזמן גרמא לעיין בהם כי רוב דבריו שם לעי"ג למעשה:

(א) אע"פ

(א) **אע״פ** שיש וכו׳. הפמ״ג בפתיחה הביא בשם פמ״א שאם נמצאת אחר שאכלה שהיתה טרפה א״צ כפרה דאונס רחמנא פטרו יע״ש ועיין בתוס׳ ביצה כ״ה דמוכח דהוי שוגג ולא אונס ועיין ברכת יוסף שם ועיין בפת״ש סי׳ ל״ט סעי׳ כ״ד הטעם שלא הי׳ לו למהר כ״כ ונראה כוונתו דאע״פ שא״א לבדוק כל הטרפות אך עכ״פ אם לא הי׳ אוכל קודם ההפשט אפשר הי׳ ראה את הטריפות אף בלא בדיקה ולפ״ז יש לומר דתוס׳ נמי מודים לסברת הפמ״א הנ״ל דהוי אונס אם אכל אחר הפשט שלא הי׳ ממהר לאכלה ומה הי׳ לו לעשות והתורה אמרה ז״ל בתר רוב וא״כ הוי אונס או די״ל לומר דתוס׳ סוברים סברת רש״י דמלות חכמים הי׳ שהלכות דרך ארץ שלא יהי׳ נראה כרעבתן ממילא אם עבר על מלות חכמים ואכל קודם וא״כ נמצאת טרפה לא הוי אונס רק שוגג וצריך כפרה וכסברא זו כתב הצ״י סוף סי׳ קפ״ה יע״ש אבל אם אכל ברשות התורה וחכמים אין זה שוגג רק אונס דמה הי׳ לו לעשות ובחידושי הארכתי בזה דלכאורה משמע דלא כפמ״א ממתניתין דיבמות האשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו ואמרו מת בעלך וניסת וא״כ בא בעלה חייבת בקרבן יע״ש ואף שהתורה אמרה עפ״י שנים עדים יקום דבר אפה״כ אין זה אונס רק שוגג ואמרתי בזה כמה חילוקים ואין להאריך כאן (ב) אם אין וכו׳. עיין בל״ש שהעלה דעיקר תקנות חז״ל הי׳ רק על נקבים וסרכות אך ממנהגא הוא דבדקינן על שארי טריפות אבל אם לא בדק אחר שארי טריפות הריאה ואכל וא״כ נמצאת טרפה בזה לכ״ע לא הוי אונס רק שוגג דהא לא אכל ברשות וכמו שכתבתי באות א׳ יע״ש (ג) ד״ק סי׳ ל״ט (ד) אם וכו׳. כן כתב הל״ש אות י״ד. איברא אמאי כתב דהוי ספק איסור הא כתב שם נמי דרוב נטרפים בזו א״כ הוי רובא לאיסורא והוי ודאי אלא דנגד זה איכא חזקת היתר הבהמה ע״כ לא כתב רק לספק ודו״ק (ה) הסכמת הפוסקים (ו) פת״ש (ז) ונראה וכו׳. ועיין סעי׳ ט׳ וכמו דהתם עגלים שאינו אוכלים כלל הוי כמו גדיים וטלאים וחיות הה״ד כאן (ח) בקע וכו׳. כ״כ בדעת קדושים משום דאם הי׳ הריאה סרוכה לדופן וניתקו הסרכות הי׳ דלדולים ניכרים בריאה או בדופן ואם אין ניכר בודאי דלא הי׳ שם שום סרכא (ט) כן כתבו הפוסקים (י) שאין וכו׳. פת״ש ואף דתקנת הבדיקה הי׳ משום חשש נקב נ״ל דאף דאין נופחין אותה אלו הי׳ נקב הי׳ ניכר באותו מקום ודו״ק (יא) פת״ש והסכמת אחרונים

הלקותא ואף הבהמה הי׳ לנו להכשיר ואלא דאיכא למיחוש שמא אח״כ מחמת ששבר נוגע בריאה נעשה לקותא והוי ספק שמא נטרפה הבהמה א״כ שפיר י״ל שוב שמא עתה רגע קודם השחיטה נעשה הלקותא וגבי חלב מוקמינן על חזקת היתר עד קודם שחיטה ע״כ מותרת:

סימן ל״ט

דיני בדיקות הריאה ובו פ״ד סעיפים.

א (א) אע״פ שיש הרבה עניני טריפות שבהמה חיה ועוף נטרפים בהם א״צ לבדוק אחריהם שאנו סומכים על הרוב שרוב בהמות חיות ועופות בריאים וכשרים המה אם לא כשנולד ריעותא אז צריך לבדוק אותו ריעותא חוץ מטריפות הריאה הואיל והוא מיעוט המצוי גזרו חז״ל לבדוק את הריאה (ב) אם אין בה ענין המטריף והבדיקה הוא על דרך שיתבאר:

ב (ג) אע״פ שא״צ לבדוק הי״ח טרפית וסמכינן על רובא אם נותן המעיים או שאר אברים לעכו״ם צריך ליזהר שלא יאמרו לו שאף שיראה שינוי לא יגיד ואף שא״צ להאמין לעכו״ם מ״מ כשיהי׳ בידו יוכל לראות:

ג (ד) אם לפעמים באיזה גליל שכיח טובא איזה מין טריפות עד שעכ״פ הוי מחצה על מחצה באותו טרפות צריך בדיקה על זה ואם נאבד בלא בדיקה הוי ספק איסור תורה ולחומרא:

ד (ה) בדיקה זו תקנו חז״ל בכל מין בהמה וחיה אבל עוף א״צ בדיקה ואם נמצא סרכא בריאה של עוף אם נסרכה לצלעות כשר ואם לצד חלל הגוף טרפה ולפעמים נמצא בריאה של עוף והם האווזים שנראה שיש בה סרכא ובאמת אין זה סרכא שדרך ריאה שלהם להמצא כך ואין להתיר זאת רק עפ״י בקיאים:

ה (ו) אם האביד הריאה קודם בדיקה דינו כדין מבטל איסור במזיד שאסור לו וכן למבטל בשבילו וכן אסור למכור את הבשר לישראל אחר וגם הכלים אסורים אך בגדיים וטלאים שאין סרכא מצוי בהם וכן חיות אין להחמיר בזה רק אם נראה לב״ד ואסור מטעם קנס (ז) ונראה די״ה בעגלים היונקים יש להקל בזה כמו בנאבדה:

ו (ח) בקע הצלעות בסכין קודם בדיקה אף במזיד מותר כשידוע שלא ניתק את הסרכא וניכר זאת משום שאין דלדול בריאה:

ז (ט) כיצד בודקים אותה אחר שנשחטה בעודה מוטלת על הארץ הבודק חותך בנחת לפתוח הטרפש ויטה לצד הצלעות ולא יותר מכדי כניסת ידו כדי שלא יחתוך שם איזה סרכא ויש הותכין רק נקב קטן להכנים אצבעו לבדוק סב״ב ואח״כ מרחיב הנקב וממשמש בכל חלקי ריאה במתיון להרגיש אם יש בה אחד מכל טריפות התלוים בריאה גם יש איזה סימנים להרגיש ולהכיר אם יש בה שינוי מראה ואם הבודק יודע בעצמו שהוא בקי היטב בכל זה יש לו לסמוך על בדיקת פנים עפ״י עיקר הדין אך כבר קבלו כל הבודקים להוציא הריאה ולבדקה ושלא לסמוך על בדיקת פנים לחוד ויש מקומות נוהגין ג״כ לנפח אותה כי עיקר הכרה הוא כשהוא נפיחה:

ח במקומות (י) שאין סמכו על בדיקת פנים לחוד אם השליך את הריאה במזיד קודם בדיקת חוץ יש לאסור כמו אלו לא נבדקה כלל אבל במקומות שנהגו גם בנפיחה ולא נפחה וקרע הריאה יש להתיר בהפ״מ אף אם עשה כן במזיד:

ט (יא) אם נאבדה הריאה קודם בדיקה באונס או בשוגג יש להתיר במקום הפ״מ ובעגלים היונקים שאינו אוכלים כלל וגדיים וטלאים וחיות שאין סרכא מצוי בהם יש להתיר אף אם אין הפ״מ ועד כמה

המה בכלל גדיים וטלאים כל שהם בלשון בנ"א נקראים כן ואם חמה בני שנה אף שעדיין נקראים גדיים וטלאים או במקומות שממעכין בהם הסרכות לאחר ה' חדשים יש להחמיר שלא לדון בהם דין גדיים וטלאים אף לענין נאבדה. ואם נאבדה בשוגג לאחר בדיקת פנים אין להחמיר כלל אף באין הפ"מ אף בבהמות גדולות ואם מחמיר לעצמו תע"ב אבל אם אומר ברי לי שדקדקתי היטב בפנים אין להחמיר כלל:

י (יב) אם בדק אפילו בהמה גדולה אך מסרכות ולא משאר טריפות אף אם אבדה במזיד אח"כ יש להקל אף בלא הפסד ואם הוציא את הריאה ולא בדק בדיקת פנים צריכה נפיחה גם לבדוק בריאה ובצלעות אם אין שם איזה דלדול מסרכא כי יש לחוש שמא ניתק את הסרכות ע"י זה ואם בדק אחר זה ולא נמצא בה כשרה אף באין הפ"מ ואם לא נפחה דינו כמו נאבדה בלא בדיקה שנתבאר לעיל (יג) ואם בדק רובא של ריאה ומיעוט עדיין לא בדק הוי כלא בדק כלל (יד) ויש הולקים ומתירין אם נבדק רובא ונאבדה אף במזיד:

אחרונים (יב) פת"ש (יג) פת"ש (יד) דעת קדושים ויש לסמוך עליו למעשה ולהקל בזה (טו) פלתי ופת"ש:

(טז) **אם** שחט וכו'. השמטת הב"ח וכפי הכרעת הפת"ש דלא כל"ש ובטעו"ר מ"ח סי' פ"ו כתב דאם כבר נתערב החלב ברוב יש להקל אף לכתחלה (יז) ואם וכו'. ב"ח פת"ש ל"ש והטעם די"ש להתיר את כלים משום דהוי ספק דרבנן אף דהוי ע"י גלגול דהא עיקר הספק הוי איס"ר תורה וכה"ג לא אמרינן ספק דרבנן לקולא הכא יש להתיר משום דלא נודע עד אחר שנעשה דרבנן אך נראה לי דכלים שאפשר בהגעלה יש להגעילם (יח) פת"ש (יט) מנחת הזבח כתב כן (כ) פת"ש (כא) שמ"ח (כב) ל"ש (כג) שמ"ח (כד) שמ"ח פת"ש (כה) פת"ש (כו) ואם וכו'. פת"ש ולא כדעת קדושים שצריך לבדוק אחר זה (כז) אם וכו'. כך הבנתי מד"ק שם (כח) ואם וכו'. ד"ק והטעם דתלינן במשמוש דמחמת שהי' בכח עלה מקרום ריאה (כט) אם הוסר וכו'. ד"ק והטעם די"ש לחוש שמא עתה נסתם הנקב וכתב שם דאם הוי ספק אם עלתה בנפיחה בזה יש להתיר אם בדוק אח"כ ואינה מבצבצ יעו"ש (ל) דעת קדושים (לא) שמ"ח (לב) ואם

יא (טו) אם הלך השו"ב ואם ימתין עד שיבוא יתקלקל הבשר אם הלך ע"י איזה סיבה הוי כמו נאבדה בשוגג ואם לא הוי כמו נאבדה במזיד ואם תיכף בשעת שהיטה לא הי' מי לבדוק הוי מזיד ואם שחטה לעכו"ם בשחיטה כשרה ואח"כ אירע שנשאר בשביל ישראל אין להתיר גם בזה דהוי נמי כמו מזיד מה שלא הי' לו בודק בשעת שחיטה אך לצ"ג יש להתיר:

יב (טז) אם שחט פרה וי"ש לו חלב ממנה ורוצה להשליך את הריאה בלא בדיקה ולהאכל את הבשר לעכו"ם אם נהלב החלב תוך שלשה ימים אסור לעשות כן ובדיעבד אם השליך החלב מותרת אף אם אבדה במתכוון על דעת לאכל החלב ואם נהלב קודם ג' ימים אף לכתחלה מותר לעשות כן:

יג (יז) ואם השליך הריאה ע"ד לאכול החלב ונמצא מכה רבה בצלעות שנראה שהריאה היתה סרוכה בצלעות יש לאסור החלב עד י"ב הודש אבל הכלים יש להתיר אם נודע לאחר מעל"ע לבישול

יד (יח) פרה שיש לה הולי שיעול הנקרא היסען בלשון אשכנ"ז או איזה ריעותא מחיים שמורה שיש הולי בריאה אין לאכל החלב אף בהי' (יט) והיסען היינו דוקא אם שומעים קול השיעול עמים וקולו נמוך הנקרא הייזעריק בל"א אבל אם הקול צלול עד שנשמע למרחוק אין לאסור החלב מחיים (כ) בהמה שיש לה ריעותא מהיסען או מנענעת בראשה ונאבדה הריאה או הראש בלא בדיקה הבשר אסור אף בהפ"מ ככל דבר הצריך בדיקה ונראה לי דאף בגדיים וטלאים נוהג זה הדין:

טו (כא) מנהג מדינות אלו להכשיר אם נמצא סרכא בין התוכי האונות למטה מחצי האונות לצד עיקרן ושורשן וא"צ בדיקה בפושרין ומ"מ יש לבדוק בנפיחה לראות היטב מקום עמידת סרכא שמא אינו כסדרן ואם לא נפחה ונקרע הריאה יש לאסור (כב) ואם הי' מתכוון תחלה להשגיח ע"ז ולהבין שאף אחר הנפיחה יהי' כסדרן והוא בקי ואומר ברי לי שהי' כסדרן ממש יש להכשיר אף אם נאבדה בלא נפיחה:

טז (כג) אם אירע שנתנו רוק על מקום הסרכא ובצבצה טרפה לפי שלא סתמה הסרכא את הנקב (כד) ואף אם עברה הסרכא ע"י מו"מ ובצבצה אח"כ ג"כ טרפה (כה) אך אם יש לתלות הנקב מחמת הפריקה תלינן אם אין שום היכר שנעשה מחיים אז יש להכשיר:

יז (כו) ואם נפחוה ועלתה גם הסרכא בנפיחה או אם נמצא דם בסרכא אף אם אחר שחותכין הסרכא יוצא הדם ונשתנה הסרכא ללובן טרפה אך שאין צריכים לבדוק אחר זה לראות אם תעלה בנפיחה:

יח (כז) אם בצד שורש הסרכא עלה בנפיחה ונראה לשו"ב שאין זה מחמת נקב רק מחמת קרום הריאה שלא נתמלא בשר בשיפולי יש לקלוף הסרכא ואם אחר הקילוף נראה שהקרומים נתמלא היטב ואין שם ריקת זה לאות שהסרכא הוא שעלתה בנפיחה ולא הקרומים וטרפה (כח) ואם משמוש במקום הסרכא בכח ואח"כ עלתה בנפיחה יש להכשיר (כט) אם הוסר הסרכא שעלתה בנפיחה ע"י מו"מ אף שבדק שם ואינה מבצבץ טרפה:

יט (ל) בתחלת מקום שהאונות מתפצלים מחוברים שם מצד קמא יש לחשוב למטה מחציין ממקום כלות הדובק ולמעלה (לא) אם הסרכא הולכת באלכסון וקצרה עד שבשר נקמט תחתי' או שהיא באלכסון ברחבה עד שמושכת את האונות אחת לפנים ואחת לאחור יש להטריף שעשו לנתוק הסרכא

(לב) ואם סרכא וכו'. פמ"ג, דסרכא זו העוברת ע"י מו"מ לא הוי ריעותא כלל דאין זה רק הפשטת ליחה בעלמא (לג) כן כתבו הפוסקים (לד) פמ"ג (לה) ואם אונא וכו'. שמ"ח וטעמו משום דקצרה איכא מוכחא לדבוק שם דבק טוב מחמת שקצרה הוא למעלה מחציין ועתיד להפרק:

(לו) **אם** הסרכא וכו'. כתב הש"ך באות י"ב וכתב ר"מ כ"ל שאפילו עומדת כסדרן במקום החיתוך ונפרדו אונות עד שנראה מקום הסרכא נקרא ג"כ שלא כסדרן וקיים הש"ך דלא נהירא דין זה וכן נוהגים להכשיר וכן פוסקים כמה אחרונים ה"ה פ"א עולת יצחק ובל' מי הלכה פסקת ושפ"ד אך השמ"ח החזיק ביד הר"מ להטריף והטעם כיון דלשיטת רש"י הסרכא קיום הנקב וכאן שנראית לחוץ וליכא סתימה ול"ש חילק עליו והסכים להמכשירים אם לא במקום שנהגו לאסור אין להקל אך בפמ"ג עשה פשרה בין הש"ך לשמ"ח והעלה כמו שכתבתי בפנים ולזה הסכימו במ"ע ועל' לבונה (לז) ויש מתירין וכו'. כבר נתבאר לעיל אות ל"ו מי המה המתירים (לח) לחלק וכו'. כ"כ בדעת קדושים ונראה דיש לסמוך עליו במקום הפ"מ כיון דבלאו הכי רבו המכשירים כמו שכתבתי (לט) ואם הסרכא וכו'. פמ"ג מטעם דאמרינן דעלולה היתה לחזור ולהתרפאות ואחד באחד יגבו כאשר בע"ח הבריאים (מ) סרכא וכו'. שורש דין זה הוא בב"י שכתב עלה וז"ל דאם הסרכא כפולה תלוי' פשיטא דכשרה ואם נסרכא באונא אחרת ואפילו נסרכא באונא או באומא עליונה איכא למיחש דלמא סרכא זו מאומא וראשה בי' נסרכא באונא והוי לה שלא כסדרן ואיכא למימר דכשרה דדילמא לא מאומא ולא מאונא אלא מהליחות שביניהם והוי ס"ס יע"ש ואחרונים האריכו בזה הרבה ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (מא) ואם וכו'. כ"כ בל"ש וטעם הדבר משום דהוי ס"ס שמא כשיטת התוס' דאין כאן שום נקב ואת"ל כשיטת רש"י שמא הלכה כר"ן דנקב הראוי לסרכא אינו מטריף וכיון דחזינן דנקב זה העלה סרכא בכסדרן א"כ אף סרכא דמנה ובה יסתום דאין סברא לומר על נקב אחד שמא מקצתו ראוי לסתום ומקצתו אינו ראוי לסתום ע"כ אף הסרכא דמנה ובה דסופה אח"כ לסתור ולעשות נקב עכ"פ הנקב יהי' מאותן הנקבים הראויי' לסתום וכשר יע"ש באריכות (מב) ואם הכפילה וכו'. כ"כ בפמ"ג משום דיש לספק שמא ראש אחד מאונא אחת וראש השני בגב השני' והוי שלא כסדרן וטרפה מספק (מג) אם הסרכא וכו'. כל זה עפ"י דעת ל"ש דלא כפמ"ג יע"ש (מד) אך אם וכו'. מבואר בפמ"ג אך בין אונא לאומא אוסר ולפע"ד נראה אף בזה להקל בהפ"מ (מה) שמ"ח (מו) ל"ש ופמ"ג דלא כהגהת הר"ן שאוסר בזה (מז) הב"ח בשם סמ"ג (מח). ט"ז וש"ך (מט) פמ"ג ול"ש דלא כשמ"ח שמיקל בזה (נ) מהרש"ל וט"ז ושמ"ח (נא) פמ"ג (נב) ר"מ וט"ז

הסרכא (לב) ואם סרכא זו שהולכת באלכסון עוברת ע"י מו"מ בין אם נתפשט הקמט בין אם לא נתפשט כשר:

כ (לג) אם הסרכא מתפשטת עד למעלה מחציין אף אם אין חלון המנהג במדינות אלו להטריף אך אם מה שלמעלה מחציין עוברת ע"י מו"מ כשר (לד) ואם ספק אם סרכא הוא למעלה מחציין או למטה בין יש חלון ובין אין חלון יש להכשיר ומ"מ יש לבדוק בנפיחה ובפושרין אם אין מבצבץ שם (לה) ואם אונא אחת ארוכה ואחת קצרה ובקצרה הוא למעלה ובארוכה הוא למטה יש להטריף דחשבינן מקצרה:

כא (לו) אם הסרכא למטה מחציין רק שהוא סמוכה לחוד האונא ואם נופחין את הריאה מקום הסרכא מגולה ונראית יש להטריף ואם בעת שנופחין בכח חזק מתכסת יש להכשיר (לז) ויש מתירין בדין זה ויש שכתבו (לח) לחלק בזה דבאין חלון מותר ובחלון אסור ונראה דהלכה כהמכריע (לט) ואם הסרכא בין החתוכים ממש רק שמחמת חולי גרם לה שנתפרדו האונות זמ"ז לכן נראה מקום הסרכא יש להתיר לכ"ע ונראה דאף בחלון:

כב (מ) סרכא כסדרן ומאותה סרכא יוצא סרכא אחרת תלוי' או דבוקה לאותה סרכא עצמה או דבוקה ג"כ באחת באונות אלו בעצמן למטה מחציין הוא נקראת סרכא כפולה וכשרה (מא) ואם ניכר שתחילת דיבוק התלוי' הוא בריאה גופה ג"כ כשר כדין תלוי' רק דהוי ריעותא והוא הדין בזה אם חזרת ומתדבקת אח"כ לאותה סרכא דכסדרן או לאונא שבנגדה למטה מחציין בכלל כסדרן הוא וכשר (מב) ואם הכפולה נדבקת לאחת מאונות אך לצד גב או למעלה מחציין יש להחמיר:

כג (מג) אם הסרכא הכפולה הוא דבוקה למקום אחר שלא באותו אונות הסרוכים בכסדרן רק לאונא אחרת אז כל דין שלא כסדרן עליה לכל הפוסקים וכן אם מתחילת יציאתם נראה כשתיים שרחבה כשתיים או שיש חריץ בתחלת יציאתם שזה היכר שהמה שתיים ונתחלקו אח"כ וסרכא שני' נסרכה לאונא שבנגדה לגב או למעלה לחציין דהוי שלא כסדרן וטרפה ואם שניהם עברו ע"י מו"מ כשר ואם לא עברו שניהם טרפה (מד) אך אם הכפולה אינה נראה כשתיים רק כאחת מתחלת יציאתה ואחר כך נסרכה לאחת מאלו אונות עצמן לצד גב או למעלה מחציין דכתבתי שהוא טרפה בזה אם הכפולה עוברת ע"י מו"מ אף דראשונה לא עברה יש להקל ויש לבדוק כל המקום בנפיחה ובדוק שלא תעלה הסרכא בנפיחה ושלא תקמט ושלא תבצבץ ואז כשר ונראה לי דאף בין אונא לאומא יש להכשיר בזה בהפ"מ:

כד (מה) אין חילוק בסרכא בין עבה מאוד ובין דקה כחוט השערה ובין דבוקה ממש בלא שום חוט:

כה (מו) סרכא כסדרן וארוכה עד שבנפיחה יוצאת מבין החתוכים לצד הגב יש להתיר בהפ"מ:

כו (מז) אם יש קרום בין החתוכים הרגיל לימצא שם והוא ידוע לבקיאים ויוצא מעיקר אונות (מח) ומתפשט עד שיפולי האונות כשר (מט) אבל אם קרום דבוק אף בשפולי האונות יש להטריף אם לא במקום שיש מנהג להקל גם בזה אין לסתור המנהג (נ) ואם יש בו חלון או אם אין כתבנית הקרומים הרגילים בב"ח שאינה חלקה ושווה בכל מקום או עב ביותר וניכר שהוא סרכא ולא קרום אין לדון בו דין קרום רק דין סרכא (נא) וכל בדיקת הקרומים ותבניתם אינם אלא לאחר נפיחת הריאה ותלוי בראות עין הבודק (נב) ואין נקרא קרום רק מחיתוך לחיתוך אבל במקום אחר אף שיש עליו

תבנית

תבנית קרום אינו אלא סרכא (נג) ואפילו הוא בין החתוכים אף שהוא דבוק גם לחוד אין זה רק סרכא שלא כסדרן:

כז (נד) אם סרכא תלוי' יוצאת מקרום או שדבוקה לקרום עצמו אף למעלה מחציין כשר אף בלא מו"מ ונראה לי דהה"ד אם דבוקה לחיתוך באותו אונא עצמה דכשר (נה) אבל אם דבוקה לצד גב יש אוסרים (נו) ויש מתירים אפילו למעלה מחציין ויש לסמוך להקל בהפ"מ ולהתיר אף בלא מו"מ אך צריך לראות עכ"פ אם אין נקמט תחתיה וגם אם אין מבצבץ (נז) ואם יצאה סרכא מקרום זה ודבוקה לדופן או לאונא אחרת אז צריך שיהי' הסרכא עוברת ע"י מו"מ ואם לא עברה ע"י מו"מ נראה לי דטרפה:

כט (נח) כל הדינים המבוארים בסי' זה לענין סרכות למטה מחציין אין חילוק בין יש בה חלון או לא בין אונא לאונא או לאומא (נט) ויש מחמירין בין אונא לאומא אם יש חלון ובמקומות שנהגו להחמיר אין לסתור מנהגם ובמקום שאין מנהג ידוע יש להקל בהפ"מ ופשוט הוא דאם עברה ע"י מו"מ כשר לכ"ע:

כט (ס) אם נסתפק אם הסרכא בגב או בחיתוך וכשנופחין אותה הרבה הוא בחיתוך וכשאין נופחין כ"כ נראית בגב ויש להסתפק האיך היתה בחייה כשרה מטעם חזקה:

ל (סא) מבואר בפוסקים דהמנהג במדינות אלו להטריף כל סרכא שהוא למעלה מחציין אפילו בחיתוך לחיתוך וכ"ש אם יש סרכא מגב לגב או לחוד או לחיתוך מגב או לשפולי שהוא סוף האונות מקום שמתפרדים זמ"ז או לדופן או ללב או לשאר אברים כללו של דבר כל מקום הוי שלא כסדרן חוץ מחל"ח למטה מחציין:

לא (סב) ענונותא דורדא לכל מקום שתסרך הוי' שלא כסדרן (סג) ואפילו לכיס שלה (סד) ואפילו כולה נדבקת בו לפי שבחי' פעמים הרבה יוצאת מכים ותתפרד הסרכא מ"מ אם יכול להפרד אותה מכים בנחת יפרידנה ויבדקנה בפושרין אם שלימה הוא כשרה (סה) ואם לא בדק אותה טרפה אע"פ שהפריד בנחת ולמנהגנו שממעכין אף בסרכות הוורדא אף אם הוא דבוקה וגם נסרכה לכים אם הסרכא הולכת ע"י מו"מ והדבק נפחד בנחת כשר ע"י בדיקה הנ"ל:

לב (סו) אם אין הוורדא דבוקה ולא סרוכה רק שהכים הוא סביב להוורדא מהודק מאוד סגור לא יפתח ומחמת זה אין וורדא יכולה לצאת מכיסה אא"כ פותחין אותה ע"י חיתוך יש להקל בהפ"מ (סז) ואם רק למטה בשורש שלה דבוקה עם הכים יש להכשיר שזה דרך גידולה (סח) ואם יש חלון או סרכא אף בלא חלון יש להטריף אך אם הדבק נפרד בנחת והסרכא עוברת ע"י מו"מ גם בזה כשר ע"י בדיקה (סט) ובדבוקה למטה בשורש שהכשרנו מ"מ אם אירע שהפרידה מן הכים והי' בה נקב יש להטריף דהכים אינו סותם בנקב:

לג (ע) ועד כמה נקרא שוריש הוורדא שהכשרנו לעיל אם דבוקה שם לכים יש אומרים עד מקום כלות

ומ"ז ופ"ח דלא כב"י דמיקל בזה (נג) ואפילו וכו'. שמ"ח ועיקר הטעמים בכל אלו משום דאין להתיר קרום רק בתבניתו ובמקום הרגיל להיות אבל אם הוא במקום שאין רגיל להיות אף שהוא בתבנית קרום אין זה אלא סרכא (נד) אם וכו'. שמ"ח וכתב הל"ש דהכא בקרום קיל יותר מסרכא לענין למעלה מחציין דבקרום כשר ומה שכתבתי דנראה לי כן משמע משמ"ח דלא אוסר רק לגב משמע אבל לחיתוך כשר (נה) אבל וכו'. שמ"ח לא התיר רק ע"י מו"מ אבל הל"ש פוסק להקל (נו) ויש וכו'. מבואר בל"ש ולעיל גבי סרכא כתבתי לאסור כדעת הפמ"ג בקרום יש להקל (נז) ואם וכו'. הפמ"ג היקל אם דבוק לדופן ואני לא ירדתי לסוף דעתו בזה דהא אין כאן רק ספק אחד שמא מקרום הוא ע"כ כתבתי להטריף כדעת השמ"ח שגם הל"ש מודה לו שוב ראיתי בתורת זבח שגם הוא העיר עליו ופסק דלא כותי' יעו"ש ועיין בדיק בדין קרום העולה בנפיחה שם אות י"ב ועיין שם עוד באות י"ט שאם קרום עד החוד ומהחוד עבר ע"י מו"מ דכשר (נח) שמ"ח פמ"ג (נט) מהרש"ל (ס) אם וכו'. תשובת הרשב"א ומובא. ודע דה"ה אם הספק הוא אם למטה מחציין או למעלה די"ש להתיר וזה קיל יותר דהא למעלה מחציין דאסרינן הוא רק חומרא בעלמא ובמקומות דנהגו להקל למעלה מחציין אין לסתור מנהגם אך שלא יהי' בשיפולן והטעם שאנו אוסרים למעלה מחציין הוא משום דלדעת רש"י עפ"י פירוש הראב"ד שהיתר דסרכא כסדרן הוא משום די"ש דוחק ברבולתא כעשה סרכא בלא נקב וא"כ למעלה מחציין שאין שם דוחק שפיר טרפה לכן יש להחמיר לשיטה זו עיין במ"ע שורש ג' ענף א' אות ו':

(סא) **מבואר** וכו'. בטעם הסרכות שמחלקינן בין כסדרן לשלא כסדרן מלינן בזה כמה שיטות ואסדרם בקיצור אחת לאחת, שיטת רש"י דשלא כסדרן דאמר רבא בגמרא דטרפה משום דסרכא מחמת נקב הוא ותוא קרום שעלה מחמת מכה והקשו הראשוני' א"כ כסדרן אמאי כשר ותירצו בתוס' דאף דהוי קרום מחמת מכה בכסדרן אינו עומדת להתפרק וכשר והרא"ש ז"ל כתב דכסדרן דרכו להעלות קרום ע"כ הוי סתימה ועוד דשם אין סופו להתפרק והר"ן ז"ל כתב דהכא לאו משום קרום לבד הוי סתימה רק דאונא שמורכבת עליה סותם כעין ריאה שנקבה ודופן סותם זו הוא שיטת רש"י דאין סרכא בלא נקב אבל שיטת התוס' דבכל מקום בריאה הסרכא הוא בא בלא נקב רק דשלא כסדרן סופו להתפרק ויהי' נקב ודעת הראב"ד דשלא כסדרן הוי מחמת נקב אבל כסדרן הוי בלא נקב רק משום דוחק רבולתא זע"ז כעשה הנקב אלו סברת הראשונים ז"ל ולענין הלכה כתבו אחרונים להחמיר בכל הטעמים וטרפות הסרכא הוי טרפות דאורייתא רק שדעת התשב"ץ סי' מ"ז שהוא רק ספיקא דאורייתא אך דעת הרא"ה בבה"ב שהוא ודאי טרפה וראה אפרים סי' ל"ט אות ס"א הכריע להלכה כהרא"ה יעו"ש (סב) רש"י ותוס' חולין מ"ו (סג) הרמב"ם וש"ע (סד) בעה"ע ומה שכתבתי יפרידנה בנחת כן כתב השמ"ח (סה) ואם וכו'. פמ"ג ויש להסתפק לדעת הפמ"ג ול"ש שסוברים דסרכא העוברת ע"י מו"מ אם לא בדק דכשר אפשר דהכא כמ"כ כן הוא והפמ"ג דאוסר כאן אם לא בדק הוא לשיטתו דאוסר בכל סרכא העוברת ע"י מו"מ בלא בדק או אפשר דהכא כמי מודים בורדא דבדיקה מעכב (סו) פמ"ג דלא כשמ"ח (סז) רמ"א (סח) פמ"ג (סט) פמ"ג (ע) אוהל יצחק (עא) פמ"ג

כלות החריץ למעלה (ע"א) וי"א עד שמתחיל להתעגל ולהתלבש בצורת הוורדא (ע"ב) וי"א עד חצי' מוורדא מה שלמטה הוא שורש (ע"ג) ואם חסר קצת מוורדא ויש השלמה ואם נצטרף את השלמה וע"י זה יהי' הרוב פרוד מהני השלמה גם לענין זה:

לד (ע"ד) אם ניקב כים הוורדא ואצ"ל אם נסרך לאיזה מקום שאין נקב פוסל באותו מקום כשר דאין נקב פוסל בכים הוורדא:

לה (ע"ה) אם חסר מקצת וורדא ונמצא התתוכה באונא או באומא באופן שמשלים כמו שנתבאר בסי' ל"ה אם יש סרכא מוורדא להחתיכה הוי שלא כסדרן ואף מו"מ אינו מועיל דהוי תל"ר:

לו (ע"ו) אם הוורדא נחלקת לשתיים בשורש אחד ונסרך זל"ז אף במקום שהם מתאימות זל"ז מ"מ טרפה (ע"ז) ואם עברת ע"י מו"מ יש להכשיר (ע"ח) ואם נסרך שלא כסדרן כגון מחיתוך לגב אין מועיל מו"מ משום תל"ר דמה שהוורדא נחלקת עכ"פ הוי קצת ריעותא אף דהוא בשורש אחד משום דאין רגילת להיות כך אך אם ניכר לבקיאים דהנחלק הוא מלידה ויש להם שורש אחד אז הנחלק זה לאו ריעותא הוא כלל ומועיל מו"מ להסרכא:

לז (ע"ט) יתרת מקמא אם נסרכה לשום מקום הוי שלא כסדרן אבל אם הוא בדרי דאונא כל שנסרכה למטה מחציין כסדרן ואין שם הלון כשר אך אם יש שם חלון הוי תל"ר ויתבאר לקמן בדיני תל"ר (פ) ואם היתרת מקמא עומדת אצל וורדא או שתי יתרת מקמא זה בצד זה ונסרכו כסדרן טרפה אך אם עוברת הסרכא ע"י מו"מ יש להכשיר:

לח (פ"א) יש מקילין אם האונות העליונות דבוקים ממש לגרגרת במקום סמיכתם ואין ביניהם הלון כלל שיוכל להכנים אצבע ביניהם וכן אם הי' האונות או האומות דביקות לגמרי מראשן ועד סופן לשומן היורד שם וכן אם היתה כל ריאה דבוקה בשדרה וטעמי' משום דכך רביתייהו ע"כ אין זה סרכא ואין להתיר כל זאת בלתי שאלת חכם מורה הוראה גם צריך להיותם דבוקים לגמרי בלי שום הלון גם אין ללמוד מזה למקומות אחרים דדוקא הכא במקומות המבוארים כך רביתייהו:

לט (פ"ב) סרכא תלוי' כשר אפילו אינה עוברת ע"י מו"מ אלא שיש הפרש (פ"ג) שבל סרכא תלוי' א"צ בדיקה רק לבתחלה צריך לעיין ולנפוח שמא יש איזה היכר שנתקה משם וכן יש לעיין בהיפך ובשאר מקומות נגד סרכא שלא יהי' שם מכה וריעותא ובדיעבד אם לא נפחוה כשר ואף אם לא בדק בכל המקומות הנ"ל (פ"ד) אבל אם אירע שמו"מ בסרכא ולא עברה יש קצת רגלים לדבר שסרכא גמורה הוא לכן יש לכתחלה להסיר הסרכא בסכין ויזהר שלא יעשה נקב וינפה הריאה ויעיין בכל המקומות נגדה שלא יהי' שם מכה וריעותא גם יבדק בפושרין במקום הסרכא ובדיעבד שלא עיין במקומות שבנגדה רק שבדק בפושרין יש להכשיר בהפ"מ דוקא ואף אם לא הסיר הסרכא מהני בדיעבד בדיקת פושרין אם אין מבצבץ במקום הסרכא כשרה ואם לא בדק כלל טרפה (פ"ה) אפילו יש כמה סרכות תלויות בין באמצע ריאה בין בשפולי בין מקמא או מגבה בין באונות ובין באומות כשר:

מ (פ"ו) כבר נתבאר שלכתחלה יש לבדוק בתלוי' בנפיחה שמא ניתקה מאיזה מקום וצריך ג"כ מידי עברו במקום הסרכא לעיין שמא עולה בנפיחה שאם עולה בנפיחה טרפה שזה מורה על נקב ולא מהני מו"מ (פ"ז) ואם יש על קרום זה מראה ריאה גם נמצא בתוכו תלתלי בשר קצת אף שעולה ע"י נפיחה כיון שבדקנו ואינו מבצבץ הרי זה כחלק מן הריאה ואם הוא פחות מעלה הדס או שהוא במקום שיתר כשר שם גם זה כשר ואין להכשיר זאת כי אם ע"י מומחה גדול שיודע להבחין שאין זה סרכא:

מא (פ"ח) סרכא תלוי' ועלתה בנפיחה ויש לתלות במשמוש שם בכח עלה קרום הריאה יש להכשיר ונראה לי שצריך להלוף הקרום שעלה בנפיחה ואם ישאר שם מלבד זה קרומי הריאה א"כ חוינן דמה שקלוף הי' סרכא וטרפה משום דהא סרכא הוא דעלתה בנפיחה (פ"ט) סרכא תלוי' ויש דם בתוכה טרפה ואין מועיל מו"מ דאם אין מכה דם מניין:

מב (צ) אם סרכא תלוי' מן הריאה ויש בסוף הסרכא כעין כפתור ונראה כעין בועא

(ע"א) פת"ג (ע"ב) ד"ק (ע"ג) ד"ק (ע"ד) פמ"ג ופת"ג והוסכם מכל הפוסקים אחרונים (ע"ה) פת"ג בשם פוסקים (ע"ו) אם וכו' אע"ג דהוי כסדרן מ"מ יש להטריף משום דה"ג דוחק שם וסוף הסרכא להתפרק כן כתב בשמ"ח (ע"ז) ואם עוברת וכו'. פת"ג דלא כשמ"ח שכתב דאין מועיל מו"מ משום דה"ג דוחק שם (ע"ח) ואם נסרך וכו'. פת"ג ומה שכתבתי לכתיר בזה דוקא בהפ"מ ועיין לקמן אות ק"א ולעיל סי' ל"ה אות ק"ח (ע"ט) רמ"א פת"ג (פ) ואם היתרת וכו'. כ"כ בפת"ג ומה שכתבתי להתיר ע"י מו"מ ג"כ הוא בפת"ג אך דוקא למטה מחציין ובלא חלון דאל"כ הוי תל"ר ואין מועיל מו"מ (פ"א) רמ"א ופוסקים אחרונים:

(פ"ב) **סרכא** תלוי' וכו' רמב"ם וכל הפוסקים ולא מנעיא לשיטות התוס' שהבאתי לעיל בטעם הסרכא משום דסופה להתפרק ורא' סרכא תלוי' כשרה דאין סופה להתפרק דהא איכה דבוקה לשום מקום אלא אפילו לשיטת רש"י ז"ל דאין סרכא בלא נקב מ"מ סרכא תלוי' כשרה כי אם היתה בא מחמת נקב היתה מסתרך למקום אחר ומדלא הסתרכה למקום אחר אין זה רק הפסטת ליחה ואע"ג דאינה עוברת ע"י מו"מ כן כתבו פוסקים (פ"ג) פת"ג (פ"ד) פת"ג (פ"ה) ד"מ בשם פוסקים (פ"ו) פת"ג (פ"ז) פרי תואר ופרי תבואה (פ"ח) דעת קדושים (פ"ט) שמ"ח פת"ג (צ) אם סרכא וכו'. שמ"ח ופת"ג וסרכא דקה וכפתור קטן שכתבתי שצריך לנפוח הריאה ואם איכה עולה בנפיחה כשר אבל אם עלתה בנפיחה טרפה רק אם עיבר ע"י מו"מ דמה שעלתה בנפיחה הוא לאות על שניקב שם ע"כ לא מהני אף אם עברה

מליאה מוגלא אם סרכא דקה וכפתור קטן שיש לתלות שבא מחמת הפשטת מלחות הריאה יש לנפוח הריאה אם אין הסרכא עולה בנפיחה כשרה ואם לא נפחוה טרפה ואם הסרכא עבה או סרכא דקה רק שבפתור גדול שזה בודאי לא בא מהפשטת הליחה טרפה אך אם עוברת ע"י מו"מ אף בזה כשר:

מג (צא) סרכא כסדרן ויש בה כפתור דק כשר אבל סרכא עבה או אפילו דקה רק הכפתור גדול טרפה דזה מורה על נקב אבל אם עברה ע"י מו"מ כשר אבל בסרכא שלא כסדרן ועברה ע"י מו"מ אם הי' עליה כפתור דק כשר ובכפתור גדול טרפה ונראה הטעם דהוי תל"ר דכפתור עב הוי הצת ריעותא ומבטל קולא דמו"מ ודוקא דשני ראשיה דבוקים בריאה גופה אבל אם צד אחד לטרפש ובדומה אף בכפתור גדול כשר:

מד (צב) אם יש איזה רושם שנראה שניתקה משם הסרכא או אם יש מכה נגד הסרכא יש להטריף שנראה שמשם ניתקה הסרכא לפי שהמקום המכה רך ומחולחל נוח לינתק משם (צג) ואם אין שם מכה רק בהרות שחורות וכדומה יש להכשיר בזה (צד) ואם תלוי בדופן צריך לבדוק נגדה בריאה דשמא ניתקה משם:

מה (צה) אם סרכא תלוי' יוצאת מחיתוך אונא או אומא למטה מחצין ויש איזה ריעותא בחיתוך אונא נגד התלוי וכן אם הי' עוד תלוי' נגדה עד שנראה שנפרדה או נתחלקה זה מזה ואין לנו מקום לתלות שנעשה אחר שחיטה וא"כ בודאי נעשה מחיים טרפה ומ"מ א"צ לבדוק אחר זה:

מו (צו) במכה נגד התלוי' אין חילוק בין אם הבודק מסתפק שמא ניתקה מהמכה בהכנסת ידו ובין אמר ברי לי שלא היתה דבוקה לשם בין כך ובין כך טרפה דאנן אמרינן שעוד בחיי הבהמה ניתקה משם:

עברה ע"י מו"מ ומה שכתבתי דאם לא כפתור טרפה אך אם עברה ע"י מו"מ ולא כפתור כשר דמה שעברה הוא לאות שאין זה רק הפשטה ליחה (צא) דעת קדושים (צב) רמ"א שמ"ח (צג) ל"ש דלא כשמ"ח ופמ"ג (צד) דעת קדושים:

(צה) **אם** סרכא וכו'. פמ"ג ואף דהוי כסדרן אם נפרדה מחיים טרפה דודאי יש כאן נקב עיין לעיל בטעמים דכשר בכסדרן וכבר כתבתי דאנן חיישינן לכל הטעמים ודו"ק (צו) פמ"ג (צז) בסרכא וכו'. פמ"ג ל"ש והטעם דבאין הפ"מ אין מועיל מו"מ דחיישינן דהמכה מתחלת הסרכא לכך עברה ע"י מו"מ אף דהוי סרכא גמורה אבל בגלגלת לא שייך זה דאין כ"כ מתחלת אך בהפ"מ לא אמרינן סברא זו משום דהוי ס"ס שמא באמת לא ניתקה משם ואינה רק תלוי' ואת"ל דניתקה שמא כיון דעברה ע"י מו"מ לא הוי סרכא גמורה (צח) לפעמים וכו'. שמ"ח מהר"ץ ומה שהקשה הל"ש דמה זה ענין למכה וזה דהא התם גם ראש השני דבוק לא קשה דשמ"ח איירי הכא כמו דראש שני הוא דבוק אך לאחר שנקלף לא נשאר רק ראש אחד דבוק ועיין בפמ"ג (צט) ס"ע שמ"ח פמ"ג ובפמ"ג יש שם ע"ש ועיין בר"א:

(ק) **אם** יש וכו'. כנה"ג פמ"ג ואין אומרים בזה בס"פ להתפרק דדוקא בשתי אונות שזה מושכת לכאן וזה לכאן ומתפרקות משא"כ סדק באמצע אונות ותל"ר כמי לא הוי כיון דהסדק הוא בתולדה מ"מ כיון דסרכא ממל"מ הוי קולא גדולה אין להתיר רק בהפ"מ ונראה לי משום האי טעמא דאף מגב לגב מותר (קא) אונא וכו'. פמ"ג ומה שכתבתי דיש להם שורש אחד אף בשלא כסדרן מועיל מו"מ ככל שלא כסדרן ולא הוי תל"ר דהא כבר כתבתי דכל בשורש אחד לאו ריעותא היא כלל כמו שכתב הפמ"ג לענין כסדרן עם חלון איברא דלכאורה לפי מה שכתבתי לעיל אות ע"ו גבי וורדא דאף בשורש אחד אם לא ניכר שהוא מתולדה הוי קצת ריעותא א"כ אפשר דגם כאן כך הוא ממילא דמבטלין קולא דמו"מ אך דאפשר לחלק דדוקא בוורדא כך הוא משום דהתם אף בכסדרן דעת השמ"ח דלא מהני מו"מ כיון דהלב דוחק שם ול"ע ועוד נראה דדוקא בוורדא מחלק הפמ"ג בזה משום דאין דרכה לעולם להיות כך כמו שכתב שם בטעם הדבר אבל באונות שכמה פעמים דרכם להתפצל כך בשורש אחד ע"כ לעולם לא הוי ריעותא כלל וזה נכון (קב) אם וכו'. שמ"ח ל"ש

מז (צז) בסרכא תלוי' נגד המכה מועיל מו"מ בהפ"מ ונגד צלקת מועיל מו"מ אף באין הפ"מ:

מח (צח) לפעמים יש קרום רחב ונקלף מן הריאה יש בזה שלשה חלוקים שאם לא נשאר ממנו שום דלדול על הריאה אז יש לבדוק אותו מקום בפושרין וכשר ואם אין יכול לקלף כולו ובמקום אחד הוא מסתבכת שם בחוזק ונשאר תלוי' אם הי' פרוס על שתי אונות הוי שלא כסדרן וטרפה משום דלא הלכה כולה אבל אם לא הי' רק על אונא או אומא אחת דאף אם נחשב את הקרום לסרכא הוי ממל"מ אז במקומות שמכשירין סרכא ממל"מ גם זה כשר רק ע"י בדיקה:

מט (צט) סרכא שהוא ממקום למקום מנהגינו להתיר כסרכא תלוי' דלא צריכה מו"מ כי אם לבדוק ע"י נפיחת הריאה שמא תעלה בנפיחה או שמא ימצא בה דם או שמא קצרה מבשר הריאה ואם לא בדק אחר זה כשרה בהפ"מ:

נ (ק) אם יש סדק בריאה ובתוך סדק סרכא ממל"מ יש להכשיר ואם הסרכא עולה מחיתוך הסדק לגב באותה אונא יש להכשיר ג"כ בהפ"מ ונראה דאם עוברת ע"י מו"מ אף באהפ"מ כשר:

נא (קא) אונא עליונה של ימין במקום שדרכה להתפצל אם נמצא סרכא מפיצול לפיצול אף שהוא מחיתוך לחיתוך טרפה משום דע"י דוחק הגרגרת עתידה להתפרק אבל אם אחת משאר אונות נתפצל לשנים ויש שם סרכא מחיתוך לחיתוך יש להכשיר ואם יש שורשי אחד אף בחלון יש להכשיר דבשורש אחד לאו ריעותא הוא כלל אבל למטה מחצין וכ"ש מחיתוך לגב טרפה דהוי שלא כסדרן ונראה דמועיל מו"מ בזה:

נב (קב) אם סרכא יוצאת מערונה ונדבקת באותה ערוגה עצמה מכל שמה ערוגה מהעוקץ שבה עד הגרגרת

ל"ם ובפת"ב אות י' יש שם פמ"ג דעיקר כמו שכתבתי בפנים וטעם הדבר משום דמה שאנו מתירים ממל"מ לכאורה אין היתר זה רק לשיטות התוס' שכתבתי לע"ל אות ק"א אבל לשיטת רש"י והראב"ד א"כ אף ממל"מ הו"ל ראוי לטריף דהא אין סרכא בלא נקב אך תירץ הב"י דממל"מ אף לרש"י אין זה סרכא רק הפסקה ליחה א"כ היכא דהוי הסרכא לערוגה דאונא אחרת הוי סרכא גמורה ואף דאינה עוברת החיתוך ואינה מתפרק עכ"פ לדעת רש"י והראב"ד טרפה:

(קג) **אם** אונא וכו'. פת"ב דהא ס"ף הסרכא להתפרק ע"י שזו מושכת לכאן וזו מושכת לכאן (קד) ואם שתי וכו'. שמ"ח פת"ב והנה לשיטות רש"י והראב"ד בודאי נחשב לשלא כסדרן דהא כבר כתבתי לפי תירץ הב"י ממל"מ כשר דסרכא גמורה דרכה להתארך למקום אחר וא"כ הכא בשמה אונא אחרת היא ע"כ הסרכא מחמת נקב אך אף לשיטות התוס' משום דס"פ להתפרק א"כ לכאורה דאין כאן רק ק"ק ולא חיתוך א"כ לא שייך מושכת אך די"ל אולי ברוב ימים תתפרדו האונות מאליו ויהיו שתיים ותתפרק הסרכא ע"כ לדברי כל הפוסקים הוי שלא כסדרן וטרפה (קה) פת"ב ועיין בתורת זבח ל"ז אות ג' (קו) אחרונים (קז) סרכא וכו'. יש בזה שני טעמים טעם א' משום דסופו ליכנס משום דמחמת שמקמטה את הבשר וקלרה מבשר ואע"ג שאנו מחזיקים זאת רק לר"ר בעלמא י"ל דמה שהוא מקמטת מורה שאינה ר"ר דר"ר אינה מסורשת בבשר הריאה שיהי' בו כח לקמט ומדמקמט ודאי סרכא גמורה היא ובשתתפרקה עיין מנחת הזבח תל"ר אות ס' אות קטן ט' והד"מ כתב עוד טעם דדמי' לאטום יע"ש (קח) ואם וכו'. שמ"ח פת"ב דבזה לכל הטעמים אין זה רק ר"ר ולא סרכא וגם לא קמט דהא נתפשט (קט) ואם לא וכו'. דחזינן דקמט ריעותא אחרת הוא ולא מסרכא א"כ הוי תל"ר דממל"מ אף שעברה ע"י מו"מ הוי סתם ריעותא וגם קמט הוי סתם ריעותא ועיין בל"ש ובת"ז דבקמט הניכר שמתולדת הוא יש להקל דקמט כזה לא הוי רק ר"ר (קי) כל' בו ש"ע שמ"ח (קיא) דעת קדושים (קיב) עד וכו'. כל בו בשם ר"י הלבן ש"ע פת"ב וכתב הפת"ב שאם אירע שמו"מ בסדלדול הנשאר בריאה ולא עברה אין להקל בזה דחזינן דהדלדולים המה חזקים ונראה מזה שהוא סרכא ולא ר"ר אך אם היתה סרוכה לשומן הלב יש להקל ד"ש לצרף לזה שיטת מר יעקב גאון דמכשיר דסרכא בא משומן הלב ולא מריאה (קיג) ראש ש"ע שמ"ח פת"ב (קיד) פמ"ג ל"ש פת"ב דלא כשמ"ח דאוסר בלא בדק אף בהפ"מ (קטו) שו"ת מהר"ם אלשקר ולדעת השמ"ח זה ק"ל ממו"מ ולדעת פת"ב הוי כמו מו"מ:

עיקר

הגרגרת או מאונא לערוגה נגד אותה אונא או באומא לערוגה נגד אותה אומא כל זה יש לו דין דממל"מ אבל מאונא לערוגה שנגד אונא אחרת או שכנגד אומא אף שסרכא הולכת באלכסון דרך מעלה ואינה עוברת החיתוך רק מאונא לערוגה חברתה הרי זה שלא כסדרן:

נג (קג) אם אונא אחת עומדת לפנים משאר אונות עד שהיתוך במקום שראוי להיות מחובר וסרכא עוברת על מקום זה הוי שלא כסדרן (קד) ואם שתי אונות דבוקות יחד ומתבשרת ע"י היכר סדק המבואר בסי' ל"ה ויש סרכא במקום שראוי להיות פרוד הוי שלא כסדרן (קה) ואם מנין האונות כראוי ויש סדק וסרכא עוברת עליו הוי כסדרן דאין חוששין בסדקים להטריף:

נד אם אונות דבוקות ומתבשרת ע"י היכר סדק ברובא של מקום הראוי להיות פרוד או בשפולי באורך מד"א דמהני כמבואר בסי' ל"ה וסרכא עוברת למעלה במקום שגם שם ראוי להיות פרוד ואין שם סדק כלל (קו) או שנתבשרה בהיכר סמפון אעפ"כ הוי שלא כסדרן דהא ראוי להיות שם פרוד:

נה (קז) סרכא ממל"מ שקצרה מבשר הריאה עד שבשר שתחתיה מקמיט טרפה ואין חילוק בין אם לאחר שהסיר הסרכא בסכין נתפשט הקמט או שנשאר הקמט בכל ענין טרפה (קח) ואם עברה הסרכא ע"י מו"מ אז יש לחלק אם נתפשט הקמט טרפה רק אם ניכר שהקמט הוא מתולדה דלא הוי רק ריעותא כל דהו ואינה מצטרף לסתם ריעותא יש להכשיר אם עברה ע"י מו"מ:

נו (קי) כבר נתבאר דסרכא שלא כסדרן טרפה אך כתבו הראשונים דאם נפסקת ע"י הנחת יד בנחת לבדוק ולא נודע מקומה אי' אין זה רק ריר בעלמא ובשרה ואין לנהוג קולא זו רק בבודק ירא א' ואף אם נשאר ראש אחד בדופן ועל הריאה לא נשאר שום רושם כשר:

נז (קיא) ריר אף שהוא קרוש כל שהולך מן הריאה כלאחר יד בלי שום כח ולא נשאר שום רושם והוא רק כליחה שהתחילה לקרש זה הוא בגדר ריר לכל דבר:

נז (קיב) עוד כתבו שאם מכנים אצבעו תחת הסרכא ומגבי' קצת אם נפסקה מחמת הגבהה כל שהוא אין זה רק ריר בעלמא ולא סרכא ואין להתיר זאת רק בבודק כשר וירא א' שיודע בעצמו בטח שלא עשה רק הגבהה קלה שבאם בשעת הגבהה הוגבה קצת מעור הריאה אין זה הגבהה קלה וטרפה:

נח (קיג) עוד נהגו במדינות אלו להקל יותר שממשמשים וממעכים בסרכא ואפילו הרבה רק שיזהר שיעשה בנחת עד שמסירין כל הסרכא מריאה שלא ישאר שום דלדול בריאה ואז מחזיקינן אותה לריר בעלמא כי סרכא כל עוד שממשמשין בה מחזקת יותר ואם נתמעכה במשמושנקל אין זאת רק ריר בעלמא וכשר ואח"כ צריך לנפוח הריאה ולבדוק בפושרין כי חיישינן שמא לא נזהר למשמש בנחת או שמא עדיין לא הקשה הסרכא (קיד) ואם לא בדק כן ונאבדה או נקרע הריאה כשר בהפ"מ ודוקא אם הבודק יודע בעצמו שעשה מיעוך הקל עצהיו"ט:

נט (קטו) אם הלכה הסרכא ע"י נפיחת הריאה יש להקל ודוקא אם נפחוה כדרכה אבל בנפיחה דיותר מדאי טרפה:

ס מנהגינו להתיר ע"י מו"מ כל סרכות שבעולם בין דקות ובין עבות בין שהוא ע"י משך קרום ובין שהוא דבוק

דבוק בלא סרכא ואף בוורדא ואף בבהמות של עכו"ם ואף באין הפ"מ זולת בתל"ר כאשר יתבאר כל אחד במקומו:

סא (קטז) עיקר המיעוך הוא כך יפשוט הסרכא באצבעותיו בנחת עד שתהי' בעור דק וימשמש עפ"י רחבה בנחת עד שע"י זה תהי' נמחית ותתפסק באמצעה לשתים ואז מותר לקלוף הנשאר בנחת מכאן ומכאן עד שיסיר כל משך מידת הסרכא וכל הקרומים המונחים על טהרות קרום הריאה עד שישאר קרום הריאה בטהרה בלי שום דלדול אף כל שהוא ויוכל לעסוק בזה אף איזה שעות ותמיד ירכך אותו מקום בפושרין שלא תתיבש ואח"כ ינפח את הריאה ויבדק את כל מקום עמידת הסרכא בפושרין שלא תבצבץ שם וכשרה וזאת המיעוך הוא עפ"י הסכמת כל הפוסקים אחרונים אך עתה נוהגים לקלוף את כל הסרכא אף שאינה נפסקת באמצעיתה רק שיהי' בנחת ובודקים את כל משך הקרום בפושרין ואם אינה מבצבצת מכשירין אותה ואומרים שאם הולכת בקליפה בנחת אין זה סרכא רק קרום כמעשה דריינום וכבר האריך בזה בפרי תבואה והחזיק ידי המנהג זה וכן נוהגים במדינתינו:

סב (קיז) במקומות שנהגו להקל בקליפה מ"מ אם אינה נקלפת משום שסרכא אינה רק כמו חוט ואינה פריש על הריאה רק משורשת אף שיוכל לנתקו ולהביאו אצלו כיון שלא בקל ינתק רק בחוזק טרפה:

סג (קיח) אם בעת שהסיר הסרכא והתפשטת שלה נקלט עמה קצת מקרום עליון שבריאה בין שנקלט בשורש הסרכא ובין בהתפשטותה טרפה כי זה נראה שהיתה משורש בחוזק וסרכא גמורה

(קטז) **עיקר** המיעוך וכו'. הנה בענין זה האריכו אחרונים ובעל מנחת הזבח בעטרון אות י"ד הרחיב הענין בזה ומחמת שנצרך מאוד להבין ענין מיעוך וקליפה שנהוג עתה בינינו אמרתי גם אני להעתיק קצת מדבריהם הן ידוע שכמה פוסקים ראשונים אסרו לנו המיעוך לגמרי ואף המתירים לא התירו רק לגלגל בין אצבעות בקל ובנחת אם ע"י זה הוא נמחה כליחה בעלמא אין זה סרכא רק ריר וכברה ומדברי הרא"ש ויש"ש מוכח דא"צ להסיר כל הסרכא רק אם נתקה באמצע ע"י מו"מ אף ששני ראשי סרכא עדיין מחוברת לריאה די בכך אבל אם נמעך באחד מראשיה ושני לא לאו כלום הוא דשמא עיקר יניקתה מאותו ראש שלא נמעך אבל אם נמעכה באמצע די בכך כמבואר במס"ז ובל"ם וכ"כ בשבות יעקב ח"א סי'. מ"מ אך כיון שאנו מחמירים גם לבדוק בפושרין ע"כ צריך להסיר כל הדלדולים כדי שלא יעכבו הבדיקה וגזרו על זה האחרונים להסיר הדלדולים כמבואר בח"ם אות כ"ז אך לדעת הש"י א"צ למעך את הדלדולים ע"י גלגול אלא די להם קליפה בנחת ועיין במס"ז אות י"ז שהבין גם דעת השמ"ח כן אמנם הב"א ול"ם ס"ל דאף הדלדולים דינן במיעוך ע"י גלגול האצבעות דוקא ולא מהני מה שנתמעכה באמצע דשמא שם לא נתקשה עדיין ולהכי עוברת ע"י מו"מ ועיקר הסרכא הוא מקום יניקתה מריאה לכן גם הדלדולים צריך מו"מ דלא כדעת הרא"ש ויש"ש הנ"ל אך כל זה הא דוקא אם עכ"פ נתמעכה באמצעה ע"י מו"מ ע"כ פליגי על ראשיה אי בעינן נ"כ מו"מ להסירן או די בקליפה בנחת אמנם מנהגנו אף שסרכא עבה ואין שום אפשרית למעך לא מקלא ממנה על ידי גלגול אצבעות מבקעים אותה תחלה באחת מצדיה שנוחה משם להפתח ומשם מתחילין לקלפה כולה עד גמירא עם כל הדלדולים שבה ואח"כ בודקים במים פושרים אשר על זה צוחו ככרוכא חכמים וגדולי זמן כולם ה"ה הפ"ח כו"פ תוי"ק פמ"ג ל"ם מ"א ואמרו שהעושה כן מאכיל טריפות עד שגם הגאון מו"ה קענדר זצ"ל אבד"ק סאטנאב טרח ויגע למצוא עזר ותרופה להמנהג ובב"א הביאו כמה פעמים אשר הלין שם מאוד על הנוהגים לקלוף אף כל סרכא כי תורה הוא על פי הסכמת כמה גאונים בימיו והוא עפ"י מה שכתב הט"ז סי' ל"ה אות י"ד במעשה דרייכים בריאה שנמלא עליה קרום וקלפות וכו' והנה הדבר ברור מצד הטבע שבלתי אפשר שיברא קרום גדול שמכסה כל הריאה ברגע אחד אם כן במה יודע אם הוא קרום או סרכא הנה הנסיון ע"ז אם אינה דבוקה בשום מקום ומתקלפת מן הריאה לגמרי בנחת הרי נודע שהוא קרום אבל אם אינה יכולה להתקלף ונשארה דבוקה ודאי סרכא היא וזו עוד מבואר בפוסקים דאפילו נסרכה מהקרום למקום אחר לדופן או לשומן הלב אין זה סרכא כיון שלא נסרכה מגוף הריאה. ואחר שביררנו כל זה נראה שזה טעם הבודקים וכו' משום דסבירא להו דכל שנקלף בנחת אנו רואים שאין זה סרכא רק קרום שהתחיל להתקרם על הריאה ומהקרום נסרכה למקום אחר דודאי אין לחלק בין אם בקרום מכסה כל הריאה או רק מקלתה כו' וזה עדיף ממיעוך עכ"ל ובר"א אות קכ"ג החזיק דבריו ומסיים אם דאדרבה ישראל קדושים הם ומנהגים תורה בסרכות כהרשב"א שלא למעך ולמשמש כלל ואעפ"י שנתקה באמצע ע"י מיעוך לא מהני ומה שאנו עושים אין זה מיעוך כלל עכ"ל ויש כת אחרונים שיצאו לחלק בין הסרכות דדוקא בשנסרכה הריאה לדופן דיש גדולי מורים המתירים אף לחתכה ולבדוק בפושרין ואם אינה מבלבלא כשרה ואף שאנו אין נוהגים כן מ"מ בסרכא כזו שפיר מלינן למסמך עלייהו ולהקל בקליפה אבל בסרכא שלא כסדרן שהיא טריפות הש"ס בלי שום חולק אין ראוי לנהוג היתר דקליפה כי אם בהפסד מרובה אבל במקום שאין הפסד אין לזוז ממה שהנהיגו לנו רמ"א ושאר אחרונים למעך דוקא בין גלגול אצבעות והביא במנחת הזבח בשם בית יצחק שהעיד בשם הגאון מהרש"ק לחלק בזה. דבסרוכה לדופן יש היתר בקליפה מטעם המבואר ובשאר סרכות צוה לעשות כדעת שבות יעקב ופמ"ג כמבואר לעיל דעתם בזה:

(קיז) **במקומות** וכו' כן מבואר בפמ"ג ועיין בכו"פ ובמ"ע שורש ג' סוף ד' אות ה' (קיח) אם בעת וכו' מה שכתבתי דאף שנקלט קרום הריאה בהתפשטת הסרכא טריפה כן נראה לי ברור כיון לפי מנהגנו שאנו מתירים בקליפה א"כ ההתפשטות הוי נמי כמו שורש דאין אנו יודעים מקום שורשה וכל מקום שנדבקה שם בחוזק נחשב זאת לשורש דהא אנו אומרים שהוא קרום כמעשה דרייכים ממילא אם במקום אחד מקרום נדבקה בחוזק יהי' באיזה מקום שיהי' הוי שם שורש הסרכא וממילא זה לאות שאין זה קרום רק סרכא ועיין בל"ם סי' ל"ט אות כ"א ובקונטרס אחרון אות ס"ז וכן הבנתי מפמ"ג דלא כדעת קדושים ומקדש מעט

(קיט) אף

(קיט) אף וכ"י כן משמע מפת"ג דלא כדעת קדושים (קכ) אם הסרכא וכו' מקדם מעט הוי ק"ט ונראה דגם הל"ש מודה דמהני בזה מו"מ יע"ש (קכא) אם עוברת וכו' כן מבואר בדעת קדושים א"ח ס"ג דלא כל"ש שהיקל בזה (קכב) אם וכו' מבואר בדעת קדושים אות ס"ג ואות ס"ד (קכג) ואם הבלבן וכו' מבואר בדעת קדושים אות הנ"ל (קכד) כל הנזכר וכו' מבואר ברמ"א ובפת"ג (קכה) ונראה וכו' עיין בפת"ג מה שהביא באות קכ"ז בשם גבול בנימין ועיין במנחת הזבח כלל ל"ד ובשו"ת בית יצחק ח"א יו"ד סי' ס"ו ומה שכתבתי לקמן בסעי' ס"ז לענין עוגו"ט להקל בסרכא דאינו רק ר"ר כן מבואר בד"ק אות כ"ו ובמנחת הזבח החמיר וכן המנהג להחמיר אך במקום שמנהג להקל אין למחות בהם ונראה במקום שאין מנהג ידוע יש להקל ולסמוך על דעת קדושים (קכו) סרכא וכו' גבול בנימין ופשוט הוא דעיקר המימרא בעוגו"ט הוא דוקא היכי דנגדלים צריכים מ"מ בעוגו"ט לא מהני מו"מ אבל בשאר דברים שוים המה (קכז) אם שתי וכו' שמ"ח פס"ג וטעם כיון שנתפרדו כ"כ בנחת אין זה סרכא רק שמחמת ר"ר נדבקו האונות ודוקא בסדרן כיון די"ש מקילין בזה אף בנדבקו מראשן ועד סופן אף בסרכא ובלא מיעוך אבל במקום אחר לא ועיין בתורת זבח אות כ"ה ודלא כל"ש שהחמיר גם בזה (קכח) פת"ג (קכט) שמ"ח לבוש (קל) פת"ג (קלא) פוסקים (קלב) ס"ע ריב"ש שמ"ח פת"ג (קלג) במקומות וכו' רמ"א והאחרונים דין הכחשי' עדי' שמבואר כאן בש"ע אבאר אי"ה בסי' קכ"ז באורך: (קלד) **המנהג** להטריף וכו' משום דאנן לא בקיאים מה נקרא סניך היטב אין משום דמדינא

גמורה היתה (קיט) אף למנהג המכשירים בקליפה יש להכשיר אם נאבדה בלא בדיקה דפושרין אחר הקליפה. ודוקא בהפ"מ כמבואר לעיל סעי' נ"ח:

סד (קכ) אם הסרכא עומדת במקום שקרום הריאה הוא בלא בשר תחתיו כי כן נמצא לפעמי' ואין זה שום ריעותא מועיל מו"מ גם שבית הרבה בכבשים שע"י נפיחה הוגבה קרום הריאה מעל הבשר ובמקום הגבהה יש סרכא שלא כסדרן מותרת ע"י מו"מ:

סה (קכא) אם עוברת הסרכא ע"י קליפה ואירע שבצבץ במקום דלדול הסרכא רחוק משורש הסרכא ויש לתלות במשמוש ידו דטבחי טרפה ולא תלינן כמו דלא תלינן בעיקר השורש הסרכא כן נמי בדלדול (קכב) אם ספק אם הגיע הבצבץ אל מקום הקולף ג"כ טרפה מספק אך אם עיקר הבצבץ הוא ספק ויש ג"כ לתלות כשר אף אם הספק הוא נגד קרום הסרכא מטעם ס"ס ונראה לי דאם הוא במקום שורש אף בס"ס טרפה דעיקר הקליפה קולא גדולה הוא ע"כ יש להחמיר אף אם הוי ס"ס (קכג) ואם הבצבץ הוא רחוק מקליפת הסרכא כרוחב קש וכהפ"מ אף ברוחב שתי שערות תלינן אם יש מידי לתלות ומה שממשמש ביד אצל הסרכא כדי שתעלה בנפיחה יש לתלות בזה הבצבץ:

סו (קכד) כל הנזכר לעיל לענין מו"מ אינו מועיל בעגלים וטלאים וגדיים הרכים שמתוך רכותם אף גמורה מתנתקת ונקלפת ועד אימת המה באיסור זה יש מנהגים שונים אך מנהגינו שאין ממעכים בהם עד ר"ה ומר"ה ואילך המה נכנסים בגדר גדולים (קכה) ונראה דדוקא לאותן שנולדו בימי החורף אבל אותן שנולדו בימי קיץ אין למעך בהם אף לאחר ר"ה אא"כ ידוע שיש להם חמשה חדשים ואם נולדה לאחר ר"ה וידוע שיש להם חמשה חדשים מותר למעך ואם לא ידוע צריך להמתין עד ר"ה כך הוא מנהג מדינות אלו ואין לשנות המנהג:

סז מה שמחמרינן בעוגו"ט היינו דוקא במו"מ או בקיקף אבל הני שתי קולי דסרכות שכתבתי לעיל דאינו ר"ר היינו בסעי' נ"ו וסעי' נ"ז דלעיל יש להתיר אף בעוגו"ט:

סח (קכו) סרכא כסדרן למטה מהציון אף בחלון מותר בעו"ט (קכז) אם שתי אונות דבוקות יחד כסדרן בלא משך סרכא מראשון ועד סופן יש להקל כל שמפריד אותם ע"י הולכת אצבע בנחת אף בעוגו"ט:

סט (קכח) בחיות גדולת מותר למעך הסרכות ושיעור גדולת וקטנות תלוי בראות עיני הבודק אם עדיין רכה או לא (קכט) עצה טובה להשקות את הבהמה סמוך לשחיטתה מים צוננים שהריין שבתוכה הגראין כעין סרכות מחמת חמימות באים:

ע (קל) כל מקום שנזכר הפ"מ השיעור הפ"מ עיקר בזה לפי ראות עיני המורה לפי עשרו ועניו של הבעל הדבר גם לפי ענין הוראה אם יש הרבה צדדים להתיר או לא ואין לזה גבול:

עא (קלא) בודק שהכניס ידו לבדוק ואמר טרפה ואח"כ הכניס אחר ידו ואמר כשר דלא מצא בה טריפות ה"ז טרפה ואין זה הכחשה דאפשר שהא' מצא בה טריפות סרכא וניתקה בבת או דהוי סרכא על ריעותא דהוי תל"ר ולא מהני מו"מ ע"כ ניתק הסרכא והטריפה בסתם וכל זה דוקא אם הראשון אינו בכאן אבל אם ישנה פה ואמר אמתלא טובה לפי ראות עיני הב"ד יש להכשיר:

עב (קלב) בודק שאמר על הבהמה שהוא טרפה על הריאה ולבסוף נתברר שלא פתח את הטרפש בין אם הוא כאן או אינו כאן כל שידענו שיצא השחיטה בהכשיר יש להכשיר ואם אמר סתם טרפה יש לחוש שמא הי' בטרפש נקב והשני אינו רואה הנקב:

עג (קלג) במקומות ששוחטים אצל עכו"ם והניחו את הבהמה אצל העכו"ם בין שחיטה לבדיקה אין חוששין שמא ניתק את הסרכות דבדיקת ריאה דרבנן וספיקא דרבנן לקולא מיהו אם רגילים בכך יש לחוש אף דיעבד ולכתחלה יש לחוש בכל ענין:

עד (קלד) המנהג להטריף כל סרכא מריאה לדופן כל שלא ניתקת ע"י מו"מ וכן אם ריאה דבוקה לדופן כל שאינה מתפרקת ע"י הולכת היד בנחת וכ"ש כשידענו שניקבה הריאה אע"פ שדופן

במקום

במקום הצר סותמו היטב ואין לשנות כי מנהג קדמונים הוא ואפילו יש מכה בדופן נגד הסרכא ולא תלינן סרכא במכה:

עה (קלה) בסרכא נגד מכה שבדופן אף דלא תלינן במכה וטרפה משום דהוי שלא כסדרן אבל עכ"פ לא גרע משאר סרכות דמהני מו"מ בהו אך דהכא לא מהני רק דוקא בהפ"מ אבל באין הפ"מ לא מהני מו"מ:

עו (קלו) אין נפקותא לדידן בכל מה שיתבאר בש"ע להתיר סרוכה לדופן לדידן הוי כמו כל סרכא שלא כסדרן בכל דיניה דאף בזה ריעותא כל דהו מבטל קולא דמו"מ כמו בכל הסרכות שהמה מדינא דש"ס:

עז (קלז) אם נשבר הצלע ויש עוקץ בשבורה ונסרכה לשם הריאה לא מהני מו"מ דבודאי הי' כאן נקב וקרום מחמת מכה עלה בה (קלח) אבל אם אין עוקץ או שהי' בה מכה ונתרפא ונשאר כמו נגע או בהרת שחורות ואפילו מכה ממש רק שאינה בדופן אך במקומות אחרים חזה וגרגרת ושומן הלב וכיוצא יש להקל ע"י מו"מ אף באין הפ"מ:

עח (קלט) אם יש על הריאה חלב כסוי והוא כמו בשר בלוי קולפין אותו מן הריאה ואם תחתיו שלימה ויפה ועלתה בנפיחה כשר ואם לא נפחוה אם נקלף הבשר בלוי מריאה בנחת יש להכשיר בהפ"מ ואם הוצרך לקלוף כמו שנוהגים עתה בסרכות בדיקת נפיחה וגם פושרין מעכב בה אף בהפ"מ:

עט (קמ) אם קלפו הבשר בלוי ונמצא תחתיו צלקת כמו קמטים או איזה ריעותא אחרת הוי תל"ר וטרפה ואם יש סרכא מן ב"ב אל הריאה יש להסיר הסרכא אף ע"י סכין ולבדוק אח"כ בנפיחה וכשר בהפ"מ ואם עוברת הסרכא ע"י מו"מ כשר אף באין הפ"מ:

פ (קמא) אם יש מקום בריאה שמזיע טיפין קטנים כהידו של מחט ומראה הטיפין אדומים כדם וכשמקנחים חוזר ומזיע ובדקה בפושרין ואינה מבצבץ כלל טרפה:

פא (קמב) בהמה שנמצא מים בחלל הגוף ובמקום ריאה המחמיר לעצמו קדוש יאמר לו אך לאחרים יש להתיר בהפ"מ ע"י בדיקת כל אברים הפנימים ואם לא בדק טרפה ודוקא קלוח גדול אבל מעט מים אף במקום הריאה יש להתיר באין הפ"מ ע"י בדיקה:

פב (קמג) ריאה שנמצא עליה עצם דק וארוך וקצת דבוק בקרומי הריאה לרחבה דמן הסתם מן הצלעות הוא אם מפרידן אותו ממנה ונמצאת תחתיו שלימה ויפה ע"י בדיקת פושרין יש להקל בהפ"מ ואם נקלף קרום הריאה עמו יש להטריף (קמד) ודוקא בעצם חד אבל אם הוא עגול יש להתיר בכל ענין אף אם אין יכול לקלפו ואם הוא רק כעין הסחוס אף אם נמצא בין הקרומים ואף בתוך הבשר יש להתיר כי דרך רבותייהו בהכי ולא בא מחוץ:

פג (קמה) אם העצם אינו דבק בריאה רק שנמצא בהגוף ויש לתלות דמצלעות הוא נפרד ולא בא מבחוץ יש להתיר דלא דמי למחט בחלל הגוף דבמחט ודאי בא מבחוץ וניקב א"כ יש לחוש נמי שמא ניקב הפנימים ונראה לי דאין להכשיר רק בהפ"מ ודוקא אם אין עוקץ בעצם דאם יש עוקץ יש לחוש אף שבא מצלעות שמא ניקב אברים הפנימים וזה תלוי בראות עין המורה באיזה מקום מונח

דמדינא דש"ס צריכה. עכ"פ בדיקה ואף לא בקיאים בבדיקה ממילא לפי מעט. זה אפילו יש מכה בדופן. כנגד מקום סרכא דבזה כשר מדינא דש"ס. אף שלא במקום לב ואף דלא סנוך משום דתלינן הסרכא במכה לדידן אסור דהא עכ"פ בדיקה צריכה ואין אנו בקיאים בבדיקה. רמ"א וב"ח וכל פוסקים אחרונים (קלה) בסרכא וכו' פמ"ג ל"ט דלא כשמ"ח דאוסר. למעך. בזה. משום דמכה. מחלחלת הסרכא יע"ש. (קלו) אין נפקותא וכו' ל"ש סוף קל"ה דלא כפמ"ג שהוא מסתפק בזה והטעם דכך קבלנו עלינו לעשות ככל הסרכות. וע"כ לא העתקתי בפנים כל מה שמבואר בש"ע סוף סי' זה דאין כ"מ לדידן כלל מה שמותר מדינא דש"ס כי כבר קבלנו עלינו לאסור והרוצה לידע כל הדינים ידרוש בש"ע ושמ"ח ול"ש בסוף סי' זה (קלז) פמ"ג ודעת קדושים (קלח) אבל אם וכו' מבואר בפמ"ג ומ"ע ומה שכתבתי לענין מכה בזה וכו' כ"כ מנחת זבח משום דבזה לא שייך. אלא א"כ אף השמ"ח מודה דמהני מו"מ ע"כ יש להתיר אף באין הפ"מ. ודלא כד"ק שכתב דאף במכה במקומות אחרים אוסר השמ"ח למעך (קלט) אם יש וכו' רמ"א סוף סי' ל"ט. ופת"ש ס"ק קכ"ז ואף לפי מה שכתבתי לעיל בסרכא הנקלפת אינו מעכב הבדיקה דלא כשמ"ח אפילו הכי. כאן מעכב דבשר בלוי גרע טפי דיש לחוש שנתמסמסו הקרומים (קם) אם קלפו וכו' פת"ש ומה שהיתר בסרכא אף דהוי תל"ר גם מה שהותר בהסיר בסכין הסרכא משום דסרכא זו א"ל באמת מו"מ דהא הוי ממל"מ בריאה, דבכה"ג איירינן ואף דממל"מ הוי ריעותא אין להטריף משום תל"ר משום דעיקר דהסרכא הוי מבשר בלוי. וכן הדין אם נמצא על הריאה שליפרוק או שוהם הוי כמו ב"ב (קמא) אם יש וכו' בית אפרים חלק יו"ד סי' י"ט ודעת קדושים סי' ל"ט אות פ"א וכן כתב בשו"ת דברי חיים ח"ב סי' ל' דדבר פשוט הוא דטרפה ואין לשמוע לדברי אחרונים המקילים בסברת כרסיות יע"ש וראיתי בגליוני דעת שהביא ראיי' מגמרא חולין דף מ"ו לאסור ותמה על אחרונים שלא הביאו ראיי' זו ואני תמה עליו מה זה ראיי' מהתם דהתם מטעם מראה הוא דאמרינן דהוי קלקול בקרומים וכופו לירקא ודוק יע"ש עוד בסי' ל"ח אות ב' בשי' הדעת מה שהיקל אם מזיע דם ונראה שם שורייקי סומקי בריאה לפע"ד אין להתיר כלל ועיקר כאוסרים דיש להחמיר באיסור דאורייתא (קמב) בהמה וכו' הר"ן פ"ת פת"ש ומה שכתבתי לחלק בין מעט מים לקלוח גדול כ"כ במנחת הזבח ונראה דבמעט מים יש להכשיר בדיעבד אם לא בדק וכ"ש כשלא הי' המים במקום הריאה רק בבטן דודאי יש להתיר מעט מים (קמג) פת"ש (קמד) ודוקא וכו' כ"כ בלחה"פ ומנחת הזבח אך מה שהיקל בעצם עגול מונח בין קרום לקרום אין נראה לי ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (קמה) פמ"ג דלא כפת"ש בסי'

עצם

בס"י ל"ט אות ק"ד שהש"ג שם עליו ויש ליישב כל השגותיו שם עכ"ל נראה להעיר להלכה כמו שכתבתי בפנים ועיין לקמן בס"י כ"א עוד מזה (קטו) דעת הרבה פוסקים להחמיר אך התוי"ט ס"י ע"ו כתב הדין פשט בכל ישראל להתיר וכן כתב בסמ"ג בס"י מ"ג וס"י מ"ו יעי"ש:

נשלם ס"י ל"ט ש"ע ואחרונים. ועתה כבוא לבאר דיני תלי"ר אך אציג לפניך מקודם תשעה כללים ויסודות אשר עליהם בנו אחרונים בספריהם כל דיני תלי"ר איזה שתי ריעותא יצטרפו ואיזה לא יצטרפו אשר לקטתי בעזה"י מספרי גדולי פוסקים אשר מימיהם אנו שותים והוספתי על דבריהם קצת מפך משלי:

(א) **העלו** וכו' שמ"ח ס"י ל"ז סעי' ה' וכל הפוסקים הסכימו לכלל זה אך כתב הל"ש ס"י ל"ח אות א' ובקונטרס אחרון כלל י"ח ובס"י ל"ט אות ס"א דריעותא גדולה עם ריעותא כ"ד אף משם אחר מצטרפין. אך לכאורה הדבר תמוה מאוד דלמה ב' ריעותא גדולה כגון שתי סרכות לא יצטרפו וגדולה וקטנה יצטרפו אף שהמה משם אחד ונראה לבאר הדבר דבס"י ל"ח כתב שם דמראה גר"א וברוין דהוי ריעותא גדולה מצטרפין עם מראה בלא"ה דהוי רק כ"ד אף דהוי משם אחד ונראה הטעם משום דבאמת כל המראה בפני עצמו מורה על לקותא אחרת דפעם אחת לקתה מחמת שהוא גר"א ופעם שנית מחמת שהוא בלא"ה א"כ שתי לקותת המה על שתי אופנים אף דהוי משם אחד ריעותא דמראה ע"כ שייך בזה הסברא שכתבתי בפנים מדלקתה הריאה בשתי קלקולים שונים הוכחה איכא שמכה הכי שתי לקותת כבר נטרפה מה שאין כן בשתי סרכות אף דהמה ריעותא גדולה עיקר הלקיחה על אופן אחד הוא וכן בשתי בו[...]ה דלכאורה גם שתי בועות אם אחת הוא מוגל[...]חת מים זכים הוי כמו שתי מראות גר"א ובלא"ה א"כ למה לא כתבו זאת לתלי"ר אך הדבר נכון מאוד עם בכך דשתי בועות הוי דומיא לשתי מראות עכ"פ לא הוי רק שם ריעותא וכבר כתב הל"ש דעיקר הדבר דמצטרפין גר"א ובלא"ה הוא משום דגר"א הוי ריעותא גדולה מהכי אף בשם אחד ומשום שיש קצת התחלקת ביניהם כמו שכתבתי אבל אם שניהם אינו רק שם ריעותא לא מהני קצת ההתחלקת ובעינן דוקא שתי שמות ממש ודויק כי זה נכון ועיין בס"י ל"ט אות ס"א שם יש ג"כ קצת התחלקת בין הריעותא ומשום דמו"מ קולא גדולה הוא מצטרפין אף שם אחד (ב) בעינן וכו' משמעות השמ"ח ס"י ל"ז סעי' ב' ות"ש ס"י ל"ו אות כ"ח ומש"ז בס"י ל"ז בכללי תלי"ר הכלל ד' ודע לך שיש כמה וכמה תלי"ר יוצאים מכלל זה כמו שכתב הל"ש בערכא שלא כסדרן ביתרת בדרי דאף דאין עדות מכוונת ויתרת בדרי הוי רק כ"ד אפ"ה בעגילה כל דהו מבטלינן קולא דמו"מ או כל ריעותא על יתרת מקמא משום דרבו המטריפין א"כ עם ריעותא אחרת אף דלא הוי עדות אחד מצטרפינן אותם ופמ"ג כתב דבכל מקום דריעותא קלה הוי ריעותא דפלוגתא אף דלא רבו האוסרים לא איכא עוד ריעותא אף דאין עדותן מכוונת הוי תלי"ר משום דאיכא קצת רגלי' לחזק ידי האוסרים ע"כ ביתרת בדרי או בשאר מקומות הוי תלי"ר אף דאין עדות מכוונת (ג) שתי' וכו' שמ"ח ס"י ל"ז וכל אחרונים דלא כב"ח שמצריך דוקא זע"ז ולא סמוכות (ד) כלל כו' כגון יתרת בדרי דמטריף רבא אף דלא קיי"ל כוותי' אפ"ה ריעותא הוי וכ"ש היכי דרבו האוסרים אף דאנן נוהגים עפ"י דעת המיקל מכ"מ ריעותא גדולה הוי כמו יתרת מקמא:

(ה) בכלל

עצם אם לפי ראות עיניו אין לחוש שמא ניקב בדרך הלוכו יש להכשיר:

פד (קטו) סרכא בכל שאר אברים הפנימים או שנדבקו זל"ז דהוי נמי כמו סרכא מנהגנו להכשיר אף אם אין הפ"מ אך לכתחלה צריך לראות גם מצד השני אם הבשר שלם ויפה אך אם לא בדק כלל כשר בהפ"מ:

כללי ודיני תלי"ר ובו ל' סעיפים

העלו הפוסקים כלל גדול כל שיש שתי ריעותת בריאה טרפה ואיזה נקרא ריעותא להצטרף ומתי מצטרפין להיות תלי"ר יש בזה תשעה כללים ואלו הן:

א) (א) בעינן שיהי' שתי הריעותת משתי שמות כמו סרכא ובועא דסרכא שם אחד ובועא שם אחר הוא ופגעו שתיהם יחדיו הוי תלי"ר וטרפה משום דכל אחת מורה על לקותא א"כ הסברא נותנת דאם נתקלקלה העור מב' הלקותת שונות שכל אחת בפ"ע מורה עליה שיש כאן נקב או שסופה לינקב בודאי כן הוא לאפוקי אם המה משם אחד היינו שתי בועות חיכא דאינו אסורות משום סמוכות או שתי סרכות דשניהם שם אחד להם א"כ הריאה לא נתקלקלה בלקותת שונות רק בקלקול אחד שני פעמים ומה לי פעם אחד או שתי פעמים סוף כל סוף בקלקול זה קים להו שעדיי לא נטרפה:

ב) (ב) בעינן שתהי' שתי הריעותת מעידין עדות מכונת לאפוקי אם אחת מעידה על ריעותא דנקב ואחת על חלף או חסר או יתר אין זה תלי"ר והסברא הוא כך דאם שניהם מעידים על נקב או דסופו לינקב או אחת על נקב ואחת על סופו לינקב שפיר יש לומר דבהצטרף ב' ריעותת נגמר הלקותא והוי נקב וטרפה אבל אם אחת מורה על קלקול דנקב ואחת על קלקול אחר לא שייך לומר דבהצטרף שניהם נגמר הלקותא דהא אין כאן על לקותא דניקב רק עדות דקלקול אחת וגם על קלקול דחסר וכדומה ג"כ אין כאן רק עדות אחת וא"א לצרף שתיהם על לקותא אחת ע"כ כשר:

ג) (ג) שתי הריעותת צריכים לעמוד זע"ז או סמוך באין רוחב קש ביניהם אבל אם יש ביניהם רוחב קש או בהפ"מ רוחב שתי שערות אין מצטרפין אך מצינן לפעמים דסמוכת אינו מועיל רק בעינן דוקא זה על גב זה כמו שאכתב לקמן באות ד':

ד) (ד) כלל אמרו אחרונים כל דבר המוזכר בגמרא או בפוסקים להטריף אף דלא קיי"ל כדעה זו אפ"ה עכ"פ הוי ריעותא להצטרף לתלי"ר אך לפעמים מצינן ג"כ אף דיש פוסק המטריף ולא קיי"ל כוותי' ולא גזרו על זה שיהי' ריעותא להצטרף כי הכלל זה על רוב דיברו וטעם שלפעמים אף דאיכא מאן דאוסר ולדידן לא נחשב אף לריעותא או משום דנדחו דבריו מכל וכל או משום דמסתבר דאף קלקול לא הוי כלל:

(ה) בכלל

פרי העץ

ה) (ה) בכלל זה דריעותא דפלוגתא יש בו להקל ולהחמיר משאר תל"ר להחמיר כיצד כגון מה שאנו מצטרפים חסר או יתר עם ריעותא דניקב אף דאין עדותן מכוונת משום דבריעותא דפלוגתא לא בעינן עדות מכוונת כמו שכתבתי לעיל בטעם הדבר ולהקל כיצד דריעותא זו שאין עדות מכוונת רק שנחשב לתל"ר משום דהוי ריעותא דפלוגתא בעינן עכ"פ עומרת זו על זו ולא אצל זו דבזה לא דרשינן סמוכין אך סמוכת ממש בלי הפסק כלל הוי כמו זו על זו אבל קצת הפסק אף כחוט השערה כשר בזה אף בסרכא דשלא כסדרן ע"י מו"מ דהוי קולא גדולה דרשינן סמוכין:

ו) (ו) עוד נראה לי כלל בזה דאי איכא סרכא ממל"מ על ריעותא דיתיר או הלף דהוי ריעותא דפלוגתא היינו בחלף דהוי פלוגתא והסרכא עברה במו"מ מותר ולא הוי תל"ר דיש לצרף בזה סברת הנו"ב דאם סרכא ממל"מ עוברת ע"י מו"מ לאו ריעותא הוא כלל אף דלא פסקינן כן כיון דבלאו הכי אין עדותן מכוונת אין לגבב החומרות כמו שכתבו לענין סמוכת דיש לצרף דעת הב"ח ה"נ יש לצרף דעת הנו"ב:

ז) (ז) עוד יש כלל בריעותא דפלוגתא אם הפוסק המתיר כתב בפירוש להתיר זאת עם ריעותא השני' א"כ אנן דפסקינן כוותי' אף דאנחנו חיישינן גם לדברי המטריף להצטרף לריעותא עכ"פ לריעותא זו דדעת המיקל הוא להתיר עם זאת הריעותא גם אנן לא מחמרינן לאסור מטעם תל"ר:

ח) (ח) ארבעה מיני ריעותת יש גדולה ובינונית וקטנה וחשש כל דהו וכך דיניהם גדולה מצטרפות עם כל אחת רק לא עם חשש כל דהו כי מה שהוא כל דהו לא חזו להצטרפו (ט) שתי בינונית מצטרפין יחד אבל בינונית עם קטנה וכ"ש שתי קטנות יחד על הרוב אין מצטרפין (י) וכל תל"ר ע"י סרכא אינו מועיל מו"מ כי אם במקומות מועטים אשר מבואר בפוסקים בפירוש:

ט) (יא) ספק תל"ר כשר ודוקא בספיקא דפלוגתא דפליגי בזה פוסקים אי הוי ריעותא או ספק אחר כגון שיש על היתרת איזה ריעותא רק שאין אנחנו יודעים איזה הוא יתרת והוי ספק שמא הריעותא הוא על עיקרית ולא על יתרת וכדומה אבל אם הספק הוא הכרוז ידועתו זה לא נכנס בגדר ספק דאם הוא אינו יודע להכריע יכריע מי שדעתו שלימה והוא יחמיר: נשלם כללי תל"ר ובזה יש לדמות מלתא למלתא בכל התל"ר אם יש לדם אלו הכללים וישמע חכם ויוסף לקח ונבון דעת יקנה. ועתה נבוא לבאר דיני תל"ר בפרטית אשר לקטתי מגדולי הפוסקים בעהש"י:

מנחת יחיאל

(ה) **בכלל** זה וכו' עיין בתל"ר דפת"ב אות כ"ד וזה שכתבתי להקל בזה משום דדעת הב"ח דלעולם בעינן סמוכה ממש אף דלא פסקינן כוותי' עכ"פ בזה דבלאו הכי אין עדותן מכוונת אין לנו לגבב כל החומרות ודי לן לאסור תל"ר כזו עכ"פ שיהי' סמוכה ממש כדעת הב"ח ודו"ק ועיין במנחת הזבח בתל"ר כלל ה' (ו) עוד נראה וכו' ובכלל זה יובן מה שכתבו אחרוני' ביתרת מקמא וסרכא ממל"מ עליה דמהני מו"מ וקשה הא יתרת מקמא הוי ריעותא גדולה ולפ"ז א"ש דהא אין ע"מ ויש לסמוך על הנו"ב דממל"מ אם עברה ע"י מו"מ לאו ריעותא כלל (ז) עוד יש כו' כן למדתי מפת"ב שנתן טעם על סרכא מאומא לאונא עם חלון דלא הוי תל"ר אף דכל חד בפני עצמו ריעותא הוי משום דפוסק המתיר מאומא לאונא אף עם חלון מתיר ואנן דפסקינן כוותי' בזה אין לנו לחפש דבריו לחצאים רק בכל האופן שפוסק זה מתיר כן יש לנו להתיר אבל עם ריעותא אחרת שלא נזכר בזה הפוסק להתיר בודאי דמצטרפינן כמו דמצטרפינן באמת סרכא בין אומא לאונא לריעותא אחרת וכן סרכא עם חלון לריעותא אחרת (ח) ארבעה וכו' גדולה מה הוא כגון סרכא העוברת ע"י מו"מ והסרכא הי' שלא כסדרן או יתרת מקמא או וורדא גדולה כאונא אמצעית דרבו בזה החוקרים ואף דאנן מתירים זאת מידי ריעותא גדולה לא נפקא (ט) שתי וכו' בינוני כגון בועא וקמט וכדומה וקטנה כגון קמט שלא ע"י מילוי רק מתחלת הלידה ועבנון או מורסא ועינבא וכדומה חשש כל דהו כגון יתרת מקמא או בדרי והם פח"ח מפרק אמצעי של אגודל וכדומה ומה שכתבתי דעל הרוב דיברו פוסקים בכלל זה משום דלפעמים כתבו לירוק אף שאינו לפי כלל זה כאשר ביארו ז"ל בפרטית משום איזה טעם (י) וכל וכו' בסרכא דבוקא בין אונא לאונא בלא חלון על בועא או סרכא תלוי' אין ממל"מ מהני לפעמים מו"מ (יא) ספק וכו' עיין בשפ"ד סי' ל"ח אות מ"ז ול"ם סי' ל"ה שכתבו להקל בספק תל"ר דלא כשמ"ח וכן הסכימו המ"ע ועוד כמה אחרונים להקל בספיקא:

(א) **סרכא** וכו' ראב"ד וכל הפוסקים משום דתלוי' הוי קשה ריעותא וגם בועא הוי קשה ומצטרפין לתל"ר (ב) ואם וכו' שמ"ח סי' ל"ז משום דאם עוברת ע"י מו"מ לאו ריעותא הוא (ג) ובמקומות וכו' פת"ב דמים זכים אינו מצטרף לקשה ריעותא משום דמים זכים לא הוי רק ריעותא קטנה ודע דבכל מקום שאכתב ריעותא כל דהו היינו ריעותא קטנה וכל מקום שכתבתי חשש כל דהו לאו ריעותא הוא כלל ולא חזי להצטריף אף לגדולה (ד) אם וכו' דבועא במים זכים הוי עכ"פ רכ"ד מבטלינן בזה קולא דמו"מ. פת"ב (ה) ואם כו' פת"ב בשם דגול מרבבה ומה שכתבתי ואפילו בסמיכות להטריף כן הוא בל"ש סי' ל"ז יעו"ש דבזה יש לאסור אף שאין הסרכא על הבועא ממש רק סמוך להבועא (ו) אך כו' כ"כ בעלי לבונה בתל"ר אות ב' ואף שמשמע לכאורה מלשון הפת"ב דבזה לא מהני מו"מ עיקר בזה דמהני דסרכא תלוי' העוברת ע"י משמוש אין מצטרף לקשה ריעותא דשתי בועות סמוכות במים מזכים דלא כת"ז ס"ק מ"ג א' דחשיב זאת לריעותא גדולה וכתב דלא מהני מו"מ אף לסרכא תלוי' יעו"ש אך למעשה עדיין

א (א) סרכא תלוי' על בועא טרפה (ב) ואם עברת הסרכא במו"מ כשר בהפ"מ (ג) ובמקומות שמנהג להתיר על בועא במים זכים אף בלא מו"מ אין לסתור המנהג:

ב (ד) אם סרכא שלא כסדרן יוצאת אף מבועא במים זכים טרפה ולא מהני מו"מ (ה) ואם שתי בועות סמוכות זל"ז של מים זכים אף במקום שנהגו להתיר משום סמוכות וסרכא תלוי' יצאה מאחת מהנה או סמוך לה בכשיעור הסמוכות יש להטריף (ו) אך מו"מ מהני אף בזה:

עדיין צ"ע בזה (ז) סרכא וכו'. כן הוא הכרעת רוב האחרונים משום דסרכא זו לא הוי רק רכ"ד ולא מצטרף לבועא ומ"ש שכתבו מקצת פוסקים דאין סתימה דכסדרן מועלת רק באונא חלקה ולא כשיש בועא ז"א כמו שכתב שלים באחרונה מזה ע"כ עיקר כמו שכתבתי בפנים וכן כתב בת"ז סי' מ"ב אות ז' (ח) פת"ב תל"ר אות ה' ועי"ל כתב עליו דמודה דמהני מו"מ (ט) פת"ב (י) פת"ב (יא) שתי בועות וכו'. כן הוא בפת"ב בתל"ר שם והטעם משום דיש שתי ריעותא בשתי צדדים דומה לסרכא תלוי' יוצאת מבועא שאף שהוא יוצאת מבועא בין חיתוך לחיתוך טרפה אך מו"מ מועיל גם בזה כמו בכל סרכא תלוי' שיוצאת מבועא וכן אם נמצא בועא גדולה בין החתוכים אם לפי ראות עין המורה מעכבת של חתוכי אומה שלא ידבקו זא"ז אם הסרכא על גוף שבועא כשרה אף בלי מו"מ כמו באות ב' שכתבתי לעיל דהא אף שהוא גדולה דוחקת מה שעלים אבל אם הסרכא מן הצד הוא אז הבועא מפרדת בין החתוכים וטרפה אך מו"מ מועיל בזה ואם הוא על גבה וגם באלכסון כשר בהפ"מ אף בלא מו"מ כל זאת למדתי מפת"ב וכן עיקר דלא כחולקים עליו (יב) אם כו'. פת"ב לא התיר רק בהפ"מ רק דכמה פוסקים מתירים אף בבועא בהפ"מ כמו שכתבתי לעיל באמת להלכה א"כ ממילא במורסא יש להתיר אף באין הפ"מ (יג) סרכא וכו'. כן הוא בשמ"ח והגם דלא כתב רק טינרא כ"ש מורסא וחרוייהו רק כ"ד הוי ואינו מצטרפין לסתם ריעותא (יד) ואם וכו'. דהוי ריעותא גדולה ומצטרפת לכ"ד הסכמת כל הפוסקים ומה שכתב בפת"ב דמתיר ע"י מו"מ צ"ע ואולי דט"ס יש בפת"ב יעו"ש (טו) פת"ב דכל ממל"מ העוברת ע"י מו"מ לא הוי רק סתם ריעותא ואין לצרף לכ"ד (טז) פת"ב לדעת השמ"ח יעו"ש (יז) כן ראיתי שיש מי שפירש כן בדעת השמ"ח (יח) וי"א דאף וכו'. ח"ס סי' ל"ו חולק על השמ"ח יעו"ש וכן בדעת קדושים בשם כנע שעמונים כתב ג"כ להקל בזה ויש לסמוך עליהם בהפ"מ (יט) בועא וכו'. כן הוא בראש אפרים אות מ"ה ול"ש סי' ל"ה והטעם דמקמא אין מצטרף משום דאין עדות מכוסה דבועא מורה על נקב וגבשושית על יתרת אבל מגבה גם גבשושית מורה על נקב דמתחככה בצלעות וגם זה דוקא אם הגבשושית הוי כצפורן אגודל דאל"כ לא נקרא גבשושית כלל (כ) דלא כת"ם שאוסר במראה כשרה אך עיקר כפ"ב ז"ל דלא הוי ריעותא חוץ מראה כשרה אדומה ומה שכתבתי דסרכא תלוי' וכו' פשוט מאוד וכן היא בפוסקים (כא) מוסכם (כב) פת"ב בתל"ר אות כ"א יעו"ש בראש אפרים (כג) ל"ש בסי' ל"ג אות י"ד ומה שכתבתי סימן לידע אם מתולדה או מחמת חולי כן הוא במנחת הזבח תל"ר או"ק (כד) פת"ב אות מ"ו (כה) פת"ב אות מ"ה:

(כו) פת"ב

ג (ז) סרכא למטה מחציין בין אונא לאונא יוצאת מתוך בועא ואין שם חלון יש להכשיר בהפ"מ אף בלא מו"מ (ח) ואם הבועא של מים עכורים דהוי ריעותא גדולה יש להחמיר אבל ע"י מו"מ גם בזה כשר (ט) אבל אם הסרכא הוא בחלון או בין אונא לאומא אף באין חלון דהוי ריעותא סתמא טרפה אך בהפ"מ מועיל בזה מו"מ (י) אם קרום הנקרא טולא יוצא מתוך בועא הוי כמו סרכא:

ד (יא) שתי בועות למטה מחציין בין שתי אונות אף שאינו מכוונות זו כנגד זו וסרכא יוצאת מזל"ז טרפה אך מו"מ מועיל בזה:

ה (יב) אם למטה מחציין סרכא יוצא מתוך מורסא בין אונא לאונא ובלא חלון כשר אף באין הפ"מ בלא מו"מ ואם יש חלון או בין אונא לאומא אף בלא חלון דזה הוי סתם ריעותא כשר בהפ"מ דמורסא הוי רכ"ד וע"י מו"מ כשר אף באין הפ"מ:

ו (יג) סרכא תלוי' יוצאת ממורסא או אף מטינרא כשר אף בלי מו"מ (יד) ואם סרכא שלא כסדרן יוצאת מהם אסור למעך:

ז (טו) סרכא ממל"מ מטינרא או ממורסא יש להתיר ע"י מו"מ אך צריך בדיקת פושרין ולכתחלה יקח המוגלא מתחת לטינרא כדי שישאר הקרום נקי ויבדוק אותו אך אם לא בדק כשר:

ח (טז) סרכא תלוי' יוצאת מתוך בועא שנתכבסת עם בשר הריאה אף שעדיין נשאר מקום גבוהה יש להכשיר דאף גבשושית לא הוי אף שהוא כשיעור דאגודל משום דהוי מחמת הבועא אך לענין סרכא שלא כסדרן הוי קצת ריעותא ואינו מועיל מו"מ בזה רק דוקא אם שוה לבשר ריאה ואינה גבוהה כלל משאר הריאה וי"א (יז) דאף לענין מו"מ דשלא כסדרן לא מבטלינן רק משום דהוי גבשושית ע"כ בעינן שיעור דגבשושית היינו כצפורן דאגודל וגם דוקא מגבה אבל באותו אופן דגבשושית לא הוי ריעותא אף זאת לא הוי ריעותא ומותר למעך (יח) וי"א דאף שהוא גבוהה יותר משיעור דגבשושית מותר למעך דאין זה גבשושית דהוי רק חסרון דבפנים ומה שהוא גבוהה אינו מחמת הריאה עצמה רק מחמת המוגלא וסופה להתרפאות ע"כ אין זאת שום ריעותא וכן הלכה:

ט (יט) בועא על גבשושית הוי תל"ר אבל גבשושית מקמא אין מצטרף ואם יש טינרא או מורסא על גבשושית מגבה כשר דטינרא הוי ריעותא כ"ד ולא מצטרף לסתם ריעותא. וכן (כ) מראה כשרה על הגבשושית בהפ"מ יש להכשיר אבל סרכא תלוי' טרפה אבל מו"מ מועיל בסרכא תלוי' (כא) גבשושית על גבשושית לא הוי תל"ר דהוי שם אחד:

י (כב) שלשה שמות המה ודינהם חלוקים ואלו הם חריץ חסרון בחוץ וקמט, חריץ הוא במקום שדרכו להיות כמו באונא עליונה ימנית או בורדא וזאת אינו ריעותא כלל (כג) חסרון בחוץ אם ניכר שהוא מתולדה דהיינו שכל קווי החסרון הולכים מקצה זה לקצה אחר וגלוים המה למקום פנוי מבפנים ומכ"ש אם אין שם קווין מזה ניכר שהוא מתולדה ולא הוי רק ריעותא כל דהו ואם כל הקווין כלין אל נקודה אחת באמצע זאת מורה שמחמת חולי הוא וזה נקרא קמט והוי ריעותא בינוני (כד) אף אם הוא ככף פשוטה ואין בו כשיעור אצבע אגודל:

יא (כה) אם בועא במ"ז או טינרא או מורסא מתוך קמט אף דלא הוי תל"ר דכל אלו רק כ"ד המה ולא חזי להצטרפי לבינוני אפה"כ טרפה דקמט זה צריך בדיקה והמה מעכבי הבדיקה ואם המה סמוך לקמט אף דהוי עוד כשיעור סמוך הנזכר בתל"ר הכא כשר דאין מעכב הבדיקה אבל כל ריעותא

ריעותא בינוני העומדת סמוך לקמט הוי תל"ר וטרפה:

יב (כו) אם יש קמט בריאה וכנגדו נשבר הצלע או מכה אין זה תל"ר וכשר (כז) מראה כשרה על הקמט הוי תל"ר זולת מראה אודם או שחור קצת כל שאין טרפה מחמת המראה אין זה תל"ר שכן דרכו של הקמט להיות לו שתי מראות אלו וכשר ומראה לבנה אף מקצת טרפה:

יג (כח) בועא על הקמט דכתבתי דטרפה היינו דוקא אם ניכר שאין זה מחמת הבועא באופן שגם סביב הבועא ברחוק קצת נראה הקמט לאפוקי כל שבסמוך ממש הולכת כעין גומא אל תחת הבועא ומקמיץ זה בא מחמת דהבועא דחקה להעור והבשר דתחתיו ומפני זה נקמט דזה אינו אוסר דלא הוי רק בועא לבד וכ"ש אם אין נראה שום קמט סביב הבועא כ"א שהבועא עצמה מקמטת מעט או הרבה וכ"ש אם הבועא בעומק הבשר והקמט עליה בכל זה נראה להכשיר אחר בדיקה בפושרין על השטח:

יד (כט) סרכא תלוי' יוצאת מקמט מועיל מו"מ כמו בבועא אבל בממל"מ לא מהני מו"מ וכן בבועא הדין כן דלא מהני מו"מ בסרכא דממל"מ:

טו (ל) סרכא ממל"מ על הקמט ושני ראשי סרכות רחוקים קצת מקמט באופן דלית בה דין סמיכת אפה"כ טרפה דריעותת שייכת להדדי דע"י חולי נמשך העור לצדדים וניקב ונעשה סרכא ונראה דבה"ק הרבה אין לחוש לזה אף דסרכא הולכת מצד זה הקמט לצד שני: (לא) יתרת מקמא כפרק אמצעי הוי ריעותא גדולה ומצטרף אף לכל דהו זולת לגבשושית לא מצטרף דהוי משם אחד (לב) ולענין מו"מ סרכא שלא כסדרן אסור למעך אך בממל"מ מותר ע"י מו"מ בהפ"מ ותלוי' אף באין הפ"מ מותר ע"י מו"מ ובפחות מפ"א לא הוי אף ריעותא כל דהו: (לג) אם היתרת מקמא אין לו סמפון אינו רק כל דהו (לד) יתרת מגבה אף בפחות מצפורן הוי סתם ריעותא (לה) וסרכא תלוי' מועיל מו"מ וממל"מ נראה לי דלא מהני מו"מ:

טז יתרת בדרי הוי סתם ריעותא להצטרף עם בועא וסרכא תלוי' וכדומה (לו) והוי ריעותא דפלוגתא ולא דרשינן בזה שמוכין רק בעינן עליו ממש וסרכא אף ממל"מ מועיל מו"מ כמו שכתבתי לעיל אות ל"ב וכ"ש תלוי' אבל שלא כסדרן לא מהני מו"מ (לז) ואם ספק איזה הוא היתרת כשר דהוי ספק תל"ר ע"כ אף בסרכא בעינן שיהי' כולם נסרכו להדדי אך אם ניכר ע"י שינוי שזה היתרת הוי ודאי תל"ר ולא ספק דשינוי מחשיב זאת לודאי:

יז (לח) ואם למטה מחציין יש סרכא באותו יתרת ויש חלון או בין אונא לאומא אף בלא חלון בהפ"מ יש להתיר אף בלא מו"מ אף דתרווייהו הוי להו ריעותת סתמא אפה"כ הקילו הפוסקים ביתרת בדרי שאין מצטרף לסרכא זו (לט) אבל בין אונא לאומא וגם יש שם חלון טרפה דהוי תל"ר ונראה לי דמהני בזה מו"מ דלא כיש מי שאוסר אף אם עברה ע"י מו"מ וכל זה אם היתר הוא כפרק אמצעי אבל בפחות לאו ריעותא הוא כלל:

יח (מ) החילופים שנתבארו לעיל בסי' ל"ה להכשיר לגמרי אף באין הפ"מ לא מיקרי ריעותא רק אם מצטרף עליה ריעותא דפלוגתא כגון בועא במים עכורים או סרכא ממל"מ וכדומה אף דאין עדות

(כו) **פת"ב** דלא כב"ח (כז) מראה וכו'. עמ"ח סי' ל"ז סע' ה' והל"ם שתק לי' משמע דמודה לי' בזה ואף דל"ם סובר כבו"ב דמראה כשרה לא הוי רק ריעותא כ"ד ולמה מצטרף לקמט ונראה לי דהכא כ"ע מודה דקמט ע"י חולי גרע טפי דמכאת מורה שהחולי גרם לקיאה גדולה ואפשר דהוי כמו בשר שרופה גירדו וטרפה (כח) ל"ם סי' ל"ז אות צ"ז ומה"ז דתל"ר אות ק'. (כט) סרכא תלוי וכו'. ל"ם סי' ל"ט אות מ"ו ומה שכתבתי במל"מ דלא מהני מו"מ הפמ"ג בסי' ל"ז בתל"ר מסתפק בזה והכו"ב כתב דאם עברה ע"י מו"מ לא חזי להצטרף אך הפת"ב ואחרונים כתבו דממל"מ העוברת ע"י מו"מ הוי סתם ריעותא ממילא דמצטרף לקמט והוי תל"ר וטרפה (ל) עמ"ח אות כ"ב ועיין במנחת הזבח שהאריך בזה (לא) פת"ב תל"ר אות מ"ט (לב) ולענין וכו'. כן כתב במה"ז אות ו' בתל"ר ולא כתב שום טעם למה מותר באמת בממל"מ ע"י מו"מ הא הוי סתם ריעותא ונראה לי די"ל דבאמת לא הוי עדות אחד אך דכתבתי בכללים דבריעותא דפלוגתא לא בעינן עדות אחד אך כתבתי שם דים בו להקל ג"כ דאם יש לצרף איזה שיטה המיקל בזה שפיר יש לצרפו יעו"ש ממילא הכא יש לצרף דעת הכו"ב דאינו ריעותא אם עוברת ע"י מו"מ ועיין בל"ם שאף שנקרא לי"מ ריעותא גדולה אפה"כ סובר דאין מצטרף לכ"ד יעו"ש באותיותיו ק"ו ק"ז וגם בע"ל מתיר בטיברא ועיקר כמ"ש בפנים: (לג) ל"ם ומה"ז בתל"ר אות י' ונכון הוא (לד) יתרת וכו'. פת"ב בתל"ר שם והטעם משום דים מטריפין אף בפחות מצפורן ולפי"ז הוי ריעותא דפלוגתא ובעינן עליו ממש כמו שכתבתי לעיל בכללים ועיין במנחת הזבח (לה) וסרכא וכו'. הא דכתבתי בממל"מ לא מהני מו"מ אף דכתבתי לעיל אות ל"ד ביתרת מקמא משום דהוי ריעותא דפלוגתא יש לצרף דעת הכו"ב יעו"ש שאני התם דאין עדות מכוונת אבל ביתרת מגבה כתבו הפוסקים דגם זה מורה על נקב והוי עדות מכוונת א"כ אין להקל בזה ודו"ק ועיין בל"ם בסי' ל"ה שכתב כן דלא מהני מו"מ וביתרת מקמא כתב דמהני (לו) והוי ריעותא וכו'. כ"כ בפת"ב ומקצת פוסקים אף שקראו בשם כ"ד אפה"כ מודים דמצטרף לסתם ריעותא עיין במנחת הזבח תל"ר אות י' שכתב כן ונכון הוא ולא כל"ם דלא מחשיב יתרת בדרי לריעותא רק לענין מו"מ דלא מהני בשלא כסדרן ומה שכתבתי דהוי ריעותא דפלוגתא משום דרבא מטריף בגמרא ממילא הוי לזה כל דין שנתבאר לעיל באות ל"ב ובכללים לענין ריעותא דפלוגתא אך מראה כשרה אין לאסור בזה אפילו באין הפ"מ דכבר כתבתי בסי' ל"ח דבהפ"מ עיקר דמראה לא הוי רק כ"ד דלא כפת"ב וביתרת בדרי ד"ם כמה פוסקים דלא הוי רק כ"ד יש להקל בזה אף באין הפסד ודו"ק (לז) ל"ם ופוסקים אחרונים (לח) פת"ב תל"ר אות כ"ה ול"ם ועוד כמה פוסקים דלא כפמ"ג שאוסר בזה (לט) פת"ב אות הנ"ל ודלא כל"ם שמיקל והמנחת הזבח כתב דלא מהני מו"מ וז"א דלא גרע מיתרת מקמא וים בה סרכא ממל"מ שכתבתי לעיל דמהני (מ) החלופים וכו'. פת"ב וכל מה שכתבתי בפנים כלומד ממה שכתבתי לעיל

לעיל אות ל"ב יעו"ש ודו"ק וכל זה הוא דלא כסורת זבח בדיני תל"ר (סא) פת"ב (סב) ואף וכו'. כן הוא דעת המס"ז בתל"ר אות י"א ול"ש ועלי לבונה אות פ"ו בתל"ר יעו"ש אך ראיתי בפת"ב בתל"ר כ"ח דהוי כריעותא על הקמט לכן הוי תל"ר אף עם ריעותא סתמא יעו"ש ואני תמה מאוד עליו דהא כתב בעצמו דקמט וחריץ שהוא מתולדה לא הוי ריעותא רק לענין סרכא שלא כסדרן דאסי"ר למעך וחריץ דורדא הפוכה הוי מתולדה טוב ראיתי במנחת הזבח שתמה גם הוא עליו בזה וים לנו לסמך על שלשה עמודי הוראה ולהקל (סג) כל וכו'. בשמ"ח ופמ"ג ופת"ב כתבו דמראה כשרה הוי סתם ריעותא אך ל"ש מיקל כדעת הכו"ב וכן כתבו כמה אחרונים להקל ואף הפת"ב בעצמו כתב דהמיקל כהכו"ב אין למחות בידו שכבר הורה זקן ז"ל מראה הדומה כתבו כולם דהוי ריעותא סתמא (סד) הסכמת הפוסקים דלא כפל"ח שמחמיר בזה (סה) פוסקים אחרונים:

(סו) **מראה** וכו'. ואף דכתבתי דמראה לא הוי רק כ"ד אך משום דיתר מקמא הוי ריעותא גדולה חי' להצטרף (סז) ל"ש סי' ל"ח ומנחת הזבח בתל"ר אות מ' (סח) סרכא וכו'. כ"כ מנחת הזבח ומה שכתבתי דממל"מ מהני מו"מ כן יש ללמוד ממה שכתב הפת"ב דממל"מ מעיכרא מהני מו"מ משום דעיכרא הוי כל דהו וממל"מ העיברת ע"י מו"מ הוי סתם ריעותא ולא מצטרף א"כ ה"ה במראה דכתבתי דעיקר כהכו"ב דלא הוי רק כ"ד א"כ לא מצטרף לממל"מ העיברת ע"י מו"מ דלא הוי רק סתם ואפשר דבתלוי' אף מו"מ א"ל דתלוי' אף בלא מו"מ לא הוי רק ריעותא סתמא (סט) מס"ז (נ) מראה וכו'. מס"ז אות מ' בתל"ר והא דכתבתי בנאבדה הוי סתם ריעותא משום מראה לכאורה למאי כ"מ הא בלאו הכי הוי סתם ריעותא משום בועא אך דכ"מ במורסא או טיכרא דלא הוי רק כל דהו אך משום דנאבדה בלא בדיקה נשאר סתם ריעותא משום מראה (נא) ל"ש סי' ל"ח אות ע"ז ובסי' ל"ו אות קמ"ה כתב טעם הדבר כמו שמלינן שפסק הט"ז לענין טיכרא שפועל להליך מו"מ בסרכא זו אף דתי' כ"ד ה"ה למקה במקלא וה"ה למראה יעו"ש (נב) קליפות וכו'. בענין זה יש מבוכה בין אחרונים ומחירא בזה כמו שהעלה במנחת הזבח אות ק' בתל"ר ע"כ העתקתיו להלכה ובאות ו' כתב דה"ה ואלללין שוין ממש לזה יעו"ש (נג) גם זאת הוא במנחת הזבח

עדות מכוונת אפה"כ בכל דהו חזי להצטרף לסייע ידי אוסרים ונראה לי דבעינן עליו ממש וגם בסרכא ממל"מ מועיל מו"מ ואותו החלופים שהכשרנו לעיל בהפ"מ ריעותא סתמא מיקרי ובהצטרף עליהם עוד ריעותא סתמא אף דריעותא השני' אין מי שיטריף אותה הוי תל"ר ונראה דגם בזה אף שאין עדות מכוונת טרפה דהוי ריעותא דפלוגתא דהחלופים ההם הוי ריעותא דפלוגתא ממילא פשיטא דבעינן עליו ממש וגם בסרכא ממל"מ מהני מו"מ:

יט (סא) שני וורדות בשורש אחד והחלק הקטנה הפוכה אף שיש עוד ריעותא על הקטנה אין זה תל"ר וכשרה (סב) ואף אם הריעותא בחריץ ההפוך כשר ולא הוי תל"ר:

כ (סג) כל מראות הכשרות שנתבארו לעיל בסי' ל"ח הוי ריעותא כל דהו בהפ"מ זולת בהאדומה אף בהפ"מ הוי סתם ריעותא:

כא כל שתי מראות כשרות לא הוי תל"ר ואף מראה (סד) אדומה עם ירוקה בלא"ה ג"כ כשר דהוי משם אחד:

כב (סה) מראה שלא נכלל לא בכשרות ולא בפסולת המבואר לעיל בסי' ל"ח דכשר בהפ"מ הוי ריעותא גדולה:

כג (סו) מראה כשרה על יתרת מקמא טרפה (סז) אך אם נאבדה ולא בדקו אם מתלבנת ע"י נפיחה וכן אם היתיר אין לו סמפון בשתיהם יש להכשיר בהפ"מ דוקא:

כד (סח) סרכא דבוקה אף מצד אחד במראה כשרה לא מהני מו"מ ונראה לי דממל"מ וכ"ש תלוי' מהני מו"מ זולת במראה אדומה לא מהני בממל"מ מו"מ אבל בתלוי' אף בזה מהני:

כה (סט) שני מיני מראות הסמוכים זל"ז אף בהפ"מ הוי סתם ריעותא להצטרף לריעותא אחרת:

כו (נ) מראה טרפה על בועא שכתבתי בסי' ל"ח דצריך בדיקה ע"י הרקת המוגלא ודיעבד אם נאבדה בלא בדיקה כשר בהפ"מ עב"פ הוי סתם ריעותא בנאבדה אבל אם בדק בהרקת מוגלא בין שחזר למראה ריאה ובין למראה כשרה אין המראה ריעותא כלל רק ריעותא דבועא:

כז (נא) סרכא דבוקה מתוך מראה כשרה בין אונא לאונא ואיכא חלון או בין אונא לאומא אף בלא חלון אף בהפ"מ טרפה זולת אם עברה הסרכא ע"י מו"מ:

כח (נב) קליפות כמין נתק הנמצאים בריאה ומהותו כמו שנמצא על אדם צרעת הנקרא בלשון אשכנ"ז פרישציקעס שהם קטנות מאוד וסמיכות זל"ז או שהוא קליפה אחת דקה ולבן בקליפת השום או אדום כקליפת בצלים צריך לקלפם בנחת ואם הריאה תחתי' שלימה ויפה כשר ולכתחלה צריך נפיחה אך בדיעבד לא מעכב ואין זה מיקרי ריעותא כלל זולת אם תחתי' מראה אדומה טרפה ואם צריך לקלפן בחוזק אז נפיחה מעכב בה וגם הוי סתם ריעותא כמו בשר בלוי וחמיר יותר דבל מראה שתחתיה אף דלא הוי רק כ"ד מצטרף לריעותא זו והוי תל"ר ואם משורש היטב בקרומים עד שצריך לפרק בכח גדול אף אם בדוק בנפיחה טרפה וכן הדין בווארצל:

כט (נג) בשר בלוי הנמצא בריאה והוא לא מרקבון בשר צריך לקלוף בנחת ואם תחתי' שלם ויפה כשר ולכתחלה יש להצריך נפיחה ופושרין ובדיעבד אינו מעכב ובהפ"מ אינו מצטרף לשום ריעותא זולת מראה אדומה אם יש תחתיו טרפה דהוי כמו סבה נגד מראה אדומה ואם צריך לקלוף בחוזק יד קצת מעכב בה בדיקת נפיחה גם הוי סתם ריעותא זולת מראה כשרה אינו מצטרף דמחמת לחלוחית נתהווה המראה כמו בבועא ואם צריך לפרק בכח טרפה אף בלא שום ריעותא אחרת:

מינרא

ל (נד) טינרא הוי כ״ד וכן מורסא ודוקא אם בדק את הטינרא ולא מצא בה טיפת ליחה ואם לא בדקה רק דהוי' קשה במשמוש היד ונאבדה אז כל דין דבועא במים זכים יש עליה (נה) ב' טינרות הסמוכות באין שום הפרש הוי סתם ריעותא ונראה לי דסרכא תלוי' מהני מו״מ אבל ממל״מ לא מהני מו״מ (נו) אם כל הריאה כאופתא ויש סדקים אין זה ריעותא כלל ואם הסדק רק כל שהוא הוי ריעותא דפלוגתא :

סימן מ'

דיני טריפות הלב ובו י' סעיפים :

א (א) הלב יש לו שלשה חללים אחד גדול באמצע ואחד קטן בימינו וכן אחד בשמאלו ניקב לאחד מחללים הוי ודאי טרפה ועוד יש חללים קטנים

הזבח (נד) כן כתבו פוסקים (נה) פת״ב בתל״ר אות ס״ו (נו) פת״ב בתל״ר אות ס״ז ועיין שם בבית אפרים ומה שכתבתי דבסדק כל שהו הוי ריעותא דפלוגתא אף באונא אחת כן הוא והוא פשוט. נשלם דיני טרפות הריאה :

(א) **הלב** יש לו וכו'. מחמת שיש לי להעיר קצת בגמרא ובפוסקים בענין זה מוכרח אני להרחיב הדבור בזה הענין א') תנן התם בפרק אלו טריפות דף מ״ה ניקב הלב לבית חללו ובתוס' ד״ה ניקב כתבו דבשאר נקובי לא איצטריך למיתני לבית חללו שהן דקין ופשיטא שאין נקב חשוב בהם כלל אם לא ניקב לבית חללו אבל לב שהוא עב וס״ד שאם ניקב בעומק שהוא חשוב נקב והנה לכאורה קשה דהא במתניתן דף נ״ו תנן ואלו טריפה בעוף ניקב הקורקבן ואמאי לא תנן התם לבית חללו הא התם הוי נמי עב ולי״ל דכיון דכבר תנן במתניתן דהכא בלב דבעינן דוקא לבית חללו א״כ שמעינן דה״ה לכל הכי אף שהוא עבה בעינן נקב עד לחלל דאי לאו הכי לא חשוב נקב והנה לולא דברי התוס' הוי אפשר לומר דזה סברא פשוטה אף באבר עב דאין נקב פוסל בו עד שינקב עד לחלל שלו ע״כ לא הוצרך למיתני בקורקבן עד לחלל רק הכא בלב אשמעינן הנא דאף שניקב לחלל לא הוי נבלה רק טרפה דס״ד כיון דאם ניטל הלב הוי נבלה מחיים כמבואר בכ״מ וכמו שהאריך הש״ל בתשובותיו להחזיק בזה וה״א דאף ניקב לחלל הוי נבלה והא דתנן במתניתן דאלו טריפות ניקב הלב ה״א דאיירי שלא ניקב לחללו לכך לא הוי נבלה רק טריפה אבל ניקב לחללו הוי נבלה וס״ד לחלק בין שאר אברים ללב דאף דבשאר אברים אין טריפות בניקב עד שינקב לחללו אבל בלב יש ויש חילוק דאם לא ניקב לחלל הוי טרפה ואם לחלל הוי נבלה דאל״כ אלא דנפרש דגם בלב איירי שניקב לחלל יקשה לן אמאי לא הוי נבלה כמו בניטל להכי הוצרך התנא לפרש בזה דאיירי עד לחלל דאי לאו הכי אף טרפה לא הוי כמו בכל אברים ואף שניקב לחלל לא הוי נבלה דניטל גרע מניקב לענין זה דאף דניטל הוי נבלה אבל ניקב עד לחלל לא הוי רק טרפה ולפ״ז א״ש דלא הוצרך בקורקבן למיתני עד לחלל ודו״ק :

ב') **בגמרא** דף מ״ה בעי ר' זירא לבית חלל קטן או לבית חלל גדול אמר לי' אביי מאי תיבעי לך מי לא תנן ר' שמעון אומר עד שינקב לבית הסמפונות ואמר רבה בר חלפתא אמר ר״י בר אבא אמר רב עד שינקב לסמפון גדול יעי״ש והנה צריך להבין מה זה דהקשה' אביי מי לא תנן דהא מהא דתנן במתניתן ליכא להוכיח מידי רק מהא מימרא דרב דמפרש מתניתן דאיירי ר״ש בסמפון גדול ולא הו״ל לאביי לומר לר״ז בלשון קושיא רק הו' צריך לומר לר״ז דיכול למפשט איבעיא שלו מהא דרב ואפשר לומר משום דר״ז הוי רגיל על לשונו מימרות דרב ובודאי אף מימרא זו הוי ידע שפיר לכן מתמה עליו מאי תיבעי לך אמנם קשה הא אף דידע מימרא דרב אפילו הכי שפיר מיבעי לי' לר״ז דאף דמפרש רב מילתא דר״ש דעד שינקב לבית הסמפונות היינו סמפון גדול אפילו הכי אפשר לומר לבית חללו אף לחלל קטן דכבר הבאתי לעיל באו״ק א' קושית התוס' דאף דלא תנן לבית חללו הוי ידענו שפיר כמו בכל אברים דבעינן בהם עד לחלל והוי ס״ד דר״ז דלהכי תנן עד לבית חללו לאשמעינן דאף לחלל קטן כיון דאי לא הוי אמר רק ניקב הלב הוי ידענו דבעינן לבית חלל גדול כמו בכל אברים דבעינן עד לחלל והי״א דבלב לא מיקרי חלל רק חלל הגדול כמו דלר״ש דבעינן בריאה עד לחלל ס״ד דבעינן עד לחלל גדול והוא סמפון הגדול כמו שאמר רב וממילא אי לא הוי תנן בלב עד לחללו בודאי ה״א דבעינן עד לחלל הגדול ע״כ תנן עד לחללו לומר לאיזה חלל שניקב ואף לקטן הוי טרפה ובפרט לפי מה שכתבתי די״ש לחלק בלב ולומר די״ש ניקב שהוא נבלה וי״ש ניקב שהוא טרפה א״כ שפיר יש לומר דמתניתן איירי בודאי לבית חללו הקטן לכך הוי טרפה אבל לחלל גדול הוי נבלה או דילמא דמתניתן איירי לחלל גדול כמו בריאה לר״ש והא דתנן לב״ח חללו הא בלאו הכי הוי ידענו שפיר דבעינן לחלל גדול כמו בכל נקובי אפשר לומר כתירוץ התוס' הבאתי באו״ק א' א״כ אף דידע ר״ז מימרא דרב אפילו הכי שפיר בעי לבית חלל גדול תנן או לבית חלל קטן ומה זה שתמה עליו אביי מי לא תנן הא שפיר יש מקום לספיקו של ר״ז ואפשר לומר דסובר אביי כיון דתנן במתניתן לבית סמפונות סתם ולא ידענו לאיזה ומפרש רב דלסמפון הגדול ממילא מה דתנן מקודם לזה סתמא לבית חללו ג״כ איירי לחלל גדול דאל״כ הוי לי' לתנא לפרש כדי לחלק ביניהם והבן :

ג') **ואמרינן** שם הכי השתא התם לבית הסמפונות קתני להיכי דשפכי סמפונות כולהו והכא לבית חללו קתני מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן לפי מה שכתבתי באו״ק ב' דעיקר קושית אביי הוא דאף די״ש מקום לספיקו אפילו הכי כיון דתנן סתמא במתניתן בריאה בעינן לר״ש לסמפון גדול כן נמי בלב לדידן דאל״כ הוי לתנא לפרש ולחלק ביניהם ולזה שפיר השיב לו ר״ז דבאמת מפרש תנא החילוק דהכא תנן לבית חללו והתם פירש בהדיא לבית סמפונות שהוא סמפון הגדול אך לכאורה לפי מה שתירץ ר״ז הדרי קושית אביי לדוכתא מה תיבעי לך הא בעצמו אמר מה לי חלל גדול ומה לי חלל קטן וא״כ אף דשפיר דוחה ר״ז סברת אביי דסובר דדוקא חלל גדול עדיין יש לתמוה עליו להיפך הא ודאי אף לחלל קטן טרפה ומאי תיבעי לך וצ״ל דמה דאמר עתה מה לי חלל גדול מה לי חלל קטן היינו כונתו דאין ליפשט איבעיא מריהטא אבל עדיין יש מקום לספק כמו שכתבתי לעיל באו״ק ב' די״ש לומר שתי סברא או לחלל גדול תנן או לחלל קטן תנן דאל״כ לא איצטריך לתנא לומר לבית חללו והנה כפי הנראה לא איפשטא אבעיא וחלל קטן הוי ספק טרפה וי״ש לתמוה על הרמב״ם ז״ל שדרכו לכתוב תמיד על אבעיא דלא איפשט הרי זה ספק טרפה והכא כתב סתם טרפה אלמא דס״ל דהוי טרפה ודאית ואמאי וכבר העיר עליו בת״ש ס' מ' יעי״ש שכתב דסוברים רבים דאיפשט בעיא מכח סברא

קטנים בלב חוץ מאלו שלשה ואם ניקב להם הוי ספק טרפה (ב) ואם חֵלב טרפה הלב סותם הנקב לא מהני כיון שנעשה ככובע לא מהידק (ג) וכן שומן הלב עצמו נמי אינו סותם כיון שקשה אך בעוף שרך שומן הלב שלו סותם וטרפש ליכא בעוף כלל (ד) אם ניקב טרפש הלב מעל"ע יש להטריף משום דסופו ללב להנטל :

ב (ה) ניקב הלב ולא הגיע לחללו אפילו אם הנקב מפולש מצד לצד בעובי בשרו כיון שלא הגיע לחלל כשר והני מילי אם הנקב הוא מחמת חולי אבל אם הוא מחמת קוץ בין שהיא מצד פנים לחוץ או מחוץ לפנים הוי ספק טרפה ככל מחט בחלל הגוף כמו שאבאר לקמן בסי' נ"א (ו) ואם הוא ספק ע"י חולי ספק ע"י קוץ כשר :

ג (ז) הי' כיסוי על הלב ובתוך הכיסוי הי' מים יש לבדוק הלב ואם הוא שלם כשר (ח) ואין צריך לבדוק כל אברים הפנימים כיון דהמים הוא בכים ולא הגיע לאברים ואם יש ג"כ מכה בלב (ט) וקלפה נשאר בשר דק בלי שינוי מראה והבשר הנשאר הוא בריא ולא הגיע המכה עד לחללו יש להכשיר ואם הוא רך ומתמסמס טרפה מספק :

ד (י) אם נמצא בעוף או בבהמה כעין לב ואינו ידוע אם הי' במקום שהוא הלב האמיתי והוי יתיר הלב דכנטל דמי או שהי' רק בחלל הגוף ואין זה יתרת אין להחזיק ריעותא מספק וכשר :

ה (יא) נמצא מחט בלב או בסמפון אין להכשיר רק בתרתי למעליותא שנמצא בסמפון הגדול למעלה מכניסתו ללב והקופא עב כגרעין תמרא והוא לצד הלב ואי לאו הכי טרפה דחיישינן שמא כבר ניקבה או דסופה לינקב :

ו (יב) אם נמצא עצם בחלל הלב והוא אדום או שחור י"ל שמהדם נתקשה ונעשה עצם ולא בא מעלמא ממילא אין לחוש שמא כבר ניקב גם אין לומר שסופו לינקב כיון דמיני' קא רבי לא ידחהו כח הדוחה מכאן וישאר שם לעולם ואפילו אם יש לו עוקצים הרבה כשר אבל אם הוא לבן בודאי מעלמא אתי וטרפה דאין דרך העצם הנעשה מדם להתלבן אך אם אין לו עוקצים והוא גם מבל צדדיו אף לבן כשר דאף דמעלמא אתי אין כאן חשש נקב אם הוא גם ועוד יש מין עצם הנמצא גדל ומסובך בבשר עובי הלב ולא בחללו וזה נמצא בשוורים ויש להכשיר אף לבן כי כך נברא ואף אם יש לו עוקצים הרבה כשר ואם נראה בעצם שודאי מעלמא הוא טרפה :

ז (יג) קנה הלב שהוא קנה השומן שיורד בין הערוגות וכן המזרק הגדול היוצא ממנו לריאה שניקב לחללו במשהו טרפה :
(יד) ניטל

שברה דמה לי חלל גדול ומה לי חלל קטן וזה דוחק גדול לומר. כן כמו שירלה כל המעיין בשיג"ה ועיין במש"ז סי' זה אות א' ועיי' כו"פ סי' זה אות א' ול"ע :

ד) וכמה חללים יש ללב יש מבוכה בזה בין הפוסקי' רש"י ז"ל כתב וז"ל חלל גדול האמלעי חלל קטן הרבה. חדרים קטנים יש לו שב"ג וכ"כ הר"ן והרמב"ם בפירוש המשניות ובספרו כתב דשני חללים ללב אחד גדול והוא לשמאל הבעל חי ואחד קטן לימינו ולאיזה חלל שינקב טרפה וכ"כ הרע"ב יע"ש ותו"מ כמשכו אחר הרשב"א שכתב בתה"ק ד"ש שלשה חללים וכתב בתי"ש אות א' שס"ל שיש רבים חללים שב"ג הגדול רק שמהם שנים בלדדיו שהם קטנים מהגדול וגדולים משאר הקטנים ואותן שנים אחד שהוא בשמאל בע"ח הוא גדול יותר מאותו שבימין ולפ"ז יש מחלוקה ביניהם לדינא דלרש"י לאיזה חלל שינקב טרפה אפילו לקטנים ביותר ולרשב"א דוקא אם ינקב לאחד מני אבל לקטנים ביותר פשיטא לי' דלא מיקרי חלל יע"ש אמנם מה שכתב עוד שם דלשיטת הרמב"ם לא קמיבעי' לן רק על אותו הגדול שהוא בצד שמאל אבל הקטן שבצד הסכי לא קמיבעי' לן וכשר יע"ש לא הבנתי דבריו הא בפירוש כתב רבינו אחד גדול וכו' ואחד קטן וכו' ולאיזה חלל שינקב טרפה יע"ש ול"ע וע"ע מזה בשו"ת שב"ה"פ ס"ק סי' ו' ולהלכה נראה עיקר כמו שכתבתי בפנים (ב) ואם כו' גמרא וש"ע (ג) וכן וכו'. רמ"א וש"ך דלא כמקילים בזה ועיין כו"פ ושפ"ד (ד) אם ניקב וכו'. כן כתב הבי' בשי' מ"א שהבי"א דעה בה"ג דאי איכקב טרפשא דכבדא טרפה והקשה בי' דבשי' ל"ע מבואר שאין נקב פוסל בטרפש ותירץ שם תירץ ב' דלא הוי טריפות מלד עלמו רק דס"ף הכבד להנטל יע"ש ועיין בגילוי דעת סי' זה אות ד' ולפע"ד נראה להחמיר באיסור דאורייתא ולא כגילוי דעת שהכריע להקל יע"ש (ה) ש"ס ופיסקים (ו) ואם וכו'. עיין מש"ז אות ג' דהוי ס"ס ועיין בשפ"ד אות ד' במה שכתב שם דבבהמה ליכא ס"ס ולפע"ד גם בבהמה יש להכשיר דאף דבעלמא לא מהני ס"ס כמו זו אבל הכא בהלטרף חזקה מהני ס"ס גרוע כמו שכתבתי לעיל סי' ל"ג (ז) מעשה דריקים הביאו בפ"ח (ח) אחרוני' דלא כפמ"ג (ט) כן נראה בדעת קדושים אות א' (י) אחרונים :

(יא) נמצא מחט וכו'. רמ"א ורוב אחרונים עפי' פירושם בבה"ג וכתב הב"ח וש"ך ד"ש לחוש להחמיר ככל הפירושים בבה"ג. ודע הא דמטרפינן הכא על שם העתיד שעומד לינקב הקשו ט"ז הבי' ונו"ז והעלו דאין להטריף על העתיד עיין עליהם וכתבו הכו"פ והמש"ז באות ד' ד"ש להקשות עליהם דהא מלינו כמה טרפות על העתיד סברא לשיטת התוס' וחסרון גלגולת משום דס"ף הקרום לינקב וכדומה הרבה וכתבו סברא נכונה מאוד דאם נתחדש בגופה חולי ע"י זה אף דעדיין איכא טרפה משום חולי זו אך עתיד לינקב ולהיות מכה הנטרפת בזה אמרינן כל העומד לינקב כנקוב דמי על שם סופו משום דגם עתה כתגבר החולשא בגופה וכבר התחיל מעשה המטריף אבל אם לא התחיל עוד מעשה המטריף כלום ואין כאן חולשא בגופה אף שבודאי סופו לינקב אין שום סברא לאסור על שם סופו וזה טעם הבי' וט"ז מה שכתבו דאין להטריף על שם העתיד ועיין עוד ; בכ"פ שכתב לייסב שיטת בה"ג המטריף גם הכא משום סופו דהדבר ברור בהגיע מחט לחדר הלב שקרה לה חולשא גדולה כי אין הלב סובל דבר בקרבה ממילא יש לה חוס וכו' יע"ש ובזה יתיישב לי קושית השפ"ד אות ד' שהקשה למה לא אמרינן במחט בריאה על שם שם סופו יע"ש ולפ"ז ניחא דקים להו לחז"ל דדוקא בלב התחיל מעשה המטריף אם יש מחט בו דטבע הלב שאין סובל דבר בקרבה אבל לא בריאה וזה נכון מאוד והבן דברים אלו כי זה יסוד גדול (יב) אם כמלא וכו'. אחרוני' האריכו מאוד בדין זה ועיקר להלכה כמ"ש בפנים עפ"י תבונת הים סי' מ"ז (יג) ש"ע

ח (יד) ניטל הלב ובמקומה נמצא חתיכת בשר קטן ותואר הלב אין לו כלל רק חלל בפנים קצת כדמות הלב אין זה משלים חסרת הלב וטרפה וכ"ש אם לא נמצא כלל וכן אם נמצא ב' לבבות טרפה:

ט (טו) אם נפתחה בהמה או תרנגולת ולא נמצא לב כלל אם יש קצת לתלות שנטלה חתול וכדומה אף בדרך רחוק מאוד תלינן אף דבכל הטרפות אין לתלות רק בספק השקול אבל בשכיח טפי לאיסור מלהיתר לא תלינן הכא בלב תלינן אף בדרך רחוק משום דא"א לחיות בלא לב אף רגע אחת א"כ בודאי הי' לב ונטלו חתול וכדומה ונראה לי דאף אם נמצא אותו דלדול המבואר לעיל בסעי' ח' ג"כ תלינן שהי' לב ונטלו חתול אף שהוא בדרך רחוק מאוד דגם זה לא שכיח כלל שיהי' ניטל הלב וישמש אבר אחר תחת הלב ע"כ יותר נראה לתלות בחתול אף בדרך רחוק מלומר שאבר אחר הי' משמש במקום הלב והלב לא הי' כלל ולעולם אמרינן שהי' בודאי לב גמור ונאבד אף שהוא קצת בדרך רחוק לתלות אבל אם ליכא שום דבר לתלות בו אפילו ליכא שום דלדול המשמש במקום הלב אשר לפי חוק הטבע א"א להיות כלל שיחי' אף רגע אחת בלי לב ובלי דבר המשמש תחת הלב אפילו הכי אין לילך אחר מציאות הטבע רק כפי התורה אשר לנו מורשה וע"כ אם אין במה לתלות כלל צריכים אנו לומר שניטל הלב היפך הטבע וטרפה ועדים נאמנים על זה לומר שברור להם שלא הי' לב אף שמעידים היפך הטבע, (טז) חסר הלב מתחילת ברייתו טרפה:

י (יז) אם טרפש הלב דבוק ונסרך ללב ויש תחתיו מיד קורט דם אף שנתפשט צרורות הם ברוב עובי הלב כיון שנשאר מעט בשר שלם בצד החלל יש להכשיר אף אם אין הפסד מרובה דכיון שנשאר קצת שלם חזינן דלא שלטה המכה עד לחלל ולשמא הבריא ויתרפא לא חיישינן כיון שמה שנשאר הוא שלם ויפה ואם תחת הסרכא הבשר שלם וא"כ חתוך בעובי ויש שם קורט דם אף שגם סמוך לחללו הבשר שלם ויפה באין הפ"מ טרפה דכיון דחזינן דנתרפא מחוץ עד למקום שנמצא ק"ד חיישינן שמא הי' הנקב עד לחלל וגם שם נתרפא ואינו ניכר כמו שאינו ניכר מבחוץ אבל בהפ"מ יש להקל גם בזה דאנן לא חיישינן כלל לשמא נתרפא וע"כ יש לומר דגם בחוץ לא הי' לקותא כלל רק מחמת המכה שבעובי שיש שם ק"ד עלתה הסרכא בחוץ דטבע המכה שבפנים להעלות סרכא מבחוץ וא"כ אין לנו הוכחה שנתרפא מבחוץ ומכ"ש לומר עוד משום זה שגם מבפנים נתרפא מה שאין לנו שום דבר המורה על זה ואם יש גם בטרפש מכה וק"ד יש להקל אף באין הפ"מ דיש לתלות הסרכא בטרפש (יח) ואם נמצא ק"ד או רושם המכה בפנים ונראה בחללו ומבחוץ עד סמוך לחלל הוא שלם ויפה ג"כ יש להקל בהפ"מ ולומר שמחמת מכה של ק"ד נתהווה סרכא בחוץ ולא הי' נקב לחוץ כלל כמו בק"ד בעובי כנ"ל (יט) אבל אם הי' ק"ד מבחוץ תחת סרכא עד החלל אף בהפ"מ טרפה ואם יש שביל שניכר שהוא מחמת מכה ונתרפא מבחוץ עד לפנים לחלל אף אם אין סרכא טרפה דהא קרום שעלה מחמת מכה אינו קרום:

שם ועיין בסי' ל"ד (יד) ניטל הלב וכו'. עיין בש"ע ופוסקים וז"ל הכו"פ אות דג' והנה ברור דלפעמים נימא וניטל הלב רק יש אבר א' אשר למראית עין אין מראהו דומה ללב כלל ולא תואר לו כלב רק יש בעצמיותו כמו לב חללים אשר שם משכן רוח חיוני ויכול לחיות הן בהמה והן עוף רק בעוף אין לו ממש כמות רק סוף קטן בחללית הקטנות וכ"י וזה אשר כתבו הפוסקים ניטל לב טרפה ודאי דעי שא"א לחיות בלי לב כלל רק הם כינו שנשאר דלדול כזה המשמש במקום לב אבל בלא זה אף רגע אחת אין יכול לחיות יע"ש (טו) אם נפתחה וכו'. בדין זה האריכו אחרונים מאוד ולהלכה עיקר כמו שכתבתי בפנים דוק בכו"פ והמלא שכיוון לכל מה שכתבתי ורוב אחרונים הסכימו לדברי כו"פ (טז) חסר וכו'. ככה"ג ס"ק סי' מ"א ודע דחסר או ניטל הלב מונים על זה אימרא נבילות ואימרא טרפות (יז) אם טרפש וכו'. בדינים אלו יש מחלוקה גדולה בין הפוסקים ראשונים ואחרונים עיין בש"ע ועיין בח"ס וכו"פ ופמ"ג והכרעה הנכונה כמו שכתבתי בפנים ועיין בכו"פ בס"ק סי' מ"א שכתב סברא זו דסרכא מתהווה בשאר אברים ע"י כפיה שתחתיו ועיין בח"א כלל י"א אות ז' במה שכתב ואם נמלא ק"ד ולא הגיע לחלל בהפ"מ כשר ולא כיוון יפה דזה לכ"ע אף באין הפ"מ כשר כמו שכתב הח"ס וכמו שכתבתי בפנים רק בעובי הוא דאין להכשיר רק בהפ"מ וזה מטעם שכתבתי בפנים (יח) כן משמע בכו"פ ובח"א יע"ש ודוק ועיין בגילוי דעת שהטריף בזה ולא ידעתי למה דהא לפי הטעם שאנו מכשירים בק"ד בעובי שייך נמי בכאן וז"ב ובעצמו כתב בד"ה שם דמכה בפנים בלא מחט וסרכא בחוץ נוהגים רוב בעלי הוראה להתיר בהפ"מ יע"ש (יט) כן כתב בח"א ע"ש ונכון הוא ומה שכתבתי לענין שביל בלא סרכא פשוט הוא בכמה מקומות:

(א) **ניטל** וכו'. עיין בש"ע בסי' זה ועיין בח"ס דאותו מינים שאין להם מרה די שיור ב' זיתים של חיותא ועיין עוד בדעת קדושים ס"ק אות א' דגידין וקוקנות אף שהם חלולים מצטרפין כמלאים ומצטרפין לזית דלא כח"ס ופמ"ג ועיין בדעת תורה סי' זה אות ג' וז"ל באווזות ותרנגולים נחלק הכבד לשני חלקים בחלק הגדול בראשו ממש דבוק לטרפש ויותר דבוק הוא אל הלב ולמטה מן אלה דבק בטרפש הדק שהוא רק כקרום דק מאוד אצל חלק הקטן של הכבד ע"ש

סימן מ"א

דיני טריפות הכבד ובו ט"ו סעיפים

א (א) ניטל הכבד טריפה אא"כ נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותו שהוא תלוי בו וי"א דמקום שהוא תלוי היינו בכליות שחלק אחד מכבד שבו תלוי המרה אותו חלק תלוי בכליות וצריך שם כזית וי"א מקום שהוא דבוקה בטרפשא הלכך מספיקא דדינא צריך שישתייר בשני מקומות הנ"ל והוי שלשה

אינו דבוק ולא סרוך לכוליא כלל אך גם זה החלק דבוק הוא מן הצד בטרפשא ואם נשאר בחלק הגדול צד מעלה של החלק השוה מראשה עד סוף מקום המרה אפילו נרקב כל השאר מחלק הגדול וגם כל הקטן יש להכשיר כי באם שנשאר בודאי יש כל הזיתים דשם המרה השרשה וב' הדבוקות לטרפשא ולכליות וז"ל הרשב"א בתה"א שהכבד ראש אחד עב ובו תלויה המרה ושם מקום היותרת וראשה ב' דק ותלוי כנגד המעיים וכו' והדבר פשוט דכוונתו למקום העב שבכבד בראשה האחד וה"א צד ימין הכבד וגם בסוף שנחלק הכבד לב' חלקים חלק אחד גדול וחלק אחד קטן וגם בחלק הגדול עצמו יש למעלה חלק עב ולמטה סמוך לשיפולי הוא הדק ושם בשיפולי אין שם מקום מרה והיותרת כלל וגם בחלק הקטן יש מקום עב למעלה ומקום דק סמוך לשיפולי אבל בבהמה צד ימין של הכבד הוא עב ושם סמוך לסוף הכבד סמוך לאצבע הכבד מצד קמא תלוי' המרה ושם בצד קמא סמוך לראש הכבד בצד הסמוך לכליות והוא ג"כ חלק ימיני של הכבד והוא העב שבכבד יוצא משם השפין הדבוק לכליות ובתחילת הכבד בין צד קמא ובין צד ב' גבה הוא דבוקה בטרפש ברוחב הכבד וסמוך לשם מצד קמא יוצא שוריד שהוא השפין הגדול היוצא מקנה הריאה ומדבק לכבד דרך הטרפש במקום דבוקה בטרפש וכו' כשפותחין העו"ף מצד השדרה והאדם עומד מצד הזנב של עוף אז מונח בצד ימין חלק הגדול של הכבד וכשפותחין הצד שבטן הוא בצד שמאל חלק הגדול ע"כ תורף דבריו יע"ש והעתקתיו כי הוא תועלת גדול להבין ולדעת מקום הזיתים שבכבד ועיין בפמ"ג (ג) עיין בפתחי תשובה שהעתיק דברי הפמ"ג והניח בדבריו שאיל שניטל ולא שנשאר ונכון הוא :

(ג) **בכל** בהמה וכו' עיין בכו"פ ואחרונים (ד) אבן וכו'. כ"כ בא"ר שיטב בשם מהריק"ש העתיק הדין זה בבהמה יע"ש ולא ידעתי אם בכוון כתב בהמה או דאין חילוק בזה בין עוף לבהמה ומה שכתבתי בפנים נראה לי זה פשוט דהא יש כמה פוסקים דאף השמפונות שהמה מכבד אינו מצטרפין ואף דאנן פסקינן דמצטרפין היינו שמפונות שהמה באמת כמו הכבד גופה אבל לא אבן הנמצא ממאכל בכבד ת"ב. (ה) יבש וכו'. עיין בש"ע ובספיר אות ג' שכתב דאף רק משהו מזיתים כתיקונם והשאר עם כל כבד קיים טרפה יע"ש ונראות כפלאתי על הש"ש שכתב דהכא ביבש יש להחמיר בשיעור הזית דהוי שלם בילה יע"ש מה כ"מ הא ע"כ אפילו משהו שחסר משלשה הזיתים דשיעורם כל זית כמו חלי בילה נמי טרפה דלעולם צריך ג' זיתים וכל זית מחלי ביצה שיהי' שלימים וקיימים בלי שום חסרון וקלקול ודו"ק ועיין בתו"ש שכתב דאף אם ב' זיתים הם שלימים והג' חסר קצת או יבש טרפה אף שכל הכבד קיים והאחרונים הקילו קצת בזה דלא כתו"ש אך להלכה הוא כמש"כ בפנים (ו) עס"ך ובספיר (ז) עיין בש"ע ובפוסקים ולהלכה עיקר כמו שכתבתי בפנים (ח) התליע וכו'. בזה יש מחלוקת בין גדולי הפוסקים ועיקר להלכה כמו שכתבתי ועיין בפ"ת שכתב בשם ח"ס ג"כ להקל בזה יע"ש (ט) כבדים וכו'. עיין בשו"ת אבני צדק חלק יורה דעה סי' ח' ס' עם שמש"ג

שלשה זיתים בצירוף הכזית דמקום מרה ששם המרה נשרשת בכבד וזית הוא חצי ביצה וצריך שיהי' שלשה זיתים אלו שלימים במקומם אבל מתלקט או כרצוע' או מרודד וכדומה שאין הזיתים מחוברים ביחד כמו זית בעוגל בלא שום פרד ה"ז טרפה מספק שהוא אבעי' דלא אפשטא בש"ס אי בעינן במקום אחד דוקא או אף מתלקט וכדומה אף דאינו נכנס בגדר ספק לעשות מזה ס"ס ואם לא נשתייר אלו זיתים בשלימות אף שכל הכבד קיימת טרפה וטרפות זו הוא מחמת עצמו ולא כיש מי שאומר דמשום המרה הוא דסופו לינטל :

ב (ב) שלשה זיתים שנפלו לתבשיל משלשה בהמות א' מבהמה שניטל מקום טרפש ואחד מבהמה שניטל מקום כליות וא' מבהמה שניטל מקום מרה א"צ ס' רק נגד כזית אחד דממ"נ שנים כשרים המה דעיקר הלכה הוא שישתייר זית אחד רק דבש"ס מספקו להו אי כזית שאמרו מהלכה הוא במקום מרה או במקום חיותו והפוסקים מספקו להו על מקום חיותו מה הוא כנ"ל א"כ כל השלשה בהמות טרפות המה מספק אבל עכ"פ ממ"נ שנים כשרות הם אך דאנן לא ידענו איזה כשרה ואיזה טרפה ע"כ בתערובות אין צריך לבטל רק כזית אחד גם הב' זיתים מצטרפים להיתר לבטל את זית האיסור :

ג (ג) בכל בהמה אפילו דקה צריך דוקא שלשה זיתים אבל בעוף אפילו אווזות לפי גדלו וקטנו של הכבד לפ"ע זית של כבד מבהמה היותר קטנה כגון אם כבד של עוף הוא אחד ממאה של כבד מבהמה קטנה צריך לחשוב השיור אחד ממאה מכזית למקום מרה וכן למקום חיותא ג"כ חלק אחד ממאה בכזית :

ד (ד) אבן הנמצא בכבד טמון בבשר הכבד כשרה לפי ששם מתהווה מחומר המאכל היורד לכבד להתהוות דם ונראה לי דבודאי אין מצטרף לשלשה זיתים הצריכים להשתייר :

ה (ה) יבש הכבד קצת מג' זיתים אפילו משהו מהם וכל הכבד נשאר קיים טרפה (ו) ושיעור היבש הוא כשמשרטט בצפורן ונראה השרטט בבשר הכבד מיקרי יבש כמו גבי ריאה רק דבריאה די שנראה השרטט בקרום דהתם תלוי הטרפות בקרום ולא בבשר אבל הכא בכבד עיקר טרפות הוא בבשר ע"כ צריך שהשרטט יהי' נראה בבשר (ז) ואם השלשה זיתים המה בריאים ושלימים אף שכל הכבד יבש עד שנפרך בצפורן או אפילו נימק כל הכבד והי' לדם והג' זיתים נשארו שלימים כשר דכל הטריפות בכבד תלוי עיקר בג' זיתים הנ"ל אבל בשאר הכבד לא אכפת לן כלל ואם נתקשה כל הכבד כאבן ואף השלשה זיתים נעשו כאבן כשר ודוקא בהפ"מ:

ו (ה) התליע הכבד במקום הזיתים ולא ניטל שאר הכבד אף שע"י התולעים נחסר מהזיתים יש להקל בהפ"מ ואם נטל מהכבד ולא נשתייר רק הזיתים והתליעו וע"י זה נחסר משיעור הזיתים טרפה :

ז (ט) כבדים שיש בהם שלשה חולעים שקורין מענטעליצעם אסור לאכלן בלא בדיקה היינו שיבדוק את כל השמפונות ולנקותן או לחתכן מכבד ואם גם הכבד נפוחה ויש בה תולעים אם נופלת תלתי לאחר צלייתה כשנוטלין אותה בידים חולי הוא זה ורקבון בבשר וכל הבהמה טרפה דהוי ניטל הכבד :

(ח) אם

ח (י) אם יש בכבד צרורות דם ונקלף מן הכבד ויש תחתיו שינוי בבשר במקום הזיתים ויש לחוש אולי נתמסמס אין להקל מספק וכן אם יש שינוי מראה ואינו כמראה בשר בריא אין להקל מספק כיון שיש עליו לקותא של צרורות דם אבל אם השינוי מראה לא נכנס לבשר רק בעור הכבד אין לחוש וכשר ואף שלאחר שמסירין את הצרירות דם נשאר תחתיו הכבד דק מכפי הרגיל אין חשש מרודד על הזיתים הואיל דהכבד בריא הוא באותו מקום תחת הצרורות הדם וכשר:

ט (יא) כבד נפוחה וגדולה הרבה אף במקום הזיתים יש להכשיר אף אם יש בה נקודות געהל וכדומה ואם לבנה ג"כ כצמר גפן אין להקל רק בהפ"מ ואם יש בו חשש נתמסמס גם בהפ"מ טרפה:

י (יב) אם יש בועות בכבד ולא נשארו הזיתים בלא צירוף מקום הבועות אם נשאר סביבות מקום הבועות אף שלא במקום הזיתים בשר כבד בריא סופו להתרפא ולהתמלא בשר גם במקום הבועות ויש להקל בהפ"מ ואם גם שאר הבשר נימוק במשמוש יש לאסור גם בהפ"מ דהוי ניטל הכבד כיון דנתמסמס גם הבשר לא הדרי בריא ואם הבועות הם כטיגרות קשים והן נקלפות מבשר הכבד בנקל ואין להם דביקות בבשר הכבד כלל והן כעומדות בפ"ע אין מצטרפות לשיעור הזיתים ודוקא אם אין להם דביקות ואהוזה בבשר הכבד ונקלפות בקינוח בעלמא אבל אם אחוזים בבשר הכבד אף דאפשר לקלפן משם יש להקל לצרפן לשיעור הזיתים וכל שנמצא בועות בכבד צריך המורה בעצמו לבדוק במעיים אם אין בהם בועות ולא להאמין לנשים שאומרים שאין בהם בועות וכמעט שרוב יש בהמעיים ג"כ בועות וטוב ג"כ לבדוק את הריאה בעוף כי לפעמים גם על הריאה יש בועות ע"כ אם מביאים לפני המורה כבד כזה שהוא עם בועות יצוה להביא לפניו את המעיים ואת הריאה לבדוק אותם:

יא (יג) נעקר הכבד במקומות הרבה ומעורה בטרפשיהן כאן מעט וכאן מעט כשרה:

יב (יד) מחט הנמצא בכבד או בטרפש אפילו כולה טמונה בין קופא לגיו ובין לבר יש לאסור מספק כמו כל מחט בחלל הגוף אך אם נמצא בסמפונא רבה כשר אפילו במחט קטינתא (טו) ואם נמצא בכבד גרעיני תמרה כשר דגם הוא ואינו ניקב ובודאי דרך הסמפון נכנס ולא ניקב כלום

יג (טז) טרפש הכבד שניקב נקב מפולש (יז) וכן אם נברא כך בנקב (יח) וכן בעוף בקרום הדק שהוא במקום טרפש שבבהמה (יט) בין בצד הכבד ובין בצד ימין ששם הוא רחוק מן הכבד טרפה טרפות זו אינו מחמת עצמו רק משום דסוף שתנטל הכבד וכך קבלו הגאונים ז"ל ע"כ מהני בי' סתימה ואפילו חלב טמא סותם כיכל שאין טרפות מחמת עצמו מהני קרום שעלה מחמת מכה וכ"ש שנקב הוא בטרפש מצד הדופן דמהני סתימת הדופן אבל הטחול או שאר סתימות שהמה שלא בדרך הנחתן לא מהני דאין זה סתימה מעלי' וטרפה ואם הכבד בעצמו סותם הנקב לא מהני דסוף הנקב והאויר שבא שמה דרך הנקב על הכבד מזיק לכבד וסוף שתנטל וטרפה ואם ניקב הטרפש ויש לתלות במשמוש ידא דטבחי כשר אם לא שניכר שהוא נקב ישן:

יד (כ) טרפש הכבד שנסרך לבית הכוסת יש לבדוק בכרס שבודאי יש שם קוץ או מחט שניקבו וע"י זה בא הסרכא (כא) ואם אירע שלא בדקו יש להטריף (כב) ואם בדק ומצא מחט על הפרש יש להתיר בהפ"מ (כג) ואם מונחת המחט בין הקמטים דשם ולא נתחבה כלל אף שהסרכא מכוונת מול פי המחט כיון דהמחט אינו תחוב רק מונח שם יש להכשיר ג"כ בהפ"מ אבל אם תחוב המחט אף שתחובה לארכה בהקמטים ולא בדופן וכ"ש בדופן עצמו ופיה מכוון נגד מול הסרכא טרפה אף בהפ"מ אף שחותך ורואה בפנים שלא ניקב מעל"ע אמרינן שסרכא מעיד על ניקב ונתרפא ואם הסרכא אינה מכוונת נגד פי המחט אף אם תחובה בדופן יש להתיר בהפ"מ ואם הסרכא הוא תלוי' ולא דבוקה או שהוא דבוקה רק שעוברת ע"י מו"מ בקל דסרכא כזו לא הוי כקורט דם וליכא שום הוכחה על הנקב

שמשיג שם על הדי"ה סי' מ"ד בזה (י) מבואר באחרונים (יא) כבד נפוחה וכו'. בדין זה דנפוחה הכבד יש אוסרים אך רבנו המתירים ועיין לעיל בסי' ל"ח סעי' ח' מה שכתבתי עוד בזה לענין בדיקת הריאה (יב) אם יש בועות וכו'. בדין זה יש מחלוקת בין אחרונים והנכון כמו שכתבתי בפנים ועיין בספ"ד אות ד' ודעת קדושים ובשערי דעה בסי' זה ובגליוני דעת אות כ' יע"ש (יג) נעקר וכו'. בעי"א דאפשטא בש"ס (יד) מחט וכו' עיין בטור וש"ע מה שנחלקו רש"י ורשב"א בפירש קופא לגיו ולבר ואנן מחמירין ככל הפירושים ס"ך אות ט' וספ"ד ות"ש יע"ש ועיי' בח"א (טו) עיין בלה"ע (טז) טור וש"ע בשם בה"ג (יז) מקדם מעט דלא כנו"ב (יח) וכן אם וכו'. בד"ק מספק בזה ומה שכתב במקדם מעט שמעולם לא שמע לחוש לזה אין לא ראינו ראיי' ובפרט שהוא רחוק ב"אצע בעוף דקרום דק הוא ומי יבוא לבדוק זאת אבל אם אירע שבדק בודאי יש להחמיר מספק (יט) בין בלד וכו' עיין באחרונים ובת"ש ובח"א הכריע כמו שכתבתי בפנים ועיין בדעת קדושים אות י' דכתב בטרפש הכבד שניקב וסרכא סותמו שהכשרנו הבהמה אף החלב והגבינה שבתוך ג' ימים מותרות המה דלא כליש שאוסר החלב מתוך ג' ימים לשחיטה דמאי בשעה שנחלב לא הי' עדיין סתימה יע"ש (כ) רמ"א (כא) מ"ב סי' ע"ו ועיין בספ"ד ס"ק סי' זה (כב) מ"ב שם דלא כמחמירים ועיין בספ"ד ס"ק סי' זה הסכים להמתירים אם במלא ולא תחוב יע"ש וכתב עוד שם דבשאר אברים אם נסרכו א"ל בדיקה דדוקא מטרפש להמסס באה הקבלה דסכיה הוא יע"ש ובמקום אחר אבאר (כג) ואם מונחת וכו'. בזה יש מחלוקה בין הפוסקים אחרונים והכרעה נכונה כמו שכתבתי בפנים ולא יכולתי להעתיק את הפוסקים כי רבים המה זה אוסר וזה מתיר ואף בתחוב בדופן וסרכא נגד פי המחט רבים מתירים אם לא ניקב מעל"ע דלא כל"ל ויש מפוסקים שאסרו אף במלא בפרש ולא תחוב כלל וכמה אחרונים הכריעו

הכרימו בזה כמו שכתבתי בפנים ועיין בשפ״ד סק ס״י ובפ״ת ועיין בגילוי דעת אות ל״ג ל״ד שכתב כמה קולות אשר אין לסמוך עליו להקל בזה יעי״ש (כד) ואם נסרך וכו׳ גם בדין זה יש מחלוקת בין הפוסקים עיין בנו״ב כ״ז ועיין בפ״ת ועיין בשו״ת טוו״ד סי׳ קס״ז ובתי׳ ד״ח סי׳ ג׳ ובתי׳ חסל״א ובמנחת הזבח כ׳ ו׳ אות כ״ז והכרעה הנכונה כמו שכתבתי בפנים וכתבו אחרונים דאם נסרך הבה״כ לטרפש ותחת הסרכא יש וואר״ל מעל״ע טרפה דזה מורה שהי׳ נקב ונתרפא וקרום שעלה מחמת מכה הוא אבל אם יש יבלת הנקרא וואר״ל מלד פנים נגד הסרכא ויש בשר שלם בינתים אלא שהבשר השלם הוא כפ״ח ועב וקשה במשמוש כיון שאין בו שינוי מראה ולא חסר ממקום יש להקל וכתבו עוד דאם חסר הכבד מתחילת בריותו יש להכשיר בהפ״מ דכל שאמרנו אם ניטל טרפה חסר כשר אך באופן אם המרה קיימת על הגידים והכבד נבד חסרה ועיין בשפ״ד אות ע״ז שהעלה דאם יתר הכבד אף שאין טוגעים כלל זה בזה טרפה דכל יתר כנטול דמי וחבירו עמו ועיקר הפירוש דכל יתר כנטול לאו כחסר מתחילת בריותו הוא רק כנטל עתה בידים וניטל הכבד טרפה ואם היתיר דבוק למטה ממרה קי״ל עפי מאלו לא דבוק כלל דאם לא דבוק כלל הוי יתרת ואם דבוק למטה לא הוי יתרת רק דלדול בעלמא וכשר אבל אם דביק למעלה היינו במקום מרה בודאי דהוי יתרת וטרפה. עוד כתבו אחרונים דאפי יתר כבד ואינו כמאות כבד בריא רק כמו כבד מקולקלת שיש לפעמים במשמוש וקרוס על גבן כמו סריגת גידים כשר דלא שייך יתר כנטל כי אם כשהיתיר כיולא עומד וכאן חוטי׳ מורה שלא נברא זה בתורת כבד אלא לגירת דם בעלמא הוא שנעשה בתמונה זו ע״י איזה סיבה וכיש אם הוא בפני עצמו ושלא במקום כבד דאף ביתיר כבד גמור יש מתירים אף דלא קיי״ל כן בכבד גמור בזה בודאי יש להתיר ולא לחשבו ליתרת:

(א) **משנה** באלו טרפות וס״ע (ב) כל הפוסקים דלא כרדב״ז בסי׳ קמ״ה (ג) ס״ע ועיין בשפ״ד דדוקא במקום שמשרשת שם אבל לא במקום הסמוך לכבד יע״ש (ד) ס״ך (ה) ת״ש ועיין בשפ״ד (ו) תשובת הרשב״א הביאו בש״ך (ז) שפ״ד (ח) דעת קדושים (ט) נסרכה המרה וכו׳ דעת כמה פוסקי׳ לאסור סרכא בשאר אברים אך רבו המכשירין הי״ה הב״י רמ״א ב״ח ט״ז וש״ך ול״ל ועוד כמה פוסקים וכן העלה להלכה בשמ״ז אות א׳ יעי״ש (י) כן העלה בשמ״ז אות א׳ (יא) אחרוני׳ (יב) עיין בל״ל סי׳ ט׳ (יג) אחרוני׳ דלא כח״א (יד) ואם וכו׳ כן העלה בשמ״ז אות א׳ יעי״ש (טו) ניטל המרה וכו׳

א״כ אף בתחוב בדופן ואינה מעל״ע יש להכשיר דלא חיישינן שמא היתה מעל״ע וחזרה לאחריה ונתרפא כיון דאין כאן סרכא גמורה להעיד על זה ואם הסרכא אינה עוברת ע״י מו״מ ולא נמצא מחט בפנים רק קורט דם כבר נתבאר לעיל בסי׳ מ׳ בלב שנסרך לטרפש וכן הוא כל הדינים בכאן:

טו (כי) ואם נסרך הטרפש לכרס ונמצא בפנים כנגדו מכה טרי׳ או בשר נפוח או יבלת ונקב אך שנשאר ממקום. שכלה המכה ונקב עד הסרכא בשר שלם ויפה בינתים אם השליכו הפרש ולא חופשו בו אם אין שם מחט יש לחוש שמא הי׳ מחט בנקב וע״י השלכת הפרש וע״י טלטול הכרס יצא המחט לחוץ ונאבדה דטפי איכא לתלות במחט כמו שהעיד הרמ״א דודאי איכא שם מחט וטרפה אבל אם חופשו היטב בפרש ולא נמצא מחט א״כ ודאי דנקב זה הוא ע״י חולי דמי החזיר את המחט מחיים לאחריו שניחוש שיצא מחיים לדקין ומשם לחוץ דזה לא שכיח ע״כ יותר יש לומר שהוא ע״י חולי ולא שלט החולי יותר משהוא עתה הנקב וסרכא נתהווה בלא נקב וכשר אבל אם יש גם תחת הסרכא יבלת נגד המכה שבפנים אף שאין נקב במכה אף שיש בשר שלם בינתים אין להקל דנראה דשלט החולי עד לבחוץ מעל״ע ונתרפא:

סימן מ״ב

דיני טריפות המרה ובו י״ב סעיפים.

א (א) מרה שניקבה טרפה (ב) והטריפות זה הוא טריפות מחמת עצמו ולא משום שנשפך המרירות ע״י הנקב לשאר האברים ומפסיד אותם רק שהלכה נאמרה בזה ניקב הוי טריפות בפני עצמו לכן לא מהני בי׳ סתימה אבל אם (ג) ניקבה במקום שמשרשת בכבד מהני סתימת הכבד משום דהוי סתימה דמעיקרא דמהני בכל מקום (ד) אבל אם ניקבה הכבד ג״כ טרפה (ה) אף אם נסתם הכבד אה״כ לא מהני הגם דבכל מקום דלא הוי טרפה אלא משום אבר אחר מהני בי׳ סתימה והכא הנקב שבכבד אינו טרפה אלא משום נקב שבמרה שאני הבא דכבר ניקב המרה וגם הכבד ואין טרפה הוזרת להכשרה (ו) ואם יש לתלות הנקב שבמרה ע״י משמוש ידו דטבחי תלינן ומותרת (ז) אבל אם אין במה לתלות וספק אם מחיים וספק לאחר שחיטה אף בהסר המרה דהוי ס״ס שמא כהפוסקים דהסר המרה כשר ושמא נחסרה לאחר שחיטה אפילו הכי אסור מספק דהספק דלאחר שחיטה לא נחשב לספק הואיל ואין במה לתלות אך בסתמא (ח) תלינן הנקב בלאחר שחיטה דהא יש לתלות שבעת פתיחת העוף בסכין פגע גם במרה ואפילו המרה הי׳ לבנה כל שהמים שבה מר הוא תולין הקרע והנקב שבה במשמוש היד או בפתיחת העוף:

ב (ט) נסרכה המרה למקום אחר כשרה דאין סרכא פוסלת בשאר אברים אך (י) לכתחלה צריך בדיקה תחת הסרכא אבל בדיעבד אם לא בדק כשר (יא) ואם עוברת הסרכא ע״י מו״מ אין זה סרכא כלל:

ג (יב) מרה שהיתה יצאה בין הצלעות וסרוכה שם ועור שמבחוץ שלם העלה בצ״צ להכשיר דכל שעור בחוץ שלם ודאי ע״י חולי הוא (יג) ואף אם לא בדק את המרה לראות אם לא ניקבה יש להכשיר בהפ״מ (יד) ואם העור בחוץ ניקב טרפה דהוי ס״ס לאיסורא שמא כיש אוסרים סרכא בשאר אברים ואת״ל דסרכא בשאר אברים מותר שמא ניקב הדופן ע״י קוץ וניקב גם את המרה ונסרכה לשם אבל אם אין המרה נסרכה לשם יש להתיר אף אם ניקב הדופן נגדה הספק ע״י חולי ספק ע״י קוץ מותר:

ד (טו) ניטל המרה הוי ודאי טרפה אבל אם חסרה מתחילת ברייתה לא הוי רק ספק טרפה כי רבו המכשירין

המכשירין חסר מרה ע"כ הוי ספק פלוגתא אך דמ"מ לא מהני י"ב חודש או לירה דהכי קבלנו לאסור אף לאחר יב"ח:

ה (טז) אם חסרה המרה אך שכבר זרק המעים או המחול אף שלא נמצא טעם מר בשום מקום יש להכשיר ולתלות שנתלשה המרה עם המעים דכמה פעמים כן הוא או שהיתה עם המחול דכמה פעמים נמצא מרה קטנה גבי מחול העוף (יז) וכן אם כל המעים לפנינו אך שיש מרירת במעים או בקורקבן או באחד מהמקומות הסמוכים יש לתלות שנתמעכה המרה ע"י משמוש היד ונאבדה ואם לא נמצא טעם מר אין לתלות במיעוך אך אם יש לתלות שנאבדה אף אם כל המעים לפנינו יש להכשיר והכל לפי ראות עיני המורה אם יש קצת במה לתלות תלינן כמו שכתבתי לעיל בסעי' א' לענין ניקב כן נמי בחסר אך בבהמה שהוא כיס גדול ומינכר גם בפתיחתה אין מגיע לכים הדבר רחוק מאוד לתלות דלאחר שחיטה נאבדה אם לא כשיש אומדנא ורגלים לדבר לפי ראות עיני המורה:

ו (יח) ואם חסר המרה לפנינו ואין במה לתלות בלאחר שחיטה קורע הכבד שתי וערב וטועמו בלשונו אם יטעם טעם מר כשרה ואם לא טעם טעם מר יצלנו בגחלים ויטעם אחר כך אם יש בו טעם מר כשרה ואם לאו טרפה (יט) ובדיעבד מהני אם טעם טעם מר ע"ג הכבד אף אם לא קרע שתי וערב (כ) ואם נאבד הכבד בלא טעימה יש מתירים משום דהוי ס"ס שמא כפוסקים המכשירים חסר מרה ואת"ל דאסור שמא הי' בכבד טעם מר ועוד דרוב יש להם טעם מר ויש אוסרים וכן עיקר להלכה דבמדינתנו רובא דרובא אין להם טעם מר (כא) וא"צ להדיח מקום הטועם מדם דיבוא לידי הפסד שיתקנח המרירות ואם (כב) טעם מתחילה טעם מר קצת ואח"כ טעם באותו מקום ולא הוי מר תלינן שנתקנח (כג) ויש לסמוך על נשים אם אמרו שטעמו טעם מר:

ז (כד) הא דמהני אם יש טעם מר בכבד דוקא אם לא נמצא כים כלל אמרינן דנבלע בכבד מתחילת ברייתה לעשות פעולתה כך אבל אם נמצא מקצת כים דזה מורה שנבראת עם המרה ונחסרה ממנה אח"כ מהיים טרפה (כה) ואם מצא כים המרה שנתרוקן ותלוי במקומו בכבד כשרה שאנו תולין שדרך הסמפון נשפך המרה ולא ניקב הכים כלל אך עכ"פ צריך לבדוק את הכים בנפיחה ואם לא בדק טרפה:

ח (כו) אם המרה הוא גדולה ונפוחה אם אין מתמסמס במשמוש היד יש להתיר דנפיחה לא הוי כבשר שרופא גורדו (כז) אבל אם הבהמות מתים במגפה ונמצא כן יש לאסור:

ט (כח) אם ליחה שבמרה עפושה ונרקבת או קשה כאבן ואין שם שום ליחה מרירה יש לאסור ואם יש מעט ליחה מרירה יש להקל גם אם לא נשאר במרה שום טעם מר אך דבכבד יש טעם מר יש להקל:

י (כט) עוף שאין לו מרה וגם אין טעם מר בכבד הביצים שנולדו ממנה מותרים אפילו מה שנלדו תוך שלשה ימים דאמרינן רגע סמוך לשחיטה נטרפה אבל מה שבתוך העוף אסורים כדין ביצה טרפה:

יא (ל) נמצא ב' מרות אפילו אינו דבוקות טרפה דכל יתיר כנטל דמי ואם הוא אחת ונראה כשתים נוקבים אותה ואם שופכות זל"ז אחת הוא וכשרה ואם לא ינפחו את אחת ואם תעלה גם חברתה בנפיחה אחת הוא, אם במקום שמתחברות אל הכבד אחת הוא ואח"כ כמו רוחב אצבע המה מתפרדות כשרה אפילו לא שפכו אהדדי וה"ה אם במקום יציאתן המה נפרדות ואח"כ מתחברות ג"כ כשרה מרה הניכרת מעל"ע אי שפכו להדדי אחת הוא וכשרה ואם כמין כיס קטן יוצא סמוך למרה ויש בה מים זכים אין זה רק בועא ואם הכיס ממרה הוא לבן יש לבדוק אותו אם הליחה שבה מר כשרה ואם לאו טרפה:

וכו' ש"ע וכתב בפ"ח אות ב' וש"ת שמו"ד מ"ח קי"א ס"י מ"ב דכשמלא הוי ודאי ובחסר הוי ספק ומה שכתבתי דלא מהני י"ב חודש כן הוא בגילוי דעת ולפע"ד הדבר נכון אבל לא מטעמי' רק כמו שכתבתי בפנים וכן כתבו הפוסקים כמה פעמים בספק פלוגתא ברי"א וכן עיקר וטעם המכשירין חסר מרה הוא כיון דיש מיני ב"ח שאין להם מרה (טו) אם חסרה וכו'. כן כתבו אחרונים עיין בשו"י ח"ב ס"י ס"ו ובפ"ח אות ד' וביא"פ ומקדש מעט אות ז' והרב בפ"ח אות ג' לא ירד בזה לכוונת אחרוני' ע"כ הקשה שם מה שהקשה יע"ש ודו"ק (יז) כן הוא באחרונים ע"ע:

(יח) **ואם** חסר כן כתבו האחרונים בשם בה"ג ופסקינן כן בש"ע וטעמו כתב הפ"מ דאמרינן דמסתמא נברא חסר ונבלע המרירות בכבד כיון דמרה פעולתה דכבד כועס ומרה זורקת בו טיפה להשקיט ח"ס הכבד א"כ כשנברא כך ג"כ פועלת כן או אפשר דנבראת עם המרה ונבלע אח"כ וכיון דכיס המרה דק גם הכיס מתדבק לכבד ונעשה לבשר אחד עד שאין ניכר כלל הכיס עיין בכו"פ ותבין (יט) ובדיעבד וכו'. יש בזה מחלוקת בין הפוסקים ועיין ביד אפרים ובח"א דש הרבה פוסקים להתיר אף ע"ג הכבד וכן נוהגים להקל בזה (כ) עיין בפ"ח ובכו"פ ועיקר להלכה כאוסרים (כא) ח"ס זכרון יוסף עיין בפ"ח (כב) יא"פ (כג) כתב בפ"ח בשם חינוך בית יהודה דאין לסמוך על נשים בזה ואין זה עיקר להלכה וכן נהגו לסמוך על נשים (כד) הא דמהני וכו'. עיין בספ"ד אות ה' שכתב כן להלכה וכן הוא ועיין בגילוי דעת אות ו' ובדעת תורה שם שהאריך מאוד אך שדבריו אינו להלכה לפי רוב פוסקים המפורסמים (כה) פ"ח ואחרונים (כו) אחרונים דלא כח"א שאוסר בזה (כז) ח"א (כח) אחרונים (כט) אחרונים (ל) כל הדינים שבסעיף זה מבואר ומוסכם בפוסקים, מיני עופות שאין להם מרה הוא תורים ובני יונה ואילים ולבי המרה אינו בכבד רק בזנבו ואם בא לפנינו עוף שלא נמצא בו מרה יש לאסור מספק עד שיודע שהמין הזה אין להם מרה כן הוא בש"ע ועיין באחרונים שהקשו על זה הא הוי ס"ס שמא עיקר כפוסקים

נמצא

כפוסקים דחסר מרה כשרה (לא) עיין בש"ע סוף סי' זה ועיין בפרי תואר ובגילוי דעת אות י"ט היקל עיי' בפ"ח יעי"ש :

(א) **ניטל** וכו' מסמס. בחולין דף מ"ד וש"ע (ב) כו"פ סי' מ"ד אות ח' ובפ"ד ס"ו (ג) ובחולי וכו'. כו"פ ועיין בגדולי הקדשאות א' שהאריך בדברי הכו"פ שהם כאמר בטחול דלא הוי טרפות מחמת עצמו א"כ לא שייך אין טרפה חוזרת להכשרה כמו שכתבו גבי חסר הכבד דמשכי סתימה והעלה דבחתך הטחול הוי טריפות מחמת עצמו יעו"ש (ד) ואם הוא וכו'. בשירת יקותיאל חולק על הכו"פ ומתיר ע"י מסמוס יעו"ש בסי' כ' אות ב' והגם כי לדינא עיקר כפלתי אך בספק טריפה יש להתיר מקצת שכתבתי בפנים גם יש להעמיד אותה על הקהל היתר דזה אף ברעותא מחיים דעת כמה פוסקים דמהני (ה) ואם ניטל וכו'. עיין ט"ז אות ו' ובח"ש ג' ד' ה' ובפ"ד אות ב' ג' ויתבאר לך מה שכתבתי (ו) ניקב עיין בש"ע ובט"ז דקרום שהוא חלב טמא אין מצטרף ועיין בח"ש ופמ"ג ועיין בכו"פ שהיקל נגד הש"ע לענין שליש רוחב אגודל (ז) אחרונים האריכו בזה מאוד והכרעה הנכונה כמו שכתבתי בפנים ועיין בח"ש וכו"פ ושערי דעה סי' זה ומט"ז אות ב' ובשו"ת בית אפרים סי' מ"ג (ח) טחול שנחתך וכו'. עיין ברמ"א ודעת תורה דאף שינוי מראה לחוד הוי כמו מסמוס אך הבאים אחריו חולקים עליו ועיין בפמ"ג דדוקא במראה שחורה כדיו הוי לקותא דאמרינן השחיר היינו אדום אלא שלקה ומקצת אחרונים מכשירים אף בשחור ועיין בט"ז לענין חסר בפנים ועיין בשו"ת בי"א שהכשיר ועיקר להלכה ככל מה שכתבתי בפנים דזה הכרעת רוב פוסקים אחרונים ועיין בפ"ת אות ו' ובחי"א אות ד' (ט) קרום וכו'. פ"ת מט"ז וחי"א דלא כספר נחלת עזריאל הביאו בפ"ת אות ו' דאף עור הטחול עצמו לא הוי כמו בשר הטחול יעו"ש (י) עיין בח"ש (יא) ואם ניקב וכו'. עיין בש"ע ובט"ז וש"ך ומה שכתבתי להתיר בספק משום דלא אסרינן בספק רק בוושט דלעיל בסי' ל"ג עיין שם הטעם ועיין בגילוי דעת אות ז' שכתב דאף דניקב בצד הכרס ונשאר העו"ז בצד אין ג"כ כשר יעו"ש ופשוט הוא ועיין בפוסקים אחרוני' דכל שינוי מראה בשאר אברים אין פוסל דלא כח"ש אין ממראה שחורה כדיו ואם לא הוי כדיו אף שמתחת יש בועא ולא סר המראה לאחר יציאת המוגלא יש מקילים בהפ"מ דלא כפמ"ג ולפע"ד אין להקל בזה רק אם כפי ראות עיני המורה ברור לו שאין חשש מסמוס ע"י זה ודו"ק ועיין עוד בש"ע סעי' ג' ויש מחלוקת בין אחרונים בקצת דינים דשם ונראה עיקר להלכה דכל מה שדבוק לכרס קרוי צד עב אף דשם בשיפולו יש דקות ג"כ אפילו הכי הוי בכלל עב אבל מה שאין מונח כלל על הכרס אף שיש בו ג"כ צד עב אפילו הכי הוי בכלל דק ואין נקב פוסל שם ומה שמונח על הכרס אך שאין דבוק יש מחלוקת בין הפוסקים ובהפ"מ יש לסמוך על המקילים ואם יש עוד איזה ספק יש להתיר אף בלא הפ"מ

יב (לא) נמצא קוץ או מחט במרה בין קופא לני או לבר טרפה ואם נמצא בה גרעין של תמרה שאין ראשה חד מותרת ואם ראשה חד יש לאסור דחיישינן שניקבה אותה כשנכנסה מפני שעורה דק מאוד קרוב לודאי ואינה ניכר :

סימן מ"ג

דיני טריפות בטחול בו ו' סעיפים

א (א) ניטל הטחול כשרה (ב) ודוקא ניטל ביד אבל אם ניטל ע"י חולי טרפה דמשמה שנתמסמס קצת מראש העב נטרפה א"כ אף שנתמסמס אח"כ כולו אין טרפה חוזרת להכשרה (ג) ובחולי שלא ע"י מסמוס רק שהקטין ונתכווץ אבל העור נשאר קיים כשר דלא דמי לנחתך מקצת העב דטרפה דהתם אף העור נחתך אבל הכא עור קיים כולה רק הבשר שבפנים נתכווץ (ד) ואם הוא ספק ע"י חולי או ביד יש להכשיר דהוי ס"ס שמא אף בחולי שע"י מסמוס כשר ואת"ל דטרפה שמא ניטל ביד :

ב (ה) ואם ניטל צד העב שבו לחוד וצד הדק קיים או שהוא לפנינו ולקוי דהוי כמו נחתך צד העב טרפה דדוקא ניטל כולו קבלו חז"ל להכשיר דלא כאיב כ"כ, ואם, לקוי כולו ג"כ טרפה דאף דלקוי הוי כבשר שרופא גורדו וכמו שאינו א"כ הוי ניטל כולו ז"א דזה כאיב טפי מניטל או דיש לחוש שמא לא הוי כולו כבשר שרופא גורדו רק מקצת ממילא הוי כמו ניטל העב או מקצת מעב ושאר קיים דטרפה או אף דהוי כולו בשר שרופא גורדו יש לחוש שמא צד העב נתמסמס מקודם ואין טרפה חוזרה להכשרה :

ג (ו) ניקב הטחול בצד העב נקב מפולש או אף שאינו מפולש כל שלא נשאר מבשר הטחול עצמו שלם בלי נקב כעובי דינר זהב שהוא ערך חצי עובי הטחול שבמקום ההוא שיש הנקב טרפה אך בהפ"מ ושעת הדחק יש להקל אם נשאר שלם בעובי שליש רוחב אצבע אגודל :

ד (ז) נקבים הנמצאים בעגלים בטחוליהם בצד העב אם נראה לעין שהוא מתולדה ורובם יש להם כך יש לסמוך להקל :

ה (ח) טחול שנחתך בצד העב מצד אחד או נקרע או נימק או שיבש ונרקב או איזה שינוי רע בבשר או שנמצא בועא הנראה בחוץ מצד אחד אף שהוא ממים זכים בכל אלה צריך שישאר בשר בריא מטחול עצמו מצד הב' כשיעור: המפרש לעיל בסעי' ג' אבל אם הבועא או שאר הסרון הוא רק בפנים ובשר הטחול מכסה מב' צדדים של עובי' צריך לבדוק בפנים היטב ע"י גרירה שלא נמצא בדפנות איזה שינוי מראה וכ"ש רקבון אז יש להכשיר בהפ"מ אף שלא נשאר השיעור דלעיל אף ע"י צירוף מב' צדדים דאין זה נקב רק חסרון דבפנים ולא שמי' חסרון ואם ע"י צירוף ב' הצדדים יש בהם כשיעור דלעיל כשר אף באין הפ"מ (ט) קרום של טחול עצמו הוי כמו בשר אבל העור שע"ג טחול שמנקרין אותה לא נחשב לטחול ואין מצטרף כלל :

ו (י) ואם ניקב משני הצדדים ונשאר באמצע כעובי ד"ז כשר (יא) ואם ניקב בצד הדק אף מעל"ע כשר ודוקא מחמת חולי אבל מחמת מחט, טרפה דהוי מחט בחלל הגוף ואף אם המחט הוא טמון בטחול, ונראה

ונראה לי דבספק אם הנקב הוא מחמת מחט או ע״י חולי יש להכשיר :

סי׳ מ״ד

דיני טריפות בכליות ובו כ׳ סעיפים

א (א) ניטלו הכליות כשרה (ב) ודווקא כשניטלו בידי אדם כולו כאחד או שחסרו מתחילת ברייתה אבל אם נטלו ע״י חולי טרפה דהא כיון שנטרפה מתחלה ע״י לקותא אף שאח״כ ינטלו לגמרי אין טרפות חוזרת להכשרה וכן אם נטלו בידי אדם מעט מעט כיון דהקטינה פחות מבשיעור המבואר לקמן ונטרפה אין חוזרת להיות כשרה והסימן לידע אם נבראת כך או שחסרה והקטינה ע״י חולה בודקין הכים שלהם אם מלא חלב ניכר שזה תחילת ברייתה וכשר ואם נמצא חלל ומקום ריק ניכר שהי׳ לה כליות אלא שנימוחו וטרפה (ג) הכליות הוי טרפות מחמת עצמו ולא משום שיתקלקלו הבני מעיים :

ב (ד) כיון שניטלו כשרה לכן אם נבראת בג׳ כליות כשרה דכל יתר כנטול דמי (ה) ואם דבוק היתר במקצת עד שאם ינטל הוא ומקומו לא ישאר העיקרי כפול וכענבה דקיי״ל באין הפ״מ כדעת הרמב״ן דפירוש כל יתר כנטל במקומו עמו טרפה אבל בהפ״מ קיי״ל כרש״י וסייעתו דכנטל כולה דמי וכשרה :

ג (ו) אם ניקבה הכוליא אפילו עד חחריץ ועד בכלל כשר (ז) ודוקא אם הנקב הוא מחמת מחט וידענו שלא ניקב אברים הפנימים אבל אם הנקב הוא מחמת חולי אם הוא נקב שיש בו חסרון א״כ נתמסמס קצת מכוליא באותו מקום ולקתה הכוליא טרפה ואם הוא נקב שאין בו חסרון יש מכשרין ויש אוסרים דכל ע״י חולי הוי כמו מסמוס דהחולי גורם כאב כמו מסמוס וטרפה ויש להחמיר בדאורייתא אם הנקב הוא בחריץ אבל אם לא הגיע לחריץ לכ״ע כשר :

ד (ח) וכן אם נחתכה במקום החריץ כשרה ודוקא שלא נתחלקה לב׳ חלקים אבל אם נחתך אפילו מקצת במקום החריץ ונפרד ממנה לגמרי הוי כמו נחלקה כולה לב׳ וטרפה ודוקא במקום החריץ אבל שלא במקום החריץ כשר :

ה (ט) אבל אם לקתה הכוליא שנעשה בשרה כבשר שרופא גורדו ולדידן דאין אנו בקיאים בזה כל שיש קצת ליקוי בבשר הוי לקותא וכן אם נמצא בכוליא ליחה אף שאינה סרוחה או מים עכורים או סרוחים טרפה דקים להו לחז״ל דזה כאיב לה והוי מכה המטרפת אבל אם יש בכוליא מים זכים אף שהמים הוא בשלחופת קטנה כשרה (י) ואם יש בה מים שהוא כמראה דבש יש מתירים (יא) אבל אנו הנוהגים עפ״י רמ״א יש לאסור :

ו (יב) הא דכתבתי דלקותא בכוליא טרפה אינו רק אם הלקותא הוא בחריץ והוא במקום הלובן ששם הם הגידין וכאיב לה שם יותר הלקותא מאלו ניטלה לגמרי כן הוא בש״ע עפ״י דעת רוב פוסקים ראשונים אבל דעת אחרונים דלקותא ע״י מוגלא לא בעינן שיגיע לחריץ ואף במעט מוגלא רחוק מחריץ יש לאסור דכיון דיש מוגלא סופו לרקוב כולה

שפ״ע ועיין פ״ח ח״ס פמ״ג ובשערי דעה ודלא כהי״א שבתחילה כבוד תורתו לא ירד לתוכן כונתם וע״ע בט״ז וש״ך סי׳ מ״ו דאם ניקב טחול ולא נשתייר כעובי דינר זהב ושומן כשר או בשר סותמו לא מהני דאף דקיי״ל דשומן כשר סותם בנקבים זה דוקא היכי דאין צריך רק סתימה כ״כ אבל הכא דבעינן שיעור דינר יש לומר דזה לא מהני רק מטחול עצמו וע״ע בש״ע דאם יש בה שני טחולים שאינו מחוברים כשר דכל יתיר כנטול דמי וכנטל טחול כשר ואף אם דבוקים למטה לצד הדק נמי כשר אבל אם דבוקים לצד העב לשיטת הרמב״ן שסובר כל יתיר כאלו נטל הוא ומקומו עמו א״כ הוי לצד העב במקום דבוקיהם כניקב ונחתך וטרפה אבל לשיטת רש״י דכל יתיר הוי כנטלו כולם אף בזה יש להכשיר ובהפ״מ יש לסמוך על דעת רש״י וע״ע בפמ״ג דאם אין ליתיר צורת טחול העיקרי כשר לכ״ע וע״ע מש״ז סי׳ כ״ה אות ד׳ ולי״ם חידושי דינים אות מ״ד ובפ״ח א״ת י׳ סי׳ זה ובשו״ת דבר משה הביאו בגליוני דעת דאם יש שני טחולים שאינו נוגעים זב״ז ואין היכר איזה הוא היתרת או אפילו אחת קטנה וניכר שהוא היתיר וניקב אותו יתיר טרפה דכמו דניקב העיקרי טרפה משום דנקב כולא ביותר א״כ גם בניקב היתיר שייך טעם זה ע״כ טרפה וניקב טחול העוף יש מחמירים באין הפ״מ אבל להלכה עיקר להקל אף באין הפ״מ דאין זה בגדר טח״ל שאין לו צורת טחול דבהמה כמבואר באחרונים :

(א) **נטלו** וכו׳. משנה חולין כ״ד וש״ע מ״ד (ב) ודוקא וכו׳. ט״ז וש״ך והסכמת אחרונים (ג) וטריפות וכו׳. הסכמת אחרונים דלא כ״ש מי שכתב שהוא משום בני מעיים (ד) ש״ע שם (ה) מש״ז אות א׳ (ו) ש״ע שם (ז) ודוקא וכו׳. או״ה הביאו הפוסקים ופירשו בו דנקב שיש בו חסרון איירי אבל הת״ש פירש בו דאף בנקב שאין בו חסרון מטריף מטעם שכתבתי בפנים יעו״ש ואם יש ספק אם הוא מחמת חולי או מחמת מחט יש להכשיר מטעם ס״ס שמא מחמת מחט הוא וא״ת מחמת חולי שמא עיקר דלא כאו״ה ואף בחסרון יש להכשיר אך באופן דליכא חשש מחט בכלל הנ״ק דאל״כ הוי ס״ס לחומרא שמא מחמת חולי הוא וקיי״ל כאו״ה דטרפה וא״ת דלא קיי״ל כאו״ה שמא מחמת מחט הוא וניקבו אברים הפנימים ודו״ק ואופן דליכא חשש נקובת אברים כתבו הפוסקים כגון שתחב בפניו וראיתו שלא נגע באברים רק הספק הוא על הכליות לחוד ודו״ק ודע דאף בנקב שיש בו חסרון סוברים פיסקים החולקים על או״ה דכשר וטעמם משום דחולי ריקון והקטינה אין לקותא כלל עיין בד״ק אות י״א (ח) ש״ע :

(ט) **אבל** אם וכו׳. כן הוא בט״ז אות ה׳ וש״ך אות ח׳ ומה שכתבתי בנפרד אף מקצת כן כתב הת״ש ודלא כפמ״ג שהיקל בזה (י) ש״ע שם ומוכח מפוסקים (יא) עיין בש״ע (יב) הא וכו׳. בש״ע ועיין בש״ך וט״ז וגם בלקותא סובר הש״ך דאם הוא ע״י המסמס הוי כמו מוגלא ולא בעינן שהגיע ללובן ודעת הב״ח להחמיר עוד יותר יעו״ש אכן דעת הט״ז דכהמסמס הוי בכלל לקותא ולא מטריף רק אם הגיע ללובן וכ״כ הכו״פ ועלי לבונה וכן המש״ז כתב כן להלכה כט״ז וכל זה בנתמסמס אבל במוגלא אין להתיר רק בהפ״מ כדעת הש״ע וכן הוא דעת פ״ח ובה״ע ועי״ל כתב בשם כמה גדולים שנהגו לפסוק להקל בזה כדעת הש״ע ולא כדעת המחמירין

המחמירין (יג) ט"ז פמ"ג ועי"ל ע"ע (יד) עיין בש"ע ובט"ז וש"ך ודברי הח"א בכאן אינו מובנים לי (טו) הא דכתבתי וכו'. ט"ז וש"ך ופ"ח וכו"פ ק"ל כב"י דעד ועד בכלל ולבוש ות"ש ותוי"ק מטריפין וסוברים דעד ולא עד בכלל ע"ע ועיין בד"ק ומקדם מעט די"ש להחמיר (טז) עיין בש"ע (יז) ואם יש וכו'. הח"א מסתפק בזה והכ"ח בל"ע ונעלם ממנו דהת"ש וכו"פ וספ"ד אוסרים יע"ש (יח) ש"ע (יט) פ"ח ותוי"ק (כ) אם יש ס'. עיין בכו"פ ובדעת קדושים והטעם דלא אמרינן נשחטה הותרה הוא כמו שכתבתי בפנים ועיין בזה לקמן בסי' כ' באריכות (כא) עיין בש"ע ועיין בת"ש (כב) גמרא וש"ע (כג) אחרונים (כד) ואם וכו'. דעת הש"ע דצריך מעט יותר אבל הש"ך הביא כמה פוסקים דעד ולא עד בכלל יע"ש ע"כ יש להקל בהפ"מ דלא כח"א (כה) עיין בש"ע ובאחרונים (כו) עיין בח"א ועיין בספ"ד אות ח' (כז) אחרונים (כח) כ"כ בדעת קדושים (כט) גם זה כתב בדעת קדושים (ל) כ"כ בת"ש דלא כבלי דמכשיר בזה (לא) כן דעת המ"י ופמ"ג וח"א דלא כמקדם מעט שהקל בהפ"מ (לב) עיין בבאה"ט ויא"פ:

(לג) **הא** דכתבתי וכו' בשו"ת אבני צדק סי' י' האריך בזה ומסיק להתיר מספק וכן הוא בכמה אחרונים עיין בגילוי דעת שהקל שם אף אם יש בה מקום ריק ולא נראה לפענ"ד דמשמעות ש"ע דזה הוי ברור דמחמת חולי ואין להתיר רק בהאבדה ולא בדקו דהא יש כמה פוסקים דסוברים כמרש"ל דאף ע"י חולי כשר ע"כ בספק הוי ס"ס כן כתב הפ"ת באות ט' טעם זה אך קצת אחרונים כתבו דעיקר להלכה דלא כרש"ל והוי ודאי טרפה ואפילו הכי מותר בהאבדה ואף דמטעם רוב כשרות המה אין להתיר דהא הוי ריעותא מחיים מ"מ יש טעם להתיר דיי"ל לגבי טריפות כוליא מלבד הרוב יש חזקת כשרות שנתבררה דהא ליכא למימר שמא טלדה טרפה דהא מתילדה לא שייך טרפות בכוליא וא"כ שייך לומר אוקמה אחזקה כמו שנולדה בלי טריפות כוליא כן לא נעשה א"כ טריפות והאי חסרון כוליא הוי בה מתולדה וכשרה יע"ש והנה כי זה טעם נכון מאוד עפ"י דעת הת"ש בסי' כ"ט דכל די"ש חזקה שנתבררה לא אכפת

אך בהפ"מ עיקר להלכה דאף במוגלא בעינן דוקא שיגיע על הלובן (יג) ומ"ז כל שנשאר קצת לובן בלא מים כשר ואם לא נשאר כלום מלובן בלא מים טרפה:

ז (יד) ואם הוכתה בכוליא במכת חרב עד שנבקעה לשנים טרפה וי"א דאפילו לא נבקעה לשנים רק שהוכתה בכח הוי לקותא וטרפה ואם בנחת לא הוי לקותא וכשרה ובלקותא זו לכ"ע בעינן שיגיע המכה תוך הלובן ואם לאו כשרה:

ח (טו) הא דכתבתי לעיל לאסור בלקתה הכוליא אם הלקותא מגיע להריץ יש מחלוקת בין אחרונים י"א דצריך שיהי' הלקותא שולטת במקצת הלובן אבל אם מגיע עד הלובן ולא עד בכלל כשרה וי"א אם הלקותא הוא סמוך ללובן בלי הפסק בשר בריא טרפה ויש להחמיר בשל תורה

י (טז) נמצא בה דם דינו כמים זכים וכשרה שאין זה לקותא הואיל ובולה דם (יז) ואם יש דם אף בתוך הלובן דלא שייך ה"ט דשם לא דם הוא ע"כ הוי לקותא וטרפה:

יא (יח) כיון שעיקר החיות דכוליא תלוי בלובן ע"כ אף שכל הכוליא קיימת רק בלובן להוד שלטה הלקותא אף במקצתו טרפה (יט) ואין זה רק ספק טרפה:

יב (כ) אם יש ספק אם מגיע עד הלובן או לא וכן בספק אם זה הי' מים זכים או עכורים וסרוחים יש לאסור מספק דהוי ספיקא דאורייתא ולא מהני חזקת היתר משום דהוי ריעותא מחיים או משום דאיסור שביה טפי כמו במים במות דאסרנו לעיל בספק אם הי' המות מקיפו או לא:

יג (כא) אם יש אבנים בכליות כשרה דזה בא משתייה שבה הול וצרירות דלעומת שבא כן ילכו וניכר שבוליא הוא שלימה ואף אם נמצא בחריץ כשר ויש עוד בנמצא אבן בבוליא מה שנהפך מבשר הכוליא למוגלא קשה והוא הי' לאבן טרפה אם הגיע לחריץ דשם פוסל מוגלא ובאין הפ"מ אף אם לא הגיע לחריץ דבאין הפ"מ מוגלא פוסל אף אם לא הגיע להריץ:

יד (כב) כוליא שהקטינה מחמת חולי אם נשאר בדקה מעט יותר מכפול שקורין באבע בלשון אשכנז ובגסה מעט יותר מענבה (כג) ויש לשער ענבה כמו הצי ביצה ובהפ"מ כמו אגוז גדול שקורין בל"א וועלטשנא נים ופול הוא מחצה מזה (כד) ואם נשאר מעט יותר מזה השיעור כשרה ובהפ"מ אפילו לא נשאר יותר אלא שיעור פול וענבה מצומצם יש להכשיר (כה) ואם ניכר שהיתה קטנה מתחילת ברייתה כשרה בכל ענין וסימן לדבר אי חזינן שקרום הכוליא מתכווץ או שנמצא מעט מקום ריק בלא חלב וכ"ש אם יש שם רקבין כל זה מורה שנתקטנה ע"י חולי וטרפה ואם לא נמצא שם אחד משלש אלה ודאי מתולדה כך הוא וכשרה (כו) ואם מסופק בזה טרפה מספק אבל אם קודם שבדק אם נשאר כשיעור נאבדה בשר משום ס"ס שמא הי' כשיעור ואת"ל שלא הי' כשיעור שמא כך היתה מתחילת ברייתה (כז) וטרפות זה דהקטינה אף שלא פגעה ההקטנה בחריץ כלל אף דבכל הטרפות דלקתא הכוליא הוא דווקא בלובן ובהריץ הבא קים להו לחז"ל דאם נתקטנה כוליא מחמת חולי מסתמא טמון הלקותא בהריץ או דסופו ללקת ההריץ (כח) ושיעור דפול וענבה צריך להיות בכל כוליא בפ"ע אבל ע"י צירוף שניהם לא מהני (כט) גם צריך להיות כפול וענבה שהוא כברייתן ואם משוך אי מרודד אי מתלקט הוי ספק טרפה אך אם הבקעים שדרך להיות בכוליא ומפסיק חלב בתוכן ומשלימים מצד זה לצד זה דבקוע לשיעור מהני רק מה שאין בסגנן כליות לא מהני (ל) ואם הקטינה ע"י אבנים שבה או ע"י מים זכים שבה טרפה (לא) ואם הקטינה ע"י אדם טרפה (לב) אם כוליא אחת גדולה מאוד מתולדה מזה ראי' על הב' שהקטינה ג"כ מתולדה ונראה דדוקא בנאבדה שלא ראינו בה הסימנים שכתבתי לעיל באות כ"ד:

טו (לג) הא דכתבתי לעיל בסי' א' דאם נטלה כוליא ע"י חולי טרפה ודוקא אם ניטלה מתחלת ברייתה

הוא דכשרה אם נאבדה ולא הספיק לבדקה לדעת אם הוא ע"י חולי או מתחילת ברייתה יש להתיר מספק:

טז (לד) היכי דניטלה כוליא ע"י חולי דבהמה טרפה יש להתיר את החלב של קודם ג' ימים לשחיטה דמוקמינן על החזקה ואמרינן דבתוך ג' ימים נעשה טרפה וקודם לכן כשרה היתה ובהפ"מ יש להתיר את החלב אף תוך ג' ימים מלבד מה שנחלב בתוך חצי מעל"ע של קודם שחיטה יש לאסור דיכול להתהוות החסרון בחצי מעל"ע:

יז (לה) אם יש ג' כליות או יותר אף שאין עומדים בשורה אחת אלא אחת עומדת למטה מה באופן שניכר שהוא היתרת והיתרת ההוא הקטינה או לקתה באופן שהעיקרת מטריף בזה גם ביתרת טרפה ואף דכל יתר הוי כנטל היינו לחומרא אבל כמה דלא ניטלה כאיב לה טובא אף דלא לקתה רק היתרת:

יח (לו) אע"ג דבכל אברים אין לקותא פוסל כ"א כשנעשה בבשר שרופא גורדו ולכן כל שינוי מראה כשר בהם אבל בכליות דאיכא לקותות הפוסלות אע"פ שאינו כבשר שרופא גורדו כגון מוגלא או מכת חרב ולהכי אפילו שינוי מראה דהוי לקותא אף דאינו כמו לקותא שרופא גורדו יש לפסול בהו (לז) ואין שינוי מראה פוסל בכוליא כ"א כשמגיע לחריץ וכיון דכוליא נוטה לאדמומית לכן אם יש בה לובן שמגיע עד החריץ ממש אע"פ שא"א לידע אם נכנס גם לחריץ או לא דהא החריץ הוא לובן בעצמותו אפילו הכי טרפה מספק אבל מראה ירוק בל"א בלא"ה או גרין כשר כמו בריאה דהדרי בריא ובן אדום כשר אבל געל ושחור טרפה:

יט (לח) אין בכליות של עוף שום טריפות לפי שהם סגורים בעצמם ואין מגיעים שם בני מעיים ועוד כיון שכל הטריפות תלוי בלובן ובעוף אין שם לובן וחריץ לכן אפילו נפיחה הכוליא ושחורה כדיו כשר:

כ (לט) בלובן הכוליא יש עלי' קרום דק מלמעלה ולפעמים נמצא אותו קרום שחור ותחת הקרום הכוליא בריא שם יש להכשיר דקרום לא נקרא חריץ:

אכפת לן הריעותא דמחיים יעי"ש שהאריך בזה ואמנם לפי מה שכתבתי לעיל בסעי' י"ב לאסור בספק אם מגיע לחריץ יעי"ש כי זה מוסכם וקשה אמאי דהא הריעותא כולה אח"כ מחיים בודאי ודוק היטב ולכך לומר עיקר הטעם דהכא כמו שכתבתי לעיל בשם הפ"ת אבל בסי' י"ב אדרבה יש פוסקים מטריפין אף אם לא הגיע לחריץ והוי ס"ס לחומרא ודויק או די"ל הכא הטעם הנ"ל אבל בסעי' י"ב ליכא לאוקמה על החזקה משום דהוי ס"ס לחומרא ודוק (לד) עיין ד"ק סי' מ"א ובגליוני דעת אות כ"א בס' מ"ד דלא כל"ם שאוסר תוך י"ב חדש (לה) כן הוא דעת הפ"א ות"ם דלא כש"ע ופוסקים המקילים בזה עיין בת"ם אות י"ב (לו) עו"ר וש"ע בשם בעה"א ועיין בש"ך ועיין בת"ם אות י"ג במה שכתב שם לפרש כונת הש"ך ויתבאר לך מה שכתבתי בפנים שזה הוא לשיטת הש"ך ואחרונים דפסקינן כוותיהו דשינוי מראה כשר בשאר אברים חוץ מריאה וכוליא יעי"ש ודו"ק (לז) עיין בש"ע (לח) רמב"ם וש"ע ומוסכם (לט) פ"ח וח"א ס"ף כלל י"א:

(א) בהמה וכו'. עיין בש"ע סי' מ"ה ובש"ך ואחרונים (ב) ואם וכו'. רמ"א שם ומה שכתב בח"א דה"ה בנחתך מקלתה ל"ע דבריו דהא אף הפוסקים המטריפין בניקב וכימק מכשירים בנחתך עיין בש"ך שם אות ד' ות"ם ויא"פ דשימכים בזה על גירסת הפוסקים גבי טחול ניקב לחוד ונחתך לחוד דלא כח"א ודע דאף דלכאורה בנימק רוצה או כולה בעוף הוי תרי הפ"מ דניטל שלא ע"י נימק בעוף כתבתי בסעי' א' דאין להכשיר כ"א בהפ"מ וגם נימק אף בבהמה אין להתיר רק בהפ"מ א"כ הוי תרי הפ"מ ולפי הכלל שכתבו הפוסקים אין להתיר תרי הפ"מ רק בצירוף סעודת מצוה אך מסתימת כל אחרונים נראה להתיר ניקב ונימק אף בעוף בהפ"מ דלא כמקדש מעט דנסתפק בזה (ג) ביצים וכו'. עיין בד"ק אות א' ובמקדש מעט אות ב' דלא הוי הכא תרי הפסד מרובה משום דעיקר מה שאנו מחמירים באין הפ"מ על גשוואלכע ביצים הוא משום חשש דנימק האם ממילא הא דמתירים בהפ"מ הוא רק פ"א הפ"מ דהא בהפ"מ נימק האם מותרת א"כ ממילא אין לחוש על ביצים קרושים וכן כתב במנחת הזבח דלא כע"ל דס"ל דהוי תרי הפ"מ יעי"ש ועיין עוד בד"ק שכתב שצריך עכ"פ לבדוק את הדקין הסמוכים לריעותא יעי"ש שהביא בל"ע אם נאבדה בלא בדיקה ולפע"ד אין להחמיר דיעבד (ד) וכן וכו' עיין בת"ם ומ"ז ס"ף סי' זה דלא כח"א דלא מכשיר נימק וולד בבהמה רק בהפ"מ וביצים קרושים מתיר אף באין הפ"מ גם דלא כבאה"ט שהעתיק בנימק וולד בבהמה רוב פוסקים מטריפין ועל ביצים קרושים כתב דבהפ"מ מותר לכ"ע גם דלא כמנחת הזבח שכתב דאם נימק הוולד וגם האם בבהמה יש להתיר בהפ"מ אבל בעוף טרפה אף בהפ"מ יעי"ש טעם הדבר ועיקר כמו שכתבתי בפנים:

(ה) אם נברא וכו' עיין בשפ"ד וביא"פ דלא כל"ם בחי'

סי' מ"ה

דין אם ניטל השליא ובו ח' סעיפים

א (א) בהמה שניטל האם שהוולד מונח בתוכו כשר ובעוף שהיותו מועט מבהמה אם ניטל המעי שביצים מונחים בה יש פוסקים המטריפין ובמקום שאין הפ"מ יש לחוש לדבריהם:

ב (ב) ואם ניקב או נימק האם בין בבהמה ובין בעוף י"א דאם דומה לטחול דאף דניטל כשר ניקב ונימק טרפה דיותר כאיב ניקב או נימק מניטל וראוי לחוש לדבריהם במקום שאין הפסד מרובה אבל במקום הפ"מ יש לסמוך על רוב פוסקים המכשירים:

ג (ג) ביצים קרושים ומקולקלים שבשלל העוף יש מחמירים באין הפ"מ משום שעפ"י רוב גורמים נימק האם אבל בהפ"מ מותר אף אם נימק האם ג"כ (ד) וכן הדין אם נימק הוולד בבהמה ואף נימק האם ג"כ:

ד (ה) אם נברא חסר האם אף בעוף מותר אף באין הפ"מ דדוקא בניטל ע"י חולי או ע"י אדם יש מחמירים

בתי' דינים סעי' י"ח ודע דמה שכתב בגליוני דעת אות א' וב' לענין נימק הוולד וגלים קרושים והאם נמוקה רוב דבריו שם אינו עולים להלכה יעו"ש ועיקר כמו שכתבתי לעיל ומה שכתב שם בגיד דמה שדברו הפוסקים בגלים קרושים היינו דוקא אם שם ריקום אפרוח דהוי כמו נימק וולד בבהמה אבל קודם הריקום לא איכפת לן במה שנקשרו יעו"ש ואני תמה מאוד אם יש במציאות שיהי' נתרקם אפרוח בביצה כל זמן שהוא במעי ולא יצא לאויר עולם ובפירוש כתב הש"ך בסי' ס"ו אות ו' לענין דם ריקום שבביצה בשם הכל בו שאף שנמצא בו טיפה דם אין זה דם ריקום בודאי. אם הביצה הוא בת יומא דבמעי אין מתחיל להתרקם יעו"ש ועיין בשפ"ד שם באות ו' ובמנ"י ושערי דעה ומכל הפוסקים שם נראה דאין זה במציאות. וגם החוש מעיד על זה ומעולם לא הי' אפרוח בביצה הנמצא במעי ומה שהביא שם באות ב' בדעת תורה מעשה דהרי"י וואלי"י אין הספר תחת ידי כעת ואולי איזה טעות הי' שם ואני אומר בעת דמה שדברו הפוסקים לענין גלים קרושים לא דברו מריקום אפרוחי רק כפשוטו כמו שנמצא כעת מעשים בכל יום ונקראים גשוואלענע גלים או שנגמרו בחלבון וחלמון או החלמון לבד וזה נמצא עפ"י רוב (ו) עיין בדעת קדושים אות ב' :

(ז) **ניקב** וכו' כ"כ רמ"א אבל דעת המחבר נראה דפוסק כהמתירים (ח) כ"כ אחרונים (ט) כ"כ בשפ"ד אות ה' ועוד כמה אחרונים דלא כמקדש מעט שאוסר אף בהפ"מ (י) אחרונים (יא) אחרונים בשם תשובה ב"ח (יב) אחרונים (יג) ואין כו' ת"ש דלא כמחמירים בבהמה משום דלבהמה יש לה כיס השתן ויש לחוש שמא ניקב והבריא דלא חיישינן לזה דאם הי' הבריא הי' ניכר ללקות ועיין במקדש מעט שכתב דאם הי' שני סימנים על ניקב הכיס היינו שהי' מטפטף תמיד מי רגלים וגם נמצא מים בבטנה יש להחמיר ולחוש על ניקב כיס ולא מהני בדיקה יעו"ש ונראה לי לפי"ז דכיון אם משתנת דם וגם נמצא מים בבטנה דלא מהני בדיקה בכיס דלא כגליוני דעת דמיקל בזה (יד) פרה וכו' כ"כ בגליוני דעת ולא כמת"ע שאוסר ונראה דאזיל לשיטתו דסובר דבדיקה מעכב בזה אבל לפי מה שכתבתי להלכה דאין מעכב הבדיקה גם חלב מותר :

(א) **משנה** חולין וש"ע סי' זה (ב) ש"ך (ג) תוס' ורא"ש רמ"א (ד) ואם וכו' בדין זה יש מחלוקה בין הפוסקים והכרעה הנכונה הוא כמו שכתבתי בפנים (ה) ושומן וכו', מנ"י וכנפ"י הסכימו להתיר דלא כאוסרי'

מחמירים בעוף דחיותו מיעט וכא"ב לי' טפי מבהמה אבל לא אם נברא חסר וכן אם יש שני מעי' דביצי' בין דבוקים זב"ז או לא יש להכשיר אף שלא במקום הפסד :

ה (ו) נמצא לפעמים אצל שלל של ביצים שלפוחית ויש בה מוגלא השביח גם יש בו כעין חול לבן כקליפת ביצה יש לבדוק הקורקבן אם הוא שלם כשר כי בודאי נעשה זאת במה שהקרשו ביצים אם הקליפה הלבנה הקשה ולא בא מבחוץ:

ו (ז) ניקב כים השתן הנקרא בל"א בלאזע מנהגינו עפ"י רמ"א לאסור (ח) לכן אותו בהמית המשתנית דם יש לבדוק את כים השתן וגם הכליות אם אין בהם מכה המטרפת (ט) ואם לא בדוק יש להתיר בדיעבד בהפ"מ (י) ואם בדה"ק והי' בה ריעותא אך שלא הי' נקב בפילוש יש להתיר בהפ"מ ולא חיישינן שמא הי' בפילוש והבריא:

ז (יא) תרנגולת שבטנה צבה ופתחוה ויצאו מים רבים כשרה אחר בדיקה באברים הפנימים שנקב פוסל בהם אי לא נשתנה אחד מהם המראה אף דמראה אין פוסל בשאר אברים הכא דאיכא ריעותא דמים יש לחוש למסמום ונקב או דסופו לינקב ואם כל האברים בריאים ושלימים יש להתיר בהפ"מ אך י"א שנכון שלא לאכול מזה העוף שיש חשש שלא יבוא האוכלו לידי חולי הנקרא וואסער זוכט (יב) ואם המים הוא בשלפוחית אין חשש חולי ונראה לי דאף בדיקה אין צריך אם הוא בשלפוחית ואם אין בשלפוחית דכתבתי דצריך בדיקה נראה לי דהבדיקה מעכב בה אף בדיעבד (יג) ואין חילוק בין עוף לבהמה בדין דמצא מים בגוף דכל מה שכתבתי לענין עוף כן הוא נמי בבהמה אך נראה דהשש חולי אפשר דליכא בבהמה דלא כתבו רק בעוף ואפשר דטבע הבהמה נשתנה לענין זה :

ח (יד) פרה המשתנת דם אם אינה עומדת בבירור לשחיטה בזמן קצר יש להקל בהפ"מ לאכל החלב ממנה אבל אם עומדת לשחיטה יש להחמיר לאסור החלב שמא יתברר אח"כ שאכל איסור :

סי' מ"ו

דיני טריפות בבני מעים ובו י"ב סעיפים

א (א) ניקבו הדקין טרפה ואפילו ליחה שבהם סותמתן אינו סתימה (ב) ואפילו עלה בהם קרום לא מהני דכל קרום מחמת מכה לא הוי סתימה (ג) ואם הלב טהר סותם הוי סתימה וכשרה ודוקא באותו אבר שדבוק בו מתלדותו אבל מאבר אחר הסמוך לזה לא מהני דאין סותם שפיר (ד) ואם המחט יוצא מהמעי ונכנס לתוך השומן ונשאר עליו שומן שלם ויפה אם במקום כניסת המחט לתוך השומן יש רושם שינוי מראה ולהלאה אין שום שינוי איכא הוכחה שלא ניקב להלאה וכשר ואם גם במקום כניסת המחט ליכא שום שינוי יש לתלות שנתחב לשומן אחר שחיטה אבל אם להלאה ממקום תחיבת המחט יש רושם ושינוי בשומן אלא שנפסק בסופו ונשאר עוד שומן שלם ויפה טרפה כיון דאנו רואים דהמחט נכנסה גם להלאה והורה לאחוריה דהא ניכר הרושם אשר ניקבה מעל"ע ונתרפא שם היטב עד שאף רושם אינו ניכר שם כיון דבשומן א"א לבדוק שפיר יש להחמיר עב"פ כה"ג:

ב (ה) ושומן שהוא מחמת פיטום יש להקל בהפ"מ דגם זה סותם ואין להחזיק ריעותא ולחוש שמא הי' נקב קודם שהי' סתימת השומן רק אמרינן מסתמה כבר הי' השומן קודם הנקב דמעמידים אותה על חזקת היתר דעתה נעשה נקב אך שומן היתה מכבר דהא עומדת לבך שיגדל השומן ע"י הפיטום אך באין הפ"מ יש לחוש להאומרים דאין סותם רק שומן שהי' בודאי שלא ע"י פיטום רק מתולדה הי'

שם קרום השומן ולא מה שנתפשט אח"כ ע"י פיטום (ו) ואם סביבות המחט יש שומן מבחוץ ובמקום תחיבת המחט יש עור שלם רק שנחסר השומן נגד המחט יש להתיר בהפ"מ כיון דעור שלם והסרון השומן אין זה כקורט דם:

ג (ז) וחלב טמא אינו סותם י"א הטעם משום דלא מיהדק וי"א משום דקשה ואינו מגין (ח) ריש מעי באמתא י"א דהוי תחילת יציאתו מקיבה וי"א דהוא סוף המעים ואנו מחמירין בשניהם דהוי רוב טמא מספק פלוגתא כמבואר לקמן בסי' ס"ד לכך בשניהם אינו סותמים:

ד (ט) טרפש הלב וחלב שעליו וכן החלב שעל הכרכשתא אע"פ שהם טהורים אינו סותמי' דלא מהידק וחלב חיה אף שכל חלבה טהור מה שכנגדה בבהמה טמא אינו סותם דלא מהידק אבל עוף כל שומן שלו סותם (י) כל הצריך שיעור לנקיבתו וחסרונו לא מהני בי' סתימה דשומן ובשר:

ה (יא) יצאו הדקין לחוץ והחזירו מעליהם כשרה ואם אדם החזירן אם יודע בודאי שלא נתהפכו כשר אבל אם לא אסיק אדעתי' לדקדק בזה חיישינן שמא נתהפכו וטרפה (יב) והטעם משום דסופו לינקב ואינה יכולה לחיות בדקין מהופכים וה"ה אם לא יצאו (יג) רק שנמצאו אף קצת נתהפכו בפנים טרפה (יד) הדרא דכנתא שנשתנה קצת סדר סיבובה מדרך הרגילות וניכר שהוא מתחילת ברייתה כשר דלא מצינו בש"ס שיהי' תמונה מיוחדת להדרא דכנתא ולא אסרינן רק בנתהפכו אבל כל שהוא מתחלת ברייתן כך כשר (טו) ואם פ"א נתהפכו והחזירן אח"כ לא מהני כיון שכבר נתהפכו אין לו תקנה עוד (טז) אם שחט את הבה"ח בעוד שהי' הדקין בחוץ בלא חזרה כשר דכל זמן שלא החזירן לא נתהפכו עדיין כל שלא הוציא את המעיים בידים אבל אם הוציא אותם בידים ולא דקדק בודאי לידע שלא נתהפכו טרפה כמו בהחזירן ולא דקדק דנתהפכו בחוץ ג"כ טרפה כמו בפנים:

ו (יז) אם נמצאו המעים בין עור לבשר ונמצא תפור שם יש לחוש שמא יצאו ונתהפכו אבל אם לא נמצא שם תפורה ולא ניכר שנקרע (יח) וראינו קודם שחיטה שהלכה הילוך יפה דשוב ליכא חשש נפילה וריסוק אברים כשרה אבל בתרנגול מסורס (יט) שבני מעים דבוקים בבשר קצת וסמוכין לעור אף שלא ניכר שום קרע ותפירה טרפה דבודאי שלט שם בידים בשעת הסירוס ונתהפכו והא דלא ניכר הקרע ותפירה משום דהבריא ונתרפא (כ) ואפילו אם אין מסורס רק שניכר קצת ריעותא בעור בחוץ או בפנים יש לחוש שמא יצאו המעים ונתהפכו ואח"כ נתרפא העור (כא) ואם הי' בולטים המעים מן הבטן יותר מהראוי הוי כמו נמצאו בין עור לבשר ובכל אופנים שאנו מטריפין בנמצאו בין עור לבשר ה"ה בבולטין יותר מדאי:

ז (כב) מה שנהגו בכל המקומות שהנכרים מסרסים תרנגולים זכרים ותופרים מקום הקריעה אין חשש בדבר דהמתעסק בזה בקי הוא שאין נוגע במעים ואף אם בשעת הקריעה נופלין מעייו בין עור לבשר מאליהם יצאו והוא לא הפך במעים דהא עתה המה בפנים כראוי ולא בין עור לבשר:

ח (כג) הדרא דכנתא שניקב אחד לחבירו כשרה שחבירו מגין עליו ואצ"ל אם ניקב לכנתא שהכנתא חלב טהור הוא וסותם:

ט מחט שנמצא בדקין (כד) אם מונח לאורכו ואינו תחיבה כלל יש להכשיר בהפ"מ אבל אם תחיבה קצת בעור הדקין טרפה דיש לחוש שמא ניקבה לחוץ ואין ניכר ואם יש קורט דם מבחוץ או סרכא אף אם אינה תחיבה המחט בדקין רק בנמצא לבד יש להטריף (כה) בדינים אלו אין חילוק בין בהמה לעוף:

כאוסרים בזה אף בשפ"מ (ו) ואם וכו' אחרונים דלא כמ"ש שאוסר ועיין בש"ך יע"ש ומ"ש למכין בשר הדבוק בו מתולדתו אי סותם ויש בזה מבוכה גדולה בין אחרוני' והנכון אצלי כמו שהעלו אחרונים דבשר עדיף משומן דאף אם הוא מאבר אחר אם עכ"פ דבוק לאותו אבר מתולדתו סותם שפיר יע"ש ועיין בכו"פ סי' ע' דבושט לא מהני סתימת הבשר כיון דרווח וגמרא לי' יע"ש וזה עיקר לפע"ד להלכה. (ז) גמרא וש"ע (ח) ריש מעי וכו', ת"ש ואחרונים דלא כמו שהכריעו בח"א וגילוי דעת להקל בזה מיהו חלב שתחת הקרום הוי חלב טהור לכ"ע וסותם עיין באחרונים (ט) טרפש וכו'. גמרא וש"ע (י) כל הצריך וכו'. כ"כ או"ה והסכמת אחרונים (יא) ש"ע ש"ך ופוסקים (יב) כ"כ הפוסקים (יג) ש"ע דלא כראב"ה ומה שכתבתי אם קצת נתהפכו כ"כ הת"ש דלא בעינן דוקא מלמטה למעלה יע"ש (יד) קהלת יעקב סי' ד' דלא כתי' הר הכרמל (טו) פ"ת ח"א (טז) אם שחט וכו' כ"כ האחרונים ועיין בפ"ת בתרנגולת שיצאו מעיה דרך פי הטבעת יש מבוכה בין אחרונים ולפענ"ד עיקר להלכה כמו שהעלה בפ"ת דאם שחט קודם חזרה כשר וכן אם חזרו מאליה ג"כ כשר רק בהחזירן בידים טרפה אף שאמר ברי לי שלא נתהפכו משום דמקום צר ודאי נתהפכו ואם בכרכשתא לחוד יצאה והמעים המה בפנים בזה אין חשש כלל לכל הפוסקים (יז) רמ"א (יח) ש"ך (יט) א"ח ת"ש פ"ת בל"י וכו"פ ודייק דלא כש"ך וסייעתו המתירים בזה (כ) ת"ש (כא) דייק אות ז' (כב) אחרונים דלא כמי שמחמיר בזה להמתין י"ב חודש מעת הסירוס (כג) גמרא וש"ע (כד) אם מונח וכו'. יש בזה מבוכה בין הפוסקים והכרעה הנכונה כמו שכתבתי בפנים ומה שהחמירו בדקין יותר משאר אברים הוא משום דדעת הר"ן ופסק כן הב"י בש"ע להחמיר אף במונח לחוד משום דהולכין בעיגול יש לחוש טפי שעשה נקב ולא נודע מקומו אף דאנן לא פסקינן כן בנמצא לבד אבל עכ"פ בתחוב קצת או בקורט דם בחוץ יש להחמיר עיין בט"ז ולא כגילוי דעת שהקל בתחוב קצת יע"ש (כה) גילוי דעת דלא כטעו"ד אף דמה שדחה שם הג"ר משום דהוי לי' למיחשבי' בהנך טריפות דיתר עליהם. עוף רא"י זו לאו כלום היא ואין להאריך בדחיות הרא"י דמובן לכל שאין זה ראי' אך להלכה לדקו דבריו דאין חילוק בין בהמה לעוף בזה דלא כטעו"ד יע"ש ודו"ק:

תולעים

(כ"ה) תולעים

(כה) **תולעים** וכו'. כן הוא באחרונים ופשוט הוא ולענין נקבים הוא מחלוקת הש"ך ות"ש ואם התולעים בחוץ המה עיין סי' מ"ח אות ו' (כו) כ"כ בדעת קדושים (כז) ובבר וכו'. מש"ז אות ו' ומה שלכאורה מוכח מדבריו שאף מבחוץ היא שלם ויפה בלא שום בועא כנגד פי התולע בנ"כ יש להחמיר לא ידעתי למה בשלמא במעט בהחוב במקצת אנו מחמירים הוא מטעם הרין כמו שכתבתי לעיל אבל בתולע לא שייך זה (כח) נקב וכו'. דין זה הוא בשו"ת הרשב"א הביאו הב"י ופוסקים והרשב"א כתב על זה שהיא טרפה ומה שאומרים הטבחים דהכי רגיליהו שקר בימיהם אך אחרונים חקרו על זה ומלאו שכן הוא בכל הבהמות כמבואר בשו"ת נו"ב תנינא סי' כ"א ובמנחת הזבח סי' מ"ו באריכות:

(כט) **הלחולת** וכו'. מבואר בש"ע ופוסקים ועיין עוד בש"ע סי' זה ובפוסקים בענין כרכא בשאר אברים אפילו יוצאת מבועא שבמעי כשר אף דהוי תרתי לריעותא לא אכפת לן בשאר אברים חוץ מריאה וכן כרכא תלוי' וברא"ש כפתיר יש להקל אך בכרכא דבוקה יש לבדוק אם אין מחט בפנים אבל אם לא בדק כשר בדיעבד חוץ מבית הכוסת שנסרך לאבר הכבד דשם הבדיקה מעכבת כמבואר בסוף סי' מ"א יעו"ש ואם יש נפיח במעים בפנים עד לחוץ תחת הכרכא ונראה לעין שאין בבשר חשש מסמים יש להקל כמו שנתבאר לעיל ס"ס סי' מ"א לענין בה"כ וכ"ש כאן ועיין מה שכתב בגילוי דעת סי' זה א"ת כ"ה ולא זכר מה שכתב בעצמו בסי' מ"א הבאתיו לעיל בסי' מ"א אות כ"ו ע"כ נראה עיקר להכשיר דלא כמו שכתב בגילוי דעת סי' זה ומבואר עוד בש"ע ואחרונים דאין בועא פוסלת בשאר אברים אך עכ"פ צריכים בדיקה אם אין מסמים בעור ובבשר מעל"ע דמסמום הוי כמו ניקב וכילד הוא הבדיקה אם נמצא בועות במעים אפילו הרבה יש לחתוך המעי ולראות בפנים נגד מקום הבועות אם יש שינוי שם בבשר בפנים ונראה לעין שנתהוו הבועות מצד פנים אלא שע"י דוחק הליחה נתפשט עור של מעי שע"ג הבועות ובולטות לחוץ וע"ד שעל הבועות היא עור המעי עצמו אפילו אם מראה נ"ר לבן כמראה הליחה כיון שעור אינה נתמסמס יש להכשיר אך דיש להחמיר יותר להוציא הליחה מצד פנים לראות אם אחר הוצאת הליחה נגלה כשאר קרום עליון שלם ויפה ולף אם כשאר קרום העליון גבוה קצת נגד הבועה או שנקמט קצת עור הבועה אין לחוש שכן דרך הבועה להתפשט ע"ד כמו שיש לפעמים באדם בועה הנקרא בלאטער וכן דרך הבועה להקייע ע"ד לפעמים אבל אם יש על בועה בשר בלוי הוי קרום מחמת מכה וטרפה ואם נראה לעין שע"ד בפנים שם וניכר שהבועה מתהוי מבחוץ כגון שהבועה הרבה ברחבה יותר מכפי שהוא בסמוך למעי דבצד הסמוך למעי מתקצרת הרבה מזה נראה שע"ד שעל הבועה אינה ע"ד המעי ויש לחוש שמא קרום שעל מכה עלה בה ע"כ יש לפתוח את הבועה מבחוץ להוציא הליחה ואם נשאר התחיה שלם ויפה כשר ואם רואים בצד פנים שעור שלם ויפה בצד פנים כשר בלא פתיחת בועה ואם נשאר עור הבועה לאחר הוצאת המוגלא בהור כדיו טרפה דהוי לקותא י"א דמעיקר הדין קני בדיקת שלשה בועות הגדולות שבהם אך יש חולקים על זה לכן ראוי להחמיר לבדוק את כולם ואם נאבדו המעים בלא בדיקה הבועות אם היו בועות גדולות יש להטריף בע"ק דכיון דקרום המעי דק שכיח היא מסמים בעור ע"י הבועות אבל בבהמה דעור המעים עבים לא שכיח מסמים ויש להכשיר ובבועה קטנות לף בע"ק יש להכשיר וכן אם אין ידוע אם היו קטנות או גדולות ונאבדו יש להכשיר ואם האביד בידים במזיד לף בועות קטנות יש לאסור כדין מבטל איסור בידים וכמה פעמים נמצאים בועות קטנות במעי ואם ממרקם בחוץ נקלף בפנים הליחה וכ"ז להלאה לתוך הלואה והעור נשאר שלם כשר וא"צ לפתוח את המעי אך לפעמים הבליעה רחבה למעלה ובצד המעי במקום שהוא דבוק שם מתקצרת ויש לחוש שקרום עליון הוי מחמת מכה אז צריך לעיין בצד הפנימי אם עור שלם בלא קלקול כשר ואם יש שם בפנים איזה שינוי וקלקול יש להטריף. ואם נמצא בשר בלוי על המעי צריך לקלפו ולראות אם המעי שלם תחתיו והבדיקה מעכבת בזה ואם קלפו בחוזק ונקרע המעי יש לאסור. ואם נמצא על המעי כמו גרגר ישם כעין נתק אין חשש כיון שאין כאן שחין ואין שינוי מראה במעי, ובמעי שבין ובט לקירקבן דשכיח נפיח אם חתכו במקום נפיח וא"א להבחין אם היה העור שלם יש להקל וכתבו אחרונים ע"ד דאם כבשים יש להם בועות במעים וקצת מתים בזה אפילו הכי יש להכשיר הבועות אם תחתיהם שלם ויפה כמו בשאר בועות ומה שמתו קצתם לפשר דלאו הוי בדרי להו שמא הוי חיים ואין כאן טריפות ומבואר בש"ע דאי נמצא בועות הרבה במעי יש לבדוק בקש אם לא נקמו המעים ע"י הבועות ודוקא אם הבועות המה סביב המעי כולו אבל אם המה רק מצד אחד של מעי אף שהם בולטים הרבה יש מי שאומר שאין צריך לבדוק ולי נראה שאין להקל בלא בדיקה ואם נקמם המעי ע"י שנתקשה המאכל בתוכו

י (כה) תולעים בחלל הדקין יש להכשיר ואם יש נקבים בדקין ותולעים בתוכן י"א דמותר כמו בריאה ויש מחמירין וכן עיקר (כו) ואם בשעת פתיחת הבהמה ראו שהיה נקי בחלל ואח"ז התחיל לזוב פרש מהדקין לתוך החלל וראו שניקבו הדקין ויש תולעים בתוך הנקבים לכ"ע תלינן בלאחר שחיטה וכשר (כז) ובבר אווזות שביה תולעים ראשם תחובים בתוך הדקין במקצת וכנגדם בחוץ יש בועא קטנה מזה מוכח בבירור שניקב שם מעל"ע וקרום מחמת מכה עלה שם וטרפה:

יא (כח) נקב מפולש הנמצא בדק היוצא מקיבה בסמוך לו ערך אמה ומתחלת מצד הללו והולך ושופע בעוביו כלפי מעלה והוא כמין קנה חלול משך ארכו אצבע ויוצאת בצד חוץ הוד הקשת דבוק תחת הכליות בדיבוק גמור על בשר האלמעדא שקורין בלשון אשכנ"ז גראטשצא שמשכנה על כף הדורא דבנתא נקב זה הוא בכל הבהמות וכשרה:

יב (כט) הלחולת והוא מעי אחרון שממנו רעי יוצא והוא כרכשתא השווה בלי עיקום אם ניקב במשהו טרפה במה דברים אמורים שניקב לחלל הבטן דאז תצא הרעי לחלל הבהמה דרך הנקב אבל אם ניקב במקום שהוא דבוק בין הירכים כשר ואפילו ניטל כל מה שהוא דבוק שם אם נשאר שיעור ד' אצבעות לשור הגדול וב' אצבעות לשה ואצבע אחד לגדי וטלה כשר ואם יש נקב באותן אצבעות יש אוסרים במשהו וי"א עד שינטל רוב רחבו וכל זה בבהמה אבל בעוף אין שום דביקות כלל לכן בכל מקום שינקב טרפה:

סי' מ"ז

סי' מ"ז

דין אם נמצאו בבני מעים יתרים ובו ו' סעיפים

א (א) בהמה שנמצא בה שני מעים או שתי המססות או שתי בית הכוסות טרפה דכל יתר כנטול דמי לא מבעיא אם הם ב' גמורים שכל אחד הולך בפני עצמו זה בצד זה וכל אחד משמש כניסה ויציאה דוודאי טרפה אלא אף אם יתר ההוא חוזר ומתערב עם גוף האבר שלו מ"מ אם אין הפ"מ אין להכשיר רק עפ"י שלשה תנאים שמתחלה קודם שמתחלק זה היתיר יהי' גוף אבר אחד כשיעור רוחב אצבע אגודל והוא שני צענטע מעטיר שבזמנינו וכמו כן יהי' מעורב בסופו שיהי' רוחב אגודל בסופו אחד וגם שלא יהי' אורך היתר יותר מאורך אצבע אגודל בהשלם אלו ג' תנאים יש להכשיר (ב) אך בהפ"מ יש להכשיר אף אם חסר התנאי השלישי היינו שיתר ארוך יותר מאצבע ואין שום שיעור לאורך היתר רק אם למעלה המה אחד ברוחב אצבע וגם למטה כן ואף שיש סדק בהשלם או שרחבה של השלם נראה כשנים כל זמן שאין פירוד ביניהם בתחלה ובסוף ברוחב אצבע כשר (ג) ובהפ"מ ושעת הדחק יש להקל עוד יותר אם מצד אחד מחוברין כאצבע ובצד השני אף בכל שהוא (ד) וכ"ז הוא בבהמה אבל בעוף יש להכשר בהפ"מ בכל ענין אף שהם ב' מעים מתחילתם ועד סופם ואפילו במה ענפים רק שלא יהי' פתוח בסופו לחלל הגוף:

ב (ה) כל החלוקים שבסעי' א' איירי דוקא שהיתר משמש כניסה ויציאה היינו או שיוצאים שנים מקיבה ובאים עד נקב הרעי וכל אחד שופך בפני עצמו לתוך הנקב ומשמש כל אחד כניסה ויציאה בפני עצמו או שיצא דק אחד כדרכו מהקיבה ומדק זה יוצא אחר והוא היתר ומאז שהובדל ממנו לא נתחבר לו עד שהוא שופך לעצמו לנקב הרעי כמו עיקר הדק ואף באופן שנתחבר לו מלמטה אבל עכ"פ נכנס רעי מדק ליתר במקום שנתחבר לו מלמעלה ויוצא שוב מהיתר לדבק במקום חבורו למטה א"כ יתר זה משמש כניסה ויציאה ע"כ אין להתיר רק עפ"י אופנים המבואר לעיל בסעי' א' אבל אם דק יוצא מדקים ואין מחובר לשום מקום וראש היתר סתום מלמעלה ואין משמש שום יציאה רק הרעי נכנס לו מהדק העיקרי וחוזר לאחוריו ויוצא ובא לו דרך כניסתו אין זה יתר כלל רק דלדול בעלמא וכשר וכ"ז להלכה אבל למעשה יש להחמיר ואין להכשיר מעי יתר כזה שאין מעורב בסופו כ"א במקום יציאה מקיבה לא ניכר שום פירוד או סי' ברחבו שעתיד לפרוד ויהי' שנים רק יוצא דק אחד עיקרי אח"כ יוצא מדק יתר כזה וסתום בראשו ואין משמש שום יציאה כנ"ל וגם אין אורך היתר הזה יותר מאורך אצבע וגם דוקא אחד ולא שתי יתרת כזה ובהצטרף כל התנאים אמרינן דאין זה יתר רק דלדול בעלמא וכשר בהפ"מ דוקא אבל בלא הפ"מ טרפה בכל ענין כיון שאין מחובר בסופו רק תלוי כענף מבד אך כ"ז בבהמה אבל בעוף כבר כתבתי בסעי' א' דכל יתר מעי כשר וכ"ש בזה ואף הרבה ענפים כאלו וגם ארכם יותר מאצבע כשר:

ג (ו) מעי היוצא מבית הכוסות להמסס כשר דרביתייהו בהכי אבל היוצא מבית הכוסות לכרס טרפה דלא רביתייהו ואם אית לה תרי סני דיבי שהוא כרס הפנימי ועשוי ככים וסתום בראשו טרפה ואי שפכי להדדי נחשבים לאחת וכשר:

ד (ז) אם יצא מאמצעית הדקים יתרת סתום כענף אך שהי' בצורת סני דיבי ממש ארוך ומלא פרש כמוהו

בתוכו אף שעוף חולה עי"ז הוי רק מסוכנת ולא טריפה וכן אם עור המעי נתרחב הרבה אין חשש כלל וכשר. כל המבואר לעיל העליתי בס"ד אחר החיפוש באחרונים ובקידה בהוראה ונטיתי קצת מדברי אחרונים באיזה פרטים וכתבתי הנראה לפע"ד ולא רציתי להאריך להביא מקור הדברים מתשובות אחרונים מחמת כי כל מה שכתבתי המה דברים פשוטים ועיקר היסוד בזה כי בבועא אין טריפות רק חשש מצמות העור וצריך המורה להשגיח לראות אם נשאר מקצת עור שלם והבן:

(א) **בהמה** וכו' עיין בש"ע הביא המחבר שני דעות א' דסגי במחובר קצת בין בתחלה ובין בסוף דעה ב' דבעינן רוחב אגודל מחוברים בין בתחלה בין בסוף ודעת הש"ך לפי מה שפירשו בו התו"ש ופמ"ג דמיירי אף אם יש סדק בהשלם דמוכח שהמה ב' לא אכפת לן כל זמן שאין שום פירוד ביניהם יעו"ש ודעה הג' כתבו בפוסקים דבעינן שלא יהי' היתר יותר מאורך אצבע ע"כ באין הפ"מ העלו הפר"ח ובל"י ופמ"ג לצאת כל הדעות כמו שכתבתי בפנים ודע דבעל מנחת הזבח הוסיף עוד בשם דחון מגי הנאים אלו בעינן שהי' במקום החיבור גוף אחד בלא שום סדק גם שלא יהי' במקום חיבורם רחבה כשנים יעו"ש וטעה בזה כי אדרבה לפי מה שכתבתי לעיל בשם הש"ך כל הסעי' הא' איירי דוקא אם יש סדק לכך בעינן אלו התנאים ודויק ולכל הפירושים ברור מאוד בהשלם אלו הני תנאים אף שבמקום חיבורם המה רחבים כב' או שיש סדק לא אכפת לן כלל וז"ב (ב) רמ"א והסכמת אחרונים (ג) ובהפ"מ וכו' זה דעת הפ"ח משום דהוי כמו ס"ס דהא דבעינן מחוברי' משני הצדדים הוא במחלוקת ודעת הרמב"ם והוא דעה הראשונה בש"ע דדי בחיבור משהו בתחלה וגם בסוף ע"כ יש להקל עכ"פ אם בצד אחד הוא אצבע יעו"ש ונכון הוא (ד) וכל זה וכו', ש"ע סעי' ב' וכמו שהעלה בתו"ש אות א' שזה דעת הרשב"א ועוד דלא כש"ך ודלא כא"א שפוסק כש"ך ועיין בט"ז שמתיר ג"כ (ה) כל החלוקים וכו' האחרונים האריכו מאוד בסתירת הרא"ש וש"ע מסעי' א' לסעי' ה' עיין בט"ז וש"ך ואדוכינו התו"ש באות ד' האיר לן עינינו ביסוד דבר בחילוק שכתבתי בפנים והעלה הלכה למעשה כמו שהעליתי בפנים אך זה דוקא בבהמה דהא בעוף כבר פסק בעצמו בסעי' א' דכל יתר כשר ומ"א לא ירד בענין זה לעומקא דדינא והעלה להלכה כש"ך ולא פירש כוונת הש"ך ודבריו בלתי מובנים יעו"ש ועיין בתו"ש ופמ"ג במה שפירשו בכוונתו והוא לא ירד לזה וכאן מכשול למעיין וכן עשה הבאה"ט בהעתקת דברי הש"ך יעו"ש אך להלכה עיקר דלא כש"ך רק כמו שהעלה התו"ש וכמו שכתבתי (ו) כ"ז הוא בש"ע שם:

(ז) **אם** יצא וכו'. הפ"ח הביא כן בשם מצ"ייט ועיין בל"ם

בלים בחידושי דינים שצידד להקל ולא החליט ועיין בגילוי דעת שהעלה דהוי ספק טרפה ועיין בחי"א שהעתיק ג"כ דבר זה ונראה ממנו דמה שכתב מנ"ע ומלא פרש הוא דנ"א דאל"כ אין זאת בגדר סני דיבי ונראה לי דאם נראה שהי' בה פרש פ"א אף דעתה ריקנית טרפה (ח) בעופות וכו'. כ"כ בזל"א הספרדי ובעיקרי הד"ט סי' ה' אות כ"א ובת' מהרי"א אה"ע סי' י"ד כתב ג"כ להתיר מטעם דהדרא דכנתא אין לו מספר ושיעור ידוע כמה פעמים צריכים הדקים להקיף סביב א"כ אין האיסור תלוי בזה בין רב למעט כל שאין ריעותא בגופן אם יש שני דקין הכי רביתייהו ואם איכא שם אין כאן חסרון כלל ואין להוסיף על הטריפות יע"ש (ט) ואם יש וכו'. כן כתב בגילויי דעת אות ו' וכיון הוא דלא כמטו"ד שפסק דאין לתלות בחבול בזה יע"ש וגם פסק שם בחסר בלא נקב שהוא ג"כ טרפה ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים ודע דמה שהכשרנו לעיל בסעי' ב' במעי הנ"ל מדקין בעוף אף באורך הרבה לסברת הטמו"ד הי' צריך להיות טרפה דהא הוי יתר סני דיבי דהא דומה בצורתה לסני דיבי דעופות אך עיקר להלכה דבעוף אף חסר ויתר סני דיבי כשר ודו"ק (י) אם הסני וכו'. עיין בד"ק ובשאר אחרונים:

(א) קיבה וכו'. שבילי אמונה כתיב די כתב דקיבה יש בה שלשה עורות אחד הולכין חוטיו באורך והשני שתי וערב והשלישי חוטיו באלכסון אך מפוסקים כר"ה דלא הוי רק שני עורות ועיין בש"ע ופוסקים בסי' זה ומה שחידש הח"ש דאף ביתר לאו כל חלב סותם אלא אותו שהוא כתוב מסיך כבר כתבו אחרונים דעיקר להלכה דכל החלב משם סותם דלא כח"ש יע"ש (ב) ש"ע ופוסקים שם (ג) אבל וכו'. כ"כ כל הפוסקים אך מה שהקילו הח"א והגילוי דעת בשהייה י"ב חודש אין לסמוך על זה ועיין בפ"ת ודו"ק (ד) ע"ז ומוסכם (ה) רמ"א (ו) כ"כ אחרונים (ז) הכרס וכו'. יש בזה מחלוקה בין הפוסקים עיין בש"ע ואחרונים ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (ח) ואם וכו'. פ"ת אות ד' ורי"ם אלשקר דלא כדעת קדושים (ט) אחרונים דלא כב"ח (י) ואם נקרע וכו' בזה יש מחלוקת בין אחרונים ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים (יא) כ"כ אחרונים

במוהו והי' רחוב מלמטה יותר מלמעלה הוי יתר הסניא דיבי וטרפה ואף שכתבתי לעיל במעי היוצא מדק כענף מבד וסתום בראשה שהוא כשר היינו דוקא אם לא הוי בצורת סני דיבי אבל אם יש לו צורת סני דיבי טרפה אך דאין זה רק ספק טרפה הואיל דלא הוי במקום סני דיבי ממש:

ה (ח) בעופות יוצאים סמוך לסוף המעי ב' מעים מן המעי הגדולה וראשן למעלה לצד הראש וסתומים הם בראשם והם נגד סני דיבי בבהמה ונקראים בל"א טרייפיני קישקע אם הסר אחת או גם בדליכא אף שתיהן ואין שם נקב במעי במקומם יש להכשיר (ט) ואם יש במקומו נקב עגול ויש לתלות שהמתעסקית תלשה אותן בשעת עסק ויש התול בבית שיש לתלות שאכלתן יש להכשיר אף שנקב עגול ושפה סביבו כי כן דרך נקב זה היוצא מדק להמעים האלו אבל אם יש אודם או שחרות בנקב אין לתלות בשום דבר דודאי נעשה מחיים:

ו (י) אם הסני דיבי בעוף נפיחה אפילו המראה משונה ומלאה ריעי קשה כאבן אם העור שלם ואינו מתמסמס במשמוש היד יש מקילים ויש אוסרים ונראה דתלוי הדבר כפי ראות עיני המורה:

סימן מ"ח

דיני טריפות בקיבה ובכרס ובו י"ח סעיפים:

א (א) קיבה שניקבה טרפה ואם חלב שעל היתר היינו שהקיבה הוא עיגול כקשת ומה שהוא לפנים בתוך העיגול קרוי יתר ומה שהוא בחוץ קרוי קשת וחלב זה שהוא בצד פנים סותם הנקב וכשרה אע"ג דקיי"ל חלב טמא אינו סותם ואנן בני בבל קיי"ל דאף של היתר אסור משום חלב מ"מ כיון דבני א"י אוכלין אותו ואנן מכח חומרא הוא דאסרינן ע"כ לא חמיר כולי האי וסותם אבל שעל הקשת שאסור לכ"ע מן התורה אינו סותם וטרפה:

ב (ב) כרס שניקב טרפה ואין החלב שעליו סותמו לדידן שאנו אוסרים חלב שתחת הפריסה ואף דבני ריינים אוכלין אותו לא דמי לחלב שעל היתר המבואר לעיל בסעי' א' משום דבזה אנן אוסרים אותו מדינא ואם ניקב הכרס למטה לצד הקרקע הוי ודאי טרפה (ג) אבל אם הנקב הוא מצד צלעות לא הוי רק ספק טרפה אך אפילו הכי לא מהני שהיה י"ב חודש משום דמה דהוי פלוגתא בש"ס לא מהני שהייה ועוד דרוב פוסקים מטריפים אף בתחת הצלעות אף דלא הוי רק מכח ספק א"א להתיר זאת ע"י שהייה (ד) ואף אם ניקב במקום שטחול מונח על הכרס לא הוי סתימה דעל הטחול יש קרום שהוא הלב טמא וקיי"ל דאינו סותם (ה) תולעים הנמצאים בפרש אין חשש דמן הפרש הם גדילים (ו) ואם נמצא תולעים בחלל הגוף אף אם כרוכים על המעים מסביב מבחוץ אם אין שם שום נקב ולא ריעותא ושינוי מראה במעים כשר:

ג (ז) הכרס מיעוטו נחבא בין הצלעות שבחזה ורובו מונח על בשר הבטן ובשר הבטן חופה אותו ואם נקרע בשר זה אע"פ שלא הגיע קרע זה לכרס שיהי' הכרס נראה אלא כיון שנקרע רוב עובי הבשר הזה בארכו או ברחבו אורך טפח בבהמה גדולה אעפ"י שאין רוב ארכו או בבהמה קטנה ונקרע רוב אורך אותו הבשר אע"פ שאין באורך הקרע טפח טרפה ואין הילוק אם נקרע לארכו או לרחבו דלעולם בגדולה בטפח וקטנה ברובו ובהפ"מ אין לאסור רק באופן אם הגיע קרע זה עד לכרס במפולש ואם הוא פחות מטפח בגדולה ורוב בקטנה אף אם הוא מפולש מותר אם נעשה ע"י חולי ואם נעשה ע"י קוץ או מחט אפילו במשהו טרפה דחיישינן שמא ניקב אברים הפנימים (ח) ואם ממקום שהכרס כלה נקרע הבשר שם מותר דאין טרפות רק במה שנגד הכרס (ט) וטרפות זה הוא טרפות מחמת עצמו ולא משום שסוף הכרס לינקב (י) ואם נקרע הבשר תחת העור כשיעור המטריף אף שעור קיים טרפה ואם נשאר קצת בשר דבוק לעור ולא נקרע אף שהוא רק קרום דק מאד כשר (יא) ואם נעשה קרע

זה ע"י נגיחה בקרן אף שהעור שלם יש לחוש ולבדוק אברים הפנימים אף דאין אנו בקיאים לבדוק בחלל הגוף היינו נקב קטן שהוא ע"י קוץ או מחט אבל קרן וקנה רחב אנו בקיאים:

ד (יב) אם נקדר הבשר הזה בעיגול כדי שיכנס בו שלשה גרעין תמרה זו בצד זו אף בדוחק אף בלא אוכל טרפה שאם ימתח קרע זה יעמוד על טפח ואם נקרע באורך ויש בו ג"כ הסרון אלא שאין נחסר רק מעט באופן שאם תעשה ממנו עיגול לא יהי' בו הסרון כשיעור הנ"ל אינו טרפה רק אם הקרע הוא רובו או טפח כמבואר בסעי' א' אבל אם הסר רציעה רחבה באורך וכד מעגלת יהי' הסרון כשיעור דנ"ל טרפה אף שאין רובו או טפח (יג) אם נתמסמס הבשר דינו כניטל (יד) דיז דבשר ההופה לא שייך בעוף כלל:

ה (טו) מחט שנמצא בקיבה או בכרס דינו כמו שאבאר לקמן בנמצא בבית הכוסות:

ו (טז) המסס ובית הכוסות דבוקים זה בזה והמסס אין לו אלא עור אחד ובה"כ מקצתה עבה ויש לה ב' עורות ומקצתה דק ואין לה אלא עור אחד ואם נמצא נקב בהמסס או בבה"כ במקום דק אם ניכר שהנקב הוא ע"י חולי ולא ניקב מעל"ע כשר לכ"ע דכל דע"י חולי לא חיישינן שמא הבריא ונתרפא אבל אם הוא ע"י קוץ באין הפ"מ טרפה דהואיל וכרומו דה חיישינן שמא הי' הנקב מעל"ע ונתרפא אבל בהפ"מ כשר דלא חיישינן שמא נתרפא ובבה"כ במקום העב אף באין הפ"מ כשר ואם אין קורט דם בפנים אף במקום דק כשר באין הפ"מ (יז) ואף אם המחט עתה אינו תחוב כלל בנקב אלא מונחת דלא שייך לומר דאם איתא שיצא לחוץ מי החזירה דהא חזינן דיו"כ יצא לאחורי' דהא מונחת בחלל אפילו הכי כשר דכל שלא פילשה לחוץ דרכה להחזיר לפעמים מאלי' אבל אם הי' כבר פילשה לא היתה חוזרת דיש לה דבק טוב:

ז (יח) ואם ניקבו המסס ובה"כ במקום חבורן יחד אף שהוא מפולש מזה לזה כשר דהא בלאו הכי שופכים זל"ז וכן אם אינו מפולש מזל"ז אלא שאחד נקוב אם הוא במקום חבורן חבירו מגין עליו (יט) ואם החלב הישב מפסיק ביניהם הוא מבטל הסתימה וטרפה החלב טמא היא (כ) ואם הנקב בשאר צדדים שאינם דבוקים יחד אם הנקב מפולש סותמי טרפה שחלב טמא אינו סותם:

ח (כא) אם נמצא מחט תחוב בבה"כ או בהמסס ולא עבר מעל"ע חייב לבדוק בחוץ נגד פי המחט אם נמצא שם קורט דם או חלודה טרפה דאם אין מבת קורט דם מנין (כב) ואם הקורט דם הוא רחוקה קצת מפי מחט ולא נגד ממש יש להכשיר (כג) סרכא נגד פי המחט הוי כקורט דם (כד) ואם ניקב בפנים ע"י חולי ויש קורט דם או סרכא מבחוץ נגד הנקב שבפנים כשר:

ט (כה) אם לא נמצא קורט דם נגד פי המחט אפילו לא נשאר רק מעט מעור בחוץ שלא ניקב ואפילו ראש העב הוא לצד חוץ והודה לצד חלל בה"כ כשר דאוכלין ומשקים דוחקים את המחט ויכול לתחוב לבשר אפילו בצד העב ע"כ תולין במצוי שנכנס דרך הוושט לבית הכוסות ומשם נכנס לדופן בה"כ ולא הספיקה לינקב עדיין מעל"ע ואם נאבד ולא בדקו אחר קורט דם מבחוץ באין הפ"מ יש להטריף (כו) אבל בהפ"מ כשר (כז) ודוקא שלפי אומד הדעת הרגיש היטב שאין נקב לחוץ אבל אם אין יודע אם ניקב לחוץ ונאבד יש מתירים גם בזה ועיקר להלכה כדעת האוסרים אף בהפ"מ בזה (כח) ואם הי' קורט דם בפנים ולא בדוק אחר קורט דם בחוץ יש לאסור אף בהפ"מ דהא ריעותא דקורט דם שבפנים לפנינו א"כ אף שלפי אומד הדעת הרגיש שלא ניקב מעל"ע עכ"פ יש להסתפק שמא הי' גם בחוץ קורט דם ויש לאסור מספק דהא הוי ריעותא מחיים וגם שביה טפי שבאם ניקב מקצת העור מחיים שינקב כולה ובפרט במקום הדק דאף אם ברור שאין כאן קורט דם בחוץ יש כמה פוסקים לאסור ולחוש שמא נתרפא ובאין הפ"מ כתבתי לעיל להחמיר א"כ בנאבד בלא בדיקה בודאי לכ"ע אסור אך דוקא אם יש קורט דם בפנים עכ"פ דהא כתבתי לעיל דהאוסרים לא אסרו במקום הדק רק אם יש קורט דם בפנים:

י (כט) אם הנקב הוא מעל"ע והמחט עדיין תחוב בודקין אותו אם נמצא ק"ד בין בפנים או בחוץ אפילו רחוק קצת מן המחט או חלודה אף באמצע המחט טרפה דכל זה הוי הוכחה שנעשה מחיים אבל אם לא נמצאו אלו הדברים אף שניקב מעל"ע כשר דודאי לאחר שחיטה נתחב דאל"כ הואיל דהמחט

אחרונים (יב) ס"ע ועיין בש"ך ופ"ח (יג) ס"ע (יד) ע"ז ס' מ"ט ומוכרח הוא (טו) ס"ע שם (טז) עיין בס"ע וש"ך שם (יז) ואף אם וכו'. בפ"ד אות י"ט ודייק דלא כלי"ש בהלכות טרפות עלמות סדחה דברי הספ"ד הנ"ל (יח) ס"ע שם (יט) ת"ש (כ) מבואר בש"ך (כא) שם בס"ע (כב) ש"ך דלא כב"ח (כג) סרכא וכו'. כ"כ ל"ל וכל הפוסקים דלא כבו"ש שמיקל בזה ועיין לעיל בסי' מ"א מה שכתבתי בדינים אלו (כד) ואם וכו'. דלא כמו שהביא בפ"ח כאן בשם הס"ב ח"ס יע"ש ועיין לעיל בס' מ"א סעי' ע"ו שכתבתי הכרעה הנכונה בזה וכתבו עוד אחרונים דכל שינוי מראה נגד פי מחט כשר אבל אם השינוי הוא עד המחט ממש הוי כמו בציל וטרפה ועיין בפ"ד ס' מ"ט אות ב' ולקמן ס' מ"ט אות י"ב וכתב עוד שם דוולרל"ל הוי כקורט דם וכתבו אחרונים דכפ"ח ועב קלא אין זה כקורט דם יע"ש (כה) ס"ע שם (כו) רמ"א שם (כז) ודוקא וכו'. בזה יש מבוכה בין הפוסקים עיין בט"ז וש"ך ובח"א פסק להקל אבל לפע"ד אין להקל דהא דעת המחבר בס"ע לאסור בלא בדק אחר קורט דם אף בהפ"מ ודי לנו להקל בזה אבל לא אם לא בדק אם ניקב מעל"ע ובפרט שדעת הפ"ח ות"ש ופמ"ג לאסור מי יבוא להקל נגדם וז"ב (כח) ואם וכו'. עיין בדגמ"ר ועיין בג"ה אות ה' ועיקר נראה לפע"ד כמו שכתבתי בפנים (כט) אם וכו'. ס"ע

שו"ע ופוסקים (ל) ואף וכו'. אחרונים דלא כתו"ש (לא) במה די"א וכו'. שו"ע ופוסקים שם וכתב התו"ש דאם הי' שביל בשר לבן הוי כמו ק"ד ופשוט הוא ובליכא קורט דם העלו רוב אחרונים דאף בזה"ז יש לסמוך להתיר בהפ"מ דלא כרמ"א יעו"ש:

(לב) **אם** נמצא וכו'. ל"ל ופ"ח ות"ש ומ"ב ופמ"ג ודו"ק ועוד כמה אחרונים ולא דמי לדקין בסי' מ"ו דאף אם לא תחב ויש ק"ד בחוץ טרפה דשאני דקין כמו שכתבתי שם באות כ"ד ודלא כבי"ז שאוסר גם כאן ועיין במנחת הזבח דאם יש גם בפנים ק"ד ונגדו בחוץ ג"כ ק"ד אף שאין המחט תחת טרפה וכנון הוא (לג) ש"ך בסי' מ"ט ופ"ח (לד) מחט וכו'. הגהת ש"ד וט"ז ופמ"ג אבל השבות יעקב הביאו בפ"ת חולק ומתיר בהפ"מ (לה) ויש וכו'. כן הוא הכרעת הפ"ח עיין בפ"ת ונראה לפע"ד דכן ראוי להורות בהפ"מ (לו) ואם אינו וכו'. עיין באחרונים ועיין מה שכתבתי בזה לעיל בסי' מ"א (לז) חלודה וכו'. שו"ע והסכמת אחרונים דלא כמרש"ל ושבות יעקב (לח) וקורט דם וכו'. ש"ך בסי' מ"ו אות ט"ז יעו"ש (לט) אם וכו'. רשב"א ופסקינן כן בשו"ע ועיין שם בפ"ת (מ) ודוקא וכו'. רמ"א וכתבו אחרונים טעם הי"א כמו שכתבתי בפנים (מא) רמ"א (מב) ואם לא וכו'. ש"ך ופ"ך ועיין בס"א סי' כ"ד וכ"ש שדבריו בלתי מובנים ונראה שערבב השיטות שלא כמשפט יעו"ש ודו"ק (מג) ואם וכו'. בעלי לבושים אוסר בזה אף בהפ"מ משום דהוי תרי הפ"מ אבל בת' אבני צדק סי' י"ג דחה דבריו יעו"ש (מד) ואם לא וכו'. רש"ל הביאו הש"ך ולהלכה יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים והנכון כמו שכתבתי בפנים עפ"י הכרעת פוסקים ובגילוי דעת היקל עוד יותר ואין נראה לי

דהמחט תחוב הי' דם נדבק בו (ל) ואף שמצאו תיכף אחר שחיטה תלינן דבשעת הוצאה נתחב המחט (לא) במה די"א דבדק אחר ק"ד ולא מצא אבל אם נאבד בלא בדיקה הואיל שהי' תחוב מעל"ע הרי הוא בחזקת איסור וטרפה וכן אם מצא נקב בלא מחט והוא מעל"ע טרפה דהא אין דבר לסרוך הדם:

יא (לב) אם נמצא מחט או קוץ בהמסס או בבה"כ בחללו ולא נתחב כלל כשר ואם נמצא ק"ד או סרכא בחוץ נגד המקום שנמצא המחט מונח יש להכשיר בהפ"מ כיון שלא היתה תחב:

יב (לג) בית הכוסות שניקבו ב' עורות זה שלא כנגד זה כשר כיון דמינח נייח לא יתרמי להדדי ואין דומה לוושט (לד) מחט שנמצא בבית הכוסות ואורך המחט הוא באורך הדופן שאין יכולים לידע מאיזה צד בא המחט או מבפנים או מבחוץ יש מטריפים כיון דחללו רחב אי הוי בא מבפנים דרך הוושט לבה"כ הי' תחב לרחבה ולא לארכה ובודאי מחוץ בא והוי מחט בחלל הגוף ויש מקילים בזה אם לא ניכר לא מבחוץ ולא בפנים שום רושם משום דרוב הנבלעים דרך הוושט ומסתמא נכנס מוושט לבה"כ ורוב בהמות כשרות המה ומוקמינן אותה בחזקת היתר וכ"ש אם ניכר רושם שבא מבפנים ומבחוץ לא ניכר כלל (לה) ויש מחלקים אם לא ניכר כלל מאיזה מקום בא המחט או מבחוץ או מבפנים אזלינן בתר קרוב אם נמצא בחצי עובי' שלצד חוץ אמרינן שבודאי מחוץ בא וטרפה ואם בחצי עובי שסמוך לצד פנים יותר מלחוץ כשר ויש לסמוך על זה בהפ"מ להקל אבל שלא במקום הפסד טרפה בכל ענין (לו) ואם אינו תחב בגוף הדופן רק בחדרים שבשם אף לאורך הבה"כ ואף שיש קורט דם בחוץ או סרכא יש מקומות שמתירים דהוי כמו בנמצא על הפרש כיון דאינו תחב בדופן ויש מקומות שאוסרים דהוי כמו תחב בדופן ומקום שנהגו להיתר אין לסתור מנהגם דיש להם על מה לסמוך אבל במקום שאין מנהג ידוע ראוי לאסור דהא אף סרכא בלבד יש כמה פוסקים האוסרים וגם בנמצא על הפרש יש אוסרים ע"כ אין להקל עכ"פ בתחב בחדרים הנקראים פליטערלעך אף בהפ"מ אם לא במקום שנהגו:

יג (לז) חלודה הוא כמו ק"ד (לח) וק"ד המוזכר בכל מקום היינו שיש ממשת דם צרר בעובי הבשר אבל האדים הבשר לא אכפת לן כלל ואין זה ק"ד:

יד (לט) אם נמצא מחט בתוך בשר הקורקבן והבשר מצד חוץ ופנים שלם ואין ניכר כלל שום רושם לא לצד חוץ ולא לצד פנים גם אם המחט מונח יותר קרוב לצד חוץ מ"מ אזלינן בתר רוב נבלעים שהוא דרך הושט ומוקמינן על חזקת היתר דנשחטה הותרה ובודאי דרך פנים בא המחט ולא ניקב מעל"ע (מ) ודוקא בהפ"מ אבל בלא הפ"מ טרפה משום די"א דיותר יש לתלות שבא מבחוץ ונתרפא דצד החיצון יותר רך וראוי להתרפאות מצד הפנימי ע"כ שלא בהפ"מ כתב הרמ"א לחוש לדבריהם (מא) ואם יש ק"ד בחוץ אין להתיר אף בהפ"מ כמו שכתבתי לעיל בבה"כ בניקב מצד אחד ויש ק"ד בחוץ וכן נמי הכא בדין זה (מב) ואם לא ניכר בחוץ רק בפנים כשר אף באין הפ"מ:

טו (מג) ואם לא בדק אחר ק"ד לא בפנים ולא בחוץ יש להכשיר בהפ"מ כמו בבה"כ לעיל בניקב מצד הפנימי ואף דהכא הוי תרי הפ"מ דאף בודאי אין כאן ק"ד ג"כ אין להתיר רק בהפ"מ אין לחוש לזה ולעולם בהפ"מ מותר:

טז (מד) ואם לא בדק בחוץ כלל אף לענין ניקב ויש להסתפק שמא באמת הי' ניקב לחוץ או אם נמצא מחט בחתיכת קורקבן בשעת אכילה ולא ניכר בחתיכה זו שלא הי' ניקב לחוץ יש להקל בהפ"מ דלא דמי לבה"כ משום דהכא עור הקורקבן עב הוא ולא שכיח שינקב מעל"ע ע"כ אין בדיקה מעכב אף צריך שיאמר ברי לי שלא הי' שום שינוי בחוץ קודם בישול דאם יש נקב שכיח הוא שינוי בחוץ ובזה דלא הי' שינוי הוי שכיח טפי להיתר ואף בריעותא מחיים מהני נשחטה הותרה כה"ג לכל הפוסקים ואם יש לתלות שנפל המחט לשם אחר שחיטה ועי' דוחק בשר שבקדרה נתחב לשם אם אין שום ריעותא בבשר הקורקבן יש להקל אפילו אם אין לסמוך על בקיאות המתעסקת ונראה לי דזה הוי אף אם נמצא בצד הדק שבקורקבן דהא איכא ס"ס שמא מעלמא אתי לאחר שחיטה ואת"ל

שהי' מחיים שמא לא ניקב מעל"ע ורוב בהמות כשרות המה ומוקמינן על חזקת היתר דהא ליכא ודאי ריעותא מחיים:

יז (מה) אם הגיע המחט שבקורקבן עד קצו לחוץ ובפנים נתרפא לא הוי רק ספק טרפה דאיכא למימר דקודם שניקב עד לחוץ ונעשה טרפה נתרפא צד הפנימי ואין זה קרום מחמת מכה דלא הוי קרום דהא בעת שנתהווה הקרום לא הי' הנקב מעל"ע ולא היתה טרפה עדיין וכה"ג מועיל סתימה ע"כ לא הוי רק ספק טרפה ואם נמלח עם בשר די לקלוף את הבשר במקום שנגע בשעת המליחה בזה הספק אבל יותר מכדי קליפה אין לאסור דהוי ס"ס שמא גם העוף מותר ואת"ל שאסור שמא עיקר כפוסקים דמליחה אין אוסר יותר מכדי קליפה ודוקא בה"מ אבל באין ה"מ בעינן ס':

יח (מו) קטן שמצא מחט תחוב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף לכוין הדברים

לי דבריו להלכה דבצד הדק שבקורקבן אין להתיר אף באומר ברי לי שלא הי' שום שינוי דהא צד הדק דומה ממש להמסס וב"ה הכוסות דכל דאינו יודע עפ"י אומדנא בראיה ומשמוש דלא הי' הנקב מעל"ע אף שלא ראה שום שינוי טרפה אך בצד העב די"ל לומר סברת מהרש"ל בזה יש להתיר עכ"פ בבירור ברי לי (מה) אם וכו' עיין מש"ז בס"י זה ועיין בת' חתם סופר סי' כ"א דסובר בפשיטות כן יעו"ש (סי) רשב"א וש"ע:

(מו) **קטן** שמצא מחט וכו'. דין זה הוא תשובת הרשב"א בסי' ר"ד ופסקינן כן בש"ע סי' זה סעי' י"ב וז"ל המחבר בש"ע קטן שמצא מחט תח"ב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף לידע ולכוין בדברים אלו עכ"ל ועיין בט"ז אות י"ט דעכו"ם גרע לענין זה מקטן והאריך עוד לדחות דעת מהרש"ל ועיין בנקודות הכסף ובש"ך אות מ"ב ובאחרונים דעיקר שנאמן עכו"ם על זה לאסור אף דהוי נגד חזקת היתר הוא משום כיון דעדיין עוסק בהוצאת הפרש מן הכרס ומצא ביד עכו"ם המסמר הוי כעין רגלים לדבר ודברי עכו"ם לא הוי רק כגילוי מלתא אבל אם אחר שכבר פסק מלהתעסק בהוצאת הפרש ובא אצל יהודי בזה המסמר

דכל

של ברזל שבידו ואמר שמצא תח"ב בכרס אין צריכים להאמינו והש"ך הביא מה שמסיים הרשב"א על הא דקטן נאמן שכתב המחבר כאן הוא ג"כ מטעם דהוי רגלים וכעין גילוי מלתא יעו"ש וכוונתו דהא קטן אינו נכנס בגדר עד לאסור ומכ"ש מה שהוא נגד חזקת היתר ע"כ כתב הרשב"א דהוי רק גילוי מלתא בעלמא ולכ"ל דאיירו ג"כ שעדיין מצא שעוסק בהוצאת הפרש כעין שכתבו הפוסקים גבי עכו"ם דאל"כ רק שבא אצלו במסמר בידו מה גילוי מלתא זאת אין זה רק עדות גמור ואין קטן נאמן לאסור והנה ונראה שהשפ"ד ג"כ הבין כן שבאות מ"ב העתיק דברי הש"ך על קטן משום דהוי גילוי מלתא והביא תשובת מהר"ם הנ"ל וכתב בס"ק דדוקא בשעה שעוסק בהוצאת הפרש ולא אח"כ יעו"ש דמשמע דזה קאי גם על קטן וזה נכון וברור כיון דעיקר נאמנות הקטן כתב הרשב"א שהוא משום דלא הוי רק גילוי מלתא כיון דהוי רגלים לדבר וכבר כתבו הפוסקים בעכו"ם דלא מיקרי רגלים לדבר רק באופן שעוסק בהוצאת הפרש לא זולת ממילא דה"ה בקטן נמי כן הוא:

וראיתי שכבר העיר בזה בל"ש בחידושי דינים ליו"ד סעי' כ' אות ס"ג וז"ל שם עוד יש ליתן טעם להיתר שהרי אשה וקטן אינם נאמנים באיסורים רק שהרשב"א הובא במחבר בסי' מ"ח ובהגהות סי' קכ"ז קטן שמצא מחט תח"ב בכרס יש להחמיר ולאסור על פיו אם הוא חריף כו' וכתן הרשב"א טעם על זה משום דהוי כעין גילוי מלתא וע"ש בט"ז שהביא תשובת מהר"ם מלובלין בנכרי שמצא מסמר והתרעם הט"ז עליו בענין נאמנתו וכתב בנה"כ ליישב דכיון שבא הישראל בעת שעדיין עוסק הנכרי בהוצאת הפרש הוי לי' גילוי מלתא בעלמא כו' ע"ש באורך דאיכא למשמע מדבריהם דלא נקרא גילוי מלתא אלא בעת שעדיין עוסק בדבר ההוא וכו' וא"כ ה"ה בקטן וכו' וממילא ה"ה באשה לכן בכ"ד שאחר כמה שעות באה ואמרה מחט זו מצאתי לא הוי גילוי מלתא ואינה נאמנת כלל במליחת המחט וכו' מהא דקיי"ל בסי' קכ"ז דאין עד אחד נאמן באיסורים לאסור בשל אחרים וכו' אמנם מטעם זה לא הייתי מתיר דהרי הש"ך שם כתב דעיקר כהפוסקים דע"א נאמן היכי דהבעלים שותקים וכו' יע"ש שהעלה דאף אם נאמר דע"א נאמן נגד החזקה אבל אשה וקטן אינו נאמנים רק משום שהוא גילוי מלתא וזאת לא שייך לומר רק היכי דעדיין עוסקים בהוצאת הפרש כמו שכתבתי אמנם הא דכתב דגם אשה לא הוי בתורת עדות באיסורים דבריו תמוהים דהא כל עיקר דילפינן דע"א באיסורים הוא מנדה דאמרה תורה וספרה לה וקבלו חז"ל דוספרה לה לעצמה ומזה ילפינן לכל ע"א באיסורים הרי דכל דע"א נאמן אשה נאמנת וראיתי בגליוני דעת סי' מ"ח אות מ"ב שהעיר עליו בזה והביא מכמה מקומות דאשה נאמנת באיסורים כמו איש דלא כבל"ש יע"ש ומה שכ"ד עוד בל"ש דאף איש נמי אינו נאמן כיון דהוי נגד החזקה וע"א אינו נאמן לאסור בשל חבירו דבר שהוא בחזקת היתר אך שהם כיון דשתקו הבעלים הוי הודאה עיין בתשובת שבו"י שדחה ראיות הש"ך ופסק כש"ך דכיון דהשותק לא הוי לי' לדעת לא הוי שתיקה כהודאה ועיין בתשובת מרי"ט ס"ק סי' י"ג בענין משרת של קצב שאמר שראה מים בראש וכו' והאריך בענין זה אם ע"א נאמן נגד החזקה וכתב דכיון שהי' פועל נאמן לשיטות כמה פוסקים והביא מסי' מ"ח וכתב דהרשב"א לשיטתו דס"ל דע"א נאמן נגד החזקה והש"ע מחמיר כשיטתי' באיסור דאורייתא ועיין בפנ"י בקו"א בקידושין סי' ל' ובחידושיו פרק האומר דנגד רוב ע"א נאמן לכ"ע דאינו רק מברר איסור מתוך היתר כיון דאיכא מיעוט טריפות בעולם ועיין בש"ס שמעתא ו' פרק ז' שהאריך בזה וילא לחלק בין רובא דאיתא קמן אז ע"א נאמן לברר המיעוט מתוך הרוב אבל ברובא דליתא קמן לא והעיר שם מהא דמבואר בש"ע בקנה ריאה ואמר שמצא קרצא יע"ש וכבר דברתי מזה בסי' א' לענין נאמנות ע"ג בחשו"ק יע"ש ולפע"ד נראה עוד דאם ע"א אומר בטרפה בדבר שאפשר שנולדה כך בטרפות זה בזה אפשר לומר סברת הפנ"י הנ"ל דאינו רק מברר המיעוט מן הרוב כיון דאיכא מיעוט טרפות בעולם אבל אם מעיד שמצא מסמר דבודאי לא נולדה במסמר תחוב בכרס א"כ בשעה שנולדה היתה בחזקת דאין מסמר בכרס ושוב הוי כמעיד נגד החזקה והבן זאת ועיין ח"ס סי' כ"ט ועי"ע בתשובת ב"א מיו"ד סי' ב' שהעיר בחזקת היתר שאינה מבוררת אי ע"א נאמן נגד חזקה כזו והעלה דאינו נאמן ועיין במש"ז סי' ל"ט אות י"ט למה בודק נאמן לומר שהי' נקב בריאה הא הוי נגד רוב ולא הוי בידו דאם הי' עושה נקב בידו אפשר להכיר בין נקב שמחיים ובין נקב שנעשה אח"כ יע"ש ועיין לעיל בסי' א' וסי' ב' שדברתי קצת מענין נאמנות ע"א באיסורים לענין שחיטה ועתה אמרתי להרחיב הדבור בזה לענין נאמנות ע"א לאסור ולהתיר נגד חזקה ונאמנות ע"א היכי דלא הוי נגד חזקה ולבאר שיטות הש"ס

הש״ס ופוסקים בענין זה באריכות כיד ד׳ הטובה עלי:

א׳) **הרי״ף** עד אחד נאמן באיסורין וכתבו תוס׳ בריש גיטין דילפינן מן וספרה לה דדרשינן בכתובות דף ע״ב וספרה לה לעצמה ובספר מקור הלכה אות כ׳ הקשה לשיטת הרמב״ם דספיקא דאורייתא מן התורה לקולא א״כ למה לן וספרה לה הא פשיטא דנאמנת כיון דספק מותר יע״ש ושגם בזה דהא אצטריך היכי דאיתחזק איסורא דמודה הרמב״ם דאזלינן בתר חזקה לחומרא וכדה בחזקת טומאה עומדת ואפילו הכי נאמנת כיון דבידה לטבול וכמו שכתבו בתוס׳ שם אך אי קשיא הא קשיא מנ״ל דע״א נאמן נגד חזקה אף שהוא בידו דלמא איכו נאמן ושאני נדה דכיון דעיקר הטומאה נתחזק על פיה והפה שאסר הוא הפה שהתיר לכך נאמנת ואין ליל̇ף ממנה רק באופן הדומה לנדה שנתחזק איסו״ר עפ״י העד אבל אי נתחזק לן איסור בלא העד אפשר דאף שהוא בידו איכו נאמן אך שז״א דע״כ בכל אופנים אף שהבעל רואה שדם שותת ממנה דאז נתחזקה בטומאה בידיעת הבעל ואפ״ה אמרה טהרה וספרה לה לעצמה אך עדיין קשה אף שבעל רואה דם שותת ממנה יכולה לומר לא הרגשתי ודם שבא בלא הרגשה טהורה מן התורה א״כ לעולם עיקר הטומאה נתחזק על פיה לכך נאמנת ג״כ על הטבילה אך שגם ז״א כיון דקיי״ל רוב דם בא בהרגשה אפשר שאין יכולה לומר לא הרגשתי דהוי נגד הרוב ואין בידה כמו דאין ע״א נאמן נגד החזקה היכי שאין בידו ג״כ אין נאמן נגד הרוב דעדיף מחזקה איברא דדעת הפנ״י בקדושין דף ס״ב דנאמן ע״א לברר המיעוט מתוך הרוב אף דאין בידו ממילא דאשה ג״כ נאמנת לומר לא הרגשתי ונתחזקה על פיה אלא שזה איכו כלום דאף דאם אומרת לא הרגשתי דנאמנת אבל כל זמן שלא אמרה כלום אנו מחזיקים אותה לודאי טמאה וחייב מלקות וקרבן עליה מכח הרוב כהבואר במסכת נדה דף י״ד נמצא על שלו וכו׳ וכן דם הנמצא בפרוזדור וכו׳ יע״ש נמצא דנתחזקה בלא אמירתה כלל ואפילו היכי נאמנת לומר טבלתי ונשמע מזה דע״א נאמן נגד החזקה הכי דבידו ועוד יש לומר דהיכי דדם שותת ממנה ביום הווסת או בעונה בינוני דבזה אף מיעוט בלא הרגשה ליכא כמו שכתבו אחרונים ואפשר דבזה אם אומרת לא הרגשתי איכה נאמנת כיון דבכל דם שבא באותו זמן הוא בהרגשה ועדיין צ״ע אצלי ועיין באות ג׳ ועיין לקמן בהלכות נדה מענינים אלו והבן ועיין ח״ס יו״ד סי׳ קפ״ז:

ב׳) **עוד** ילפינן מנדה דהיכי דליכא חזקה לא לאיסור ולא להתיר ע״א נאמן להתיר דבנדה ג״כ ליכא חזקה לענין שתהי׳ רואה לעולם אף שעתה ראתה ואדרבה הוא בחזקה שתפסק ומוקמינן חזקה שראתה נגד חזקה שתפסק והוי ספק השקול אם פסקה עתה אם לא ואשה נאמנת לומר שפסקה אף שאין בידה לפסק ש״מ דכל דלא הוי נגד חזקה נאמן ע״א אף דאין בידו עיין בתוס׳ גיטין ב׳ ובמהרש״א ובמה שכתבתי דהוי חזקה נגד חזקה בנדה אתי נמי שפיר הקושיא על הרמב״ם שהבאתי לעיל אות א׳ דכבר כתבתי כמה פעמים דהיכי דהוי חזקה נגד חזקה גם הרמב״ם מודה דספיקא דאוי לחומרא דהוי כמו חתיכה מב׳ חתיכות דאיקבע איסורא ושפיר ילפינן דע״א נאמן להתיר ומה שהקשה הפנ״י בגיטין דף ב׳ על הא דאמרינן בגמרא שם אימר דאמרינן ע״א בחתיכה ספק של חלב ספק של שומן שלא אתחזק איסורא וכו׳ וקשה לדעת הרמב״ם בלאו נאמנת העד מותרת מן התורה יע״ש ואפשר לומר דבחתיכה מב׳ חתיכות איירי שם ובזה מודה הרמב״ם וראיתי שכבר הרגיש בזה בטוב גיטין יע״ש אך עדיין הקשו אחרונים מנ״ל באמת דהיכא דאיקבע איסורא ע״א נאמן דהא אין בידו אמנם לפי מה שכתבתי דבנדה ג״כ הוי איקבע איסורא על הראיה ואפילו הכי נאמנת לומר שפסקה כיון דעכ״פ לא הוי נגד החזקה ועיין בש״ך ס״י ק״י לענין ספיקא דרבנן באיקבע איסורא דס״ד דלא אזלינן לקולא דהוי כמו ספיקא דרבנן נגד החזקה ועיין בפ״ח דאין זה חזקה לאיסור כיון דכמו דהי״א יש לה חזקה לאיסור כן נמי חי״א יש לה חזקה להיתר ומוקמינן חזקה נגד חזקה ועיין לעיל בסי׳ ק״י מה שכתבתי בזה אמנם עדיין צריך להבין מה בכך דיש לה חזקה שתפסק הא אף שפסקה צריכה לספור ז׳ נקיים בזבה גדולה ובנדה צריכה להיות עכ״פ שבעה ימים בנדתה מעת שראתה ולמה נאמנת על זה שכבר עברו שבעה הא אין בידה שיעברו שבעה ימים וצריכה להמתין על זה ודלמא לא עברו עדיין א״כ הא אין בידה לטבול אך ז״א דכמו דאמרינן לענין פסיקת הדם דהוי חזקה נגד חזקה כן נמי לענין הספירה דאף ביום ראשון ושני איתחזקה דלא ספרה שבעה כן היא בחזקה שיעברו שבעה דהא הדם יפסק והזמן ממילא יעבור ובודאי יהי׳ לה בעת זמן אחר השבעה ימים ע״כ לא מיקרי איתחזק איסור לענין דם שראתה ולענין הזמן דהא אין שום אפשרות שלא יעבור זמן זה ויבוא זמן אחר ע״כ מיקרי לא איתחזק ונאמנת אף שאין בידה וזה כוונת התוס׳ במה שכתבו וכשעברו שבעה טהורה ממילא אחר שלשון דחוק קצת אבל בחידושי הרשב״א ביאר יותר וז״ל וא״ת אפילו אתחזק איסורא ואין בידו נמי וי״ל כיון דדמיה פוסקין ממילא וימי ספירה באין מאליהן כחתיכה ספק חלב ספק שומן חשבינן לי׳ דהשתא דקאמרה טהורה אני לא איתחזק איסורא עכ״ל יע״ש והדברים ברורים כמו שכתבתי דכל דבר דעומד לפסק ולעבור מאליו ובודאי ישתנה ממה שהי׳ זה לא מיקרי חזקה ועיין לקמן בסי׳ קפ״ד לענין חזקת הווסת מה שהארכתי בענין זה רק דהתם אף דחזקת טהרה הוי חזקה הפוסקת מחשיב לדידן חזקה כיון דאין ברור כ״כ שישתנה ואף שישתנה אפשר שלא יבוא בזמנו ע״כ אמרינן דעכ״פ חזקת הגוף עדיף מחזקה דאורח בזמנו בא אף דחזקת הגוף יפסק באיזה זמן יע״ש ודוק אבל הכא דידעינן בודאי שבזמן קרוב יפסק הדם והזמן יעבור ממילא כה״ג נאמן ע״א:

ועדיין צריכים אנחנו תבלין לזה דהא קיי״ל עיקר להלכה דחזקה הפוסקת בודאי אפילו הכי הוי חזקה וסומכים עליה לכל ענינים כמו חזקת חי אף דודאי ימות אפילו הכי לא חיישינן שמא ימות וכן חזקת טהרה של אשה דודאי יבוא זמן שתראה אפילו הכי לא חיישינן לזה ומוקמינן אותה לעולם על חזקתה ולא עוד אלא אף אם כבר נשתנה ואנו מסופקים אימת נשתנה אמרינן עתה הוא דמת עתה היא דראתה דחזקה דמעיקרא עדיפא כמו שכתבתי בסי׳ קפ״ד וסוף סי׳ קפ״ז יע״ש א״כ אף דודאי יפסק הדם ממנה כל זמן שלא ראינו שפסק אמאי לא מוקמינן אותה על חזקתה שלא פסק עדיין אף שיש לה חזקה שיפסק הדם הא חזקה שלא פסק עדיפא כמו בחזקת חי וחזקת טהרה דאף דיש לה חזקה דבודאי ישתנה אפילו הכי חזקה דשלא נשתנה עדיפא ועיין לקמן בסי׳ קצ״ו מה שכתבתי דבדיקה של הפסק טהרה הוא דאורייתא דכל זמן שלא נודע לה שפסקה הוא בחזקה רואה כיון שמעיינה פתוח איברא דכתבתי שם בשם ח״ס דאם עבר עליה ימים שיודעת בודאי שרוב ימיה כבר פסק ממנה דם יש לחשוב זאת להפסק טהרה מכח רוב מדאורייתא יע״ש אך מה נאמר ומה נדבר שאם אשה אמרה שפסקה בטהרה ביום שני שלה ומכ״ש ביום ראשון שהוא בחזקה מעיינה

פתוח

שחוט עיין לקמן סי' קל"ו ולמה נאמנת שפסקה ומתחלת למנות נקיים בזבה גדולה מיום שני שלה ואמאי הא הוי נגד חזקה ואף אם עבר עליה הימים שברוב ימיה פוסקת לראות ג"כ קשה למה הוא בחזקת שלא תראה הא בשעה טהורה אף בזמן הווסת אחר ברוב ימים אורח בזמנו בא אפילו הכי פסקינן דווסתת דרבנן והוא מטעם זה דחזקה ראשונה עדיפא כמו שבארתי היטב בסי' קפ"ד שטעם זה עיקר יעו"ש וא"כ אמאי לא אמרינן כן כמי הכא ורליתי לומר שבאמת כן הוא רק דעכ"פ כשמע מכאן שבכל חזקה הפוסקת אף דהוי חזקה אבל ע"א נאמן לומר שפסקה וסברא לחלק בזה בשלמא חזקת טומאה שאינה פוסקת אם לא ע"י מעשה שלה א"י לאו משום דהוי בידה לא הוי מהימנה דהא"א דלא נעשה מעשה עדיין אבל חזקת הפוסקת ממילא בלא שום מעשה אף דהוי חזקה אבל עכ"פ כיון דעומד לפסוק נאמנת בזה לומר שפסקה וכל ע"א ילפינן מזה ג"כ דמהימן בחזקה הפוסקת אך אין זה משמעת התוס' וביותר דמלשון הרשב"א שכתב דהוי כמו חתיכה ספק חלב ספק שומן משמע שאין זה חזקה כלל והבן ע"כ נראה לי לחלק דדוקא חזקת חי וחזקת טהרה וכדומה אף שהמה חזקות הפוסקות עדיפו מחזקה שני' כיון דחזקה ראשונה הוי חזקת הגוף הייגו שלא נשתנו גופן אבל חזקה שני' הוא שישתנה הגוף היינו שיפתחו לכורות וקנוקנות הדם ולעולם חזקת הגוף עדיף ואמרינן שלא נעשה עוד מעשה השינוי אבל הכא אדרבה חזקה ראשונה הוא השינוי שזב דם ממנה ונפתחו קנוקנות הדם וחזקה שני' הוא שיפסק אין שום מעלה בחזקה ראשונה מבשני' ואינה בחזקת שתראה כיון דעומד לפסוק ממילא וכן הזמן ממילא בא ע"כ דומה לחתיכה ספק חלב ספק שומן או לחי מצ"ח דאיקבע איסור חזקה נגד חזקה היולא ממה שכתבתי באות א' ואות ב' דמנדה ילפינן היכי דליכא חזקה כלל ואין בידה אן אף באיקבע איסורא כיון דלא איתחזק או אפילו היכי דאיכא חזקה אלא שבידה לבטל את החזקה ודוק :

ג' **אך** לכאורה יש להקשות למה אשה נאמנת בתוך ימי ווסת לומר שראתה הא הוי נגד חזקה ואין בידה אלא שזה טעות דהא שוויי אנפשיי חתיכה דאיסורא ואדם נאמן על עצמו לאסור אלא למה בעלה לוקה עליה משום נדה הא לגבה בעלה אינה נאמנת ואמרינן בגמרא החזיקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה אלא די"ל לומר כיון דלגבה עלמה נאמנת א"כ כבר נתחזקה כמו שאכי אבאר אי"ה לקמן באיתחזק חלב עפ"י ע"א אלא א' קשיא הא קשיא למ"ד ווסתת דאורייי למה נאמנת לומר שלא ראתה הא הוי נגד חזקה דאורח בזמנו בא ואין בידה אך לפי מה שהבאתי לעיל באות א' בשם הפריי דלברר מיעוט מרוב ע"א נאמן א"ש דחזקה דאורח בזמנו בא הוא מטעם רוב פעמים בא מזמנו ממילא דנאמנות לברר חלת ג"כ ילפינן מן וספרה לה שאשה נאמנות לעולם לטהר עצמה אף בשעת ווסת ובזה א"ש מה שנתקשה בחקר הלכה מנא לן דע"א נאמן לברר ולפי מה שכתבתי זה ילפינן ג"כ מן וספרה לה אך להלכה דפסקינן ווסת דרבנן עדיין יקשה מנ"ל דע"א נאמן לברר הא מנדה א"א למילף ודו"ק ונראה דאף לדידן ע"כ שמעינן זאת מנדה דהא בודאי אם ראתה דם בשעת ווסתה איכא חזקה דאורח בא בזמנו ומבואר בגמרא דנאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה הדם שותת ודעת הרשב"א וסייעתו אף בשעת ווסת טהורה ואף לשיטת התוס' הוא משום דאל"כ לא תמצאו לעולם ואי לא שייך האי טעמא בודאי דטהורה ועיין לקמן בסי' קפ"ז באריכות מזה ובודאי אף שראינו דם שותת ממכה דנאמנת שהוא ממכה וקשה אמאי אע"כ דנאמנת לברר מיעוט מרוב מקרא דוספרה לה כמבואר בפוסקים ומזה ילפינן לכל ע"א דנאמן כשברת הפריי ד"ל והבן ועיין לעיל סוף אות א' :

ד') **כתב** הפריי בגיטין דף ב' ח"ל אמנם לפע"ד מה דפשיטא להו לתוס' דהא דע"א נאמן באיסורין מוקפרה לה לפע"ד לאו מלתא דפסיקה הוא דאיכא למימר דדוקא היא עלמה נאמנים משום חזקת דאיכה מקלקלת א"ע באיסור נדה ומעשה כי האי בודאי לא עבדה דכל ישראל בחזקת כשרות משא"כ בעד אחד דעלמא דלית שייכות בגווה ודבור בעלמא הוא דקאמר אפשר דלא סמכינן עליו דלא דייק כ"כ ואמר בדדמי יעו"ש אך הגאון בעל חים ביו"ד סי' קמ"ז כתב לדחות סברא זו במה שהביא שם דברי רמב"ן כתב וז"ל דאין הכונה בדבריו משום חזקה דאיכה מקלקלת א"ע דלפ"ז יהי' כל ע"א נאמן באיסורין נגד החזקה אם הוא בעלמו אוכל מזה ויהי' ע"א נאמן לומר גירסך בעלך שורק גט לחלירך אם העד רולה לישא את האשה דחזקה שאינו מקלקל א"ע וחלילה לחשוב כן אדרבה כל מקום שיש נגיעה בדבר פסו"ל לעדות ומה שאדם נאמן על עלמו אינו מתורת עדות רק מתורת בעל דבר ואין לריך ראי' ועדים ורק להאמינו על אחרים לריך עד וכל שיש לו איזה נגיעה פסול והא דקיי"ל בכותי מוחך מ"ת בשר ומחן לו היינו בתר דקיי"ל ע"א נאמן באיסורין רק דכותי חשוד להכשיל משו"ה כל שהוא אוכל שוי ליי עד כשר אבל במקום שאין ע"א נאמן לא מהני מה שהוא אוכל ודברי רמבין לריכים לפרש שהוא"ל שהוא דבר שבגופם ממש שמעידה על מה שיולא מגופה וגם א"א לה שתבעל לשום אדם בעולם אם לא תאמן גם על הבועל משו"ה אמרינן מתוך שנאמנת וכו' אך עדיין יקשה הא קרא דוספרה לה לא מיירי כלל מבעלה רק לטהרות ובזה לא שייך מתוך שנאמנת על שלה ומ"ש עכ"ל העתקתיו כי הוא כלל גדול בעניכים אלו ודבריו לריכים התבוננות רב ואחר שהעברתי לפניך סברת אלו כשארנו במבוכה גדולה דהא באמת היכי דאינו נוגע כלל סברא גדולה הוא שיהי' מהימן ע"א משום חזקה דאין אדם חוטא ולא לו כמו שכתב שם גם הפריי סברא זו עד שתמה מזה על סברת התוס' למה לריכים לומר דילפינן מוקפרה לה יעו"ש אך שגם זה סברא גדולה דכל ישראל יש להם חזקת כשרות ובודאי דאין אדם מקלקל א"ע לעשות איסור כיון שהוא בעלמו ג"כ אוכל מזה ובפרט אדם שהוא מוחזק לן שהוא ירא ה' ולמה לא נאמן לו אף שהוא נוגע ומה שהביא בח"ס רא' ע"ז דאינו נאמן אם הוא נגע אמת שכן מלינן כמה פעמים שלא נאמן נגע באיסור אך מלינן ג"כ אף שהוא נוגע קלת נאמן ולא עוד אלא אף א' ליכא חזקה דאינו מקלקל א"ע ויש לו ריוח מזה ע"א נאמן כמו טבח שמוכר טריפות וכשירות ויש לו רוב טריפות ובשר כשר הוא ביוקר גדול יותר מטרפות ואף שלא ראינו שטבח אוכל מזה אפילו הכי מהימן ואף סברא זו שכתב הפריי דע"א אומר בדדמי אמת דמלינו בשים לפעמים טעם זה שלא נסמך על ע"א אך אין זה כלל דהא יש אופנים דלא שייך בדדמי כלל אלא שבודאי ידע בטוב הענין וגם סברא זו אמתיות שאין דומה נדה לשאר איסור דהא דבר זה אינו אסור רק לה לבדה ואין אחרים יכולים לדעת טומאתה וטהרתה וע"כ לריכים אנחנו להאמינה אבל במה דאפשר לאיות עדים בדבר אכתי לא ידעכו אם נאמן ע"א באיסורים ע"כ נראה לפי ע"ד עיקר בזה דאנחנו ילפינן מנדה דאיסור לא דמי לממון דהא בממון ובעריות בעינן שני עדים כמה וכמה חוקי עדות אמר אם יחסר תנאי אחד מחוקי העדות גורם שכתוב שוא דלא סמכינן עליהם ואף ממש ואפשר דודאי

לא

לא משקרים אפילו הכי פסולים שמה לעדות ממון ועריות וכן בגיטין וקידושין אף שידעו בעת אמיתת הדבר שכן נעשה אפילו הכי כל שלא נעשה בפניי שני עדים כשרים לאו כלום הוא אבל באיסורים ילפינן מנדה דעיקר העדות הוא רק לידע אמיתת הדבר דהא ספרה לאמנת על עצמה א"כ חזינן דבאיסור ליכא גזרת הכתוב להצריך חוקי עדות רק לדעת אמיתת הדבר בעינן באיסורים וממילא חקרו חז"ל לפי דעתם הרחבה במה שיש סברא להיות ע"א נאמן ובמה לא מהימן וכתבו לנו כללים על זה לידע ולדעת להתבונן דבר מתוך דבר ונראה שלזה כיון בתוס' רי"ד פרק האומר הובא בפניי בג"טין בעינן זה יעו"ש ודו"ק שזה כלל גדול הוא:

ה') **בספר** ש"מ ש"ו פ"ו הקשה על הא דתניא בנדה ש"ו נאמנת אשה לומר מכה יש לי וכו' ואמאי הא הוי נגד חזקה דחזקת הגוף הוא שאין לה מכה ואין ע"א נאמן נגד חזקה יעו"ש ולפע"ד אין כאן קושיא כלל דהא לפי שיטת התוס' דין זה הוא שלא בשעת וקתה א"כ יש לה ג"כ חזקת הגוף שלא נשתנה לראות ומה אלימא הא חזקה דאינו רואה דם נדה מהא חזקה דאין לה מכה אדרבה בהא דאיכא דם מיהא יש לצרף כמי חזקת טהרה אך אף לדעת הרשב"א דאף בשעת וסת טהורה ואף לדעת התוס' דטמאה הוא רק משום דאל"כ לא הטמאה לעולם ואינו בדין אבל בלא זה טהורה א"כ יש לכאורה להקשות אף דוסתות דרבנן הא עכ"פ אם תראה דם בשעת וסת לא הוי נגד החזקה ואם יש לה מכה הוי נגד החזקה ואמאי נאמנת לומר שיש לה מכה ונראה כיון דעל גוף המכה נאמנת על שלא בשעת וסת דלא הוי נגד החזקה ממילא אם יבוא אח"כ וסת כבר נתחזק אצלינו מקודם שיש לה מכה אף דעתה הוי נגד החזקה כיון דמקודם לכן בשעת הנדתה הי' נאמנת ונתחזק ממילא אף בשעת וסת טהורה דהא הנדתה לא הי' אז נגד החזקה ודומה למה שכתב הרי"ף בפרק החולץ גבי ואשתמודעינהו דאחות דמוחזקא הוא דנאמן אף דאח"כ נמשך מזה ממון וערוה יעו"ש ועיין בח"ס ביו"ד סי' קע"ה ד"ה ונראה לי עפ"י מה שכתב הרי"ף יעו"ש ודו"ק כי ז"ב איברא דלכאורה יש לתמוה על סברת הרי"ף מהא דמקשינן בגיטין לרבה דבעי לשמה למה ע"א מהימן הא הוי נגד חזקת א"א יעו"ש ולפי סברת הרי"ף אין כאן קושיא דהא העד לאו על גוף הגירושין מעיד רק על הגט שהוא לשמה ודומה ממש להא דאשתמודעינהו יעו"ש ודו"ק ועיין לקמן או' ט"ו באריכות אלא די"ל דיש ליישב דדוקא היכי דאיכא איזה כ"מ במה שמהימן בעדיתו לענין איזה דבר ממילא אתחזק שכן הוא ואם נמשך אח"כ ממון או דבר שבערוה יש להתיר שפיר משום שכבר נתחזק עפ"י העד אבל בגט אין שום כ"מ אם הוא לשמה או לא רק לענין גירושין לחוד ממילא הוי כמו שהעיד על עיקר הגירושין ושפיר מקשינן הא הוי נגד החזקה ודו"ק. אבל בכ"ד במכה דיש כ"מ על שלא בשעת וסת דומה ממש להא דרי"ף אך אם באמת לא אמרה מקודם רק בשעת וסת אם לא ראינו הדם שותת בודאי דנאמנת מכה פה שאפשר הוא פה שהתיר אבל אם ראה הבעל דם שותת בשעת וסת אפשר דכה"ג דלא הגידה מקודם דאיכא נאמנת דהוי נגד החזקה ודו"ק. ועיין לעיל אות ג' דאפשר לומר ג"כ כיון דאשה עתה בחזקת הגוף וחזקת טהרה עומדת ואף דאורח בזמנו בא הא עכ"פ מיעוט איכא דאינו בא בזמנו ולברר מיעוט מרוב נאמן ע"א ואף דהגדתה הוי נגד חזקת הגוף דהא חזקת הגוף הוא דאין לה מכה הא יש לה נמי חזקת הגוף וחזקת טהרה דאיכא רואה דם כמו ודו"ק ע"כ אפשר לומר דאף בשעת וסת נאמנת:

ו') **דעת** תוס' ורא"ש ומרדכי דכל היכי דאיתחזק איסורא אין ע"א נאמן להתיר אא"כ הוא בידו כיון דלא איפסקא בפרק האשה רבה מה דמספקא להו אם אי מהימן אי לאו ממילא אזלינן לחומרא דאינו נאמן וצריכים אנחנו להתבונן בטעם הדבר למה אינו נאמן כיון דילפינן מנדה דבאיסור ליכא גזרת הכתוב להצריך עדים כמו בממון ובעריות רק עיקר העדות הוא לדעת האמת אם אסור או מותר וילפינן מנדה דכל היכי דליכא חזקה לא לאיסור ולא להיתר ע"א מהימן אף דבלא עדותו הוי ספק דאורייתא אפילו הכי אנו סומכין עליו להתיר דבודאי אינו משקר ומוקמינן את העד על חזקת כשרות כמו שבארתי לעיל א"כ למה לא נאמן לו אפילו נגד חזקה הא אין החזקה מורה שהעד משקר דהא יוכל להיות דאף דעד עתה הי' בחזקת איסור ודאי ועתה נשתנה הדבר ונעשה בה מעשה היתר כמו שהעיד לנו העד וזה תמוה מאוד ועוד קשה הא נגד חזקת איסור יש להעד חזקת כשרות שהוא חזקה אלימתא דאתי' מכח רוב דרוב בנ"א כשרים המה וכן הוא חזקה דמעיקרא דבשעה שנולד בודאי כשר הי' כמו שכתבו אחרונים בזה וא"ל דמוקמינן חזקה נגד חזקה והוי ספק השקול כמו שכתב הרי"ס בחידושיו בפ' אשה רבה יעו"ש דז"א דהא חזקת כשרות עדיף מחזקת איסור מטעם הנ"ל ורא"י לזה עוד דהא אף לשיטת הרשב"א וסייעתו דע"א נאמן נגד חזקה אפילו הכי להוציא אדם מחזקת כשרות בעינן שני עדים כשרים לכ"ע והוא מטעם זה דחזקת כשרות עדיף ועוד בה שלישית דהא אפילו נאמר דהוי חזקות שקולים אפילו הכי בדין הוא להיות נאמן כיון דאם נאמן לו אינו מכחיש את חזקת איס"ר דחזקת איסור אמת שעד אותו העת הי' אסור ועתה נשתנה ממילא או דנעשה בה מעשה המתיר את חזקת איסור ומעיקרא הי' ג"כ איתחזק לזה דכל זמן שלא ישתנה למעשה היתר יהי' אסור אבל אם לא נאמין לעד א"כ צריכים אנו לומר שמשקר והא עדיין ה"א עוד בחזקת כשרות אף להבא בכל דבר שלא הי' לו חזקת איסור כמלא דאנו אומרים דחזקת איסור שבזה מכחיש לחזקת כשרות לגמרו ואינו בדין וזה כפלא בעיני וראיתי באחרוני' שדברו וחקרו בטעם הדבר ולא הרגישו במה שכתבתי וזה אומר כה וזה אמר כה ולא נתקרר דעתי בכל דבריהם וצריך לעשות לי רב להבין זאת ועוד קשה דמלבד חזקת כשרות יש לעד עוד חזקה דאין אדם חוטא ולא לו דהא חשוד על איזה דבר נאמן להעיד לאחרים כיון שאין לו שום הנאה מזה בודאי דלא משקר כמבואר ביו"ד סי' קי"ט סעי' ז' א"כ למה לא מהני כל חזקות אלו נגד חזקת איסור להיות נאמן להתיר ודו"ק:

ז') **אבן** פשר הדבר נראה לפע"ד דחזקות אלו שיש לו לעד אינו חזקות טובות כיון דאפשר דהוא אומר בדדמי היינו דבעת שראה הדבר נדמה לו שכך הוא ואח"כ החזיק בדעתו שכך הי' ממילא עתה בשעת עדותו סובר שבאמת כך ראה וידע שפיר שכן הוא ובאמת יוכל להיות שטעה בדמיונו ואף דאנן לא חיישינן לזה דאל"כ אף היכא דליכא חזקת איסור לא הי' נאמן רק אמרינן בודאי כיון שמעיד שכך הוא בבירור אין לנו לחוש שמא אומר בדדמי אבל עכ"פ חזקת כשרות וחזקת אין אדם חוטא איתרעו כיון דשכיח לפעמים לטעות בדמיונות ככ"ל אבל חזקת איסור לא איתרע כלל ע"כ אזלינן בתר חזקת איסור דכללי' הוא בכל חזקות המתנגדות זל"ז אזלינן בתר חזקה דלא איתרע ממילא זכינן עכ"פ אם חזקת איסור ג"כ איתרע מהני ע"א להתיר דהא בזה חזקת ע"א עדיף כיון דאף חזקת איסור איתרע וכן ראיתי שכתבו אחרונים דבחזקת איס"ר דאיתרע מהני ע"א להתיר עיין נרי"ס ובספרי

ובפמ"י ולפי מה שכתבתי יובן לן טעם הדבר שפיר ודו"ק כי זה נכון וברור :

ח) **מעתה** נלכה נרדפה לדעת מ"ט דמהני היכי שהוא בידו דהא לאו מטעם מגו הוא דהא אף שאין עתה בידו רק שהי' פעם אחת בידו והוי מיגו למפרע ואפילו הכי מהני ויותר מזה כתבו בתוס' בנשים אעפ"י שאין יודעת הלכות שחיטה כיון דבידה ללמוד או להשכיר אחרים שישחטו לה כבידה דמי ונאמנת לומר שנשחט בהכשר עיין בתוס' ריש פ"ה דגיטין א"כ יש לשאול טעמא מאי מהני מה שהי' פ"א בידו הא עכ"פ הוי נגד החזקה ואפילו אם עתה הוא בידו דהוי מיגו למה מהני מ"מ אי יש לחוש שאומר בדדמי בזה לא מהני מיגו כיון דאנן לא חיישינן שהוא משקר רק שהוא טועה כמו שכתבתי לעיל א"כ לא שייך מיגו כמובן ואי באופן דלא שייך בדדמי א"כ אף דאין בידו אמאי לא מהני כמבואר לעיל אות ז' והט"ז בסי' קכ"ז כתב דכל שהוא בידו הוי בעלים ובעלים נאמנים על שלהם ומש"ה כתב בעיקר גיד וחלב אם לא הי' ביד העד מעולם יכיל ליתן לו עתה במתנה ממילא יהי' העד בעלי' ויהי' נאמן יעו"ש ועולה מדבריו שם דכל שהוא ביד בעלי' אף שאין בידם לתקן האיסור נאמן להתיר וכל שאין הדבר שלו אם הי' פ"א בידו לתקן או ליתן לאחר לתקן הוי לי' כמי בעלים ונאמן ועיין בש"ם שמעתא ו' פ"ו שכתב דכן משמע ברא"ש דבעלים נאמנים בשלהם מדכתב בפ' הניזקין דטעם שבידו הוי משום בעלים והקשה בש"ם דא"כ למה להו לבעלי' סימ' ליתן טעם על הא דאשה נאמנת על הספירה ועל הטבילה יעו"ש הטעם הא בלאו הכי המה בעלים וכתב דנאמנות בעלים אינו אלא בקנין כספם יעו"ש אך עדיין לא נתברר לי טעם הדבר למה בעלים נאמנים מה חילוק יש בין בעלים לאדם דעלמא ועוד הא בקנין גופו הוי לי' נמי בעלים מקנין כסף כמובן וחכמים האלו דברו מזה כהלכתא בלא טעמא ועוד קשה קושית הש"ם שם דהא ברים האשה רבה מוכח דאף בדבר שהוא שלו אינו נאמן רק מטעם שבידו וע"כ מה דכתב הרא"ש דבידו הוי בעלים לאו משום דבעלים מהימנו אף דאין בידם ז"א דעיקר נאמנת במה שהוא בידו או שהי' בידו פ"א לעשות כך אף דעתה אין בידו נאמן אלא שהרא"ש בא ליתן טעם למה מהני בידו הא לאו מתורת מגו הוא כמו שהוכיח שם לזה אמר דהוי בעלים והכונה כיון דהי' בידו לעשות כך ואמר שעשה ע"י עצמו או ע"י אחרים בודאי מידק דייק ולא אמר בדדמי כי ידוע חז"ל לסוף דעתו של בריות בדבר שלא הי' בידו מעולם ומעיד שראו שנעשה כך ע"י אחרים או שהוא עשה כך כיון דלא הי' בידו וברשותו לעשות אפשר דאמר בדדמי אבל אם מעיד שנעשה ע"י עצמו או ע"י אחרים בעת שהי' בידו לעשות בודאי דייק שפיר כיון דהי' בידו ומשו"ה מהני חזקת העד נגד חזקת איסור ודו"ק וע"ע עוד שם בש"ם מה שהביא בשם מהרי"ק דכל שהוא בידו מגרע חזקה וגם סברא זו עולה ע"ד שכתבתי והסברא הוא כך כיון דבידו לעשות יש לו כ"מ במעשה זו ע"כ מידק דייק שפיר ודו"ק וכן על דרך זה להיפוך שמעיד לאסור נגד חזקת היתר דכיון דאפשר לומר דאמר בדדמי איתרע חזקתו ואזלינן בתר חזקת היתר דלא איתרע אבל כל שהי' בידו לעשות פ"א ואמר שעשה מעשה איסור בדבר זה או שלוה לאחר לעשות או שאחר עשה מעצמו כיון דהי' אז בידו לעשות בודאי דייק שפיר שנעשה כך בבירור ונאמן אף נגד החזקה דחזקת כשרות שאין אומר שקר להפסיד לחבירו חנם עדיף מחזקת היתר ע"כ הוי ודאי איסור דלא כמו שכתב הרי"ם דלא הי' רק ספק משום דמוקמינן חזקה נגד חזקה ר"ל דחזקת עד עדיף אך אם גם חזקת היתר איתרע אף דאין בידו נאמן עכ"פ לעשות ספק דמוקמינן חזקה דאיתרע נגד חזקה דאיתרע והוי ספק השקול או דאפשר דכיון דשניהם איתרעי חזקת כשרות עדיף והוי ודאי איסור ול"ע בזה :

ט) **אמנם** דעת רמב"ן ורשב"א וריטב"א דאף דמספקא להו בהאשה רבה איפסקא איבעיא בכריתות דע"א נאמן נגד החזקה בין להתיר ובין לאיסור והא דאמרינן בפ' הניזקין דאינו נאמן לאסור רק בדבר שהוא בידו לאביי ולרבא אם הי' פ"א בידו ואמר לו תיכף בפעם ראשונה התם שאני כיון דפועל ושומר הוא וחזקה דמסתמא שמור כראוי ונזהר בשמירתו ועתה משקר ע"כ בעינן שיהי' בידו עיין עליהם והנה זה פשוט דסברתם הוא משום דלעולם חזקת כשרת העד עדיף אף דאין בידו ולא חוששין שאמר בדדמי אבל בפועל כיון דיש עוד חזקה דשמור כראוי ע"כ לא מהימן לאסור היכי דאין בידו דודאי משקר מעתה לריכים אנו להבין למה מהני היכי שהי' בידו מכבר לרבא דהא לאו מיגו הוא ואפשר לומר דכיון דמסרו לידו האמינו כמו דמבואר בחו"מ ס' כ"ו לענין שלים דמהימן מכ"ם הכא דשווי' אנפשי' חד"א דכל דבידו לאסור ומסרו לידו. א"כ נתן לו נאמנות לעשות בזה כל מה שירצה ע"כ נאמן לאסור ועיין שם בפמ"י ודוק :

י) **והרב** בעל ש"ם הקשה על שיטה זו מהא דאתי לקמיה דר"א ואמר לי' ש"ה שכתבתי אזכרית שבה לא כתבתי לשמה אל ש"ה ביד מי אמר לי' בידו דליקה אמר לי' נאמן אתה להפסיד שכרך ואין אתה נאמן להפסיד ס"ת וקשה לשיטה זו אמאי אינו נאמן ע"א לפסול אף דהוי נגד חזקה ואין בידו יעו"ש ולפע"ד לא קשה דעד כאן לא סברו הני פוסקים דע"א נאמן נגד חזקה רק בחזקה דאפשר לומר דעד עתה היתה חזקה אמת אך עכשיו נשתנה אבל בס"ת דחזקה הוא דסתם סופרים כותבים לשמה ואף מיעוט ליכא שאין כותבין לשמה ועתה בא להעיד שלא נכתב לשמה היפך מה שמורה החזקה לכן כ"ע מודים בזה שאין ע"א נאמן לומר על חזקה שנתחזק לן כך שהוא שקר ואינו כך כיון דרוצה לעקר מה שידוע לנו מצד החזקה א"כ חזקה סותרת עדותו אבל בטבל הקדש וקונמות או טהרות ונטמאו דעד אינו מכחיש החזקה רק שמעיד דעתה נשתנה ממה שהיתה מקודם אבל הכא רוצה לעקור את החזקה ועיין לעיל אות ו' ודו"ק איברא דצריך להבין למה מהני מיגו בזה דהא מיגו לסתור החזקה לא מהני א"כ אף בס"ת בידו למה מהימן ול"ל דאף בממון לא מהני מיגו נגד חזקה אבל באיסור דמיגו מסייע לע"א מהני אף כנגד החזקה, ומה נעים בסברא זו ליישב קושית הרא"ם בניזקין שם דקשה לי' על ר"א הא סבר כרבא ואם הי' פ"א בידו כמי מהימן ולמה הכא בס"ת שא"ל לו ס"ת ביד מי וכשהשיב לו דעתה אינו בידו אמר לו דאינו נאמן ואמאי הא פ"א הי' בידו יעו"ש ולפי מ"ש א"ש דהכא לכ"ע אינו נאמן אי לאו מטעם מיגו ודו"ק אמנם הרא"ם לשיטתו דאינו מחלק בין החזקות וקיבר לעולם אין ע"א נאמן נגד החזקה שפיר הקשו אך לשיטת רמב"ן וסייעתו אפשר לחלק כמו שכתבתי איברא דבלאו הכי לא ידעתי מה קשה לי' לרב ז"ל מס"ת הא כבר תירלו קושיא זו שהקשו מטהרות למה בעינן בידו לשיטת רמב"ן וסייעתו הא ע"א נאמן כנגד חזקה אף דלא הי' מעולם בידו ותירצו דשאני פועל דחזקה שמור כראוי כמו שהבאתי לעיל וממילא א"ש נמי בס"ת דהוי פועל ושכרו לכתב לו ס"ת ואי דלא כתב רק לעצמו ואח"כ מכיר לו בודאי חזקה דכתב כדין וכראוי ע"כ לכ"ע אינו נאמן לומר שהפסיד אותו

אותו ולא כתב לשמה אי לאו מטעם ב"רו וכמו שכתבתי לעיל באות ט' ודוק בזה :

יא **איברא** דלכאורה ממה שמבואר בתשובת מיימוני הלכות אישות סי' ג' הביאו בש"ס בפ' הכל בשליח שקידש ולא לומר הרי את מקודשת לפלוני ואמר לי ואח"כ אמר תיכף שטעה בדבורו וכתב שם דנאמן משום דע"א נאמן באיסורין ואע"ג דהיכי דאיתחזק איסורא אין ע"א נאמן ה"מ דוקא אם לפי דברי עד איתחזק הי' אלא שבא לומר דנעשה מעשה שנסתלק החזקה אבל הכא לפי דברי עד לא היתה בחזקה זו מעולם כיון שטעה בדבורו יעו"ש . והנה לכאורה מהיפך להיפך לדברינו אלה דהא הוא כתב סברתו אף לפוסקים דאין ע"א נאמן נגד החזקה אפ"ה כה"ג נאמן ואני כתבתי דאף לפוסקי' דנאמן נגד חזקה אבל היכי דבא לעקור החזקה לכ"ע אינו נאמן אך שי"ל דטעמו של מיימוני הוא כיון דמעולם לא נתחזקה לאשתו ורק במה שאמר לי ותכף אמר בפני העדים שטעה ע"כ שפיר כתב דאין זה נגד החזקה אבל בכה"ג כיון שנתחזק לן דכל סופרים כותבין לשמה דסתם ספרי דידיה מיגמר גמרי והוא מעיד להיפוך והוציא א"ע מן הכלל לכל הפוסקים אינו נאמן בזה ועיין בש"ס שם ותבין מה שבין דבריו לדברינו אלה ועיין לקמן באות י"ב ודו"ק :

יב) **כתב** הגאון בעל פני' בקידושין ס"ג ע"ב ד"ה אמר רב דאף דאין ע"א נאמן נגד החזקה היינו דוקא בחזקה דלא איתרע אבל בחזקה דאיתרע ע"א נאמן וכבר כתבתי לעיל טעם נכון לסברא זו עוד נראה לי לפי זה דאף דקי"ל חזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא אם ע"א מעיד על חזקה דהשתא דכבר נעשה זמן רב אף דבלא אמירת עד הוי מוקמינן על חזקה דמעיקרא והוי אמרינן נשתנה מהני ע"א לבטל חזקה דמעיקרא כיון דחזקה דהשתא מסייע לי' כן נראה לפע"ד ברור ועדיין לא מצאתי בשום אחד מאחרונים שידברו מזה ועיין לעיל בסי' ב' במה שכתבתי שם גבי תרי ותרי וחזקה דהשתא יעו"ש ודו"ק :

עוד כתב שם הפני' דאף דרובא וחזקה רובא עדיף לענין נאמנות ע"א אינו כן ולכ"ע ע"א נאמן לברר לן ולומר שזה הוא מן המיעוט ועיין בש"ס פ' הנ"ל שכתב לחלק דהא דוקא ברוב דאיתא קמן אבל רובא דליתא קמן הוא להיפוך דאף לפוסקים דע"א נגד חזקה מהימן אבל חזקה דאתי' מכח רוב לא מהימן כיון דרוב עדיף מחזקה וכתב ליישב בזה דעת הפוסקים דמהני ע"א נגד חזקה מהא דרי"א אמאי אין הסופר נאמן שכתב אזכרות שלא לשמה אלא ע"כ משום דהתם איתחזק מכח רוב יעו"ש ולפע"ד אין שום סברא לחלק בין רובא דאיתא קמן או ליתא קמן ועיקר כפני' בזה דכן משמע בכמה דוכתא וראי' שהביא בעל ש"ס בעצמו מהא דאשה נאמנת לומר שדם זה הוא מן הצדדים הוא ראי' מוכרחת דאף דרוב דם בא מן המקור נאמנת כיון דמיעוט מסייע לה ומה שכתב שם בישוב דבר זה אין מהצורך להשיב כיון דרוב פוסקים לא הלכו בדרך זה יעו"ש אך מה דקשה לי' מס"ת התם לאו רוב הוא רק כל סופרים מגמר גמרי לכתוב לשמה ואין כאן מיעוט וכן בהוחזקה נדה בשכנותיה או בנה כרוך אחריה התם צדקו דבריו דלכל הפוסקים לא מהימן ע"א להכחיש את החזקה כיון דליכא מיעוט ע"כ אינו מברר את המיעוט רק רוצה לעקור את החזקה בזה לא מהימן כמו שכתבתי אות י"א ודוק :

יג **מבואר** בש"ע או"ח סי' ש"א דנאמן הרופא ע"ע לומר שהוא מומחה דע"א נאמן באיסורים יעו"ש ודין זה הוא ירושלמי לענין לצאת בקמיע שלו בשבת דעוסר לסמוך עליו שהוא מומחה והרב בעל פמ"ג שם הקשה דהא שבת הוי איקבע איסורא ולמה נאמן ע"א נגד החזקה וניחא לי' דכל איסור קמיע אף מרופא לאינו מומחה לא הוי רק איסור דרבנן ולמ"ד ספק דרבנן נגד החזקה מותר ה"ה ע"א מהני נגד החזקה יעו"ש במשבצות אות כ"ו ולכאורה הי' נראה לי להביא ראי' דאף למ"ד ספק דרבנן נגד החזקה אסור יש להתיר ע"א נגד חזקה בדרבנן לא מבעיא לדעת הרי"ם שהבאתי לעיל דכל ע"א נגד חזקה נשאר רק ספק השקול דמוקמינן חזקה דעד נגד חזקה איסור והוי ספק השקול ממילא דספק דרבנן לקולא ת"ב מאד אך אף למה שכתבתי לעיל דלא כ"תי' רק דחזקה איסור הוי חזקה טובה אבל חזקה עד איתרע די"ל לומר דאמר בדרמי אפילו הכי בדרבנן יש להקל בע"א נגד חזקה דהא מבואר ביו"ד סי' קפ"ז לענין נאמנ"ת רופא בהוחזקה לראות דם מחמת תשמיש לומר שכבר נתרפאת הרי"לב"א כתב די"ל לסמוך עליו אף נגד החזקה אבל בעל התרומות מסתפק בזה עיין שם בטור ובש"ע ולכאורה דאף דהוי נגד חזקה דה"תה ולמה מהני ע"א ואפשר דכיון דוסתות הוא דרבנן ע"כ מהני אך שכבר דייקינן שפיר זה טעות דהתם שאני דכל החזקה הוא חזקה דרבנן ומדאורייתא לאו חזקה הוא כלל דהסת ע"י מעשה לכל הפוסקים הוא רק חזקה דרבנן ע"כ ס"בר רי"לב"א דמהני אבל איסור דרבנן בחזקה טובה שחזקה זו מהני אף מדאורייתא לא מהני ע"א להעיד היפך חזקה ועוד בלאו הכא לא דמי להתם דעיקר חזקה דוסתות הוא רק רוב כמו שכתבתי שם כמה פעמים וכבר כתבתי דע"א מהני לברר מיעוט מרוב אלא טעמא דפוסקים דלא מהני התם הוא כמו שכתבו האחרונים דכיון דעיקר הגדות הרופא הוא רק מאומד הדעת וא"א לו לדעת דבר ברור דיוכל להיות שדמיון כוזב לו ע"כ אין דבר זה תלוי כלל בע"א נאמן אף דבעלמא שמעיד בודאי שהוא כך נאמן אבל הכי א"א לו לדעת בשום אופן בירור רק באומדנא עיין בתי כהונה שם מזה ומלבד זאת אף אם נאמר דע"א לא מהני נגד חזקה אף בחזקה דרבנן א"ש מה שכתב רי"לב"א שם דנאמן מטעם שכתב הרי"ף בפרק החולץ דאף דאין דבר שבערוה פחות משנים קיי"ל דאיתמודעינהו דאתיה דמוכחא הוא דכיון דלאו על דבר שבערוה ו"א ממון קמסהדי ומהימן ממילא דכן איתחזק לן ואף שבא אח"כ לידי דבר שבערוה לא אכפת לן וכן כתב הרמב"ם בה' סנהדרין לענין חתיכה ספק חלב ספק שומן וע"א מעיד שהוא חלב דכיון דנתחזק על פיו לחלב אם אכל אותה חתיכה אח"כ לוקה ממילא ברופא כיון דרופא אינו אומר רק דנתרפאת ועל חזקה דוסתות הוי רק גילוי מלתא כמו בהא דרי"ף ודוק כי זה דומה ממש להתם אמנם החולקים על רי"לב"א מטעם דזה לאו בגדר עד כלל דאפילו מאה רופאים לא מהני דהמה אינו יודעים רק עפ"י אומד הדעת ובדרך אפשר עיין בח"ס חיו"ד סי' קנ"ה שהאריך בזה וא"ש קושית הפמ"ג כאן דאף דנאמר דהוי איסור דאורייתא ואיתחזק איסורא אפילו הכי נאמן רופא ע"ע לומר שהוא מומחה כיון דאינו מעיד על שום איסור והיתר רק שמעיד ע"ע שהוא מומחה דומה ממש להא דרי"ף הנ"ל ודו"ק דבזה לכ"ע מהימן ממילא נתחזק כך ואף נגד חזקה איסור דאורייתא מהני אמנם עדיין יקשה כיון דהלכה הוא ביו"ד סי' קפ"ז דאינו נאמן לומר שנתרפאת ואמאי הכא מהימן דכמו דהתם לא מהני כיון דרק מכח אומדנא הוא אומר כן כמו הכא ואמאי מהני וי"ל דכיון דמעיד ע"ע שהוא מומחה היינו שכבר איתמחה כמה פעמים בזה לא שייך אומדנא רק ידיעה ברורה לכך מהימן והי"ה התם אם אומר שכבר ריפא בזה מהימן ודו"ק כי ז"ב מאוד מאוד וקצרתי מאפס הפנאי :

יד) כתב

יד) **כתב** הרמב"ם פ' ט"ז מסנהדרין ה"ז. אין צריך ב' עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו יוחזק בע"א כיצד אמר ע"א חלב כליות הוא זה כלאי כרם הם פירות אלו גרושה או זונה אשה זו ואכל או בעל בעדים אחר שהתרו בו ה"ז לוקה אף עפ"י שעיקר האיסור בע"א עכ"ל הנה טעמו של רבינו נראה דאף דאמרה תורה לא יקום ע"א באיש לכל עון ולכל חטאת דעל עונש בעינן שני עדים אבל על איסור כיון דע"א נאמן ממילא דאיתחזק לן שזה אסור ואם אכל אח"כ לא אמרינן דעונש בא ע"י עד רק ע"י חזקה וסוקלין ושורפין על החזקה והרי גופי חזקה איכא, א' חזקה קמא שעד עתה היתה איסור ידוע לכל העולם וזה ילפינן מנגע דלא חיישינן שישתנה כל זמן שלא ידענו בטח שנעשה היתר, ב' חזקה שהוחזק בפנינו כך וכהאי דאמרינן בפ' י' יוחסין סוקלין ושורפין על חזקות אם בנה כרוך אחריה או נתחזקת כדה בשכינותיה דאף דמעולם לא ידענו אם הוא כך רק מחמת שנתחזק בפנינו אמרינן דודאי כן הוא וחזקה זו עדיפא עוד מחזקה קמא ממילא באיסור דע"א נאמן ונתחזק איסור על פיו מיקרי חזקת איסור ולוקה אח"כ אם אכל מכח חזקה שנתחזק לפנינו איסור וראיתי בש"ש שמעתא ו' פ"י שכתב דבעינן דוקא נתחזק שלשים יום ואף זה מדכתב הרמב"ם פ"א מאיסורי ביאה דבעינן דוקא ל' יום לחזקה ולפענ"ד יש לחלק דהתם אין כאן נאמנות עד רק מחמת שהבעל ואשה החזיקו בעצמם לפנינו סברא הוא דכל זמן דלא ראינו אותם מתנהגים כדרך איש ואשתו זמן שלשים יום לא מיקרי איתחזק אבל בדבר שע"א נאמן בודאי ברור מאוד שנתחזק תיכף עפ"י עדותו אף באותו יום אם אכל לוקה ומה שהקשה שם בש"ש דלמה לוקה והא בע"א מהני חזרה ע"י אמתלא והוי התראת ספק ואין כאן איסור ברור למילקי עליה יע"ש לפענ"ד אפשר לומר דכל זמן שלא חזר בו העד חזקה בתקפו וליכא לן למיחש שמא יחזור דומה לזה כתבו התוס' בגיטין בס"ג"א דשמא יחפה יע"ש והרב בעל פנ"י בחידושיו בפ' האומר ובקונטרס אחרון הקשה מהא דפסק הרמב"ם פ"א מאו"ב אב שאמר בתי מקודשת לזה אע"פ שהוא נאמן ותנשא לו אם זינתה אינה נסקלת על פיו עד שיהיו שני עדים שנתארסה בפניהם וקשה הא נתחזקה לא"א עפ"י ודומה ממש להא דכתב הרמב"ם בפ' ט"ז מסנהדרין הנ"ל ולמה אינה נסקלת מטעם חזקה וכתב לחלק דבשלמא בהא דפ' ט"ז דסנהדרין הנ"ל התורה האמינו לע"א באיסור וכן מה שכתב שם בגרושה וזונה דאף דבחזקת היתר עומדת ואין דבר שבערוה פחות משנים ע"כ איירי התם הרמב"ם דאיתרע חזקתה ואף בלא העד הי' בספק והוי כמו ספק חלב ספק שומן דנאמן העד ואיתחזק לאיסור מכח דברי העד דמהימן כשנים אבל אב שאומר קדשתי את בתי דעומדת בחזקת פנויה ואין דבר שבערוה פחות משנים רק דגזרת הכתוב הוא דאב מהימן וילפינן לה מאת בתי נתתי לאיש הזה ואמרינן אין לך בו רק חידושו דנאמן לאסור אבל לא מכח ודאי רק מכח ספק ומעולם לא נתחזקה לא"א ודאי ע"י הגדות האב דהא אינו נאמן רק לעשות ספק ולא ודאי ושפיר כתב הרמב"ם דאינה נסקלת על פיו אם זינתה דכיון דלא נתחזקה רק לאיסור ספק יע"ש ודברים אלו ברורים המה ותיתי לי שקיימתי כל זאת מסברא דנפשאי ואתה הראתה לדעת שגם הפנ"י סובר דלא בעינן נתחזק שלשים יום רק תכף בהגדות עד באופן דמהימן נתחזק הדבר לאיסור דאל"כ לא הי' מקשה מידי משיטת הרמב"ם דהא אפשר דפ"א מאו"ב לא נתחזק עדיין ל' יום וכמו שכתב בש"ש שם ודו"ק:

טו) **וכיוצא** בזה כתב הרי"ף בפרק החולץ ח"ל ולישתמודעינהו דהדין פלוני אחוה דמן אבוהי דמיתנא הוא פליגי בה ר"א ורבינא חד אמר וכו' וחד אמר אפילו קרוב ואפילו אשה והילכתא גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה וכיון דקיי"ל דאישתמודעינהי גלויי מילתא בעלמא הוא ואפילו קרוב ואפילו אשה מהימנו דלאו אמילתא דאיסורא ולאו אממונא מסהדי אלא מלתא בעלמא הוא דמגלי דהדין נינהו גברא פלן והא נינהו איתתא פלניתא וכיון דמודעי לי' הכי הרי איתחזק גבי דהאי סהדא מפומא דהאי קרוב או מפומא דהאי אשה דהאי נינהו פלניא והאי נינהו פלוניתא הלכך שרי ליה לסהדא למיסמך אפומיהו ולמיסהד עלויה דהאי גברא או עלויה דהאי איתתא בין לענין איסורא ובין לענין ממונא עכ"ל יע"ש והן הן דברי הרמב"ם שהבאתי באות י"ד ומשמע נמי מדבריו דלא בעינן נתחזק ל' יום רק תיכף כששמעו סהדא מע"א אפילו קרוב דהאי נינהו פלניא כו' כיון דהאי ע"א לא מסהד על איסור דבר שבערוה ולא על ממון רק גלויי מילתא בעלמא דבזה ע"א נאמן ממילא איתחזק כך שוב אח"כ מעידים שני עדים כשרים על דבר שבערוה וכן לענין ממון כיון דכבר נתחזק שכן הוא אף שעיקר החזקה נצמח מע"א קרוב ואשה ועיין לעיל באות ה' שכתבתי דוקא אם יש איזה נ"מ במה דאיתחזק אבל אם בהגדות עד אין נ"מ כלום רק לענין ערוה או ממון אף דעד לא מסהד על זה לא מהני כלום כיון דאין לנו על מה להתחזק על פי דע"א יע"ש, איברא דזה ניחא בהא דהרמב"ם הנ"ל כיון דעד פסול עכ"פ בעדותו איסור וממילא איתחזק לענין עונש והגם דספק חלב ספק שומן בלאו הכי איסורא מספק אמנם לדעת הרמב"ם דספק דאורייתא מן התורה לקולא ולא הוי רק איסור דרבנן אך מה נעשה בחתיכה מב' חתיכות דמודה הרמב"ם דהוי איסור תורה א"כ מה פעל עד הא בלאו הכי הוי איסור תורה אלא די"ל דעכ"פ פעל שיהי' ודאי איסור ויש כמה נ"מ באיסור בין ודאי לספק זולת הנ"מ מעונש והבן ממילא כיון דאיתחזק נשאר הדבר בחזקתו ואם אכלו חייב מלקות אבל בהא דהרי"ף אין שום נ"מ במה שהעיד שזה פלניא והאי נינהו פלניתא רק לענין ערוה או ממון א"כ למה מהני הכרה עפ"י ע"א הא דומה ממש להא דכתבתי באות ה' לענין נגע דלא מהני שם לפי ס"ד ע"א כיון דעיקר עדותו הוא בנגע רק על מה שנצמח אח"כ להתיר ומצאתי בספר רל"ה סי' כ' שהעיר כעין זה ועיין במלחמת אריה ודו"ק ונראה לחלק עוד דשאני הכי דאף דאין נ"מ בדין זולת ערוה וממון אבל עכ"פ איכא למימר איתחזק עפ"י עד כיון דכל אדם צריך להיות לו הכרה מי הוא ומאיזה משפחה הוא ומי אשתו ובכה"ג דכיון שבא לפנינו איש נכרי רוצה להתחזק בפנינו שנדע מי הוא מעתה הגדות העד ע"ז מהני כיון שהוא רק גלויי מילתא בעלמא וממילא אם נצמח אח"כ ממון וערוה שפיר יכולים סהדי להעיד שכך הוא כיון דכבר איתחזק להו אבל בהא דנגע לעיל אין שום נ"מ לא בדין ולא במידי אחרינא דהא כ"ז בעלמא הוא ולאיזה צורך צריך להחזק בפנינו אם הוא נכתב לשמה או לא ועיקר עדות הוא על דבר שבערוה שהי' מגורשת בגט זה ע"כ מקשינן שם בריש גיטין שפיר הא הוי דבר שבערוה ולבע"א הוי ובזה יונח לן לשון הרי"ף ז"ל במה שכתב דלא הוי רק גלוי מילתא וכו' ולמה צריך לזה הא אפילו אי הוי איזה עדות כמו בהא דרמב"ם אלא שעדותו מהני ממילא איתחזק ואח"כ מהני אף בערוה אלא אסר דברתי דהא לכאורה יש לחלק בין הא דרמב"ם כיון דהתם הי' מהני עדותו לענין איסור וממילא איתחזק

אבל

אבל הכא בהא דריי״ף לא הי׳ מהני עדותו מידי רק על מה שנלמח אח״כ ערוה וממון וה״א דבזה לא אמרינן כיון דאיתחזק לזה כתב הריי״ף דעכ״פ הוי גלויי מילתא דעד מגלה לן שמשפחה כדי שנכיר אותם ואין כ״מ בדין מידי ע״י גלויי מילתא נתחזק לן המשפחה ממילא דמותר אח״כ לחלוץ וליבם ודוק:

טז) **אמנם** לפ״ז נתעורר קושיא חזקה מהא דרים פ׳ אשה רבה דמקשינן שם למה עד אחד נאמן לומר שמת בעלה והא הוי איתחזק גם דבר שבערוה וכתבו הראשונים דקושית הגמרא הוא דאף אם נאמר דע״א נאמן נגד חזקה הא עכ״פ הוי דבר שבערוה ובעי למפשטא עכ״פ הדא דע״א נאמן נגד חזקה עיין ברשב״א וברמב״ן ודחינן שם דאין לנו ראיי׳ דע״א נאמן בחזקה ולדעת הפוסקים שהבאתי לעיל דע״א נאמן נגד חזקה משום דבכריתות איפשטא אבעיא ונ״ל דעיקר מה דמקשינן כאן דע״א נאמן דמת בעלה הוא משום עגונה אקילו בה רבנן ואמאי לא מהכי מדאורייתא הטעם משום דהוי דבר שבערוה כמבואר בפוסקים וקשה הא עד אחד כיון דמהימן לומר על הבעל שמת אף דהוי נגד הזקת חי דהא נאמן נגד חזקה ומה אכפת לן אף שעי״ז נן נלמת היתר ערוה כימא כיון דאיתחזק שמת ולזה מהימן ע״א ממילא דאשה אח״כ מותרת ועד אינו מעיד על דבר שבערוה ודומה ממש להאי דינא דריי״ף ורמב״ם הנ״ל ונראה לחלק דהוחזק לא שייך לומר אלא על דבר שהוא בעולם ונתחזק לן באיזה ענין כמו בהא דריי״ף שהמה בעולם ונתחזקו לן שפיר או בהא דרמב״ם כיון דחתיכה הוא בפנינו ונתחזקה כך וכשאר החזקה אח״כ אף לענין עונש אבל במעיד שמת לא שייך לו שנתחזק כך שמת כיון שאינו בעולם לא שייך חזקה זו שנתחזק בפנינו תדע לך שכן הוא הגע עצמך בחתיכה ספק חלב ואכל אותה אחד ואח״כ בא ע״א והעיד לן שהיתה חלב והוא לא ידע כלל שאכל אותו דעיקר עדותו אינו לעונש רק לאיסור הכי כימא שאכלה לוקה מטעם דאיתחזק, איברא דמזה אין ראיי׳ דהא בשעה שאכלה הוי התראות ספק ולא איתחזק. אלא שאני אומר בעת אף למ״ד התראות ספק שמה התראה אפילו הכי אינו לוקה וכן אפילו לדידן דלא שמי׳ התראה הכי נאמר דחייב חטאת עפ״י ע״א ולמה לא כתב הרמב״ם דין זה דאף שבא עד אחר שאכלה חייב חטאת כיון דנתחזק חתיכה זו בחלב ע״פ עד והוא אינו מעיד על אכילתו אלא לאו כיון דהחתיכה אינו בעולם לא שייך בזה לומר דנתחזק ע״פ עד לאיסור ונראה לי עוד יותר דאפילו אם נשאר עוד אחר אכילתו כזית מחתיכה ואח״כ בא העד ואמר שהוא חלב דאף מה שנשאר איתחזק איסור והאוכל אח״כ חייב אבל מה שכבר אכל פטור מחטאת כיון דמה שאינו בעולם לא מיקרי איתחזק וזה עדיין צ״ע אללי די״ם לומר כיון דנתחזק עכ״פ חתיכה הנשארה ממילא אכל חלב ודאי ואף דאינו לוקה דהא בשעת אכילה הי׳ ספק אבל חטאת חייב אבל אם לא נשאר כלום ממנה ואח״כ בא ע״א בודאי דאינו נאמן לחייבו חטאת אף דעד אינו מעיד עליו לחייבו לא אמרינן בזה כיון דאיתחזק דאין שייך לומר על מה שאינו בעולם איתחזק וה״ה בזה כיון דמעיד שמת עיקר עדות הוא רק להתיר דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות משנים ודו״ק בזה:

יז) **ועוד** יש לומר בישוב קושיא הנ״ל דהא באמת הסוגיא שם ברים אשה רבה תמוה מאוד וכבר תמהו בזה הרשב״א בחידושיו כיון דקושית הגמרא שם בפרתי כיון דאיתחזק איסורא ואין דבר שבערוה פחות משנים ולמה ע״א מהימן כמו דמקשינן שם בגמרא א״כ מה זה דבעינן למפשט מעגל והקדש וקונמות דע״א נאמן באיתחזק איסורא הא עדיין קשה עכ״פ הכא לא מהימן כיון דאין דבר שבערוה פחות משנים וכל הסקלי׳ וטרי׳ דפ״ק שם אין ענין לכאן במה שהאריכו שם להביא ראיי׳ דע״א נאמן באיסור אפילו באיתחזק הא מה מהני זה והא כלל גדול הוא דאין דבר שבערוה פחות מב׳ ואפילו בלא איתחזק ומכ״ם באיתחזק ורמב״ן ורשב״א ז״ל כתבו דגם בס״ד ידע הגמרא דאקילו רבנן בעגונה רק דס״ד דרק חד קולא שייך להקל בעגונה להיות שוות לשאר איסור דמהני ע״א אף נגד חזקה אבל אי גם בשאר איסור לא מהני ע״א אין סברא להקל בעגונה יותר משאר איסור כיון דהוי שתי קולות דהוי דבר שבערוה וגם איתחזק לכך רצו להוכיח דבשאר איסור ע״א נאמן ולא נשאר כאן רק משום דהוי דבר שבערוה ובזה אקילו רבנן משום עגונה ומשני דאף דהוי שתי קולות אקילו רבנן יעו״ש ופירוש זה הוא דוחק גדול כמו שכתבו אחרונים. ונראה לפענ״ד לפרש כך דעיקר קושית הגמרא כיון דאין ע״א נאמן בעלמא נגד החזקה ממילא כ״ש כאן דהוי דבר שבערוה וגם חזקת א״א אבל אי אמרינן בעלמא דע״א נאמן נגד חזקה אף הכא מהני ולא הוי דבר שבערוה כיון דעיקר עדותו הוא רק שמת בעלה אף דזה הוי נגד חזקת חי אשר מזה נלמת חזקת א״א שלה אך דאם נאמן לע״א נגד חזקה ממילא נתחזק לן מיתת הבעל דמהימן ע״א ע״ז והוא אינו מעיד כלל על דבר ערוה להתיר אותה דהא אף תהי׳ אסורה יש לנו כ״מ במיתת איש זה לידע ולדעת בני משפחתו אם הוא חי או מת אף דאין כ״מ לדינא כבר הוכחתי לעיל דלא אכפת לן בזה ממילא דנתחזק לן שמת דהא על מיתה מהימן ושוב אפשר להתיר איסור ערוה ע״י מה שנתחזק לן עפ״י ע״א מיתת הבעל ודומה ממש להא דריי״ף הנ״ל גבי ואישתמודעינהו כו׳ ע״כ עיקר הסקלי׳ וטרי׳ התם רק אי ע״א נאמן באיסורא נגד חזקה אף דזה פשוט להו דאין דבר שבערוה פחות משנים כיון דאי נאמן נגד חזקה בעלמא לא מיקרי כאן דבר שבערוה אך מסקינן דאינו נאמן נגד חזקה והכא אף דהוי דבר שבערוה אקילו בה רבנן ומה נעים בזה ליישב שיטת הפוסקים דע״א בעגונה נאמן מדאורייתא ותמהו עליהם ממסקנות הש״ס דהכא דלא הוי רק מדרבנן ולפי האמור א״ש מאוד דהא כבר הבאתי לעיל שיטת הפוסקים דלמסקנא דגמרא בכריתות ע״א נאמן נגד חזקה ממילא דהכא אף דהוי דבר שבערוה מהימן כיון דעיקר עדות הוא רק על מיתה ממילא דאיתחזק כנ״ל ודוק היטב:

יח) **שוב** ראיתי שדברי אלה שכתבתי לפרש דעת הריי״ף ישאו הרוח ואין בהם ממש דאם נאמר כן לא נשאר לן שום דבר שבערוה שלא נאמן לע״א בין להתיר בין לאיסור להפוסקים הסוברים דע״א נאמן באיסור והיתר אף נגד חזקה ממילא אנו נאמין לדבריו ונחזק שכן הוא ושוב נעשה מעשה להתיר או לאיסור מכח חזקה שנתחזק כך ומה נעשה בכלל גדול שנתקבל לנו אין דבר שבערוה פחות משנים ודו״ק, אך עיקר הדבר נראה דהרמב״ם וריי״ף לאו דבר אחד אמרו דהנה דעת הרמב״ם יתפרש לן על נכון כיון דעד מעיד לאסור החתיכה וא״א לן לדון על עונש רק על איסור לריכים אנו לדון מקודם וכל זמן שלא אכלה שום אדם ליכא עונש ועי״כ בשעה שהעיד אין כ״מ כלל בעונש ולאיסור מהימן ע״א וכן בזונה או גרושה באופן דמהימן לאסור כמבואר לעיל רק על עונש לא מהימן וכיון דלאו על עונש העיד דהא עדיין לא עבר שום אדם על זה רק דעיקר עדותו הוא לאסור מכאן ולהבא ממילא אנו אומרים כיון דנתחזק שהוא כך ואח״כ עבור אחד חייב אף עונש מכח חזקה דכבר נתחזק. אך אם מעיד על היתר

היתר כגון מיתה הבעל תיכף בדבורו כגמור שהיתר שמותרת לכל אדם ובזה אין דבר שבערוה פחות משנים ואין לומר בזה דכיון דנתקבל עדותו לענין מיתה ממילא שוב אח"כ אף לדבר שבערוה מהני דזה אינו דהא אף דאפשר לומר דעדותו לא הי' על דבר שבערוה ככ"ל הא עכ"פ תיכף בעדותו כגמור היתר דבר שבערוה ובזה אינו נאמן וליכא לחלק דבורו דבזה מהימן ובזה לא כיון דשניהם לפנינו עתה בעת אחת דא"ס נאמין לו במיתת הבעל ע"כ אשתו מותרת ממילא דתיכף מפיי עדותו התרנו דבר שבערוה ע"כ אמרינן בזה לעולם אין דבר שבערוה פחות משנים וכן בגט שמע"ד שנכתב לשמה א"א לומר דנאמין לו ממילא יתחזק לנו כך ויהי' מותר אח"כ לגרש בו כיון דעיקר עדותו הוא על זה דהוא הביאו לגרש בו ואין שום כ"מ במה שהוא לשמה רק על דבר שבערוה דדוקא באיסור דים כ"מ בעדותו שנעשה איסור ולעי"ע אין כאן עוכם שפיר כתב הרמב"ם כיון דנתחזק לאיסור ובעת הזאת אין עוכם כשאר החזקה שנתחזק כך ואם יעבור אחד יהי' עוכם מכה החזקה ולא מכח העד וז"ב וככון אך הרי"ף ז"ל כתב ענין אחר והוא דאף להיתר אמרינן כן דהא התם ממילא תיכף יהי' היתר ליבם אותה או לחלוץ לה וכבר כתבתי דזה א"א כיון דתכף כגמר ההיתר הוי כמו שמעיד על זה אף שאין כונתו להיתר מה בכך הא יהי' איך שיהי' עכ"פ דנגמר היתר דבר שבערוה עפיי ע"א אך הדבר ככון דהתם לאו עדות הוא כלל לא להיתר ולא לאיסור דאם לא יהי' עדות אחרות על מיתת בעלה א"כ מה שאמר איסתמודעינהי דאחוה כו' אין זה נוגע לאיסור והיתר כלל רק גלוי מלתא ושפיר כתב הרי"ף דנאמן ודו"ק. אך נשאר לן ליישב לדעת הרי"ף הא דמקשינן בגט דהוי דבר שבערוה בשלמא לדעת הרמב"ם שפיר כתבתי דאיתחזק עפיי ע"א לא מיקרי רק היכי דאיתחזק עכ"פ לאיסור ממילא דאח"כ נתחזק אף לעוכם אבל בגט למה נתחזק דמה כ"מ בגט אם נכתב לשמה רק לדבר שבערוה ממילא דמיקרי דבר שבערוה דקודם נתינה לא נתחזק דלא כ"מ בעדותו ועיקר התחלת עדותו הוא רק בשעת נתינה ואז הוי דבר שבערוה אבל לדעת הרי"ף דאף דלא נתחזק לא לאיסור ולא להיתר רק דהוי גלוי מילתא שפיר מיקרי איתחזק ומהכי אח"כ אף לדבר שבערוה א"כ גבי גט כמי כימא הכי דלא הוי רק גלויי מילתא דעדיין לא נגמר בזה שום היתר ערוה דאם לא יתן לה הגט לא תהי' מותרת דומה ממש להא דאיסתמודעניהו ומה שכתבתי כיון דהוי כ"ר בעלמא אין שום כ"מ יע"ש לא נראה באמת לחלק בזה אך עיקר נראה דכיון דהכא ביבמות פליגו ר"א ורבינא בזה ולחד מ"ד דאף באיסתמודעניהו בעינן שני עדים אף דלא הוי רק גלויי מילתא א"כ קושית הגמרא התם דאין דבר שבערוה פחות משנים הוא רק למ"ד דאף גלויי מילתא כמי בעינן ב' ובאמת לפי המסקנא דהתם הוא רק חומרא בעלמא לכך מהימן ע"א וה' יכול לומר ולתרץ התם דדי בע"א כיון דהוי רק גלויי מילתא אך כיון דקושיא הי' למ"ד דאף בגלויי מילתא בעינן ב' לכך מתרלינן כמי כפי סברא זו יעו"ש ובזה יש לפרוש שם מה שכתבו התוס' ליישב קושיתם הא עיקר גט יוכיח דבעינן שנים ותירץ דס"ד דלא הוי רק גלויי מילתא יעו"ש וקשה א"כ שמא באמת כן הוא ומה מקשינן הא אין דבר שבערוה כו' ולפי מה שכתבתי יש להמתיק שענין ואין להאריך ודוק:

יט) **פקחתי** עיני וראיתי אחד קדוש מדבר והוא הרי"ס ז"ל בפי' אשה רבה שהביא שם דברי הרמב"ם באיסור שהוחזק עפיי ע"א כו' כתב דכן י"ל כמי לענין היתר דבעלמא לאחר שניסת והוא שעיד

שמת בעלה קודם דבא לפטרה מעוכם לא מהני ע"א אבל כיון שמעיד קודם שהוא מותרת ועדיין אין עוכם וכאמן והוחזקה בפנוייה וממילא דמותרם לנשא מכח חזקה ואף שאח"כ כלמא לפטור מעוכם לא אכפת לן אך לא דמי דבעלמא כשמעיד לאיסור שפיר מהכי דעדותו הוא רק שלא יאכל ואינו מעיד לשום עוכם כיון שלא אכל ושפיר נאמן שאסור ממילא כיון שהוחזק לוקה אם אוכל אבל אם מעיד להיתר ליכשא וכשמכנסא יש עוכם בלא עדותו וע"י עדותו יהי' פטור א"כ כל העדות רק לפטור מעוכם לכן אינו נאמן כלל יע"ש ואתה הראשה לדעת שהגאון ה"ל נוטה מתחלה למה שכתבתי מעיקרא ושוב חזר בו והעלה כמו שהעליתי לחלק בין איסור להיתר אך שלא נח"ת ליישב דעת הרי"ף שספתיו ברור מלילו אף להיתר כן הוא ול"ל כמו שכתבתי לעיל דהתם לאו עדות הוא כלל לא לאיסור ולא להתיר רק גלויי מילתא בעלמא ועיקר היתר הוא עיי עדים שמת בעלה ודו"ק אחר זמן רב שכתבתי כל זאת ראיתי בכתיבות המספע סיי כ"ח בלוריים אות ז' שהאריך הרבה והעלה דכל שלא נגמר ההיתר של הערוה בעדות זה לא מיקרי דבר שבערוה ולא בעינן תורת עדות כלל לכן כל שמעיד על הגט שנכתב כדין בלווי של הבעל לא בעינן תורת ודיכי עדות כלל יע"ש ותימה למה לא הרגיש ה"ג מהא דרים גיטין שכתבתי לעיל דמקשינן והא אין דבר שבערוה פחות בשנים אף דהתם השליח אינו מעיד רק שנכתב כדין ודו"ק וע"ע שם שכתב דאף דלא בעינן תורת עדות אבל עכ"פ בעינן ב' עדים דהוי כמו איסור דנתחזק איסורא דע"א לא מהימן ובעינן שני עדים ואפילו לא בעינן שיעידו בפני ב"ד וגם עד מפי עד כשר דלא בעינן כל דיכי עדות רק במנין או בערוה אם מעידים על גמר הדבר שכבר נעשה ונגמר כך וכך אבל בלאו הכי לא יע"ש:

כ') **במשין** יו"ד סיי א' אות א' נתקשה למה מהני בחשו"ק אחד עומד על גביו הא אין ע"א נאמן באיסורין בשלמא בשוחט עלמו לא קשה דהא הוי בידו כמו שכתבו בתוס' ברים גיטין דכיון דבידו ללמוד הוי בידו אבל אם לא מסרו לידו אמאי מהני עדותו ועיין לעיל סיי א' שכתבתי בזה וכה ראיתי ברי"ס בהאשה רבה והלכות שחיטה סיי א' שחידש דכיון דאין כאן רק עשה שאיכה זביחה וזה הוא חזקת איסיר וכגד חזקת איסור עשה ע"א נאמן יע"ש אמנם לפי מה שכתבתי לעיל דעיקר מה שאין ע"א נאמן כגד חזקה הוא כיון דחזקה שלו איתרע דאפשר דאומר בדדמי וחזקת איסיר לא איתרע ע"כ חזקת איסיר עדיף ולפ"ז אין חילוק אי הוי איסיר עשה או לאו דמה לי איסיר לאו ומה לי איסיר עשה סוף סוף הוי כגד חזקה אך מה שנראה לפע"ד ביסוב קושיא זו הוא לפי מה שכתבתי לעיל דטעמא דכל שהיי בידו נאמן אף כגד החזקה הוא משום דכל שהי' בעת שנעשה דבר בידו והוא הי' בעלים של אותו דבר מידק דייק ולא אמר בדדמי יע"ש ממילא הי"ה הכא כיון דהוא עומד ע"ג ויודע שעיקר הכשר שחיטה תלוי בו מידק דייק וחזקה על שומר ששומר כראוי ולא אמר בדדמי לכך סומכין עליו דחזקה כשרות וחזקה אין אדם חוטא ולא עדיף מחזקת איסיר ועיקר הדבר דעע"ג הוי כמו בידו דהוי הוא הבעלים אמנם עדיין יקשה קושית הרמב"ן הביאו ברי"ס למה סומכין במלא בהמה ואמר ע"א שהוא כשחטה כראוי הא לא הי' בידו ובזה א"א לומר כמו שכתבתי דהא לא נעשה שומר ע"ז אמנם לפי מה שכתבתי לעיל בשם פריי דהא דאין ע"א נאמן כגד חזקה היינו דוקא כמו בטבל תקדם וקונמות דלא ראיס שום ריעותא בחזקה אבל כל מקום דאיכא ריעותא בחזקה

ואמר

ואנו מסופקים אם ילא מחזקה מהכי ע"א בזה יעו"ש ובקונטרס אחרון שם ממילא בשחיטה אין אנו לריכים לומר משום דהוי בידו כמו שכתבו בתוס' רק אם נחתך כל הראש ואין בית שחיטה ניכר כמו שכתבו בתוס' ר"ה גיטין שם אבל אם ניכר בית שחיטתו אך דאין אנו יודעים אם נשחט כראוי בזה מהני ע"א כיון דעכ"פ איתרע חזקת אינה זביחה דהא ראינו שסימנים שחוטים המה ואפשר עוד דאפילו אם נחתך כל הראש ג"כ איתרע חזקת אינה זביחה כיון דנשתנה הדבר מכמו שהי' מעיקרא דהיתה חי' ועתה מתה ועכ"פ איכא שינוי בחזקה לכך לעולם בשחיטה מהני ע"א דאיתרע חזקת אינה זביחה ודו"ק :

כא) **ובמה** שכתבתי בשם פרי' דכל היכי דאיתרע חזקה או הרוב נאמן ע"א יתיישב לן כמה קושיה, א' מה שהקשו אחרונים למה נאמן הבודק שהככים ידו ואמר טרפה הא הוי נגד חזקת היתר עיין פמ"ג יו"ד סי' ל"ט ולפי הנ"ל א"ש דאינו רק מברר תיעוע איברא דקושיא זו בלאו הכי לא קשה כיון דחז"ל הלריכו לבדוק ואם לא נאמן לו הוי עכ"פ כנאבדה בלא בדיקה אך יש להקשות למה לא תקנו להיות שני בודקים כיון דאחד איננו נאמן בדבר שאינו בידו וזה לא הוי בידו דאם יעשה נקב ניכר הוא בין נקב של קודם שחיטה לנקב דלאחר שחיטה, ב' קושית הפמ"ג סי' כ"ד על מה שכתב לבו"ש דנאמן השוחט לומר דלאחר שחיטה נשמטו הסימנים וסא הוי נגד חזקת אינה זביחה ואינו בידו להתיר ולפי הנ"ל א"ש כיון דכבר נשחט כראוי אלא שאנו מסופקים אם הי' מועיל השחיטה מחמת שמוטה עכ"פ איתרע חזקת אינה זביחה ועיין סי' ק"י שהבאתי דעת אחרונים דכל דנעשה מעשה המכשיר אלא שהספק הוא אם הי' מועיל מעשה זו לא שייך לאוקמי על חזקה איברא דכתבתי דעיקר להלכה דלא כדבריהם אך זאת הוא ברור דאיתרע חזקה איסור מיקרי ע"כ ע"א נאמן ומלבד זה אפשר ליישב דכיון דיש כאן עוד חזקה דודאי לא נולד בסימנים שמוטים א"כ מוקמינן חזקה זו נגד חזקת אינה זביחה והוי ספק השקול ומהני ע"א, ג' עוד הקשו אחרונים למה נאמן הכהן לטמא את הנגע הא הוי נגד חזקת טהרה ולפי הנ"ל א"ש דהא איתרע במה שנעשה שם נגע איברא דלמה נאמן לטהר א"כ הא הוי בחזקת טומאה ול"ל כיון דכל אדם יכול לראות את הנגע אחר טהרה הוי כמו שלא ואחוי לך ע"כ נאמן ובזה יתיישב כמ' על חכם המורה הוראה דנאמן להתיר דבר שהי' בחזקת איסור או לאסור מה שהי' בחזקת היתר דכיון דטלד שאלת חכם איתרע חזקה ומהימן ע"א :

כ"ב) **וראיתי** באחרונים שכתבו דבר חדש דכל דבר שא"א לדעת כ"א ע"י יצ"א מהימן אף נגד החזקה אף דאין בידו והוכיחו דבר זה מהא דכתבו הרמב"ן וריטב"א דמהכא א"א למילף ע"א כיון דהתם א"א לדעת זולת סיא בעלמא הרי דהמה סוברים דהדה מיקרי אתחזק ואין בידה דלא כמו שכתבו בתוס' ומהימנה כיון דאי אפשר לדעת זולתה ממילא דכל מקום דא"א לדעת זולת ע"א ילפינן מנדה דמהימן ומיישב בזה קושיות הנ"ל ואני אומר דמלבד זה דעיקר כרוב ראשוני' דנדה לא איתחזק אך לפי דעת הרמב"ן א"א לילף כלל מנדה דאין דכן אפשר משאי' אפשר וכל שארי דברים אף דא"א לדעת רק ע"א אבל אפשר לן דלא לסמוך עליו להקל ודו"ק. וראיתי ע"ד בחקר הלכה שכתב ליישב קושיות אלו דהא דאין ע"א נאמן נגד חזקה הוא רק בדבר שמעיד שראה שנעשה כך או שעשה עלמו עשה כך אבל בדבר שמיסרין ביד אחד לשם זה שיהי' הוא הרואה ושמעיד על הדבר ויודע שסומכין עליו בהוראה נאמן ע"א וכבר כתבתי לעיל סברא זו מילתא בטעמא דכיון דעיקר הוא שאין נאמן משום די"ם לחוש שמא אומר רק בדדמי ובכה"ג בודאי לא שייך בדדמי וזה ברור מאוד והמחבר הנ"ל כתב כהלכתא בלא טעמא ולא ירד לסברא שכתבתי אך לפ"ז קשה למה כתבו בתוס' דנדה מיקרי לא איתחזק או איתחזק אך שבידה לטבול עיין תוס' ר"ה גיטין ולפי הנ"ל אף דהוי איתחזק ואין בידה נמי מהימנה כיון דלא שייך בדדמי ואפשר לומר כיון דנשים דעתן קלות לעולם חיישינן שמא הוא אמרה רק בדדמי אי לאו משום דהוי בידה ואפשר נמי לומר שזה כוונת הרמב"ן במה שכתב דמנדה אין למילף כיון שהוא בעלמה ע"ש מעשה נשים והבאתי לעיל שהרב בעל חיים נתקשה בדבריו ולפי האומר אפשר שזה כוונתו דלא שייך לומר בנדה שאמרה בדדמי ודוק :

כ"ג) **והרב** בעל פמ"ג באו"ח בהנהגות הוראת או"ח אות ד' כתב ליישב קושיות הנ"ל והוא משום דכל ע"א נאמן מדאורייתא להיתר נגד החזקה דאין אדם חוטא ולא לו רק מדרבנן אינו נאמן והם אמרו בהוראה דנאמן יעו"ש וזה עולה כפי מה שכתב הפנ"י לחלק בין להתיר נגד החזקה די"ם סברא להאמינו ובין לאסור דאין נאמן מדאורייתא די"ם לומר לצערו מכוון א"כ עדיין יקשה למה נאמן בעל הוראה לאסור נגד חזקה אך דזה דאף אם לא נאמן עכ"פ אסור מכח ספק אלא דקשה למה לא תקנו בכל הוראה להיות שנים ולא נסמך על אחד שמא יאסור את המותר ולריך לומר דלא חשיד בעל הוראה על זה לכך אף לאסור נאמן מדאורייתא, ועיין בריטב"א ר"ם פי' אשה רבה שכתב דע"א נגד חזקה הוי ספק השקול דהא יש לעד חזקת כשרות ומוקמינן חזקה נגד חזקה ונשאר ספק וממילא לשיטת הרמב"ם דספק מדאורייתא לקולא ע"א נאמן מן התורה אך מדרבנן אינו נאמן דספיקא דאורייתא מדרבנן לחומרא ועיין לעיל אות א' מה שכתבתי דכל היכי דהוי חזקה נגד חזקה הוי כמו איקבע איסורא דמודה הרמב"ם דמדאורייתא לחומרא גם קשה לפי דבריו למה אמרינן בפ' הניזקין דאף להחמיר אינו נאמן הא הוי חזקה נגד חזקה ועכ"פ יהי' ספק איסור בעלמא לדעת הפני' יש חילוק דלהקל יותר נאמן משום חזקה דאין אדם חוטא אבל לסברתו א"א לחלק בזה יעו"ש וכבר הרגיש בעלמו בס"ק הפרק מזה יעו"ש ודו"ק :

כ"ד) **גרסינן** בהלכה רבה דף פ"ז ע"ב מכ"ל דע"א נאמן באיסורין דתניא או הודע אליו חטאתו ולא שיודיעוהו אחרים יכול אע"פ שאין מכחישו יהי' פטור ת"ל או הודע אליו מ"מ היכי דמי אלימא דאתי תרי ולא מכחישו להו קרא למה לי אלא לאו חד וכי לא מכחישו לי' מהימן ש"מ ע"א נאמן וממאי דמשום דמהימן דלמא דמשום דקא שתיק ושתיקה כהודאה דמי' תדע דקתני סיפא אמרו לו שנים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי פטור ר"ינ מה יב וכו' אמרו לו מה אם ירלה לומר מזיד הייתי רישא מ"ט קא מחייבו רבנן אלימא משום דמהימן הוא הא תרי בעלמא דאף על גב דקא מכחיש להו איכא מהימני וקא פטרו רבנן אלא לאו משום דאישתק ושתיקה כהודאה דמי' עכ"ל הגמרא :

ויש לתמוה טובא דהנה בכריתת ר"ס פי' אמרו לו תנן התם דאמר לו ע"א אכלת חלב חייב ואם אמר לו אחד אכלת והוא אומר לא אכלתי פטור ובגמרא שם מכ"ל דלא מכחים לי' חייב דתכ"א או הודע אליו חטאתו ולא שידיעוהו אחרים יכול אפילו אינו מכחישן ת"ל או הודע אליו מ"מ במאי עסקינן אילימא בתרי תרי ואין מכחישין קרא בעי ואלא בחד ש"מ ע"א מהימן ובתוס' שם ד"ה אמרו לו ור"ס איתא מליתא ור"ס אלא כתבו דע"כ הא דתנן ע"א אמר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דפטור סיס בתמר אינו יודע והוכיחו זאת

מדילפינן

מדילפינן מאו הודע דבשבחטא לא מהימן ע"כ בא"ט יודע הוא דאי בלא אכלתי פשיטא דאין ע"א נאמן דמקרא מלא הוא לא יקום ע"א בא"ם לכל עוון ולכל חטאת דע"א איכו קם רק לשבועה אלא לאו דאף באומר איכו יודע נמי פטור וזאת זאת לריכים לילף מקרא דאו הודע והא דילפינן בסיפא דברייתא דנאמן מאו הודע היינו בשתיק דשתיקה כהודאה דמי' כך עולה שם בכונת התוס' יע"ש וא"כ קשה מה ס"ד לילף מכאן דע"א נאמן במת בעלה מהתם הא אדרבה איפכא שמעינן מהתם דדוקא בשתיק מהימן אבל באיכו יודע לאמהימן והכא אף אם שתקה האשה הוי כאומר איכו יודע דלא הוי לה לידע ולא שייך כאן לחלק בין שתקה או אומרת איכה יודע כמו שכתבו בתוס' בכמה דוכתי א"כ שמעינן מהתם אין ע"א נאמן א"כ מה ס"ד דס"ם כאן וגם מה דאיכן דלמא משום דשתיק הדע כו' הא בודאי ע"כ בשתיק איירי קרא דהא רישא דלא מהימן ע"כ באיכו יודע דאי במכחיש את העד פשיטא הא כתיב לא יקום ע"א כמו שכתבו בתוס' שם וזה תמוה מאוד ולא ראיתי מי שהעיר בזה ובגליון שם ליין לעיין בבה"ז ואין תחת ידי כעת עוד יש לתמוה על רבותינו בעלי התוס' דלפי פירושם יקשה למה תנא נקט בסיפא לא אכלתי פטור דזה פשיטא ועיקר דילפינן בברייתא בחטאת דע"א איכו נאמן הוא באיכו יודע וסיפא דנאמן הוא בשתיק כמו שכתבו בתוס' א"כ גם תנא דמתניתן למה לא. נקט כן רישא דנאמן בשתיק וגם סיפא הוי לי' למיתני דאיכו נאמן באומר איני יודע ולמה שביק התנא עיקר הדין דילפינן מקרא בחטאת דבאיכו יודע איכו נאמן ונקט לא אכלתי דאיכו נאמן דזה פשוט בכל התורה ע"א בהכחשה לאו כלום ומקרא מלא הוא לא יקום ע"א ועוד למה לא גילה לן התנא הדין באיכו יודע אי מהימן אי לאו והא תנא דברייתא יליף זאת מדרש דאי הודע משום דהוי ס"ד דדוקא בהכחשה איכו נאמן אבל באומר איכו יודע מהימן ולמה כשן תנא דמתניתן מקום לטעות בדבריו עוד קשה דאמרינן שם בגמרא רישא דאמרו לו איירי בע"א ומקשינן והוא מאי קאמר אילימא דקא מכחיש לי' מי מייתי והא קתני מליעתא ע"א אומר אכל והוא אמר לא אכלתי פטור אלא דשתיק ממליעתא ש"מ ע"א אומר כו' טעמא דמכחיש לי' אבל בשתיק חייב ומהדרינן לעולם דלא מכחיש לי' והכי קתני אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת במד"א דשתיק אבל מכחיש לי' פטור פירוש דסיפא מפרש לרישא ואי כתית לפרש הרישא אמאי לא מפרש יותר אליבא דאמת וליתני בסיפא והוא אמר איכו יודע דפטור ורישא איירי בשתיק כיון דנחית לפרש את הרישא מכח דיוק דסיפא ומשמע שהוס לן דהא אדרבה איפכא משמע טעמא דמכחיש לי' ואמר לא אכלתי משום הכי פטור בסיפא אבל רישא איירי באיכו יודע וחייב והאמת איכו כן דאף באיכו יודע פטור וכל זה תמוה מאוד לפע"ד:

ע"כ נראה לפע"ד לפרש דאף דהתוס' הוכיחו שפיר דע"כ קרא דאו הודע דילפינן מזה ברישא דברייתא דאין נאמן ע"כ באיכו יודע איירי דאי בהכחשה קרא למה: זה דוקא לר"מ אבל לרבנן אפשר לפרש הברייתא באופן אחר וממילא דאף באיכו יודע יהי' ע"א מהימן ובזה יתיישב לן כל הקושית הנ"ל והנה אזכך ושמע דברים נכונים דהנא דברייתא יליף ברישא דלא שיודיעוהו אחרים ובסיפא יליף דבאיכו מכחישו מהימן ובגמרא הכא ובכריתות אמרו על ברייתא זו במאי עסקינן אילימא בתרי תרין ואין מכחישין קרא בעי אלא לאו בחד ולכאורה קשה הא קרא דאו הודע אליו דדרים מזה תנא ברישא דלא שיודיעוהו אחרים וקאמר יכול אפילו אין מכחישים ת"ל או הודע ואי מיירי בסיפא דמרבה היכי

דליכא הכחשה דמהימן בתרי אבל חד אף באין הכחשה לא מהימן א"כ רישא ע"כ בתרי איירי דלא מהימני היכי דאיכא הכחשה דאי בחד הא אפילו דליכא הכחשה לא מהימן ודו"ק אלא ע"כ בודאי רישא כמי בתרי ולפי"ז למת לן לדחות דסיפא לא איירי בתרי דא"כ פשיטא קרא למה יותר מזה הוי לי' להוכיח דאי בתרי אימא רישא דקרא ולא שיודיעוהו אחרים הא תרי לעולם מהימני אלא ודאי רישא בחד א"כ סיפא כמי בחד. וס"מ דע"א כי לא הכחישו מהימן, איברא דא"ם דלרבנן דפליגי במתכיתן על ר"מ וסברי דתרי לא מהימני אי מכחיש להו משום דמה אם ירלה נומר מזיד הייתי א"כ אף דבכל התורה שני עדים מהימני הכא א"א לחייבו קרבן עפ"י שני עדים היכי דאמר לא אכלתי ושפיר יש לפרש הברייתא דדרשינן מרישא דקרא סברת רבנן דהכא שנים בהכחשה לאו כלום הוא וסיפא אשמיענן דבלא הכחשה מהימני לכך היכיחו בגמרא דודאי סיפא בע"א מיירי דאל"כ תרי ולא מכחיש להו פשיטא וא"ל קרא על זה ואף באומר איכו יודע כמי פשיטא בתרי דמהימני כמו בכל התורה כמו שכתבו בתוס' שם ד"ה אלא וזה פשוט דהא לא שייך טעמא דמה אם ירלה לומר בין שנפרש משום מגו ובין שנפרש משום דאדם נאמן על עלמו כמו דמסקינן ועיינן' התם בגמרא היינו דוקא באומר לא אכלתי אבל אם איכו יודע לא שייך שני טעמים ודו"ק וע"כ דסיפא רק בע"א איירי וילפינן מקרא דאי לא מכחיש לי' נאמן אך ברישא דקרא אפשר לפרש או בתרי וילפינן מקרא דתרי לא מהימני בהכחשה לחייבו חטאת כיון דיכול לומר מזיד הייתי דגם על סברא זו לריך קרא דלאו סברא פשיטא הוא כמו דמוכח שם בגמרא וגם ר"מ פליג על סברתם א"כ שפיר יש לומר דרבנן ילפי מקרא דאו הודע דא"א לשנים לחייבו חטאת בהכחשה וסיפא ילפינן דבע"א בלא הכחשה מחייבו חטאת או דאפשר לומר דבתרי לא לריך קרא לרבנן לפטרו בהכחשה דזה סברא הוא מה אם ירלה לומר מזיד הייתי וקרא אתי לע"א בהכחשה דלא מהימן וע"כ בלא אכלתי לא אלטריך דאף תרי לא מחייבו כיון דיכול לומר מזיד הייתי אלא היכי דאמר איכו יודע דלא שייך סברא זו עיין שם בסנ"א ובתוס' כאן ותבין ואם כפרש רישא בע"א כמלא דע"כ אם אומר איכו יודע אין ע"א נאמן דהא קרא אתי רק באומר איני יודע ובשתיק נאמן וילפינן זאת מקרא דשתיקה כהודאה וזה סיפא דברייתא ואם כפרש רישא לרבנן בתרי וסיפא בחד אפשר לומר דגם אם אומר איכו יודע ע"א נאמן כיון דלא מכחיש דהא לית לן שום קרא על ע"א דלא מהימן רק אדרבה דמהימן ואפשר אף באיכו יודע נמי מהימן דהא ליכא הכחשה אבל היכי דמכחיש לי' בודאי דלא מהימן חדא דבכל התורה לא מהימן ע"א בהכחשה ומקרא מלא הוא לא יקום ע"א בא"ם וכו' ועוד דהכא אף שנים לא מהימני דהא מה אם ירלה לומר מזיד וכו' והפירוש בברייתא הוא כך או הודע אליו חטאתו ולא שיודיעוהו אחרים ואפילו שנים כיון דמכחישם להו ואמר לא אכלתי וכ"ש דע"א לא מהימן בזה ולעולם לא משכחת לחייבו קרבן אם אמר לא אכלתי לא עפ"י ע"א ולא עפ"י שנים יכול אף איכו מכחישם היינו שאומר איכו יודע או שתיק דג"כ פטור ת"ל או הודע אליו מ"מ דבלא הכחשה לעולם חייב בין עפ"י ע"א ומכ"ש בשנים דהו לא לריך קרא דפשיטא דמהימני רק דקרא אתי דע"א ג"כ מהימן ואף באיכו יודע ממילא דלפי"ז יתפרש המשנה כפשיטא בלא שום דוחק דרישא תנן דע"א מהימן ולא ידענו באיזה אופן או באומר איכו יודע או בשתיק ה: אף באומר לא אכלתי ומפרש א"כ בסיפא דבלא אכלתי לא מהימן אבל כל זמן דלא מכחיש לי' אפילו באומר איכו יודע

כמי

כמי ע"א מהימן ואח"כ תני בסיפא דאף בשנים אם מכחישם לתו ואמר לא אכלתי מחלוקת ר"מ ורבנן דלרבנן פטור כמלא לפי"ז לרבנן אין חילוק בין ע"א לשנים דכל היכי דלא אמר בפירוש לא אכלתי חייב ואם אמר לא אכלתי פטור וברייתא איירי בכל אופנים בין ע"א ובין שני עדים רק דמיעוטא דרישא דלא מהימן בלא אכלתי לע"א לא אילטריך רק לשני עדים וריבויי דסיפא דכל היכי דלא אמר לא אכלתי דנאמן העד לשני עדים לא אילטריך דפשיטא רק לע"א ושפיר שמעינן דע"א נאמן באיסורים להתיר אף נגד החזקה דהא כברא בחזקת שהוא פטור מקרבן וע"א מחייבו ולא אמרינן חולין בעזרה הוא ואסור באכילה כיון דע"א נאמן לאסור נגד החזקה עיין ברש"י כאן וחידושי רשב"א ודו"ק אך כל זאת הוא לרבנן אבל לר"מ דפליג במתניתן על רבנן וקובר דתרי עדים לעולם נאמנים אף באומר לא אכלתי א"כ ע"כ הברייתא דמעטינן מקרא ברישא דאו הודע אליו חטאתו דלא שיודיעוהו אחרים בע"א איירי קרא דאינו נאמן ועל זה אמרינן יכול אפילו אינו מכחישו ת"ל או הודע מ"מ ג"כ בע"א מרבינן דהיכי דליכא הכחשה ע"א נאמן מעתה לריך לן לדעת באיזה אופן דנאמן אי דוקא בשתיק או אף באומר איני יודע דהא אפשר לומר דברישא ממעטינן דאם מכחישו לגמרי ואמר לא אכלתי דלר"מ בתרי מחייבו חטאת וממעט קרא דע"א אינו נאמן דע"א בהכחשה לאו כלום הוא אבל אם אומר איני יודע דליכא הכחשה ע"א נאמן וזאת מרבינן בסיפא דברייתא מאו הודע וכו' וכ"ש בשתיק דודאי נאמן ע"א ולזה כתבו בתוס' דודאי אינו כן דהיכי דאמר לא אכלתי פשיטא דאין ע"א נאמן דהא קרא כתיב לא יקום ע"א בא"ם לכל עון וחטאת ובודאי דהא דממעט קרא דאו הודע ולא שיודיעוהו אחרים איירי באומר איני יודע וריבויי דסיפא בשתיק כל זאת הוא לר"מ והדע לך דלר"מ כתבו כן דאי לרבנן למה להו לרבותינו בעלי התוס' להוכיח דמיעוט דקרא לאו באמר לא אכלתי דהא פשיטא דמקרא מלא הוא לא יקום וכו' הא לרבנן בודאי א"א לומר דמיעוט הוא בע"א באומר לא אכלתי הא אפילו בשנים אם אמר לא אכלתי כמי לא מהימנו אע"כ דלר"מ כתבו כן ודו"ק כי ז"ב מאוד ומעתה סר מסר כל הקושיא שהקשיתי לעיל כיון דהוכחתי דבע"א אם אומר איני יודע לר"מ בודאי אינו נאמן ופטור אבל לרבנן אפשר לומר דחייב באינו יודע כמו שכתבתי לעיל דאי קרא דאו הודע כו' ולא שיודעיהו אחרים אתי לשני עדים ומיירי בלא אכלתי ואשמיענן קרא סברא דמה אם ירלה לומר לעולם ע"א וב' עדים שוין המה וגם ע"א מחייב אם אומר אינו יודע אבל אם נאמר דלרבנן לא לריך קרא על סברא זו א"כ מיעוט דקרא הוא רק על ע"א ואם אומר לא אכלתי פשיטא דאינו נאמן ע"א בהכחשה דהא אפילו שנים לא מהימנו וע"כ דקרא ממעט אם אומר אינו יודע וסיפא מרבינן בשתיק כמו לר"מ כמלא דבע"א ר"מ ורבנן לא פליגי כלל וממילא א"ש דלא תנן במתניתן אלא הדין דבע"א באם מכחישו לי' לגמרי ואמר לא אכלתי בזה פטור לכ"ע וסיפא מפרש לרישא דתנן אמרו לו אכלת חלב מביא חטאת ודה איירי בע"א כמו דמוקמינן בגמרא ולא פירש התנא ברישא באיזה אופן יכול ע"א לחייבו וסיפא מפרש דדוקא בלא הכחשה דאם אמר לא אכלתי פטור לכ"ע בין לר"מ ובין לרבנן אבל בשתיק בודאי חייב דהא בין לר"מ ובין לרבנן מחייב ע"א בשתיק אבל באינו יודע דלר"מ ודאי אין ע"א מחייבו כמ"ל ולרבנן לא ברירה לי' לתנא דמתניתין היכי סבירי לתו כיון דאפשר מדפטרי בתרי אם אמר לא אכלתי ממילא דקרא דאו הודע אתי למעט תרי אבל בחד לא ממעט כלל ואף באומר אים

יודע חייב אי אפשר דמודו בזה לר"מ דקרא אתי למעט ע"א אפילו אם אים מכחישם אותי רק שאמר אים יודע ע"כ לא מלי תנא דמתניתן למיתני כלל דין זה דאם אומר אים יודע כיון דגבי תרי קתני בסיפא פלוגתא דר"מ ורבנן ובע"א אם בעל דבר אומר אינו יודע לא ידע אי פליגי כמי ר"מ ורבנן כיון דהא בהא תליי או דרבנן מודים בזה לר"מ דפטור באינו יודע לכן סבק זאת ולא פירש בזה כלום רק מה דברור לי' בע"א אומר אכלת וכו' והוא אמר לא אכלתי דזה לכ"ע פטור והיכי דליכא הכחשה דהיינו בשתיק לכ"ע ח"ב ובאינו יודע נשאר הדבר בספק לרבנן אבל לר"מ בודאי פטור כמו שכתבתי לעיל ודו"ק כי ז"ב וככון ולפי"ז א"ש כמי הכא דבגמרא רלו להוכיח דע"א נאמן באשם שמה בעלה מברייתא זו ובודאי ידענו שפיר דלר"מ ע"כ מטעם שתיקה הוא דהוי כהודאה אבל באינו יודע ע"א לא מהימן דהא עיקר הלימוד דאתי למעט הוא דוקא על ע"א והוא אומר אינו יודע דאי אומר לא אכלתי פשיטא כמו שכתבו בתוס' אך לרבנן דהלכתא כוותייהו הוי ס"ד דש"ס כמו שכתבתי לעיל דאפשר דסמה סוברים דמיעוט דקרא דאינו נאמן בהכחשה הוא לשני עדים וממילא מה דמרבינן בסיפא על ע"א בלא הכחשה הוא אף שהוא אומר אינו יודע כמו שכתבתי לעיל ממילא שמיענן דע"א נאמן באיסור נגד החזקה וזה הפירוש הוא כפתור ופרח ודו"ק:

כה) עוד שם בגמרא ממאי משום דע"א מהימן דלמא משום. דקא שתיק ושתיקה כהודאה דמיי ולפי מה שכתבתי לעיל הכוונה הוא על הספק שכתבתי לעיל שמא טעמא משום דהודאה אבל אינו פטור אף לרבנן כמו דפטור לר"מ דקרא אתי למעט ע"א בהכחשה וע"כ בלא אכלתי לא לריך קרא דהא אף בשנים פטרו רבנן מלד הסברא לחוד א"כ קרא בע"א אתי למעט באומר אינו יודע דלא מהימן ע"א רק משום שתיקה דהוי כהודאה ובזה יתפרש לן שפיר הא דאמרינן שם הדע דקתני סיפא אמרו לו שנים אכלתי חלב והוא אומר לא אכלתי פטור ר"מ מחייב וכו' אמרו לו מה אם ירלה לומר מזיד הייתי רישא מ"ט מחייבו רבנן אילימא משום דמהימן הא בעלמא דאף דקא מכחיש להו איכהו מהימנו וקא פטרו רבנן אלא לאו משום דאשתיק כו' וכל הרואה יתפלא על סדע זו דמה הוכחה הוא זאת דהא רישא אפשר לחייבו בע"א כיון דלא אמר לא אכלתי ולא שייך מה אם ירלה לומר מזיד הייתי דהא אמר אינו יודע ע"כ נאמן ע"א לחייבו קרבן ועיין בתוס' שנדחקו הרבה בזה ועיין בחידושי רשב"א כאן ולפי מה שכתבתי אפשר לומר כך דהא לכאורה יש לדקדק במה שהאריכו בהדע להביא כל הפלוגתא דר"מ ורבנן וטעמייהו הו"ל די להביא דברי רבנן לחוד שבזה קובץ הוכחה של הדע אך כיון דבאמת אין כאן הוכחה לרבנן דאפשר לומר שפיר דאף דאם אמר לא אכלתי דפטרו אפילו בשנים אפילו הכי בע"א באים יודע חייב כמ"ל אלא שכבר כתבתי שע"כ לר"מ פטור באינו יודע וע"כ מייתי כל פלוגתן דהיינו דע"כ היינו דמרבינן בברייתא ע"א דנאמן לר"מ הוא דוקא בשתיקה ממילא דאף לרבנן כן הוא דהא בתרי בעלמא אע"ג דמכחיש איכהו מהימנו והכא פטור הגם שהוא מטעם דמה אם ירלה לומר הא ר"מ פליג על סברא זו ומכ"ל לרבנן לדרוש סברא זו מקרא דלמא קרא אתי רק לע"א דאינו נאמן אם הוא אמר אינו יודע כמו לר"מ דיותר יש לדרש קרא לע"א דאינו נאמן מאחר דלא מלינן בשום מקום דע"א מהימן באיסור נגד החזקה מלידרש על שני עדים דלא מהימני משום מה אם ירלה לומר כ' הא בכל התורה כולה שני עדים כאמנים ומכ"ל דכאן לא מהימנו ואי משום קרא דאו הודע הא שפיר יכול לאוקמי קרא על ע"א והוא אומר

כל שנמצא המחט רגלים לדבר הוא ודוקא (מז) בעודו עוסק בכרם בהוצאת פרש אבל אח"כ אינו נאמן (מח) גוי שעוסק בהוצאת הפרש ומצא מסמר ואמר שאין כאן פילוש רק תחב הי' מצד אחד נאמן שהי' תחב משום דרגלים לדבר הוא אבל מה שאומר שלא הי' מעל"ע אינו נאמן דאמירתו אין בו ממש והא דנאמן על התחיבה הוא משום רגלים לדבר ואם אחר שפסק להתעסק בפרש אינו נאמן כלל:

סימן מ"ט

דיני טריפות בקורקבן ובו ח' סעיפים

א (א) הקורקבן יש לו שני עורות היינו עור שע"ג בשר הקורקבן מבחוץ עם הבשר הוא עור אחד והכים שבפנים הוא מה שקולפין אותו מן הקורקבן ומשליכין אותו עם האוכל שבשם כים זה הוא העור השני וגם באווזא ובר אווזא שאין הכים נקלף ביחד רק חתיכות חתיכות אפ"ה מיקרי עור פנימי (ב) עור החיצון אדום והפנימי לבן ואם נתחלפו או שהי' שניהם אדומים או לבנים כשר (ג) ואם ניקב זה בלא זה כשר עד שינקבו שניהם זה כנגד זה אבל זה שלא כנגד זה כשר (ד) ודוקא ע"י חולי אבל ע"י קוץ אם ניקב עור החיצון הוי מחט בחלל הגוף וטרפה (ה) ואם ניטל או נרקב כל עור הקורקבן ולא נשאר רק הכים שהוא עור הפנימי או להיפוך כשר (ו) ובניקב זה שלא כנגד זה דכשר צריך שלא יהי' נקבים סמוכים כ"כ עד שבקל יכול להיות מפולש ונראה כי שצריך להיות רוחב קש בשר בריא בין הנקבים (ז) ואם מנוקב באלכסון ובשפוע הוי זה כנגד זה (ח) ואם ניקב שלא כנגד החלל רק בעובי' הבשר ע"י חולי אע"פ שהוא נקב מפולש בתוך עובי' הבשר כיון שלא ירד הנקב לתוך החלל הפנימי כשר:

סעי' ב'

אומר איני יודע דלא מהימן אלא ודאי טעמא דרבנן הכא דפטרו בשני עדים היא מלר הסברא דמה אם ירלה לומר מזיד הייתי סברא גדולה הוא לרבנן לפטרו ולאו מקרא דאו הודע ממילא דגם המה סוברים קרא דאו הודע אתי למעט ע"א כמו לר"מ וע"כ באיני יודע דאי כשהוא אמר לא אכלתי אף בתרי פטור דמה אם ירלה לומר וכו' ועוד באמר לא אכלתי מקרא מלא הוא דאין ע"א נאמן בכל התורה ושלא יקום ע"א כתיב א"כ או הודע אתי למעט ע"א והוא אמר איני יודע ממילא הא דמרבינן שוב ע"א בלא הכחשה היינו בשתיקה דהוי כהודאה ולאו משום דע"א נאמן ולא פליגי בזה על ר"מ וזה הוכחה גדולה לרבנן דטעמא דע"א הוא דוקא משום דשתיק והוי הודאה וה"ל מקום הניח לי מן השמים בפירוש הסוגיא דכאן ודו"ק:

כו) **לפי** מה דמסקינן כאן בגמרא כמלא דבין לר"מ ובין לרבנן ע"א אינו נאמן לחייבו קרבן בין שהוא אומר לא אכלתי ומכחיש לי' לגמרי וילפינן זאת מקרא דלא יקום ע"א בא"ם לכל עון ולכל חטאת לר"מ כמו שכתבו בתוס' בכריתות ומכ"ש לרבנן דאף בשנים פטור דמה אם ירלה לומר מזיד הייתי וכמו דתנן התם בסיפא אמר לו ע"א אכלת חלב והוא אמר לא אכלתי פטור ואם אמר איני יודע ג"כ פטור בין לר"מ ובין לרבנן כמו דאמרינן כאן חדע וזאת ילפינן מקרא דאו הודע ולא שיודיעוהו אחרים דאין ע"א נאמן כנגד חזקה אף בלא הכחשה ואם שתיק לכ"ע חייב משום דשתיקה כהודאה דמי' כמו דתנן התם ברישא אמרו לו אכלת חלב חייב קרבן וזה בע"א מיירי כמו דאמרינן התם ובשתיק איירי כמו דאמרינן הכא וילפינן זאת מקרא דאו הודע אליו מיתורא דאו דח"ב משום דהוי כהודאה ואף דאין זה הודאה ממש רק רגלים לדבר שבודאי אמת כמו שכתבו בתוס' בכמה דוכתא כך עולה לשיטת התוס' דכאן דמסקנא דאינו ע"א נאמן כנגד החזקה רק בשתיק משום הודאה ודו"ק:

כ"ז) **עוד** שם בגמרא שקלינן וטרינן מכ"ל דע"א נאמן כנגד החזקה ולא איפשטא ולכאו' קשה הא כיון דכבר הוכיחו באכלת חלב דילפינן מקרא דאין ע"א נאמן מה רלו שוב לומר דע"א נאמן אמאי לא ילפינן מזה דאין ע"א נאמן ופשטות הש"ס משמע דאף דכבר דחינן דהתם דוקא בשתיק מהימן אבל אם אמר איני יודע לא מהימן אפ"ה עדיין אפשר לומר בעלמא ע"א נאמן כנגד החזקה באמר איני יודע ואמאי הא יש לן למילף מחטאת דאינו נאמן אך לפי מה שכתבתי לעיל באות כ"ה א"ש מאוד דאי הוי נילף למילף מאיזה מקום דע"א נאמן כנגד החזקה אז גם בחטאת הוי אמרינן דלרבנן קרא דאו הודע לא ממעט ע"א רק שני עדים היכי דאמר לא אכלתי ואשמיענן קרא סברא דמה אם ירלה לומר כיון דכל הוכחה של הש"ס הוא משום דמכ"ל לרבנן לדרוש על שני עדים דלא מהימנו מה דבכל התורה מלינן דמהימנו למה לא דרשו על ע"א דלא מהימן כיון דלא מלינן בכל התורה דמהימן כנגד החזקה כמו שכתבתי לעיל ממילא שפיר שקלינן וטרינן עוד דאי אפשר למלא בע"א דמהימן ממילא גם בחטאת כאמר לרבנן דמהימן וקרא אתי על שני עדים ודו"ק כי קלרתי כאן מחמת שכבר כתבאר לעיל באות כ"ה ועוד יש לומר דבאמת הא' תדע לאו דבר ברור הוא דיש לדחות עיין לעיל באות כ"ה והבן ואף לפי פירוש התוס' בתדע ג"כ יש לדחות ע"כ בעל הש"ס רק בדרך מו"מ דחו כן אבל עדיין ספק הוא אי עד אחד נאמן כנגד החזקה היכי דהוא אמר איני יודע כן הוא שיטת רוב פוסקים אבל הרשב"א כאן בחידושיו והר"ן כתב דאף דהכא נשאר בספק אבל באמת עיקר להלכה דע"א נאמן כנגד החזקה היכי דאמר איני יודע וכ"ש בשתיק אבל ודאי אם מכחיש לי' אינו נאמן דזה כלל גדול הוא דאין ע"א נאמן בהכחשה וקרא כתיב לא יקום ע"א לכל עון לכל חטאת ועיין ברשב"א באריכות. כל זאת רליתי לבאר קלת בעניני' אלו וחיי"ה בסי' קכ"ז אבאר עוד ועתה אשוב ליוני אשמור (מז) בעודו עוסק וכו' כן מבואר בל"ם בחידושי' דיכים הבאתיו לעיל באות מ"ו יע"ש (מח) גוי שעוסק וכו' כה"כ ופ"ח לדעת מהרמ"ל ועיין ברא"ם אות מ"ו באריכות:

(א) **הקורקבן** יש וכו' כן מבואר בכו"פ והסכמת כל אחרונים דלא כמו שכתב בה' שתי לחם עיין בפ"ת ועיין במס"ז ובח"ס סי' כ' (ב) עור וכו' מס"ז וכן נראה מסתימת כל הפוסקים דלא כגילוי דעת שהאמיר בחלוף יע"ש (ג) ואם וכו' גמרא וש"ע (ד) וד"קא. מס"ז אות א' ופשוט הוא (ה) ואם וכו' כו"ב יו"ד סי' ח"י ובסו"ת טעו"ד מ"ת סי' קע"ע (ו) ובניקב. ספ"ד אות א' ולא כתב שיעור הסמוכה ולי נראה כמו שכתבתי בפנים (ז) ח"א ודי"ק סי' מ"ח אות ה' (ח) ואם וכו', ח"א ופשוט הוא דבכל אבר שיש לו חלל בתוכו

צריך שיגיע הנקב עד לחלל כמו שכתבתי לעיל גבי לב יע"ש בסי' מ' (ט) ניקב. ש"ע ולענין אם מחט תחב בשומן וגם לענין שומן פיטום עיין לעיל בסי' מ"ו סעי' א' מה שכתבתי שם (י) ד"ק (יא) רמ"א שם (יב) שפ"ד אות ב' (יג) באמרי ברוך מסופק בזה והסכימו אחרונים להתיר (יד) קורקבן וכו' כ"כ בשפ"ד אות ב' בעובדא שבא לידו ונראה דמה שכתב דממקום המחט הי' שביל לבן עד סמוך לחוץ ע"כ. כוונתו דנשאר מעט מעור החיצונה בלא שביל רק דשביל הי' עד סמוך ולא עד בכלל דאם הי' שביל ממחט עד לחוץ ולא נשאר כלום בלא שביל בודאי הי' טרפה דשביל הוא כמו ק"ד כמו שכתבתי לעיל בשם הת"ש ע"כ כתבתי בפנים דנשאר מעט מעור החיצון בלא שביל (טו) ניקב וכו'. ט"ז וסייעתו ולזה הסכימו הת"ש ופמ"ג ורוב אחרונים דלא כח"א וגילוי דעת שבחרו להם דעת מקילים בזה (טז) מכה וכו'. כ"כ בדעת קדושים אות א' ולכאורה מה שכתב דמכה מעידה על שינוי מראה די"ש כאן קלקול ל"ע מסי' ל"א דשם מבואר דאדרבה תלינן השינוי מראה במוגלא ולא בקלקול ואף הפמ"ג שהחמיר בסי' מ"ו בעור הבועא שנשתנה אף לאחר הוצאת המוגלא נראה דדוקא במראה שחור הוא דכתב כן וגם בזה לא מסתבר כוותי' ול"ל כוונתו כמו שכתבתי בפנים משום די"ש ג"כ שביל וע"כ נטרפה קל"א א"כ שפיר יש לתלות השינוי מראה ג"כ שנטרפה ודו"ק (יז) עיין בד"ק ולשונו שם מגומגם קצת ותוכן כוונתו כמו שכתבתי בפנים והנה שה"א כתב שמכה הוי כמו סרכא א"כ לפי מה שכתבתי לעיל בסי' מ"א וע"ש דסרכא נגד נקב ע"י חולי כשר יע"ש א"כ ה"נ היינו צריכים להכשיר אך די"ל דהוי כמו ק"ד וחמיר מסרכא והד"ק דנקט סרכא משום דלדידי' אין חילוק ובכל ענין טרפה ע"כ כתבתי בפנים דהוי כמו ק"ד (יח) אם וכו' בדין זה יש מבוכה בין הפוסקים ועיקר כמו שכתב הת"ש וכמה אחרונים וכמו שכתבתי בפנים דלא כמו שהכריע בגילוי דעת יע"ש ולענין אם ניקב הקורקבן ע"י תולע עיין מה שכתבתי לעיל בסי' מ"ו גבי דקין ה"ה כאן (יט) עיין מזה מס"ז אות ג':

(א) **כל** טריפות וכו' עיין בש"ך ושפ"ד, וכדי לברר דברים

ב (ט) ניקב מעל"ע ושומן שעליו סותמו כשר (י) הכבד במקום הדבוק לקורקבן הוי סתימה וכשר (יא) וכ"ש אם לא ניקבו שני העורות אע"פ שלא נשאר רק מעט מעור החיצון של ניקב כשר (יב) אך צריך שאותו מעט לא יהי' לו שינוי מראה דאף דשינוי מראה באברים כשר הכא כיון שמחט תחב וכל מה שנשאר להלאה מהמחט שלם יש בו שינוי מראה נראים הדברים שהי' אותו מקום ניקב ונתרפא, בועא או יבלת נגד פי מחט טרפה דהוי כמו ק"ד נגד פי המחט (יג) אם לא נשאר רק קרום הדק שעליו כשר:

ג (יד) קורקבן שהי' מחט מובלע בבשרו כי הא דסי' מ"ח סעי' י"ד אלא שבפנים הי' שביל עד שליש עובי' ואח"כ לא ניכר שום שביל עד מקום המחט וממקום המחט הי' שביל לבן עד סמוך לחוץ והבשר בחוץ הי' שלם ויפה ולא ניכר בו שביל במעט עור החיצון יש להכשיר אף באין הפ"מ כיון שבפנים הי' שביל אף שאחר כך נפסק לא אכפת לן דהא מראין הדברים שבפנים בא:

ד (טו) ניקב הקורקבן מעל"ע וליכא ק"ד עפ"י מחט בין בפנים ובין בחוץ אף דבית הכוסות כתבתי לעיל להתיר בהפ"מ בקורקבן אין להתיר כיון שעורו עב ובודאי כל העור לא עברה המחט אחר שחיטה רק צ"ל דנתחב מקצתה מחיים א"כ הוי כמו בבית הכוסות דיש ק"ד בפנים דידענו דמקצת העור ניקב מחיים אמרינן דכולה עברה מחיים כן נמי בקורקבן דאף דליכא ק"ד בפנים ידענו שנתחב מקצת מחיים אמרינן דכל נעשה מחיים וטרפה אף בהפ"מ:

ה (טז) מכה בבשר עב שבקורקבן והי' לבן ע"ג מכה ובפנים הי' שביל דק בעור פנימי וקצת מבשר עד שהלך השביל עד לחוץ נגד המכה ועל גבו בחוץ הי' נראה כבשר בריא אך מצד הלבנונית דשם שראוי להיות אדום טרפה אף דאנן פסקינן דאיז שינוי מראה פוסל כלל אך הכא כיון דגם המכה מורה דיש כאן קלקול וגם יש שביל עד המכה נראין הדברים דהי' ניקב עד לחוץ ונתרפא:

ו (יז) הי' מכה בקורקבן מבחוץ וכנגדו בפנים הי' שקוע כמו נקב רחב ובאמצע בין השקוע שבפנים למכה שבחוץ הי' בשר בריא יש להחמיר ולאסור דקמט שבפנים הוי כמו מחט והמכה שבחוץ שנגד הקמט הוי כמו ק"ד נגד המחט:

ז (יח) אם ניקב עור החיצון ספק ע"י מחט אם העור שלם בחוץ א"כ מסתבר דודאי ע"י חולי נעשה ושכיח טפי להיתר מלאיסור ואף דהוי ריעותא מחיים מהני החזקה ואמרינן נשחטה הותרה ואם העור אינה שלם לפנינו מסתבר דבא ע"י קוץ מבחוץ שניקב את העור ונכנס לפנים והוי מחט בחלל הגוף דיש לחוש שמא ניקב אברים הפנימים והוי ספק טרפה ולא אמרינן בזה נשחטה הותרה משום דשכיח טפי לאיסור ואף בספק השקול לא אמרינן נשחטה הותרה בריעותא מחיים אך אם נאבד העור ולא ידענו אם היתה שלימה או קרוע יש להכשיר מכח ס"ס ספק ע"י חולי והעור היתה שלימה וספק ע"י קוץ ואף דלא הוי ס"ס רק משם אחד מהני דעכ"פ איכא שני צדדי היתר והוי כמו ספק אחד השכיח טפי להיתר ואמרינן נשחטה הותרה:

ח (יט) אם עצם הביילינג נחלק לשנים והעור שלם בחוץ כשר דאין לעוף לא כרס פנימי ולא חיצוני ואם אין עור שלם יש לחוש לנקיבת אברים הפנימים דודאי נעשה ע"י קוץ ואם ידוע דנעשה מחמת חולי כשר אף אם נקרע העור:

סימן נ'

דיני כללים בנקיבת האברים ובו ד' סעיפים

א (א) כל טריפות בין מחמת נקב ובין מחמת שבורה אם יש במה לתלות כגון שיש לומר שנעשה ע"י משמוש

דברים אלו מוכרח אני להאריך קצת. א) גרסינן בחולין דף י' שחט את הושט ומצא את הגרגרת שמוטה ואינה ידוע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה פסולה וכתבו הרשב"א ור"ן בשם ר' יונה דמהא שמעינן דהיכא דנשמטה גף העוף וכו' ואינו ידוע אם קודם שחיטה נשמטה או אחר שחיטה אזלינן לחומרא והיה לכל שאר טריפות וכו' ולא תקשה לך מהא דאמרינן באלו טריפות אנקבה ריאה במקום דמשמשו ידו דטבחי תלינן וכו' התם היינו טעמא משום דשכיח טפי להיתר אבל בספק השקול אסיר ע"כ דבריהם בקיצור והנה דבריהם תמוהים מאוד כמו שהקשה הבכור שור שם וכל אחרונים דמה ראי' משמוטת הגרגרת דהוי ספק בשחיטה וכל ספק בשחיטה אמרינן שם דפסול משום חזקת שאינו זבוח ואדרבה מכאן ראיי' להיפוך מדלא אסרינן בגמרא רק בספק שמוטת הגרגרת דהוי ספק בשחיטה ש"מ דבשאר ספיקות שאין תלוים בשחיטה אמרינן כשחיטה הותרה יע"ש בבכ"ש ולפע"ד נראה ליישב דבריהם דהנה דעת הבה"ג דבכל שחיטה צריך לבדוק אם לא נשמטו הסימנים וכל הראשונים פליגי עליו בזה כמו שמבואר בסי' כ"ה דאין צריכים לבדוק מטעם דרוב בהמות אינו שמוטי' הסימנים והקשו דנימא עכ"פ סמוך מיעוט לחזקת אינה זביחה ועיין בכו"פ סי' כ"ה והש"ד הבאתיו לעיל בסי' כ"ה כתב לתרץ משום דכל דלא איתרע הרוב לא אמרינן סמוך יע"ש אבל במצא גרגרת שמוטה דהוי ריעותא אמרינן סמוך ודוק אך קשה דהא משמע בגמרא דהוי ספק נבילה דאורייתא דהא מדמינן לי' למצא פגימה בסכין יע"ש והא סמוך לא הוי רק איסור דרבנן ולמה אמרו בגמרא על זה כל ספק בשחיטה פסול דמשמע דהוי איסור דאורייתא ודאי. או ספק עכ"פ ועיין במש"ז סי' כ"ד אות י"ג ובש"ד אות כ"ז ועיין מה שכתבתי מזה לעיל בסי' כ"ד אות ל"א ואפשר לומר דמזה הוכיח ר"י ז"ל דבכל חזקה ורובא דאיתרע לא מהני מידי ממילא ה"נ איתרע רוב דאינו שמוטים דהא שמוט לפנינו וכשאר חזקה אינה זביחה ממילא ה"ה בנשבר הגף לא מהני רובא דאיתרע אך אי קשיא הא קשיא דהא בנשמט הגף הוי ס"ס שמא לאחר שחיטה ואת"ל דמחיים שמא לא ניקב הריאה כמבואר ברמ"א בסי' ק"י א"כ למה אוסר ר"י ניהו די"ל דסובר ר"י דזה לא מיקרי ס"ס משום דאין יכולה להתהפך גם הוי משם אחד כמו שאבאר לקמן אי"ה בסי' ק"י הא עדיין עכ"פ שני צדדי היתר יש וא"כ בהצטרף שניהם נשאר עכ"פ שכיח טפי להיתר ונימא כשחיטה הותרה וי"ל דסובר ר"י דאף בהצטרף שני צדדי היתר לא נשאר רק ספק השקול דספק אחד שמא נעשה אחר שחיטה אם אין במה לתלות לא שכיח כלל א"כ ספק מחיים שכיח טפי גם ספק ב' שמא לא ניקבה הריאה ג"כ שכיח טפי לינקב א"כ כל אחד משני ספיקות שכיח האיסור טפי אך בהצטרף שניהם נשאר הדבר בספק השקול ולא אמרינן כשחיטה הותרה בספק השקול:

ב) **אך** עדיין שיטה זו תמוה מאוד דהא זה כלל גדול דחזקה מעיקרא עדיף מחזקה דהשתא וכל היכי דאנו מסופקים מתי נעשה השינוי תלינן באיחור הזמן משום חזקה דמעיקרא כמבואר בש"ס במקומות עצמו מספר ועיקר שלימד חזקה הוא מנגע ושם תלינן החסרון באיחור זמן משום חזקה דמעיקרא כמו דאמרינן בחולין דף י"א ועי"ש בתוס' ועיין בתוס' נדה דף ב' מזה ועי"ש עוד בגמרא העמד אשה על חזקתה ואף הלל לא מחמיר רק התם מטעמא דאמרינן שם ואף זאת רק לענין קדשים ולא לחולין ועי"ש עוד בתוס' ד"ה דאיכא ריעותא מגופה וכן מבואר במשנה דנגע באחד בלילה וכן מקשינן שם ממקוה ומחבית ומחלקינן משום תרתי לריעותא אבל אי לאו תרתי לריעותא הוי אמרינן השתא הוא דאיתרע ועיין בחי"ד בס"ק סי' קי"ד ואין דבריו מוכרחים ואין להאריך כאן ועיין בכו"ב אהע"ז סי' ל"א בארוכות מזה קיצור דבר דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא ותלינן הריעותא באיחור הזמן א"כ אמאי לא אמרינן כאן דלאחר שחיטה נשבר הגף וראיתי באחרונים שהרגישו קצת מזה אך לא שקטו דעתי בדבריהם גם אני בחידושי האריכתי מאד כבר בזה אך עתה נראה לפע"ד ליישב דבר זה והנה אזכך ושמע דברים נכונים מאד דכבר כתבתי באות א' דכל היכי דליכא מידי לתלות בלאחר שחיטה שכיח טפי לומר דנעשה קודם שחיטה ממילא דבר השכיח הוי כמו רובא דנעשה קודם שחיטה ושוב ליכא לאוקמה על חזקה דמעיקרא ולתלות השינוי באיחור הזמן בלאחר שחיטה דעד כאן לא אמרינן חזקה דמעיקרא עדיף ותלינן השינוי באיחור הזמן רק בספק השקול אם נעשה הריעותא ושינוי מעיקרא או השתא אמרינן השתא היא דאיתרע אבל אי הרוב מורה על הריעותא שנעשה מעיקרא א"כ לא מהני חזקה דמעיקרא אלא אמרינן מעיקרא נעשה זאת דהא הרוב מורה שנעשו מעיקרא אך עדיין אף שנעשה מחיים השמוטה יש ספק שמא לא ניקבה הריאה אך דגם זה שכיח טפי לומר שבודאי ניקבה אך כבר כתבתי דבהצטרף המיעוט דשמא נשמט לאחר שחיטה ואף אם קודם שחיטה נעשה עדיין איכא עוד מיעוט שמא לא ניקבה הריאה ובהצטרף שני המיעוטים האלה נשאר ספק השקול שמא ניקבה הריאה או שמא לא ניקבה דעל ספק שמא נעשה לאחר שחיטה אין כאן ספק שקול כנ"ל אבל על שמא לא ניקבה ריאה שפיר יש ספק השקול והבן הדברים מעתה לא קשה מה שהקשיתי דאף דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא לתלות הריעותא באיחור זמן הכא ע"כ נעשה מחיים ועל ריעותא זו דשמא ניקבה הריאה ושמא לא ניקבה לא מהני מהני החזקה מידי דהא ריעותא לפנינו כמו שסובר ר' יונה ז"ל דחזקה דאיתרע לא מהני להכריע להתיר דאף דמהני חזקה דאיתרע לתלות ריעותא באיחור הזמן היינו משום דעד שלא ראינו השינוי והריעותא הי' חזקה דמעיקרא בתוקפה אבל מזמן שנמצא הריעותא לא מהני החזקה מידי להכריע על הריעותא שבודאי הוא כשרה ולא ניקבה הריאה משום דעד השתא היתה כשרה ז"א דהא מעתה איתרע חזקה זו דהא עד עתה היתה כשרה משום שלא הי' הריעותא אבל משנעשה ריעותא יצאה מחזקה ומרוב וז"ב ונכון בדעתם לפענ"ד:

ג) **נמצא** עתה בדעת ר"י ז"ל דבר חדש מה שלא הבינו כן כל אחרונים והוא דמודה ר"י בכל ספק השקול אשר אנו מסופקים אימת נעשה הריעותא אי קודם שחיטה אי אחר שחיטה דאנו מוקמינן על חזקה דמעיקרא ומאחרינן הריעותא בכל מה דאפשר ובודאי נעשה אחר שחיטה אך בנשבר או נשמט הגף דשכיח טפי שנעשה מחיים משום דאין במה לתלות בלאחר שחיטה א"כ בודאי נעשה מחיים אך דאעפ"כ עדיין יש ספק השקול שמא לא ניקבה הריאה וריעותא זו הוא ריעותא מחיים ואנו מסופקים בגוף הריעותא ולא על שעת הריעותא מתי נעשה רק על גוף הריעותא אם ניקבה או לא בזה לא מהני החזקה דמעיקרא מידי וגם בחזקת היתר אין כח להכריע בהריעותא דכשרה הוא דהא עתה איתרע ויצא מחזקת היתר ועיין ברשב"א דכל מה שהביא שם מגמרא לענין זה דבספק השקול לא אזלינן בתר חזקת היתר משום דאיתרע התם איכא ריעותא מחיים יע"ש ודו"ק אך עדיין יש להקשות לפי סברא ז' מה ראיי' הביא שם מנמצאת הגרגרת שמוטה ולא ידעי' אימת התם באמת קשה למה לא מוקמינן על חזקת דמעיקרא

דמעיקרא ולומר דנעשה באיחור הזמן דהא לפי מה שכתבתי מודה ר"י לזה ואי משום דאין במה לתלות א"כ שכ"ח טפי שנעשה מחיים ככ"ל א"כ מה ראיי' מייתי מזה אנשמט גף הטיף דהא הכא בגרגרת אם נחלט שנעשה מקודם שחיטה משום דשכיח הוי ודאי טרפה אבל בנשמט גף נשאר ספק השקול דהא נשמט גף לאו טריפה הוא רק משום חשש נקיבת הריאה ונשאר עדיין ספק השקול שמא לא ניקבה הריאה כמו שכתבתי לעיל באות ב' ודו"ק:

ד) **ובדי** ליישב דבר זה צריך אני להאריך קצת בביאור דברי הש"ס ומתוכן יתבאר לן

היטב דברי הרשב"א בשם ר"י דאמרינן התם חולין דף י' שחט את הושט ומצא גרגרת שמוטה ואינו ידוע אם קודם שחיטה נשמטה או לאחר שחיטה זה הי' מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה והנה יש לדקדק למה האריכו בתי שאלה זו ולמה לא אמרו בקיצור פסולה אך הדבר ברור שבאו לרבות עוד איזה ספק שאין כלמד מתוך מעשה זאת והיא דבמעשה זאת כתבתי שיותר שכיח מחיים וא"כ הוי שכיח טפי לאיסור א"כ עדיין הי' מקום להסתפק באם הריעותא שכיח טפי להיתר אי הוי ספק בשחיטה ופסולה ועל זה אמרו כל ספק בשחיטה יהי' איזה ספק שיהי' וזה דאמרינן בגמרא שם כל ספק בשחיטה לאתוי מה לאתוי ספק שהה ספק דרס וכמו שפירש שם הרשב"א וז"ל דלא אמרינן הלך אחר רוב דאין שוהין ואין דורסין ע"כ ובלתי ספק שכיון למה שכתבתי דכל מרבה מה שא"א ללמוד ממעשה דנמצא גרגרת שמוטה אך עדיין יש להקשות למה באמת לא אזלינן בתר רוב דאינו שוהין ול"ל משום סמוך איברא דכבר כתבתי באות א' דכל היכי דלא איתרע הרוב לא אמרינן סמוך ול"ל דספק שהה וספק דרס דמרבינן מיירי באופן דאיתיליד מקום להסתפק ואיכא איזה חשש וריעותא על זה ע"כ אמרינן סמוך אך עדיין קשה הא בנמצא גרגרת שמוט לפי מה שכתבתי דשכיח טפי מחיים לכך לא מוקמינן על חזקה דמעיקרא ולומר השתא הוא דשמוט ולכך לא אזלינן בתר רוב דאינו שמוטים משום דכל היכי דשכיח טפי לאיסור לא אזלינן בתר חזקה ורוב א"כ שפיר נשאר חזקת שאינה זביחה והוי ודאי איסור מכח חזקת איסור אבל בספק שהה דאדרבה רוב אינו שוהין ואינו דורסין וא"כ שכיח טפי להיתר ואף דבאמת נשמט מזה דאף כה"ג הוי ספק בשחיטה אבל באמת אינו דומים זל"ז דהתם נשאר חזקת אינה זביחה בתוקפה והוי ודאי נבילה מדאורייתא או עכ"פ ספק דאורייתא אבל בספק שהה דהוי מטעם סמוך וזה לא הוי אלא מדרבנן כמו שכתבו הראשונים ז"ל בכמה דוכתי דסמוך לא הוי רק מדרבנן א"כ איך מדמינן זל"ז וכלל אותם בשם אחד כל ספק בשחיטה פסולה מזה ילא לרי יונה ז"ל דרוב דאיתרע לאו רוב הוא כלל מטעם שנולד הריעותא א"כ נשאר חזקת אינה זביחה והוי איסור דאורייתא איברא דצריך להבין לדעת ר"י באיזה אופן אפשר לומר סמוך דהוי מדרבנן ממ"נ אי לא איתרע לא אמרינן סמוך ואי איתרע ליכא רוב כלל צריך לומר דסובר ר"י דאף דלא איתרע אמרינן סמוך וזה לא הוי רק מדרבנן והכא איירי באיתרע ואף דשכיח טפי להיתר דרוב אינו שוהין אפילו הכי לא מהני גם רוב זה כנגד החזקה דהא רוב זה דאינו שוהין איתרע ונולד לן ריעותא אם שהה עתה כמו שמוחטים רוב בלא שהיי' ובלא דרסה או כמו המיעוט ששוהין ואי נולד לן ריעותא בזה הרוב והריעותא הוא באמת מלד עלמו ספק שקול דמריעותא שנולד לן במה שאנו מסתפקים עליו אם שהה או לאו אין שום לד שעה יותר לאיסור מלהיתר רק שהוא ריעותא בשני

לדדים שקולים א"כ אמאי לא אזלינן בתר רוב דאינו שוהין ואי משום חזקה איסור דשחיטה ואמרינן סמוך לא הי' צריך להש"ס רק ספק איסור דרבנן וע"כ כל רוב דאיתרע בשני לדדים שקולים משעה שנולד ריעותא לא אזלינן בתר רוב ממילא אין חילוק בספק בשחיטה אם הוא ספק שמא נשמט גרגרת לאחר שחיטה או קודם דאף דאיכא רוב דאינו שמוטים איתרע לן רוב זה משום דשכיח טפי לאיסור ע"כ אף בתר חזקה דמעיקרא נמי לא אזלינן וכן נמי היכי דאין אנו מסתפקים על שעת הריעותא מתי נעשה דלא שייך שוב חזקה דמעיקרא לתלות באיחור הזמן רק דאנו מסתפקים על גוף הריעותא כגון בספק שהה ודרס אף דאיכא רוב דאינו שוהין כיון דנולד לן ספק ברוב זה והספק הוא בשני לדדים שקולים אם שחט כמו ששוחטין רוב או לאו אמרינן אף דרוב זה הוי רוב גמור הייני כל זמן שלא נולד לן ריעותא אבל משעה הריעותא לא אזלינן בתר רוב דאי הוי אמרינן דאף דאיכא ריעותא בשני לדדים שקולים מהני הרוב א"כ למה הכא הוי ספק בשחיטה כמו בנמצא גרגרת שמוטה הא התם שכיח טפי לאיסור והכא הוי ספק השקול וסמוך לא הוי אלא מדרבנן וע"כ דמשעה שנולד הריעותא אף בלדדים שקולים לא אזלינן בתר רוב כלל ממילא ילפינן מזה דבנשבר גף עוף אף דהוי ספק השקול בזה אי ניקבה הריאה אי לא לא אזלינן בתר רוב והא דכתב שם הרשב"א דגם בנשבר הרגל וספק אי קודם שחיטה או לאחר שחיטה טרפה לאו בחדא מחתא מחתינהו דבגף הוי מטעם ספק השקול וריעותא מחיים כמו שכתבתי לעיל אבל ברגל ע"כ הטעם משום דליכא מידי לתלות שכיח טפי מחיים לכך אף חזקה דמעיקרא לא מהני לומר שנעשה באיחור הזמן ואי נשבר מחיים ליכא שוב שום ספק דהוי טרפה ובאמת על נשבר הרגל א"ל ר"י ללמוד מהא דאמרינן כל ספק בשחיטה דהא זה פשוט ומסברא דהא שכיח טפי לאיסור רק על נשבר גף יליף ר"י ואף דהוי ספק השקול וזה כשן למעיין בחידושי הרשב"א שם. איברא דלפ"ז מה הקשה שם הרשב"א בסוף דבריו למה תלינן בזאב ומשמע ידא דעצמי ותירץ משום דשכיח טפי להיתר הא לפי מה שכתבתי מודה רשב"א היכי דליכא ספק אחר רק מתי נעשה הריעותא מוקמינן על חזקה דמעיקרא לתלות שנעשה באיחור הזמן כמו שהוכחתי לעיל באות ב' אף בספק השקול וי"ל דאין הכי נמי רק דקשה לי' לרשב"א לפי מה שכתב לעיל בגף עוף ונשבר הרגל דלא הניכן באיחור הזמן א"כ למה הכא בזאב תלינן באיחור זמן ועל זה תירץ דשאני זאב דיש דבר לתלות בו ושכיח טפי להיתר ובאמת אפילו אי הוי ספק השקול נמי הוי מהני דאף דחזקה דאיתרע לא מהני היינו משעת הריעותא אבל עד זמן שנולד הריעותא מוקמינן על חזקה דמעיקרא לתלות הריעותא באיחור הזמן א"כ בודאי נעשה אחר שחיטה וכשר ושאני נשמט גף או נשבר רגל דליכא מידי לתלות בו ע"כ שכיח טפי לאיסור אך שכתב האמת דכל היכי דליכא מידי לתלות הוי שכיח טפי לאיסור וכל היכי דאיכא מידי לתלות הוי שכיח טפי להיתר אבל אף בספק השקול תלינן באיחור הזמן ואמרינן בודאי נעשה אחר שחיטה ולא אמר ר"י ז"ל דחזקה דאיתרע לא מהני רק אם שכיח הדבר לומר שריעותא זו נעשה מחיים רק שאנו מסופקים אם זאת הריעותא טרפה או כשרה בזה כתב ר"י דכל היכי דנולד לן ריעותא יצאה שוב מרוב כשרות ולריכה בדיקה וטרפה בלא בדיקה כן נראה לפע"ד ביישוב דבר זה והוא נכון מאוד:

ה) **עוד** הקשה הנכ"ש על ר"י מהא דפר"ח דאמר רבה התם אמה זו בחזקת היתר לשוק עומדת

אל

משמוש ידו דמבחי או שבא זאב ונטל בני מעים והחזירם נקובים שיש לתלות שנעשו הנקבים ע"י זאב או כלב וכיוצא בזה באופן שנתבאר לעיל בסי' ל"ו כשר דקיי"ל נשחטה הותרה דרוב בהמות כשירות המה ואף שאפשר שהי' הנקב גם קודם שחיטה תלינן שנעשה לאחר שחיטה משום דשכיח טפי שנעשו לאחר שחיטה ע"י כל הני שיש בהם לתלות אבל אם אין במה לתלות והוא ספק השקול אם נעשה קודם שחיטה או אחר שחיטה באין הפ"מ טרפה אבל בהפ"מ יש להקל ולומר גם בזה נשחטה הותרה ואם שכ"ה טפי לאיסור מלהיתר טרפה אף בהפ"מ ולא מהני החזקה:

ב (ב) וכל זה בדבר שנוכל לומר שנעשה אחר שחיטה וא"כ איכא הזקת היתר דרוב בהמות כשרות המה וגם חזקה דמעיקרא לתלות באיחור הזמן אבל אם נולד לן הריעותא מחיים אלא שספק הוא אם בריעותא זו כבר נגמר הטרפות או לא כגון שחתכו הראש לשנים והי' בו מים וספק הוא אם הי' המוח מקיפו אם לאו וא"כ ליכא שוב לומר רוב בהמות כשרות הם דהא זו יצאה מהרוב דהא רוב אין להם מים במוח כלל וכיוצא בזה דהוי ריעותא מחיים אז הדין הוא כך אם הוא ספק השקול אין להתיר אף בהפ"מ ואם צד ההיתר שביח טפי יש להתיר

אל תאסרנה מספק והא התם איתרע החזקה במה שזרק לה גט ואפ"ה אזלינן בתר חזקה עכ"ל אך לפי מה שכתבתי לעיל א"ש מאוד דלא אמר ר"י ז"ל דאיתרע חזקה לא מהני אף בספק השקול רק אם אנו מסופקים על גוף הריעותא כמו שהוכחתי לעיל וטעם הדבר משום דעתה שיש ריעותא ליכא למימר בה דהוא מרוב בהמות כשרות דהא רוב בהמות לית בהו ריעותא וזה דוקא בחזקה דאתי' מכח רוב אבל בחזקה דריכא כמו בהא דיבמות מודה ר"י דאף דאיתרע החזקה אזלינן בתרה והחזקה מכריע בהריעותא ודו"ק וסברא זו כתב הש"ש בעצמו בש' כ"ע ליישב שיטת הר"מ בריעותא מחיים יעו"ש ודו"ק:

ו) עוד הקשה הנכ"ם קושיא נפלאה על שיטה זו דהא הרשב"א בעצמו כתב שם אח"כ בשם ר"י להתיר החלב והגבינות שנמצאת הבהמה טרפה משום דמוקמינן אותה על חזקתה ואמרינן רגע סמוך לשחיטה נטרפה ואע"ג שבודאי יצאה מחזקתה מחיים משום חזקה דמעיקרא יש לתלות הטריפות באיחור הזמן וכ"ש כאן דיש לתלות השבורה ושמיטה באיחור לומר שנעשה אחר שחיטה וליכא טריפות כלל יעו"ש ומה שתירץ הנכ"ם דמשום חזקת היתר שבגבינות שלא איתרע חזקת החלב והגבינות ואע"ג דבהמה איתרע חלב וגבינות לא איתרעי יעו"ש דמדמה זאת להא דאמרינן בגמרא שכין איתרעי בהמה לא איתרעי מלבד זה שסברא זו תמוה מאוד אך לא ידעתי איך נעלם הגאון ז"ל עיניו הקדושים והטהורים. מרשב"א דכל ההיתר שכתב הרשב"א סובב על חזקת היתר דבהמה ולא על חזקת היתר מגבינות יעו"ש ברשב"א ותבין אך לפי מה שכתבתי באותיות הקודמים א"ש מאוד דהתם מודים לזה דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא היכי דהוי ספק השקול וכל מה שאפשר לתלות שנעשה שינוי באיחור הזמן תלינן אך בגוף ורגל משום דשכיח טפי שנעשה מחיים משום דאין במה לתלות אחר שחיטה אבל אם אנו באנו לדון אימת נעשה מחיים בודאי דתלינן באיחור הזמן ודי לן לומר שנעשה רגע סמוך לשחיטה דאף בטריפות ודאי אמרינן כן וכ"ש בזה ולא החמיר ר"י בריעותא דלא אזלינן בתר רוב רק משום שנולד לן הריעותא ואנו מסופקים על גוף הריעותא בזה לא מהני רוב דהא עתה יש בה הריעותא יצאה מרוב אבל אם אנו מסופקים מתי נעשה הריעותא מודה ר"י דבספק השקול תלינן באיחור הזמן זולת היכא דשכיח טפי שנעשה מקודם ודו"ק כל זאת טרחתי ליישב שיטת ר"י בדרך נכון הנראה לפענ"ד אך כל אחרונים תפסו עיקר בדעתו דאף ריעותא דלאחר שחיטה אוסר ר"י וכתבו לאים לדבריו באין הפ"מ עיין בש"ך באריכות ויתבאר כל מה שכתבתי בפנים כי להלכה אין לזוז מדברי פוסקים אחרונים:

(ב) וכל וכו' כ"כ רמ"א ועיין בש"ך מה שהאריך בזה וכל אחרונים האריכו ביישוב דברי ד"מ בזה ואענה גם אני חלקי מה שהבנתי ד' כתב בד"מ ביו"ד ס' ל"א מעשה בא לידינו פה קראקא בראש כבש שהי' מים במוח וקודם שידעו מהריעותא חתכו את הראש לשנים כו' ולא ידענו אם הי' מוח מקיפו ואסרוהו ויש ב"י רוצים להתיר מכח נשחטה הותרה כו' ולא דמי הוא"ל ויש כאן ריעותא מחיים כו' וכן משמע בתוס' בפר"א דף ל"א והנה המרש"ל בתי' והש"ך בס"י זה וכל הבאים אחריהם תמהו מאוד דאדרבה מהתוס' משמע להיפוך יעו"ש והפלתי הוסיף עוד להקשות דהא רמ"א בעצמו בסי' פ"א מתיר החלב בבהמה שנמצאת טרפה דמוקמינן על החזקה אף בריעותא מחיים ואמרינן השתא הוא דנטרפה ונראה לפענ"ד ליישב הכל בדרך נכון אחר ונקדים מתחילה ליישב שיטת ר"י ז"ל שהבאתי לעיל מה שהקשה עליו הנכ"ם מיבמות דמוכח התם דחזקה דאיתרע מהני וכדי לברר כל זה צריך אני להעתיק לשון הגמרא בקיצור תנן התם וכולם שהיו בהם קידושין או או גירושין בספק הרי אלו הצרות חולצות ולא מתייבמות כיצד ספק קידושין זרק לה קידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה וכו' וספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים וכו' ובגמרא ואלו בגירושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא קתני מ"ט אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת אל תאסרנה מספק וכו' ובתוס' ד"ה אשה כתבו וא"ת תינח היכי דכנס ולבסוף גירש שכבר הוא"ל ערוה אבל כנס אחר שזרק להערוה הגט א"כ לא היתה בחזקת היתר לשוק דתיכף בשעת שכנסה נכנסה בספק ועוד לר"י דוקא בגירש ולבסוף כנס איירי מתניתין וי"ל דמ"מ היתה בחזקת היתר לשוק משום דמוקמינן הערוה בחזקת א"א יעו"ש אבל הרשב"א בחידושיו כתב דסוגיא איירי דוקא בכנס ולבסוף גירש דהוי לה חזקת היתר ולכאורה למה מיאן הרשב"א בתירץ התוס' אך הדבר נכון דלשיטתו דסובר דחזקה דאיתרע לא מהני א"כ א"א לאוקמה לערוה על חזקתה דהא זרק לה גט ואיתרע חזקתה כמו שהקשה הנכ"ם ועי"כ צריך לומר דכנס ולבסוף גירש איירי דהי' לה חזקת היתר לשוק וחזקתה לא איתרע והגם דאם איתרע חזקת א"א של הערוה ממילא גם חזקת היתר לשוק דתלוי בחזקת א"א של הערוה ג"כ איתרע אך דז"א דהא הנכ"ם בעצמו כתב ליישב שיטת ר"י מהא דמתיר הגבינות משום דחזקת היתר של הגבינות לא איתרע הגם שתלוי בחזקת הבהמה דאם היתה טרפה גם הגבינות הם טרפה אפילו הכי אמרינן בהמה איתרעי גבינות לא איתרעו ה"נ כן הוא חזקת א"א של ערוה איתרע חזקת היתר לשוק של צרה לא איתרע ודו"ק אבל בגירש ולבסוף כנס דלא היתה לצרה חזקה בפני עצמה מעולם רק שתלוי בחזקת א"א של הערוה וחזקה זו איתרע ממילא ליכא כאן חזקה לגרש כלל אבל התוס' סוברים בחולין וכאן דחזקה דאיתרע

הוי

להתיר אף אם אין הפ"מ (ג) וזה דוקא בחוקה דהוי מכוח רוב מטעם שכתבתי לעיל דיצאה בהמה זו מרוב דהא רוב אין להם רעותת אבל חזקה דדינא אף דאיתרע בספק השקול מהני חזקה בהפ"מ (ד) וי"א דאף בחזקה דדינא כל היכי דאיתרע בספק השקול לא מהני החזקה דלא אמרה תורה זיל בתר חזקה אלא כל זמן שלא ידענו מריעותא אבל אם נולד לן ריעותא ואנו מסופקים על הריעותא מה הוא החזקה אינו מכריע בזה אך אף לפי סברא זו אם אנו מסופקים אימת נעשה הריעותא בחזקה תלינן באיחור הזמן אם לא דשכיח טפי שנעשה מקודם:

ג (ה) כל אבר שאמרנו שאם ניקב טרפה כך אם ניטל כולו טרפה בין שניטל ביד ובין שניטל ע"י חולי וכן נברא חסר טרפה וכן יתר אבר דכל יתר כחסר או כנטול דמי וכן כל שאמרנו בו חסר טרפה כ"ש ניטל וכל שאמרנו בו ניטל טרפה יש לאסור אף חסר אך בהפ"מ יש לסמוך על שיטת הסוברים דדוקא ניטל אבל לא חסר:

ד (ו) כל אבר שנקיבתו או חסרונו או נטילתו פוסל אם נתמסמס פסול ולפי שאין אנו בקיאים כל שיש לקותא ושינוי מראה בבשר טרפה (ז) אבל שינוי מראה לחוד אינו טרפה אבל לקותא שאנו רואים שנלקה הבשר קצת ונשתנה המראה טרפה (ח) ואם יש לקותא במקצת בשר ולא שלט מעל"ע והמראה שלט מעל"ע נראה דיש לומר דהכל לקוי מעל"ע וטרפה (ט) ואם אין שינוי בבשר רק שנקרע אין לחוש בשביל זה שמא נתמסמס הוא ונראה לי דתלוי כפי ראות עיני המורה:

סימן נ"א

דין מחט או קוץ שנמצא בבהמה ובו י"א סעיפים.

א (א) קוץ או מחט שניקב לחלל הבהמה או עוף חיישינן שמא ניקב אחד מהמקומות שנקובתן במשהו וטרפה לפיכך בכל אברים שאמרנו שאם ניקב מצד אחד טרפה דוקא אם ניקבו מחמת חולי

הוי חזקה א"כ שפיר יש לתרץ כמו שהירלו דמוקמינן את הערות על החזקה או אפשר דהם כתבו זאת רק לתירן לר"י אבל לאביי ורבא שפיר מתרץ כמו שכתב הרשב"א ודו"ק:

מעתה מתיישב מאוד קושית הבכ"ש על ר"י בדרך אמת וברור ואחר הלעה זאת בוא כתוא ליישב שיטת רמ"א אשר כל הרואה יתפלא דהא כתבו בפירוש דאף בריעותא מהיים מהכי החזקה וכראה דהכה התוס' אחר שהירלו דמוקמינן את הערות על חזקת א"א לר"י דאיירי בגירם ובש"ק ככם כתבו עוד וא"ת דהכא משמע דמוקמינן את הכרה בחזקת היתר ואע"ג דבשעה שכולד הספק הי' עדיין עליה איסור א"א דהא בעלה הי' חי ובחולין משמע דדוקא לענין ריעותא דאיתיליד לאחר שחיטה אמרינן כשחטה הותרה אבל בריעותא מחיים לא משום דעדיין הי' בחזקת איסור בשעה שכולד הספק וכו' ותירן ר"י דהא דחיישינן התם בספק דרוסה לאו משום דהי' עדיין בחזקת איסור רק משום דשכיח והכה מדקשכי התוס' קושיתם מחולין לתירלם דאיירי בגירם ולבש"ק ככם לר"י ואפילו הכי מהכי החזקה דאיתרע של הערות לכך קשה מחולין ולריכים לתירן משום דהתם שכיח טפי לאיסור מהיתר מזה הוכיח רמ"א ז"ל דזה ע"כ לריכים לתרץ אליבי' דר"י אבל לדידן דפסקינן דלא כר"י א"כ איירי מתכיתן בככם ולבסוף גירם דא"ת ללרה חזקה היתר לבסוף דלא איתרע כלל כמו שכתבתי בשם בכ"ש גבי גביסת ממילא הדרינן למה דס"ד מעיקרא דבחולין הוי ספק השקול אך דלא מהכי משום דאיתרע מחיים ומהכא לא קשה כלל דהא דמהכי החזקה של הכרה משום דלא איתרע דהא התם בחולין כמי מהכי חזקת הגביכות משום דלא איתרע את כתון מאוד והוא כפתר ופרח ולא קשה ג"כ קושית הפלתי דרמ"א מתיר הגביכות אף דהוי ריעותא בבהמה מחיים דהטעם הוא משום דחזקת היתר מגביכות לא איתרע אף שתלוי בחזקת היתר דבהמה לא אכפת לן משום דבהמה איתרעי גביכות לא איתרעו כמו שכתב הבכ"ש לדעת ר"י ז"ל ודו"ק היטב אמנם בעיקר סברת הרמ"א הכ"ל האריך התי"ט מאוד בסי' כ"ט והעלה דעיקר הדבר דלא אזלינן בתר חזקה דאיתרע מחיים הייכי בחזקה דאתי' מכח רובא הא"ל דיש לה ריעותא זו א"כ בהמה זו יל"ה מרוב אבל בחזקה דדיכא אף דאיתרע מהכי החזקה להכריע את הריעותא אף דהוי ספק השקול יעו"ש (ג) וזה וכו' כבר כתבתי שזה דעת הבכ"ש בשיטת רמ"א הכ"ל עיין בסי' כ"ט שהאריך ועיין בחו"ת דעת סי' כ' שסותר ראיותיו וגם אני ת"ל כוונתי בחידושי לדבריו:

(ד) **וי"א** וכו' אחרונים החולקים על התי"ם וזה דעת הפרי' בגיטין כ"ח יעו"ש שכתב דכל חזקה דאיתרע לא מהכי ואני בחידושי האר כתי מאד בסברא זו ומפני האריכות לא העתקתי פה והעלתי שם דלכ"ע כל זמן שלא כודע הריעותא מהכי החזקה אף לאחר שכולד הריעותא דמרינן השתא הוא דאיתרע דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא וז"ב ויתבאר לך כל מה שכתבתי בפנים ולענין ספק בשחיטה כבר כתבאר היטב בסי' כ"ד וכ"ה דאף אם שכיח טפי להיתר לא מהכי ומוקמינן על חזקת איכה זביחה יעו"ש שהבאתי ראיות מהריי"ק על זה מטבל ועלה וכמלא עליו דבר חילן אף שכתעסק באותו מין כל היום ויש לו במה לתלות לא תלינן ולא עולתה לו טבילה משום דהי' בחזקת טמא:

(ה) **כל** וכו'. ש"ע, אך יש דברים שלא מכלל זה דאף דניקב טרפה אבל ניטל וחסר כשר כמו טחול לעיל בסי' מ"ג וכן לעיל בסי' מ"ח יש פוסקים אוסרים ניקב אף דניטל כשר וכן ניקב חלר הכבד דטרפה אבל יתר סיבר המ"ב וקייעתו דכשר משום דחרי רואין לא אמרינן עיין בפמ"ג כאן ודוק ולענין חסר דעת הרשב"א ורוב פוסקים דה"כי דניטל טרפה ה"ה חסר דשווין המה והא דהי' הלכה ניטל לחוד וחסר לחוד כדי שלא ליתן פיס לומר דדוקא ניטל ואפילו אי הוי הלכה חסר הי"א חסר היינו ב"ד או ע"י חולי אבל מתחילת ברייתו כשר לכך אמרה הלכה תרווייהו שכדע דאף מתחילת ברייתו כמי טרפה אבל שיטת הרמב"ם דכל היכי דהלכה הי' ניטל בודאי דנבראת חסר כשר דאל"כ הוי הלכה בכל מקום בלשון חסר והוי ידעכו דכ"ש ניטל דכתיב טפי אלא ודאי כל מקום דאמרה תורה ניטל בודאי דבזה דוקא ניטל אבל לא בנבראת חסר וכתב הרמ"א לפסק בהפ"מ כן (ו) ש"ע ורמ"א (ז) רוב אחרונים דלא כת"ם דפיסל שיכוי מראה לחוד (ח) כו"ב הביאו בפ"ת (ט) מהרש"ל הביאו הפוסקים:

(א) **קוץ** וכו'. מימרא דר"כ בחולין דף כ"ג וש"ע סי' זה ודעת הרמב"ם דמדיכא שי' מהכי בדיקה אך

חולי אבל אם מחמת קוץ טרפה (ב) ואם העור שלם בחוץ הוי ודאי טרפה דרוב הנבלעים הוא דרך הוושט וא"כ מחט זה נמי מוושט בא לבני מעיים וניקבה ויצאה לחוץ אבל אם איכא ריעותא בדופן או שנאבד העור לא הוי אלא ספק טרפה שבא המחט מבחוץ לפנים ושמא ניקבה הבני מעיים או שמא לא ניקבה (ג) וכן בעוף אף שיש לו זפק אם העור שלם בחוץ הוי ודאי טרפה אף אם ניקב הזפק אין לתלות שבא לחלל מנקב שבזפק וניקב הזפק כשר וא"כ לא הוי אלא ספק שמא ניקב המחט את אברים הפנימים או לא ניקב ז"א דודאי לאו דרך נקב שבזפק נכנס לפנים דאין דרך הנקב זה יורד למעים ובודאי דרך הוושט נכנס לפנים וניקב:

ב (ד) ואם נמצא גרעינים של תבואה או אבנים וכיוצא בו בחלל הגוף הוי ודאי טרפה אף אם יש קרע בעור דבשלמא מחט או קוץ אפשר לתלות שמבחוץ בא אבל אוכל או אבן אין דרך לכנס ע"י עור שמבחוץ ובודאי דרך הוושט נכנס וטרפה (ה) ודוקא אבנים ממש אבל אם יש לתלות שאין זה אבן רק נתקשה מהמת מוגלא כמו טינרא שנעשה כאבן כשר אך צריך לבדוק כל אברים הפנימים (ו) וכל זה אם הוא באופן שא"א לומר עתה נפל אבל אם יש לתלות בזה שעתה לאחר שהוציא את המעים נפל לשם המאכל או האבן כשר (ז) נוצות בלויות ומלא מוגלא שנמצא תוך חלל הגוף והמה בתוך השומן בהפ"מ יש להקל שכבר נתברר הדבר שמתוכו גדילים בתוך השומן ואין זה מחט בהלל הגוף (ח) ואם נמצא מים בחלל מעורב בדם יש לתלות שבשעת פרכום נשפכו מסימנים לתוך החלל:

ג (ט) אפילו אם המחט עדיין תחוב בדופן והחוד שוה בפנים לבשר הדופן ואינו בולט טרפה דחיישינן שמא ניקב אחר מאברים הפנימים וחזר ע"י נענוע הבהמה ואפילו אם המחט משוך עתה לצד חוץ כיון שהנקב הוא מפולש להלל טרפה:

ד (י) ואם ניקבו אחד מאברים הפנימים מצד הוץ וספה ע"י חולי ספק עיי קוץ יש להכשיר כמו שכתבתי לעיל בסי' מ"ט סעי' ו' ואם יש נקב בעור החיצון מפולש לאברים הפנימים וספק ע"י חולי ספק ע"י קוץ טרפה מספה דכל שמבחוץ בא בודאי ע' קוץ א"כ הוי ספק שמא ניקב גם אברים הפנימים:

ה (יא) אם העור בחוץ שלם ולאחר שנפשט העור נמצא נקב בבשר שבין צלע לצלע נגד הריאה ודנו בזה שבא ע"י נגיחת בהמה אחרת או בעץ הוכתה בכח ונדהכ עור ובשר לפנים ונקרע הבשר והעור נשאר שלם כשר:

ו (יב) ואם ניקב הכוץ בדופן אף שלא בפנינו ואח"כ נמצא הכוץ תחוב לפנינו מדופן הבהמה לאחד מאברים נראין הדברים שלא ניקב במקום אחד דהא עדיין תחוב בדופן ובאותו אבר לפיכך אם לא ניקב האבר לבית חללו רק במצד החיצון תחוב בו כשר:

ז (יג) אם נמצא עצם שיש לו עוקץ מונח בחלל הגוף וניכר שנשבר מהצלע יש לתלות שעצם זה לא ניכב כלום דבשלמא מחט ע"כ ניקב איזה מקום קודם שבא לשם א"כ יש נמי לחוש על אברים הפנימים אבל עצם זה לא ניקב כלום ואין להחזיק ריעותא מספק דנשחטה הותרה אבל אם ניכב אף רק את השומן לחוד יש לחוש נמי על שאר אברים וכן אם נסרך ודבוו לדקין טרפה הואיל ויש ריעותא דסרכא מחזיקינן נמי לספק ניכב:

ח (יד) אם נכנס קנה רחב מבחוץ דרך הדופו גם בנשתהה יותר מג' ימים לא חיישינן שמא ניקב ונתרפא

אך לדעת רוב פוסקים אף מדינא דגמרא לא הוי מהני בדיקה למחט שנמצא בחלל הגוף (ב) ואם וכו'. ת"ש סוף סי' מ"ט וסי' זה אות א' וכ"כ בפמ"ג בסי' מ"ט וכאן יעו"ש (ג) וכן וכו'. אחרונים ועיין בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"א ק"א שכן העלה להלכה דלא כפמ"ג שהיקל בזה יעו"ש ועיין מה שכתבתי בזה לקמן סי' ס"ט אות כ"ה (ד) עיין בח"א ומקדש מעט (ה) דייק אות ב' (ו) ח"א ופשוט הוא דלעולם אם יש לתלות תלינן בלאחר שחיטה דכשחטה הותרה (ז) עיין במש"ז ס"ק ס' זה וכל אחרונים האריכו בזה יש אוסרים ויש מתירים ונראה דהפ"ע יש לסמוך להקל (ח) דעת קדושים סי' כ' ולענין מים בחלל הגוף עיין מה שכתבתי לעיל בסי' מ"ח (ט) אפילו וכו'. כ"כ בת"ש אות א' (י) ואם ניקבו וכו'. דעת הרמ"א כאן דאם ניקב העור ובשר עד לחלל ספק חולי ספק קוץ יש להכשיר מטעם ס"ס אך הפ"ח חולק בזה מטעם דכל שמבחוץ בודאי ע"י קוץ הוא ולא הוי רק ספק אחד והסכים עמו הת"ש וכן הפמ"ג כאן ובסי' מ"ט (יא) אם וכו'. כן הוא הסכמת אחרונים (יב) ואם ניקב וכו'. בזה יש מבוכה בין הפוסקים עיין בש"ע ובש"ך ובשפ"ד אות ד' כתב ג"כ להקל כמו שכתבתי בפנים (יג) אם נמצא וכו'. עיין בזה במש"ז סי' ל"ט אות כ"ג ועיין ברא"פ אות קל"ג בסי' הנ"ל ובהשמטות לחידושי רע"א ועיין מה שכתבתי בזה לעיל בסי' ל"ט סעי' פ"ג ועיין בגילוי דעת בסי' זה שהביא לחזק סברת הפמ"ג מט"ז ס"ק סי' ל"א ומתי' רסי"כ סי' ע' ועיין בפמ"ג או"ח בפתיחה כוללת דהיכי דהוי כמי ריעותא דסרכא אין להקל ועיקר כרמ"א לפענ"ד בענין זה שתלוי כפי ראות עיני המורה כמו שכתבתי לעיל בסי' ל"ט סעי' פ"ג יעו"ש:

(יד) אם נכנס קנה וכו'. בגמרא חולין דף כ"ג אמר ר"כ בקוץ עד שתנקב לחלל ופרש"י בקוץ עד שתנקב לחלל אבל הגיע לחלל יש לחוש שמא ניקבו הדקין ובבדיקה א"א מפני שאין נקב דק ניכר בהם יעו"ש ולשון זה משמע דוקא נקב דק הוא דא"א לבדוק אבל בקנה רחב שפיר מהני בדיקה והרא"ש כתב על זה וספק קי"א דלעיל דאית לי' בדיקה קנה הוא גדול מקוץ ועוד דלעיל א"צ לבדוק רק הושט לחוד אבל הכא צריך לבדוק הכרס והדקין ונקב קטן א"א לבדוק בכולן ויהב לו קוץ בושט אית לי' בדיקה מהאי טעמא יעו"ש ומבואר ברא"ש בתירץ ראשון לחלק בין קנה לקוץ דדוקא בקוץ שעושה נקב דק לכן א"א בבדיקה אבל קנה שעושה נקב גדול מהני בדיקה אפילו בכל החלל ואף לפי תירץ השני שמחלק בין

ונתרפא דאם הי' ניקב הי' ניכר צלקת אך צריך לבדוק כל אברים הפנימים ואנן בקיאים בבדיקה דקנה זו דאלו הי' עושה נקב הי' נקב גדול מאד וניכר (טו) אם נמצא נקב רחב בדופן ולא נמצא שום דבר בפנים יש לתלות שנעשה ע"י דבר רחב ואין לחחזיק ריעותא שמא הי' לדבר רחב חוד בראשה ומ"מ בעינן שילך ד' אמות קודם שחיטה משום חשש ריסוק אברים ואם נמצא בפנים קנה רחב ויש בו קסמין דקין ע"י שהוא מרוצץ קצת בצדדיו דינו כקוץ ומחט:

ח (טז) אם הקוץ והמחט לא הגיעו לחלל אלא שנמצא כולו טמון בבשר כגון בירך לא מבעיא אם חוד המחט כלפי חלל וצד העבה כלפי חוץ דכשר אלא אפילו צד העבה כלפי פנים דמוכח דמבפנים בא וא"כ יש לחוש שמא ניקבו אברים הפנימים אפילו הכא כשר דדרך הבהמה להתחכך בכתלים וע"י החיכוך דוחק ועובר אפילו בצד העב שבו וזה שכיח הוא שנכנס ע"י חיכוך לכן לא אזלינן בזה אחר רוב הנבלעים אף שאין ניכר שום רושם לא לפנים ולא לחוץ תלינן במידי דשכיח ואין מחזיקין ריעותא ממל"מ ואמרינן נשחטה הותרה ודוקא בבהמה אבל עוף (יז) אין דרכו להתחכך לכן אם צד עב כלפי פנים טרפה דודאי מבפנים בא המחט דהא מבחוץ לא הי' נכנס בצד העב (יח) ואם נמצא בעוף בכרסו דשם דרכו להתחכך טפי מבהמה א"כ אף צד העב כלפי פנים נמי כשר כמו בבהמה וכן אם ראינו (יט) שעוף זה דחק ונכנס במקום צר שווה עוף לבהמה (כ) ומחטין דידן הוי כלית בהו צד עב ע"כ אין חילוק בין עוף לבהמה (כא) ואם יש שביל ממקום המחט לצד פנים טרפה דודאי מבפנים בא המחט ואם יש שביל לפני' וגם לחוץ דהוי כאין י"א שביל כלל וכשר:

ט (כב) אם אכלה דבר שנוקב בני מעי' כגון קורט של חלתית וכיוצא בו טרפה (כג) ושורש של

בין אבר אחד לכל החלל לא כתב בזה רק לאדם דבושט שהוא אבר אחד יש לו בדיקה אפילו בנקב דק כמו שנעשה ע"י קוץ ובכל הגוף אין לו בדיקה מפני שהוא נקב קטן כמו שביאר שם בהדיא ונקב קטן א"א לבדוק בכולן משמע דאבל נקב גדול אף לפי תירץ שני נמי מהני בדיקה בכל החלל והבן זה, ובתשובת דברי ריבות סי' קפ"ג כתב שם בדין נמלא בבשר שבין ללע ללע נקב כשיעור רוחב דינר ונראה שהוא מנגיחת שור וכו' ובדקו כל בני מעים ולא הי' שום נקב וכתב שטרפה משום ספק שמא ניקבו המעים ואין לסמוך על בדיקה ואף שהרא"ש כתב שם דבקנה א"א לי' בדיקה כיון שעושה נקב גדול זה הי' דוקא לתירץ א' והרא"ש לא נתקרר דעתו בטעם זה לבד אלא בצירוף טעם ב' שכתב דהתם א"ל לבדוק רק הושט לחוד אבל הכא לריך לבדוק כל החלל ולפי תירץ ב' אפשר דאפילו ע"י קנה א"א לבדוק כל החלל יע"ש אבן כבר כתבתי דמוכח בהדיא בתירץ ב' ברא"ש דדוקא על נקב קטן הוא דמחלק בין ושט לכל החלל אבל בנקב גדול אף כל אברים אפשר בבדיקה וכן פסק הטור ומחבר בש"ע סי' זה סעי' ב' דלא כתשובת דברי ריבות הנ"ל עוד כתב שם בדברי ריבות דאפשר אף אם נאמר דבנקב גדול יש בדיקה לכל החלל הי"מ בידוע בודאי שניקב העור ע"י קנה רחב אבל בנידון שאלתו כיון דלא ידענו במה ניקב אפשר שניקב ע"י מחט ואף שנקב גדול הוא אפשר שנעשה ע"י דרבן המלוי אצל בהמות ויש לו בראשו מחט ברזל וע"י תחיבת הדרבן בדוחק גדול נעשה הנקב גדול עד שהכנים הדרבן עצמו ונמצא שהמחט נכנס בפנים ושמא ניקבו הדקין ע"י מחט הברזל שעושה נקב קטן וא"א בבדיקה יע"ש ועיין בגילוי דעת סי' זה אות ט' שכתב שמוכח מתשובת פנ"י סי' י"ב שחולין שנעשה מנגיחת קרן ויש להכשיר ועיין ביד אפרים סי' מ"ח סעי' ג' שהביא תשובת פנ"י הנ"ל שכתב דכיון דנקב גדול אינו ע"י קוץ דק ומועיל בדיקה יע"ש ועיין בח"ש סי' זה אות ב' דכתב שם הא דמבואר בסעי' ב' בניקב לחלל ע"י קנה דכשר ע"י בדיקה לדעת הב"ח והפרישה אין להתיר בבדיקה כי אם בידוע שנעשה עתה דאל"כ חיישינן שמא נתרפא לפי שיטתם ולע"ג דאפשר לחלק דדוקא בנקב משהו יש לחוש שנתרפא אבל הנעשה בקנה נקב גדול ניכר הוא כשנתרפא והאריך שם בסברא זו וסיים דאין להתיר ע"י קנה כ"א בידוע שנעשה עתה ואין להקל באין ידוע כ"א ללורך גדול ובעיון רב ע"י בודק ירא ד' מרבים יע"ש ולפע"ד יש לתמוה אמאי לא מוקמינן על חזקה דמעיקרא דאם הוא ספק אימת נעשה הנקב יש לתלות השינוי באיחור הזמן דקיי"ל בכל מקום דחזקה דמעיקרא עדיפא מחזקה דהשתא כמו דאמרינן ברים נדה במקוה שנמדד ונמצא חסר דאי לאו משום דהוי תלי"ר הי"א השתא הי"א דחסרא והכא בנידון דידן לא הוי תל"ר ואדרבה איכא עוד חזקה היתר דרוב בהמות כשרות הם המסייע לחזקה דמעיקרא ובודאי דחזקה דמעיקרא עדיף ויש לתלות השינוי באיחור הזמן ובודאי נעשה עתה הנקב ולא נקבו אברים הפנימים כיון דבודק ואינו רואה שום נקב דאלו ניקבו לא היי נתרפא עדיין והיי הנקב ניכר בהם דלא היי עדיין שהות להתרפאות דמוקמינן על חזקה דמעיקרא בצירוף חזקת היתר ותלינן השינוי באיחור הזמן והבן אך לפ"ז אם ידוע שנעשה השינוי זמן רב אז לדקו דברי ח"ש די"ש לחוש לנתרפא וראיתי במש"ז אות ג' שהעלה להלכה דאם נשהה זמן רב אף בקנה רחב אין לו בדיקה די"ש לחוש שמא נתרפא וכתב דכן פסק הח"ש סי' זה אות ב' יע"ש ולא ידעתי למה לא הביא מה שמסיים הח"ש להקל עכ"פ ללורך גדול ואח"כ כתב שם דח"ש פסק כדכתיבנא הא הי"א כתב לאסור אף ללורך גדול וח"ש היקל ללורך גדול אמנם לפי מה שכתבתי אפשר דלדקו דברי המש"ז די"ש לומר דהח"ש לא היקל ללורך גדול רק באין ידוע מתי נעשה מטעם שכתבתי דמוקמינן על חזקה דמעיקרא וכן מבואר בדבריו שם אם אין ידוע מתי נעשה יע"ש אבל המש"ז דאיירי בידוע שנעשה זמן רב אפשר דבזה מודה הח"ש דאין להקל אף ללורך גדול אך בעיקר הדין כתבו אחרונים להקל בהפ"מ אף בידוע שנעשה זמן רב דבדבר רחב לא חיישינן שמא נתרפא דאם היי נתרפא הי' ניכר ללקה עיין בפ"ת אות ו' (טו) אם נמצא וכו'. כבר כתבתי לעיל בשם תשובת דברי ריבות להחמיר ואחרונים חולקים עליו וכתבו להתיר (טז) אם הקוץ וכו' מבואר בש"ע ובפוסקים (יז) אבל עוף וכו' דין זה הוא מחלוקת הפוסקים עיין בט"ז וש"ך (יח) ואם נמצא וכו' עיין בתשובת ח"ש יו"ד סי' ל"ג (יט) שעוף וכו' דין זה פשוט מלד הסברא (כ) ומחטין וכו' כן מבואר בפמ"ג ופשוט הוא (כא) ואם יש וכו' בגילוי דעת כתב להקל באם יש שביל לפנים וגם לחוץ ולפע"ד ל"ע אם יש להקל בזה דהא כיון די"ש שביל גם לפנים מוכח מזה דפי"א הי' המחט בפנים בחלל הגוף ול"ע (כב) ש"ע (כג) ושורש וכו'

של חלתית הוי כמו קורט של חלתית ואף אם שחטה תיכף ומיד אחר שאכלה טרפה כיון שכבר התחיל מעשה הטורף וסופו לגמור ולנקב:

י (כד) בהמות שנמצא על בני מעים בהרות אדומות והוא מחמת שאוכלים עשב שקורין בערבי כלך וכמה מהם מתות ע"י זה נכון להחמיר ולאסור אותם אם הבהרות המה מעל"ע אבל אם לא שלטה המראה מעל"ע יש להתיר בהפ"מ (כה) ואם אכלה דבר שהוא ספק נוקב טרפה מספק ואם ספק הוא אם אכלה קורט של חלתית או לא אכלה יש להכשיר דנשחטה הותרה:

יא (כו) מחט שנמצא בחלל הגוף ואין העור לפנינו או שעור לפנינו ונקרע דכתבתי דהוי ספק טרפ' או שאר ספק טרפה בכ"ח ונמלח עם בשר כשר יש להתיר בהפ"מ ע"י שיקלף הבשר במקום שנגע בספק טרפה והשאר מותר דהוי ס"ס שמא לאו טרפה הוא ואת"ל שהוא טרפה שמא הלכה דמליחה אינו אוסר יותר מכדי קליפה ואם לא ניכר הקליפה כשר בלא קליפה:

סימן נ"ב

דין עוף שנפל לאור ושינוי מראה באברים ובו י"ז סעיפים:

א (א) עוף שנפל לאור אם לא נשתהה שם כשיעור שתתחמם רק סלקוה מיד אף שיש שינוי בבני מעים כשר בהפ"מ:

ב (ב) אבל אם שהה שיעור שיתחממו בני מעיה צריך לבדוק באברים הפנימים שמא נשתנו מכח האור ואי ליתא קמן לבדוק טרפה מספק (ג) ואם נחמרו בני מעיה ונשתנו הלב וקורקבן וכבד שדרכם להיות אדומים והוריקו או המעים שדרכם להיות ירוקים האדימו טרפה אפילו במשהו אפילו לא הגיע הלקותא עד לחלל דכיון שנשתנו מחמת אש סופו לינקב מעל"ע אבל מה שדרכו להיות אדום הוסיף באדמימות או מה שדרכו להיות ירוק הוסיף בירקות כשר דאין זה שינוי:

ג (ד) הא דשינוי מראה אוסר דוקא אם הוא כנגד החלל אמרינן דסופו להתפשט ולינקב מעל"ע אבל אם יש שינוי משהו שלא נגד החלל כגון בערלת הלב וכדומה אף יתפשט מעל"ע לא יהי' נקב לחלל כשר דלצדדים אין טבע האור להתפשט ודוקא בהפ"מ יש להכשיר בזה:

ד (ה) ואם יש שינוי בהסימנים הוי ספק טרפה אך בקנה בעינן השינוי ברוב היקפו דהא לצדדים אינו מתפשט רק לעומק וכל שהוא פחות מרוב היקפו הוי כמו חצי קנה פגום שכשר:

ה (ו) הא דאמרינן דכבר שהוריק טרפה דוקא בירוק גרין כעשבים אבל מראה געהל אם הוא עוף שמן כשר שבן דרך להיות כך אבל בלב וקורקבן אפילו געהל טרפה:

ו (ז) ואם נשתנו לשאר מראות כגון לבן וכדומה כשר שאין דרך האש רק להאדים או להוריק אבל שאר מראות אם נשתנו לב וכבד וקורקבן הוי מחמת ד"א ולא מחמת האש וכן אברים הירוקים דוקא אם נשתנו לאודם אבל לשאר מראות כשר דבדוקא שתי מראות אלו אמרו ירוק ואדום שפוסל אם נשתנו מחמת אור אבל לא שאר מראות (ח) ואברים שהם ירוקים גרין ונשתנו לירוק געהל או שהן געהל ונשתנו לגרין אף דמראה ירוק הוי שינוי כשר דדוקא באברים אדומים שנשתנו לירוק הוא דהוי שינוי אבל מירוק לירוק לא הוי שינוי ולא הוי רק כמו הוסיפו בירקות דמבואר לעיל דכשר:

ז (ט) הא דשינוי פוסל בכבד אינו מצד עצמו דלא יהי' אלא ניטל דכשר אא"כ נשתנה נגד המעים דהיינו

וכו'. ת"ש דלא כמג"א וחלתית יש מפורשים שהוא הנקרא באלזור וי"מ שהוא גרעיני קאוי שבני אדם שותין עיין במקדש מעט אות י"א ועיין בבאר היטב בשם פ"ח:

(כד) בהמות וכו' מג"א וש"ך ופ"ח מתירים אך הת"ש שהחמיר שלא בהפ"מ אך אם אין המראה מפולש מעל"ע ואם המראה מפולש אוסר אך בהפ"מ יעי"ש וע"ע בספ"ד שכתב שכן ראוי לנהוג כן וע"ע שהביא בשם בל"י שיש מין חולי שכבשים מתים מזה ראוי לגזור שלא לאכול אותם שהוא סכנה לאכלם (כה) ואם וכו', ש"ע מזה נראה דאף דעת המחבר דבריעותא מחיים לא אמרינן בשחיטה הותרה אך בספק השקול דהא הכא בודאי הוי ספק השקול דהא כתב דבר שהוא ספק ומשמע כמי שהוא חסרון ידוע לכל העולם ויש לעיין בזה ודויק ולענין הלכה כבר כתבתי בסי' כ' דעיקר כדעת רמ"א דבריעותא מחיים בספק השקול לא אמרינן בשחיטה הותרה יעי"ש וע"ע בת"ש סי' כ"ט מה שכתב בזה (כו) מחט וכו'. כ"כ בשבות יעקב בח"ב סי' קי"ט ועיין במש"ז סוף סי' מ"ח שהביאו וע"ע בספ"ד סוף סי' מ"ט ועיין לעיל בסי' מ"ח והכו"ב ועוד איזה אחרונים חולקים עליו משום דסברת הרשב"א לא נכנס בגדר ספק אך כמה אחרונים ובתוכם הוא הת"ש הסכימו לשבות יעקב בזה ומה שכתב הפמ"ג להקל כמו בעוף אף שעור שלם משום דשמא דרך זפק נכנס והוי ספק טריפות כבר כתבתי לעיל דאינו כן אך גם בעוף שיש לו זפק וגם הזפק ניקב הוי ודאי טרפה ומה שכתבתי אם לא ניכר הקליפה עיין בפ"ת מזה ועיקר בהקליפה בטילה חד בתרי:

(א) עוף שנפל וכו'. עי' אות י' ובב"ח מבואר דאף דיש שינוי יש להכשיר דיש לתלות השינוי בד"א לא משום האור דהא א"א שתשלט האור תיכף וכן הסכימו אחרונים דלא כמש"ז שכתב דדוקא בדיקה א"ל אבל אם יש שינוי טרפה ועיין בח"א במה שכתב אם סלקוה מיד ולא ראינו שום שינוי כשר ודבריו תמוהים ול"ל כוונתו דלא ראינו שינוי בחוץ משום שפרח מיד ודויק (ב) ש"ע סעי' א' (ג) ש"ע בסעי' א' ועי"ש בט"ז ובש"ך (ד) ת"ש אות ד' ומש"ז אות ה' (ה) ואם וכו' בספ"ד מסתפק אם דוקא במה שמפרש בגמרא ובש"ע הוא דשינוי פוסל אבל סימנים דלא נתפרשו שם אפשר דאין פוסל משום דקשים המה כמו לענין נפילה מעשרה טפחים אך בדעת קדושים אות ד' כתב דסימנים המה בכלל בני מעים אך צריך שישלט השינוי ברוב הקיפו יעי"ש ועיין במקדש מעט דלא הוי רק ספק פלוגתא ודוקא אם לא הי' השינוי מפולש אבל אם הי' מפולש הוי ודאי טרפה (ו) יש בזה מחלוקת הפוסקים והסכמת אחרונים כמו שכתבתי בפנים (ז) ואם וכו' מבואר בת"ש אות ב' ובספ"ד אות ח' (ח) ואברים וכו' בת"ש רוצה להחמיר בזה אך הסכמת אחרונים להקל (ט) הא דשינוי וכו'.
כן

כן מבואר בש"ע (י) ודוקא וכו'. מבואר בכנפי יונה דלא כמש"ז אות ד' וגם בח"א כתב כמו שכתבתי בפנים (יא) וכן וכו' עיין בש"ע ועיין בפרישה שמבואר שם כמו שכתבתי בפנים (יב) ואם נשתנה וכו' מבואר בש"ע ובפוסקים (יג) הריאה וכו'. עיין בש"ע ופוסקים נחלקו באם נשתנה הט"ז מתיר לגמרי והש"ך מתיר בהפ"מ ות"ש אוסר גם בהפ"מ ופת"ב סי' ל"ח הכריע להקל בהפ"מ יע"ש וכן כתב בח"א (יד) ש"ך (טו) ובמוח וכו'. עיין בדעת קדושים שכתב דאם יש ריעותא טרפה ולפע"ד נראה דתלוי בפלוגתא דסעי' ח' גבי ריאה וכמו שכתבתי לעיל להתיר בהפ"מ ה"ה כאן (טז) קצת וכו'. כ"כ בדעת קדושים וטעם דלא הזכירו בש"ך רק לב וכבד וקורקבן משום דהכי הוי רבותא טפי יע"ש בד"ק (יז) ת"ש ושפ"ד ואחרונים (יח) שם בש"ע (יט) ש"ך שם (כ) עי"ז ת"ש כו"פ ופמ"ג דלא כבי' בש"ע שמיקל בזה (כא) ת"ש ואחרונים:

(כב) **נמצא** וכו'. רמ"א וכתבו הש"ך ופ"ח דוקא בהפ"מ אבל באין הפ"מ יש לחוש לדעת המחבר בש"ע שאוסר בזה (כג) אין וכו'. הש"ך ופ"ח כתבו להקל בהפ"מ אך הת"ש ופ"ת אוסרים אף בהפ"מ (כד) ובהמה וכו'. עיין בדעת קדושים (כה) ואם וכו'. כ"כ בש"ך ופ"ח ונראה לי דאף לדידן שכתבתי בפנים לאסור אף בהפ"מ אם יש שינוי דלא כש"ך ופ"ח רק כת"ש וסייעתו אפילו הכי אם נאבדו בלא בדיקה לכ"ע מותר דהוי ס"ס ובפרט דרבו המתירים א"כ די לן אם נחמיר אם יש שינוי בודאי אבל לא בנאבד בלא בדיקה (כו) או"ה אבל הת"ש מיקל ובפמ"ג כתב להקל בבהמה אבל לא בעוף (כז) ח"ס סי' כ"ב (כח) בהמה וכו'. בדינים אלו יש מחלוקה בין אחרונים ועיקר להלכה כמו

דהיינו בראש הדק שלו (י) ודוקא כנגד פנים הדבוק למעים אבל באותו צד לחוץ כנגד המעים ולא עבר השינוי מעל"ע הנם דאמרינן שמעל"ע סופו להתפשט היינו באותו אבר אבל לא שיתפשט עוד למעיים שהמה אבר אחר אך אם הוא השינוי בכבד סמוך למעיים היינו בצד פנים הדבוק למעיים אף שבמעיים אין שינוי קים לחז"ל שהלקותא הוא גם במעיים אך שלא נתגלה עדיין במעיים וטרפה (יא) וכן אם נשתנה נגד המרה אפילו לא הוריק בצד הדבוק למרה רק בצד החיצון שהוא המרה דבוק באותו מקום בעבר השני אף אם לא נשתנה רק משהו טרפה משום דמרה דבוק לכבד בתולדתו ע"י ספפונת א"כ הוי כחד אבר וסופו להתפשט מעל"ע וינקב המרה (יב) ואם נשתנה במקום חיותה דשם אין הפסול משום אבר אחר רק דהוי כמו שניטל מקום חיותה צריך שיהי' כל המקום בשינוי שלא ישתייר זית ממקום חיותה אז טרפה אבל נשאר זית בלא שינוי כשר דלצדדים לא יתפשט:

ח (יג) הריאה א"צ בדיקה כלל משום דצלעותיה מגינות עליה שצלעות עוף אינו שוכבים על רחבן אלא על חודן ובולט רחבן לפנים והריאה נחבאת בהן מיהו אם רואה שנשתנה אם הוא ירוק געהל טרפה אפילו לא נפלה לאור כמבואר בסי' ל"ח דהוו מראה טרפה בריאה ואם הוא ירוק גרין י"א דטרפה וי"א דתלינן המראה בד"א ולא באור כיון שצלעותיה מגינות ויש לסמוך עליהם בהפ"מ:

ט (יד) טחול העוף שנשתנה כשר שהרי בעוף אין שום טרפות בטחול (טו) ובמוח א"צ בדיקה שעצם מצילו אבל אם יש ריעותא שהמוח הוא לבן ונשתנה לאדום או לירוק טרפה באין הפ"מ אבל בהפ"מ כשר (טז) קצת מקורקבן הוא עור לבן ואם נשתנה לאדום וירוק טרפה וצומת הגידין ג"כ נפסלים בשינוי מראה:

י (יז) אף שמעיקר הדין אם נשתנה אברים ע"י שנפלה לאור אך שע"י ששלקן מעט חזרו למראיהן כשר ואנן השתא לא בקיאים לחלק בין שלק מעט להרבה ולא מהני לדידן מה שחזרו למראיהן ע"י בישול (יח) ואם נפלה לאור ולא נשתנה ואירע ששלקן ונשתנו טרפה (יט) ומ"מ אין צריך לבדוק ע"י שליקה לראות אם ישתנו דכל זמן שאנו רואין שלא נשתנו קודם בישול אין לחוש:

יא (כ) עוף הבייתי שיש במינו מדבריי אף שמדבריי כבדו ירוק אפילו הכי בבייתי שנפלה לאור ונמצא כבדו ירוק אין לתלות במינו המדבריי רק אנו מחזיקים לשינוי ע"י אור וטרפה:

יב (כא) בר אווזא הקורקבן דרכו להיות ירוק לכן אם נפלה לאור לא יפסוק על זה אך צריך שיעריך אבריהם לנגד עוף אחר ממין זה לראות אם לא נשתנו אבריה למראה הפוסל בזה ואווזות אין דינם כעוף המים לעי' ן זה:

יג (כב) נמצא שינוי באחד מאיברים אלו אך שאין אנו יודעים אם נפלה לאור אם לאו מנהגינו עפ"י רמ"א להתיר דיותר מצוי השינוי ע"י חולי מע"י האור א"כ שביח טפי להתיר ואף בריעותא אמרינן רוב בהמות כשרות המה אך זה דוקא בהפ"מ:

יד (כג) אין טרפות שינוי אברים פוסל אלא בעוף אבל בבהמה אפילו ידענו שנפלה לאור אין שינוי פוסל בה לפי שעורה קשה וגם עובי צלעות מגינות גם בני מעיים קשים להתחמר ע"כ תלינן השינוי בד"א כן הוא עפ"י דעת המחבר בש"ע אבל הרמ"א כתב להחמיר אף בבהמה אם ידוע שנפלה לאור ונשתנו בני מעיים וכן ניהגים אף בהפ"מ (כד) ובבהמה יש לפסול גם בשינוי טחול בעיבי דשם נקב פוסל גם בכליות ובכרס ובהמסס ובבית הכוסות במקום שנקב פוסל וכן בקיבה (כה) ואם נאבד בלא בדיקה בבהמה יש להתיר:

טו (כו) י"א שאין אנו בקיאים בזמן הזה בבדיקת נפלה לאור וי"א דאף אנו בקיאים בזה ויש מקילים לבדוק בבהמה אף בזמן הזה אבל בעוף הא דבעוף אין אנו בקיאים וכן המנהג (כז) חורה ההטיל ביצים או שהייתה י"ב הודש הוי בירור לענין נפלה לאור דאין צריך בדיקה:

טז (כח) בהמה שנפלה למים רותחין שע"ג אש יש לאסור באהפ"מ אבל במקום הפ"מ אין לאסור ובעוף צריך להיות הפ"מ וצורך שבת אז יש להתיר אף אם נמצא שינוי באברים דמעיקר הדין אין לאסור

לאסור רק בנפלה לאור ממש ולא לחמים ואם לא נפלה למים רותחין רק ששתתה מים רותחין אין חשש כלל אף אם נמצא שינוי בפנים:

יז (כט) בהמה שנפלה לאור יש להתיר החלב שחלבה אח"כ מטעם ס"ס שמא אין כאן שינוי באברים ואת"ל נשתנו שמא עיקר דשינוי אין פוסל בה:

סימן נ"ג

דין שבר או מכה בבהמה ובעוף ובו י"ט סעיפים.

א (א) ידי בהמה דהיינו רגלים שלפנים לצד הראש אם נשבר אחד מהם תוך הגוף ממש דהיינו שנשבר הבוכנא תוך האסיתא לשנים או שלא נשבר לשנים אלא שיצא הבוכנא כולו מתוך האסיתא אל החוץ או נשמט יד בהמה דהיינו שניזוז הבוכנא במקומו בתוך האסיתא ולא יצא לגמרי מהורו או אם נשבר היד סמוך לגוף אסור באין הפ"מ אם נתעכלו ניביו ואם בודק ורואה שלא נתעכלו כשר אף באין הפ"מ אך אם רואה שנפסקו כלן שלא נתעכלו וכן אם נאבד ולא בדק אם נתעכלו כשר אף באין הפ"מ אבל בהפ"מ כשר אף אם נתעכלו דניביב היינו היתירות וגם הגיד הדקין דעיקר כדפוככים דבידים אין השש שמוטה ועיבול וניבי' כלל ושיעור הסמיכת (ב) לאסור בנשבר סמוך לגוף באין הפ"מ הוא תוך שיעור אגודל אבל רחוק מאגודל כמוך לגוף אין חשש אף באין הפ"מ:

ב (ג) כל הסעי' א' איירי דוקא כשאין רואין אם עברה מכה מעבר לצלעות ובאמת א"צ לבדוק אחר זה אבל אם רואין שעברה המכה כגון שנצרר הדם בצלעות לצד הלל הבהמה טרפה אף בהפ"מ דחיישינן לנקיבת הריאה אך בדפ"מ מועיל בדיקה לזה והיינו שינידנה כולה לתוך מים פושרין וינפח אם לא בצבצה כשרה (ד) ונשבר כמוך לגוף דסעי' זה הוא בתוך הצי עצם המחובר לגוף דבזה יש לחוש לנקיבת הריאה אבל אם היא רחוק יותר מהצי עצם לא חיישינן לנקיבת הריאה רק תלינן הריעותא במידי אחרינא (ה) והבדיקה מועיל אפילו אחר כמה ימים ולא חיישינן שמא הבריא ונתרפא:

ג (ו) נשמט היד או נשבר סמוך לגוף וחתך תיכף את כל עצם וכן נשמט תיכף סמוך לשחיטה וידוע שמקודם הי' שלם יש להכל דאין להוש לנקיבת הריאה מחמת שנצרר הדם רק אם יש לחוש שנכנס ראש היד לפנים אבל כאן בודאי לא נכנס לפנים וכשר:

ד (ז) אם יש לבהמה ג' ידים או בעוף יתר גף כשרה דאף דכל יתר כנטיל דמי אין כאן החשש ניקב הריאה:

ה (ח) גף העוף שנשבר אם אין רחוק מהגוף אגודל היינו ב' צענטא מעטיר שבזמנינו לבד הבוכנא טרפה ובהפ"מ או (ט) לצורך שבת סגי ברוחב אגודל עם הבוכנא אבל אם גם עם הבוכנא אין כאן רוחב אגודל טרפה (י) אף שאין עוקץ בשבר ולא נצרר הדם מעבר לצלעות דמתוך שריאה של עוף נחבה בין הצלעות והדופן דק מאוד חיישינן שמא מתוך שמנדנד בגף נכנס שבר עצם שלצד חוץ לתוך חלל הגוף וניקבה הריאה (יא) ואם הוא רחוק מגוף אגודל אז אם יש עוקץ צריך לעיין אם לא נצרר הדם מעבר לצלעות ואם אין עוקץ א"צ לעיין כלל אך בין כך ובין כך כל שיש שבר בעצם המחובר לגוף באיזה מקום שיהי' טרפה דכל שנצרר הדם חיישינן שמא נתהב שם השבר אף שהוא רחוק מגוף ובבדיקת הריאה אין אנו בקיאים בזה ואם נאבד ולא עיין אם יש צרירת דם כשר:

ו (יב) ואם נאבד ולא ידענו אם השבר הי' רחוק אגודל או לא כל שידע ודאי שהבוכנא הי' קיים ואין עוקץ דבזה רבו מתירים אפילו תוך אגודל ע"כ יש להתיר עכ"פ בספק וכל זה אם לא ראינו שנצרר הדם אבל אם נצרר הדם אין נ"מ דבכל מקום מעצב המחובר לגוף שנשבר טרפה כמבואר לעיל:

ז (יג) ואם הי' שבר תוך אגודל והזר ונקשר שאשייי כשר אך צריך לזה ארבעה תנאים א' שלא יהי' עוקץ בעצם החיצון וב' שיהי' הבוכנא קיים, ג' שלא יהי' ריעותא מעבר לצלעות אך אין צריך לבדוק אחר זה, ד' שלא יהי' נשתנה מראות דבשר שעל השבר ואם נמצא אחד בישול די לן בשני תנאים

כמו שכתבתי בפנים יע"ש (כט) בהמה וכו'. כן מבואר באחרונים וכנון הוא:

(א) ידי וכו'. עיין בש"ך ול"ש סי' ז' האריך בדינים אלו בחלוקים יע"ש וכל הרואה יראה שאין דבריו מוכרחים לכן עיקר לאלכה כמו שכתבתי בפנים וכן העלו אחרונים (ב) לאסור וכו'. דיק דלא כל"ש שכתב שיעור ד' גודלין יע"ש (ג) כל וכו' רמ"א ול"ש מדוש לן דמהני בדיקה וזה נכון דהא לדעת המחבר כשר בלא בדיקה א"כ לדידן עכ"פ בדיקה מהני (ד) ונשבר כו'. כ"כ ל"ש ועיין בגילוי דעת אות ב' ג' במה שילא לחלק בחילוקים ומה שכתב לענין סמוך לגוף וכל דבריו אינם להלכה (ה) והבדיקה וכו' כ"כ במקדם מעט אות ה' וכנון הוא דלא כל"ש שהחמיר לאחר ג' ימים דלא מהני בדיקה (ו) נשמט וכו' גילוי דעת אות ד' דלא כל"ש וכנון הוא (ז) אם יש וכו'. ש"ע ופוסקים דלא כפרישה (ח) גיף וכו'. כ"כ הרמ"א להחמיר בנשבר דלא כמחבר וכתבו אחרונים דאגודל הוא לבד הבוכנא עיין בל"ש סעי' ג' אות י"א (ט) כ"כ הדיק להקל דלא כל"ש (י) אף וכו'. כ"כ רמ"א ועיין בל"ש באות ו' דאף דלא יצא עלם מחוץ לעור חיישינן שמא בתוך ותחת לעור נתחב יע"ש דלא כקלת אחרונים בכתבו דייקא אם יצא עלם לחוץ אז יש להטריף דאין זה משמעות רמ"א ע"כ עיקר בזה כל"ש ודוק (יא) ואם וכו'. עיין בזה בל"ש שנתבאר הדבר כמו שכתבתי בפנים (יב) ל"ש (יג) ואם כו' כ"כ בל"ש וטעמו דמשום דבזה רבו המתירים ע"כ יש לצרף שיטת ר"ם איברא דכל דהוי שבר אל שבר בידאי מעולם לא נתפרדו זמ"מ ולא ניקב הריאה עיין באחרונים בזה דלא כמקדם מעט שחולק

שחולק על הל"ש (יד) נשברו כו'. עיין בטעו"ד הכינא סי' קפ"ז ובשו"ת בי"ת יצחק סי' ס"ה ולהלכה הוא כמו שכתבתי בפנים (טו) דעת קדושים אות ד' וחי' (טז) עיין בל"ש שלא התיר בזה רק אם לא נגרר הדם ועיין באחרונים שחולקים עליו (יז) כ"כ כל הפוסקים (יח) כ"כ בדעת קדושים (יט) גם וכו'. כ"כ בגילוי דעת אות א' ופשוט הוא ועיין שם עוד שכתב כמה קולות בעניים אלו נגד הל"ש והאחרונים ואין לסמוך עליו כלל וכלל (כ) בתשובת כ"ש כ"כ ופשוט הוא (כא) כ"כ בפמ"ג ול"ש דלא כגילוי דעת שהקיל בזה נגד כל הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים יע"ש:

(כב) **גף** וכו'. גמרא וש"ע וכתבו הפוסקים דכאן אין חשש שתנקב אחר כך עם הבוכנא משום דבוכנא עגול הוא ורחב ולא תכנס לתוך הצלעות אך עיקר החשש הכא תיכף על שעת שמיטה ניתק הריאה ג"כ עיין בל"ש סעי' א' אות י"ד (כג) ואם וכו'. בזה יש מבוכה בין אחרונים ומה שכתבתי בפנים הוא עפ"י דעת קדושים אות י' שזה הוא הכרעה נכונה ומה שכתבתי בשבר בבוכנא עיין בל"ש אות ד' ונראה דלשיטת הדע"ק שכ"ל בזה ודאי בעינן נפסקי ניבי (כד) אפילו וכו'. ל"ש יע"ש וזה דברים פשוטים לפי מה שכתבתי בטעם איסור שמיטת גף (כה) נשבר כו'. עיין בל"ש סעי' ב' דאוסר למכור לעכו"ם בשמוטה ולא היתר רק בנשבר יע"ש אבל אחרונים כתבו להתיר אף בנשמט וטעמם משום די"ש כמה פוסקים הסוברים דנשמט גף כשר אף אם נפסקי ניבין ולא אמרו בגמרא לאסור רק בעצם המונח בפנים הסמוך לריאה והוא כמו סכין רחב ויש עוד פוסקים דנשמט גף ולא נפסקו ניבין כשר ע"כ הוי ספק פלוגתא ובכל ספק פלוגתא מותר למכור לעכו"ם ובזה מבואר מה שכתבתי בפנים דלא כל"ש (כו) כמלא אגף וכו'. רמ"א שם בסי' זה משום דרוב פוסקי' מתירים בנשבר אף קודם שחיטה ע"כ יש להתיר עכ"פ לדידן בס"מ אף דהוי ספק חסרון ידיעה (כז) ודוקא וכו'. כן העלו אחרונים עפ"י דעת רמ"א בסי' קי' להתיר אף בנשמט בהפ"מ דספק חסרון ידיעה לכל העולם יש לצרפו לס"ס עכ"פ בהפ"מ:

(כח) **אבל** וכו'. כן כתבו אחרונים ועיין בל"ש ודע דרמ"א כתב בסי' זה לאסור בנשמט אך בסי' קי' כתב להתיר ותירצו אחרונים דבסי' זה איירי שלא במקום הפסד וז"ל הרמ"א שם אבל אם הי' כל הספיקות ביחד וכו' ואפילו הי' לו חזקת איסור כגון עוף שבחזקת איסור עומד כשבר או נשמט גפו ספק מחיים ספק לאחר שחיטה ואת"ל מחיים שמא לא ניקבה הריאה יש להתיר מכח ס"ס עכ"ל והנה כל הרואה יתפלא

תנאים אשר אנו יכולים לבדוק לאחר בישול שלא יהי' עוקץ ושיהי' הבוכנא קיים:

ח (יד) נשברו עצמות הקטנות שבפנים שהם כאסיתא לגף אם אין עוקץ יש להכשיר אבל אם יש עוקץ או נשמטו הני עצמות יש להטריף (טו) ואם נשבר אגף סמוך לגוף אך שלא נשבר כל עוביו ומחובר קצת במקום אחד אין לחוש לנקיבת הריאה דהא בודאי לא נכנס עצם החיצון לפנים דהא מחובר הוא עדיין במקצת:

ט (טז) אם חתך את הגף תיכף בשעה שנשבר וברור לו שלא נכנס לפנים בכל אופנים כשר אף אם נצרר הדם מבפנים תלינן צרירת הדם במידי אחרינא:

י (יז) אם השבר באלכסון צריך למדוד אגודל מהתחלת השבר לצד הגוף והיכי שהוא רחוק אגודל מהתחלת שבר של צד גוף אך שקפצו השברים זה על זה ומונחים כך בלי דבוקה או שנדבקו כך זע"ז באופן שבמקום שמונח עתה שבר החיצון אין ממנו עד הגוף אגודל אף שיש בו עוקץ כשר כיון שמעיקר השבר יש בו אגודל לא אכפת לן במה שנתכפלו זע"ז (יח) ואם נכפלו כ"כ עד שנתחב לתוך אסיתא טרפה אף אם עיקר השבר הוא רחוק אגודל:

יא (יט) גם אם יש בעצם עוקץ חד בראשו אבל העוקץ קצר מכדי עובי דופן הצלעות ומשם והלאה העצם רחב כגרעין של תמרה דינו כאין עוקץ ומכ"ש אם בשבר עצם החיצון אין עוקץ אלא שבעצם הנשאר סמוך לבוכנא יש עוקץ בולט דינו כליכא עוקץ כלל:

יב (כ) אם נולד העוף בנשבר גף דינו כנשבר אח"כ דהא איכא חשש שתנקב הריאה (כא) בנשבר גף לא מהני מה שחיתה י"ב חודש או הטילה ביצים דהא לא ידענו באיזה זמן ניקב הריאה אבל אם חתך את גף אחר איזה זמן יש לחשוב מזמן החתך י"ב חודש:

יג (כב) גף עוף אם נשמט מעיקרו דהיינו הבוכנא מאסיתא חוששין שמא ניקבה הריאה לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות וקרום שבין צלע לצלע רך ודק וכששמטה גפה מנתקת הריאה עם גפה ואין אנו בקיאים לבדוק הריאה בדיקה זו שצריך עפ"י דינא דגמרא לבדוק ע"כ טרפה (כג) ואם נשמטה באופן שלא יצא לגמרי מחורה רק ניזוז ומטה לצדדין והניבים שלימים בלא פיסוק א"כ חזינן שלא היתה השמוטה בכח ובודאי לא ניתק הריאה ג"כ ומכ"ש אם אינה מתנדנדת ודבוקה בה כדרכה רק שיש שבר בבוכנא אף דהוי באמת כשמוט אבל אם לא נפסקו ניבי כשר:

יד (כד) אפילו נשמט בידי השוחט או אפילו חתך תיכף את הגף טרפה דהכא עיקר החשש הוא על שעת השמיטה וכן לא מהני בזה מה שחזר ונתרפא דהכא הטריפות מדינא דגמרא ע"כ אין להקל לצרף שיטת רשמ"א כדלעיל בנשבר ואם חי י"ב חודש מעת הנעשה שמוטה כשרה דהא חזינן דלא ניתק הריאה ואם נבראת חסר או נשמט גף כשר:

טו (כה) נשבר או נשמט גף באופן דטרפה מותר למכור לעכו"ם אך דוקא באופן אם לא נפסקו הניבין ואם נשמט וגם נפסק הניבין אין להקל למכור לעכו"ם רק במקום הפסד מרובה:

טז (כו) נמצא אגף שבר ואינו יודע אם קודם שחיטה או אחר שחיטה יש להכשיר מכח ס"ס ספק שמא נשבר אחר שחיטה ואת"ל קודם שחיטה שמא לא נקבה הריאה (כז) ודוקא אם אין עוקץ בשבר החיצון אבל אם יש עוקץ דינו כנשמט אין להתיר רק בהפ"מ (כח) אבל אם תחב העוקץ בדופן מעל"ע

או שיש צרירת דם מעבר לצלעות אין להקל אף בספק אימת נעשה דשמא לא נקבה הריאה אין לומר באם תחוב מעל"ע וגם בנצרר הדם אין לומר ספק שמא נעשה אחר שחיטה

יז (כט) אם זרק העוף בכח לארץ לאחר שחיטה ונמצא אגף שמוט אם הי' קרקע קשה וכ"ש על אבנים יש לתלות השמוט בזה ויש להתיר אף באין הפ"מ כיון דשכיח טפי להתיר מלאיסור ואם יש לתלות במחיים וגם יש במה לתלות לאחר שחיטה הוי כמו ספק מחיים וספק לאחר שחיטה ואין לתלות לא במחיים ולא לאחר שחיטה דמותר בהפ"מ:

יח (ל) עוף שהי' לו מכה תחת הכנף כנגד הריאה אם איננו בעומק ונשאר עוד בפנים קרום המפסיק בין המכה לריאה אין צריך בדיקה כלל (לא) ואם המכה שלטה בעומק טרפה דאין אנו בקיאים בבדיקה אך בהפ"מ יש לסמוך על הבדיקה דכיון דאין כאן ריעותא בריאה סמכינן על בדיקתינו ואופן הבדיקה הוא כך שימלא מקום המכה מים וינפח בקש דרך הגרגרת אם לא יבצבצו המים כשר (לב) ואם נאבד בלא בדיקה טרפה מספק אם עור תחת הכנף מוגבה ומלא רוח א"צ שום בדיקה:

יט (לג) אם ידוע שהעכו"ם רגילים לתחוב מחט תחת הכנף כדי שיהי' שם עב ונפוח יש לאסור ואף בדיקה לא מהני אבל מספק אף שהוא מיעוט המצוי צריך לראות אם יש צרירת דם בפנים בצלעות או תחת השומן מזה נראה שתחב כאן במחט וטרפה ולא מהני בדיקת הריאה ואם אין שם היכר צרירת דם יש להקל אף אם יש שם מראה אודם דשכיח כן (לד) אבל אם אין רגילים לעשות כן כלל אף שנמצא צרירת דם בצלעות אין לחוש כלל וכשר:

סי' נ"ד

דיני טריפות בצלעותיה ובו ט' סעיפים

א (א) הבהמה יש לה י"ח חוליות בגבה מן מקום כלות המפרקת עד סופה וכה סידרן הראשונה הסמוכה למפרקת תקועי' בה שתי צלעות אחד מימין ואחד בשמאל כבוכנא באסיתא והמה נקראי' צלעות חזה והמה קטנים ויש עוד אח"כ י"א חוליות שבהם תקועים כ"ב צלעות י"א בימין וי"א בשמאל המה

יתפלא מאוד מה חזקה איסור יש בנשבר או נשמט גפו והא אמר ר"ה נשחטה הותרה ואחרונים הרגישו בזה ונראה להמליץ קצת בעד אדונינו רמ"א ז"ל והוא דכבר הבאתי לעיל דעת ר' יונה ורשב"א ור"ן דכל ספק השקול אף בספק נשבר גף ספק קודם שחיטה ספק לאחר שחיטה לא מוקמינן על החזקה אך הראשונים חולקים עליהם וכן נראה דעת רמ"א לעיל דדוקא בריעותא מחיים לא מהני חזקה אבל בספק שמא לאחר שחיטה אף בספק השקול אמרינן נשחטה הותרה וכן הכריע הש"ך עיין כל זה לעיל בסי' כ' שהארכתי בזה והנה יש להקשות לפ"ז למה לי' לרמ"א להתיר בסי' ק"י מכח ס"ס הא אף ספק אחד די אך שכבר כתבו הפוסקי' דאף אנן אוסרים נשבר או נשמט גף אי ליכא אלא חדא ספיקא משום דשכיח טפי לאיסור מלהיתר דאם נעשה מחיים שכיח טפי לומר שניקבה הריאה וכן בספק אימת נעשה שכיח טפי לומר שנעשה מקודם שחיטה אם אין במה לתלות בלאחר שחיטה ובשכיח טפי לאיסור לכ"ע לא מהני החזקה כמו שכתבו הראשונים ז"ל ועיין מזה בבכ"ש סי' כ"ט מעתה שפיר כתב רמ"א דעוף בחזקת איסור הוא דהא מה דשני הספיקות שכיחים טפי לאיסור הוי חזקת איסור כמו שכתב הפלתי בסי' ק"י על מה שכתבו התוס' בכתובות דף ט' דרלון שכיח טפי הוי כמו חזקת איסור יעו"ש ומכ"ש הכא דשני הספיקות שכיחים טפי לאיסור ע"כ כתב דאפילו הכי ס"ס מהני והא דבאמת מהני ס"ס אף שהוא נגד החזקה משום דגם רוב בהמות כשרות התם מסייע לס"ס אבל בעלמא אפשר דרמ"א מודה דס"ס נגד חזקה לא מהני ובזה יש מקום אתי ליישב קושית אחרונים על הש"ך ביו"ד סי' א' בדין שוחט שנטל קבלה ושכח הלכות שחיטה דמתיר רמ"א מה ששחט למפרע קודם בדיקה והט"ז משיג עליו דדומה לסכין שנמצאת פגומה דאסרינן למפרע משום דר"ה דבהמה בחיי בחזקת איסור עומדת א"כ בשוחט נמי כן הוא והש"ך בנקודות הכסף שם תירץ דבסכין ליכא ס"ס אבל הכא בשוחט איכא ס"ס והקשו עליו דהא בעצמו הכריע בסי' ק"י דס"ס נגד חזקה לא מהני ולפי האמור א"ש דעד כאן לא כתב הש"ך דס"ס נגד החזקה לא מהני רק ס"ס לחוד אבל בהצטרף גם חזקה או רוב לס"ס שפיר מהני והתם בשוחט מסייע כמי חזקת השוחט שנטל קבלה ויש לו חזקה טובה להס"ס לכך מהני נגד חזקה איכא זביחה דבהמה ומה שהקשו עוד למה באמת מהני הא ס"ס הא זה כלל גדול בדיני ס"ס דהיכי דספק אחד שכיח טפי לאיסור מלהתיר לא הוי ס"ס כמו שכתבו בתוס' כתובות גבי רובא ברלון ומכ"ש הכא דשני הספיקות שכיחים טפי לאיסור כבר כתבתי לעיל בזה דהכא באמת הוי די בספק השקול והוי מוקמינן על חזקת היתר דנשחטה הותרה א"כ בהצטרף שני לדדי היתר דלא ניקבה הריאה אי משום דאפשר דנעשה אחר שחיטה ואף את"ל קודם שחיטה שמא לא ניקבה הריאה אף דשכיח טפי שנעשה קודם שחיטה ושכיח טפי שנקב הריאה וליכא ס"ס אבל עכ"פ בהצטרף שני לדדי היתר כאחד ספק השקול דבשלמא אי הוי ודאי קודם שחיטה הוי שכיח טפי לאיסור אבל עתה די"ל עוד שמא לא נשמט קודם שחיטה רק אחר שחיטה מצטרפינן המיעוט לאחר שחיטה למיעוט לא ניקבה הריאה ושני מעוטים אלו הוי כמו ספק השקול שמא ניקבה ריאה ודו"ק:

(כט) **כ"ב** אחרונים ועיין בד"ק אות י"ב שכתב הא דצרירת דם מורה שנעשה מחיים דוקא כעין גלד מכה אבל צרירת דם פשוט אין הכרע על שנעשה מחיים דאפשר שנשבר מיד אחר שחיטה בעודו חם יעו"ש

(ל) כ"כ בדעת קדושים (לא) עיין בש"ע ויש פוסקים כתבי דאין לסמוך על הבדיקה בזה"ז אך הפ"ח ופ"ת ומג"ש ובל"י הקילו וכ"כ בטעו"ד (לב) כן נראה לי דלא כגילוי דעת שהכשיר בזה (לג) עיין בד"ק שחוכך בזה להחמיר ובאמת לא ידעתי למה דהא בעצמו כתב דאם קרום מפסיק בין מכה לריאה אין לחוש ומכ"ש הכא דרק העור מוגבה והצלעות המה שלימים ועיין בגילוי דעת שגם הוא מכשיר בזה עיין בזה בח"ס קכ"ב ובאמרי אש כ"ד ור"ס סו"ק ע"א והעליתי מדבריהם כמו שכתבתי נפכים (לד) עיין בדעת קדושים י"ד דצרירת דם לא הוי כמכה יעו"ש:

(א) **הבהמה** וכו'. כן מבואר באחרונים ובשלחן ערוך בסימן זה ועיין לבושי שרד סימן י"ג ב' ומ"ש

המה צלעות גדולות שיש בהם מוח ואח"כ שלשה חוליות שבהם צלעות קטנות שאין בהם מוח שלשה בימין ושלשה בשמאל ואח"כ יש עוד שלשה חוליות שאין בהם צלעות כלל והמה נקראים בש"ס שילהי כפלי ס"ה הוא י"ח חוליות ושלשים צלעות חמשה עשר מכאן וחמשה עשר מכאן (ב) ויש מי שכתב שנמצא עוד למעלה סמוך למפרקת צלע אחת קטנה בימין וצלע אחת קטנה בשמאל והמה קודם לצלעות החזה וקטנים מצלעות החזה וכפי הנראה אינם תקועים בהוליות כלל ושמות הצלעות ההם ג"כ צלעות חזה:

ב (ג) צלעות החזה וצלעות הקטנות שאין בהם מוח אין בהם טריפות כלל אם נשברו גם אין מצטרפין להשלים לשבירת רוב צלעות גדולות אך החוליות גופם שייך בה טריפות חוליות דלקמן:

ג (ד) צלעות גדולות שהמה כ"ב אם נשתברו רוב היינו שתים עשרה ששה מכאן וששה מכאן או י"א מכאן ואחת מכאן אם השבירה הוא בחציין כלפי שדרה טרפה אבל אם נשתברו רק חציין היינו י"א כשר ואפילו אם נשברו השאר רק שהמה נשתברו מחציין כלפי קרקע כשר ואינו משלימים לרוב דתרתי בעינן שישתברו רוב וכל הרוב יהי' השבר מחציין כלפי שדרה דאל"כ כשר (ה) ואף בדיקת הריאה א"צ דלא חיישינן שמא ניקבה הריאה אך אם עוקץ נוגע לפעמים בריאה צריך לבדוק הריאה לכתחלה ואם לא בדק כשר:

ד (ו) נעקרו מהחוליות הרי זה כאלו נשתברו ואם נשתברו מקצת ומקצת נעקרו הרי זה מצטרפין לרוב (ז) ואפילו נזוזו מתוך אסיתא הוי כמו נעקרו (ח) נשברו הצלעות אפילו לא יצא השבר להוץ רק שהוא בתוך הבשר ואפילו נתרפאו ונתקשרו יחד שאשי"י טרפה דכך נאמרה הלכה בזה דכל היכן דנשברו רוב טרפה אם (ט) נבראו הסר צלעות או יתר אם נשברו רוב מנין שיש בזו הבהמה טרפה ולא אמרינן דדוקא י"ב שנשברו טרפה דלא אזלינן בתר רוב צלעות מבהמות דעלמא רק מבהמה זו שנשתברו עתה בעינן רוב צלעותיה:

ה (י) אם לא נודע סיבת השבר יש להוש שמא נעשה ע"י הכאה או נפילה ויש חשש רסוק אברים דשביח הוא שיהי' השבר נעשה ע"י הכאה או נפילה ע"כ בעינן הילוך ד"א קודם שחיטה גם בדיקה באבר שכנגד השבר אך בהפ"מ אין לחוש לזה ותלינן שמא הי' בהבאה שלא בבח או ע"י נפילה פחות מעשרה או ע"י חולי באופן דליכא חשש ריסוק:

ו (יא) נעקר מצלעות גדולות צלע וחצי חוליא עמו טרפה (יב) אבל מצלעות קטנות שאין בהם מוח אם נעקר צלע והצי חוליא יש להתיר בהפ"מ (יג) אבל צלעות החזה אם נעקר עם הצי חוליא טרפה מספק דישם עיקר בנין הבהמה ע"ב חמירו לענין זה מצלעות שאין בהם מוח (יד) חצי חוליא לאו דוקא אלא כל שנשבר בית קיבול כ"כ עד שאין להצלע בית מושב להתקיים שם באסיתא במקודם אף שחזר ונתרפא ונתחבר לאסיתא טרפה (טו) ואם נעקרה הוליא אחת כולה ונפלה לארץ או שנפרדו מחיבור משני קצוותיה אפילו מאותו שאין בהם צלעות אף למטה במקום שאין פסיקת חוט שדרה פוסל הי"ז טרפה:

ז (טז) חסר הוליא או צלעות או יתר הוליות או צלעות כשר משום דעיקר הטריפות בנעקר משום דנתרועע בנין הב"ח אבל אם נבראת כך הרי כאן בנין שלם וה"ה בנין ארוך אינו מזיק ואין סופו לנטל אדרבה תוספות כה הוא אף דאין להקל רק בהפ"מ (יז) וגוף הצלעות היתירים אין לאכל אותם משום דסמוכין לחלב:

ח (יח) כל הטרפות שנתבאר לעיל בבהמה לענין צלעות וחוליות שייך נמי בעוף אך שאין מנין ידוע להוליות ולצלעות ולא שייך להלק בין קטנות לגדולות רק כל צלעותיו אחת המה אף בעוף לפעמים יש לאסור אף אם רק צלע אחת נשברה ואף מחציין כלפי קרקע והיינו אם יש עוקץ בשבר והוא בא אל החלל דמתוך דקות העוף והלשיתו יש לחוש שמא ניקב אברים הפנימים אך בהפ"מ אין לאסור רק כשעוקץ הוא בתוך החלל ונגד הריאה אז אין להתיר כלל משום דהריאה נכנס לתוך הצלעות ודבוקה

ב) ומ"ש כו' עיין בדעת תור' להלכו' שחיטו' בסופו בטו"ח סי' י"ז ובדעת תורה סי' נ"ד סעי' א' אך שלא כתב אם גם המה תקועים בחוליות או לא ונראה לי שאין שם חוליא דהא לכ"ע אין חוליות יותר מי"ח כדתנן באהלות פרק א' (ג) כן הוא בש"ע ובל"ש (ד) כן מבואר בש"ע ובל"ש (ה) ואף וכו' בזה יש מבוכה בין אחרונים אך עיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים וכן כתב הל"ש יע"ש והא דלא חיישינן באמת לנקיבת הריאה משום דאין מחזיקים מטלי"ת הואיל ואימו מתכדמד עיין בזה בט"ז סי' כ"ג ובאחרונים (ו) נעקרו וכו' ש"ע ול"ש כתב להחמיר באין הפ"מ כמו שכתב הש"ך אף בנעקר אחת והחוליא קיימת וח"א פסק להקל אף באין הפ"מ (ז) כן כתב הל"ש (ח) ל"ש (ט) עיין במקדש מעט אות ג' (י) אם וכו' כ"כ בספר שם לבינה אך מסתימת הש"ע וכל הפוסקי' לא נראה כן ע"כ כתבתי להקל בהפ"מ ועיין לעיל בס' ל"ב מה שכתבתי לענין שדרה בסעי' ח' וסעי' ט' ודו"ק ועיין שם עוד בסעי' י' ודוק (יא) ש"ע שם (יב) הש"ך וט"ז אוסרים בזה אך כו"פ ול"ש הקילו בהפ"מ וכן הוא בח"א (יג) כן חידש לן הל"ש יע"ש (יד) מקדש מעט דלא כל"ש (טו) שם בש"ע ובאחרונים ועיין בל"ש בא"ז הוי נבלה ובא"ז רק טרפה לחוד (טז) חסר וכו' כ"כ הרמ"א ועיי' בת"ש סי' כ' ובאחרונים ועיין בח"א שהחמיר ביתר ועיקר כמו שכתבתי (יז) וגוף וכו' עיין בא"הע כאן (יח) כל וכו' זה הוא מל"ש סי' י"ג סעי' א' ועיין במקדש מעט שמתיר אם אין נגד הריאה אפילו באין הפ"מ ועיין בל"ש שלא היתר רק בהפ"מ ולצורך שבת ואני כתבתי בפנים בהפ"מ נגד להתיר ואם יש ספק אם הי' עוקץ אף נגד ריאה אחר עיין בל"ש שם ולענין בשבר השדרה שמבואר כאן בש"ע

ודבוקה שם בודאי תינקב שם העוקץ ולא מהני בדיקה בזה ועצם הנקרא ביילג אם נשבר כשר ואין לחוש שמא ניקב אברים פנימים אף אם יש עוקץ אך הכל לפי ראות עיני המורה:

ט (יט) צלע שנשבר באופן שבהמה כשר אף צלע עצמה אם ניקב את העור ויצא לחוץ דרך הנקב אזי יש לצלע זו כל הדין רגל שנשבר דיש בו מצות פרוש מיהו הכא אין איסור רק בעצם הצלע אבל הבשר מותר שהרי מחובר הוא לבהמה ואם יצא העצם לתוך החלל ולא לחוץ אף העצם מותר אף לכתחלה יש להשליך את העצם אף למעלה משבירה:

סימן נ״ה

דיני טריפות ברגל ובפרקיו ובו כ״ב סעיפים.

א (א) שלשה פרקים ברגל התחתון פרק א׳ שחותכין עם הפרסות כשמפשיטין הבהמה והוא נקראת ארכובה הנמכרת עם הראש ולמעלה ממנו פרק ב׳ והוא נקרא שוק וצומת הגידין בתחתיתו סמוך לארכובה ובין ב׳ פרקים אלו יש עצם קטן הנקרא טש״ך ובלשון חז״ל ערקום וצומת הגידין מסיימים בסוף השוק ואינם מחוברים בערקום זה ולמעלה מפרק ב׳ הוא פרק ג׳ והוא מחובר לגוף ונקרא קולית וכן בין החיבור שוק לקולית יש ג״כ ערקום הנקרא טשי״ך וכן בעוף יש ג׳ פרקים ההם אך בעוף אין בו אותו ערקום שיש בבהמה:

ב (ב) קולית שנשמט מהגוף דהיינו שיצאה לגמרי הבוכנא מן החור שבאסיתא (ג) וה״ה אפילו לא יצא אלא קצת מהאסיתא ה״ז נשמט אבל אם הבוכנא כולה בחור שבאסיתא אלא שניזוזה ממקומה ומנדנדת א״ע אין זה בכלל שף מדוכתא (ד) ואם עומד באסיתא אלא שנתרחק ויש חלל בין ראש הבוכנא לדופן האסיתא מזה ניכר שהי׳ פ״א בחוץ ועתה חזר לכן יש חלל ואם חסר מקצת בוכנא בין מראשה בין מצידה ה״ז בכלל שף (ה) ואם נחסר מקצת אסיתא אף שהבוכנא במקומה הוי ספק טרפה דיש לחוש שמא פ״א שף מדוכתא כיון שלא הי׳ מחיצה מעכבת מלצאת (ו) מכה עמוקה בראש בוכנא ואין הבוכנא שמוט או גבהות בראש הבוכנא אין בזה חשש:

ג (ז) כל מה שנתבאר לעיל דהוי בכלל קולית שנשמט מגוף הדין בזה הוא כך שאם נתאכלו ניביה טרפה מדינא אבל אם רק נפסקו הניבי׳ אף שנראה שלא נתעכלו מנהגינו עפ״י דעת רמ״א יש להטריף דאין אנו בקיאים איזה מיקרי עיכול ואיזה לא ואף בהפ״מ טרפה (ח) וכן אם נאבד ולא בדקו כלל טרפה:

ד (ט) אבל אם לא נפסקו הניבין כלל אם יש הפ״מ והמורה בקי לדעת שלא נתעכלו כשר דכיון שלא נפסקו אף אנחנו בקיאים להבחין וסברא הוא ג״כ שאם נתעכלו הוי נפסקים ע״כ יש לסמוך על בדיקתינו וכשר (י) ודוקא כשעור ובשר שלימים סביב השבירה שאין בהם נקב כלל אז אף שעו״ב נקלפים מעל העצם ואינו דבוקים בו כשר ואם יש נקב בעו״ב נגד השבירה אז צריך שיהי׳ עו״ב חופין רוב היקף השבירה בכל דיני חיפוי שלא יהי׳ נקלוף ולא מרודד ואם יש נקב בעור והבשר שלם לא בעינן עו״ב חופין ואם יש נקב בבשר והעור שלם בעינן עו״ב חופין בכל דיני חיפוי (יא) אבל אם נאבד ולא בדק אם יש עו״ב חופין בדיני חיפוי אף שראה נקב בעו״ב כשר (יב) אם עיכול ניבי׳ ולא נשמט עצם כשר:

בש״ע עיין מה שכתבתי לעיל בסי׳ ל״ב בדיניס אלו (יט) כל הסעי׳ הוא מל״ם ועיין בגילוי דעת בסי׳ זה מן אות י׳ עד אות ט״ו שהיקל נגד הפוסקים ואין לסמוך עליו הלכה למעשה:

(א) שלשה וכו׳. לשון הש״ע והפוסקים (ב) קולית וכו׳. רוב פוסקים אחרונים דלא כל״ם בפתיחה ובסי׳ א׳ דכתב דאם יצא לגמרי אין זה שמיטה רק כיטל יעי״ש ותפסו כולם עליו מהרמב״ם פי׳ מה״ם ה״ג יעי״ם (ג) וה״ה וכו׳ בשו״ת שעו״ד העלה דאין טרפות בשף מדוכתיה רק אם יצא לגמרי מחור ועיין בגילוי דעת אות ז׳ שהאריך בזה וכתב להחמיר ביצא קצת אבל אם רק כיזוזה לבד אין להחמיר כלל דלא כדמש״א ול״ם שכתבו דבכיזוזה קצת הוי ספק ועי״ע במקדש מעט אות ה׳ וז״ל שם ואם רק כיזוז הבוכנא בתוך אסיתא עפי מראוי ולא יצאה מחור משמע בכל הפוסקים דאין זה שף ואף יצא עוצי ראש בוכנא מקצת לחוץ נסתפק וכו׳ והעלה להתיר בשעה״ד ולפעכ״ד עיקר כמו שכתבתי בפנים (ד) ואם וכו׳. עיין בא״ייע וכנה״ג בשם דמש״א ואחרוני׳ כתבנו בכונתו מה שכתב שיש חלל בין הבוכנא לאסיתא אך לפי מה שכתבתי ביצא קצת הרי בכלל שף אין אנו לריכים למה שכתבתי בפנים דאם יש חלל ניכר שפ״א היתה בחוץ דאף עתה הוא קצת בחוץ דאם יש חלל בודאי נתקשר עתה בשפתי אסיתא לכן נשאר נוגע ואינו נוגע בדופן אסיתא כמובן ודויק ועי״ע במקדם מעט שהביא בשם פוסקים וז״ל לפעמים אף שנמלא בוכנא בחוץ אי״א לידע שזה מחייס רק כל היכי דאינו חלקה רק נחחכך ונפגם קצת ודאי בא לו מכה שהי׳ שף ונתחכך בשפתי אסיתא שהם דקים גם מחייס אפשר להכיר דלעולם אותו לד כחום יותר מלד השני אבל זולת זאת אפשר שבעת שבא לראות ע״י חתוך הבשר שע״ג הקוליות ממילא ינתק הבוכנא ממקומה כמובן יעי״ם אך הכל כפי ראות עין המורה (ה) ואם וכו׳. בא״ייע בשם א׳ ב״ע כתב דהוי ודאי טריפה אך הל״ם סעי׳ א׳ אות י״ג כתב דאינו אלא ספק (ו) מכה וכו׳. דעת קדושים אות ד׳ (ז) ש״ע וש״ך (ח) וכן כו׳. ב״י בשם מרדכי דכל דים ריעותא דשמיטה הלריך בדיקה אם לא בדקו הוי ספיקא דאורייתא (ט) רמ״א ש״ך ול״ם (י) ודוקא כו׳ כ״כ ל״ם וטעמו משום דלשיטת הרא״ם נשמט הוי כמו נשבר א״כ כיון דלא נפסקו נוצי׳ ואין כאן טריפות משום עוכול אבל עדיין טריפות שבירה יש כאן וכ״כ בפמ״ג דלא כפלתי שסובר דכיון דלא נפסקו ניבי׳ מודה הרא״ם דלא חשב אפילו כנשבר יעי״ם אך כתב ל״ם עכ״פ קי״ל הוא מנשבר דמהכי הכא עור ובשר שלימים בלי נקב או עור ובשר חופין בכל דיני חיפוי (יא) ל״ם דהוי ס״ס וכנון הוא מאד (יב) רמ״א ומוסכם

ומוסכם דלא כפית האוסר בזה (יג) פוסקים ראשונים ול"ש (יד) עיין בל"ש שפוסק להחמיר גם כשיטת רש"י ועושה מזה ספיקא דדינא יע"ש שהאריך בחילוקים (טו) בהמה וכו'. כ"כ אחרונים ועיין במקדש מעט בסעי' ב' אות א' שנראה שסובר א"ע דמתחלה כתב אף אינה צולעת ולבסוף כתב דבעינן דוקא תרוייהו שינוי וגם צולעת יע"ש (טז) ל"ש אות כ' (יז) אם וכו'. עיין בש"ך בשם ר"פ בהגה"ת הסמ"ק ועיין בשו"ת פנ"י סי' ב' שביאר הטעם השני שכתבתי (יח) ואם וכו'. בדין זה לא שייך טעם שכתבתי באות י"ז בשם הפנ"י דהכא שכיח טפי לתלות מחיים כמו שכתבתי לעיל בסי' כ' וכ"ג בנשבר גף יע"ש רק דהכא הוי ס"ס כמו שכתב הש"ך יע"ש אך דכתב דהוי חסרון ידיעה וכתב הפמ"ג שם דלפי מה דפסקינן בהפ"מ להקל בנשבר גף ה"ה כאן דלא כמנ"י שכתב דלא מהני הס"ס משום דשכיח טפי מחיים יע"ש וז"א דהא עכ"פ בהצטרף שני ספיקות כאחד ספק אחד שקול ומוקמינן על חזקה ועיין לעיל בסי"כ וכ"ג :

(יט) **ואם** נשמט וכו'. כן הוא דעת כו"פ אבל המנ"י סובר דאסור וכתב הטעם דלא הוי ודאי שלא נתעכלו כיון דמידי ספיקא לא נפק יע"ש ולזה הסכים הפמ"ג ול"ש אבל אני תמה עליהם דאף אם נודה להם דמידי ספיקא לא נפק מ"מ בכך הא נשחטה הותרה ואף לדעת רמ"א בסי' כ' בריעותא מחיים דלא אמרינן נשחטה הותרה עכ"פ כה"ג מודה דודאי לא יכחיש שום אדם דהוי שכיח טפי להיתר ומודה רמ"א דאמרינן נשחטה הותרה כמו שכתב שם הש"ך ומוכח כן בגמרא ובפוסקים עיין לעיל ודו"ק ע"כ נראה לפענ"ד עיקר ככו"פ וכן הסכימו אחרונים עיין במקדש מעט ועיין בגילוי דעת בדינים אלו שהכריע כמו שכתבתי אך ד"ש שם דברים אשר יש לדקדק עליהם במה שכתב לענין אם המורה מסופק בעכול יע"ש וסיים התיר שם בנאבד ודברים אלו אין להם מקום כלל דהא הולך בשיטת הכנפי יונה יע"ש א"כ התיר בנאבד ואין להאריך בזה כי כל הרואה יראה דעיקר ההיתר של הכנ"י מטעם דסמכינן על בדיקתינו א"כ הוי לו לאסור בנאבד בלא בדיקה ודו"ק ולדינא עיקר כמו שכתבתי בפנים דלכתחלה בכל הני דינים צריך לבדוק דכל היכי דאיכא לברורי מבררינן אבל בנאבד או דאין בקי לבדוק יש להתיר כמו שכתבתי בפנים (כ) רמ"א (כא) ואנו כו'. בהטעם נתחבטו אחרונים ועיקר נראה כמו שכתב הבכ"ש חולין כ"ד ושפ"ד אות ו' יע"ש וכמש"כ בפנים ומה שכתבתי לענין שיעור סמוך לגוף והוא בש"ע ול"ש דלא כגילוי דעת יע"ש ועיין בדג"מ דכן עיקר להלכה (כב) ובוכנא וכו'. דעת קדושים י"א דלא כל"ש שסובר דאין הבוכנא מצטרף יע"ש ועיין סי' כ"ג אות ט' לענין גף והכא יש להקל טפי (כג) ל"ש דלא כמקדש מעט (כד) וכל זה וכו'. מ"ב קמא סי' כ' דלא כל"ש וכן הסכימו אחרונים ועיין בגילוי דעת אות י"ג אך מה שהיקל

ה (יג) הא דטרפה בעיכול ניביה היינו עכ"פ מחציתן אבל מיעוטן כשר (יד) הניבין המה היתרות שבעצם הכף שאוחזות העצם השני מלמעלה על העצם זה דעת רוב פוסקים אבל דעת רש"י שהוא הגיד הדק שבראש העצם המחברו בתוך החור :

ו (טו) בהמה הצולעת ברגלה ואין ניכר מבחוץ שום ריעותא לא ברגל ולא בבוכנא ולא נודע לנו שום סבה א"צ שום בדיקה דתולין בשגרינא כמבואר לעיל בסי' כ"ב ואם ניכר בחוץ ריעותא ושינוי ברגל במקום דיש חשש טריפות צריכה שם בדיקה לכן אם ניכר גבהות במקום הבוכנא והוא צולעות הוי כמו ודאי שמט והחלב או הביצים מעוף אסורים מהיים ואם לא בדק אחר השחיטה ונאבד טרפה מספק דאין לומר ס ס ספק שמא אינו שמוט ואת"ל שהוא שמוט שמא לא נתעכלו ניבין ואף דהוי ס"ס מתהפכות ג"כ שמא לא נתעכלו ואת"ל דנתעכלו שמא אינו שמוט דכיון שצולעת כרוב לודאי דשמוט אבל באינה צולעת אף דניכר איזה שינוי כשר בדיעבד בלא בדיקה וכ"ש דהחלב מותר דהוי ס"ס :

ז (טז) אם ניכר בחיי' שהיא שמוטה שהבוקא מתנדנדת והוא צולעת ואח"כ נתרפא ושוב אינה צולעת כשרה ואינה צריכה בדיקה אחר שחיטה דכיון דנתרפאת בודאי שלא הי' עכול ניבי' דאם הי' עיכול לא תהיה נתרפאת:

ח (יז) אם ידוע שהיתה שלם בשעה שהובא לשחוט ואחר שחיטה מצאו שמוט וספק אלו נשמט קודם גמר שחיטה או לאחר שחיטה אף אם נפסקו ניבין והמורה בעצמו מסופק בעיכול יש להכשיר הדא דבשעה מועטת כזו א"א להתעכל הניבין ועוד אפילו אי הוי ספק אי נתעכלו הא קיי"ל דחזקה דמעיקרא עדיף ויש כאן הזקת הגוף שהיתה שלימה ואמרינן השתא הוא דנעשה השמוטה לאחר שחיטה דכל מה דיש לנו לתלות באיחור הזמן תלינן דהא הכא הוי ספק השקול אם נעשה רגע קודם השחיטה או לאחר השחיטה (יח) ואם אין ידוע שהי' שלם בשעה שהביאו לשחוט ויש ספק אימת נעשה יש להתיר בהפ"מ אף שרואה שנפסקו הניבין אך לכתחלה צריך לבדוק שעכ"פ לפי דעת המורה אין חשש עיבול אף דאנן לא סמכינן אבדיקתינו בספק יש להקל ובדיעבד בנאבד בלא בדיקה יש להקל בהפ"מ :

ט (יט) ואם נשמט ודאי מחיים אך בשעת שחיטה יש להתיר ג"כ בהפ"מ דודאי דבשעה מועטת לא נתעכלו ניבין ואף אם נאמר דהוי ספיקא אבל עכ"פ שכיח טפי לומר שלא נתעכלו וכל היכי דשכיח להתיר מלאיסור אף בריעותא מחיים אמרינן נשחטה הותרה אך יש להחמיר לכתחלה לבדוק ואם נאבד בלא בדיקה יש להכשיר בהפ"מ :

י (כ) ואם נשבר סמוך לגוף אע"פ שחזר ונקשר שאשי"י טרפה שמא עיבול ניבי' (כא) ואנו מחמירין לומר דנשבר סמוך לגוף הוי כנשמט לאסור אם עיכול ניבי' ושיעור סמוך לגוף הוא ד"א בנסה וב"א בדקה ועוף אינדק ואווז אצבע וכל אצבעות דהכא היינו רוחב אגודל ובשאר עופות הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו (כב) ובוכנא גופה מצטרף לשיעור אצבע (כג) ואם השבר הוא באלכסון משערינן מאמצעות השבר (כד) וכל זה באין הפ"מ הדין הוא כך אם אין להוש על טריפות משום שבירה כגון שהי' עור ובשר שלם וגם נקשר השבר דמטעם שבירה כשר אף באין הפ"מ ולא נשאר לנו כאן רק

חומרא דנשבר הוי כשמוט יש להתיר בהפ״מ אף אם נפסכו והמורה אינו בקי כלל בבדיקה או נאבד בלא בדיקה אך אם ברי לו שנתעכלו טרפה (כה) אבל אם מצד איסור השבירה אינו מותר רק בהפ״מ א״כ הוי תרי הפ״מ וכללי הוא דכל היכי דאיכא תרי הפ״מ אין להתיר רק בהפ״מ וסעודת מצוה יחד:

יא (כו) ראש עצם הקולית המחובר לשוק שניתק ממקומו (כז) אף שיצא לגמרי מחורו (כח)

כשר אף בעיבול ניבי׳ אך בעינן עור ובשר חופין די״א דנשמט הוי כמו נשבר לענין זה ואף דבנשבר אין אנו בקיאים בעו״ב חופין אך מחמת די״א דנשמט אינו כנשבר ואין צריך כלל עור ובשר חופין ע״כ יש לסמוך על בקיאתינו להקל בזה בהפ״מ ואם עור ובשר שלימים בלא נקב אף באין הפ״מ יש להתיר ושווה ממש לכל הדינים לענין עו״ב כמו שכתבתי לעיל בסעי׳ ד׳ (כט) אם שמוט זה חזר ונקשר הוי כמו שאשי״י ודינו אבאר לקמן אי״ה:

יב (ל) אם יש לה ג׳ רגלים טריפה דכל יתר כנטל דמי והוי לי׳ כאלו ניטל רגל העיקרי ביד

(לא) והוא שיהי׳ זה היתר אינו דבוק ברגל אלא בפני עצמו ויש לו תואר רגל ועומדת במקום רגלים בהשלם שלשה תנאים אלו הוי יתר רגל וטרפה ואם לאו אינו רק דלדול ולא יתרת אך כשהוא דבוק לרגלים ומחובר מראש עצם התחתון ולמעלה ג״כ טרפה דהוי יתר רגל אבל אם דבוק הוא בעצם התחתון והוא למטה מהשוק אף שיש ליתרת כל תואר רגל בכל פרקיו יש להתיר בהפ״מ דכל שהוא למטה משוק אין זה יתר רק דלדול בעלמא ואם אין ליתר רק פרק אחד בתואר ארכובה התחתונה יש להכשיר אף באין הפ״מ (לב) כל היכא דהוי יתר רגל בתואר רק דאין מגיע לארץ לילך עליו אין זה אלא דלדול וכשר ואם (לג) נבראת חסר אף מקצת רגל שוק או קולית טרפה:

יג (לד) קולית שנשבר רחוק מגוף כפי השיעור שנתבאר לעיל דליכא כאן חשש שמיטה ועיכול ניבי אפילו הכי טרפה משום שבורת עצם דכל מקום שנחתך טרפה ה״ה אם נשבר ג״כ טרפה (לה) אך אם עו״ב שלימים ויפים ודבוקים לבשר בכל דיני חיפוי באין הפ״מ אף בזה טרפה מצד המנהג אבל בהפ״מ אם עו״ב שלימים אף דאין דבוקים לבשר ואין בו דיני חיפוי אפה״כ כשר דכל דלא יצא לחוץ אין צריך שום דיני חיפוי אבל אם יש נקב קטן בעור אף דהבשר שלם חיישינן שמא ג״כ הבשר הי׳ ניקב והבריא דהוי כמו מחט בפנים וקורט דם בהוץ אף דבשר שלם חיישינן שמא נתרפא ויש לחוש שמא יצא עצם לחוץ דלדעת רש״י טרפה אף עו״ב חופין וכן אם רק בבשר לבד יש נקב אף דעור שלם יש לחוש להאוסרים אף אם יצא מבשר לבד אף דעיקר להלכה כל שיש עו״ב חופין לא אכפת לן אף אם יצא לחוץ דלא כאוסרים בזה אך מחמת שבאמת אין אנו בקיאים שפיר בעו״ב חופין ע״כ מנהגינו לאסור לעולם אם יש לחוש שמא יצא פ״א לחוץ אף בהפ״מ ואין שום היתר רק שעור ובשר שלימים ויפים בלי שום נקב ואף זאת בהפ״מ דוקא (לו) ואם נאבד ולא נבדק או שמצא אחר בישול עצם שנשבר וניכר שנעשה מחיים ולא ידענו אם העור ובשר שלימים טרפה מספק (לז) ואם יש נקב בעור ובבשר ואמר ברי לי שלא יצא עצם לחוץ אפילו הכי טרפה אף בהפ״מ שלא תחלק בהמנהג דמנהגינו לאסור כל שאין עור ובשר שלימים:

יד (לח) שבר זה אם אין עור ובשר שלימים ויפים אף שחזר ונקשר העצם אך ששעשיי טרפה אף בהפ״מ ואם לא נבדק אי הי׳ עו״ב שלימים כגון שנמצא אחר בשול אז אם הוא שבר על שבר יחדיו ידבקו יש להכשיר בהפ״מ דוקא:

טו (לט) ואם נקשר שאשי״י אף דכתבתי לעיל דאין אנו בקיאים בעו״ב חופין זה דוקא בלא נקשר כלל או אפילו אם נקשר רק דהוי׳ שעשי״י אבל בשאשי״י כיון דמעיקר הדין אין צריך כלל בזה עו״ב דכיון דנתדבק דבק טוב שאשי״י הוי הוכחה שלא יצא השבר לחוץ גם הוי הוכחה שהי׳ עו״ב חופין

שהיקל שם בנשמט לא מצאה לשמוע לו כי רק בנשבר שהוא חומרא בעלמא יש להקל אבל לא בטריפות הש״ס (כה) אבל כו׳. כ״כ אחרונים ועיין באמרי ברוך שמתיר אף לא נקשר ונפסק כיבי בהפ״מ ובמקדש מעט אות כי חולק וגם חילק שם על הל״ש במה שאוסר אם נקשר שעשי״י דז״א יע״ש כי לרקו דבריו להלכה (כו) ש״ע (כז) אחרונים דלא כל״ש וכבר כתבתי זאת לעיל בסעי׳ א׳ (כח) כשר וכו׳. רמ״א ודע דיש גדולי פוסקים מקילים בזה אם הכיבין שלימים אף אם אין עור ובשר חופין אף לדעת רמ״א דמשום דהכיבין שלימים יש בכחם לגרום להתחבר והמיקל בזה בסעה״ד אין לגעור בו (כט) ד״ק אות י״ב (ל) גמרא וש״ע ועיין מה שכתבתי לעיל בסי׳ מ״א דאף דאנן פסקינן כרש״י כמו שכתבאר בסי׳ מ״ג אך לא לגמרי דאלו לרש״י הוי כאלו חסר מתחלת ברייתו אבל לדידן עיקר דהוי כניטל ביד לכן גבי כבד טרפה יע״ש (לא) בזה יש מבוכה בין הפיסקים ועיקר להלכה כמו שכתבתי עיין בת״מ אות כ״ד ועיין לעיל בסי׳ מ״א מה שכתבתי שם ועיין ש״ך ס״ק ס״ מ״א (לב) אחרונים ועיין בא״ט אות ז׳ (לג) ב״ה אות א׳ יע״ש (לד) ש״ע שם (לה) כ״כ הל״ש עפ״י פירושו ברמ״א דלא כח״א שכתב להתיר לדעת רמ״א בהפ״מ אף שיש נקב בעור ובשר כל שיש דיני חיפוי יע״ש (לו) פשוט באחרונים ובל״ש אות ז׳ (לז) אחרונים:

(לח) **שבר** וכו׳. ל״ש אות ט״ו וטעמו משום דהב״ח ס״בר בכל שע״ש להתיר דאין חוליק בין שע״ש לשא״ש אף דאנן פסקינן כמהרי״ק דבעינן דוקא שא״ש מ״מ הכא דאיכא עוד ספק שמא הי׳ עו״ב שלם ויפה יש להתיר אך דוקא בהפ״מ זה תוכן כונתו יע״ש וכתב בזה להחמיר לעצמו ולהתיר לאחרים וכתב עוד דאם נמצא לאחר בישול והי׳ נקשר שאשי״י אף שמקום שבורה עדיין עב או שהי׳ השבורה כקלמוס ונתחברו השברים ועדיין יש עוקלין כ״ז מיקרי שאשי״י וכשר אף באין הפ״מ משום דעיקר הלכה דבשא״ש לא בעינן כלל עו״ב חופין אף דאנן מחמרינן. כש״ך דבעינן עו״ב חופין הכא דאיכא עוד ספק שמא הי׳ עור ובשר שלם כשר יע״ש שהאריך בכמה חילוקים עוד אך מחמת שאין מלוי קלרתי (לט) ואם כו׳. עיין בל״ש אות ע״ז ועיין בדיני חיפוי

חיפוי עור ובשר בש"ע בס' זה (מ) עיין בש"ע ויש כמה וכמה פוסקים המכשירים בזה כדעת רי"ף ורמב"ם (מא) נראה לי דיש לסמוך על בקיאתינו דהא בלאו הכי יש כמה אחרונים שמקילים בהפ"מ אף בנשבר קולית לסמוך על בדיקתינו עיין בחי"א ואף דאנו כתבנו לאסור בקולית אם יש נקב אף בהפ"מ אבל עכ"פ בשוק יש להתיר וזה דלא כל"ש סעי' ח' הי (מב) ואם כו'. כ"כ בחי"א כיון דהביא אף בקולית מתיר יכולים אנו לסמוך עליו עכ"פ בשוק יע"ש גם זאת הי' דלא כל"ש שהוא כתב דבשבר שוק שוה לכל דיניו לנשבר קולית ולא ידעתי למה החמיר כ"כ (מג) ניפוח כו'. דעת קדומים (מד) אחרונים (מה) ואם כו'. כ"כ בד"ק ועיין בגילוי דעת שהוא מסופק אם עכ"פ רוב עובי' כשבר ומקלא קיים אפשר דהוי בכלל כשבר אף דמעט המחובר מעכבו שלא יצא לחוץ מ"מ דינו כנשבר יע"ש אך לפע"ד הדבר ברור כל דלא הוי אפשרה לעלם הנשבר שילא לחוץ לכ"ע אין חשש ולא לחנם אמרו בגמרא נשבר העלם ויצא לחוץ וז"ב וכן נראה מלשון דעת קדומים אות י"ד דעיקר היתר משום דליכא חשש יצא לחוץ וממילא אין חילוק בין רובא למיעוטא ודו"ק (מו) כמלא וכו'. עיין בש"ע ופסקים ועיין בש"ך אות ד' הטעם דלא הוי הכא ס"ס ויש להאריך הרבה בזה ואי"ה בס"י ק"י אבאר באריך ועיין בחי"א שכתב להתיר אם עו"ב חופין כמו שכתבתי (מז) עיין בש"ע ס"י כ"ו סעי' י' ובש"ך ובחי"א (מח) עיין ל"ש ועיין לקמן בסי' כ"ו כל פרטי דינים (מט) עיין בפוסקים בדינים אלו ובל"ש האריך מאוד בכמה חילוקים שיכים בענין זה עיין שם ואני קצרתי מאוד בדינים אלו ואי"ה לקמן בס' כ"ו אבאר עוד קצת בזה:

(נ) **כל** מקום וכו'. בביאור רוב עוביו ורוב היקפו דאיתא בגמרא רבו הפירושים עיין בטור ובב"י ובט"ז והעלה הל"ש בסי' ה' סעי' א' כמו שכתבתי בפנים כדי לצאת כל הדעות בזה גם מחמת דיש בקיאות גדול בעו"ב חופין ואנן בקיאים שפיר ע"כ אף במקום שאנו מקילים לסמוך על בקיאתינו צריך ע"כ להחמיר כמו שכתבתי בפנים (נא) העתקתי כאן דבריו של הל"ש (נב) עיין

חופין ועכשיו הוא דנפל ואינו חופה אבל מקודם הי' החיפוי כדין אלא שאנו מחמירים בזה להצריך גם עתה עור ובשר חופין אך עכ"פ בקיאים אנו בזה לבדוק אם עו"ב חופין עתה וכן בכל מקום דהחיפוי הוא מצד חומרא בקיאים אנו:

טז (מ) עצם אמצעי והוא השוק למעלה מצומת הגידין דעת כמה פוסקים דאם נחתך שם לגמרי או נשבר כשר ואנו מנהגינו עפ"י דעת הפוסקים דגם שם טרפה משום שבירת עצם אך (מא) נראה דבזה יש לסמוך על בקיאתינו אם עו"ב חופין כשר (מב) ואם חזר ונקשר אף בשעשי"י להתיר בהפ"מ אף שעתה ליכא עו"ב חופין:

יז (מג) ניפוח בעצם כעין רקבון אין זה נשבר וכשר אבל (מד) אם נתקלקל העצם כל עובי' כעין בשר שרופא גורדו צריך שם עור ובשר חופין רובו (מה) ואם נשבר רק קצת עובי' ומקצת נשאר שלם א"כ בודאי לא יצא להוץ דהא מקצתו הוא שלם ואין צריך עו"ב חופין כלל וכשר:

יח (מו) נמצא שבור ואינו ידוע אם נעשה מחיים או לאחר שחיטה אם מקום השבר שחור או שאר היכרים לפי ראות עין המורה אין לתלות בלאחר שחיטה ואם אין יכולים לעמוד עליו אם יש במה לתלות תולין ואם לאו טרפה ואם עור ובשר חופין בכל דיני היפוי אף דלא סמכינן אבדיקתינו הכא דיש עוד ספק יש לסמוך אבדיקתינו:

יט (מז) נשבר עצם במקום צומת הגידין אפילו שנקשר היטב שאשי"י והעו"ב שלימים ויפים טרפה דדוקא אם הטריפות הוא משום שבירת עצם מהני זאת אבל הכא דהיישינן שמחמת השבירה נפסקו הגידין ואין אנו בקיאים בבדיקה טרפה וזה דוקא בעוף אבל בבהמה אם חזר ונקשר דאין ריעותא כ"כ דהא יש פוסקים דלא נצרך בדיקה אם נקשר דגם זאת לאות שלא נפסקו הגידים דאם נפסקו לא הי' העצם חוזר ומתקשר שאשי"י אף דאנן לא פסקינן כן אבל עכ"פ בבהמה דאין בקיאות כ"כ לבדוק סמכינן בזה אבדיקתינו כיון דאין ריעותא כ"כ אבל אם לא נקשר אף בבהמה אין אנו בקיאים (מח) ויש מקילין לבדוק בבהמה אף בשעשי"י וכן עיקר להלכה וכן בקצת עופות אנו בקיאים בבדיקה כאשר יתבאר כל פרטי דינים אלו לקמן בסימן נ"ו בס"ד:

כ (מט) נחתך או נשבר ערקום דינו כשוק לענין שבירה גם יש בו עוד טריפות משום צומת הגידין וכ"ש אם נשמט שוק מערקום דיש חשש צומת הגידין וכן לפי מנהגינו דנשמט דינו כנשבר יש חשש איסור שבירת עצם ודינו לענין עו"ב כמבואר לעיל בנשמט קולית משוק אך דבזה אף דיש עו"ב ככל דינו עדיין יש חשש צומת הגידין. ערקום שנשמט מארכובה התחתונה כשר אבל בעוף שנחתך בין הפרקים טרפה משום צוה"ג. ערכובה תחתונה שנשבר כשר:

כא (נ) כל מקום שהזכרתי לעיל דבעינן עור ובשר חופין את רובו בעינן רוב עוביו ורוב היקפו ומחמת ספק פירושים בזה יש להחמיר שלא להתיר במקום שצריך רוב חופין אא"כ יהי' היקף השבירה מחופה רוב הנראה לעינים ולא במדידה וישער ג"כ שאלו יעמוד עצם הנשבר בעוביו במקום שבירתו נגד אותו החיפוי עור ובשר אז יהי' עו"ב מכסה רובו של שמה עובי' כל העצם:

כב (נא) דיני חיפוי בפרטות כך היא, א' שיהי' חיפוי מן הבשר ואז המיעוט של עור מצטרף עמו אך באופן שהעור דבק לעצם ואינו נקלף ממנו אף דראוי להיות באותו מקום בשר כבשאר בהמות רק שאירע בבהמה זו שהוא כחושה ואין באותו מקום בשר כלל רק העור דבק לעצם וצריך להיות רוב בשר אבל מחצה בשר ומחצה עור אין מצטרף לזה אך בעוף כיון דעורו רך כשר אף מחצה עור ומחצה בשר אבל רוב עור ומיעוט בשר לא מהני אף בעוף וכל שאר הדינים של חיפוי נוהגים גם בעוף כמו בבהמה, ב' שלא יצטרף שום ניד בחיפוי זה להשלים הרוב, ג' שיהי' כל החיפוי מחובר שמה אחד ולא מתלקט כאן מעט וכאן מעט, ד' שלא יהי' מרודד פירוש שמחמת חוזק המכה

וכאב נעשה בשר זה דק, ה' שלא יהי' נקלף מעל עצם אלא דבוק בו כדרכו. (נב) ו' שלא יהי' נ"טל שלישיתו התחתון מעובי בשר הדבוק לעצם אף שאח"כ נקשר הבשר לעצם ודבק בו דאל"כ הרי הוא בכלל נקלף, ז' (נג) שלא יהי' ניקב או נסדק, ח' שלא יהי' בחיפוי שינוי מראה ובשמנה תנאים אלו הוי עוב"ח:

סימן נ"ו

דיני טריפות בצומת הגידין ובו ט"ז סעיפים:

א (א) צומת הגידין בבהמה הם שלשה אחד עב ושנים דקים והעב מונח על הדקים והיא אותו שמפרידים כשתולין את הבהמה ברגליה והשנים דבוקים בבשר ובעצם ומקומם בעצם אמצעי הנקרא שוק בסופו מבחוץ במקום שהזנב נופל עליו וזה עיקר צומת הגידין לדעת רוב פוסקים אך יש מי שאומר שמצד פנים לחלל הגוף דיש שם כיוצא באלו נגד החיצונים ממש והמה הוא הצומת הגידין ולא החיצונים ע"כ ראוי מכח חומרא לחוש גם לפנימים:

ב (ב) צה"ג הפנימיים שניטלו או שנפסקו הרי זה ספק טרפה (ג) ובנבראו חסר צה"ג בחיצוני' כשר בהפ"מ ובפנימיים אפילו בלא הפ"מ:

ג (ד) התחלתם הוא מן הערקום ולמעלה שאם נפסקו נגד ערקום כשר ואף שכתבתי לעיל באם נשבר ערקום יש לחוש לפסיקת צה"ג היינו דחיישינן שמא מכח השבירה נפסקו הגידין למעלה וסמוך לערקום אבל נגד הערקום אין שום חשש לגידין אם נפסקו שם אך הבדיקה צריכה להיות למעלה אם לא נפסקו מכח השבר דלמטה (ה) ואנו בקיאים בזה לבדוק דהא בלאו הכא יש פוסקים דלא חיישינן בשבירה שבערקום שמא נפסקו צה"ג למעלה ואף דאנן מחמרינן דלא כוותיהו ע"כ יש לסמוך על בדיקתינו אף לא נקשר עדיין (ו) ובעוף דליכא ערקום אם נשברה ראש ערכובה תחתונה אין לחוש שמא נפסקו הצה"ג למעלה וא"צ בדיקה כלל:

ד (ז) ושיעורן למעלה בבהמה בין גסה ובין דקה עד חצי עצם השוק ואם חצי עצם הוא יותר מט"ז אגודלין אז אין לשער יותר רק ט"ז גודלין:

ה (ח) אם נקפלו צה"ג הפנימיים דהיינו שנבדלו מעצם ובשר ואינם דבוקים כלום כל שעדיין למעלה ולמטה אף שלא בתוך שיעור צה"ג מחוברין לגוף ויונקים משם הררי בריא וכשר אבל אם נחתכו למעלה או למטה אף דמצד הפסיקה אינה נטרפת דהא אותה הפסיקה הוא למעלה או למטה משיעור אפילו הכא טרפה מצד הקפלה שנכפלו מעצם כל שיעור אורכן כיון דאינם יונקים מגוף דהא נפסקו למעלה או למטה שוב לא הדרי בריא והוי כמו נטלו צה"ג:

ו (ט) שיעור פסוקת צה"ג בבהמה שתטרף בהם כך הוא אם נפסק העב ונשאר שני הדקים כשרה וכן אם נפסקו שנים הדקים ונשאר העב כשרה וכן אם שלשתן נפסקו ונשתייר שליש מכל אחד דאז יש בשיעור ארבעה שלישים כי שליש של העב נחשב לשני שלישים מדקים וכן אם נפסק העב כולה ומשני הדקים נשאר מכל אחד שני שלישים דהוי נמי ארבעה שלישים וכן אם נפסק כל העב ואחד מהדקים רק שנשאר מהדק שליש אחד ואחד מדקים נשאר שלם דהוי נמי ארבעה שלישים וכן אם נפסקו כל הדקים ושליש מעב ולא נשאר רק שני שליש מעב דזה נחשב לארבעה בכל אופן שנשאר ארבעה שלישים כשר וזה רק בצה"ג הפנימיים אבל בחיצונים אם נפסק רוב אחד מהם בין רוב העב או אפילו רוב אחד מהדקים טרפה:

(נב) עיין בל"ש שהביא דברי הפוסקים בלש"ע למה הביאו הפוסקים דין זה דניטל שלישיתו התחתון דהא ע"כ הי' נקלף בשעה שניטל שליש התחתון א"כ נפסל מטעם נקלף ואף שבודאי איירי באופן שנקשר אח"כ ואינו נקלף כעת ע"כ פסלו רק משום דניטל שלישיתו התחתון הא בכל דיני דעו"ב אם נפסל פ"א היינו שלא הי' פ"א עו"ב כדינו אף שנתרפא אח"כ לא מהני א"כ בלאו הכא כאן לא מהני משום שהי' נקלף מקודם יע"ש ולפענ"ד לא קשה כלל דהכא איירי שקודם השבירה ניטל שלישיתו התחתון ואח"כ נקשר לעצם ושוב נשבר העצם א"כ מתורת נקלף א"א לפסול דהא בשעת השבירה כבר דבק הוא וז"ב ודוק (נג) ל"ש:

(א) **צומת** וכו'. שני דעות אלו הביאו ב"י בש"ע סי' זה וכתב רמ"א כמו שכתבתי בפנים ע"כ כל מה שאבאר בסעיפים הבאים לאסור בצומת הגידין הפנימיים אין זה רק ספק טרפה ובחיצונים הוי ודאי טרפה דעיקר להלכה כדעה זו אבל בפנימים הוא רק מכח חומרא וכן כתב הל"ש בסי' ו' יע"ש דלא כגילוי דעת אות ג' שהקיל (ב) להצ"ג כו'. בש"ע סעי' א' ואף מחמת שאנן השתא בפנימיים לבד קיימינן ע"כ כתבתי שאין זה רק ספק כמו שכתבתי בסעי' א' והבן (ג) ובנבראו כו'. עיין בכו"פ סי' כ"ה אות ו' ובמש"ז כאן אות א' והכרעת הל"ש אות ג' הוא כמו שכתבתי בפנים ועיין בגילוי דעת אות ג' שכתב לקיים דברי הפמ"ג בעגל שנולד ברגלים עקומות והולך על ברכיו די"ש לחוש לצה"ג אף דלפי מה שכתבנו בנולד חסר צה"ג אין חשש הכא יש לחוש שמא מחמת שהולך על ברכיו נפסקו אח"כ יע"ש ונכון הוא דלא כמקדש מעט שדחה דברי הפמ"ג אלו מהלכה יע"ש (ד) כ"כ הל"ש אות ד' ועיין בב"ח ובש"ך (ה) פ"ת ל"ש (ו) מקדש מעט והטעם דדוקא בערקים שהוא עצם קצר ועב ואינו נשבר בקל יש לחוש מחמת חוזק השבירה נפסקו למעלה אבל בארכובה התחתונה דעוף אין נעשה השבר כ"כ בכח יע"ש ונכון הוא (ז) ושיעורו למעלה וכו'. ובשיעורים אלו נחלקו הפוסקים וכתבתי בפנים כפי דעת הל"ש אות ה' יע"ש דלא כגילוי דעת המיקל בזה (ח) אם כו'. עיין בל"ש סי' ו' אות ו' וח' ובסי' ז' שהאריך מאוד בכמה חלוקים בזה בין פנימיים לחיצונים אך מחמת שאינו מצוי קצרתי בזה וכל סעי' זה איירינן דוקא בפנימיים דבחיצונים יש יש להחמיר גם באופן זה יע"ש בל"ש סי' ז' (ט) שיעור וכו'. בדיני' אלו נחלקו אחרונים והכרעת הל"ש כמ"ש בפנים יע"ש במה שכתב לחלק איזה הוי ודאי טרפה ואיזה אופן דהוי רק

רק ספק טרפה (י) ש"ע שם (יא) בעוף וכו'. עיין בש"ע ועיין בפמ"ג ול"ש ועוד שאר אחרונים שנשתבשו בזה שסברו דאף בעוף איכא פלוגתא אי חיצונים או פנימיים אך באמת זה טעות גדול דשחשבין דאמר בגמרא טרי"ז שמה מבי' צדדים וליכא יותר עיין מקדם מעט אות ד' ועיין בגילוי דעת אות ד' וז"ב:

(יב) **אם** כו'. בכה"ג הביא בשם דמשיא להתיר בזה בחיצונים ובספר אם לבינה חולק עליו דהא דהזכירו בגמרא מבין לה"ג לא שיהי' טרפה ביותר רק לידע איך הוא רוב מבין יע"ש ובכן הוא (יג) שיעור כו'. עיין ברמ"א ול"ש ועי"ד הרבה פוסקים אחרונים העלו כמו שכתבתי בפנים לאסור עד חצי עצם (יד) אבל וכו'. זה דעת מ"ב שהביאו הט"ז בשאלתו להב"ח שפסק הלכה למעשה להתיר ברוחב אצבע אף באווזא וגם הוא הסכים להלכה כן רק למעשה החמיר בזה ועיין בשו"ת עטרת חכמים הביא דברי הת"ד וביאור דעתו דשיעור אצבע הוא באווזא ובעוף קטן הוא עוד בפחות מאצבע ועיין בשפ"ד שפסק דבתרנגולין יש להקל בכאצבע ובעופות גדולים ב' אצבעות וכ"פ בכו"פ וכ"פ בספר אם לבינה וכתב שכן המנהג דלא כל"ש ועיין בגילוי דעת באות שי"ו שהעלה ג"כ להקל בזה ומה שהיקל שם עוד קולות אין נראה לפענ"ד להקל גם מה שכתב לצרף הבוכנא בזה ג"כ אין נראה לפענ"ד כי די לנו להקל נגד גדולי פוסקים כמו שכתבתי בפנים אבל לא שנשער עוד אצבע עם הבוכנא אך זה פשוט דבאין הפ"מ יש למדוד חצי עצם עם הבוכנא ועיין בשפ"ד ס"ק סי' זה שכתב דאצבע הוא לבד הבוכנא וכן כתב ל"ש סי' א' ואף שכתבתי לעיל באנף לצרוף גם הבוכנא דלא כפמ"ג ול"ש עיין בסי' כ"ג הכא יש להחמיר דבלאו הכי הוא קולא גדולה ע"כ אין להקל יותר ממה שהיקל הפמ"ג (טו) כ"כ ל"ש סי' ו' סעי' ב' אות א' (טז) ל"ש (יז) עיין ברמ"א ובאחרונים ול"ש אות י"ג ועיין עוד בל"ש שהאריך בכמה חילוקי דינים בענין זה וקצרתי (יח) אם וכו'. כן פשוט בש"ע ס"ק סי' זה ועיין ל"ש סי' א' סעי' ט' וכל מה שהאריך שם בחילוקים בעוף לא נצרך לן להעתיק לפי מה שכתבתי לעיל להלכה אף בודאי נפסקו הגידין למעלה משיעור זה כשר ודו"ק (יט) והיכי כו'. עיין בש"ע ס"ק סי' זה ועיין מה שכתבתי לעיל בסוף סי' כ"ה ועיין ל"ש שהאריך וזה תוכן דבריו ומה שמחלק שם בעוף בין לה"ג פנימיים לחיצונים כבר כתבתי לעיל שממילא כבודו שגה בזה (כ) ואם נקשר וכו'. עיין בל"ש שהאריך ומקצת דבריו אינם להלכה לפי דרכינו שכתבתי לעיל להקל בעופות כאצבע ובאווז בשני אצבעות בהפ"מ יע"ש ודו"ק ומה שכתבתי נראה לי הוא פשוט לפי דרכינו " בסעי' דבהפ"מ אף נפסק שם מותר א"כ יש לצרף הכא דעת הב"ח הובא בפוסקים דרי"ב מאיברא מתיר

ז (י) יש גידין שנבלעים באלו כזכרים בנקיבות ואינם בכלל צה"ג:

ח (יא) בעוף הם נ"כ בעצם אמצעי כמו בבהמה והם ט"ז והמה מב' צדדים בחוץ יש י"א גידין וחמשה מצד פנים ובזה ליכא פלוגתא כלל דמשני צדדים המה הצה"ג העיקרים ואם נפסק רוב אחד מהם טרפה ובאותו שבחוץ יש שם ב' גידין שכל אחת רחב ומתחלתן ברוחב אצבע המה אחת ואח"כ מתפצל כל אחד לשנים ונחשבין כ"א לשנים לחשבון ט"ז:

ט (יב) אם יש יותר בצה"ג משלשה בבהמה וט"ז בעופות כשר אף באין הפ"מ ואף בחיצוני':

י (יג) שיעור התחלתן בעוף הוא נ"כ למעלה מארכובה התחתונה כי אין בעוף ערקום והגליד שבין ארכובה לשוק שם מתחילין צה"ג ולמעלה שיעורם עד חצי עצם ודוקא באין הפסד מרובה (יד) אבל בהפ"מ וצורך שבת יש להקל בנפסק בעוף הדק לשער ברוחב אגודל ובעוף הגס כמו אווזות לשער בשני גודלין דאם נפסק למעלה מזה השיעור כשר ונראה דשיעור זה הוא לבד הבוכנא (טו) בתוך שיעור זה הוי ודאי טרפה:

יא (טז) אם יש ריעותא במקום צה"ג כגון שינוי מראה וכן אם נזדמן שע"י קשירה שכושרין הב"ח נחתך עור וקצת בשר ושוב אין ניכר ריעותא כשר ואין צריך לחתוך ולבדוק הגידין:

יב (יז) אבל אם יש בחוץ ריעותא גמורה כגון גשוואלען או נצרר הדם אף מעט צריך לחתוך את בשר לעומקו אם הבשר נרקב או שיש שם צרירת הדם הרבה במקום צומת הגידין אז בעוף כמו תרנגולת טרפה דאין אנו בקיאים לברוק את צה"ג אבל באווזא סמכינן על בדיקתינו בהפ"מ ובבהמה אף בלא הפסד כלל בודקים אבל אם במקום צה"ג כלה הרקבון או שאין שם צרירת דם רק מעט כשר בלא בדיקה:

יג (יח) אם נשבר העצם במקום שיעור צה"ג המבואר לעיל בין בבהמה כשיעור של בהמה ובין בעוף כשיעור המבואר בעוף ולא נקשר העצם טרפה אף בבהמה אף אם העור והבשר שלם ויפה בלא נקב דיש לחוש שמא נפסקו צה"ג ואין אנו סומכים על בדיקה אף בבהמה:

יד (יט) והיכי דנקשר שבר אל שבר יחדיו ידבקו וליכא חשש שבירת עצם המבואר לעיל בסי' נ"ה אך יש לחוש לפסוקת צה"ג בבהמה סומכין על בדיקתינו בזה ואם נאבד ולא בדוק טרפה כמו כל דבר הצריך בדיקה ואיכא ריעותא מחיים ובעוף אונדיק הוי כמו בהמה לענין זה אך שיעור דצה"ג הוי תוך שני אצבעות באווזא הוי כמו אינדוק רק דוקא בהפ"מ סומכין על בדיקתינו דקשה בהו הבדיקה יותר מאינדיק ועוף הדק השיעור הוא רק אצבע אבל הבדיקה לא מהני בהם אף בהפ"מ דלא סומכינן בזה על בדיקתינו דקשה הוא מאד הבדיקה בזה ובכל זה אם הי' ספק אם השבר הוא בתוך שיעור הנ"ל או למעלה משיעור צה"ג ונאבד כשר דהוי ס"ס שמא הי' למעלה מצה"ג ואת"ל בתוך שיעור הי' שמא לא נפסקו צה"ג אבל למעלה משיעור שכתבתי יש להקל אף באהפ"מ בלא בדיקה דיש לצרף דעת האומרים דנקשר שבר אל שבר מהני אף לענין זה דצה"ג שבודאי לא נפסקו:

טו (כ) ואם נקשר שעשי' נ"כ מהני בדיקה בבהמה ואונדיק הוו כמו בהמה ואווזא מהני בדיקה בהפ"מ ועוף הדק לא מהני בדיקה אף בהפ"מ אך בזה אם נאבד ולא נבדק אם הי' בתוך שיעור

 צה"ג

צה"ג או למעלה טרפה דהכא ליכא ס"ס דשמא לא נפסקו צה"ג ליכא השתא דקרוב לודאי שנפסקו דבשעשי"י שביח טפי לאיסור מלהתיר, נראה לי דאם הי' שבר למעלה מאצבע בעוף בהדק וב' אצבעות בגס ונקשר שעש"י את באין הפ"מ א"צ לבדוק כ"ש אם נאבד בלא בדיקה דכשר אף באהפ"מ :

סימן נ"ז

דין בהמה הדרוסה מהיה הדורסת ובו ל"ו סעיפים .

א (א) כתיב בתורה ובשר בשדה טרפה לא תאכלו וקבלו חז"ל הלממ"ם דר"ל שהכה חיה או עוף שיש להם ארס את הבע"ח וארס זה שורף עד שימות וקבלו חז"ל כל חיה א' עוף שווין בדריסתן רק מעלות מעלות יש כיצד הארי ובל"א ליב יש לו דרוסה בשור הגדול ובגסה שבחיות וכ"ש בעופות :

ב (ב) הזאב ובלשון אשכנז וואלף ובל"פ וואלק יש לו דרוסה אפילו בגדולה שבדקות (ג) אבל בגסה יש מחלוקת בין הפוסקים י"א דאף בשור הגדול יש לו דרוסה וי"א דדוקא בעגל הרך וי"א דאף בעגל הרך אין לו דרוסה לכן עיקר להלכה דכל היכא דיכול למכור לנכרי וליכא הפסד מרובה נכון להוציא א"ע מפלוגתא אבל אם יש הפ"מ יש לסמוך על הפוסקים דאין לו דרוסה בגסה אף בעגלים הרכים ודוקא (ד) אם ראינו שהכה בגסה אבל בספק אין לחוש כלל אף אם ליכא הפסד דהוי ס"ס :

ג (ה) החתול בל"א קאַץ ונמיה בל"א הוא מארדיר ובכלל זה הוא ג"כ סאבעל ושועל בל"א הוא פיקס כל אלה יש להם דרוסה בגדיים וטלאים (ו) כל זמן שנקראים בלשון בנ"א כן וזה קטנים שבדקות וכ"ש בעופות (ז) חולדה ובל"א וויזעל ובל"פ לאסיצע יש לה דרוסה ודוקא בעופות ואפילו בעוף הגס כלב אין לו דרוסה כלל אף בעופות ואם ניקב עד לחלל הוי כמו קוץ שניקב לחלל שנתבאר לעיל בסי' נ"א :

ד (ח) עכבר גדול הנקרא ראטץ או נחש אינו דורסים כלל ומכ"ש מה שנזדמן שנופלים לפעמים דבורים על עוף ונושכים אותו הרבה ומטילים בו ארסיהם והוא מת הדבר פשוט דכל זמן שהוא חי מותר לשוחטו אך דהוי מסוכנת וצריך לדקדק על פרכוס :

ה (ט) שאר חיות טמאות אם אינו גסה מזאב אף אם המה גסה כמו זאב יש להם דרוסה בדקה שבדקות כגון גדיים וטלאים וכ"ש בעופות ואם הוא גסה מזאב אפילו גדולה כארי (י) י"א דהוי כמו זאב ויש להם דרוסה בגדולה שבדקות (יא) וי"א דיש להם דרוסה אפילו בבהמה גבה ויש לחוש לדעה זו לחומרא (יב) ואסור לאכלו ומותר למכרה לעכו"ם אף דכל ספק דרוסה אסור למכרה לעכו"ם שמא ימכרנה לישראל הכא כיון דלרוב פוסקים אף לישראל מותרת אך מכח חומרא היא דאסורה לישראל עכ"פ במכירה לעכו"ם (יג) ודוב ונמר הוא למעלה מזאב (יד) ובספק דרוסה אין להחמיר בהו בגסה אפילו באכילה דדוקא בודאי דרוסה החמיר רמ"א אבל לא בספק גם בודאי דרוסה (טו) דוקא לחומרא הוא דחיישינן אבל לא לקולא לפטור מכיסוי דם וכן במתנות אם תפס הכהן לא מפקינן ממנו דיכול לטעון קים לי כמ"ד שזה מותר (טז) היתה גסה יותר מארי הרי היא כארי ויש לה דרוסה אפילו בגסה :

ו (יז) כל עופות הטמאים אין להם דרוסה בבהמה אפילו בגדיים וטלאים חוץ מנץ שיש לו דרוסה בגדיים וטלאים ומ"מ קיל דרוסתו משאר דורסים שמטילים ארס אע"פ שלא ניקבו בצפרניהם עד להלל דאמרינן הארס מחלחל לפנים ושורף אבל נץ אין דרוסתו מזיק אלא א"כ ניקב בצפרניו עד החלל כיון דהכה כ"כ בכח בודאי רתח כ"כ ומטיל ארס ושורף ודינו לכל דבר כדרוסה ואף באופן דמשום נקב בחלל הגוף הי' אפשר לבדוק אפילו הכי טרפה אם האדים משום דרוסה (יח) ואף אם הכה נגד הקנה דאין מטריף עד שיפסק רובו אפילו הכי טרפה דמכת הדרוסה סופו להתפשט ולשרוף הכל :

ז (יט) והא דבעינן בנץ עד שיגיע לחלל דוקא בגדיים וטלאים אבל בעוף אפילו גדול מדורס אם הוא ממין עופות הדקים כגון תורים ובני יונה או אפילו בשאר עופות כגון תרנגולות רק שהוא שווה במידה ובקומה להדורס אפילו לא הגיע הנקב לחלל יש לו דרוסה :

ח (כ) שאר עופות הדורסים אם גדולים מנץ שווין לנץ ואם קטנים מנץ או שהוא רק כנץ יש להם דרוסה בעוף שבמותם שהנדרס שווה במדה ובקומה לדורס ורק בעוף הדק כגון תורים ובני יונה :

מתיר אף בשאלת"ו יעו"ש ויוכל להתיר לדידן אף באין הפ"מ בלא בדיקה כמו בשאלת"ו ודוק ודע דכשבר עצם במקום לה"ג אף שבירה או פרק מיעוט יש לאסור לאה"ג עיין בד"ק מזה ושכן :

(א) **משנה** בחולין מ"ב וכר"י שם וש"ע בסי' זה (ב) ש"ע שם (ג) עיין בש"ע ובט"ז וש"ך (ד) כן כתב הכו"פ (ה) כן הוא בש"ע ובאחרונים (ו) כ"כ בא"א וכן הוא (ז) כן הוא בש"ע ובפוסקים (ח) כ"כ אחרונים ועיין בח"ש ס' כ"ח (ט) טור בשם הרשב"א וש"ע (י) ש"ע (יא) רמ"א בשם א"ז (יב) ש"ך (יג) ש"ך (יד) כ"כ בספר אם לבינה (טו) דוקא וכו'. כ"כ הש"ך ומה שכתבתי לענין קים לי בזה יתיישב קושית הפמ"ג מה שהקשה על דין זה עיין במקדש מעט שתירץ כן וכן הוא (טז) ש"ע שם (יח) ואף כו'. ש"ך והסכמת אחרונים דלא כט"ז שס"ל דלא מטריף אלא הכן בגדיים וטלאים רק באבר שטריפתו במשהו עיין בפמ"ג (יט) כל הוא בש"ע ובפוסקים ועיין באחרונים (כ) כ"כ הפוסקי' ועיין בש"ך

בש"ך (כא) כן הוא בש"ע ועיין בגליוני דעת (כב) שם בש"ע ובפוסקים (כג) מבואר בפוסקים (כד) שם בש"ע ובפוסקי' (כה) בל"י בשם דמש"א (כו) ואם וכו' שפ"ד ס"ק ס"י זה דלא כדמש"א שסובר דהמה דורסים בפיהק יע"ש (כז) ואם ראינו כו', כ"כ בש"ך דלא כבה"י דאוסר אף במכירה ועיין בבאה"יט (כח) ואם ספק כו', כ"כ בחוי"ק וכתב עוד שם דאם ראינו רודף ולא ידענו אם הכה אסור באכילה דכיון דהוא רודף יצא מתרבותהו יע"ש דלא כט"ז וש"ך המתירים בזה יע"ש אך עכ"פ נראה דמותר למכור לגוי כיון דט"ז וש"ך מתירים אף באכילה ועיין עוד בדי"ק אות ב' ובגליוני דעת בדעת תורה אות י"ג שכתבו לחלק דאם הרדיפה היי' בכעס שכ"ח עפי לאיסורא אבל אם י"ל שהי' דרך שחוק יש להקל ברדיפה כל שלא ראינו הכאה יע"ש וכן הוא (כט) עיין בכו"פ ועיין במקדש מעט אות י' מה שכתב בזה (ל) עיין בביכ"א סי' ל"א ועיין בגליוני דעת אות י"ד שהאריך והעלה כמו שכתבתי בפנים (לא) ש"ע ופוסקים (לב) ש"ע (לג) מש"ז אות א' ועיין במקדש מעט אות י"ב (לד) ש"ע שם (לה) כן הוא בש"ע ובפוסקים ועיין בפ"ח בשם רדב"ז ומש"ז אות י"א דמשנת התחלה להזיז ע"מ להוציאו מטיל ארס אף שלא הוציא עדיין לגמרי :

(לו) **חיה** וכו' גמרא וש"ע כמ"ד דחיישינן לספק והטעם כתבו בתו"ס' בכמה דוכתי משום דשכ"ח עפי לאיסור ודע דאף לשיטת הסוברים בכל ספק השקול לא מהני חזקה ואף לשיטת הרמ"א לעיל בסי' כ' דכל ריעותא מהני לא מהני החזקה אף בספק השקול היינו דוקא הרוב בהמות כשרות איתרע מכח ספק השקול דהא יצאה מרוב דהא רוב אין להם ריעותא אבל חזקה דמעיקרא שלא היתה נדרסת לא איתרע ע"כ צריך לומר הטעם דחוששין לספק דרוסה משום דשכ"ח עפי לאיסור עיין בתו"ס בסי' כ"ט וכבר דברתי מזה קצת בסי' כ' ובחידושי האריכתי בזה מאוד (לז) ואיסורים כו' עיין מזה במש"ז אות י"ד ורוב אחרונים העלו דהוי איסור דאורייתא (לח) ואם

ט (כא) הגם הנקרא בל"א ופולין יאסטשראמב ובכלל זה גם הנקרא פאלקע וכ"ש אותו שלמעלה הימנו יש להם דרוסה בכל עופות :

י (כב) סתם עופות טמאים המה בחזקת דורסים גם עורב הוא בחזקת דורס ודרכו לדרוס אווזים בקטנותם :

יא (כג) כל שיש לו דרוסה אפילו אין באים להצילו את הנדרס ממנו דאז אין כועס כ"כ מ"מ יש לו דרוסה וכן באלו שאין להם דרוסה אע"פ שבאים להציל מידו וכועס הרבה אפילו הכי אין לו דרוסה :

יב (כד) חתולין שלנו מסתמא הן בני תרבות וכל שנכנס בלול בין העופות ולא ראינו הכאה אף שהוא שותק והן מקרקרין ואפילו אם הלול רחב שיכולין העופות להשמיט קצת דהוי כיש לו מצילי' דכועס הרבה מותרים באכילה (כה) ובתורים ובני יונה וכן בתרנגולים בקטנותן יש ליזהר שלא להחזיק חתול עמהם דלדידהו הוי בחזקת שאינו בני תרבות אם לא שידענו שהורגל כמה פעמים עמהם ואינו מזיקן (כו) ואם פיהק לנגדן הוו בחזקת מסוכנת וצריך פרכום אבל אינו טרפה אע"פ שמתים מחמת פיהק דאין דרוסה רק ביד (כז) ואם ראינו שהכה אף בתרנגולים גדולים אף אם ידוע שלא רדף אחריהם יש לאסור באכילה ופשוט דאף אם העוף שתק אבל מותר למכור לגוי אם ידענו שהכה בלא רדיפה דיש לצרף דעת סה"ת דאין להתול דרוסה אלא אם רדף והכה (כח) ואם ספק אם רדף יש לאסור מכירה דשכיח טפי לאיסורא מלהתירא :

יג (כט) היכא דרדף והכה עוף אחד יש לאסור גם שאר העופות שלא ראינו הכאה דהא יצא מתרבותו אבל אם הכה עוף אחד בלא רדיפה יש להתיר שאר העופות מטעם ס"ס שמא עיקר כפוסקים דהכאה בלא רדיפה לא יצא מתרבותו ולא אכפת לן כלל ואת"ל דהכאה לבד ג"כ אוסר שמא לא הכה שאר העופות :

יד (ל) אם ראינו שהכה החתול לעוף על הכנף אפילו סמוך לגוף או ברגל למטה מארכובה וידוע שלא דרס במקום אחר יש להקל בלא בדיקה וכן בשאר דורס דינא הכי :

טו (לא) קבלו חז"ל שאין דרוסה אלא ביד אבל ברגל אינו מזיק לבעל חיים שהכה אותם וזה דוקא היה הדורסת שיש לו שתי ידים ושתי רגלים אבל עוף שאין לו אלא שתי רגלים ולא ידים דורסים המה ברגליהם (לב) ואינו דורסים רק בצפורן (לג) אם צפורני הדורס נחפו בכסף או שניטל כל הצפורן היינו גם שע"ג בשר ולא נשאר כלום מצפורן אינו מטיל ארס וליכא דרוסה (לד) אם נשך בשיניו ליכא דרוסה רק דינא כקוץ ומחט בחלל הגוף :

טז (לה) ואין דרוסה אלא מדעת הדורס אבל אם נפל עליו דרך מקרה ונדחב בו צפרנו או שהי' הדורס ישן והכה בהמה או עוף אין זה דרוסה ואין דרוסה אלא מחיים של דורס ונדרס ובשעה שהוא מוציא צפורן מן הנדרס הוא זורק הארס לפיכך אם עד שלא הוציא את הצפורן המית הדורס או חתכו ידו או נשחט הנדרס הרי זה כשר אפילו ראינו שהאדים הבשר נגד בני מעיים לא אכפת לן שהרי לא מטיל ארס בד"א שראינו מתחלה ועד סוף וידענו בבירור שלא הוציא פ"א את הצפורן אבל אם בא לפנינו וצפורן תחוב לו בגבו חיישינן שמא דרס וחזר ודרס לפיכך אותן הצדים ע"י עופות הדורסים אפילו שחטו את הנדרס קודם שהסיר צפרנו אסור שכן דרכו שמכה כמה פעמים עד שיצידנו אפילו שראינו שלא הכה חיישינן שמא בשעה שהי' רודף אחר העוף הכה אותו דרך פריחתו שכן דרכם :

יז (לו) היה דורסת שנכנסה בין השוורים או עוף הדורס שנכנסה לכלוב מלא עופות אם שניהם שותקים אמרינן שעשו שלום ואם שניהם צועקי' אמרינן כל אחד ירא מחבירו ע"כ לא חיישינן שמא בשעה שנכנס דרס בלא ראות דמוקמינן אותם בחזקת היתר דהא בחזקת שאינו נדרסים הי' קיימו עד השתא וכל זמן שלא ראינו ריעותא מוקמינן אותם בחזקתן אבל אם מצאנו אותם ושמענו שהדורס שותק והמה מקרקרי' איתרע חזקתן דשכיח טפי לאיסורא כה"ג ע"כ חיישינן שמא דרס אותם (לז) ואסורים מדאורייתא

מדאורייתא מספק וי"א דאינו אסורים רק מדרבנן (לח) ואם המה שותקים והדורס צווח הוי ספק פלוגתא ויש להחמיר (לט) במד"א שאם שניהם שותקים מותר דוקא היכי דלא חזינן אם נגע בהם אבל אי חזיני דקפץ עלייהו כדרך הדורסים אע"פ שהוא בן תרבות אסור והוי דינא כמו לעיל בחתול ואם בן תרבות הוא לאדם אבל לא לבהמה הוי דורס גמור ואף שאר בהמות אסורים:

יז (מ) ואם יש ספק בזה אם הי' הדורס שתק והמה מקרקרים יש להתיר בהפ"מ דכל זמן דלא ראינו ריעותא דמקרקרי' מהני החזקה אך עכ"פ ראוי לבדוק מבחוץ אם אין שם רושם:

יח (מא) והא דחיישינן בהוא שותק והמה מקרקרים דוקא אם נכנס הדורס למקום צר כגון בבהמה בדיר שלהם ובעופות בלול שלהם דאינו יכולים לברוח אבל אם המה בחצר רחב דיכולים לשמוט אנה ואנה מותר אך י"א דבבהמות לא מיקרי מקום רחב רק בקעה שהוא בלא מחיצות כלל ויש לאסור באכילה מספק פלוגתא ולהתיר מכירה:

יט (מב) הא דכתבתי לעיל בהוא שותק והם מקרקרים דחיישינן לספק דרוסה לא בעינן שיהי' כל הכת דעל ביניהם מקרקרים רק אפילו אחד מהם מקרקר וכולם שותקים כולם אסורים דהא חזינן דלא עביד שלמא בהדיי' דהא עכ"פ אחד מקרקר ע"כ כולם המה בספק וכן לעיל בסעי' ט"ז בהכה אחד מהם אף אם שותקים כולם אסורי' אך אם הוא בן תרבות לבהמות אין לאסור רק אותו שהכה אם הכה בלא רדיפה ואם הכה ברדיפה יש לאסור כולם כמו שכתבתי גבי החתול בסעי' י"ג:

כ (מג) נכנס ארי והרג אחד מהם אפילו הוא שותק והמה מקרקרים אין חוששים להם וכולם מותרי' דקים להו לחז"ל דבמה שהרג את האחד כבר נח רוגזיה (מד) ולא חיישינן שמא דרס מקודם את את האחרים ולא הרג אותם ולא נח רוגזי' ואח"כ פגע בזה והרגו דכיון שהמה עומדים במקום שיכול לדרוס איזה מהם שירצה אני אומר בודאי זה דרס ראשונה והרגו דאם הי' דרוס את אחר הי' הרגו ג"כ כמו שהרג לזה דהא חזינן דרוגזיה הי' תקיף מאוד דהא הרג לזה ומדוע לא הרג מה שדרס מלפניו אלא ודאי לא דרס כלום מקודם ובזה פגע תחלה והרגו ונח רוגזיה ובודאי גם אח"כ לא דרוס (מה) ודוקא שהרגו אבל אם רק דרס או פצע אחד מהם חוששין לכולם דכ"ש דחמתו בערה בו כשהציל א"ע ממנו ולא הרגו:

כא (מו) ואם הרג אחד מהם ונמצאו קצתם נדרסים אע"פ די"ל שדרס אלו קודם שהרג אחד וכשהרג נח רוגזיה ולא דרס יותר עכ"פ יש לחוש שמא גם אחרים דרס מקודם כמו אלו דהא חזינן דדרס מקודם ולא הרג ולא שייך לומר הסברא שכתבתי בסעי' הקודם ומכ"ש אי ראינו שדורס עתה אחר הריגה הרי לא נח רוגזיה ויש לחוש גם על אחרים שדרס וכולם אסורים אפילו אם שותקים:

כב (מז) הא דכתבתי דבהרג אחד מהם השאר מותר דנח רוגזיה זה דוקא כשמצאו מת תיכף אחר יציאת הדורס משם אבל אם לא השגיח מיד חיישינן שמא לא הרגו הדורס לגמרי אלא דרס ודרס גם אחרים דהא לא נח רוגזיה וזה מת אח"כ מאליו (מח) וי"א דלעולם יש לתלות שמת תכף בשעת דרוסה ונח רוגזיה ע"כ יש להתיר הנשארים ולענין הלכה אם יש עוד צד להקל יש לסמוך על המתירי' בזה ואם לאו יש להתיר למכור אותם לעכו"ם:

(לח) ואם וכו' בספר אם לבינה מסתפק בזה ועיין בגילוי דעת דהוי ספק פלוגתא (לט) ש"ע שם (מ) ש"ך ומקצת פוסקים אחרונים והטעם כמו שכתבתי בפנים עיין בפמ"ג (מא) והא כו' בדברים אלו נתחבטו אחרוני' מאוד מה נקרא מקום רחב ועיין בכו"פ שהכל הוא לפי ראות עיני מורה ועיקר להלכה כמו שכתבתי בפנים ואם דרס הרבה מהם במקום רחב אי חיישינן גם על הנותרים יש בזה מחלוקה בין הפוסקים וכתבו אחרונים דאם לא חזינן ריעותא על הנשארים יש להקל ועי"ע בח"א ובחי"ש דיער המסובך באילנות אפילו הכי הוי מקום רחב כמו בקעה ועיין במש"ז אות י"ד שהביא דאם הדורס הוא עוף אף לגבי עופות יש לומר דחצר המוקף מחיצות לא הוי מקום רחב יע"ש שמסתפק ע"ז (מב) הא כו' כן כתבו אחרונים דלא כתוי"ט דמתיר בזה אותו ששתקו יע"ש (מג) כן הוא בש"ע ובפוסקים (מד) עיין בר"ן ועי"ז באות ע"ז הביאו (מה) ש"ע שם (מו) ואם כו' רמ"א ועיין בש"ך ובשפ"ד אות כ"ח ועיין בח"א אות כ"ו שמה שכתב שם טעם הדבר לאסור בנמצאו נדרסים דבריו מעורבבי' ובלתי מובנים יע"ש ודו"ק ועיקר הטעם כמו שכתבתי בפנים ועיין עוד בש"ך באות כ"ו ותבין מה שכתבתי דאפילו בשותקים הדין כן ודו"ק:

(מז) **הא** וכו' כ"כ הל"ל ופ"ת ועוד כמה אחרוני' ומה שטוען עליהם במש"ז אמאי שרי מספק מקרקרי' דמוסר בהפ"מ עיין באחרונים שמיישבים זאת אך לע"ד לפי דעת הל"ל אף אם מצא שמת אחד אף שהדורס עדיין לא יצא יש לחוש שמא לא מת מיד ולא נח רוגזיה ודרס הנשארים ואח"כ מת זה ובאמת שמלשון הכו"פ משמע שאין להתיר רק בידענו בודאי שמת תיכף בשעת דרוסה אך מלשון הל"ל שהביא בפמ"ג והפתחי תשובה אות ע' [ואין ספר ל"ל תחת ידי] נראה להדיא דדוקא אחר זמן מה שיצא הדורס אבל אם מצא מת תכף ומיד אחר יציאת הדורס לכ"ע יש להתיר הנשארים וקשה אמאי שמא לא מת תיכף בשעת דרוסה ולא נח רוגזיה וצריך לדחוק ולומר דכל דמצא בשעת שהדורס שם יש לתלות המיתה בו יותר מלומר דאח"כ מת ובודאי דתיכף בשעת שדרס מת ודוחק הוא (מח) וי"א וכו' עיין פמ"ג ותב"ש סי' כ"ז ול"ש בחידושי דינים אות ע"א ולפענ"ד עיקר כדעת הפמ"ג להתיר הנשארים אף באכילה ואני מוסיף עוד אף לפי שיטת הסוברים בספק מקרקרים אסור הכא יש להתיר דהרי מת לפנינו וכה"ג חזקה דהשתא בהצטרף לחזקת היתר דרוב אינו נדרסים הוי תרתי במקום חדא וחזקה דמעיקרא דהיי' חי הוי חזקה גרוע דהא זה בודאי נדרס ועומד למות ולכל הפוסקים אמרינן כה"ג חזקה דהשתא עדיפא ובפרט דהכא יש ג"כ חזקה דמעיקרא בשעה שנולדו לא הי' נדרסים כמו שכתב תב"ש בסי' כ"ט ויש בזה אריכות דברים ובחידושי הארכתי מאוד בענינים

בעניניס אלו אך למעשה אין לזוז ממה שכתבתי בפנים (נט) דעת קדושים אות ח' ועיין במקדש מעט אות כ"ה (נ) ר"מ וב"ח וש"ך אוסרים ומ"ב ופר"ז ול"ל ופ"ח מתירי' ועיין בח"א (נא) ש"ע ועיין דעת קדושים אות ט' (נב) מש"ז אות י"ד ועיין במקדש מעט אות ל"א (נג) הא וכו' כן הוא בגמרא ובש"ע ועיין בפ"ח דאפילו המה מקרקרים הדין כן דאל"כ אף בודאי נכנס מותרים ומה שכתבתי בענין הס"ס כבר כתבתי כמה פעמים דהא דמקילים בספק טרפות דלא בעינן כללי ס"ס משום דאין כונתינו רק לעשות ספק אחד או שיהי' ספק השקול או שיהי' שביח טפי להיתר לכל מר כדאית ליה ומשום מהני החזקה דכשחטה הותרה וז"ב מאוד ואי"ה בסי' קי' אבאר עוד (נד) עיין בדיק אות י"ב ומה שכתבתי בפנים כ"כ בגילוי דעת אות ל"ה (נה) ש"ע ועיין בב"ח (נו) במקדש מעט מסתפק בזה ולפע"ד כמו שכתבתי:

(נז) **זה** דין שלישי בש"ע שם וכפי מה שפירוש הב"ח ומה שהקשה עליו בגדולי הקדש וז"ל פירושו בקיצור תמוה כיון דהוי ספק אי על ארי בין הקנים א"כ למה אצטריך שיהי' קנים שם הא בלאו הכי כל ספק על הוי ס"ס יעו"ש נראה דלא קשה מידי דהב"ח כסמך מזה וכתב דהיי' בהמה בין קנים ושם רגיל להיות ג"כ ארי א"כ לא דמי לספק על דהא הבהמה בחוץ היתה ובמקום שרגיל לבוא שם ארי א"כ בודאי אי ליכא במה לתלות הקרקר הוי אמרינן דבודאי ארי שרגיל להיות בשם גם עתה הי' שם אך מחמת דאיכא מקום לתלות בקנים שפיר תלינן משום ס"ס שמא לא הי' בשם הקרקר הי' משום הקנים ואת"ל שהי' שמא לא דרס וכל השלשה בבות דש"ע סעי' י"ג הוא משום ס"ס כמו שכתב הב"ח ובכל הבבי מוסיף רבותא והוי לא זו אף זו דלא מבעיא בדין ראשון דהוי ספק על דלא איתחזק שם דורס כלל אלא אפילו נכנס אחד והי' בחוץ ארי וכלב ולא ידענו מי נכנס ג"כ הוי ס"ס ואף בזו דהיתה הבהמה בחוץ במקום שרגיל שם ארי אך דלא ידענו אם הי' שם עתה וים במה לתלות הקרקר שהיתה בין הקנים מהני ס"ס וז"ב בכונת הש"ע (נח) ש"ע שם והטעם משום דשביח טפי לתלות בכמה סבה אחרות ולא בדורס ומוקמינן את הבהמה על חזקה ג"כ עיין באחרונים שהאריכו בעניינים אלו ובח"א ערבב הדברים בסעי' זה (נט) גמרא

כג (מט) אם שמע קרקור עופות והלך לראות והי' עוף בפי הדורס ודאי דהי' כונתו לאכול ממנה ומכ"ש אם כבר אכל קצת ממנה ובשביל ביאת האדם ברח והניחה אף שלא מתה תיכף הוי כמו קטע רישא דחד דנח רוגזי' ומותרי' הנשארי':

כד (נ) אם הרג ב' או יותר יש אוסרי' הנשארים דהא חזינן דלא נח רגזיה דהא אם הי' נח רוגזיה לא הי' הרג יותר מאחד ויש מתירי' דאמרינן קמא קמא דמטא לידי' הרג עד דנח רוגזיה ולענין הלכה יש להחמיר באכילה ולהתיר מכירה לגוי:

כה (נא) במה דברים אמרים דאם קטע ראשו של אחד דאין חוששין על הנשארים דוקא כשעמד הדורס עמהם דכיון שהי' יכול לדרוס כרצונו אמרינן דנח רוגזיה אבל אם עלה לכלוב מלא עופות והכניס ידו בפנים והרג לא אמרינן נח רוגזיה דמתוך שהמה בורחים אף הוא כועס עליהם וחוששין לכולם ואם הי' יכול ליכנס אפילו דרך מקום אחד לתוכו אף שלא נכנס יש להקל (נב) קטע אחד מבהמות בחצר מותרים הנשארים דלא דמי ללול דבלול יכול להגיע בידו לדרוס אף שנשמטים מלקטע אבל בחצר שעומד ביניהם ממ"נ אי רוחב החצר גורם שיוכלו לשמוט מלקטע ממילא ישמטו ממנו אף מלדרוס:

כו (נג) הא דחוששין לספק דרוסה דוקא כשידענו שנכנס שם הארי אבל אם הוא מבחוץ ולא ידענו אם הי' שם או לא נכנס לשם אף שהמה מקרקרים והוא שותק כשר דהוי ס"ס ספק לא נכנס ואת"ל נכנס שמא לא דרס ואף דהוי שם אחד דשני הספיקות המה אם דרס אם לא דרס וגם אינה מתהפכת שאם נאמר תחילה שמא לא דרס ואת"ל דרס ליכא עוד לעשות שום צירף להיתר אפילו הכי מהני הכא ס"ס כזו משום דעיקר מה דחיישינן לספק דרוסה ולא מוקמינן על חזקת היתר הוא מטעם או דשביח טפי לאיסור או משום דהוי ריעותא מחיים דאף בספק השקול אסור אבל כל היכי דשביח טפי להיתר מוקמינן על חזקת היתר ובס"ס גרוע כזו עכ"פ בהצטרף שני הספקות שביח טפי להיתר לכך מהני חזקת היתר:

כז (נד) אם יש הבדל מחיצה בין הדורס ובין הבהמות ועופות אם גבוה י"ט אפילו אינו מגיעות לתקרה הוי ספק לא על ודוקא בחדרים הדין כן אבל כלים שמובדלים באמצע אם אין הבדל המחיצה מגיע לתקרה שלה לא הוי הפרש ומיקרי על לגבי' שני' ג"כ:

כח (נה) ואם יש ארי וכלב בחוץ ועל אחד מהם ולא ידענו מי על או ארי או הכלב ושמענו שהבהמות ועופות מקרקרים כשר דהוי נמי ספק על והוי ס"ס כמו בסעי' כ"ז (נו) ואפילו אם נכנס שניהם בודאי והמה שותקים ובהמות ועופות מקרקרים דליכא ס"ס יש להתיר בהפ"מ דהא הוי כמו ספק קרקרו שמבואר לעיל להתיר והכא נמי אף בודאי קרקרו עכ"פ הספק הוא משום מה קרקרו אי משום כלב או משום ארי א"כ הקרקר לא הוי ריעותא מחיים וגם לא שביח טפי לאיסור ומוקמינן על חזקת היתר דרוב אינו נדרסים וגם על חזקה דמעיקרא דמשעה שנולדו לא הוי נדרסים:

כט (נז) ואם היתה הבהמה או העוף בין הקנים ושם הי' רגיל לבוא ארי ושמענו מקרקרים תולים שהקרקר הוא משום שנגף בקנה וכאיב לי' משום דהוי ס"ס שמא לא הי' שם הארי ואף דרגיל להיות בשם מ"מ עתה לא הי' ואת"ל שהי' שמא לא דרס:

ל (נח) ואם בא לפנינו עוף או בהמה ומבעבע דם ולא ידענו במה תולין במצוי בין להקל ובין להחמיר ועפ"י רוב מצוי הוא כמה סבות לפצוע ע"כ לא חיישינן שמא נדרס רק שנגף בקנה או מנשיכת כלב וכדומה ואם הנקב אינו מפולש לאברים פנימים דליכא משום חשש נקיבה או שהוא בקנה רחב דבקיאים אנו לבדוק שפיר יש להכשיר:

לא (נט) ארי שנכנס בין השוורים לדיר שלהם ונמצאת צפורן של הארי תלושה ויושבת בגב של אחד מהם בין אם הצפורן לחה או יבשה חוששין לה אפילו אם שניהם שותקים דסברא לומר דצפורן זה מיד הארי נשמט ואף דאין מטיל ארס אלא אחר נטילת צפורן כמבואר לעיל התם שאני דהצפורן נשאר מחובר ליד אבל הכא אף שצפורן נשמט מידו עכ"פ בשעה שניטל ידו מטיל ארס ועוד איכא למיחוש שמא דרס מקודם ונטל הצפורן משם ודרס פ"ש ונשאר הצפורן בגבו וכ"ש אם ניכר בגבו מקום שמוטת הצפרנים ולא לזה בלבד חוששין רק לכל השוורים שבדיר דהא חזינן דלא עשו שלום עמהם ודרס את אחד ע"כ יש לחוש לכולם אף בשותקים (ס) בד"א שנכנס לדיר שלהם אבל אם הי' ביניהם במקום פתוח בלא מחיצות הוי כלא נכנס כלל שמבואר בסעי' שאח"ז דמותר אף אם נמצא צפורן בגבו:

לב (סא) בד"א שראינו ארי נכנס ביניהם יש סברא יותר לתלות דהצפורן הוא מארי הנכנס אבל אם לא ראינו ארי נכנס ובא שור לפנינו וצפורן יושבת לו בגבו מותר דהוי ס"ס שמא לא נכנס ואת"ל נכנס שמא צפורן לא מארי הוא רק בכותל נתחכך ואף דעיקר הספק הוא שם אחד וגם אינו מתהפך כבר כתבתי לעיל דעכ"פ הוי כמו ספק אחד דשכיח טפי להתיר ומוקמינן על חזקת היתר:

לג (סב) מדינא יש תקנה אפילו לודאי דרוסה ע"י בדיקה אם לא הוטל בה הדורס ארס (סג) ואם ראינו שדרס אפילו לא ניכר שום רושם בחוץ הוי ודאי דרוסה אך דמ"מ בהני בדיקה אפילו אם ניכר מבחוץ מקום דרוסה דאימא לא הלחול ארס בפנים (סד) אך אף דיש עוד איזה ספק אין לעשות ס"ס ולומר דאף את"ל שדרס אבתי איכא ספק שמא לא הוטל ארס דרוב פעמים אם דורס מטיל ארס ע"כ אין זה בגדר ספק רק באופן אם נתברר לן בבירור שלא הוטל ארס אז כשר אפילו אם דרס:

לד (סה) כיצד הוא הבדיקה שוהטין את הנדרס ובודקים כל החלל שלו מכף הירך עד הקדקד וגם המוח בכלל זה אם נמצא שהאדים הבשר בפנים נגד אחד מאברים שנטרפו בהם ואפילו נגד צומת הגידין או שנתמסמס ונעשה הבשר כמו שרופא גורדו נגד אחד מאותו אברים סמוך להם בפנים טרפה ובסימנים דקשים המה לגבי דרוסה אין להטריף עד שיאדימו סימנים עצמן כל שהו ואע"ג דקנה שיעור פסוקתו ברובא מ"מ הארס סופו לשרוף הכל וכל זה אם אין ידוע מאיזה מקום דרס אבל אם ידוע שלא דרס בשום מקום רק במקום אחד ידוע א"צ לבדוק רק נגד מקום שדרס ותו לא (סו) ואם דרס נגד עצם הקולית או בשוק למעלה מצומת הגידין אם האדים הבשר שם עד העצם ולא העצם כשר דעצם קשה הוא יותר מסימנים אבל אם האדים העצם גופו יש להסתפק בזה אי ארס פועל בעצם ויש להטריף מספק. בהמה שנדרסה שלא במקום ידוע לא מהני בדיקה דחיישינן שמא בוושט דרס ואין לו בדיקה בחוץ ויש לחוש שמא במקום אדום שחוט ושוב אינו ניכר לאחר שחיטה אבל עוף יש תקנה לשחוט הקנה לבד וכל זה מדינא (סז) אבל אנו בדורות אחרונים לא בקיאים בבדיקה (סח) אפילו בספק דרוסה (סט) ואפילו בדרס במקום ידוע:

לה (ע) כבר כתבתי דאף אם ניכר דרוסה מבחוץ יש לה היתר מדינא ע"י בדיקה בפנים רק דאין אנו בקיאים בכל ספק דרוסה לבדוק לכן מהני בכל זה אם חיה י"ב חודש דקיי"ל (עא) דרובא דרובא טרפה אינה חיה אבל מיעוטא דמיעוטא חיה ע"כ ודאי טרפה אף דחיה אלף שנים הוא טרפה דע"כ מן המיעוט הוא אבל ודאי דרוסה (עב) יש ג"כ ספק שמא לא הוטל בה הארס וראי' לזה דהא מדינא מהני בדיקה ע"כ אף לדידן מהני אם חיה י"ב חודש (עג) ודוקא

(נט) גמרא וש"ע שם (ס) בד"א כו'. כ"כ הב"י דאותו שנמצא צפורן בגבו אף במקום רחב אסור והט"ז האריך לתמוה עליו בזה דדין זה נלמד בגמרא מהא דחיישינן לספק דרוסה אם הוא שותק ושמא מקרקרים א"כ כמו התם דבמקום רחב לא אכפת לן במקרקרים ותלינן הקרקר במ"די אחריכא ממילא גם בצפורן כן הוא דצפורן א"א להיות ריעותא יותר מקרקר יע"ש ועיין במש"ז דנראה שמסכים לט"ז והפ"א הסכים לב"י יע"ש ולהלכה נראה עיקר כט"ז ובפרט באין מחילות כלל אפשר דב"י נמי מודה דהא לא מיקרי נכנס כלל ולפי דאנן פסקינן דלא מיקרי מקום רחב רק בלא מחילות כמבואר לעיל בסעי' י"ח לכ"ע מותר הכא כן נראה לי אך יהי' איך שיהי' עיקר להלכה כט"ז (סא) בד"א כו'. פוסקים בשם הרשב"א ועיין בט"ז מה דקשה לי' על ס"ק ז' וכתב כמו שכתבתי בפנים ועיין באחרונים דאם נמצא ב' צפרנים שעומדים בשורה דאיכא הוכחה דלאו מכותל נתחכך יש לאסור אף בספק על והכלל בזה הכל לפי הענין אם יש לתלות להתיר יותר מלאסור בכל ספק דרוסה מוקמינן על החזקה דרוב אינם נדרסים וחזקה דמעיקרא דבשעה שנולדו לא היו נדרסים ובכל מקום דאנו חיישינן לספק דרוסה היא משום דשכיח טפי לאיסור כמו שכתבתי לעיל בשם הפוסקים ולמקצת פוסקים אף בספק השקול חיישינן משום דהוי ריעותא מחיים אך לדעת הת"ש בס"י כ"ע וסייעתו לא אכפת לן הכא ריעותא מחיים דשא לדרוסה יש חזקה דמעיקרא לבד חזקה דאתיי' מכח רוב יע"ש ועיין לעיל בס' כ' מה שכתבתי שם (סב) ש"ע שם (סג) ש"ך כ"ה (סד) שפ"ד אות ל"ד יע"ש עיין בש"ך אות ל"ו שנראה שסותר א"ע מאות ל"ה ול"ל דבאות ל"ה כתב אליבא דהלכתא כפי דעת הת"ס' ורא"ש וש"ע ובאות ל"ו כתב רק ליישב דעת רש"י וכן כתב במקדש מעט אות נ"א דלא כרמ"ל ודוק (סה) כן מבואר בש"ע ובש"ך ועיין בש"ך אות מ"א ושפ"ד אות מ"א (סו) כן הוא בשפ"ד אות ל"א יע"ש דלא כמקדש מעט שהקל בזה (סז) רמ"א שם (סח) כן הוא בפוסקים (סט) כ"כ בשפ"ד בכמה דוכתי (ע) כ"כ המחבר בש"ע (עא) כן הוא דעת רש"ל ומוסכם מרוב אחרוני' עיין בש"ך ובשפ"ד (עב) כ"כ השפ"ד אות מ"ב וכן הוא משמעות הש"ע וש"ך וכן רה"ב בח"א

בח"א כלל י"ד אות כ"ט (עג) פ"ת אות ט"ז יע"ש (עד) רוב אחרונים דלא כפ"ח (עה) ש"ע וש"ך (עו) פ"ת אות י"ח (עז) ש"ך ושפ"ד ורוב אחרונים (עח) רמ"א שם ומכ"י אות כ"ה כתב הטעם כמו שכתבתי בפמ"ג (עט) ש"ך ועיין באחרונים (פ) עיין רמ"א ועיין בסי' כ"ג מה שכתבתי בשם ח"ס עיין בש"ך דאף בספק פלוגתא מהני אם חי י"ב חדש וזה תמוה באמת דהא כמה וכמה ספק טריפות הוא בש"ע להחמיר ומדוע לא כתבו פ"א אם יחי' האחד יע"ד על הכל ועי"ד דמשמע דאף לאחר י"ב חדש אסרינן בכולם ועיין בגידולי הקדש בסי' ל"ה באריכות גדול והוכיח דאין לסמוך על זה יע"ש:

ובדי לברר כלל זה דטרפה אינו חיה צריך אני להאריך קצת ולדרוש על סדר אותיות א) דפלוגתא שבין תנא דמתניתן דס"בר טרפה אינה חיה ובין תנא דבי ר' ישמעאל דס"בר טרפה חיה לכאורה אינו מובן וכי פליגי במציאות ובדבר שיש לעמוד על המחקר כחזי אי טרפה חיה אי לאו וכי אצטריך קרא על זה אדרבא לפי מה שכתב הים של שלמה דלכ"ע מיעוט יש דחיה או עכ"פ מיעוטא דמיעוטא יש לומר דאף אם כתודיע לנו דאיזה מן הטריפות חיה אין לידע מזה דטרפה חיה רק דהוא מן המיעוט גם למ"ד דחיה אם אירע שמת נאמר דלאו משום מכה זה מת רק מקרה הי' לו רק עדיין הדבר קשה דלא מצינו פלוגתא בדבר ההוה תמיד ובפרט דאפשר לעמוד על המחקר ליקח כמה בהמות לעשות אותם טריפות ונחזי אם כולם יחי' אם לאו ע"כ נראה לפע"ד דלא פליגי כלל בדבר זה אם חיה אם לא דזה בודאי ידענו דרוב טריפות אינו חיה וכ"ע מודים לזה אך עיקר הדבר דפליגי נראה לי כך דהא כתבו הראשונים דנ"מ בין פלוגתא לענין ספק טרפה אם חיה דלתנא דמתניתן כשרה היא ולתנא דבי ר' ישמעאל אין ראי' מזה לברר ספיקא והוא מטעם זה דתנא דמתניתן יליף מקרא דטרפה אינה חיה דלכאורה למה אצטריך קרא על זה הא אנן כמי חזינן דאינה חיה אך דהא דטריפה אינה חיה יוכל להיות על שתי פנים או דטבע של חולי הטריפות כך היא שאינה יכולה לחיות מכח עצמות המכה שיש בה הגם דמיעוט חיין הוא על דרך המקרה והזדמן אבל הטבע של טריפה שאינה יכולה לחיות או דיוכל להיות שטריפה יכולה לחיות מצד הטבע אך מה דרוב אינה חיה היא משום דמקריים קרה להם מצד שינוי אויר או מצד מאכלם דמחמת החולה יש בהם צריכים המה שמירה יתירה ואם היינו עושים להטרפה השמירה אשר צריכה נה הי' יכולה לחיות מצד טבעה ועצמיותה אך באשר שלא ידענו השמירה באיזה אופן לעשות ע"כ מקרה קרוי לרוב שימותו, ובזה פליגי תנא דמתניתן עם תנא דבי ר"י דתנא דמתניתן יליף מקרא דאינה חיה וע"כ בודאי דגלי לן רחמנא דמצד הטבע אינה חיה דאל"כ קרא למה והא אנן כמי חזינן דאינה חיה וע"כ קרא אתי דלא מצד המקרה והזדמן הוא אלא מצד הטבע ולתנא דבי ר"י דיליף מקרא דטרפה חיה אף דהא אנן חזינן דאינה חיה היינו ע"כ גלה לן קרא דמצד טבע טרפה ראוי לחיות רק הא שאינה חיה היא על צד המקרה והזדמן באשר שלא נעשה להם שמירה כראוי להם כנ"ל והנ"מ בזה בספק טריפה דלתנא דמתניתן דרוב טרפות מצד טבע אין קופה לחיות א"כ בספק טרפה אם חיה אזלינן בתר רוב ובודאי דכשירה היא אבל לתנא דבי ר"י דמצד הטבע טרפה חיה רק מצד המקרה והזדמן היא דאינה חיה א"כ בספק אף דחזינן דחיה לא אזלינן בתר רוב לומר דודאי לאו טרפה הוא מדחיה ז"א דהא כתב הריב"ש בסי' בעי"ן דלא אזלינן בתר רוב רק בדבר שבטבע העולם כך היא הרוב כמו במחלה זכרים ומחלה נקבות דכן יוסד מלכו של עולם לקיום המין שיהי' מחלה נקבות ומיעוט מפילות וא"כ ע"כ זכרים מיעוטא נינהו ואין להמלי' מזה בשום פנים יע"ש שהאריך האיר עינינו בזה דדבר אשר לאו מטבע של עולם היא רק מצד מקרה אף דרוב פעמים קרה המקריים כך אין זה רוב וכן ראיתי בספר חות דעת בסי' ק"י שכתב סברא כזו משמי' דנפשי' אך מה שכתב הוא דאף ש"ם אין לעשות מזה הדבר צריך עוד אריכות ואין העת מסכים לזה ועיין בש"ש שמעתתא שמעתתא א' פ' י"ח שהביא שם סברת הריב"ש דדוקא בסירת רוב א"א לדון בזה ואני מ"מ קצת בהבנת הדבר דאי לאו דגלי לן תורה דאזלינן בתר רוב לא הוי שום מעלה ברוב יותר מהמיעוט אך משום דכך נאמרה הלכה וע"כ לא שמעני רק ברוב התלוי בטבע כמו רוב בהמות כשרות המה וכדומה אבל רוב התלוי במקרה שהמקרה היא כפי הזדמן והמיעוט הוא בטבע אדרבה אמרינן שמא לא קרה המקרה לכך חיה ולאו משום דלאו טרפה הוא אלא שהיא מן המיעוט דלא הי' מקרה זה ע"כ אין לברר שום ספק טריפות אע"פ שחיה כך הוא סברת תנא דבי ר"י ודו"ק כמלא לפי זה מודה תנא דבי ר"י כמו דעפ"י מקרה רוב טריפה אינה חיה ויתיישב לן בזה קושית הרא"ם יוסף שהבאתי לעיל בסי' כ"ט אות א' יע"ש דלפי"ז אף לתנא דבי ר"י יש לו אזהרה לטריפה מהבשר בשדה טרפה לא תאכלו ודו"ק כי זה נכון מאוד ס"ב מצאתי בחדושי הרין שהעיר קצת בזה יע"ש ואפשר לכוון דברינו הנ"ל בדבריו ודו"ק:

ב) **בגמרא** ילפינן דטרפה אינה חיה מקרא דזאת החיה אך הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' מ"א ה"ז

(עג) ודוקא שס"ה ימים דהוא שנת החמה (עד) ובשנה מעוברת בעינן י"ג חודש (עה) ובנקבה מהני נמי י"ב חודש כזכר אך דיש עוד הבחנה בפחות מי"ב חודש ע"י שתתעבר אחר שנולד בה הספק וגם תלד ועובר לחוד לא מהני אף (עו) אם ילדה נפל (עז) ואם היתה מעוברת מקודם לא מהני מה שילדה אח"כ דתרווייהו בעינן עובר ולידה לאחר שנולד הספק (עח) אבל לכתחלה אין להשהות דחיישינן לתקלה שמא יבוא לאכלו ואף דהוי ס"ס לא סמכינן על זה לכתחילה דקרוב לודאי הוא שיבוא לידי תקלה (עט) ואף בפחות מי"ב חודש חיישינן לתקלה ואין להתיר להשהות רק בעוף דשיעור שיהוי הוא רק כ"א יום או קצת יותר מזה דהיינו אם בשעה שנולד בה ספק טרפה היתה מטלת ביצים צריך להמתין עד שתגמור להטיל כל הביצים שהיתה מעוברת מקודם ואם שהתה אח"כ כ"א יום שבן זמן עיבורה של עוף אז אם תלד בודאי נתעברה אחר שנולד בה הספק והוי הוכחה שאינה טרפה ואם לא הטילה מעולם אם שהתה כ"א יום לאחר שנולד הספק והתחילה להטיל כשרה אבל אם אירע ספק בתחילת החורף שאין דרך העופות להטיל ביצים אין להשהותם עד ימי הקיץ וכל שיש כמה צדדים להתיר אף דאין סמכינן על בדיקתנו אבל עכ"פ יש להתיר להשהות י"ב חודש (פ) וכל דאסור להשהות צריך למכור לעכו"ם וימיתנו העכו"ם בפניו כדי שלא יבוא עכו"ם למכור לישראל:

(פא) אסור

ט"ז כתב שם מקרא דבשר בשדה וכו' לכלב תשליכון אותו עד שיעשה אותה בשר הראוי' לכלב וכו' יעו"ש ובה"ט כתב מכאן סמכו חכמים זה הכלל כל שאין כמוהו חיה טרפה יעו"ש וקשה למה הביא דרשה אחרת ואם נאמר משום דקרא זה על דרוסה דוקא קאי למה לן קרא אחרת על דרוסה אמאי לא ילפינן זמ"ז והדבר צריך ביאור ועיין בט"ז סי' ס"ע שהאריך בזה הרבה ועיין ברמב"ם שם דכל טריפות ילפינן מקרא דלכלב כמו שאמר שם מכאן אמרו חכמים זה הכלל וזה פלא דהא בגמרא לא נזכר קרא זה ועוד יש לדקדק בלשון הגמרא כאן דאמר ר"ש בן לקיש רמז לטרפה מן התורה מניין ומקשינן עליו והא קרא כתיב ובשר בשדה וכו' אלא רמז לטרפה שאינה חיה מניין וכו' וצריך להבין אמאי לא אמר כן רשב"ל בפירוש ולמה אמר רמז לטרפה וכו' ואם נאמר דבאמת ר"ש בן לקיש שאל רמז לטרפה אך שבעלי ש"ס דחי אותו שאין זה שאלה דהא מקרא מלא הוא אך דשאלה יש להם לשאול מנ"ל דטרפה אינה חיה יותר קשה וכי לא ידע ר"ש בן לקיש הקרא ולתרץ זאת נקדים קושית ראש יוסף על הרמב"ם שכתב בפ"ה משחיטה שמנה מיני טריפות נאמרו למשה וכו' והוא"ל שאין מפרש בקרא אלא דרוסה החמירו בה וכו' וקשה א"כ שפיר קאמר רשב"ל רמז לטרפה מן התורה מניין ומה תמהו עליו מניין הא מקרא מלא הוא כנ"ל הא קרא לא איירי אלא בדרוסה והוא שאל על כל הטריפות יעו"ש בראש יוסף, ועוד יש להקשות על הרמב"ם דבפ"ד ממ"א ה"ח כתב בפירוש דבכלל ובשר בשדה טרפה הוא כל מיני טריפות ולא דבר הכתוב אלא בהוה יעו"ש א"כ למה כתב בפ"ה משחיטה שאין מפרש בקרא רק דרוסה וזה פלא. ונראה דרך הרמב"ם ז"ל בענין זה הוא כך דבאמת בקרא לא מצינו רק דרוסה דבשר בשדה טרפה אין לפרש רק על דרוסה כמו שכתב שם בה"ו וגם דלכלב תשליכון אותו משמע על דרוסה שאין ראוי לחיות כמו שכתב שם ה"ז א"כ ידענו מקרא מפורש שדרוסה אסורה ואין ראוי לחיות ומהלכה למשה שמענין שאר הטריפות ומקרא דזאת החיה כמו שמענין דשאר הטריפות ג"כ אינו ראוי לחיות אך עדיין לית לן אזהרה ללקות עליהן דהא אזהרה ליכא רק על דרוסה אבל כל הטריפות הם רק מהלכה אך ביאר לן הרמב"ם שם דמקשינן נבילה לטרפה דכמו דגבי נבלה אין לחלק באיזה אופן מתה הה"ד גבי טרפה אין חילוק ומבאר שם כך מדמינן דהתורה אסרה דרוסה וגלי לן תורה בדרוסה שאין ראוי' לחיות וזה מקרא דבשר בשדה טריפה וגם תלינן הלמ"מ על שאר טריפות שהמה אסורות וגלי תורה קרא דזאת החיה דטרפה אינה חיה וא"כ לכאורה הי' לנו עכ"פ לחלק בין דרוסה לכל הטריפות שדרוסה יהי' בלאו ללקות עליו אבל כל הטריפות דהמה רק הלכה ליכא מלקות אך מדמינן שהמה שוות ממש לדרוסה דכמו דדרוסה אינה חיה כן בכל י"ח טריפות מקיש טרפה לנבלה מה נבילה אין חילוק באיזה אופן מתה כן בנוטה למות אין חילוק וע"כ שלא דבר הכתוב אלא בהוה ממילא נכללו כולם בקרא דבשר בשדה וכו' ואילו לא גלי לן תורה באחד מהם או בדרוסה או בי"ח טריפות דאינם חיות לא הוי אפשר ללמוד זה מזה וה"א דדוקא בדרוסה דבר הכתוב שיהי' בלאו אבל שאר טריפות אינם בלאו רק המה מהלכה דהא אין דומות זל"ז אבל כשהוא דומות ממש דרוסה לכל הי"ח טריפות ממילא אפשר לרמוז כולם בקרא דבשר בשדה טרפה לא תאכלו א"כ הוי אזהרה על הטריפות ולא דבר הכתוב אלא בהוה כמלא דדרוסה הפרט הוא בפירוש בקרא וכל הי"ח טרפות המה בכלל הקרא והפרטים המה מהלכה כך הוא ביאור דברי הרמב"ם למעיין בדבריו ועיין בהרב המגיד שם כמלא דהרמב"ם בהלכות שחיטה ובמ"א אינם סותרים זל"ז רק מה שמקצר בהלכות שחיטה מבאר במ"א וגם א"ש מה שכתב הלמד על טרפה שאינה חיה מקרא דלכלב תשליכון ג"כ על דרוסה ודו"ק ומעתה א"ש קושית הראש יוסף הנ"ל דהפירוש בש"ס הוא כך דאמר ר"ש בן לקיש רמז לטרפה מן התורה מניין והוא ידע שפיר קרא דבשר בשדה טרפה אך דלכאורה קרא בדרוסה לחוד איירי והוא שאל על כל הי"ח טריפות ותמהו בגמרא מניין הא קרא כתיב ובשר בשדה ובזה נכלל כולם באמת ולא דבר הכתוב אלא בהוה ומשנינן אלא כך אמר רשב"ל רמז לטרפה שאינה חיה מניין הגם דרשב"ל שאל על רמז לטרפה הוא מטעם זה דלא ידע רמז על טרפה שאינה חיה ממילא אם אמרינן שחיה א"כ קרא לא אתי רק על דרוסה לחוד כנ"ל ואמרינן מזאת החיה ממילא דבשר בשדה קאי על כולם ודו"ק. ואם כנים דברינו אלה מה נעים בזה ליישב מה שיש לכאורה להקשות על הא דחקרו בש"ס מנ"ל דאזלינן בתר רובא אמאי לא ילפינן מדכתבה תורה זאת החיה ללמוד דטרפה אינה חיה ונ"מ בספק טרפה שאם חיתה לאו טרפה הוא ולשיטת מהרש"ל דמיעוט חיה א"כ מוכח מזה דאזלינן בתר רוב דאל"כ למנ"מ אם טרפה חיה אם לאו ועיין בכרתי ופלתי שהרגיש בזה ולפי האמור א"ש מאוד דבאמת אף אי לא אזלינן בתר רוב אצטריך לן לדעת דטרפה אינה חיה הגם דעל ספק טרפה לא אצטריך דהא אפילו יחיה לא מתכשרה דשמא מן המיעוט הוא אך כיון שיהי' כל י"ח טריפות בכלל בלאו דבשר בשדה טרפה לחייבו מלקות על כל הטריפות כנ"ל אך לאחר דילפינן ג"כ דאזלינן בתר רוב ממילא דספק טרפה אם יחיה נתברר לן דלאו טרפה הוא ודו"ק:

ג) **בחולין** דף כ"ז ע"ב פליגי רבי ורבנן דלרבי טרפה אינה חיה יותר משלשים יום ולרבנן חיה י"ב חודש ויש לחקור עלייהו וכי פליגי במציאות הא אפשר לברר ולחזי אנן עד כמה הוא חיה וכבר חקרנו ג"כ על עיקר הפלוגתא שבין תנא דמתניתין דסובר טרפה אינה חיה ובין תנא דבי ר"י דסובר טרפה חיה עיין לעיל באות א' שכתבתי שם. דאף תנא דבי ר"י מודה דרוב אינה חיה רק דסובר דלאו בעולם הטבע כך הוא רק ע"י מקריים ורוב שהוא מחמת מקרה לא מהני ע"כ אין לברר ספק טרפות ברוב כזה אך רבי ורבנן דתרוייהו מודים שרוב אינה חיה בטבע דהא המה סברי די"ש לברר ספק טרפות אם חיה לאו טרפה הוא רק דפליגי עד כמה חיה יחיה א"כ לכאורה קשה הא אפשר לברר זאת ונראה לפע"ד דגם חכמים מודים לרבי דרוב אינה חיה שלשים יום רק דסוברים דמצד הטבע יכולים המה לחיות עד י"ב חודש ומה שאינה חיה יותר משלשים זה הוא מצד המקרה ע"כ אין לברר ספק טרפה רק ע"י י"ב חודש שהוא רוב בטבע אבל רבי סובר דמצד הטבע א"א להחיות יותר מ"ל יום ע"כ מהני שלשים יום לספק טרפה, אך כל מה שכתבתי לעיל באות א' וכאן הוא דוקא לשיטת מהרש"ל דסובר דמיעוט חיה אך לדעת הרשב"א בתי' דסובר דלמאן דסובר טרפה אינה חיה א"א לעולם להתרפאות שיחי' אף אחד מני אלף והאומר שחיה שקר הוא דאין להכחיש בשום פנים מה שקיבלנו חכמינו ז"ל א"כ מאן דסובר דטרפה חיה ע"כ אף נאמר דע"י מקרה מודה שלא יחי' אבל עכ"פ אם הוא מקרה ע"כ שיוכל לחיות ועכ"פ מיעוט חיה כמובן ובפירוש אמרו כן בברייתא דחולין כ"ז אמרו לו והלא הרבה מתקיימות שחיים ושלש שנים ובדף מ"ב כתב רש"י שאן הסוברים דטרפה חיה יעו"ש הרי דע"כ למאן

דסובר

דקיבר דחיה עכ״פ מיעוטא הוא דחיה ולשיטת הרשב״א דמאן דקיבר איכא חיה מיעוט נמי ליכא א״כ הדרי קושיא הנ״ל לדוכתא וכי יפלגי במציאות דהא אפשר לעמוד על הדבר ישהו כמה טרפות ונחזי אם חיה אם לאו אם כולם מתים או דמיעוט חיה אמנם נראה דאין זה קושיא דבשלמא אם נאמר דרוב טרפה חיה למ״ד דטרפה חיה שפיר הקשיתי דהא יש להעמיד על הדבר אבל אי פליגי על מיעוט אין לעמוד על זה דאפשר דכבר שהו הרבה ולא הי׳ מתקיימת ואפ״ה מאן דקיבר דמיעוט חיה עדיין הי׳ לו לטעון שהמה מהרוב שהמקרה גורמת להם שמתו ודו״ק וגם בפלוגתא דרבי ורבנן אפשר לומר לשיטת הרשב״א דרבי סובר דלעולם לא יחי׳ יותר מל׳ יום ורבנן פליגי וסוברי דעד י״ב חודש אפשר בטבע להחיות רק מצי עד י״ב חודש הוא מדרך מקרה סוברים בודאי דמיעוט חיה עד י״ב חודש דהא בודאי מקרה לא יתמיד לעולם ואפ״כ אפשר לפליג בזה דעל מיעוט א״א לעמוד כנ״ל או דאפשר לומר דמודה הרשב״א דאף לרבי איכא מיעוט דחיות עד י״ב חודש כמו לרבנן ולא פליגי אלא דלרבי הרוב מצי עד י״ב חודש הוא מצד הטבע ולרבנן הוא על צד המקרה ע״כ אין לברר ולעמוד על הדבר כנ״ל והא דכתב הרשב״א דאף מיעוט ליכא היינו לאחר י״ב חודש ודו״ק ויתיישב בזה מה שיש לכאורה להקשות לשיטת הרשב״א מה יענה רבי על המעשה דעכבול שהביאו שם בגמרא דלרבנן מתיישב שפיר שלא הי׳ י״ב חודש אבל זה נראה בודאי בשהו עכ״פ שלשים יום יע״ש א״כ יקשה אמאי חיתה ולפי מה שכתבתי דמודה הרשב״א דלרבי לאחר ל׳ יום איכא מיעוט דחיה א״ש מאוד ודוק:

ד) **גרסינן** התם אילין מ״ב והו ליכא הא איכא בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה טרפה סבר לה כר״ש בן אלעזר דאמר יכולה הוא לכוות ולחיות כמאן קאמר לההא דבי ר״י הא תנא דבי ר״י טרפה חיה סבירא לי׳ אלא סבר לה כר״ש בן אלעזר דאמר כשרה הוא עכ״ל והנה לכאורה יש להקשות מנ״ל לש״ס דסובר דכשרה ואי משום דלא חשיב רק י״ח ובודאי המה המפורשים במתניתין ושם לא תנן נחתכו רגליה למאן דסובר חסרון מבפנים לא שמי׳ חסרון וחסרון דמתניתן לר״ש אבל לרבנן ליכא במתניתין רק י״ז א״כ אפשר דתנא דבי ר״י סובר כרבנן לחומרא וסובר בנחתכו רגליה ג״כ כרבנן לחומרא ממילא נשלם חשבון י״ח ומנ״ל לומר דתנא דבי ר״י לקולא סובר שבא לחומרא בתרווייהו ונראה מכאן דסתמא דגמרא רוצים לפסוק כמ״ד חסרון בפנים או דקמא שהוא חסרון בחוץ שמי׳ חסרון ע״כ נשלם חשבון י״ב במתניתין לכ״ע וע״כ צריכי לתרץ דתנא דבי ר״י כר״א סבר לקולא ודו״ק וא״ש בזה שיטת הרמב״ם שפוסק דחסרון דקמא שמי׳ חסרון ותמהו עליו ומזה יש להביא ראי׳ לשיטתו דהכא סתמא דגמרא הולכים בשיטה זו ובעיקר הקושיא על הרמב״ם עיין בב״י ל״ו מה שתירץ ומה דמקשינן דתנא דבי ר״י סובר טרפה חיה א״כ לא סבר כר״א קשה לי טובא לשיטת התוס׳ בסנהדרין ע״ח שכתבו דאף למ״ד טרפה חיה מודה דהורג את הטרפה פטור משום דסופו שימות בחולי זו וכן כתב הר״ן בחידושיו בחולין י״א יע״ש וכן כתבו בע״ז דף ה׳ דאף למ״ד חיי מתמעטת יע״ש א״כ אפשר דר״ש בן אלעזר נמי הכי סבירא לי׳ רק דעכ״פ ראוי הוא מיכולה לכוות ולחיות להיות בריא ואינה מתמעטת א״כ בודאי אינה טרפה אך נראה דז״א דהא ע״כ עיקר הפלוגתא אי טרפה חיה אי לא היינו אם יש לברר ספק טרפה ע״י שהוא חיה כמו שכתב הרשב״א ולמ״ד דאינה חיה אם חיקן דחיה י״ב חודש בודאי דלאו טרפה היא אך למ״ד טרפה חיה אף דמודה דסופו למות מחולי זו כמו שכתבו בתוס׳ אך כיון דאין זמן קצוב לזה א״כ א״א לברר שום ספק טריפות דאף דחזינן דחיה שתים ושלש שנים אין ראי׳ דאפשר שאח״כ תמות דאין זמן קצוב לזה ומדהוכיח ר״ש ב״א דנחתכו רגליה אינה טרפה מדיכולה לכוות ולחיות וזה הוכחה אינה אלא למאן דסובר אינה חיה ושפיר מקשינן דתנא דבי ר״י דסובר חיה אין לו הוכחה זו וממילא דסובר טרפה הוי ודו״ק אך צריך להתבונן עדיין מה מסקינן דסובר כשרה כרשב״א אף בלא הוכחה מנ״ל זאת ובמה פליג על רבנן ונראה לפרש דהנה לכאורה טעמא דרשב״א צריך להבין ג״כ דהא לודאי טרפה לא מהני י״ב חודש כמבואר ביו״ד סי׳ נ״ז וא״כ אם הי׳ הלכה למשה מסיני דטרפה מה בכך שיכולין לכוות ולחיות אך צריך לומר דרשב״א פליג על רבנן דלא נאמר שום הלכה על אבר הרגל שיהי׳ איזה טרפות באבר כי כך קבל מרבותיו ורבנן קבלו על זה הלכה למשה מסיני דטרפה ע״כ הביא רשב״א ראי׳ לקבלתו שאין שום טרפות בזה מדיכולה לכוות ולחיות אך תנא דבי ר״י אף שאין לו הוכחה סובר מצד הקבלה לאידך שלא נאמר שום טרפות ברגל ודוק וא״ש כמו מה שכתבו התוס׳ דאף בנטלו צומת הגידין סובר תנא דבי ר״י דכשרה ולכאורה יקשה דהא עיקר מה דיוכח לן משום דמצינן תנא דסובר דכשרה אבל אם לא אשכח תנא דסובר דכשרה הוי קשה על תנא דבי ר״י א״כ על צומת הגידין דלא אשכח מאן דמכשיר קשה אמאי מכשיר תנא דבי ר״י אך לפי מה שכתבתי א״ש דאם קבל דעל אבר הרגל אין שום טריפות ממילא דגם צומת הגידין כשרה ומזה ראי׳ למה שכתבתי במקום אחר דפליגי אם נאמרה הלכה על אבר זה דלא כפלתי דאי לסברת הפלתי א״כ טעמא דרבנן הוא מצד הסברא יקשה לן מ״ט דרשב״א דפליג עליה: בודאי דעיקר הטעם כמו שאמר דהא יכולין המה להתרפאות ולחיות וטעמא דרבנן או שסוברים דטרפה חיה א״כ אין הוכחה לזה או דסוברים דאין יכולין באמת להתרפאות ולחיות א״כ יקשה לן מ״ט דתנא דבי ר״י דהא הוא סובר דחיה א״כ מנ״ל להוכיח דלא כרבנן אך זאת אפשר ליישב דמכח חכמתו ועולם בינתו הבין שאין מכה זו טרפה בלא הוכחה דחיה רק איזה בחינה אחרת אך מנ״ל עוד דסובר רשב״א דאף ניטל צומת הגידין כשרה אך אם נאמר דטעם דרשב״א משום דלא קיבל על אבר הרגל שום טריפות ובלא קבלה מסיני אין לבדות שום טריפות על איזה אבר א״כ ממילא דגם צומת הגידין כשרה ודו״ק בזה ודע דרבנן דסוברים נחתכו רגליה טרפה וכן ניטלו צומת הגידין אין אנו צריכים לומר דסוברים דמנין טריפות הוא יותר מי״ח דאפשר לומר דגם המה סוברים דליכא יותר מי״ח רק דסוברים כרבנן דמתניתן דלא בעינן ניקב עד לשמפומת וסוברים חסרון בפנים לא הוי חסרון א״כ ליכא רק י״ז כנ״ל וחתיכת הרגל משלים המנין וצומת הגידין הוא בכלל חתיכת רגל והבן שוב ראיתי בר״מ מלובלין כאן שכתב דרבנן ורשב״א ותנא דבי ר״י פליגי אם נאמרה הלכה על חתיכת הרגל דלתנאי דבי ר״י לא נאמרה הלכה וזה דלא כפלתי ועיין לעיל בס״י כ״ט אות א׳ :

ה) **כתב** הש״ך בס״י ל״א אות א׳ וז״ל יש להסתפק בבר אווזא דמשמש קוניה דמאי דאסרינן מחשש ניקב הוושט אי מהני שהיית י״ב חודש דבכל שניקב במקום שחיטה הוי נבילה ויש כאן חזקת איסור זביחה והא דטרפה אינה חיה הוא רוב אבל מיעוט חיות הם א״כ יש לומר סמוך מיעוט לחזקה יע״ש ועיין מה שכתבתי בזה לעיל בס״י כ״ה אך עתה נראה לפע״ד מטעם אחר דמהני י״ב חודש דהנה בתוס׳ בחולין מ״ג הקשו אמאי חיישינן לשמא הגריא בישב קוץ בוושט גם אמאי חיישינן לספק

לן (סא) אסור למכור כל ספק טרפה שאינה ידוע וניכר לעכו"ם שמא יחזור וימכרנה לישראל אלא ימכרנה לנכרי וימיתנה בפני הישראל ואף דאיכא ס"ס ספק אחד שמא לאו טרפה הוא ואת"ל טרפה שמא לא ימכרנה לישראל אין עושין ס"ס לכתחלה דהא עתה אין כאן רק ספק אחד אך בספק דרוסה היבא דרוב פוסקים מתירים אפילו באכילה אך שאנו מחמירים לאכלה הואיל ואין זה רק מכה חומרא מותר עכ"פ מכירה לעכו"ם וכן כל כיוצא בזה היכי דעיקר איסור אכילה אינו רק חומרא מותר מכירה לעכו"ם ומכירה לעכו"ם קיל טפי משהייה י"ב חודש דהוי חשש תקלה אבל טריפות דידוע וניכר לכל ואין חשש שמא יתרפא ולא יהי' ניכר מותר למכור לעכו"ם דהא ליכא למיחש שמא ימכור לישראל דאף שימכור לישראל לא אתי בהוא לידי תקלה דהא יבירנה עכ"פ לאחר שחיטה:

סעי' א'

לספק דרוסה והא בבא זאב וכו' אמרינן כשחטה הותרה ותירצו משום דהכא שכיח טפי לאיסור יע"ש והנה כל הרואה יתפלא הא הכא לא שייך כשחטה הותרה דהוי ספק בנקיבת הוושט ובחזקת איסור שאינה זבוחה עומדת וכן בדרוסה יש חשש שמא דרס בסימנים והוי ספק נבלה וכבר הרגישו אחרונים בזה ומה שתירץ הפמ"ג דעת בסי' ק"י דכל היכי דלא נולד ספק במעשה המכשיר לא הוי ספק בשחיטה יע"ש שהארכתי במקום אחר שדבריו דחויים אך עיקר הדבר נראה כמו שכתב הת"ש בסי' כ"ט דבזה מלבד חזקה דאתי' מכח הרוב דרוב בהמות כשרות שמה יש עוד חזקה דמעיקרא דבשעה שנולדה לא הי' קוץ תחב וגם לא היתה דרוסה יע"ש כמלא מילא נגד חזקת שאינה זבוחה יש חזקה דמעיקרא ע"כ שפיר איכא סוב למימר כשחטה הותרה מכח רוב בהמות כשרות המה ע"כ שפיר הקשו בתוס' דדמי לבא זאב ונטל בני מעיים דאמרינן כשחטה הותרה מטעם רוב בהמות כשרות הם ותירצו דליכא הכא רוב משום דשכיח טפי כנ"ל וכבר הארכתי בזה ממילא דאף בספק ניקב הוושט מהני רוב דטרפה אינה חיה ומדחיתה י"ב חודש לאו טרפה הוא ולא אמרינן סמוך מטעם שכתבתי וזה מוכח מהתוס' הנ"ל דהא התוס' מדמי ספק ניקב בוושט ע"י קוץ לבא זאב ונטל בני מעיים והבן הדבר כי זה ברור כשמש בצהרים:

ו) עוד אבאר לך בהא דפליגי רשב"א ורבנן בהא דנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה אשר הם אמרו מדרך קבלתם דטרפה ודאי והא הבי"א ראי' דכשרה משום דיכולה לחיות וטרפה אינה חיה כמו דאמרינן שם בגמרא יע"ש והא לפי סברת חכמים שהוא ודאי טרפה לאו הוכחה זה שחיה כמו שכתב רשב"א בתשובה ופסקינן כן בש"ע יו"ד סי' נ"ה דבודאי טרפה אפילו חיה יחי' אלף שנים לא מהני להכשירה וכן יש להקשות מהא דאמרינן שם דף מ"ג מהא דאמר ר"י ניקב המרה רפה ורבנן פליגי עליו מאי אהדרי' לי' חברי' לר"י ברי' ישפיך לארץ מרורתי ועדיין איוב קיים אמר להן אין מזכירין מעשה ניסים וכו' יע"ש ג"כ קשה כנ"ל האיך באו לסתור מה שקבל הלכה למת"ם דטרפה ממעשה דאיוב הא בודאי טרפה לא מהני הוכחה זאת כנ"ל וכן יש להקשות כמו בדף כ"ז דשאל ר"י כהוראי את ר' יהושע בן לוי קדורת קנה במה אמר לו משנה שלימה שנינו עד כאיסר האיטלקי אמר לו והלא רחל הי' בשכונתינו וכו' וחיתה וכו' אמר לו בחיך י"ב חודש הוי משמע דאי הוי חיתה באמת יותר מי"ב חודש הוי ר"י מודה דכשרה אמאי אם הי' מקבל מרבותיו דהוי דטרפה לא מהני שהייה י"ב חודש וכן ע"ד שם דשכ"א ובגלגולת וכו' כמלא מקדח במר ר"י בן המשולם וכו' וחיה אמר לו ר"א בן ר"ש וכו' ומה וכו' ועיי"ש מה אהדר לי' ראב"ש ומה אמר ר"י בן המשולם להוכיח דכשר דאם הוי הלכה טרפה הא לא מהני י"ב חודש כנ"ל ונראה בזה דהם הי' מחולקים בעיקר הדין אי נאמרו הלכה בזה או לא דלדעת המכשיר לא נאמר הלכה בזה ע"כ בא להביא ראי' לתלמודיו שאללם הי' הדבר ספק או לסמוך על קבלת המטריף או על המכשיר ולספק טרפה מהני שהייה י"ב חודש ודו"ק ומהא דר"י בן כהוראי דרצה להוכיח בקדירת הקנה דכשר מדחזינן דחיה יש ראי' למה שכתבתי לעיל באות ה' דאף בספק ניקב הוושט אף דהוי ספק בשחיטה מהני שהיית י"ב חודש דהא קדירת הקנה ג"כ הוי כנבלה כמו ניקב הושט ואפילו הכי הוכיח ר"י בן כהוראי מדחיה י"ב כשרה הוא ודו"ק:

ובזה יש לפשוט כמו מה שמסתפק הפמ"ג בסי' ל"א אות ו' וז"ל שם ודע הא טריפות דניטל הגלגולת כקלע דטרפה משום ס"ף הקרום לפסיק וכו' ודאי אם פחתו מיד ורואין שהקרום קיים דטרפה וכן בניקב אלר הכבד סי' מ"א ובסי' ל"ט בסירכות יש טעם דסופו להתפרק ודאי אם נשחט מיד טרפה אף שהקרום והריאה וכבד קיימים ולא נחסר כלום שא"א שיחי' י"ב חודש אמנם הא מיבעיא לי אי נאמר שנחיך י"ב חודש ודאי תמות מיום שנולד המכה בעלם והנקב בחלר הכבד וסירכא בריאה א"ד ודאי תיך י"ב חודש סופו ליסתר הקרום ומשם ואילך לא יחי' י"ב חודש וכ"מ בספק טריפות כי האי אם מהני שהיית י"ב חודש מיום שנולד הספק במכה או דלמא בעינן כ"ד חודש יע"ש שהביא ראי' מיש"ש שיש למנות י"ב חודש מיום שנולד הספק במכה והעלה כן להלכה ולפענ"ד מוכח כן מגמרא הנ"ל שהבאתי דר"י בן כהוראי בקדירת שרלה להוכיח מזה מדחיה י"ב חודש דכשירה והתוס' בחולין דף מ"ג ד"ה הנך דאפקת כתבו דחסרון הגרגרת הוא משום סופו דקוף לפסיק רוב יע"ש ואפילו הכי מהני י"ב חודש לר"י בן כהוראי דספיקא הוי כנ"ל ועוד יש להוכיח ג"כ מר"י בן המשולם בחסרון הגלגולת הנ"ל דהוכיח מדחיי י"ב הרי מפירש דבספק חסרון גלגולת שהי' מסתפק אם מצרפינן את הנקבים למלא מקדח מהני שהייה י"ב חודש אף דהתם הטריפות מחמת סוף הקרום לפסק וז"ב שוב ראיתי שבספר לבושי שרד הביא ראי' זו יע"ש בפתיחה לטרפות הריאה:

(סא) אסור למכור כו' עיין בש"ע ובש"ך ובפר"ד ובח"א ובח"ס סי' כ"ז ועיין עוד מה בא"ח סי' תס"ז ומ"א שם ועיין בח"ס סי' כ"ג ועי"ע מה שכתבתי לעיל סעי' ל"ה וסי' כ"ג ועי"ע בח"א כלל י"ד ס"ק אות לי מה שמקי"ם שם אבל ודאי דרוסה אסור למכור לעכו"ם ולא רק בזה דהא אפילו ספק דרוסה אסיר רק כמו שכתבתי בפנים וז"ב מאוד. אעתיק כאן מה שכתבתי בחידושי בענין זה גרסינן בע"ז דף ס"ה ההוא כרי דחיטי דנפל עליו חביתא דיין נסך שרי' רבא לזבוניה לנכרים איתיבי' רבה בר ליואי לרבא בגד שאבד בו כלאים ה"ז לא ימכרנו לנכרי ולא יעשה מרדעת לחמור וכו' מ"ט דלמא אתי לזבוניה לישראל ה"נ אתי לזבוניה לישראל וכו' ובתוס' ד"ה איתיבי' הקשו דהא כבר אותבה רבא מרבה בר ליואי בפסחים גבי ההוא ארבא

ארבא דמשמע דס"ל התם רבא לזבוניה לחיטי לנכרי והדר שם רבא מכח קושית רבה בר ליואי והאיך טעה רבא שתי פעמים יע"ש בתוס' ונראה לפע"ד לתרץ כך דהנה באמת המעשה דהכא הי' קודם אף כשבא לפני רבא המעשה דארבא בפסחים לא שם רבא על לבו מאמת שהי' ס"ד לחלק דשאני התם בפסחים דהא מהרי"ט ומהרשד"ם הביאם רמ"א בס' תס"ז הקשו אמאי באמת אסור למכור הא הוי ס"ס ותירצו משום דאין לעשות ס"ס לכתחלה יע"ש ע"כ יש לומר דטעה רבא בזה דהי' ס"ד דאף דכבר ידע והדר שם ביין נסך משום דליכא אלא חד ספק אבל בפסחים דהוי ס"ס רצה להתיר אף דאותבי' רבה עוד פ"ש מבגד שאבד בו כלאים וכיוונו להוכיח מזה דאף היכי דאיכא ס"ס אסור דהא התם בבגד שאבד בו כלאים אף דליכא רק הדא ספיקא עכ"פ הי' לנו להתיר מכח ספק דרבנן דבבגד שאבד בו כלאים לא הוי רק איסור דרבנן דהתוס' שם הקשו אמאי לא בטל החוט ברוב ותירצו אחרונים דלא שייך בזה ביטול דדומה להא דאמרינן בבכורות דף ס' דטומאת משא לא בטל וכתבו שם בתוס' הטעם משום דנושא הכל ביחד יע"ש א"כ גם בבגד זה שלובש הכל ביחד דומה ממש לטומאת משא והנה התוס' כתבו דהא דטומאת משא לא בטל אינו רק מדרבנן אבל מדאורייתא בטל אף שנושא הכל ביחד מעתה איסור לבישת בגד זה ג"כ אינו אלא מדרבנן א"כ אמאי אסור למכור לעכו"ם שמא יחזור וימכרנה לישראל הא לא הוי רק ספק דרבנן וקיי"ל דספק דרבנן הוי כמו ס"ס בדאורייתא ולקולא אלא ע"כ הטעם משום דאין לעשות ספק דרבנן בידים לכתחילה ממילא ה"ה ס"ס בדאורייתא נמי אין לעשות לכתחילה דספק דרבנן וס"ס בדאורייתא שוים המה ע"כ הדר בי' רבא גם התם בפסחים ודו"ק כי נכון הוא מאד:

ועוד באופן אחר נראה ליישב דטעמא דרבא הי' שהי' רוצה להתיר התם בפסחים אף דכבר ידע הברייתא דבגד שאבד בו כלאים דהא הדר בי' רבא בע"ז בכרי דחיטי דנפל עלי' יין נסך כמו שאקשי' התם רבה בר ליואי ואפילו הכי הי' סבר רבא להתיר בהאי ארבא בפסחים והוא מטעם זה דהנה על הא דאמרינן בחולין דף קי"ג לא אמרה תורה שלא לתקלה ופרש"י התם שמא יליד ישראל הציפור ויאכל אותו ויהי' תקלה והקשה השל"ת בפי' דמעילה מאי תקלה יהי' הא הציפור יתבטל ברוב ותירץ דהתקלה יהי' דהא אין מבטלין איסור לכתחלה יע"ש וכן כתב בשער המלך ולכאורה קשה עליהם הא היכי דאין כוונתו לבטל מותר לבטל כמבואר בפוסקים ועיין לקמן בסי' פ"ד והכא אין כוונתו רק לקיים מצות התורה והציפור ממילא יתבטל וליכא איסור כלל אך הדבר נכון לפי מה שחדש לן הנו"ב בסי' כ"ו דתחילת התערובו' אסור אף אם אין כוונתו לבטל יע"ש ובציפור הוי תחילת התערובות אך דכבר הקשו על הנו"ב מהא דכתב המ"א בסי' תמ"ז לדחות דעת הב"ח דאוסר לתת חלב בהמה וחלב חטים ליין משום דאין מבטלין איסור וכתב המ"א ד"ה דהא אין כוונתו לבטל רק לתקן היין והא התם הוי תחילת תערובות ואפילו הכי כתב המ"א להתיר אך כבר השיב הגאון בספרו ט"ז הניחא על קושיא זו משום דהתם עדיין הוי היתר בהיתר ואף דס"ד דאף היתר בהיתר אסור לבטל אך עכ"פ אם אין כוונתו לבטל מותר אף תחלת התערובות יע"ש מעתה אפשר לומר דאף דכבר ידע רבא ברייתא דבגד שאבד בו כלאים דאסור למכור לעכו"ם אך דהי' רוצה לחלק בין האי ארבא דעדיין הי' קודם פסח והוי היתר בהיתר לבגד שאבד בו כלאים דכבר נעשה איסור מטעם שכתבתי דהנה בבגד זה דומה ממש להא דאמרינן בציפור לא אמרה תורה שלא לתקלה דאף שאח"כ לא יהי' ניכר האיסור ויתבטל ברוב בגדים שבעולם דהא כל הבגדים שבעולם נכנסו בספק כמו בציפור אך אסור לגרום ביטול כמו שכתב השל"ת והחטים הוי דומה ממש להא דמ"א בחלב בהמה וחלב חטים דהוי היתר בהיתר ולא הוי תקלה דאין כוונתו לבטל ומותר אף תחלת התערובות ע"כ הוי ס"ד דרבא להתיר בפסחים אף דכבר הדר שם בע"ז התם שאני דהוי יין נסך וכבר נעשה איסור ע"כ דומה ממש להא דבגד אבל הכא בארבא רצה לחלק מטעם דעדיין היתר הוא כנ"ל ודו"ק בזה ואקשי' רבה בר ליואי פ"ש מבגד וכונת הקושיא הוא כך דהא גם בבגד כבר נתבטל חוט כמו שהקשו בתוס' באמת יע"ש אך התוס' תירץ דלפי מה שכתב הרמב"ם גבי בגד דיש תקנה בלביש ויהי' ניכר החוט א"כ לא שייך ביטול דהא אפשר להפריד האיסור יע"ש בח"ס בחידושיו לע"ז א"כ קשה אמאי אסור למכור הבגד לעכו"ם הא אם ימכרנה ש"ב לא יהי' אפשר להכיר האיסור ולהפרידו וממילא דיהי' בטל וע"כ דעיקר איסור דאמאי"ל כמו גבי ציפור שכתב השל"ת ועדיין קשה הא הכא כבר הוא בתערובות ואין כונתו לבטל מותר היכי שהוא כבר בתערובות ואפילו באיסור בהיתר כמבואר בפוסקים ואמאי אסור למכור לעכו"ם ואיזה תקלה יהי' בזה אמנם הדבר נכון לפי מה שכתב הט"ז ביו"ד סי' קל"ד דהיכי דאפשר לעשות באופן אחר אסור אפילו כוונתו לבטל ועיין בפמ"ג בסי' פ"ד א"כ ה"נ יכול לעשות התקנה שכתב הרמב"ם שילבש את הבגד ויהי' ניכר החוט ע"כ אסור אפילו אין כוונתו לבטל וזהו מדויק מאוד לשון הזהב של הרמב"ם ז"ל לא ימכרנה לעכו"ם ומה תקנתו ילבשנה יע"ש דלכאורה מאי בעי בזה להורות לן תקנה אך דרצה לתרץ למה באמת אסור למכור לעכו"ם הא קשה כנ"ל ע"כ מתרץ משום דאפשר ע"י תקנה מעתה א"ש קושית רבה בר ליואי דהא נשמע מברייתא סברת הט"ז דכל דאיכא תקנה אסור אף אם אין כוונתו לבטל ממילא אף בהיתר בהיתר דאף דתחלת תערובות ג"כ מותר אם אין כוונתו לבטל היינו אם לא אפשר אבל היכא דאפשר בלא ביטול אסור אפילו אין כוונתו לבטל דהא היתר בהיתר בתחלת התערובות שוה ממש לאיסור בהיתר להוסיף על התערובות וכמו דבא ס"ד בהיתר להוסיף על תערובות נשמע מברייתא דבגד שאסור אף אם אין כוונתו לבטל היכי דאפשר בענין אחר ממילא בהיתר בהיתר ג"כ אסור היכי דאפשר לתקן בלא ביטול והא הכא אפשר בלא ביטול דהא אם ימכור קבא קבא לא יהי' צריך לביטול כלל ע"כ הדר בי' רבא גם בזה והורה למכור קבא קבא יע"ש בגמרא ודו"ק בזה כי דברים נכונים המה. ועוד באופן אחר נראה ליישב דהנה המ"א בסי' תס"ז כתב טעם אחר הא דשרי רבא קבא קבא משום דהוי ס"ס יע"ש וס"ד דמותר לעשות ס"ס לכתחלה וא"כ קשה קושית מהרי"ט דהא אם ימכור הכל ביחד ג"כ הוי ס"ס כמו שהבאתי לעיל דבריו אך המ"א תירץ שם דהכל ביחד לא הוי ס"ס כלל דבודאי אם העכו"ם ימכור הכל לישראל לא יאכל הישראל הכל קודם פסח יע"ש ודוק אך עדיין קשה לפי מה שכתבו הפוסקים דחטים שלא נתבקעו לא הוי רק ספק חמץ א"כ עדיין יש להתיר אף הכל ביחד מטעם ס"ס ואפשר לומר דאף דרבא הי' יודע הברייתא דבגד דהא כבר אקשי' בע"ז והדר שם רבא אפילו הכי הי' רוצה להתיר הכא מכח ס"ס אך באמת ס"ס כזו לא מהני משום דהוי ספק אחד בגוף החטים וספק אחד בתערובות דלא הוי ס"ס כמבואר לקמן בסי' ק"י בכללי ס"ס וסברא זו לא ידע רבא עד דאקשי' לי' רבה בר ליואי פ"ש מבגד והוכיח משם דס"ס כזו לא מהני דהא כתבו הראשונים דיש תקנה

סי' נ"ח

דין בהמה נפולה ובו י"ט סעיפים

א (א) בהמה או עוף שנפלה לארץ או לבור עשרה טפחים זה נפילה שהיא הלכה למ"מ (ב) וכל שלא עמדה או לא שהתה מעל"ע הוי וודאי טרפה ולא ספק ואף דמיתרמי לפעמים דמתכשרה ע"י עמידה או שהייה ובדיקה כל זמן שלא נתברר ההיתר הוי וודאי דרוב פעמים נתפרקו אבריה וחוליותיה ואין טרפות ניכר בה ורובא הוי כודאי ולא ספק אבל אחר שעמדה או שהתה מעל"ע אף דעדיין צריך בדיקה כמו שאבאר לקמן אך אם לא בדקה לא הוי רק ספק טרפה מדאורייתא:

ב (ג) הא דבעינן עשרה טפחים בבור היינו דוקא שהי' מונח על ארץ אבל אם הי' עומד על רגליו אפילו לא נפל אלא לבור עמוק ששה הרי זה נפולה שמכרם השור עד לארץ הוי ארבעה טפחי' (ד) זה עפ"י רוב אבל לפעמים יש יותר ע"כ צריך למדוד את מקום מהכרם עד לארץ היינו הרגלים לידע השיעור אם אפשר לדעת ולברר:

ג (ה) הא דבעינן גובה עשרה דוקא בנפלה מעצמה או שהפילוה אחרים ויודעת שרוצים להפילה דאז החי נושא א"ע ומתחזקת שלא תיפל בכח ואע"פ שמפיל אותה באויר ולא שייך שנועץ צפרניה בקרקע אבל אם הפילה אחרים שלא מדעתה או אפילו יודעת בכך אלא שהפילוה בכח שזרקה למטה בכח או שקשר רגליה והפילוה דאז א"א לה להתחזק שלא תיפל בכח דלא שייך לומר בזה חי נושא א"ע אפילו בפחות מעשרה הוי נפולה (ו) ואם לא זרק אותה מאויר רק באופן דאיכא מידי למסרך ולנעוץ הצפרנים בקרקע כגון שור שהרביצוהו לשחיטה בבית המטבחים אע"פ שנפל נפילה גדולה אפילו ביותר מעשרה טפחים אין חוששין לנפילה דכיון שמרגיש שרוצים להפילו נועץ צפרניו בקרקע ומתחזק ודוקא אם אין כל רגליו קשורים דיש לו עכ"פ רגל אחד שאינו קשור להתחזק בו ולנעוץ צפרניו:

ד (ז) העוף שדרסו אדם ברגליו או טרפו לכותל או שרצצתו בהמה וכן אם נפל אבן או דבר קשה על העוף ויש בו כדי להמית את עוף או על הבהמה ויש בו כדי להמית בהמה או אף שאין בו כדי להמית אך לפי ראות עין נעשה ע"י זה הכאה גדולה ויש בו חשש ריסוק יש לזה כל דין נפולה ואין חילוק בכל זה בין עוף לבהמה אם יש בכל אחד כשעור השייך בו ריסוק ואין חילוק בזה אם נפל האבן מגובה עשרה או פחות רק משערין אם יש באבן זה לפי כח נפלה זו כדי לרסוק דדוקא כשבהמה נופלת דשייך בזה החי נושא א"ע ומחזקת בעינן גובה עשרה משא"כ אם נפל עליו או דרסו או טרפו או רצצתו לא בעינן גובה עשרה:

ה (ח) נפילה שאמרנו דחוששין לה היינו אם לא עמדה חיישינן שמא נתרסקו אבריה ואין טריפות ניכר בה ויתגלה בהתייהו אחד מעל"ע דוקא ע"כ אם שחטה תוך מעל"ע אפילו בדקו ומצאו אותה שלימה בבל אבריה טרפה אבל אם שהתה מעל"ע או עמדה מעצמה אפילו תוך מעל"ע אז אם נתרסקו איבריה יהי' ניכר ע"כ צריך בדיקה ג"כ שמא נפסד צורתה או נקרע אחד מאברים הפנימים אפילו אבר שאם ניטל כשר כגון טחול וכליות או כבד לכן צריך לבדוק כל החלל מקדקד הראש עד הירך (ט) ואפילו המוח וכבד אף שלא במקום מרה וחיותה דסופו להתפשט בכולה חוץ מבית רחם שאם נתרסק ה"ז מותרת והסימנים אינו צריכים בדיקה שאין נפילה ממעבת אותם (י) אך אם הכה נגדם הוי ספק נפילה דאפשר דדוקא נפילה כללי לא מזיק לסימנים אבל אם הכה נגדם מזיק להם (יא) ואם הכה באבן במקום אחד א"צ בדיקה רק נגד אותו מקום ולא בכל הגוף (יב) בדיקת ריסוק הוא אם לא נתמעך אבר או שאר שינוי צורה ואף שינוי מראה לחוד הוי ריסוק:

ו (יג) הכה עוף נגד הריאה צריך בדיקה בריאה מחשש ריסוק ובאבר אחד אנו בקיאים לבדוק חשש דריסוק דדוקא חשש נקב אין אנו בקיאים אף אם אין חשש רק על אבר אחד אבל חשש ריסוק

אם

תקנה לבגד זה ע"י לבוע מטעם דאם יש שם עוד החוט יהי' ניכר ע"י לבוע ואם לא יהי' ניכר בודאי נפרד שם מקודם עיין ברמב"ם בסוף כלאים כמלא דבבגד זה ג"כ יש ס"ס שמא כבר נפרד החוט ושמא לא ימכרנה לישראל ואמאי אסור אלא ע"כ משום דהוי ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות ולא הוי ס"ס ע"כ הדר בי' ולא התיר למכור רק קצא קצא והטעם כמו שכתב המ"א משום ס"ס ובזה הס"ס הוא בענין אחר שמא לא ימכור לישראל ואת"ל דימכיר שמא יאכל הישראל קודם פסח ולא הוי ספק אחד בגוף וספק אחד בתערובות דהכא הוי מענין אחד ודו"ק בכל הנ"ל כי קצרתי מאוד:

(א) **גמרא** וש"ע (ב) וכל וכו' עיין בפמ"ג מה שכתב בזה ועיקר כמו שכתבתי בפנים (ג) ש"ע (ד) כו"פ (ה) הא כו' עיין בש"ע ובט"ז ועיקר כש"ך יע"ש והפירוש מה שכתבו הפילה פתאום היינו שזרק אותה בכח כמו שכתבתי בפנים דהא איירי שיודעת שרוצים להפילה א"כ אין זה פתאום כן נראה לפע"ד (ו) ואם כו' ש"ך שם בפירוש דש"ע דקאי' א' וכן מבואר בשעי' י' שם ועיין בפלתי מה שכתב ע"ז ועיין בשפ"ד אות ג' מה שכתב בענין נפילת עוף והאחרונים חולקים עליו ודע דבמקום דהוי נפילה בפחות מעשרה טפחים בעינן עכ"פ שתהי' נפילה ארבעה טפחים ולא פחות מזה עיין במש"ז אות א' ובח"ם ס"ף סי' ש"ו (ז) כן הוא בש"ע ובפוסקים (ח) נפילה כו' כפי דעת הרמב"ם דיתגלה בהתייהו אחר מעל"ע והא דמהני בדיקה אם עמדה תוך מעל"ע הא עדיין לא נתגלה כבר העיר בזה בדרישה ועיין בפמ"ג אך במה שכתבתי בפנים א"ש וכן הוא בח"א (ט) ואפילו כו' עיין בפמ"ג במש"ז אות ה' דכתב דמות א"ל בדיקה אך אין זה עיקר לדינא כמו שכתב בד"ק ובגידולי הקדש בסי' ל' יע"ש ועיין מה שכתבתי לעיל בסי' ל' ומה שכתבתי לענין כבד כן כתב בט"ז (י) אך כו' האחרונים הניחו זאת בספק (יא) כן כתב רמ"א (יב) בד"ק במש"ז כאן אות ג' מסתפק בזה ועיין במקדש מעט סי' ל"ב אות י"א שכתב דשכיחא אמה (יג) הכה

עיין

עיין בש"ך ס"י זה אות ד' ועיין בשפ"ד שם ועיין בגידולי הקדש בס"י ל"ב ודבריו ברורים דלא כשפ"ד כאן יעו"ש ודו"ק ועיין לעיל בסי' ל"ב אות ט"ז שכתבתי להקל בהפ"ת בבדיקה בהכה בשדרה כדעת הט"ז ות"ש וכו"פ ושוא מטעם שכתבתי כאן בריאה רק דהכא אפשר דשמה ג"כ מודים דלא מהני בדיקה לדידן מטעם שכתבתי בפנים אבל התם ליכא חשש זה דהתם אין צריך נפיחה ע"כ אנו בקיאים ג"כ כמו שכתבתי שם בס"י ל"ב ודו"ק (יד) אבל כו' עיין בש"ך אות ד' ועיין בדג"מ לדעת הש"ך דכל היכא דליכא רק חשש על אבר אחד לא מהני הילוך וכן הוא דעת ב"ח אך הדיק וכן הרב מאלדי כתבו בפירוש דבהכאה נגד הריאה מהני הילוך עיין שם בסי' ל"ב וכן כתבו עוד בהכה נגד קרום המוח יעו"ש בס"י ל' ועיין בגידולי הקדש שם אות ד' שבואר הדבר על נכון מאוד ועיין מה שכתבתי לעיל בס"י ל' ג"כ דמהני הילוך ועיין מה שכתבתי לעיל בס"י ל"ב סעי' ע' ועיין שם עוד דגם בעוף מהני הילוך דלא כרג"מ יעו"ש וז"ב (יד) הכה וכו' כ"כ במקדם מעט אות ע' אך מה שכתב דמוכח מדעת קדושים דדוקא בנקרע עכ"פ בשר שבין לצלעות אף מעור שלם לא רק בזה דעיקר בהכאה אף דלא נקרע הבשר כל שנעשה הכאה בכח הוי חשש ריסוק אך דכתב שם על נגיחה או עוקץ עץ מגדר דהתם אי לאו דנקרע הבשר הוי אמרינן דלא נעשה בכח ולא איכפת לן כלל ואף בעוף הדין כן דהכאה בקל לא איכפת לן וז"ב דאם הוכתה בהמה בכח אף שלא נקרע הבשר הוי חשש נפילה הואיל שסמוכה הריאה לצלעות ודלא כח"א כלל כ"ו סי' י' שערבב הדברים ובלתי מובנים יעו"ש וכן בגילוי דעת נחת לעומק הלכה יעו"ש ודוק ועי"ע במה שנתחבטו אחרונים במה שפסק הת"ש בס"י ל"ח סעי' י"ג בהוכתה בהמה נגד הריאה ומלא אחר שחיטה מראה ארוס בריאה דהכאה הוי כמו מכה כנגד אודם יעו"ש והקשו הא כל המראות יש לפסול בהוכתה משום ריסוק ולפי מה שכתבתי בפנים דעיקר נהלכה דאף בנפילה באבר אחד מועיל הילוך לענין חשש ריסוק א"ש מאוד דכנגד שאר מראות הי' מועיל הילוך אבל מראה אודם דלאו מטעם ריסוק הוא טרפה אף אם הלכה ודו"ק כי זה ברור בדעת הת"ש (טו) עיין בשו"ת טעו"ד מ"ת ס"י רל"ג ובגילוי דעת אות י"ב תולק עליו והדין עמו ויתר הדברי' המבוארים בסעי' זה מילי דמסתבר המה כפי מה שמבואר בסעיפים הקודמים להלכה ודו"ק (טז) נפילה וכו' הש"ך והתו"ק ומאיר נתיבים אוסרים וכה"כ בנו של הש"ך מיקל בהפ"מ (יז) כבר וכו', כן מבואר בס"ע ובפוסקי' אחרונים (יח) לא נקרא וכו' רוב פוסקים דלא כיש מי שמיקל בהילוך מלא קומתו (יט) ס"ע וש"ך (כ) בל"י ועיין במקדם מעט אות י"ג (כא) רמ"א (כב) ס"ע (כג) כן כתב בספר

אם איתא ששלט החבט דנפולה לרסק ולהפסיד א"א שיהי' במקום משהו אלא נעשה בשטח גדול לכך גם אנו בקיאים בהם לבדוק כל אבר דאף שיתברר לקמן דאין אנו בקיאים בבדיקת נפולה היינו אם צריך לבדוק כל הגוף אבל אבר אחר אנו בקיאים כמבואר לעיל בסי' ל"ב סעי' ה' אך דאכתי יש לחוש לדעת האומרי' דהואיל דא"א לבדוק ריאה של עוף ע"י נפיחה כיון דדבוקה לצלעות ואין אנו בקיאים שפיר בנפיחת ריאה דעוף ובלא בדיקת נפיחה אף אי הוי מקום ידוע א"א לבדוק בריאה ומכ"ש בהכא נגד הריאה דלא הוי מקום ידוע רק צריך לבדוק כל הריאה ואין אנו בקיאים בזה וטרפה (יד) אבל אם הלך ד"א הילוך יפה המבואר לקמן דבנפולה כללי א"צ שום בדיקה אף אם הכה נגד ריאה ג"כ יש להכשיר בלא בדיקה דקים דהו לחז"ל דאם נעשה ריסוק או אפילו שלא נעשה ריסוק רק נקב ע"י חבט והכאה כא"ב לה ביותר עד שאין יכולה להלוך את דלא הוי נפילה כללי רק חשש על ריאה לבד אפה"כ כל שהלכה בודאי מהכאה זו לא נעשה שום טריפות :

ז (יד) הכה נגד הריאה דבהמה אף שאין הריאה דבוקה בצלעות כמו בעוף אבל עכ"פ סמיכה לצלעות ויש חשש נפילה כמו בעוף ונראה דבדיקה מהני דבריאה דבהמה אפשר בנפיחה ולא דמי לעוף ומכ"ש דמהני הילוך כמבואר לעיל בסעי' ו' :

ח (טו) אם דרס אחד ברגלו בצואר העוף ממול ערפו ונתלש העור ולא שהה מעל"ע ולא בדקו אם הלכה אם לאו ושחטוה יש לאסור מחשש פסוקת החוט היינו מחשש ריסוק ואם שהה מעל"ע או עמדה תוך מעל"ע מהני בדיקה אף לדידן דבאבר אחד אנו בקיאים לבדוק מחשש ריסק כמבואר לעיל בסעי' ו' וכן הדין באם הי' דרס ברגליו נגד הסימני' כמבואר לעיל בסעי' ה' דאף דהסימנים קשה אצל נפילה היינו נפילה כללי אבל בהכה נגד סימנים הוי חשש נפילה ואם עבר אופן העגלה וספק אם עבר רק בצד הצואר או עליו ונתלש קצת מעור שע"ג הצואר יש להקל אם נשחט תוך מעל"ע ולא נבדק בהילוך דסברא נוטה דלא עבר האופן רק מהצד דאם הי' עבר על הצואר הי' מת מיד מרוב כובד העגלה :

ט (טז) נפילה שעמדה תוך מעל"ע וגם שהתה מעל"ע אפילו הכי צריכה בדיקה וי"א דבזה אין צריכה בדיקה כלל ויש להחמיר להצריך בדיקה ממילא לדידן דאין אנו בקיאים בבדיקה בנפילה כלל טרפה :

י (יז) כבר כתבתי בנפילה כללי לא מהני בדיקה לדידן דאין אנו בקיאים לכן אין להתיר רק כשהלכה דכיון שהלכה אף תוך מעל"ע לנפילה אין בו שום חשש ואפילו לא עמדה מעצמה רק העמירוה אחרים והלכה כשרה בלא בדיקה וכבר כתבתי דאף לנפילה דאבר אחד עיקר להלכה כהפוסקים דמהני הילוך :

יא (יח) לא נקרא הלכה רק אלא א"כ הלכה ד"א הילוך יפה כדרך כל הבהמות (יט) אבל אם הוא צולעה לא הוי הילוך דאף דאם לא נודע שנפלה תולין בשגרונא מ"מ כיון דנפלה אין לתלות בשגרונא רק בריסוק (כ) גם בעוף צריך הילוך ד"א ואם פורח ד"א הוי כמו הילוך (כא) ואם הלכו אחר הנפילה ד"א ואח"כ אינם יכולים לילך עוד יצאו מכלל ריסוק והרי המה עתה בכלל מסוכנים :

יב (כב) הלכה יפה ונמצא שינוי באיבריה כל שאין שינוי כזו מטריף בשאר בהמות גם בנפילה זו לא חיישינן ומ"מ (כג) המחמיר לעצמו תבוא עליו ברכה :

יג בבל נפולה אם עומדת וצולעת כבר כתבתי דלא הוי הילוך אך (כו) אם אחר כמה ימים נתרפא והולכה הילוך יפה מהני (כח) אם שור זה הי׳ חזק בהילוכו קודם נפילה יותר משאר בהמות ואחר הנפילה אינו הולך רק כשאר בהמות יש להתיר בהפ״מ אך ע״י בדיקה באברים הפנימים דאף דאין אנו בקיאים בזה יש לסמוך על הבדיקה כיון דיש הילוך ג״ב (כו) אם היתה גוררת רגליה או שנשבר רגל במקום דכשר ואח״כ נפלה והולכת בגרירת הרגל או שצולעת על אותו הרגל כמקודם נפילה אין זה ההילוך מוציאה מידי חשש נפילה וריסוק כיון דאין לנו הוכחה מהילוך יפה עדיין הוא בחשש ריסוק אף דגם ריעותא אין כאן דגם קודם נפילה היתה צולעת כמו עתה וטרפה:

יד (כז) עוף שאין כנפיו קשורים ונפל מאליו (כח) או שדחף אותה אדם בידים ממקום גבוה עשרה טפחים ולא השליכה בידים לארץ הוי כמו נפלה מאליה ואין יכול לעמוד באין הפ״מ אסור כמו בבהמה אבל בהפ״מ יש להתיר דאין בו חבט כ״כ דמתחזק הוא ע״י פריחתו בכנפיו (כט) אבל אם כנפיו קשורים או חתוכים ראשי אגפים עד שאין יכול לפרוח כלל אף שאין רגליו קשורים מ״מ יש לאסור אף בהפ״מ (ל) ואם הפילה אחרים אף שאין כנפיו קשורים אם חבטה בכח בקרקע דין העוף כמו בהמה דבזה אין כנפים מצילין:

בספר אפי רברבי דהא דעת הב״ח הוא לאסור דלא כמו שפסק הב״י בש״ע (כד) עטו״ד מ״ח קו״א ס׳ כ״ח (כה) ת׳ רע״א סי׳ פ״ג הביאו בפ״ת אות ל׳ (כו) עטו״ד מה״ק סי׳ ל׳ דלא כ״ח מי שמיקל בזה גם דלא כגילוי דעת אות ע״ז שמיקל עכ״פ לסמוך על בדיקתו יע״ם:

(כז) **עוף** וכו׳ בל״י הס״ב משה סי׳ ל״א (כח) או כו׳ גילוי דעת אות אי יע״ם שהאריך בדעת תורה והביא כמה פוסקים אוסרים אף כשאין כנפיו קשורים והעלה להתיר בהפ״מ וע״י תערובות אך כראה לי עיקר להתיר בהפ״מ אף בלא תערובות כדעת הבל״י ופמ״ג והס״ב משה וכן כראה שהסכים לזה בדעת קדוש״י (כט) אבל כו׳ הס״ב משה ודעת קדושים דלא כפמ״ג שהיקל אם אין רגליו קשורים דמתחזק הוא גם ברגליו ע״ם בספ״ד אות ג׳ (ל) כ״כ בד״ק (לא) גילוי דעת אות כ׳ וככון הוא דכן משמע מסתימת הפוסקים (לב) ש״ע (לג) ש״ע (לד) ש״ע (לה) פ״ת וח״ם סי׳ ס״ו ומש״ז פקפק על זה (לו) ש״ע שם דאף דאיכא בה ריעותא דאין יכולה לילך כמי אין לחוש (לז) עיין במקדם מעט ולכ״ע אם כאבד בלא בדיקה כשר יע״ם (לח) ש״ע (לט) ש״ך פ״ח פ״ת וכו״פ (מ) פ״ח פ״ת (מא) הדעת קדושים אוסר בזה מחשש כפילה ועיין בח״ם סי׳ ס״ו דאין להחזיק ריעותא כמו שכתבתי בפנים יע״ם:

(א) **גמרא** וש״ע (ב) ש״ך סי׳ כ״ט אות ה׳ (ג) פמ״ג בס״ק סי׳ זה (ד) עיין בכו״פ שהיקל בשעה״ד בשיור שדרה לבד או טבור אך לדינא עיקר כפסק הש״ע וכמו שכהב בפמ״ג דכל שלא כשאר כל המקימות הוי ספק טרפה יע״ם (ה) כ״כ בד״ק אך תה

טו (לא) עוף שנחבט עפ״י המים אפילו אין כנפיו קשורים הוי דין דנפילה דבמים א״א להתחזק ע״י כנפים ואם (לב) שט מלא קומתו ממטה למעלה לעומת המים אין חוששין לו אבל מלמעלה למטה לא מהני דזה הי׳ מחמת המים שהוליכו למטה אבל אם קדם לתבן או קש שמהלכין על גבי המים א״כ נראה ששט מחמת עצמו ואין חוששין לו:

טז (לג) דבקו כנפיו בדבק בשעת צידה ונחבט אם שני כנפיו נדבקו בדק שצדין בו חוששין משום נפילה ואם לא נדבק בו אלא אחד מהם אין חוששין שהוא פורח מעט בכנף השני (לד) זכרים המנגחים זא״ז ונפלו לארץ חוששין משום נפילה דהרי נפלו פתאום בב״א בלא ידוע ע״כ אף פחות מעשרה טפחים נמי הוי נפילה כמבואר לעיל בסעי׳ א׳ (לה) ועכ״פ בעינן נפילה מגובה ארבעה טפחים:

יז (לו) קפצה מדעתה אף ממקום גבוה הרבה אין חוששין לה דאמדה נפשה תחילה שלא תתרסק לפיכך אם הניחה למעלה ובא ומצאה למטה אין חוששין לה דודאי קפצה מדעתה אך אם (לז) גוררת רגליה י״א דבעינן בדיקת חוט השדרה וי״א דא״צ בדיקה:

יח (לח) גנבים שגנבו בהמה מדור אפילו השליכוה מעבר לגדר שהוא גבוה מאוד אין חוששין לנפילה מפני שהמה מבוונים להשליך את הבהמה על מתניה כדי שתרוץ לפניהם ועל מתניה ליכא חשש ריסק וכן בשעת שמחזירין אותה אם מחמת תשובה המה מחזירין בודאי מבונים שלא להפסידה ומשליכין אותה על מתניה אבל אם מחמת יראה מחזירין חוששין לה (לט) ואם הוא ספק משום מה מחזירין יש לאסור מספק (מ) וכן בנפלה מאליה על מתניה כשרה ואם ספק ישולאסור מספק:

יט (מא) עוף שראו בו לאחר שחיטה שהבשר שעל הבילוג בלוי וצרור דם ולא נודע אם הלך יש להקל שלא להחזיק ריעותא לחוש שמא מחמת נפילה הוא דכל דאפשר לתלות בהיתרא לא מחזקינן שנפל בדרך איסור:

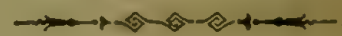
סימן נ״ט

בהמה שנפשטה בחייה ובו ב׳ סעיפים

א (א) הגלודה אסורה והוא שנפשט עורה בין בידי אדם או ע״י חולי (ב) וזה הוי בכלל נטולה (ג) ואם נבראת כן יש להכשיר בהפ״מ (ד) ואם נשתייר מן העור רוחב סלע על פני כל השדרה ורוחב סלע על פני הטבור ורוחב סלע על ראשי איבריה כשרה (ה) אם נתמסמס העור או נפרך בצפורן הוי בכלל

מה שסיקל בזה בקרוס מחמת מכה כבר דחו אחרונים את דבריו (ו) לדעת המחבר אם כל עור קיים אינו טרפה עד שניטל כל הני מקומות אבל אם ניטל ממקום אחד כשר אך הש"ך הביא כמה פוסקים לאסור אפילו ניטל ממקום אחד ועיין בשפ"ד שם דהוי ספיקא דאורייתא ע"כ יש להחמיר (ז) עיין בש"ע ועיין בגילוי דעת וע"ע שם דאם מחמת דמטיל ביצים הוי כמו נטלו מחמת שומן וכשר אף באין הפ"ת ד"א כדעת קרוס"ם :

(א) **משנה** וש"ע (ב) ברכ"י (ג) ש"ע שם (ד) טור (ה) בה"ג (ו) פ"ת אות ב' (ז) כנפ"י (ח) ראב"ן (ט) כ"כ הפמ"ג וכל אחרונים ופשוט הוא ע"כ לא כתב בש"ע רק סתם כשרה וממילא דאם לא עמדה צריכה פרכוס אף בלא חיכן דאלתה דהא דברים אלו גרעו מאלתה ולא קשה מה שתמה בספר תורי"ק יע"ש ועיין לעיל בסי' י"ז סק"י ג' (י) דהכא יש לתמוה על הפמ"ג ואחרונים למה כתבו דין זה דצריכה פרכים באכלו דברים אלו הא אפילו לא נודע לנו שום ריעותא כל שלא עימדת הוי מסוכנת כמבואר לעיל בסי' י"ז סק"י א' אך לפי מה שכתבתי א"ש ודוק וז"ב מאוד (יא) ש"ע ולענין דבר הנוקב בני מעיים כגון אלתית עיין לעיל בסוף סי' כי שהוא טרפה (יב) עיין בש"ע ובאחרונ' ואני קצרתי בזה ועיין בפמ"ג :

(א) **חייב** וכו'. משנה וש"ע ודוקא מין בהמה אבל חיה ועוף לא (ב) ונתינה וכו'. שער המלך פ"ג עליסות הובא דבריו בפתחי תשובה סי' זה אות א' (ג) רפב"א בתשובה הובא דבריו בכו"פ סי' זה אות ב' (ד) משנה וש"ע ועיין בפמ"ג (ה) הלחיים כו'. משנה וש"ע ומה שכתבתי דאף אם רוצה ליתן העור בפני עצמו וכו' כ"כ הב"י בשם הר"ן ולא ידעתי למה לא הביאו בש"ע עיין במש"ז אות ה' במה שתמה על הט"ז שכתב דזה נשמע מרובי' דאות ה' יע"ש וכוונתו למה כתב ט"ז דמרבינן מה' הא מלד הסברא הוא כמו שכתב הר"ן וכמו שכתבתי בפנים אך לפי ע"ד בפיר כיוון הט"ז בזה דבשלמא דלאחר דמרבינן הצמר והעור מקרא שגם זה בכלל הלחיים שפיר כתב הר"ן האף אם רוצה ליתן רק שבא ליתן בפ"ע אינו רשאי וזה באמת מלד הסברא אבל כאן בש"ע שבא להורות לן רק עיקר הנתינה שגם עור ולמר המה בכלל שפיר כתב הט"ז שזה מרבינן מאות ה' דהלחיים ת"ב (ו) ש"ע (ז) ט"ז ועיין כו"פ ושפיר כיוון בזה דלאו דוקא עור ולמר אלא על כל מה שנהגו (ח) גמרא וש"ע

בכלל ניטל ואם חזר ונתרפא יש לאסור (ו) ניטל אחד משלשתן וכל העור קיים הוי ספק טרפה :

ב (ז) אם ניטל העור של עוף או הנוצה אף שניטלו כל הנוצות שאין בהם קנים ביד"א או ע"י חולי המיקל בהפ"מ לא הפסיד :

סימן ס'

דין בהמה שאכלה סם המות ובו ב' סעיפים

א (א) אחוזת דם שגבר עליה חולי מחמת דם (ב) וכן עוף שכל מעיו אדומים בדם אבל המה שלימים מכל ריעותא (ג) וכן המעושנת שנכנס עשן בגופה והמצוננת שהוא חולי מחמת צנה או שאכלה סם המות של בהמה (ד) כגון צואת תרנגולים (ה) או של כלבים (ו) או פרחי אילן הגדל בנהרות ואגמי מים והוא לענה (ז) או שתתה מים סרוחים (ח) או מים שהנפח מכבה בהם את הברזל או מים מגולים כשרה (ט) אבל בכל אלה הרי היא מסוכנת דסופה למות משום דמזגים שלה יתקלקלו וטרפה לא הוי דאין כאן מכה המטרפת וכל היכי דסופה למות ואין כאן מכה המטרפת אם שחטה קודם שמתה כשרה רק צריכה פרכוס בשחיטה כמבואר לעיל בסי' י"ז ואם עמדה קודם שחיטה אף פרכוס אינה צריכה אבל בעוף אפילו עומד צריכה פרכוס (י) ואם לא נודע אם עמדה או לאו וכן בעוף אפילו נודע שעמד ולא דקדק על פרכוס טרפה דאם אכלה דברים אלו הדעת נוטה דהוי מסוכנת וכל שלא יצאו מחשש מסוכנת ע"י עמידה או ע"י פרכוס טרפה (יא) ואם אכלה סם המות של אדם או הכישה נחש אסורה משום סכנה וכן בהמה ועוף שנפסקו רגליה יש לחוש שמא הכישה נחש ואין לאכול כי אם צלי ואם נצלה ולא נפל להתיכות מותרת :

ב (יב) בהמה שרוב גידוליה מאיסורי הנאה אסורה אבל אם רוב גדוליה רק מאיסורי אבילה מותרת :

הלכות מתנות כהונה סי' ס"א

דין מתנות זרוע לחיים וקיבה לכהן ובו כ"ז סעיפים.

א (א) חייב ליתן לכהן הזרוע והלחיים והקיבה של שור ושה וכל בהמות טהורות (ב) ונתינה בע"כ שמה נתינה ויצא בזה ידי מצותו (ג) ואין מברכין על מצוה זו דהכהנים משלחן גבוה קזכו :

ב (ד) הזרוע הוא דוקא הימנית והוא מסוף פרק ארכובה הנמברת עם הראש וטשיך משייר ג"כ לארכובה הנמברת עם הראש כי אחר הטשיך מתחיל הזרוע עד כף היד והכף בכלל והרחב של הכף והם שני פרקים צריך ליתנם לכהן :

ג (ה) הלחיים והוא מפרק של לחי עד הטבעת הגדולה עם הלשון שביניהם וצריך ליתן עם השער שבתיישים והצמר שבכבשים ואם בא למלוג או להפשיט העור וליתן לכהן בפני עצמן אינו רשאי דשמא ניחא לכהן במליגה כיון דיש מלגם ושמא ניחא לי' בלא מליגה ע"כ יתן לו כמו שהוא והוא יעשה מה שלבו חפץ בזה אבל הזרוע מותר ליתן לו העור בפ"ע כיון דבודאי גם הכהן יפשיט ולא יאכל עם העור במליגה דאין הדרך לאכול כך :

ד (ו) הקיבה צריך ליתנה לכהן עם כל חלבה פנימי וחיצון אא"כ נהגו הכהנים להניח החלב לבעלים (ז) וה"ה כל מה שנוהגים להניח לבעלים יש לאשר ולקיים :

ה (ח) מותר לאכול מבהמה קודם שיפריש המתנות דהרי מובדלים המה והוי כמו שהרמו אעפ"כ מצוה להפרישם מיד :

ו (ט) אפילו שוחט שלא לצורך אכילה חייב במתנות אך אם נמצאת טרפה פטור דבעינן זבח הראוי לאכילה (י) ואם הוא טרפה מספק פטור דהממע"ה (יא) ואם הוא טרפות דרבנן חייב ליתן המתנות כיון דמדאורייתא הוי זבח הראוי (יב) בן פקוע שטעון שחיטה מדרבנן פטור מן המתנות:

ז (יג) יקדים כהן חבר לפני עם הארץ באם אפשר בקל אבל אם צריך להמתין על החבר או שיש איזה טרחה יותר בחבר יכול ליתן אף לכהן עם הארץ:

ח (יד) יכול ליתן לכהנת דונתן לכהן גם כהנת בכלל ובעלה ישראל יכול לקבל בשבילה (טו) אך אם גלתה אשה דעתה דאינה רוצה שיקבל הוא בשבילה אין יוצא בנתינת הבעל רק בסתמא ניחא לה שיהי' שליחה (טז) גם כל כהן יכול לעשות שליח לקבל מתנות ויוצא בזה ידי נתינה כמו שנותן ליד הכהן בעצמו דשליחו כמותו (יז) ואם הכהנת או הכהן המה חללים או שמחלל הכהן את הכהונה כגון שנושא נשים בעבירה או כיוצא בזה אין ליתן להם מתנות:

ט (יח) צריך ליתן לכל אחד כדי נתינה ע"כ לא יחלק ליותר משלשה כהנים היינו זרוע לאחד הלחיים לא' קיבה לא' ובשור הגדול יכול לחלק הזרוע לשנים לכל אחד פרק אחד:

י (יט) אם אין שם כהן ישום אותם בדמים ואוכלם ויתן אח"כ המעות לכהן כי אין שום קדושה במתנות רק שהם ממון כהן:

יא (כ) אין לכהן לשאול המתנות בפה אלא אם יתנו או ישלחו לביתו דרך כבוד יטלם ובזמן שהכהנים המה רבים ומתנות מועטים אף שלא יגיע לכל אחד אין בזה חיבב מצוה שישאל בפה רק הצניעים מושכים ידיהם ואם רוצה לפרסם שהוא כהן שלא ישתכח מותר לו לשאול בפה (כא) גם צריך לאכול אותם בענין שערב עליו ביותר ואם כל המטעמים שווין אצלו צריך לאכלם צלי ובחרדל דכתיב למשחה וכו' כדרך שמלכים אוכלים וזה הוא מדין תורה (כב) ואם נסרחו יכול ליתנם לכלב דאין בהם קדושה (כג) ואם מכר המתנות לישראל א"צ הישראל לאכלם בדרך גדולה דעיקר קרא לכהנים נאמר ולא לישראל:

יב (כד) כהן שיש לו מכירין שרגילין ליתן לו מתנותיהם יכול לזכותם לישראל שיקבל אותם מיד מכירין אך דוקא עפ"י ארבעה תנאים, א' שיהי' הזוכה ת"ה, ב' ושיהי' השעה דחיקא לו דאל"כ לא התירו בזה אף דיכול לעשות שליח למי שירצה שיקבלם דשליח של אדם כמותו היינו דוקא כשיזכה השליח עבור המשלח אבל הכא הישראל לא יזכה בשביל הכהן רק עבור עצמו ולא שייך בזה שליחות ועיקר הטעם דהכא דעשו חז"ל כאלו כבר באו ליד כהן כיון דהוא מכירו אסחו כל הכהנים מזה ע"כ לא התירו לצאת בזה מצות נתינה רק לעת הצורך, תנאי ג' שלא יהי' כהן המזכה משרת אצל הזוכה שמא יזכה לו בע"כ, ד' וכן כהן משרת אצל בעה"ב לא יזכה מתנות לאורח שהוא אצל בעה"ב מטעם הנ"ל ואם (כה) כבר הגיע לידו יכול לזכות לכל מי שירצה דהא הנותן כבר קיים מצות נתינה וכבר כתבתי שגם שליח להביא לו יכול לעשות לכל מי שירצה:

יג (כו) לא נתן המתנות לכהן אלא אכלם או הפסידן פטור מדיני אדם משום דהוי ממון שאין לו תובעי' דאפילו ליכא רק חד כהן מצי למימר אתן לכהן שיבוא ממקום אחר ועוד משום דכתיב זה והוי גזירות הכתוב (כז) אך לשני טעמים אם המה בעין ב"ד כופן אותו לקיים מצות התורה (כח) ואם בא אחר ולוקחן והפסידן או אכלן פטור לשלם לבעה"ב את הטובת הנאה שהי' לו בהן דאם התורה פטרה לבעה"ב לשלם גוף המתנות לכהן כ"ש שאחר פטור לשלם את הטובת הנאה לבעלים דאף דלפי טעם הא' בודאי חייב דהא על טובת הנאה יש לו תובעים אך מחמת דהוי ספיקא דדינא איזה מטעמים הוא עיקר והממע"ה (כט) אך לצאת ידי שמים חייב לשלם לכהן:

יד (ל) ישראל ששלח לחבירו בשר עם המתנות מותר לכתחילה לקבלן ואינו חושש שמא גזלן המשלח אלא אמרינן דבודאי לקחם מכהן:

טו (לא) מתנות אינו נוהגות אלא בשור ושה או בכלאים הבא מעז ורחל וכן בכוי דהוי בריה בפ"ע דאיתרבי מקרא דאם שור ואם שה אבל אינם נוהגות בחיה ועוף:

טז (לב) צבי שהוא חיה הבא על עז וילדה הוולד חייב בחצי מתנות דודאי חוששין לזרע האב ושה אפילו מקצת

מנחת יחיאל

וש"ע (ט) ש"ע (י) ש"ך (יא) פ"ת ופמ"ג דלא כפ"ח ופלתי שסוברים דאף דאינו ראוי לאכילה מדרבנן פטור יעו"ש (יב) כו"פ (יג) עיין בש"ע ועיין בפתחי תשובה (יד) ש"ע (טו) פשוט באחרונים דהא בעלה רק שליחה (טז) פ"ח ופמ"ג דלא כמו שמחלק בכו"פ דדוקא בעל משום דאשתו כגופו יעו"ש (יז) עיין בפמ"ג (יח) ש"ע (יט) ש"ע וע"ז (כ) אין לכהן כו'. כל זה הוא בגמרא ובש"ע וילפינן מבני עלי דכתיב ויטו אחר בצע ודרשינן שחלקם שאלו בפיהם (כא) גם כו'. עיין בש"ע ועיין בכו"פ דקרא לאו אסמכתא הוא רק מדאורייתא צריך לאכלם בדרך גדולה (כב) ואם כו'. עיין בש"ע סעי' י"ג ובש"ך אות ה' ובכו"פ שהסכימו למרש"ל דדוקא בנסרחו איירינן בש"ע דאל"כ הא צריך לאכלם בדרך גדולה (כג) ואם כו' כתב בכו"פ בשם פ"ת ויש ליישב בזה ג"כ קושית מהרש"ל שהבאתי באות כ"ב ודוק (כד) כהן כו'. עיין בש"ע ועיין בכו"פ מה שהקשה ע"ז ובמה שכתבתי בפנים יתיישב הכל ודו"ק ודע דכתב הפלתי דיכול לחזור קודם שבא ליד הזוכה וזה אמת (כה) פמ"ג ופשוט הוא (כו) עיין בש"ע ובט"ז ועיין בב"י שהביא שני דעות איזה מהטעם הוא עיקר (כז) ט"ז (כח) כ"כ בפלתי דלא כפ"ח יעו"ש (כט) ש"ע דלא כפ"ח שתופס עיקר כדעת הר"ן דליכא רק מדת חסידות ועיין בפלתי (ל) כן הוא לפי הבנת ב"י ברמב"ם עיין בב"י ועיין ש"ע ובש"ך (לא) עיין בש"ע ובש"ך (לב) עיין בפמ"ג

מה

מקצת שה אבל אין חייב בכל המתנות דשמא חוששין לזרע האב ג"כ ואין כאן אלא חצי שה ועל חצי השני' הממע"ה ויכול בעה"ב לומר אייתי ראי' דאין חוששין לזרע אב ויש כאן שה כולה ואתן לך כל המתנות אבל תייש שהוא זכר של שה הבא על צבי' פטור מכל המתנות דלזרע אם ודאי חוששין ואיכא כאן חצי חיה ועל אידך פלגא יכול הבעה"ב לומר שמא אין חוששין לזרע אב וליכא כאן מקצת שה והממע"ה:

יז (לג) אין נוהגות בקדשים ובבכור דאין מצוה על קדושה:

יח (לד) בכור קודם שבא ליד כהן שנתערב בבהמות אחרות אפילו הם של בני אדם רבים יכול הכהן לומר לכל אחד תן לי מתנותיה ואי אתה אומר שהוא בכור ופטור מן המתנות תן לי כולו אבל בכור שניתן לכהן ומכרו לישראל במומו ונתערב באחרות אם המה של רבים יכול כל אחד לומר שלי הוא הבכור שפטור מן המתנות אבל אם אחד שוחט אותם אין פטור אלא מאחד מהם (לה) ואם יש ספק בשנים איזה מהם בכור ולקח הכהן אחד וישראל אחד אותו אחד פטור מן המתנות דיכול הישראל לומר דזה הוא הבכור ואין לכהן לומר ממ"נ אם זה הבכור תן אותו לי כולה דהוי לי' כאלו בא ליד כהן ומכור אותו לישראל במומו:

יט (לו) מתנות נוהגות בזמן הזה בא"י מדרבנן כמו תרומה ובחוץ לארץ אף מדרבנן אינו נוהג:

כ (לז) כהנים פטורין ממתנות דלא מיקרי עם אבל לוים ספיקא הוא אי מיקרי עם או לאו ואין להוציא מידם (לח) אבל ליטל ודאי דאינו נוטל ואף אם תפס מוציאין ממנו דזה יהי' משפט הכהנים כתיב והוא לאו כהן הוא (לט) ואם תפס כהן מלוי מתנות אין להוציא ממנו דכיון דאין ספק בגוף המתנות רק על האדם אם בר חיובא הוא אם לאו שפיר

מה שמפלפל לענין תפיסה אי מהני בזה (לג) משנה ס"ע ועיין בעי"ז (לד) גמרא וס"ע שם (לה) עיין בש"ך ובכו"פ שכן הוא דעת הרמב"ם ורוב פוסקים יע"ש (לו) עיין בש"ע ועיין במש"ז אות ז' ועיקר דעתה כהוג עלמא כר"א ד"לף כתיכה כתיכה מתרומה ועיין בכו"פ שתמה על אנשי מעשה למה אין מחמירין ע"ע להפריש מתנות אשר לדעת רוב פוסקים כוהג גם עתה בח"ל ורוב חז"ל בשים כהגו בו אך דאפשר משום דעתה אין לנו כהן מיוחס ואם אחד רולה להחמיר ע"ע לית בי' מש"ס יהורא יע"ש וגם הג' בעל ח"ס הי' רגיל ליתן כמבואר בח"ס ס"א (לז) גמרא וס"ע (לח) ש"ך דלא כב"ח ולבוש יע"ש:

(לט) **ואם** תפס כהן מלוי מתנות כו' הנה כבר כתבאר בסעיפים הקודמים דכל היכי דהוי ספק אי נתחייב במתנות אמרינן הממע"ה ופטור ליתן לו אך אם תפס הכהן לא נתבאר שם הדין אך בדין דהכא אם תפס הכהן מלוי דעת הרמב"ם וטור דאין לריך להחזירם לו דתפיסה מהני בזה וכן מבואר ברמב"ם בפ"ח מהלכות בכורות בספק בכור ומביאו הטור לקמן סי' בעי"ו דאם תפס כהן אין מוליאין מידו ואדוכינו הכהן הגדול בסי' זה אות י"ג תמה על הטור דהכא בכהן שתפס מתנות מלוי פסק כדעת הרמב"ם דאין מוליאין מידו דלא כרין שס"ל דמוליאין ובסי' שעי"ו בספק בכור פסק דמוליאין מידו דלא כדעת הרמב"ם א"כ פסקיו סותרים אהדדי והנה הב"ח בשם הב"י לחלק דבספק בכור הוי ספק לכל העולם כולהו דהוי ספיקא דמעשה אבל בלוי הוי ספיקא דדינא אי חייב במתנות או לא לכן יכול הכהן לטעון קים לי היכי דתפס ולפ"ז כתב בספ"ד אות י' דבלבי הבא על התיישה ותפס הכהן ג"כ אין מוליאין מידו דגם בזה הוי ספיקא דדינא אך בספק טרפה דהוי ספיקא דמעשה מוליאין מידו אם תפס כמו בספק בכור אך הש"ך דחה תירץ הב"ח דאין לחלק בין ספק דמעשה לספיקא דדינא והביא ראי' לזה מפרק השואל גבי מרחץ וכן משמע באחרי' בפ"ק דמליעא גבי הא דמדמה התם דין מרחץ לתקפו כהן דבתרוייהו לא מהני תפיסה וכתב הש"ך לתרץ שיטת הטור באופן אחר דס"ל הטור דספק בכור כיון דספק הוא בגוף הענין שנחלקו עליו הלכך מספק אין לכהן שייכות בו דאמרינן לי' אייתי ראי' דבכור הוא ושקיל וכל כמה דלא מייתי ראי' מוקמינן לי' אחזקת מרא קמא ואחזקת רוב בהמות אינם בכורים מה שאין כן כאן שהספק הוא אם לוים חייבים או לו ובגוף הענין אין כאן ספק אלא שהספק הוא מלד אחר מלי הכהן לומר ללוי כל כמה דלא מייתית ראי' דלא איקרי עם דמתנות שלי יע"ש ולכאורה דבריו תמוהים דהא אדרבה בבכור ליכא חזקת מרא קמא כמבואר להדיא בתשובת הרשב"א סי' ש"א מפני שקדושתו היא מרחם מתחילת הייתי לעולם וכבר העיר בזה בבית מאיר המדפס על הגליון יו"ד סי' זה אמנם נפעיד לרקו דברי אדוכינו הש"ך דהא כתבו בתוס' בבכורות דף כ' ד"ה לו חזקת חולין דהא במעי אמו לא הי' קדוש בבכורה והרשב"א חילק בסברא זו על תוס' וכבר כתבתי בסי' כ"ה אות י"ב או"ק ב' דסברא זו אינה מסכמת והראיתי פנים לכל לד בטעו"ד דרוש כא מסם ואין לריך להכפיל מעתה א"ס דהטור ס"ל כשיטת התוס' לכן ס"ל דבבכור יש לו חזקת מרא קמא אך מה שתמה בבית מאיר עוד דהא גבי מתנות יש ללוי חזקת מרא קמא ברור דקודם הזביחה שלו הכל וזה לכאורה תמוה גדולה אך נראה כיון דהוי ספיקא דדינא לא שייך לאוקמי על חזקה כמבואר בכה"ג ביו"ד סי' ח"י דבספ"ל חזקה לא ישתנה הדין ואפשר דזה כונת הש"ך ע"ש ודו"ק ובפנים כתבתי לחלק בין אם הספק היא במתנות או באדם כי כן מורה פשטות לשון הש"ך דלא כמו שכתבתי כאן בכ"כתו ויש כ"מ בזה לדינא ול"ע כעת וכו"פ כתב דהכא בסי' זה איירי שנתן לו הלוי והוי תפיסה ברשות ע"כ פסק הטור דאין מוליאין מידו אבל תפיסה שלא ברשות ס"ל הטור גם כאן דמוליאין ממנו כמו בספק בכור יע"ש:

ובעיקר הדין בספק ממון אי מהני תפיסה או לא אמרתי להרחיב הדבור ולבאר שיטת הרמב"ם והפוסקים בזה כיד ד' הטובה עלי:

א) **גרסינן** בב"מ דף ו' בעי ר"ז תקפה אחד בפנינו מהו היכי דמי אי דשתיק אודויי אודי ליה ואי דקא צווח מה הוי לי' למעבד לא לריכא דשתיק מעיקרא ולבס"ף לווח מהו מדאשתיק אודויי אודי לי' או דלמא כיון דקא לווח השתא איגלאי מלתא דהאי דשתיק מעיקרא סבר הא קא קחזי לי' רבנן אמר ר"נ ת"ש בד"א בשמיהם אדוקים בה אבל היתה טלית יולא מתחת יד אחד מהם המוליא מחבירו עליו הראי' היכי דמי אי כדקתני פשיטא אלא כגון שתקפה אחד בפנינו יע"ש והנה הפוסקים הקשו מכאן על בעה"מ הנ"ל בש"ך בתו"מ

סי' פ"א דמי שאמר לחברו מנה לי בידך ואתם עדי והוא שתיק דלא הוי כהודאה ומהרימ"ט כתב לחלק דהכא שאני כיון דלא הוחזק הדבר בשלו עד כעת ע"כ אם שתיק איכא הוכחה דלא הי' שלו מעולם והשעה הב"א בשם הר"ן כענין סברא זו דלכך הוי הכא שתיקה כהודאה אף דלבסוף צווח משום דהכא לאו מוחזק גמור הוא ואפילו ספק הודאה מהני יעו"ש ובהיות כן נראה מה שכתב בנתיבות המשפט סי' פ"א סעי' ב' דהיינו טעמא דהוי הכא כהודאה משום דהספק ממנו ובכל מקום דתוקף ממנו והוא שותק הוי הודאה יעו"ש והמה כתבו בפירוש שלא כדבריו וראי' גדולה הביאו לדבריהם מנסכא דר"א וביותר יש לתמוה עליו דלא זכר דברי עצמו מה שכתב בסי' קל"ח שגם כתב להיפך יעו"ש והקצות החושן ז"ל כתב ליישב קושיא זאת דהכא הייני טעמא משום שעדיין צריך לישבע על החצי נמצא דהשתיקה הוי כאומר איני נשבע ומיישב בזה מה שכתב רש"י דהכא איירי קודם שבועה ודברי פי חכם חן. ולפי דברים הללו נראה ליישב קושית הט"ז בחו"מ סי' קל"ח מה שתמה שם על הרמ"א שהביא יש אומרים דאף אם הביא אח"כ עדים על החצי לא מהני משום דכבר הודה דשתיקה כהודאה הוי ותמה הט"ז א"כ למאי דבעינן למפשט מברייתא הא תני' המוציא מחברו עליו הראי' ש"מ דעכ"פ עדים מהני יעו"ש דהעלה כדעת המחבר דעדים מהני ולכאורה לפע"ד דהא באמת צריך להבין למה מהני הא הודאת בע"ד כמאה עדים נמצא דעדים מוכחשים מבע"ד עצמו אך יש לומר דבהא סברא פליגי דלדעת המחבר וט"ז לא הוי שתיקה כהודאה רק כאומר איני נשבע דשוב לא מהימן בשבועה אבל עכ"פ עדים מהני כמו שכתב הקצה"ח אבל הי"א סבירא להו דשתיקה הוי כהודאה אף דבעלמא לא הוי כהודאה הכא שאני כמו שכתבתי לעיל ממילא דעדים לא מהני וז"ב א"כ אפשר לומר דאבעיא דר"ז הוי בשתיק לבסוף צווח אי הוי הודאה גמורה כמו שכתב הרשב"א או עכ"פ דהוי כאומר איני נשבע כמו שכתב הקצה"ח ובין כך ובין כך לא מפקינן מני' או דלא אמרינן כן אלא דשתיק משום דקא חזי לי' רבנן לכך בעי' למפשט מברייתא עכ"פ דבלא עדים לא מפקינן מני' משום דהוי כאינו נשבע אבל עדים לעולם מהני אבל אח"כ דדחינן דברייתא לא איירי כלל מתקפה ונשאר בספיקא בעיא דר"ז והוי קילא לנתבע או כמו שכתבו דאת"ל דאמרינן לקמן אפשטא הבעיא עיין בב"י ובלח"מ פ"ט מטוען א"כ נשאר הדבר דהוי הודאה לכך אף עדים לא מהני ודו"ק אמנם דעת הב"ח הוא דעת המכרעת דבשתיק מתחלה ועד סוף אף עדים לא מהני אבל בשתיק ולבסוף צווח עדים מהני והטעם כמו שכתבו הקצ"ח והכ"מ דעיקר דספק של ר' זירא הוא בשתיק ולבסוף צווח דעכ"פ יהי' ספק הודאה ונגד חזקה גרוע כי הכא מהני אפילו ספק הודאה או דלמא דאף ספק הודאה לא הוי ממילא אף אם נפשט בעיא דר"ז לא הוי אלא ספק הודאה לכך עדים מהני יעו"ש ובזה יתיישב אצלי מה שיש לכאורה להקשות היכי בעינן למפשט מהברייתא דלמא סיפא איירי בשתיק מתחלה ועד סוף ולא בצווח לבסוף אך לפי דעת הב"ח א"ש דאי בשתיק מתחלה ועד סוף א"כ הוי הודאה גמורה ואף עדים לא מהני ולמה תניא המוציא מחבירו עליו הראי' וע"כ בצווח לבסוף איירי לכך שפיר מהני עדים כנ"ל אמנם לדעת המחבר קשה כל דהא עדים לעולם מהני א"כ דלמא סיפא איירי בשתיק אף בס"ף ולא אפשט בעיא דר"ז ואין ליישב דהא נמי פשיטא דכה"ג הודאה הוא ז"א דאדרבה דכבר הבאתי לעיל מה שתמהו הפוסקים למה הוי שתיקה הודאה עד שכתבו משום זה לחלק בין הא' דהכא לבעלמא וזה חידוש גדול הוי ואפשר שזה אשמיענן בברייתא אמנם הדבר נכון מאוד לפי מה שכתבתי דע"כ לדעת הפוסקים דמהני עדים צריך לומר דלא הוי הודאה אלא כאומר איני נשבע כנ"ל א"כ אכתי פשיטא ולא אצטריך התנא לאשמיענן וע"כ בצווח לבסוף איירי הסיפא ונפשט בעיא דר"ז ודו"ק אמנם אכתי לדעת רמ"א דסובר דהוי הודאה וקשה כנ"ל אך לפי מה שכתבתי דלפס"ד השתא דבעי למפשט מברייתא ע"כ הטעם משום דהוי כאומר איני נשבע דאל"כ יקשה למה מהני עדים כנ"ל א"כ אף לדעת רמ"א ניחא כמו לדעת המחבר ודו"ק ונראה ליישב בזה קושית מהרי"א אבוהב ז"ל בשטה וז"ל אילימא כדקתני וכו' י"ל דגדולה מזו ה"ל להקשות שבכאן יש שלשה חלוקים שתי קצוות ומיצוע אחד ששניהם באו מתחלה ועד סוף אדוקים הקצה השני שמתחלה ועד סוף לא בא תפיס אלא אחד מהם החלוק האמצעות כשבאו שניהם לב"ד הי' תפיסים ותקף האחד מיד חבירו וזו שאלתינו והברייתא הביאה שני הקצוות והחלוקה האמצעית לא דברה וא"כ קשה רישא לסיפא שמרישא נראה שדין חלוקה אינו אלא בשניהם אדוקים אבל בחלוקה אחרות המע"ה ומסיפא נראה שדינו יחלוקו שלא גזר דין המע"ה אלא בהיתם יצאת וכו' ודו"ק יעו"ש ולפי הנ"ל א"ש דאפשר לומר דבחלוקה אמצעית אף ראי' לא מהני משום דהוי הודאה ולא קשה רישא לסיפא לכך לא מקשינן אלא פשיטא ודו"ק זה ברור כשמש בלאחרים ומיושב קושית מהרי"א אבוהב:

ב) **עוד** גרסינן התם אם תימצי לומר תקפה אחד בפנינו מוציאין אותה מידו הקדישה אינו מקודשת אם תימצי לומר תקפה אחד בפנינו אין מוציאין אותה מידו הקדישה בלא תקפה מהו כיון דאמר מר אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט דמי כמאן דתקפה דמי או דלמא השתא מיהא לא תקפה וכתיב איש כי יקדיש את ביתו קודש וגו' מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו לאפוקי האי דלא ברשותו עכ"ל ובתוס' ד"ה הקדישה בלא תקפה ומיירי נמי כגון ששתק בשעה שהקדיש ולבסוף כששאלה הגזבר צווח ע"כ ולכאורה למה לא פירשו לבסוף כשיצא מב"ד כמו בתקפה דאיבעיא בר"ז היינו כששתיק בשעת תקיפה וקודם שיצא מב"ד צווח ולפירוש התוס' נראה דהכא בהקדיש מיירי שיצא מב"ד בשתיקה אך אח"כ שבא אצלו הגזבר ותובע אותו צווח וזה לא תלוי כלל באבעיא דר"ז דהא אם יצא מב"ד בשתיקה פשיטא לן דהוי הודאה ואם נאמר דבהקדיש אף כה"ג מבעיא לן אי הוי הודאה א"כ למה תלוי הגמרא האבעיא דהקדיש באת"ל בפשיטות הוי להו לאבעיא בהקדש אם יצא מב"ד בשתיקה אי הוי הודאה כמו בתקפה או דלמא השתא מיהא לא תקפה לכך אף בשתיק מתחילה ועד ס"ף לא הוי שתיקה כהודאה וראיתי בספר פנ"י שהרגיש בזה וכתב דהא ודאי פשיטא לן דהוי כהודאה אף בלא תקפה רק דאבעיא הוא דוקא בשתיק ולבסוף קודם שיצא מב"ד צווח אי הקדיש אף בזה דומה לתקפה יעו"ש אמנם מתוס' הנ"ל לא נראה כן דלמה פירשו לבסוף צווח כששאלה הגזבר ע"כ נראה לפע"ד דבהקדש לא אכפת לן במה שיצא מב"ד בשתיקה דלמה לו לצווח בפני ב"ד דוקא דזה אינו תלוי בב"ד בשלמא בתקפה ויצא מב"ד בשתיקה פשיטא לן דהוי הודאה דלמה יצא מב"ד הא יהי' אח"כ צריך לבוא לפניהם אי לאו דאודויי אודי לי' אבל בהקדש עיקר הצווחה לא שייך רק כשבא הגזבר א"כ אף אם יצא מב"ד בשתיקה ולבסוף צווח הייני כששאלה הגזבר דומה ממש לתקפה ושתיק בתחלה ולבסוף קודם שיצא מב"ד צווח לכך אבעיא בהקדש הוי באת"ל בתקפה בשתיק ולבסוף קודם שיצא מב"ד צווח דהוי הודאה א"כ בודאי בהקדש נ"כ איכא למבעיא אם צווח כששאלה הגזבר אי הוי הודאה במה דשתיק מעיקרא אבל אי דהתקפה שתיקה דמתחילה לאו הודאה דהא צווח

קודם

קודם שיצא מב"ד א"כ בודאי בהקדש כמי אף אם שתיק בעת שיצא מב"ד לא אכפת לן ולא הוי הודאה דהא לווה לבסוף כשבא הגזבר דהא בזה הוי סוף דהקדש וז"ב לפע"ד ודו"ק. ובעיקר בעיא פירשו בתוס' וז"ל ומבעיא לי' כיון דאמירתו לגבוה כו' הוי הקדש כתקפה דכיון דשתיק אדויי אודי לי' והוי הקדש ולא דמי לגזל ולא כשייאשו הבעלים דשיהם אינו יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו דכיון דאודיי לי' הוי כמו פקדון שיש לו ביד אחרים דיכול להקדיש וכו' או דלמא הקדש לא הוי כתקיפה דלמא ילוה בשביל דבריו וכו' עכ"ל והנה כל הרואה יתפלא מה אבעיא הוא דהא ע"כ אם נאמר דלא הוי הקדש א"כ לא הוי הודאה ואם נאמר דהוי הקדש א"כ הי' לו ללוה ומדשתיק הוי הודאה א"כ בודאי דצריך לומר דלא הוי הקדש ממילא דלא הוי הודאה דהא מתחילה צריכים אנחנו לדון על ההקדש ומזה מסתעף הודאה והא ע"כ אין אנו יכולים לומר דהוי הקדש אם לא נאמר תחילה דהוי הודאה ובודאי דיכול הנתפס לומר דלא הוי הודאה משום דמה אכפת לי' בדבורו דהא אם לא הודאה הוי ממילא דלא אמר כלום ולא הוי הקדש ומה אבעיא להו ועיין בפנ"י שהרגיש בזה ומתוך כך פירש האבעיא בע"א דלא כהתוס' ועוד יש להקשות מה זה דמסקינן בא"ל וכו' השתא מיהא לא תקפה וכתיב ואיש כי יקדיש את ביתו קודש מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו הא מעיקרא כמי הוי ידעט זאת רק רצו לומר דהוי הודאה ממילא דהוי ברשותו כמו שכתבו בתוס' ודו"ק ונראה לפרש דהתוס' הכי פירשו דאבעיא להו אי אמרינן דבודאי הוי הודאה משום דאף דבלא הודאה לא הוי הקדש א"כ מה אכפת לו בדבורו אפ"ה לאו כל אדם דיכלא גמרי והי' לי' ליחוש שמא באמת הוי הקדש א"כ הוי ללוות ומדלא לווה ש"מ דאודויי אודי לי' והוי באמת הקדש גמור עפ"י דין או דזה הוי דבר המפורש ונלמד מדרש פשוט וכל העולם יודעים זאת לדבר הפשוט דאיש כי יקדיש את ביתו קודש מה ביתו ברשותו א"כ יכול שנתפס לומר מה אכפת לי בדבורו לכך לא לוותי ועיין בש"ך בחו"מ סי' מ"ב ס"ק ל"ו דאיכא דברים דיכול לומר לא ידעתי מזה דהדין כך ואיכא דברים דליכא למימר הכי יעו"ש ודו"ק כי זאת נכון בכונת התוס':

ז) **ת"ש** דהוי מקואה דהוו מנצו עלה בי' תרי האי אמר דידי הוא והא אמר דידי הוא קם חד אקדשה פרשי מיניה רב חנניה ור' אושעיא וכולהו רבנן וכו' כי אתא לקמיה א"ל ר' המנונא מתניתין הוא ספק בכורות וכו' והנה לסברת התוס' כתבו הראשונים דלא לפשוט ממקואה משום דהכא כמי בשתיק ולבסוף לווה איירו וא"כ מה אבעיא להו אי הוי סובר שתיקה הוי הודאה א"כ ליכא למבעיא כלל דבודאי הוי הקדש אלא ע"כ הקדש לא דמי לתקפה ולא הוי הודאה לכך שפיר מבעיא להו אי יכול להקדיש משום דיש לו בה כח לתפוס מכח כדא"ג א"כ אף דלא הוי הודאה הוי הקדש כמו שכתב בשיטה יעו"ש ועיין בתוס' ומהרש"א אמנם קשה לפי מה שכתבתי לעיל באו' אי בשם רש"י דהכא קודם שנשבע דוקא בעי רי"ז אי הוי הודאה משום דהוי כאומר איני נשבע אבל אם כבר נשבע לא שייך לומר שתיקה כהודאה יעו"ש א"כ מה ראי' מייתינן ממקואה הא הכא לא שייך כלל הודאה אמנם צריך לומר דלסברא זו עיקר האבעיא בהקדש אי הוי כמו תקפה ואפילו לווה מתחילה כמי יש לומר דהוי הקדש משום דהראשון לא הוי מוחזק גמור ולא שייך לומר שאינו דומה לביתו ופשיט ממקואה דהיכא דיש בו כח לתפוס והשני אינו מוחזק כלל אפילו הכי לענין הקדש אינו דומה לביתו משום שאינו יכול להוציאו בדיינים עיין בשיטה שהאריך מאוד בפירוש זה בשם הר"ן וגם דעת הרשב"א נוטה קצת לפירוש זה יעו"ש:

אמנם האבעיא דמקואה לדעת כל הראשונים הכי מבעיא להו היכי דיש כח ביד ראובן לתפוס ואם תפוש אין מוציאין ממנו אם יכול דבר זה להקדיש או דלמא משום דאין להוציאו בדיינים אינו ברשותו מיקרי ולא דמי לביתו ולא חל הקדש וא"ל ר' המנונא לרבה מתניתין הוא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורים ובין טמאים המוציא מחבירו עליו הראי' ותני עלה אסורים בגיזה ועבודה והא הכא דאמר תקפו כהן אין מוציאין וכו' וכי לא תקפו אסורים בגיזה ועבודה אמר לי' רבה קדושה בכור קא אמרת לעולם אימא לך תקפו כהן מוציאין אותו מידו ואפילו הכי אסירין בגיזה ועבודה דקדושה הבאה מאליה שאני הכא לכאורה אינו מובן כלל דמה ס"ד דר' המנונא למפשט בע"א דמקואה מכאן וכי לא ידע החילוק שבין קדושה הבאה מאליה דהא עיקר הבעיא הוא אם יכול אדם להקדיש במה שאין לו כח להוציאו בדיינים אלא שיש לו כח לתפוס מדאמרה תורה ביתו שכל דבר שאדם מקדיש צריך להיות דומה לביתו היינו שיהי' ברשותו כמו ביתו ואם במה שיש לו כח לתפוס דומה לביתו וברשותו הוי או לאו א"כ מה זה ענין לקדושה הבאה מאליה דהא ודאי ספק איסור לחומרא או מדאורייתא או מדרבנן לכל מר כדאית לי' ונראה לפרש הפלוגתא שבין ר' המנונא לרבה דר' המנונא ס"בר דספק בכור דהוי ספק ממון ואמרינן ספק ממון לקולא ונשאר ביד ישראל מכח חזקת ממון שיש לו בו הגם דאין כאן חזקת מרא קמא אפילו הכי איסורא בתר ממון גרור וכמו דהחזקת ממון מהני לגבי ממון מהני כמי לענין איסור דהא באיסור כמי אזלינן בתר חזקה והגם דהכא בספק ליכא חזקת מרא קמא כמו שכתב הרשב"א בתשובה משום דנולד בספק עכ"פ חזקת תפיסה דמהני לגבי ממון ואמרינן המוציא מחבירו עליו הראי' חזקה זו מהני כמי גבי איסור וא"כ קשיא לי' אמאי אסיר בגיזה ועבודה אלא ע"כ משום דאם תקפו כהן אין מוציאין אותו מידו א"כ מה שמחזיק ישראל אין זה כלום והוי הכהן כמו הישראל נשמע מזה דחזקת ממון היכי דליכא חזקה דמעיקרא אינו כלום ממילא נפשט האבעיא דמקואה וגם האבעיא דתקף אחד בפנינו וגם קדשה אחד בפנינו דהא לר' המנונא דתקפו אין מוציאין אותו א"כ אפילו לווה מתחילה ועד סוף כמי אין מוציאין ולא שייך להקשות מה הוי לי' למעבד כמו דמקשינן לעיל דהא תפיסה מהני לדידי' כמו שכתב בשיטה בשם הרמב"ן וכן כתב הנמוק"י יוסף ואם הקדישה בלא תקפה כמי אפשט לדידי' דמהני הקדש אף אם לא תפס דהא כמו דלא אבעיא להו אם הקדיש מי שתפוס בה דפשיטא להו דמהני ומיקרי ברשותו במה שמחזיק אותו והגם דיש לחבירו רשות וכח שתפסו ממנו אעפ"כ מהני ההקדש הגם דחזינן בחזקה זו מה שמחזיק אינו חזקה המכונה לגבי איסור ואסיר ספק בכור בגיזה ועבודה וע"כ דחזקה זו אינו כלום ומה"ט תקפו כהן אין מוציאין מידו ואפ"ה פשיטא דיכול להקדיש ומקרי ברשותו א"כ אף אם לא תפיס עדיין מיקרי ברשותו דהא מה שמחזיק בה אין מעלה יתירה כלל על שלא החזיק עדיין ויש לו כח להחזיק דתרווייהו לא מיקרי מוחזקים דחזקה זו לא כלום הוא אם אין כאן חזקה דמעיקרא ואפילו הכא חזינן דמי שמחזיק יכול להקדיש ומקרי ברשותו א"כ אף מי שיש בו כח לתפוס ג"כ ברשותו מיקרי לענין זה דיכול להקדיש ולא ממעטינן מקרא דאיש כי יקדיש את ביתו אלא מטלטלין שכפר ואיש בעין דאין יכול לתפוס אבל אם יכול לתפוס מיקרי ברשותו

ושפיר

ושפיר כפשט כל האבעיות ואמר לי׳ רבה דז״א דלעולם חזקת ממון מה שמחזיק בו מיקרו חזקה מכרעת לענין ממון אף דליכא חזקה דמעיקרא ואפה״כ אסיר בגיזה ועבודה משום דגבי איסור לא מהני חזקה כזו רק חזקה דמעיקרא אבל לגבי ממון שפיר מהני א״כ אפשר לומר דתקפו כהן מוליאין מידו משום דחזקת מה שבידו הוי חזקה אלימתא גבי ממון וקדושה הבאה מאליה שאני דהוי עכ״פ ספק איסור ולאימרא א״כ במקיתא אם מחזיק בה יכול להקדים משום דמיקרי ברשותו וחזקת ממון יש לו בה אבל אם לא תקף עדיין אף דהתם מהני תפיסה איכו ברשותו מיקרי כל זמן שלא תקפה מכ״ש בהקדים אחד בפניכו דבאמת לא מהני תפיסה דהא תקפו כהן מוליאין מידו בודאי דלא מלי להקדים דאיכו ברשותו מקרי כן נראה לפרש לפע״ד ודברי מעיס קלא לפירוש של הפנ״י ז״ל יע״ש העולה מזה דלר׳ המכוכא אם אין כאן חזקה דמעיקרא חזקת תפיסה לאו כלום לכך תקפו כהן אין מוליאין מידו אבל לרבה חזקת מה שבידו ותפיס בה חזקה אלימתא הוי לכך מוליאין מידו אם תקפו כהן ודו״ק :

ד) **גרסינן** בגמרא אמר לי׳ ר׳ חנכיא לרבה הכי׳ דמסייע לך הספיקות ככנסין לדיר להתעשר ואי ס״ד תקפי כהן אין מוליאין אותו מידו אמאי ככנסין לדיר כמלא זה פיטר ממונו בממון כהן ע״כ והרשב״א בת׳ סי׳ ש״א הביא בשם השואל וז״ל כתבת עוד ותמה אני על הרמב״ם ז״ל גבי ספק בכירות ואם תפש אותו כהן אין מוליאין מידו ולפיס שמעתין משמע דקמה לה מלתא דרבה דאם תקפו כהן מוליאין מידו השובה באמת גם לי נראה כן אלא דבעינן למשכוי כפשין אדרב ז״ל לחזור אחר זכותו וכו׳ ואף ע״ג דמסייע ר׳ חנכיא מברייתא דהספיקות אמר לך ר׳ המכוכא דלא דמי וכו׳ ולא איתחזק בי׳ ישראל יתר מכהן דאף ע״ג דאיתחזק באם הוולד בוולד מיהא לא איתחזק וכו׳ אבל הספקות וכו׳ ושם ודאי איתחזק ביד בעלים [היינו קודם פדיון] וספק פדיון פטור חמור הוא ספק איכו פדיון הלכך דיכא הוא דאפילו תקפו כהן מוליאין אותו מידו וכו׳ עכ״ל בקילור ולריך להבין באמת לפי סברת הרשב״א דר׳ המכוכא מחלק בזה א״כ מ״ט דר׳ חנכיי דהביא ראי׳ לרבה מספק פדיון פטור חמור דהוי לישראל חזקה דמעיקרא ואף ר׳ המכוכא מודה דמוליאין ועיין בספר תקפו כהן פ״א וכלע״ד דסיבר ר׳ חנכיי דחזקה דמעיקרא שהיי לישראל בשה איתרע לי׳ במה שפדה את הספק פטר חמור דהא בגוף הפטר חמור אין לו חזקה דמעיקרא כמו שכתב הרשב״א דהא כולד וספיקי עמו ממילא הפדיון שככנס במקומו הוי כמו הפטר חמור דהא זה פדיון שלו ממילא נגרר בתר הפטר חמור ואיתרע חזקה דמעיקרא של השה לכך מדמה ר׳ חנכיי ספק פדיון לספק בכור בהמה טהורה ואם בספק פדיון מוליאין ה״ה בספק בכור בהמה טהורה ור׳ המכוכא סיבר דאף דשה בא תחת הספק בכור ומכח ספק שאין לו חזקה מרא קמא אפילו הכי כשאר לשה חזקה מרא קמא וש״ך להעמידו בחזקתו ודבר זה תלוי בפלוגתא של ר׳ הוכא ור״ח בפרק קמא דחולין דפליגי בשוחט בסכין וכמלאת פגומה אי אמרינן שכין איתרעי בהמה לא איתרעי ועיין בכור שור בחידושיו דף י׳ וז״ל תו איכא למידק הא כתבו בשם ר״י להתיר הגבינות שנעשה מבהמה שנמצאת טריפה מטעם דמוקמינן על החזקה וכו׳ ונראה דס״ל כר׳ יונה דזה דומה למ״ש בגמרא שכין איתרעי בהמה לא איתרעי וכו׳ ואע״ג דחזקתן תלוי בחזקת הבהמה ה״כ חזקת הבהמה תלוי בחזקת הסכין ואפה״כ אמרינן כיון דבהמה לא אתרע כשירה עכ״ל יע״ש שהאריך ה״כ קוצר ר׳ המכוכא דחזקת השה לא אתרעי והדברים קיימא מהתם ודו״ק כמלא לדעת הרשב״א דהיכא דאיכא חזקת מרא קמא לכ״ע מוליאין אלא דפליגי היכי דליכא חזקת מרא קמא דלר׳ המכוכא אין מוליאין ולר׳ חניכא מוליאין ופסק הרמב״ם כר׳ המכוכא דאין מוליאין :

ה) **והב״י** ביו״ד סימן שע״ו תירץ דהרמב״ם קוצר כר׳ המכוכא והסייעתא מספק בכורות לאו סייעתא הוא לדידי׳ משום דסובר דאף דאין מוליאין מיד כהן עכ״פ כל זמן שלא תפש הכהן הרי ממון גמור של ישראל ולא שייך לומר איך פיטר ממונו בממונו של כהן יע״ש אמנם לריך להתבונן א״כ מ״ט דר׳ חנכיא דמה ראי׳ מייתי לרבה ובאיזה סברת פליגי ר׳ חנכיא ור׳ המכוכא. וכלפע״ד ליישב על דרך של הב״י דהא לכאורה יש להקשות לר׳ חנכיא אף אם כאמר תקפו מוליאין עכ״פ מידי ספיקא לא נפקא וספק ממונך הוי א״כ הוי ספק שמא פוטר ממוכו בממון של כהן והוי ספק איסור כמו שהקשה בהגה בספר תקפו כהן יע״ש ועיין בפנ״י ונראה לתרץ דהכה אמרינן ביבמות ל״ז ספק ובני יבם שבאו לחלק בנכסי יבם לבתר דפליג יבם בנכסי מיתנא וכו׳ אמר להוא הספק ממ״כ אי אחיכון אנא הבו לי מנתי בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבו לי פלגא דפלג אבוכון בהדאי אמר ר׳ אבא קם דינא וכן פסקו הפוסקים כר׳ אבא וכתבו בטעמא דר׳ אבא משום יאוש בעלים דהיכף כשפלג מתייאש הספק מנכסי מיתנא מעתה סר מהר קושית הת״כ הנ״ל דשפיר הביא ר׳ חנכיא ראי׳ דאי אמרינן תקפו כהן מוליאין א״כ כבר כתייאש הכהן מזה ואפילו הוא באמת בכור הוי ממון גמור של ישראל ושפיר נככסין לדיר להתעשר ולא פטר ממונו בממון כהן רק בממונו שהוא ממונו על כל הודאי אך אי אמרינן אין מוליאין לא מייאש מזה דשמא יבוא לידם ע״י תפיסה ודו״ק אך עדיין יש להקשות הא הוי יאוש שלא מדעת דהכהנים דעלמא איכו יודעים מהספק וקיי״ל כאביי דלא הוי יאוש איברא די״ל לומר דכהנים דעלמא מעיקרא איאושי מייאש ממנו כמו דאמרינן בב״מ לענין לקט יע״ש אך דמלשון הספיקות משמע דכל הספיקות שבעולם נכנסין להתעשר כמו שכתב התומים בסכ״ת יע״ש א״כ אף הכהנים דהכא לא ידעו מזה ואפה״כ נכנס לדיר וקשה אמאי הא הוי יאוש שלא מדעת ולריך לומר דסובר דהוי יאוש כרבא אף דאביי שקיל וטרי התם היינו לר׳ חנכיא ורבא ודו״ק. אמנם ר׳ המכוכא דסובר כאביי דלא הוי יאוש א״כ אכתי יקשה קושית הת״כ הנ״ל ולריך לומר ע״כ משום שהוא בידו ממונו הוי על כל הידאי א״כ אף אי תקפו אין מוליאין הוי כמי ממונו משום שהוא בידו וכל זמן שלא תקפו הוי ממנו כמו שכתב הב״י ועולה שפיר פוסקא של הרמב״ם דפוסק כר׳ המכוכא משום דפוסק ג״כ יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש ודו״ק כי נכון מאד :

ו) **עוד** נראה לפע״ד לתרץ על דרך של הב״י הנ״ל שסובר ר״ה דאף אם תקפו אין מוליאין ממנו עכ״פ כל זמן שביד ישראל הוא ולא תקפו כהן ממונו הוי וראוי לעשר על שלו א״כ אין ראי׳ מספיקות הנכנסין לדיר להתעשר לכך סובר באמת תקפו כהן אין מוליאין מידו ור׳ חנכיא סובר אף שהוא ביד ישראל אם יש לכהן רשות לתקפו לאו ממונו הוא ואין יכול לעשר מזה על שלו לכך שפיר מביא ראיי לרבה כך עולה מתירוצו של הב״י ז״ל אמנם לריך להבין במה פליגי ר׳ המכוכא ור׳ חנכיא ואיך מביא ראיי לרבה דלמא סוברו רבה לענין זה סברת ר׳ המכוכא א״כ ליכא סייעתא כלל. הנה לבאר הדבר נראה לפע״ד להסביר טעמאי דר׳ המכוכא דסובר אין מוליאין מ״ט אין מוליאין דהנה מהר״י באסין

חקר

חקר בטעמא דאמרינן ספק ממון לקולא הא הוי ספק גזל אמנם ניחא לי׳ דהכא בממון א״א להחמי׳ דאם כוליהו מהנתבע א״כ הוי ביד התובע ספק גזל ע״כ הניחו ביד נתבע ואין לעשות מעשה מספק דהכא א״א להחמיר כמו בשאר איסורים אך התומים ז״ל הקשה עליו מגבי ושמא דלא אמרינן ברי עדיף ואמאי הא כאן שייך לומר ספק איסור לחומרא ולנתבע הוי ספק איס״ר אבל לגבי התובע לא הוי ספק דהא טוען ברי והעלה הוא ז״ל הטעם משום דספק גזל לא אסרה תורה יעו״ש אמנם גם טעמא של התומים ז״ל לא יתיישב לכאורה וזה גופה קשה לי׳ למהרי״ב דאמ׳ן ז״ל מ״ש ספק גזל מספק איס״ר אמנם לפע״ד נראה דשני התירוצים עולים שפיר ותלוי׳ בפלוגתא בפ״ק דכתובות אי ברי ושמא ברי עדיף אי לא אמרינן ברי עדיף דאם נאמר ברי עדיף שפיר יש לומר תירוצו של מהרי״ב ולא קשה קו׳ התומים ואפשר לומר באמת זה הטעם של מ״ד ברי עדיף דלכאורה אמאי מהימן להוציא ממון אם טוען ברי שמא משקר אמנם לפי טעם זה אתי שפיר מאוד דקשה לי׳ למה לא מחמרינן בספק גזל כמו בכל ספק איס״ר דלאימרא וניחא לי׳ משום דלגבי תובע נמי הוי ספק איס״ר גזל א״כ בבר׳ ושמא שפיר יש לומר לגבי נתבע ספק איס״ר לחומרא אבל לגבי תובע ליכא ספק דהא יודע בברי והבן ולמ״ד דלא אמרינן ברי עדיף ס״ל דהטעם הוא כמו שכתב התומים דספק גזל מותר ואי דקשה לן מאי שנא ספק גזל מכל איסורים אפשר דהוא סובר בכל ספק איס״ר דמותר מן התורה רק דמדרבנן אסיר וממון לא אסרו רבנן לכך ס״ל דלא אמרינן ברי עדיף כמלא דמאן דס״ל ספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא סובר דספק גזל נ״כ אסיר רק דהוי קולא לנתבע מטעם של מהרי״ב וסובר נ״כ ברי עדיף ומאן דס״ל מדאורייתא לקולא בכל איסורים א״כ ס״ל תירוצו של התומים וסובר דלא אמרינן ברי עדיף מעתה יובן לן היטב טעמא דר׳ המנונא דתקפו כהן אין מוציאין משום דס״ל ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא וא״ש דספק ממון לקולא משום דספק גזל מותר כמו שתירץ התומים וברי ושמא לא אמרינן ברי עדיף ואם תקף הכהן דאין ב״ד יכולים להוציא מידו דאם הוא ביד כהן הוי לגבי כהן ספק גזל ולקולא מעתה לא קשה מברייתא דספיקות דפוטר ממונו בממון כהן הא הוי ספק גזל ופוטר הדיר בגזל דהא ספק לקולא וכמו דאסרה תורה לפטור הדיר בגזל כן מותר נמי לפטור בספק גזל וספק גזל כל זמן שהוא בידו הוי כשלו דהא היתר גמור הוא לכך אף דאם תקפי כהן אין מוציאין כל זמן שלא תקף והוא ביד ישראל הוי ממונו אמנם רבה דס״ל ספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא עיין בספר מלא הרועים שכתב כן בגירסת התוס׳ ס״ל רבה טעמא דחתיכה משני חתיכה משום מלוות ולא משום דבעינן אקבע איסורי יעו״ש ותבין א״כ ס״ל דלכך ספק ממון לקולא משום דלגבי תובע נמי יהי׳ ספק איס״ר כמו שתירץ מהרי״ב וסובר באמת אם טוען התובע ברי והנתבע שמא דברי עדיף ולא קשה קו׳ התומים לכך אמר לי׳ רבה דלעולם תקפי כהן מוציאין דהא עיקר הטעם דקולא לנתבע הוא משום דא״א להוציא מתחת ידו משום ספק איסור דהא לגבי התובע נמי הוי ספק איס״ר לכך הדין היכי דקיימא שאין להוציא ממנו מספק אך אם תקף התובע והוי לגבי ספק גזל בודאי דמוציאין ממנו להעמיד בחזקת מי שהי׳ תפס מעיקרא כך נראה מצד הסברא אמנם לא ברירה לי׳ לרבה לחלק בזה על ר׳ המנונא משום דאפשר לומר אף לפי סברא זו אם תקף אין מוציאין משום דאם באנו להוציא מיד התוקף יוכל לומר נ״כ למה טלאו מתחת ידו הא לגבי התפס נ״כ יהי׳

ספק הגס דמחזיק בה מעיקרא לכך לא אמר רק בדרך אפשר לעולם אימא לך משמע מלשון זה דלרבה לא ברירה לי׳ עוד סברא דמוציאין כמו שכתב הרשב״א בתשובה ס״ח יעו״ש קיצור הדבר דלר׳ המנונא דס״ל הטעם דקולא לנתבע הוא משום דספק מותר פשיטא דאין מוציאין דהא לגבי אדם נמי מותר אך לרבה דהסברא הוא דהוי קולא לנתבע משום דא״א לנו להוציא מידי ספק גזל בשום אופן ככ״ל א״כ יש להסתפק אם תפס אי מוציאין ככ״ל לכך אמר לי׳ ר׳ חנינא תני׳ דמסייע לך וכו׳ היינו לך דייקא דסבירא לך ספיקא דאורייתא לחומרא א״כ מה דהוי קולא לנתבע הוא משום דאין לנו להוציא מידי ספק איסור דלגבי התובע נמי הוי ספק איס״ר א״כ א״א לומר דהוי של הנתבע בהיתר אלא משום ספק איס״ר מחזיק בהשה והאיך נכנים לדיר להתעשר ופוטר ממונו בממון כהן דהא אינו שלו בהיתר רק מכח ספק ודו״ק בזה וע״כ צריך לומר דתקפי כהן דמוציאין משום דלגבי כהן הוי ספק גזל ואס״ר ככל ספק איס״ר תורה הגס דישראל נמי הוי ספק איסור ממנו אין להוציא מספק משום שהי׳ מחזיק בה מעיקרא לכך נכנס לדיר להתעשר אע״ג דהוי ספק משום דאין לכהן שום דררא דממונא בה כמו שכתב בשיטה יעו״ש אבל אם הי׳ תקפי כהן אין מוציאין ממנו אף שעדיין לא תפס והיא ביד ישראל מכח ספק איסור שבאמת אסור אלא שאין להוציא ממנו משום דהוי לגבי כהן נמי ספק וגם יהי׳ זכית לכהן אם יתקף שאין להוציא מידו קשה איך נכנס לדיר והא שמא אינו שלו ופוטר ממונו בממון כהן וככ״ל זה דוקא לרבה דס״ל ספיקא דאורייתא לחומרא אבל ר׳ המנונא ס״ל דספק גזל מותר לגמרי אף אי נמי דאם תקפו כהן אין מוציאין כמו שסובר באמת לא קשה כלל דפוטר ממונו בממון כהן דהא כל זמן שלא תקף והוא ביד ישראל ממונו הוי כמו שכתב הב״י מהטעם משום דספק גזל לא אסרה תורה כלל והוי היתר גמור לכך אתי שפיר פסק רבינו הגדול הרמב״ם ישיטתו דס״ל ספיקא דאורייתא לקולא ע״כ צריך לפסוק כר׳ המנונא ולא קשה מברייתא דהספיקות ודו״ק כי נכון:

ז) **עוד** נראה לפענ״ד ליישב דעת הרמב״ם באופן אחר דבאמת לפי המסקנא נדחה ראיות ר׳ חנינא וליכא ראי׳ לרבה לכך פסק כר׳ המנונא והוא דבאמת אמר לי׳ אביי לר׳ חנינא אי משום הא לא תסייעי׳ לי׳ למר הכא במה עסקינן דליכא אלא תשעה והיא דמה כפסך אי בר חיובא היא שפיר מתעשר ואי לאו בר חיובא היא תשעה לאו בר עשורי נינהו הנס דהדר אמר אביי לאו מלתא היא דאמרי דספיקא לאו בר עשורי הוא וכו׳ פירוש הרמב״ם דהא דהדר בי׳ אביי לאו ממה שאמר מעיקרא משום הא לא תסייעי׳ למר רק ממה שאמר ממ״נ אי בר חיובא היא שפיר מתעשר מזה הדר בי׳ דממ״נ לא שייך לעשר דספק פטור לעשר אע״ג דהוי ממ״נ כמו שהוכיח אביי ממתניתן דקפץ אחד מן המנויין אבל בעיקר הדבר שאמר דליכא סייעתא לרבה לא הדר בי׳ אביי דלא כמו שפירוש רש״י דהכה השיטה מקובלת הקשה למה לי׳ לאביי לאוקמי׳ בשאין שם אלא תשעה והוא הא שפיר משכחת לה אף באיכא מאה דתשעים נפטרים במנין הראוי והעשרה הנשארים איכא ממ״נ ותירץ דבאמת כך הוא כונת אביי יעו״ש ממילא אף דהדר בי׳ ואמר לאו מלתא היא דממ״נ לא בעי לעשר א״כ העשרה שנשארו אין צריך לעשר כלל לא כמו שרצה מעיקרא לומר דצריך לעשר את העשרה הנשארים מספק אבל עכ״פ שפיר נכנסין לדיר להתעשר בהתשעים אם יהי׳ הספק זה עשירי יהיו נפטרים במנין הראוי ולא קשה איך נכנסים לדיר הא פוטר ממונו

בממונו

בממונו של כהן ז"א דהא מכין הראוי פוטר והשתא הנשארים פטורים באמת לגמרי דמספק לא בעינן לעשר ואם לא הי' כאן הספק אינם בני חיובא דהא לא הי' נשאר אלא תשעה בלא הספק ובין כך ובין כך ליכא סייעתא לרבה ודו"ק היטב כי זה ברור כשמש ובפרט לפי מה דמסיקינן לקמן בדר' נחמן אמר רבה בר אבוה כשהי' לו עשרה ספק פטרי חמורים דמפרים עשרה שיין ומעשרן והן שלו וכן הוא אוקמתא בבכורות דף י"א על מתניתן דנכנס לדיר להתעשר ה"ר כילד אמרו נכנס לדיר להתעשר אי אתה יכול לומר בבא ליד כהן וכו' אלא בישראל שהי' לו עשרה ספק פטרי חמורים בתוך ביתו שמפרים עליהם עשרה שיין ומעשרן והן שלו וכן פסק הרמב"ם אוקמתא זו בפי"ב מהלכות בכורים א"כ ליכא סייעתא כלל לרבה דאין זה פוטר ממונו בממונו של כהן דהא כולם הם ספיקות איברא דיש לדחות תירוץ זה לכאורה דאכתי יש להקשות האיך פוטר ממונו בממונו של כהן ואי משום דכלהו ספיקות הם שמא זה הספק שהוא מעשר באמת בכור הוא והתשעה הספיקות לאו בכורים המה דהא אפשר להיות דספק אחד הוא בכור והספק השני לאו בכור הוא אמנם כבר כתב הפנ"י בב"מ בסוגיא זו על ר"כ וז"ל ואין להתעקש ולומר שמא האחד ודאי פדיון והשני חולין להא לא חיישינן שהרי זה הספק א"א להתודע והתורה העמידה כל הספיקות בחזקת ישראל דאם מוליאין כולהו מוליאין או דכולהו אין מוליאין ולפ"ז ליכא הוכחה לרבה כלל ושפיר פסק הרמב"ם כרי המכוכא והברייתא דהספיקות מוקמא כר"כ וכמו דאמרינן בבכורות ודו"ק ולפ"ז יתיישב לנו מה שיש לכאורה להקשות לפי תירוץ של הרשב"א דמודה רי המכוכא בספק פדיון פטר חמור משום חזקת מרא קמא כמו שהבאתיו לעיל באות א' א"כ למה לא פסק הרמב"ם הדין דספיקות נכנסין לדיר רק הביא אוקמתא בר"כ בעשרה ספק פטרי חמורים ולמה לא הביא אוקמתא דאביי דאף באחד שנכנס לדיר וזה קשה אף לפי תירוצו של הב"י ז"ל אמנם לפי הנ"ל א"ש דאי פסקינן כרי המכוכא ע"כ א"א לאוקמא הברייתא דנכנסין לדיר רק כר' נחמן דאל"כ קשה האיך פוטר ממונו בממונו של כהן ודו"ק אך לפי מה שכתבתי לעיל דאף לפי אוקמתא דאביי ליכא סייעתא לרבה משום דמכין הראוי פוטר א"כ ל"ע לכאורה אמאי לא הביא הרמב"ם אוקמתא דאביי רק דר' נחמן הא אף אם אין לו אלא ספק אחד שפיר נכנס להתעשר דמכין הראוי פוטר אמנם אפשר לומר דרמב"ם סמך על הא דפסק שם דמכין הראוי פוטר א"כ ממילא ידענו הדין דאף אחד נכנס משום מכין הראוי כנ"ל אך לפי תירוצו של הרשב"א והב"י א"כ חידוש כזה הוי לי' לרמב"ם ז"ל נפסק בהדי' כמו דתניא בברייתא דהא בפשוט הסוגיא מוכח דאם אין מוליאין אין נכנסים לדיר ודו"ק בזה:

ח') **כתב** מהרי"ט בסי' ע"ב וז"ל ויש לנו לחקור בזה הכלל התפוס לנו מדברי אחרונים כוחי כפש דכל מלתא דהוי פלוגתא דרבוותא אין יכול להוליא מיד המוחזק ויכל המחזיק לומר קים לי כהני דמזכי לי ומטי בה מחזקת הבתים דאמרינן הלכתא כוותי' דרבה בארעא היכי דקיימא ארעא תיקום והלכתא כוותיי' דרי יוסף בזוזי היכי דקיימי זוזי ליקמי אע"פ שאני רואה שלפי פירוש ר"י ז"ל אין נמס ראיי' מכל מקום כך תפסו ובכך עשו מעשה עכ"ל ולא ירדתי לסוף דעתו הקדושה הא כעבין שאין להוליא מהמחזיק בסדבר למה לי' להמוחזק לטענות קים לי כהני דמזכי לי אפילו בלא טענות קים לי אפילו אמר בפירוש שהדבר ספק א"א להוליא מתחת ידו דהא ספק ממון הוא ואיך אנו נוליא מהמוחזק בה מעיקרא אם הוא ספק לנו והתורה אמרה המוליא מחבירו עליו הראי' ומה לריכי הני פיסקים להביא ראי' על זה מפרק חזקת כמו שכתב הרב ואלא היכי נעבד וכי איכא למ"ד להוליא ממון מספק לדידן דפסקינן כרבנן דסומכוס והמוליא מחבירו עליו הראיי ומיהו אפשר בזה שבאו לחלק על דעת הרי"ף בשערים שפסק בשם רב האי גאון דבכל תיק"ו חולקין יע"ש או אפשר דפלוגתא דרבוותא גם רב האי גאון מודה בתורת קים לי דאין להוליא מיד המחזיק אך קשה מנ"ל להכריח זאת מהא דחזקת הבתים דלמא סיבר האי גאון ז"ל אף בפלוגתא דרבוותא חולקים כמו בתיק"ו והא דחזקת הבתים שאני דהא הלוה טוען ברי שאין חייב לו ובודאי כ"ע מודה דהמוליא מחבירו עליו הראי' אבל בספקא דדינא דגם לכתבע ספק אפשר דחולקים ואין חילוק בין תיק"ו לפלוגתא לרב האי לעולם אין יכול לטעון קים לי ועוד הא מהרי"ט בעלמו כתב לקמן דאם תפס מוליאין מידו ואין יכול התופס לטעון קים לי דהא איך קים לי' בדבר שהב"ד לא קים להו יע"ש וא"כ עדיין הא טעמא שייך לומר גם על המחזיק הראשון האיך קים לי' בדבר שבעלי הש"ס לא קים להו ול"ע ועיקר הוא כמו שכתבו הפוסקים דבשום ספק אין להוליא מיד המוחזק בה מעיקרא משום דהמוליא מחבירו עליו הראיי ואין להוליא ממון מחזקתיי אלא בראיי ברורה ולא מלד ספק ודו"ק עוד כתב מהרי"ט שם וז"ל והשתא אם בעיקר התפיסה איכא פלוגתא דרבוותא אי מהני לי' תפיסתו אי לאו מי אמרינן דלא מפקינן מידי תפיסתו כיון דפלוגתא דרבוותא הוא ומלי התפיס לומר קים לי או דלמא לא אמרינן הכי אלא כשהוא מוחזק בדבר שלדברי אותו הפוסק הוא שלו והי' שלו מעולם אבל בדבר שהוא תופס שאפילו לדבריו אין לו בגוף החפץ כלום אלא שהוא תפוס בו שיהי' נאמן על דבר אחר לא מקרי הולאה מיד המוחזק וזה ימים רבים שעמדתי על דבר זה ובעניותי נראה בעיני דכה"ג מפקינן מיד התפיס שכל שאינו תופס החפץ לומר שהוא שלו אלא מטענות ח"ב אחר אי מספקא לן בתפיסה כפלוגתא דרבוותא לא מהני תפיסתו דאוקי הכי בהדי הכי ואוקי תפלא בחזקת מרא קמא דומיי דנכסי דבר שטיא דפרק שני דכתובות שיש ספק במכר אמרינן אוקי תרי בהדי תרי ואוקי נכסי בחזקת בר שטיא והוא הדין גבי מטלטלין אע"פ שזה תפוס בהם נוקי להו בחזקת מרא קמא עכ"ל והנה כל הרואה יתפלא דהא מהרי"ט ז"ל כשתפק בטוען שמא משמע דבטוען ברי פשיטא לי' דמהני תפיסה והכא בנכסי דבר שטיא אף בטוען ברי מפקינן מידו ועוד דאם מספקא מחזיק בגופו של חפץ לא על חוב אחר ג"כ פשוט לי' דמהני והכא דבר שטיא טוען על גופו של חפץ א"כ אמאי לא מהני תפיסתו במטלטלין וא"כ אדרבה משם ראיי להיפך ודו"ק ועוד בה שלישית הא התוסי כתבו שם בפירוש דדוקא במקרקע הדין כן בבר שטיא דבקרקע לא מהני תפיסה אבל במטלטלין מוקמינן בחזקת הלוקח ולא בחזקת מרא קמא דבר שטיא יע"ש. ונראה לפע"ד לפרש דבריו ז"ל דסיבר כסברת הריטב"א הובא בשטה בפי' שני דכתובות דדבר שטיא אף במטלטלין מוקמינן בחזקת בר שטיא יע"ש ולכאורה לפי שיטה זו אמאי הא בברי בודאי מהני תפיסה כמו שמוכח מפרק השואל גבי המחליף פרה כמו שכתבו הראשונים נוחי נפש וגם מכור בשלמים שאה בשלע אני מוכר לך יע"ש בשטה ולריך לומר לפי שיטה זו דבבר שטיא איירי בטוען שמא דהלוקח בעלמו אינו יודע מה הי' באותו שעה לכך לא מהני תפיסה מספק כמו שהביא מהרי"ט ז"ל אח"כ התוסי פרק השואל וז"ל באני התם שכל אחד טוען ברי על גוף הולד שהוא שלו ושם כתבו בתוסי שאם הי' טוען שמא סברא הוא

שלא הועיל חזקתו מספק ואע"ג שמחזיק בגופו של חפץ לומר שלי הוא כל שכן היכא שאין יכול לטעון על גופו של חפץ שהיא שלו אלא שבא בטענה אחרת דאיכא למימר אוקמי בחזקת מרא קמא וכן מוכח מהה"א שמעתא דריש מציעא דתקפו כהן מוציאין מידו שכתב הרא"ש שם כללי דמלתא נטענות ברי מהני תפיסה וכו' אבל מי שהוא מסופק בדבר אם הוא שלו לא מהני תפיסתו לאפוקי מחזקת מרא קמא אלמא כל שיש ספק בתפיסה מוקמינן בחזקת מרא קמא עכ"ל הנה מכל הראיות שהביא אחר זה אתה הראית לדעת שגם הראי' ראשונה מבר שהיא היא על דרך זה דלכך לא מהני תפיסה אף במטלטלין משום שהלוקח טוען שמא והתוס' והריטב"א לא פליגי אלא דלשיטת התוס' איירי כשהלוקח טוען ברי שבריא הי' לכך במטלטלין מהני התפיסה ולריטב"א בטוען שמא לכך לא מהני תפיסה ועיקר ראייתו של מהרי"ט מהני ראיות דמוחזק החפץ מספק מוציאין מידו אמנם עדיין קשה דהא משמע מתחלת דבריו אף כה"ג שטוען שמא אם טוען על גופו של חפץ בודאי מהני אלא היכי שאין טוען על גופו של חפץ רק רוצה להחזיק החפץ בשביל ח"ב אחר לא מהני ומכל הראיות שהביא משמע אף אם טוען על גופו של חפץ ג"כ לא מהני ונראה דמהרי"ט לא כתב מתחלה רק דהא פשיטא לי' דלכ"ע לא מהני משום שאין טוען על גופו של חפץ רק על ח"ב אחר ואף את"ל דהיכי בטוען על גופו של חפץ דמהני והביא הני ראיות להוכיח דאף שטוען על גוף החפץ לא מהני א"כ איכא ק"ו דמה התם שטוען על גוף החפץ אפה"כ לא מהני א"כ כש"כ היכי שאין טוען על גוף החפץ בודאי דלא מהני וזה דמסיים שם בסוף וז"ל כל שיש ספק בעיקר התפיסה הוי לי' תפיסת ספק ומוציאין מידו דאפילו למ"ד תקפו כהן אין מוציאין מידו שאני התם שטוען על גופו של חפץ שהיא שלו אלא שהוא טענות ספק אבל זה שגופו של חפץ בין כך ובין כך אינו שלו והתפיסה לא ברורה מוקמינן החפץ בחזקת קמא עכ"ל נראה שבתחלה הביא מה שהוא אליבא דכ"ע מחמת שבכה"ג הי' תרתי לריעותא יעו"ש לכך כתב משום שאין טוען על גופו של חפץ וטוען ג"כ ספק לאו אלו הי' טוען על גופו של חפץ מספק הי' מהני תפיסה ז"א דהא כל הראיות שהביא איירי בטוען על גופו של חפץ וכתב דלא מהני תפיסה מכח ספק אלא שרצה לומר דבנדון שאלתו אפילו למאן דס"ל תקפו כהן אין מוציאין הייני היכי דטוען על גופו של דבר כמו בספק בכור אבל בכה"ג מודה דמוציאין משום שאין טוען על גופו של חפץ אח"כ הביא ראי' לעיקר הדין דפסקינן מוציאין בספק בכור אף בטוען על גופו של דבר ומכ"ש דבכה"ג שאין טוען על גופו של דבר בודאי דמוציאין ודו"ק ובעיקר דברי מהרי"ט ז"ל שחידש לן סברא חדשה דאף למ"ד דתקפו כהן אין מוציאין היינו דוקא אם תפס גופו של בכור שהוא ספק אבל אם תפס דבר אחד עבור זה הספק ולא גופו של ספק לכ"ע מוציאין יש ליישב שיטת הרמב"ם ז"ל מה שפסק תקפו כהן אין מוציאין מידו ותמהו עליו הא תניא כותי' דרבה הספיקות נכנסין להתעשר ואי אין מוציאין איך נכנסין להתעשר הא פוטר ממונו בממונו של כהן ואיך יפרנס הרמב"ם דין דספיקות וכבר דברנו לעיל ביישוב שיטת הרמב"ם בכמה אופנין אמנם כעת לפי דעת מהרי"ט הנ"ל א"ש מאוד דהא לכאורה גם על ר' המנונא קשה דסובר אין מוציאין איך יתיישב הברייתא דספיקות וגם למה לא אמרינן בגמרא בדרך קושיא על ר' המנונא רק בדרך סייעתא לרבה אך דאפשר ליישב לר' המנונא דברייתא איירי היכי שנתערב בדיר ואינו ניכר הספק א"כ אף אם יתפוס הכהן מוציאין דאף דיש כאן בודאי אחד שהוא ספק אם לא תפס גופו של ספק מודה ר' המנונא דמוציאין כמו שכתב מהרי"ט הנ"ל א"כ אם יתפוס אחד מהדיר יש כאן ס"ס שמא הספק גופו אינו בכור ואף את"ל שספק הוא בכור שמא מה שתפס אין זה הספק ואין יכול לתפוס דבר אחר בשביל הספק כנ"ל ובפרט שיש כאן נגד הספק רובא שאינו ספיקות א"כ אם תפס הכהן אחד מהדיר אמרינן כל דפריש מרובא פריש ואין זה הספק אלא אחר הוא והאחר אין יכול לתפוס בשביל הספק אף לר' המנונא כמו שכתב מהרי"ט א"כ אין לכהן זכות בו כלל לתפסו לכך שפיר מתעשר ולא מקרי פוטר ממונו בממונו של כהן ואתי שפיר מאד שיטת הרמב"ם ז"ל ודו"ק וכמדומה לי שראיתי תירץ כזה באחד מהמפרשים:

ט') **בספר** תקפו כהן סי' ב' הקשה על הסמ"ג וז"ל והסמ"ג כתב בהלכות בכור בהמה עשין רי"א וז"ל כל בהמה שהיא ספק בכור דינה שתרעה עד שיפול בה מום ותאכל לבעלים ואם תפס אותה הכהן אין מוציאין אותה מיד כרבה דתניא כותי' בפ"ק דמציעא ואוכל אותו במומו אבל אינו מקריבו שאין מקריב לעולם אלא בכור ודאי שמא ישחט חולין בעזרה עכ"ל והנה דברים אלו מועתקים אות באות מדברי הרמב"ם רק שהוסיף כרבה דתניא כותי' וכו' אלא שדבריו ל"ע שבהלכות חו"כ עשין ל"ה פסק דמוציאין ועוד קשה שהא באמת רבה ס"ל דמוציאין וא"ל ר' חנניא לרבה תניא דמסייע לך כו' א"כ תניא דמוציאין מידו וכיהו דבתשובת הרשב"א סי' ש"א ובב"י כתבו דרבה דח"א קמדחי לי' מ"מ פשיטא דלא תני' כותי' לענין דאין מוציאין רק דמוציאין וכ"כ הסמ"ג גופיה בעשין ל"ה וז"ל שם כל שתחלת דינו הממע"ה אין מועלת תקיפה שאח"כ מוציאין מיד התוקף כדמסיק רבה בפ"ק דב"מ גבי ספק בכורות ותניא כותי' וכו' יעו"ש שהניח בצ"ע דברי הסמ"ג. ולכאור"ד ליישב דהנה הרשב"א בס' ש"י הביא בשם השואל להקשות מה סייעתא מייתי ר' חנניא לרבה מספיקות הא אפשר דגם ר' המנונא מודה לספק פדיון פטר חמור דמוציאין רק בבכור בהמה טהורה סובר משום דאסור בגיזה ועבודה ויש לכהן שום שייכות בהספק לכך אין מוציאין יעו"ש וכן יש להקשות ולחלק דשאני ספק פדיון משום שיש לישראל חזקת מרא קמא כמו שדברנו מזה לעיל ואפשר דגם ר"ה מודה דמוציאין אמנם נראה לפע"ד דא"א לומר כן דהא הברייתא דהביא ר' המנונא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורה ובין טמאה הממע"ה ומזה דייק ר' המנונא דאם הכהן תפס א"כ הישראל הוי מוציא ועליו הראיה ש"מ דמהני תפיסה יעו"ש בגמרא א"כ תניא בהדיא בין טהורה ובין טמאה ומסתמא בפדיון איירי ועוד בכור אדם בודאי בפדיון איירי דלא שייך טעם דאסור בגיזה ועבודה ואפילו הכי תניא דאין מוציאין וע"כ צריך לומר דלר' המנונא לעולם אין מוציאין אמנם רבה דאמר לי' מוציאין וקדושה הבאה מאליה שאני אפשר לומר דלא פליג עליו רק בפדיון פטר חמור אבל לא בבכור טהורה ואע"ג דאמר קדושה הבאה מאליה שאני הייני דמחלק עוד בין הקדש לקדושה הבאה מאליה ובתרתי פליג עליו חדא דבכללי דכ"ל ר' המנונא דלעולם אין מוציאין ס"ל הוא דלאו כלל הוא אלא דיש חילוק בין טהורה לפדיון כנ"ל וגם מה דמקיש הקדש לקדושה הבאה מאליה פליג עליו דיש חילוק בזה יעו"ש בגמרא ודו"ק אך מרבה אין הכרח באמת משום דאפשר דלעולם מוציאין אף בבכור טהורה כמו שמפשט לשונו משמע אמנם מהסייעתא שהביא לו ר' חנניא נשמע דדוקא בבכור בהמה טמאה פליג היינו בפדיון משום דמותר בגיזה ויש לו חזקת מרא קמא אבל בטהורה מודה לר'

המנונא

הממכה דאין מוליאין משום דלדידיי' הא דספיקות ככנסין להתעשר הוא משום דמוליאין דאל"כ איך יכול לפטור ממונו בממון כהן כמו דאמרינן בגמרא א"כ אם נאמר דאף בטהורה סובר דמוליאין אמאי הדין דספיקות לא תנן רק בפדיון בכור טמאה כמו דתנן בבכורות דף ט' ע"א במשנה ובגמרא שם דף י"א ע"א גרסינן התם על המתניתן דנכנס לדיר ת"ר כילד אמרי נכנסין לדיר להתעשר וכו' אלא בישראל שהי' לו עשרה פטרי חמורים וכו' מסייע ליי' לרי נחמן אמר רבה בר אבוה ישראל שהיי' לו עשרה פטרי חמורים וכו' יעי"ם הרי שכל עיקר הדין לא נאמר במשנה ובריי' תא ובגמרא רק בפדיון ואמאי לא בטהורה דלא מלינו בשום מקום שיהי' נכנס לדיר אדרא דבב"מ שם אמרינן אמר ליי' רב אחא לרבינא מה ספיקות אילימא כפק בכירות והיי' קודם אמר רחמנא ולא שכבר קדם אלא ספק פדיון וכו' יעי"ם א"כ איכא טעמא רבה אמאי דלא תנן דין של נכנסין להתעשר בטהורה משום דיהיי' קדם אך בספר שב שמעתתא הקשה על פרכא זו למאן דסובר ספיקא דאורייתא לקולא א"כ על ספק לא שייך לומר שכבר קדם דהא ספק אינו קדם כלל ושפיר נכנס להתעשר וצריך לומר בס"בר ר' אחא ספיקא לחומרא מדאורייתא יעי"ם בשי"ם אמנם למאן דסובר ספיקא לקולא הדר קושיא לדוכתא אמאי לא מלינו בשם מקום דאף ספק טהורה נכנס להתעשר רק תנן במתניתן ובברייתא דין זה רק בפדיון הי"ם משכחת בספק בהמה טהורה דהא לא שייך שכבר קדם דהא ספק מותר ואין בו קדושה וע"כ צריך לומר דלכך אין נכנס משום דאין מוליאין הגם דמותר מדאורייתא בג"זה ועבודה דהא ספק מותר עכ"פ מדרבנן אסיר ויש לכהן שייכות בו משום איסור דרבנן או משום דאין לישראל בו חזקת מרא קמא דמולד חכף בספק כמו שכתב הרשב"א בסי' ש"א לכך מודה רבה בזה דאין מוליאין לכך א"ם דאין נכנס להתעשר דאיך יפטור ממונו בממון כהן וסובר רבה ספק דאורייתא לקולא דלא כגרסית התוס' עיין בספר מלא הרועים והבן אבל בכור טמאה הייכו פדיון מוליאין לכך נכנס להתעשר ודויק בזה א"כ א"ם דברי הסמ"ג דעסין רי"א בטהורה סובר דאין מוליאין ובעסין ליה היכי דאיכא חזקת מרא קמא סובר דמוליאין והייכו כל זה לרבה דפסק כוותי' דלר' המכוכא לעולם אין מוליאין ככ"ל וגם שיטת הרמב"ם אפשר לייסב בזה ודוק:

י׳ **נקטינן** כל ספק ממון קולא לנתבע בין ספיקא דמליאות בין ספיקא דדינא כן הסכימו רוב הראשונים והאחרונים וגרסינן בב"ק מ"ו אמר ר' שמואל בר נחמני מניין להמוליא מחבירו עליו הראיי' שנאמר מי בעל דברים יגש עליהם יגש ראיי' עליהם מתקיף לה ר' אסי למה לי קרא סברא הוא מאן דכאיב ליי' כאבא אזיל לבי אסיא אלא קרא לכדר"כ הוא ובספר קונטרס הספיקות כלל א' אות ו' כתב וז"ל הכנה"ג הביא בשם הרב מהר"ר יחיאל באסן דקשה לי' מש"ע אומרים ספק ממון לקולא וספק איסור לחומרא והא גם ספק ממון הוי ספק גזל והוי ספק איסור והש"ב בשלמא באיסור אי אמרינן לחומרא ילאכו מידי איסור אבל בממון אם אנו מוליאין מיד המחזיק מטעם ספק גזל כמו כן יהיי' ספק גזל ביד המוליא לכך היכי דקיימא ממונא אוקים עכ"ל וכתב הוא ז"ל שהכמי דורו תמהו עליו דקושיא מעיקרא ליתא דהא גם באיסור אזלינן בתר חזקה להיתר א"כ חזקת ממון דעדיף מחזקת איסור בודאי דמהכי יעי"ם ואני תמהתי מאוד עליהם א"כ למה אמרו ספק ממון לקולא ספק איסור לחומרא הא אין הפרש כלל בין ממון לאיסור אדרבה כמו בספק איסור היכי דאיכא חזקה להיתר אזלינן בתרה הי"כ בממון ג"כ אזלינן בתר חזקה לקולא ואין חילוק בין איסור לממון כלל לפי דבריהם וע"כ הא דמחלקינן בין איסור לממון היינו אף דליכא חזקה כלל באיסור לחומרא בממון לקולא. והמעיין בכנה"ג יראה שעיקר הקושיא שהקשה מהרר"י באסן הוא על טענות קים לי שהביא שם בשם הפוסקים דיכול המחזיק לטעון קים ליי' על זה הקשה הוא ז"ל למה באיסור אין יכול לטעון קים לי וממון יכול לטעון מאי שנא איסור מן ממון הא ממון כמי הוי ספק איסור והשתא שפיר קשיא לי' והוא תמות מאד לדעת רוב פוסקים הובא בכנה"ג דבספיקא דדינא לא מוקמינן על החזקה דבשביל חזקה לא ישתנה הדין א"כ באיסור אף דאיכא חזקת היתר אם הוא ספיקא דדינא לא אזלינן בתר חזקה באיסור ואין יכול לטעון קים לי וא"כ בממון למה יכול לטעון קים ליי' דבשניהם ליכא חזקה משום דהוי ספיקא דדינא ואעפ"כ מחלקינן בין איסור לממון ושפיר הקשה מ"מ הא ממון כמי הוי ספק גזל ועל תירץ של מהרר"י באסן הקשה בתומים בקיצור תיקפו כהן דא"כ בברי ושמא דלגבי הנתבע ליכא ספק איסור אמאי לא מפקינן מהמחזיק מטעם ספק איסור דהא בנתבע הוי ספק איסור יעי"ם אמנם לפי הנ"ל א"ם מאוד תירוצו של מהרי"י באסן על קושיתו דבספיקא דדינא לא משכחת שיהי' להנתבע טענות ברי ולע"ס לא הוי אלא שמא ושמא לכך יכול לטעון המוחזק קים לי דהא לגבי הנתבע ג"כ יהי' ספק יעל ספק מליאות היכי דהוי ברי ושמא לא קשה כלל דהא אזלינן בתר חזקת בין באיסור בין בממון ודאי דחזקת ממון הוא חזקת המכרעת כמו חזקת היתר בספק איסור כמו שהקשה בקונטרס הספיקות הנ"ל וז"ב מא"ד וכנון וממילא גם מה שדחה שם הקונטרס הספיקות תירוצו של מהרר"י באסן דא"כ למה לא אזלינן בתר רובא בממון דהא ביד המוליא לא יהי' ספק איסור דהא רוב מסייע ליי' ורוב מהכי אף באיסור יעי"ם לפי הנ"ל א"ם מאוד דהא בספיקא דדינא עסקינן ולא משכחת כלל זאת ועיקר וברור אללי דקושית מהר"י באסן לא שייך כלל על ספק ממון היכי דהוי ספק במליאות דכה"ג אין חילוק כלל בין איסור לממון דכמו דבאיסור אזלינן בתר חזקה כן כמי בממון לכך המוליא מחבירו עליו הראיי' דחזקת ממון עדיף מחזקת איסור כמו שכתב הפנ"י בסוגיא דמומין ובסוגיא דתקפו כהן יעי"ם לכך לא מהכי ברי ורוב להוליא ממון משום דחזקת ממון עדיף אך מהרר"י באסן קשיא ליי' על ספיקא דדינא למה יכול לומר קים לי ובאיסור אין יכול לטעון קים לי והכא לא שייך החזקה ושפיר תירץ הוא ז"ל דבספיקא דדינא גם להנתבע איכא ספק איסור לכך היכי דקיימא איקים וז"ב מאוד. אברא לדעת מהרי"ק הובא בכה"ג בכללי קים לי דקים לי הוי כמו טענות ברי בלאו הכי לא קשה קושית מהרר"ב אמנם קושיתו הוא לדעת מהריב"ל הובא שם דהוי טענות שמא יעי"ם ובזה עולה יפה לחלק בין ספק במליאות לספקא דדינא שמחלק הרי"ף וסייעתו דבספק בכור תקפו כהן מוליאין מידו ובספיקא דדינא סובר דאין מוליאין וחקר הש"ך בספרו תקפו כהן טעם החילוק ולפי הנ"ל א"ם דבספק בכור לא מהכי תפיסה דמוקמינן אותו על חזקתו אבל בספיקא דדינא דלא שייך חזקה אך דהב"ד אין יכולים להוליא מיד המחזיק משום דלגבי הנתבע ג"כ הוי ספק לכך אם נעלמו תפס ג"כ אין מוליאין ודו"ק אמנם שאר הפוסקים שחולקים על הרי"ף וסוברים דלעולם לא מהכי תפיסה סוברים דאף בספיקא דדינא כמי מהכי החזקת לכך לעולם מעמידים על חזקתו הראשונה ולא מהכי תפיסה אך בסד"ד. ואם ככים דברינו אלה מה כעים בזה להסביר סברת הרא"ם שהעלה אדונינו הכהן הגדול שמחלק בין ממון לקנס לענין תפיסה בספיקא דדינא דבממון

מהכי

מהני תפיסה ובקנס לא מהני תפיסה לפי האמור הטעם מבואר דבממון אין מוציאין משום דלגבי המחזיק ראשון כמו יהי' ספק גזל לכך היכי דקיימא ממונא תיקום אבל קנס דאם אין ב"ד מחייבים אותו א"ס חייב א"כ לגבי שמוחזק הראשון לא הוי ספק גזל אבל לגבי התופס השני הוי ספק גזל לכך מוציאין ודו"ק אמנם הפוסקים שלא חלקו וסוברים דלעולם אף בספיקא דדינא ג"כ מוציאין סוברים דגם בספיקא דדינא שייך חזקה דלא כבעל כש"ג א"כ לעולם מוקמינן ממונא בחזקת מרא' ודו"ק כי הדבר נכון ונאות ולפי דבריהם לא קשה כלל קושית מהרר"י דהא הוי חזקה:

יא) **אמנם** הקונטרס הספיקות לא הונח לו שירוצם של חכמי הדור משום דחזקת ממון לא הוי חזקה המכרעת לגבי איסור ואין דומה לחזקה קמייתא דבאיסורא דחזקת ממון לאו מקרא ילפינן כמו באיס"ר אלא מצד הסברא כמו דאמרינן בגמרא וכן סובר התומי' על כן קשיא להו בכל ספק ממון למה לא אמרינן ברי ושמא ברי עדיף וגם אמאי לא מהני רוב להוציא ממון הא לגבי התובע לא יהי' ספק גזל ולגבי נתבע הוי ספק גזל כנ"ל וכ"ת להו דספק גזל לא אסרה תורה כלל כמו בספק ממזר וספק עשירי יע"ש ולפע"ד קשיא לי טובא על דבריהם חדא מנ"ל זאת ומאי שנא ספק גזל מכל ספק איס"ר כמו שהקשה באמת מהרי"ב ועוד מה מקשינן בגמרא על ר' יצחק בר נחמני למה לי קרא סברא הוא דמאן דכאיב ליה כאיבא אזל לבי אסיא הא אדרבה אי לאו קרא ה"א דספק גזל אסור כמו כל איסורים ולא הוי אמרינן המוציא מחבירו עליו הראי' כנ"ל וזה תמיה מאוד לפי דבריהם ודו"ק ועוד קשה למה לא מהני תפיסה בכל ספק ממון דאם תפס השני איך ב"ד יכולים להוציא מידו הא אנן לא ידענו האמת עם מי ואצל התופס הוי ספק גזל דהיתר גמור הוא אצלו ולמה מוציאו מידו ע"כ נראה עיקר דחזקת ממון הוי חזקה מכרעת לכן מהני חזקה כמו באיסור ע"כ לא קשה קושית מהרי"ב רק בספיקא דדינא דאז לא מהני חזקה ועל זה שפיר תירץ דלגבי התובע כמו הוי ספק גזל והבן. איברא דעדיין לא הועיל מהרי"ב בתירוצו דהא אכתי יש להקשות נימא יחלוקו וימחלו זל"ז כדי שלא יפגעו בספק איס"ר גזל איברא דגם לסברת התומים קשה בספיקא דדינא דלא מהני חזקה והוי כמו שאין שום אחד מוחזק וקיי"ל בספק ממון שאין שום אחד מוחזק חולקין איברא שבאמת כן הוא שיטות רב האי גאון ור"ח ורי"ף בשערי' אך שיטות רוב פוסקים אינם כן וקשה אמאי ואפשר ליישב דאף דלא מהני חזקה בספיקא דדינא אפ"ה לא דמי לממון שאין שום אחד מוחזק דהא בספר שושנת העמקים נתקשה מה נשתנה ספיקא דדינא מספק מציאות דגם בספיקא דמעשה יש לומר דבשביל חזקה לא נשתנה מעשה אמנם לפע"ד נראה להסביר הענין דעיקר החזקה ילפינן מנגע ושם לא ילפינן אלא היכי דספק הוא בנדון אבל אם הספק הוא בדין לא שמענו והחילוק הוא דאם הוא הספק בחוק הנדון שפיר ילפינן מנגע אבל אם הספק בחוק הדיין ומחמת חסרון ידיעתו וחכמתו לא צוה לנו רחמנא לסמוך על החזקה אלא ימשוך מזה ולא יאמר כלל אם אינו יודע דהא חזקה לא הוי ודאי אלא ספק כמו שכתב בשיטה מקובצת בשבי"א דתקפו כהן ממילא אם הדיין אינו יודע צריך למשוך ידו מזה ושלא להגיד לא איסור ולא היתר לא חייב ולא פטור דחסרון הוא מצדו וכה"ג א"א למילף מנגע דאנן לא ילפינן מנגע אלא אם החסרון הוא בנדון ולא בחוק הדיין כנ"ל ודוק מעתה באיסור והיתר אם לא יאמר הדיין כלום ישאר הדבר באיס"ר דהא אין אנו רשאים להתיר אם לא ידע משום מה וע"כ צריך הדיין לאסור מספק אבל בממון אם הדיין אינו יודע וצריך למשוך יד ושלא להגיד כלום בזה נשאר הדבר כמו מעיקרא היכי דקיימא ממונא תיקום דהא הדיין א"א לעשות שום דבר חדש אם לא ידע וצריך למשוך מזה ויבוא מי שהוא שלם בדבר וידון בזה לכן היכי שאין שום אחד מוחזק חולקים ודוק אך זאת אפשר לומר דוקא אם נאמר דלגבי הנתבע ליכא חשש וספק איסור גזל לדעת התומים כנ"ל אבל אם נאמר סברות מהרי"ב דאיכא ספק איסור לגבי נתבע א"כ מה בכך דהדיין א"א לו לעשות דין חלוקה ומצד הדיין צריך להניח הדבר כמו שהי' ולמשוך ידו אך הנתבע בעצמו צריך לפרוש מזה כמו מכל ספק איס"ר וצריך להיות חלוקה בכל ספיקא דדינא וימחלו זל"ז שלא יפגעו שום אחד בספק איסור ודו"ק ע"כ נראה לפע"ד לומר דאף אם נאמר דחזקת ממון לא הוי חזקה המכרעת גבי איס"ר ואף אם נאמר דחזקת ממון לא ילפינן מנגע אלא מצד הסברא דאין לב"ד להוציא שום דבר מהנתבע אם לא ידעו משום מה והמוציא מחבירו צריך להביא ראי' כמו שסוברים התומים והקונטרס הספיקות דחזקת ממון אינו דומה לחזקת נגע או משום דממונא מאיסורא לא ילפינן ע"כ אם פגע ספק איס"ר בספק ממון חזקת ממון אין יכול להכריע את האיסור אלא צריך לומר ספק איס"ר לחומרא וא"א להקל באיסור משום חזקת ממון כמו שמדבר אי"ה לקמן מזה עוד ונאמר כמו דספק גזל אסור כמו שאר ספק איס"ר לסברת מהרי"ב א"כ לכאורה קמה קושית מהרי"ב בכל ספק ממון בין בספיקא דמציאות ובין בספיקא דדינא אמאי הוי לקולא הא הוי ספק איס"ר גזל וכמו ספק איסור לחומרא כן צריך להיות ספק ממון לחומרא אך לפי שבארתי דמצד ממון אין להוציא מיד המחזיק ואף בספיקא דדינא דלא אזלינן בתר חזקה לעולם צריך להיות הדין היכי דקיימא ממונא תיקום כנ"ל ממילא איס"ר גזל ליכא מתורת הפקר ב"ד ואפקרתא דרחמנא דכל זמן שהממון ביד המחזיק וא"א להוציא ממנו בדיינים לא יעשה איסור כלל ולא הוי גזל אצלו אף שהוא באמת של התובע דרחמנא אפקרא לגבי נתבע ואין להקשות לפ"ז למה מהני תפיסה לר' המכונא ואף לדידן משכחת כמה אופנים דמהני תפיסה ואמאי הא כבר זכה הנתבע מכח הפקר ב"ד ז"א דלא אפקרא רחמנא לגבי נתבע אלא כל זמן שיש לו חזקת ממונא והוי כמו הפקר לזמן או על תנאי ודו"ק כנ"ב וכן בטעמא דשמא בשאר איס"ר דאין יכול להתהפך להיתר ע"כ ספק אסור וצריך לפרוש מספק שמא יפגע באיסור דהא קמי' שמיא גליא רק דהוא לא ידע אבל בממון דאתייהב למחילה א"כ אם לא הוי ספק איסור אלא ספק ממון לחוד היינו שאנו מספקים הממון של מי הוא אין אנחנו יכולים להוציא מידו מספק ואמרינן היכי דקיימא תיקום ממילא הוי אפקרתא דרחמנא וכמחל הממון אצלו לפי שעה שמחזיק ולא פגע כלל באיסור גזל ג"כ ודו"ק שוב מצאתי בספר שושנת העמקים שכתב כעין סברא זו יע"ש בסי' י"ב ח"א ואפשר שזה ג"כ כוונת התומים והקה"ם אלא בקצרו ודו"ק. העולה מכל הנ"ל בקיצור הוא כך הא דקיי"ל המוציא מע"ה בין בברי וברי ובין שמא ושמא ובין ברי ושמא אמרינן היכי דקיימא ממונא תקום ואין לעשות מעשה להוציא ממנו מספק בלא עדים והוא חזקת ממון דאמרינן בכל מקום ולא חיישינן לספק גזל וגם הנתבע בעצמו א"צ לפרוש מספק גזל כמו דצריך לפרוש משאר ספק איס"ר והוא מכמה טעמים א' או שנאמר סברת מהרי"ב דחזקת ממון הוי כמו חזקת נגע דמהני אף באיסור ובטענת קים לי אף דלא מהני חזקת אפ"ה אין להוציא מספק דהא לגבי

לגבי תובע ג"כ הוי ספק כנ"ל וסברא זאת צ"ע כמש"ל, ב' תירץ התומים והקונטרס הספקות דספק גזל היתר גמור הוא דלא אסרה תורה ספק גזל וגם זאת צ"ע כנ"ל, ג' כמו שכתבתי אכי כל זמן שהוא בידו הוי הפקר ב"ד ושאני איסור ממון משאר איסורים משום דא"ת ייהב למחילה כנ"ל, ד' דאם נאמר כסברת הרמב"ם דכל ספק איסור תורה רחמנא שרי' רק רבנן אסרוהו אפשר לומר ג"כ דבממון לא אסרו רבנן ספק אך גם זאת אינו מוכרח לדעת שושנת העמקים דמודה הרמב"ם בספיקא דאיכא או בספקא דתרי ותרי דאסיר מן התורה יע"ש וצ"ע, ה' דאם נאמר כדעת מהרי"ק דטענות קים לי' הוי טענות ברי ג"כ לא קשה דהא בטוען ברי לא הוי אצלו שום ספק גזל וגם לגבי ב"ד הוי ספק אם בכך הא הוא בעצמו יודע שאין איסור, ו' לדעת הר"ן בפ"ק דקידושין גבי כהן הוא ואמרה הי"א דאף בספיקא דאיכא כמו מהני החזקה א"כ אפשר לומר כיון דחזקת ממון הוי חזקה המכרעת כמו חזקת כנע לכך מהני אף נגד ספק גזל ודו"ק בכל זאת:

עוד מצינו חזקת ממון אף היכי דליכא חזקת מרא קמא ואף בזו פשיטא לבעלי ש"ס דהמוציא מחברו עליו הראי' כמו דאמרינן בב"מ דף ו' ת"ש בד"א בשניהם אדוקין בה אבל היתה טלית יוצאת מתחת יד אחד מהם המע"ה היכי דמי אי נימא כדקתני פשיטא אלא כגון שתקפה אחד בפנינו יעו"ש נמצא דאף דהכא ליכא חזקת מרא קמא דהא השתא מלאו אף לפי טענת הנתבע אפילו הכי פשיטא דהמע"ה עד שאמרו דזאת א"צ התנא להשמיענו דפשיטא המוציא מחברו עליו הראי' והיינו כמו מטעמא דאמרינן בב"ק דף מ"ו למה לי קרא סברא היא מאן דכאיב לי' כאיבא אזל לבי אסיא כמו שהבאתי לעיל פ"א וסבירא להו הכא דאף התנא א"צ להשמיענו זאת הרי דאף חזקת ממון בלא חזקת מרא קמא כמו אמרינן מכח הסברא המע"ה ועוד מצינו בגמ' ב"מ דף ו' שהעתקתי לעיל בספק בכורות המוציא מחבירו עליו הראי' דסבר ר' המנונא דאף אם תפס הכהן אין מוציאין ואקשי' לי' רבה מפדיון פטר חמור דהכא ספיקות נכנסין לדיר להתעשר ואיך פוטר ממנו בממון כהן וכתב הרשב"א בתשובה סי' ש"א דרי' המנונא ניחא לי' קושית רבה משום דמחלק בין בכור בהמה טהורה דלית לי' לישראל חזקת מרא קמא דהיכף כשנולד ספיקו עמו ועיין בפני' כאן דף ו' הרי דאף דספק בכור בהמה טהורה דליכא חזקת מרא קמא אפילו הכא תניא המע"ה איברא דבזה יש לעיין למה כתב הרשב"א דבספק בכור ליכא חזקת מרא קמא הא קודם שנולד הי' חולין גמור כמלא דים לוולד חזקת שאינו קדש בבכורה כמו שכתבו התוס' בכורות כ' וצ"ע שוב מצאתי באחרונים שהרגישו בזה ואין להאריך כעת. וכל זה פשוט וברור. וראיתי בש"ך בחו"מ סי' ל"א שכתב שם וז"ל ואף במוכר הדינר ברה"ר צ"ע די"ל דדוקא בפרה ושפחה וכה"ג י"ל דמוקמינן בחזקת מרא קמא משום דכל היכי דאיתא ברשותי' דמרא איתא אבל דינר כיון דמטי' לשולחא כיתנה א"כ לא שייך לומר מרא קמא יע"ש נמצא לפי סברת הש"ך כל מלוה שתובע ללוה מעות הלואה לא שייך אצל הלוה לומר על המעות חזקת מרא קמא רק חזקת מוחזק לחוד ופשוט בכל הש"ס המע"ה ודו"ק. וראיתי בספר שב שמעתתא שמעתא ד' פ' ט"ו שחולק עליו והעלה שגם במעות כמי שייך מרא קמא יע"ש אמנם לפע"ד נראה להוכיח מדברי הרשב"א הנ"ל שהבאתי לעיל כהש"ך דמה שמחלק הרשב"א לר' המנונא בין בכור בהמה לפדיון פטר חמור משום דבטהורה ליכא חזקת מרא קמא דהיכף כשנולד נולד בספק לכך ס"בר ר' המנונא דמהני תפיסה אבל בפדיון דאיכא חזקת מ"ק מודה נראה דלא מהני תפיסה יקשה דהא הברייתא שהביא ר' המנונא שניא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורה ובין טמאה המוציא מע"ה ומדקתני המע"ה מוכיח ר' המנונא דאם הכהן תפס נקרא ישראל המוציא יע"ש ברש"י וברשב"א וקשה תינח בכור בהמה טהורה דליכא חזקת מרא קמא אבל בכור טמאה מהני תפיסה וצ"ל דלא איירי הברייתא בפדיון אלא בגוף הפטר חמור דג"כ ליכא חזקת מרא קמא אך מה יענה על בכור אדם הא ע"כ במעות של חמשה סלעים איירי בברייתא א"כ אמאי מהני תפיסה הא יש לישראל חזקה מרא קמא ודומה ממש לפדיון פטר חמור אלא ע"כ מוכח סברת הש"ך דבמעות ליכא חזקת מרא קמא ודוק כי זה ראי' מוכרחת מאד. וראיתי בספר שערי תורה ח"א כלל ח' פ"ד אות ה' שכתב וז"ל אולם באמת דברי הש"ך תמוהים דקשה אמאי קיי"ל דלא אמרינן ברי ושמא ברי עדיף משום חזקת ממון כיון דאין לו חזקה מכרעת כדבריו אלא מעלת התפיסה בעלמא וכיון שזה טוען ברי אמאי לא מהני נגד מעלת תפיסה עכ"ל יע"ש ולפע"ד לא ידעתי מה קשה לי' וכי חזקת ממון בלא חזקת מ"ק לאו חזקה מכרעת הוא מנ"ל זאת והש"ך בפכ"ד ס"ד כתב בפירוש להיפך דכנגד חזקת מחזיק לחוד לא מהני רוב דחזקת מה שמחזיק בו עתה הוי כמו רובא וכנגד חזקת מרא קמא לחוד מהני רוב יע"ש שהאריך הגם דהרשב"א שהבאתי כאן כתב ג"כ דחזקת מ"ק עדיף מחזקת תפיסה כוונתו חזקת מ"ק וגם תפיסה כמו פדיון דהישראל מוחזק בהפדיון וגם יש לו חזקת מרא קמא ובבכור בהמה טהורה ליכא רק מעלת תפיסה ברשות לחוד אבל מעלת תפיסה ברשות כמו כל נתבע בודאי הוי חזקה מכרעת ואין להוציא מידי בברי ושמא וז"ב ועוד כדבר מזה אי"ה לקמן ודוק בכל זה:

יג) **כשם** דבספק ממון שהאחד מחזיק בו אזלינן לקולא לנתבע והמע"ה ה"נ כשאין שניהם מוחזקים בו וכגון דקיימא באגם או ברה"ר ויש לאחד חזקת מרא קמא ג"כ מקרי נתבע והשני תובע והמע"ה וזה נקרא חזקת מרא קמא לחוד וכמו דאמרינן בגמרא ב"מ דף ק' המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי יחלוקו וכו' ובגמרא אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא ולהוי אידך המוציא מחברו עליו הראי' אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל בעמדת באגם שפחה כמי דקיימא בסימטא וניקמא אחזקת מרא וליהוי אידך המע"ה הא מני סומכוס הוא דאמר ממון המוטל בספק חולקין עכ"ל אלמא לרבנן דקיי"ל כוותייהו אפילו קיימא באגם מוקמינן לה בחזקת מרא קמא ועל אידך להביא ראי'. אמנם הרמב"ם בפ"כ מהלכות מכירה פסק בשמא ושמא ועומדת באגם יחלוקו את הוולד ותמהו עליו הא בגמרא אמרינן הא מני סומכוס אבל לרבנן לעולם מוקמינן בחזקת מרא קמא והרמב"ם פסק בכמה מקומות כרבנן ולמה פסק הכא יחלוקו יע"ש:

ונראה לפע"ד לתרץ דהנה בתוס' הקשו וז"ל וא"ת למה קאמר הא מני סומכוס ליקמא כרבנן והכא לא מוקמינן אחזקת מרא קמא דאיכא חזקה אחרת כנגדה חזקת מעוברת והספק הוא דילדה עכ"ל והנה קושית התוס' דלוקמא כרבנן משום דחזקת מעוברת מסייע ללוקח היינו דוקא בעומדת באגם דליכא אלא חזקת מ"ק לחוד דאי קיימא ברשות מוכר בודאי דלא מהני חזקת מעוברת להוציא מחזקתו דחזקת ממון עדיף מחזקת מעוברת כמו שנראה מקושית התוס' יע"ש איברא דגם בברי וברי לא מקשי התוס' וכדי דהא אפילו רוב לא מהני לרבנן להוציא מחזקת מרא קמא לחוד כ"ש חזקת

גריע

רוע דמעוברת דהוי חזקה העשויה להשתנות בודאי שיברי' דבכן דהמוציא מחבירו עליו הראי' ואין להוציא מחזקת מ"ק אלא דעיקר קושית התוס' לאו דמוקמינן בשמא ושמא וקיימא באגם כשימכום לוקמה כרבנן משום דחזקת מעוברת מסייע ללוקח לכך גם רבנן מודים דיחלוקו כך נראה לפע"ד לפרש קושית התוס' יע"ש ונראה שכך כונתם אמנם נראה לפע"ד לתרץ קושית התוס' לפי דעת ר' יונה ורשב"א וכן פסק המחבר ביו"ד סי' פ"א דכל חזקה שילאה זמן מה מחזקתה ואין אנו יודעים כמה לא מהני חזקה מידי יע"ש ממילא דחזקת מעוברת לא מהני משום דהשתא כבר ילאה ואין אנו יודעים מאיזה זמן ילאה דבודאי ברגע זו א"א לומר דעד השתא היתה מעוברת וברגע זו ילאה דהא כשבאו לב"ד כבר ילאה זמן מה מחזקת מעוברת ועיין בש"ך סי' ע"ב ס"ק ל"א דמיכח שם דעיקר הספק הוא כשבאו לב"ד והשתא כבר ילא זמן מה ואף מקודם שבאו לב"ד אין סברא לומר כשנתוודע להם שילדה הי' יכולים להסתפק על אותו רגע ולדברי שניהם כבר ילדה איזה זמן מקודם אך דלא ידענו אם קודם מכירה או אח"כ ממילא לא מהני חזקת מעוברת מידי מעתה לפי שיטה זו יתיישב קושית התוס' אך דעת הסמ"ג ורמ"א ביו"ד סי' פ"א פסק כוותי' דלא אכפת לן אף אם ילא זמן מה מהני החזקה יע"ש ולפי דבריהם קשה קושית התוס' לוקמה כרבנן בשמא ושמא וקיימי באגם ויחלוקו דנגד חזקת מרא קמא יש ללוקח חזקת מעוברת ודו"ק אמנם העליתי בס"ק סי' קפ"ז דבסברא זו פליגי ר' הונא ור"כ דלר"ה לא מהני החזקה כשיטת ר' יונה ורשב"א אמנם לר' נחמן מהני החזקה כשיטת הסמ"ג יע"ש והרמב"ם פסק כר"נ מעתה הגמרא אזלי הכא אליבא דר"ה א"כ חזקת מעוברת לא הוי חזקה לכך מוקמינן מתניתן כשימכום אבל לר"נ דפסק הרמב"ם כוותי' מוקמינן באמת אף כרבנן ומודים רבנן הכא דיחלוקו משום דחזקה דמעיקרא די"ש לו למוכר נגד זה יש ללוקח חזקת מעוברת כקושית התוס' ומוקמינן חזקה נגד חזקה וחולקים ודו"ק כז"ב ולא נצריך בזה דלדינא אין נפקא מנה דכבר פסקו הפוסקים דלא כרמב"ם אלא לעולם מוקמינן בחזקת מרא קמא בין ברי וברי ובין ברי ושמא ובין שמא ושמא משום דחזקת מעוברת לא חזקה הוא דהא עשוי' להשתנות ישתנה דהא כברי ילאה ובזה אף הסמ"ג מודה דלא מהני החזקה עיין כל זאת בחו"מ סי' רכ"ב ובאחרונים שם, כללא מכל מה שכתבתי די"ש לנו שלשה מיני חזקות בממון א' חזקת מרא קמא וגם מוחזק, ב' מוחזק לחוד בלא חזקת מרא קמא, ג' חזקת מרא קמא לחוד בלא מוחזק ויתבאר אי"ה לפנינו בפרטות מה שיש לחלק בין הני חזקות ועיין בקונטרס הספיקות כלל א' :

יד) **כתב** בקונטרס הספיקות כלל א' אות ה' וז"ל ונראה לחקור חזקת מרא קמא בממונא מכ"ל דאזלינן בתרה בשלמא חזקה ממון מהסברא כמו דאמרינן בריש הפרה אבל חזקה מ"ק שאין בוס אחד מוחזק בו וכו' ואפשר לומר דחזקת מרא קמא בממון מכח חזקה קמייתא דאיסורא הוי כמו דילפינן במ"ין דכל דבר מוקמינן בחזקה שהי' מתחלה קודם שנולד הספק וכו' יע"ש ומכח זה מיישבים קושית מהרי"ב דאף דממון כמי הוי ספק איסור גזל אפילו הכי קיי"ל קי"ח לכתבע דחזקת מרא קמא מהני יע"ש אות ו' ואח"כ הבי"א בשם אחיו ראי' לזה דאל"כ יקשה מהספיקות נכנסים לדיר להתעשר אף אם אמנם דשיבר רבה חקפו כהן מילאין אמאי נכנס להתעשר דלמא באמת ממון כהן הוא דהא מידי ספיקא לא נפקא אלא שהתורה זכתו בספק ולא עדיף מלקוח דפטור ממעשר אף שהוא ספק דלמא איכו

בכור וש"נ הוא הא ספק לא בעי עשורי דעשירי ודאי אמר רחמנא אלא ע"כ דחזקת מ"ק הוי חזקה מכרעת אף לגבי איסור והוי ודאי שלו מכח חזקה מ"ק ושפיר נכנס להתעשר יע"ש אמנם לפע"ד איני ראי' כלל חדא דלא הועיל כלום לפי סברתו דהיי ספק לקוח א"כ חזקה לא מהני לזה ג"כ כמו שכתב השיטה כאן ליישב קושית התוס' גבי קפץ אחד מהמנוין לתוכו דאף רוב וחזקה לא הוי ודאי אלא ספק ועל זה אמרה תורה עשירי ודאי ולא ספק דאפילו רוב וחזקה לא מהני לחייבו למעשר וא"כ הדרא קושיא לדכתא אמאי נכנס להתעשר הא הוי ספק לקוח וחזקה לא מהני לעשותו ודאי כנ"ל ועוד לפי סברא דמהני חזקה מכ"ל דחזקה מ"ק דממונו הוא דמהני ליי' דלמא חזקה היתר היינו חזקה שלין שהי' לו קודם פדיון הוא דמהני לי' כמו שכתב באמת הפנ"י יע"ש אמנם עיקר הדבר נראה לפע"ד דכאן לא לריך לחזקה כלל אך אם אין הכהן יכול לתפוס הוי ממון ישראל לענין מעשר או משום דזכתו לו תורה או משום יאוש כמו שכתבתי לעיל ואי משום דהוי לקוח ופטור מן המעשר ז"א דלא פטרה תורה לקוח מן המעשר אלא היכי דהיי לכוהן או למוכר לד זכיי ומכר או כהן זאת למקבל או ללוקח אבל אם לא היי לו מעולם לד זכי' ולא בא ליד המקבל מיד הטוחן הנס שאפשר שהוא של כהן אם אין יכול לתפוס ממנו שפ"ר נקרא של ישראל מתורת זכי' אף דהא באמת יכול להיות שהוא בכיר אפ"ה כי ממון ישראל ולא נקרא לקוח ודו"ק כ"ז ברור ועיין לעיל במה שהארכת בענין זה ליישב שיטת הרמב"ם ועיין בפנ"י מה שמיישב קושית התו"כ שנראה מדבריו כן יע"ש ומה שהביא הפנ"י בב"מ פ"ק בשיטא דתקפו כהן ג"כ ראי' שחזקת מ"ק היא מכרעת כמו גבי איסור מהמקדים בהמתו לא הקדים את הכיי משום דמהני לי' חזקת מ"ק חף לענין א"ס כ הקדם יע"ש שפ"ר טוען עליו בקונטרס הספיקות שאין ראי' יע"ש אך לפע"ד בלאו הכי איכא בכוי חזקה שילן וד"ק ועיין בספר שערי תורה א' כלל ה' פ"ד אות ה' שהעלה ג"כ דחזקת מ"ק ילפינן מנגע והבי"א שכן כתב מהרי"ק יע"ש וכן בש"ס שמעתא ד' פי' כ"ד יע"ש :

אמנם בחזקת ממון לחוד היכי דליכא חזקת מ"ק וזה נקרא חזקת תופס דאף בכה"ג אמרינן המע"ה כמבואר לעיל חזקה זאת לא דמי לחזקת איסור דילפינן מנגע דהא לא דמי כלל דהא מעולם לא היי שעה מבוררת שהוא שלו לומר נעמידנו על חזקתו הראשונה כמ"ש אך זאת הוא מלד הסברא כמו דאמרינן בריש פרק הפרה סברא הוא מאן דכאיב ליי' כאיבא אזל לבי אסיא ואין לעשית שום מעשה מספק דבכל ספק שב ואל תעשה עדיף ע"כ אין להוציא מיד התופס אך חזקה זאת איכה חזקה מכרעת גבי איסור כמו שכתב הקונטרס הספיקות והפני' וראי' לזה מהא דתניא ספק בכורות אחד בכור אדם ואחד בכור בהמה בין טהורה בין טמאה המוציא מחבירו עליו הראי' ותני עולא אסורין בגיזה ועבודה בין בטעמא דרי המנונא משום דמהני תפיסה ובין לטעמא דרבה דסבר דלא מהני תפיסה רק משום דקדושה הבאה מאליה שאני כמו דאמרינן שם יהי' איך שיהי' עכ"פ חזינן דאף דאין להוציא מיד המחזיק דלענין ממון אמרינן ספק ממון לקולא והממעיט לענין יסור לא מהני חזקה זו וז"ב ושפיר טוען הרב בקונטרס הספיקות על חכמי דורו שתירלו קושית מהרי"ב דלכך ספק ממון לקולא ולא חיישינן על ספק גזל משום דחזקת ממון מהני אף לענין איסור דהא היכא היכא דאיכא חזקת מ"ק אבל מה יענו בספק ממון היכי דליכא חזקה מ"ק דחזקת תפיסה בודאי לא הוי חזקה מכרעת לגבי איסור יע"ש אך בעיקר קושית מהרי"ב לריך לתרץ כמו שכתבתי לעיל

לעיל דספק ממון אם אין יכול להוליא בדייניס זכה מתורת הפקר כל זמן שהוא בידו ממילא לא נכשל באיסור גזל כמו שכתבתי לעיל באריכות ואפשר שזה הוא ג"כ תירולי של קי"ס והכ"מ בין הכי חזקה מרא קמא אם יש עוד ספק איסור בהדי ספק ממון שאינו ענין לספק ממון ולא נמשך ונגרר לספק ממון כמו ספק בכור אולי הי' לו חזקת מרא קמא הי' מותר בגיזה ועבודה הגם דהאיסור אינו תלוי בממון דאפשר לפסיק הממע"ה לענין גוף הבכור אפילו הכא יכול להיות אסור בגיזה ועבודה דהא לענין ממון מהני החזקה כמלא דזכה בהבכור והוי כנתן לו הכהן במתנה ואין שוב אללו שום ספק ממון ולא ספק גזל דהא הוי שלו לגמרי אפ"ה יכול להיות אסור בגיזה ועבודה משום דזה הספק האיסור לא נמשך ונגרר בתר ממון אלא דחזקה מ"ק מכריע את האיסור שלא נחים גם באיסור מכח ספק איסור דילפינן מנגע דסמכינן על החזקה ואף חזקת מ"ק בכלל היתה אמנם הא דאסיר בגיזה ועבודה משום דליכא חזקה מ"ק אלא חזקת הפוס כמו שכתב הרשב"א לכן אף דלענין ממון הוי שלו לגמרו משום הפקר ככ"ל ולא חיישינן על איסור גזל אבל לענין קדושה לא מהני חזקה זו לכך אסור ודוק:

טו) **ואחר** שבררנו היטב באותיות הקודמים דלענין ספק גזל כל ספק ממון לא כחשיב ספק גזל והוא מתרי טעמים או דחזקה מ"ק מכריע אף לענין האיסור, טעם השני והוא עיקר דאף דליכא חזקה מ"ק כל זמן שהוא בידו אף למ"ד דמהני תפיסה ומכ"ש למ"ד דלא מהני תפיסה הוי שלו מתורת הפקר ולא שייך לאו דגזל דהא איסור גזל תלוי בחזקה ממון וכל זמן שאנו מעמידים ממון על חזקתו לא שייך איסור גזל אך לענין איסור דלא שייך בממון היינו דלא נגרר אחר חזקה ממון פירוש דאנו יכולים לומר אף דהממון הוא באמת של המוחזק אעפ"כ האיסור במקומו עומד כגון איסיר דקדושה הבאה מאליה תלוי' בחזקת מ"ק אם יש למוחזק חזקת מ"ק דהוי חזקה המכרעת אף לגבי איסור אזלינן בתרה כמו חזקת היתר והיכי דאין לי חזקת מ"ק אף דלענין ממון הממע"ה אבל האיסור במקומו עומד מעתה כשאר לנו עוד לחקור אם יש לשמעון חפץ שהוא ספק ממון דהדין הממע"ה וכשאר בחזקתו בין אם יש לו חזקת מ"ק על החפץ בין אין לו אלא חזקת תפוס אם יכול לקדש אשה בחפץ זה ואם דבר זה הוא אתרוג אם יולא בו ביו"ט ראשון דבעינן לכם ואם הוא שה אם יכול לפדות בו פטר חמור ואם יש חילוק בזה בין חמ"ק או לאו והנה זאת אכי אומר בטח היכי דיש לו חזקת מ"ק בודאי דחזקת מ"ק מהני והוי שלו לגמרי אף לגבי איסור כמו שהוכחתי דאף קדושה הבאה מאליה אולי הוי חזקת מ"ק הי' מותר ומכ"ש דהאיסור לגרר אחר ממון דאם כאמר דמהני חזקת מ"ק לגבי ממון והוי שלו ממילא דיכול לקדש בו את אשה איברא דלבאורה יש לדחות הא כללי מהא דאמרינן בגמרא ב"מ ו' תכיא דמסייע לך תקפו כהן מוליאין מידו דתניא הספיקות נכנסין לדיר להתעשר מאי אמרת אין מוליאין איך פוטר ממונו בממונו של כהן ע"כ והנה קושית הגמרא הוא הא הוי ספק איסור שמא יהי' ספק זה העשירי והוא של כהן לא מהני המעשר דהא בממון חבירו אין יכול לפטור ממונו יע"ש בגמרא ובמפורשים מזה הוכיח רבה דמוליאין כמלא לרי המנוכא דאמר אין מוליאין כשאר בקושיא איך פוטר ממונו בממונו של כהן הגם דהמוליא מחבירו עניו הראיי' ובפרט דהכא יש לו חזקת מ"ק כמו שכתב הרשב"א בסי' ש"א שהבאתיו לעיל כמה פעמים אפילו הכא לענין שיהי' שלו לפדות בו לא כחשב מיכו של ישראל משום דמהני תפיסה

הכהן א"כ אף לדידן דלא מהני תפיסה ושפיר יכול לפדות בו אפשר לומר דטעמו משום שהוא נחשב כשלו לענין פדיון כמו שהארכתי לעיל בשיטת ראיות אמיר של קונטרס הספיקות שהבי"א מכאן ראי' דחזקת מריק מכרעת לגבי איסור יע"ש אות י"ד וא"כ אדרבה לא ד"י שאין מכאן ראי' לסברא הכ"ל כמו שכתב הוא אלא שלבאורה קשיה גדולה יש כאן דהא אמרינן דאם אמרת ה"כ אין מוליאין ממנו לריך להיות שלא יכנס להתעשר מטעם שלגבי איסור נחשב כספק משום שמהני תפיסה א"כ אף לרבה שסובר דלא מהני תפיסה ונחשב כשלו הייכו משום שאין יכול לתקף ממנו יכול לפדות משום שהוא לעסק ממון שלו אבל לענין איסור שלא תלוי בממון כמו בקדושה הבאה מאליה בודאי דלא פליג על ר' המנוכא דלא מהני החזקה אף דאיכא חמ"ק א"כ מה כעשה בכלל העולה בידינו לעיל אות י"ד דחמ"ק הוי חזקת מכרעת אף לענין איסור לכ"ע והא חזינן דלרי המנוכא איכו כן אלא אף באיסיר התלוי בממון לא מהני חזקת מ"ק אלא לענין דאין מוליאין וא"כ די לנו לומר דרבה פליג עליו בהא דאיסור התלוי בממון אמרינן דמהני החזקה אבל לא לענין איסור שאינו תלוי בממון דמכא כן לעמות פלוגתא רחוקה ביניהם ואף אם מדחוק לומר דבאמת תלוי זה בזה דאם כאמר דמהני תפיסה כמו שאמר ר' המנוכא ממילא דחזקת ממון לא מכרעת כלום אף חמ"ק אבל לרבה דלא מהני הפיסה א"כ שפיר חמ"ק הוי חזקה המכרעת מה כעשה שהרי הג' בעל פני"י כתב סברתו דחמ"ק מהני לענין איסור אף לרי המנוכא יע"ש ודוק ע"כ לבאורה אכי כבוך מאוד בכלל זה אמנם אף שכתלינו דלא מהני חזקה מ"ק לענין איסור שאיכו תלוי בממון עדיין לא ילאנו מכדי מבוכה זו דהא כבר כתבתי לעיל דבספק פדיון יש לו חזקה דמעיקרא דלא הי' פדיון דבודאי מהני לגבי איסור וא"כ קשה אף דסובר אם תפס אין מוליאין כל זמן שהוא ביד ישראל למה לא נעמידנו על חזקה חולין ויהי' נכנס לדיר להתעשר ודוק אך עיקר הדבר הוא כמו שכתב הרשב"א בתשובה סי' ש"א דאף רי המנוכא מודה בספק פדיון דלא מהני הפיסה משום הא טעמא גופו שיש לו חזקת מ"ק ושפיר נכנס לדיר להתעשר דבודאי לא יחלוק על הברייתא יע"ש וכבר דברתי מזה לעיל כמה פעמים וגם ישבתי דמה ס"ד לסייע מכאן לרבה יע"ש כמלא דהיכי דיש לו חזקת מ"ק עדיין אפשר לומר סברת הפנ"י וסייעתו דהוי חזקת מכרעת אף לענין איסור דלא תלוי בממון מכ"ש לענין איסור התלוי בממון כגון לענין קידושין או אתרוג או פדיון שנסתפקתי דבכלל גדול הוא דחזקת מ"ק מכריע אף לענין איסור כמו חזקת היתר ונראה לפע"ד עוד אף אם כאמר דלא כרשב"א אלא דרי המנוכא סובר דמהני תפיסה נגד חזקת מ"ק כמו שמשמע פשטות הש"ס וכמו שכתבתי לעיל שכן דעת הסמ"ג אעפ"כ מוכרחים אנחנו לומר דכל זמן שבידו הוי שלו לגמרי לא בתורת ספק רק דחזקה מכרעת שהרי אדוכתו הבי' בכ"מ שהבאתי לעיל אומר כן שהרי ע"כ ר' המנוכא לריך לפרנס הברייתא דספיקות וכו' וקשה איך פוטר וכו' ולריך לומר דסובר ר' המנוכא דאף דמהכי תפיסה כל זמן שהוא בידו ממונו הוי ויכול לעשר על שלו עיין לעיל במה שהארכתי בסברת הכ"מ כמלא דלכ"ע חזקת מ"ק הוי חזקה אלימתא אף לענין איסור היכי דאיסור תלוי בממון איברא דלריך להבין דאם חמ"ק הוא מכרעת כמו חזקת איסור למה מהני תפיסה לרי המנוכא לסברת הכ"מ ונראה דסובר רי המנוכא דכל זמן שהוא בידו מהני חמ"ק אבל אם תפיס הכהן כמלא שבהן הוי מוחזק אין אנו יכולים להוליא ממנו בחמ"ק כמו דאין הולכין בממון בתר רובא דרוב וחזקה לא אלים

שפיר מועיל התפיסה (ס) כהן בעל מום הרי הוא לענין מתנות ככל כהן אך כהן חלל אין לו ליקח מתנות אבל ליתן ג"כ אין צריך דספיקא הוא אי איקרי עם או לאו:

סעי' כ"א

כ"כ להלכה מיד התופס אבל כל זמן שהוא ביד ישראל הוי המ"ק חזקה אלימתא והכן זאת יהי' אך שיהי' נשמע מכאן דלכ"ע חזקה מ"ק הוי חזקה מכרעת אף נגד איסור דתלוי בממון וכמו דלענין ממון אמרינן המע"ה ונשאר בידו שיש דשוי שלו ויכול לעשות בו דשלו לגמרי הוי איברא לפי מה שכתבתי דספק פדיון יש לו חזקת חולין דקודם פדיון אפשר שחזקת חולין נ"כ לכ"ע לענין שיהי' יכול לעשר אבל לא חזקת מ"ק ודו"ק אמנם מאחר שכבר הוכחתי לעיל דאף לענין קדושה הבאה מאליה שא"צ תלוי כלל בחזקה ממון אפילו הכי חזקה מרא קמא מהני כ"ש לענין איסור התלוי בממון מעתה הדבר ברור דיש"ל לקדש בו את אשה וגם באתרוג יוצא בו וגם פודה בו פטר חמור אף למ"ד דמהני תפיסה כן; דכל זמן שלא תפסה הרי הוא שלו לגמרי אך עיקר הספק אלא היכי דליכא חזקה מ"ק מה אם נאמר דדומה לספק איסור כמו דחזקת תפיסה מהני שלא נחשב ספק איסור וכתבתי הטעם משום הפקר ממילא דכל זמן שהוא בידו הוי כשלו לגמרי דזכה בו מתורת הפקר ב"ד דאל"כ יהי' אסור ספק גזל ואף למ"ד דמהני תפיסה מ"מ ק"ל דכל זמן שהוא בידו נחשב כשלו כמש"ל או דאפשר לחלק דבשלמא לענין גזל שייך לומר דהוי הפקר לא דהפקר ממש הוא אלא לענין גזל מ"מ אי"ל לו לעבור עליו מדאמרינן המע"ה וא"ל עפ"י ד"ת להחזיר א"כ נפקע איסור גזל דע"ז מ"כ זכה בו שלא יעבור על איסור גזל דאל"כ לא שייך המע"ה דהא הוי ספק איסור מעתה יש לומר דוקא לענין גזל אבל לענין איסור שא"צ תלוי בגזל אף דתלוי בממון לא הוי שלו דהתורה לא אפקרה ספק ממון לגבי נתבע אלא שיהי' מותר אללו ושלא יהי' צריך להחזיר משום איסור גזל אבל לא שיהי' שלו לגמרי דהא עכ"פ ספק הוא שמא לאו ממנו הוא א"כ לענין איסור שאינו בלאו דגזל לא נחשב כשלו ונפרש לפי מה שהבאתי לעיל בשם התומים דעיקר הטעם של ספק ממון שלא חיישינן משום ספק גזל משום דספק גזל מותר א"כ אפשר דאין לקדש בו את אשה אף דמותר משום גזל וגדולה מזה כתב במ"ב ס"י כ"ט דאם קידש בדבר שאין בה"ב מקפיד עליו אע"ג דמותר לו שיקח אותו ואין בו משום גזל אפילו הכי אינה מקודשת דאין לו בו זכות שיהי' שלו יעו"ש ועיין עוד במ"ב ס"י ע"ז ודו"ק מעתה יש לומר דאף דלענין גזל מותר אללו יהי' מאיזה טעם שיהי' אבל לענין שיהי' שלו לא הוי אלא ספק אמנם נראה לפע"ד מה דאמרינן בגמרא יבמות ל"ז ספק ובני יבם שבאו לחלק בנכסי יבם לבתר דפליג יבום בנכסי מיהא בני יבם אמרי אייתי ראיה דאחינא את ושקול אמר להו הספק ממ"כ אי אחיכון אנא הבי לי מנתא בהדייכו ואי בר מיתנא אנא הבי לי פלגא דפליג אבוכון בהדאי ר"י אמר הדר דינא ר' אבא אמר קם דינא ופסקי הפוסקי' כר' אבא וכתבו הטעם משום יאוש דתיכף כשהי' הדי"ת עם שיבם ופסקו לשם ב"ד דין שיחלוקו נתייאשו מזה ע"כ אין יכול לומר לשם עתה ממ"כ א"כ יש לומר בכל ספק זכה הנתבע מתורת יאוש בעלים והוי שלו לגמרי מתורת יאוש והא דחקרו הפוסקים שהבאתי לעיל בטעמא דאמרינן בספק ממון המוציא מחבירו עיה הא איכא ספק גזל ולמה לא הוכח להם מתורת יאוש ז"א דהכי קשיא להו למה פסקינן כך אדרבה צריך להוציא מידו מחמת ספק גזל וממילא לא יתייאשו אבל אחר שהוכח לנו דאין מוציאין ממנו מהטעמים שכתבתי לעיל סוף א"כ זכה מתורת יאוש והוי שלו לגמרי ממילא הוי ממון שלו וכבר כתבתי זאת לעיל ליישב קושית ת"כ וכתבתי דזה תלוי' אי מהני תפיסה לא מייאשו אבל אי לא מהני תפיסה בודאי מייאשו יעו"ש איברא שלכאורה יש לחלק בין הא דספק ובני יבם דפסקינן קם דינא משום דלאחר פסק דין שפיר מייאשו דידעי שלא יבא לידו מעולם ולא מסיק אדעתי' שימות היבם וישארו הנכסים ויהי' לו טעמת ממ"כ אבל בספק ממון דהכא אם הוא לאחר שעמדו לפני ב"ד לד"ת ונפסק הדין המע"ה שפיר המדון דומה לראי' דהוי שלו מתורת יאוש אבל אם קידש אשה בספק ממון קודם שעמד בדין ואין התובע מתייאש שסובר אולי זוכה בדין הגם שאולי הוי ידע הדין המע"ה הוי מייאש אך עתה שאינו יודע הי' יאוש שלא מדעת דפסקינן כאביי דלא הוי יאוש וכבר דברתי מזה לעיל אך עתה נראה לפע"ד דהכא אף אביי מודה דיאוש שלא מדעת הוי יאוש כמו דאמרינן בגמרא ב"מ דף כ"ב דיאוש דאבדה ששטפה נהר גם אביי מודה משום דאבודה ממנו ומכל אדם ע"ש והכי נמי ספק ממון שלא יתברר לעולם א"כ נשאר לעולם ביד הנתבע ודומה להתם דמהני אף שלא מדעת ודו"ק כ"ז:

טז) **כבר** דברתי לעיל כמה פעמים בסברת הרשב"א שמחלק בין ספק בכור בהמה טהורה דמהני תפיסה לר' המכוכא משום דאין כאן חזקת מ"ק דתיכף שנולד ספיקו עמו אבל בפדיון בכור בהמה טמאה מודה ר' המכוכא דמוציאין מידו משום חזקת מ"ק והנה על חילוק של הרשב"א ז"ל יש לתמוה למה אין לספק בכור בי"ש חזקת מ"ק הא בכור קודם הלידה הי' של ישראל דהא קדושה בכור הוא בא בשעת הלידה דבפטר רחם תלוי רחמנא א"כ אמאי לא מוקמינן בחזקתו דמעיקרא שהי' של בעלים קודם הלידה ועוד שהרי לאוולד הי' לו ג"כ חזקת חולין בשעה שהי' במעי אמו א"כ אמאי לא כעמידתו בחזקה דמעיקרא שאינו קדוש בבכורה דהא ילפינן מנגע דאזלינן בתר חזקה דמעיקרא בכל איסורי' ומה נשתנה ספק בכור ולמה כתב הרשב"א שאין לו חזקה דמעיקרא הגם דנולד ספיקו עמו מה בכך הא קודם הלידה הי' ישראל מוחזק בהם וגם בוולד נוסף לזה הי' ג"כ לוולד חזקת חולין במעי אמו ולמה נגרע שני חזקות שיש לנו על ספק בכור מה שהי' לו עוד במעי אמו מכל החזקות שבעולם ועוד יש להפליא שכתב ז"ל ואע"ג דאיתחזק ישראל בהם בוולד מיהא לא איתחזק כעין ההוא דהמחליף פרה בחמור וילדה אלא דהתם א"ה לי' דררא דממונא למר ולמר והכא ליכא דררא דממונא לחד מיניהו והלכך כל דאלים גבר יעו"ש וכל הרואה יתפלא על זאת דהא אדרבה דהמחליף אמרינן דמוקמינן על חזקת מרא קמא שהי' קודם הלידה של מכר יעו"ש ועוד מה זה דקאמר דהתם איכא דררא דממונא מה נפקא מנה עתה בזה ועוד מה זה דקאמר והכא כל דאלים גבר הא ה"נ אמרינן המע"ה וראיתי שהאחרונים הרגישו קצת בזה עיין עליהם ואין להאריך כעת ועיין מה שכתבתי לעיל בס' כ"ח ודוק היטב ועיין לקמן בסוף ס' זה שם כתבתי להלכה באיזה ספק ממון מהני תפיסה ובאיזה ספק לא מהני תפיסה:

(ס) **כהן** בעל מום וכו' עיין בספיד אות י"ב ועיין לעיל מה שכתבתי לענין חלל שאין לו ליקח

כא (מא) במה דברים אמורים שכהן פטור בשוחט לעצמו אבל אם הוא קבוע למכור בבית המטבחיים חייב ליתן מיד ואם אין קבוע בבית המטבחיים שלש שבתות פטור מכאן ואילך חייב ומנדין אותו אם לא יתן (מב) וחיוב זה אינו אלא מדרבנן משום מ״ע

כב (מג) השוחט לכהן בתוך ג׳ שבועות שמבואר בסעי׳ כ״א דפטור או לעכו״ם שהוא פטור ועשה שותפות עמהם בכהן צריך לרשום שזה הבשר אין חייב במתנות משום חשד ובעכו״ם אם י עב עב כטבדייב א״צ לרשום דמפעי פעי ונודע לכל שהוא שותף ואף דקיי״ל שה אף מקצת שה א״כ לחייב אף בשותף עכ״פ לפי חלקו שאני התם במקצת שה דמקצת הוי חיה ומקצת הוי שה א״כ כל חלק שה שבה חייב הוא במתנות אבל הכא דבשה גופה איכא מקצת דפטור ממילא אף מקצת האחר של שותף נמי פטור דכה״ג לא רבתה תורה מקצת שה (מד) אבל שני ישראלים שותפין חייבים במתנות דכתיב זובחי זבח לשון רבים (מה) אם שוחט אצל עכו״ם אם יהי׳ טרפה יהי׳ של עכו״ם ואם נמצא כשר אז יקח הישראל ונמצא כשר פטור דברירה לא אמרינן להוציא ממון (מו) אבל אם עיקר בהמה של ישראל אך אם יהי׳ טרפה אז יקח עכו״ם חייב במתנות (מז) שותפות כהן או עכו״ם אינו פוטר רק אם יש לו חלק אפילו אחד מאלף בכל הבהמה אבל באבר אחד אינו פוטר:

כג (מח) השוחט מחויב לטפל בעצמו לילך לבעלי׳ לישאל לאיזה כהן רוצה ליתן והוא מחויב ליתן לאיזה שיצוה אותו בעל הבהמה דאמרה תורה מאת זובחי זבח מצוה הוא על הזובחים והבעלים אסורים ליקח איזה שכר מאחד שיתן לכהן זה המתנות משום דאמרה תורה למשחה לגדולה ואם ימכור באופן זה ינהג קלות ראש:

כד (מט) כהן שמכר פרה לישראל חוץ ממתנותיה שייך המתנות למוכר דהוי שיור אבל אם אמר לו על מנת שהמתנות שלי הוי תנאי ולא שיור ומתנה על מה שאמרה תורה דיכול הטבח ליתנם לכל מי שירצה וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאי בטל ומעשה קיים (נ) אבל ישראל שמכר פרה להבירו אף ששייר המתנות חייב הטבח הלוקח ליתנם לכהן:

כה (נא) אם מכר מתנות כהונה או שאכלם אינו חייב לשלם מפני שאין לו תובעים ידועים אבל לצאת ידי שמים חייב והכונה אותם אע״פ שאין רשאי הרי זה מותר לאכלם מפני שמתנות כהונה נגזלת (נב) ואי אתי בהמה שלימה ליד כהן זכה במתנותיה ואי אוכלן בתר הכי חייב ודוקא דאתי ליד כהן לאחר שחיטה כיון דכבר נתחייב במתנות הוי כמו שהרמו:

כו (נג) אמר לטבח מכור לי בני מעיה של פרה בעד סך כך וכך צריך הטבח ליתן המתנות לכהן והלוקח צריך לשלם לו כל הסך שפסק עמו ואין יכול לומר כוונתי הי׳ אף על המתנות דדבר ידועה לכל שמתנות המה לכהן ומסתמא קנה חוץ ממתנות. לקחו ממנו במשקל כו״כ בעד ליטרא והלוך הלוקח ושקל לעצמו והמוכר לא נגע בהם ולקח נמי המתנות ושלם לו בעדם הוי הלוקח גזלן וחייב להחזירם לכהן אבל המוכר מחזיר לו הדמים ואם שקלן המוכר הוי הוא הגזלן והלוקח קנה מגזלן ומתנות כהונה נגזלת ואין חייב להחזירם לכהן רק המוכר מחויב לצאת ידי שמים:

כז (נד) גר שנתגייר והיתה לו פרה נשחטה עד שלא נתגייר פטור דהא עיקר החיוב הוא בשעת שחיטה ובעת הזאת אכתי גברא לא הוי בר חיובא אבל נשחטה משנתגייר חייב דהא גר חייב בכל המצות ואם ספק פטור:

מתנות (מא) גמרא וש״ע (מב) זה שיטת התוס׳ רוב פוסקים ועיין בשערי דעה שהאריך לשיטת רש״י שהוא מדאורייתא ועיין בפלאתי שכתב וז״ל חייב מדרבנן משום מ״ע לכן בכוי וכיוצא בו פטור שהוא ספק דרבנן ונוראות נפלאתי עליו דהא ספק אפילו בישראל שהוא דאורייתא פטור דספק ממון לקולא דהממע״ה כמו שמבואר לעיל כמה פעמים וכו׳ ריבתה התורה לענין מתנות כמבואר לעיל ע״כ דבריו ל״ע ואולי כוונתו דכוי אף שבישראל ח״ב משום רבוי אבל הכא לא חייבו חכמים רק מה שהוא ודאי בהמה אך אין זה משמעות דבריו דא״כ מה קאמר וכיוצא בו בספק דרבנן ובפרט שהוא ס״ל דכל טרפות אף שהיא רק מחמת חומרא פטור אף ישראל ממתנות כמבואר שם בדבריו אות ו׳ קל״ד. הדברים שדבריו כאן בלתי מובנים כלל (מג) עיין בש״ע ועיין בפלאתי ולענין הטעם דשותפות פוטר שכתבתי בפנים כן כתבו הראשונים הביאם הט״ז (מד) כן כתב הרמב״ם ועיין בפלאתי (מה) עיין בש״ע ובשפ״ד אות ט״ו (מו) פ״ת כו״פ (מז) עיין בש״ע דאם היא שותף בראש אין פוטר רק הלחיים ואם הוא ביד פוטר בזרוע ואם בבני מעיים אין פוטר רק הקיבה ואם מוכר הכהן הראש לישראל מחיים ושייר הגוף לעצמו חייב הישראל בהלחיים כן הוא בש״ע שם ועיין בבאר הגולה ובפלאתי דהכונה שמכר מחיים דאי לאחר שחיטה פטור הישראל ופשוט הוא דעיקר החיוב ופטור תלוי בשעת שחיטה ולא מה שנעשה אח״כ (מח) עיין בש״ע ובמש״ז אות כ״ט ובכרתי אות ל״ד (מט) כהן וכו׳ עיין בט״ז שהקשה דהא המחבר פסק בסי׳ רי״ב לענין מעשר דאם מכר קרקע לישראל ואמר ע״מ שהמעשר שלי המעשר של המוכר אף דאמר ע״מ יע״ש ועיין בש״ך מה שתירץ על זה ועיין בשערי תורה שתירץ דהתם במעשר דהוי דבר שלא בא לעולם א״כ בודאי דשייר בקרקע מקים המעשר אבל מתנות דהוי בעולם אמרינן דע״מ לא הוי שיור רק תנאי יע״ש (נ) ש״ע (נא) ש״ע ועיין בפלאתי (נב) ש״ך אות ב׳ דלא כבה״ג הובא בפ״ת אות י״ג יע״ש (נג) אמר וכו׳ עיין בש״ע ועיין בט״ז ועיין בפמ״ג שהניח דברי הט״ז בצ״ע דהא לדעת הרמב״ם ומחבר עיקר לדינא כמו שכתבתי בפנים ועיין בכו״פ ודבריו בלתי מובנים (נד) גר שנתגייר מקור דין זה הוא בחולין דף קל״ד ולפי שיש כאן מקום עיון מוכרח אני להאריך קצת:

א׳) **גרסינן** בגמרא על הא דתנן ספק הממע״ה והא בלקט תנן ספק לקט ולא אמרינן הממע״ה

שהממע"ה דילפינן מקרא דכתיב עני ורש הצדיקו צדק משלך ותן לו ותירוץ רבא הכא פרה בחזקת פטורה קיימא קמה בחזקת חיובא קיימא יעו"ש והנה צריך להבין חילוק זה דהא לכאורה שניהם שוים המה ולא עוד אלא בקמה יש נמי רוב המסייע לבעה"ב דהא בין בפרה ובין בקמה איכא לבעה"ב חזקת ממון דהא המה ברשותו והכהן בא להוציא מידו וגם קודם שנקצרה הקמה הי' הכל של בעה"ב ולא הי' עדיין שום חיוב ליתן לכהן וכן בפרה נמי כן הוא ובקמה איכא נמי רוב תבואה בשדה דלאו לקט הוא ועתה אנו דנין על הנמצא בח"ר אם הוא מרוב או ממיעוט בודאי ל"ל כל דפרש מרובא פרש כמו שהקשה במרדכי בשם ר' משולם ומה שתירץ שם משום דהוי קבוע תמוה מאוד דהא בנמצא קיי"ל כל דפרש מרובא פרש וכבר תמה במל"מ עליו בזה ועיקר התירוץ הוא כמו שמתרץ שם במרדכי תירוץ ב' דאף דרוב מסייע לבה"ב לא מהני דהא בלאו הכי א"ה לי' נמי חזקת ממון ואפילו הכי אמרה תורה עני ורש הצדיקו דלא מהני כאן חזקת ממון ה"ה רוב לא מהני יעו"ש וא"כ קשה כימא ומה קמה דא"ה לי' לבעל הקמה חזקה ורוב ואפילו הכי לא אמרינן הממע"ה כ"ש בפרה דאין לו רק חזקה לחוד ולמה תנן בפרה אם ספק הממע"ה וזה דבר תמוה מאוד ועוד קשה מה מתרץ רבא פרה בחזקת פטור קיימא היכא דגר שנתגייר דאז שייך לומר דהיתה עומדת בחזקה דאם ישחט הפרה לא יהי' חייב במתנות כיון דהוא גוי אך עדיין יקשה מהא דאמרינן בחולין דף ע"ט ספק בהמה ספק חיה הממע"ה אמאי הא התם מעולם לא היתה בחזקת פטור וא"כ יקשה מאי שנא מקמה וצריך לומר דחזקת פטור דאמר רבא לאו דוקא רק אף דליכא חזקת פטור כל דליכא חזקת חיוב אמרינן הממע"ה אך קושיא ראשונה קשה מה בכך דיש לבעל הקמה חזקת חיוב הא יש לו רוב וחזקה לפטור ונראה לפרש דכונת רבא הוא כך כיון דאנן קיי"ל בכל ספק ממון הממע"ה ואפילו הכי בממון עניים גלי רחמנא דאינו כן וחידוש הוא שחידשה תורה בממון עניים ע"כ כל מה שיש למעט בחידוש ממעטינן ואמרינן דלא גלה לן רק באופן דהוי כמו בקמה דאיקבע כאן ממון עניים בודאי רק דלא ידענו אם זה הוא אם לאו ואז חייבה תורה ליתן כיון דכבר הי' בכאן קבוע ממון עניים וזה הוא שמתרץ רבא קמה בחזקת חיוב קיימא ואף דיש לבעה"ב חזקת ממון וגם רוב אפילו הכי לא מהני בממון עניים כיון דכבר נקבע כאן ממון עניים הוי בחזקת חיוב אבל בפרה כיון דליכא חזקת חיוב הוי כמו שאר ממון דאמרינן הממע"ה ודו"ק ועיין מה שכתבתי לקמן אות י"ג:

ב') **והנה** במשנה שם תנן סתמא ספק פטור דהממע"ה ולא ידענו לכאורה אופן הספק אי הוי הספק אימת נתגייר או בבוקר או בערב אך אם ידוע לנו שבחצות היום נשחט הבהמה א"כ הספק הוא על זמן אימת נעשה ישראל בזה א"ש דהא מוקמינן אותו על חזקה דמעיקרא ותלינן השינוי באיחור הזמן ובערב נתגייר ופטור ממתנות דהא מסייע חזקה דמעיקרא ובודאי דאמרינן בזה הממע"ה דהא יש להגר חזקת ממון וגם חזקה דמעיקרא אך אם ידענו זמן שנתגייר בחצות יום רק דהספק הוא אימת נשחט הבהמה אי קודם חצות או אחר חצות בזה יש לכאורה לומר דמוקמינן הפרה בחזקה דמעיקרא דלעולם יש לתלות השינוי שנעשה בה באיחור הזמן וא"כ חזקה דמעיקרא מסייע לכהן ולא אמרינן בזה הממע"ה דהא נגד חזקת ממון של בעל הפרה יש לכהן חזקת הגוף של בהמה אמנם מדתנן סתמא ספק פטור משמע דבכל ענין פטור דלא מהני חזקת הגוף להוציא ממון ומצאתי בכו"פ סי' זה אות י"ד שהעיר בזה והביא ראי' מכתובות פ"ק דמוקמינן את האשה על חזקת הגוף ואמרינן השתא הוא דנבעלה ומוציאין ממון מבעל עפ"י חזקה זו והניח בצ"ע יעו"ש אך לפע"ד דבריו תמוהים דהא התם מבואר דלא מהני חזקת הגוף להוציא ממון רק בהצטרף שם ברי לחזקה או משום מיגו וברי יעו"ש אבל הכא בשמא ושמא לכו"ע אין מוציאין ממון בחזקה זו דחזקת ממון עדיף וז"ב אך מה שיש להקשות לכאורה מה מתרץ רבא מקמה דבחזקת חיוב קיימא הא אכתי בפרה יש נמי חזקה דמעיקרא המסייע לכהן וזה בודאי עדיף מחזקת חיובא דקמה ונ"ל כמו שכתבתי דסובר רבא דעיקר קרא דעני ורש הצדיקו בודאי לא בא נחייב בממון עניים רק היכי שנקבע בה ממון עניים וזה דוקא בקמה שבודאי הי' במקום הזה לקט רק שלא ידענו אם זה הוא שנמצא בח"ר או לא באופן זה חייבו תורה אבל כל שספק בעיקר החיוב ולא ידענו אם יש כאן ממון עניים או לא בזה דומה ממון עניים לכל ספק ממון דהממע"ה ולא מהני חזקת הגוף נגד חזקת ממון עוד נראה לי דאפילו הי' הכהן טוען ברי ג"כ לא הוי מהני חזקה דמעיקרא להוציא ממון כיון דהוי תרתי במקום חדא דהא נשחטה נפשיטו וחזקה דהשתא עם חזקת ממון עדיף מחזקה דמעיקרא לחוד ואף דהתם בפ"ק דכתובות איכא נמי תרתי במקום חדא וכבר העיר בזה בפנ"י שם ויש לחלק בין הא' דכתובות להא' דהכא ואין להאריך בזה דבלאו הכי כיון דהוי ממון שאין לו תובעים א"כ ברי של כהן זה לא נחשב דהא יכול לומר לא אתן לך רק לכהן אחר וא"כ שיבוא כהן אחר אפשר יטעון שמא יהי' באמת פטור ליתן לו דהממע"ה ודו"ק ויש להעיר עוד אם יתבע אותו הכהן ע"י ע"א היודע ברי ונמצא דכהן טוען ספק עפ"י עד א' נימא היכי דמכחישו בברי צריך לישבע והיכי דטוען ספק יהי' מחויב שבועה ומתוך שאיל"מ ונראה דזה לא דמי לשאר תביעת ממון כיון דהוא ממון שאין לו תובעים ול"ע: **אעתיק** בכאן מה שכתבתי בחידושי בענין הממע"ה בממון שאין לו תובעים:

ג') **גרסינן** בב"ב דף ל"ב המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתי לך ומוכח בגמרא והמפרשים שם דהלוקח והמוכר לא התנו כלל רק דהלוקח טוען שכוונתו הי' לרדיא והמוכר טוען שכוונתו הי' למכור לשחיטה יעו"ש וצריך להבין לפי מה דמוקמינן בגמרא דפליגי אי הולכין בממון בתר רוב א"כ למה לא פליגי ג"כ אפילו היכי דהתנו ויש הכחשה ביניהם דהלוקח טוען שבפירוש מכר לו לרדיא והמוכר מכחישו ואומר שבפירוש מכר לו לשחיטה דלרב הלוקח כמאן מטעם רוב ולשמואל איכו כמאן דאין הולכין בממון בתר רוב והמוציא מחבירו עליו הראי' ולפע"ד להסביר הענין דהנה הפנ"י בכתובות דף י"ד הקשה לשמואל אמאי יכול לטעון לשחיטה מכרתי לך הא הוי ברי ושמא דהמוכר אין יכול לדעת כונת הלוקח ובמכר בעינן דעת שניהם ואם באמת דעת הלוקח הי' לרדיא לא מהני אף דדעת המוכר הי' לשחיטה וא"כ טענת הלוקח על ביטול מקח הוי ברי וטענת המוכר שמא והיכי דהוי ברי ושמא גם שמואל מודה דאזלינן בתר רוב יעו"ש אמנם הפלאה ז"ל תירץ דטעמא דשמואל משום דהוי דברים שבלב ולא הוי דברים ולכך אע"ג דבאמת דעת הלוקח הי' לרדיא לא מהני ויכול המוכר לומר לו מה אכפת לי בכוונתך אני מכרתי לשחיטה יעו"ש ולכאורה דבריו הקדושים בלתי מובנים המה דהא פליגי אי הולכין אחר רוב ולדבריו ל"ל דפליגי בדברים שבלב אך כונתו הוא דבאמת הא בהא תליי"

הלי' דלרב דסובר הולכין אחר רוב בממון ממילא אם רוצה לרדיה הוי כמו שהתנה ולא דברים שבלב אלא דברים גלוים כמו שכתבו הראשונים בקידושין דף מ"ט גבי ההי גברא דזבין נכסי אדעתא למיסק לארעא דישראל דהיכי דהוי אומדנא לא הוי דברים שבלב והס"ד ברוב לרב אבל שמואל דסובר דרוב בממונא לא מהני א"כ הוי להו להתנות ומדלא התנו הוי דברים שבלב ולא מהני לכך יכול לומר לשחיטה מכרתי לך עיין ברשב"ם ובנמוקי יוסף מעתה א"ש דפליגי אף בלא התנו כדי להשמיענו גם סברא זאת דלרב הוי דברים גלוים ולשמואל הוי דברים שבלב ונשמע מזה נ"כ היכי דהוי הכחשה בהנאי דלרב אזלינן בתר רוב ולשמואל לא אזלינן ודו"ק בזה ולפ"ז יש ליישב קושית התוס' שהקשו על הא דמסקינן בגמרא דאייקר בשרא וקם בדמי רדיא ומקשינן למה נפקא מנה ומהדרינן לטרחא פירוש לרב דהוי מקח טעות צריך המוכר לטרוח אי"ע ולמכור השור ולחזור הדמים ללוקח אבל לשמואל הטרחא הוא על הלוקח והקשו אמאי לא אמרינן כ"מ כגון שהזיל אחיך יע"ש. ונראה לפע"ד דהנה לכאורה יש להקשות דאי ליכא כ"מ אלא בטרחא א"כ אמאי סובר שמואל דאין הולכין בתר רוב בממון הא טעמא דאין הולכין בממון בתר רוב כתבו בתוס' משום סמוך מיעוט לחזקת ממון והכא לא שייך חזקת ממון דהא ליכא כ"מ לענין ממון דומה לזה כתב הש"ך בחו"מ סי' ל"א לענין חשבי על פנקסי יע"ש אמנם לפי מה שכתבתי דהכא הוי ברי ושמא דאף שמואל מודה דאזלינן בתר רוב אלא דהוי דברים שבלב כל ועיקר פלוגתתן תלייא אי בעלמא אמרינן דהולכין בממון בתר רוב הוי הכא דברים גלויים אבל לשמואל הוי דברים שבלב ככ"ל א"כ אף דליכא הכא חזקת ממון לא מהני רוב דרוב לא הוי כמו אומדנא דהא חזינן דאומדנא מהני להוציא ממון אבל רוב לא ממילא הוי הכא דברים שבלב לכך סובר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי לך משום דלא התנו כלל ודו"ק ממילא יתיישב קושית התוס' דהא בזה יש חידש טפי דאף דליכא חזקת ממון וס"ד דשמואל מודה דמהני רוב אפילו הכי סובר שמואל דיכול לומר לשחיטה מכרתי לך ודו"ק:

ד') **ובעיקר** סברת התוס' שכתבו בפרק המכה דלכך לא אזלינן בתר רוב בממון משום סמוך מיעוט לחזקה יש לתמוה טובא חדא מהא דאמר שמואל כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא הא היכא דאיכא חזקה נגד הרוב גם באיסורא לא אזלינן בתר רובא דאמרינן סמוך א"כ אין חילוק כלל בין איסור לממון ועוד מ"ט דרב וכי לא מודה רב דאמרינן סמוך אמנם עיקר מה שהביאם לזה הוא מה דקשיא להו אמאי לא ילפינן מדיני נפשות דאזלינן בתר רוב יע"ש ולפע"ד נראה ליישב קושיא זאת בטוב טעם דהנה ידוע דלא אזלינן בתר רוב רק למי שמסופק בדבר אבל לא מי שאומר שיודע ברי שהוא היפוך הרוב ורז זה גלה לנו הרשב"א ז"ל ועיין בפנ"י בפ"ב דכתובות בסוגיא דשנים אומרים מה שהאריך מאוד בסברא זו מעתה יובן לן שפיר במה פליגי רב ושמואל דרב סובר דרוב מהני אע"ג דכשבא טוען ברי נגד הרוב ובאיסור כה"ג לא אזלינן בתר רוב מחלק רב לענין ממון דאיש נאמן על עצמו בברי שלו היפך הרוב אבל שמואל סובר דאף בממון מהני סברי היפוך הרוב לכך לא אזלינן בממון בתר רוב ואם הוא טוען שמא והוי ברי ושמא באמת מודה שמואל דאזלינן בתר רוב כמו שמוכח בגמרא וכמו שכתבו הראשונים ז"ל ועיין בקונטרס הספיקות כלל ב' אות ד' שכתב סברא זו על הא דפליגי הפוסקים לענין תפיסה בטענת ברי יע"ש ודו"ק אמנם בעיקר סברת הרשב"א הנ"ל דהקשה הפנ"י ז"ל אמאי סוקלין ושורפין על החזקות הוא טוען ברי היפך החזקה וניחא לי' משום דאמרו ב"י וקבל התראה א"כ מודה שהוא כן לכך לא מהני הברי שאמר אח"כ יע"ש כמלא לפ"ז יתיישב קושית התוס' והוא כפתור ופרח דלא מצינן לילף ממון מנפשות מקרא דהא עיקר הטעם דמהני בדיני נפשות החזקה והרוב משום שאין טוען ברי היפך הרוב אדרבה מודה להרוב דהא קיבל התראה אבל אם הי' טוען ברי היפך החזקה והרוב באמת גם בדיני נפשות לא מהני א"כ בממון שטוען ברי נגד הרוב שפיר סובר שמואל דלא אזלינן בתר רוב ודו"ק כי נכון:

ה') **ובגמרא** מקשינן לשמואל מהא דתנן האשה שנתארמלה או נתגרשה הוא אומרת בתולה נשאתני והוא אומר לא כי אלא אלמנה נשאתיך אם יש עדים שיצאה בהינומא כתובתה מאתים ופה רוב נשים בתולה נישאות ומהדרינן משום דרוב נשים בתולות יש להם קול והא מדליה לה קלא איתרע לה רובא והקשו בתוס' מהא דאמרינן בכתובות אלו נאמנים להעיד בגדלן מה שראו בקטנן מעידים אנו בפלונית שיצאה בהינומא ואמאי משום דרוב נשים בתולות נישאות לכן בגלוי מילתא סגי והשתא לרב היכי דמי אי אית לה קול למה לי עדים ואי דליכא קול אמאי מהני בשלמא לשמואל יש לומר דאיכא קול אפילו הכי לא מהני רוב לכך בעינן עדים ומהני גילוי מלתא יע"ש ולפע"ד ליישב דהנה ידוע קושית המפורשים למה מקשינן הכא לרב הא לשמואל נמי קשה דהא מודה שמואל היכי דאיכא רובא וחזקה דמהני אף בממון והכא הוי חזקת הגוף דכשנולדה בתולה היתה ונראה ליישב דהנה בפלוגתא דר"ג ור"י אמרינן בגמרא עד כאן לא אמר ר"ג אלא דאיכא ברי וחזקה פירוש רש"י חזקת הגוף יע"ש ושטה מקובצת שם כתב חזקה היינו רוב נשים בתולות נישאות יע"ש וצריך להתבונן למה לא פירש ג"כ כמו שפירש רש"י משום חזקת הגוף ונראה להסביר הענין במה פליגי דהנה הפנ"י ז"ל הקשה הא הוי תרתי במקום חדא היינו הרי בעילה לפנים וחזקת ממון יע"ש ונראה ליישב דהנה בתרתי במקום חדא פליגי רבנן ור"מ בפ"ק דנדה לרבנן הוי ודאי ולר"מ הוי ספק יע"ש והנה להסביר הדבר במה פליגו כתבו המפורשים דרבנן סוברים חזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא אבל עכ"פ חזי להצטרף חזקה דהשתא לחזקה אחרת ובהצטרף שניהם מכריעים חזקה דמעיקרא אבל ר"מ סובר חזקה דהשתא כמאן דליתא דמי ואף להצטרף לא חזי א"כ הוי חזקה נגד חזקה והוי ספק ודו"ק מעתה לא קשה כאן קושית הפנ"י דאפשר דסובר ר"ג כר"מ א"כ מוקמינן חזקת הגוף נגד חזקת ממון ונשאר ספק השקול ממילא ברי ושמא ברי עדיף דהא עיקר הטעם דלא מהני ברי משום חזקת ממון ואין להוציא מחזקה בברי אבל עתה דחזקת ממון נדחה מכח חזקת הגוף ממילא ברי עדיף לכך פירש רש"י חזקה הייכי חזקת הגוף אבל השטה קשה לי דאי משום חזקת הגוף קשה קושית הפנ"י דהוי תרתי במקום חדא ודוחק לאוקים ר"ג דוקא כר"מ לכך צריך לומר דמלבד חזקת הגוף יש ג"כ רוב נשים בתולות נישאות לכך מהני ודו"ק מעתה לא קשה למה לא מקשינן כאן לשמואל ג"כ דהא איכא רוב וחזקה ז"א דהא בודאי שמואל כרבנן סובר דתרתי במקום חדא הוי ודאי ולא חשבינן כלל חזקה בתולה דהא בעולה לפניכו ואיכא חזקה דהשתא ומצטרפין זאת עם חזקת ממון ולא נשאר אלא רוב נשים בתולה נשאות ורוב לחוד לא מהני לכך צריך להיות עדים אמנם לרב דסובר דהולכין בממון בתר רוב מקשינן למה לן עדים הא רוב נשים בתולה נשאות ומהדרינן דליכא רובא משום דאין

לה קי"ל ולאיתרע הרוב מעתה יתיישב שפיר קושית התוס' למה מהני לרב להעיד בגדלן מה שראו בקטנן הא ליכא רוב משום דאין כאן קי"ל דאפשר לומר דרב כרי"ש שנירא לי' דהרתי במקום חדא לא הוי אלא ספק משום דחזקה דהשתא לא חזי כמצטרף כמלא אף דליכא כאן רוב נשים בתולות נשאות עכ"פ חזקת הגוף יש כאן נגד חזקת ממון ואע"ג דחזקה דהשתא דהרי בעולה לפנינו איכא אעפ"כ לרי"ש אי מצטרפינן חזקת דהשתא לחזקת ממון הוי ספק א"כ מהני גילוי מלתא בעלמא לברר הספק דהא לשמואל כמי דסובר אין הולכין בממון בתר רוב הוא לשברת התוס' הי"ל מטעם סמוך ומיעוט לחזקה הוי ספק כמו דאמרינן בכמה דוכתי וחזינן דהיכי דהוי ספק מהני גילוי מלתא א"כ לרב כמי מהני דהא לרב כמי לא הוי אלא ספק ודו"ק בזה:

ו) **בב"מ** דף ק' תנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי יחלוקו וכו' ובגמ' אמאי יחלוקו וליחזי ברשות דמאן קיימא ולהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה אמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל בעומדת באגם שפחה כמי דקיימא בסימטא וכוקמא אחזקת דמרה קמא ולהוי אידך המוציא מחבירו הא מני סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקים וכו' ויש להתבונן אמאי הכפיל התנא למתני פרה וכן שפחה ונראה לפי מה שכתב הט"ז בח"מ סי' רכ"ג וז"ל משמע שאין חילוק ביניהם רק בזמן הלידה ואנן קיי"ל בסי' רי"כ המוכר פרה לא מכר הוולד ואם אמר פרה מעוברת מכר גם הוולד א"כ קשה ממ"נ אי אמר פרה סתם הא לא מכר הוולד אפילו כולד אח"כ הוי של מוכר ואם אמר פרה מעוברת הא מכרו אפילו כולד מקודם ואין לומר דאמר סתם ואפילו הכי קנה הוולד כיון שהי' במעי אמו בשעת מש"כ מה שאין כן לעיל דמיירי שכבר הי' כולד דהא כתב רבינו שם בשם הרא"ש דכשהי' מעוברת מכר את הוולד משמע דלשיטה ראשונה לא מכר את הוולד אף במעוברת ול"ל דבאמת לא כתב שם רבינו דרך פלוגתא עכ"ל יעו"ש ולפ"ז יובן לן שפיר דאי הוי תנן רק פרה לא"ד הי"א דוקא פרה כשהוא מעוברת ומכר סתם מכר גם הוולד משום דהוי חד גוף ועובר ירך אמו דאף לענין שחיטה מותר בשחיטת אמו אבל שפחה אף כשהיא מעוברת לא מכר את הוולד ואפילו אם ילדה אחר המכירה הוי של מוכר לכך תנן שפחה ואי הוי תנן שפחה ה"א דוקא שפחה מכר גם את הוולד משום דעובר לאו ירך אמו אח"כ ואם מכר את האם בודאי דמכר את הוולד אבל פרה לא לכך תנן תרתי לאשמיענן דבתרווייהו אם מכר סתם וילדה אח"כ הוולד הוא ללוקח ודו"ק ובזה יש מקום אתי לפרש את התוספתא פ"ח דב"מ דתניא התם המוכר פרה לחבירו ונמצאת מעוברת וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלא שותק זכה זה אומר (ברשותי ילדה) איני יודע זה אומר איני יודע יחלוקו זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי הרי זה כשבע ואינו משלם וכו' דברי ר"מ ר"י אמר לעולם הוולד בחזקת המוכר וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראי' וצריך להבין טעמי דר"י בשלמא ר"מ וחכמים פליגי דר"מ סובר כסומכוס והא דאמר בברי וברי דישבע המוכר מטעם מודה במקצת פליגי רבנן משום דהוי הילך כמבואר בפוסקים לכך סוברים רבנן דלעולם המוציא מחבירו עליו הראי' אבל ר' יהודה דסובר לעולם הוא בחזקת המוכר במה פליגי על רבנן דאם הוא ברשות המוכר או באגם הא גם לרבנן כן ואע"כ אף אם הוא ברשות לוקח סובר ר"י דמוקמינן הוולד בחזקת המוכר קשה אמאי דהא משמע מדבריו אף בברי וברי חה דלא כמאן וטעמא מאי ועוד היכף אחר זה תניא בתוספתא וכן שמוכר שפחה וכו' דברי ר"מ וחכמים אומרים המוציא וכו' ור"י לא פליג כלל בשפחה וטעמא מאי ולפי מה שכתבתי א"ש דהא בהדיא תניא בתוספתא וכמלאת מעוברת מזה מוכח דעת הט"ז דמוכרה סתם איירי א"כ טעמי דר"י אפשר לומר דסובר דאף דודאי ילדה לאחר מכירה הוי של מוכר דהמוכר פרה לא מכר ולדה וזה דוקא בפרה אבל בשפחה מכר אף ולדה כמו שכתבתי די"ש לחלק ביניהו לכך לא פליג בשפחה רק גבי פרה ודו"ק איברא דלכאורה אפשר לומר בטעמא דר"י דסובר אף דהוא ברשות לוקח הוי של מוכר משום דבאמת הקשו בתוס' על הא דאמרינן בגמרא וליחזי ברשות דמאן קיימא ולהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה וקשה הא גודרות אין להן חזקה א"כ אף דהוי ברשות לוקח וטוען ברי אפה"כ יהיי של מוכר ותירצו משום דהוי דרכא דממונא מהני אפילו חזקה כל דהו יעו"ש ואפשר דטעמא דר"י דפליג בזה משום דסובר דהלוקח לא מיקרי מחזיק דגודרות אין להם חזקה וכשאר חזקת מרא קמא של מוכר אמנם קושית התוס' ל"ע מה שייך לומר דכאן גודרות אין להם חזקה דהא הכא מכח תפיסת הלוקח מוחזק ואין הכחשה ביניהם רק בזמן הלידה אבל לדברי שניהם הלוקח תפס הולד רק בטוען שהוא שלו מכח הקנין דלאחר מכירה ילדה ומה יש בכאן לחלק בין מטלטלין לגודרות היכי דשניהם מודים דלא בא לידו מכח המוכר רק בתפס ממנו ועיין בש"גא ודו"ק ועיין בתומים בס' כ"ה בתקפו כהן מה שמפלפל בזה ואין כעת תחת ידי לעיין בו:

ז) **נסתפקתי** לרבנן דסוברים המע"ה אף דקיימא באגם אפשר דזה דוקא אם טוען ברי אבל היכי דקיימא באגם ואיכא חזקת מרא קמא לגבי מוכר רק דטוען שמא והלוקח טוען ברי אי מהני ברי של לוקח להוציא מחזקת מ"ק ואף דאנן פסקינן דלא אמרינן ברי עדיף היינו להוציא מחזקת ממון המוחזק עתה אבל מחזקת מ"ק אפשר דמהני הברי של הלוקח ואם כחליט בכה"ג ברי עדיף יתיישב לן בזה כמה קושית בש"גא דהא דתנן לקמן הלוקח אומר גדול לקחתי והמוכר אומר איני יודע זכה בגדול וכתב הר"ן הטעם משום שיש עסק שבועה ביניהם ואמרינן מתוך אבל אי לא הוי מודה במקצת לא זכה בגדול דהא פסקינן כר"כ דלא אמרינן ברי עדיף והקשו המפרשים חדא דהא לפי מה דמסקינן בגמרא דשבועת המוכר על העבדים הוא ע"י גלגול ובשבועת גלגול לא אמרינן מתוך כמבואר בחו"מ סי' ע"ה ועוד אמאי לא מקשינן הכא בכאן והא אין נשבעים על עבדים עד לבסוף דאם בכאן הוא ג"כ מחמת חיוב שבועה ולא מטעם ברי ושמא עיין בתוס' יו"ע ועוד קשה לי אף אם כאמר בשבועה ע"כ מתוך כשיטת הר"ן מה פרכינן לקמן בגמרא זוקקין אתי לאשמיענן הא תנן נכסים שיש להם וכו' הא הכא טובא אתא לאשמיעין דאמרינן מתוך אף בגלגול ודו"ק אך אם כאמר דכה"ג ברי עדיף ולא מטעם מתוך הוא א"ש הכל והנן דבאמת הרישא לא איירי כלל במחויב שבועה רק דקיימא באגם כמו דמוקמינן בגמרא ולכך ברי עדיף ודוק אך מה אעשה שהרי בהדיא נפסק הלכה בחו"מ סי' רכ"ג דאף כה"ג לא אמרינן ברי עדיף איברא די"ש לתמוה טובא על זה למה לא אמרינן הכא ברי עדיף אף היכי דקיימא ברשות מוכר הא אמרינן בכתובות דר"כ ור"י סוברים כרשב"ג דהיא נאמנת גבי משארסתני נאנסתי משום דהיכי דחזקה מסייע לברי מודים דברי עדיף יעו"ש א"כ הכא כמי חזקת מעוברת מסייע לברי של לוקח ואמאי לא אמרינן לכ"ע ברי עדיף וצריך לדחוק דחזקת מעוברת לא הוי חזקה אלימתא כמו חזקת הגוף של הבתולה מטעם דחזקת מעוברת

מעוברת הוי חזקה העשוי' להשתנות ולא חשיבא לאלעיף לברי ול"ע והרבה יש להאריך בזה ובמקים אחר אבאר יוסר. וכשמא ובשמא והלוקח מוחזק כתבו התוס' דלא מהני חזקתו משום דמוחזק מספק לא מהני ומוליאין ממנו ומוקמינן בחזקת מ"ק יע"ש אמנם בחו"מ סי' רכ"ג כראה דאף בשמא מהני תפיסת הלוקח יע"ש וכבר העיר בזה הרב בעל קלה"ח הח"ן וכתב דהמחבר לשיטתו דפסק כהרמב"ם דתקפו כהן אין מוליאין מידו יע"ש אך לפי מה שכתבתי אפשר לומר הטעם משום דחזקה מעוברת מסייע ללוקח והיכי דהלוקח מוחזק וטוען שמא והמוכר ברי כראה מסתימת הפוסקים דאין מוליאין מן הלוקח יע"ש שוב מלאתי בס' קונטרס הספיקות שהביא בשם הראב"ד והרמב"ן שכתבו דהיכי דקיימא באגם והמוכר טוען שמא והלוקח ברי דמהני ברי של הלוקח כנגד חזקת מ"ק יע"ש עוד מלאתי שם שהוא כ"ל העיר במה שכתבתי דהיכי דהלוקח מוחזק וטוען שמא והמוכר ברי וכראה ממנו שסובר דמוליאין מן הלוקח משום דחזקת מ"ק מסייע למוכר וטוען ברי יע"ש כללא דשמעתא היכי דמחליף ומוכר פרה או שפחתו סתם והיא מעוברת לרבנן דקיי"ל כוותיהו וטוען הלוקח משלקחתי ילדה והמוכר טוען עד שלא מכרתי ילדה בין ברי ושמא או שמא ושמא אם עומדת ברשות לוקח אין מוליאין מידו ותפיסת לוקח מהני אף בספק דלא כמו שכתבו בתוס' והיא מטעם שכתבתי לעיל רק בברי ושמא כראה מבעל קונטרס הספיקות דמוליאין ממנו אמנם מסתימת הפוסקים לא משמע כן כמו שכתבתי לעיל והיכי דקיימא באגם או ברשות מוכר אין מוליאין מן המוכר והיכי דהלוקח טוען ברי והמוכר שמא וקיימא באגם לדעת הראב"ד ורמב"ן ברי של הלוקח מהני כנגד חזקת מ"ק אבל לפי מה דפסקינן בחו"מ סי' רכ"ג לא מהני הברי ודוק בזה :

ח) **תנן** התם בב"ק דף מ"ו שור שנגח את הפרה ונמלא עוברה בלדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חלי נזק לפרה ורביע נזק לוולד. ובגמרא אמר ר' יהודה אמר שמואל זו דברי סומכים אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המוליא מחבירו עליו הראיי' למה לי למימר זה כלל גדול בדין אלטריך דאפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא אי נמי לכי הא דאמר המוכר שור לחבירו ונמלא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אומר יכול לומר לו לשחיטה מכרתי לך ואמאי נחזי אי גברא דזבין לרדיא או לנכסתא וכו' רב אמר הרי זה מקח טעות ז"ל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול לומר לשחיטה מכרתי לך כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוליא מחברו עליו הראיי' ובתוס' ד"ה דאפילו הקשו וא"ת דהכא משמע דלית לי' לר' יהודה ברי ושמא ברי עדיף ולקמן אמר ר"י מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב וכראה לפע"ד לתירן דהכא התוס' הקשו עוד והא הוי מח יב שבעה שמודה במקלת הוא וכימא מתוך יע"ש ותירלו דלמ"ד פלגא נזקא קנסא לא הוי מחויב שבועה גדולה מהודאת פיו דמודה בקנס פטור יע"ש והגאון בעל פני' חמה א"כ אמאי משלם לסימכוס רביע נזק דהא ע"כ העדים לא ראו נגיחת הולד ואם הי' מודה הי' פט"ר ומכ"ש שכפר או שטוען איכו יודע דלא גרע מאלו הודה וגם לחכמים קשה למה אמרו הטעם דהמוליא מחבירו עליו הראי' הא בלאו הכי נמי פטור ותירן הפנ"י וז"ל כ"ל ברור דלא אמרינן מודה בקנס פט"ר אלא היכי דהי' יכול לכפור או לטעון איכו יודע והי' פטור א"כ הודה נמי פטור אבל לסימכוס דלעולם חולקין היכי דאיכא דררא דממונא א"כ אין אנו לריכים להודאתו ע"כ אף אם

הודה נמי חייב וא"ם נמי דאי לא הוי קוברים המע"ת אלא כשומשם לא הוי מלינן למפטרי' מטעם מודה בקנס ומעתה יובן שפיר תירן של התוס' דהא חכמים סוברים באמת המע"ה אלא דקשה לתו דלחייבו משום מתוך משום שטוען איכו יודע ע"כ תירלו דלא שייך כאן לחייבו משום טענתו דהא הי' יכול לכפור ולטעון ברי והי' פטור לחכמים ממילא מה שטוען שמא הוי כמו מודה בקנס זה תורף דברי הפנ"י יע"ש שהאריך בזה ומעתה גם קושית התוס' לא קשה דלעולם סבר ר"י ברי עדיף במנה לו בידך אבל הכא אין לחייב את המזיק משום שטוען שמא דהא הי' יכול לכפור ולטעון ברי א"כ מה שטוען שמא לא גרע מאלו הי' מודה ומודה בקנס פט"ר וז"ב ועוד כראה דבאמת טעמא דר"י דברי עדף הוא משום דטענת שמא הוי כמו הודאה כמו שכתבו הפוסקים לענין דלא אמרינן מיגו דהי' יכול לטעון איכו יודע דמאן דטוען איכו יודע כראה דבודאי יודע יעיין בדבריהם ממילא דהוי מודה בקנס :

ט) **ועוד** כראה לפע"ד לייסב קושית התוס' דהנה כבר כתבתי לעיל באות ל"ט להסביר טעמא דר"י דברי ע"ף דהא לכאורה שפיר קאמר ר"כ אוקי ממונא בחזקתו ואיך אנו מוליאין ממון ע"י ברי של התובע אך כתבתי לפי מה דקשה לי' למהרי"ב דאמאי ספק ממון לקולא הא הוי ספק איסורא דגזל ובספק א"ס"ר קיי"ל לחומרא וכיחא לי' משום דהכא בממון א"א בענין אחר דאם כוליא מהכתבע יהי' ביד התובע גם כן ספק א"ס"ר גזל אך התומים דחה תירון זה משום דלפ"ד יהי' ברי עדיף דלגבי תובע אין כאן ספק ולכן קיי"ל כר"כ דלא אמרינן ברי עדיף ע"כ תירן התומים משום דספק גזל לא אסרה תורה יע"ם מעתה אפשר לומר דטעמא דר"י היא באמת משום דס"בר תירולו של מהרי"ב לכך ברי עד"ף דלגבי תובע ליכא ספק א"ס"ר ולגבי כתבע איכא ספק א"ס"ר אבל ר"כ ס"בר כתירולו של התומים דספק גזל מותר ודו"ק מעתה סר מהר קושית התוס' הכ"ל דבשלמא במנה לי בידך ס"בר ר"י ברי עדיף משום דלגבי כתבע הוי ספק גזל אבל הכא בקנס דכל זמן שלא כתחייב בב"ד אין עליו שום חיוב כלל מודה ר"י דלא אמרינן ברי עד"ף להוליא ממון מחזקת הכתבע ואי משום דאלל הכתבע הוי ספק גזל ז"א דאם אין הב"ד מחייבים אותו אין עליו שום חיוב ואין כאן ספק גזל כלל וזה נכון מאד אמנם לפע"ד יש לקשות אמאי לא אמרינן כאן ברי עדיף אף לר"כ דהא אמרינן בגמרא כתובות י"ב דהיכי דחזקה מסייע לברי לכ"ע עדיף והכא מסייע חזקת מעוברת להברי כמו שכתבו התוס' לקמן וכבר הערותי לעיל כעין זה ויישבתי משום דחזקת מעוברת הוי חזקה גרוע יע"ם ועוד כראה לייסב לפי מה שכתב הפנ"י כאן וגם בכתובות י"ב דברי של משארסתני כאנסתי הוי ברי טוב דאף שהבעל איכו יודע מתי משום דחזקה אין אדם תובע אא"כ יש לו עליו וזה הטעם דאמר ר"י התם ברי עדיף אבל בשור שנגח לא שייך חזקה ז' משום דהוי דררא דממונא וטו"ען בדרדמי יע"ם א"כ אפשר לומר דע"כ לא אמרינן דלר"כ מהני חזקה בהדי ברי אלא דייקא התם דהוי ברי טוב דים ג"כ עוד חזקה אין אדם תובע אא"כ יש לו עליו אבל הכא בברי גריע לא מהני לר"כ הברי אף אם כלטריף חזקה דמעוברת דהתם בכתובות איכא לכו ב' חזקות והא ליכא אלא חדא חזקה אמנם לשיטת התוס' דלא כחתי לחלק בסברת הפנ"י הכ"ל כראה לפע"ד לייסב באופן אחר דהנה הפנ"י שם בכתובות קשיא לי' על הא דאמרינן התם טעמא דר"ג דסיא כאמנת משום חזקת בתולה מסייע להברי שלה או משום דמגו מסייע לברי מה שייך כאן חזקת הוקת בתולה הא בעולה לפניט

והנס

והגם דחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא היינו היכי דליכא תרתי לריעותא אבל הכא איכא תרתי לריעותא חזקה דהשתא מסייע לחזקת ממון והוי תרתי במקום חדא דחזקה בתולה ודומה ממש למקוה שנמדד כמבואר בנדה דף ב' יעו"ש ותירוץ דבאמת הא דמהדרינן בגמרא דאיכא ברי וחזקה לא קאי על מתניתן דמשארסתני נאנסתי רק על מתניתן דמוכת עץ דאין בזה חזקה דהשתא כלל שהרי גם עתה בתולה היא מעתה א"ש דכאן נמי מהאי טעמא לא מצטרפינן ברי עם חזקה מעוברת משום דהוי תרתי במקום חדא שהרי עתה הולד לפנינו וגם חזקת ממון של הנתבע ודו"ק כי זה נכון ולפ"ז יונח לן מה שיש להקשות לכאורה לפי מה שכתבו הפוסקים דהיכי דאיכא רוב וחזקה גם שמואל מודה דמהני אף בממון עיין בגנת וורדים כלל ל"ט והא הכא יש לכאורה רוב דאינו מפילות עם חזקת מעוברת ואמאי אמרינן המע"ה בזה הא אף לשמואל מהני זאת להוציא ואמאי מקשינן בב"ב דוקא לרב הא גם לשמואל יקשה אמנם לפי האמור לא קשה דהא הרוב דאינו מפילות גם חזקת מעוברת איתרע השתא וכה"ג לא מהני לשמואל אף דאיכא רובא וחזקה ודע דמקושיא דהכא קשה מה שכתבו הטעם דאין הולכין בממון בתר רוב הוא משום דאמרינן סמ"ך מ"ע לחזקה עיין בגנת וורדים כלל ל"ט ולמה אמר שמואל כי אזלינן בתר רוב באיסורא אבל בממונא לא הא גם בא קורא היכי דחזקה מתנגדת לרוב מהני כמבואר בפוסקים וא"כ אין חילוק בין איסורא לממונא כלל וכבר דברנו מזה לעיל יעו"ש ודו"ק:

י) **ובמה** שכתבתי לעיל יש מקום אתי ליישב קושית התוס' בכתובות דף י"ב דאמרינן התם מנה לי בידך והלה אומר איני יודע ר"י ור"ה אמרו חייב ור"נ ור' יוחנן אמרו פטור והקשו בתוס' דכרהא דר"ה לית ליה דר"א דאמר מתוך שאינו יכול לישבע משלם דהא טעמא דר"א דדרים שבועת ד' בין שניהם ולא בין היורשים כגון דאמר מנה לאבא ביד אביך ואמר חמשין ידענא וחמשין לא ידענא אב"ה כה"ג מתוך שא"י משלם ויורשים פטורין ואי מנה לי בידך ח"ב אין כאן שבועה דאפילו אמר על הכל איני יודע חייב ותימה דבפ' י"כ משמע דאביי ס"ל ברי עדיף ואפה"כ ס"ל בפ' חזקת הבתים כר' אבא יעו"ש בתוס' ולפי מה שכתבתי לעיל להסביר סברת ר"ה ור"י דברי עדיף היא מטעם דלגבי תובע ליכא ספק איסור אבל לגבי נתבע הוי ספק גזל יתיישב שפיר קושית התוס' הנ"ל דהא דעת הרמב"ם דספק איסור דאורייתא מותר מן התורה רק מדרבנן אסור דספק לא אסרה תורה א"כ מדאורייתא אין להוציא מן הנתבע אף דהוי אצלו ספק איסור גזל ושפיר אצטריך שבועת ד' דגם אבוה דח"ב מדאורייתא לאו מטעם ברי ושמא דברי ושמא פטור מדאורייתא דספק איסור לא אסרה תורה רק מטעם מתוך חייב מדאורייתא ודו"ק כי זה נכון מאד ובזה יתיישב לן ג"כ קושית הפנ"י למאן דסבר ברי עדיף למה לן קרא שחייב אבידה בסימנים הא בלאו קרא נמי צריך להחזיר מטעם ברי ושמא יעו"ש ולפי הנ"ל דברי ושמא דאמרינן לר"י ור"ה דברי עדיף היינו דוקא מדרבנן משום ספק איסור גזל א"ש מאד דהא מדאורייתא לא עדיף ברי להוציא מחזקת ממון ועוד נראה ביישוב קושית התוס' הנ"ל בדרך אחר דהנה הגי' בעל פנ"י ז"ל אסבר לן טעמא דר"ה ור"י דברי עדיף הוא משום דמסייע כמו חזקה דאין אדם תובע ואחזוקי אינשי בגזלנותא לא מחזקינן כמו דאמרינן בשבועות לענין שבועת הפקדון אך היכי דגם הנתבע טוען ברי יש שהנתבע ג"כ חזקה דאין אדם מע"ז אבל אם טוען שמא נשאר חזקת התובע וליכא חזקת הנתבע לכך מהני להוציא

יעו"ש ואני הוספתי עוד על דבריו דהא לכאורה גם לנתבע יש חזקת ממון ואין הולכין בממון בתר חזקה ורוצה להוציא מחזקת ממון איברא דהפנ"י כתב דלמ"ד ברי עדיף ה"ה דרוב מהני ובעניותי לא משמע כן אך שכבר כתבתי כמה פעמים דחזקת כשרות הוי כמו רוב משום דאמרי' מכח רובא כמבואר בפנ"י בק"ב דשמא יתפס נוסף על זה הוי כמו חזקה דמעיקרא ע"כ חזקה דאחזוקי אינשי בגזלנותא כ"י עדיף מחזקת ממון ע"כ סוברים ר"ה ור"י דברי עדיף משום חזקת כשרות אך ר"נ ור' יוחנן סוברים דחזקת ממון עדיף ועפ"י סברת הפנ"י הנ"ל הקשיתי לר"ה ור"י יאמר מודה במקצת חייב לשלם דהא אין לנתבע חזקה דאין אדם מעיז כמבואר בריש ב"מ בגמרא וברש"י שם א"כ נשאר לתובע חזקת אין אדם תובע כו' כמו בברי ושמא ואין לומר דבמודה במקצת יש גם לנתבע חזקת כשרות ז"א דהא לגבי נתבע אמרינן אשתמוטי קא משתמט כמו שמבואר בגמרא הנ"ל ול"ל דגזרת הכתוב הוי שאם יכול לשבע לברור דבריו לא מהני חזקת כשרות של התובע אמנם עדיין נשאר בתימה בתוס' על השבועה או בקושיא דר"א כמה לן קרא דשבועת ד' וכו' לחייבו משום מתוך הא בלא"ה הכי חייב דהא מודה במקצת ליכא חזקה דאין אדם מעיז כנ"ל וכן בקושיא דר"א איתרע חזקתו עי"ש ולהתובע איכא חזקה כנ"ל א"כ בודאי דה"א לן לפטור הנתבע בלא כלום ואם אין יכול לישבע בודאי דמשלם כמו בברי ושמא וע"כ צריך לומר דמאן דיליף מתוך מקרא דשבועת ד' סובר כר"נ ור' יוחנן דלא מהני חזקה דאין אדם תובע להוציא אבל למ"ד ברי עדיף באמת א"ל קרא על מתוך די"ל לכך ס"בר אביי מתוך ודו"ק ומאחר שביארתי שיטת הש"ס והפוסקים בענין המע"ה בין בממון שאין לו תובעים ובין בממון שיש לו תובעים וגם ביארתי לעיל בא"ת ל"ט שיטת הש"ס והפוסקים בספק ממון לענין תפיסה הבה נבוא לסדר העולה להלכה בענין תפיסה בין בממון שיש לו תובעים ובין בממון שאין לו תובעים כפי הכרעת גדולי פוסקים:

יא) **ספק** בכור היה"ל והוא ממון שאין להם תובעים ואפילו במכירי כהונה ואפילו בספק שכהן טוען ברי ואפילו תפס קודם שנולד הספק לא מהני תפיסתו ומפקינן מידו אבל אם הבעלים התפיסו הבהמה לכהן בתנאי שיהיה בכור יהיה שלו ואח"כ נולד הספק אם הוא בכור אין מפקינן מידו עיין לעיל אות ל"ט וכל ספק בכור אף דמפקינן אותו מיד כהן ומוקמינן אותו בחזקת בעלים הראשונים ואפה"כ לענין מה שנוגע לאיסור לא מהני חזקת ישראל לכך אסור בגיזה ועבודה דספק איסור לחומרא ועיין לעיל אות ל"ט ומי שהוא ספק אם הוא חייב בפדיון בכור אדם או לא פטור דהוי ספק ממון והמוציא מחבירו עליו הראיה ואף דהוי ספק מ"ע וכל ספק אי מחייב לעשות מ"ע או לא הוי ספיקא דאורייתא לחומרא כמו שנתבאר בא"ח גבי ספק קרא ק"ש אפ"ה פטור כאן כיון דעיקר המ"ע הוא נתינת הממון לכהן הוי ספק ממון לקולא וכן בספק אי הוי רבית קצוצה אף דהוי ספק מ"ע שמחויב בהשבה אפ"ה כיון דהוי ספק ממון אין להוציא ממנו דהמע"ה ואף דברבית איכא נמי איסור לאו וכבר נתבאר דכל דאיכא איסור לאו לא מהני חזקת ממון שאני הכא דמה שעבר מכבר שלאו כבר עבר ועתה אנו דנים רק על קיום המ"ע ועוד דאף בלאו כזה שאינו רק איסור ממון ואלו בדעת חבירו אם ימחול לו ליכא איסור אמרינן המע"ה ושוב מחילה אינו עובר כנ"ל דהא בכל ספק ממון נמי איכא לאו דלא תגזול אפ"ה כל ספק ממון הוא לקולא מה שאין כן באיסור גיזה ועבודה שהוא איסור ממילא

ואינו

ואימא תלוי בדעת כהן להתיר לו את איסור זה אף שימחול דהא קמ"ל שמי' קלי' אי הוי באמת בכור יעבור על איסור ע"כ לא מהני חזקת ממון באיסור רק אמרינן ספק איסור לחומרא ועיין בש"ך ביו"ד סי' קע"ז אות ס"ח ובדברים אברהם יו"ד סי' מ"ט אות א' ודוק:

יב) **המפריש** סלע ואמר הרי זה לצדקה ואמר על אחר וזה מבע"א בנדרים דף ו' א' יש יד לצדקה ונשאר בתיקו וכתבו רמב"ן ורשב"א ורא"ש דספק איסור לחומרא וכן פסק בש"ע יו"ד סי' רנ"ח והר"ן הקשה על זה מש"ס דחולין דף קל"ד שהבאתי לעיל דספק ממון עניים המע"ה ע"כ פסק דגם בזה אזלינן לקולא דלא כרמב"ן ורשב"א ולהלכה עיקר כמו שפסק בש"ע ועל קושית הר"ן נראה לפע"ד דיש חילוק בין ספיקא דדינא לספיקא דמעשה דקרא דעני ורש הצדיקו דילפינן מזה להחמיר בספק ממון עניים אפשר דלא איירי רק בספיקא דדינא דלא שייך החזקה דלא ישתנה הדין בשביל החזקה אבל בספיקא דמעשה מהני החזקה אף בממון עניים ועיין לעיל מה שכתבתי בזה ועיין עוד לעיל אות ל"ט ועיין רמ"א ביו"ד שם שפסק דלשון שיש להסתפק בו אין מוציאין מן היורשים ועיין בש"ך שם שהאריך בסתירת דבר זה ועיין בכהונות בחו"מ סוף סי' כ"ה שמחלק בין הנודר עצמו ובין יורשיו ולפע"ד אין כונת רמ"א לחלק בכך אך עיקר הדבר שס"ל רמ"א לחלק בין ספיקא דדינא לספיקא דמעשה ובזה א"ש הכל ודו"ק ודע דבגמרא חולין דף קל"ד שהבאתי לעיל דמתרץ רבא פרה בחזקת פטירה קיימא קמה בחזקת חיובא קיימא מקשינן שם והרי עיסה נעשה עד שלא נתגייר פטור מן החלה משנתגייר חייב ספק חייב אמר לי' ספק איסור לחומרא ספק ממונא לקולא דאמר ר"ח וכן תני ר' חייא שמנה ספיקות כאמרו בגר ארבעה לחוב וארבעה לפטור קרבן אשה וחלה בכור בהמה עשירה וכן בהמה טמאה לחוב ראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור לפטור יע"ש וקשה לי טובא לשיטת הפוסקים דחזקת מרא קמא בממון מהני כמו לענין איסור כמו כל חזקת היתר א"כ מה מתרץ שם בגמרא בחלה דספק איסור לחומרא אמאי הא הוי לחלה חזקת מרא קמא ודו"ק ובכל מקום שכתבתי בסי' זה במתנות כהונה שהמע"ה כיון דהוי ממון שאין להם תובעים הוי כמו ספק בכור דלא מהני תפיסה וכן כל מתנות שמא אף בממון שיש לו תובעים אם הוא ספק במציאות או ספק בשטר או בתרי ותרי לא מהני תפיסה כיון דהתופס בעצמו אינו יודע אם מגיע לו מוקמינן בחזקת מ"ק ואם הוא דבר הנשאר בש"ס בתיקו י"א דמהני תפיסה אף בשמא וי"א דלא מהני תפיסה בשמא ועיין בנתיבות המשפט סי' כ"ה:

יג) **אם** התופס טוען ברי ואיכא נמי דררא דממונא שבלא טענותיהם איכא ספק לב"ד במציאות איך הי' הדבר אז אם תפס גוף הדבר שיש ספק עליו מהני תפיסה אבל אם תפס חפץ וטען שיש לו על בעל החפץ ספק חוב שס"א דררא דממונא לא מהני תפיסה ואם הספק בא עפ"י טענותיהם שזה אומר שלי וזה אומר שלי אז אף שתפס גוף החפץ לא מהני תפיסה זולת בספק שבשטר וכן בספיקא דתרי ותרי או בתיקו שבש"ס טוען ברי והסברא הנאמר בש"ס לזכותו מסייע לברי שלו אז מהני תפיסה אפילו היכי דלא תפס רק חפץ וטוען שיש לו על בעל החפץ כך וכך תפס קודם שנולד הספק מהני אפילו טוען שמא ודוקא אם הי' יכול לתפוס עפ"י דין קודם שנולד הספק אבל אם הי' בידו חפץ בשאלה ופקדון אפילו אם גילה דעתו קודם שנולד הספק שרוצה לתפסו עתה על הבא שמא יקרה בניהם איזה ספק דין אפילו הכי לא מהני תפיסה כיון דאלו בא לב"ד קודם הספק הי' מוציאין ממנו הוי כמו גזל בידו וברשותא דמרא קמא קאי אך אי בשעה שנולד הספק אמר תיכף ומיד שתפסו על הספק מהני אף בטוען שמא ואם הי' הלואה בידו קודם שנולד הספק אף שלא גילה דעתו בשעה שנולד הספק שרוצה לתפסו רק אח"כ כשנולד הספק תפסו מהני אף בטוען שמא ודוקא אם נולד ספק אם שכנגדו חייב לו ג"כ חוב אבל אם נולד אח"כ ספק על חפץ ידוע שביד חבירו המלוה אם הוא שלו או של הלוה לא מיקרי הלואה שביד הלוה מקודם כתפס קודם שנולד הספק וכן אם יש למלוה שטר חוב על הלוה לא מהני תפיסת הלואה שביד הלוה זולת אם נפל ספק על חוב זה מעת אם נפרע או נמחל וכל היכי דהוי תפיסה ברשות מהני אפילו אם טוען שמא ואף שהתפיסו לאחר שנולד הספק ולא מיקרי תפיסה ברשות כי אם כשהתפיסוהו בעלים על ספק זה כן מבואר בפוסקים ועיין בנתיבות המשפט חו"מ סי' כ"ה בדיני תפיסה:

3 1761 07291877 4